

2

Adam Samsonem Petrum
David et Salomonem
decepit Mulier quis ergo
tutus erit

MAGNVM SPECVLVM EXEMPLORVM

PLVS QVAM OCTOGINTA AV-ibus pietate, doctrina, & antiquitate veneran-dis, varijsq; historijs, tractatibus, & li-bellis excerptum,

b Anonymo quodam, qui circiter annum Domini 1480 vixisse deprehenditur.

*arijs notis, Autorumq; citationibus illustratum, & quampluri-exemplis locupletatum & auctum, quæ stellulæ * signo digno-cuntur, studio R. P.* IOANNIS MAIORIS *Societatis* IESV, *Theologi.*

o postrema omnium commodissima, in qua singula exem-a ad suos titulos, seu locos communes ordine Alphabe-tico distributos, apta serie reuocata inueniuntur.

Cum tribus indicibus vtilissimis.

OLONIÆ AGRIPPINÆ,
s CONRADI BVTGENII.
Anno M. DC. XI.
priuilegio S. Cæsareæ Majest. ad decennium.

Ex Cathalogo Librorum Bibliothecæ

Hoc opus cui titulus MAGNVM SPECVLVM EXEMPLORVM, *iam recens in locos omnes redactum, citationibus authorum, & vbi opus erat notis quibusdam illustratum, ac quamplurimis exemplis locupletatum per R.P.* IOANNEM MAIOREM *Societatis* IESV *Theologum, cum magnà legentium vtilitate denuo excudi posse censui. Actum Duaci 8. Augusti, 1607.*

GEORGIVS COLVENERIVS S. Theol. Licent. & Professor, in Academia Duacena. librorum Visitator.

P. IOANNIS MAIORIS
AD CANDIDVM LECTOREM PRAEMONITIONES.

AE præambulæ notationes tibi erunt non solùm præmonitiones, sed etiam præmunitiones ad faciliorem cognitionem obscurorum Autorũ, vel opusculorum, ex quibus Collector huius operis exẽpla deprompsit. Quinetiam multis alijs intelligendis, quorum non parua dubitatio esse posset, lucem adferent.

De huius Speculi Collectore, & eius ætate.

QVISNAM *fuerit huius Speculi Collector, & cuius nominis, nationis, & conditionis, non ausim asserere. Verisimiliter tamen, quod ex diutina obseruatione animaduerti, in medium producam. Germanus videtur is fuisse ex Belgio Teutonico, nempe Gueldria, vel Zutphania, aut Transisulana, vel ex aliqua parte Germaniæ propinqua his prouincijs. Nã, cùm de ijs, quæ in istis locis contigerunt loquitur; tãquam illa probè cognouerit, & in ijs sæpè versat fuerit, satis clarè insinuat. Aliud verisimile argumentum accedit, ipsum sæpissime inculcarè se hoc, vel illud exemplũ, cuius non citat autorem in Teutonicali libro inuenisse scriptum, vel in Teutonicis tractatibus legisse, unde apparet vernaculam ipsius linguam Teutonicam fuisse. Nam de operibus alia lingua scriptis, latinã excipio, nusquam mentionem inijcit. Lubecæ se fuisse eum alicuius filij in matrem iniurij mors funesta & hor-*

renda accidit, declarat, titul. Desperatio, exempl. 9. Nec mirum, solent enim accolæ, inferioris maris Germanici, vel non longè ab eo dißiti, quales sunt Hollandi, Vltraiectenses, Geldri, & qui conterminas prouincias inhabitant, ex vicinioribus portubus soluentes ad nobile illud Germaniæ emporium traijcere. Cum autem de remotioribus locis, & ciuitatibus sermo incidit, dubitanter, tanquam de sibi ignotis, & incompertis, enunciat. Quemadmodum tit. Bona iniustè acquisita exempl. 13. ita ait: Vir quidam in ciuitate Gripesvvoldensi, quæ ni fallor in partibus Saxoniæ sita est. *Idem in aliorum exemplorum narratione, quæ longum esset enumerare non obscurè significat. His addi potest, primam omnino impreßionem huius Speculi ab eodem Collectore, cuidam Dauentriensi typographo commissam fuisse, quam sequutæ sunt Coloniensis, vtpotè loci propinquioris, deinde Argentinensis, paulò remotioris, & postremò ea, quæ in ciuitate Haguenavv peracta est, vt mox dicam. Vixit autem noster Collector, vt in titulo huius voluminis prænotatur, circiter annum 1480. nam ex autoribus, qui eadem, vel non procul ab illa ætate floruerunt, exempla non pauca recenset, vt Doctore Iacobo de Paradiso, Carthusiano, Roberto de Lycio, quorum prior vixit anno 1466. posterior 1480. Huc accedit scriptorem nullum, aliquod exemplum ex hoc Speculo citasse, ante annum supra memoratum. Postremo titul. Eucharistia exempl. 18. meminit cuiusdam miraculi virtute Eucharistiæ patrati circa Alcmariam Hollandiæ famosum oppidum in hæc verba :* Eo tempore, quo triumphis clarus Dux Burgundiæ Philippus, sicut

& cæte-

& cæteras suæ ditionis subiectas prouincias, eundem Comitatum non ambigna prouidentia administrabat, &c. *Mortuus est autem inclytus Burgundiæ Dux Philippus cognomento Bonus, anno 1467. Denique cum Richardus Paefroed primam impreßionem anno 1481. perfecerit, atque eodem tempore, quæ excuderet ab hoc nostro Collectore viuente acceperit, vt ex verbis conclusionis constat, indubiè manifestum euadit ad prædictos annos ipsum pertigisse: verba autem ex quibus hoc clarè conuincitur huiusmodi sunt:* Hæc exempla, prout ea cognoui, non tam verbis verba, quam sensum sensui reddens conscripsi, & plura his similia, vel etiam potiora scriptis commemorassem, nisi me, & imprimentis acceleratio, & proprij corporis aduersa valetudo vetuissent.

De huius voluminis, antiquis, iteratisque impressionibus.

Prima *omnium Dauētriæ expleta est per Richardum Paefroed, anno 1481. cuius exemplar Collegium hoc nostrum Duacense Societatis* IESV *poßidet. Secunda Coloniæ perfecta est anno 1485. per Ioannem Boelhof, ciuem Coloniensem. Tertia Argentorati anno 1487. Quarta ibidem anno 1495. Quinta in ciuitate Haguenavv anno 1519. per Henricum Kran absoluta est. Sexta Duaci per Balthasarum Bellerum. Septima Antvverpiæ per Ioannem Keerbergium anno 1607. Sic paulatim ex loco primæ impreßionis, &, vt probabiliter conijcere licet, natiuitatis, vel habitationis, Collectoris exemplorum huius libri, circumquaque, in vicinas vrbes, & op-*

pidaprorepens diffusa est, & iteratis impreßionibus huius Speculi cognita vtilitas.

De titulo huius Operis.

MAGNVM *Speculum exemplorum nuncupare visum, licèt olim simpliciter Speculum exemplorum vocaretur, duplicem ob caussam. Prior est, vt discernatur à minoribus alijs Speculis exemplorum, quæ ætatem Collectoris nostri ántecesserũt, ex quibus exempla desumpsit, vt ipse pluribus in locis affirmat. Posterior erit, quòd numerositate exemplorum exuberet, & fortè, quotquot hactenus de tali materia scripserunt, exsuperet. Nam summa exemplorum, quæ decem distinctionibus complexus est noster Collector ad 1566. assurgit, quibus si iungantur 166. recenter addita, efficiunt 1732.*

De delectu habendo inter exempla huius libri, cum leguntur, vel alijs proponuntur.

PRVDENS *Concionator, Catechista, vel narrator circumspectè seliget ex his exemplis, quæ vtilia, & conuenientia iudicabit, personarum, loci, temporis, & similibus benè consideratis circunstantijs: nam alia doctis, alia simplicibus, rursum alia Catholicis, alia hæreticis, denique alia secularibus, alia religiosis magis quadrabunt. Deindè si qua incredibilia, vel fabulosa, vel solùm ad ciendum risum efficta videntur, qualia paucißima sunt, solum in nauigijs, vehiculis, mensis, vel iucundis congreßibus narranda seruentur: nam etiam illa fructu suo non carent: valent enim ad aliquem moralem doctrinam eliciendam, & ex narrationis scopo commoda aliqua applica-*

applicatio colligi potest. Dixi, si qua incredibila, vel fabulosa videntur, quia aliquando similia, si penitius excutiantur, reuera fieri potuisse minimè pertinax aliquis fateri cogetur, v. g. tit. Partinacia, exempl. 1. & 2. cùm dicitur mulierem iracundam in aquam proiectam, cùm loqui non posset, & iam submergeretur extra aquam digitos erexisse, & in modum forcipis conformasse, &c. Potuit enim dæmon, cuius rabiosa illa fœmina præda erat ipsius articulos in eam formam composuisse.

De vita S. Hieronymi adscripta cuidam Cyrillo, gesta à D. Hieronymo ad B. Augustinum scribenti, & de sermonibus ad fratres in eremo.

HACTENVS *inter opera Augustini inuentæ sunt hæ Epistolæ Cyrilli ad Augustinum, & vicissim Augustini ad Cyrillum: sed meritò ab operibus Augustini perspicaci Doctorum Louaniensium censura reiectæ sunt, quèadmodum sermones ad fratres in eremo, vtpote quorum author nō fuerit illustrissimus & sanctissimus ille Doctor Augustinus. Quia tamen ea, quæ illinc desumpsit Collector horum exemplorum, nec bonis moribus officiunt, nec fidei Christianæ repugnant, ideò non auferenda, sed toleranda viri docti censuerunt.*

De Ecclesiastica hìstoria Eusebij.

VERSIO *huius historiæ, qua vsus est Collector huius Speculi est antiqua Ruffini.*

De libro, qui dicitur vitæ Patrum.

MVTAVIMVS *interdum vulgatũ titulum huius libri, & eius loco ſubiecimus antiquorum nomenclationes. Beda in ſuo Martyrologio 19. iulij vocat verba Seniorum. Dorothæus Archimandrita Homilia 4. ad Religioſos, ſententias, atque ſermones Seniorum. Sophronius in prato ſpirituali cap. 55. librum continentem geſta Senum, & cap. 212. vitas Patrum, & ſententias. Recentiores ſecundam partem huius operis Apophthegmata Patrum rectè nuncuparunt. Illuſtriſsimus Cardinalis Baronius in ſuis notis ad Martyrologium Romanum promittit aliquas annotationes in hos libros, quia verendum eſt ne aliquando commaculati fuerint (à neſcio quibus) inſertis eorum geſtis, qui à Catholicæ fidei tramite receſſerũt; quorum aliquos nominat D. Hieronymus epiſt. ad Cteſiphontem. Verum Collector noſter ſpectatæ fidei, & prudentiæ nulla intulit in hoc Speculum, quæ aliquem in erroris præcipitium impellere poſsint. D. Benedictus vtilitatem doctrinæ quæ ex hoc libro hauriri poteſt, commendat ſuis Monachis, dicens. Cæterum ad perfectionem conuerſationis qui feſtinant, ſunt doctrinæ ſanctorum Patrum, quarum obſeruatio ducit hominem ad celſitudinem perfectionis. Collationes enim Patrum & inſtituta, & vitæ eorum, quid aliud ſunt, niſi benè viuentium, & obedientium Monachorum exempla, & inſtrumenta virtutum? Regul. D. Benedict. cap. 73.*

Euagrius Monachus poſtea Epiſcopus Antiochenus, primus vitam ſanctorum Patrum ſcriptis commendauit; deinde ſanctus Petronius Epiſcopus Bononienſis, quod intelligen-

telligendum est de prioribus Patrum vitis: nam postmodum huic volumini, quod Vitas-Patrum nuncupatur adiuncta sunt gesta eorum Patrum & Sanctorum, qui multis post annis vixerunt: nam Anastasius Bibliothecarius etiam vitas multorum Patrum scripsit, inter quas vitam D. Ioannis Eleemosynarij è Græco in sermonem Latinum transtulit.

De Climacho.

EST *antiqua versio, quæ præcessit eam, quæ est Ambrosij Camaldulensis. Angelus de Cingulo, siue Clarenus ordinis Monoritarum ante trecentos annos diuinitus græcè tanquam alter Ephrem edoctus vertit eundem Climachum.*

De Palladio.

EST *Historia Lausiaca Palladij secundum antiquam versionem, quam citauit ante trecentos annos Guilielmus de Peraldo Episcopus Lugdunensis serm. 1. Domin 3. post Trinitatem. Hanc postea eleganter latinè transtulit Gentianus Heruetus; fuit hæc historia Heraclidi Monacho olim adscripta, & Heraclidis Paradisus nuncupata.*

De Petro Damiano, & eius Epistolis.

VINCENTIVS *Beluacensis in Speculo lib. 25. à Cap. 53. vsque ad 64. inclusiuè, plæraque ex eis sumpsit exempla. Epistolæ autem hæ Petri Damiani in tomo 3. Bibliothecæ sanctorum Patrum inueniuntur, folio 655.*

De Viris illustribus Cistercien sibus.

QVAE *sub huiusmodi titulo exempla citantur collecta sunt ex gestis Virorum illustrium ordinis Cisterciensis, & antiquis monumentis, atque arcanis schedis variorum monasteriorum eiusdem ordinis.*

De vita, & actibus S. Francisci.

SCIRPTVM *fuit hoc Chronicon per Leonem, Ruffinum, & Angelum Tancredum discipulos S. Francisci, & consanguineos S. Claræ.*

De libello, seu tractatu, qui dicitur Vitas FF. Prædicatorum.

EDITVS *hic est à fratre Gerardo de Franchetto iussu Humberti Magistri Generalis ordinis Prædicatorum, ex multis quæ in ordine per varias mundi partes contigerant, & illi relata fuêre in Comitijs Generalibus eiusdem ordinis celebratis Parisijs anno 1266.*

De libro de septem donis.

AVTOR *est Nicolaus Dinckelspihel Germanus, Viennensis Academiæ Rector, in sacris litteris explicandis promptissimus, atque in Philosophia acutissimus, qui in Concilio Constantiensi ad quod missus fuit, satis illustrem se præbuit.*

Ex gestis FF. D. Augustini de Eremo.

VITAE *fratrum Eremitarum D. Augustini, scriptæ fuerunt per Iordanum à Saxonia eiusdem ordinis.*

De Sca-

De Scala cœli.

SCRIPTVS *hic liber fuit à F. Ioanne quodam ord. Prædic. qui à Ioanne Garetio dicitur Ioannes AEgidius, à Doctore Antonio Senensi in Chronico Prædic. vocatur Ioannes Iunior, vbi ait hunc libellum, qui dicitur Scala cœli fuisse Vlmæ in Germania excusum anno* 1480. *manuscriptum ad me miserunt Cruciferi Leodienses.*

De exemplis quibus nulla citatio additur, nisi hæc Collector Speculi exemplorum.

AVTHORVM *quorundam horum exemplorũ nomina nouimus, sed opera eorũ ad manus nostras non peruenerũt. ideò non potuimus numerũ librorum, vel capitũ vel aliarum sectionum adscribere. Aliorum exemplorum quidem opusculorum, vel tractatuum tituli ponũtur, sed Authorum nomina non ponuntur, qualia sunt ex Speculo exemplorum, ex Mariali, ex Chronicis Imperatorum, & quæ ex similibus excerpta sunt, in quibus etiam numerũ librorum, capitum, vel similium adijcere non potuimus. Nã quamuis ab amicis & varijs Bibliothecis illa perquisierimus, hactenus tamen nancisci ea non licuit. Quamobrem obtestamur omnes boni communis studiosos, si qua huiusmodi apud ipsos lateant, vel edant, vel nobis edenda communicent. Interea Collectori huius Speculi fides adhibenda est, quem reperimus in alijs fidelem relatorẽ sese semper præbuisse. Denique tertij generis sunt quædã exempla quæ viuens aut verissima relatione didicit, aut in libris Teutonicis scripta inuenit, vel ipse facta cognouit, quemadmodum ijsdem verbis declarauit cum in 10. distinctionem præfatus est.*

Catalogus auctorum ex quibus exempla voluminis huius excerpta ſunt, cum ætate eorundem.

ABdias Apoſtolorum tẽpore.
Albertus Krãtius *vixit an. 1517*
Albertus Patauius ord. Erem. D. Auguſt. 1310
AloyſiusLipomanus. 1560
Ambroſius. 380
Angelus Tãcredus ord minorũ diſcip. S. Franciſci. 1246
Antoninus. 1459
Auguſtinus. 432
Bartholom. de Piſis ord. Min. 1380
Beda. 700
Bernardus. 1140
Bernardin. de Buſto ord. Min. 1480
Bonauentura. 1250
Caſſiodorus. 520
Cæſarius Heiſterbachcẽſis ordinis Ciſtercienſis. 1200
Collector exemplorũ huius voluminis, circiter annum Domin. 1480
Chryſoſtomus. 380
Dietmarus. *
Euſebius Cæſarienſis. 330
Fulgoſus ſeu Fulgoſius. 1483
Florẽti⁹ Harlemius Carthuſ *
Gauzuinus de Boſſu cantor Villarienſis. *
Gerardus de Frenchetto ord. Prædicatornm. 1260
Geruaſius Libiſtinus. *
Gotſchalcus Hollen ord Eremitar. D Auguſt. 1460
Gregorius 1. Papa. 600
Gregorius Nazianzenus. 380
Gregorius Turonenſis. 600
Guilielm. Pariſienſis Epi. 1236
Guilielmus de Lugduno ord. Prædicatorum 1276
Hartmannus Scedel, Germanus hiſtoriographus 1494
Helinandus monachus ord. D Benedicti. 1020
Heraclides Anachoreta. 380
Hermãnus Petri Carthuſ. 1428
Hincmarus Archiepiſc. Rhemenſis. 840
Hieronymus. 422
Hugarius ſiue Hungarius Minor. 1497
Hugo de S. Victore. 1130
Humbertus. 5. Generalis ord. Prædicatorum. 1254
Iacobus Genuenſis Archiepiſcop. ord. Prædic. 1298
Iacobus de Parad. Carth. 1466
Iacob. Guytrodi⁹ Carth. 1472
Iacobus de Vitriaco. 1220
Ioannes Caſſianus. 435
Ioannes Climacus. 340
Ioannes AEgidius, ſiue Iunior ord. Prædicat. 1406

Ioan-

INDI-

INDICVLVS

Operum ignotorum, vel quorum auctores ignorantur à nobis, e quibus Collector huius Speculi exempla sumpsit.

Liber de ortu, siue origine Carthusiensis ordinis.

Liber qui dicitur vita IESV.

Liber exemplorum.

Liber exemplorum B. Virginis.

Liber alius exemplorum B. Virginis, qui dicitur Mariale.

Liber qui dicitur Speculum humanæ saluationis.

Historia Anglorum.

Chronica Priorum maioris domus Carthusiæ.

Chronica Cappucinorũ idiomate Lusitanico scripta.

Gesta summorum Pontificum.

Chronica Imperatorum.

Chronica Episcoporum Leodiensium.

Itinerarium Dietmari.

Magna Legenda S Hug. Lincolniensis Episcopi ordin. Carthusiani.

Vitæ Sanctorum, ex quibus sumpta sunt exempla, & dies mensis, quo eorum memoria celebratur in Ecclesia, quæ vitæ reperiuntur in Speculo Historiali Vincentij Beluacensis ordinis Prædicatorum & pleræque earum à Surio & Lipomano describuntur. Quamobrem ne mireris, si citationes exemplis subiunctæ sumptæ sint ex Speculo Historiali eiusdem Vincentij Beluacensis.

ABRAHAM *Eremita, 29. Octobr.*

Agapis, Chtoniæ & Irenes sororum, 3. April.

Ambro-

Ambrosij, 4. April. 7. Decembr.
Andreæ, 30. Nouembr.
Arnulphi de Bruxella, 30. Iun.
S. Asclæ, 23. Ianuar.
Attalæ, 10. Martij.
Babylæ Episcopi, 24. Ian.
Basilij, 14. Iunij, 1. Ianu.
Bernardi, 20. Augusti.
Columbani, 21. Nouembr.
Deicolæ, 18. Ianuarij.
Dominici, 5. Augusti.
Dunstani, 19. Maij.
Edmundi, 16. Nouembr.
Epicteti, & Astionis, 8. Iulij.
Ethbmi, 19. Octobr.
Eugenij Carthag. Episc. 13. Iulij.
Fidis, 6. Octobr.
Germani, 28. Maij.
Goaris, 6. Iulij.
Gregorij Papæ, 12. Mart.
Hugonis Lincolniensis, 17. Nouembris.
Ignatij Martyris, 1. Febru.
Ioannis Apostoli, 27. Decem.
Ioannis Eleemosynarij, 23. Ianuarij.
Iuliani & Basilissæ, 9. Ianuarij.
Karilelphi, 1. Iulij.
Launomari, 19. Ianuar.
Ludgeri, 26. Martij.
Machuti, 15. Nouemb.
Magnobodi, 16. Octobr.
Malachiæ Episcopi, 5. Nouembr.
Mammetis pueri, 15. annorum, 17. Augusti.
Martini, 11. Nouemb.
Mariæ d'Oignies, 24. Iun.
Maurilij, 13. Septemb.
Nicolai, 6. Decembr.
Pachomij, 14. Maij.
Petri Alexandrini, 26. Nouembr.
Pharæ virginis, 7. Decembris.
Pharaonis, 28. Octobris.
Præiecti, 25 Ianuarij.
Reguli, 30. Martij.
Remigij, 1. Octobris.
Rogerij fratris Minorum, 4. Ianuar.
Samsonis, 18. Iulij.
Septem Fratrum Martyrum tempore Diocletiani, 6. Ianuar.
Theodosiæ virginis, 2. Aprilis.

Thomæ

AD EMPTOREM.

Qui quondam confusus erat, nunc ordinis apti
Redditus hic liber est commoditate nouus.

NOMINA

NOMINA ET AETAS AVTORVM, EX *quibus adiectitia exempla deprompta sunt.*

ALbertus Krantius vixit anno 1517
Alexander ab Alexandro. 1493
S. Antoninus. 1459
Antoninus Senensis ordin. Præd. 1575
Baptista Fulgosius. 1483
Bernardinus de Busto. 1480
S. Bernardinus 1443
S. Brigitta Vidua. 1373
Bredenbachius. 1584
D. Bonauentura. 1250
Chronica Imperatorum.
Chonica Minorum.
Chronica Prædicatorum.
Concilium Nicænũ 2. 790
Dorotheus Archimandrita. 500
S. Ephrem. 374
Fortunatus Episc. Pictauiensis. 550
Franciscus Turrianus è Societate I E S V. 1584
Gobelinus Alemanus Carmel. 1305
Gotschalcus Holen ord. Eremit. D. August. 1460
Guilielmus Lindanus. 1588
Hieronymus Platus Societ. I E S V. 1590
Hugarus siue Vngarus ord. Minoritarum. 1497
Iacobus Strada
Ioannes Albertus VVidmanstadius. 1555
Ioannes Diestemius Blærus 1485
Ioãnes Euiratus Moschus. 612
Ioannes Gerson. 1427
Ioannes Iunior ord. Præd. 1406
Ioannes de Langoeznou Abbas in Britannia Gallica 1350
Ioannes Nauclerus. 1500
Ioannes Nyder. 1438
Ioannes Thaulerus. 1350
Ioannes Trithemius. 1508
Ioannes Vasæus. 1560
Ioannes Zieglerus.
Iulianus Pomerius Diaco. Tolet. 690
Laurentius Surius. 1575
Legenda magna S. Dominici,
Lucas Pinellus Societ. I E S V. 1599
Ludouicus Blosius. 1568
S. Mechthildis. 1280
Ludouicus Viues. 1540
Michael ab Insulis ordinis Prædic. 1476

ENVME-

ENVMERATIO AVTHORVM, QVI ex professo exemplorum libros scripserunt, vel suis operibus crebra exempla interspersérunt, ætates solum eorum posuimus, qui non inueniuntur in præcedentibus catalogis.

AEGIDIVS Aurifaber Carthus. obijt anno 1466.
Alanus de Rupe Dominicanus vixit anno 1474.
Allbertus Senior Carthusiæ VVesaliensis Carthus. vixit anno 1490. scripsit Referendarium exemplorum septẽ distinctionibus dissectum, & in duos tomos diuisum.
Alexander ab Alexandro.
Andreas Eboracensis vixit anno 1549.
Aloysius Lipomanus, tertio tomo historiæ sanctorum multa diuorum miracula inseruit.
D. Antonius. in summa sua historiali & theologia.
R.P. Antonius Daueroult Societatis IESV Gallicè nobis protulit duo volumina exemplorum, anno 1600.
R.P. Antonius Senensis, D. Theolog. ord. Prædicatorum, in Chronico Prædicatorum.
Antonius Gelesgerus.
Augustinus à Biella, Augustinianus qui floruit anno 1486. scripsit librum prænotatum. Exempla virtutum & vitiorum, qui sine autoris nomine circumfertur.
Bartholomeus Pisanus ordinis Minorum, in libro qui dicitur Conformitates S. Francisci ad Christum.
Cæsarius Heisterbachcensis ord. Cisterc.
S. Dorotheus Archimandrita in suis homilijs ad Monachos.
Dionysius Carthusianus claruit anno 1471. in suis homilijs & opusculis.
Flores præceptorum Dei. Est opus ab anonymo quodam Gallicè scriptum, Les Fleurs des commandemens de Dieu, exemplis refertissimum.
Gerardus de Franchetto Lemouicensis ord. Prædic. in lib. qui dicitur vitæ Fratrum Prædic.
Gotschalcus Hollen ordin. Eremitarum D. Augustini in suis sermonibus, & in Decalogum.

†† 2 D. Grego-

D. Gregorius Papa, in suo Dialogo, & homilijs Euangelicis.
S. Gregorius Turonensis, in libris de gloria martyrum & cõfessorum, & quatuor lib. de miraculis S. Martini.
Guido quidam Bituricensis ex quo Andreas Eboracensis multa sumpsit exempla.
F. Gulielmus religiosus Hilacensis cœnobij serm. 68. super orat. Domin. 138. exemplis amplificauit, vixit anno 1469.
Gulielmus Ghent exempla collegit de Eucharistia vixit anno 1581.
Guil. Pepin. ord. Prædicatorum, in suis homilijs, & præcipuè in Quadragesimali, super Confiteor, & in Rosario virtutum, viuebat anno 1519. vt ipse de se testatur in fine expositionis in 7. Psalm. Pœnitent.
Helinandus Monachus ord. D. Benedicti in sua historia.
Hermannus Petri Carthusianus, in admirabili & inaudita expositione orationis Dominicæ, singulis homilijs (sunt autem 50.) tria exempla adscripsit.
Hieronymus Platus è Societate I E S V, in libro qui de bono status Religiosi nuncupatur.
Horatius Tursellinus è Societate I E S V, scripsit historiam Lauretanam exemplis plenam anno 1598.
Hugarus siuè Vngarus Minorita in suo Quadragesimali quod Gemma fidei dicitur, & super decem præcepta, & in duobus tomis sermonum, qui dicuntur Biga salutis, multa exempla adfert cum solum Quadragesimale 89. contineat.
Iacobus Guytiode Carthus. in lauacro conscientiæ seu Speculo Sacerdotum.
Iacobus de Paradiso Doctor Carthus.
Iacobus de Voragine, ord. Prædicat. in legenda Lombardica, seu aurea.
R. P. F. Iacobus Bourgeois ord. SS. Trinitatis, librum de miraculis Eucharistiæ Gallicè edidit, anno 1600.
Ioannes Baptista Egnatius, vixit anno 1543.
Ioannes Baptista Fulgosus siuè Fulgosius.
Ioannes Bronniardus, ord. Prædicatorum, in sua summa prędicantium, anno 1406.
Ioannes Cassianus, in suis collationibus P P. & de institutis renunciantium.

Ioannes

Ioannes le Comte. j. comes, Minorita. 117. exempla Gallica, de B. Virg. in libellum quendam Parisijs 1503. impressum comportauit.
Ioannes Climachus, in suis gradibus, seu scala paradisi.
Ioannes de Assignies in duobus tomis de gestis illustrium virorum & mulierum ordin. Cisterc. multa præclara exempla proposuit.
Ioannes Garetius ord. Canonicorum Regularium D. August. singulas centenarijs autoritatum pro veritate Eucharistiæ plurima exempla subiunxit, anno 1569.
Ioannes Herold, alias Discipulus, in suis homilijs; & promptuario exemplorum ijsdem subiecto.
P. Ioannes Maior Societ. IESV addidit appendicem exemplorum huic magno Speculo, anno 1603.
Ioannes Aegidius siue Iunior, ord. Præd. in libro qui inscribitur Scala cœli.
Ioannes Nider in libro quem Formicarium nũcupauit, quem excudit Duaci Balthazar Bellerus, anno 1602. cum luculentis notis doctiss. S. Theol. Licent. D. Georgij Coluenerij.
Ioannes Moschus Euiratus in Prato spirituali, quod dedicauit Sophronio.
Ioannes Salesberiensis Anglus Episcopus Carnotensis, in suo Policrato recenset exempla.
Iordanus Saxo ordinis Eremitarum D. Aug. vitas Fratrum sui ordinis scripsit, creberrima exempla aggerendo.
M. Ioannes du Fay Gallus, Cœnobij S. Amandi, Episcopatus Tornacensis ord. D. Benedicti Monachus, grande volumẽ composuit, cui titulus est Manipulus exemplorum, floruit anno 1362.
Ioannes Valeis siue Valensis, alias Vilensis, ord. Minorum de obseru. in communiloquio, compendiloquio, & breuiloquio, claruit anno 1270.
Iulius Fulcus in tractatu de fructibus eleemosynę anno 1584.
Iuo Magistri, ord. Minorum de obseruantia, viridarium exemplorum nobis Gallicè exhibuit.
Laurentius Surius Carthusianus 7. tomo vitarum SS. appendicem exemplorum adiecit.

Lucas Pinellus Societatis IESV in meditationibus de S. Eucharistia.
Lucius Domitius Brusonius libros 7. facetiarum multitudine exemplorum refersit.
Lud. Granada ordinis Præd. tractatum de Rosario B. Virg. & Catechismum suum frequentibus cumulauit exemplis.
Marcus Antonius Coccius Sabellicus, floruit anno 1494.
Marcus Marulus.
Mariale B. Mariæ Virginis auctoris incogniti, quale reperitur manuscriptum in monasterio S. Sepulchri Cameracensis, & alibi.
Martinus Polonus ord. Prædicator. suis homilijs promptuarium exemplorum adiunxit, nonnulla adferens, in sua chronica succincta.
Mauritius de Villa probata ord. Prædicatorum in noua corona virg. Mariæ, vixit 1512.
Michael de Insulis ord. Prædic. in Rosario B. Virginis.
Nicolaus Hanapus ord. Prædic. quem vixisse anno 1295. ait D. Antonius Senensis in Chronicis Præd. & Sixtum Senensem falli qui reijcit eum in annum 1430.
Nicolaus de Nyse ord. Minorum, in suo opere quod Gemma prædicantium dicitur, floruit anno 1475.
Nicolaus Dinckelspihel laudatissimum tractatum de septem donis elaborauit, quem frequentibus exemplis ornauit.
Palladius in Lausiaca historia quæ olim Heraclidi monacho asscripta, & Heraclidis paradisus dicta est.
Pelbartus de Temesuar in suis sermonum pomerijs, & in stellario B. Virginis.
Petrus Cantor Parisiensis.
D. Petrus Damianus.
Petrus Cluniacensis Abbas, dictus Venerabilis, in duobus libris miraculorum quos impressit Duaci B. Bellerus anno 1595.
Petrus Dorlandus Carthus. in sexto lib. chronicæ (vt loquuntur) sui ord. multa attulit exempla, quæ post exhortatorium nouitiorum Dionysij Carthusiani inueniuntur.
Petrus Sutor Carthus. in suis libris quos de vita Carthusiana scripsit, multa exempla inspersit.

Philip-

Philippus Maria Rofredus Consiliarius Ducis Sabaudiæ in historia de B. Maria à monte Regali, floruit 1595.
Robertus de Hua-port, in libello Gallico Duaci à Balt. Bellero excuso, anno 1604. nominato, Le Triomphe du Ciel, & le Theatre de Marie, contenant les miracles aduenus és Chappelles de Tongre, Cambron, & Chiernes.
Smaragdus Abbas ordin. S. Benedicti in diademate Religiosorum.
D. Sparanus, Rosarium virtutum & vitiorum.
Seraphinus Razius ord. Præd. Italicè hortulum exemplorum euulgauit, anno 1591.
Siluanus Razius frater natu maior supradicti Seraphini, centum & sexaginta tria miracula de Beata Virgine collegit.
Speculum Spiritualium authoris anonymi, promptuariolũ exemplorum ad finem sui operis congessit.
Sermones Parati ab anonymo quodam scripti crebra exempla continent, floruit quisquis est sub Paulo secundo anno 1464. vt refert ipse in sermone de Præsentatione Beatę Virg.
Tilmannus Bredenbachius in suis sacris collationibus.
Thomas Bozius in libris de signis Ecclesiæ Dei multa exempla appendit.
Thomas à Kempis in sermonibus ad nouitios, & in vitis Patrum & Fratrum regularium clericorum de communi vita.
Thomas à Cantiprato in libr. Apum, quem impressit Balth. Bellerus, Duaci anno 1597. recognitum, & doctis notis illustratum, opera Diui Georgij Coluenerij S. Theolog. Licent.
Theodoretus in Religiosa historia.
Vincentius Beluacensis ordin. Præd. in speculo suo historiali & morali.
Vitæ PP. AEgyptiorum.

His possunt addi.

Chronica Minorum, tam Gallicè quam Latinè.
Chronica Prædicatorum.
Historia de miraculis B. Virginis montis Serrati. in Hispania.
Epistolæ P P. Societatis I E S V, Indiæ Orientalis, vel Iaponiæ, Philippinæ, Chinensis, Ormutinæ, & Indiæ Occidētalis, vt Brasilienses, & Peruanæ.
Historia miraculorum B. Virginis Mariæ montis acuti iuxta Louanium, gallicè.

INDEX

INDEX TITVLORVM MAGNI SPECVLI EXEMPLORVM, SECVNDVM ORDINEM ALPHAbeti.

Gloria

B. Ma-

Quies,

Index

De Præ-

Secunda pars de Iustitia Christiana.

Caput I. De peccatis mortalibus.

Ira.

FINIS.

D. FRAN-

D. FRANCISCI MOSCHI NIVIGELLATIS I. V. L. ARMENTRIANAE ECCLESIAE PASTORIS.

OGDOASTICON:

Tutores fidei, nullo non tempore scriptis
Inseruêre suis, morum, vitæque beatæ
Exempla, vt seros doceant hac arte nepotes.
Concio habenda tibi? mæror tollendus ab ægro.
Promendumve aliud vitæ communis in vsum?
Obuia fac tibi sint isthæc paradigmata Lector,
Sedulitas, quæ docta Patrum, queis nomen IESV
Omen, & auspicium tribuit, pro munere donat:

P. Iô. Maioris.

Ad hunc librum Prosopopæia.

Accipe veloces, liber accipe protinus alas,
Et varias cursu præpete carpe vias.
I quà Sol lucem, tenebras quà Vesperus adfert,
Quà Boreas spirat, quà veh Auster aquas.

Inuenies qui te voluant, & sæpe reuoluant,
Lætenturque suos te subijsse Lares:
Lectio namque tui potis est vaga tædia vitæ,
Discutere, & curas attenuare graues.

IDEM.

Ad sacri verbi administros,

Verba mouere solent duri penetralia cordis,
Ast exempla trahunt, abripiuntque magis.
Quisquis es electus cœlestis præco salutis,
Sæpius hunc vigili perlege mente librum;
Hinc tibi gestorum narratio multa pa-

Deo.

M

IDEM.

Ad quemlibet Lectorem.

BVtgenius Lector, Speculum memorabile profert.
In quo quæ fugias, quæve ſequâre vides.
Sedulus errores operoſa ſuſtulit arte,
Abſtergens nitidis horrida menda typis.
Scabriciem raſit multo ſudore vetuſtam,
Luce librum faciens irradiare nouâ.
Deſine velle queri, ne non ſis arbiter æquus,
Quædam ſi ſuperent emaculata minùs,
Sorde quis oppletas, primo conamine, caulas
Augiæ penitus mundificare queat.
Calcographi potius laudare memẽto labores,
Difficilè aggreſſi codicis huius opus.
Quare gratus emas exempla è pluribus hauſta,
Diſcere quæ proſit, quæ recitare iuuet.

PROLOGVS COLLECTORIS IN SPECVLVM EXEMPLORVM.

Ex diuersis libris in vnum laboriosè collectum, in quo antiquitas, necessitas, vsus, atque vtilitas exemplorum doctè, solidisque rationibus declaratur.

MPRESSORIA *arte iamdudum longè lateq́; per orbem diffusa, multiplicatisq́; libris, quarumcunque ferè materiarum frequenter admiratus sum quæ ex re factum sit, vt nullus vnquam hac arte insignis librum aliquem in lucem protulerit qui ex pluribus diuersorum auctorum opusculis in vnum congesta exempla contineret, præsertim cùm ferè omne hominum amplissimum genus ad rerum gestarum cognitiones vehementius aspiret. nihilque sit quod humanum animum abundantiùs, efficaciusq́; ad imitationem prouocet, quam gloriosa facta maiorum. Quamobrem vt testatur Valerius Maximus* Consules *Romani, & hi qui Romanæ Reipublicæ prodesse conati sunt, vt nedũ ephæbam adolescentum ætatem, verumetiam omnium studia ad meliora proueherent, lege sanxerunt, quatenus cantores in conuiuijs præclara præcedentium patrum facta ingenuis vatum carminibus comprehensa con-*

concinerent. Et hoc apud Ethnicos, apud Iudæos autem parili voto sed dissimili fide vir clarissimus Matathias, cùm moriturus lecto decumberet, congestis in vnum filijs, vt eorum audaces animos ad fortiter bellandum pro patrijs legibus concitaret, præcedentium patrum gesta commemorans, ait: Mementote operum Patrum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum. *Sic Iosue, sic Gedeon sic fortissimus Ducũ Machabæus, cum vellent singuli militum suorum spiritus fiducia vacillante perterritos in prælium animare, in concionem citatis bellaturis fortissimè acta maiorum recitarunt. Quo fiebat, vt nec fragor armorum nec citãs ad bellum terribilis tuba, nec rubens in sanguine crudelior hasta, ita prouocatos socios deterreret. quin potius incitatis animis, non solum homines, sed & bestias ferocissimas. & muros ferreos parati essent penetrare. Ne igitur Christiana gens. & totius humani generis illustrior portio hac tam fructuosa re sola careret, horum insignium virorum tramites insequẽs, vtile dixi ex diuersis Patrum historijs pariter, & exemplorum libris vnum quendam librum colligere, per quem legentium animi non solum rerum gestarum diuersitate delectarentur, & summi opificis in suis sanctis mirarentur effectus, sed etiam præclaris, & gloria dignis operibus incitarentur ad probitatem. Et hunc librum non ausre, vt arbitror, Speculum exemplorum statui nominare, eo quod facile quicunque in eo legere contenderit tanquam in purissimo speculo, aut decorem suum poterit, aut deformitatem conspicere.*

re. Tunc certè cum se, aut similem viderit patribus, qui in hoc Speculo ob virtutum insignia dignis laudibus extolluntur, aut certè eorum se senserit vitijs defœdatum, quorum in eo ipso malefacta carpuntur. Rogo igitur te nunc, prædicator superbe, qui vt te scientulum monstres, teq; magis, quam Christum prædices, per subtilium materiarum fastigia volitans, indoctam & simplicem Christi plebeculam confundis, non informas: Rogo, inquam, te, flecte paululum elatum scientiâ verticem, & turgidũ humanis fauoribus pectus inclina. Parce capiti tuo: parce laboribus tuis, & illas magis materias plebium auribus ingere, per quas non tã in tuas laudes, quam in diuinum amorem, & suæ vitæ correctionem assurgant. At quia ad hæc nil efficacius, nilue fortiùs mortalium mentes, quam exempla promouent, sis licet Doctor Theologus non vereare, quæso, vnum, aut duo, vel ad maius tria ex hoc Speculo exempla collecta materiæ prædicandæ inserere: eo quod nec Summus illæ Pontifex præclarissimus Ecclesiæ Doctor Gregorius veritus sit populo audituro exempla prædicare. Nec illud sapientiæ vastæ sacrarium Christus, erubuerit Galilæorum repentinum interitũ, & imparem sortem epulonis, & Lazari in medium ferre. Vade igitur, & tu fac similiter, quia exempla mentem efficacius mouent memoriæ firmius hærent, intellectui facilè lucent, delectant auditum, fouent affectum, remouent tædium, vitam informant, mores instruunt, & dum sua nouitate sensum permulcent, odiosam prædicatori somnolentiam fugant. Tempus me narrante deficiet, si voluero omnes exemplorũ dicen-
do-

dorum vtilitates retexere Verum ne sub graui iactura temporis tui, exēpla tibi pro tempore, & materia profutura confusius quærere cogeris, ac per hoc tædio redderis obnoxius, repertoriū quoddā materiarū per ordinē alphabeti huic operi præposui. Quod si sagacius perspexeris, nedū facillimè id quod quæris inuenies, verū etiam copiosissimam dicendi occasionē accipies. Prius tamen quàm in rem ipsam feramur, velim, lector, agnoscas, quod non omnia exempla in hoc Speculo exemplorum posita sunt, quæ singuli in suis libris autores scribere voluerunt, quia si hoc facere tentassem, nedū nimis magnum volumen efficerem, sed etiam mea æstimatione quamplurima superflua, & parum ad rem pertinentia in lucem ferre compellerer. Vtrumque igitur moderans, nec digna scriptu transilij, nec ea quæ paruam mihi ædificationem habere visa sunt, in voluminis molem congessi: ne scilicet aut parcum emptorem ab emptione pretium, aut studiosum lectorem à lectione, indigna legi materia deterreret. Ea tamen quæ scribere placuit eisdē fermè stilo, forma, modo, quibus ab ipsis auctoribus conscripta inueni sine vlteriori immutatione annotaui: ne me tam auctorem efficerem, quam redderem collectorem, demptis dumtaxat quæ in vltima distinctione locata sunt, quæ quia non tam ex libris legi, quam veridica aliorum relatione didici, quia aliud mihi iter non patuit, quomodo calamus ferebatur ipse conscripsi. Nunc autem quia impariles noui fere omnium hominum, & diuersos affectus, nec eisdem vijs voluntates ferri mortalium, esse quoque fermè tot sensus quot capita: pro rato teneo struentem

in

in calle multos habiturum magistros, & præsens opus non æquè omnibus placiturum, sed iste istud, & ille illud sibi in eo displicere causabitur, atque sic in miserũ collectorem, cui pro labore gratiam debuerant graues fulminabunt querelas. Quas quia mihi ad superbiam prono non minús profuturas, quàm vanos noui fauores laudantium, quantum me adiuuat Dominus non patientissimè modò, quin etiam gratißimè feram, hoc vnum petens à lectore stipendium, vt pium IESVM pro me deprecari dignetur, vt de cætero in omnibus quæ acturus sum sibi malim, quàm hominibus complacere. Præsertim quia temerarium hominum genus tã ad iudicandum procliuum est, tamq; feruidis velis ad aliena opera arguenda inuehitur, vt gubernantem omnia Deum ausit, nonnunquam arguere, ac contra suauiter vniuersa moderantem blasphemo ore garrire quod non ad suum libitum arentia fecerit arua virere, sed fœcundandis glebis raras imbrium guttas è nubilo cœlo defuderit. Non igitur verebor sub tali duce contra Syllæos canes bellum inire semper sine ratione latrantes. Sed dicat quisque quod velit, agat quod libet, arguat, laceret, reprehendat, & rem aliter atque aliter faciendam, ordinandamq; fuisse dicaci ore sugillet. Ego Christo magis, quam hominibus placere contendens, contemptis fauoribus tam citò fugacibus, ad laudem Dei, animarumque profectus hoc ordine opus incipiam.

Nota-

NOTATIO, Ad illa prima verba prologi (Impressor marte iam dudum longè lateq; diffusa) Celeberrima hæc ars impressoria cœpit anno 1440. inuenta à Ioãne Gutenbergo Argentinensi in vrbe Argentina, ibiq; primum attentata & incœpta est. Inde Moguntiam veniens eandem fœliciter compleuit, & quasi colophonem imposuit, accedentibus duobus adiutoribus altero Ioanne Fausto, & altero Petro Scæfer. Sic Chalcographiæ inuentæ laus Germaniæ debetur, vt verè cecinit Beroaldus in quodam Hendecasyllabo.

O Germania muneris repertrix
Quo nil vtilius dedit vetustas:
Libros scribere qua doces premendo.

MONITIO AD LECTOREM.

Ne mireris, Candide Lector, si aliqua exempla in aliquo infrascripto authore iam non inueniantur, potuit enim fieri Collectorem horũ xem plorum incidisse in exemplaria auctiora nostris. Solet enim subinde aliquid addi, vel adimi multis operibus cum frequenter recuduntur, vel describuntur.

Obserua item nos eundem ipsum prologum, quem antiqua editio præferebat, huc vsque reseruasse, habita ratione antiquitatis, & autoritate nostri Collectoris, ne in messem alienam libenter falcem mittere videremur.

INDE

INDEX CELEBERRIMVS MAGNI HVIVS SPECVLI EXEMPLORVM,

In locos Commvnes Redacti,

in quo illud est aduertendum, quod prior numerus est, singulorum Exemplorum, secundus vero Paginarum.

Abstinentia.

Acedia.

AD-

AMBITIO.

AMICVS.

AMOR CHRISTI.

AMOR ILLICITVS.

ANGELVS.

ANIMA.

APOSTATA.

ARRIANVS

ASCENSIO CHRISTI.

ASTVTIA.

ATTRITIO.

Capitulum.

Carnium Abstinentia.

Carnis Tentatio

Carthusiensis Ordo.

Castitas.

Cha-

CONTRITIO

CONVERSIO.

CHOREA.

Crvcis Signi virtvs.

Cvlpa.

Damnatvs.

Dare.

Debita.

Decimae.

Dedicatio

DEFVNCTI.

DETRACTIO.

DEVS.

DIFFAMARE.

ECCLESIA.

ELEEMOSYNA.

Festi

Foetor.

Fictio.

Fides et Religio Christiana.

Filii.

Fletus.

Gloria coelestis.

Gloria.

Gratias Agere.

Gula.

nus

HABITVS MONACHALIS.

HENRICVS.

HAERETICVS.

HYPOCRITA.

HOMICIDIVM.

HONESTAS.

HONOR.

 sub

IACTANTIA.

Infirmitas.

IVDEX CORRVPTVS.

IVDICIVM TEMERARIVM.

eius.

Lux-

MACIES.

MAGISTER.

MALEDICERE.

Maria

Medi

MISERICORDIA DEI.

Mise-

Eucha-

ORDO.

PACEM PERTVRBARE.

Prædicare

Promissio

PVER IESVS.

PVER.

PVLCHRITVDO.

PVRGATORIVM.

PVRIFICATIO.

SOMNIVM.

SOMNOLENTIA.

SPECTACVLA.

SPIRITVS SANCTVS

STATVS.

STATVTVM.

STEPHANVS.

STIGMATA.

STVDIVM.

Superbus

SVSPICIO.

TACTVS.

TARSILLA.

TE DEVM.

TAEDIVM.

TEMPVS.

TENTATIO.

VINDICTA.

VINDICTA DIVINA.

VIRGA.

Zelus

ZODOMIA.

Finis Tabulæ magni Speculi Exemplorum.

INCIPIT SPECVLVM EXEMPLORVM, EX DIVERSIS IN VNVM LABORIOSE COLLECTVM.

DE ABSTINENTIA.

EXEMPLVM I.

Abstinenti Honorato piscis in montibus situla haustus offertur.

Enantij quondā patricij in Sannij partibus villa fuit, in qua colonus eius filium Honoratum nomine habuit, qui annis puerilibus ad amorem cœlestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cumque tam magna conuersatione polleret, seq; iam ab ocioso quoque sermone restringeret, multumque, vt præfatus sum, per abstinentiam carnem domaret, die quadam parentes eius vicinis suis conuiuium fecerunt, in quo ad vescendum, carnes paratæ sunt: quas dum ille ad esum contingere præ abstinentiæ amore recusaret, cœperunt eum parentes eius irridere, ac dicere: comede, nunquid tibi in his montibus piscem allaturi sumus? Illo verò in loco audiri pisces cōsueuerant, non videri. Sed cum his sermonibus Honoratus irrideretur, repentè in conuiuio aqua defuit ad ministerium, & cùm situla lignea, sicuti mos illic erat, mancipium ad fontem perrexit. Dumque hauriret aquam, piscis situlam intrauit. Rursumque mancipium ante ora discumbentium piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati sunt omnes, totaque illa parentum irrisio cessauit. Cœpêre namque in Honorato venerari abstinentiam, quam ante deridebant, sicque à Dei homine irrisionis detersit opprobria piscis de monte. Qui cùm magnis virtutibus cresceret, à prædicto Domino suo libertate donatus est, atque in loco, qui Fundis dicitur, monasterium construxit: in quo ducētorum ferè monachorum pater extitit. Ibiq; vita illius circumquaq; exempla dedit eximię conuersationis. Nam quadam die ex eo mōte, qui eius monasterio in excelso prominet, ingentis saxi moles erupta est, quę per deuexū montis latus veniens, totius ruinam cellæ, omniumque fratrū interitum minabatur. Quā cum venientem desuper vir sanctus vidisset, feruēti voce Christi nomē inuocans, extensa mox dextera signum ei crucis opposuit, eamque in ipso deuexi mōtis latere cadentē fixit, sicut religiosus vir Laurentius perhibet. Et quia locus nō fuerat, in quo inhærere potuisset, aspicitur ita vt nūc vsq; cernentibus montem casura pendere videatur. (Gregorius Dial. lib. 1. Cap. 1.

EXEMPLVM II.

Abstinentem se fingens monachus draconi traditur deuorandus.

EST etiam nunc apud nos Athanasius presbyter Licaoniæ, qui in diebus suis Licaonij rem terribilem narrat euenisse. Ibi namque, vt ait, quoddam monasterium Congalaton dicitur, in quo quidā monachus magnæ æstimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni sua actione compositus: sed, sicut ex fine res paruit, longè aliter quàm apparebat, fuit. Nam cùm se ieiunare cum fratribus demōstraret, occulte manducare cōsueuerat. Quod eius vicium fratres omnino nesciebant. Sed corporis superueniente molestia ad vitæ extrema perductus est. Qui cùm iam esset ad finem, fratres ad se omnes qui monasterio inerant congregari fecit, at illi tali, vt putabant, viro moriente magnum quid, ac delectabile se ab eo audire crediderunt. Quibus ipse afflictus, & tremēs compulsus est prodere cui hosti traditus, cogebatur exire. Nam dixit: quando me ieiunare vobiscum credebatis, occultè comedebam, & nunc ecce ad deuorandum draconi sū datus, qui cauda sua genua mea, pedesque colligauit: caput verò suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens abstrahit. Quibus dictis statim defunctus est, atque vt pœnitendo se liberare potuisset à dracone, quem viderat, expectatus non est. Quod nimirum constat, quia ad solam vtilitatem audientium viderat, qui cùm hostem, cui traditus fuerat, & innotuit, & non euasit. (Gregorius Dial. lib. 4. cap. 38.

EXEMPLVM III.

Abstinentia sua Macharius ieiunium Thabēnesiotarum monachorum confudit.

ERAT autem & alius quidam Macharius Alexandrinus presbyter in loco habitans qui dicitur Cellia: hic sanctus Macharius audiens quia magnam conuersationem, & regulam disciplinæ Thabennesiotę monachi haberent, mutato habitu, accipiensque indumenta rustici per dies xv. ascendit in Thebaidem per solitudinem. Et ingressus monasterium Thabennesiotarum quærebat Abbatem, vt eius præsentaretur aspectibus, virum sanctum Pachomium nomine probatissimum famulum Dei, gratiā prophetiæ habentem, cui occultatus est nutu Dei aduentus Macharij. Repræsentatus ergò dixit ei: Deprecor te Domine sancte pater suscipe me in monasterium, vt efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: Iam senectute prouectus abstinentiam non vales sustinere: fratres enim continentissimi sunt, & non ferens eorum laborem, & scandalum passus regredieris detrahendo eis. Et non suscepit eum nec prima, nec secunda die vsque ad dies septem. Cùm ergò perseueraret etiam ieiunus permanens, post hoc dixit ei: Suscipe me Abba, & si non ieiunauero sicut alij fratres, operatusque non fuero sicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audiens abbas iussit fratribus, vt susciperent eum. Est autem cōgregatio vnius monasterij mille quadringenti viri. Multorum enim Monasteriorum beatus Pachomius pater erat, & multorum millium monachorum congregatio erat. Ingressus est ergo monasterium. Transacto autem pauco tempore, superuenit quadragesima, & vidit singulos quosque addentes ieiunijs, & abstinentiæ. Quidam enim eorum

post

post duos dies reficiebant se, alij autem post quinq; dies capiebant cibũ, alij vero per totam noctem vigilantes orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic verò sanctus Macharius stabat in angulo tam diebus, quàm noctibus, non discedens quoquam vsque dies xl. complerentur. Aduenit & Pascha, neque tunc panem gustauit, nec aliud quodque pulmentum, nisi folia tantum de caulibus, & hoc semel in septimana die dominica sumebat: nec discedebat de angulo illo, vbi elegerat stare, nisi tantum corporalis necessitatis caussa, & statim festinanter reuertebatur, & claudebat ostium super se, & nihil penitus loquebatur, sed in silentio tantum labia eius mouebantur, & non cessabat continuè, & sine cessatione in corde suo eloquia Domini, diuinamque scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere multò amplius, quàm alij fratres. Hæc fratres videntes, penè omnes scandalizati sunt, murmurantesque dixerunt præposito monasterij: Vnde nobis hunc adduxisti tanquam sine carne degentem ad condemnationem nostrã? Projjce eum, cognosce quia valde scandalizantur fratres in eo. Hæc audiens præpositus monasterij, admirans tam districtam conuersationem eius, orauit Dominum, dicens: Manifesta mihi peccatori seruo tuo Domine, quid agere debeam? Et reuelatum est ei, quod ipse esset Macharius. Eduxit autem eum foras in oratorium, vbi altare positum erat, & amplectens osculatus est eum, & dixit ei: Verè vir beatus es sancte Machari, & latuisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam, & gratias agimus Domino Iesu, quia in spiritualibus bonis, maximeque in virtute abstinẽtiæ erudisti nos, & paruulos nostros non alta sapere in conuersatione sua. Reuertere ergo ad locũ tuũ, nõ enim parũ educasti nos beatissime pater, & ora indesinenter pro nobis. (Palladius. vita 20. Macharij Alexandrini.)

EXEMPLVM IV.

Abstinentia grauius se Niceta Episcopus factus macerauit.

Referebant quidam fratres de abbate Niceta, qui fuit discipulus abbatis Siluani, quia quando in cella sua in monte Sina degebat, moderatè abstinebat pro necessitate corporis: quando autem Episcopus ordinatus est in Faran, nimis constrinxit seipsum diutina abstinentia, & in vigilijs propensius, atque in orationibus intensius agebat. Hæc autem videns discipulus eius dixit ei: Quid est Domine hoc, quia quando in eremo conuersabamur, non tantum in abstinentia laborabas. Respondit ei beatus vir dicens: Considera, frater, quoniam ibi eremus erat, & secreta vita, ac paupertas: nunc autem egressi de eremo cum secularibus conuersamur hominibus, & multæ ac variæ nobis occasiones occurrunt, & ideò timeo ne in fine vitæ meæ aliqua occasione Deum offendamus. Si enim sanctus Apostolus Paulus qui Christum in se loquentem habebat, & qui tantas virtutes animi possidebat, vt vsque ad tertium cœlũ adhuc in corpore positus ascenderet, tamen dicebat: Macero corpus meum, & seruituti subijcio, ne forsitan alijs prædicans, ipse reprobus inueniar: quid nos humiles, & peccatores oportet facere? (nu. 44. Palladius vita 141.

EXEMPLVM V.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quàm commissos ficus violare.

Ficvs de Mareotæ Lybiæ partibus, velut rem ante in loco nõ visam, cum quidam abbati Ioanni œconomo

nomo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ipsius Ecclesiæ temporibus beati Paphuntij ab eodem sibi creditam gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interioribus deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus longè ab Ecclesia commanebat: qui pomis acceptis, cùm ad prædicti senis tenderent cellam, quod ibi perfacilè solet etiam senioribus deserti vastitate euenire, infusa repente densissima nebula, tramitem recti itineris perdiderunt. Cumque tota die ac nocte discurrentes, per auiam eremi vastitatem, nequaquam potuissent ęgrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quàm inedia, sitique confecti, fixis genibus, in orationis officio spiritum Domino tradiderũt. Qui post hæc vestigiorum suorum indicijs diutissimè perquisiti, quæ in locis illis arenosis tanquam niuibus impressa signantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inuentique sunt ficus intactæ vt acceperant reseruasse, eligentes scilicet, animam magis quàm fidem depositi perdere, vitamque potius amittere temporalem, quàm senioris violare mandatum. (Cassianus de institutis renunciatorũ lib.5. cap. 40.

EXEMPLVM VI.

Abstinens Serapion vt proximos conuertat, seipsum vendit, & omnibus passionibus deuictis voracitatem ventris se non posse superare causatur.

QVidam vir nomine Serapion, qui & Syndonius, quia veste non alia, quam Syndone vtebatur, Apathes etiam, i. impassibilis vocabatur, qui nullum possidendi desiderium patiebatur, & abstinentia nimia omnium rerum, & iugi meditatione diuinorum librorum vnius cellulæ quiete non poterat esse contentus, sed per diuersa trahebatur mens eius. De hoc referebant Patres sancti, quod in quodam oppido viginti solidorum pretio se paganis mimis distraxerit, & in eorum seruitio permanserit, ita vt eis pedes quoque lauaret, donec eos christianos efficeret, & à ludis theatralibus separaret: nullumque cibum, nisi panem & aquam sumere consueuerat, nec diuinas scripturas legere cessabat. Illis autem ad piam & castam vitam conuersis cum ei libertatem offerrent, dicentes quia per ipsum à turpi seruitio liberati essent, viginti solidos quos pro se acceperat, & apud se seruauerat, reddidit eis, dicens. Quia per me Deus in vobis impleuit quod volebam, nunc aurum quod pro me dedistis, recipite, vt alios quoque quibus subuenire possim reperiam. Cumque rogatus, adquiescere nollet vt cum eis tanquam pater eorum & Dominus remaneret: Dabis ergo inquiunt, aurum illud pauperibus, quod nos velut arras quasdam pro salute nostra dedisse cognouimus. At ille: Date ait vos; ego enim alienas pecunias non do. Saltem, inquiunt, hoc precamur, vt vel post anni circulum nos Athenis requiras. Itaque seruus Christi peregrinando frequenter Helladam venit, ac per triduum moratus Athenis, à nullo panem quo vesceretur accepit. Neque verò pecuniam habebat, nec peram, vel pellem, vel aliud quicquam secum præter syndonem qua erat amictus, ferebat. Cùm ergò ieiunus vsque ad quartam diem peruenisset, esurire fortiter cœpit. Nihil enim peius illo ieiunio, quod extorquetur inuito, ex cuius necessitate sæpius etiam perfidia procedit, stetit ergo super colliculum vrbis vbi primates eiusdem oppidi consilium habere consueuerãt, & illuc manus suas percutiendo vim se maximam pati clamabat, dicens: Athenienses viri succurrite. Concurrentes itaque simul omnes

omnes pallijs, & byrris induti, quæsierunt vnde venisset, vel quid pati diceret? Ille respondit: Genere sum Ægyptius, conuersatione monachus, ex quo autem de patria mea vera discessi, in trium fœneratorum manus incurri, quorum duos quidem quocumque modo debitum soluens potui euadere, tertius autem adhuc retinet me, nec habeo vnde possum ei satisfacere. Illis autem quis esset vel vbi degeret requirentibus qui ei molestus esset, in omnibus adiutores se pollicentibus, si hoc eis indicaret, ait. Cupiditas pecuniæ, desiderium voluptatis, & voracitas ventris, hi tres semper mihi molesti fuerunt à principio iuuentutis. Ex quibus primos duos euasisse iam videor, nec vltra mihi molesti sunt, tertium verò ferre non possum, cùm enim quarto die iam ex necessitate ieiunem, vrget me seuerissimus fœnerator exigens debitum, & nisi reddidero mortem minatur. Tunc quidam prophetarum obtulerũt ei solidum vnum, quo ille sumpto, & cuidam qui panes vendebat dato, vno quoque tantum ab eo pane suscepto, mox ab vrbe profectus est, & nunquam postea in eam reuersus. Circa Lacedæmonis loca veniens, vnum illic de primoribus vrbis bonum in cæteris rebus virum, omnesque de domo Manichæos esse cognouit, & iuxta superius exemplum se vendidit, & inter duos annos ab execrabili secta tam ipsum, quàm coniugem eius, totamque familiam abstractos, Ecclesiæ tradidit. (Vincẽtius lib. 17. cap. 85. spec. hist. ex Floribus Eraclidis.

EXEMPLVM VII.

Abstinens in claustro formosus & sanus efficitur, qui in seculo crapulæ deditus deformis & debilis extiterat.

AD conseruandam sanitatem nihil efficacius quàm cibi & potus identitas conseruata. Varia enim fercula variarum sunt naturarum. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam, & omnis humorum repugnantia repugnat sanitati. Vnde elegantissimè, & prudentissimè respondit quidam de nostris adolescentibus Beluacensi Episcopo eum interroganti, vnde contigerat quod sanior, & pulchrior esset in claustro, quàm solebat esse in seculo: quia, inquit vniformiter viuo, & decenter. De quorũ primo habeo, vt sanus sim: de secundo, vt pulcher sim. In seculo enim viuebam tam deformiter, quàm multiformiter, de quorũ primo turpitudo nascitur etiam corporalis, de secundo, ægritudo. Perrexit quærere, dicens. Quid ergò comedisti hodie? Satis, inquit. Quid heri? Similiter satis. Non quęro, inquit, de quantitate, sed de qualitate. Quid comedisti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi pisa & olera, & hodie olera, & pisa, cras autem, comedam pisa cum oleribus; post olera cum pisis. Vide ergò quàm pulchro circuitu eandem sententiam circumduxit, vt varijs modis ostenderet eadem se semper dięta vti, quæ præstat corpori sanitatem, & pulchritudinem. (Vincent. ex scriptis helinandi. lib. 29. cap. 136.

EXEMPLVM VIII.

Abstinens Palæmon in die Paschæ cum lachrymis oleum comedere recusauit.

ADuenerat aliquando sacratissimus dies Paschæ, & ait ad Pachomium senior Palæmon, quoniam cunctorum christianorum vniuersalis est ista festiuitas, nobis quoque para quę nostro vsui sũt congrua. Tunc promptus ad obtemperandum id quod sibi præceptum est impleuit, & præter solitum parumper accipiens olei cum salibus tritis admiscuit (cõsueuerat autem edere agrestia olera,

& alias herbas præter oleum.) Cùm ergo præparasset, ait ad senem: Feci quod paternitas tua imperauit. Cumque post orationes beatus Palemon accessisset ad mensam, vidissetque apparatum cum salibus, fricans manibus caput, & vbertim lachrymas fundens, ait: Dominus meus crucifixus est, & ego nūc oleum comedam? Cumque rogaret eum Pachomius vt modicum quid ex eo perciperet, nullaten⁹ adquieuit. (Ex gestis S. Pachomij §. 8.

EXEMPLVM IX.

Abstinentes fratres infra duos menses coctum pueris murmurantibus non comederunt.

ALIA quoque vice sanctus Pater cum ad quoddam monasterium suum properasset, occurrerunt ei fratres congregationis illius, vt summa illum veneratone susciperent. Inter quos etiam infantulus quidam illius monasterij occurrens, clamare cœpit ac dicere. Verè Pater ex quo hinc ambulasti, nullus olera aut legumen adhuc coxit. Ad quem sanctus grata mente, respondit. Non cōtristeris fili mi, ego iam coquam. Et ingressus monasterium post orationem, coquinam intrauit, & inueniēs fratrem qui coquinæ præerat psiatos. i. mattas operantem, ait ad eum. Dic mihi frater quantum temporis habes, ex quo non coxisti fratribus olera, vel legumina. Qui respondit: Sunt fere duo menses; & sanctus: Quare contra præceptum facere voluisti, vt tanta fratrum negligeretur vtilitas? Qui humiliter respondit: Optaueram quidem venerabilis Pater quotidiè implere ministerium, sed quia quicquid coquebam non consumebatur à fratribus, quia omnes abstinēt, soli quippè pueri coctum percipiunt, ne tanto labore paratæ proijcerentur expensæ, propterea non coxi pulmentum. Ac ne ociosus essem, psiatos elegi cū fratribus texere, sciens vnum de his quæ mihi deputati sunt ad opus huiusmodi posse sufficere, vt paruas escas, i. oliuas vel herbulas ad refectionem, fratrib⁹ appararet. Hæc Pachomius audiens, iussit adferri psiatos quingentos, quos fecerat frater ille, & omnes fecit comburi, dicēs eis: Sicut vos traditam vobis erga dispensationem fratrum regulam despexistis, sic ego labores vestros passim concremaui, quatenus cognosceretis quod perniciosum sit patrum instituta conuellere, quæ pro animarum salute prouisa sunt. An ignoratis quod gloriosum sit semper abstinere à præsentibus? Nam si quis ab ea re quæ in eius potestate est, diuina consideratione se continet, magnū consequitur à Domino præmium: Ab ea vero re cuius vtendi licētiam non habet, quadā noscitur necessitate cohiberi, & ideò propter necessitatem coactā frustra videtur expectare mercedem. Deniq; cum plures escæ appositæ fuerint, si fratres parcius his vtuntur propter Deum, sibi maximam spem reponunt. De cibis autem quos non vident, nec facultas eis ad percipiēdum vlla tribuitur, quomodo pro parsimonia præmium conceditur. Idcoque propter exiguos sumptus tanta fratrum non debuit intermitti commoditas. (Ibid. §. 43.

EXEMPLVM X.

Abstinentiam sancti Præiecti, & sociorum eius deridentes cadente solario oppressi sunt.

LEgitur in vita sācti Præiecti, quod die quadam Paschæ cum ipse ad mensam in solario cum multis alijs resideret, tres inter eos aderant qui à carnibus abstinebant, quos cum alij deriderent, sanctus Præiectus eos admonuit, vt quos venerari debeant, irridendo non increparent. Sed cùm illi non se corrigerent, subitò pauimentum solarij cum irrisoribus cecidit,

dit, tantumque Præfectus cum abstinentibus remanserant. (Vincentius belu.lib.13.cap.119.

EXEMPLVM XI.

Dominis magnis in Carthusia carnes comedere volentibus, gulæ suæ victores Carthusienses carnes in pisces cõuerti meruerunt.

LEGITVR in libro de Ortu Carthusiensi, quia venerunt non diu post fundationem ordinis magni Domini inuisere Carthusiam, Episcopi scilicet, & seculares alij; & hoc ante quinquagesimam. Visitantes igitur fratres ipsos, & inuenientes aliquos senes & debiles, carentia carnium hoc ex pietate sua imponentes, instabant obnixè apud priorem, vt ob reuerẽtiam ipsorum de carnibus quibus totus mundus illo tempore vteretur debiles aliquod haberent refocillamen, allegantes pro conscientia priori facienda multos doctos viros timuisse de nimia in hoc ordine duritia. Quod dum Prior tanquam magnum nefas in Israël abhorrens omnino renuisset. Ipsi quasi cædentes sibi in hoc, pro seipsis saltem afferri carnes instabant fortiùs propter carnisprivium instãs eis carere nolẽtibus. Et hoc tanquam prudentes viri ex industria, sperantes priorem præsentibus carnibus emollire. Postea assentit Prior, licet inuitus importunitate eorum victus. Igitur conuersi vadunt ad Gratianopolim, multas & diuersas pro tantis Dominis, & familia adducentes carnes. Mira res: Reuersi aperiuntur sarcinę, inueniuntur illę carnes in veros, & optimos commutatæ pisces, odore, colore, sapore. Quo viso exhilaratus Spiritu sancto Prior, in talia, vel similia prorupit verba. Videtis clarè venerandi Domini, quod Dominus non vult nos carnibus vti. Stupẽt & Domini, & occasione nacta sic gauisi toti de licentia patris ministrãt cõuentui. Et quotquot illis vescebantur infirmi sanati sunt, & confortati. Domini tamen illi venerãdi adhuc modicæ fidei de re tam mirabili facta volentes certificari, mittunt cum cõuersis illis fide dignos de suis. Qui reuersi testificati sunt coram Deo quomodo carnifices iurauerunt carnes se veras vendidisse, & nullatenus pisces. Sicq; Domini illi valedictis fratribꝰ recesserunt, benedicẽtes Deo & miraculo, quod & vndiq; prædicauerunt de fratribus Carthusiensibus, sanctè & Deo deuotè ac placenter viuentibus. (Petrus Sutor Carthusianus lib.1. de vita Carthusiana tract.3.cap.8.

EXEMPLVM XII.

Abstinentiæ viribus per ieiuni sputum pestifer draco occiditur.

LEgitur in libro qui dicitur Scala cœli, quod draco pessimus deuorabat homines & iumenta, nec per virtutem armorum, nec per virtutem hominum expelli poterat: Quod attendens quidam S. Episcopus dixit: Charissimi, virtus draconis non est fortior quam virtus dæmonis, sed virtus dæmonis expellitur per orationẽ, & ieiunium: Et ideò affligamus carnem nostram per ieiunium & orationem, vt Deus misereatur nostri. Quod cùm per decẽ dies fecissent, conuocato vniuerso populo dixit: Vt cognoscatis quãta sit virtus ieiunij, volo vt oẽs expuatis in peluim. Tunc ipse accipiens sputa fecit circulum circa dracone͂, qui non valẽs egredi ex tunc mortuus est ibi. Tunc ille Sanctus incipit clamare & dicere: Sicut virtus ieiunij corporalis interfecit istũ draconem, sic virtus ieiunij spiritualis expellit omnem virtutem & tentationem dæmonis. Non ieiunetis vt dæmones qui nunquam comedunt, sed voluntatem malam seruant. Non ieiunetis sicut Iudæi, qui de die abstinent, sed de nocte crapulis & immunditiæ vacãt. Nõ sicut medici qui salutem corporum quærunt, nec sicut auari qui conantur bur-

bursam replere. (Ioannes Ægidius, alias Iunior, ordinis Prædicatorũ, author huius libri qui dicitur Scala cœli.

EXEMPLVM XIII.

Abstinentia curatur prælatus quidam, qui delicijs affluens mente & corpore ægrotauit.

Legitur in Scala cœli, quod quidam prælatus fuit qui delitijs affluens erat languidus & miser, nec medicinis poterat curari. Cùm ergò semel legisset quod abstinentia erat medicina corporis & animæ, & ipse totus erat corruptus in corpore, & in mente, vt ex vna medicina vtramque sanitatem haberet, dimisit delitias, & pompas mundi, ac ordinem Cisterciensem intrauit. Quod audiens quidam Archiepiscopus ad visitandũ eum accessit, & reperiens ipsum totaliter curatum, dixit sibi: Miror multũ quomodo delitiæ, & medicinæ nocebant, fabæ, & olera vos curauerunt. Cibaria abhorrebatis delicata, & nũc comeditis sicut lupus. Tunc ille respondit: Domine verum dicis, sed ego feci sicut facit lupus, sicut facit serpẽs & aquilarum ceruus. Qui dum grauãtur corruptis humoribus, & volunt vetustatem deponere, abstinent & ieiunant, sic ego feci. Aliter sicut illa à veneno, ita & ego vetustate peccati fuissem consumptus. (Idem Ioannes Ægidius.

EXEMPLVM XIV.

Abstinens quidam crudelis arguitur, quod carnibus pecorũ abstineret, sed hominum carnibus vesceretur.

Legitur in Scala cœli, quod quidam prælatus semel erat qui non comedebat carnes, tamen faciebat multas iniustas exactiones. Cùm igitur semel exhæredasset vnam viduam, illa cùm filijs suis in brachijs accessit ad eum, dicens: Domine tu non comedis carnes mortuas, sed comedis carnes viuas, quia cùm deprædationibus tuis interficis & deuoras omnes subditos tuos. Deuora ergo etiã istos duos filios meos, & comede eos. Quod ille audiens & compunctus restituit ei omnia. Patet ex hoc abstinentiam à carnibus nihil homini profuturã esse neque vllas castigationes corporis, si homo non abstineat à peccatis, & præsertim ab oppressione pauperum, quia non prodest bonum facere, nisi abstineatur à malo. Sunt enim duæ partes iustitiæ, scilicet, declinare à malo, & facere bonum. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM XV.

Quomodo fœmina de adulterio grauissimè tentata abstinentiæ remedio liberatur.

Legi aliquando in Teutonicali libro, quod erat in ciuitate Ianuensi virgo quædam pulcherrima facie, nobilis genere, diues rebus, honestis orta parentibus, nomine Marina. Hanc cum quidam ditissimus atq; honestissimus vir, nomine Aronus, in matrimonium accepisset, & aliquamdiu cum ea in summa dilectione vixisset, secretius eam in thalamum ducens: Scis, inquit, dulcissima Marina, quomodo negotiationis auxilio, res, famam, honores & vniuersa quæ habemus accepimus, & per eam in hunc fœlicissimum statum accessimus. Vnde quia in Alexandria res, & causæ quas cum cęteris huius officij viris habui inordinatè relictę sunt, nisi tibi acerba esset mea absentia vellem illuc pergere, & singula ritè ordinare. Et sic reuerti ad te, nunquam à te nisi per mortem separandus. Ad hæc Marina ingemiscens: Etsi grauis est mihi, inquit, tua absentia, & cum te non videro erit omne tempus longissimum, quia tamen tibi vtile visum est, placet quod concepisti. Age quod libet, tantum ne rebus dispositis ad me desertam

tam ſponſam tuam reuenire cũcteris. At Aronus: Vnum, inquit eſt, ô Marina, quod tui cauſa expaueo. Sciunt enim iuuenes, & adoleſcentes ciuitatis huius te fœminam decoram eſſe, & pulchris fore pulchriorem, vnde timeo ſi me abſentem audierint, & te legitimi mariti carere tutore, parabũt laqueos pudori tuo, & te in ſui amorem fraudibus conabuntur allicere. Quod ſi agerent vt tu pudoris oblita in adulterium labereris, certè & te honore, & me vita priuarent. Ad quæ verba Marina in lachrymas reſoluta: Ne timeas, inquit, ô Arone. Ego enim mallem vita defungi, quam rem tam ſceleſtam admittere. Perge igitur ſecurus, non eſt quod in hac parte formides, quia Deo ferente præſidium præter te nullum amatorem admittã. Tali reſponſo accepto Aronus, rebus diſpoſitis in Alexandriam nauigauit: vbi eum eſſe cum proceres ciuitatis Ianuenſis cognouiſſent, ordinatis ante domum Marinæ choreis, inſtitutis ludis, reſonantibus cantilenis, cor Marinæ nitebantur euertere. Sed Marina vt ſponſionem marito factam illibatam ſeruaret, clauſit fores, feneſtras omnes obſtruxit, oculos ſimul & aures quantum præualebat auertit. Cum igitur poſt multas inſidias caſtũ Marinæ pectus vulnerare nõ poſſent, fieretq; fœmina de accepto tropheo liberior, cuſtodiam ſolitam mitigauit. Quod dũ faceret, quendã virum pulcherrimũ, procerũ forma, nomine Dagmãnum ante domum ſuam frequentius pertrãſire videbat, vnde interrogat ab ancillis, quiſnam qualiſve eſſet vir ille, qui tam inſigne decus, & corporis & morum præferret. Verum cũ audiſſet eum in vtroque iure doctorẽ, dotatumq; ingenti ſcientia, amplius eum cœpit amare, felicem ſe iudicãs & nimium beatam ſi talis viri amplexibus quandoque vti contingeret. Vt igitur texeret laqueum innocenti, ornatu fulgida veſte ſe ante fores domus ſuæ quotidie à Dagmanno viſendam depoſuit, vt ſuo decore tanquam veneno per oculos Dagmanni prætereuntis miſſo, cor ſaucium amore vulneraret. At verò Dagmannus vir prudens cũ eſſet & ſapiens, nunquam ad eã vel modicè intuẽdam oculũ vertit, ſed ſibi, ſuiſque rebus intentus maturo vultu ſemper præterijt. Videns ergo Marina occultis donis ſe non poſſe proficere, vi acta amoris & pudore vacillante, ad aperta certamina fugiebat. Porrò miſit nuncium Dagmãno, petens vt ad ſe venire non cũctaretur. Dagmannus verò nihil ſiniſtrè ſuſpicatus venit ad eam, ratus quia ſecum de aliqua cauſa iuris haberet conferre. Quem cum Marina in thalamum meretricio cultu ornatũ induxiſſet, poſt multas verborum ambages ſe eius amore captam indicauit, petijtq; inſtantiùs, vt mutuis amplexibus fruerentur. Quod vbi audiuit Dagmãnus vir vtique pudiciſſimus, ingemuit, miſerabile ducens tantum decus tam indebitis amoris procellis agitari, doluitque vehementer tam vaſti pudoris armarium adulterinis connubijs conſenſiſſe. Verum volens eius vulneri adhibere remedium, amorem reciprocum ſimulauit. O me fœlicẽ, inquiens, ò me fauentibus fatis beatum, quod in eam horam mihi venire conceſſũ eſt, vt tanto decore frui liceret. Et conuerſus ad Marinam: Sis fœlix pulcherrima fœmina, q̃ te primã ad huiuſmodi amorẽ obtuliſti. Noueris tamen huius cõiunctionis q̃ vtrique optamus, leue eſſe repagulum, atque celerius remouendum, quod quia mihi amica eſſe cœpiſti liberius intimabo, vt ſi dies in quo tibi iungar ſeſe protraxerit, cauſſam dilationis agnoſcas. Cum Bononiæ in ſtudijs vitam agerem, contigit quadam vice ſtudẽtes ſeditionem ſuſcitare. In qua ſeditione quidam quidem vulnerati ſunt, quidam verò etiam morte proſtrati. Quibus ita ſẽtibus armati præſides in tumultũ militibus vallati concurrerunt, & nonnullos è ſtudentibus

captiuantes in carcerem proiecerunt. Inter quos & ego ducebar tanquam vnus ex eis qui tam cruentam seditionem in vrbe concitassent. Videns ergo me carceris caligine retineri & seruari ad pœnam, votum voui Domino qui conscientiarum latebras nouit, quod si me huius sceleris expertem, liberum, & incolumẽ ad patrium solum reduceret, redderetque viuũ parentibus, per integri anni spatium caste, illibateque viuerem, ac per idem tempus in pane & aqua ieiunarem. Fauit voto conditor rerum, & me miraculosè satis vinculis quibus iniustè ligabar, absoluit, reddiditque liberum parentibus, quod paulò antè vehementius flagitabam. Quapropter ne tanto liberatori ingratus existerem, & sponsionis meæ infaustus infractor, statim vt carcerẽ liber exissem, ieiunium promissum inchoaui, & eousque hodie productum est, vt LX. tantum ieiunij dies existimem superesse, quibus transactis, vt cito facient, in tuos amplexus dulcissima Marina perueniam. Tu interim fortiter age, & amoris nostri faces foueto. Ad hæc verba alta ferens suspiria Marina, ait: O tempus nimis longum, & dies tediosos animo diligenti, cœpitque anxiari vehementer. Quod vidẽs Dagmannus, dixit fœminæ: Si igitur tibi nimis longè videntur hi LX. dies, tu mecum hoc tempus diuide. Sume tibi XXX. dies ieiunij, & ego XXX dies mihi ipsi reseruabo, quo fiet vt infra XXX. dierum spatium cupidis amplexibus perfruamur. Nam ita voti mei qualitatem moderaui. vt per interpositam personam vrgentibus causis satisfacerę valeam sponsioni. Dicebat ista vir castus & sapiens, non eo quod aliquid mali opere adimplere cogitarit, sed vt tentatam fœminã abstinentię remedio liberaret. Ad huiusmodi igitur consilium vultu & animo exhilarata promptissima volũtate pro Dagmanno ieiunium fœmina inchoauit. Et Dagmannus tunc quidem discessit ab ea, sed post tres dies ad eam reuersus est visurus quid ageret, & vtrum assumptum ieiuniũ prout promiserat inuiolatum seruaret. Quæ statim vt vidit venientem, assurgit intranti, sedem locat, charitatis intimæ signa demonstrat. Dagmannus verò monuit eam vt constãter agat, & inchoata ieiunia compleat, atque sic recedens, post septem dies reuertitur. Rediens autem vidit in ea paulo antè rubentia ora, ex inedia palluisse. Vnde impensius eam consolans, suadet, ne ieiunia sibi dura existimet, per quæ celerius coniungantur. Et rursum post monitionem abscessit. Rediens autem tertio decima quinta die ieiunij, inuenit eam vsque adeo imbecillem factam, vt vix assurgere præualeret venienti, & vsque adeo in ea sanguinem friguisse, vt plurimis licet vestibus circumamicta esset, nullatenus tamen calesceret. Quã vt prius confortatam derelinquens Dagmãnus XXIX. die reuertitur, & inuenit eam in lecto recumbentem, & omnibus viribus vsque adeo destitutam, vt vix anhelitum ad loquendum sufficientem retentasset. Quod vbi vidit, quomodo, inquit, nunc tecum agitur Marina dulcissima? Num inter frigentia membra adhuc ad me feruidum amore pectus obseruas? Tũc Marina ad se reuersa, intelligensque prudentem virum huiusmodi consilium ad sibi medendum inuenisse. Grates, inquit, tibi sapientissime virorũ mille refũdam, nec vel sic possum tuæ charitatis insignijs satis esse, quibus non honori meo, sed etiam amplissimè pudori prouidisti. Tu igitur vale, & me tibi debitricem teneto, quia tuis muneribus, industria, consilio, non solum ad te irreuerens amor refriguit; sed & omnis illiciti amoris ieiunio saluberrimo medente vsque adeo ardor auolauit, vt marito reuertenti castra pudoris inuiolata seruare contendam. Ad quod me iuuabit Dominus, qui sit Deus benedictus in secula.

la. (Ex narratis authoris speculo Exemplorum.

ACEDIA.

Acediam facilè superat, qui oculum ad futuram gloriam, vel pœnam inflectit.

ALter frater requisiuit senem Achillem, dicẽs: Cur sedẽs in cella mea patior acediam? Cui senex ait: Quia necdum vidisti requiẽ, fili, quam speramus, nec tormenta, quæ timemus. Si enim ea diligenter inspiceres, etiam si vermibus plena esset cellula tua vsque ad collum, tu tamen in ipsa iaceres sine acedia. (Ex lib. Sententiarum Patrum. §. 103.

ADVERSITAS.

Neque aduersis, neque prosperis motus frater multis miraculis claruit.

REtulit nobis nuper Abbas quidã ordinis nostri de quodam monacho, cui tanta à Domino concessa est gratia, vt virtute vestimentorum eius multi sanarentur. Sæpe, si tamẽ adhuc viuit, dum fratres vestes eius induunt, vel cingulo se cingunt, sanantur: Quod cum quodam tempore eius Abbas considerasset, nec aliquid specialitatis in illo vidisset, his verbis cum secretius allocutus est: Dic mihi fili, quę est causa tantorum miraculorum? Respondit ille: Nescio, Domine, non plus cæteris fratribus oro, nõ plus vigilo, non plus ieiuno, non plus laboro: sed vnum scio, quod me non potest extollere prosperitas, neque frangere aduersitas, siue de persona mea, siue etiam sit de persona aliorũ. Cui cum dixisset Abbas: Non te turbauit, quod miles talis nuper grangiam nostram incendit? Respondit: Non. Totum enim Domino Deo cõmisi. Si modicum habeo, cum gratiarum actione accipio. Si multum, iterum gratias ago Domino. Et cognouit Abbas, quod causa tantæ virtutis esset amor Dei, & contemptus rerum terrenarum. (Cæsarius libro. 10. c. 6.

ADVLTERIVM.

EXEMPLVM I.

Adulterium fraude committens quàm horribili plaga percutitur.

CVM apud Parmense oppidum degerem, ibique liberalium artium studijs insudarem, quoddam me contigit nosse, quod non inutile videtur ad posterorum notitiam stili currentis articulo tradere. Ad occidentem sanè prædictæ vrbis est quædã extra muros sita basilica, gemino beatorum martyrum Geruasij & Prothasij titulo decorata. Nocte quadam, quæ videlicet eorundem martyrum natalitia præcedebat, vir quidam maturius surrexit, bouesque suos ad pascua remotiora deduxit. Cui conuicinus quidam flamma nequissimæ libidinis inflãmatus, insidiatus est, vt eius vxorem polluere moliretur. Eadem ergò nocte ad domum eius callidus explorator accessit, & occasione reperta nõ diutius postquam ille cum pascendis animalibus abijt, ille febricitare diabolica machinatione se confingens, in lectum ipsius vxoris vir simulatus intrauit. Cumque velut frigescens intremeret, dentium stridores emitteret, & crebrius singultaret, infœlix mulier tanquam ægroto viro compatiens, cœpit eum vlnis astringere, lodice contegere, & quibus valebat impẽdijs refouere. At ille vt dolorem mente conceperat, peperit iniquitatem: violat itaque alienũ thorum, sibique procurat interitum, moxque concitus abijt. Sed ecce vix breui temporis spatio elapso maritus redijt, & stratum repetit. Cui protinus vxor vehementer exprobans, ait: Optimè poteris hodie sanctorum martyrum, quæ tibi tam contigua est, Ecclesiam ingredi, & cum cæteris christianis diuinis interesse mysterijs. Cumque vir attoni-

attonitus, quid illa loqueretur inquireret, euentumq; rei, sicut cōtigerat, per ordinem cognouisset, vtrique se deprehendentes irrisos, ac turpissima ludificatione delusos intolerabili doloris angustia consternati sunt. Interea dum populus ad Ecclesiam hinc inde conflueret, vt nocturnæ laudis officium deuotus audiret, tandem & illi resumpto spiritu nihilominus conuenerunt, atque omnis verecundiæ rubore deposito querelam suam coram omnibus deposuerunt, præsertim mulier laceros crines euellens, & vberrimis lachrymis tristitia ora perfundens, lugubres emittebat vlulatus in cœlum, dicens: Domine, tu corda nosti hominum, tu conscientiæ meæ testis es, quia hac sanctissima nocte etiam proprij thalami amplexus abhorrui, alieno me præsertim misceri viro penitus ignoraui. Tu ergò, Domine, non aspicias oro peccata mea, sed placeat coram te, vt sanctorum tuorum vlciscaris iniuriam. In conspectu ergo populi tui nunc ostende virtutem, & ad gloriam sanctissimi nominis tui, prode meæ perditionis authorem: producatur in medium, & immunitatem euentissimi sceleris de suo fraudis aufugio non lucretur. Cumque multa his similia mulier amaro spiritu non clam, sed vociferādo profunderet, & populus ei pio mœrore compatiens eisdē votis & precibus diuinam clemētiam imploraret, author sceleris vbi latebat dæmoniaco spiritu repente corripitur, & in furorem nimium atque vesaniam rabidus effrænatur: moxque in Ecclesiam populo nouiter obstupescente prosiliuit, omnesque in sui admirationem semetipsum laniando, ac discerpendo conuertit. Dans itaque fremitus, & rugitus, proprijs se manibus crudeliter lacerabat, volans quodam modo, & in alta prosiliens, deinde se grauissimo impetu in ima demergens: & modo in parietem caput concutiens, modo se in pauimentum insaniendo prosternens, omnia viscera sua miserabiliter conquassabat: Hoc itaque malignus eum spiritus modo collidere non cessauit, donec infœlicem spiritum coram populo, qui aderat, de corpore euulsit. Videntes autem qui aderant, immensam authori iustitiæ Deo gloriam referunt, qui & impunè passus non est abire peccantem, & inuocantem consolatus est mulierem. Quando autem mihi hoc reuelatum est, videbantur adhuc saxa videri, in quibus impegerat, sanie illius & cruore rubentia (P. Damianus Epist. ad Desiderium cap. 14.

EXEMPLVM II.

Adulterans vxorem Philosophi quali pœna sit correctus.

ABbas Ioannes dicebat quibusdā fratribus, quia fuerunt tres Philosophi amici, quorū vnus moriens, alteri reliquit filium suum commendatum, qui in ætate iuuenili prouectus, nutritoris sui adulterauit vxorem, quo scelere cognito missus est foras. Deinde cum plurimum pœniteret, non ei concessit regressum, sed ait illi: Vade, & esto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumina deponunt, & sic indulgeo tibi culpam tuam. Cui reuerso post tres annos, cùm iam de peccato satisfecisset, dicit ei Philosophus: Nec nūc tibi adhuc indulgeo, nisi alijs tribus annis mercedem dederis his qui te iniurijs & conuitijs affligēt. Quod etiam cum ille compleret, remisso peccato eius, dicit ei magister suus: Veni modo, & ingredere Atheniensium ciuitatem, vt illic sapientiam discere possis. Erat autem illic quidam senex, sapientiæ studiosus, & sedebat ad portam, omnesque ingredientes experiendi causa conuitijs affligebat. Quod cum eidem iuueni ingredienti faceret, ille exorto cachinno risit. Cui senex dixit: Quid est hoc quod agis? ego te in-

te iniurior, & turrides? Cui iuuenis ait: Et non vis vt rideã, cùm tribus annis mercedem dederim, vt quidem hoc paterer quod hodie? Tunc dixit senex ei: Ingredere ergò ciuitatem, quia dignus es. Hæc autem solebat abbas Ioannes referre. Et his ipse etiam addebat, dicens: Hæc est Dei porta, per quam patres nostri per multas iniurias, & tribulationem gaudêtes ingressi sunt ciuitatem Dei. (Ex libro 5. vitæ SS. PP. nu. 79. secundum editionem Coloniensem anni 1548.

EXEMPLVM III.

Adultera quædam post mortem ab equite quodam gladio transfoditur, & flammis vrenda injicitur, & eques ille, qui eo modo propter peccata puniebatur, se missis & orationibus petit adiuuari.

HViusmodi equus erat ille quem Carbonarius monstrauit Comiti cuidam Niuernensi. Erat enim Carbonarius iste vir pauper in seculo, sed diues in Deo, religiosus, & timens Deum, ob quod familiaris erat præfato Comiti. Huic nocte quadam cum vigilaret, & custodiret fossam suam carbonificam incensam acriter, ecce quædam fœmina nuda currens apparuit, & post eam eques equo nigro insidens, euaginato gladio velociter equitans, vt fugientem apprehenderet mulierem. Quæ dum fugiens fossam circumiret, compræhensa est ab eo, & perfossa gladio, facta est quasi mortua. Quam ille proiecit in ignem, & exustam rursus extraxit, & posuit ante se super equum, & abijt. Hæc visio pluribus noctibus illi ostensa est. Cum autem quadam die de huiusmodi visione tam frequenti nimis anxius cogitaret, sic cogitabundus & tristis obuiauit Comiti. Miratus Comes traxit eum in partem, & secrete requiniuit ab eo quid haberet, dicens: Si quis tibi fecit iniuriam, vel molestiam, ne celaueris, ego te vindicabo. Si in egestate es, ego tibi subueniam. qui respondit: Nihil necesse habeo, de nullo conqueror, sed hæc & hæc toties vidi, & vtinam vidisses. Certè, inquit, Comes, tecum vadam, & videbo visionem hanc magnam. Igitur Comes cõfessus omnia peccata sua, mutat habitum, & assumit secum Carbonarium, & abijt cùm eo solus in siluam. Et cũ vigilarent circa mediam noctem audiunt quendam buccinantem fortiter, & signauit sese totũ. Et ecce mulier illa accurrens nuda sicut prius, cœpit fossam fugiens circumire, quam eques ille insequens, & comprehendens gladio peremit, & in ignem proiecit, & iterum resumpsit, qua super equum ante se posita cùm fugere vellet, Comes adiurauit eum in nomine Domini, vt staret, & diceret ei quis esset, & cur hoc faceret. Tunc ille subsistens ait: Ego sum vester ille miles, & hæc est illa mulier nobilis vxor illius militis quem pro amore meo interfecit, vt licentius atque frequentius meo concubitu frueretur, & in hoc peccato ambo mortui sum⁹, nisi quod heu sero in hac ipsa morte pœnituimus: nũc autem tale tormentum patitur, quod singulis noctibus à me interficitur, & comburitur. Tantum enim dolorem patitur ictu gladij quo eam ferio, quantum vllus vnquam in morte passus est, & multo maiorem in combustione. Ad hæc Comes: Qui est ille equus super quem sedes? Diabolus, inquit, quidam est qui nos ineffabili vexatione torquet. Posset ne vobis, ait, aliquis succurrere? Posset, inquit, si faceres in cunctis congregationibus quæ tibi subiectæ sunt orare pro nobis, & à presbyteris celebrari missas, & psalmos à clericis decantari. (Vincentius lib. 29. cap. 120.

EXEMPLVM IV.

Adulterium execrata nobilis fœmina Romana proprium pectus ense transfodit.

SIlere æquum non puto nobilissimę fœminæ in vrbe Roma mirabile factum Sofroniæ. cuius vir præfectus vrbis Romæ sub Maxentio tyranno agebat. Qui cùm de supradictæ fœminę pulchritudine cognouisset, vt ei mos erat, misit stupratorũ ministros, duci ad se fœminam iubet. Illa rem ad maritum detulit, qui cùm comperirisset, multa secum voluens, ad vltimum altius ingemiscens: Et quid, inquit, faciemus, quibus aut hæc toleranda sunt, aut anima ponenda. Tum illa, vt maritum vidit metu mortis perterritum prodidisse pudicitiam; Paululum, ait, his qui missi fuerant, expectate, donec composita vt decet, & ornatè procedam. De hinc ingressa cubiculum, cùm prius defixis genibus orasset tanquam pudicitiã suam Deo immolatura, pectus ac viscera correpto mucrone transuerberat, extremos huiusmodi nuncios ad tyrannum per assistẽtes famulos mittens. Tales, ait, magis placeant Christianæ fines tyrãno. (lib. 8. Euseb. cap. 17.

EXEMPLVM V.

Adulterantem militem ob terrificam faciẽ, homines, bestiæ, pecudes, ceu dæmonem fugiunt maledictum, sed confessionis remedio pristinam faciei effigiem recuperauit.

QVantum autem malum, & quàm deforme luxuria sit, & super omnia adulterium, Deus omnipotens in quodam milite Theutonię demonstrauit. Hic de latere coniugis intempestæ noctis silentio exurgens, completo cum aliena flagitio, domũ luna lucente redibat. Cuius faciẽ per fenestram intrantis vxor eminus cõtemplata, clamat horrificè. Ad cuius clamorem ancillæ domus, & famuli concurrentes, mox ad contuitum Domini pariter clamauerunt, quasi à cõspectu dæmonis deturpati. Quod vt miles vidit, animaduertit faciem suã à propria forma recessisse, & diuino iudicio secundum vilitatem peccati cõfusionis ignominiam induisse. Ergò vbi delituit vsque mane, properat versus Ecclesiam, vt confessus sacerdoti formam propriam recipere mereretur, cui cum vaccæ & pecudes villæ procedentes ad pascua longius obuiarent, mox diros dedere mugitus, & quasi subitò minaci fulmine conterritæ quo possunt diffugiunt: idem pastores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in ostio Ecclesiæ ad dicendas horas residens, mox vt illum vidit, signauit se, & intrans Ecclesiã, ostium post se clausit. Tũc miles prosternens se ante fores Ecclesiæ. Miserere, inquit, pater sancte, miserere miserrimi peccatoris. Non enim sum ille qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, vt in me quasi laruialis facies videatur, sed pœnitenti iniunge quod vis, & sic de me quod Deus voluerit expectabo. Nec mora, vbi miles cum mira contritione & lachrymis est confessus, continuò larualis illa confusio detersa est, & propriam faciem cum sua integritate recepit. (Ex lib. 2. Apum c. 30. parte 40.

EXEMPLVM VI.

Adulter peccãdo gladio conspicitur perforari, sed confessionis remedio recuratur.

NArrauit de quodam milite habẽte vxorem bonam & deuotam, cum qua in omni amore, & pace, & affectu maritali multo tempore vixit. Tandem suggestione diabolica adamauit miles ille viduam iuxtã se manentem, vnde ipsa sibi cõsentiente clam

te clam

te clam in proprio horto sub quadam arbore pulcherrima adulterium commisit, & ex tunc de propria vxore sua quasi non curauit. Citò autem post factum illud accidit, vt nocte quadam miles iste cum propria vxore sua dormiret. Et ecce circa mediam noctem cœpit vxor eius terrefacta fortiter clamare. Cùm ille ipsam excitasset, causam tanti clamoris quæsiuit. Cui illa: Tertia(inquit) fui insomnis. Rursum obdormiuit Domino suo vigilante adhuc. Et ecce citò post cœpit altiùs clamare. Et ille iterum illam excitans dixit: Quid est tibi? Volo omnino vt dicas mihi somnium tuum. Et illa: Videbatur(inquit) mihi quod tu eras in horto sub tali arbore, & vnus tyrannus veniens per medium cordis tui cum gladio acutissimo te perforauit. Quod cum vidissem de vita tua te periclitari quam summè dilexeram, tam summè contristabar lethale vulnus in Domino meo aspiciens. Quo audito, aduertit ille illud esse vulnus peccati animæ ipsius. Et ait illi: Securè iam dormias vsque manè, quia in bono statu sum. Manè autem facto dixit vxori suæ: Non habuisti requiem bonam ista nocte, & ideò consulo vt missam audias, & postea aliquid comedas, & tunc dormitum vadas, & ego hospites expectabo. Quod & factum est: Statimque misit Dominus pro confessore suo, fratre, scilicet, minore, qui non multùm distabat ab eo. Qui cùm venisset, duxit eum miles sub arbore prædicta, vbi cũ lachrymis excessiuis vnà cum alijs dictum peccatum est confessus. Et cum paratus esset grauissimam agere pœnitentiam, videns confessor eius signa in eo nimiæ contritionis, pro omnibus peccatis suis iniunxit sibi dicere quinquies Aue Maria, non voluit ei plura iniungere, cùm tamen ipse cùm lachrymis multò grauiora petiuisset. Postea cum dictus miles, & eius confessor eodem die in prãdio sedissent, domina à somno excitata cum magno impetu aulã ingressa est, dominum suum frequenter osculans: & amplexans. Cui ille, Quid(inquit) tibi est, nunquam in te tantam impudentiam consideraui? Cui illa respondit: Non(inquit) possum me continere præ gaudio, quia oblita sum dolorem pristinum quem habui in visione nocte præcedente. Cum enim modo dormiui, vidi apertissimè, quia ibi sub tali arbore venit quidã medicus, & posuit quinque flores in vulnere, vnde continuò sanatus es, hæc est causa lætitiæ meæ.(Collector speculi.

EXEMPLVM VII.

Adulteri grauissima pœna visi sunt apud inferos cruciari.

LEgitur in libro de septem donis, quod quidam valdè bonus homo sanctæ vitæ & bonæ conscientiæ, cùm pro vxore sua mortua multùm sollicitus esset, eleemosynis, & orationibus salutaribus de statu eius, Illa ei apparens dixit: Sequere me. Et dum ille sequeretur eam, videbatur ei mulier subitò mutari in serpentem horribilem. Cum autem ipse timens fugeret, ait mulier: Noli timere iam videbis, quid factum sit circa me. Ipsa autem eo cernente, transiuit per quoddam foramen arctum valde. Et deposita pelle redijt ad priorem effigiem, & sic duxit eum in domum teterrimam, in qua vidit perhorrescendos dæmones apportantes sartaginem igneam, in quam proiecerunt animã cuiusdam confinis sui bene sibi noti, & animam vxoris cuiusdam alterius etiam sibi noti, & ibi versabantur, & comburebantur sine interuallo & fine in bullienti metallo. Et ait mulier: Cum istis quos vides, & bene nouisti dum viuerent, ego torquerer modo, nisi à peccato meo me Dei misericordia per pœnitentiam reuocasset. Ipsi enim thoro legitimo relicto amore adulterino sibi inuicem adhæserunt. Sed illis in peccato suo morientibus, Christus pœnitentiã meã

sus

ſuſcepit, & hæc dicens euanuit. (Nicolaus Dincleſpule author libri de ſeptem donis.

EXEMPLVM VIII.

* *Adulterium occultè cõmittentes deteguntur & puniuntur, & falsò huius criminis accuſati innocentia, poſt mortem iniuſtè inflictam, ſigno miraculoſo declaratur.*

IMPERATOR Otho 3. vxorem habuit Mariam de Aragoniá fœminam ſterilem, & impudicam. Illa iuuenẽ muliebri habitu ſecum circumducebat, quo abutebatur, dûm cubiculariæ Domicellæ officiũ gereret. Hoc cùm pio Imperatori innotuiſſet, multis principibus aſtantibus, veſtibus iuuenis ſpoliatur, atq; pro fœmina maſculus deprehenditur, vnde iudicio damnatus, viuuſq; exuritur: cũ autem Imperatrix amicorum interceſſione veniam impetraſſet, in Italiá circa Mutinam Comitem quendã elegantiſſimæ formæ, ſed virum optimum, in ſui amorem pellicere conata eſt. Qui tale nefas recuſauit, dicens ſe omnino non velle thorum Domini ſui Imperatoris maculare. Quapropter indignata fuit contra eum regina, & accuſabat eum coram Imperatore (vt Ioſephũ olim vxor Phutipharis) quo modo ipſam violenter voluit oppreſſiſſe, & hanc accuſationem falſis probauit teſtibus. Commotus verò Imperator ipſum iuſſit decollari, non obſtante quacunque contradictione. Tempore verò decollationis, vocauit ad ſe Comes vxorem ſuam legitimã, dicens: Ecce vxor mea prædilecta, innocens ſum huius criminis. Sed modo tolle caput meum, & diligenter ſerua, quia coram Rege debet facere meam expurgationem in igne, & ſic meam coram omnibus declarare innocentiam, quia nunquam contraxi cum aliqua adulterij maculam. Sic ipſa cum eiulatu caput ſuſtulit, & diligenter cuſtodiuit. Facto verò aliquo interuallo temporis Imperator Otho conſtituit diem iudiciariam, in quá vellet reddere vnicuique iuſtitiam. Occurrebat & vxor Comitis implorãdo iuſtitiam Imperatoris, dicens: Sereniſſime Princeps, quid illi eſt faciendum, qui iniuſtè condemnat, & occidit proximum ſuum? Cui Imperator reſpondit: Talis reus eſt mortis. Cui vidua: Tu es ille, qui iniuſtè meum occidiſti maritum. Ecce caput innocenter occiſum: quod probabo ſi in igne maneat illæſum, & ego ſimiliter maneo illæſa. Ad quod Imperator ſtupefactus expurgationem viduæ admiſit, copioſum ignem parari fecit, in quo igne ipſa vidua vnà cũ capite ſui viri illæſa permanſit. Tunc multum importunis precibus inſtabat, & mortem Imperatricis poſtulabat. Videns verò Imperator quod via iuris mortẽ declinare vxor ſua non poſſet, inducias xviij. dierum petijt. Interim Imperator cauſam Comitis occiſi diligenter perſcrutabatur, & Comitem innocentem, & Imperatricem ream mortis inuenit. Et ipſam publicè igni combuſſit, & vxorem Comitis multis muneribus ditauit, atque territorium eiuſdẽ Comitis quatuor validiſſimis caſtris ampliauit. (Libro 2. Chronicorum Imperatorum, Gotſchalcus Holen. ſer. 23. partis hyemalis circa finẽ. Iacobus Strada in Theſauro Imperatorum Conradus Licoſtenes in Theatro mundi. Albertus Krantius lib. 4. Saxoniæ cap. 26. Antoninus parte 2. tit. 6. cap. 3. §. 2. & alij.

ANNOTATIO.

Iacobus Strada, Albertus Krantius, & alij hiſtoriographi dicunt, poſt Comitis mortem, vxorem candenti ferro mariti innocentiam purgaſſe: Forte potuit non ſolum vnico ſigno, ſed duobus Deus oſtendere imperatori ſuũ graue erratum, cui durum erat atque difficile illud agnoſcere, & vxoris propriæ infamiam prodere eamque morti dedere.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

* *Quidam modo satis lepido ab adulterio retrahitur.*

QVidam vir habuit legitimam vxorem, cum duabus amasijs, qui voluit ire pro mercimonijs versus Coloniam. Prima concubina rogauit eum quatenus ei emeret pellicium de pellibus siluestribus. Secunda rogauit eum, quatenus portaret ei de nobiliori panno pro tunica vna. Qui annuit ista facere; sed de vxore propria parum curauit, interrogauit eam tamen quid deberet ei portare? Respondit quod deberet ei portare sensus & sapientiam ad retrahendum eum ab adulterio, quod etiam affirmauit. Qui veniens Coloniam emptis mercantijs, emit amasiis suis vt promiserat, sed sensus & sapientiam emere non poterat, quia ibidem non vendebantur. Qui tandem consuluit hospitem suum, dicens ei qualiter promisisset vxori suæ, quod deberet ei emere pro tribus Mauris Coloniensibus sensus & sapientiam, quatenus eum retrahere posset ab amasijs. Qui dixit, vēdā tibi, & dedit ei talem sensum, postquam reuersus fueris debes accipere gallum, & eum occidere, & cū sanguine galli te debes totaliter maculare in facie. & induere debes vestimenta vetera, sicque ire ad domum primæ amasiæ, dicendo ei, quod sis vulneratus, & spoliatus, & amisisti omnia quæ habuisti, postmodum eodem modo debes ire ad secundam, & etiam ad propriam vxorem. Qui omnia fecit, quando intrauerat domum primę concubinæ, lamentabiliter cœpit vlulare, dicens ei: quod omnia sua bona amisisset, & sic vulneratus euasisset. Quæ audiens eum esse depauperatum, eum de domo expulit, dicens: Recede maledicte, vade ad vxorem propriam tuam, quid ego habeo agere tecum? Qui mox accessit ad secundam amasiam, eodem modo, sicut ad primam dixit, quæ fecit ei sicut prima. Vltimo venit ad vxorē propriam, & sicut primæ amasiæ, & secundæ dixerat, etiam ei dicebat: Quæ ei fuit compassa, & amplexata est eum, dicēs ei: Æquo animo esto, si perdidisti bona temporalia, lucrari volumus alia. Videns vir eius benignitatem, statim intimauit ei quæ finxisset, & sic vidit concubinarum infidelitatem, & depost adhæsit vxori suæ: & alia omnia empta concubinis dedit ei: & sic adeptus est sensus, & sapientiam sibi, & vxori suę. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarū D. Augustini ser. 43. littera G. partis hyemalis.

EXEMPLVM I.

* *Aduocati mali pœna.*

REfert magister Odo de Seritone, quod quidam Aduocatus laborauit in extremis, & cum offerretur ei Eucharistia, respondit: Iudicetur primo an iustum sit vt eam accipiam. Dixeruntque astantes: Nos hoc iustum fore iudicamus. Ad quod ille: Vos qui pares estis mihi, iudicare non potestis, quia vt dicit lex: Par in parē non habet imperium, & sic expirauit sine communione corporis Domini, & confessione, nota quod iste aduocatus punitus fuit in duobus. Primo in priuatione confessionis. Et merito, quia qui linguam ante semper vendidit, eius officium, cum necesse haberet, amisit. Secundo, in carentia communionis, quia vas contentionis non conuenit authori pacis & quietis. (Parte 2. Speculi spiritualium cap. de Aduocatis.

EXEMPLVM II.

* *Aduocati mali est, emuncta pecunia & deplumato cliente, frustrato illudere.*

IDem Odo refert de quadam vidua paupere, quæ constituit salarium cum quodam causidico dando illi nouam bigam. Pars sibi aduersa dedit illi bouem, hic igitur placiti; instante, allegauit egregie pro parte viduæ, in fine tamē cōtra eā cōclusit directe,

ad quem vidua: Domine male vadit biga. Cui cauſidicus: Oportet omnino quod ſic incedat, quia bos trahit eam. De talibus quidam egregie, & veraciter verſificans, dicit:

Raro cauſidico reor eſſe fidem; quoque dico,
Hoſti pro modico fit amicus, & hoſtis amico,

timeant tales quod ſcriptũ eſt in Deuter. Maledictus qui peruertit iudicium aduenæ, & pupilli & viduæ.

EXEMPLVM III.

* *Conſiderata repræſentatione facilis & crebri Iudicium, & procuratorũ ad infernum deſcenſus, Iuris Doctor ad Religioſam vitam conuertitur.*

FRater Ioannes Parẽs, qui fuit primus Miniſter generalis poſt S. Frãciſcum, religionem ingreſſus eſt viuente eodem Sancto. Hic dum eſſet in ſæculo, Doctor erat Iuris, & Iudex ciuitatis Caſtelloniæ Prouinciæ Romanę vnde erat oriundus. Cum ſemel veſperi proſpiciens è feneſtra domus ſuæ laborem porcarij in adigendis ad porcile ſuibus attentius conſideraret, audiuit ſocium porcarij dicentem: Si vis vt porci citius intrent, inclama: Porci, porci, intrate veſtrum ſtabulum eodem modo quo Procuratores & Iudices deſcendunt in infernum, quibus verbis à ſubulco prolatis, ſues abſque vllo ſtrepitu confeſtim porcile ingrediuntur. Quod cum videret iudex, magno iuſtitiæ diuinæ metu percitus iudicaturæ ſuę munus deſeruit, & factus eſt Frater ordinis Minorum cum Filio qui vitam admodum exemplarem in orationibus & lacrymis in religione egit, adeoque aſper in refrenanda carnis titillatione fuit, vt eo tempore quo Miniſtri generalis munere fungebatur vniuerſa Ordinis loca nudis pedibus circumierit, atque ita factum eſt, vt ex verbo iocoſo, & ſpectaculo iucundo ſerias ſuæ conuerſionis cogitationes ſuſceperit. (Ex 1. Voluminis Chronicorũ FF. Minorũ lib. 10. c. 35.

EXEMPLVM IV.

Aduocati lingua, quam frequẽter in vita vendiderat, in mortui ore inueniri non poterat.

NArrauit mihi ante paucos menſes aliquis ſacerdos de Saxonia, dicens: Nuper in terra noſtra quidam Decretiſta nominatus mortuus eſt, qui cum hiaret, lingua in ore eius defuncti non eſt inuenta. Et merito linguam perdidit moriens, qui illam ſępe vendiderat viuens: Licet in illo diuino examine, vbi aperti erunt libri, & Hieruſalem ſcrutabitur in lucernis, nullus aduocatorum, neque pro ſe, neque pro alijs, aſſignare poterit aliqua falſa loca ex legibus, ſiue decretis, iuſto tamen Dei iudicio, ad tribunal Chriſti iturus, linguam, qua multos vel iniuſtè accuſarat, vel temerè defenſarat, amiſit. (Cęſarius lib. 11. c. 46.

EXEMPLVM V.

Aduocatus immiſericordiſſimus ad iudicium Dei venire citatur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidã Aduocatus tempore Cariſtiæ ne audiret voces pauperum ad quandam hæreditatem iuxta Eccleſiam acceſſit, vbi nec defuit populus clamans fame oppreſſus, quorum voces cum audiret, reſpondit: Non durabo cum iſtis canibus. Et feci poni menſam in alia camera, & ſtatim ad portam armatus quidam pulſauit, & dixit: Nuncius Dei ſum, & volo loqui cũ Domino veſtro. Et cum ſeruus de mandato Domini ſui eum aſſereret ibi non eſſe, Mentiris (inquit) in illa camera ſe tranſtulit, ne ipſe audiret voces pauperum. Et nunc cito eum vt compareat coram Deo redditurus rationem de commiſſis. Statim autem Aduocatus infirmatur, hortaturque ab amicis vt confiteatur, ſed renuit, & finaliter ad damnationem peruenit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

AFFE-

AFFECTVS.

EXEMPLVM I.

Affectum carnalium parentum triumphans abbas Pastor pro fi. in sororis à iudice comprehenso intercedere noluit; nec iudicem suscipere voluit, vt vanam gloriam fugeret.

DE sancto Pastore referebant alij sancti seniores dicentes: quia quodam tempore cùm audisset iudex prouinciæ sanctam opinionem sancti Pastoris, desiderabat videre eum, misitque nuncium deprecans vt susciperet eum. Beatus autem Pastor contristatus est valde, cogitans apud semetipsum, quia si cœperint personæ nobiles venire ad salutandum & honorãdum me, manifestum est, quia & alij multi populares homines frequẽtabũt me, & necesse est vt per hæc turbetur secreta vitæ meæ conuersatio, & humilitatis gratiam, quam cum tãto labore auxiliante Domino Deo nostro à iuuentute mea studui custodire, forsitan surripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ laqueos incurram, quos effugere valde difficile est. Hæc ergo apud semetipsum cogitans definiuit, quatenus excusaret magis, & non susciperet iudicem. Cõtristatus autem iudex, quia non se suscepisset, ait ad officiarium suum, quia non merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderans per quamcumque occasionem videre sanctum virum, excogitauit huiuscemodi causam, quæ occasionem ei præberet videndi eum. Comprehendens enim filium sororis beati Pastoris misit in carcerem, vt per istam occasionem, aut susciperet iudicem, aut certè ad carcerem ipse veniret, ad rogandum iudicem. Dixitque ad officiarium suum: Vt non contristetur senior sanctus, mandate ei, si voluerit ad me venire, necesse est vt statim educamus eum de carcere. Talis est enim causa eius quę nõ possis impunè transire. Audiens autem hoc mater iuuenis, & soror sancti Pastoris, abijt in eremum, vbi sanctus frater eius erat, stabatque ad ostium cellulæ eius, cùm multo fletu & vlulatu, rogans eum, vt descenderet ad iudicem, & rogaret pro filio suo. Beatus autem Pastor non solum nihil ad eam dixit, sed nec ostium aperuit, vt ingrederetur ad eum. Tunc illa cœpit maledicere ei, ac dicere: Durissimè, ac impijssimè, ac ferrea viscera gerens quomodo te tantus dolor fletus mei non flectit ad misericordiam, quoniam ipsum vnicum filium habeo, quẽ in mortis periculo constitutum video. Tunc senior mandauit ei per fratrem qui sibi ministrabat, dicens: Vade, dic ei: Pastor filios non genuit, ideò non dolet. Hæc autem audiens iudex, dixit amicis suis: Scribite ad eum, vt epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tunc iam quamplurimis suadentibus sanctus senior scripsit ad iudicem, dicens: Iubeat nobilitas tua diligenter requirere causam illius, & si quid dignum morte admisit, moriatur, quatenus in hoc præsenti sæculo exoluat crimen peccati sui, vt euadat æternæ ac perpetuæ gehennæ pœna. Sin autem nil dignum morte commisit, quod iustum videtur legi, ita de eo iube disponere. Ex lib. (Sentẽtiarum. §. 19.

EXEMPLVM II.

Affectum carnalem vicit Pior, qui se clausis oculis sorori ostendit.

ERemita quidam fuit nomine Pior de antiquis Patribus. quẽ beatus Antonius adolescentẽ in sancto proposito monachorũ instruxit. Demoratus est autẽ apud beatũ Antoniũ paucos annos. Cũq; viginti & quinque esset annorum abijt ad alium secretum eremi locum, vt solitarius habitaret, hoc etiam volente & consenti-

sentiente beato Antonio. Dixitque dictus Antonius ad eum: Vade Pior, & habita vbi volueris, & cùm tibi per aliquam rationabilē occasionem reuelauerit Dominus, venies ad me. Cum autem peruenisset hic ipse Pior ad locum, qui situs est inter Nitriam, & eremum Scythiæ, effodit puteum, cogitans apud semetipsum, quoniam qualemcumque aquam inuenero, oportet me ipsa contentum esse. Quod & factum est,& ad augmentum virtutum eius talis valuit occasio. Tantùm enim falsa & amara inuenta est aqua, vt si quis ad eum visitandi gratia veniret, in proprio vasculo aquam sibi portaret. Remoratus est ergo in eodē loco annis triginta. Dicebant ergò ei fratres vt recederet de ipso loco propter amaritudinem aquæ. Ipse autem dixit eis: Si amaritudinem, & laborē abstinentiæ fugiamus, & velimus requiem in hoc mundo habere, post exitum vitæ huius non percipiemus illa æterna & vera bona, nec fruemur illis perpetuis beati paradisi delicijs. Dicebant ergò fratres, quia vnum tantum paximacium, & quinque oliuas in cibo accipiebat, & hoc deambulando foris. Etiam & hoc affirmabant de eo multi sanctorum Patrum, quia triginta, & eo amplius annis ex quo egressus est de domo parentum suorum, nunquam ei suasum fuisse, etiam cū defunctos audisset parentes suos, vt pergeret ad requirendum, seu visitandum propinquos suos. Veruntamen soror eius cùm esset vidua habens duos filios iam adolescentulos, misit eos in eremum ad requirendum fratrē suum Piorē. Qui cum diuersa monasteria circuissent requirentes eum, tandem vix inuenientes illum, dixerunt ei: Nos filij sororis tuæ sumus, quæ nimio desiderio optat te videre ante exitum suum. Ipse verò non adquieuit petitioni eorum. Perrexerunt ergo adolescentes ad hominem Dei beatum Antonium, indicantes ei pro qua causa venissent. Misit autem beatus Antonius, & vocauit eum ad se, dixitque ei: Quare, frater, tanto tempore non venisti ad me? Qui respondens, dixit ei: Præcepisti mihi beatissime Pater, vt cùm per aliquam occasionem reuelaret mihi Dominus, tūc venirem ad te,& ecce vsque hactenus non mihi reuelatum est. Dixit ei beatus Antonius: Vade vt videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachum, & perrexit ad locum, & domum sororis suæ, & foris prope ianuam atrij clausis oculis, vt non videret sororem suam, stetit. Illa autem veniens proiecit se ad pedes eius, nimio enim gaudio angustiata est. Dicit ei beatus Pior: Ecce ego sum Pior frater tuus, vide ergò me quantum volueris. Et post hoc statim reuersus est in eremum ad cellam suam. Hoc autem fecit ad erudiendum monachos, vt non daretur eis licentia, cùm libitum eis fuerit visitare patriam, vel parentes suos. (Ex lib. Sententiarum. §.30.

EXEMPLVM III.

Affectum carnalium amicorum vicit Ioannes, qui post vigintiquatuor annos tanquam peregrinum se sorori ostendit

ABbas Ioannes, qui commanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat sororē, quæ ex infantia in sancto proposito conuersabatur. Ipsa enim erudiuit, & docuit fratrem suum eundem abbatem Ioannem, vt relinqueret vanitatem seculi huius, & ingrederetur monasteriū. Cum aūt ingressus fuerat in monasteriū, per viginti & quatuor annos non est egressus de monasterio, nec visitauit sororem suam. Illa verò nimis desiderabat videre eum. Nam & frequenter scribebat, & mittebat ad eum epistolas, petebatque vt ante exitum eius de corpore veniret ad eam, vt in charitate Christi de pręsentia sua lętaretur. Ille autem excusabat, nolebatque de mona-

monasterio egredi. Venerabilis autem famula Dei soror eius iterum scripsit ad eum, dicens: Quia si nolueris venire ad me, necesse est vt veniam ad te, vt post tanta tempora merear adorare tuam sanctam charitatem. Hęc autem cùm audisset supra dictus Abbas Ioãnes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum, dicens: Quoniam si permisero, vt ad me veniat soror mea, de cætero licentia dabitur, vt & alij parentes, ac propinqui nostri veniant ad visitandum me. ideoque tractauit apud se vt magis ipse pergeret, & visitaret sororem suam. Accepit autem alios secum duos fratres de monasterio. Et cùm venisset ad ianuam monasterij sororis suæ, exclamauit, dicens: Benedicite, & audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cum alia famula Dei, & aperuit ianuam, & penitus non cognouit fratrem suum. Ipse autem cognouit sororem suam, sed non est locutus verbum, ne fortè in voce cognosceret eum. Monachi autem qui cum ipso venerant, dixerunt ad eam: Rogamus te Domina mater, vt iubeas nobis aquam dari ad bibendum, quia de itinere fatigati sumus. Cùm autem accepissent, & bibissent aquam, facientes orationem, & gratias agentes Domino Deo nostro recesserunt, & reuersi sunt ad monasterium suum. Post aliquantos autem dies scripsit ad eum soror sua, vt veniret, & videret eam ante exitum suum, & orationem faceret in monasterio eius. Tunc ille rescripsit ad eam, & direxit epistolam per monachum de monasterio suo, dicens: Quia præstante gratia Christi ego veni ad te, & nullus me agnouit. Tu ipsa verò egressa es ad nos, & dedisti nobis aquam, & accepi de manibus tuis, & bibi, & gratias agens reuersus sum in monasterium. Sufficiat ergò tibi quia vidisti me, & vlterius non sis mihi molesta, sed ora pro me incessanter ad Dominum Deum nostrum. (Ex lib. Sententiarum. §. 31.

EXEMPLVM IV.

Affectum carnalium vincens amicorum Theodorus & matrem vicit, & sororem.

Etiam de beato Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodorus discipulus fuit sancti Pachomij viri de sanctis patribus, qui fuit Pater infinitę multitudinis monachorum, multorũque monasteriorum Pater in partibus Thebaidæ. Cùm enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiam prophetiæ gratiam à Domino meruit. Multa enim futura ei reuelauit Dominus. Quodam verò tempore supradicti beati Theodori soror germana venit ad monasterium, in quo cõuersabatur idem Theodorus, vt post multa tempora videret germanum suum. Cumque nunciassent ei de aduentu sororis eius, misit continuò duos monachos, qui obseruabant ad ianuam monasterij, mandauitque per eos sorori suę, dicẽs: Ecce soror audisti, & cognouisti quia viuo, ne contristeris autem quia minime vidisti; sed magis considera vanitatem & instabilitatem pręsentis mũdi, & conuerte cor tuum, & apprehende sanctæ vitæ conuersationem, vt peruenire possis ad ęternam vitam, & ad cœlestia bona, quæ præparauit diligentibus se Dominus, & facientibus mandata eius. Tracta ergo apud te, quia hæc sola est vera, & firma spes, vt faciat hõmo præcepta Dei, vt mereatur peruenire ad gloriosa & æterna promissa Domini nostri Iesu Christi. Hæc autem illa cum audisset statim compuncta corde lachrymas fundebat in conspectu Domini, & post paululum ingressa est monasterium virginum famularum Dei, quod in eodem vico situm est, & procedente tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi. Hęc autem ita gesta cùm audisset mater eorum deprecata est Episcopos, dederuntque ei epistolas ad supradictum sanctũ

Pachomium Patrem monasteriorum pro filio eius. Cumque venisset, applicuit in monasterio famularũ Dei, & direxit epistolas ad Patrem monasterij obsecrans vt videret filium suũ. Beatus autem Pachomius vocauit filium eius Theodorum, & dixit ei: Audiui fili, quia mater tua aduenit propter te. Itaque propter epistolas Episcoporum, qui scripserunt ad me, vade & videat te mater tua. Dicit ei Theodorus: Præcepisti mihi Domine, vt videã matrem meam, si ergo abiero videre eam post tantam scientiam spiritualẽ, vereor ne culpabilis inueniar apud Deũ. Etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare. Et dixit ei Pachomius: Quia si non vadis, non compello te. Sicque remansit nõ exiens. Audiens autem mater eius, quia non adquieuit videre eam, nimio affectu feruens in filium, noluit remeare in domum suam, sed permãsit in monasterio virginum, dicens: Quoniam si hic permansero, etiam sæpe videbo filium meum, cùm inter alios fratres egredietur ad necessarias monasterij causas, & exhortationibus eius proficere possum in sancta conuersatione, doctrinaq; eius spiritualis confirmabit cor meum, vt merear peruenire ad æternam requiem, quam promisit Dominus noster Iesus Christus diligentibus se. (Ex lib. Sententiarum. PP.

EXEMPLVM V.

Affectum Matris Marcus vicit, qui vestitus sacco fœdatus fumo, clausis oculis se Matri videndum exhibuit.

VENIT aliquãdo mater supradicti Marci, vt videret eum, & habebat secum plurimum obsequium. Ad quam cũ exisset senex, dixit ei illa: Abba, dic filio meo, vt exeat ad me, & videam eũ. Ingressus autẽ senex, dixit ei: Egredere, vt videat te mater tua. Ille autem vestitus erat sacco scisso & reconsuto pannis, & caput atque facies eius tincta fumo, & fuliginæ coquinæ erat. Quipropter obedientiam abbatis egressus est quidem, sed clausit oculos suos, & ita salutauit matrem suam, & eos qui venerant cũ ipsa, dicens: Sani estote. Et nemo ex eis, nec mater sua cognouit eum, quia ipse esset. Quæ iterum misit ad senẽ, dicens: Abba, mitte filium meum, vt videam eum. Et dixit Marco: Nonne dixi tibi, exi vt videat te mater tua? Et dixit Marcus: Egressus sum iuxta verbum tuum pater veruntamen rogo te, ne mihi vltra dicas illud, vt exeam, ne inobediens tibi videar esse. Et egressus senex dixit matri eius: Ipse est qui exiuit ad vos, & salutauit vos, dicens: Sani estote, & consolatus est eam, & ita discedere fecit. (Ex lib. Doct. Patrum. n. 2.

EXEMPLVM VI.

Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumen iactare disposuit.

ABbas Mucius abrenunciare desiderans huic mundo tam diu præ foribus monasterij excubãs perdurauit donec immobili perseuerantia sua, contra omnem consuetudinẽ cœnobiorum cum filio paruo, qui octo circiter erat annorum, vt susciperetur, eliceret. Cumq; tandẽ recepti fuissent, confestim non solum diuersis præpositis traditi, verum etiam cellæ habitatione seiuncti sunt: ne scil. iugi visione paruuli reminisceretur pater ex omni sua quam abrenuncians abiecerat, facultate, atq; affectione carnali, sibi saltem filiũ superesse: & quemadmodum se iam diuitem non esse sciebat, ita etiam patrẽ se esse dedisceret. Quod vt plenius probaretur, vtrum videlicet pluris faceret affectionem sanguinis ac suorũ viscerũ charitatem, an obedientiam, & mortificationem Christi, quã renũcians quisq; pro eius habet amore præ ferre.

ferre, de industria negligebatur paruulus, pannis potius quàm vestimẽtis indutus; sordibus quoq; ita obsitus ac fœdatus, vt offendere potius quã delectare paternos oculos posset, quoties ab eo fuisset aspectus: etiã colaphis atque alapis expositus diuersorũ, quas plerumq; sub obtutibus suis innocenti paruulo etiã gratis cernebat inferri, ita vt nunquam genas eius nisi lachrymarum sordentibus vestigijs videret infectas. Cumq; taliter infãs per dies singulos sub oculis eius ageretur, pro amore nihilominus Christi, & obedientiæ virtute, rigida semper atq; immobilia patris viscera permanserunt. Nõ enim reputabat iam suum filium quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de præsẽtibus eius iniurijs: sed potius exultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lachrymis eius, sed de propria humilitate & perfectione sollicitus. Quam districtionem mentis illius atque immobilem rigorem peruidens cœnobij senior, ad comprobandam plenius animi eius constantiam, cum plorare quadam die vidisset infantem, simulans se aduersus eum commotum, præcepit patri, vt tollens eũ iactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino sibi hoc esset imperatum) confestim celeri cursu rapiens filium, vlnis proprijs vsque ad oram fluminis iacturus aduexit. Quod profectò feruore fidei & obedientiæ eius fuisset opere consummatum, nisi procurati fuissent de industria fratres qui sollicitè ripam fluminis obsiderent, proiectumque iam & quodammodo de fluminis alueo paruulum rapuissent, & consummationem præcepti obsequio patris ac deuotione completam, ab affectu operis atq; ipso fine reuocasset. Huius fides atq; deuotio in tantum Deo fuit accepta, vt diuino statim testimonio comprobata sit. Reuelatum namque est continuò seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus implesse. Cumque breui tempore transacto, idem Abbas cœnobij de mundi huius commoratione migraret ad Christum, hunc præponens cunctis fratribus successorem sui, atq; Abbatem monasterio dereliquit. (Cassianus lib. 4. 27. & 28.

EXEMPLVM VII.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.

NEC minus hoc quoq; opus fratris cuiusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga cõtemplationem diuinam valdè soliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cùm ei post annos quindecim patris, ac matris, amicorumq; multorũ de Prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarũ, diuq; apud semetipsum voluens; quantarũ, inquit, cogitationum causa erit mihi harũ lectio, quæ me vel ad inane gaudiũ, vel infructuosam tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatione reuocabunt. Post quantum temporis digerenda est hæc mentis conceptæ confusio, quantoq; labore rursus ille tranquillitatis reparandus est status: si semel litterarum animus permotus affectu, eorumque recensendo sermones, & vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos reuisere, ipsisque cohabitare animo, & mente cœperit interesse. Quos profectò corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos, ac memoriã quam sæculo huic renuncians quisq; velut mortuus abdicauit, reuiuiscens eãdẽ rursus admiserit. Hæc voluens in suo pectore, non solũ nullã resoluere epistolã definiuit, sed ne ipsum quidem

 fasci-

fasciculum resignare. Ne scilicet eorũ qui scripserũt, vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentione cessaret. Itaq; vt eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patriæ pariter concremamini, nec me vllatenus ad illa quæ fugi, reuocare tentetis. (Cassianus l.5.c.32.

EXEMPLVM VIII.

Affectu carnali Abbas moriturus consanguineum suum in Abbatem substituens, graui defunctus pœna mulctatur.

ABBAS cuiusdam cœnobij monachum quẽdam nepotem suum à puero enutrierat, & vsq; ad spectabiles mores prouexerat. Contigit verò vt idem Abbas extremę sortis articulo sibi imminente, viam vniuersię carnis ingressurus esset. Fratribus itaque quos sub cura sua habuerat destitutionem suã lugẽtibus (fuerat enim vir prudens) cùm de substitutione alterius tractaretur, diuersis diuersa sẽtientibus, ne fortè ex studijs partium res in contentionem veniret, cõmuni consensu decretum est, quatenus vota sua ipsi, vt patri spiritali, cõmitterẽt, qui conscientias singulorum plenius nosset, & quẽ ille sibi successorem depromeret, hunc absq; refragatione vnanimiter in Abbatem eligerẽt. Cûm autem prædictus Abbas in illa hora tremenda exitus sui memorari debuisset iustitię Dei solius, & purè secundum Deum puram sibi exhibentibus obedientiam consulere, carnis & sanguinis affectione male illectus, ante fatum nepotem suũ fratribus illis designauit, dicẽs eum bene esse religiosum, & in exterioribus negotijs prouidum & consideratum. Quod licet ex parte verũ fuisset, quia tamen nequaquam sincera intentione, fratrum videlicet vtilitatibus consulendo, consilium dederat, sed quãtum ex pœna, quæ subsecuta est, intelligi datur, magis eo intuitu, vt parentela ipsius nepotis, sui promotione illustrior redderetur, quàm districtæ sententiæ pro hoc reatu suo moriẽs additus sit, Dominus eidẽ successori minus canonicè adeptæ dignitatis demonstrare dignatus est. Erat namq; in eodẽ monasterio locus quidam amænus, & ad refrigerandũ accommodus, atq; in ipso loco fõs perspicuus fluenti murmure scaturiens, qui per crepidinem alueoli sui luxuriantibus herbis iocundus, tã viuacitate sui, quàm etiam herbarũ gratiosa viriditate animas, & oculos attendentium mulcebat. Hunc locum defunctus Abbas dũ vitales adhuc caperet auras refrigerãdi gratia frequẽtare solebat, ibi animũ omnium mordentium curarum æstibus defatigatũ relaxans, tanto liberius, quanto secretius euaporare sinebat. Cuius relaxationis consuetudinem successor eodẽ modo tenere decernẽs, locũ frequentabat & ipse. Vna verò dierũ cùm solito more ad prædictum locum accederet, audiuit quasi de fundo fontis vocem lachrymabiliter plangentis & heu, heu me miserum ingeminantis. Territus verò vehementer, & consternatus, vbi propius accessit diligentius auscultans, hanc esse prędecessoris sui defuncti Abbatis vocẽ ex olim nota sibi qualitate vocis recognouit. Tunc verò trementibus præ stupore labijs, quærenti quisnam esset, qui illic ita plangeret; eadem vox quasi de sub aquis respondit, dicens: Ego sum illę consanguineus tuus quondam Abbas, nũc autem miserabilis spiritus cui tu ad multam confusionem, & infœlicitatem meam, ad regimen monasterij huius successisti. Interrogatus, cur ita plangeret, quia ardeo, inquit. Rursus interrogatus, cur arderet, cùm religiosa vita ipsius, quã in corpore gesserat, requiem magis, quam tormenta meruisse videretur. Tu, inquit, incendij mei causa es, Et ei Abbas: Ego quare, vel quomodo? Quia, inquit, fratribus, quibus indignus præerã personã animarum

marum suarum saluti proficuā quærentibus,& mihi post Deū vota & cōsilia sua committentibus,heu, affinitatis,qua mihi cōiunctus eras,lenocinio cœcatus, nō secundū timorē Dei, sed secundum propriæ volūtatis insipientiam dedi consiliū, vt te ad apicē huius dignitatis proueherent. Idcircò iusto Dei iudicio in hoc aquę alueolo cruciatibus addictus ardeo, liquesco, deficio,& in nihilum penè redactus, ad eadē tormenta rursus tolerāda restauror. Quod si certius probare vis friuola non esse quæ audis,fac afferri cādelabrum æneū, & lenta submissione in aquā mitti. Mox pręcipiente Abbate, allatū est candelabrū æneū, & sensim in aquam missum, stupēdo miraculo ita à facie frigidæ illius aquæ liquefactum est, sicut fluit cera à facie ignis,&c. (Ex lib. de viris Illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM IX.

Affectum parentum, & amicorum Albertus puer vicit, Prædicator efficitur, & per eum miro modo Pulcher Theutonicus conuertitur.

Simili deuotione, etsi non simili ætate, quia adultus magis, Albertus puer nobilissimus annorum tredecim, in Theutonicæ partibus fuit. Hic filius Comitis Flankenberch à matre missus est ad regem Franciæ cognatū suum, cum eius filijs educandus. At quoniam mos est, maximè in alienis partibus, compatriotas sibi inuicē cōgaudere, accidit vt dictus puer beatissimæ memoriæ fratrem Iordanū, magistrum ordinis Prędicatorum, natione Theutonicum, eo tempore Parisijs commorantem,& alios fratres Theutonicos visitaret. Cumq; id sæpius & diutius faceret, ex collocutione sancti viri, puero cœperunt terrena vilescere,& placere cœlestia, concepitque intrare ordinem, & apud magistrum Iordanum occultè pro ordine petere. Erat autem puer parūper imbutus literis. Sed Magister inconstantē ducēs affectum pueri, eū ad regimen Comitatus sui cuius solus puer legitimus hæres erat, vt mansuetudine subditos gubernaret, potius hortabatur. Factus ergo puer annorum sexdecim, per solemnes nuncios à matre mādatus est, quasi ducturus vxorem nobilissimam, & Comitatus gubernacula suscepturus. Pater .n. eius iam longa ætate senuerat. Dicit ergò puer militibus & seruis suis. Eamus videre compatriotas nostros fratres ordinis Prædicatorum Parisijs, antequā recedamus. Veniens ergò cum suis domum Fratrum, in cōclaui seorsum Magistrum vocauit & fratres, quorum pedibus prouolutus, dixit: Contestor Deum corā vobis, quod hodie paratus sum mūdum deserere,& vobiscum in ordine Christo Domino nostro deseruire. Quod si volentem respuitis, videat & iudicet ipse Deus, & non multum ire à vobis meum sanguinem patiatur. Hęc vt dixit puer, Magister fleuit & fratres, & attoniti verbis eius, arctati sunt spiritu,& soli Domino negotium commiserunt. Conuocato conuentu, causam & verba pueri diligenter exposuerūt, & receptum statim habitu ordinis induerūt. Quod vbi suis innotuit, planxerunt valde,& ad patriam reuersi rumores tristissimos parentibus detulerunt. Cuius pater senex assumpta copiosa multitudine, venit Parisios,& cū filium violenter extrahere conaretur, ferè à nouitijs fratribus laceratus membratim, ad patriam infecto negotio est reuersus. Erat autem ea tempestate Parisijs Archidiaconus quidam Theutoniæ speciosus forma præ omnibus clericis ciuitatis, Theodoricus nomine, necnon re Pulcher Theutonicus cognomēto. Hic ex matre dicti adolescentis auunculus erat, qui turbatus grauiter de consobrino, diu distulit videre illum. Tandem cum patriam repetere deberet, mandauit ei per clericum suum quod ad vidēdum eum sequēti die veniret. Quod vt audiuit

diuit frater Albertus, cucurrit ad magistrũ, cucurrit etiã ad fratres magis spirituales. supplicari omnibus vt pro auũculi salute quem sincerius diligebat, Dominum exorarent. Quo facto, venit auunculus eius, & in capella ad colloquium consederunt. Et mox obortis lachrymis dixit puero: Quomodo hoc charissime facere potuisti, vt matrem tuã sororem meam, quæ te solum ex filijs superstitem habuit, & me auunculum tuũ, qui te præ omnibus diligo, desereres? Et nũc, vt audio, mater tua præ tristitia moritur: Ego autem post ingressum tuum ferè moriturus elangui: nec vnquam vllo solatio releuabor, nisi videam te infra annum probationis licite ad seculum redeuntem. Cui puer cum mira oris gratia respondens quærit: Ecce trium imaginum figuræ pictæ in fenestra vitrea coram nobis quinã sunt illi charissime, quorum memoriam repræsentant? Nónne Christi, & matris suæ, & Ioannis consobrini eius inter cęteros prædilecti? Ex his verè conijcias, quòd etsi Christus multum dilexerat matrẽ & tantum ex passione cerneret cruciari, vt animã eius doloris gladius pertransiret: cõsobrinum verò dilectum Ioannem Euãgelistam, grauatum vltra quàm credi potest, doloris anxietate videret, tamen cùm potuisset de cruce descẽdere, noluit propter illos, sed in cruce perstitit moriturus. A simili me scias charissime huius religionis sanctæ crucem cum Christo, & pro ipso Christo Domino conscendisse, & licet matrem mori videam præ dolore, & te charissime periclitari, in cruce tamen vsq; ad mortem immobilis permanebo. Et hanc quidem si credis mihi, ascendes & tu: ne te mundi huius, vt cœpit, damnabilis labyrinthus inuoluat. Quid plura? Resolutus Archidiaconus in maximas lachrymas corde cõpungitur, conscientiæ stimulis agitatur, & nõ valebat resistere spiritui, qui in puero loquebatur. Super hoc institit orationibus iuuenis, & tãdem paucis diebus Archidiaconũ flexit ad ordinem, mirante clero & populo ciuitatis, q tam citò leoninum animum ad tantam humilitatẽ verba pueri domuissent. Creuit autem frater Albertus in virum perfectum & bonum: & vsq; hodie Prædicator nobilissimus declaratur. Hunc Dominus Papa Episcopum maximę ciuitati pręficere voluit: sed vir sanctus restitit, memorabili verbo dicens: Securius & lætius moriar frater ordinis, quàm vllo vnquã Episcopatus honore sublimatus. (Ex Apum lib. ..c.28. parte 11. 12.13.

EXEMPLVM X.

Affectum parentum vincens Comitis filius, spretis consanguineis, contemptaq; secularium vestium pompa, in religione stabilis perdurauit.

AVdiui de quodam iuuene fratre nostro, nobili quidem genere, quia de prosapia Comitum Angliæ, sed animi virtute nobiliori. Hic diuino afflatus spiritu, pompis sæculi renuncians, ordinem Eremitarum S. Augustini est ingressus, quem amici eius secundum sæculum; sed inimici secũdum Deũ (qui valde hoc dolebãt) retrahere nitebantur ad sęculum, pollicentes ei magnos honores, & diuitias, & potẽtias in regno, sed iuuenis in Dei amore fixus, hæc omnia vilipendebat, & sic in bonis principijs religionis permansit inflexibilis per totũ annum probationis. Termino igitur professionis adueniente, amici fortiùs insistunt mutare molientes iuuenis animum, & nunc blanditijs eum alliciunt, nunc minis, nunc terroribus concutiunt. Rex quippe præceperat eum non violentandum, sed suo arbitrio relinquendum. Sed Christi miles, nec blãdimentis seducitur, nec terroribus concutitur. Demum verò cum nimium sic essent infesti, ipse intendẽs vexationem redimere, dixit se deliberare velle, & quid Deus sibi daret eligẽdum apparere deberet hora pro-

ra profitendi. Læti efficiuntur satellites diaboli sperantes iuuenem à suo proposito resiliturum. Cõstituto ergo tempore, & hora profitendi cõfluunt multi proceres, & nobiles regni afferẽtes secũ prætiosarum vestium apparatum, quibus idẽ iuuenis indueretur Stabãnt autem consanguinei sui, & amici secundum seculum ad vnã partẽ, & ad aliam partẽ constitutus fuit Prior cum fratribus suis, positaq; erãt vestimenta secularia prætiosa ad vnam partem, ad aliam iacebat habitus ordinis. Ipse verò Christi athleta constituitur in medio dimicaturus contra diabolum, & põpas eius. Cumq; Prior proponeret (vt in talibus moris est) quomodo oportet eum vnum eligere de duobus, vel ire ad amicos, & indui vestibus illis pulchris, vel manere in ordine, & indui veste despicabili propter Deum. Confestim iuuenis spretis cõsanguineis, & amicis mundanis, & illorum vestimentorũ pompa, & gloria, hilaris ad cappam cucurrit, ipsamque brachijs astringens coram Priore se prostrauit, & professionem suam recipi postulauit. O quantus fletus multorum! Flebant autẽ fratres præ amore congratulantes saluti iuuenis, & tã eleganti exemplo præstito in hoc facto, flebant amici seculares præ dolore, nonnulli verò flebant ex pia quadã compassione, & deuotione, eo quod tam nobilis iuuenis tam ardenter, & alacriter ad Christi militiam conuolaret. Videntes autem amici sui, quod aliud nõ restaret pietate moti, ipsum Priori commendabãt, & fratribus. Ipse vero iuuenis ꝓfessione facta sicut in nouiciatu cœperat actibus deuotionis insistere, sic nũc professus, studuit sẽper de bono in melius proficere. (Ex vitis fratrum Eremitarum D. August.

EXEMPLVM XI.

Affectum parentum vincens Theodosia virgo, ornata diademate, & cruce post mortem apparuit.

PAssa est sub Diocletiano apud Cęsaream Palestinę Theodosia virgo de eadẽ ciuitate, nobilissimo genere orta, anno xviij. parẽtibus vnica Deo consecrata elegantis speciei. Dignum quippe erat in tali fabrica Christi palatium fabricari. Hæc igitur nescientibus parentibus ad martyres in carcere reclusos confugit, eisq; se cõiunxit, & vt orarent pro ea rogauit. Quod cũ facerent facta est vox de cœlo, dicens: Ego eam oleo athletæ perũgo, meoq; spiritu cõfirmo ad vincendas oẽs cruciationes. Deinde interrogata à præside Vrbano liberè, ac prudẽter ad omnia respõdebat, Psalmosq; frequenter ruminabat, post hoc stipite capillis suspẽsa est, in quo cùm nuda staret, nubes niuea apparuit, quæ illam velauit. Vrbano autem minante se acriora supplicia illaturum. Respondit: Exurge Vrbane, nullũ de parato mihi prandio ferculũ fraudes. In omnibus itaq; tormentis suis quasi dolorem non sentiebat, quia anima eius in corona tota pẽdebat. Amator, inquit, castitatis in honestis vultibus habitat, frustra quoque mihi minaris corruptionẽ, quia non potest caro corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Post hæc ait Præses, rebellem virginẽ in angustum Heronem coarctate; & eius collo grauissimum saxum alligate, eamq; in mare præcipitate. Quod cum factum fuisset ab Angelis ad terrã reducta est, saxum quod ei ad collum pependerat, manibus reportans. Post hęc dimissi sunt ad eam leopardi & togala, lenitatis suæ signa demonstrantes, & nihil eam læserunt. Tandẽ dum decollaretur, visa est de ore eius exire colũba, auri splendore pulchrior ad cœlum conscendens. Eadem verò nocte parentibus suis cùm magno choro virginum apparuit, induta ciclade niuea, crucem auream in manibus, & coronam in capite gestans, & dicens: Ecce qualis est gloria, vnde me priuare volebatis. (Collector spec uli ex vitis Sanctorum.

EXEM-

EXEMPLVM XII.

Affectum parentum paganorum, visa gloria Christi, Celsus puer quanta magnanimitate contempserit.

VI autem persecutionis ingrauescente Præses Martianus sanctum Iulianum post dira tormenta, & diuersis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratũ, iussit sub voce præconis ciuitatem circuire, dicens: Hęc merentur Deorum rebelles, & Principum contemptores. Et cùm veniret ad locum vbi Celsus vnicus filius pręsidis studebat, ait puer ad condiscipulos suos: Rem inauditã video, illum scilicet, Christianũ quem ducunt cum multitudine albatorum colloquentem, & coronã super caput eius ex gemmis & auro, cuius fulgor excœcat huius aëris lucem, & alios tres viros albescentibus comis, alarũque volatu in similitudinem aquilarum super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum est tali Deo seruire, qui suos sic tuetur, & tali decore circundat. Hoc audientes discipuli, & magister eius blande corripientes, eum ab intẽtione reuocare conati sunt. At ille doctorũ volumina abijciens, etiam vestes quas indutus erat, abiecit dicens: Nudum me mater fudit huic sæculo, quod mundi est, mũdo relinquo. Hæc dicens per plateas ciuitatis cursum arripuit, donec vbi sanctus Iulianus torquebatur veniens, pedibus eius prostratus, ait: Te secundæ natiuitatis quã mihi Christus ostendit patrem agnosco. Martianum vero genitorem meum veritatis inimicũ despicio. Tota autẽ ciuitas concurrebat, & filium pręsidis sic vulnera martyris osculantem mirabatur. Si quis autem voluisset ex præcepto prę-sidis puerum à Iuliani cõplexu auellere, statim manus eius & brachia cõtrahebantur. Præsentatis ergo eis præsidi, ait Iuliano Præses: Spei meæ fructũ magicis artibus auferre cõtendis, & ipsum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente aduenit, & mater cum multiplicata familia, crine soluto, & nudatis vberibus clamãs Quod videns Præses clamauit incissis vestibus ad Iulianum: Iuliane crudelis aspice dolorem patris & matris & planctum tantæ familiæ, & à magicis artibus innocentem solue, & ego Imperatoribus suggeram, vt illæsus abscedas. Cui ille respondit: Suffragijs tuis opus non habeo, nec dimitti desidero. Ecce adest qui à te natus modo credendo mecum renatus est, ipse tibi & matri respondeat. Respondit puer: De spinis rosæ nascũtur, nec rosa nata de spinis odorem suauissimũ, nec frutex qui rosas genuit amittit aculeos suarum pœnarum. Vt ergo consuestis pungite, & me odorem suauitatis credẽtibus propinare permittite. Vobis obediãt qui perire parati sunt, me imitentur, qui de tenebris ad lucẽ venire contendunt. Ego pro Christo vos parentes nego, & per vitã temporalem vitam æternam adquiro. Non possum in vos pius esse, & in me crudelis. Quid moraris? Quasi incredulus & crudelis, non quasi Abraham paternis manibus apprehende gladiũ & victimam offer filium. Vani sunt vultus vestri, falsæ lachrymæ ab hac confessione pietatis nemo me valebit disiungere. Mox ergo iubentur in tenebrosum carcerem vermibus scaturiẽtem includi. Quem ingressi statim tenebræ vertuntur in lucem, & ebulliens pœna disparuit. Hoc videntes milites viginti conuersi sunt. (Apud Surium to. 1.

EXEMPLVM XIII.

Affectum mariti, & filiorum fœmina quædam in pœnis constituta multa virtute deuicit.

IN ciuitate vero Culusitana non valeo quæ gesta sunt nunciare, & ipsã quantitatem martyrum, vel etiam confessorum homini impossibile est supputare. Vbi quædam matrona auctrix sui nominis victoria, dum in cõspectu vulgi cõtinuato suspendio cõcre-

cremaretur à marito iam perdito, filijs præsentibus taliter rogabatur. Quid pateris coniux? Si me despicis, vel horum quos genuisti miserere Impia paruulorum, quare obliuisceris veteri tui, & pro nihilo ducis quoscunq; gemitu peperisti? Vbi sunt fœdera cõiugalis amoris? Vbi societatis vincula, quæ inter nos dudum honestatis iure tabulæ fuerunt conscriptæ? Respice, quæso, filios ac maritum, & regię iussionis implere festina præceptum, vt imminentia adhuc torměta lucreris, simul & mihi doneris, & liberis nostris. Sed illa nec filiorũ fletus, nec serpentis audiens blandimenta, affectum oculorum altiùs eleuans à terra, mundum cum suis desiderijs contemnebat. Quam cum continuato suspendio conspicerent mortuam deposuerũt prorsus omni parte reanimatam. Quæ postea retulit quandam sibi virginem astitisse, atq; tetigisse membra singula, & illicò fuisse saluatam. (Victor Vticensis lib. 3. VVand. persec.

EXEMPLVM XIV.

Affectum mundi atque filiorum pro Christo contemnere fœmina quædam maritum suum eleganter edocuit.

ITA de medici filijs venerabilis Liberati factum esse probatur. Nam iussu Regis cum vxore, & liberis ad exilium mitti iubetur, cogitauit impietas Arriana à parentibus paruulos suos separare, & per pietatis affectum virtutem prosternere genitorum. Disiungũtur tenera pignora filiorũ, Qui cùm vellet Liberatus lachrymas mittere, auctoritate vxoria increpatus, in ipso meatus exitus sui illico lachrymæ siccauerunt. Ait enim ei coniux: Et propter filios, Liberate, perditurus es animam meam? Computa eos non fuisse natos. Nam & ipsos iudicaturus omnino est Christus. Nonne vides eos clamantes & dicentes: Christiani sumus? Sed hęc mulier quę in conspectu iudicum egerit tacendum non est. Nã cùm ipsa & maritus, licet seorsum, carceris custodia tenerentur, ita vt se penitus non viderẽt, mandatur mulieri, diciturque illi: Solue iam duritiam tuam, & vir tuus paruit imperio regis, & noster factus est Christianus. At illa: Videam illum, faciam, & ego quod voluerit Deus. Educta igitur de carcere inuenit virum suum stantem cùm ingenti multitudine pro tribunalibus connexũ, & verum ęstimans quod finxerant inimici, iniecta manu apprehendens vestimenta eius gutturi proxima, videntibus omnibus suffocabat eum, dicens: Perdite & reprobe, gratia Dei & misericordia eius indigne, quare voluisti ad modicũ gloriari & in æternum perire? Quid tibi aurum proderit? quid argentum? Nũquid liberabunt te de camino gehennæ? Dixit & alia multa. Cui maritus respondit: Quid pateris mulier? Quid tibi videtur? aut quid de me audire forte potuisti? Ego in nomine Christi Catholicus permaneo, nec aliquando amittere potero quod teneo. Vbi hæretici mendacij sui conscij, & detecti fallaciam suam colorare minimè potuerunt. Tandem Hunericus iudicio Dei percussus scatens vermibus miserabiliter expirauit. (Victor Vticensis VVandalica persecutione lib. 3.

AMBITIO.

** De damnatione quorundam propter ambitionem.*

REm satis notatu dignam hic lubet referre, quia quo loco conuenientius illius fieri queat memoria non noui. Accidit Neapoli in conuentu nostro sancti Dominici (sunt enim ibi præter hunc, sex, vel septem conuentus, alij etiam nostri ordinis) vt post Completorium refectionis locum ingrederetur, cui erat illius cura comissa, qui mox in ingressu, videt illum fratribus circunquaque

que refertum, & illi cappas habebant indutas, & tanq̃ hora foret collationis faciẽdæ, & illam expectarẽt, sedebant. Accurrit ille sine mora vlla ad Priorem, & istud illi aperit. Prior fratrem delirum putat, vel omnia narrãtem, attamen dum vrgetur, vadit, videt, & credit, & ille quoq; turbatur, & rem mox cõfert cum monasterij granioribus patribus, & prudentioribus, de quorum consilio sacras vestes assumit, & sacrum Christi corpus referendo, toto conuentu comitante se illuc confert, & ad illum sermone directo, qui honoratiori loco sedebat, eos adiurat, aperiat qui nam sint, & ad quid venerint, & quid velint: & vt ad hæc respondeant, illis præcipit in nomine illius Domini quem gestabat in manibus. Vt autem quando Prior coram illis comparuit cum venerabili Sacramento, omnes assurrexerunt quidem, & capita inclinarunt. Caputia tamen taliter dimittentes, vt eum minimè viderent, & hoc facto iterum sederunt: ita iussi à Priore vt responderent ad proposita, inclinarunt. Tãdem qui inter eos videbatur præcipuus, respondens dixit: Quòd ipsi omnes fuerant eiusdem ordinis religiosi, & pro maiori parte Magistri, Priores, Suppriores, Baccalaurei, Lectores, & alijs officijs donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant, quoniam ambitio multa, superbia, inuidia, & alia huius generis vitia eos fecerant damnatione dignos. Sed quòd diuina permittente clementia, iussi fuerant illuc venire, vt eos & vniuersos ordinis cultores cõmonefacerent, vt suę vocationi facerent satis, nam illi quia minimè id præstiterant omnes damnati erant, & flammis cremabantur æternis, in cuius signum cuncti in eos aspicerent. Et hoc dicto omnes illi cappas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti, & incensi visi fuere, & tunc idem præcipuus manu in mensa signum dedit, & sic illa visio euanuit, & totus conuentus mansit timore cõsternatus. Istius rei adhuc perseuerat memoria in illo conuentu nostro quasi per traditionẽ recepta ab antiquis. Nec dubium quin maximus eo tempore ibi, & alibi fuerit ex visione illa fructus subsequutus, & multa regularis vitæ instauratio. Nec talis visio arbitranda est propter conuentum illum tantummodo, ibi accidisse; sed propter vniuersi ordinis alumnos. Sicuti & quæ Bononiæ audita est vox in sacello D. Dominici Patris nostri, cõcinentibus fratribus: Ora pro nobis B. P. Dominice, &c. Vox illa insonuit, inquiens, nec ego pater, nec vos filij, propter vniuersos nostrĩ ordinis Fratres accidisse credenda est. Quemadmodum enim in politico regimine aliquot locis solennioribus fieri solẽt earum rerum proclamationes, quæ populo intimandæ veniunt, sic & in istis, &c. singularis etiam quidam amor diuinus erga illos ostenditur, & protectio apud quos contingũt similia. Et sicut D. Dominici Patris nostri curę, quam Bononiensis nostri cõuentus habet, ascribi debet, quòd vox illa ibi insonuerit: Nec ego pater, nec vos filij, sic quoq; nostri Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis singulari protectioni quam illius conuentus regij Neapolitani, quod in illo talis visio contigerit ad nostrorum omnium instructionem, & emendationem. (Frater Antonius Senẽsis in Chronico Prædicatorũ ad annum 1370. pag. 199.

AMICVS.

EXEMPLVM I.

Amici falsi sunt peccata mũdus, & diabolus; sed amici veri sunt virtutes, & opera virtutum & honesta.

Similes sunt amatores sæcularium delectationum, & qui harum dulcedine illiciuntur, atq; futuris & stabilibus fluida, & fragilia præferũt, homini

homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos præcordialiter, & affectuosè honorabat, ac vehementer eorum charitate afficiebatur, vsq; ad mortem pro ipsis agonizans, & periclitari desiderans: aduersus tertium multo ferebatur despectu, neq; honore, neq; decenti eum aliquando gratificans dilectione, nisi quandam modicam ad eum simulans amicitiam. Venerunt ergò terribiles die quadam milites accelerantes hunc ad Imperatorem ducere, rationem redditurum pro debito decem milliũ talẽtorum. Coarctatus vero ille quærebat adiutorem ad subueniendum sibi in terribili rationis positione apud Regem. Currens igitur ad primum præ omnibus eorum amicum, dixit ei: Nosti, ô amice, quomodo animam meam semper pro te posui, nunc autem indigeo auxilio tuo in die ista detinente me necessitate. Quomodo ergo promittis mihi nunc auxiliari, & quæ apud te reposita est mihi spes dilectissime? Respondens ergo ille, ait: Non sum amicus tuus, ô homo, neq; scio quis sis: habeo enim alios amicos, cum quibus oportet me hodie lætari, & amicos istos amodo possidebo. Præbeo tamen tibi ciliciola duo, vt habeas ea in via qua ambulas, quæ tamen nihil tibi proderunt, & nullam aliam spem à me præstoleris. Hoc audiens ille, & diffidens de auxilio quod sperauerat ab eo, ad secundum perrexit amicum, cui & ait: Recordare amice, quantum accepisti à me honoris, & gratiæ: hodie verò corruens in tribulationem, & aduersitatem, auxiliatore opus habeo, quantum verò vales subuenire nunc indica mihi. Ille verò ait: Non vacat mihi hodie, vt tecum subeam agonem, curis enim & sollicitudinibus circundor, & in tribulatione sum: modicum tamen tecum pergam, quamuis tibi nõ sit profuturum, & statim domum reuersus proprijs vacabo negotijs. Vacuis ergo manibus inde reuersus, vndiq; destitutus, lamentabatur de vana spe ingratorum amicorum, & de inutilibus laboribus, quos sæpe pro eorum sustinuit dilectione. Pergit ergò ad tertium amicum, de quo nunquam curam habuit, nec socium lætitiæ suæ hunc aduocauit, & ait ad eum confuso, & in terram vultu demisso: Non habeo os loquendi ad te, cognosco enim diligenter quia nũquam tibi bene feci, nec amicabiliter circa te habui me; sed aduersitas apprehẽdit me durissima, & nullam spem salutis in cæteris amicis meis reperi, veni ad te rogans si est tibi possibile quodlibet auxilium, vel modicum impendere, ne tardes memor ignorantiæ meæ. Tunc ille respondit ei hilari, & sereno vultu: Certè amicum meum charissimum te confiteor esse, & modici illius tui beneficij non immemor cum vsura retribuam tibi. Ne timeas ergò, ne formides, ego enim præcedam te, ego interueniam pro te apud Regem, & non tradam te in manibus inimicorum tuorum. Confide ergò dilectissime, & non tristeris. Tunc compunctus ille, dicebat cũ lachrymis: Heu mihi, quid prius lamẽtabor, aut quid potius plãgam? vanum affectum meum reprehendam, quem falsis exhibui amicis, an amentiam meam plangam, quia huic vero, & germano amico nullam ostendi familiaritatem. Primus, amicus est diuitiarum possessio, pro quibus homines multum laborant, de quibus nihil accipiunt in morte, nisi viles panniculos. Secundus, vxor, filij & amici, qui non pergunt, nisi cum mortuo ad sepulchrum. Tertius, amicus bona opera sunt, & virtutes, quę defendunt nos coram iudice.

(Vincentius lib. 15. cap. 16. Specul. hist.

EXEMPLVM II.

De duobus fidelißimis amicis, quorum vnus Christianus, alteri Gentili in necesßitate subueniens, eidem conuersionis ad fidem causa fuit.

ERat, vt memini, parum ante nostra tempora iuuenis quidam, sagax ingenio, diues valde, qui nūcios suos per diuersas mundi partes causa mercationis mittebat. Vt autem venerunt quidā ex ipsis in partē Orientis, repererunt Gentilem quendam in omnib. copijs, & rebus mundi super omnem modum ditissimum, liberalem in omnibus & fidelem. Quid plura? Nunciant illi se habere talem Dominum, Vadunt, & redeunt, munera ex parte Domini sui gētili deferūt, referuntq; maiora iuueni Christiano. Inde tantum amore admirationeque succēditur, quod properat cum multo comitatu, & muneribus in Orientem, videre Gentilem. Quem ille cum magna gloria & exultatione susceptum, expertus est honestum hominem moribus, sagacem ingenio, & præ omnibus liberalem, secumque tenet illum non paruo tempore, nec paruis expensis. Et cùm redire deliberaret ad patriam, eum ad thesauros incomparabiles introduxit: sed cum aliquid ille accipere recusaret constantissimè, tandem ostendit illi septem puellas virgines in conclaui, nobilissimas genere, & pulcherrimas decore, quas secundum ritum suum ducere proponebat tempore opportuno, & dixit ei: Ex his tibi vnam eligas in vxorem. Nec mora: iuuenis supra modum animo raptus & oculis, vnam elegit, præstantiorem moribus & decore. Cui Gentilis: Optionem, inquit, dedi tibi, & tu quidem mihi præ omnibus dilectissimam elegisti. Et tu quidem, vt sapiens, experieris quid dederim tibi: & ego, vt minus sapiens propter te, quid dimiserim non causabor. Hęc dicens, sponsæ tradidit condigna munuscula, & eā tradidit Christiano. At ille ad propria veniens, sponsam suam magna gloria baptizatā, accepit vxorem, & mulierem mirę virtutis inuenit. Ipse autem auctus gloria & diuitijs, in virum profecit maximum ciuitatis. Gentilis autem frequēter recolens quid in dicta iuuencula perdidisset, grauari cœpit animo vltra quam credi potest, & paulatim præ tristitia contabuit in eo species atque sensus. De die autem in diem, de anno in annum, de tempore in tempus decrescens rebus, cùm nihil curaret de omnibus quæ haberet, tandem ad extremam miseriam deueniens, exul de patria, quasi infatuatus pulsus est ab inimicis. Qui cùm quid ageret ignoraret, incidit cordi eius, amicum suū visitare debere, pro quo ista pertulerat, nec posse credere eum futurum sui immemorē, & nunc tanti piaculi contemptorem. Aggressus ergo iter, venit ad locum vbi ille manebat. Pulsauit ad portam amici sui, dixit quis esset. Neglexit nuncius verbum, non intromissus est. Quo facto, Gentilis contristatus ad mortem, vespere veniente, super vastum Ecclesiæ atrium se proiecit. Intempestæ ergo noctis silentio, latrūculus insidiatus cuidam transeunti, occidit eum, clamque discessit. Mane autem inuētus est homo occisus iuxta Gentilem, Gentilis ignotus capitur, & ligatus, nobilibus, & populo ciuitatis offertur & illi factum imponitur. Qui cùm desperatione fractus, homicidium non negaret, ille quōdam amicus eius stans diutius stupefactus, contemplatus est hominem, & cognouit, statimque prosiliens cum ille duceretur ad mortem, clamauit: Innocens iste est, ego sum qui factum feci. Nec mora, dum cum maximo clamore, & mœrore populi procumberet decollandus, ille qui factum fecerat, prouidētia diuina, veritus tam nobilem & innocentem hominem deperire, in medium

dium prosiliens, exclamauit: Innocẽtes ambo. Ego sum ille nequissimus, qui homicidium perpetraui. Mox iudex & proceres ciuitatis mirabiliter stupefacti, simul capiunt dictos tres viros, & factum diligentius perscrutantes, cum veritatem per omnia cognouissent, innocentes absoluunt, & ipsum reum præ admiratione piaculi dimittunt. Christianus autem ille obuijs manibus, & oculis amicum suscepit. Et inuitat ad fidem annuit ille, baptizatus est: accepit vxorem nobilem consobrinam amici: & eo cogente dimidia cum illo bona partitus est quæ habebat. (Cantipratensis 2. li. Apum c. 20. parte 2.

AMOR CHRISTI.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo audiens à Christo: Me diligas, qui sum formosus, etc.

ERat puella quædam in Brabantiæ partibus inter proceres generosa, quæ in amorem cuiusdam iuuenis per multos annos miro dæmonum stimulabatur insultu. Hęc cum mihi frequenter cum multis lachrymis in confessione diabolicas insidias aperiret, consului vt summopere caueret, ne nutu aut verbo iuueni tentationis occasio præberetur. Paruit illa diligenter vt monui. Cumque adeo grauiter tentaretur, vt somni & cibi perderet appetitum, accidit nocte quadam, vt tanto dæmonum agitaretur impulsu, quod superueniente aurora surgere cogitaret, & clam adire iuuenem, qui in vicinio manebat. Nec mora: vbi surgens oculos aperuit, vidit Christum quasi plagis recentibus crucifixum, leni sermone dicentẽ sibi lingua patria: Me diligas, qui sum formosus, bonus, dulcis, generosus. Vnde versus: Dilige formosum, dulcemque, bonum, generosum. Hæc vt dixit, repente disparuit, & puellam in omni pace & gaudio, & gratiarum actione, ab omni tentatione liberrimam dereliquit. (Idem Apum lib. 2. c. 57. parte 25.

AMOR ILLICITVS.

EXEMPLVM I.

Amorem illicitum quædam fœmina in tantum exhorruit, vt malaerit in caldaria bulliri, quàm fornicari.

TEmpore Maximiani persecutoris pulcherrima puella fuit ancilla cuiusdam, quam multis inuitans promissionibus Dominus eius decipere eam non potuit. Nouissimè autem exardescens in iracundiam, tradidit eam tunc constituto præfecto Alexandriæ interficiẽdam, quasi Christianam blasphemantem, & Deos & Imperatorem. In ipsis verò persecutionibus summittens ei quosdam cum pecunijs, dixit: Si consenseris voluntati meæ, à pœnis te custodiam: si autem permanes in duritia tua, rogabo iudicem vt torqueat te vsque ad mortem, vt non viua derideas voluntatem meam. Adducta autem ante tribunal iudicis diuersa pœnarum tormenta cõtemnebat, conscientia bona munita. In quibus tormentis, & caldariam magnam plenam feruenti pice iussit succendi iudex. Feruente ergò pice, & nimis exardescente proponebat ei iudex, dicens: Vade, aut subdere voluntati Domini tui, aut certè noueris quia in hanc caldariam te iubeo mitti. Illa autem respondit, dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubeant subdi luxuriæ. Fremens ergò iussit eã expositam mitti in caldariã feruentem pice. Illa autem emisit vocem, dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuro, quem colis, si statuisti sic torquere me, iube me paulatim deponi in caldariam, vt videas quantam mihi patientiam donauit Christus, quem tu ignoras, & non cognoscis.

Et deposita paulatim in præparatum feruentem cacabum, eadem hora refriguit pix, cùm circa collum eius peruenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculum confirmati sunt in fide Domini nostri Iesu Christi in Alexandrina Ecclesia, qui digni fuerũt terræ mansuetorum, sicut dicit Dominus in Euangelio: Beati mansueti, quoniam ipsi possidebunt terram. (Ex Palladio.

EXEMPLVM II.

Amore illicito tentatus frater, vt fortiùs laboraret, vxorem, & filios ex luto finxit, & sic tentationem superauit.

Item alius frater erat in eremo, habitabat autem in loco, qui dicitur Cellia, & impugnabant eum dæmones in passione fornicationis. Cogitabat autem apud semetipsum, dicens: Quia forsitan oportet me macerare manuum laborare, vt exgis opere manuum laborare, vt extenuetur carnalis sensus meus. Erat autem idem frater arte figulus. Exurgens autem fecit in luto, & plasmauit quasi figuram mulieris, & dixit cogitationibus suis: Ecce vxor tua. Necessarium est ergo, vt super consuetudinem addas in opere manuum tuarũ. Et post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto, & plasmauit quasi filiam sibi, & dixit cogitationibus suis: Ecce generauit vxor tua filiam, necessarium est ergo vt magis, magisque amplius exerceas opera manuum vt possis pascere & vestire te, & vxorem, ac filiam tuam. Et ita præ nimio labore macerauit corpus suum, vt non præualeret iam supportare tantum laborem. Tunc dixit cogitationibus suis: Quia non præuales nimium istum sustinere laborem: neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propositum mentis eius pro certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis dæmonum, & glorificauit Dominum super magnitudine gratiæ eius. (Ex lib. Sententiarum Patrum §. 14.

EXEMPLVM III.

Amore illicito tentatus Græcus adolescens tribulatione sola potuit liberari.

Erat quidam Græcus adolescens in Ægypti quodam cœnobio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine flammam carnis poterat extinguere. Cumque ad patrem monasterij hæc eius tentatio perlata fuisset, hac ille eum arte seruauit. Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgijs atque conuitijs insectaretur adolescentem, & post irrogatam iniuriam prior veniret ad quærimoniam. Cumque imperata sibi perficeret, insuper vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat adolescenti. At ille flere cœpit contra mendacium. Quotidie gemitus, quotidie lachrymæ fluebant. Sedebat solus, quia amaritudine repletus est, omnique auxilio destitutus ad Iesu pedes iacebat. Quid multa? Ita totus annus deductus est. Quo expleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, vtrumne adhuc aliquid moleste sustineret? Respondens dixit: Papæ, viuere mihi nõ licet, quemadmodum fornicari libet. Ita ergo per hanc artem spirituali patre procurante adolescens superata libidine saluatus est. (Ex lib. Sententiarum PP. §. 207.

EXEMPLVM IV.

Amore illicito tentatur Ammonius vel vno die pane saturatus.

Quodam vero tempore in eremo ædificanti Ammonio cellam, superuenit quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore æstus affligis teipsum Abba? Respondensque beatus Ammonius, ait: Crede mihi, frater, quia donante Dei gratia Scripturas sanctas memoriæ commendaui. Nam & ve-

& vetus, & nouum testamentum ab ineunte ætate ad plenum didici, nec non etiam sanctorum antiquorum Patrum orthodoxorum sacerdotum Domini sexcentas myriades expositionum in lege diuina cōscriptas perlegi, sicut testabantur ei de hoc penè omnes in eremo patres, & si vno die satiatus fuero pane, & minimè in opere me exercuero, extollitur sensus meus, & velut irrationalium animalium efficitur. (Ex Palladio.

EXEMPLVM V.

Amore illicito labitur quidam senex, quia fœminæ consortium non vitauit.

SENEX quidam sedebat in longinqua eremo, qui habebat vnam parentem, quæ desiderabat eum post multos annos videre, & exquisiuit in quo loco habitaret. Surrexit, & venit in viam eremi illius, & inueniens camelarios adiunxit se cum illis, & ingressa est in eremum cum eis. Hæc autem trahebatur à diabolo. Quæ cum venisset ad ianuam senis, signis cœpit indicare seipsam, dicens: Ego sum illa parens tua, & mansit apud eum. Erat autem alius monachus sedens in inferiori parte eremi, qui implebat sibi surisculam aqua, & hora qua mãducare voluisset, subito versabatur surifcula, siue vasculum aquarium, & fundebatur aqua. Qui inspirante Deo dixit in semetipso: Ingredior eremũ, & dico hoc quod mihi euenit de aqua senioribus. Et surgens abijt. Et cùm serò factum esset dormiuit in templo quodam idolorum iuxta viam, & vidit nocte dæmones dicentes: Ista nocte præcipitauimus illum monachum in fornicationem. Quod cũ audisset tristatus est, & perueniens ad senem, inuenit eum tristem, & dicit ei: Quid faciam abba, quia impleo mihi vasculum aqua, & in hora manducandi effunditur. Et dicit ei senex: Tu venisti interrogare me, quia surifcula tua versatur: & ego quid faciam, quia hac nocte cedi in fornicationem. Cui respondit: Et ego cognoui. Et dicit ei: Vnde scis? Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiebam dæmones loquentes de te. Et dixit senex: Ecce vado ad sæculum. Ille autem rogabat eum, dicens: Non pater, sed permane in loco isto, mulierem autem dimitte hinc. Hoc enim ex incursu inimici contigit. Quo audito senex sustinuit, extendens & aggrauans conuersationem suam cum lachrymis, donec rediret in priorem ordinem suum. (Ex lib. Doct. PP. lib. de fornicatione nu. 9.

EXEMPLVM VI.

Amore illicito lapsus inobediens senex cum puero reuertitur.

SEnex quidam erat in Scete, qui cùm incurrisset ægritudinem magnam, seruiebant ei fratres, & videns senex quia laborarent, dixit: Vado in Ægyptum, vt absoluam fratres istos à laboribus suis. Et dicit ei abbas Moyses: Non vadas, quia in fornicationem incursurus es. Ille autem contristatus dicebat: Mortuum est corpus meum, & tu mihi ista dicis. Surgens ergo abijt in Ægyptum. Quod cum audissent homines circumquaque habitantes, offerebant ei multa. Venit etiam ad eum quædam virgo fidelis volens obsequium suum seni infirmanti impendere. Et post aliquantulum temporis cum paululum de ægritudine, qua tenebatur melius habuisset, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à vicinis loci, vnde concepisset? Illa respondit: De hoc sene. Illi autem ei non credebant. Senex verò dicebat, ego feci: sed custodite infantem, quem paritura est. Quæ cum genuisset puerum, & ablactatus fuisset, tulit senex infantem in humeros suos, & die qua erat festiuitas in Scete

occurrit ibi. & intrauit in Ecclesiam coram multitudine Fratrum. Illi autem videntes eum fleuerunt: qui dixit fratribus: Videtis infantem hunc, filius est inobedientiæ. Cauete ergo fratres, quia in senectute hoc feci. & orate pro me. Et pergens ad cellam suam, ad initium primæ conuersationis suæ reuersus est. (Ex lib. Doct. PP. lib. de fornicat. nu. 12.

ANGELVS.

EXEMPLVM I.

Angelorum multitudinem se contra dæmonis tentamenta iuuare paratam, abbas Moyses vidit

BEato abbati Moysi, qui habitabat in loco, qui appellabatur Petra, quodam tempore in tantum posuit durissimam impugnationem fornicationis dæmon, vt non præualeret sedere in cella sua, sed abijt ad sanctũ abbatem Isidorum, & retulit ei violẽtiam impugnationis suæ. Cumq; de Scripturis sanctis abbas Isidorus proferens testimonia consolaretur eum, & vt in cellulam reuerteretur, rogaret eum, noluit abbas Moyses pergere ad cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum Abbate Moyse, ascenderunt ad superiora cellulæ, & dixit ei Isidorus: Respice ad occidentem, & vide. Cumque respiceret vidit innumerabilem multitudinem dæmonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prælium præparatos, festinanterq; pugnare. Dixit ei iterum abbas Isidorus: Respice ad orientem & vide. Cumque respiceret, vidit innumerabilem multitudinem Angelorũ sanctorum, gloriosum ac splendentem super lumen solis cœlestium virtutum exercitum. Ait autem ei Abbas Isidorus: Ecce quos in occidente vidisti, ipsi sunt, qui impugnant etiam sanctos Dei. Nam quos ad orientem conspexisti, ipsi sunt, quos ad adiutorium sanctis suis mittit Dominus. Cognosce ergo quia plures sunt nobiscũ sicut dicit Elisæus propheta. Verumetiam & sanctus Apostolus Ioannes dicit: quia maior est, qui in nobis est, quam qui in hoc mundo. His auditis confortatus in Domino sanctus abbas Moyses, reuersus est ad cellulam suã, gratias agens. & glorificans Domini Iesu Christi bonitatis potentiam. (Ex lib. Sententiarum PP. §. 9.

EXEMPLVM II.

Angeli sancti se fratribus bona loquentibus miscuerunt.

FVit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiam donauerat Christus, reuelante ei Spiritu sancto, vt videre posset, quod alij non videbant. Referebant ergo sancti seniores: quia aliquando quamplurimi fratres sedentes simul loquebãtur inter se, & conferebant de sanctis Scripturis, quæ ad salutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos sancti Angeli lętantes, in hilari vultu considerantes, delectabantur enim de eloquio Domini. Cumque aliud quodcunq; inter se loquerentur, statim Angeli Sancti recedebant longius, indignãtes contra eos. Veniebant autem porci sordidissimi, & morbo pleni, & volutabant se inter eos. Dæmones enim in spęcie porcorum delectabantur de superbia, & vana loquela eorum. Beatus autem senior hæc videns abijt in suam cellulam, & per totam noctem cum grandi fletu, & vlulatu gemendo deflebat miserias nostras. Exhortabatur autem sanctos patres per monasteria, & cõmonebat fratres, dicens: Cohibete, fratres, à multiloquio, & ab ociosis verbis linguam, quia malus interitus animę generatur, & non intelligimus, quoniam per hæc & Domino Deo, & sanctis Angelis odibiles sumus. Dicit enim Scriptura diuina, quia in multiloquio

non effugies peccatum: hæc enim infirmam,& vacuam efficiunt mentem, atque animam nostram. (Ex lib.Sententiarum PP. §.35.

EXEMPLVM III.

Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare

SAnctus Abbas Antonius cùm sederet aliquãdo in eremo, animus eius tædium,& confusionem cogitationum incurrit,& dicebat ad Dominum: Domine,volo saluus fieri,& nõ me permittunt cogitationes meæ; quid faciam in hac tribulatione? quo modo saluus ero?& modice assurgens cœpit foras ire,& vidit quendam tanquam seipsum sedentem, nec non & operantem, deinde surgentem ab opere,& orantem,& iterum sedentem, & plectam de palmis facientem,inde rursus ad orationem surgentem. Erat autem Angelus Domini missus ad correptionem, & cautelam dandam Antonio:& audiuit vocem Angeli dicentis: Sic fac,& saluus eris. Ille autem hoc audito magnum gaudium sumpsit,atque fiduciam. (Lib. de patient.& fortitud. nu. .

EXEMPLVM IV.

Angelus vestigia fatigati senis numerauit.

SEnex quidam sedebat in eremo, qui longe habebat aquam à cella sua xij. milliaria,vbi dum semel iret haurire aquam, defecit, & dixit: Quid necesse est vt hunc laborem patiar,veniam,& habitabo circa aquam hanc. Et cum hoc dixisset conuersus est,& vidit quendam sequentem se,& numerantem vestigia sua. Interrogauit autem eum,dicens: Quis es tu? Et dixit:Angelus Domini sum,& missus sum numerare vestigia tua, & dare tibi mercedem. Quod cùm audisset senex,forti animo factus est promptior, & adhuc longius posuit cellam suam ab illa quinq; milliaria. (Ex lib.doct. PP.lib.de patientia & fortitud.nu.5.

EXEMPLVM V.

Angelus infirmo fratri septem diebus deuotissimè ministrauit.

ÆGrotauit aliquando senex quidam,qui solitarius habitabat, & quia non habuit qui ei seruiret,surgebat,& quodcunq; inuenisset in cella sua manducabat. Et dum per aliquot dies ista faceret,ne no veniebat ad visitationem eius. Transactis autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, misit Dominus Angelũ suum qui ministraret ei. Et cùm sic fieret per septem dies, recordati sunt fratres,& dixerunt ad inuicem: Eamus,& videamus ne forte infirmetur ille senex. Cum autem venissent,& pulsassent discessit Angelus ab eo.Senex autem de intro clamabat: Discedite hinc fratres. Illi vero leuantes à cardine ostium,intrauerunt,& interrogauerunt eum, quare clamauerit. Et ille dixit: Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea,& nemo me visitauit. Ecce iam septem dies sunt,ex quo Dominus Angelum suum misit ministrare mihi.Qui cum venissetis recessit à me. Et hæc dicens, dormiuit in pace. Fratres autem valde mirati sunt,& glorificauerunt Deum,dicentes: Quia non derelinquit Dominus sperãtes in se. (Ibidem nu. 10.

EXEMPLVM VI.

Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioso sene non cessit, in cœlum deduxerunt.

DIcebat quidam senum, quod audierint ab aliquibus viris sanctis iuuenes esse, qui ductum præbeant senibus in hac vita. Et narrauerunt dicentes: Quia erat quidam senex ebriosus, & operabatur vnã mattam in die,& vendebat eam in vicino vico, & bibebat quod accipiebat de prætio eius. Postea vero venit ad

eum vnus frater, & manebat cum ipso, qui similiter operabatur, & ipse mattam vnam. Tollebat autem eam senex, & vendebat, ambarumq; mattarum prætium expendebat in vino, illi autem afferebat tantum panem serò Et cùm triennio iugiter fecisset, nihil locutus est frater ille. Post hoc verò dixit frater ille in semetipso: Ecce nudus sum, & panem cum egestate comedo, surgam ergò, & discedam hinc. Iterum autem cogitauit in semetipso, dicens: Quo habeo ire? sedeo ego hic propter Deum in hac vita communi. Et statim apparuit ei Angelus Domini, dicens: Non discedas: veniemus enim cras ad te. Et rogauit frater senem illum ipsa die, dicens: Non discedas hinc alicubi, quia veniunt hodie mei tollere me. Cùm ergò facta fuisset hora qua solebat senex descendere ad vicum, dixit fratri: Non veniunt hodie fili, iam enim tardè est. Et ille dixit ei modis omnibus, quia veniunt. Et cùm ei loqueretur dormiuit in pace. Senex autem flebat dicens: Heu me, fili, quia multis annis sub negligentia viuo, tu autem paruo tempore saluam fecisti per patientiam animam tuam. Et ex illo die factus est senex sobrius & probatus. (Ibidem nu. 23.

EXEMPLVM VII.

Angelos de conuersione peccatorum lætantes vidit Paulus simplex.

Beatæ memoriæ Paulus simplex, discipulus Abbatis Antonij, narrauit fratribus talem rem. Quia aliquando veni in monasterium visitandi gratia, & pro fratrum instructione, & post consuetam ad inuicem collocutionem, intrauerunt in Ecclesiam Dei vt missas more solito celebrarent. Ipse autem Paulus intuens vnumquemque introeuntium Ecclesiam, quo animo intraret: habebat enim & hanc gratiā sibi datam à Deo, vt sic vnumquemq; cuius animi esset agnosceret, sicut & nos facies nostras videmus inuicem. Ingredientibus ergò omnibus clara facie & splendido vultu, sed & vniuscuiusque Angelo gaudente cum eis, vnum vidit nigrū & obscurum toto corpore, & dæmones ex vtraque parte eum tenentes, & trahentes ad seipsos, capistro in naribus eius misso, sanctum verò angelum eius de longè, lugubrem & tristem, sequentem eum. Paulus verò lachrymans, & manu frequenter pectus tundens, sedebat ante Ecclesiam, plorans valdè eum qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum quod faciebat, & tam celerem eius mutationem, & lachrymas & luctum, interrogabant rogantes eum vt diceret quid esset quod videbat, timentes ne quid in reprehensione omniū vidisset, pro quo hoc faceret. Postulabāt etiam vt ad missas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos, negabat se ingressurum, & sedebat foris tacens, & plorans nimis illum qui ei talis apparuerat. Post paululum autem dimisso Ecclesiæ conuentu, iterum Paulus attendebat singulos exeuntes, vt quorum introitum cognouerat, sciret quales exirent: & vidit illum virum nigrum & obscurum toto corpore prius, exeuntem ab Ecclesia, clarum quidem vultū, candidum corpore, dæmones autem qui eum ante tenebant postea de longe sequentes, sanctum verò angelum iuxta ipsum ambulantem, lætum & propinquum, & gaudentem super eum valde. Paulus vero exiliens cum gaudio clamabat benedicens Deum, & dicens: O ineffabilis Dei misericordia & bonitas; ô diuinæ miserationis eius innumerabilis bonitas. Currens autem & ascendens super altum gradum, magna voce dicebat: Venite, & videte opera Domini, quàm terribilia sunt, & omni stupore digna. Venite, & videte eum qui vult omnes homines saluare, & ad agnitionem veritatis venire: venite adoremus & procidamus

damus ante eum, & dicamus, quia potens est peccata dimittere. Ad hanc vocem eius omnes sollicitè incurrerunt, cupientes audire quæ dicebat. Et conuenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidisset antequam in Ecclesiam intrarent, & quæ postea. Iterum interrogabat illum virum, & vt diceret ei causam, pro qua ei tantam subito mutationem Deus donauerit. Homo ergo ille conuictus à Paulo, coram omnibus qui circa ipsum erant, apertè narrauit, dicens: Homo peccator sum, & multo tempore in fornicatione vixi vsque nunc. Ingrediens autem modo sanctam Ecclesiam Dei, audiui vocem Isaiæ Prophetæ, cum legeretur, magis autem Dei vocem loquentis in eo, vbi dicit: Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum de animabus vestris coram oculis meis, discite bene facere: & si fuerint peccata vestra tanquam fenicium, velut nix dealbabuntur: & si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Ego, inquam, fornicator in hoc sermone compunctus sũ nimis, & ingemiscens, intra conscientiam meam dixi ad Deum: Tu Deus, qui venisti in hunc mundum peccatores saluos facere, & qui etiam hæc q̃modo lecta sunt promisisti per prophetam, comple affectu & opere in me peccatore & indigno. Ecce enim amodo promitto tibi, & spondeo sermone, & corde confiteor, quia iam nõ agam vltrà illud malum, sed abrenuncio omni iniquitati, & seruio tibi amodo in conscientia munda. Hodie ergo Domine in hac hora suscipe pœnitentem, & interpellantem te, & renunciantem omni peccato. In his ergo promissionibus egressus sum de Ecclesia, statuens in anima mea nihil vltra mali agere coram oculis Domini. Quod cùm audissent oẽs, clamauerunt vna voce ad Dominum, dicẽtes: Quàm magnificata sũt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. (Lib. de Prouid. nu. 5.

EXEMPLVM VIII.

Angeli peregrinum fratrem moriturum consolantur, non autem intraneum.

DIxit quidam senex, quia erant ei vicini duo fratres, vnus peregrinus, & vnus in choris. Erat autem ille peregrinus modicum negligentior: ille verò in choris studiosus valde. Contigit autem vt dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorum cum esset prouidus, vidit multitudinem angelorum deducentium animam eius. Et cum peruenisset ad cœlum vt intraret, facta est quæstio de eo. & venit desuper vox, dicens: Manifestum est, quia modicum negligens fuit; sed propter peregrinationem eius aperite ei. Et post hæc dormiuit ille in choris, & venit omnis cognatio eius ad eum. Cernens verò senex non venire Angelos ad deducendam animam eius, miratus est, & cadens in faciem suam in conspectu Dei, dixit: Quomodo peregrinus ille, cùm negligentior fuerit, talem gloriam promeruit: & hic cum esset studiosus nihil huiusmodi meruit? & venit ei vox, dicens: Hic studiosus, cùm venisset vt dormiret, aperuit oculos suos, & vidit parentes suos flentes, & consolata est anima eius. Peregrinus vero ille, licet negligentior fuerit, nullum suorum vidit, & ingemiscens fleuit, & Deus consolatus est eum. (Ibidem nu. 21.

EXEMPLVM IX.

Pœnitentiam grauißimam quidam frater post fornicationem nudus incedẽdo peregit, & Angelus iecur illius ægrotantis euulsum mundans, & reimponens, sanat eundem.

NArrauit quidã solitarius fratrib. qui erant in Helym, vbi sunt septuaginta arbores palmarũ in lo-

co,quo applicuit Moyses cum populo Israël, quãdo egressus est de terra Ægypti,sic dicens: Cogitavi aliquando me debere ingredi in interiorem eremum,si fortè inuenirem aliquem interiùs habitantem in eremo, & seruientem Domino nostro Iesu Christo. Ambulans autem quatuor dies & noctes inueni speluncam:& cùm appropinquassem,respexi intus, & vidi hominem sedentem,& pulsaui secundũ cõsuetudinem monachorum, vt egredientem salutarem eum. At ille non mouebatur: requieuerat enim in pace.Ego autem nihil dubitans, introiui, & cùm tenuissem scapulas ipsius, confestim dissolutus est, & factus est puluis.Deinde aspiciens video colobium siue tunicam sine manicis pendentem.Cùm verò & hoc tenuissem, dissolutum est, & in nihilum redactum. Cùm autem & de hoc hæsitarem,egressus sum inde vt perambularem desertum: in quo rursum aliam inuenio speluncam,& vestigia hominis ibidem.Factus sum autem alacrior,&appropinquans ad ipsam speluncam,iterum pulsaui, & iterum nemo mihi obaudiuit,ingressusque nullum inuent.Stans autem foris speluncam, dicebam intra meipsum, quia huc oportet venire hunc seruum Dei vbicunque fuerit. Cùm vero iam prætерisset dies, vidi bubalos venientes,& illum seruumDei venientem cum eis nudum,& de capillis suis cooperientem,quæ inhonesta erãt corporis sui. Qui appropinquans mihi, æstimabat me spiritum esse, & stetit ad orationem.Nam multum tentatus fuerat à spiritibus,sicut ipse postea dicebat: ego autem hoc intelligens dicebam ei: Serue Dei,& ego homo sum: vide vestigia mea,& contrecta me, quia caro & sanguis sum.Cùm verò post orationem dicto, Amen, respexisset me,& consolatus fuisset, introduxit me in speluncam, & interrogauit me, dicens: Quomodo huc venisti? Cui ego dixi: Requirendi gratia seruos Dei, veni in hanc solitudinem, & non defraudauit me Deus à desiderio meo. Rursus autem ego interrogaui eum, dicens: Quomodo & tu huc venisti? & quantum temporis hic habes? aut quod est alimentum tuum, vel quomodo cùm tu quidem sis nudus non indiges vestimento aliquo? Qui respondens,dixit mihi: Ego in cœnobio eram Thebaide,& opus meum erat lini textura.Subintrauit autem in animo meo cogitatus, vt exiens inde singulariter sederem, & possem quietus esse, & suscipere peregrinos, ac plurimam mercedem possiderem ex eo quod adquirerem de opere meo, Vt autem consensi cogitationi huic, & opere perfeci eam, exiens ædificaui mihi monasterium, ibique veniebant qui mihi iniungebant opus. Cumque iam multum esset quod congregaueram,festinabam pauperibus ac peregrinis illud distribuere.Sed aduersarius noster diabolus inuidens mihi, sicut & semper:& tunc futuram machinabatur retributionem auferre, eo quod festinabam labores meos Deo offerre.Videns autem vnam virginem sacram iniungentem mihi species,& eas me perficientem atque reddentem,immisit ei vt rursus mihi alias demonstraret species. At verò vbi iam consuetudo facta est,& fiducia maior, postremò etiam tactus manuum, & risus, ac simul conuesci, ad vltimum concepimus dolorem,& perfecimus iniquitatem. Cum autem mansissem cum ea in eadem ruina sex mensibus, postea cogitaui mecum,dicens: Quia aut hodie,aut crastino, aut post multos annos morti addictus, æternum habeo supplicium. Si enim qui vxorem hominis violauerit, æternis pœnis subiacebit, quantis tormentis dignus est, qui CHRISTI stuprauerit sponsam? Et sic in hanc eremum occultè recurri, omnia relinquens illi mulieri. Veniens huc inueni speluncam hanc, atque fontem

tem hunc: & istam palmam afferentem mihi botriones duodecim dactylorum: per singulos menses affert vnum botrionem, qui mihi sufficit per dies triginta, & post hunc alius maturescit: Post tempus autem multum creuerunt capilli mei, & cum quidem dirumperentur vestimenta mea, de ipsis quam decet partem operio corporis mei. Dum autem rursus interrogarem, si in primordijs difficultatem habuisset, idem mihi ait: In initijs valde afflictus sum dolore iecoris, ita vt humi iacens non possem stans psalmum dicere, sed prostratus in terra clamabam ad Altissimum. Cum autem in spelunca essem in dolore valido atque defectione, vt etiam egredi iam non possem, vidi virum intrantem, ac iuxta me stantem, & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicum, dixi ei: Epar doleo. Qui dixit mihi: Vbi doles? Cum vero ostendissem ei, digitos manus suæ in directum coniungens, diuisit locum illum tanquam gladio, & euellens iecur, ostendit mihi vulnera, & raso iecore manu sua, in pannum ipsas scabies misit, atque rursum ipsum iecur imponés manibus suis, locum ipsum reclusit, & ait mihi: Ecce sanus factus es, serui Domino Iesu Christo sicut oportet. Et extunc sanus factus sum, & sine dolore iam sum hic. Ego autem multum rogaui, vt manere in interiori speluca, & ait mihi: Non potes sufferre dæmonum impetus. Et ego hoc ipsum considerans, rogabam vt oraret pro me, & dimitteret me. Qui cum orasset Dominum Iesum Christum, dimisit me. Hæc vobis narraui ædificationis gratia. (Lib. de Exemplis, & doct. vitæ Spiritualis nume. 15.

EXEMPLVM X.

Angeli Michael & Gabriel animam peregrini cum canticis in cœlum attollunt, & fictus monachus ad inferna deportatur.

FRater quidam interrogauit senē, dicens: Nomen est quod saluat, an opus? Respondit ei senex: Opus. Et ait senex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & statim exaudiebatur oratio eius. Subintrauit autem in animo eius cogitatus, velle videre animam iusti, & peccatoris, quomodo abstrahantur à corpore: & nolens Deus contristare eum in desiderio eius, dum sederet in cella sua, ingressus est lupus ad eū, & tenens ore suo vestimenta ipsius fratris, trahebat eum foras. Frater autem ille sequebatur eum. Lupus autem duxit eum vsque ad aliquam ciuitatem, & dimittens illum fratrem recessit. Cùm vero sederet foris ciuitatem in monasterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomē quasi magni solitarij, ipse vero solitarius infirmus erat expectans horam mortis suæ, frater ille, qui ibidem venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum, & lampadarum propter solitarium illum, tanquam per ipsum Deus panem, & aquam inhabitantibus ciuitatem illam præstaret, atque saluaret eos. & dicebat, quia si hic finierit, omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus illius, vidit frater ille tartaricum inferni descendentem super solitarium illum, habentem tridentem igneum, & audiuit vocem, dicentem: Sicut anima ista me non fecit requiescere, vel vna hora in se, sic nequaquam tu miserearis euellens eam. Deponens ergo tartaricus ille, quem tenebat tridentem igneum in corde solitarij illius, per multas horas torquens eum, abstraxit animā eius. Post hęc autem ingressus frater ille in ciui-

ciuitatem, inuenit hominẽ peregrinum iacentem in platea ægrotum, non habentem qui ei curam adhiberet, & mansit cum eo diem vnum. Et cùm venisset hora dormitionis eius, cōspicit frater ille Michaëlem, & Gabrielem descendentes propter animã eius, & sedens vnus à dextris, & alius à sinistris eius, rogabant animam eius, vt egrederetur, & non exibat, quasi nolens relinquere corpus suum. Dicit autem Gabriel Michaëli: Assume iam animam istam, vt eamus. Cui Michaël respondit: Iussi fuimus à Domino, vt sine dolore eijciatur, ideoque non possumus nos vi euellere eam. Exclamauit autem Michaël voce magna, dicens: Domine, quid vis de anima hac, quia nō adquiescit nobis, vt egrediatur? Venit eis vox: Ecce mitto Dauid cum cithara, & omnes psallentes Hierusalem, vt audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egrediatur. Cumque descendissent omnes in circuitu animæ illius cantantes hymnos, sic exiliens anima illius, sedit in manibus Michaëlis, & assumpta est cū gaudio. (Ibidem nu. 7.

EXEMPLVM XI.

Angeli sollicitè sed diuersimodè vidēte beato Bernardo orationes fratrum scriptitabant.

INtererat aliquando nocturnis vigilijs pater sanctus Bernardus, ea puritate & deuotione qua solebat, Deo tantum nota & sibi. Cumq; morosa psalmodiæ modulatio vigilias protelaret, aperuit Dominus oculos eius. Et ecce respiciens vidit singulos Angelos iuxta monachos stantes, & quod quisque eorum psallebat, in scedulis more notariorum tam diligenter excipientes, vt nec minimam syllabam, quanquam negligenter prolatam, omitterent. Scribebant verò diuerso modo, nam quidam eorum scribebant auro, alij argento, nonnulli atramento, aliqui etiam aqua, quidam verò penitus nihil scribebant. Spiritus autem qui hæc reuelabat, intelligētiam diuersitatis scripturæ cordi eius inspirabat. Qui enim auro scribebant, feruentissimum in Dei seruitio studium, & absolutam cordis intentionem in his quæ psallebant, significabant. Qui autem argento minorem quidem feruorem, puram tamen psallentium deuotionem declarabant. Qui verò atramento, continuum quorundam bonæ voluntatis vsum in psalmodia, licet non cum multa deuotione notabant. Sed qui aqua scribebant, exprimebant eos qui somnolentia seu pigritia pressi, vel vanis cogitationibus à se abducti, videntur quidem aliquid signare, sed cor eorum abstractū prorsus non concordat voci. Cæterum illi qui nil scribebant, lamentabilē quorundam cordis duritiam redarguebāt, qui obliti professionis suæ, timoris Dei immemores, aut lethali somno prona se voluntate immergunt, aut certè vigilātes clauso ore vanis & noxijs cogitationibus non ex infirmitate, sed ex voluntaria intentione occupantur, in conspectu Domini contra regis præceptum, apparere vacui non pertimescunt. Pater itaque sanctus, qui hæc videbat recordatus sententiæ illius, quoniam omnes administratorij spiritus, sunt in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, sicut proficientium congratulabatur feruori, sic paterno pietatis affectu deficientum miserabatur tepiditatis: (Lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM XII.

Angeli excitabant fratres ad deuotè canendum Te Deum &c.

CElebrabantur aliquādo solennes vigiliæ, & vir Domini cum cæteris fratribus aderat. Cumque hymnus, Te Deum laudamus, cantaretur, vidit sāctos Angelos multa claritate

ritate fulgentes, mira etiam vultus alacritate deuotos, qui vtrumque chorum percurrentes, modò hunc, modò illum excitabant. Cantantibus aderant, & quasi congratulantes astabãt. Et vt diutius ille hymnus, cum deuotione percantaretur, modis omnibus elaborare satagebant. Intellexit quoque vir sanctus, hymnum illum verè esse familiarem ipsis, quos tanta instantia vidit operam dare, quatenus à fratribus ad honorem Dei cùm feruore deuotionis cantaretur. Cuidam etiam fratri spirituali videre concessũ est, dum idem hymnus inciperetur, quod ab ore incipientis flamma magna splendoris erumpebat, & sursum conscendebat. (Ex libro qui dicitur exordium ordinis Cistercienfis. cap. 29.

EXEMPLVM XIII.

Angeli moriente quodam fratre oratorium rosis & lilijs constrauerunt.

QVidam de spiritualibus filijs reuerendissimi patris Roberti, cũ viam angustam & arduam quæ ducit ad vitã indeclinabili studio cucurrisset, tandem placuit Domino laboribus eius finem imponere, vt in pace in idipsum dormiens requiesceret vnde nunquam esset recessurus. Cumque iam instaret hora in qua de huius mundi stadio euocandus, & ad cœleste brauium esset inuitandus, dominus abbas cùm cæteris fratribus gratia quietis in lectulo suo se collocauerat, & ecce sopor Domini irruit super eum, viditque in somnis duos pulcherrimos adolescentes vultu & habitu insigniter relucentes, qui quasi lilia, rosas & violas, ac diuersi generis flores in choro Clareuallensi copiose spargebant, ita vt pauimentum omne pictum, ac varijs coloribus venustatũ esse videretur: quo viso miratus est, & quasi simplicitatem ordinis zelans dixit ad eos: Quid vobis visum est (ô boni iuuenes) contra consuetudinem nostrum pauimentum hoc floribus sternere, & monasterio huiusmodi nouitatem inducere? Illi verò dixerunt ad eum: Noli ista mirari, neque molestus nobis sis in hac executione officij nostri, quoniam modo iam in choro isto celebrabitur noua cuiusdã noui sãcti festiuitas, de cuius solẽnitate gaudebunt Angeli, & hymnus Domino decantabitur in Siõ. Adhuc loquebantur illi, & animũ videntis & audientis hæc admiratione rapiebãt. Tũc ecce cõcitatus tabulæ strepitus excitat dormientem. & vt festiuitatem quam celebrandam intus in spiritu cognouerat, foris secundum dignitatẽ officij sui exequeretur, signo consuetudinario inuitatur. Accurrẽs ergo cum cæteris fratribus, properanter venit ad eum, & cum magna deuotione commendauit animam eius, certissime credens atque confidens, quia hic erat nouus ille sanctus de quo in requiem assumẽdo Angeli sãcti nouam festiuitatem, & nouũ gaudium essent illico celebraturi. (Ibidẽ.

EXEMPLVM XIV.

Angelorum dulcissimos cantus frater quidam in consolationem suæ tribulationis audiuit.

NOui secretius Canonicum ordinis Regularis, qui assiduè orationibus & meditationibus deditus, & ordinis sui scrupulosissimus obseruator, vix poterat prælatos suos erga se aliquatenus mitigare. Et contra obsequiosus in omnibus, & deuotus, tentabat in bono vincere malitiã sed non poterat. Vespere ergo quodã, super id quod ferre poterat tribulat⁹, lachrymas amarissimas fudit, & ad exorandos sanctos martyres, quorum dies solemnis instabat, Mauritij scilicet, sociorumq; eius, vt eorum mereretur consolari precibus, & iuuari, se prostrauit. Nec mora, vbi post longas vigilias intrauit cubiculũ, vix sõno le

uissimo

nissimo releuatus, audiuit choros angelorum cantãtium in sublimi: Gaudent in cœlis animæ Sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti, & quia pro eius amore sanguinem suum fuderunt, ideò cum Christo regnant in æternum. Dixit autem mihi, quia descensus notularum in ipso cantu, quos Gallicè (aualles) dicimus tãtę melodiæ & tantæ dulcedinis existebant, vt nisi Deus aliter ordinasset, ferè eius animam extra corpus sine reditu rapuissent. At quoniam illo tempore grauissima infirmitate detentus erat, in sola delectatione ipsius cantus, & corpore, & spiritu ita integrè sospitatus est, vt vix eum postea vlla perturbatio, quantumcumque magna, lædere potuisset. (Canti pratensis lib. 1. apum cap. 11. parte 3.

EXEMPLVM XV.

Angelus tentatum Liffardum subulcum per superbiam ostensis mortuorum sepulchris reuocauit.

IN Hemmenrode Conuersus quidã fuit natione Coloniensis, nomine Liffardus, vir satis humilis, ac mãsuetus, huius erat officij sues monasterij custodire. Circa finem vitę eius, sicut mihi retulit Dominus Hermãnus tunc Abbas illius tali ordine tentatus est à spiritu superbiæ. Cum esset senex, & diu porcos pauisset, talia cępit in cogitationibus suis tractare. Quid est quod ago? homo sum bene natus, sed propter hoc vile officium omnibus meis amicis despectus, non ero diutius in hoc loco subulcus ad illorum confusionem. Ex quo autem mihi non parcitur hic, recedam hinc. Qui cum fixũ teneret in animo, quod manè recederet de monasterio, tentationes diutius non valens sustinere, nocte eadem cum in lecto suo sederet, & vigilaret, persona quædam reuerenda illi apparuit, & vt se sequeretur manu signauit. Mox ille surgens calceamenta induit, & pręcedentem secutus, ad ostium dormitorij venit, quo cœlitus patefacto, simul ad ianuam accesserunt Ecclesię, quam eadem potentia considerans apertam, simul ingressi sunt. Ita enim ei signis erat importunus, vt non posset non sequi præcedentem. Cumque duceretur per medium chorum Conuersorum, & coram altari sancti Ioannis Baptistæ transiens, profundè inclinaret more ordinis, inclinauit & ille, dicens: Bene fecisti sic profundè inclinando. Venientesque ad meridionale ostium Ecclesię, per quod itur in claustrum, viderunt illud ostium similiter apertum, quod ducit ad cœmiterium. Vniuersa hæc ostia noctibus etiam clauibus firmantur. His visis frater Liffardus miratus est valde, nec tamen ausus fuit illum interrogare: Tu quis es, vel quo me ducis? Ingressis eis cœmiterium, statim aperta sunt sepulchra omnia mortuorum. Et cum Conuersum duxisset ad hominem recenter sepultum dicebat illi: Vides hunc hominem, cito talis eris. Quo vis ire? Quem cum adhuc ducere vellet ad alia corpora putrida, multumque fœtentia, cœpit Conuersus reniti, & clamare: Parce mihi Domine, parce, nõ enim illa possum videre. Cui ductor respondit: si non potes hoc quod citò eris videre, vt quid propter modicam superbiam vis de portu salutis recedere? Si ergo vis vt parcam tibi, promitte mihi quod non recedas ab hoc loco: & promisit. Quem cum reduceret mox clausa sunt sepulchra, clausa sũt post eos ostia singula, & cùm transiret ante altare Conuersorum, ibique inclinaret, denuo de hoc eum commendauit, satis ostendens quod Deo placeret inclinatio profunda. Ingressis eis dormatorium statim post eos clausum est ostium. Mox verò vt Conuersus in suum lectum se reclinauit, persona ducentis disparuit, & ab illa hora tentatio immissa cessauit. (Cæsarius lib. 4. cap. 4.

EXEMPLVM XVI.

VVilhelmus Comes Iuliacensis post mortem inclusæ cuidam tam terribili forma apparet, qui cùm viueret dulcissimos Angelorum cantus audiuit, nec tamē ideò conuersus est.

ANno præterito Canonicus quidā Aquensis retulit mihi de eodem VVilhelmo visionem satis terribilem. Post mortem, inquit, suam cuidam inclusę, cui bene fecerat, visibiliter apparens vultu lurido ac macilento ait: Ego sum miser ille VVilhelmus quandoque Comes Iuliacensis. Quem dum illa interrogasset de statu suo, respondit: Totus ardeo. Et cùm leuasset vestem vilissimam, qua indutus videbatur, mox flamma erupit: & sic cum eiulatu disparuit. Huic adhuc viuēti Deus, qui misericors est, vt eum à peccatis reuocaret, aliquid gloriæ suæ ostendit. In die quadam natalis sui, in canone prioris missæ, voces suauissimas, cum melodia dulcissima, quasi in cœlo eum audire permisit. Qui mox interrogans Dominū Engilbertum, tunc maioris Ecclesiæ in Colonia Præpositum, nunc Archiepiscopum, si voces easdem bene audiret, & ille se audiuisse negaret, amplius mirabatur. In canone vero secundæ missæ, nec non & tertiæ easdem voces, quæ diuersæ erant ætatis, audiuit. Cùm hæc recitata fuissent Domino Hermanno Abbati loci sanctę Mariæ Comitem adiit, ex ore eius quæ dicta sunt audiens. Inuocauit idem Comes testem Deum, nihil se mentiri hæc addens cum iuramento: quia si adhuc semel mihi talia concederentur audire, omnibus meis paratus essem abrenunciare. Modicum tamen cœlestis hæc consolatio illi profuit, peccatis eius maximis impediētibus. Idem lib. 12. cap. 2.

EXEMPLVM XVII.

Angelus à Masseo ad portam pulsare dicit, & fratrem Bernardum flumē transuexit: superbus autem Helias Vicarius Ordinis sancti Francisci Angelum fugauit, & tandem apostatauit.

IN principio ordinis, quando erant pauci fratres, & adhuc non essent capta loca, sanctus Franciscus iuit ad visitandum sanctum Iacobum, ducens secum aliquos socios, quorum vnus erat frater Bernardus. Cum autē irent pariter, inuenerunt in quadam terra vnum infirmum, cui compatiēs sanctus Franciscus, dixit fratri Bernardo: Volo fili, quod remaneas ad seruiendum isti infirmo. Qui statim flexis genibus, & capite inclinato, suscepit reuerenter obedientiam sancti Patris. Sanctus autem Franciscus relicto fratre Bernardo cum dicto infirmo, iuit ad sanctum Iacobum cum alijs socijs, et cùm staret, & adoraret in sancto Iacobo, fuit sibi reuelatum à Deo, quod caperet loca per mundū, eo quod deberet eius ordo in magna multitudine dilatari. Vnde & tunc ex diuino imperio cœpit loca capere circumquaque. Rediens autem sanctus Franciscus per viam primam, inuenit fratrem Bernardum & infirmum sibi commissum perfecte sanatum. Vnde sequenti anno concessit sibi sanctus Franciscus, quod frater Bernardus iret ad sanctum Iacobum. Interim sanctus Franciscus rediit in vallem Spoletanam. Et cum staret in quodam loco deserto ipse, & frater Masseus, & frater Helias, & quidam alij, quadam die sanctus Franciscus iuit in siluam ad orandum: socij vero eius, habentes eum in magna reuerentia, timebant eius orationem aliqualiter impediri, propter magnalia, quæ sibi Deus in omnibus faciebat. Accidit quod quidam valdè pulcher iuuenis, accinctus vestes quasi ad ambulandum paratus, venit ad portam, & pulsauit tam festinanter, & diu, quod fuit insolitum.

Accedēs autem frater Maſſeus ad portam, ait illi iuueni: Fili, nondum te credo ad portam fratrum fuiſſe, quia neſcis moderate pulſare. Et iuuenis reſpondit: Quomodo debet fieri? Cui dixit frater Maſſeus: Pulſa ter, & raro vnam pulſationem poſt aliam, poſtea expecta donec compleat Pater noſter, & veniat ad te & ſi in hoc interuallo non venit, tu iterum pulſa. Iuuenis autem reſpondit: Ego magnam feſtinantiam habeo ideo ſic pulſo, nam habeo facere magnum iter: veni autem huc, vt loquerer fratri Franciſco, ſed ipſe modo eſt in contemplatione in ſilua, ideo nolo eum impedire: ſed vade mitte mihi fratrem Heliam, audiui quod ipſe eſt valde ſapiēs, & ideo volo ſibi facere vnam quæſtionem, Frater autem Maſſeus, cùm dixiſſet fratri Heliæ, vt iret ad eum, tulit moleſte, & noluit ire ſuperbiens, & iraſcens. Frater autem Maſſeus neſciebat quid faceret, quia ſi dicebat quod non poterat ire, mentiebatur: ſi verò dicebat quod erat turbatus, timebat ne haberet malum exemplum. Et quia interim tardabat venire, iſte iuuenis iterum pulſauit, vt prius. Tunc venit frater ad portam, & ait iuueni: Tu nō ſeruaſti doctrinam meam in pulſando. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui anticipans reſponſionem fratris Maſſei, dixit: Frater Helias nō vult venire ad me, ſed vade ad fratrē Franciſcum, & dices quod ego veni ad loquendum cum eo, quia verò nolo impedire ipsū, dicas quod mihi mittat fratrem Heliam. Tunc frater Maſſeus iuit ad fratrem Franciſcum ſtantem, & orantem facie eleuata in cœlum, & dixit ei totam ambaſiatam dicti iuuenis, & reſponſionem fratris Heliæ. Tunc ſanctus Franciſcus, nec ſe mutando de loco, nec faciem declinādo à cœlo, dixit: Vade, & dic Heliæ fratri, quod per obedientiam ſtatim vadat ad eum. Frater vero Helias iuit ita turbatus ad portam, quod in aperiendo oſtium cum impetu fecit validum ſtrepitum & rumorem, dicens iuueni: Quid vis tu? Ille autem iuuenis ait: Caue chariſſime quia videris turbatus, cùm ira impediat animum ne poſſit cernere verum. Tunc frater Helias ait: Dicas quid vis? Et ille: Quęro à te, inquit, vtrum obſeruatoribus ſancti Euangelij licet de omnibus quę apponuntur, prout Chriſtus tradidit, manducare? & vtrum alicui homini liceat obſeruatoribus ſancti Euangelij contraria imponere euangelicæ libertati? Frater Helias reſpondit ſuperbè: Bene ſcio iſta, nolo tibi dicere, vade pro factis tuis. Iuuenis reſpondit: Ego ſcirem melius ad iſtam quæſtionem reſpondere quam tu. Frater verò Helias clauſit oſtium cum impetu, & receſſit. Et cum cogitaret intra ſe de dicta quæſtione, hæſitauit, nec enodare ſciebat. Ipſe enim, cùm eſſet Vicarius ordinis præſumpſerat vltra euangelia, & regulam ordinare, & conſtitutionē iam fecerat, quod nullus frater in ordine carnes manducaret, ita quod dicta quæſtio erat totaliter contra eum. Vnde cùm neſciret declarare, conſiderans prædicti iuuenis modeſtiam, & quod etiam dixerit quęſtionem prædictam eo melius enodare, redijt ad portam, aperiens oſtium, vt ab ipſo iuuene dictam quæſtionem ſibi peteret enodari. Sed aperta porta, nullus apparuit, nec circumquaq; quęſitus poterat reperiri. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui propterea ipſum non expectando receſſit, quia ſuperba mens non fuit digna habere colloquium angelicum. Quibus peractis ſanctus Franciſcus, cui omnia fuerunt reuelata, rediens de ſilua, acrius redarguit eum clamore valido fratrē Heliam dicens: Malè facis frater Helia, & ſuperbè, quia repellis sāctos Angelos, qui veniunt ad nos viſitandos & inſtruendos. Dico autem tibi, quod timeo vehemēter ne tua ſuperbia extra iſtum ordinem faciat te fieri. Et ita ſibi in poſterum accidit, ſicut ſanctus Franciſcus ſpiritu prophetico ante di-

te dixit. In eodem autem die & hora, qua iste Angel⁹ à fratre prędicto recessit, apparuit in eadē specie fratri Bernardo redeunti de sancto Iacobo, & statim iuxta quendā magnum fluuiū, quem trāsire non poterat, salutās fratrem Bernardū idiomate proprio dixit: Deus det tibi pacē, ò bone frater. Et frater Bernardus admirans de pulchritudine eius. & de lingua sibi nota, & de salutatione pacifica, & de facie læta, interrogauit eum: Vnde te habeo, ò bone iuuenis? Et ille respondit: Venio de tali loco, vbi moratur sanctus Franciscus, & iui ad colloquēdum cum eo, sed non potui, quia stabat in silua ad contemplandum diuina. Et cum eo in illo loco frater Masseus & frater Ægidius, & frater Helias. Et frater Masseus docuit me sonare ad portā vestrā: frater vero Helias, quia de quæstione, quam sibi feci, me audire contempsit, quando postea sibi pœnituit, & voluit me audire, & videre, non potuit. Et his dictis, ait Angelus fratri Bernardo: Quare charissime, differs vltra fluuium transire? Respōdit: Quia periculū timeo, propter profunditatem aquarum quas video. Et Angelus dixit: Transeamus simul, nō dubites. Et apprehensa manu eius, in ictu oculi fratrem Bernardū in alterā partem fluminis incolumem posuit. Cernens hoc frater Bernardus, quod iste esset Angelus Domini cū magna deuotione, ac reuerētia, ac gaudio dixit: O Angele benedicte Dei, dicas mihi, quod est nomen tuum? Qui respondit: Quid quæris nomen meum, quod est mirabile? Et hoc dicto disparuit, & reliquit fratrem Bernardum valde consolatum, ita vt totam viam illam cum gaudio ambulauit. Ipse vero frater Bernardus diem & horā notauit, quando Angelus sibi apparuit. Et postquam peruenit ad locum, vbi sanctus Franciscus cum socijs prædictis morabatur, omnia illis per ordinem recitauit. Vnde certissime aduerterūt, quod iste idem Angelus & ipsis & illi eadem die & hora apparuit. (Antoninus. 3. parte tit 24. &c. 2. par. Chronici Gallici lib. 5. cap. 3. & lib. 1. cap. 109.

EXEMPLVM XVIII.

Angelicæ nares fœtorem peccatorum super omne cadauer exhorrent.

Legitur quod Angelus in corpore assumpto & eremita gradiebātur simul, & appropinquauerunt cadaueri, quod iā per plures dies iacebat, & fœtebat. Eremitę aurē obturāti nares, dixit Angelus: Quare nares tuas constringis? At ille: Non valeo fœtorem illius cadaueris sustinere. Paulo post iuuenis quidam pulcher ornatus sertis floreis cū phaleris, & sella aurea equitando transibat, & cū adhuc longè esset, Angelus cępit obturare nares corporis assumpti. Cui Eremita valde admirans ait: Quare nares ita stringis? Ille respondit: Ille iuuenis lasciuus & superbus plus fœtet infinitum coram Deo & Angelis, quā quodcunque cadauer coram hominibus. (Anton. par. 4. summæ Theol. tit. 14. c. 6. §. 1.

EXEMPLVM XIX.

Angelus visus est oblationem altaris diuino conspectui reuerenter offerre.

Legitur quia in monasterio Sauiē-si sub venerabili patre eiusdem monasterij Serione cōtigit, quod relatu dignum credimus. Nam die quodam cū frater quidā diuino fungeretur officio, veniens ad illa verba: Supplices te rogamus omnipotēs Deus, iube hoc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuū, inclinās se iuxta morem, & supplicās, vidit Angelicos ciues in circuitu altaris astantes hilares & iucundos, & stolis mirę pulchritudinis indutos: Inter quos vnus supereminēs apparebat forma sublimior, & vultu venustior, qui & præ cæteris solus de altari sacram hostiam accipiebat, solus sursum deferebat, & solus diuinis conspectibus

præ-

præſentabat. Ceteri verò qui aſtabant in tantum illi Angelo congratulabãtur, ac ſi quiſque hoſtiam acciperet, ſi deferret, ſi præſentaret. Reflexis oculis ſacerdos ad altare repoſita repetit, miſſa ſumpſit ſanctificantia ſe, & ſanctificata, & ſic plenus gaudio agenda impleuit . (Collector magni ſpeculi exemplorum.

EXEMPLVM XX.

Quomodo Angelus Domini iuuenem quendam eo quod prauis ſocijs ſe iunxiſſet data alapa correxit.

ZVVollis oppidum inſigne Traiectenſis diœceſis eſt, vbi quod dicturus sũ firma didici relatione contigiſſe. Erat ibi ſicut & in cæteris ſcholis non arguenda conſuetudo, vt ſcholaribus ibidem frequentantibus vno vel duobus diebus in ſeptimana concederetur decentibus ludis tensũ ſtudendi rigorẽ paululũ relaxare, ne ſi nimium iuueniles animos indefeſſa ſtudioſitate laſſeſcerẽt, aut ſcholę faſtidiũ aut ſenſuũ perturbata ratione incurrerẽt detrimentũ. nã ſicut duratas trabes ſi nimium flexeris franges, ſic tenera adoleſcentum ingenia ſi immoderato rigore grauaueris premes. Preſſa enim in ſublime ferri nõ poſſent . Modus tamen ſecundum Quintilianum in huiuſmodi remiſſionibus ille ſeruandus eſt, ne aut odium ſtudiorum faciant negatæ , aut otij conſuetudinem nimiæ. Quidam igitur eiuſdem oppidi ſcholares hac ſua congeſtione vti volentes, eo pacto luſuri campos intrauerunt, Vt hi qui ludentes amitterẽt bibẽdam illo veſpere ceruiſiam ſoli ſoluerent, ſuoſque victores ab expoſitione tutarent. Cũque huiuſmodi luſibus diem duxiſſẽt in veſperum, ac ſufficiente ſymbolo facto remeandum viderent, vnus ex illis qui eorum ſignifer atque dux ad inſolentiam videbatur, quoniam, inquit, ſufficiens ſymbolum luſuum indicio factum eſt, abundatque pecunia hoc veſpere in potibus conſumẽda, nunc quia vrgentibus tenebris eſt oppidum repetendum, vel ſemel adhuc ea lege ludamus, vt quiſquis noſtrorum victor extiterit, quodcunque libuerit eo pacto alijs imperet, vt qui imperantis iuſſa implere contempſerit, vnus & ſolus futuræ cœnæ ſoluat impendia, atque ſic lucrata hactenus pecunia in aliud tempus reſeruetur. Placet omnibus concepta propoſitaque inuentio, & reparato ludo, quiſq; vt ſic præcipere cæteris liceat arte atque induſtria qua poteſt elaborat. Verum quia frequenter fœliciora fata prauis arrident, ſoleatque improbos comitari fortuna ſecundior, is qui omnibus nequior erat iuuante victoria pręceptor effectus eſt, Vnde ſolemni celebrique cœna completa cunctis imperat ſe ſequantur. Quo imperato ſurgit nequam à cœna, exit, idem pręcedit: cæteri ignari & neſcij quo iturum ſceleris ducem ſubſequũtur. Heu res nefanda. Ingreditur lupanar infauſtus lupus, & poſtquam completa libidine exiiſſet, vt ſimiliter viciſſim omnes facerent ſub pœnalis pacti euaſione turpis bellua imperauit. Parent omnes nefando præcepto libenti animo, nam libidine æſtuabant, quod agere iuſſi ſunt adimplerunt. Vnus tamen ex eis, quem nedum, forma corporea, quę in eo elegantiſſima erat decorum effecit, verumetiam probitas & honeſtas, nec non & virgineus quidam rubor pulchris reddiderat pulchriorem, ad exitiale præceptum exhorrens pallentibus genis intremuit, petit ſodales vt liber ſibi præberetur egreſſus: maximè quia hactenus ſeruaſſet inuiolata caſtra pudoris, firmaſſetque animo ſe vitam potius quã virginitatem perditurum. His adoleſcentis verbis non compuncti, ſed prouocati ſodales, vi abſtractum è collo Palliolum tenent, nec ſe illud redditurum affirmant, niſi expectantis ſe fœminæ amplexibus iungeretur. Nũ

tu, in-

& opes, & ætas vocarent, magis elegit spiritalibus nuptijs copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, sed ad gaudia æterna peruenitur: quam carnalibus nuptijs subijci, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt Huic autem cùm valde ignea cõspersio corporis inesset, cœperunt medici dicere: Quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio cõtra naturam barbam esset habitura, quod ita post factum est. Sed sancta mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris spõsi speciem amauit; nec verita est si hoc in illa fœdaretur, quod à cœlesti sponso in ea non amaretur. Mox ergò vt eius coniunx defũctus est, abiecto seculari habitu ad omnipotẽtis Dei seruitium sese apud beati Petri Apostoli Ecclesiam monasterio tradidit, ibiq; multis annis simplicitati cordis atq; orationi dedita, larga indigentibus eleemosynarum opera impendit. Cumque omnipotẽs Deus perennem iam mercedem reddere eius laboribus decreuisset, cancri vlcere in mammilla percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere consueuerant: quia videlicet amica lucis nõ solùm spiritales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadem iaceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrum intra vtraque candelabra ante lectulum suum astitisse, nec perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam exultauit, eique dixit: Quid es Domine mi? Dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimi vt est vultus, inclinato capite annuit, dicẽs: Dimissa, veni. Sed quia quandam sanctimonialem fœminam in eodem monasterio præ cæteris diligebat, illicò Galla subiunxit: Rogo vt soror Benedicta mecum veniat. Cui ille respõdit: Non sed illa talis tecum veniat. Hæc verò quam petis, die te erit tricesimo secutura. His ergò expletis Apostoli visio assistentis & colloquentis ablata est. At illa protinus cunctæ cõgregationis matrem accersiuit, eique quid viderit, quidue audierit indicauit. Tertio autem die cum ea quæ fuerat iussa soror defuncta est. Illa verò quam ipsa poposcerat, tricesimo die subsecuta est. Quod factum nunc vsq; in eodem monasterio manet memorabile. Sicque hoc à præcedentibus matribus traditum, narrare illic subtiliter solent iuniores, quæ nunc sanctimoniales, virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ affuissent. (Gregorius libro 4. Dialog. cap. 13.

Vide etiã Amor illicitus, exemplo primo.

EXEMPLVM II.

Castitatis merito duo coniugati in meritis duobus sanctis patribus præponuntur.

DVo quidam patrum rogauerunt Deum, vt ostenderet eis, in quam peruenerint mensuram: & venit eis vox, dicens: Quia in villa illa, quę est in Ægypto, est secularis quidam, Eucharistus nomine, & vxor eius vocatur Maria, nondum peruenistis ad mensuram ipsorum. Exurgentes autẽ illi duo senes, venerũt ad vicum illũ. Qui percontantes inuenerunt cellam ipsius, & vxorem eius, & dicunt ad mulierem: Vbi est vir tuus? At illa dicit eis: Pastor est ouium, & illas pascit, & introduxit eos in domum suã. Cùm verò factum esset sero, venit ipse Eucharistus cum ouibus, & videns illos seniores, parauit illis mensam, misitque aquam peluim, vt lauaret pedes eorum. Qui dixerunt ei: Non gustamus quicquam, nisi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc ille Eucharistus cum humilitate dixit eis: Ego sum pastor ouium, & hæc vxor mea. Cùm ergò perseuerarent illi seniores, rogantes eum vt omnia denũ-

ciaret eis. Et cum nollet eis dicere, dixerunt ei: Deus misit nos ad te. Audiens autem hoc verbum, timuit, & dixit eis: Ecce oues istas habemus à parentibus nostris, & quicquid ex ipsis donauerit nobis Deus facimus tres partes: partem vnam pauperibus, & vnam partem in susceptionem peregrinorum, & tertiam partem ad vsum nostrum. Ex quo autem accepi vxorem meam, neque ego pollutus sum, neque ipsa, sed virgo est. Singuli autē à nobis remoti dormimus, & nocte quidem induimus nos sacco, die verò vestimēta nostra, & vsque nunc nemo hominū hæc nouit. Cumque audissent illi patres, admirati sunt, & recesserunt glorificantes Deum. (Libro de exemplis & doctrinis vitæ spiritualis numero 1. in vitis PP.

EXEMPLVM III.

Casti viri præsentiam dæmon magis, quam merita Ioannis Abbatis expauit

SOlebat Abbas Ioānes non ad imitationis formulam, sed tātum modo pro admonitione proferre, quia quidam veniens ad prædictum senem habitu seculari, cùm ei quasdam frugum suarum primitias detulisset, ferocissimo quendam dæmonio arreptū ibidem reperit. Qui cum Abbatis Ioannis obtestationes ac præcepta despiciens, testaretur se nunquam ad illius imperium, de corpore quod obsederat migraturum, huius aduētu perterritus, cum reuerendissima nominis illius inclamatione discessit: cuius tam euidentem gratiam senex nō mediocriter admirans, eoque amplius obstupescens, quod hunc in habitu cerneret seculari, cœpit ab eo vitæ, ac professionis eius ordinem diligenter inquirere. Cumque ille secularem se, atque vxorio vinculo obligatum esse dixisset, beatus Ioannes excellentiam virtutis eius, & gratiæ, mente pertractans quænam illi esset conuersatio attentius explorabat. Ille se rusticum & quotidiano manuum opere victum quærere, nec vllius boni se esse cōscium testabatur, nisi quod nunquam ante ad ruris opera mane exercenda procederet, neque vespere domum reuerteretur, nisi in Ecclesia pro quotidianæ vitæ commeatu largitori suo Deo gratias retulisset, neque se vnquā de fructibus aliquid vsurpasse, nisi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtulisset. & nunquam se boues per alienæ messis traduxisse confinium, nisi prius ora clausisset, ne vel parum damni per incuriam eius proximus sustineret. Et cum hoc quoque Abbati Ioanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eū sibi prælatum esse cernebat, idonea viderentur, atque ab eo quidnam esset illud quod tantę gratię meritis cōferri possit, sciscitans scrutaretur, illi reuerentia tam solicitæ inquisitionis adstrictus, vxorem se parentum vi imperioque compulsum, cum profiteri monachum vellet, ante xj. annos accepisse confessus est, quam nemine etiam nunc conscio sororis loco à se virginē custodiri testabatur. Quod factum cū audisset senex, tanta est admiratione permotus, vt corā ipso publicè proclamaret: Non immeritò dæmonē, qui se despexerat, illius non tolerasse præsētiam, cuius ipse virtutem non solum in iuuentutis ardore, sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appetere. (Cassianus Collatione 4. capite 7.

EXEMPLVM IV.

Castitatis amore nobilis fœmina cum filiabus suis flumini se mergendas iniecerunt.

ADmirabilis quædam fuit, & veneranda fœmina, pulchritudine pariter & pudicitia formosa, genere

nere nobilis, & copiosa facultatibus, cui erant duæ filiæ virgines honestæ, & ad maternæ pudicitiæ regulam nutritæ, specie simul, & moribus æmula sibi probitate certantes, quas religiosa mater secundum præceptum diuinum in timore Dei educauerat. Sed pro his quæ supra diximus vel naturę, vel institutionum bonis, prauorum hominum multa erga virgines, earũque matrem contentio exagitabatur, & summo studio summaque diligentia perquirebantur. Cumque declinãdi turbinis gratia sui absentiam procurassent, agitur omni intentione vt earum præsentia fieret, missi in hoc ipsum milites repertas eas venire Antiochiam cogunt. Sed cùm perurgentibus militibus vehiculo impositæ iter agerent, talibus religiosa & pudica mater ad filias vtitur verbis: Scitis dulcissimæ mihi filiæ, quomodo in disciplina Dei vos educauerim, scitis quod à paruulis nobis Deus nutritor, & institutor extiterit, & castitatis bonum, ita mecum pariter dilexistis, vt ne oculus quidem vester vnquam, sicut vobiscum conscia sum lasciuiore fuerit maculatus aspectu. Quid ergò nunc agimus videtis, quia omnis ista vis aut à Deo nos studet, aut pudicitia separare. Prostituentur ergo publicis lupanaribus membra, quæ aër pene ipse publicus habuit incognita. Nunc quæso filiæ, quia nec tam parua nobis in Deo fides est, vt mortem pertimescamus, nec tam despecta pudicitia, vt viuere etiam cum turpitudine cupiamus: Præueniamus carnificum impuras manus, & impudicorum præcipiamus incursus, mundumque hunc, qui nos ad impuram & impudicam compellit, ac protrahit vitã, pura ac pudica morte damnemus. Cumque talibus exhortationibus filias ad simile propositum videret accensas, ad fluuium quendam in itinere positum venerũt, vbi se humanæ necessitatis causa descendisse cum simulassent & paululũ custodes cogente naturali reuerentia secessissent, abductis diligentius hinc inde vestibus, minacis se fluuij rapidis iniecere fluentis. Sed & aliæ duæ virgines per omnia insignes sorores, genere nobiles, vita mirabiles, primæ adhuc ætatis specie pulchræ, & anima pulchriores, ornatis moribus magis, quam monilibus, studijs apprime probabiles non ferentes violari publicis edictis ac legibus castitatem, marinis se fluctibus dimerserunt. (Euseb. lib. 8. cap. 12. Vide etiam Adulterium exemplo 4.

Annotatio. *Nõ debet quis sibi mortem asciscere ad tuendam pudicitiã, sed hæ & aliæ similes creduntur ex instinctu Spiritus sancti hoc fecisse, & ita non peccasse. Sanct. Thomas 22. Quest. 64. Art. 5.*

EXEMPLVM V.

Mariæ sertum ad instantiam auunculi persoluens vanissimus iuuenis mirabiliter conuertitur, & mirabilius per Mariam ad cælestia regna vocatur.

IVuenem fuisse nostro tempore in Germaniæ partibus certa relatione didicimus, qui mortuis parentibus, prauorum consilio deprauatus, hæreditatem præclaram in ludo tesserarũ & tabernis totaliter disparuit. Hic vagabundus & miser per patriam ferebatur: qui etsi alias stultus, castitatem tamen corporis obseruabat. Quẽ quidem miles, patruus eius, non modicè miseratus, obuium die quadam alloquitur, dicens: Male te competit consobrine charissime taliter oberrare, qui clarus genere probum virum, & magnum efficere potuisses, nisi te talis insania rapuisset, Cuius verba cũ

cui si muliebria iuuenis derideret,
subiunxit miles. Est ne aliquid chare
fili, quod pro me facere curares? Cui
ille: Est vtique. Cui miles. Volo ergo
vt gloriosam ei genitricem Mariam
salutes quinquaginta vicibus omni
die. Cui cùm cachinnando respondе-
ret: Hoc semel faciam, & non omni
die. Patruus institit, dicens: Hoc te
facere omnibus modis oportebit. si
quādo te oculis misericordiæ suæ glo-
riosa virgo respiciat. & pro tua mise
ria filiū suum interpellet. Ad huius-
modi verba annuit iuuenis, & recessit
inde. Post annum contigit patruum
videre iuuenem, quem an promissum
seruasset interrogat. Et ille: seruaui,
inquit, & nollem me vllatenus nō ob
seruasse. Remissius enim mihi est, quā
ante in vanitate mundana. Cui patru-
us cum gaudio dixit: Ergo in sequen-
ti anno seruitium tuum Christi ma-
tri in salutationibus duplicabis. Et iu-
uenis: Fiat, inquit. Exacto autem se-
cundo anno reuersus est ad patruum,
dicens: Iam suffragāte matre Christi,
omnis vecordia miserrimi mei status
euanuit, & firmo bene faciēdi propo-
sito, voluntatis meæ constantia stabi-
litur. Cui patruus cum lachrymis di-
xit: Benedicta sit pietatis mater, & ti-
bi quoque charissime gratias refero
quod salubri consilio credidisti. Nihil
ergo restat, nisi vt anno præsenti pro-
positum tuum fixum experiar, & si di-
gnum inuenero, cōdignas tibi nupti-
as procurabo. Tu autem medio tem-
pore auxiliatricem tuam in salutati-
onibus trium quinquagesimarum vel
quinquagenarum sedulus honorabis.
Consentit iuuenis, stabilis inuentus
est, & reuoluto anno perfecit patruus
quod promisit iuueni, cōquisiuit nu
ptias, & instaurato conuiuio, ex vtra-
que parte conueniunt parentelæ. Po-
sitis mensis, & lotis manibus, cùm iā
sponsus & sponsa comesturi pariter
consedissent: ex inopinato memor
sponsus nondum se sponsionis debitę
salutationes illa die gloriosæ virgini
occupatus alijs, persoluisse, repente
surgens, susurrat patruo vt paululum
induciet fercula ministrāda. Quo an-
nuente, solus iuuenis intrat thalamū,
soluit matri Christi quod vouerat tā-
tò deuotius, quanto se clemētiùs pro-
bauerat exauditum. Nec mora, vbi
extremam salutationem tertiæ quin-
quagenę iam compleuit, apparuit illi
gloriosa virgo lucidior sole, tres ro-
gas in sua tunica iuueni, vnam ante-
riorem, & duas laterales ostendens.
Ecce inquit, salutationes tuæ litteris
aureis scriptæ, quibus tribus quinqua-
genis me sedulus honorasti. Et quo-
niam in tuo corpore, licet vanus &
vagus, virginitatem conseruasti, mox
te febris lenta corripiet, & ad me die
tertia sine vlla carnis corruptione per
uenies. Hoc dicto gloriosa virgo dis-
paruit. Iuuenis autem egressus, hor-
tatur omnes lætari, epulari, & gaude-
re: se vero appetitu comedendi desti-
tutum, & ad pręsens cum eis esse non
posse. Singulis ergo ad mensam con-
sidentibus, & comedentibus, iuuenis
interim lectum ascendit, & facto prā-
dio, sponsam suam, patruum, & ami-
cos in thalamū conuocauit: & eis q̄d
sibi contigerit, & dictum fuerit inti-
mauit: Mortuus est tertia die, vt præ-
dixit. Sponsa verò eius nulli postea
nubere volens, in sancta virginitate
permansit. (Thomas Cantipratensis
lib. 2. Apum capite 29. parte 6.

EXEMPLVM VI.

Oculorum inspicientium se lasciuiam verita casta pulcherrima mulier, petit à Domino deformari, quæ rursum oratione pristinam formam recepit.

IN partibus Sueuiæ; quas Alemania
continet, sicut à fratre VValtero
nuper

in thalamo collocauit. Et quasi vellet melioribus vestibus indui, veniẽtem vetulam, velut ad suum auxilium, introduxit. Firmatoq; ostio concurrunt fœminæ, & nudatam vestibus, percutiunt scopis miseram vsq; ad sanguinis effusionem. Nec cessant à verberibus donec eluctuato conamine vetula ostium exiluit, & nuda penitus per plateas auffugit. Mirantibus cunctis, quid factum sit audiunt, & cõstantem in castitate iuuenculam per totam ciuitatem extollunt, plusq; lucrata est in honore & gloria bonæ famæ quàm fuisset in omnibus copijs & diuitijs adeptura. (Idem ibidem capite 30. parte 37.

EXEMPLVM IX.

Castus Episcopus tentantem se fœminam cædens in faciem vi verberis deiecit in terram.

VEnerabilis Ioannis Bosuensis Episcopi, & postea Magistri ordinis Prædicatorum, vt à fratre ipsius ordinis percepi, factum commẽdatissimum audiamus, Fredericum nuper Romanorum Imperatorem luxu corporis impudentissimum, hic beatus vir secretius arguebat. Quod licet Imperator patienter audire videretur exteriùs, in corde tamen indignantissimè grauabatur. Præcepit ergo cuidam suæ pulcherrimæ inter cæteras concubinæ, vt sanctum virum secretiùs conueniret, & eum si vllo modo posset inclinaret ad lapsum. Quod vbi illa secretius, conuenientiùs, & malitiosiùs attentauit, clam in insidijs Imperatore cum pluribus cõtuente, vir beatus manum erigens in sublime meretricem in maxillam cum virtute percussit, & facie tenus in terram elisit. Quo facto sanctum virũ Imperator in tanta postmodum reuerentia habuit, vt vix illi tãtum in Ecclesia sancta crediderit. (Idem ibidẽ capite 30. parte 43.

EXEMPLVM X.

Castus prædicator tentantem se fœminã super ignem decumbens inuitat ad concubitum.

PRædicator quidam & actione & ordine in Hispania maximus fuit, qui frater Dominicus dictus, cum beato Dominico ibidem Prædicatorũ ordinem ampliauit. Hic opinione sanctitatis & gratia acceptissimus erat Regi Castellæ, & nobilibus vniuersis. Quod vbi quædã soldaria, vt Gallicè vocantur tales, sed reuera solemnis meretrix vidit, inuidit, & dixit regi & suis. Quid creditis de isto homine quem sanctissimũ reputatis? Ostendã vobis quis ipse sit, & eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cumq; rex meretricem, vt vir vrbanus & nobilis increparet, & illa in periculũ vitæ suæ si nõ posset, hoc instanter promitteret, respondit rex: Fiat vt spopõdisti. Nec mora: vbi quodam die vir beatus in prædicatione stabat, publica meretrix ad vestigia eius cum miro eiulatu & lachrymis, spectante populo se prostrauit. Quod vt ille vidit, exhilaratus in se, quasi super pœnitentem compassionis lachrymas fudit. Tunc audita confessione eius, per multos dies consolabatur eam, & ipsam, secundum quod dicebat, mutare habitum fecit. Humilitate ergo & obediẽtia in omnibus simulata, post multos circuitus flexuosos, quos antiquo serpente docente tentauerat, ad istud tandem inauditi doli tendiculum conuertit ingenium. Fleuit diebus multis, nec vllam lachrymarum causam extorquere potuit vir beatus, donec ꝓmitteret (vt erat innocẽtissimè simplex) in subuentionem salutis illius totaliter se daturum. Ad hanc vocem meretrix cum clamore valido & lachrymis exclamat: O Deus omnipotens, quomodo miserrima merui tantũ seruum tuum in salutem meam

ad omne libitum obtinere?Et ille audacter,inquit,pete quod vis,& fiet.Et illa:Verè inquit,nunc scio, quia mei misertus est benignus Deus: vnum solummodo restat,quo peracto parata sum & in mortem,& in pœnam ire, & quæcunq; præceperis experiri. Cui ille: Quid est, inquit, hoc? Et illa inclinato vultu suspirans,quo nihil minus quàm meretrix vilissima putaretur. Verecundor,inquit, dicere, quod tamen vita comite vitare nõ possum. Nisi enim vice sola tuo fruar concubitu,meæ salutis aut vitæ spes esse nõ potest.Mox ille dolum vipereæ mentis intelligens. Nec hoc, inquit, frustraberis,esto certa.Et hæc dicens assignauit ei locum,quo eum solum summo manè post dies quatuor inueniret.Inter medijs igitur diebus vir beatus in oratione cõtinuus pernoctabat. Mulier verò regi &suis quid actum sit occultè indicat,iubens eos suum introitum obseruare. Quid plura?Stupefacto rege cum suis,quid fieri debeat præstolatur.Sanctus verò Dei à media nocte ad instar lecti, ex carbonibus ignem in cella parauerat. Manè ergò pulsante ad ostium muliere, intromisit eam vir beatus,baculoq; confricans ignem, vt magis ignesceret, mox se deposuit super ignem dicens: Ecce lectus tali opere dignus, in hoc cuba mecum,alium non habebis.Hoc vt vidit mulier,quasi mortua cecidit. Milites verò ipsius Regis ex insidijs irruentes,beatum virũ sine adustione aliqua corporis aut amictus,in medijs ignibus: mulierem autem infrigidatã ad parietem quasi mortuam inuenerunt.Horrore igitur,&admiratione cõfusi flexis genibus rogant ab igne surgere sanctum virum,& stultis fœminæ præsumptionibus indulgere, Quo facto,extrahunt cum furore miserrimam,& nisi vir beatus instantissimè,& cùm difficultate ei fuisset præsidio,illam statim iubente rege ignibus concremassent.Isto facto per totũ Regnum Hispaniæ Prædicatorum Ordo recens adhuc,& coaluit, & conualuit sublimari.(Idem ibidem cap. 30. parte 45.

EXEMPLVM X.

Castus iuuenis ab ardente ferro non vritur, sed corruptus grauiter conflagratur.

PVer quidam in confinio Burgundiæ in monasterio ordinis sancti Benedicti apud Cluniacum ab ipsis ferè cunabulis innocentissimus ac simplicissimus adoleuit. Adultum ergò iuuenem Abbas suus pro recreatione vel ioco secum proficisci extra præcepit.Sufferrandorum ergo equorum causa, Abbate cum suis ante domum ferrariam descendente,miratus iuuenis,eo quòd nunquam tale quid viderat ferrum candens nuda manu sine adustione vel læsura eleuans contrectauit. Stupefactus Abbas,&omnes qui præsentes aderant,innocentiam in iuuene venerati sunt,&rem iteratò ac pluries probauerunt. Post hoc, Abbate cum suis alias occupato, iuuenis interiora domicilij est ingressus, vbi vxorem fabri cum puero super genua inueniens miratus, cùm paruulo cui nunquam simile viderat, locabatur. Illico mulier in iuuenem quasi inexpertum malitia, stimulata, si talem habere vellet inquirit. Et ille: Libentissimè,inquit. Quæ mox nescium ad concubitum instruens puerum sic fieri promittebat. Ergò vbi iuuenis post concubitum innocentia spoliatus, egressus est, ferrum candens vt priùs existimans contrectare, adustus grauiter exclamauit.Qua ex re Abbas turbatus,nõ modicum admiratus,animaduertit ex interiori læsura animæ iuuenem foris læsum,& priori innocẽtia quæ eum cõtra ignem protexerat, denudatum. Reductum ergò ad monasterium iuuenem Abbas super gestis diligenter inquirit,veritatemque sim-

simplicissimè confitetur. Et sic multis lachrymis damnum suum tremebundus expauit. (Idem ibidem, capite 36. parte 2.

EXEMPLVM IX.

Castus presbyter quantam gratiam pro castitate vidente Basilio meruerit.

SAnctus quoq; Basilius quodam die splẽdore diuino illustratus, exiuit de ciuitate sua dicens aliquibus discipulis: Filij, sequimini me, vt videatis mecum gloriã Dei, & admiremur de discipulis magistrum. Cognouit autem hoc virtute spiritus sancti presbyter Anastasius qui habebat vxorem xl. annis secum in virginitate manẽtem, & ipse quotidie in pane & aqua ieiunabat excepto die Dominica. Dixitq; verbotenus mulieri, vsu autem sorori suę. Ego vado agricolari, tu surge & orna domum, & circa horam nonam thuribulum, & cereos accipiens vade obuiam sancto Basilio, qui venit diuertere in domum nostram peccatorum. Quod cùm illa multa cum veneratione & timore fecisset, sanctus Basilius data ei benedictione ait: Quomodo habes domina Theogenia? Quę expauens in vocatione nominis sui dixit: Bene sãcte pater. Qui ait: Vbi est dominus Anastasius frater tuus? Quæ respondit: Domine vir meus est, & abijt agricolari. Qui dixit: In domo tua noli turbari. Expauens mulier his verbis, quia vidit eum omnia sua secreta cognoscere, stupefacta cecidit in terram clamans: Sancte Dei ora pro me peccatrice, quia mirabiles res video circa te. Et faciẽs eis orationem corã omnibus ait: Extende pannum inter brachia tua. Et cùm extendisset iussit infundi carbones de thuribulo in pãnum & superponens incensum ambulabat præcedens eos. Venientibus autem in domum presbyteri obuianit & ipse, & osculatus Sancti pedes, ait: Vnde hoc mihi vt veniat sanctus Dei ad me? Cumque abijssent in Ecclesiam iussu Basilij presbyter stetit ad sanctum ministerium. Et vidit sanctus cum quibusdam dignis tempore eleuationis corporis Dominici, spiritum sanctum in specie ignis circundantem presbyterum, & altare. Cumque communicassent, & ad domum redijssent, comedentibus illis dixit ei sanctus Basilius: Enarra mihi vnde tibi thesaurus iste, & quæ est vita tua? Qui respondit: Ego peccator sũ subditus tributis publicis habens iuga boum duo, vnum ad ministrationem peregrinorum, alterum ad ministrationem vectigalium, & ista mulier est coancilla mea ministrans pauperibus & mihi. Dicit ei sanctus: Voca eam sororem tuam sicut & est, & enarra mihi conuersationem tuam. Qui ait: Non habeo quicquam boni, & alienus sum ab omni virtute. Tunc dixit ei Basilius: Surge, eamus simul, & duxit eum ad vnam de cellulis domus, dixitque ei: Aperi mihi ostium. Respondit ei presbyter: Non introeas pater, quia necessaria domus sunt. Dixit ei Basilius: Et ego in ista necessaria veni. Nolente ergo presbytero aperire, sanctus aperuit illud sermone. Et ingrediens inuenit ibi leprosum pluribus membris defluxum, quem nemo sciebat ibi esse nisi presbyter, & eius soror. Dixit ergò presbytero: Cur voluisti mihi occultare thesaurum istum tuum? Qui respondit: Furiosus est pater, & ideo timui ne laberetur in sermonem. Dixit ei sanctus: Bene certasti in illo, sed sine me hac nocte ministrare ei, vt & ego mercedem accipiam. Tunc reliquerunt sanctũ Dei in cella cum leproso, clauseruntq; ostium. At ille tota nocte super eum faciens orationem sanauit illum, & sic cum suis reuersus est in ciuitatem. (In vita S. Basilij apud Surium.

EXEMPLVM XIII.

Castitatem perpetuam beatus Thomas de Aquino fortiter resistendo promeruit.

LEgitur in vita sancti Thomæ de Aquino quod cum ipse inuitis parentibus & fratribus ordinem Prædicatorum introisset, non valentibus eum à proposito retrahere, diabolo instigante per multas persecutiones furtim à suis fratribus raptus est, & in quodam castro custodiæ mancipatus. Prouidus autem adolescens breuiarium, & biblia à fratribus ordinis petijt, & Domino ordinante suscepit. In qua biblia tam profunde profecit, vt postea exiens de paterno carcere in paucis bibliæ punctis dubitaret. Cùm autem à suis graui inedia, frigore & penuria affligeretur, nunquam tamen efficere potuerunt, vel saltem habitũ suscepti ordinis, vel cibos vellet mutare. Et his omnibus nequiùs cogitãtes per quod possent euertere animũ iuuenilem, miserunt ad eum quandam iuuenculam pulcherrimam, quæ eum induceret ad peccandum. Cumq́; in se sensisset carnis stimulum excitari, mox de igne titionem ardentem arripiens, puellam extra cameram effugauit. Et accedens ad angulum cameræ, signum crucis cum summitate titionis parieti impressit, & coram illa cruce ad orationem procumbens Deum cum lachrymis exorauit, vt nũquam stimulum carnis sentiret qui integritatem mentis & corporis violaret. Cumque sic orans diutiùs obdormiuisset, apparuerunt ei duo Angeli, dicentes ipsum à Deo exauditum, & à pugna quam habuerat obtinuisse triumphum. Qui etiam ipsum circa renes stringentes dixerunt: Ex parte Dei cingimus te cingulo castitatis, qui nulla poterit tentatione dissolui. Ipse autem in illa strictura sẽsibilem passus dolorem excitatus clamauit. Cuius diuini muneris fuit adeo efficax gratia, vt ex tunc nullum sentiret stimulum illicitæ voluptatis. (In vita S. Thomæ Aquinatis apud Surium.

EXEMPLVM XIV.

Casta, & innupta puella recusans osculum impartire Imperatori, & illud reseruans futuro marito, ab ipso Principe amplo territorio donatur.

CVm Otho 4. Imperator, Florẽtiæ esset, & inter multas forma, atq; ætatis flore insignes fœminas Gualdratam bertham, ipse plurimum laudaret, puellæ pater, qui aderat, Bellincionus nomine, obtulit facturum se, si ita eius ferret animus, vt deosculandæ puellæ copiam haberet, quod cùm puella audisset, respondissetque: Nullius vnquam, nisi eius qui vir suus esset, suauium accepturam, adeo modesto principi ea res placuit, vt indignum duceret, sine premio puellam dimittere. Itaq; eam in matrimoniũ Guidoni Germano locauit, viro non solum armis, atq; virtute, verum generis quoq; nobilitate insigni, & totam eam vallẽ quæ sub Calentini nomine, in Aretino agro censetur, cum Comitatus honore vtrisque dedit. A quibus postea familia manauit, quæ Comitum Guidorum nuncupata est. (Baptista Fulgos. lib. 6. cap. 1.

CASTRARE.

Castrantes seipsos ab Episcopis, & summo Ponifice excommunicantur.

FRater aliquis contristabatur aduersus alium fratrem. Quod audiens ille, venit satisfacere ei. Ille autem non aperuit ostium cellæ suæ. Perrexit ergo ille ad quẽdam senem, & dixit ei causam, & respondit ei senex: Vide ne quasi iustitiam habeas causæ apud te meipsum in corde tuo, tanquam culpaturus fratrem tuũ, vt teipsum iustifices, & illum reprehendas:

eos qui tunicas in flumine lauabant. Rogauitque eum vt duceret se ad Abbatem. Abbas igitur & totus conuentus venit ad eum, & recognouit clericus omnes se vidisse tunicas suas in flumine lauantes. Statimque cecidit ad Abbatis pedes, rogans eum lachrymis, vt susciperetur, qui susceptus, nō multo post factus est prior. (Vincent. Belluac. lib. 25. cap. 100.

EXEMPLVM III.

Cœlesti gloria visa nobilis quidam Tartarus conuertitur.

CVm quidam nobilis, adhuc gentilis, in exercitu Tartarorum febre acutissima laboraret, & materia ad cerebrum ascendente in furiam raptus esset, dormientibus omnibus qui circa illum erant, aufugit nudus, & tribus noctibus per eremum vastissimum oberrauit. Tertia igitur nocte, digesta materia, creticauit, & ad se redijt compos mentis: Qui in tenebris horrens solitudinem, quid faceret, quo se verteret, nesciebat. Et ecce post instans modicum, discussis tenebris, vidit in montis cacumine ingens lumen. Reptans ergo manibus & pedibus, ascendit in montem, & ecce super omnem solis fulgorem, regem admirabilem vidit in throno aureo residentem, & ad eius dexteram reginam incomparabili decore fulgentem. Vidit etiam mixtim seniores & iuuenes in thronis aureis assidētes, ministrosque ex omni parte vultibus sidereis rutilantes. Hæc vt vidit gentilis, super id quod credi potest obstupuit. Nec mora: vnus ministrorum à rege missus, eum vestibus nudum, induit, & ad regem duxit. Cui rex: Nihil, ait, in rebus humanis simile quid vidisti? Et ille: Nihil, inquit, Domine. Et rex ad eum: Ego sum, inquit Christianorum Deus, rex & Dominus sempiternus. Tu autem redibis ad populum tuum, & perquirens inuenies in gente Hungariea, quæ immixta est genti tuæ, duos presbyteros christianos, talis habitus, & talis formæ, à quibus erudieris ad normam Christianæ fidei. Hæc vt audiuit gentilis, renuit bonorum societate frustrari. Et mox ad eum Rex: Impossibile est, inquit, talem te remanere nobiscum: sed si Christianorum fidem susceperis vt præcepi, societate ista iucundissima perfrueris. Hoc dicto, miles sedens in equo albo suscepit illū, & in exercitum Tartarorum, populo mirante, reduxit, fuitque apud eum diebus tribus, & post repente disparuit. Nobilis autē vt iustus erat presbyteros quæsiuit, & inuenit: & eruditus ad fidem, cùm multis militibus Tartarorum sacrum baptisma suscepit, & Christianè postmodum ac sanctè vixit. Vestes autem, quas, vt diximus, nudus acceperat, præcipui coloris erant & mollitiei: opus verò earū nec plumarium, idest, ex acu factum nec textrinum: sed aduerti poterat, nec textrinum: sed super omne artificium hominis diuina virtute contextum. (Thomas Cantipratensis lib. 2. Apum, cap. 54. parte 14.

EXEMPLVM IV.

Cœlestem gloriam quidam moriturus videns mira narrauit, multa prædixit, aliorum cordium occulta cognouit.

ÆGrotauit in Hemmenrode cœnobio sacerdos, Isenbardus nomine, custos Ecclesiæ, plusquam trigesimum annum agens in ordine, & ad extrema perductus est. Media nocte cùm super eum ministrorum vigilaret diligentia audierunt eum leni susurro verba sonare, timentesq; ne morti proximus aliena loqueretur, ori loquētis aure adhibita, intellexerunt verba sublimia ædificationis plena, de gloria cœlestium, & inenarra-

narrabili lætitia sanctorum. Dignum ergò iudicantes testem his idoneum adhiberi, nunciauerunt hæc Abbati, qui & ipse graui laborabat infirmitate. Vocatus Abbas adfuit: Interim cecidit horologium & occasione sumpta sic fari cœpit. Ah! quam suauem noctem exegi, quàm delectabili horologio temperando operam dedi, quàm dulces,& quàm suaues concentus audiui, choris in cœlo psallentiũ interfui. Ah! quàm concorditer, quã delectabiliter psallebant. In nostro cantu solet esse dissonantia,tædium, lassitudo,ibi longè aliter est. In vnã omnes conueniunt melodiam, super omne quod delectat dulciorẽ. Infatigabiles laudare nõ cessãt,& quãto pl⁹ crescit amor laudandi:& mirabili atque ineffabili modo hoc prouenit in vsum grauissimæ quietis, quod nunquam vacant à laude creatoris. Ibi enim vidi homines nostri ordinis super omnes alios eminere claritate, & dignitate, & gratia præcellere. Qui enim magis hic humiliati sunt, mediocribus pro Christo contenti, gloriosiùs ibi exultant, abundantiorem accipientes cõsolationẽ, facie splẽdidissimi, statura celsi, veste etiam gloriosi. Cum his autem familiariter conuersatus sum, & amico refectus colloquio, apparuerunt etiam mihi fratres nostri, Dominus VVernherus prior,& dominus Michel,& dominus Arnoldus,& dominus Cuno,& dominus Dauid honore celsi,candidissimis induti cuculis, quorum nitor oculis meis tam erat impenetrabilis, quàm radius fulguris coruscãtis. Tanta gloria vestium delectatus, sollicitè quærebam,si talem ego habiturus essem, & dixerunt: Qui viuit irreprehensibiliter, talem vestem sperare potest: si verò vitium latuerit in conuersatione,macula apparebit in illa veste,culpa enim vitæ maculam generat in veste. Immaculatam ergo merebitur ille habere vestẽ,qui se à maculis seruat immunẽ. Et dixi: Quæ sunt maculę? Et illi,murmuratio,detractio inuidia negligentia,& quicquid sinceritatem cordis maculat,& confundit. Qui talia agunt, in gloria vestis maculam ponunt.Tu verò pro multis laboribus & vitæ honestate, similem sortieris vestem. His dictis faucibus arefactis, viribusq; exhaustis, defecit laqueus. Post modicum, instillata refocillatus aqua,resumptoque spiritu, ad loquẽdum se parãs spem fecit auditoribus. Et ait: Vtinam differret me Dominus, vsque dum completo opere Dei, Dominis nostris loqui possem. Ah quàm læti nuntij baiulus essem, quàm læta, quàm stupenda narrarem, quæ vidi, quæ audiui,& sensi, quæ parata sunt diligentibus Deum, & in laude eius vigilantibus. Et Abbas: Frater quomodo hæc vidisti? Et ille: Quater hac nocte raptus sum ante Deum, pectus meum apertum est, & anima mea educta est, & statim fui inter choros Angelorum.& vidi Dominam nostrã in immensa claritate, cum suis sacris virginibus, quæ se mihi promisit in necessitate adfuturum,& sanctum Michaelem cum multo exercitu Angelorum præparatum in auxilium mihi. Nam altari,& memoriæ suæ honorem solebam semper impendere, & innumerabilem multitudinem Sanctorum, & quos antè non videram, statim cognoui. Rursum spiritu & viribus deficiens,loqui cessauit. Compulsus itaque de sorbitiuncula paux illum accepit, & gustans ait: O quàm dulcis est Dominus gustantibus: O quantæ est suauitatis eius abundãtia, quàm larga, quàm indeficiẽs, & omnium deliciarum copijs affluens, qua me in hac nocte reficere dignatus est: O dulcedo illa, dulcedo gratissima,optabilis, & præstantissima: O quàm singularis,quàm excellens, & ineffabilis: Intus enim in corde vtcunque teneo;verbis autem explicare non valeo. Quam sentire potui, non possum effari,rei nimietate victus. Tam felici refectione pastus, hanc refectionẽ super-

superaddere superfluum duco. Hæc breue & modicum nutrimentum pręstat, illa in perpetuum reficit, & saginat. O quam beati sunt, qui illa sine fine fruituri sunt: Iubente Abbate, vocati sunt quidam nouitij, viri quondam in seculo clari, virtute militari insignes, quos ita consolatus est. Verè felices estis, & ter quaterque beati, qui de vana vestra conuersatione, atque mundana vanitate per diuinam misericordiam vocati estis, partem in cœlis cum iustis habituri. Constat enim de salute vestra, si tamen perseueraueritis. Nam Dominus Dauid indesinenter pro vobis preces ad Dominum fundit, quatenus quod salubriter inchoastis, feliciter compleatis. Vnũ autem eorum nomine exprimens de eo dicebat, nisi portas Claustri ingressus fuisset, mortis æternæ portas non euasisset. Aderant & hospites conuertendi gratia de sedibus suis euocati, sed nimio adhuc rerum temporalium amore detenti, rem arduam aggredi dubitabant. Qui fiducialiter accedentes ad virum Dei, mentisque fluctuationem confessi, quod videlicet velle adiaceret eis, perficere autem bonum non inuenirent, supplicabant vt orationibus eius adiuti, mererentur in bono stabiliri. Et ille: Quamdiu mente adhæretis seculo, non potestis perfectè placere Deo, nec firmari in bono, habentes voluntatem fixam in malo. Quapropter recedite omnino ab his, quæ inutiliter amatis, & non deerit vobis gratia Saluatoris. Si vidissetis quæ ego vidi omnem gloriam mundi vilẽ reputaretis. Deinde multa quærebãt, ille de patre, ille de suo statu futuro, ille de præsenti. Sed vir Dei ita singulis responsum temperauit, vt secretorum reuelator, & conscientiarum inspector esse probaretur. Mox vocante Domino sancta illa anima carne soluta est, ad dolores corporis vltra non reditura. sed vt credimus, immortalitatis luce vestienda, & perenni gaudiorum suauitate reficienda. (Cæsarius lib. 11. capite 3.

EXEMPLVM V.

Cœlestem gloriam expertus anxiè de suo reditu causabatur.

ERat in eadem domo simul laicus conuersus nomine Obertus, vir moribus ornat⁹, & actione circũspectus à primis adolescentiæ annis deseruiens in ordine, ad omne iubentis imperium hilaris & promptus. Hic cum annis circiter triginta fratribus infirmis tam deuotum, quàm sedulũ exhibuisset obsequium, ipse quoq; diuersa corporis inęqualitate corruptus est, & in magnis laboribus superueniens annis quasi viginti, longũ trahebat martyrium, veruntamen, licet corpore inualidus, animi prouidentia nõ deerat fratrum necessitatibus, prudenter dispenens omnia. Tandem mortalitatis vrgente procella, & languore inualescente, diem suũ functus vita simul, & doloribus erept⁹ est. Nocte B. Stephani, quæ proxima est natali Domino pulsata est tabula defunctorum pro eo, & surgẽtes festinanter aduenerunt fratres, orationibus munientes fratris exitum. Iacebat autem vt moris est, positus supra mattã, extremum tra hens spiritum. Dicta litania cùm adhuc aliquid spiramẽti super esse videretur, incepti sunt septem psalmi. Inter dicendum, tanquam de leui somno excitatus, reuixit, circũ ferens oculos, & iubẽte Abbate repositus est in lectũ suũ, & reuersi sumus. Quidam autem rei nouitate perculsi, manserunt circa eum, expectãtes donec cõualesceret spiritus eius, cupientes audire ab eo quid hoc esset miraculi, Postq̃ autem sibi redditus est, ita dicere exorsus est. Hic ego quid facio? certè hic esse nolo. Eram inter Angelos, cœlestis harmoniæ suauitate demulcebar, deputatus eram beato protomartyri, gloriæ ipsius consors, & collega futurus. Hic ergò quid facio? certè redire volo. Post modicũ, ite-rũ

tabula pulsata est, & fœliciter obdormiens in Domino, vt credimus, non est fraudatus à desiderio suo, partem habiturus in sorte Sanctorum. (Idem ibidem capite 6.

EXEMPLVM VI.

Cœlestis processionis intuitu, nouitius duritiam ordinis sancti Francisci exhorrens, confortatus est.

QVidam iuuenis valdè nobilis, & delicatus venit ad ordinē sancti Francisci, qui indutus habitu fratrum, post aliquos dies diabolo instigante, cœpit habere in tanta abominatione habitum quem gerebat, quod videbatur sibi portare saccum vilissimum, & propterea horrebat manicas, abominabatur caputium, & ipsam longitudinem tunicę, & eius asperitatem tanquam importabilem æstimabat. Vnde factum est quod crescente religionis fastidio, deliberauit penitus reijcere habitum, & redire ad sæculum. Magister autem eius docuerat eum quod quando ante altare cōuentus transiret, in quo seruabatur sanctissimum Christi corpus cum magna reuerentia genibus flexis, & discooperto capite, & cancellatis manibus, se deuotissime inclinaret. Dictus autem iuuenis hoc semper solicitè obseruauit. Accidit autem illa nocte qua deliberauerat dimittere habitum, & redire ad sæculum, quod oportebat eum altare transire, vbi sicut consueuerat genu flexit, & statim fuit raptus in spiritu, & ostensa fuit sibi mirabilis visio. Vidit enim quasi multitudinem infinitam coram eo processionaliter transeuntem, omnes verò qui in illa processione beati erant, bini incedebant, & erant vestiti in ornatissimis diasperis. Facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore, sole splendidius radiabat: & ibant cum cantu, & iubilo Angelorum solemnissimè, & dulcissimè decantando. Inter quos duo nobiliores cæteris incedebant, tanta claritate velati, quod mirandum stuporem aspicientibus ingerebant. Et quasi circa finem processionis prædictæ, vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod videbatur quasi nouus miles ab omnibus singulariter honorari. Dictus autem iuuenis hoc videns, mirabatur valdè, & nesciebat quid hoc esset, nec interrogare transeuntes audebat, nec poterat nimia dulcedine stupefactus. Sed cum processio pertransisset, & ipse adhuc videns extremos resumens audaciam cucurrit, & illos interrogans dixit: O charissimi, rogo vos quod dicere placeat qui sunt isti tam admirabiles, quos continet hæc veneranda processio. Illi verò conuertentes ad eum splendidissimas facies, dixerunt: Nos omnes sumus fratres Minores, qui modo venimus de paradiso. Et ille rursum interrogans ait: Qui sunt illi duo qui tam excellenter inter alios rutilant? Responderunt. Illi duo cęteris clariores, sunt beatus Franciscus & sanctus Antonius. Ille autem vltimus, tātum honoratus, est quidam sanctus frater nouiter mortuus: quem (quia valēter contra tentationes pugnauit, & vsq; ad finem perseuerauit in sancto proposito) ad gaudia æterni regni cum gloria & triumpho perducimus: non solum comitantibus sanctis, sed etiā lætantibus angelis. Ista verò vestimēta diasperi, quæ nos tam decora portamus, data sunt nobis propter asperas tunicas quas in religione patienter detulimus: & gloriæ claritas quam tu vides, data est nobis à Deo propter humilem patientiam, quam fecimus, & propter sanctam paupertatem & obedientiam, & castitatem mundissimam, quam vsq; in finem hilari mēte seruauimus. Vnde fili non sit tibi durum saccum religionis tam fructiferum deferre: quia in sacco beati Francisci amore Domini nostri Iesu Christi mundum spernendo, carnem mor-

mortificando & contra diabolum dimicando vtiliter te habueris, nobiscũ simili veste fulgebis. Et his dictis iuuenis ad se rediјt, & cõfortatus ex ipsa visione, omnem tentationem abiecit: culpam coram Gardiano, & alijs fratribus recognouit asperitatem pœnitentiæ, & indumenti, vt diuitias de cætero concupiuit, & sic mutatus in melius, in sancta vita finiuit. (2. parte Chro. Gal. lib. 10. cap. 25. Vide etiam tit. Beneuolentia exemplo sexto.

EXEMPLVM VII.

Cælestis regni intuitu quidam moriturus omnes labores suos nihil esse fatetur.

CVM quidam nouitius laboraret in extremis in conuentu Argentinensi in Theutonia, & fratres recommendarent animam ipsius creatori, ex insperato aperuit oculos suos, & ait: Audite fratres charissimi, mihi accidit sicut alicui eunti ad forũ, & paruo pretio magnas merces ementi. Ecce enim regnum accipio, & causas nescio meritorum. Et hoc dicto requieuit in pace. (Libro qui dicitur Vitæ fratrum Prædicatorum parte 5. cap. 2.

EXEMPLVM VIII.

Cælestem thesaurum nulli rei comparabilẽ tribulationibus suis sanctus Frãciscus promeruit.

CVM sanctus Franciscus grauiter pateretur in oculis, & venisset ad sanctum Damianum: prima nocte tam grauiter est in oculis infirmatus, quod lucem aliquam videre non poterat. Cùm ergo stetisset in cella l. diebus, in tanto dolore oculorum, & vexatione multiplicium murium à diabolo excitata: quod die, noctuque quiescere non valebat. Tunc sanctus pater hoc esse flagellum Domini recognoscens: cœpit Deo gratias agere, & illum toto corde, & ore laudare, & ex intimis pręcordijs clamare quod illis, & multo maioribus angustijs dignus esset. Et cum hoc rogabat Dominum dicens: Domine Iesu Christe pastor bone, concede mihi ouiculæ tuæ gratiam, & virtutem, vt in nulla tribulatione angustia, vel dolore à te recedam. Et cùm hæc dixisset, facta est ad eum vox de cœlo, dicens: Francisce, responde mihi, Si tota terra esset aurũ, & mare, & flumina, & fontes essent balsamum, & omnes montes, & colles, & lapides essent lapides preciosi, & tu inuenires alium thesaurum tanto nobiliorem his omnibus, quãto est nobilius aurum, quam terra, & balsamum quam aqua, & lapides preciosi, quam saxa, & esset tibi datus pro infirmitate tua ille thesaurus tam charus, non deberes multum gaudere? respondit sanctus Franciscus: Domine non sum dignus tam precioso thesauro. Et Dominus ad eũ, ait: Gaude nunc frater Francisce. quia ille est thesaurus vitæ æternæ quem tibi reposui. Et ex nunc te inuestio, & ista infirmitas, & afflictio tua est ara illius beati thesauri. Tunc sanctus Franciscus est valdè lætus effectus. (Ex eodẽ Chronico Minorum.

EXEMPLVM IX.

Cælestẽ Domum Ioannes Eleemosynarius à Troilo Episcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, comparauit.

EVNTE aliquãdo beato hoc patriarcha ad visitãdos pauperes in locũ, qui dicitur Cęsarium, cũ quodã Episcopo amatore pecuniæ, dixit beatus Patriarcha ad eum. Ama ac honora frater Troile fratres Christi, hoc enim erat nomen. Nunciauerat enim quidam Patriarchæ quod xxx. libras auri portabat in ipsa hora. Episcopus tanquam veritus sermonem Patriarchę, imo ad horam calefactus singula numismata dari omnibus sedentibus

fratribus præcepit ei, qui xxx. libras illas portabat. Celeriter ergo huiusmodi quantitas erogata est. Recedentibus ergo vtrisque Patriarcha, scilicet. & qui inuitam (vt ita dicam) eleemosynam fecerat, irruit in Troilum propter pecuniarum dationem febris innaturalis. propter quod in lectum ægrotus statim decidit. inuitatus à Patriarcha per nunciū vt secū prāderet, venire recusauit, Frigore enim & febre se venari pro causa quadam dicebat. Igitur cū hoc audisset Patriarcha mox agnouit causam, quia propter eleemosynā, xxx. librarū infirmatus est ille inuit° eleemosynator, erat enim (vt Prædictū est) valde immisericors, & amator pecuniæ. Non sufferēs ergo beatus se quidē supra mēsam reficere, illum autem super lectū grauiter cruciari, peruenit celeriter ad eum, & dixit ad eū hilari vultu. Fac charitatem fili Troile. Æstimabas quod in veritate tibi dixerim dare fratribus huiuscemodi donū. Ego enim volui pręstare eis singula numismata propter sanctam festiuitatē, sed quia nō habebat distributor meus sufficientē quantitatem, hui⁹ rei gratia mutuā dedisti mihi eam. Et ecce attuli tibi illas triginta libras. Vt vero vidit quantitatē Episcopus in honorabili manu Patriarchæ medici ac deuotissimi pastoris, repente, ac subito febris quidē dispa-rebat, frigus recedebat, fortitudinis quoque & corporis eius color ad eum reuertebantur, vt ex hoc nō posset latere hanc esse causam repente cōprehendentis eum infirmitatis. Suscipiēs ergo aurum ab honorandis manibus Patriarchæ, & nihil omnino contradicens expectabat ab eo conscriptionem abrenunciationis. Fecit hoc autem cum gaudio, scribēs proprijs manibus ita. Deus, Domino meo Ioanni beatissimo Patriarchæ, da mercedem triginta librarum, quæ datæ sunt tibi, quoniam ego recepi mea. Hæc itaque accipiēs sanctus, sumpsit secum Episcopum ad prandium (vt enim iam dictum est) statim sanatus est. Volens igitur mercedis redditor Deus corripere eum, simul autem & ad miserationem & compassionē erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium in somnis qua mercede priuat⁹ esset. Vidit enim (vt ait) domum, cuius pulchritudinem atque magnitudinem non potest ars hominum imitari, & ianuam huius totam auream, & supra ianuam titulum conscriptū. Mansio æterna. & requies Troili Episcopi. Cum ergo hoc (inquit) legissem, gauisus sum eo quod legeram, sciebā enim donandam mihi ab imperatore talis domus epulationem. Nondū autem huiusmodi tituli superscriptionem cum gaudio perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius habēs secum aliquos obsequij diuini. Et cū peruenisset ad talem nitentis domus ianuam, dixit ad proprios officiales: deponente titulum, & cum deposuissent, iterum dicit eis: Mutate eum, & ponite quem misit rex orbis terrarū. Et attulerunt, & affixerunt aliud me aspiciente superscriptum, ita Mansio æterna ac requies Ioannis Archiepiscopi Alexandriæ empta libris triginta. Et cum hoc (inquit) vidissem surrexi à somno, & magno, summoque pastori Patriarchæ quæ visa sunt in somnis ei enarraui. Proficiens & ipse hac de causa, factus est enim ex tūc eleemosynarius. (In vitis PP. p. 1. in vita S. Ioannis Eleemosynarij. §. 8. Vide etiam tit. Affectus exemplo 12.

EXEMPLVM X.

Cælestem coronam sanctæ Fidei pro passionibus datam videns Caprasius animatur ad pugnam.

Legitur in vita sanctæ Fidis virginis, quod ipsa à cunabulis Chirstū diligens, cum prę fama sanctę vitæ latere nō posset, compræhenditur, & Daciano præsentata, Christianam se esse constanter respondit. Cūq; Deos gentiū dæmonia esse asserens, nec

blandimentis, nec minis vt Christum negaret posset induci, iussu præsidis super cratem ferream diuaricatis mẽbris, substratis carbonibus extensa est. Dumque sic pro Christo torqueretur, multos exẽplo suo conuertit ad Christũ. Tunc quoque sanctus Caprasius, qui præ timore præsidis iuxta vrbem in rupis cuiusdam foramine iacebat, cũcta quę intra murorum ambitũ fiebant aperte videbat. Hic cum virginẽ tã crudeliter puniri cerneret, orauit primo Deum, vt eam victricem certamine faceret, deinde, vt sibi pręmium martyrij illius demonstraret. Et ecce vidit protinus columbam niueam de cœlo descendentẽ quæ coronã auro, gemmisq́; lucẽtem super caput virginis, quam Angelus vestibus speciosis induerat posuit, & vt circa virginẽ Dei virtus clarior appareret, ipsa colũba volatu alarũ, & rore cælesti sic ignẽ extinxit, vt nihil de incẽdio remaneret, Hęc ergo cernẽs Caprasius quasi iã de victoria securus rupẽ sub qua manserat dextera percussit, & fons protin9 erumpens meritis sancti Caprasij omnibus infirmis vsque nunc remedium salutis impendit. Exiliens igitur Caprasius ad locum certaminis properauit & Daciano Christianum se offerens, tanta iubentis crudelitate laniatus est, vt inter cæteros circumstãtes Primus & Felicianus fratres, propter eius patientiã ad Christũ conuersi cũ ipso Caprasio & Fide virgine plecterentur. (Vincentius Belluac. lib. 12. hist. cap. 131.

EXEMPLVM XI.

Cœlestem gloriam & amœnitatem cogitantes tres dissoluti iuuenes ad Dominum conuertuntur, quorum vnus etiã pijs meditationibus tempus impendens, semper hilaris & deuotus inuenitur.

MIlites tres sibi mutuò fidelitatẽ promiserunt, vt in quacũq; necessitate se non desererent. Erãt in bellis & torneamentis strenui, & ad omnia mundi facta probi. Cõtigit tandem quadam die transisse siluam omnes in silentio. Cùm autem essent extra siluã vnus eorum dixit: Miror quare sic obmutuimus in transitu siluæ huius. Et dixit vnus causam sui silentij esse hanc, quia videns amœnitatẽ siluæ memor fui amœnitatis cælestis, quã causam etiam cæteri confessi sunt. Quibus senior dixit: Credite nõ sine causa hoc factũ esse, sed nutu Dei, vt sicut hactenus mundo, ita nũc Deo seruiamus. Quapropter consulo, vt claustrum ingrediamur, & eandem fidelitatẽ in Domino habeamus. Quod factũ est Et laudabiliter & strenuè per aliquod tempus illic vixerunt. Tandẽ duo iuniores cœperunt tepescere, & hoc inuicem confessi sunt, & cõsolationem ab inuicẽ quęsierunt. Venerũt ergo ad tertium de statu querẽtes suo, & inuenerunt eũ Deo seruientẽ, hilarem, & deuotum. Vidẽs autẽ ille vultus eorũ tristes dixit: Ex multo ocyo & tędio estis tristes & segnes, mihi autẽ totũ tẽpus breue videtur, quia semper occupor. Illis aũt mirãtibus quib9 studijs, & occupationibus tẽpus impẽderet, cũ sicut ipsi illiteratus esset, dixit: Tres literas tantũ inueni, quas docuit me magister meus in ingressu meo, quas legẽs quotidie nullo vnquã tædio afficior, sed prę desiderio legẽdi deficit mihi tẽpus. Vna scripta est nigro colore, quę significat peccata mea quæ denigrauerũt animã meã, & falsitatẽ & instabilitatẽ mundi, & pœnas inferni. Hãc lego à mane vsq; ad missã. Secũda scripta est colore rubeo, q̃ significat passionẽ saluatoris nostri, q̃ multa ꝓ nobis sustinuit. Hãc lego à missa vsq; ad nonã, quãdo emisit spiritũ. Tertia scripta est aureis literis, hęc est amœnitas & multiplicitas gaudij cœlestis. Hãc lego vsq; ad Cõpletoriũ, & sic expendo tempus meum sine tędio. Quo audito, cæteri multũ accẽsi profecerunt de cætero & ipsi. (Collector magni speculi exemplorum.

EXEMPLVM XII.

Cœleſtis gloria conſiſtit in viſione faciei diuinæ, quæ omnem decorem creatũ excellit.

CONtigit aliquando fratrem Iordanum generalem Prædicatorum loqui cuidam obſeſſo. Quæſiuit à ſpiritu immundo vbi foret libentius? Reſpondit: In cœlo. Et cum ſcrutaretur cauſam quare magis deſideraret eſſe in cœlo: reſpondit vt faciem creatoris videret: Quæſiuit magiſter. Quã libenter videret, reſpondit ſpiritus: Paulo amplius vidi quam ad ictum oculi, ſed propter tam diu denuo videre faciẽ creatoris in nouiſſimo die, vſque ad diem nouiſſimum ſolus omnium damnatorum ſpirituum pœnas vellem ſuſtinere. Quod audiẽs magiſter expauit vehementer, ita vt non videretur in eo ſpiritus. Poſtea ad ſe reuerſus dixit ſpiritui. Optime dixiſti mihi, ſed oro te, vt alicuius pulchritudinis comparationem dicas mihi ad pulchritudinem Dei. Et reſpondit ſpiritus nequam: ſtultè quæſiuiſti, quia non poteſt enarrari. Sed propter inſtantiam petitionis tuæ vnum tibi narrabo, quod tamen friuolum eſt, & penitus nihil reſpectu veritatis. Conſidera, inquit, quod ſi omnes pulchritudines omnium pulchritudinum terrarũ ſiue cœlorum, atque gemmarum, vitri, auri, argenti, florum, atque omnium metallorum, & eorum omniũ quæ pulchritudine ſua viſũ delectant, redactæ eſſent in vnum, & omnes ſtellæ ad ſolis ſimilitudinem lucerent, & ſol præ omnibus ſtellis lucem haberet iam prædictis, & omnes illæ pulchræ ſtellæ, & ſol radios ſuos iactarẽt in pulchritudinem vnam: Scias hoc pro certo, quod omnis illa pulchritudo humanam æſtimationem excelleret, & tamen incomparabilis eſſet illa pulchritudo ad pulchritudinẽ creatoris, ſicut nox cum tenebroſior eſt ad diem tunc lucidior eſt. Væ ergo illis qui ſeparabuntur ab illa ineſtimabili gloria. (Ioannes Herold in ſuo Promptuario exemplorum littera G. Simile exemplum habes in lib. 2. Apum cap. 27. nu. 67. & apud Cæſarium lib. 2. cap. 10.

EXEMPLVM XIII.

Cæleſtis gloriæ conuiuium celebrans miles ducentos annos præ immenſitate lætitiæ vix horæ ſpatiũ arbitratur.

ERant duo milites ſocij valdè familiares, quorum vnus dixit ad ſocium ſuum: Amice, tali die curiam tenebo, & volo quod tu promittas mihi quod in ea ſeruias. Et ille reſpondit: Et ego tali die curiam tenebo, & volo quod tu ſimiliter ſeruias, & promiſerunt ſibi mutuo. Antequam verò primus teneret curiam ſuam, ſocius ſuus defunctus eſt. Conſtituto autem die vnus tenebat curiam ſuam, & ecce in iſto prandio miles ille qui mortuus erat aduenit & miniſtrauit. Finito autem prandio dixit ſocio ſuo: Socie, ecce compleui quod tibi promiſi, quia in curia tua miniſtraui, volo ergo quod tu mihi promiſiſti. Ille reſpondit: Socie, nonne mortuus es? & quomodo poſſum ire ad curiam tuam? Ille vero ait: Dominica die quando redibis de miſſa, inuenies ante ianuam tuam ſtantem album equum inſellatum, & duos leporarios albos, & ipſi te ducent ad curiã meam, & reducent huc. Prius tamen dic diligenter omnia peccata tua. Dominica autem die poſt miſſam inuenit miles equum & leporarios, & cõfeſtim aſcendit equum. Interrogauerunt autem quo iret. Ego, inquit, vadam quo Deus volet & reuertar. Tunc cœpit ſequi leporarios per campos & ſiluas & deſerta, & eques ibat tam velociter, quod nec ventus poſſet eum ſequi. In quoddam autem nemus venientes, inuenerunt domum cuiuſdã

Eremitæ

Eremitæ vbi substiterunt leporarij. Tūc miles recogitans aliqua peccata, dequibus non fuerat confessus descēdit, & illi Eremitæ confessus fuit, & iterum super equum ascendit. Postea venerunt ante magnum palatium, & ibi substiterunt. Miles autem descendit, & ecce socius suus, scilicet ille mortuus, egressus est ei obuiā, dicens. Ecce multum tardasti, adhuc restat tamē vnum ferculum de quo ministrabis. Intrans autem palatium, inuenit certam multitudinem comedentem incomparabilis pulchritudinis: Et ille miles quia finitum erat conuiuiū quasi solummodo de vno ferculo ministrauit. Et accessit ad eum socius suus ille mortuus, & ait illi: Charissime, oportet te reuerti in domum tuam. Et ille respondit: Dimitte me pro Deo hic aliquantulum morari in ista societate: Cui respondit socius: Oportet quod tu statim recedas, quia multo plus moratus es quam credas. Tunc reduxit eum ad equū, & ille cōtinuè ascendit; & leporarij præcedebant eum, & venit ad locum vbi manserat ille Eremitę cui ipse confessus fuerat, & nō inuenit, nec domum, nec aliquid nisi monticulū, in quo fuerat domus Eremitæ, & postea venit miles iuxta villam suam, & vidit siluas exstirpatas, villas immutatas, & cœpit supra modum admirari. Tandem peruenit ad domum suam, & inuenit vbi domus sua fuerat Abbatiam quandam ædificatam, & venit ad portam, & vocauit portarium. Portarius verò quæsiuit ab eo quis ipse esset, & quid vellet: Ille verò respondit se esse Dominū illius loci, & totius villæ. Portarius verò nunciauit Abbati verba militis. Tunc Abbas venit ad portam, & inuenit ibi militem, & conuenit conuentus & tota villa. Cumque miles interrogaret vnde tam cito venisset Abbatia in mansione eius; Respondit Abbas, quia plus quam per ducentos annos ibi fuerat. Miles autem affirmabat quod eadem die de villa illa discesserat, & Abbatia non erat, sed domus sua. Accessit autem quidam senex, qui dixit se audisse ab auo patris sui, quod quidam Dominus istius villæ quondam discesserat cum equo albo, & duobus leporarijs qui dixit se reuersurum. Et cōputato tempore inuenerunt, quod miles ille moram fecerat plus quam ducentos annos, qui tamen non credebat se moratum fuisse per vnum diem. Tantum enim gaudium, & tantam delectationem habuerat in illo conuiuio, quod videbatur sibi quod ipse moram nō fecisset, nisi vna hora, cum tamen per ducētos annos ibi fuisset Sic patet quomodo societas Dei est delectabilis. (Collector magni speculi exemplorū.

EXEMPLVM XIIII.

Cælestis harmoniæ dulcedinem per auiculam audiēs frater trecentis annis in nemore perdurauit.

Legitur in libro exemplorū, quod fuit quidam monachus qui legēs in matutinis cum alijs fratribus. Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præterijt, miratus est nimis quomodo illud esset possibile. Erat enim sanct⁹ & deuotus valdè. Post matutinas ergò mansit in choro in sua deuotione vt cōsueuerat & petiuit sibi illum versum reuelari à Deo, & incepit discere, & cum staret auis pulcherrima ante oculos eius volauit & auolauit. Sequebatur eam quia totus fuit intentus ad visionem eius. Tandem volauit extra Ecclesiā, tamen semper propè ipsum vt posset videri, & ita propè vt posset apprehēdi. Tandem deduxit eum extra claustrū & vlterius deduxit eū ad vnum nemus, quod fuit ante claustrum magnum & spatiosum valde. Et ibi monachum illum detinebat per dulcem melodiā per trecētos annos, nūc auolando; nūc appropinquando quousq; omnes monachi dicti monasterij e-

 seni de-

ſent defuncti. Et præ dulcedine cãtus dicta auis non eſuriuit, nec ſitiuit, nec comedit, nec bibit. poſtea auis auolãs monachũ dimiſit. Statim monachus ad ſe reuerſus monaſterium ſuum petijt quia propè erat. putans ſe eadem nocte poſt matutinas receſſiſſe. Iam erat hora tertia vt ſibi videbatur, & ſe petiuit intromitti. Dixit portarius quis eſſet: Qui dixit: Sum Sacriſta iſtius monaſterij, qui poſt matutinas egreſſus ſum. Portarius putans eum delirum non cognouit eum omnino, tamen requiſiuit ab eo nomina fratrum, ſcilicet Abbatis, Prioris, & cellarij. Recitauit ergo nomina eorum, qui erant temporibus ſuis, & portario omnino incogniti erant. Et admirans monachus, quod non intromitteret eum, & ſimularet ſe neſcire nomina fratrum, petiuit vt duceret eũ ad Abbatem, nec ipſe cognouit Abbatẽ, nec Abbas è cõuerſo eũ. Et inquiſiuit Abbatem de prædeceſſore ſuo, & ſic inuentum fuit quod Abbas ille cum alijs quos nominauit ante trecentos annos eſſet defunctus. Tunc oſtendit Abbati, & omnibus fratribus quid Deus ſecum operatus eſt per tot annos in eremo per auem & illum verſiculum. Mille anni, &c. & de gaudio paradiſi, & tunc ipſum in fratrem receperunt, qui ſtatim ſumptis ſacramentis eccleſiaſticis dulciter obdormiuit in Dõmino, & ad gaudia vitæ æternæ peruenit. (Idem.

EXEMPLVM XV.

Cœleſtis gloriæ, & inferni pœnarum intuitu roboratus nouitius in ordine perdurauit.

SEcularis quidam de carnis ſuæ virtute famæ titulũ ſibi erexit in Anglia. Hic cum ſecularem agens vitã Deum in multis ſibi redderet offenſum, compunctus ſtatuit Hieruſalem proficiſci, vt de ſuo robore, Chriſti ſterneret inimicos. Petijt itaque conſilij cauſa Ciſtercienſe quoddam monaſterium, patefecit votum. Accepit conſiliũ ſi Hieruſalem placeret inuiſere, illam ſubeat cuius quicumque non erit ciuis, præſentis Hieruſalem viſio nihil confert ad ſalutem. Circũuentus itaque ſalubriter huiuſmodi ſermonibus ab Abbate conuerſus, ad Dominum remanere in monaſterio adquieuit. Addens ergò bonę primordijs conuerſionis melioris curſum conuerſationis, inuidum ſpiritum in diſciplinę paleſtra ex bono opere neſciens prouocauit ad pugnam. Impatiens luctæ cadit à voto, incurrit periculum. Secundò proponit propoſitũ, omnino ſe non remanere aſſerit Hieroſolymam perrecturus, quoniã verò Abbas deerat differtur interuẽtu prioris. Nocte quadam cum à neceſſarijs veniens ad propriam diuerteret cellulam, eminus in ſimiæ ſpecie ſuper trabem cellæ vidit antiquum hoſtem. Sciens in monaſterio non haberi huiuſmodi portenta, cognouit eſſe dæmonem ſibi ſub talis beſtiæ forma apparentem. Conſiderans ſe eſſe deprehenſum, virtutis inimicus proſilit de inſidiarum ſpecula, irruit, percutit, ſanguis per os & nares elicitur, & ſic proſtrato Chriſti milite auctor ſceleris diſparuit. Fratres tã de facti fragore quam de læſi fratris clamore excitati, & vehementer perterriti ſurrexerunt, & ſuper re geſta valde dolentes, ſed quomodo fuerat factum, vel quis fecerat neſcientes, fratrem correptum ad lectũ detulerunt. Percuſſus itaq; frater ſenſibus amiſſis per triduũ iacuit vt plus mortuus quã viuus putaretur. Cui ſic iacenti apparuit ſanctus Benedictus dicens ad eum: Benedictæ. Et nouitius reſpondens ſancto Benedicto, ſubiunxit: Quis es Domine: Cui ſanctus: Ego ſum, inquit, frater Benedictus. Et his dictis ſanctus Benedictus ſuſtulit eum in ſpiritu, & dixit ei: Sequere me. Cùm ambo ſimul aëra carperent ad quoſdam gradus venerunt arctos & arduos, in ſingulis vero gradibus dæmones bini. &

bini residebant, qui omnes ad superiora conscendere nitentes terribiliter infestabant. Quos vt vidit nouitius valde expauit, attamẽ à beati Benedicti vestigijs non recessit. Ascendentibus itaque sancto, & nouitio, nequam spiritus sancto nocere non apposuerunt, sed subsequentes discipulũ per gradus singulos grauiter afflixerunt. Alius enim suffocabat, alius vehemẽter impellebat, alius pugno eum in dorso percutiebat, alius illum colaphizabat, & alius illum calumnijs, & exprobrationibus deterrebat. Fatigatus itaque nouitius & tam de ascensionis difficultate, quàm de hostium impugnatione non mediocriter afflictus, cœpit nimium deficere, & lentiùs post Beatum Benedictũ incedere. Animaduertens aũt Sanctus discipuli sequentis defectum, cõuertens se benignè ad eum releuationis gratia super afflicti caput propriã posuit manũ. Ad cuius tactum mox vires lassus recepit, & alacriter post Sanctum ascendere festinabat. His itaq; gradibus ascensis, & illis serenissimam puri ætheris regionem ingredientibus, apparuit eis è regione locus miræ viriditatis & amænitatis, in quo quædam capella in aëra dependens nimiæ paruitatis videbatur, vt nouitius multum miraretur. Ad quã cum peruenissent, beatus Benedictus primus intrauit, & introductum nouitium post ostium stare præcepit. Erat autem in illa capella chorus quasi virorum candidatorum in circuitu considentium. Cui beato cõuentui gloriosa Dei genitrix præsidebat, & tanquam regina in vestitu deaurato inter illos velut sol inter sidera splendebat. Veniens autem beatus Benedictus ante eam reuerenter inclinans, dixit ei: Benedicite. Illa respondente: Dominus, Ait sanctus: Domina, ecce nouitium adduxi, quem adduci iussisti. Et illa: Exhibete (inquit) eum mihi. Cui exhibito, regina intulit, dicens: Dicito mihi, vis in domo mea ad seruiendum mihi sicut cœpisti semper perseuerare? Respondit: Volo, & nunquam à tuo recedam obsequio. Et beata Virgo: Iura (inquit) mihi super altare præsens. Et accedens iurauit, & statuit custodire mandata Dei sui. Cum autem esset iuratum, dixit Domina ad sanctum: Reducite eum. Quem reductum statuit sicut ante, post ostium. Tunc beatus Raphaël assumens nouitium duxit eum in paradisum. Quo cùm appropinquassent, eleuans nouitius oculos vidit quasi ciuitatis deauratos muros valdè rutilantes, & splendidos, & portam quandam inenarrabili pulchritudine decorã, & artificio mirabili cõpositam, & per totum lapidibus præciosis & gemmis ornatam. Et introducens illum ostẽdit ei amœnitatem paradisi, herbarum varietatem, arborum diuersitatem, auium concentus, & variorum florum colorem, fructuum abundantiam, specierum redolentiam, & reliquorum omnium viuificæ suauitatis affluentiam. Erat autem ibi subter vnam arborum limpidissimus atq; ad intuendũ fons hortorũ gratissim⁹, puteus aquarũ viuentiũ cuius fluminis impetus totam illam iam delectabilem lętificat ciuitatem. Et exeuntes inde cœperunt ad dissimilem & longè aliam descendere regionem, ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram tenebrarum & miseriæ, per viam præcipitem & iter lubricum. Deinde ostendit ei hominẽ in ignea cathedra residentem, ante quem formosæ mulieres astabant, quẽ ardẽter cereos in eius ora instanter intorquebant, quos introductos per viscera virilia extrahebãt. Et hanc pœnã infœlicẽ iterare nõ cessabãt. Homo iste (inquit Angelus) quẽ sic vides cruciari, potẽs in seculo fuit suę carnis amic⁹, sed animæ inimicus, homo luxuriosus, gulæ illecebris, & libidinum collusionibus deditus. Quod .n. videtur residere in cathedra, vsq; ad vitæ terminũ signatur eius in flagitijs perseuerantia. Et quia mulierũ

amator fuit, per mulierum ſpecies à malignis ſpiritibus quaſi cereorum facibus inflammatur, & ſic ſemper iteratis incendiis ſine fine cruciatur. Et quid datur ſibi in pœnis, niſi quod ſolicitè quæſiuit in terris? Ignem quęſiuit, ignem inuenit. Et vertentes ſe ad interiora caliginis, viderũt hominem, quem tetri ſpiritus viuum excoriabant, excoriatum ſale fricabãt, atque ſallitum ſuper cratem ferream igne ſuppoſito cremabant. Hic (inquit Angelus) quem ſic vides damnatum potens fuit in mundo habens ſub ſe homines. & quoniam ſe illis impium reddidit, & crudelem, ideò & damnationis ſententiam ſortitus eſt conſimilem, vt qui immiſericorditer dominatus eſt hominibus, æqua lance à duriſſimis crudeliter ſpiritibus torqueretur. Viderũt & alium hominem ſuper equum flammeum ſedentem, ſcutumq; igneum ad collum geſtantem, qui & ſuper equi collum capram vnam portabat, & habitum monachi ad caudam caballi poſt ſe religatum trahebat. De iſto dixit Angelus, quia miles fuit ſatis pauper in mundo, & vitam ſuam ſuſtentabat ex rapto, vnde & capram quam ad teſtimonium rapacitatis geſtabat in pœnis, vni pauperi fœminæ violenter abſtulit. Qui & multa alia mala geſſit poſitus in corpore, quæ dum potuit non ſtuduit dignè corrigere. Cùm autem venit ad exitum, ſe fieri petijt monachũ, non veræ gratiæ pœnitentiæ compunctus, ſed inanis gloriæ amore, & humanæ laudis fauore deceptus. Non enim habitum monachi accepit, vt vitam monachi ſi conualuiſſet duceret, ſed vt finem ſuum, & ſi non vita religionis, ſaltem habitum laudabilem demonſtraret. Et quia longè à veſte ſacra viuendi votum habuit, ideo longè à ſe ſcilicet ad caudam equi ſacrum habitum religatum ſe habere oſtendit. Vnde nec immeritò capram & ſcutum, equum & habitum omnia gerit ignea, vt tale ſentiat damnationis tormentum, qui ex præcedentis vitæ ſuæ merito non obtinuit finem bonum. Ex mala enim vita, vix aut raro quis bonum finem ſortitur, ſed ex bona ſemper vita, bonum ſine dubio finem omnis benè viuens meretur. Qui procedẽtes inde in alium locum viderũt quaſi religioſas perſonas promiſcui generis monachos, & ſanctimoniales, ſed religionis & ſanctimoniæ indicia non habentes. Quidam namque riſui multo & cachinnis, atque verbis ocioſis dediti erant, quidam turpiloquijs & fabalis, detractionibus, prauis eloquijs & orationibus inſiſtebant, alij gulæ & ventri ſubditi lautioribus cibis & peregrinis poculis ingurgitare ſe ſatagebant, alij immunditijs & fornicationũ flagitijs more brutorum animalium ſubiacebant, non quia poſt mortẽ huiuſmodi ſpecies voluptatum habeant veritatem, ſed ad cumulum confuſionis talibus datur in pœnis vitæ præteritæ gerere ſimilitudinem. Vnde ex merito prauæ actionis videbantur irruere in eos, quaſi homines teterrimi diuinæ iniuriæ vltores. qui eorum capita nodoſis fuſtibus cædentes, donec excuſſo cerebro, fractiſque ceruicibus eliderentur, & præ immanitate vexationis à proprijs ſedibus oculi eorum eruerentur, vt qui in terris ſub diſciplinæ iugo noluerunt Deum habere rectorem, dictãte iuſtitia, nequã ſpiritum cui famulabantur dirum in pœnis ſentiant exactorem. Introducto autem poſt hæc eo in inferno inferiori, ait Angelus: Eleua ſurſum lumina. Porro ſuſcipientes eminus terribilem viderunt rotam, totam igneam & innexum hominem ſuper eam, quæ cum rotatu agitaretur horribili, dictum eſt ſtupenti & expaueſcenti nouitio. Terribile eſt valde quod intueris, ſed ecce terribiliora videbis. Et ecce dum hęc dicerentur, cœpit rota à ſummo quo eminebat vſque in inferno inferiori intempeſtiuis impetibus, ruinoſis anfractibus, infeſtiſ-

que crepitibus proruere, factusque est tantus fragor in tartaris, ac si totus mundus cum suis ædificijs funditus occumberet, & cœlum desuper cum firmamento corrueret. Cumque rota hæc in puteum barathri se terribiliter immergeret, omnes animæ quæ tenebantur in morte captiuæ cum malignis spiritibus, furibūdis vocibus cōclamabāt, & miserum hominem qui in rota vertebatur, insultantes cuncti pariter percutiebant, detestantes, & anathematizantes. & maledictiones maledictionibus subiungentes. Hic est (inquit) Angelus, infœlicissimus omnium hominū, homo Iudas, Christi Iesu traditor, qui cùm esset de numero Apostolorum auaritiæ inebriatus veneno, magistrum suum ac Dominum agnum Dei benignissimum vniuersitatis auctorem, & gubernatorem, humani generis Redemptorem, Saluatorem, Deum, & hominem Iesum Christum Dei filium, amicum dulcem consiliarium fidelem, adiutorem fortem, triginta argenteis vendidit, atq; venditum sub pacis signo, quasi dilectionis osculo, inimicorum manibus in mortem tradidit, & ob tantum reatum lapsus in barathrum desperatus laqueo se peremit. Vnde miser talem quam cernis desperationis sententiam sibi in æternis ardoribus acquisiuit. Quoniam quamdiu Christus erit in gloria, tamdiu Iudas sempiterna punietur vindicta. Qui si ad misericordiam quam iniquis vendiderat cucurrisset, & misericordiam à patre misericordiam accepisset, & nequaquam in æternum perijsset. Post hæc reduxit Gabriel nouitium, & dixit ei: Visionem istam nulli nisi soli Abbati tuo reuelare præsumas. Statim autem reuixit, qui tribus diebus quasi omnino mortuus iacuerat, & oblitus mandati præ admiratione clamauit, dicens: Vidi Infernum, vidi Paradisū. Et ecce adfuit beatus Benedictus cum baculo pastorali percutiens eum. Ipse vero ictui manum obijciens, in manu graue vulnus accepit. Cui dixit Sanctus: Læsus quidem es, & satis grauiter in corpore, sed propter inobedientiā vulnus multò grauius concepisti in conscientia Et quia loquendo peccasti, nouem diebus pœnitendo loquela carebis. Statim autem obmutuit, & pre dolore verberum rursus quasi agonizare cœpit. Post nouem autem dies iterato conualuit, & soli Abbati quæ viderat patefecit. Abbas autem qui tacendi præceptum non acceperat ad ędificationem plurimorum postea visionem nouitij reuelauit. (Idem.

EXEMPLVM XVI.

Cælestem ianuam Christi paßione apertam luxuriosi & vani homines rursus claudunt.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam sanctus qui dum semel oraret in extasi positus, vidit cælum apertum, & dum staret cum mirabili gaudiò, eo quod multi per illā aperturam intrarent, vidit venire duos dracones crudelissimos, & illi extendentes rete maximum, & ponētes ante illam aperturam prohibebāt omnes volentes intrare ne possent. Cumque iste fleret & oraret ad Dominum, vt demonstraret sibi qui erant dracones, & quid erat illud rete, adfuit ei Angelus dicens: Draco vnus est immunditia, draco secundus est vana gloria, sed rete est lasciuus & vanus ornatus mulierum, & iste eleuantur per inanem gloriam & immunditiā, & tantam iacturam in mundo faciūt, vt aperturam quam Christus suo sanguine fecit in cælo claudant ne beneficia cælestia possint ascendere, & ne animæ possint intrare gloriam beatorum. Et dico tibi quod plures damnantur per illicitas mulierum allectiones, & per varios ornatus, quam sit numerus ipse dæmonum infernalium. (Ioannes Ægidius Iunior Dominica-

minicanus in libro qui dicitur Scala cœli.

CHARITAS.

EXEMPLVM I.

* *Charitas erga proximos.*

LIbet aliquid narrare de eximia misericordia clemētissimi Patris Florentij erga inopes, & vlcerosos, atq; deformes, solatia amicorum non habentes. Igitur misericordissimus pater pauperum exceptis quotidianis eleemosynis in pios mendicantium vsus, omni anno in festo beati Gregorij Papæ duodecim pauperes scholares ad honorem sancti Gregorij ad suum prandium inuitare solebat, quia beatum Gregoriū duodecim pauperes omni die habuisse legerat. Et ego ex cōmissione eius aliquos pauperes nominatim mihi expressos ad domum eius hora prandij introduxi. Qui cibo potuq; refecti alacri corde ad scholas redierunt, & de acceptis beneficijs deo laudes, & magnas grates largifluo hospiti suo Domino Florentio & fratribus eius retulerunt. Tunc manifestè impletū est quod per Psalmistam dicitur, & à multis religiosis ante benedictionem mensæ canitur; Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum. (Ex vita sancti Presbyteri D. Florentij Radevvini patris spiritualis Thomæ à Kempis cap. 16. scripta ab eodem Thoma à Kempis.

EXEMPLVM II.

Charitate accensus Sanctulus seipsum pro diacono quodam dedit in mortē, & à sancto Ioanne Baptista, cui deuotus erat, ne gladio percuteretur, præseruatur.

SEd ne diutius mireris quid in virtute Domini Sanctulus venerandus vir fecerit exterius, audi ex virtute Domini qualis interiùs fuit. Die etenim quadam à Longobardis captus quidā diaconus tenebatur ligatus, eūque ipsi qui tenuerant, vt interficerēt cogitabant. Aduesperascente aūt die, vir Dei Sanctulus ab ijsdē Longobardis petijt vt relaxari, eiq; vita cōcedi debuisset: quod posse se facere omninò negauerunt. Cumq; mortem illius deliberasse eos cerneret, petiuit vt sibi ad custodiam tradi debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi quidem ad custodiendum eum damus, sed ea conditione interposita, vt si iste fugerit pro eo ipse morieris. Quod vir Dei libenter accipiēs. prædictum diaconū in suam suscepit fidem, quem nocte media cùm Longobardos omnes sōno graui depressos aspiceret, excitauit, & ait: surge & concitus fuge. liberet te omnipotens Deus: Sed idē diaconus promissionis eius non immemor, respondit dicens: Fugere pater nō possum: quia si ego fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quē vir Dei Sanctulus ad fugiēdum compulit, dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat: nam & ego in manu eius sum. Tantum in me possunt facere quantum in me ipse permiserit. Fugit itaq; diaconus, & quasi deceptus in medio fideiussor remansit. Facto ergo manè Longobardi, qui diaconum ad custodiendum dederant, venerūt, quē dederant petierunt: sed hunc venerādus presbyter fugisse respondit: Tunc illi inquiunt: Scis ipse melius qui cōuenit. Seruus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit dicens: In manu Dei sum, ea morte me occidite, qua ipse me occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, vt eum capite truncare debuissent, quatenus sine graui cruciatu vitam eius cōpendiosa morte terminarent. Cognito itaq; quod

San-

Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reuerentia magni honoris habebatur, occidendus esset, omnes qui in eodem loco inuenti sunt Longobardi conuenerunt, sicut sunt nimiæ crudelitatis, læti ad spectaculū mortis. Circumsteterunt itaq; acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atq; ex omnibus fortibus viris electus est vnus, de quo dubium non esset, quod vno ictu caput eius abscinderet. Venerandus ergo vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit: nam petiuit vt sibi paululum licentia daretur orandi. Cui cum cōcessum fuisset, in terram se strauit & orauit. Qui dum paulò diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsauit vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu tēde ceruicē. Surrexit aūt vir Domini, genu flexit, ceruicem tetēdit, sed tenso collo eductam contra se spatam intuens, hoc vnum fertur publicè dixisse: Sancte Ioannes suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatū gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus leuauit, sed deponere nullo modo potuit, nam repente diriguit, & erecto in cœlum gladio brachium inflexibile remansit. Tūc omnis Lōgobardorum turba quæ ad illud mortis spectaculū aderat in laudis fauorem cōuersa mirari cœpit, virūq; Dei cum timore venerari, quia profectò claruit cuius sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aëre ligasset. Itaq; postulatus vt surgeret, surrexit: postulatus vt brachium sui carnificis sanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi antea iuramentum dederit, quia cum manu ista christianum hominem non occidet. Sed Lōgobardus idem qui (vt ita dicam) brachium cōtra Deum tendendo perdiderat, pœna sua exigente compulsus est iurare sese christianum hominem nunquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens: Depone manum deorsum. Qui statim deposuit, atq; illico adiunxit: Remitte gladium in vaginam. Et statim remisit. Omnes ergò tantæ virtutis hominem cognoscentes, boues, & iumēta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Dei tale suscipere munus renuit: munus autem bonæ mercedis quæsiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, oēs captiuos quos habetis mihi tribuite, vt habeā vnde pro vobis debeam orare. Factumq; est, quod oēs captiui cum eo dimissi sunt: atq; superna gratia disponente, cùm se vnus pro vno morti obtulit, multos à morte liberauit. Nihil in hac re in Sāctulo mireris: sed pensa si potes quis ille spiritus fuerit, qui eius tam simplicē mentem tenuit, atq; in tantæ virtutis culmine erexit. Vbi enim eius animus fuit quando mori pro proximo tam cōstanter decreuit, & pro temporali vita fratris vnius despexit suam, atq; sub gladio ceruicem tetendit. Quæ ergò vis amoris illud cor tenuit, quod mortem suā pro vnius salute proximi nō expauit? Scimus certè quia idē vir venerabilis Sanctulus ipsa elementa quoq; literarum plene non nouerat, legis præcepta nesciebat: sed quia plenitudo legis est charitas, legem totam in Dei proximi dilectione seruauit, & quod foris in cognitione nō nouerat, ei intus viuebat in amore, & qui nunquam fortasse legerat quod de redemptore nostro Ioannes Apostolus dixit: Quoniam sicut ille pro nobis animā suam posuit: sic & nos debemus pro fratribus animas ponere, tam sublime Apostolicum præceptum faciendo magis, quàm sciendo nouerat. Comparemus si placet cum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam. Ibi hæc nostra iacet, vbi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quasi inter fructifera arbusta positi, odoramur poma, nec manducamus. Ille virtutū fructus carpere nouerat, quāuis hos in verbis odorari nesciebat.

(Idem ibid.

EXEMPLVM III.

Hoſpitalis Epiſcopus non habens quod hoſpiti apponeret, volitantem gruem precibus in terram deijcit.

NOuarienſis Eccleſiæ narrauit Epiſcopus. Cum inquit, in Teutonicorum partibus cuidam Epiſcopo conuitato incederem, & imminente iam refectionis hora quid mihi decenter apponeret non haberet, æſtuare cœpit, & anxiè quærere vnde mihi poſſet in itinere poſitus ſubuenire. Cumque hinc indigentia ſtringeret, illic charitas animam dilataret, in arcto poſitus quid prorſus ageret ignorabat. Tum ecce grues repentè vt lineam inuicem cōgruentes exprimunt, parilique ſerie quaſi diuerſa vtcumque ſub vno duce caſtra componunt, ſuper verticem nobis turmatim volitare cœperunt. Tunc in fidei feruore Epiſcopus conſtanter erectus, ait: Domine præcipe vnam de gruibus iſtis ad nos deijci, vt ſeruus tuus de benedictionis tuæ munere ſatisfaciat charitati. Mira exauditionis diuinæ celeritas. Vix verbum ore promitur, & protinus non parui corporis grus terratenus ante ora noſtra demergitur, ſicque fides, quæ per dilectionem operabatur, impletur. (Petrus Damianus.

EXEMPLVM IV.

Charitatiué miniſtrat deuotus cæcus illi, qui ſe viſu priuauerat.

ADoleſcentem me in Fauentina vrbe propter litterarum ſtudia conſtitutū audire contigit quod enarro. Inter duos ſibi coniugaleos obortis inuicem ſimultatibus, alterius oculos alter effodit. Cæcus itaque poſtmodum cum ſe mundo nimis inutilem vidit, monaſteriū petijt. Poſtmodum verò cùm & ipſe illator iniuriæ languore correptus conuerſationis habitum anxiè quæreret, ſed ad idem monaſterium deferri, propter illum quem crudeliter attrectauerat, incongruum iudicaret, monachis ſuper hac re ſecretò muſſitantibus, tandem fama negotij ad accuſatoris, videlicet non videtis, peruenit auditū. Cumque ille quod imminebat leuius didiciſſet, cœpit mox obnixè depoſcere, & quibus valebat precibus inſtātiſſimè flagitare, vt illum fratres cum omni charitate ſuſciperent: ſemetipſum inſuper cuſtodem ac miniſtrum eius obſequijs inſudare iuberent. Importunis ſanè inſiſtens præcibus tandem obtinuit, vt quem carnis lumine videre non poterat, perſpicuo charitatis oculo miniſtrabat. Decumbenti itaque ſedulus miniſter aſſiſtere, tegminibus fouere, neceſſaria quoque porrigere, percipiendis etiam alimentis perſuaſoriè prouocare: nam & ad digeſtionis occultum, vt dicebatur, ſæpe ſe ferre & referre gaudebat ægrotum. Sic nimirum, ſic; qui geminum lumen carnis amiſerat, charitate ſimul, & patientia, quaſi duobus in animæ facie oculis reſplendebat. (Idē.

EXEMPLVM V.

Verecundus Ammon cum crura nudare flumen tranſiturus erubeſceret, ab Angelo tranſportatur, & charitatem Ammoni nolens exhibere camelum concedendo, mox eum mortuum defleuit.

ALio quoque tempore cùm veniſſent ad Ammonem quidam, probare volens animos ipſorum, dicit dolium ſibi eſſe neceſſarium vbi aquam pro aduenientibus congregaret. Et cum polliciti fuiſſent perlaturos ſe, vnus ex ipſis graue ſibi duxit, dicens poſſe periclitari camelum ſuū, ſi ei tam graue onus imponeret. & ait ad alterum: Tu ſi vis defer, aut ſi potes: ego camelo meo parco, ne moriatur.

riatur. Tum alter: Mihi, inquit, vt ipse nosti, camelus non est, sed asinus: Nũquid potest quod camelus portare nõ valet asinus portare? At ille: Fac tu, inquit, vt vis, tu videris, ego non interimam camelum meum. Tum ille: Ego, inquit, imponam asino pondus, quod tu camelo tuo onerosum dicis, & me, ita hominis Dei faciunt quod impossibile est, esse possibile. Et ita impositum dolium asino peruexit vsque ad monasterium hominis Dei, ita vt nec sentiret asinus si aliquid oneris portaret. Quem vbi vidit Ammon: Bene fecisti, inquit, in asino deferens dolium, collegæ enim tui mortuus est camelus. Et egressus inuenit ita gestũ vt prædixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum Dominus signa ostendit. Nam & fluuium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubesceret, subito in alteram ripam translatus est. Beatus autem Antonius in sũma admiratione vitæ eius institutionem, atque animi virtutes habuisse memoratur. (In vitis PP. vita S. Ammonis.

EXEMPLVM VI.

Charitatiui fratres vuam intactam per totum eremum sibi inuicem transmiserunt.

TEmpore quodam cùm sancto Machario quidam frater vuam detulisset, ipse, qui secundum charitatem non quæ sua sunt sed quæ alterius, cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui infirmior videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo pro fratris seruitio, & suscepit eam: sed & ipse nihilominus plus de proximo, quàm de semetipso cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium. Et sic cum per omnes cellulas, quæ longè à semetipsis erant per eremum dispersæ, vua illa circum lata esset, ignorantibus eis quis eam primus misisset, ad vltimum ipsi defertur qui eam miserat. Gratulatus autem sanctus Macharius quod tantã videret in fratribus continentiam, tantamque charitatem, ad acriora semetipsum spiritualis vitæ extendit exercitia. (2. parte vit. PP. §. 18.

EXEMPLVM VII.

Charitatiuus senex neglecta indigentia propria camelum alteri concessit.

QVidam de senibus ex Scythia discipulum suum transmisit in Ægyptum, vt ei camelum deduceret, quatenus sportellas quas fecerat, portaret in Ægyptum. Cùm autem deduceret camelum, alter senex obuius ei venit, & dicit ei: Si scissem frater quando ibas in Ægyptum, dixissẽ tibi vt & mihi alterum camelum adduceres. Quod cùm ille frater proprio Abbati dixisset, pre nimia charitate dixit ei senex: Vade fili, & duc ei camelum illum, dicens: quia necdum parati sumus, comple necessitatem tuam, & vade tu cum ipso in Ægyptum, & iterum reduc nobis camelum, vt & nostra vasa portemus. Cùm ergò hoc fecisset frater, & isset ad illum alium senem, dicens: Abbas Pambo dicit, quia necdum parati sumus, tolle, & comple necessitatem tuam. Caricauit siue strauit, & onerauit senex camelũ, & iuit in Ægyptum. Cùm autem discaricasset siue exonerasset, & destrauisset, iterũ ille frater reducebat camelum, & dixit: Ora pro me pater. Cumque senex requisisset, quo pergeret, respondit: In Scythiam vado, vt etiam nostras sportellas huc deferã. Quod cum audisset senex, compunctus cœpit pœnitere, lachrymando dicens: Indulgete mihi dulcissimi, quoniam charitas vestra fructum meum abstulit. (Ibidem §. 136.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Charitatiuus frater ansas de suis sportis resoluens alteri indigenti transmisit.

DIcebat de quodam fratre, qui cũ fecisset sportas, & imposuisset eis ansas, audiuit vicinum suum alium monachum dicentem: Quid facio, quia proximum est mercatum, & non habeo ansas quas imponam sportellis meis? Ille vero audiens resoluit ansas quas imposuerat sportis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce, istas superfluas habeo, tolle & pone in sportas tuas. Et fecit opus fratris sui proficere, proprium autem opus reliquit imperfectum. (Lib. de charitate nu. 4. in vitis PP.

EXEMPLVM IX.

Charitatiui messores infirmum non valentem laborare, ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt.

PErrexerunt aliquãdo tres fratres ad messem, & susceperunt certum spatium sexaginta modiorum, quod meterent. Vnus autem ex eis prima ipsa die infirmari cœpit, & reuersus est ad cellam suam. Duo autem qui remanserunt, vnus alteri dixit: Ecce, frater, vides quia incurrit in ęgritudinem frater noster: extorque ergò tu animo tuo parum, & ego similiter meo paululũ, & credam' in Deo nostro quia per orationes eius implebimus nos duo opera eius, & metem' partem ipsius. Cùm ergo expleuissent messem totius loci illius quem susceperant venerunt accipere mercedes suas, & vocauerunt fratrem, dicentes: Frater veni accipe laborem tuum. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiam, qui non messui? Et illi dixerũt ei: Orationibus tuis consũmata est messis, veni ergò accipe mercedem tuam. Facta est ergò plurima contentio inter eos de hac re, illo scilicet dicente, non accipio quia non laboraui: illis verò non adquiescentibus nisi & ipse acciperet partem suam. Abierunt ergo ad iudicium magni senis cuiusdã, & dicit ei frater ille: Perreximus non tres vt meteremus in agro cuiusdam ad mercedes. Cùm autem venissemus ad locum quem messuri essemus, ipsa prima die in ægritudinem cecidi, & reuersus sum in cellam meam, nec vna die metere præualui cum eis, & nunc cogunt me fratres isti, dicentes: Veni accipe mercedem, vbi non laboraui. Dixerunt autem & illi fratres: Reuera tres fuimus, & perreximus metere, & suscepimus spatium sexaginta modiorum quod meteremus, & si fuissemus toti trescum grandi labore vix potuissemus explicare illud. Orationibus autem fratris huius nos duo velocius quam tres potuimus, & demessuimus agrum, & dicimus ei. Veni accipe mercedes tuas, & non vult. Hęc audiens senex, miratus est, & dixit vni de monachis suis: percute signum in cella fratrum, vt congregentur hic omnes. Qui cùm venissent, dixit eis: Venite fratres, & audite hoc iustum iudicium, & indicauit eis omnia senex, & adiudicauit illum vt acciperet mercedes suas, & faceret ex eis mercedibus, quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus & plorans, & sibi præiudicatum fuisse dicebat. (Ibidem numero 13.

EXEMPLVM X.

Charitatiui fratres sancti Francisci pro alterutro se lapidum ictibus opponebant.

TANTA charitas ardebat in eis, quod facile ipsis videbatur tradere corpora morti, non solum

pro Christi amore sed etiam pro salute animæ, vel corporum suorum confratrum. Vnde quadam die, cum duo ex ipsis fratribus simul irent inuenerunt quendam fatuum, qui cœpit lapides iactare in eos. Videns ergo vnus eorum lapides iactari in altum, opposuit se statim ictibus lapidum volens potius se percuti quam fratrem suum propter charitatem mutuam, qua flagrabat. Sicq; parati erant vnus pro altero ponere vitam suam. Erant enim in humilitate & charitate fundati, & radicati, in tantum vt vnus reuereretur alterum quasi patrem & Dominũ, atque illi qui officio prælationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores & viliores cæteris viderentur Omnes quoq; se totos ad obediendũ præbebant, ad præcipientis voluntatem se continuo præparantes: non discernebant inter iustum & iniustum præceptum, quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum Domini voluntatem. (Ex Chronico Minorum Gallico cap. 3c.

EXEMPLVM XI.

Charitatis fraternæ obseruatio docente sancto Ioanne Euangelista sufficit ad salutem.

BEatus Ioannes, vt testatur Hieronymus, cum vsq; ad suam vltimã senectutem Ephesi moraretur, & vix inter discipulorum manus ad Ecclesiam deferretur, nec plura verba dicere posset, ad quamlibet pausam hoc dicebat: Filioli mei diligite alterutrum. Tandem fratres qui cum eo erant admirantes, quod semper eadẽ diceret, dixerũt ei: Magister, quare sẽper eadem loqueris? Qui respondit: quia præceptum Domini est, & si solũ hoc fiat sufficit. (Hieronymus in Commẽtarijs in Epistolam ad Galatas lib. 3. capite 6.

EXEMPLVM XII.

Quomodo charitatiuum hospitalarium continentes Angeli ad cœlestes sedes deduxerunt.

ERat in monasterio Cruciferorum Diœcesis Monasteriensis, laicus quidam frater ad recipiendum hospites deputatus. Et is ne temere sibi iudicium Domini vsurparet, & alienũ seruũ contra præceptũ Apostoli, qui suo Domino aut stat aut cadit videretur iudicare, sine omni personarum acceptione bonos & malos, probos & improbos, disciplinatos & insolentes cum tanta humilitate, tantaque charitate recepit, pauit, ministrauit, quasi omnium vnica mater esset, & sibi soli eorum videretur cura incumbere. Cum igitur in extremis laboraret & tempus esset præmia laborum recipere, contigit quendam laicum fratrem iterum ad infirmarium in qua infirmus decubuit, quandam dulcissimam melodiam, quasi concinentium in choro puerorum ceu à lõge resonãtem audire, quapropter stupens, & vix seipsum comprehendens infirmatorium ingreditur, & moriturum vtrum ne & ipse canoras iuuenũ voces percepisset sciscitatur. At ægrotus, paululum, inquit, ante egressum tuum ad me introierunt huc quidam formosi satis, sed mihi incogniti iuuenes. qui cum dulcibus cantilenis aliquamdiu inualidi atq; infirmi corporis mei mitigassent dolores, suspicatus ego si forte pauperes essent, & cantibus eleemosynas postularent, animo ad eos, dixi: Dulces filioli mei quamdiu potui cum omni charitate omnibus pauperibus quantũ permisit paupertas nostra libẽter ministraui: nũc quia vt videre potestis ad hæc faciẽda vires nõ suppetũt, ad cocũ pergite, & hic qui a Deus est, larga vobis manu eleemosynam ministrabit. Et in hęc verba dimisi eos, sed quoniã abierũt, vel quã fuerint omnino nõ scio. Quod audiẽs

frater

frater cùm huiusmodi iuuenes infra claustra monasterij penitus visi non essent, vel Angelos fuisse, vel alios sanctos suspicatus, dignam laudem Deo de exhibita pietate refudit Hospitalarius verò post hęc citissimè, sed & deuotissimè moriens (vt piè creditur) vna cum concinentibus Angelis ad cœlestem patriam commeauit, dignam mercedem pro exhibita charitate capturus, de quo sit Deus benedictus in secula. Amen. (Collector Magni Speculi exemplorum. in principio huius speculi.

EXEMPLVM XIII.

* *Charitatis præcepta erga proximum obseruans, mox à submersione in cœlum ab Angelis deducitur.*

LEgitur exemplum quod quidam plebanus sicut temporalibus diuitijs, ita & vitijs deditus erat; habuit tamen valde deuotam coniugem, ad cuius suggestionē religiosos habebat in honore. Contigit autem vt ad illius domum diuerterent quidam fratres. Itaque tempore prandij dixit Domina fratribus: Rogo vos boni patres vt dicatis aliqua verba salutis, quia illa valde sunt nobis necessaria, si Dominus non ægre ferret. Et Dominus ait: Ego similiter peto vt dicatis, sed breuia verba quia etiam prędicationem tædiosum mihi est audire propter prolixitatem. Tūc vnus fratrum ait: Ego vobis dicam breuia verba tam fructuosa, quod si ea seruaueritis, in iudicio generali animam meā, qua à iuuentute Deo seruiui obligo pro anima vestra. At ille: Dicite (ait) & ego iureiurando protestor seruare. Cui ille: Dixit Saluator in Euangelio: Quodcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Et rursus per Thobiā Spiritus sanctus ait: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Si hæc seruaueris proculdubio saluus eris. Cui diues: Repete (ait) pater: Quod cum frater fecisset, & ille didicisset, rogat ipsum fratrem, vt ipsa breuiter declararet. Et ille respondit. Hic est intellectus verborum istorum. Quod tu ex quo es magnus Dominus, velis vt tui tibi essent fideles, te honorarēt, tibique decenter seruirēt: si, cum Deus sit Dominus tuus, sis fidelis, ipsum solum adorādo, nomen illius honorando, ac illi saltem diebus festiuis seruiendo. Item si esses pater, desiderares quod filij tui honorarent te, tu quoque similiter facito erga Deum. Item nolles quod quis te occideret, aut adulterium in domo tua committeret, aut bona tua furaretur, vel falsum contra te ferret aliquis testimonium, aut concupisceret bona tua, vel vxorem: sic tu debes facere, & si horū contrarium quandoque quis fecisset, velles vt de hoc tibi satisfaceret. Ait diues: In veritate pauca ista verba profundam continent scientiam: Veruntamen Deo fauente ea adimplere curabo. Interim verò cœpit hæc verba sollicite ruminare, & inuenit se in multis illis contraria egisse, nam quibusdam molendinos, quibusdam possessiones in pignus diu tenuisse, plerisque iniuriam & verbera intulisse recogitabat. Proclamare igitur fecit, se omnibus quibus debitor erat satisfacturum. Denique cum tristaretur propter magnam temporalium bonorum diminutionem, ait suis militibus: Eamus recreationis ergo ad venandum, vnde orta tempestate & pluuiarum abundantia cū vacui redirēt, vidit in via molendinum cuiusdam pauperis à torrente dissipari & euerti, hominemque cuius fuerat insufficiētem esse ad eum reparandum, ait suis: Hoc est quod ego promisi seruaturū, si enim essem talis pauper, optarem vt potentior me adiuuaret. Vnde resilientes milites de suis equis trabes & rotam in locum pristinum iussu istius diuitis reposuerunt. Rursus progredientes vlterius repererunt quendam peregrinum pauperem, quem dum vidisset

diſſet Dominus ait ſuis militibus: Hoc etiam eſt de illis quod ego facere promiſi, ſi enim eſſem adeo pauper optarem vt aliquis mihi auxiliaretur, & humane reficeret. Dixit itaque pauperi: Sequere me, & bene tibi prouidebo de hoſpitio & victu. Cui pauper: Domine (ait) à prædicatoribus audiui quod Chriſtus tale opus miſericordiæ ſibi deputat exhibitum, & ideo ita remunerat. Venientes pariter ad domum, & accepta manu pauperis Dominus conſorti ſuæ. En ego hoſpitem tibi adduxi, curam ergo iſtius habeto. At illa: In veritate, inquit, vtilis eſt talis hoſpes, pro quo Chriſtus ſe obligauit debitorem. Cumque laute pauperem hoſpitio excepiſſet, ſero prope cubiculum ſuum, illi pauperi lectum ſumptuoſum diſpoſuit, media autem nocte cœpit pauper ſitire & dicere: En ſiti morior. Quod cum ille Dominus audiſſet, accepto gladio ait: Domina quid eſt hoc? At illa: Auſcultemus Domine attentè, & videamus quid ſit, quo facto aduerterunt pauperem dicentem: En morior ſiti. Tunc ait Dominus. Hoc etiã eſt quod promiſi ſeruare, quod ſi ipſe eſſem pauper, & neſcirem inter tot gradus quo tranſirem, vehemẽter deſiderarem quod aliquis mihi potum prẽſtaret, potum igitur porrigam, qui accepta camiſia iuit ad ciſternam pro capienda aqua, & in illam ruit præceps: mane autẽ facto, & recedente paupere interrogare cœpit Domina famulos ſuos de domino & marito ſuo, de quo vnanimiter nihil ſcire reſpõderunt. At illa: Ite (inquit) ad omnes Eccleſias, & monaſteria inquirentes de illo; quia poſt beatum fratrum aduentum totaliter in alium virum (vt ſcitis mutatus eſt.) Quibus redeuntibus, nec eum inuenientibus ait Domina: Mitte Anchoram in ciſternam, ne fortè lapſus ſit in illam, quia potum ferre pauperi iuerat. Quo facto extraxerunt illum mortuum, & plangentibus omnibus, conſpiciũt in collo illius circulum aureum Angelicis manibus ſic præparatum, quod nec extrahi poſſet, nec iunctura illius vlla appareret: ſed ſcripturam hanc continebat. Nos Angeli prius animã iſtius duximus in cœlum, quam corpus fuiſſet infrigidatum in ciſternã, quia in miſericordiæ operibus vitam finiuit. Quibus auditis & viſis, vxor cum familia repleti gaudio magno, vocant Epiſcopum ciuitatis; & ille manibus circulum contractans mirabatur, & protinus hoc miraculum inſinuauit ſummo Pontifici, & diuerſis mundi potentibus. Tunc vxor flexis genibus ait: O miſericors Domine Deus, gratias tibi ago quod me tali viro ſociaſti, qui iã certitudinaliter in tua tecũ lætatur gloria, adiuua & me Domine Rex æternæ gloriæ, vt cõſors illius gloriæ effici merear, quæ venditis omnibus Chriſto ſeruiuit deuotè. O igitur diuina lex, quàm breuis, & quàm vtilis! O lex Dei immaculata! O lex chriſtiana ſalutifera! tu contineris in lege naturæ, tu es plena charitate, tu es donum Dei gratuitum, tu ſola rectificas animas, & eas ducis ad glorioſam vitam æternam. (Hugarius ſiue Vngarus Minorita in expoſitione Symboli quæ gemma fidei dicitur ſerm. 7.)

EXEMPLVM XIV.

* *Charitas operit peccata aliena.*

QVid Amon ſanctiſſimus effecit, cum ad eum fratres quidam veniſſent bili atque ira perciti, dicentes: Eia pater intuere mulierem, quæ in cella huius fratris eſt: Bone Deus! quæ miſerationis viſcera oſtendit, quantam præ ſe tulit anima illa ſanctiſſima charitatem. Cùm enim non ignoraret, mulierem ſub pithario ſiue dolioſo abſconditam haberi, latereque ibi, ingreſſus cellam, ſuper pitharium ſiue doliolum ſedit, iuſſitque vt cellam vniuerſam fratres perſcrutarentur, & quærerent. Sed cum

nihil penitus inuenissent, dixit ad eos: Parcat vobis Deus, fratres. Quo facto penè illos confusos dimisit, præmonuitq; ne facile quicquam aduersus proximum crederent. Illum verò fratrem correctione sua modestum, ac sobrium reddidit. Nactus enim oportunum tempus, expulsis omnibus manum illius apprehendit, & ait illi: Attende tibi frater, & curam tui solius habe. Ille verò compunctus statim resipuit, & senis humanitate sanatus est. (S. Dorotheus sermone 9. ad Monachos.

EXEMPLVM XV.

Pastor bonus Paulinus Episcopus primo omnia sua, deinde seipsum pro subditis dedit.

DVM sæuientium VVandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multiq; essent de hac terra in Africanam regionem traducti, vir Domini Paulinus cuncta quæ ad Episcopatus vsum habere poterat, captiuis indigentibus largitus est. Cumq; iam nihil omnino superesset quod parētibus dari potuisset, quadam die quædam vidua aduenit, quæ à Regis VVandalorum genero filium suum in captiuitatem funero filium suum in captiuitatem fuisse ductum perhibuit, atq; à viro Dei huius precium postulauit, si fortè illius Dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei, magnopere quid petēti fœminæ dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud nisi se inuenit. petentiq; fœminæ respondit, dicēs: Mulier, quod possim tibi dare nō habeo, sed memetipsum tolle, me seruum iuris tui esse profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiēs, irrisionem potius credidit; quā compassionem. At ille, vt erat vir eloquentissimus, & valde in exterioribus quibusq; studijs eruditus, dubitanti fęminę citius persuasit, vt audita crederet, & pro receptione filij in seruitium tradere nō dubitaret Episcopum. Perrexerunt ergo vterq; in Africam. Procedente autem regis genero, qui eius filium habebat, vidua rogatura se obtulit. ac prius petiuit, vt ei filius donari debuisset. Quod cum vir barbarus, typo superbiæ turgidus, gaudio transitorię prosperitatis inflatus non solum facere, sed & audire despiceret, vidua subiunxit, dicens: Ecce hominem hunc pro eo vicarium præbeo, & tolummodo pietatē in me exhibens, mihi filium meum vnicum redde. Cumq; ille venusti vultus hominem cōspexisset, quam artem nosset inquisiuit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cùm in nutriēdis oleribus quia peritus esset, audiuit. Suscepit itaque seruum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto vidua ex Africana regione discessit. Paulinus verò excolendi horti suscipit curam. Cumq; idem Regis gener crebrò ingrederetur hortum, suumq; hortulanum quædam requireret, & sapientem valde esse hominē videret, amicos cœpit familiares deserere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atq; sermonibus eius delectari. Cui Paulinus quotidie ad mensam olera, virentesq; herbas deferre cōsueuerat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumq; hoc diutius ageretur, quadam die Domino suo secum secretius loquenti ait: Vide quid agas, & VVandalorum regnum qualiter disponi debeat, prouide, quia Rex citius & cum omni celeritate moriturus est. Quod ille audiens, quia ab eodem Rege præ cæteris diligebatur, ei minimè tacuit, sed quid à suo hortulano, sapienti scilicet viro, agnouisset, indicauit. Quod dum Rex audisset, illico respondit: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre. Cui gener eius, vene-

rabilis Paulini temporalis Dominus respondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre cōsueuit. Has itaq; hunc ad mensam meam deportare facio, vt quis sit qui mihi hæc locutus sit, agnoscas. Factumq; est. Et dū Rex ad prandendum discubuit. Paulinus ex suo opere olera quæque & virentia delaturus aduenit: Cumq; hūc Rex subitò cōspexisset, intremuit, atq; accersito eius Domino, sibi per filiā propinquo, ei secretū, quod prius absconderat indicauit, dicens: Verum est quod audisti. Nā nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percontare quisnā sit, nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, vt conspicitur esse nō suspicor. Tunc Regis gener secretò Paulinum tulit, & quisnam esset, inquisiuit. Cui vir Dei respondit. Seruus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumq; ille instanter requireret, vt non quid esset, sed quid in sua patria fuisset, indicaret, atque hoc ab eo facta iteratione frequentis inquisitionis requireret vir Dei constrictus, magnisq; coniurationibus, iam non valens negare quid esset, Episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor eius audiens valde pertimuit, atque humiliter obtulit, dicēs: Pete quod vis, quatenus ad terram tuam à me cum magno munere reuertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum est beneficium quod impendere mihi potes, vt omnes ciuitatis meæ captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana regione requisiti, cum onustis frumento nauibus pro venerabilis viri Paulini satisfactione in eius comitatu laxati sunt. Post non multos verò dies VVandalorum Rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispēsante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, vt omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret, & qui se in seruitium tradiderat, cum multis à seruitio ad libertatem rediret, illum videlicet imitatus qui formam serui assūpsit, ne nos essemus serui peccati. Cuius sequens vestigia. Paulinus ad tēpus voluntariè seruus factus est solus, vt esset postmodum liber cū multis. (Gregorius Dialogi lib. 3. cap. 1.

EXEMPLVM XVI.

Aliud charitatis exemplū in pauperes Scholares.

SImiliter in mēse Maio quādo herbę agrestes maximè valent pro medicamentis, pius pater nō est oblitus pauperum suorum, sciēs ergo multos esse debiles, scabiosos, & vlcerosos; fecit eos ad domum suam venire certo die & hora pro quadam medicina, & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis suscipienda. Quibus bene balneatis & lotis, lectulum parauit mundissimum pro sudoribus eorum abstergēdis, datoq; poculo & consolationis verbo, cum ingenti lætitia ibant ad sua hospitia mutuo inter se conferentes. Quā bonus & pius homo est iste Dominus Florentius, & quàm boni fratres sunt isti cum eo habitantes, qui nobis propter Deum gratis talia præstant. Quodam tempore in quadragesima, cum tempora essent aliquatenus cara, & pauperes mēdicantes grauarentur inopia, multi ad solatium misericordissimi patris Florentij obsectādo cōfugerunt, sperantes qualecūque subsidium inuenire, quia nemo vacuus, nemo inconsolatus inde consueuit abire. In tali ergò articulo misericordiarū pater condoluit fame afflictis & pauperibus deuotis, habitoq; consilio cū fratribus suis, quęsiuit optimū modum succurēdi egenis, qui ita erāt attenuati rebus, vt neq; æs in ç onis, neq; panes haberēt in saccellis. Tūc vnanimiter fratres accensi sunt ad succurrēdū pauperū turmis, & pręcipuè in tam

ſancto tempore quadrageſimæ, quando aguntur dies pœnitentiæ, & largiora miſericordiæ ſtipendia exuberare debent erga indigentes, panem pro Deo multis precibus poſtulantes, ſicut in Eſaia legitur: Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagoſque induc in domum tuam. Cùm videris nudum operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris. Statuerunt ergo firmiter aliquid ſibi ſubtrahere, & pauperibus contribuere copioſius, atque vltrà ſolitum tempus laboris vnam horam abijcere quotidiano operi ſuo per totam quadrageſimam pro pauperibus, & quidquid illa hora ſcribendo lucrarentur, hoc integrè collectum prouiſori pauperum tradere, vt ille conſequenter neceſſaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter miniſtraret. Hoc idem fecerunt in alijs domibus quidam fratres ſcriptores, & officiales ex proprijs laboribus eleëmoſynam Deo immolantes, ſeipſos ſponte caſtigantes, & pauperes feliciſſimè recreantes. (Idem Thomas à Kempis in vita D. Florentij Radevvini cap. 16.

CIBVS.

Cibos nimis curiosè diſcernens frater, niſi emendatus, pitantiam beatæ Mariæ impetrare non potuit.

FVit item in Clareualle monachus quidam, qui quamuis homo bonæ voluntatis exiſteret, corpore tamen delicatus, atque infirmus erat, & propterea in obſeruatione medicaminum curioſus, atque ſuperſtitioſus. Clemens autem Dominus, qui miſericorditer ſolet errantes corrigere, ipſum voluit ad viam veritatis reducere, talique modo viſitationem ſuam ſimpliciter delinquenti propalare dignatus eſt. Aſpiciebat idem frater in viſu noctis, & ecce vniuerſitas fratrum quaſi ad laudes diuini ſeruitij celebrandas ad eccleſiam feſtinabat. Porrò ad oſtium ipſius Eccleſiæ ſtabat illa tam humilis, quàm ſublimis mater miſericordiæ pia virgo Maria, quæ tanquam prætioſi electuarij pyxidem portans, ſingulis fratribus oratorium intrantibus, ſingula ex eo cochlearia dulciſſima ſua manu dignanter tribuebat, & mira dulcedine guſtantes reficiebat. Quo viſo frater ille gratulatus eſt vehementer, reputans ſecum quod ipſe cœleſtis illius alimoniæ ſine obſtaculo particeps fieri deberet. Cumque ad manum pijſſimæ procuratricis accederet, benigniſſima diſſimulatrix, & verè mitis virgo repulit eum dicens: Nunquid meo medicamine opus habes? nonne ſapiens medicus es? & tuimet curam ſollicitè geris? Vade itaque, vade & tuis medicamentis ſicut volueris vtere, quoniam de his qui curam ſuam ſuper Dominum & filium meum iactant, cura eſt mihi. Quod cum ille audiſſet, erubuit, & petens indulgentiam, promiſit ei quod ſe amplius de ipſo non intromitteret, ſed totam vitæ ſuæ curam Deo, & ſibi committeret. Ad quā ſponſionem, generale refugium omnium Chriſtianorum ſatisfactione accepta, benigniſſimè pœnitenti veniam & gratiam indulſit, & medicamenti ſalutiferæ pitantiæ pabulum impertiuit. Guſtata ergo benedictione cœleſtis antidoti, protinus à ſua teneritudine, & infirmitate frater ille conualuit, & abdicatis omnibus medicamentis & delicatioribus alimentis, ad communes cibos ſe tranſtulit. Ideoque cooperante gratia Dei, breui decorem & fortitudinem cum ſalute corporis, & animæ pariter induit. (Lib. 7. Specul. hiſt. Vincent. cap. 101.

CINERES SACRI.

Cineres sacros deridens carnifex densitate cinerum suffocatus est.

RETulit mihi Theodoricus noster monachus, quondam Comes in VVieda, rem satis mirabilem. Noui, inquit, in Confluentia carnificem quendam, hominem in officio suo probum satis, nomen illius exprimens. Hic cum tempore quodam, tertia feria ante cineres, totam penè noctem in comessationibus expendisset, manè, quasi ad abluendas carnes, eum quodam suo collega tabernam intrauit. Cumq; ad officium missæ pulsaretur, & fideles ad Ecclesiam confluerent, necnon ex eadem taberna, iamq; soli hi duo illic remanentes potarent, ait alter carnifici: Certè modò diu nimis expectauimus, eamus ergo ad Ecclesiam propter sacros cineres. Cui ille, mysterium cinerum irridendo, respondit: Sede ego tibi dabo cineres, & tu mihi, tollensque cineres de latere, iactauit super caput eius & ecce mox pœna irrisionis subsecuta est. Nam statim circa caput, & faciem, tantum sensit puluerem, ac si follibus ei insufflaretur. Cumque territus clamaret, tantum ore cineres hausit, vt penè suffocatus fuisset. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem videntes, ductus est in proximam insulam, in qua non puluis, sed gramen erat, sed nihil ei profuit, in Rheno, in pomerio, in solario, neque in aliquo loco à turbine cinerum se defendere potuit, à quibus tandem suffocatus, pœnam irrisionis soluit. (Cæsarius lib. 10. cap. 53.

CIRCVMSTANTIAE PECCATORVM.

Circumstantias peccatorum scrupulosè confitens frater aurea meruit corona fulciri.

QVidam frater magnæ auctoritatis in ordine vitæ & famę pręclarus in prouincia Lombardiæ narrauit, quod cum esset nouitius tempore beati Dominici, & post confessionem quadam nocte post matutinas ante altare paululũ obdormisset, audiuit vocem dicentem sibi: vade, & iterum rade caput tuum. Qui euigilãs interpretatus eum, quod iterum moneretur confiteri, & melius circumstantias omnes. Vnde ad beatum Dominicum se prosternens confessus est omnia cum contritione & maiori attentione quam prius fecisset. Qui cũ postmodum paululum recepisset quietis, vidit Angelum descendentem de cęlo & in manu portantem coronam aurçam miro modo ornatam, & appropinquans posuit in capite eius. Euigilans ergo frater se multum consolatum inuenit, & gratias egit Deo. (Ex vitis FF. prædicatorum parte 4. cap. 7.

CLEMENTIA.

* *Clementia seueritate, & seueritas clementiâ temperanda est.*

CVM quidam vitæ Pij V. summi Pontificis insidiatus esset, deprehensæque essent literæ eius rei iudices, vocatis duobus præstantissimis Cardinalibus eas exhibuit, quas cum reus à se scriptas obsignatasque fateretur, supplexque procumberet ad pedes Sanctissimi senis, ait illi Pontifex: optare tuum sit, vis iure vtar, an misericordia? cumque ille lachrymãs demisissime veniam peteret, ei vltro benedixit, impo[...]ro, sibique, & te-

stibus qui aderant perpetui silentij pœna, sed tantam eius benignitatẽ & clementiam quis vnquam tacuisset? Fratris verò sui filiũ à piratis captum atq; in Africam abductũ pecunia redemit, donauitq; honestis opibus, admonitũ ne ijs & abuteretur, & cum ille sæpè verbis castigatus satis obsequens non esset, Pius cereum accendit, vocatumque ad se nepotem suum, quamprimũ abire iussit extra Apostolicæ ditionis fines, antequam ignis extingueretur. (Papirius Massonus lib. 6. de Episc. Vrbis in vita Pij V.

COMMVNIO.

EXEMPLVM I.

Communicantium nomine Angelus Domini Piemone vidente diuersimode scripsit.

Vidimus admirabilem presbyterũ nomine Piamonem, totius humilitatis & benignitatis virum, habentem etiam reuelationum gratiã. Deniq; quodam tempore cum Domino sacrificium offerret, vidit angelum Dei stantẽ iuxta altare & vniuscuiusq; monachorum accedentium ad altare scribentem nomina in libro, quem tenebat manibus, quorundam tamen non scribentem. Cumque diligenter obseruasset senior qui essent, quorum nomina nõ scripsisset, postquam sunt completa mysteria, vnumquemque eorum seorsum vocans percontatur quid eis in occulto peccati fuisset admissum, & inuenit ex confessione vnumquemq; eorum peccati mortalis obnoxium. Tunc hortatur eos pœnitentiam agere, & semetipsum cum eis ante Dominum prosternens, die ac nocte tanquam ipse eorum peccatis esset obnoxius flebat, & tamdiu permansit cum eis in pœnitentia & lachrymis, donec iterum videret eundem Angelum stantem, & scribentem accedentium nomina, & posteaquam omniũ scripsit, tunc etiam illos ex nominib. euocantem, & ad reconciliationem altaris inuitantem. At verò vbi hoc senior vidit, intellexit eorum susceptam esse pœnitentiam, & sic eos altari tota cum gratulatione restituit. (in vitis PP. vita 31. S. Piamonis.

EXEMPLVM II.

Incantationibus mulier raro communicans in equam mutatur.

Vir quidam Ægyptius concupiuit ingenuam mulierem maritatã, & non valens eam expugnare, locutus est malefico dicens: Facito, ea vt amet me, & age vt proijciat eam vir eius. Accipiens autem maleficus sufficienter vsus est maleficio, & fecit eam equam videri. Videns aũt vir eius veniens foris mirabatur, quia in lecto eius equa iaceret, & cœpit plãgere, & eiulare. Nã loquebatur animali, & responsum non dabat. Itaque precatus est presbyteros vici, & adducens ostendit eis. Qui non inuenerunt calamitatis causam. Illa autẽ vsq; ad tres dies neque fenum accipiebat quomodo equa, neque panem sicut homo, vtroque priuata cibo. Ad vltimum vt glorificaretur Deus, & appareret virtus sancti Macharij, ascendit in cor viri vt duceret eam in solitudinem, & vinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cùm appropinquaret ergo stabant fratres iuxta cellam Macharij litigantes, & dicentes, quid adduxisti huc equam istam? Dicit eis, vt misericordiam consequatur. Dicunt ei: quid enim habet? Qui respondit: Vxor mea erat, & in equam conuersa est, & hodie habet tertium diem non gustans quicquam. Qui retulerunt sãcto Machario intus oranti, cui illius aduentum reuelauerat Deus. Respondit ergo fratribus, dicit eis: Equi vos estis, qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non est transfigurata, sed

sed solum in oculis eorum qui seducuntur, videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice perunxit eam nudam & superorauit, & statim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dans autem ei cibum fecit eam manducare, & dimisit eum proprio viro gratias referentem Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam cesses à communione. Hæc autem tibi euenerunt, quia per quinque septimanas non appropinquasti diuinis. (Palladius Idem vita 19. Macharij Ægyptij.

EXEMPLVM III.

Luxuriosus sacerdos vlcere pessimo percutitur à domino, & dato iuramento quod de cætero non celebraret, à sancto Machario curatur.

QVodam tẽpore visitationis atq; ædificationis gratia perrexi ego Palladius ad eum, & inueni ante ostium atrij eius iacentem quendam presbyterum toto corpore vlceribus plenum, capitis autem eius etiam ipsa ossa computruerant: qui ideo aduenerat, vt orationibus eius sanitatem reciperet. Sed sanctus Macharius non suscipiebat eum. Ego autem prostraui me in terram ante pedes eius, & deprecabar vt susciperet eum. Respondensq; vir beatus, dixit mihi: Indign⁹ est vt sanitatem recipiat, sed magis increpa eum, & suade ei vt non audeat accedere ad sacrosanctum altare Domini, & offerre sacrificium Domino, quia fornicando offert, & propter hoc castigatur. Suade ergo ei, vt resipiscat, & condignam agat pœnitentiam vt misericordiam à Domino mereatur accipere. Itaq; ego egressus ad illum infirmum, dixi ei omnia. Et ille terribiliter conturbatus, intremuit, iurauitq; quia in exitum vitæ suæ nõ vsurparet ad altare Domini accedere. Postquam hoc præcepit, vt ingrederetur, suscepitq; eum, & dixit ei: Credis quia Deus est, quem nihil latet? respondit, Etiam Domine. Dixit ei: Nũquid potuisti illudere, aut latere Deum? Respondit, non. Ait ergo: Si ergo cognoscis tanti criminis peccatum tuum, & Dei castigationem intelligis, pro qua causa tanti mala plaga in corpore tuo est, ideoque percussus es, cessa à malis tuis, & corrige de cætero, & confitere semper cum lachrymis pœnitentiæ, & intimo cordis dolore in conspectu Domini peccatum tuum, vt in die iudicij possis aliquam misericordiam ac pietatẽ Domini inuenire. Dedit ergo sacramentum se nunquam peccare, neq; ad sacrosanctum altare accedere, nec oblationem consecrare, sed sicut laici sortem habere. Itaque post hoc imposuit ei manum, & orauit pro eo ad Dominum, & paucis diebus sanus factus est, capilliq; eius creuerunt, & abijt sanus. (Palladius vita 28. Macharij Alexand.

EXEMPLVM IV.

Communicantium diuersos esse vultus quidam sanctus Episcopus Domino reuelante conspexit.

NArrauit quidam senex de quodã Episcopo, vt maximè ex eo fiduciam accipientes, diligentiam haberemus nostræ salutis. Nunciauerunt quidam Episcopo qui apud nos consistebat, sicut hæc ipse Episcopus referebat, ꝙ quædam secularium matronarum duæ essent mulieres fideles, quæ quasi impudicè viuerent. Episcopus autem ex his quæ ei nunciata fuerant commotus est, & suspicatus ne fortè & aliæ huiusmodi essent, ad deprecandum Deum se conuertit, inde certus effici rogans: quod & meruit. Post diuinam enim illã atque terribilem consecrationem, dum accederent singuli ad participationem sancti mysterij, per vultus eorũ cernebat, quibus vnaquæque anima subia-

subiaceret peccatis. Et peccatorum quidem hominum videbat facies nigras, quosdam verò ipsorum tanquam ab ęstu exustas facies habentes, oculos autem igneos & sanguineos: alios autem eorum claros quidem facie, candidos verò amictu. Et alij quidem dū acciperent corpus Domini, exurebat & incēdebat eos: alijs autem sicut lumē efficiebatur in se, & per os ingressum omne eorum corpus illustrabat. Erant autem inter eos etiam qui solitariam vitam elegerant, & qui in coniugijs erant, qui & ipsi ita esse videbātur. Deinde conuertit se, & cœpit etiam mulieribus distribuere, vt cognosceret & ipsarum quales essent animæ. Et vidit simili modo ex illis fieri nigras atque rubeas facies eorū, sanguineas quoque & albas. Inter ipsas autem aduenerunt & illæ duę mulieres, quæ accusatæ erant ipsi Episcopo, propter quas maximę ad hanc precem, & præuidentiam venerat. Cernit etiam & ipsas duas dum accedunt ad sanctum mysterium, clarum habentes vultum, honorificum, candidis verò stolis circumamictas. Deinde cùm ipse participatę fuissent mysterijs Christi, factæ sunt sicut à lumine illustratæ. Rursus Episcopus ad solitam precem conuertebatur, supplicans Deo, discere cupiens modum reuelationū quæ ei demonstratæ fuerant. Astitit autem ei Angelus Domini, & de singulis interrogare præcipiebat. Sanctus verò Episcopus continuo de illis duabus sciscitabatur mulieribus, si vera esset illa prima accusatio, an falsa. At vero angelus asserebat, vera esse omnia quæ de eis dicta fuerant. Episcopus quoque ait ad Angelum: Et quomodo in perceptione corporis Christi splendidæ erant facies earū, albas autem stolas habebant, lumine quoque fulgebant non paruo? Et Angelus: Eo quod pœnituerint de actibus suis, & discesserint ab ipsis cum lachrymis, & gemitibus, eleemosynis pauperum, & per confessionem diuinum meruerūt numerum, & de cætero nequaquam in his malis ambulare promittentes, si quidem de prioribus delictis veniā mereantur, & meruerunt propter hoc diuinam immutationem, & a criminibus absolutæ sunt & viuent deinceps sobriè, piè, ac iustè. Ait autem Episcopus ad Angelum: Obsecro te, dic mihi etiam vultuum differentias eorum, quibus peccatis vnusquisque eorum subiaceat, vt etiā de his cognoscens, ab omni liberer ignorantia. Angelus autem Domini dixit ad eum: Hi quidem, qui splendido atq; hilari sunt vultu, in sobrietate, & castitate, & iustitia viuunt, modesti quoque, & condolentes, ac misericordes sunt. Hi verò, qui nigras habent facies fornicationis & libidinis operarij sunt, cæterorumque scelerum, & delictorum, Hi vero, qui apparuerunt sanguinei atque rubei, in malignitate & iniustitia viuentes sunt, amantes detractiones, blasphemias, & dolosi, & homicidę sunt. Rursum dicit Angelus: Adiuua eos, si quidem salutem eorum desideras: propterea enim meruisti orationum tuarum effectum, videndo discipulorum peccata, vt per admonitiones atque obsecrationes meliorares eos, & per pœnitentiam conuerteres eos ad Deum, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit à mortuis. Quantacūque igitur tibi virtus est, & studiū, ac dilectio circa Dominum tuū Christum, eorum gere prouidentiam, vt conuertantur à peccatis proprijs ad Dominum: suadens eis manifestansque, quibus delictis subiaceāt, ne propriam desperent salutē. Ex hoc enim pœnitentibus quidem illis, & conuertentibus ad Dominum, animabus eorum erit salus & epulatio futurorum bonorum: tibi vero erit plurima merces, imitando Dominum tuum, qui cœlos quidem non reliquit, in terris autem demonstratus est propter salutem hominum.

(Lib. de prouidentia in vitis PP. nu. 24.

EXEMPLVM V.

Communicans deuotè frater mirabili modo à capitis dolore sanatur.

FRater quidam nomine Petrus Coeles cum in adolescentia sua, Clareuallis, postmodum futurus Abbas, in obseruantia sacri ordinis satageret, quotidie semetipsum exhiberet hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. quoniam omnes pie in Christo viuere cupientes, persecutiones inimici sustinent, permittente Deo, qui omnia ad salutem electorum operatur. grauissima capitis passione laborare cœpit: quam passionem fortis miles Christi patienter tolerabat, studens semper in dolore gratias agere, & viperam propriæ voluntatis à murmure compescere. Et licet optaret cum propheta vt ingrederetur putredo in ossibus eius quatenus requiescere mereretur in die tribulationis, pro eo tamen magis animo grauabatur, quod spiritum in eo promptissimum ad ardua quæque virtutum, caro infirma pro voto subsequi non valebat. Quadam itaque nocte Dominica cum sacris vigilijs interesset, sentiens se præfato incommodo solito amplius stimulari, cogitauit exire de choro, & ire paulatum. Sed mox spirante Deo, recogitauit vt propter Dominũ vsque ad horam diei intemeratis mysterijs prætiosi corporis, & sanguinis Christi participare debebat. Prima vero transacta, quamuis doloris immensitas non cessaret, proposuit tamẽ tolerare, nec conuentum deserere vsque post missam maiorem, quatenus sacram posset recipere communionẽ. Cumq; iam communicaturus ad gradum altaris accederet, & solitam ibidem veniam flexis genibus deuotissima humilitate peteret, ecce repentè de vertice eius lapsa est quasi ingens massa plumbi, quæ illi per medium frontis veniens, & in pauimẽtum cadens, non paruam collisionem fecit. Ille verò eiusdem molis concussionẽ, atq; ruinam apertissime sentiens, sed nullam speciem videns, de tanta nouitate miratus vehementer obstupuit. Et ô mira clementia redemptoris nostri! quia ante frater iste grauissimos quidem dolores sentiens, sed tamen ob reuerentiam sacramentorum ipsius quasi non sentiens. mox vt eadem sacramẽta fideli deuotione percepit, ab omni pristina infirmitate eadem hora conualuit, & ita perfectè curatus est, vt nullam deinceps molestiam ex ea sentiret. Ipse vero gratiæ Dei nequaquam ingratus existens, adeo in sancta religione profecit, vt pastorale officium primum Igniaco postmodũ in Clareualle consecutus, nomen Abbatis vita & moribus decorauit, subditosque suos per viam veræ humilitatis perducens, Christi bonus odor Deo esset in omni loco. (Ex libro dicto exordiũ ordinis Citterc. & ex Cõclaui à Aiiiguies cap. 4. & in Specul. hist. cap. 29. lib. 29.

EXEMPLVM VI.

Communicãs frater asperè correpto frater inconsolato amaritudinem pro dulcedine in ore sensit.

FRater quidam in sanctæ religionis obseruantia feruens, & sollicitus dum aliquando dominica die secũdum consuetudinem ordinis, corpori & sanguini Christi participasset, visum est illi tunc, & per totam deinceps diem, quod fauũ mellis dulcissimum in ore teneret. Sequẽti quoque dominica dum Eucharistiam similiter percepisset, per continuum triduum similem expertus est gratiã. Tertia vero dominica dum diuinam nihilominus alimoniam re accepisset, tota iam hebdomada semel indultam suauitatem sentire promeruit. Ex tunc ergò, & deinceps, hanc panis vitę dulcedinẽ multipliciter multo tem-

to tempore sensit. Factum est autem vt aliquando quempiam amicorum pro culpa sua obiurgans, iustæ inuectionis mensuram supra modum excederet, nec tamen antequam diuinorum sacramentorum munus ab altari sumeret, exasperatam fratris conscientiam per satisfactionem lenire curauit. Vnde factum est, vt hostiam pacificam fratre necdum pacificato percipere præsumens, pro mellea spiritualis dulcedine suauitatis, qua antea refici & recreari consueuerat; super fel, & absinthium amarissima amaritudine fauces suas infectas, tremebundus horreret. Quo circa reatum suum ad memoriam quantocius reducens, & pro culpa minus discretæ inuectionis, humillima satisfactione pœnitentiam agens, apostolicam illam sententiam de cætero sollicitus obseruare curauit, qua ait: Vos qui spiritales estis, huiusmodi corripite in spiritu lenitatis. Attendant quæso istud exemplum quicunque æmulatores ordinis sunt, quicunque zelo iustitiæ accensi fuerunt spiritu, ne verba forte iustæ correctionis, in arma vertant furoris,& emendationis poculum quod fratribus propinare conantur, tam sibi quàm alijs per indiscretionem in perniciem trahant, dum & seipsos per iram dilacerant, & quos emendare debuerant, dum exasperant, exulcerant, & ad excusandas excusationes in peccatis prorumpere compellunt. (Lib. de illustribus viris ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM VII.

Communicās irreconciliato fratre sacerdos porcellum interimens osculū dulcissimi Iesu coniunctum amisit.

SAcerdos quidam religiosus, dum pacem quam cœli rege in terræ nato cœli ciues terrigeni annunciauerunt, in proximo suo violare non timuit, admirandam quandam gratiam specialiter à Domino sibi collatam perdidit, quod ad cautelam torpentiū describere non pigebit. Hic igitur laudabilis vitæ presbyter, ignauiæ nequaquam marcens ocio, satagebat quatenus conuersationis suæ qualitas, ab excellentia gradus sui nō discreparet. Præcipuè igitur in oblatione hostiæ salutaris, in qua filius immolatur patri vt tollat peccata mundi, per sacrificium cordis contriti, & spiritus humiliati semetipsum in præsentia summæ diuinitatis mactare curauit. Habebat vero parochianū quendam, qui licet secularis vitæ negotijs implicatus esset, fidei tamen integritate deuotionisque sinceritate pastoris sui meritis fortassis impar non erat. Eius namque doctrina, & exemplo religiosè institutus, Ecclesię limina sine cessatiōne terebat, missarum celebrationi sedulus obseruator intererat, sanctarumq; precum instantia cœlos pulsans, in simplicitate cordis sui tempore diuini sacrificij, cum Domino loquebatur. Volens autē Dominus vtrorumq; meritum ad laudem,& gloriam nominis sui manifestare, laici illius tam spiritales quam corporales aperuit oculos, cœpitque infra sacri mysterij actionem Iesum Christum beatis oculis videre super altare, stantem iuxta calicem sanctū, qui amborum conscientias perungebat mira suauitate præsentiæ suæ misericorditer. Consecratione verò diuinorum sacramenrorum ritè peracta, cùm pacis osculum in populum esset diffundendum, & sacerdos iuxta morem quorundam, sacram hostiam primitus oscularetur, in ipsa hora pius Dominus accedens, eidem ministro suo pacis osculum dignatissime porrigebat. Is ergò qui ad diuinæ contemplationis reuerendum arcanum admissus fuerat, iuxta prophetam secretum suum sibi retinuit, & cùm frequenter speciosum forma præ

præ filijs hominum videret, nihil tamen presbytero indicare voluit, ne & ipse vanitatis notaretur, si tantum Dei mysterium facile sine magno pōdere rationis propalaret, aut ille cui tanta gratia à Domino collata erat, per elationis vitium, eadem se gratia, priuaret. Accidit interea vt hortum præfati sacerdotis, diuersis herbis & oleribus virentem, cultorique suo ipsa viuacitate germinis quodammodo arridentem, pauperis cuiusdam porcellus, furtiuis irruptionibus intrare consuesceret, & quia in domo Domini sui, ob rei familiaris penuriam vnde ventriculum suum replere posset non inueniebat, aliūde hoc mendicare compellebatur. Itaque sacerdos ægerrime ferens hortum suum vastari, cum frequenter pauperem illum admonuisset, quatenus porcum suum domi teneret, ipsumque porcum teneras olerum plantas suffodientem, cū iniuria verberum extra septa horti sæpius expulisset, nec tamen quicquā proficeret, ad extremū dolore stimulatus, eūdem porcum occidit. Verum pauper ille animalis sui interitum cognoscens, adminiculum substantiolæ suę magna ex parte perdidisse ingemuit: volensque agere cum presbytero, quatenus damnum illatum, sibi secundum leges restitueret, illo è cōtrario horti sui iacturam exaggerante (quoniam pauper vbique iacet) cum detrimento causæ suæ despectus & sepultus est. Itaque sacerdos irreconciliatus manens pauperi fratri suo, ad immolandum veræ reconciliationis hostiam, temerarius accessit. Sed Dominus Iesus qui factus est nobis à Deo patre iustitia, redemptio, & reconciliatio, discordiæ peste maculato præsentiam suam exhibere dignatus non est. Ecce namque homo (cuius supra meminimus) infra sacri canonis actionem stans, & deuotissime orans, illum, in quem desiderant Angeli prospicere, solito more se visurum sperabat, sed frustratus spę sua vehementer turbatus est, considerans sacerdotem gratia sibi collata prorsus nudatum, & quasi nubilo quodam diuinæ indignationis obfuscatum. Quod igitur verecunda humilitate, sola testante consciētia aliquamdiu çelauerat, causa exigente silentio premere noluit, sed assumpto seorsū presbytero, quātam gratiā perdidisset secretius suggessit, monens & obsecrās, vt si in peccatum aliquod lapsus fuisset, per confessionis, & pœnitentiæ remedium diluere illud quantocius festinaret, si forte gratiam amissam larga redemptoris nostri benignitate recipere mereretur. Cōsternatus animo sacerdos, nullius quidem criminalis delicti se conscium sibi esse, sed nec in his quæ in quotidianis excessibus euenire possunt, conscientiam se plus solito remordere respondit, excepto dumtaxat quod hortum suum pessundari nō sufferens, pauperis illius porcum occidisset, eiq; per satisfactionis humilitatem necdum reconciliatus fuisset. Intellexerunt igitur vtrique, pauperū susceptorem Dominum, iniuriam pauperis sui tanto seueriore, quanto occultiore vindicta punisse. Festinauitque sacerdos pusillo Domini, per condignam illati damni compensationem satisfacere, sed vtrum sublimem illam gratiam, quam perdiderat recuperauit, necne, nō constat nobis, quoniam seruus Dei, qui eandem cū illo gratiam, vel fortassis præ illo percipiebat, censorio semetipsum castigabat silentio, ne mysteria Dei passim sine certo necessitatis articulo reuelare præsumeret. (Lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Communicans in discordia monialium præpositus, iustè à possessa increpatur.

IN Monasterio quodam sanctimonialium, præpositus eiusdem loci tractabat aliquãdo cum sororibus, quandam possessionem ipsius cœnobij vendere volens, & vt fieri solet ex studijs partium, suam sententiam tanquam saniori subnixam consilio defendentium, grauis inter ipsum, & sorores discordia exorta est. Verum præposito dicente sibi creditam esse dispensationem, totumque negotium prælationis, sorores e contrario nitebantur, & grauiter scandalizatæ recesserunt. Erat autem fœmina quædã laica in eodem monasterio, quæ ab immũdo spiritu vexabatur, pro cuius liberatione, quotidiana precum instãtia sorores in commune laborabant, & vt pestiferum spiritum validius vrgere possent, dominicis eam sacramẽtis frequentius participare faciebant. Postero itaq; die præpositus paruipẽdens scandalum sororum, perturbatus ipse cum grauius turbatis eisdem sororibus, vt pacificam hostiam immolaret, ingressus est ad altare. Peracta ex more diuinorum munerum consecratione, etiam patiẽtem illam causa percipiendæ Eucharistiæ sibi præsentare fecit. Tum vero spiritus nequam mirum in modum, recalcitrans, truculentas, & horrisonas cœpit edere voces, ipsumque pręposi tum amarissima inuectione redarguens, dixit: O miserrimè & infœlicissime homuncio, quid facis? Lætale virus rancoris, & discordiæ toto pectore spirans, insuper etiam grauis scandali pusillorum Domini, coram oculis summæ maiestatis reus, ad consecrandam, tractandam, & manducandam carnem altissimi impudenter, simul & irreuerenter irrumpis? Noueris pro certo, quia consultius fecisses si domũ Dei hodie non intrasses, quam tantæ præsumptionis cauterio cõscientiam tuam vstulasses. Cumq; exorcismis, & orationibus multis cogeretur, quatenus diuinis sacramentis reuerentiam exhibens cederet quoadusq; mulier quam torquebat communicasset, per multas difficultates vix cogi poterat, vt de manibus illius qui dissensionis & contentionis visio sordebat, Eucharistiæ gratiam eam suscipere permitteret. (ibidem.

EXEMPLVM IX.

Communicantis indignè hostiam niuea columba in nocte Natiuitatis absumens auolauit, & post confessionem reportauit.

ANte paucos annos in regno Franciæ erat sacerdos quidam, qui in ipsa nocte Natalis Domini transire debebat per breuem campum de vna villa ad aliam, vt ibidem secundũ consuetudinem matutinas diceret, missasq; celebraret. Opera diaboli, vt creditur, iuxta illam sola mulier occurrit, & quia sine teste fuit, solus cum sola peccauit. Perpetratæ culpa tam nefaria, non eum retraxit a maiori contemptu accusatrix conscientia, sed magis timens humanam verecundiã, quàm diuinam vindictam, ecclesiam intrauit. dictisque matutinis missam de nocte in primo galli cantu secundum morem solemniter inchoauit. Transsubstantiatione facta, panis videlicet in corpus, & vini in sanguinẽ Christi, columba niuea ipso sacerdote aspiciente super altare descendit, totumq; ebibens quod erat in calice, rostro suo hostiam tulit, & auolauit. Videns ista sacerdos satis, etsi non salubriter, est territus, & quid faceret non parum perplexus, canonem propter populum circumstantem quantũ ad verba & signa compleuit, sed fructu ca-

ctu canonis caruit. Post missam, decantatis laudibus, cum missa de manè diceret, eo quod non haberet qui vicem suam suppleret, eadem columba hora qua prius iterum venit, sacramentum abstulit, & recessit. Presbyter non cessauit à præsumptione sua, sed tertio accedens ad altare celebraturus missam de die, per eandem columbam, eo modo, quo primo, & secundo, ei puer natus sacramentum corporis & sanguinis sui subtraxit. Tandem in se reuersus, & de culpa, licet indignus, Dei tamen gratia compunctus, venit ad quendam Abbatem ordinis nostri, confessionem faciens tanti peccati, exposuit ei omnem ordinem rei cum multis lachrymis. Abbas verò, sicut vir prudens & discretus, contritum eum ex toto corde considerans, virtutem contritionis probare volens, pœnitentiam suspendit, & vt ocyus iret celebrare præcepit. Ille vero quasi Deo obediens confessori suo, cum multo timore, & lachrymis ad altare missam celebraturus accessit. Quem pius Dominus, qui nihil horum odit quæ fecit, sed dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam, mirabiliter lætificauit. Ante horam sumptionis columba rediens, tres hostias, quas singillatim tulerat, simul rostro deferens, corporali imposuit, & trium missarum liquorem de gutture suo calici immisit ac recessit. Videns hæc presbyter, gaudio repletus est maximo, gratias agẽs Deo, qui facit mirabilia magna solus. Reuersusq; ad Abbatem, diuinam ei consolationem recitauit, & vt ab eo in monachum reciperetur humiliter supplicauit. Cui respondit Abbas: Nõ te hoc tempore suscipiam, sed volo vt mare transeas, & pro peccato tuo tribus annis in hospitali infirmantibus seruias. Si tũc reuersus fueris, nullam à me repulsam patieris. Volebat enim vt per laborem tanti itineris, & pericula maris, pœnam peccati deleret, & pauperes infirmosque propter opera misericordiæ sibi intercessores faceret. Fecit ille quod Abbas præcepit, & post tres annos reuertens, habitum religionis in eius domo suscepit. (Cæsarius lib. 2. cap. 5. Vide etiam tit. Attritio.

EXEMPLVM X.

Confessionem sibi mutuò facientes, qui simul peccauerant, damnandi fuissent, nisi alteri confeßi fuissent, & communicaturus sodomita rigefactus non valet procedere.

IN quodam monasterio, sacerdos quidam nuper defunctus est, cui Abbas suus ob meritum vitę iniunxerat, quatenus fratrum suorum confessiones audiret. Erat in eadem domo adolescens quidam, qui ad eum frequenter venit, cũ confitendi causa frequenter venit, cũ quo, diabolo instigante, & humana fragilitate consentiente, idem cõfessor semel tantummodo peccauit. Statim opere perpetrato, cœpit dolere, & flere amarissimè, dicebatque iuueni: Malè fecimus, alijs hoc peccatum confiteri ob verecundiam non possumus: sed consulo, vt tu mihi confitearis, & ego tibi, alterq; ab altero suscipiat pœnitentiam. Quid plura? Placuit iuueni consilium, confessi sunt peccatum inuicem, & tam duram vnus ab altero suscepit pœnitentiam, qualem nec Abbas, siue aliquis confessorum illis iniunxisset. Paruo post tempore sacerdos idem infirmatus est vsq; ad mortem, & cùm iam in extremis ageret, & ad exitum valdè festinaret, timore gehennæ peccatum vtriusque Abbati dixit, personam verò, & peccati consortem non expressit. Defuncto eo, Abbas vehementer doluit, quod scire non potuit cum quo peccasset. Ait tamen intra se, ad confessionem veniet tibi, quisquis est iste. Interim mortuus clara die apparuit adolescenti, cùm ipse esset solus, facie lucida, & etiam veste

veste trita. Quem cum ille vidit, mox agnouit, timuit, & exhorruit. Cui mortuus: Sta, ne timeas, quia propter te veni, vt indicem tibi de statu meo. Confortatus iuuenis verbis eius, & animatus, cùm interrogaret vnde veniret, vel quid quæreret? respondit ille: In maximis pœnis sum propter peccatum illud tantum quod tecum commisi. Ignea enim catena genitalia mea astringit, quia suspensus torqueor. Confessio illa, quam fecimus inuicem nihil mihi profuit, quia nihil fuit. Et nisi in extremis quoquo modo peccatum expressissem, æternaliter damnatus fuissem. Cui cùm iuuenis dixisset. Est aliquid quod possit vobis prodesse? respondit ille: Si tu purè, & plenè confessus fueris peccatum nostrum, mihi multum proderit, sin autem, æterna pœna te suscipiet, sicq; disparuit. Tertius iuuenis recenti visione, cùm facere vellet confessionem Abbati, nec posset propter Abbatis absentiam, interim distulit. Intercedente verò temporis dilatione, timor conceptus cœpit tepescere, & verecundia crescere, in tantumq; est erubescentia victus, vt cùm Abbas venisset, nihil ei confiteretur. Abbas verò non immemor culpæ sibi confessæ, cùm ad confessionem non veniret, quem quotidiè expectauit, cogitauit diligentissimè qualiter malè latentem salubriter deprehenderet. Præcepitq; toti conuentui, sacerdotibus, & ordinis inferioris, sanis, infirmis, vt omnes, nescio in qua solemnitate, ad maius altare communicarent. Visum enim est ei, quòd nequaquam accedere auderet reus de culpa illa. Sedensq; contra altare respexit ad ora singulorum. Adolescens verò hoc propter se factum putans, & si se subtraheret notari timens, cum cæteris accessit, qui cùm propinquasset altari, tantus eum horror inuasit, tantus timor perculit, vt & præsumptuosus vetaretur procedere & ocyus cōpelleretur redire, veniēsq; ad Abbatem, fecit ei signum confessionis. Qui gaudens, & exultans, dicebat intra se: Eia, certe cœpimus bestiam, inuenimus prædam, Iste enim est. Et surgens intrauit cum eo capitulum, cuius pedibus iuuenis prostratus, fecit de peccato confessionem, & retulit visionem, suscepit pœnitentiam. Sic per prudentiam medici denudatum ac sanatum est vulnus stolidi ægroti. (Cæsarius lib. 3. cap. 24.

NOTATIO.

Potest quidem esse confeßio valida, & absolutio data ab eo, quo cū aliquis peccauit carnaliter, sed quia sæpe debita cōtritio abest cum aliquis confitetur complici, ideò potuit fieri, & potest sæpè accidere, vt talis confeßio sit inutilis ad salutem.

EXEMPLVM XI.

In ordinatione sancti Samsonis columba super eum sedere visa est, & inuidus propinans ei vinum, & ita communicans à dæmone poßidetur.

LEgitur in vita Samsonis quod S. Papa Dubricius quadā die veniēs ad domum Estuti magistri sancti Samsonis, cū quo ipse habitabat, Samsonem diaconum ordinabat, in quo facto grande miraculū interfuit. Tres fratres ibidem ordinati sunt, duo in presbyterij, & tertius in diaconatus officium. Sed dū ad genua flectenda iuxta morem fratres inuitarentur, vidit Papa sanctus vna cum magistro Estuto columbam cœlitus missam per fenestram sursum apertam descendere, ac super sanctum Samsonem non (vt est moris) aufugitare vel volitare, sed sēper sine vllo penniculæ motu immobiliter stare. Episcopo etiam manum ad confirmandum eum diaconum super

per eum leuante, illa quod est mirabilius, in scapula dexteræ eius descendit Ibiq; constanter mãsit tamdiu, donec officium ab Episcopo confirmaretur totum. Nec longe post ab eodem Episcopo ordinẽ presbyterij dignus accepit, & quale signum cœlitus visum est quando diaconus factus est, tale etiam factum est quando presbyteratus ordinem suscepit. Quanto aũt in maiori gradu inhæserat, tanto & in arctioris abstinẽtiæ tramitem se inserebat. Qui etiam libidinosa incẽtiua adolescentiæ suæ flore vincens, voluntariam carnis munditiam pro natura habebat, nec vnquam aliquid alicuius animalis in sua tota via gustabat. At duo fratres diabolicis impleti venenis (& maxime quidam malus presbyter) ei inuidebant, sed nullam in eo causam reatus inueniebant. Vnde quasi ebrij, & amentes huc & illuc vertebantur Frater autem istius presbyteri pistor factus est monasterij Qui accepto mali fratris consilio, venenum sancti Sãsonis miscuit poculo. Tillum quoddam fricans ei propinauit, & vt fieret probabiliter mortiferũ, parum de eo prius animali dedit. Quod sc. animal vt bibit, saltum præcipitem dedit, & statim mortuum est. Sancto vero Samsoni oranti Spiritus Domini monstrauit malum sibi nuper præparatum, At ille de Dei prouisione confidens, vbi ait: Et si mortiferũ quid dederint, non eis nocebit, lætus refectorium est ingressus, eo quod ipse monasterij fuit œconomus, pocula fratribus benedicens, & sanctæ crucis signaculum imponens absq; hæsitatione totum bibit, nec vllum vel paruissimũ cordis dolorem vnquam ex eo sensit. Tunc pistor mali commissi pœnituit, & fratrem de liuoris malitia increpauit, sed in obstinatione perdurans, nullum assensum bono consilio præbuit. Sed vindicta Dei velox ad fuit. Nã Dominica die proxima de manu sancti Samsonis cõmunicans, cùm buccella in os eius intrasset, eadem hora à dæmone est arreptus, ita vt pallens tremens ac discerpens, seq; impudẽter denudatus, labia sua dentibus morderet, & alios fratres absq; verecũdia degarriret. Sed sancto Samsone ei condolente, & pro eo cum lachrymis orante sanitatem recepit, maliq; cõmissi pœnitudinem agens, coram omnibus fratribus culpam suã agnouit. (Vincent. hist. Lib. 21. ca. 107. & 108.

CONFESSIO.

EXEMPLVM I.

Confeßione quidam ab ipsis fere inferni claustris liberatur, quia à fratribus adiutus fuerat.

IN Monasterio B. Siluestri, quod in Vrbinati constitutum est territorio, quidam monachus obijt & ab incipiente gallicinij nocturnalis articulo vsq; ad secundam diei horam cadauer exanime locatum iuxta morẽ consuetum, atq; fratribus circũquaque psallentibus in feretro iacuit. Cumq; transactis iam missarum ex maiori parte solennijs, Agnus Dei iuxta regulam diceretur, ecce repentè qui mortuus iacebat in medio animas redeũte surrexit. Stupefacti sunt fratres, & noua nimis admiratione perterriti, nimirum quem funeris officium persoluẽtes extulerant, nunc vitalem spiritum recepisse videbant. Ac cum propius accessissent, verbaq; audire ex ore eius auidiùs inhiarent, ha scelus, maledicta & contumelias in Deum cœpit effundere, benedictum nomen Saluatoris impiè blasphemare, viuificæ crucis signum vt oscularetur oblatum sacrilego ore conspuere, intemeratam quoque Dei genitricem ignominiosis non timebat opprobrijs lacerare: Quid, inquiens, pro me psallitis, vel sacrificiorum hostias offerre tentatis? Ego enim in ipsa flammantia tartari profunda descendi, ibiq; meus magister, & dominus Lucifer me irreuocabiliter deputauit. Coronam planè

planè ſuam eream inextinguibili ſemper ardore candentem mihi in capite poſuit, eiuſdem quoque metalli chlamyde, qua induebatur ipſe, me veſtiuit. Erat autem chlamys tam longa, vt talotenus flueret, & tam feruenter ignita, vt liquefacta guttas emittere videretur. Cumque fratres eum, vt pœnitentiam ageret, atque vt occulta ſua in medium proferret, vnanimiter hortarentur, ille anathematizabat, & blaſphemabat, & non ſolum pœnitentiæ remedium, ſed & omnia redemptionis noſtræ myſteria ore rabido atque ſacrilego cõdemnabat. Monachi vero ſemper ad adiutricia orationis arma pio ſtudio recurrentes, cœperunt abiectis indumentis certis corpora ſua ſcopis illudere, pugnis pectora tundere, pſalmodiæ atque omnium quibus valebant precum generibus inſudare. Cunctis itaque fratribus in luctuoſis orationibus, & ieiunijs conſtitutis, ac ſub diuinæ pietatis expectatione ſuſpenſis, tandem ſupernę virtutis ſplendor emicuit. Ecce enim deſperatus ille, & voragine maris hiantis abſorptus, ad ſuperficiem redijt. Dei quippe ſaluatoris omnipotentiam laudat, nequiſſimis ſathanæ ludificationibus abrenunciat, crucem adorat, pœnitentiam agitat. Confeſſus eſt autem, quia poſt abrenunciationem ſæculi in fornicationem cecidit, quam tamen eatenus nulli penitus per confeſſionis iudiciũ patefecit. Laudans igitur, & benedicens Deum vſque in diem alterum vixit, ſicq; creatori ſuo mirabiliter reſtitutus, in ſancta de hoc ſeculo confeſſione migrauit. Sic nimirum frater hæc orationis fructus effloruit. Quæ videlicet oratio ex ipſis gehennæ viſceribus prædam rapuit, & de flammarũ ſtipula in ſtructura cœleſtis Hieruſalem lapidem viuum poſuit. (P. Damianus Epiſtola 1. ad Dominicum capit. 7.

EXEMPLVM II.

Luxuria grauiſsimè tentatur indiſcretus ſenex, qui fratrem fornicatione tentatum, fecit deſperare.

FRater quidam erat omninò in cõuerſatione ſollicitus. Et cùm valde à fornicationis dæmone turbaretur, venit ad quendam ſenem, & retulit ei cogitationes ſuas. Ille autem audiens quia inexpertus erat, indignatus eſt, & miſerabilem dicebat eſſe illum fratrem, & indignum monachi habitu, quippe qui huiuſmodi cogitationes receperit. Hoc autem audiens frater deſperans in ſeipſo reliquit propriam cellam, & ad ſæculum redibat: ſecundum autem diſpoſitionem Dei occurrit ei Abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium triſtem, interrogauit eum, dicens: Fili quæ eſt cauſa tantæ triſtitiæ? Ille autem ex multa confuſione animi ſui non reſpondit ei quicquam. Poſteà verò cum multum rogaretur à ſene, quæ circa ſe agerentur, confeſſus eſt, dicens: quia cogitationes fornicationis inquietant me, quod confeſſus ſũ illi ſeni; & ſecundum verbum eius non eſt mihi ſpes ſalutis. Deſperans ergò meipſum, ad ſeculum redeo. Hæc pater Apollo audiens velut ſapiens medicus, multum rogabat, & monebat eum dicens: Noli mirari fili, neq; deſperes in teipſo. Ego enim in hac ætate atque conuerſatione valdè ab huiuſmodi cogitationibus inquietor, ne ergo deficias huiuſmodi occaſione quæ non tantùm humana ſollicitudine, quantum Dei miſeratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto, & reuertere ad cellam tuam. Fecit autem ſic. Abbas autem Apollo diſcedens ab eo, perrexit ad cellam ſenis illius, qui ei deſperationem fecerat, & ſtans foris deprecatus eſt Dominum, cùm lachrymis, dicens: Domine

mine qui tentationes vtiliter infers, conuerte bellum quod patitur frater ille in hunc senem, vt per experimentum in senectute sua discat quod tempore longo non didicit, quatenus cõpatiatur his qui huiusmodi tentationibus perturbantur. Qui cum orationẽ complesset, vidit æthiopem stãtem iuxta cellam, & sagittas mittentem contra illum senem. Quibus quasi perforatus, statim quasi ebrius à vino illuc atq; huc ferebatur, & cum nõ posset tolerare, egressus est de cella, eadẽque via, qua & ille iuuenis, ad sæculum redibat. Abbas autem Apollo intelligẽs quod factum erat, occurrit ei, & accedens ad eum dixit. Quo vadis, & quæ est causa turbationis quæ obtinet te? Ille autem sentiens quia intellexit vir sanctus quæ ei euenerant, præ verecundia nihil dicebat. Dixit autem Abbas Apollo: Reuertere ad cellam tuam, & de cætero agnosce infirmitatem tuam, & habe apud temetipsum, quia aut ignoratus sis à diabolo vsque modo, aut cõtemptus, propter quod non meruisti secundum virtutum vires habere contra diabolũ luctamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec vno die aggressionem ipsius portare potuisti? Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum à cõmuni aduersario impugnatum suscipiens, cùm debuisses eum contra diaboli certamẽ consolatorijs monere verbis, etiã in desperationem posuisti non cogitans illud sapientissimũ preceptum, quo iubemur eripere eos qui ducuntur ad mortem: sed neq; parabolam Saluatoris nostri dicentis: arũdinem quassatam nõ debere confringi, & linum fumigans non extingui. Nemo enim ferre posset insidias aduersarij, neq; bulliẽtis naturæ ignem extinguere, vel retinere, nisi gratia Dei confortaret infirmitatẽ humanã, quæ in nobis salutari dispensatione humiliatur: ideo cõmuni oratione Dominũ deprecemur, vt aduersum te emissum flagellũ áuertatur, quoniam ipse dolorem facit, & iterum saluti restituit: percutit & manus eius sanant. Hæc dicens orationem implet, & statim ab illato sibi bello senex ille liberatus est. Quem commonuit abbas Apollo, vt peteret sibi dari à Deo linguã eruditam, vt sciret tempus quo oporteat loqui sermonem. (Ex lib. Doct. PP. lib. de fornic. nu. 1.

EXEMPLVM III.

Confeßionem coram ducentis fratribus apertam faciens vidente patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

CONtigit quendam ex prædali ordine ad monasticam conuersationem accedere, quem Abbas eiusdem monasterij ad contemplationem eius institutionis, quæ erat in loco, iussit per septem dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsum ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifestè conspexisset ipsum morari velle, cùm omni integritate, rursum interrogat: Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur vt vidit ipsum ad verbum simul vniuersa confitentem, iterùm tentans dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuersa fraternitate propalare. Ille verò verè suum odiens peccatum, & omnem cõfusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexandrinæ ciuitatis. Deindè congregati. Pastor vniuersas in Ecclesia Dominica oues numero ducentas triginta, & diuina perfecta sinaxi in die Dominica, post euangelij complementum indici coram omnibus facit illũ sine quærela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum temperatè percussum, manibusque retro vinctum & cilicino sacco vestitum, aspersumq; puluere caput habentem, ita quod ex ipsa

ipſa etiam contemplatione cōfeſtim commutauerit in planctum & eiulatum vniuerſos ſtupore repletos, non enim aliquis nouerat quod fiebat Deinde cum ad Eccleſiæ portas propè veniſſet, ſanctum illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: Siſte, indignus namque es ingreſſus in hæc ſancta. Stupefactus eſt igitur ſuper Paſtoris ex ſanctuario ad ipſum illata voce, exiſtimauit enim ſecundum quod fratris certificauit nouiſſimè ſacramentis, non hominis vocem, ſed tonitrui ſe audiuiſſe procidit quidem cōtinuo in faciem tremefactus, & totus timore conterritus terraq; proſtratus, pauimētum lachrymis irrigabat: Permittitur iterum, admirabili medico ſalutem ipſius in vniuerſum negotiāte, & formam ſalutis manifeſtè, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipſo acta ſpecifice coram cunctis, qui cum pauore vniuerſa confitebatur per ſingula omnium auditui peregrina, non ſolum corporalia ſecundum naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiā in irrationabilibus animalibus commiſſa; verū quoq; & vſq; ad veneficia & homicidia quæ audire vel ſcripto tradere non eſt fas. Igitur confeſſum illum tonderi permittit, atq; cum fratribus numerari, ſapientiam vero illi ſancti admiratus ſeorſum ipſum inter rogaui, cuius rei gratia tale peregrinū ſpectaculum peregiſſet. At qui verè medicus erat duorum iſtorum gratia aït. Primo quidem vt confeſſum præſenti cōfuſione à futura commutarē: Quod & factum eſt. Non enim ſurrexit à pauimento, ô frater Ioannes, quouſque omnium indulgentiam eſt ſortitus, & neq; difficile credas. Nam aliquis illic exiſtētium fratrum in me confidens dixit quia horribilem vidi quendam, chartam tenētem ſcriptam & calamum, & quando peccata, inquit proſtratus iſte dicebat, ipſam ille calamo cancellabat, & conſequenter dixit enim: Confitebor aduerſum me iniquitatem meam Domino, & tu remiſiſti iniquitatem peccati mei. Secūdum vero eſt, quoniam quoſdam poſſideo non confeſſos offenſiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confeſſionem, ſine qua nullus indulgentiam ſortietur. (Climachus Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM IV.

Confeßionem protrahens miles à dæmone percutitur, & deſperans defungitur.

AT contra fuit quidam in prouincia Merciorum, cuius viſiones ac verba necnon & cōuerſatio plurimis, ſed nō ſibimet ipſi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Conradi, qui poſt Edilredum regnauit vir in laico habitu, atq; officio militari poſitus, ſed quantum pro induſtria exteriori Regi placens, tātum pro interna ſuimet negligentia diſplicens. Admonebat ergo illum ſedule rex, vt confiteretur, & emendaret ac relinqueret ſcelera, priuſquam ſubito mortis ſuperuentu tempus omne pœnitendi, & emendandi perderet. Verum ille frequenter, licet admonitus, ſpernebat verba ſalutis, ſeſeque tempore ſequenti pœnitentiam acturum promittebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atq; acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingreſſus rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur pœnitentiam ageret commiſſorū: At ille reſpondit non ſe tunc velle cōfiteri peccata ſua, ſed cum ab infirmitate reſurgeret, ne fortè exprobrarent ſibi conſodales quod timore mortis faceret ea que ſoſpes facere noluerat, fortiter quidem vt ſibi videbatur locutus, ſed miſerabiliter (vt poſt paruit) dæmoniaca fraude ſeductus eſt. Cumque morbo ingraueſcente denuo ad eum viſitandum, ac docēdū rex intraret, clamauit ſtatim miſerabili

rabili voce: Quid vis modo? quid huc venisti? Non mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille inquit: Noli ita loqui, vide vt sapias sanum. Non inquit insanio, sed pessimam conscientiam mihi certus prę oculis habeo. Et quid (inquit) hoc est? Paulo ante (inquit) intrauerunt domũ hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput & vnus ad pedes, protulitque vnus libellũ perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quę vnquam bona feceram intuens scripta reperi, & hæc nimium erant pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dixerunt: Tunc multitudo subito superuenit malignorum, & horridorũ vultu spirituum, domumque hanc mox, & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorũ, proferens codicem horrẽdæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis pene importabilis, iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inueni omnia scelera non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse litteris scripta. Dicebatque ad illos qui mihi assederant viros albatos, & præclaros. Quid hic sedetis, scientes certissimè quia noster est iste? Responderunt: Verum dicitis. Accipite, & in cumulum damnationis vestrę ducite. Quo dicto, statim disparuerũt. Surgẽtes verò nequissimi spiritus, habentes in manibus candens ferrum, percusserunt me, vnus in capite, & alius in pede, qui videlicet magno tormẽto irrepũt interiora corporea mei. Moxque vt ad inuicem peruenient moriar, & paratis ad rapiendum me dęmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pęnitentiam quam ad breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit: in æternũ sine fructu Pœnis subditus facit. De quo constat, quia (sicut Papa Gregorius de quibusdam ait) non pro se ista cui non profuere, sed pro alijs videri, qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne improuiso tandem mortis articulo præuenti, impœnitentes perirent. Quod autem codices diuersos per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus facta & cogitationes nostras, non in vẽtum defluere sed ad examen summi iudicis cuncta seruari, & siue per amicos bonos Angelos in fine nobis ostẽdenda, siue per hostes. Quod vero prius candidum codicem protulerũt Angeli, deinde atrum dæmones, illi paruum, isti enormem, animaduertendum est, quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuersa prauè agendo iuuenis obnobilauit. (Beda de gestis Anglorum. l. 5. c. 14.

EXEMPLVM V.

Confeßionem imperfectam faciẽs fæminæ, nisi Beata Maria subuenisset, in æternum perijsset.

ERat in territorio Linionicẽsi matrona quædam religiosæ valde conuersationis, quæ licet maritali vinculo teneretur, tamen ieiunijs, & orationibus, atque eleemosynis cęterisque religiosis actibus insistens, in habitu seculari vitam regularem quodammodo ducere videbatur. Verũtamen in adolescentia sua piaculum quoddam grande commiserat, de quo vehementer erubescens, nunquam illud alicui homini prę nimia verecundia confiteri volebat. Quoties autem presbytero confitebatur, palliatam de ipso crimine mentionem faciebat, ita cõfessionem suam concludens. De omnibus peccatis meis quæ modo protuli, & quæ non protuli culpabilem

lem me fateor coram Deo, & te. Cumque hunc in fine confessionis veluti sigillatim sermonem emitteret, trahebat ex imo cordis longa suspiria, & tota protinus in lachrymis soluebatur. Hoc igitur cùm per annos pluri mos frequenter atque vniformiter actitabat, Sacerdos vt erat prudens, & sollicitus, aduertit aliquid pestiferum latere in corde ipsius. Vnde etiã tentabat multis argumentis idipsum ab ea per confessionem elicere. Sed dum nihil hac sollicitudine proficeret monuit eam vicini Monasterij Calacensis adire priorem, & ei tanquam viro sanctissimo suam conscientiam totam exponere. Porrò Sacerdos eundem priorem super huiuscemodi verbo secretius præmunire curauit. Cum ergò venisset ad eum mulier, & ipsi confiteretur, nihil ab ea potuit extorquere, nisi quod presbyter solebat audire. Factum est autem vt infirmata, & minimè confessa, moreretur. Cum diutius mortua iacuisset tardante filia eius quæ de alio remotiori vico ad materni corporis exequias vocabatur, dilata est interim sepultura. Quæ cum tandem concito gradu adueniens magnis eiulatibus fleret, & omnes qui aderant ad lamenta cõuerteret, repente misericordissima Dei Omnipotentis virtute, fœmina quæ defuncta erat iam reuixit, & redeunte in proprium corpus anima, post tristie mortis diuortium, factum est dulce spiritus & carnis consortium. Tunc quasi de graui somno euigilasset, flenti & lamentanti filiæ sic locuta est. Noli timere filia, cessent oculi tui, quia iam miserante Deo reuixi. Discinge velaminũ impedimenta quibus amicior vt surgere queam. Solutis itaque omni velocitate ligamentis, erecto capite fœmina resedit. Tunc illa iubente, sacerdos properanter asciscitur, & secedentibus cunctis contagium venenosum protinus per confessionem emittitur, atq; diluitur. Postea vero confluẽtibus populis ad miraculum intuendum, ipsa mulier inęstimabilis gratiæ Dei in se factæ testis & prænũciatrix effecta, rei gestæ ordinem cunctis exposuit, qualiter per interuentionem pijssimæ Dei Genitricis & Virginis Mariæ liberata fuisset, hoc modo dicens: Ego miserabilis peccatrix, dum in hac vita cũ hominibus conuersarer, Propter bona quę faciebam, & religiosam conuersationem quam prætendebam, videbar quidem coram oculis hominum stare, sed coram oculis Omnipotentis Dei in ruina mortis iacebam, cuius mandati præuaricatrix esse impia temeritate non pertimui. Constituit enim in sancta Ecclesia sua neminem absq; confessione posse saluari, ego autem misera licet de cæteris peccatis meis puram frequenter confessionem facerem, tamen quoddam graue peccatum quod in adolescentia mea commisi, præ nimia verecundia nulli vnquam hominum ausa fui cõfiteri, propterea opera bona quæ faciebam, infructuosa & inutilia mihi reddebam. Veruntamen eundem lapsum meum solebam singulis ferè diebus confiteri Beatissimæ Dei genitrici Mariæ corã ipsius altari, vel imagine, seu vbicumque poteram pœnitendo, lugendo, & flendo, & ipsius misericordiam miserabili quęrimonia implorare, ne me pro hoc peccato meo, pateretur æternę dãnationis sententiæ subiacere. Postquam autem mortis debitum solui, protinus à malignis spiritibus vndique vallata crudeliter rapiebar, impellebar, discutiebar, & cum amarissima exprobratione peccati mei, ad inferni supplicia damnanda trahebar. Itaque omni consilio & auxilio destituta, recordata sum quod hoc ipsum peccatum meum pro quo iustam damnationis sententiam excipiebam, Beatissimæ Dei genitrici Mariæ flendo & eiulando frequenter confiteri solebam, & continuo modicum spei aliquid concipiens, ipsam ve ram matrem misericordiæ, & vnicam spem miserorum, ne me miseram in sum-

summo necessitatis articulo constitutam derelinqueret, votis magis atque suspirijs, quàm verbis orabã. Nec mora eadem consolatrix & protectrix omnium ad se confugientium, tanquã stella matutina & fulgor meridianus adueniens, terruit, & increpuit dęmones qui mihi illudebant quod suam ancillam inuadere præsumpsissẽt, iussitque quanto citius deponere prædã, ibique dimittere eam, donec a Domino egrederetur sententia quid inde iu beret fieri. Cumque dicto citius paruissent nequam spiritus ipsa mater misericordiæ accedẽs ad benedictum Filium suum, ait: Obsecro misericordiam tuam fili, ne tradas bestiis animam illam quę suam trãsgressionem coram imagine mea toties deplorauit. Cui Dominus: Nosti dilecta mater quod sine confessione saluari non potest quisquam. At illa: Domine tibi omnia possibilia sunt, ne quæso cõfundas faciem pauperculæ huius quę fiduciam habuit in me, & per multa bona & iusta opera faciem tuam, licet non secundum scientiam, placare curauit. Ait Dominus: Quoniam fas non est vt pro quauis petitione repulsam à me patiaris; & quoniam extra carnem locus confitendi, & pœnitendi non est, placet, vt hæc anima proprio corpori reddita, quod malè deliquit, & peius apud se retinuit, humiliter pœnitendo cõfiteatur, statimq; reducta debito tandem ordine misericordiam consequatur. Mox itaq; Domino imperãte, & pissima Domina nostra sollicitè procurante, missus est ad me Angelus bonus, qui me de omni expectatione Spirituum eripiens, proprio corpori (sicut cernitis) restituit. Nunc ergò cõfessione peracta, tempus est vt abeam minimè iam reditura, sed in æternum misericordiam Dei cantatura, qui me licet indignam, tremẽdo suo iudicio, eadem misericordia præueniente, & subsequente tam dignanter subtraxit. Cùm hoc illa dixisset caput in feretrũ reclinauit, & signaculo crucis se muniens, spiritũ exhalauit. (Lib. de viris illust. ord. Cisterciensis, Collector speculi.

EXEMPLVM VI.

Confiteri volentem protrahens abbas in desperationem duxit, sed mirabiliter post allatas sibi manus confessionis gratiam accepit.

IN vno ex monasterijs ordinis Præmonstratensis, quidam de fratribus aliquando infirmarij officium sortitus est, qui secundum ea quæ in facie sunt, competentis religionis, & honestæ conuersationis esse videbatur, sed heu! foris per hypocrisim sobriũ, parsimoniæq; amatorẽ se esse simulabat, intus vero, in secreto suo gulæ, & voracitati laxãs habenas, obsonium quod fortè suauius infirmis præparasset, ciboſq; delicatiores fidei eius ob necessitatem infirmorum creditos, non veritus iudicium Dei sceleratissimè insumebat. Contigit verò vt cum huic nequissimo vitio puniendo temere aliquãdiu sub iacuisset, nescio, quo iudicio compunctus, ad horam confiteri deliberaret. Itaque in sacra vigilia Pentecostes circa horam nonam, cùm iam Abbas eiusdem loci ad celebrandum officium ipsius diei sacris vestib ornandus esset, accedens ad eum signa confessionis, sicut moris est confiteri volentibus, fecit. Abbas autem putans eum de quotidianis negligentijs aliquid habere dicere, renuit, significans vt competẽtiorem potius horam ad confitendũ quæreret, se ad celebrãda sacrosancta mysteria in continẽti esse processurum. Repulsus igitur abijt tristis, eo quod scelus omni cõfusione, & ignominia plenum dicturus, effectum confessionis habere non meruisset, timebatq; ne fortè igniculus ille timoris Dei qui ad præsens in eo accensus fuerat, hac dilatione tepesceret. Tali igitur mœrore affectus

 atque

atque ad desperationem procliuis incedebat. Denique ab hora qua repulsam passus est, vsque ad horam vesperam factione dæmonum varijs & perniciosis cogitationibus fluctuans, factus est insipiens, elongatus à sapientia Dei, & Iudam proditorem qui cœlo terreque perosus inter vtrumque perijt, infælicissima dementia statuit imitari. Iam sacratissimæ solemnitatis vespertina sinaxis à fratribus agebatur, & ille quasi pro infirmantium solatio remoraretur, stationem suam deserens, cetui fratrum se subtraxit, non intelligens miser, tanto se malignorũ spirituum insidijs facilius decipi posse quanto se à consilio & congregatione iustorum Deum laudãtiũ, magis elõgare præsumebat. Quid plura? Victus tandem tædio & desperatione, ipsius quoque vitæ suæ odium incurrens, inijt stultus pactũ cum morte, & fœdus cum inferno pepigit, atq; in ipsa sancta nocte Pentecostes, cultrum gutturi cuius voluptati dedecoroso lenocinio satisfecerat, immergens, eundem in sceleratissima interfectione sui incentorem habuit, cuius instinctu ciclopicam voracitatem sectari non timuit. Tunc vero apostatæ spiritus nequissimo tripudiantes gaudio quo specialius & profũdius exultare solent, si quando aliquem de numero religiosorum supplantare potuerint, ignorantesque præsumptionẽ suam diuina censura celerius esse reprimendam, tamq; iam plena victoria potiti, consilium iniere, quatenus sic seminecem de medio tollentes absentarent, ne fortè antequam pœnitus expiraret, inuẽtus à fratribus, quacunque pietatis arte ad confessionis, & pœnitentiæ subsidium reuocaretur, sicque prædam nefariam tartarei principes amitterent. Cæterum cum neque in vesperis, neque in sacris vigilijs frater ille in ordine suo in choro appareret, recordatus abbas signi confessionis quod fecerat, & repulsæ quam sustinuerat, totus intremuit, & quasi iam præsagiente spiritu suo, sibi ne fortè fieret quod factum esse nesciebat, grauissima cordis confusione cæpit vereri. Velociter igitur quibusdam fratribus accitis, ad inquirendũ eum pauidus & anxius misit. Quæsitus itaque in infirmitorio, cæterisque locis in quibus inueniri posse sperabatur, minimè repertus est, sed tandẽ curiosius his qui missi fuerant etiam obstrusos quoslibet angulos perscrutantibus, in necessarijs infirmorum, cultor horrendi sceleris minister cruore infectus, pauimentum quoque multo sanguine rubens, tristem euentum recenter admissi homicidij, indubijs declarauerunt indicijs. Quo viso, expauere ex palluere fratres, ad inquirendum destinati, atque illius (qui ab initio homicida est, crudelem malitiam aduersus fratrem pusillanimen præualuisse ingemuerunt. Sed cum quidnam de cadauere vt putabant extincto, factum fuisset, abdita & obscura quæque loca perlustrando, & perscrutando diligentius explorarent, nec vllum omnino vestigium viuentis, vel defuncti reperire valerent, maiore stupore percussi sunt, celeriterque regressi, lamentabilem fratris exitij euentum abbati, & fratribus pandere maturauerũt. Oritur mox mœror, & luctus, omnium vox vna fratris ruinam pro conpassionis affectu plangentium, sed is præ ceteris impatientius lugebat qui pastoris nomen & officium tenens, miserabili ouiculæ perditionis occasionem dedisse notabatur. Illuxit interea festiua deuotione colendus dies Pentecostes, & fratres optatæ diei reuerentia missarum solemnia deuotissime celebrãtes, omnipotentis clementiam suppliciter postulabant, quatenus solita pietate quidnam de fratre illo factum fuisset, ipsis manifestare dignaretur. Et ecce dum sacra mysteria celebrantur, quidam de fratribus se orsum stãs sub turri, quæ campanas sustentabat, sursum forte respexit, viditq; hominem il-

nem illum sui ipsius infœlicitate verè miserum, sed planè magnifica Dei gratia beatum, super murum quendã præruptum, pronum iacere, ita vt renibus deorsum de ipso muro pendẽs, incontinenti casurus esse videretur, Attonitus his qui viderat atque cæteri curiosius considerantes, ipsum esse deprehendunt quem fraudibus inimici circumuentum, corpore & anima perijsse reputabant. Rati vero cadauer extinctũ sese solummodo reperturos, allatis scalis ascenderunt, sed miseratione illius qui neminem prædestinatorum suorum perire patitur, spirantem adhuc hominem inuenerũt. Quod postq̃. clamore mixto gaudio, ab his qui ascenderãt cæteris innotuit, exultãtibus omnibus, præcipuè tamen abbate, qui flens & eiulans mortis illius esse se reum clamitabat. Gloria tibi Christe Deus, Gloria tibi Spiritus Deus à cunctis ingeminatur. De hinc præcipiẽte abbate summa cum cautela, diligentiaque depositus in infirmitorium delatus est, cunctisque in gutture ipsius horrendi vulneris hiatum cernentibus, & mirantibus, præ gaudio, quonam modo sic multilatus viuere posset, in lectulo collocatus est. Cumque paululum conquieuisset, accedentes fratres apertu ram hiantis enormiter gutturis, manibus compressere, ne flatus vitalis contrario meatu erumperet, tentantes, si vel hoc modo qualitercumque verba edere posset. sed misericors Deus ei quẽ de tyrannica hostis antiqui malitia potenter eripuerat, flaminis quoque officium ad laudem gloriæ suæ contra vim deficientis naturæ, confessionis gratiã concedere dignatus est. Quod vbi pia explorantium fratrum curiositas aduertit, contra omnem legem mortalis naturæ, etiam fratrem illum sanitati restitui, mox cædentibus cunctis, abbas confessionem incautè dilatam, vere magno munere Dei stupendo miraculo tandem recepit. Confitenti quoque pœnitentiam congruam iniunxit, vt plenum & absolutum esset donum quod Spiritus sanctus, qui pietas Dei dicitur, excellentissimo solemnitatis suæ die prærogare dignatus est. Qui tanto propẽtius, & deuotius puritatem sanctæ cõuersationis postmodum æmulatus est, quanto in semetipso certius expertus fuerat Leuiathan serpẽtis antiqui virulentis patere morsibus eos, qui scemate religionis insigniti, conscientias suas latebrosis sceleribus maculare non verentur, &c. (Ibidem.

EXEMPLVM VII.

Confeßione & beatæ Virginis auxilio nobilis quædam fœmina quæ sanctè cũ marito vixerat, & post eius discessum in graui à peccata ceciderat etiam ab infamia à diabolo procurata, liberatur.

FVit quidam diues Romæ cũ vxore sua, vterque genere nobilis, moribus laudabilis, sola eis proles deerat, cum ad votum cætera cederent vniuersa. Conuersique ad Dominum postulabant filium, effusi in misericordijs pauperum, commendantes se ad omnem continentiam secundum Deum, Deus igitur videns afflictionẽ eorum, dedit mulieri conceptum, & peperit filium, quo nato regales apparentur delitiæ, sonant organa, chori ordinantur. interea dum de charo filio pater minus cauto amore gratulatur, charitate à carnalitate aliquãtisper suffocata, non ita deuote, vt prius in datoris gloriam assurgit, vel gratiã quærit. Aliquoties tamen ad se reuersus compungebatur, nec illius carnalitatis impuritatem ferebat esse impunitam. Tandem pepigit fœdus cum Deo, vt sumptis pennis columbæ in peregrinam regionem, vel in inuiam solitudinẽ auolaret, vbi ignotus viueret, & puritatis, atq; pacis internæ soli ditatẽ seruaret. Sed quia alligatus erat vxori, cor ei⁹ ad sui ppositi inclinauit assensũ. Quæ quidẽ querulos gemitus

ingeminare cœpit, & singultibus concusso pectore, cum lachrymis dixit: Quāuis molestè dulcissimi vultus tui sustineam absentiam, hoc solum tamen amaricati cordis habeo solatiū, & gloriandi priuilegium, quod amori meo solum video præponi Christū. Et quia votum hoc sanctissimum scio, liberum te dimitto tantum vt amore casto me corde retineas. Illo exultante, & in gaudio victricis conscientiæ exultante, mater filias soluta à lege viri, iam licentius quæ Christi erant cogitabat, & liberalitatem in pauperes exercebat. Interea paruulum suum à lacte suspensum à cunis abstractum, propentius nutriebat, & delitijs reficiebat: omni die aut matris hærebat gremio, aut pendebat à collo, omni nocte inter matris vbera morabatur, omni in loco in memoria versabatur. Sic succedentibus infantiæ pueritia, & pueritię adolescentia, etiam tunc mater non eum ab amplexibus arcebat, non ab osculo repellebat, non etiam à lecto. Quid plura? Carnalis amor cui non inuigilauit cautela, se inclinauit corruptelæ: filius pro marito admittitur, concepto fœtu mater misera, corde & corpore angustiatur, & impellente hinc inde verecundiæ & doloris actu penè in desperationem labitur. Spe autem veniæ ducta & animata, non desistebat à ieiunijs, orationibus, vigilijs, eleemosynis. Interim veste ad hoc congrua, ventri celato rumore, & per falsam hilaritatem vultus cordis dissimulato dolore, ventum est ad diem partus, & tunc magna velut mare contritio eius. Hinc enim dolenti suadebat silentium timor, & verecundia, hinc impellebant ad plāctum dolor & angustia: sic nascitur infœlix puer sumpturus de ortu occasū, de initio finem. Nam sæua tigris vix bene natum arripiens suffocauit, & suffocatum in ima latrinæ proijciēs, propera sepultura damnauit. Et tunc quidem homines tam grande piaculum latuit, sed mundi princeps cum in anima captiuam mulierem teneret, cogitauit vt commune trophæum de ipsa statueret, volens etiam in eam sæuire flagellis, quæ sibi seruierat in flagitijs. Sumpto igitur dæmon scholaris clerici schemate Romam venit, curiam intrauit, proceres salutauit. Interrogatus, quis esset? Clericus, inquit, sum potens in scripturis, nullus mihi similis in quæstionibus soluendis, in secretis edicendis. Et vt peritiæ meæ certam habeatis experientiam, dicat quisque quidquid perdidit, & ego illi manifestabo furti auctorem. Auditisque omnium causis, certo veritatis responso singulis satisfaciebat, & furti reum, fugam etiam, si fur aufugisset, propalabat. Ad noui famam coniectoris tam exteri, quàm indigenæ conueniebant, latrones fugiebant, aut esse quales fuerant, desinebant. Interea dum sic placens Regi, & optimatibus eius plebi sua damna referaret, Rege ipso præsente turbam circūstantem sic allocutus est: Si vos credulos, & attentos polliceremini auditores, mira loquerer, & quiddā vix credibile auditu, horribile dictu, crudele actu vobis enarrarem. Misericordia Domini, quod non estis consumpti, quod Roma funditus non corruit, ac omnino perijt, cùm facinus præ omnibus detestabile in ea perpetratum sit. Mulier enim illa quam sanctissimam dicitis, quæ in vrbis vestræ plateis & angulis sibi per hypocrisim famæ titulum erexit, sceleratissima est, & omnium crudelissima feminarum. Commisit enim crimen quoddam nō solum horrendum relatu, sed etiam turpissimum memoratu. Nam de proprio filio conceptum filium, proprijs manibus trucidauit, & ne videretur, in latrinam proiecit. Ad hanc vocem omnes consternati. Noli, inquiunt, blasphemare munditiæ sacrarium, pietatis templum. Multæ enim fœminę congregauerunt virtutum diuitias, sed hæc supergressa est vniuersas. Hoc est, inquit ille, quod dixi, quia difficile crede-

lè crederitis mihi, veniat vt examinetur, & interim rogus in media platea paretur, in quo si confessa, vel cõuicta fuerit, viuens incendatur sin autem, ego ligatis manibus à tergo medijs inijciar flammis. Placuit Regi, & Satrapis cõsilium eius. & missis satellitibus iussit eam honorificè introduci. Cui intranti palatium, omnes assurrexerunt. Rex autem ipse sedem ei parari fecit. & sibi considere iussit, factoque silentio, ait ei: Non te latet noui fama vatis, quem suscitauit Deus in salutem Romanæ gentis, quod autem non parum dolemus in multis te accusat, & nõ satis credibilia nobis contra te dicit testimonia. Confitere ergo si quod fecisti peccatũ, & da gloriam Deo, vel purga te à crimine obiecto. Ipsa autem à Spiritu sancto edocta respõdit: Quoniam grauis est causa, & nil sine consilio facere docet sapiens, nec ego tutum fore credo corã Rege, & proceribus eius sine consilij patrocinio allegationem meam exercere, & sine deliberatione me de obiectis mihi criminibus purgare. Acceptis igitur inducijs egressa est, non cõfisa in homine sed toto corde per pænitentiam confugit ad Christum. Vir autem vitæ venerabilis Lucianus, vel Lucius nomine, tũc temporis Romanam ornabat cathedram, cuius pedibus prouoluta, cum gemitu cordis, & torrente lachrymarum, calamitatis suç recensuit historiam, ruptisque vestibus, & euulsis crinibus, requisiuit ab eo vtrũ per quodcunque malagma pœnitentiæ curari posset vulnus peccatricis conscientiæ. At ille videns compunctionem eius vehementem, totus super eã pietatis visceribus affluens, confisus de Dei misericordia, reatus veniam, & vitæ remedium promisit, dicens: Animæ quior esto filia, quia maior est Dei pietas, quàm quæuis iniquitas. Nam & Petrus per lachrimas non solum reatus sui veniam, sed & Apostolici principatus obtinuit dignitatem. Sic Maria Magdalena per sanctificationẽ lachrymarum de vase contumeliæ meruit esse vas gloriæ. Matrem vero Iesu Mariam consulo vt præ omnibus inuoces, eamque assiduis precibus frequentes, Ipsa enim vnica spes humanæ reconciliationis, ipsa præcipua causa æternæ salutis Nolo autem tibi multa iniũgere, quia tempus habes breue, sed Dominica oratio tibi sit absolutio pro peccato. His sermonibus animata mulier manus in cœlum, cor ad Mariam leuabat, orans eam multo fletu, vt eius liberaretur interuentu ab impetitione aduersarij. & à confusione communi. Statuta itaque die cum familiaribus perrexit ad curiam, & erat eius spes de cœlesti adiutorio pendẽs, & cor maxime in Maria fiduciam habens. Nec deesse potuit mater misericordię tam miserabilibus suspirijs pęnitentis, sed inuisibiliter eam protegens præsentia suæ maiestatis iudicãda, astitit ante tribunal terreni iudicis, Hac igitur beata comite mulier intrauit cõsistorium, & à Rege, & populo reuerenter accepta, consedit in medio omnibus facta spectaculum. Tunc omnium ore clauso, & aure aperta, Rex ait Clerico: En quam accusasti Domina præsens est, narra si quid habes. At ille intuitus mulierẽ, mirabatur quæ hæc esset. Reuera enim non ipsa erat quæ prius, sed altera, quia per gratiam Spiritus sancti alterata. Cumque omnes instarent, vt loqueretur. Non est, inquit, hæc incestuosa, & homicida illa quam accusaui. Hæc est enim sancta, hæc speciosa inter filias Hierusalem: quod enim dicere timeo, & tacere non possum. Maria mater Iesu ei assistit, eamque confouet, & custodit. Ad hanc vocem omnes in stuporem versi, frontes suas vexillo crucis armauerunt, & diabolus virtutem signi salutaris non sustinens, quasi fumus euanuit ex oculis eorum, omnisque concio gaudens Mariæ iura gratiarum persoluit, & mulier sic liberata à macula conscientię &

famæ, coram populo inuenit nomen grande, iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. (Vincẽtius. Beluac. spec. hist. lib. 7. c. 93. 94. 95. Vide etiam tit. Adulterium exemplo 5.

EXEMPLVM VIII.

Confeßione infirmus in corpore sanatur.

VIR multis notus & clarus in Burgundiæ partibus aliquanto tempore in iuuentute sinceriter conuersatus, postea à virtute tepescẽs, cœpit ad vitam malam declinare. Nec mora: squalenti mente tabescens, incidit in lãguorem, nec tamen Dei manum castigantis agnouit. sed mala malis accumulans, pallore vultus & macie, quasi homo ignis æterni miserabiliter habilitabatur ad pœnam. Cumque nulla medicorum cura proficeret, nec saltem languentis vitæ causam ei aliquis aperiret, tandem in se reuersus, solam miseriæ corporalis causam, languorem animæ diuina miseratione præuentus, pœnitens intellexit. Confessus ergò cum lachrymis cuidam sanctissimo sacerdoti, statim vbi beneficium absolutionis accepit, similitudinem ferè bufonum habentia in facie, sed diuersificata posterius, septem animalia cute teterrima, & parua quasi vitiorum septem Dæmonia, de ore simul eiecit. Mira res: vix modico spatio temporis interiecto, in tantum animalibus resolutis reflorere cœpit, caro prorsus & facies pœnitentis, menteque & corpore integerrime sospicatus, multisque postea profuit ad exemplum. (T. Cantip. lib. 2, cap. 50. par. 2. Vide etiam tit. Apostata exemplo tertio.

EXEMPLVM XI.

Confeßione sacerdos in stabulo ab infamia fornicationis eripitur.

MIles quidam in villa habitauit, cuius vxorem eiusdem villæ sacerdos per adulterium maculauit. Dictum est militi, quia sacerdos rem haberet cum vxore sua. Ille, cum vir valde prudens esset, nec verbis facile crederet, nullam mentionem facere voluit vxori, sine sacerdoti, veritatem verius volens experiri, nõ tamen sine suspicione fuit. Contigit vt in quadam villa non multum à militis villa remota, quidam obsessus esset, in quo dæmonium tam nequam erat, vt coram astantibus improperaret peccata, quæ per confessionem veram non fuissent tecta. Quod cũ miles ex multorũ didicisset relatione, rogauit suspectũ sibi sacerdotem, vt ad colloquiũ quoddam secum ire non recusaret. Et acquieuit sacerdos. Cum venissent simul in villam vbi erat obsessus, conscius ipse sibi sacerdos, suspectũ cœpit habere militem, quia non latebat eũ, quod obsessus à tam nequam dæmone in eadem villa habitaret, timensq; periculum vitæ suæ, si à dæmone proderetur, necessitatem naturæ sacerdos simulans intrauit stabulum ad seruum militis. Ipseque pedibus eius prostratus, ait: Rogo te propter Deum, vt audias cõfessionem meam. Quem seruus expauescens, leuauit, audiens, quæ ab illo dicebantur. Facta vero confessione, cum sibi sacerdos iniungi peteret pœnitentiam, seruus satis prudenter respondit illi, dicens: Quantum alteri sacerdoti pro tali crimine iniungeretis, hoc sit satisfactio vestra. Sicque exiens iam securior, cum milite ad Ecclesiam venit, in qua dæmoniosum ostendentes, requisitus est à milite in hæc verba: Nosti aliquid de me? hoc enim ex industria factum est, vt iã

dicto

dicto sacerdoti tolleret suspitionem. Cui cum dæmon nescio quid responderet, adiecit: Quid tibi videtur de isto Domino? Respondit ille: Nihil de eo scio. Et cū hoc dixisset lingua Theutonica, Latine mox subiunxit: In stabulo iustificatus est. Nullus tunc aderat clericorum. Non est permissus loqui Theutonicè, ne miles factum intelligeret, nec tum tacere licuit, vt virtutem confessionis sacerdoti ostenderet. (Cæsarius lib. 3. cap. 2.

Hic iustificari potuit non vi laico factæ confeßionis, quæ non est sacramentalis, sed virtute perfectæ contritionis, quæ elucet in illo qui confitetur etiam laico ex magna humilitate & verecundia.

EXEMPLVM X.

Virgo quædam, mirabiles persecutiones dæmonis ob amorem virginitatis sustinuit, & peccator confeßione mundatus laudatur à dæmone, qui cum ante confuderat.

FVit in Brabantia puella quædam religiosa, & voto virginitatis gloriosa, orta de Niuella: inuidens diabolus tantæ virtuti in specie viri admodum pulchri, satis decenter vestiti apparens virgini, cœpit illā verbis amatorijs sollicitare, clenodia offerre, laudare coniugij fœcūditatem, virginitatis vituperare sterilitatem. Cui virgo, nesciens quis esset, respondit Virū ducere non propono, Christi amore nuptias carnales postpono, & contemno. Cumq; lasciuus spiritus nimis esset importunus, in diuersis locis ad illam veniens, sciens puella multas esse virgines se pulchriores, nobiliores, atq; ditiores, cœpit amatorem phantasticum habere suspectum, ita vt ei diceret: Bone Domine, quis, vel vnde es, quod tāto mihi desiderio copulari affectaris? Cumq; ille inuitus se proderet, & virgo tanto propensius instaret, tandem dæmon necessitate compulsus, confessus est, dicens: Ego sum diabolus. Ad quod verbū illa expauescēns, respōdit: Vt quid ergò exigis carnale connubium, quod naturæ tuę dignoscitur contrarium? At ille: Tu tantum mihi consenti, nihil enim aliud à te, nisi copulæ consensum requiro. Ad quod pūella respondit: Modo omnino tibi cōtradico, fugans illum sanctæ crucis signaculo, veniensque ad sacerdotem, reuelauit illi dæmonis insidias, à quo satis edocta ne maligno consentiret, reuersa est in domum suam. Dæmon verò post confessionem eam omnino nō deserens, de remoto tamen alloquens, in tantum illam vexauit, vt quaslibet immunditias in eius scutellam mitteret cum manducaret, vnde & mulierum custodiæ ei adhibitæ sunt. In quacunque domo illa fuit, illic dæmon respō sa dedit. Ab omnibus quidem audiebatur, sed à sola puella videbatur. Eratque tam nequam idem spiritus, vt præsentiū peccata detegeret, crimina improperaret, nec aliquod peccatū eū lateret, nisi quod vera confessio tegeret. Ostēdit & alia signa nequitiæ suæ, stercora, ollasque confractas fimo plenas super confluentes spargebat. Dixerunt ei quidam: Nosti ô diabole, Dominicam orationem? Respondente illo: Optimè scio. Rogatus est illā dicere. Et ait: Pater noster, qui es in cœlis: nomen tuum, fiat voluntas, & in terra, panem nostrum quotidianū da nobis hodie, sed libera nos à malo. Et cum plures in eadem oratione fecisset saltus, atq; barbarismos, cachinnando subiunxit. Ecce sic vos laici dicere soletis orationem vestram. Requisitus etiam de symbolo, dixit se bene, & optimè scire, sic incipiēs: Credo Deum Patrem omnipotentem. Cui cum quidam dicerent, dicere debes, Credo in Deum, illeque subiungeret: Credo Deo, viri literati, qui tunc erant

erant præſentes, diaboli verbum notantes, & vim accuſatiui intelligentes, inſtiterunt vt diceret: Credo in Deum, & nō poterant eum ad hoc inducere. Salutationem verò Angelicā idem dæmon incipere non potuit, cū tamen ſe illam ſcire profiteretur. Interrogatus idem dæmon: cur ita raucam haberet vocem? reſpondit: quia ſemper ardeo. Fuit in vicino vir quidam, qui ſupra dictum dæmonem audire nimis deſiderans, propter turpia quædam quę commiſerat peccata, appropinquare non audebat, timens ſibi illa coram omnibus improperari: & veniens ad ſacerdotem confeſſus eſt vniuerſa, voluntate tamen peccandi retenta, factuſque ex eadem confeſſione ſecurior, ad domum venit. Mira res, mox vt limen attigit & introſpexit, dæmon in aëre clamauit: Amice veni huc, veni, certè te benè dealbaſti. Et ſtatim coram omnibus omnia eius peccata turpia, licet confeſſa prodidit, vehementer illum confundens. Triſtis effectus, & conſcientia accuſante in ſe reuerſus, ad ſacerdotem redit quæ geſta ſunt retulit, confeſſionem iterauit, & quia de reliquo emendatiùs viuere vellet, de corde pollicitus eſt Deo & ſacerdoti. Tūc ſacerdos: Modò, inquit, reuertere ſecurus, non te confundet ampliùs. Et fecit ſic. Intrante eo domum, quidam ex circumſidentibus dæmoni dixerūt: Ecce amicus tuus iterum venit. Quibus ipſe reſpōdit: Quis eſt? Ille inquiunt, cui paulò antè tam turpia peccata improperaſti. Reſpondit dæmon: Ego ipſi nihil improperaui, neque aliquid de eo noui mali. Et æſtimauerunt dæmonem mentitum fuiſſe hi, qui hominis ignorauerunt confeſſionem. Sicque per virtutem confeſſionis ipſe euaſit notam maximæ confuſionis. (Cæſarius l.3.c.6.

EXEMPLVM XI.

Beatæ Mariæ ſalutatione virtus dæmonis Alheydem ex fornicaria religioſam vexantis minuta eſt, qui tandem facta ab ea confeßione generali, quam clamoribus impedire non potuit, ab eius vexatione ceſſauit.

BOnnæ ciuitatis diœceſis Colonienſis ſacerdos quidam fuit nomine Petrus, eiuſdem Eccleſiæ vicarius, Iſte neſcio quo Dei iudicio, in cameræ ſuæ oſtio ſe ſuſpendit, cuius concubina, Alheydis nomine, tam horrenda eius morte territa, ſeculum deſeruit, & in cœnobio quodā ſanctimonialium, quod Lancvvade dicitur, religionis habitum ſuſcepit. Die quadā, cum ſtans in dormitorio, de feneſtra proſpiceret, cōtemplata eſt iuuenem, imo in iuuenæ dæmonem, ſtantem iuxta puteum muro dormitorij contiguum: qui ea vidente vnum pedem ſuper lignū, quę ambiebatur puteus, poſuit, & alterum quaſi volitando ad ipſam in feneſtrā depoſuit. Quā cùm extenſa manu per caput rapere conaretur, territa retrorſum cecidit, & clamauit pœnè exanimis facta. Audito eius clamore, accurrere ſorores, in lectulum ſuum illam reclinantes. Recedentibus illis cùm paululum reſpiraſſet, ſolaq; iaceret, dæmon iterū adfuit, & verbis quibuſdam amatorijs eam ſolicitare cœpit. Quæ cùm cōtradiceret, intelligens ſpiritū eum eſſe malignum; reſpōdit ille: Bona Alheydis nòli ſic dicere, conſentire mihi, & ego te habere faciam virum honeſtū, probum, nobilem, diuitemq;. Quare fame crucias te in hoc loco paupere vigilijs, alijſq; multis incōmodis ante tempus te interficiendo. Reuertere ad ſeculum, & vtere delicijs, quas Deus homini creauit, nihil tibi me duce deeſſe

deesse poterit. Tunc illa: Doleo quòd tam diu te secuta sum. Recede, quia non acquiescam tibi. Post hæc verba dæmon suum nasum emungens, cōtra eam ipsam immūditiam ad parietem tam fortiter proiecit, vt pars aliqua resiliens vestimento eius adhæreret: sicq; disparuit. Eratq; emunctio ipsa sicut pix nigerrima, & tanti fœtoris, vt tolerari non posset. Deinde cùm spiritus ille nequissimus die noctuque esset ei infestissimus, suaserunt quædā ex sororibus, vt aquam benedictā semper paratam haberet, qua venientem aspergeret. Aliæ vero, vt eundem, si aquam non timeret, thurificaret. Omnia quidem hæc tentauit, sed modicū ei profuit. Nam quoties cōtra se signū crucis factum vidit, aspersionem etiā, siue thurificationem, ad modicum quidem cessit, sed statim rediit. Tunc vna cæteris sororibus ætate maturior, atq; prudentior, suasit ei quatenus dæmonē propius accedere sineret, & tūc alta voce salutationem angelicam in eius faciem iacularet. Quod cùm fecisset, diabolus ac si sagitta esset percussus, vel turbine impulsus aufugit, nec vnquam propius ei ex illa hora accedere præsumpsit, dicens, vt alibi habetur: Malus diabolus in buccam eius qui te hoc docuit. Sanctimonialis vero tali iaculo munita, dæmonem ab illa hora vidit sine terrore, & audiuit sine timore. Die quadā de his loquēs cùm viro quodam religioso, suasit ei ille, dicens: Fac Priori tuo confessionē generalem, pure, plene, ac deuotè, in quantùm occurrit memoriæ, & liberaberis omnino à dæmonis huius infestatione. Cui cùm consilium tale placuisset, mox accedens ad priorem, rogauit sibi præfigi locum, & horam audiendæ confessionis. Manè dictis matutinis illa se præparans festinauit ad locum præfixum, capellam scilicet monasterio adhærētem, vbi Prior expectabat. Et ecce dæmon occurrens in via festinanti, dixit: Alheydis, quo vadis? Et illa: Vado confundere me, & te. Tunc dæmon: O Alheydis, noli, noli, reuertere, reuertere. Respondit illa: Sæpius confudisti me, ego modo confundam te, non reuertar. Quam cùm non posset blanditiis, siue minis retrahere, sequebatur eam vsque ad locum confessionis, sicut miluus in aere super ipsam volitans. Quæ mox vt genua coram Priore flectens ad cōfessionem os aperuit, ille clamans euanuit, nec vnquam ab illa hora ab ea visus, vel auditus est. Ecce hic habes manifestum exemplum, quantæ virtutis sit confessio pura. (Cæsarius lib. 3. cap. 13.

EXEMPLVM XII.

Confeßione cuiusdam tempestas maris excitata citò sedata est.

PEregrini quidam (sicut magister Ioannes Xantensis populo recitauit, sub stationib⁹ crucē prædicās) cùm tempore quodam transfretarent in succursum terræ sanctæ, orta est in mari tempestas tam valida, vt nauis ipsa operiretur fluctibus. Fremebant venti, excitabantur fluctus turbulēti, nutabant viri fortissimi, spes omnis nautarum defecit, videntes ante oculos mortem, cœperunt singuli, vnusquisq; sibi vicino de peccatis suis facere confessionem, & meritò. Nā propter vnius hominis peccata, Dominus eandem excitauerat tēpestatem. Erat enim in naui illa homo quidam miserrimus, homo fœtidissimus, cuius peccata fuere tam grauia, tam turpia, tam horrēda, tam in quantitate, quā in qualitate, vt nec ipsum mare pōdus illorum posset portare. Cùm enim natura eius sit eiicere immūditias quaslibet corporales, quomodo æquanimiter sustineret tātas immunditias spirituales, id est, peccata creatori suo cō traria? Timens homo ille peccator vitæ suæ, simul & animæ, & propter se omnes alios periclitari considerans, surrexit, & ait. Audite fratres, audite: si propter peccata tempestas hæc orta est, ego

eſt,ego occaſio ſum tãti periculi, rogo vt audiatis confeſſionem meam. Tacentibus omnibus cœpit voce valida tantum venenum peccatorum euomere, vt aures humanæ etiam horrerent audire. Mira clementia Dei, mox vt maſſam iniquitatis per confeſſionẽ eiecit, mare furens ſiluit, & facta eſt trãquillitas magna, ita vt omnes mirarentur. Miris miranda ſuccedũt, ſtatim vt nauis ad littus peruenit, audita peccata Deus dẽ memorijs ſingulorũ deleuit. Beno permiſit vt quãdiu erãt in naui concluſi, confunderetur incõſpectu illorum, ſed ne exeuntes fortè eius peccata propalarent, vel improperarent, induxit eis obliuionem. Bene retinuerunt ſe in mari fuiſſe periclitatos, hominem aliquem fuiſſe cõfeſſum, ſed quid dixiſſet prorſus ignorauerunt. Cæſarius lib.3. cap.21.

EXEMPLVM XIII.

Confeßione videns diabolus homines candidari, voluit & ipſe confiteri.

SAcerdos quidam cùm tempore quadrageſimali in Eccleſia ſua ſederet, & ſibi commiſſorum confeſſiones audiret, alijs recedentibus, atq; alijs accedentibus, inter expectantes quidã ſtabat, quantum ad apparentiam corporis iuuenis & robuſtus, confitendi tempus expectans. Omnibus expeditis, ipſe nouiſſimus acceſſit, coram ſacerdote genua flexit, & ad confeſſionẽ os aperuit, qui tanta & enormia confeſſus eſt crimina, tam multa homicidia, furta, blaſphemias, periuria, diſcordiæ ſeminaria, & alia his ſimilia, quorum ſe auctorem, incentorem, ſiue ſuggeſtorem dicebat, vt ſacerdos tam horrore, quam tædio eorum grauatus, diceret ad illum: Si mille eſſes annorum, nimis eſſet, tam grauia, & tam multa te commiſiſſe peccata. Ad quod verbum ille reſpondit: Amplius ſum quàm mille annorum. Tunc amplius territus ſacerdos, ait: Quis ergo eſ? Reſpondit ille: Dæmon ego ſum, vnus ex his, qui cum Lucifero ceciderunt, peccata mea ex minima parte confeſſus ſum, ſi velles audire reſidua, quæ ſunt innumerabilia, paratus eſſem tibi confiteri. Sciens ſacerdos peccatum diaboli fore inſanabile, dixit: Quid tibi commune cum confeſſione, ô diabole? Reſpondit dæmon. Stabam ex oppoſito tui, vidiq; peccatores ad te accedere, & iuſtos redire, auſcultãs valde diligenter quid illi dixerint, quidve eis reſponſum ſit à te, & quod poſt grauia peccata promittitur eis indulgentia, vitaq; æterna. Ego verò ſperans idem conſequi, veni peccata mea confiteri. Sacerdos verò, exemplo ſancti Martini, diabolo fiducialiter reſpondit: Si volueris vti conſilio meo, & agere pœnitentiam de peccatis tuis pure, ſicut hi quos hinc exire vidiſti, ſimilem indulgentiam conſequeris? Reſpondit dæmon: Si tolerabilem mihi iniunxeris ſatisfactionem, parebo tibi. Ego, inquit, ſacerdos valde modicam, & minorem his, qui ante te confeſſi ſunt, tibi iniungam pœnitentiã. Vade, & tribus vicibus in die iacta te in terram, ſicq; proſtratus dicas, Domine Deus creator meus, peccaui tibi, ignoſce mihi: hoc ſolummodo ſit pœnitentia tua. Cumq; diabolus diceret: Non poſſum hoc facere, nimis eſt mihi graue, reſpondit ſacerdos: Quare in tam modico grauaris? Non poſſum, inquit, me in tãtum humiliare, aliud quicquid iniunxeris, libẽs ſuſcipiam. Tunc indignatus ſacerdos, ſubiunxit: O diabole, ſi tanta eſt cordis tui ſuperbia, vt nec velis, nec poſſis te in tam modico humiliare creatori tuo, recede à me, quia neq; hic, neq; in futuro miſericordiam ab illo conſequeris. Ad quam vocem mox ille euanuit. (Cæſarius lib.3. cap.26.

EXEMPLVM XIV.

Confitens quæ iam bona quæ fecerat, à confessore quid confiteri debeat informatur.

HErmannus Decanus Bonnensis, quando plebanus fuit ad sanctũ Martinum in Colonia, venit ad eum quædam mulier tempore quadragesimali peccata sua confiteri. Flectẽs coram eo genua, quicquid se boni meminerat commisisse, cœpit enumerare, & cum Pharisæo euangelico iustificare se dicens: Domine, tot sextis ferijs soleo per annum in pane & aqua ieiunare, elemosynas dare, Ecclesias frequentare, & multa in hunc modũ. Cui plebanus dixit: Ad quid, Domina, venisti? nunquid pro istis operibus vultis suscipere pœnitentiam? quare non dicitis peccata vestra? Respondẽte illa: Nihil mihi conscia sum, ait plebanus: Cuius estis officij? respondit mulier: Ferrum vendere soleo. Ad quod ille: Soletis aliquando minores ferri particulas in ligaturis maioribus intermiscere, vt sic totum simul vendatis. Dicente illa: soleo, respõdit: Ecce hoc mortale peccatum est, quia dolus. Et adiecit: Soletis aliquando mentiri, iurare, periurare, æmulis vestris maledicere? respondit illa: quia in talibus sępè excedo. Plebanus dixit: & ista omnia sunt peccata mortalia, & nisi pœnitentiam egeritis condignam, ocyus ibitis in gehennam. Tertia illa in verbis eius, peccasse se recognouit, & quid de cætero confiteri deberet didicit. (Cæsarius lib. 3. c. 44.

EXEMPLVM XV.

Confessione dæmon ipse fatetur vires suas super omnia eneruari.

MAgister Thomas theologus, cum in præsenti expeditione in castro peregrinorum in camera quadam lecto decumbens esset moriturus, vidit diabolum in angulo stantem: quẽ cum cognouisset, voce Martini allocutus est eum dicens: Quid hic astas cruenta bestia? Dic mihi quid est quod maximè vobis noceat? Cumq; ille nihil respõderet, subiunxit: Adiuro te per Deũ, qui iudicaturus est mortuos & viuos, & sæculum per ignẽ, vt dicas mihi huius interrogationis veritatẽ. Ad quod dæmon respondit: Nihil est in Ecclesia, quod tantum nobis noceat, quod sic virtutes nostras eneruet, quam frequens confessio: quando enim homo in peccatis est, peccatis dicô mortalibus, omnia eius membra ligata sunt, neq; tũc potest se mouere. Cùm vero peccata eadem confitetur, statim liber est, & nobilis ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus, & crucis Christi fidelis prædicator lætus exspirauit. (Cæsarius lib. 12. c. 38.

EXEMPLVM XVI.

Fictus & superstitiosus silentij obseruator, qui cõfiteri nolebat nisi per signa tantum, turpis apostata efficitur.

FVit quidam frater honestæ & sanctæ conuersationis exterioris, qui die noctuque videbatur sollicitus circa orationem, & silentium sic obseruabat continuum, quod aliquando cùm sacerdoti cõfiteretur, solis signis quibusdam & non verbis, confitebatur. Ita enim videbatur esse deuotus, & feruens in dilectione Dei quod sedens aliquando cum fratribus, licet non loqueretur, audiendo tamen bona verba, interiùs & exterius mirabiliter lætabatur, ita quod ex hoc sæpè ad deuotionem fratres alios attrahebat. Cùm autem pluribus annis in cõuersatione huiusmodi perstitisset, accidit vt beatus Franciscus veniret ad locum, vbi ille manebat, qui cùm audisset conuersationẽ illius dixit ei: Sciatis

Sciatis in veritate, quia diabolica tentatio est, quia non vult confiteri. Interim generalis minister venit illuc visitare beatum Franciscum, & cœpit illum commendare coram beato Fráciscó. Et ait illi beatus Fráciscus: Crede mihi frater, quoniam à maligno spiritu ducitur, & decipitur iste frater. Dixit generalis minister: Mirum mihi videtur, & quasi incredibile, quod possit hoc esse de homine, qui habet tot signa, & opera sanctitatis. Et dixit ei beatus Franciscus: Proba ipsum, dicens illi fratri. Frater volo penitus, quod bis vel semel ad minus, confitearis in hebdomada. Ille auté posuit digitum super os suum, ducens caput, & ostendens per signa, quod nullatenus hoc faceret, amore silétij. Minister verò timens illum scandalizare, dimisit eum: & non post multos dies egressus est ordinem frater ille propria voluntate, & redijt ad sæculum, portans habitum secularem. Factum est autem, dum quadam die duo ex socijs beati Francisci ambularent per quandam viam, obuiauerunt illi, qui ambulabat solus tanquam peregrinus pauperrimus, cui compatientes, dixerunt: O miser, vbi est honesta & sancta conuersatio tua. Nolebas enim loqui, & ostendere te fratribus tuis, & modo vadis discurrendo per mundum, tanquam homo ignorans Deum. Ille autem cœpit eis loqui, iurando sæpe in sua fide, sicut homines sæculares. Et dixerût ei: Miser homo, cur in fide tua iuras, vt seculares, qui non tãtum à verbis otiosis sed etiam ab omnibus silebas, & dimiserunt eum. Et parum post mortuus est. & valde admirati fuimus, videntes sic ad literam esse verum, sicut prædixerat de illo beatus Franciscus, tempore quo reputabatur sanctus ille miser. (S.Bona. in vita S. Francisci cap. 10. In Chronico Minorum latino lib. 12 cap. 28. & Gallico lib. 1. cap. 13.

EXEMPLVM XVII.

Cõfeßione nouitius quidam peccata sua ex charta diabolica omnino deleuit.

ERat quidam deuotus iuuenis qui domo, cognatis, patria, patreque relictis, se ad monasterium Christo militaturus recepit. Vbi cùm secũdum consuetudinem monasterij generalem de tota sua vita Abbati confessionem fecisset, atque arbitraretur se integrè confessum, lætus, & alacer vesperi lectum ingreditur, dicẽs apud se: O si iam me mori contingeret, quã celeriter anima mea, integra iam & sincera confessione candidata in pulchri præ millibus Sponsi sui Christi euolaret amplexus! Talibus similibúsque affectibus inflammatus obdormiuit. Dormiente igitur adolescentulo, venit ad eum quidam teter spiritus, qui terribilem præferens vultum, & chartulam quandam in manu tenens his iuuenem verbis affatur, ô Monache, Monache, noli nimium quasi bene confessus laxaré fræna lætitiæ. Falleris, non tam mundus es, vti errore deceptus, arbitraris. Et manu chartulam ostẽrans. En, inquit, in hac chartula adhuc plura scelera scripta retineo, quæ tu nulla, aut contritione lauasti, aut confessione delesti, quibus in extremo Dei examine te habeo accusare Ad hoc iuuenis primo perterritus, confidentia tamẽ rapta, eo quod nihil scienter in confessione cælauerat. Peto (inquit) ad spiritũ vt modicũ videam chartulam quam ostentas, vt experientia discam te vera locutum, alioquin arbitrabor te ad me terrendum huiusmodi commentizare mẽdacia, quia mendax es, & pater mendacij. Ad quod dæmon: Nunc, inquit, tibi chartulam meam non pandam, sed in iudicio per eã super te mortis procurabo sententiam, tunc enim videbis, an mentitus sum tibi, cum te duxero ad tormenta captiuum. Noui

fraudem tuam, statim vt eã nosceres quemadmodum & cętera peccata tua, ita & ista confessione deleres, atque mihi illuderes. Interim adolescens zelo propriæ salutis instigatus se incipit erigere, & vim velle inferre spiritui, atq; violenter extorquere, quod precibus obtinere non potuit. Quod dęmõ vt intellexit incipit arctiùs manu chartulam cõstringere per dormitorium monasterij fugere, manus iuuenis velle euadere, sed iuuenis velociùs insequitur fugientem. Cumque sic vterque per præceps curreret, & dęmon dormitorio descensu cum impetu per valuas Ecclesiæ fugere festinaret, Domino sic ordinante, ad conseruatorium aquæ benedictæ impetuo sius impinges, per prona solo prosternitur, charta manibus tenta vi ruinæ excutitur, & voti sui obtinendi iuueni præbetur accessus. Nam cùm dæmonem hic chartulam illic colapsam cerneret, rapido cursu recurrit ad cellulam, quam signo crucis munitam clausit, legitq; quod scriptum erat in schedula. Vbi cùm nonnulla peccata inuenisset, quæ ipse cõfiteri neglexetat, lachrymis compũctionis totus infusus Abbatem suscitat, & chartula dæmonis inuenta confitetur, atque sic tandem chartulam dæmoni legendam restituit. Qui vt omnia vidit delata confusus disparuit, sed iuuenis securior factus per confessionem adquisitam, puritatem sollicitus in posterum, nitebatur custodire. (Ex vitis fratrum prędicatorum parte 4. cap. 7.

EXEMPLVM XVIII.

Confeßiones pauperum libentur audiẽs, lachrymis eorum ex purgatorio liberatur.

QVidam alius frater bonus prædicator habens multos filios, & filias confessionis, hanc virtutem habuit, quod paupercularum, & deuotarum personarum confessiones libẽter audiebat. Quo iacente in extremis quædam deuota mulier, vidit in excessu mentis quod idem frater erat filius perditionis vsque dum iam spiritum exhalare debuit, & tũc Dominus misertus saluauit ipsum. Cuius anima tunc egressa descendit in grauissimas incendij pænas, sed ipsa die mortis suæ vidit lachrymas, & orationes deuotas deuotarum filiarum suarum magnam partem incendij eius extinxisse. Hora autem liberationis eiusdẽ fratris de purgatorio venit vox ad eãdem sororem, dicens: Propera ante altare sanctæ Catharinæ quia ibi hodie dedicatio erit. In isto enim altari idem frater solitus erat celebrare, quę iussa complens vidit fratrem illum duci de purgatorio, & venire super idem altare, & protinus multi filij, & filiæ eius, qui ante obierant, & ad patriam transierant, descendebant de cœlo ad idem altare. Et statim idem frater cum eis solemniter ascendit. Ex quo exemplo apparuit quam bonum, & salubre sit pauperibus & despectis, & deuotis benefacere, & confessiones multorum audire propter Deum, quia talium fletibus, & precib⁹ iste frater fuit cito de purgatorio liberatus. (Iordanus de Saxonia lib. 2. cap. 13. In vitis fratrum Eremitarum.

EXEMPLVM XIX.

Confeßione Astionis dæmon vires suas subuersus esse conqueritur.

CVM aliquando ad hauriendum aquam ex flumine beatissimus Astion sine iussione vel commendatione senis Epictici perrexisset turpis quædam cogitatio in via eunte illo mentem eius subitò inuasit, & cùm per triduum hic talis, ac tantus vir nõ potuisset de suo eam corde extrudere, nimis tristis effectus est, & vultus eius pro hac valde manebat confusus, quem intuens senior ait ad eum: Quid est fili, quod sic tristem te intueor, &

insolito mærore aspicio confectum? Tunc ille: Ante hoc triduum quando tua venerabilitas cum hominibus loquebatur pudore vetante, ego te nesciente ad hauriendum aquam ad fluuium perrexi, eunte vero me in via turpis quadam, & satis sordida cogitatio in mentem ascendit. Et nunc itaque iam per triduum quantum valeo cum lachrymis oratione & meditatione scripturarum laboro ad expellendum eam, & nullo modo valeo superare. Tunc Epicticus. Et quare absque mea licētia ostium celluiæ egressus es, vel sine oratione sacerdotis Christi perrexisti ad fluuiū? An ignoras, quia commendatio præpositi semper murus inexpugnabilis iuniorib⁹, & lorica fidei ad expugnandum diabolum existit? Et hæc dicens, iubet eum secum pariter in oratione ad Dominum prosternere, Cumque diu, multumque Saluatoris misericordiā precati fuissent, & finita oratione ex solo surrexissent, vidit beatus Astion puerum quendam nigrum cum ignea facula de sinu suo egredientem, ac talia dicentem, Confessio tua Astion magnas meas contriuit hodie vires, vna oratio vestra me inermem in omnibus reddidit ac dissolutū. (Ex vitis Sanctorum in vita S. Epicteti Presbyteri, & Astionis Monachi. Hic Epictitus presbyter & Astiō Monachus martyres, qui tempore Diocletiani ab oriente in fines Scithiæ venientes, pro fide Christi tenti, in omnibus quibus afficiebantur tormentis hęc dicebant: Christiani sumus ô Tiranne, fiat volūtas Dei nostri in nobis. Post varios tādem cruciatus capite truncati martyrium consummauerunt. Ex antiqua editione vsuardi Martyrologij, cum additione facta à Charthusianis Coloniensibus anno. 1521. celebratur eorum memoria. 8. Iulij.

EXEMPLVM XX.

Confeßione, & precibus Malachiæ iracunda fœmina mansuetißima efficitur.

FVIT quædam mulier cui cùm spiritus iracundiæ & furoris intantū dominaretur, vt non solum vicini & cognati fugerent consortium eius, sed ipsi filij quoque vix sustinerēt habitare cum ea. Clamor & rancor, & tempestas valida vbicunq; fuisset audax & ardēns & præceps metuēda lingua & manu importabilis & inuisa. Dolentes filij tum pro illa, tū pro seipsis, trahunt ad illam præsentiam Malachiæ lachrymabilem cum fletu quærimoniam deponentes. Vir autem sanctus, & periculum matris, & incōmodum miserans filiorum seorsum aduocat illam, fuerit ne confessa aliquando peccata sua solicite percontatur. Respondit nequaquam: Confitere, inquit, Pater. Et ille iniungens pęnitentiam confitenti, oransq; super eām vt Deus omnipotens det ei spiritū mansuetudinis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne vltra irascatur iubet. Sequitur tanta mansuetudo, vt pateat omnibus non esse aliud, quàm admirabilem mutationem dexterę excelsi. Fertur adhuc hodie viuere. & tātæ esse patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exasperare solebat, nullis modis exasperari damnis, contumelijs, afflictionibus queat Sed licet & me iuxta Apostolum abundare in sensu meo accipiat quisque, vt volet, ego istud mortui suscitationi censeo præferendum, quod exterior quidem ibi, hic vero interior vixerit homo. D. Bernardus in vita S. Malachiæ.

EXEMPLVM XXI.

Confeßione mortalis peccati in se absconditi infirmus pater sancti Samsonis conualuit.

LEgitur de eodem quod cùm quadam hyeme pater eius ægrotaret ad mortem, affirmabat se nunquã vel mortem gustaturum, vel sanitatẽ recepturum, vel sacrificium orationis percepturum, nisi Samsonem primogenitum suum videret, per quem pariter & corporis, & animæ sanitatem se percepturum dicebat: Quod beatus Samson vt à nuntijs si se directis audiuit, apud se ingemuit, & ait: Iam nisi fallor Ægyptum reliqui, non est opus me in ipsam redire. Potens est autem Deus ægrotantem sanare Sanctus autem Pius misericordia motus dixit ei: Quare sic dicis electe Dei: curam te oportet habere de animarum profectu, tuaque merces grandis erit cum Deo, vbi dum carnalia creuerint, spiritualia seminentur. Qui respondit: Vtinam voluntas Dei fiat. Nam propter Deum & animarum lucra omnibus paratus sum. Itaque faciens nuntios progredi ipse subsecutus est cum quodam iuuene diacono sibi ab Abbate associato, pergẽtesq; venerunt ad Amonem patrem sancti samsonis, ipsumque ægrotantem in lecto inuenerũt, qui in aduentu eorum gauisus, capitale quoddam crimen ad mortem (quod in se cęlauerat: in medium publicauit, Deoq; se seruiturum vsque in finem suum deuouit, & caput suum eadem hora tonderi fecit vxore sua maxime suggerẽte & dicente: Non solum ego & tu, vt decet & conuenit seruiamus Deo, sed & prolem nostram totã in Dei seruitute iungamus, & omnia nostra Dei tota fiant. Quo assentiente præsentatis, quinque fratribus suis sancto Samsoni vna cũ sorore valde paruula paululum silens, respondit: Fratres quidẽ mei boni sunt, & Deo deuoti, sed hæc pusilla ad mundanas voluptates data est, tamẽ nutrite eam, quia homo est. Confirmatis itaque suis in bonis operibus, & ad monasteria fundanda suggestas sanctus Samson vna cum patre suo & auunculo, & diacono in pace perrexit. (Vincent. Belu. lib. 21. cap. 109. & 110. Vide etiam tit. Adulteriũ Exemp. 6.

EXEMPLVM XXII.

Confeßionem imperfectam faciens scienter fœmina, subitò moritur, & draconem equitans in horribili specie post mortem videbatur.

LEgitur in Scala cœli duo prædicatores ibant per viam, quorum vnus erat Pœnitentiarius Domini Papæ & sanctus homo, & alter multũ innocens & pius. Cum ergo irent per viam & ad quodam castrum venissẽt, in quo erat mulier, quæ adulterium commiserat cum quodam de parẽtela sua, & propter enormitatem peccati, & erubescentiam humanam xj. annis absq; confessione tenuerat, illa dũ vidisset istos fratres extraneos in ecclesia celebrantes, dixit intra se: Isti non cognoscent te, nec vnquam redibunt ad partes istas, & ideo istis dices peccatum. Celebrata missa ad Pœnitentiarium accessit, & stante socio suo ex opposito cum peccata sua confiteretur, ad quamlibet expressionem vnius peccati vnus bufo exibat de ore eius, & saltando exibat Ecclesiam. Tãdem confessis omnibus peccatis cum venisset ad illud, præ verecundia noluit confiteri, & dum absolueretur à Pœnitentiario, & ipsa vellet recedere, socius Pœnitẽtiarij vidit quod omnes illi bufones cum vno alio maiori, & enormioris formæ turmatim ingressi sunt os mulieris, & ventrem. Recessit mulier non confesso peccato, recedũt & fratres. Et cum per vnam leucam iuissent, socius Pœnitentiarij ei reuelauit visionem quam viderat de

mulicre confitente. Qui territus & tristis dixit: Cælauit aliquid in confessione. Et cùm redissent vt eam conuerterent, eam suffocatam & mortuã inuenerunt. Qui contristati modò mirabili cum ieiunio & orationibus cœperunt implorare diuinam clementiam, vt dignaretur ostendere quid significaretur per visionem ostensam. Tertia die apparuit eis mulier equitãs super draconem, & duo serpentes crudeles accingentes collum eius sugentes eius vbera, duo bufones terribiles erant super oculos eius, ac de ore eius ignis sulphureus expirabat, duo canes deuorabant crudeliter manus eius. Et duæ sagittæ ignitæ immittebãtur per aures eius, in capite eius lacertæ stabant. Qui cùm vidissent fratres territi conuenerunt. Tunc illa: Nolite timere amici Dei, nam ego sum illa maledicta mulier, quæ fui vobis alia die confessa. Et quia celaui in cõfessione tale peccatum, sum adiudicata perpetuo huic pœnæ. Tunc Pœnitentiarius: Adiuro te Per Deum viuum & verum Christũ, vt informes me de duobus dubijs. Primum est, quid significat hac diuersitas pœnarum? Tunc illa: Lacertæ capitis sunt in punitionem ornamentorum capitis. Bufones oculõrũ in punitionem corruptorum aspectuum. Sagittæ ignitæ in punitionem diffamationum, cantationum, & immundorum verborum. Serpentes sugentes vbera in punitionem, quia sustinui immundos tactus. Sed crudelitas canum in punitionem actuum immundorum, & quia bona dedi, de quibus sustentari pauperes poterant Christi meis amatoribus, equito super draconem qui inexpressibili dolore cruciat, & comburit omnes tibias, & omnia viscera mea in punitionem immundarum operationum. Tunc Pœnitentiarius. Rogo vt soluas secundũ dubium meum, scilicet, quæ sunt peccata ex quibus gentes hodie magis dãnantur. Tunc mulier: Hodie per viam peccati ad infernum descendunt, sed mulieres per quatuor genera peccatorum, per peccatum luxuriæ, per peccatum vani ornatus & pictionis, per peccatum sortilegij, & per erubescentiam confessionis. Cùm ergò interrogaretur si posset iuuari, draco cum mirabili cruciatu subito eleuans eam ad infernum portauit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum. Accidit hoc in quodam castro Geldriæ, vt retulit R. Pater Franciscus Costerus Societatis Iesu, qui id accepisse se sæpius affirmauit à quodam nobili viro Coloniensi, qui locum probè nouerat.

EXEMPLVM XXIII.

Confeßione neglecta nulla opera pietatis à damnatione poßunt liberare.

Legitur in Scala cœli Ioannis Iunioris Dominicani, quod fuit quidam vir iustus & honestus valdè habens vxorem sterilem. Rogauerunt ergò ambo Dominum vt misertus eorum eis prolem concederet, & ipsi eam diuino seruitio manciparẽt, Cumque adiuti à Deo filium habuissent & transacta pueritia monachum statuissent sanctissimè suo Creatori deseruiuit. Et quia pater alium filium non habebat, vnà cum vxore sua facultates suas sic distribuebant pauperibus, vt iam patres pauperum vocarentur. Cùm autem quidam iuuenis seruitor Domini vxorem adamasset, inclinata ad peccatum, ab eo concepit filium & conceptum occultauit continuando, & augmentando largitionem eleemosynarum. Tandem peperit filium, & extinxit proprijs manibus, & sub lecto proprio sepeliuit. Tandem moritur maritus eius. Quo mortuo plus & sine frœno libidini cœpit vacare. Et ideo secundò concepit, filium peperit, & extinxit suis manibus sicut primum. Nec confitebatur hæc peccata alicui, sed in multitudine eleemosynarum, confisa sine confessione

sione sperabat saluari, Tandem mulier infirmatur, monetur ad confessionem sed illa contemnit. Tandem mortua est, & in infernum portata. Cuius obitum audiens monachus, instanter incepit pro ista orare, ieiunare, celebrare, disciplinas accipere. Et dum quadam die deuotissime celebraret, vidit matrem suam coram se, & duos dracones terribiles, mammillas, & totum corpus cruciantes. Cùm autem filius interrogasset qualiter ei esset, respondit quod damnata esset propter verecundiam confitendi, quia nullum bonum proficit, vbi virtus confessionis deficit. Tunc filius: quid significant isti dracones? Tunc mater: Fœtus quos lactare debui proprijs manibus extinxi, & ideo sunt mihi dati in pœnam æternam. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM XXIV.

Peccatum suum propter verecundiam confiteri nolens æternaliter damnatur.

LEGITVR etiam quod in quodam monasterio monialium Abbatissa habuit, & nutriuit neptem suã, quæ in amore cuiusdam iuuenis exarsit, & consensit in actum carnalem, sed quia congruitatem temporis & loci non habuit ipsum peccatum opere non perpetrauit, ipsa verò postmodũ infirmata cum ab omnibus casta & sãcta reputaretur, hoc peccatum malæ voluntatis non confitens obijt. Et cũ Abbatissa credens eam fore sanctam coram Deo, post matutinas eam peteret, vt pro ipsa intercederet, per duos teterrimos adducta, dixit se perpetuo damnatam propter malam voluntatem, quam confessa non fuerat. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXV.

Peccare volenti Christus apparet, & cõfiteri monet, vt diaboli potestatem effugiat.

IVuenis quidam luxuriosus intẽtione mala intrauit rubetum, vbi erãt infames mulieres. Cui occurrit diabolus dicens: Vade ante te, quia bene tibi soluam tuo tempore. Qui dum intrasset vlterius, occurrit sibi Christus in habitu cuiusdam monachi, & quò tenderent requisiuit, appellans eum filium, & dixit: Vos non estis pater meus? At ille: Ego sum pater tuus. Et aperta cappa ostẽdit ei manus & latus quæ ambo erant cruentata, sicut apud crucifixum solet depingi, dicens: Credis ergò nondum quod ego sum pater tuus. Tunc ille: Dominus Deus meus. Dixit ei Christus: Vade confiteri, quia ille qui tibi occurrebat ante rubetum est diabolus, & expectat te, vt tibi frangat collum. Qui cùm exisset de silua cum proposito confitendi, diabolus eum non agnouit. Et ille interrogauit diabolum, dicens: Quem tu expectas? Cui diabolus: Certè tu non es, iste erat totus noster, & mihi data fuit potestas super eum ipsum occiderem, tu verò alter es. Qui intelligens Dei misericordiam circa seipsum, intrans claustrum confessus est, & sic in bono vitã finiuit. (Idem.

EXEMPLVM XXVI.

Confessionis remedio qui triginta annis dæmoni seruiuit sub homagio misericordiam Dei consequitur.

LEgitur in Scala cœli Ioannis iunioris Dominicani, quod duo boni fratres oberrabant in montibus Hyberniæ, qui viam inuenire non valentes dum aspicerent ante se vident quendam hominem paruæ statu-

ræ. Quem cùm vocassent fugere eos cœpit. Qui cùm secuti fuissent eum, requisita via noluit respondere. Sed cùm instarent, & inquirerent quis esset, dixit: Triginta annis dæmonibus seruiui, homagium eis feci, & sigillũ eorum in manibus meis porto, visitãt me in diuersis figuris. & quicquid pręcipiunt facio semper. Cumque vnus illorum sermonem ei faceret allegãdo acerbitatem pœnarum inferni, vilitatem peccati, & infinitatem diuinę misericordiæ, ille compunctus quærit consilium, quomodo posset saluari. Tunc frater: Confitere omnia peccata tua, quia virtus confessionis tanta est, vt frangat omnem potestatem diaboli, mitiget omnem iram Dei, & induat te omni virtute. Cum ergo ille cum perfecta contritione confessus fuisset, statim sigillum dæmonis est abrasum. Tunc fratres: Vt cognoscas magis virtutem confessionis, sta hic in nemore confidenter, & si diabolus cui tu fecisti homagium, dum venerit te non cognouerit, Deus tibi indulsit peccata tua. Qui confisus de misericordia diuina dæmonem expectauit. Et postquam cùm magnis equitaturis post recessum fratrum venisset dęmõ. Interrogauit hominem si seruum eorum vidisset, respondit: Ego sum ille, qui triginta annis seruiui tibi. Tunc dæmon: Mẽtiris nequam non vidi te, sed quæro illum, qui sigillum meum habet in manibus suis. Ille ergo audiens accedit ad fratres, & perseuerãter Deo seruiuit. (Idem.

EXEMPLVM XXVII.

Confiteri nolens timorę pænitentiæ iniungendæ, ad inferna defertur.

PRinceps quidam, duxit malam vitam, quem cum hortaretur vxor eius ad cõfessionem, dicebat: Non possum confiteri, quia timeo quod grauis pænitentia dabitur mihi. Cui vxor: Et quomodo sufferre poteris pœnas inferni quæ grauiores sunt quam aliquæ pœnæ huius mundi: Cui ipse: Putas quod infernus sit? aut pœna aliqua, aut diabolus, aut vita alia post vitam hanc? Sacerdotes enim ista inuenerunt vt timeantur: Quæ videns, quod nihil proficeret circa eum, dimisit in pace. Quadam nocte cum iaceret in stratu suo, dęmones venientes & accipientes ipsum de loco suo, ad infernum portauerunt. Vxor autẽ sua videns hoc, quia sancta mulier erat, orauit Deum, vt sibi reuelaret statum viri sui. Et ecce mane surgens corpus viri inuenit quasi titionem denigratum, & in manu litteram in qua scriptum erat. Iam certificatus sum, quia infernus est. & timor quẽ habui ad agendum pœnitentiam, me illuc deportauit. (Idem.

EXEMPLVM XXVIII.

Confeßio sine proposito emendãdi sed ex consuetudine parum prodest, & oratio existentis in peccato mortali defunctos non iuuat.

QVidam filius habuit patrem qui obijt, & filius xxxij. annis pro anima patris quotidie specialem orationem fecit. Cui pater post hoc tempus apparuit dicens se in magnis pœnis esse. Cui filius: Profuit ne tibi oratio mea qua xxx. annis & vltra pro te oraui: Respondit pater: Non. Cui filius: Ergo damnationi (vt audio) subiaces, si nihil oratio tibi profuit: Respondit: Fili non damnatus, sed purgatorio datus, vbi vehementer crucior donec omnia peccata vsque ad nouissimum quadrantem exoluantur. Et ait filius: Cur ergo non prosunt tibi orationes meæ? Respondit pater: Quia semper per illud tempus in peccato mortali fuisti. Cui filius. Quomodo hoc pater esse potuit, cum annis singulis

gulis confeſſus ſum, Sacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiens? Reſpondit pater: Quamuis annis ſingulis confeſſus communicaſti, indigne tamē ſemper Sacramentum accepiſti, quia cōtritio tua & confeſſio vera non fuit. Quia nō ex charitate ſed ex conſuetudine quadam proceſſit, in ſignum cuius cōfeſſionem diſtuliſti vſque ad vltimam ſeptimanam quadrageſimæ, quando præ confuſione confeſſionem tuam differe vltra timuiſti, & in nullo poſt ad emendationem te dediſti. In quo reluceret in tam longo tempore firmum propoſitum emendandi te non habuiſſe. Nullum ergo peccatum tuū Deus tibi in eo tempore indulſit. Qui compunctus poſtmodum verò fuit cō tritus, & confeſſus, abijciens omnes mundi vanitates in veſtibus, & moribus, ac geſtibus, Deoque de reliquo ſeruiendo. Qui tunc deuotius pro patre orauit, & in breui de purgatorio liberauit. (Idem.

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo Spiritus ſanctus deſperatum iuuenē ad ſpem veniæ ſuæ benignitate erexit.

ERant duo fratres vterini honeſtis ſatis orti parentibus, qui cauſa diſcendarum litterarum miſſi ad ſtudium Pariſienſe, & ſi parili voto ciuitatem intrauerant, diſpari tamen, & nimis contraria vita incedebant. Nam iunior, vtpote timens Deum, negotium ob quod ad ſtudium venit diligentius proſequens litteris operam dabat, inſtabat lectioni, deuotioni animum inclinabat, & (ne ſeſe aliena malitia ab ingenita probitate ſubuerteret) prauorum ſodalitia vt pernitioſiſſimam ſalutis ſuæ peſtem ſtuduit euitare, ornabat moribus pueriles annos, ætatem virtute vincebat. Senior verò per alios tramites, non tam incedens, quam deuians, velut erratica ouis per vitiorum anfractus ferebatur, & dimiſſo ſtudio oblitaque cauſa, ob quam & venerat, inſolētibus quibuſdam ſocijs iunctus, nobile tempus luſibus deducebat, vacabat potibus, taxillis paternam ſubſtantiam diſtrahebat, & (quod his omnibus infelicius erat) vſque adeo femora ſua meretricibus inclinabat, vt velut ingentem quandam iacturam paſſus ingemeret ſi quauis occaſione vel vnum diem abſque fornicationis crimine tranſegiſſet. Cumque ſic continuata malitia miſer plurimos dies ageret, creſceretque vehementius ſemel inchoata peruerſitas, cœpit improba iuuenis fama aërem ipſum inficere puriorem, & ad omnium nares tam horrendum quendam ſcelerum fœtorem ingerere, vt non ſolum ſtudētes, ſed etiam plebeia multitudo reprobam eius vitam inciperet abhorrere. Quod cum iunior frater didiciſſet, ſemel, bis, ter, iterum atque iterum fratrem poſtulabat vt intuitu tremendi iudicij à tātis ſceleribus animum reuocaret. Sed cum ille ferreo quodam ſeu æneo pectore ſaluberrima monita in dies refutaret nolletque finem dare tantæ miſeriæ, iuuenis zelo fraternæ ſalutis accenſus lachrymatus eſt, dicens: Spernis germane dulciſſime ſpiritum Dei, te nūc per me admonentem, & quaſi ludum paruulorum quicquid minatur irrides, veniet dies illa, & citò veniet, qua te Spiritui ſancto tam obſtinata mente reſtitiſſe pœnitebit. Et his dictis triſtis abſceſſit. Interim tamen anxiè ſatis petens Dominum, vt ipſe duriſſimum fratris animum ad pœnitētiam emolliret. Dominus autem qui non ſpernit vota piorum nolens piiſſimū iuuenis animum tam acerbis triſtitiarum procellis diutius agitari, repentina & grauiſſima infirmitate fratrem percuſſum ad lectum proſtrauit, in quo cum iaceret, & pauida mente quæ feciſſet recoleret, incœpit miſer multitudine ſcelerū preſſus ad barathrum deſperationis proruere. Quadā igitur

nocte vidit virum quendam venerandatectum canicie, vultu decorem. & fulgida stola vestitum sibi assistere, seseque seuerius intueri. Vnde quia semper præsumit sæua perturbata cōscientia, animo & mente consternatus, cæpit toto corpore tremere, & territis luminibus in seniorem versis, quis nam esset qui intempestæ noctis caligine ad se terrendum venisset inquirere. Et senior. Ego sum (inquit) pater cœlestis, qui te cum nō esses creaui, qui tabidis tuis membris vitam infudi, qui animam potentijs & corpus sensibus illustraui, qui solem, & lunam, & sidera ad tuum obsequium cælis infixi, qui te nimia charitate diligens, vt deserta malitia virtutibus animum dares, vt ageres pœnitentiā, vt corrigeres vitam ficquēter admonui. Sed nunc eò quod obstinata mente monita salutis hactenus semper abieceris, veni ad te vt dicerē tibi quod sis filius mortis pp̄etuæ. Hac igitur responsione confusum & graui sudore madentem reliquit. Cumque enim miser per totum reliquum noctis & posteram diem timens, ac tremens, illam horrendam horā expectaret, qua secundum cælestis patris oraculum ad æterna fuerat supplicia meaturus, proxima nocte venit ed eum iuuenis quidam viro priori vultu haud multū dissimilis, nudus corpore, coronatus sentibus, crucis grauissimam trabem ferens in humeris, qui per lacerum vulneribus pectus abūdè satis sanguinem videbatur effundere. Hic cum propius accessisset, & iuuenem vtrumne se agnosceret interrogasset, respōdit ille: Non agnosco, sed meo iudicio illi qui hesterno vespere mala denunciatione deterruit, videris esse simillimus. Et ille. Non mireris, inquit, me similem illi, cum quo mihi est vna diuinitas, æqualis gloria, coæterna maiestas. Sum enim Christus Iesus filius Dei qui humani generis miseratus errores de cæli sedibus in intemeratum virginis vterum descendi, vnde tanquam sponsus egressus de thalamo, te vt redimerem, misero apparui mūdo, vbi post famem, sitim, algorem, tandē captus sum, iudicatus sum, morte turpissima condemnatus sum. Verū quia tu infœlix tantis beneficijs te præbuisti immemorem, nunc veni ad te, vt filium mortis æternæ pronūciarem: Et his dictis profluentem à latere cruorē manu comprehensum in iuuenis vultum proiecit. Sume, inquit, in confusionem pretiosum sanguinem, qui cæteris in redemptionem effusus est, & hæc agēs disparuit. Tunc iuuenis omni vigore corporis amisso, perdita spe obriguit, tremuit expelluit, & quo se de cætero verteret ignorauit. Misit tamen nūncium ad fratrem suum, qui cum venisset, vidissetq; flebilem fratris effigiem, concussis vehemēter visceribus cum eiulatu plorauit. Quomodo, inquiens, tam velociter expelluit quondam illa facies decora, & solitum robur fortissimi amisere lacerti? Quid tibi factū est frater mi, quod me iam nunc illa miserabili fronte deterres, quam paulo ante desiderauerunt oculi inuisere puellarum? Quo abijt purpureus ille rubor genarum tuarum, quem me reclamante velut acerbum laqueum fœminei pudoris ante oculos ferebas concinentiū in choro fœminarum? Vbi sunt nunc illi insolentissimi sodales tui magistri, qui te toties à meo latere rapuerunt, & nunc in barathro tam vastæ desperationis reliquerūt? Oportuerat certè frater mi saluberrima illa monita mea quibus te paulo ante à nefandis operibus nitebar cohibere, non refelli, ne in hanc miseram iacturam florentis iuuentutis deuenires. Vide ergo nunc an me falsum vatem acceperis, cum te Spiritui sancto restitisse doliturum non tam dixi quam prophetaui. Dic tamen mihi, quid est quod consternata facie & tremulis membris tāto sudore madescis? Si aduersa valetudo in causa est, forti animo esto, plures è grauioribus etiam infirmitatibus cōnalue-

ualuerunt. Si te peccata terrent, propone emendam, veniam pete, dole, nõ despera: quippe est clemẽtissimus Dominus omnipotens Deus, qui in puncto temporis pœnitenti latroni non modo veniam tribuit, quin etiam paradisum spopõdit. Ad quæ verba paululum erigens moribundum caput, & omnem rei gestæ narrans historiam. Damnauit (inquit) me scelestum filiũ cęlestis pater, Christus Iesus filius Dei, cruore in meum vultũ proiecto, sanguinem pro me effusum omnino ac penitus perditum designauit. Quocirca dulcis germane non valeo sub tantis testibus damnationis meæ, etiamsi sanguinem fleuero de salute pręsumere, stat namque firma super me æterni Iudicis censura, remedia pœnitentiæ vacillabunt. Tunc frater cum ingenti fiducia: Et si te (inquit) pater, cui ascribitur veritas, impœnitentem adhuc damnare visus sit, & filius Dei, cui assignatur iudicij æquitas te in peruersa voluntate iacẽtem sanguinis sui participatione indignum ratus sit, nec vel sic desperandum est illi, cui tempus datum est pœnitendi. Adquiesce igitur vel sero monitis meis & proponens emẽdam, scelerum maculas pio lachrymarum imbre deterge, lugubri ore, profundis suspirijs presbytero venturo vulnera detege, quis scit, Si Spiritus sanctus qui teste Bernardo, est benignitas Dei, & idem ipse Deus ita pœnitentem absoluat. His verbis fratribus paululum consolatus, iussit ad esse presbyterum. Qui dum venisset totus in lachrymas resolutus, cum tãto dolore animi sua peccata quibus Deum offenderat confessus est, vt interrumpentibus sermonem gemitib⁹ vix mentis conceptum valeret exprimere, vix lacerata & semirupta verba proferre. Qua confessione ritè celebrata, & sacra vnctione & participatione Dominici corporis munitus, tempus quo ex hac vita esset migraturus expectabat. Sequenti igitur nocte venit ad eum ali[...]s quidam vir prioribus non disparem habẽns vultum, fulgenti alba vestitus, habens in dextera scapula niueam quandam columbam. Is cum propius accessisset, dulci quadam beneuolentia vultum serenans, clementes oculos in infirmum contorsit. Quod cum iuuenis aduertisset, tum ob veram pœnitentiam tum etiam ob beneuolentissimos vultus personę apparentis, animæ quior factus est. Quis es tu Domine, inquiens, qui ad me venire dignatus es, quique me, tam pijs conspectibus consolare videris prioribus visionibus perterritum? Et ille: Ego inquit, Spiritus sanctus, qui à patre filioque procedens vnus sum cum ipsis potentię, & idcirco nunc veni ad te, vt nunciarem tibi dimissa esse peccata tua, & peruium iter patere regna cælestia transituro. Ad quæ verba, quasi ex barathro desperationis resurgens ait: O pater pauperum, ô consolator mœrentium animorum, ô omnium miserorum dulce refugium, quid est quod audio? num patebunt cœlestes valuæ mihi, quem Pater & Filius reũ mortis esse contestati sunt, cui perennes flammas minati sunt, à quo tam crebro, tam impudenter offensi sunt? Num hac mea exili pęnitẽtia hoc terribile decretum incommutabilis veritatis poterit immutari? Ad quæ Spiritus sanctus respondit: Forti animo esto, nec de salute vacilles, validos habet pœnitentia vela lacertos. Ipsa terrificæ maiestati violẽtiam infert, vincit inuincibilem, mutat incõmutabilem, placat irascentem. Sed ne te diutius protraham, perseuerans in pœnitentia quam cœpisti, dispone domui tuæ, & virtutibus quibus potes interim thalamum orna, post triduum veniemus ad te vt animam tuam supra astra ferentes gaudijs cœlestibus inuehamus, & cum his Spiritus sanctus disparuit, iuuenis post triduum obijt, & ad regna cœlestia, ob veram quam habuit pœnitentiam felix migrauit. (Idem.)

EXEMPLVM XXX.

Quomodo fœmina pro peccatis lachrymans, nec tamen volens confiteri à dæmone irridetur.

ERAT quędā fœmina, quæ postquam omnia peccata sua in confessione detexisset, vnum solum peccatum in corde retinuit, quod præ mala verecundia non audebat reuelare. Conscientia tamen propria lacerata vsque adeo grauabatur, vt iens ad Ecclesiam ante quoddam altare, se totam lachrymis infusam prosterneret, Dominum postulans, vt sibi peccatum, quod nulli hominum auderet aperire absque confessionis remedio remittere dignaretur. Qua in suspirijs perdurante & fletibus, vidit sacerdos qui tunc in Ecclesia aderat dæmonem quendam supra hanc fœminam huc atque illuc volitare, & præ immoderata lætitia non potuisse cohibere cachinnos. Vnde dæmonem per nomen Iesu Christi coniurans, cur, inquit, maligne in tantum exultas, & cum tanta insolentia laxas frena lætitiæ. Dic, quid vides quod te tantum exhilarat? Respondit dæmon: Quomodo non merito riderem videns ꝙ hæc mulier plorans ac eiulans, currit ad inferos, existimat fatua fletibus peccatorum sordes non confessas diluere, ad impossibilia sudat, irrisione, non remissione dignissima. Sacerdos igitur hæc audiens ad fœminam transit, visa pandit, ad confessionem integram pauidam cohortatur, & valuit. Nā fœmina statim pudoris sui victrix effecta, peccatum quod eatenus male celauit, humiliter & cum lachrymis est confessa. Quod cernens dæmon, cū clamore valido, & tetro in Ecclesia fœtore dimisso amplius non videndus disparuit (Idem.

EXEMPLVM XXXI.

*De illo qui Dominicum corpus retinere non potuit nisi prius facta confessione.

SED & illud quod apud eundem locum de re simili contigit, silendum non est. Erat ibi iuuenis mundanæ vanitati, & vt in illa ætate homines solent, voluptati frena relaxans. Cui cum diu deseruiret, contigit eum super quadam maritata muliere infamiæ nota aduri. Cumque per aliquantum temporis hac suspicione apud vicinos quosq; teneretur, accidit, vt incurreret in tantā ægritudinem, quæ de vita eius homines cogeret desperare. Qui cum lecto decumberet, & iam, iamq; morti proximus fieret, inuitatus est ad eū, more Ecclesiastico presbyter, vt ei morienti viaticum salutis humanæ præberet. Cum ergo venisset, hortari eum cœpit & commouere instanter, vt peccata sua confiteri non erubesceret, crimenq; illud, vnde specialiter infamatus fuerat, salubri cōfessione manifestaret. Acquieuit ille, & cōfiteri scelera sua studiose aggressus est. Quod dum explesset, & rursus super præfato crimine à presbytero interrogaretur, mentitus est dicens se nullatenus reum esse. Cumq; presbyter diutina hominis infamia suspicione actus ab inquisitione non desisteret, ait ille: Sic (inquit) hoc Domini corpus, quod attulisti ad salutem suscipere merear; sicut huius rei, quæ mihi obijcitur aliquando culpam nō incurri. Hac presbyter responsione credulus redditus, Dominicam ei cōmunionem iam securus tradidit. Qua ore suscepta, glutiendi virtus ægro protinus, ablata est. Nam cum paulo ante quibuslibet etiam grossioribus cibis facilis esset ad imā descensus, hoc paruissimū corporis Christi fragmen, non dicā stomachum, sed nec etiā guttur, vel paululū attingere potuit

tuit. Hoc sentiens ille, niti quantū potuit cœpit, vt illud glutire valeret. Quod dū multoties conaretur, & frustrari sēper suos conatus cerneret, coactus ipsa glutiēdi impotentia, iuxta lectū quo decūbebat, illud expuendo proiecit. Cuius rei euentu valde territus, presbyterum, qui discesserat ad se reuocari rogauit. Rediit ergo presbyter & infirmum reuisens cur se reuocasset quæsiuit. At ille, Spiritu Dei agente cōpunctus, confessus est se malè egisse, se Deo mentitū fuisse, vtrumq; quod ante negauerat esse. Quem cum multo gemitū pœnitentem, & satisfacientē is, qui aduenerat presbyter intuens, compassus confitenti, & mœrore cōfecto, eū vt moris est absoluit, atque rursus Dominico corpore refecit. Quo suscepto cum tanta libertate gluttiuit vt verè tūc appareret nō casu, sed virtute diuina ne antè hoc suscipere posset prohibitū fuisse. Post hāc igitur reatus confessionē, & corporis Christi perceptionem, paululum superuiuens in pace quieuit. Hoc nō à duobus tantum, aut tribus testibus didici; sed à priore iā dicti loci honesto, & fide digno viro, & fratribus eiusdē monasterij, ac multis alijs quorum quidam se hoc vidisse, alij à presbytero se audisse testati sunt. Et quia de cōfessione sermo incidit, quanta in ea sit animarum vtilitas, alio adhuc exemplo monstrare curabo. (Petrus Vener. Abbas Cluniac. lib. 1. Mirac. cap. 3.

EXEMPLVM XXXIII.

**De obitu fratris cuiusdam, & ad vltimum facta confessione.*

AD monasterium S. Ioannis Angeliacensis, quod in Xantonensi pago situm, presbyter quidā Gilbertus nomine ad conuersionē venit, atq; ibi per aliquātum tēporis, quoad vixit deuotè conuersatus est. Contigit autem non multo tempore elapso, eū ex infirmitate, quam incurrebat ad extrema venire. Cumq; sicut mos Christianorum, & maximè monachorum in substrato cilicio, & cinere à fratribus compositus iaceret, atq; horam vocationis suæ expectaret, fratres monasterij, vt eius exitum orationibus commendarent, venerunt, & eum vndiq; psallendo circumsteterunt. Qui cum vt defungeretur expectarent, ecce subito resumpto spiritu, & apertis oculis acclamare cœpit professionem fidei, quæ quotidie decātatur, hoc est, quicunq; vult saluus esse, &c. Et cū prius idiota, & imperitus literarum fuisse ab omnib9 agnosceretur, ita distinctè, & apertè singula proferebat, vt à nescientibus, si fortè adessent, peritissim9 in talibus extitisse crederetur. Qua de causa oēs, qui astabant stupefacti euētum rei admirabātur. Qui cum diu admirantes hæsissent, tandem Prior Gregorius nomine, cui præ cæteris hoc incumbebat, vir bonæ religionis intelligens eū aliquid in occulto vidisse, ad eum se inclinauit, & quæ causa clamoris esset, vel si quicquam quod eos lateret vidisset, interrogauit. Ad quod ille Vidi (ait) personam reuerendæ formę, candidi habitus, & venerādæ caniciei paulo ante vas cū aqua afferre, mihiq; dicere. Noueris causam aduentus mei ad te hāc esse, vt pedes tuos, qui inquinati sunt abluam, & eis ablutis totum te mundatum reddam. Cumq; admirari me super his quę dicebat cerneret adiecit. Non nosti (ait) ad purgationē tui hanc aquam esse necessariam, qui tale quod ipse nosti crimen commisisti, quod de industria cœlans nulli hactenus reuelare voluisti? vnde sciens te nullatenus posse saluari; nisi quod perniciosè cælaueras, salubriter studeas cōfitendo manifestare. Deus vero multa sua misericordia, neq; pro tanto etiam reatu, te perire permittens ad sensus corporeos te redire permittit, vt de tanto crimine confitēdo pœnitere, & pœnitendo salutem cōsequi merearis. Hac igitu de causa, & à vobis abfui, & ad vos redire permissus sum. His ita dictis, aliis remotis, Priorem

rem aduocans peccatum illud ei cõfessus est, à quo huius, & omnium peccatorum suorũ absolutione suscepta, sequenti die prima hora diei astantibus & orantibus fratribus, læto vultu, bono fine quieuit. Hoc non ab alio, sed à monacho eiusdem Monasterij: Lecto nomine, qui hęc omnia videbat & audierat agnoui. Hic enim postea Cluniacum gratia deuotionis veniens scriptor noster, & filius in Christo charissimus fuit. (Idem ibidem capit. 4.

EXEMPLVM XXXIII.

* *De alterius cuiusdam ficta confessione.*

ERat penè eodem tempore Frater quidam in Monasterio, quod in Francia apud turrim super maternam sub iure nostro est, cui cura eiusdem loci commissa fuerat. Qui diuturnæ ægritudinis necessitate coactus, Rodulphum tunc Abbatem monasterij Caralaunensis, propter medelam tam animæ, quam corporis, quare ille rerum non ignarus erat, ad se venire rogauit. Ad quem ille charitate prouocatus, venire non distulit, & veniens mox ægrum visitare curauit: Cumque non mediocriter eum grauari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit. Quod ille se libenter agere professus, confiteri peccata sua; sed nõ in simplicitate spiritus aggressus est. Nam grauiora, & mortifera stulto pudore reticens, quotidiana tãtum, & quæ leuia videbantur confitebatur. Qua palliata confessione completa. Corpus Dominicum sibi afferri deprecatus est. Quo allato, & præsumptuoso ore suscepto, cum diu, multũque illud traijcere conaretur, nec valeret cum vino quod susceperat, frusta omnia communiti corporis Christi in vas quod ori eius suppositum fuerat, refundere coactus est. Hoc casu imò diuino iudicio Abbas, qui aduenerat permotus, & ægrum non plenè confessione purgatum ratus, rursus eũ admonere cœpit vt si aliquod facinus reticuisset vera sibi confessione reuelare non erubesceret. Qui & hortatu eius. & diuino instinctu compunctus, & ad cor reuersus est, & quidquid pestis intus latebat euomens, crimina, quæ antè lætali pudore cælauerat, vitali, & vera confessione non iam fictè, sed veraciter corde contrito, & humiliato patefecit; Cumque omni fœce iniquitatis per antidotum pœnitentiæ purgatus fuisset, & vera confessione per Abbatem prædictum absolutionem meruisset: Eucharistiam, quam prius reijcere compulsus fuerat, allatam deuotè suscepit, & absq; vlla difficultate, vt sanctissimus aliquis deglutiuit. Et vt de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulam corporis Christi, quam deglutire non potuit reijcere per frusta compulsus fuerat: post confessionem, non solum corpus Domini, sed etiam cibos alios absque vllo impedimẽto suscepit. Sic igitur confessione, absolutione, sacramenti sumptione frater ille in Domino confortatus, tribus postea tantũ diebus supervixit, & sic defunctus est. Hoc ab eodem Rodulpho Abbate cognoscens cunctis legentibus, vel audientibus communicare curaui. (Eodem l. 1. miraculorum Petri Venerabilis. c. 5.

EXEMPLVM XXXIV.

* *Quædam peccatum aliquod subticuerat, ideoque grauiter punita fuit.*

PArochiani S. Hilarij, deferebant mortuum ad Ecclesiam, vt sepelirent eum: inuenerunt quandam mulierem integram sub terram iacentem, & duos serpentes sugentes sanguinem de mammillis eius. Viso hoc miraculo plurimi concurrerunt ad S. Hilarium qui tunc in Ecclesia erat, & nun-

& nunciauerunt ei dicentes: vt veniret, & videret miracula Dei. Qui viso corpore fleuit amarè, & prosternens se ad terram orauit Dominum, & rogauit populum, vt cum eo misericordiam Dei inuocarent: vt ipse dignaretur quid hoc corpus malè egisset in mundo ostendere, quod non potuit misceri cum terra, & quare serpentes sic fugerent. Rediijt spiritus ad corpus: & leuauit se coram omni populo dicens: Sancte Hilari, miserere mihi peccatrici, & confitenti peccata sua. Sanctus Hilarius ait: Dic mihi peccata tua. Et corpus ait. Domine filia fui vnius nobilis, & tenerè nutrita in domo patris mei, & quidam iuuenis concubuit mecum, & genui ab eo duos pueros, & illos occulte interfeci, & illud peccatum celaui præ verecundia, timens infamiam hominum; nec illud peccatū fui confessa propter nimium pudorem, sperans illud emendare, & confiteri in senectute mea, sed ego morte præuenta sum, quia non sum confessa illud peccatum, nunc, Domine, miserere mei, & ora pro me, quia ego confiteor tibi peccata coram omni populo. Et cum hæc dixisset: Sanctus Hilarius posuit manum super caput eius, & absoluit eam dicens: Indulgentiam & remissionem, &c. Statim serpentes euanuerunt, & cadauer liquefactum est ad instar niuis præsente sole. (Gotschalcus Holen Ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 18. partis hiem. littera C.

EXEMPLVM XXXV.

* *Exemplum cuiusdam fœminæ ad inferos condemnatæ, propter quoddam peccatum à se præ pudore in confessione impiè occultatum.*

IN Italiæ quadam ciuitate quondā fuit nobilis quædam fœmina, quæ prout exteriori sua conuersatione præ se ferebat ab omnibus tanquam sancta reputabatur, in eleemosynis faciendis liberalis erat, Ecclesias frequentabat, & familiam suam in timore Domini gubernabat. Cum ergo, sub tali pietatis nomine, apud omnes bene audiret, vbi ad extremum vitæ peruenit, post mortem suam reliquit, inter alias, filiam vnam valdè piam, & deuotam, quæ pro prædicta sua matre in dies singulos particularē apud Deum fundebat orationem. Post autem aliquot septimanas cum ipsa sola quadam die esset in cubiculo dictæ puellæ, accidit, vt subito eoque inusitato corriperetur tremore membrorum. Et conuertens oculos ad ostium cubiculi, vnde ipsi videbatur se audiuisse quendam strepitum, percepit monstrum horribile visu, porci excoriati speciem prę se ferens, ignem, & fœtorem grauissimum vndequaque emittens Vnde cùm graui timore cōsternata, surrexisset à loco orationis, ad dicti cubiculi fenestras citissimè cucurrit, vt se deorsum præcipitaret, & sic tam cruentæ bestiæ præsentiam euitaret. Verum audiens illa vocem quandam in hæc verba post se emissā: Siste gradum filia, filia siste gradum, ipsa à Deo nostro confortata immota substitit, audiendi causa quid prædictum informe, & horrendum monstrum ipsi proponere vellet. Quod voce humana talibus cum ea sermonibus egit. Nunc intelligas filia me esse eheu! infelicem, & maledictam matrem tuam, quæ non abstante vita irreprehensibili, & inculpata, nec non & pia conuersatione mea, quam semper in præsentia hominum duxi, nihilominus tamen, propter quædam enormia, & detestanda peccata, quæ cū patre tuo fœdissimè perpetraui, & præ verecundia nunquam confessa sum, æternis inferni ignibus deputata sum & propterea nullas pro me deinceps ad Deum fundes preces. Cumque prædicta eius filia ab ea petijsset, qualia forent inferni tormenta, respondit: Priuationem visionis diuinæ, præ omnibus maximum esse: & postea cogitationem

tionem qua apprehendunt damnati se nunquam liberandos à pœnis. Quibus adiunxit damnatorum exercitiũ blasphemare, & maledictis prosequi diuinam iustitiam, quæ eos tam acriter hisce cruciabat, & torquebat supplicijs. Denuo interrogata de tempore interiectæ à die mortis eius, vsque ad tempus quo in eam damnationis suæ definitiua prolata est sententia, in hunc modum respondit: Statim atq; separata fuit anima eius à corpore, sine, vt dictum est, præuia confessione debita, rapta fuit ante tribunal Iesu Christi per malignos spiritus, & cum ipse eam iracundo vultu inspexisset, iudicasset, atq; maledictionis sententiæ addixisset, fuit in instanti per cacodæmones præcipitata in inferni teterrimum barathrum: & cum ipsam monuisset, ne quid eam vlterius interrogaret, aliquos saltus faciendo super arcas, & scamna, quæ lecticam circum stabant, & eisdem sua vestigia imprimens tanquam quoddam ferrum candens foret, ab ijsdem dæmonibus denouo ad infernum transportata fuit. Puella autem damnatione miseræ matris suæ admodum afflicta, posteaquã quibusdam linteis hæc fœtida vestigia cooperuisset, simulq; prædictum cubiculum obserasset, confestim ad Ecclesiam se contulit, ac conuocari fecit prædicatorem qui toto quadragesimali tempore habuerat conciones ad populum Patrem videlicet Damianũ Bousfole territorij Cremonensis, cui rem totam prout acciderat plene enarrauit. Quo facto, sese transfert ad dictum cubiculum & vbi vidit monstri vestigia, simulq; fœtidum percepit odorem, locum benedixit, & supradictam consolatus est filiam, quæ illi licentiam fecit hoc exemplum publicæ annunciandi, quod, & sæpius præstitit non sine magno fructu, & emolumento. Illud autem primo mihi recitatũ est viua voce Reuerendi Patris F. Alexandri Capu. in Ecclesia sanctæ Mariæ nouæ in vrbe Florentina circa annum Domini 1560. me, ibidem operam nauante studio Theologiæ. Qui pater, & frater Alexander vir sanctus, prout in eius vita descripsimus, probe nouit in Longobardiæ Prouincia prædictum Patrem Fratrem Damianum nostri ordinis quondam excellentissimum prædicatorem. Et postea idem etiam exemplum perlegi (quamuis non exprimatur nomen Fratris Damiani) in tractatu quodam, Resurrectionis, & Ascensionis Dominicæ impresso studio & industria R. Patris D. Seraphini Boloniensis Canonici regularis. (Doctor Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit. de confess. cap. 3.

CONFIRMATIO.

Confirmatus cæcus non potuit, vt antea, de coloribus iudicare.

VEnerabilis Bonifacius: quondam Lausanensis Episcopus me audiente tale quid narrauit. Erat in villa quadam cœcus, qui vaccas totius villæ in pascuis custodiebat, repellebat à frugibus, & ad cætera loca pascuis vberiora ducebat: & quod maioris erat prodigij, colores & statum singularum vaccarum specialiter discernebat. Verbi gratia, vt si vaccam talis coloris ab homine petiuisses, sine difficultate vaccam talem tibi apprehẽsam cornibus obtulisset. Ad locum autem illum cum quidam Episcopus aduenisset, & de cœco audisset talia & probasset, quæsiuit ab illo, si Confirmationis sacramẽtum suscepisset: At ille: Non, inquit. Nec mora: Episcopus confessum confirmauit cœcũ, & mox ab eo vaccarum discretio est sublata, quoniam dæmonum operatione & ministerio hoc fiebat. (Thomas Cantip. lib. 2. de Apibus, ca. 57. parte 32.

EXEM-

CONSECRATIO.

Consecrationis verba proferens Ioannes de aluerna, totus in se amore liquescens, extasim passus, defecit.

CVM quodam vice Ioannes de Aluerna, siue de firmo, ad Altare accessisset ad celebrandum missam, quam cantare debebat, ampliata est sibi gratia, & creuit in eo amor diuinus, & datus est sibi quidam sensus de Deo ineffabilis & inæstimabilis, quem suis verbis nullo modo poterat explicare, & timens ne cresceret tantum sensus ille & feruor mirabilis, quod oporteret eum dimittere missam, nesciebat quam partem eligeret, vtrum sic procederet, vel expectaret, tamen quia aliquando senserat simile, & Dominus tantum temperauerat, quod ob hoc non dimiserat missam, vtcumque confidebat posse procedere, nihilominus timebat quod euenit, quia tales infusiones diuinæ non sunt in hominis potestate. Cum ergo processisset vsq; ad præfationem Beatæ Virginis, creuit tantum illa illuminatio & gratiosa suauitas quod veniens, ad Pridie quam pateretur, vix illam suauitatem & dulcedinem poterat sustinere, Peruento autem ad, Hoc est corpus meum, ingeminans hoc est, hoc est, & multum frequenter, ita quod quasi deficiebat pro magnitudine eorum, quæ iam sentiebat in anima. Vnde Gardianus loci succurrens, anxianti stabat iuxta eum, & frater etiã cũ cereo accẽso post eum, stantibus & timentibus cæteris fratribus cum alijs hominibus & mulieribus multis, cũ quibus erant aliquæ maiores de prouincia quæ omnes expectantes & timentes more mulierum plangebant. Ipse verò frater Ioannes quasi alienatus beatissima & suauissima lætitia, stabat improcedens in consecratione sanctissima complenda. quia sciebat Dominum IesumChristum, quod non intrabat hostiam, vel potius hostia non transsubstantiatur in ipsum donec adiungeret, corpus meum. Et non valens ferre tantam maiestatem Christi, clamauit, corpus meum. Et statim euanuit forma panis, & apparuit Dominus Iesus Christus Dei filius benedictus, incarnatus, & clarificatus, & ostendit ei humilitatem quæ eum fecit incarnari, & facit ipsum venire quotidie in manus sacerdotis. Dicto autem, Hoc est corpus meum, mox mirabiliter post se cecidit retrò, sed à Gardiano qui stabat iuxta eum ne rueret in terram, sustentatus est. Et concurrentibus fratribus, & alijs hominibus, & mulieribus, qui in Ecclesia morabantur, tanquam mortuus in sacristiam deportatur. Erat enim corpus eius frigefactum sicut corpus hominis mortui, & digiti manuum erant contracti iam fortiter, quod vix valebant distendi, vel moueri, & sic iacuit quasi exanimis à mane vsq; ad tertiam magnam. Rogatus autem quod per charitatem Dei, quæ senserit dignaretur dicere: Dixit quod in conficiendo tantum cor suum erat liquefactum ad modum ceræ valdè distemperate & caro sua videbatur esse sine ossibus, taliter quod nec membra, nec manus poterat quasi leuare ad faciendum crucem super hostiam, addens quod antequam fieret sacerdos fuit sibi ostensum, quod debebat sic deficere in missa, sed quia multas missas legerat, & non euenerat, quod fuerat ante prędictum, putabat se in hoc fore deceptum. Sed ferè quinquaginta diebus ante Assumptionem Beatæ Mariæ virginis, in qua hoc iterum habuit sibi ostensum, quod hoc debebat sibi contingere circa Assumptionem, sed erat oblitus illius promissionis. (Ex actibus S. Francisci.

EXEM-

CONSILIVM.

EXEMPLVM I.

Consilijs fratrum non adquiescens, consilio dæmonis illusus, in puteum se proiecit.

NVper gestum oculorum vestrorũ vidistis obtutibus senem, videlicet Heronem, ante paucos admodum dies illusione zabuli à summis ad ima iactum, quem quinquaginta annis in hac eremo commoratum singulari districtione rigorem continentiæ tenuisse meminimus, & solitudinis secreta vltra omnes hic commorantes miro feruore sectatum. Hic igitur quo pacto, quave ratione post tantos labores ab insidiatore delusus, grauissimo corruens lapsu cunctos in hac eremo luctuoso dolore perculit? Nonne quia minus discretionis virtute possessa suis diffinitionibus regi, quam consilijs vel collationibus fratrum, atque institutis maiorum maluit obedire? Si quidem tanto rigore immutabilem ieiunijs continentiam semper exercuit, & solitudinis cellæq; ita iugiter secreta sectatus est, vt ad participationem ineundi cùm fraternitate conuiuij ne veneratio quidem diei paschalis aliquando potuerit obtinere: in qua cum fratribus cunctis pro anniuersaria solemnitate in Ecclesia retentatis, solus non poterat aggregari, ne quantulumcumque perceptione leguminis parui à suo videretur proposito relaxasse. Qua præsumptione deceptus, Angelum sathanæ velut Angelum lucis cum summa veneratione suscipiens, eiusque præcepto prono obediens famulatu, semetipsum in puteum, cuius profunditatẽ oculorum non attingit intuitus, præcipitem dedit, de Angeli sponsione non dubitãs, qui eum pro merito virtutum ac laborum suorum nequaquã posse firmauerat vlli iam discrimini subiacere. Cuius rei fidem vt experimento suæ sospitatis euidentissimè comprobaret, in supra dictum se puteum nocte intempesta elusus iniecit, magnum scilicet virtutis suæ meritũ probaturus, cùm inde exiret illæsus. De quo cùm pene iam exanguis ingẽti fratrum labore fuisset extractus, vitam die tertia finiturus, quod his deterius est, ita in deceptionis suæ obstinatione permansit, vt ei ne experimento quidem mortis suæ potuerit persuaderi, quod fuisset dæmonum calliditate delusus. Quamobrem pro meritis tantorum laborum, & annorum numerositate, qua in eremo tanto tempore perdurauit, ac miseratione & humilitate summa ab his qui eius compatiebantur exitio, vix à presbytero Abbate Pafnucio potuit obtineri, vt non inter biothanatos reputatus etiam memoria & oblatione pausantium iudicaretur indignus. (Cassianus 2. collat. de discretione cap.5.

EXEMPLVM II.

Consilijs prauis quidam negligens frater, feruentioribus fratribus vt monasterium exirent persuasit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet proderemus; qui cùm in cœnobio moraretur, eumque necessitas coarctaret vt statutum operis pensum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propensius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cœnobio quempiam fratrum vidisset ingressum, qui ardore fidei vellet aliquid amplius operis consignare, si clandestinis eum persuasionibus reuocare ab huiusmodi intentione minimè potuisset, consilijs prauis ac susurrationibus ad transmigrandum ex inde persuadebat, & quo eum facilius asportaret, se quoque iam olim

super angelico aspectu, accessitque vt teneret eum, & deuotè amplexaretur. Cumque expansis manibus vellet tenere, atque constringere, ille subitò euanescens recessit ab eo, sed subitò iterum apparens, stetit in alio loco. Videns verò illum monachus denuo, cucurrit ad eum, & simili modo nitebatur apprehēdere eum, sed mox Angelo disparente, & protinus alibi re apparente, frustratus est homo à conatu suo. Quod cùm pluries factum fuisset, tandem Angelus ex toto disparuit, & qui se videndum obtulerat, teneri omnino non pertulit. Laborabat aliquando athleta Dei Arnulphus doloribus viscerum, quibus frequenter nimium arctabatur, & erat langu-or fortissimus, ita vt deficiente vitali spiritu, quasi vsque ad mortem angustiaretur. Cumq; aliquamdiu mutus, & insensibilis iaceret, de vita ipsius desperatum est, & propter hoc oleo infirmorum inunctus est. At vbi primum respirare potuit, erumpens in vocem confessionis, & laudis ait: Vera sunt omnia quæ dixisti Domine Iesu. Quod cùm sæpius iteraret stupētibus qui aderant, & percontantibus quomodo se haberet, aut quare ista diceret, nihil aliud respondebat, nisi quia vera sunt omnia quæ locutus est Deus. Quidam autem ex ipsis dicebāt, quod præ acerbitate doloris cerebro turbatus esset, & quasi aliena loqueretur. Quibus ille respondit: Non est ita fratres, sed sano capite, & mente sobria, dico, quia vera sunt omnia quæ locutus est Dominus Iesus. At illi dixerunt: Et nos hoc verum esse fatemur, sed tu cur ista commemoras? Respondit, Dominus dicit in euangelio, quia si quis affectibus parentū, & diuitijs mundi propter amorem ipsius renunciauerint, centuplum accipiet in hoc seculo, & vitam æternā in futuro, ego itaque vim sermonis huius in præsenti experior, & centuplum meum iam nunc in hac vita recipio. Siquidem immensa doloris istius acerbitas, adeo mihi sapit ꝓpter spem diuinæ miserationis quæ in ea reposita est mihi, vt hac ipsa caruisse me nolim, pro cētuplicata mūdi substantia quā reliqui, quod si ego peccator indignus, adeo lætificor etiam in angustijs meis, quomodo sancti & perfecti viri tripudiant, & exultāt in consolationibus suis, verè etenim spiritale gaudium, quod modo est in spe, centies millies exuperat seculare gaudium quod nunc est in re. Si quis autem seculum relinquens, & id conuersionem veniens, cētuplum istud accipere non meretur, constat profectò quod ad huc perfectè omnia non reliquit, sed ex propria voluntate, quæ est mala proprietas, secum retinet aliquid. Hoc illo dicente, mirati sunt vniuersi, ab homine laico, & illiterato sententiam talem esse prolatam, nisi quod manifestè dabatur intelligi, quia Spiritus sanctus qui eum flagellari in corpore grauiter permittebat, intus suauiter in anima vngebat. (Ibidem. Vide etiam tit. Consilium exemplo tertio, & titulo Beneuolentia, exemplo quinto.

EXEMPLVM XIII.

Conuertitur India ad fidem per captiuos Edisium & Frumentium.

Methodorus quidā philosophus inspiciendorum locorum, & vrbes perscrutandi gratia vlteriorem dicitur Indiam penetrasse, cuius exemplum imitatus Metropius quidam Tyrius philosophus simili ex causa adire Indiam voluit, habens secum duos paruulos, quos liberalibus litteris, vtpote propinquos, instituebat: quorum vnus, qui erat iunior, Edisius, alter Frumentius vocabatur. Igitur peruisis, & in notitiam captis his, quibus animus pascebatur, cùm philosophus redire cœpisset, aquę vel cæterorum necessariorum causa ad portum quendam nauis qua veheba-

tur applicuit. Moris est inibi barbaro
rum, vt si quando fœdus sibi cum Ro-
manis turbatum vicinę gentes nūcia-
uerint, omnes qui apud eos ex Roma-
nis inuenti fuerint iugulentur. inua
ditur nauis philosophi, cuncti cum i-
pso pariter perimūtur. Pueruli reperti
sub arbore meditantes, & lectiones
suas legentes, barbarorum miseratio
ne seruati, ducūtur ad regem. Horum
ille alterum, id est, Edisium sibi pin-
cernam fecit. Frumentio verò, quem
quasi perspicaciorem deprehenderat,
& prudentiorem: rationes suas scri-
niaque commisit. Ex quo & in hono-
re magno apud Regem habiti sunt, &
amore. At verò moriens Rex, vxorem
cum paruo filio regni reliquit hære-
dem, adolescentibus autem quid vel-
lent agēdi liberam dedit facultatem.
Quos tamē regina suppliciter exorat,
tanquam quæ nihil haberet in toto
regno, fidelius, vt secum vsquequo a-
dolesceret filius regendi regni guber-
naculo potirentur: præcipue Frumen-
tius, cuius prudētia ad moderandum
sufficeret regnum. Nam alius fidem
puram, & sobriam mentem simplici-
ter exhibebat. Idque cum agerent, &
regni gubernacula Frumentius habe-
ret in manibus. Deo mentem eius &
animos instigante, requirere sollici-
tus cœpit, si qui inter negotiatores
Romanos Christiani essēt, & ipsis po-
testatem maximam dare, ac monere
vt conuenticula per loca singula face-
rent, atque Romano ritu orationis
causa confluerent. Sed ipse multo ma-
gis eadem facere, & ita cæteros cohor
tari, fauore, & beneficijs inuitare, præ-
stare quicquid oportunum fuisset, lo-
ca ædificijs, aliaq; necessaria præbere
& omnimodè gestire, vt christianorū
inibi semen exurgeret. Sed cùm ado-
leuisset, regius puer, cui procurationē
regni gerebant expletis omnibus, &
ex fide traditis, multum licet detinē-
tibus, & rogantibus vt manerent re-
gina & filio, ad orbem tamen denuo
nostrum reuertuntur. Et Edisio festi-
nante Tyrum parentes propinquosq;
reuisere, Frumentius Alexandriam
pergit, dicens æquum non esse opus
occultare diuinum. Igitur rem omnē,
vt gesta est, exponit Episcopo, ac mo-
net, vt prouideat aliquem dignum vi-
rum, quem coogregatis iam plurimis
Christianis, & Ecclesijs constructis in
barbariam solum Episcopum mittat.
Tum vero Athanasius (nam is nuper
sacerdotium susceperat) attentius, &
propensius Frumentij hæc dicta, gesta
que considerans, in consilio sacerdo-
tum ait: Et quem alium inueniemus
talem in quo sit spiritus Dei, sicut in
te qui hæc ita possit implere? Et tradi-
to ei sacerdotio, redire eum cum Do-
mini gratia iubet, vnde venerat. Qui
cùm Episcopus perrexisset in Indiam,
tanta ei data esse à Deo virtutum gra-
tia dicitur, vt signa per eum fierent
Apostolica, & infinitus numerus bar-
barorum conuerteretur ad fidem.
Ex quo in Indiæ partibus, & populi
Christianorum, & Ecclesiæ factæ sunt,
& sacerdotium cœpit. Quæ nos ita ge-
sta non opinione vulgi, sed Edisio Ty-
ri presbytero postmodum facto, qui
Frumentij comes prius fuerat, refe-
rente cognouimus. (Euseb. lib. 10.
cap. 9.

EXEMPLVM XIV.

Oratione captiua mulier Reginam, puerumque gentilem sanauit, & totam gentem Hiberorum ad fidem conuertit.

PER idem tempus etiam Hiberorū gens, quæ sub axe Pontico iacet, verbi Dei fœdera, & fidem futuri suscepit regni. Huius tanti boni præstitit causam mulier quædā captiua, quæ apud eos reperta, cum fidelem & sobriam vitam duceret, ac pudicam, totisque diebus, ac noctibus obsecrationes Deo peruigiles exhiberet, admirationi esse ipsa rei nouitas barba-

fis cœpit, & quid hoc sibi velit curiosius perquirebant. Illa simpliciter vt res erat, Christum Deum se hoc ritu colere fatebatur, nihil ex hoc barbari amplius præter nouitatem nominis mirabantur. Verum, vt fieri solet, ipsa perseuerantia curiositatem quandam mulierculis inserebat, si quid emolumenti ex tanta deuotione caperetur. Mos apud eos esse dicitur, vt si paruulus ægrotet, à matre circũferatur per singulas, quo scilicet si aliquid remedij nouerint cõferatur ægrotanti. Cũque mulier quædam paruulum suum per omnes circũtulisset ex more, nec aliquid remedij cunctas domos lustrã do cœpisset, venit etiam ad captiuam vt si quid sciret ostenderet. Illa se humani quidem remedij nil scire testatur, Deũ tamen suũ Christum, quem colebat, dare ei desperatam ab hominibus salutẽ posse confirmat. Cumq; cilicio suo paruulum superposuisset, atq; ipsa desuper orationem fudisset ad Dominum, sanum matri reddidit infantem. Sermo defertur ad plures, factiq; fama magnifici vsq; ad aures Reginæ prolabitur, quæ dolore quodam grauissimo corporis afflicta, & in desperatione maxima rogat ad se captiuã deduci. Illa ire abnuit, ne præsumere amplius aliquid quàm sexus sineret videretur: ipsa se Regina ferri ad captiuæ cellulam iubet, quam simi liter super cilicium suum positam, inuocato Christi nomine, continuò post preces sanã & alacrem fecit exurgere, Christum esse Deum Dei summi filiũ, qui salutem hanc contulerat docet, eumq; qui sibi auctor fuisset incolumi tatis & vitæ commonet inuocandum, ipsum esse qui & regibus regna distribuit & mortalibus vitam. Illa cum lætitia domum regressa, marito percunctanti causam tam subitæ sanitatis aperuit: qui cum pro salute coniugis lætus mulieri munera deferri iube ret, illa, horũ, inquit, ô rex, nil captiua dignatur, aurum despicit, argentũ respuit, in ieiunio quasi cibo pascitur hoc solùm muneris dabimus, si eum qui me illa inuocante sanauit Christum Deũ colamus. Ad hoc Rex tunc segnior fuit, & interim distulit, sæpius licet ab vxore admonitus, donec accidit quadam die venante eo in siluis cum comitibus suis obscurari densissimis tenebris diem, & per tetræ noctis horrorem luce seducta cæcis iter gressibus denegari. Alij aliò diuersi ex comitibus oberrant, ipse solus densissima obscuritate circumdatus, quid ageret, quo se verteret nesciebat. Tũ repente anxios salutis desperatione animos cogitatio talis ascẽdit: Si verè Deus est Christus ille quem vxori suæ Captiua prædixerat, nunc se de his tenebris liberet, vt ipsum ex hoc omissis omnibus coleret, & adoraret. Illico vt hoc nondum verbo, sed sola mẽte deuouerat, reddita mundo dies Regem ad vrbẽ perduxit incolumem, & reginę rem protinus, vt gesta est pãdit, & dixit euocari iã iamq; captiuã, & colendi ritũ vt sibi traderet exposcit. nec se vltra alium Deũ, quã Christum veneraturum esse confirmat. Adest Captiua, edocet Christum Deum, supplicandi ritum venerandiq; modum, in quantũ de his aperire fas erat fœminæ pandit, fabricari Ecclesiam monet, formãq; describit. Igitur Rex totius gentis populo conuocato, rem ab initio quæ erga se ac reginam gesta & facta fuerat exponit, ideq; edocet, & nondum initiatus sacris fit Apostolus suæ gentis & populi. Credunt viri per regem, fœminæ per reginam, cunctisque idem volentibus Ecclesia construitur instanter, & eleuato iam perniciter murorum ambitu tempus erat quo columnæ collocari deberent. Cumque erecta prima, & secunda, ventum fuisset ad tertiam, consumptis omnibus machinis, & bonum, hominumq; viribus, cum media iam in obliquum fuisset erecta, & pars reliqua nullis machinis erigeretur, & repetitis secũdò, & tertiò, ac sæpius viribus, nec loco quidẽ attritis omnibus mo-

ueri potuit. Admiratio erat totius populi, Regis animositas hebescebat, & quid fieri deberet omnes simul latebat. Sed cum interuentu noctis omnes abscessissent, cunctiq; mortales, & ipsa opera cessarent, Captiua sola in oratione pernoctans mansit intrinsecus. Tum ecce matutinus & anxius cum suis omnibus ingrediens. Rex vidit columnam, quam tot machinæ, ac tot populi mouere non quiuerant, erectam, & supra basim suam libratè suspensam, nec tamen suppositam, sed quantum vnius pedis est spatium in aëre rependentem. Tum verò omnes populi contuens, & magnificantes Deum, veram esse Regis fidem, & Captiuæ religionem præsentis miraculi testimonio perhibebant. Ecce adhuc mirantibus, & stupentibus cũctis, in oculis eorum sensim supra basim suam nullo contingente columna deposita summa libratione consedit. Post hoc reliquus numerus columnarum tanta facilitate suspensus est, vt omnes, quæ superfuerant ipsa die locarentur. Postea vero quàm Ecclesia magnificè constructa est, & populi Dei fidem maiore ardore sitiebant, Captiuæ monitis ad Imperatorem Constantinum totius gentis legatio mittitur, res gesta exponitur, sacerdotes mittere exhortatur, qui cœptum erga se Dei munus implerent. Quibus ille cum omni gaudio & honore transmissis, multo amplius ex hoc lætatus est, quàm si incognitas Romano imperio gentes, & regna ignota iunxisset. (Eusebius libro 10. capit. 10.

EXEMPLVM XV.

Conuertitur gens Burgundionum, eo quod Deum Christianorum, suorum fidelem adiutorem esse audierit.

QVædam gens vltra Rhenum fluuium Burgundionum vitã quietam agunt; & penè omnes fabri lignorum sunt, ex qua mercede pascuntur: quorum regionem Huni vastabant crebra inuasione, & plurimos occidebant. Illi licet anxietate constricti, ad nullum se tamen hominem contulerunt, sed alicui Deo se committere cogitabant. Et audiẽtes quia Romanorum Deus fortiter adiuuat se timentes omnes communi consilio ad credulitatem Christi confugiunt venientes in vnam ciuitatem Galliarum, vt ab Episcopo Christianorum baptisma mererentur. Ille eos septem diebus faciens ieiunare, & imbuens fide, baptizatos octaua die abire præcepit. Qui sumpta fiducia, contra tyrannos alacriter festinantes, spe sua priuati non sunt. Nam Rex Hũnorum, nomine Sutatus, cùm per noctem fuisset ciborum nimia voracitate correptus, Burgundiones gentem inimicam sine duce reperientes, & pauci pluribus resistentes facta congressione vicerunt. Nam cùm essent tria millia, circa decem millia peremerunt. Et ex illo die cuncta gens feruentissimè in christianitate permansit (Eusebius. lib. 12. hist. Trip. c. 4. Vide etiam tit. Affectus. exemplo 5. & tit. Cœlestis gloria, exemplo 3.

EXEMPLVM XVI.

Conuertitur per beatum Bernardum oratione Henricus germanus regis Franciæ.

ACcidit tempore quodam, vt Henricus germanus Regis Franciæ, veniret in Claramuallem, locuturus beato Bernardo super quodam sæculari negotio. Totum etiam conuentum visitans, illius se orationibus commendauit. Cui venerabilis Abbas inter cætera vitæ salutaris monita respondit: Confido in Domino, te non moriturum in eo, in quo nunc es statu, sed velociter experimento probabis, quantum tibi profit illorum oratio, quos expetisti. Quod eodem die probatum est. Num multis spiritualibus viris exultantibus de eius conuersione sui eum lugebant, & tanquam mortuum cernerent, ita inconsolabiliter eiulabant. Cum socij, ac tota familia Henricum, vt iam dixi, deplangerent, Andreas quidam Parisiensis, ex nimia impatientia doloris, quasi in furorem versus, Dominum suum ebrium, insanum, mentisq; impotem vociferabat, neque conuitijs, neque blasphemijs parcens. Et cùm Henricus virum sanctum deprecaretur, vt pro illius conuersione operam daret, respondit: Ne sis pro illo sollicitus, anima eius modo in amaritudine est, tuus est ille. Et cum reperteret audiente Andrea hoc verbum, ille sanctam religionem plurimùm abhorrens, talia in corde suo tacitus voluebat, sicut postea confessus est. In hoc te nuntio falsum esse prophetam, de hoc enim certus sum, quod locutus es verbum, & non fiet. Hoc tibi coram rege, & principibus, & celebri conuentu improperabo, vt falsitas tua omnibus innotescat. Et cùm altera die recederet, mala omnia monasterio imprecans, & valdè funditus subrui desiderans, in ipsa nocte victus, & quasi vinctus, trahente se gratia, & vim faciente spiritu Dei, vix diem expectare potuit, & ad monasterium reuertens, cunctis mirantibus, alterum se exhibendo Saulum, beato viro se dedit. (Cæsar. lib. 1. c. 19. Vide etiam tit. Bona iniustè acquisita exemplo 5.)

EXEMPLVM XVII.

Conuertitur dominus Bernardus humili conuersatione beati Francisci, & dominus Syluester eiusdem feruore, & domini Bernardi sanctitate.

CVM sanctus Franciscus adhuc esset in habitu sæculari, tamen totus despectus, à spe sæculi desperatus, & propter pœnitentiam totus deformis & squalidus, ita vt à multis putaretur insanus, per magnum tempus sic eundo per Assisium, luto, & lapidibus tam à suis, quàm ab extraneis innumeris afficiebatur iniurijs. Ipse vero patientissimè, vt surdus & mutus, in omnibus pertransibat hilari facie. Dominus autem Bernardus de Assisio, qui erat de nobilioribus, & ditioribus, & sapientioribus de tota ciuitate, cuius consilijs omnes acquiescebant, considerare sapienter incœpit tam altam mundi contemptum in sancto Francisco, & tantam constantiam in iniurijs, & tantam longanimitatem in tolerando, ita quod quasi per duos annos sic abominatus & despectus ab omnibus, semper constantior videbatur. Dixit in corde suo dictus Dominus Bernardus: Nullo modo posset esse, quod iste Franciscus non haberet gratiam Dei. Et inspiratus à Domino, inuitauit sanctum Franciscum, vt manducaret cum eo de sero. Cui sanctus Franciscus humiliter assentiens, manducauit cum eo illo sero. Dominus autem Bernardus proposuit in corde suo, velle experiri san-

ri sanctitatem sancti Francisci, vnde inuitauit eum, vt illa nocte in domo sua quiesceret. Et sancto Franciso humiliter annuente, dominus Bernardus fecit parari lectum in sua camera propria, in qua iugiter de nocte lampas ardebat. Sanctus autem Franciscus, vt intrauit cameram, vt abscõderet diuinam gratiam quam habebat, statim proiecit se in lectum, ostẽdens se velle dormire: dominus autẽ Bernardus posuit in corde suo illum latenter obseruare de nocte. Vnde vsus est tali cautela, quod cùm aliquantulum in suo lecto quieuisset, finxit se altè dormire & profundissime stertere. Sanctus autem Franciscus secretorum Dei fidelis absconditor, cùm æstimaret dominum Bernardum profundè dormire, in profũdo noctis surgit de lecto, & eleuata facie in cęlum, & eleuatis etiam manibus, & oculis ad Deum, totus intentus, & feruenter ignitus, deuotissimè orans, dicebat: Deus meus & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrymis ingeminabat ad Deum, & cum tanta morositate frequentabat, quod vsque ad matutinum aliud non dicebat, nisi Deus meus & omnia. Hæc autem dicebat sanctus Franciscus, admirans diuinæ maiestatis excellentiam, quæ periclitanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum suum filium de salute pauperum disponebat remedio prouidere. Spiritu enim prophetico illuminatus, præuidendo magnalia, quæ per ipsum suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu suam insufficientiam & paruitatem virtutis considerans, inuocabat Dominum, vt quod ipse non poterat, ipse Deus perficeret, sine quo nihil potest humana fragilitas: propterea dicebat: Deus meus & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibi lucente, cuncta videns, & prædicta verba diligenter, & sancti deuotionem vigili obseruatione perpendens, à Spiritu sancto accensus in medullis cordis intrinsecus, statim manè facto aduocat sanctum Franciscum, & ait: Frater Francisce, ego penitus proposui relinquere mundum, & sequi ad quæcunque mandaueris. Sanctus autẽ Franciscus hæc audiens, exultauit in spiritu, & cum gaudio magno ait: Domine Bernarde, istud est opus tam arduum, quod de hoc est Domini nostri Iesu Christi consilium requirendum, vt ipse dignetur beneplacitum suum nobis ostendere, qualiter illud perficere debeamus, & ideo pergamus simul ad Episcopatum, vbi est vicinus bonus sacerdos, & faciemus dici missam, qua audita orabimus ibi vsque ad tertiam. In oratione autem nostra petemus à Domino nostro Iesu Christo, vt dignetur nobis ostendere in terna apertione missalis viam sibi beneplacitam, quam debeamus eligere. Dominus autem Bernardus dixit: Placet quod dicis. Iuerunt ergò ad Episcopatum, & audita missa, & oratione vsque ad tertiam protelata, sumpsit sacerdos prædictus missale ad rogationem sancti Francisci, & domini Bernardi, & signo crucis se muniens, aperit euangelium in nomine Domini nostri Iesu Christi, in qua apertione primo occurrit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In secunda apertione occurrit: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam. In tertia occurrit: Nihil tuleritis in via. Et his visis, dixit sanctus Franciscus Domino Bernardo: Ecce signum Domini, quod habemus: vade, & perfice quæ audisti & benedictus sit Deus noster Iesus Christus, qui dignatus est viam suam euangelicam demonstrare. Statim autem Dominus Bernardus cuncta bona sua distraxit, quæ erant valde magni valoris, & omnia pauperibus tribuebat, portans plenum gremium pecunia, & viduis, & orphanis, peregrinantibus, & Deo seruientibus affluenter & liberaliter dispergebat, san-

cto

cto Francisco ad omnia supra dicta ipsum sociante, & fideliter adiuuante. Dominus autem Siluester dum dispergi videret hæc omnia, auaritia ductus, dixit sancto Francisco: Tu de quibusdam lapidibus pro Ecclesijs reparandis non plenè soluisti. Sanctus autem Franciscus admirans eius auaritiam, & nolens cum ipso contēdere, vt verus euangelij obseruator, omni petenti se tribuens, misit manū suam in sinum Domini Bernardi, & plenam pecunia posuit in sinum Domini Siluestri, & ait: Si adhuc plus petas, plus darem. Ille autem contentus recessit. Post hæc Dominus Siluester, cùm redisset domum, & de sero cogitasset quæ fecerat in die, redarguens auaritiam suam, & recogitans feruorem Domini Bernardi, & sanctitatem sancti Francisci in prima, secunda, & tertia nocte ostensa fuit sibi crux aurea procedens ex ore sancti Francisci, cuius summitas cœlos tangebat, & brachia protensa in latum vsque ad mundi fines videbantur extendi. Propter quod tactus à Domino, cuncta bona sua distraxit, & pauperibus dedit, & factus postmodum frater Minor, tantæ fuit sanctitatis & gratiæ, quod loquebatur cum Deo, sicut amicus cum amico, sicut sanctus Franciscus pluries est expertus. Dominus verò Bernardus omnibus suis dispersis pro Deo, & omnino pauper euangelicus factus tantam gratiam à Deo ꝓmeruit, quod sæpe rapiebatur ad Dominum. Et sanctus Franciscus prædicabat eum reuerentia dignum, & dicebat quod ipse ordinem istum fundauerat, pro eo quod euangelicam paupertatem omnia pauperibus distribuendo ipse primus incæpit, nihil penitus sibi reseruans, sed nudum se offerens brachijs crucifigi, qui est benedictus in secula seculorum. Amen. S. Bonauent. in vita S. Francisci cap. 3. & lib. 1. Chron. Minorum Gall. 27. & cap. 8. Vide etiam tit. Beneuolentia exemplo. 6.

EXEMPLVM XVIII.

Defuncti anima post centum Pater noster fratris Conradi, liberatur à pœnis, & post liberationem, illi fratri gratias egit propter conuersionem, & liberationem.

ZElator euangelicæ regulæ beati patris nostri Frācisci sanctus frater Conradus de Offida fuit religiosæ vitæ, & meriti tanti apud Deū, quod tam in vita ipsius, quàm morte Dominus Iesus eū multipliciter honorauit. Nam cùm adhuc viueret, & vt Forensis ad locum Offidæ venisset, fratres eum rogauerunt, quod amore Dei cuidam fratri iuuenculo prædicaret, qui tam inordinatè, & tam pueriliter se agebat, quod senes, & iuuenes de illa familia plurimum conturbabat, & de horis canonicis, & de alijs regulæ disciplinis, aut parum, aut nihil curabat. Vnde frater Conradus compatiens illi iuuēculo, & alijs fratribus ꝓpter illum multipliciter tribulatis, ad preces illorum humiliter inclinatus, vocauit illum seorsum, & in visceribus charitatis dixit sibi verba tam efficacia, & diuina, quod statim facta est manus Domini super eum iuuenculum, & mutatus est in virum alterum, ita quod factus est de puero senex, ita obediens, ita sollicitus, & deuotus, ita pacificus, & obsequiosus, & ad omnia virtuosa opera ita studiosus, quod sicut antea per ipsum tota familia turbabatur, ita omnes post plenam conuersionem quam in virtutibus fecerat exultabant, & dilectionem ad eum quasi ad Angelū ferebant. Post hanc vero conuersionem paucis diebus elapsis infirmatus est, & migrauit à seculo, de quo fratres multum doluerunt. Post mortem verò illius cum frater Conradus, qui conuerterat eum staret in

oratione de nocte ante altare dicti conuentus, ecce venit anima eius ante fratrem Conradum tanquam patrẽ eum deuotè salutans, qui ait: Quisnam es tu? Respondit: Ego sum anima iuuenis nuper defuncti. Cui ille: O fili charissime, quid est de te? Respondit: Pater charissimè gratiæ Dei, & doctrinæ vestræ benè mihi est. quia non sum damnatus, tamẽ propter aliquas meas culpas non plenè purgatas, propter modicum temporis quod habui, magnas sustineo purgatorias pœnas, sed rogo te pater, vt sicut tua pietate mihi dum viuerem succurristi, ita nunc in meis cruciatibus digneris succurrere, vt dicas pro me aliquod Pater noster, quia oratio tua valde acceptabilis est coram Deo. Frater verò Conradus libenter assentiens, dixit semel Pater noster, cum (Requiem æternam) Quo dicto, anima illa dixit: O pater sancte, quantum profuit mihi, rogo quod iterum mihi dicas. Et eum dixisset iterum, anima illa ait: Pater sancte sicut oras, tota alleuior, & rogo quod orare non cesses. Frater vero Conradus sentiens quod anima illa suis orationibus iuuabatur, dixit sibi centum Pater noster. Quibus dictis, anima illa dixit: Ex parte Domini nostri gratias tibi ago, vt ipse de hac charitate tibi mercedem æternã tribuat, quia propter orationem tuam ego sum à pœnis omnibus liberata, & pergam nunc ad gloriam paradisi. Et his dictis perrexit ad Dominum. Frater vero Conradus vt lætificaret fratres totum recitauit per ordinẽ, quod in nocte præcesserat, vnde ipsi, & alij fuerunt plurimum consolati. (Bartholomæus de Pisis li. 1. Conformitatum D. Francisci ad Christum c. 5.

EXEMPLVM XIX.

Conuertitur magister Rolandus omnes delitias eius citiùs transire conspiciens.

CVm magister Rolandus Cremonensis in festo quodam de scarletico panno haberet nouas & præciosas vestes, & solemnibus epulis interfuisset, cum socijs, & totam illã diem in lusibus, & vanitatibus, & huiusmodi vana gloria transegisset, in serò ad se reuersus, tacitè intra se ait: Vbi est festum quod fecimus, & tota illa lætitia quo abijt? Vidẽs ergò quod omnis mundi lætitia transit cito, & ad dolorem conuertitur, sequenti die ordinem est ingressus, in quo multis annis deseruiuit Domino sanctitate, fama, scientia, & doctrina præclarus. (Ex vitis fratrum prædicatorum parte 4. cap. 8.

EXEMPLVM XX.

Verbum Dei audiens doctor Moneta, conciones ne conuerteretur fugiens conuertitur, & plures suo exemplo ad conuersionem incitauit.

CVm sanctæ memoriæ frater Reginaldus quondam Aurelianensis Decanus Bononiæ frequẽter prædicationi insisteret, & plures magnos clericos, & magistros attraheret. Magister Moneta (qui tunc in artibus legens in tota Lombardia famosior erat) visa conuersione tantorum, cœpit timere multũ quod caperetur in sermone illius. Vnde cum inquantum poterat declinabat. & omnes scholares suos verbo, & exemplo suo auertebat à prædicatione eius. In festo autẽ sancti Stephani cum scholares prædictum magistrum ad sermonem attraherẽt. nec ipse propter scholares, nec propter honorem se absentare posset

dixit eis: Eamus priùs ad missam. Iuerunt ergo,& non tantùm vnam,sed tres audiuerunt. Tūc instantibus illis ait: Eamus nunc ad sermonem. Veniens ergo inuenit eum prædicātem, & maiorem Ecclesiam ita plenam,quod intrare non potuit. Vnde stans ad fores Ecclesiæ, & auscultans, in primo verbo captus est: quod tale erat. Ecce (inquit) video cœlos apertos. Et inquit in præsenti aperti sunt cœli ad introeundum. Quilibet qui vult potest ianuas apertas intrare, videant,& timeant miseri negligentes,ne eis qu claudunt Deo cor suum, & os,& manus, regnum cœlorum claudatur, & introire nō possint. Quid ergo tardatis charissimi? Ecce aperti sunt cœli. Finita ergo prædicatione,venit ad eū magister Moneta compunctus verbo Dei,& ei statum suum, & occupationes exponens in manibus eius pro fessus est. Et quia erat multipliciter impeditus de licentia ipsius fratris Reginaldi.per annum & amplius remansit in habitu sæculari non tamen inutiliter. sicut enim multos prius ab eius prædicatione auerterat:sic postea quam plures non solum ad prædicationem: sed etiam ad ordinem adduxit. Trahebat eos ad sermonem, & modo hunc,& modo illum ad ordinē inducebat,& cum singulis, quasi de nouo profitebatur. Ingressus autem ordinem qualis in omni sanctitate fuerit quantum in verbo & doctrina, & hæreticum confutatione profecerit: non de facili posset scribi.

EXEMPLVM XXI.

Conuertitur quidam solemnis magister humili admonitione pastoris sui.

FRater quidam qui magnum locum diu tenuit in ordine, cum missus fuisset satis iuuenculus Parisios,ad scolas, & vidisset ordinem Prædicatorum tunc exurgere:& familiaris esset ordini Cisterciensi (cuius ordinis fratres solebant reperiri in domo patris sui) frequēter in orationibus suis petebat à Domino, vt concederet sibi mori in ordine Cisterciēsi vel fratrum Prædicatorum. Licet autem ex dono gratiæ diuinæ caueret se à multis peccatis,& propter spem salutis interdum portaret cilicium occultè,& aliquas eleēmosynas faceret, & ad officium diuinum non in festis tantum,sed quasi omni die ad Ecclesiam beatæ Mariæ, & ad sermones quasi semper & libenter veniret, tamen nec ad prædicationem magistri Iordani,qui tunc multos commouebat,nec alicuius alterius mouebatur ad ingressum ordinis. Cum autem postquam rexerat in artibus, audiret iura canonica, interdum in manè (sociis suis nescientibus) ibat ad scholas Theologiæ. Contigit autem in quodam die festo auditis vesperis in Ecclesia sancti Petri, in cuius parochia tunc morabatur, redeuntibus aliis scholaribus ipsum remanere in vigiliis defunctorum. Cum autem ventum esset ad lectiones legēdas, incœpit capellanus dictæ Ecclesiæ,qui satis simplex videbatur, & bonus, ipsi loqui in hunc modum. Charissimè, tu parochianus meus? At ille respondit: Domine moror in tali domo. Et sacerdos: Benè ergo parochianus meus. Et ideo volo liberare animam meam de vobis. Et post. Scitis enim quid vos promisistis Domino in baptismo. At ille: Et quid promisi? Et sacerdos: Vos, inquit, promisistis vos abrenunciare sathanæ,& omnibus pompis eius. Ille qui vos portabat loquebatur pro vobis,& respōdebat,abrenūcio. At ille: Quare dicitis vos hæc? Et sacerdos: Charissimè, propter hoc, quia multi sunt scholares qui multum se cruciant,& multa sustinent longo tempore Parisiis in studendo, quod nihil est nisi pompa sathanæ: dicunt enim in corde suo, quando studueris Parisiis, & fueris magister in illa, & in illa facultate

cultate, rediens ad terram tuam eris famosus, & reputaberis magnus clericus, honoraberis ab omnibus, dabuntur tibi beneficia, ascēdens ad dignitates, & huiusmodi. Et quid est hoc nisi magna pompa sathanæ? Charissimè, caueatis vobis à tali intentione in studio vestro, & videte quomodo multi magni magistri, & clerici relinquunt mundum, aduertentes nunc, quod ferè omnia quę sequũtur homines in mundo, pertinent ad pompam sathanæ. Cum autem hæc diceret sacerdos: ecce finita lectione vnaClericus incœpit responsorium. Heu mihi Domine, quia peccaui nimis in vita mea. Quid faciam miser, vbi fugiam, nisi ad te Deus meus? & sic verba sacerdotis ex vna parte, & cantus prædicti clerici ex altera, quasi duę tubę intrantes ad cor eius, commouerunt eũ, in quandam inusitatam compunctionem magnam, & abũdantiam lachrymarum. Recedens ergo inde quocunque ibat, vbicumq; ipse stabat, deuotissimè gestabat, verba prædicta in visceribus, & pręcipuè illud verbum responsorij prędicti. Quid faciam miser, vbi fugiam, nisi ad te Deus meus? Cum autem hoc reuoluit quasi continuè in corde videbatur sibi, quasi quędam vox in anima sua respondere, quo fugies, nisi ad sanctum Iacobum ad fratres Prædicatores? In illis autē diebus cum morte solito iret ad beatam virginem adorandam, tanta data fuit ei multoties gratia compunctionis, & deuotio lachrymarum, & affectio cordis incōsueto quod vltro desipiente sibi mũdo, post paucos dies iuit ad fratres sibi notos ad sanctũ Iacobum, & ordinauit cũ eis de ingressu suo, post solutionem debitorum quorundam. Interim autem locutus est domino Hugoni, qui factus est postea Cardinalis, qui fuit magister suus, & reuelauit sibi propositum suum, confidens quia eum non impediret. quia bonus homo fuit. & Baccalaureus in Theologia. Quo audito, ipse gratias agens Deo, confortabat eum dicens: Sciatis magister, quod ego hoc idem proposui, sed non possum statim intrare, quia habeo expedire quædam negotia Domini mei VVilhelmi de Sabaudia, cum quo nũc sum sicut scitis. Sed intrate securè, & sitis securus, quod ego vos sequar in festo beati Andreæ. Ipse, & Dominus Hugo in sequenti quadragesima in cathedra B. Petri ordinem sunt ingressi. (Eiusdem libri, qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum parte 4. cap. 10.

EXEMPLVM XXII.

Conuersione sodalium suorum prouocatus studens quidam, proiectis libris quasi insanus ad prædicatorum ordinem festinauit, & conuertitur Guerricus timore mortis, quia audiuit omnes antiquos patres veteris testamenti obijsse.

FVIT etiam Parisijs alius magnus clericus, & in Iure peritus, qui audiens ingressum quorũdam scholarium amicorum suorum, quos ante se tenebat apertos, quos etiam non clausit, oblitus etiã quæ in domo sua habebat, solus quasi amēs factus, cursu festinabat ad fratres. Cum autem obuiasset cuidam noto sibi, & quæreret quomodo sic solus curreret, non sistens gradũ, hoc solum respondebat: Ego vado ad Deum, veniens autem ad locum vbi se receperant fratres (quia nondũ ibi domũ habebant) & inueniens magistrum Iordanum, & fratres congregatos proiecto quodã mantello serico prostrauit se in mediũ quasi ebrius, nihil aliud dicens nisi hoc. Ego sum Dei, ego sum Dei. Magister autem Iordanus nulla facta alia examinatione, vel respōsione præmissa. hoc solum respondit: Ex quo estis Dei, & nos in eius nomine contradamus vos ei. Et surgens induit eum. Hæc autem duo narrauit qui interfuit illis, & hęc vidit,

vidit, & audiuit, & vnus ex illis fuit frater Guerricus, qui diu in diuersis locis sectans studia in Logicalibus,& quadriuialibus,& naturalibus, & in Medicina, & excellenter post rexit in ordine in Theologia Parisijs, retulit introitus sui hanc fuisse causam. Semel enim dum audiret legi in Ecclesia. Factum est omne tempus quod vixit Adam nongenti triginta anni, & mortuus est. Facti sunt dies Seth nongenti duodecim anni, & mortuus est. Facti sunt dies Enoch nongenti quinque anni, & mortuus est, & cætera quæ sequuntur de mortibus eorum, qui tamdiu,& tantum vixerunt, quid faciemus, & nos etiam moriemur? Hac ergo vtili & sancta cogitatione compunctus, ordinem deuotissime intrauit. Cuius etiam vita quam sancta doctrina, quam vtilis,& clara fuerit, notum est toti ordini,& Ecclesiæ Dei (ibidem cap.10.& 11.de Guerrico.

EXEMPLVM XXIII.

Conuertitur quidam præ delitijs omnē pænitentiam abhorrens, cum audisset subter te sternetur tinea, &c.

Erat quidam scholaris Bononiæ nimiū declinatus, de quo semel secundo & tertio visum est cuidam fratri, quod si moneretur, ordinem intraret. Venit ergo ad Suppriorem fratrem, qui eius compatriota erat,& quod ter viderat, reuelauit. Ille autem respondit: Diuitijs & delitijs plenus, vix poterit deserere vitia adolescentiæ suæ. Cum frater Deo omnia possibilia assereret, cogitās Supprior, quod res à Domino fieret, consensit, & iuit ad domum illius. Sed cum intraret cameram,& eius delicationem in lecto & vestimentis attenderet, expauit: nec voluit aliq̄d sibi loqui. Sed scholaris timens q̄ ipsum ad ordinē ducere vellet, ait: Frater si vultis aliquid mihi loqui, nolo audire nisi promittatis mihi, quod nihil de Deo mihi dicatis. Tunc Supprior respondit: Loquemur de patria, & de parentibus nostris, & in fine tantum duo verba dicam vobis de Deo, Qui ait: Bene, sed cauete ne plura dicatis. Cū igitur diutius fuissent familiariter locuti, surgens Supprior, ait: Recedo, redibo, sed illa duo verba quæ promiseram dicam. Scitis vos Domine Reginalde, qualem lectum habebunt in seculo, qui hic non pœnitent in isto seculo? Respondit: Non. At ille: Esaias propheta ostendit, dicens: Subtus te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Exponens ei hæc verba, licentiatus ab eo, rediit ad conuentum. Ille autem in tanta meditatione remansit istarum tinearum, & vermium, quod nihil aliud poterat cogitare. Quam cogitationem volens per risus,& ludos,& solatia sociorum remouere à corde non poterat, sed magis ac magis ei illabebatur. Sicque amaritudinem quam ex hoc sentiebat ferre non sustinens, post dies aliquos ordinem intrauit eligens in lecto duro, & paupere, residuum vitæ pertransire, vt post mortem in cœlum portaretur ab Angelis, magis quam hic lasciuire in statu suo,& postea sepeliri in inferno cum tinearum, & vermium corrosione perenni. Quorū hic nec per dies aliquos cogitationē potuit tolerare. (eadem parte 4. cap. 12.

EXEMPLVM XXIIII.

Conuertitur quidam quia vidit teneritudinem suam inferni pænas tolerare non posse.

Narrauit beatæ memoriæ magister Iordanus de quodam iuuene nobili, pulchro & delicato, quod cum intrasset ordinem predicatorū suadebatur sibi à quodam magno litteraro,

litterato.(& amicos parentum suorum vt ordinem exiret, & dicebat: Melius, est vt modo sine peccato exeas, & sine nota quam postea. Tu tenerrimus es, tam durum ordinem non poteris tolerare. Cui iuuenis ille respondit: Causam, quam mihi assignatis ad exitum, hanc scio mihi fuisse motiuum ad ingressum. Cogitaui enim apud me, dicens: Si nullam asperitatem possum pati in seculo, quomodo illas pœnas intolerabiles & innumerabiles sufferre potero in inferno? Ideo decreui in præsenti istam sustinere asperitatem, vt in alio sæculo æternã non patiar: sed hic cum pauperibus pauper sim, vt diues in regno cælorũ efficiar. (eadem parte 4. cap. 12.

EXEMPLVM XXV.

Fraudulẽtia quadam pia quidam sodalem suum insolentem in spelunca inclusit, & monachum ac eremitam effecit.

ERant duo boni socij de ordine vagorum qui diu histrionica libertate per mundum fuerant diuagati, quorum vnus demum compũctus latenter se à socio suo abstraxit, & in quodam inclusorio quod erat in nemore, se recepit. Vbi per aliquot annos pœnitentiam agens, deuotione sedula Domino seruiebat. At verò socius eius vehementer admirans, quonam iste deuenerit, totam illam circuiens regionem sollicitus ipsum requirebat. Qui tãdem audiens, quomodo quidam homo ignotus in tali nemore, in quodam spelunca inclusus habitaret, cogitare cœpit an fortè ille socius suus esset, & gradu concito illo properauit. Cognito quod ipse esset, non modico exhilaratus & gaudio, cœpit velle eum allicere, vt exiret, & ad pristinam societatem rediret, asserens quomodo mundus modò multo floridior, & delectabilior foret, quàm prius, & multa talia oblectamenta ei indicauit. Ille verò iam in Dei timore fundatus, nullatenus adquieuit. Sed cùm ille propulsare aures illius non cessaret, ille tandem antiquæ artis ingenio vel fortè diuino nutu cogitans, qualiter vexationem suam redimeret, & artem arte falleret, ait ei: Si tu poteris lapidẽ ab ore speluncæ remouere, & extrahere, tecum ibo. Erat enim spelunca illa vndique clausa, & non nisi desuper per vnum foramen introitus, & exitus patebat: quod tamen foramen grandi lapide claudebatur. Quod iste audiens lætus efficitur, quasi iam chari socij adepto consensu, nec mora ascendit, superius lapidem amouit, & socium ingenio quo potuit extraxit. Cumque simul per nemus pergerent, dixit ille qui fuerat inclusus, ad socium suum. Ah! quid sum oblitus, remansit in cella saccus pecuniæ, vis vt reuertamur, & tollamus eum? Qui respondit: Omnino tollamus eum nobiscum. Redeuntes ergo cũ venissent ad cellam, dixit ille qui prius intus fuerat. Ego longa sessione debilitatus non bene valeo ascendere, ascende ergo tu & intra, & pecuniam ad caput lectuli quæras. Et cum ille intrasset, ille post eum ascendens lapidem ad os speluncæ aduoluit, sociumque intus inclusit, & descendens ad fenestram, ait: Clare socie spero in misericordia Dei quod iam emendauerim peccata mea, sede tu hic per tantundem temporis, & emenda peccata tua, & serui Deo, quia satis diu diabolo seruiuisti. Sed iste putans esse iocum, rogauit, vt se exire permitteret, ille autem fortius obserans speluncam, dixit ei quod animum suum ad hoc applicaret, quia eum inde nullatenus esset emissurus. Hortabatur autem eum quotidie verbis sanctis, & sedule ministrauit ei. Ipse autem primitus cum magna impatientia, & indignatione audiuit eum. Sed illo crebrius orante pro eo & salubribus monitis, & exemplis sanctorum Patrum

cum

eum continuò exhortante, paulatim verbis exhortantis animum adhibere cœpit. Et tandem accedente Dei gratia necessitatem in volūtatem vertit, & sic ambo in sancto proposito perdurantes vitam suam feliciter terminauerunt. (Ex vitis fratrum Eremitarum sancti Augustini.

EXEMPLVM XXVI.

Conuertitur Theodorus diuinorum beneficiorum consideratione compunctus.

POst hæc angelica admonitione Pachomius edoctus, ad locum, cui Tabenense vocabulum est, se contulit, atque multiplicatis ibi aliquibus cellulis cœpit adunare discipulos. Talis igitur & tanta sancti patris conuersatio longè, lateque crescens alios quidem ad agendas Domino gratias excitabat, plures quoque ad amorem monachicæ conuersationis feruenter accendit, inter quos & Theodorus adolescens annorum ferè xiii. christianis atque secundùm sæculum prælatis ortus parentibus, hoc modo conuersus est. Octauo idus Ianuarias quædam apud Ægyptum celebrabatur ex more festiuitas. Cernens itaque Theodorus domum suam amplam, splendidam, & omnibus bonis abundantem, per gratiam Dei compunctus corde, talia secum cœpit euoluere. Quid tibi proderit infelix Theodore, si totum mūdum lucratus fueris, & temporalibus vtens vsquequaque diuitijs ab illis æternis bonis, & immortalibus excludaris? Nullus enim potest & præsentibus delitijs perfrui, & perennis gloriæ præmia promereri. Super his ergò fortiter ingemiscens penetralia suæ domus ingressus est & procidens in faciem suā cum lachrymis, ait. Omnipotens Deus, qui occultorum es cognitor, tu scis, quia nihil horū quæ sunt in hoc sæculo amori tuo præpono, propter quod obsecro te vt illuminans animam meam dirigas, ne in æternam mortem obtenebrata peccatis obdormiat, sed redempta tuo munere per omnia te collaudet, atque glorificet. Hæc eo orante venit mater illius, & videns oculos eius plenos lachrymis, ait: Quis te charissime contristauit vt sequestrareris à nobis. Solliciti ac dolētes vbique te quærebamus, vt nobiscum pariter epuleris. Qui respondit: Perge, quæso mater, & cibum sume, quia nunc ego manducare non possum. Et cùm ad scholas ambularet vt litteras disceret, ieiunabat vsque ad vesperum frequenter, & biduana ieiunia transigebat per duos annos, omnibus preciosis & delicatioribus cibis abstinens, seq; ad perfectam continentiam quātum ætas illa patiebatur extendens. Cœpit itaque intra se tractare quatenus monasterium peteret, seq; sanctæ regulæ manciparet, & deferens omnia quæ habebat, quosdā religiosos viros reperit optima institutione viuentes, habitauitq; cum eis in Domini amore proficiens. Hic post attractus fama bonæ conuersationis Pachomij & fratrum ipsius, peruenit tandem ad eos, vbi receptus intra monasterium quam perfectè, atq; sollicitè Domino seruierit, atq; parentes cū omnibus quæ mundi sunt cōtempserit. (In vitis Patrum ex gestis S. Pachomij c. 29.

EXEMPLVM XXVII.

Conuertitur magister Silo visa pœna discipuli sui studio vano & syllogistico nimis intenti.

MAgister Silo quendam suū scholarem ægrotantem obnixè rogauit, vt post mortem ad se rediret, & statū suū sibi renunciaret post aliquot igitur dies sibi apparuit cum capa de pergamento tota de sophismatibus descripta, & intus flammæ ignis tota contecta. Qui requisitus à magistro quisnam esset, ait. Ille vtiq; sum

sum qui ad te redire promisi. Qui de statu suo requisitus, ait: Hæc capa plus super me pōderat, & plus me premit, quam si vnam turrim supra me haberem. Et est mihi data, vt eam portem pro gloria quam in sophismatibus habui. Porrò flāma ignis qua operta est, pelles sunt delicatæ & variæ quas ferebā, quæ flāma me cruciat & exurit. Sed cùm magister illam pœnam facilem iudicaret, dixit eidem defunctus, vt manum extenderet, & sic facilitatem suæ pœnæ sentire posset. Cumq; manum extendisset, ille guttam vnā sui sudoris dimisit, quæ prædicti magistri manū sagitta citiùs perforauit, ita quod cruciatum mirabilem sēsit. Et ait: Talis totus est ignis. Ille igitur magister ex illius pœnæ acerbitate perterritus sęculum deliberauit deserere, & religionem intrare. Vnde manè scholaribus cōgregatis, hos versus cōposuit: Linquo coax ranis cras coruis, vanaq; vanis. Ad logicā pergo quæ mortis non timet ergò. Et sic sæculum deserens ad religionem cōfugit. (Petrus Cantor Parisiensis, & ex eodem Iacobus de Voragine, & Petrus de Natalibus l. 10. ca. 8. in die commemorationis Animarum.

EXEMPLVM XXVIII.

Conuertitur Ioseph Iudæus Medicus, eò quod B. Basilius vltra cursum naturæ vitam suam per diem prolongauerit, idq; zelo illius conuertendi.

IOseph quidam Iudæus egregius in arte Medicinalis disciplinæ summā scientiam habebat in tactu venæ præscire ante tres vel quinque dies, si quis deberet de hac vita transire. Sanctus autem presbyter Basilius frequēter eum vocans ad colloquium docebat eum viam salutis ambulare. Rogabatq; eum vt per baptismū indueret Christum. Qui non adquiescebat dicens, quia in fide qua natus sum in ipsa & finiam. Quando autem sanctus Basilius deberet de his transferri tumultibus, vocauit eum ad se occasiōne medicinalis disciplinæ, & dicit ei: Quōmodo vides quæ erga me sunt? Ille autem ad tactum venæ sentiens eius mortem imminere, dixit ad domesticos eius: Quæ ad sepulturam sūt ei vestimenta necessaria præparate ei, ipse enim iam moritur. Dicit ad eū Ioseph Hæbreus: Crede Domine, sol cum sole occidet hodie. Dicit ei Sanctus: Et si non moriar vsq; ad matutinum, quid? Dixit ei Hebræus: Non est possibile Domine hoc fieri. Vix enim vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iam Ecclesiam tuā, & res tuas. Non enim obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei Sāctus. Etiam moriaris peccato. Et si vixero in crastinum vsque horam sextam, quid facies? Qui ait: Ego moriar. Dicit ei sanctus: Etiam moriaris peccato, viuas autem Christo tuo. Dicit ei Hebræus: Scio quid dicis. Facio iussionem tuam si sicut dicis sit, cum iuramētis promittens, quia si vixerit Dei discipulus, omnino accipere se Spiritus sancti gratiam. Dei cultor ergò, Pater noster postulauit Deum additionem vitę dari sibi, vt illum saluaret. Misit ergò sanctus mane, & vocat Hebræum. Qui diffidens aduenit putans eum omnino mortuum. Et videns illum viuentem in stuporem factus, & proijciens se ad pedes eius, dixit: In vero corde dico, non est Deus magnus, sicut Deus Christianorum, & non est Deus amplius eo. Iube ergo sine omni dilatione dare mihi in Christo signaculum, & sanctum baptisma & toti domui meæ. Dicit ei Sanctus Christi: Ego manibus meis baptizabo te, & omnē domum tuam. Procidens ergò iterum medicus, & tangens manum dexterā eius, dixit: Lassæ factæ sunt virtutes tuæ Domine, & natura defecit. Dicit Sanctus: Habemus naturæ Creatorem confortantem nos, & surgens venit in Ecclesiam, & coram omni populo baptizauit eum cum tota domo eius, vocans

vocans nomen eius Ioannes. adijciēs eum ouili suo. Et post hoc iterum recumbens lecto gratias egit Domino in peregrinatione e corpore, & fide medici. Et cùm adhuc gratiæ essent in ore eius reddidit spiritum (In vita S. Basilij, vt habetur in vitis PP. cap 6. Vide etiam tit. Beneuolentia, exemplo. 7.

EXEMPLVM XXIX.

Conuertitur Dunstanus graui infirmitate compulsus, & tentantem se dæmonem carnalibus verbis ignita tenella per nares apprehendit.

PRofectus est sanctus Dunstanus ad Elphegum cognatum suum Ventaniæ Ecclesiæ Pontificem. A quo cùm frequenter rogaretur, vt monachatum indueret, quatenus qui angelicæ vitę initia haberet, perseuerantiam in habitu monstaret. Respōdit ille: Excellentioris esse gratię qui in sæculo consenuerit, & tamen quæ digna sunt monacho fecerit, eo qui se monasterio dederit, nec quicquam aliud prætarquam quod sibi statutum est post hoc facere potuit, alterum necessitatis, alterum libertatis. Ad hoc Episcopus ait: Omnibus communis necessitas est, vt qui ignē gehennæ voluerit effugere, ignem concupiscētiæ studeat extinguere, qui non multum extinguitur si fomenta eius humanis sensibus non subtrahuntur. Ad hoc quod in mūdo præcipuè appetitur libertas hominis est, hac enim amissa cætera nequeūt possideri. Vt ergò Deo des quod maximè diligis, illa desināt haberi. Cumq; huiusmodi verbis Episcopus insisteret, illum in ambiguo positū grauissima febris inuasit, atq; ad desperationem vitæ perduxit, tandē ex insperato reualescēs, hæc ait: Legibus voluptatis renuncio, virginem me virginis filius hucusque seruauit, virginem me regina virginū habebit. Mox accito Episcopo postulat sibi indilatè religionis benedictionem dari. Tūc Episcopus lętitia perfusus monachali eum, & sacerdotali gratia promouit Ecclesiæ beatæ virginis Mariæ attitulans, cui eum ab initio parentū suorum sponsio dicauit: Cumq; eum contra diaboli insidias instruxisset, dimisit eum per gentem ad generationis suæ principiū, ibi in Ecclesia beatæ virginis māsitabat, operans ea quæ piæ norma religionis exigebat. Cui etiam adhærentem cellam siue speleum proprijs laboribus ædificauit, quæ non tam humani habitaculi quam formam gerebat sepulchri. Vt enim ego qui vidi æstimo longitudo eius, nō amplius quinq; pedum, latitudo verò duos, & semipedem habet. Porrò altitudo staturam hominis exprimit, & manifestat, si quis in defossa terra constiterit. Aliter enim neq; satis ad pectus porrigitur medium ostioli, fenestrellam aperit per quam lumen operanti irradiat. Verùm diabolus nūc sanctum quoq; depellere nititur tugurio. Fallax ergo fallacē adopertus, hominis imagine sub obscuro vespere cellā adolescētis petit, immisso capite fenestræ incumbit, cernens illum fabrili opere occupatum, postulauit sibi quippiam operis fabricari. Cuius ille calliditatem non aduertens, operi quod postulabatur animū intendit. Interim cœpit hostis verba peruersa cōpositione facere, mulierū nomina inserere, luxurias cōmemorare, deinde religionē ostendere, & denuò eadē repetere. Tunc athleta Christi quis esset intelligens tenacula, quibus ferrū tenebat cœpit fortiter ignire, & suppressis labijs inuocare Christum. Deindè sancto furore actus celeriter ea candētia de igne rapit, larualem faciē includit, & totis viribus retinens mōstrum introrsus trahit, iamq; stando vires sumebat. Cum igitur is qui tenebatur auulso pariete tenētis se manibus aufugeret, tales immani rugitu fremēs vlulat, O q d fecit caluus iste, tenet

namque

namque, sed formosa cæsariæ erat, & ideo de eo talia clamitabat. Manè autem congregata est ad propinqui populi multitudo sciscitans quis ille clamor fuisset, qui tanta eos vehementia terruisset. Dæmonis ait furor ille fuit, caute vos ab illo agite, quia si vocem irati ferre non potuistis, societatem damnati quo pacto sustinebitis? (Vincent. Beluacensis in spec. historiali lib. 24. c. 73. & 74.

EXEMPLVM XXX.

Conuertitur soror Bernardi orationibus & admonitionibus eius.

HAbebat autem Bernardus cum fratribus suis sororem, qui post eorum ingressum ad monasterium manebat in sæculo, erat enim in sæculo nupta, & sæculo dedita, quæ cum in diuitijs, & delitijs sæculi periclitaretur, tandem aliquando inspirauit ei Deus vt fratres suos visitaret. Cumque venisset quasi visura venerabilem fratrem suum, & adesset cum comitatu, & apparatu superbo, ille detestans & execrans eam tanquam rete Diaboli ad capiendas animas, nullatenus adquiescere voluit exire ad videndum eam. Quod audiens illa confusa & compuncta vehementer, cum nullus ei fratrum suorum occurrere dignaretur, & à fratre suo Andrea publicè ob vestium apparatum stercus inuolutum argueretur tota in lachrymas resoluta & si peccatrix sũ (inquit) pro talibus Christus mortuus est. Quia enim peccatrix sum consilium, & colloquium bonorum requiro, & si despicit frater meus carnem meam, non despiciat seruus Dei animam meam. Veniat, præcipiat, & quicquid præceperit facere parata sum. Hanc ergò promissionem tenens exijt ad eam cum fratribus suis frater eius. Et quia eam separare à viro suo non poterat, primo verbo omnem ei mundi gloriam in cultu vestium, & in omnibus sæculi pompis & curiositatibus interdixit, & formã vitæ matris suæ, in qua multo tempore vixit, cum viro ei indixit & sic eam à se dimisit. Illa verò obedientissimè parens præcepto, redijt ad propria. Stupebant autem omnes adolescentulam nobilem delicatam, subita mutatione & habitu, & victu in medio sæculi vitam ducere eremiticam, instare vigilijs, & ieiunijs, & continuis orationibus, & ab omni sæculo prorsus sese facere alienam. Biennio sic cum viro suo vixit, & tandem à viro suo licentiam nacta monasterium sanctimonialiũ introiuit, & multum in gratia Dei profecit. (In vita S. Bernardi, lib. 1. c. 6. Vide etiam tit. Benedictio.

EXEMPLVM XXXI.

Mundum relinquentes in iuuentute præ alijs gloriosius videntur in cœlum cõscendere.

REtulit frater Humbertus magister ordinis Prædicatorum quod duo scholares de eadem natione socij, & iuuenes religionem intrauerunt, & in eadem religione benè & deuotè apud Deum & homines se habuerunt. Cum autem alter eorum laboraret in extremis, & alter eorum fleret, dicens se desolatum manere in aliena terra. Respondit æger, quod si hoc Deo placeret, & posset, consolaretur eum post mortem, certificans eum de statu suo. Cũ autem eo mortuo alius esset in oratione, apparuit socius eius valdè tristis & afflictus. Et cum iste quærit causam, respondit quod pro nulla alia causa pateretur pœnam purgatorij, nisi pro hac quod cum darentur noui socci, retinebat, & occultabat veteres contra regulæ statutum, & adhuc erant absconditi ad pedes lecti sui, & rogauit eum vt eos ibi acciperet, & Abbati redderet, & roga-

rogaret Abbatem vt eum de hoc in capitulo absolueret, & orari faceret, quod & ille fecit. Postea apparuit ei lætissimus & splendidissimus, rogans vt cum eo foras egrederetur. Quo facto, vidit ante eum transeuntem maximam multitudinem cãdidatorum hominum & fulgentium, & habentiũ retro super humeros cruces pulcherrimas in cœlo ascendentium, & statim secutus est secundus ordo longè pulchrior fulgentium hominum, & ascendentium in cœlum, quorum singuli habebant splendentes cruces in manibus. Post hos sequebatur tertius ordo pulcherrimus hominum cãdidatorum, & quilibet eorũ habebat vnũ Angelum sibi præambulum, qui crucẽ fulgentem & speciosissimam ante eos ferebat, & transibant ascendentes in cœlum. Cumque ille quæreret à socio suo quid sibi vellet hoc? respondit: Priores erant qui intrauerunt ordinẽ in senectute, secundi qui in virili ętate, & tertij qui in adolescentia sua, & cum istis deputaberis si perseueraueris in incepto, & beatus eris, & ego cũ eis per Dei gratiam ascendo. Et hoc dicto alios secutus est. Angelo præcedente & crucem eius baiulante.

EXEMPLVM XXXII.

Exemplo Serapionis meretrix luxuriosa conuertitur.

CVM Abbas Serapion transiret per quendam vicum Ægyptij, & videret vnam meretricem ante ostiũ domus suæ ad capiendas animas præparatam, dixit ei senex: Expecta me serò, volo ad te de nocte venire. Quẽ cum expectasset, credẽs quod aliquid secum senex deportaret, & necessaria ad esum, veniens clausit ostium cum illa. Cui dixit senex: Sustine parum vsquequo legerim quod habeo. Incipiens autem senior psalterium, finitis psalmis singulis rogabat Deum vt illam conuerteret ad pœnitentiam. Quod cum videret mulier Deum pro ea senem orãtem, incepit tremere & orare iuxta senẽ. Finito psalterio senex incipit legere Apostolũ orãdo similiter. Meretrix autem intelligens quod non propter peccatum ad eum venerat, sed propter eius conuersionẽ compuncta est, & rogans prostrata vt duceret eam ad locum vbi faciendo condignam pœnitentiam saluaret animam suam. Tunc senior duxit eam ad monasterium virginum, tradens eam matri virginum dicens, quod nõ imponeret ei vt alij: sed quod ipsa peteret, indulgeret, & ei permitteret ire quod vellet. Cum quibus cum fuisset per paucos dies, videns conuersationẽ & vitam asperam aliarum, ait dictæ matri: Ego peccatrix sum. Volo vespere comedere. Post magis agnoscens se, ait, quoniam volebat per quatuor dies ieiunare. Post modicum dixit dictæ matri, quod eam in modicam cellam includeret, vbi per modicam fenestram administraret opus sibi cõdignum, quod ageret propter maxima peccata sua, quod illa fecit. Dicta autem mulier reliquum tempus in magna sanctitate vixit.

EXEMPLVM XXXIII.

Conuertitur latro exemplo pœnitentiæ innocentis fratris prouocatus.

LEgitur in Scala cœli, quod in quadam regione quidã princeps latronum habitabat, qui tãtæ maliciæ & tantæ ferocitatis fuit, vt omnes transeuntes iugularet. Hoc audiẽs quidam sanctus Abbas, cum bono equo, & cum bonis indumentis ad locum in quo morabatur perrexit. Et captus statim ductus est ad principem latronum. Et cùm interrogasset eum quid vellet, respondit latro: Equum & vestes vestras. Tunc Abbas: Iustum est hoc quod petis, quia ista Dei sunt & communia. Et ideo cum multis an-

nis fuerim vsus, iustū est vt & tu vtaris. Sed volo vt dicatis mihi quid facietis de eis. Respondit latro: Vendemus & ememus nobis victui necessaria. Tunc Abbas: Fili, quare cum tanto labore & periculo quæritis victum & vestitum vestrum? Venite mecum, & necessaria vobis ministrabo. Cumque ille renueret ex eo quod non posset comedere fabas. Dixit Abbas: Dabo tibi carnes, & pisces, vinum electum & panem, & lectum optimum, & ideo sequere me. Qui adquiescens, dum esset in monasterio statuit ei seruitorem, qui quotidiè ministraret omnia præmissa. Et post dum latro comederat, monachus in præsentia illius de mandato Abbatis in terra sedens comedebat panem & aquam. Et requisiuit latro causam tantæ pœnitentiæ. Si (inquit) homicidium fecisti, aut in fornicatione vixisti vt tam grauiter pœniteas. Tunc stupens & tremens monachus. Absit (inquit) à me vt hominem occiderim aut vnquam carnem meam luxuria fœdauerim, quoniam in hoc monasterio ab ineunte mea ætate conuersatus sum. Sed ideo hanc pœnitentiam facio, vt habeam Deum propitium in morte. Tunc latro compunctus cum contritione dixit: Ego miser infelix, qui tot furta, tot homicidia, tot adulteria, tot sacrilegia feci, nunquam ieiunaui, quomodo ergò Deum propitium habebo? Et prouolutus cum lachrymis ad pedes Abbatis, sic se afflexit in pœnitentijs, vt omnes in abstinentia superaret. (Ioannes Ægidius alias Iunior.

EXEMPLVM XXXIV.

Conuersionem protrahens, & multis studijs stare proponens repentina morte percutitur.

LEGITVR in Scala cœli, quod scholaris quidam Parisijs fuit deliberans intrare religionem. Cumque induceret socium suum ad simile opus. Ille respondit: Manebo per triennium Parisijs, vt sim magister in artibus, postea per quatuor annos in monte Pessulano, vt sim magister in medicina, postea per quinquennium in Bononia, vt sim magister in legibus, postea intrabo religionem. Tunc intrante eo lectum cum istis verbis dum in crastinum pro lectione vocaretur, inuetus est mortuus (Idem Ioannes Iunior.

CHOREA.

EXEMPLVM I.

Choream ducentes nocte Natiuitatis maledicti à sacerdote integro anno corrigarunt.

COntigit in quadam villa Colbeche Halberstadensi Saxoniæ, decimo Henrici secundi Imperatoris anno, vbi erat Ecclesia sancti Magni martyris, tale quid in vigilia Natalis Domini. Robertus presbyter primam missam inchoauerat nocte. At in cœmeterio Othbertus quidam cum sodalibus octodecim, viris quindecim, & mulieribus tribus, choreas ducens, & cantilenas sæculares perstrepens, ita sacerdotem impediebāt, vt ipse verba eorum inter sacra missarum solemnia, inuitis resonare ferret. Ille mandauit eis vt tacerent: quo neglecto imprecatus est, dicens: Placet Deo, & sancto Magno, vt it

cantantes permaneatis vsque ad annum. Verba pondus habuerunt: filius presbyteri, Ioannes sororem suam cantantem per brachium arripuit, & statim illud à corpore auulsit, sed gutta sanguinis inde non exiuit. Illa verò toto anno cum cæteris permansit choream ducens, & cantitans, & pluuia non cecidit super eos, non frigus, non calor, non fames, non sitis, non lassitudo eos affecit: Indumenta, vel calceamēta non sunt attrita, sed quasi vecordes cantabant: Primum vsque ad genua, deinde vsque ad fœmora terræ demersi sunt. Euoluto anno Herebertus Coloniensis Episcopus eos absoluit à nodo quo manus eorum ligabantur, & ante altare sancti Magni reconciliauit. Filia presbyteri cum alijs duabus continuo exanimata est. Cæteri continuis tribus noctibus dormierunt, alij postea obierunt, & miraculis (vt fertur) coruscarunt, quia valdè pœnituerunt. Cæteri pœnam suam membrorum tremore prodiderūt. (Li.25.c.10. Albert. Kantz 4. l. hist. Saxonicæ c.33. Trithemius in chronico monasterij Hirsaugiensis.

EXEMPLVM II.

Puer quidam innocens mirabiliter liberauit chorizatricem à dæmone obsessam.

IN Mechlinia oppido Brabātiæ percepimus puellam quando sacro die Dominico cum iuuenibus chorizasse diu valdè. Fatigata ergò domum rediit. Nec mora: dormitum pergens, dæmone fit repleta. Qua clamante, surgit familia, ligant vinculis sæuiētem. Manè ad oratorium gloriosę virginis extra oppidum deportatur. Frequenter enim ibi Maria virtutum operatrix, miracula plurima demonstrauit. Quod vbi scholares pueri perceperunt, ad locum vbi vexabatur puella, in oratorium cucurrerunt. Quorum vnus annorum ferè duodecim, audacior cæteris atque sagacior, cœpit compellere & adiurare dæmoniū, vt corpus obsessum desereret, & exiret. Nec mora. Vbi dæmon circa vmbilicum per tumorem se esse demonstrauit, dictus puer cum pollice crucem in contrarium fixit: & sic paulatim per crucem, versus os ascendere compulit, donec eum in specie hirsuti vermis, intra hiatum oris hærentem vidit. Quo, miro conatu, ad inferiora redire volente, clamauit populus. Puer instanter signum salutis opposuit, & cum maxima violentia dæmonem exire coëgit. Eiectum ergò in modum hirsuti vermis, puer audacter dextra comprehendit, & in fossam paruulam, vbi aqua pluuialis cōsederat, mox proiecit. Qui statim ex oculis plebis totius disparens, lætitiæ & laudis materiam dereliquit. Proinde manus pueri à contactu vermis nigredine infecta remansit. Sed protinus aquæ benedictæ lauamento discessit. Sacrosancta ergò res est, esse ab omni labe criminum innocentem: sed simul esse conuenit simplicem & prudentem. (Thomas Cantip. de Apibus, lib.2. c.56. parte 4.

EXEMPLVM III.

Choreas ducere solita infestis, baculo quo pila percutitur, occiditur, & eius corpus ab infernali tauro dissipatur.

IN villa quadam Brabantiæ, vt mihi frater Ordinis prædicatorum narrauit, mulier procax & vana omni ferè festo choreas iungere consueuerat. Et factū est vt iuuenibus viris ad saltum iuxta choream ludētibus, vni eorum pilam ferire conanti, baculus de manu sambucalis euaderet, & dictam mulierem ducentem choream percussam in capite mox necaret. Hæc vt vi-

vt viderunt omnes, confusi sunt, & corpus domum detulerunt,& in feretrum posuerunt. Presbytero verò cum clericis dicturo vigilias veniente, ecce taurus nigerrimus, imò dæmon pessimus, cum mugitu accurrens, fere trum cũ corpore deiecit, & cornibus illud dissipans membratim confodit: ita vt visceribus hinc inde dispersis, fœtor intolerabilis spargeretur. Fugientibus ergò cunctis, cadauer laceratum vsque in crastinum solum relinquitur, quousq; euaporato fœtore proximi eius intrare possent ad corpus,& sublatum extra cœmiterium sepelire. (Ibidem lib.2.c.46.par.3.

EXEMPLVM IV.

Chorizantibus tibicinans à fulmine percutitur, brachium à corpore diuellitur, corpus ex sepulchro ad inferna rapitur.

MArcha in Flandriæ Brabantiæ districtu villa populosissima est sita, in qua dedicatio celebrata multos ad spectaculum traxerat & ad lusum. Inter quos quidã tibicen erat, qui chorizãtes iuuenes & puellas saltationibus & gesticulationib⁹ suis ad carmina obscœna & turpia concitabat. Hinc cœlo nubibus circa vesperas obscurato, quique ad propria redierũt. Solo autem tibicine, nondum lusibus satiato, per viã ad solita remeante & canente tibia, ac saltante & posteriorũ sonitibus turpiter insonãte, duo pueri pastores, vbi coruscationes & tonitrua imminere viderũt, ad dumeta fugerunt, & eis videntibus in tibicinem fulmẽ cecidit, & extinxit, & eius brachium amputauit. Nec mora: viderunt pueri, quod duo nigerrimi canes ex insperato venerunt, & inter se pendulum extincti brachium deportauerunt. Venientes autem amici, cadauer mortui ad propria detulerunt. Manè autem, dicente presbytero quod in atrio fidelium sepeliendus non esset, quem in ludis turpibus tam notabiliter tonitruum occidisset, responderunt amici: Etsi extinctus sit tonitruo, tamen ad dedicationem Ecclesię peregrinus cum alijs occurrit. Permisit ergò presbyter, etsi dolens, vt in atrio sit sepultus. Et vide rectitudinem diuini iudicij, manè facto sepulchrum patens inuentum est, & loculus in quo iacuerat vacuus & ciectus. Cadauer vero, vt optimè credi potest, sicut & eius brachium, à dæmonibus asportatum est. Nota ergò lector, quia tali vindicta digni sunt, etsi (eis parcente Deo) tales casus semper non puniat, qui turpibus ludis & cantibus sacra fidelium atria & Ecclesiam inhonorant. (ibid. lib.2.cap.57. parte 4.

EXEMPLVM V.

Choream ducens proterua fœmina repẽtina morte percussa est.

CVm esset quidam Arnoldus pastor cuiusdam villæ, & in die Apostolorum Petri & Pauli, eius parochiam quendam ludum annuum in choreis & musicis instrumentis recolerent, ipse habens prædicandi auctoritatem, cum cruce ad choream accessit, vt à ludo diaboli recederent omnes monuit, rogauit, & præcepit. Qui cum in eodem loco prædicare cœpisset, quidam obedientes ad prędicationem eius venerunt, alij cum indignatione recedentes, contra choream steterunt, nonnulli in sua pertinacia remanserunt. Inter quos erat vetula vna stulta ac superba, quæ quoties ad sacerdotem Domini in chorea circũeundo venisset, contra eum respiciẽs cantando subsannauit, quæ infra triduum subito defuncta est, quam vir sanctus sic defleuit, ac si manibus suis illam extinxisset. (Cæsarius lib. 4. cap. 11.

EXEM-

EXEMPLVM VI.

Choreas pro Christo spernens virgo, cœlesti choreæ interesse promeruit.

LEgitur in Scala cœli, quod quædã virgo militaris & decora valde choreas miro diligebat affectu. Fratri autem prædicatori ad domum eius venięti & percunctãti mos puellæ exponitur, & ei nota veritas non negatur. Frater aũt auidus salutis eius benignè satis requisiuit vt sibi respõderet, dicens: Si daretur tibi optio pro carẽtia gaudij vni⁹ diei, integro anno secundũ libitũ tuũ frui delitijs, vel pro anno chorea vitãda q̃diu vixeris, & tibi complacuerit desiderabilem choream mox habere pręsentẽ, velles nè eligere? Qua respondẽre: Vellem. Cõclusit, vis ergo amorem huius trãsitorij circuitus despicere, vt cum Christo & Beata Virgine, & cum omnibus sanctis eũ possis perenniter possidere. Illa diu tacuit. Tandẽ ab alto trahens spiritũ respondit: Pro nulla omnino re trãsitoria choreæ delitias abiurarẽ, sed solummodo ea conditione facerẽ, vt ipsa æternaliter vti possẽ Probate ergò, & ostendite mihi, quod in cœlo chorea ducatur, & faciã quod suadetis, Cui fratres: scriptum est in Hieremia. Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentiũ. Item in Psal. Præuenerunt principes cõiuncti psallentibus in medio iuuẽcularum tympanistriarum. Ibi Beniamin adolescentulus, &c. Item in hymno. Quocunq; pergis virgines sequuntur, atq; laudibus post te canẽtes cursitant, hymnosq́ue dulces personant. His & similibus scripturę verbis adiecit probabilem rationem dicẽs: Scisne quia beatitudo sanctorum est in omnium desiderabilium copia & fruitione. Si igitur delectaret sanctos in cœlis choreas ducere, & ibi non essẽt, non planè essent beati. Si carerẽt aliquo optabili hoc esset contra fidei rationem. His illa auditis, & intellectis, porrecta manu ad honorem Dei, & sãctissimæ virginis Mariæ deuouit. Parentes autem fœlici proposito delectati ad petitionẽm eius religionis sibi habitum acquirebant. In domo igitur paterna per tres annos Deo obędienter, hominibus socialiter, patri humiliter studuit famulari. In quarto vero anno dicta soror febre grauissima corripitur, & de vita eius ab omnibus desperatur. Cumq; iam amici ad suscipiendam extremam vnctionẽ sæpius hortarentur, respondit: Integra fide, & summa deuotione supplico me inungi, cum meus pater spiritualis, scilicet confessor aduenerit, quia certa sum, quod non moriar eo absente. Rogaui enim eum, & impetraui à sponso animæ meæ Iesu Christo tamdiu inducas vitæ meæ. Ecce die tertio frater nihil sciens de ægrota à remotis partibus aduenit, Dei intuitu benignè suscipitur, humanius tractatur. Cui illa: Pater (ait) sanctè modò debeo vitam commutare, & de licentia vestra facite me inungi. Data igitur sancta communione & vnctione, à cœlo oculos non deflexit. Tandẽ hilari vultu fratrem alloquitur. Pater sancte in conuersione mea promisisti mihi choreã in cœlis, cuius promissi iam te liberum esse dico. Nam Iesum & sanctissimam matrem eius vidi cũ virginibus, & choream mihi perpetuã pręparatam. Laudate Dominũ, quod vnquam nata fui, intolerabilem quidem pœnam sustinui in his locis, in quibus virgines se huic sæculo adaptare solent, sed illa iam dicitur breui temporis spatio terminari, & tunc sine purgatorio euolabo. Cunctis igitur cernentibus amicis, & prę gaudio flentibus expirauit.

Ioannes Iunior.

EXEMPLVM VII.

Choreis libenter iuncta fœmina à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens ori eius impingitur.

PVella quædam in die festiuo dum fieret sermo ad populum, tota die in ludis & choreis se exercuit, de sero ad domum reuersa resedit in lumine quiescens. Sed cum ad dormiẽdum vix oculos clausisset à duobus dæmonibus ad infernum delata est, & sic combusta vt nec capillus in corpore ipsius maneret. Et totum corpus eius magnis vesicis occupatum fœtorem intolerabilem exhalauit. Vnus verò dæmon titionem ardentem in os eius trudens dixit: Hoc habe pro cantilenis quas impudice sæpius cãtasti, Vestes eius nullũ habuerunt adustionis signum, quæ clamore & eiulatu euigilans matri & multis alijs narrauit. Post hoc fertur ad hospitale, vocatur sacerdos qui nullum peccatum mortale in ea inuenit, nisi quod libenter interfuit choreis & ludis. (Collector speculi.

EXEMPLVM VIII.

Choreis fessa fœmina ad inferna raperetur, nisi Mariæ virginis auxilium inclamasset.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis, quod quædam matrona beatæ virgini deuota extitit proprias proles informando ad similitia. vt ipsam in suis necessitatib⁹ inuocarent, dicendo Aue Maria, quæ filiam dissolutam & vagabundam & saltatricem habuit, quam ipsa mater pluries correxit, sed parum in ea profecit, quia pater dilexit eam præ cæteris filijs, eo quod pulchra & mundana esset, & emit ei pulchras & pomposas vestes, quæ in vna die Dominica fatigata iuit ad quoddam pomerium, sedens sub vna arbore volens refocillari. Cui diabolus immediate adfuit, dicens: urge, veni mecum. Cui illa: Quisnam es tu? Et ille: Ego sum diabolus, cuius propositum conaris implere, arma & rete nostrũ ad animas capiendas, vnde modo recipies pœnã nõ solum pro peccatis tuis, sed etiam pro peccatis omnium quos per ornamentum corporis tui ad malas concupiscentias induxisti. Et diabolus statim violenter nitebatur eam rapere. Et illa clamauit dicens: Virgo Maria adiuua me, sicut mater eam in pueritia docuit, & statim dixit clara voce: Aue Maria gratia plena Dominus, &c. Respõdit diabolus: Maledicta sit quę hanc orationem te docuit. Quam si nõ dixisses, iusto iudicio Dei ad inferni incendium te traxissem, vbi cum tuis æqualibus pœnam condignam pro omnibus quos ad peccandum traxisti inuenisses. Quæ postmodum nũquam amplius chorizauit, & vestes pomposas deposuit, & vitam & mores humiliter emendauit, & beatæ virgini amplius vsq; ad mortem seruiuit. Auctor speculi. Vide etiam tit. Cantus exemplo 6.

CORPORALIA.

Corporalia lauans deuota fœmina vidit Deiparam virginem puerum Iesum super ea reponentem.

QVædam monialis custos, Ecclesiæ de immunditia præparamentorum solicita diligentem curã pallis & maximè corporalibus adhibebat, quibus primo per presbyteri manus ablutis ipsa studiosi⁹ abluebat & ad solem mundissime desiccabat tegens ea panno mundo ne pulueret aut volatu volucrum contingeret maculari. Quadam hora ipsa stante iuxta pannos, & Aue Maria deuote ruminante, adfuit Domina nostra in specie pulcherrimæ Dominæ, puerum in vlnis ge-

nis gestans supra modum amicabilē, & sedit prope ipsam. Hæc verò monialis silentium tenebat, sed à Domina & puero faciem non auertebat, & admirando stupebat. Tunc Domina filium super pallas ponebat, & illa inuebat manu quod deponeret. Sed Domina nostra dulciter illi arridens super nudum corporale puerum collocauit. Illa autem clamante quomodo hoc facere auderet. Respondit humiliter: Ne mireris, quia filium meum super sua pono linteamina. nam frequenter residet super ea in altari, & sic vna cum filio euanuit, relinquens tantam suauitatem, & dulcorem suæ deuotæ quod enarrari ab homine nō valeret. Hoc exemplo apparet quod gratum sit decorem domus Domini diligere & munditiam domui Domini adhibere. (Auctor. speculi.

CORRECTIO.

EXEMPLVM I.

Correctionem disciplinæ subterfugiens. Hugo de sancto victore, à dæmonibus grauissimè verberatur.

APud sanctum Victorem Parisijs in monasterio canonicorum regularium, magister Hugo canonicus fuit, qui secundus Augustinus, j. secundus ab Augustino in scientia dictus est. Qui etsi vitæ valdè laudabilis fuerit: In hoc minus perfectè fecit, quod disciplinas in secretò, vel in capitulo cum alijs, pro quotidianis excessibus non accepit. Habebat enim carnem tenerrimam, & nimis à pueritia delicatam: quia ergò naturam, vel consuetudinem potius minus bonam, in se, virtutis exercitio, non euicit. audi quid cum sustinere contigerit. Ad extrema veniens, à quodam concanonico suo qui eum in vita valdè dilexerat, adiuratus est quatenus ei post obitum appareret. Libenter, inquit, si hoc mihi per vitæ & mortis Dominum concedatur. His conditionibus medijs, magister Hugo defungitur. Nec multo post, rediijt ad socium præstolantem, dicens: Ecce ego, quære quod vis, morari non possum. Tunc ille, etsi cum timore, non modicè gratulatus, quomodo (inquit) dilectissimè, tibi est? Bene, ait, nunc mihi est: sed quia dum viuerem tenui accipere disciplinam, vix vllus dæmonum in inferno remansit, qui non mihi ictū validum dederit ad purgatorium trāseunti. Ecce nunc charissimi, quanto leuius in vita, quam post mortem, vir ille doctissimus vapulasset. Videant nunc qui in capitulis nec arguere volunt, nec argui. Cessant accusationes, & ideo accrescunt excessus. Defert vnus alter, vt sibi ab altero deferatur. (Cantipratanus lib. 2. c. 16. parte 2. & c. 6.

EXEMPLVM II.

Correctionem recipere nolentes duo insolentes iuuenes, terrentur à dæmone, & in insaniam versi paulo post obierunt.

ERant in schola duo insolentissimi scholares adolescentes, qui non solum correctiones magistri pati nolebant, verum etiam & ad insolentias & dissolutiones alios studere volentes sæpissimè compellebāt: & hoc quidem magister emendare non poterat, nec audebat. Contigit ergò magistrū mori, & tertio die aut quarto in media schola, in effigie magistri, diabolum cum virga ferrea corā omnibus apparere. Nec mora, truci vultu in adolescētes dictos exurgēs, & virga illis mortē intētās repēte disparuit. Mox illi præ pauore in furiā versi, post dies aliquot obierunt. Ex his ergò scholares diuinū aduertāt iudicium, & magistris suis subdidiscant, nec vnquam refugiant corrigi, ne eis contingat postmodum sub virga ferrea vapulare. (Cantipratensis. lib. 2.

 cap.

cap.16.parte 7.de Apibus. Vide etiam tit. Capitulum.

CORRIPERE.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Episcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodem, Otto vero Imperator filij correptione non emendatus, repentina morte defungitur.

OTto Rex Theutonicorum, qui postmodum Imperator creatus est Romanorum, Adalaidē Italiæ reginam, quæ sibi commater extiterat, suscepit in coniugem. Quem filius eius, qui Moguntinæ præsidebat almificus pastor Ecclesiæ, cœpit constanter arguere, & scelestum, iuridūque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus eum comprehendi præcepit, & mox carcerali custodiæ mancipauit. Quem per annuale circiter spacium carceri inclusit: sed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadragesimali decurrēte ieiunio de custodia decreuisset educere, antequam psalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recusauit exire. Veruntamen cum exinde exisset, zelo sacerdotalis auctoritatis accensus non quieuit: sed mox in patrem iaculum publicè excomunicationis extorsit. O verè dignum regio genere sacerdotem, qui in causa Dei non imperiale fastigium, non paternum recognouit affectum: sed cum paternam ac regiam auctoritatem in solo Deo constituit, hunc hominem eius legibus resistentem à se prorsus extraneum reputauit. Dixit autem pa tri: Tu arbitraris me aduersum te violenter agere, te vero præiudicium sustinere Scito prænoscens, quia die sācto Pentecostes vterq; simul stabimus ante Deum, ibiq; ventilabitur inter nos librata iustitię lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis nostrum æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumq; est ipso, qui dictus est, sacrosanctæ solemnitatis die, dum præfatus Augustus imperialibus infulis redimitus multorūq; pontificum choris, siue procerum vallatus agminibus, missarum solemnijs interesset: repentino super eum veniente iudicio inuentus est mortuus. (Petrus Damianus epist. ad desideriū cap. 30.

CRINES.

Crines vanè & inordinatè pectinando fœmina pectine igneo se post mortem visa est pectinare.

NArrat Dominus VVilhelmus Parisiensis in tractatu suo de vniuerso, qualiter quædam mulier talibus superuacuis ornatibus intendens dum viueret, post mortem apparuit cuidam pectēs crines suos lamētabiliter pectine grandi & ferreo flāmeo, dicens se hæc pati debere in perpetuum pro meretricio ornatu capillorum, cui intendebat immoderatè dum viueret. (Ioannes Galensis hoc etiam narrat in communiloquio, parte 3. cap. ..

CRVCIS SIGNVM.

EXEMPLVM I.

Gulosa fœmina lactucam comedens non facto prius signo crucis obsidetur

QVodam verò die vna Dei familia ex eodem monasterio virginum hortum ingressa est, quæ lactucā conspiciens cōcupiuit, eamque signo crucis benedicere oblita, auidè momordit: sed arrepta à diabolo protinus cecidit, Cumq; diu vexaretur, eidem patri Equicio sub celeritate nunciatum est, vt veniret concitus, & orando

orando succurreret. Moxque vt hortum idem pater ingressus est cœpit ex ore eius, quasi satisfaciens, ipse qui hanc arripuerat diadolus clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam, inquit, hic super lactucam, venit illa. & momordit me. Cui cum graui indignatione vir Dei præcepit, dicens, vt abscenderet, & locum in omnipotentis Dei famula nō haberet: qui protinus abscessit, nec eam vltra contingere præualuit. (Greg. Dialogi lib 2. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Fœminæ cohabitans Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus proximus lapsui efficitur.

SED ecce dum facta fortium virorū narro, repēte ad memoriam venit quid erga Andream Fundanæ ciuitatis Episcopum diuina misericordia fecerit. Quod tamen ad hoc legentibus vt valeat exopto proficere, quatenus qui corpus suum continentiæ dedicant, habitare cū fœminis non præsumant ne ruina mentem tanto repētina surripiat, quanto ad hoc quod malè concupiscetur, etiam præsentia concubitæ formæ famulatur. Nec res est dubia quam narro, quia penè tanti in ea testes sunt, quanti & eiusdem socij habitatores existunt. Hic namq; venerabilis vir cū vitam multis plenam virtutibus duceret, seque sub sacerdotali custodia in continentiæ arce custodiret, quandam sanctimonialem fœminam quam secum habuerat noluit ab Episcopatus sui cura repellere, sed certus de sua eiusque continentia secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est vt antiquus hostis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cœpit speciem illius oculis mentis eius imprimere, vt illectus nefanda cogitaret. Quadā vero die Iudęus quidam ex Campanię partibus Romam veniens Appiæ carpiebat iter, qui ad Fundanum cliuum perueniens, cum iam diem vesperascere cerneret & quo declinaret posset minimè reperiret: iuxta Apollinis templum fuit, ibique se ad manendū contulit. Qui illius loci sacrilegium timens, quamuis fidem crucis nō haberet, signo tamen crucis munire se curabat. Nocte autem media ipso solitudinis pauore turbatus peruigil iacebat, & repente conspiciens vidit malignorum spirituum turbam, quasi in obsequium cuiusdam potestatis præire, eum verò qui cæteris præerat, in eiusdem gremio loci consedisse, qui cœpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discurrere, quatenus vnusquisque quantum nequitiæ egisset inueniret. Cumque singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerent qui operati contra bonos fuissent, vnus in mediū prosilijt, qui in Andreæ animum per speciem sanctimonialis fœminæ, quæ in Episcopatu eius habitabat, quandam tentationem carnis commouisset aperuit. Cùm vero malignus spiritus qui præerat hoc inhianter audiret, & tanto sibi factum lucrum grande crederet, quantò sanctioris viri animum ad lapsum perditionis inclinaret: tunc ille spiritus qui hæc fatebatur adiūxit: quia adusque hoc quoque die præterito vespertina hora eius mētem traxi, vt in terga eiusdem sanctimonialis fœminæ blandiēs alapam daret. Tunc malignus spiritus, atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blandè est, vt perficeret quod cœpisset, quatenus ruinæ illius singularem inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudæus qui aduenerat hoc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem spiritu qui cunctis illic obsequentibus præerat iussum est, vt requirerent quisnam esset ille qui iacere in templo eodem prçsumpsisset. quē maligni spiritus pergentes, & subtilius intuentes crucis mysterio signatū viderunt, mirantes dixerunt: Væ væ, vas

vas vacuum, sed signatum. Quibus hoc renunciantibus cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudęus vero qui hęc viderat illicò surrexit, atque ad Episcopum cum festinatione peruenit. Quem in Ecclesia sua reperiens, seorsum tulit, qua tentatione vrgeretur inquisiuit. Cui cõfiteri Episcopus tentationem suam verecundus noluit. Cùm verò illi diceret quod in illa tali Dei famula praui amoris oculos iniecisset, atque adhuc Episcopus negaret, adiũxit dicẽs: Quare negas quod inquireris, qui ad hoc vespere hesterno perductus es, vt in posteriora eius alapam ferires? Ad quæ nimirum verba deprehensum se Episcopus intuens, humiliter confessus est quod prius pertinaciter negauit cuius ruinæ & verecundiæ idem Iudæus consulens, qualiter hoc cognouisset, vel quæ in conuentu malignorum spirituum de eo audiuisset, indicauit. Quod ille cognoscens sese protinus in terram in orationem dedit, moxque de suo habitaculo non solum eandem Dei famulam, sed & omnem quoque fœminam quæ in eius illic obsequio habitabat expulit. In eodem vero templo Apollinis, beati Andreæ Apostoli repentæ oratorium fecit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit: Iudæum verò cuius visione atque increpatione saluatus est, ad æternam salutem traxit. Nam sacramentis fidei imbutum, atque aqua baptismatis emundatum, ad sanctę Ecclesię gremium perduxit. Sicque factum est vt hebræus idem dum alienæ saluti consuluit perueniret ad suam, & omnipotens Deus inde alterum ad bonam vitam perduceret, vnde in bona vita alterum custodisset. (Greg. dial. lib. 3. cap. 7.

EXEMPLVM III.

Paßionem Christi Iesu frequenter in corde deferens Prior operosißimam crucem post mortem in pectore habere decernitur.

De priore ordinis Prædicatorum in Argentina, ciuitate Theutoniæ, rem mirabilissimam & deuotam proprijs oculis vidi, Hic, vt fratres mihi testatissima veritate narrauerunt, semper ferè siue gradiens, siue sedens pollice signum crucis in pectore depingebat. Contigit autem, vt Moguntiam veniens, infirmitate decumberet, & ingrauescentè morbo cũ mira alacritate spiritus moreretur, & apud fratres Minores sepeliretur ibidem. Nondum enim tunc fratres Prædicatores in eadem ciuitate locum habebant. Quo audito, fratres Prædicatores Argentinenses duos fratres pro fratris defuncti corpore direxerunt, sed frustra, quia fratres Minores sepultum reddere noluerũt: Contigit post paucos annos, vt fratribus Minoribus ad locum alium transeuntibus, fratres iterum Prædicatores de Argentina duos fratres Moguntiam pro dicto Prioris corpore destinarent. Qui sine contradictione acceptis vel assumptis ossibus Argentinã prospere redierunt. Quid plura? Ossa diligentius fratres abluentes, os pectoris, cui ex vtraque parte cohærent costæ, superius insignitum cruce operosissima reperiunt, & hoc quasi scutũ cordis interius. Erat autem crux (vt ipse ad hoc videndum quadraginta milliaribus laboraui, & vidi oculis) in ossis medio, ex substantia ossea spissitudine euidentissima eleuata, tribus superioribus brachijs crucis æqualis longitudinis, & inferiori brachio decentissime longiori: extremitates vero trium brachiorum superiorum instar repandi lilij recuruatas, & brachium

hium inferius, quasi trunco deberet infigi, exacuatum habebat. Quid igitur in signo corporeæ crucis in osse pectoris, nisi in mortis Christi in mente prius habita stigmata passionis? Et quid in folijs repandi lilij in crucis extremitatibus designatur, nisi mundissimæ castitatis insigne, quod cum memoria mortis Christi fundatissimè fixum gerebat in carne? (T. Cantipratanus lib. 1. c. 25. par. 6. Vide etiam tit. Chorea exemplo 2.

EXEMPLVM IIII.

Crucis signo sanctus Franciscus lupi rapacißimi sæuitiam mitigauit.

ACcidit quoddam mirabile, & celebri memoria dignum apud ciuitatem Engubi. Nam cum adhuc viueret sanctus pater Franciscus erat in territorio ciuitatis eiusdem, quidam lupus terribilis magnitudine corporis, & ferocissimus rabie famis, qui non solum animalia, sed homines, & fæminas, deuorabat: ita quod omnes ciues in tanto terrore tenebat, quod omnes ibant muniti cum egrediebantur terram ac si deberent ad bella funesta procedere: nec tamen sic armati valebant dicti lupi mordaces dentes ac truculentam rabiem euadere qui eidem per infortunium obuiabant. Vnde tantus terror omnes inuasit, quod vix aliquis extra portam ciuitatis audiebat securus exire. Volens autem Deus notificare sanctitatem beati Francisci ciuibus supra dictis. Cum ipse beatus pater tunc temporis esset ibidem compatiens illis, disposuit exire obuiam dicto lupo: cui ciues dicebant: Caue pater Francisce, ne portam exeas: quia lupus qui iam multos deuorauit penitus te occidet. Sanctus autem Franciscus sperans in Domino Iesu Christo, qui vniuersæ carnis spiritibus dominatur: non clypeo protectus, vel galea, sed signo sanctæ crucis se muniens, exiuit portam cum socio totam fiduciam suam iactans in Domino. Et sic fidelissimus pater Franciscus intrepidus exiuit ad lupum: & ecce multis cernentibus de locis in quibus ad spectandum ascenderant, lupus ille terribilis contra sanctum Franciscum, & socium aperto ore cucurrit, contra quem sanctus pater opposuit signum crucis, & tam à se quam à socio virtute diuina lupum compescuit: & cursum retinuit, & os truculenter apertū conclusit, & demum aduocans eum ait: Veni ad me frater lupe; & ex parte Christi tibi præcipio quod nec mihi, nec alteri noceas. Mirabile dictu, statim facta cruce conclusit os illud terribile: & facto mandato statim se ad pedes sancti iam factus quasi agnus ex lupo, capite inclinato prostrauit. Sic autem prostrato ante se, dixit sanctus Franciscus; Frater lupe, tu facis multa damna in partibus istis, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia destruendo, non solum autem irrationalia animalia destruis, sed quod detestatioris audaciæ est occidis, & deuoras homines ad imaginem Dei factos: vnde tu es dignus horrenda morte mutillari tanquam prædo, & pessimus homicida: propter quod omnes contra te iuste clamant, & murmurant, & tota ista ciuitas est inimica. Sed frater lupe ego volo inter te, & istos facere pacem, ita quod à te ipsi non lædantur amplius & ipsi tibi omnem offēsam præteritam dimittentes, nec homines, nec canes te amplius persequentur. Et lupus gestibus corporis & caudæ & aurium, ac capitis inclinatione, monstrabat illa quæ sanctus dicebat omnimodè acceptare. Et ait iterum sanctus Franciscus: Frater lupe ex quo tibi placet facere istam: ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expensas quotidie donec vixeris per homines istius ciuitatis, ita quod nunquam famem amplius patieris: quia ego scio quod quicquid male facis, pro-

pter rabiem famis facis. Sed frater mi lupe ex quo adquiram tibi talem gratiam, volo quod tu promittas mihi quod nusquam aliquod animal, vel hominem lædas, promittas mihi ista. Et lupus signum euidēs inclinato capite fecit, quod promittebat facere illa quæ sibi imponebantur à sancto. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe, ego volo quod tu des mihi fidem, vt possim euidenter credere, quod promittis: Et cùm extendisset sanctus Franciscus manum pro recipienda fide, lupus etiam leuauit pedem anteriorem dextrum, & blande, & leuiter posuit super manum sancti Francisci signo, quo poterat fidem dando. Tunc sanctus Frãciscus ait: Frater lupe præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, quod venias amodo mecum nil dubitans in ciuitatem, ad faciendam pacem istam. Et lupus obediens statim cœpit iter cum sancto Francisco tanquam mansuetissimus agnus, quod videntes illi de ciuitate cœperunt vehementer mirari, & nouitias hęc statim per ciuitatem totam insonuit, ita quod omnes tam viri, quam mulieres, magni, & parui ad plateam simul conuenerunt, quia sanctus Franciscus ibi erat cum lupo. Cōgregata igitur populi maxima multitudine, surgens sanctus Franciscus, fecit illis mirabilem prædicationem dicens, inter alia, quomodo propter peccata tales pestilentiæ permittuntur, & quanto sit periculosior vorax flamma gehennæ quæ habet in æternum deuorare damnatos, quàm rabies lupi quæ non potest occidere nisi corpus, & quam sit pauendum in barathrum infernale demergi, quando tantam multitudinem vnum paruū animal in tanto pauore, & periculo detinebat. Reuertimini igitur charissimi ad Dominum, & facite pœnitentiam dignam, à lupo liberabit vos Deus in præsēti, & in futuro ab ignis barathro deuorantis, & his dictis ait: Audite charissimi, frater lupus qui hic coram vobis astat, promisit mihi, & de promissione fidem exhibuit facere pacem vobiscum, & nūquam vos in aliquo lædere, si tamē vos promittitis sibi quotidie expensas dare. & ego pro fratre lupo fideiubeo, quod pactum pacis firmiter obseruabit. Tunc omnes ibi congregati cum clamore valido promiserunt lupum nutrire continuè. Et sanctus Franciscus corā omnibus dixit lupo, & tu frater lupe promittis seruare pactum istis, scilicet, quod nec animal aliquod, nec ꝑsonam alicuius lædas. Et lupus se ingeniculans cum inclinatione capitis, & gestibus corporis, & caudæ, & auriū blandimentis se seruaturum pacta ꝓmissa omnibus euidenter monstrauit. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe ego volo quod sicut de hoc dedisti fidem cum essemus extra portam, ita & hic coram toto populo isto des mihi fidem, quod ista obseruabis, & in fideiussione pro te facta minime delinques. Tunc lupus leuato pede dextro, dedit fidem in manu sancti Francisci fideiussoris sui coram cunctis astantibus, & facta est tanta admiratio, & gaudium omnium, tam pro deuotione Sancti, quam pro nouitate miraculi, quam insuper pro pace lupi, & populi: vt omnes clamarent ad sidera laudantes, & benedicentes Dominum Iesum Christum, qui eos meritis illius sancti, de ore feræ pessimæ liberauit, & de horrenda peste, in pace posuit, & quiete. Ex illo igitur die, lupus populo, & populus lupo pacta per sanctum Franciscum ordinata seruauit, & lupus per duos annos viuens, per ciuitatem ostiatim victitans neminem lædens: nec ipse læsus ab aliquo, fuit curialiter nutritus. Et mirū est valde, quod nunquam latrabat canis aliquis contra eum. Tandem lupus senēs, mortuus est, de cuius morte ciues plurimum doluerunt: quia dicti lupi pacifica, & benigna patientia quandocunque per ciuitatem pergebat, miram sancti Francisci virtutem, &

tem, & sanctitatem mirificam, in memoriam reuocabat. (Ex Chronico Minorum Gallico lib :. cap. 59. & latino lib. 10. cap. 29. & Bartholomæus de Pisis lib. 1. partis 2. conformitatum fructu 10.

EXEMPLVM V.

Crucis signo conuersus vinum bibendum non benedicens à dæmone possidetur.

TEmpore beati Dominici Patriarchæ Prædicatorum erat in monasterio suo quidam conuersus, qui quadam vice sine licentia in ciuitate extra conuentum, & benedictione nulla præmissa, nec vlla cruce consignans potauit, qui facto repentè cœpit pallere vultum, spumare ora, ad terrã proruere, & omnibus membris palpitare. Intimatur hoc beato Dominico, qui celeriùs accurrit iussitque dæmone fatigatum, ad ecclesiam deportari, vbi cum vix à decem fortissimis viris esset adductus, vnico flatu, omnium inibi lampadum lumen extinxit, euidens dans signum se principem tenebrarũ limpidi luminis radios ferre non posse. Cæterum adiurat eum sanctus per Iesum Nazarenum, vt quare fratrem suum cœpit lacessere, fateatur. Quid me frustra, inquit, dæmõ tuis adiurationi⁹ fatigas. Hic homo quem teneo vinum sine licẽtia bibit, & nulla cruce consignans me pariter cum vino potauit. Desiste ergo à violentia tua, & noli me meis quæso sedibus pellere, quid enim ad te est si inuicem pacis fœdera pepigimus, & mutua sumus cohabitatione contenti! Hæc ipsis simul loquentibus, fit signum ad matutinas, quod vbi dæmon audiuit, heu miserum (inquit) si capitiati ad diuinam laudem conueniunt diutius hic permanere non possum. Sicque cum eiulatu fratrem exiens, semiuiuum reliquit. Quem beatus Dominicus suis precibus pristinę reddidit sanitati, nunquam in posterum sine cruce, & benedictione bibiturũ. (Iacobus Episcopus Genuensis in vita S. Dominici.

EXEMPLVM VI.

Cruce ne Edmundus se signaret diabolus vtrasque manus eius cohibendo cõstrinxit.

HAbuit etiam sanctus Edmundus pro consuetudine qualibet die, vel nocte Dominicæ passionis insignia meditando recolere, & in eis suauissimè delectando, illis medullitus inhærere. Quadam itaque festiua die multis occupationibus, & curis fatigatus, cùm præuidere non posset lectionem crastinam, sequentem noctem in vigilijs expendit ferè totam. Vnde circa auroram irrumpente somno eius occurrit memoriæ quod in nulla illius diei hora meditatus fuisset iuxta morem de Dominica Passione. Timens vero ne grauem capitis dolorem incurreret, si antequam iret ad ecclesiam, & ad scolas dormiret, elegit aliquantulum quiescere, ac solitam contemplationem in spe gratiæ Dei tũc irrũpere. Cùm ergò se inclinasset ad lectũ, apparuit ei hostis antiquus tetrũ vultũ exhibens & horrendum. Vnde territus dextram manum leuauit, vt signum faceret, q̃ dæmon apprehensã tenuit, ne leuaret. Ipse vero cõfisus in Domino, quasi ambidexter sinistrã erexit, vt idẽ faceret signaculũ, sed diabolus ipsa similiter apprehensa, quasi saccus grauissimus cecidit super eum. Tunc deficientibus sibi viribus corporis, orauit in spiritu Dominum, vt sua virtute sæuientem contereret inimicum. Sicque dæmon ab eo auulsus subitò cecidit inter lectum, & parietem proximum in momento. Surgens igitur celeriter, & sic prostratum inueniens dæmonem, cõfortatus

fortatus in fide ipsum cœpit aggredi velut hostē, eumq; per horribile guttur eius arripuit, & illud stringendo fortiter, ita dixit: Adiuro per te aspersionē sanguinis Christi, vt mihi non omittas dicere, quid sit illud ꝑ quod tibi valeam plus nocere, & à meis infestationibus coercere. Et diabolus ait: Per illud quod nunc nominasti. Et sic diabolus victus disparuit, se victū dolens ab eo, quem suis vincendum viribus æstimauit. (Ex vita. S. Edmundi cap. 76.

EXEMPLVM VII.

Oratione Dominica, & symbolo Apostolorum sanctus Regulus dæmonem fugat, illiusq; asinus cruce se signans ab eiusdem dæmonis impetitione defenditur.

LEgitur in vita sancti Reguli Siluanectensis Episcopi, qui fuit à sancto Clemēte cum sancto Dionysio in Gallias destinatus, quod cum iste vir Sanctus à visitatione & informatione vicinarum ciuitate rediret ad Siluanectum, & adhuc in villa extra ciuitatem constitutus esset, erat in prædicta ciuitate matrona quædam Callicia nomine habens vnicum filium, quem subito diabolus grauissima cœpit vexatione torquere. Audiens autem quod in tali villa esset sanctus Regulus cucurrit ad eum multum desirans quatenus quantocyus ad ciuitatem properaret, vnicumq; filium suū à dæmonis obsessione liberum sibi redderet. Qui lachrymis eius condolens perrexit, & domum ingressus increpato dæmone orationem Dominicam, & symbolum super caput pueri legere cœpit. Mox vero dæmon hac oratione territus, diuinoq; verbere tortus in vespertilionem mutatus egreditur. Et quia immūdissimus, sordidū induerat animal, immūdum nō immerito quærere volebat hospitiū. Asinum namq; quo sanctus Præsul lōgi labore itineris fessꝰ leuari solebat, videntibus cunctis qui aderant, cum assumptæ vespertilionis forma ingredi voluit. Sed qui quondam quod natura negauerat, asinum humanis vti coëgit loquelis. Hunc asinū S. Reguli meritis salutis vexillū, quod nūquam cognouerat cōponere docuit. Nam pede crucis signmu in terra figurauit, & quasi Deum adiutorē sibi inuocaret erecto in cœlū capite plus solito rudere cœpit. Sicq; diuina potentia sancti Præsulis asinum ab iniquo hoste liberauit. Tunc magna pars infidelis adhuc populi credidit, eosq; omnes cum puero à quo dæmonium eiecerat baptizauit. (Vincent. hist. l. 10. c. 29,

CRVCIS SIGNI VIRTVS.

EXEMPLVM I.

Cruce cibum non benedicens fœmina à dæmone possidetur.

REfert magister Ioannes Nider, ꝙ in Colonia puella xvj. annorum in domo cognatæ suę fregit casu ollam terream. Ob quod cognata eius grauiter indignabatur. Puella aūt ob nimiam iram cognatæ nolens comedere tandē compulsa à cognata dixit: Si me oportet edere in nomine diaboli fiat: Sic mensam accedit, benedictionem mensæ q̄ benè sciebat, dicere neglexit in primo morsello, vt putabat muscam ori illatam sensit, quam cum nulla arte eijcere valeret, deglutiuit, & immediatè obsessa fuit. Sēper tamen vsum rationis bonum habuit, licèt sæpe satis vexaretur à dœmone. Cùm autem in domū parentum cum magna mœstitia reduceretur, & diutissimè nullus reperiretur qui eam liberare posset, tandē quidā frater nostri ordinis nunc magister Gotfridus Slussel sacræ Theologiæ Professor, calamitati parentum & puellæ cōpatiens, se de eius exorcizatione intromisit, pacto tali præuio, vt si liberaretur

nihil terreni exorcistæ daretur, sed puella in castitate solita, si vellet liberè, & nō in matrimonio, de cætero Deo militaret Legit igitur Pater præfatus missam, & obtulit pro obsessa oblationem consuetam, eadem interfuit officio, & in nullo vexari videbatur. Finitoq; officio post satis diutinū exorcismi actum, membris omnibus virginei corporis penè præcontusis exijt dæmon & ita virgo deinceps Domino in castitate seruiuit. (Lib. 5. Formic. c. 11.

EXEMPLVM II.

Crucis signaculum formāte notario, dæmonum Aethiopica turba disparuit, & imago crucifixi notarium eundem respicere visa est.

QVanta sit virtus sanctæ crucis pater in illo fideli notario, quem quidā magus decepit, & ad quēdam locum in quem dæmones aduocauerat duxit, promittens quod eum multis diuitijs facere abūdaret. Et ecce vidit quendā magnū Æthiopē super altum thronum sedentē, & in circuitu eius alios Æthiopes cum lāceis & fustibus stantes. Tunc ille magnus Æthiops magū prædictum vocauit, dicens: Quis est iste puer? Et ille respōdit: Domine seruus vester est. Et tunc conuersus dæmon ad notarium ait: Si vis me adorare, & seruus meus esse, & Christum tuum negare, faciam te sedere in dextera mea, & multis copijs ditabo te. Ille autē mox signum crucis edidit, & se Christi seruum liberè ꝓclamauit, statimq; omnis illa multitudo euanuit. Post hoc cum templum sanctæ Sophiæ prædictus notarius cum Domino suo intrassot; & ante Saluatoris imaginem ambo starēt, vidit Dominus eius quod prædicta; imago sup notariū ipsum oculos fixos haberet, & ipsum attente respiceret. Quod vidēs Dominus admirans, iuuenē ex parte dextera stare fecit, viditq; quod imago in illam iterum partem oculos reflexisset, & super notarium fixos haberet. Rursus fecit eum stare ad partem sinistram. Et ecce iterum imago oculos voluit, & notarium vt prius dignanter aspexit. Tunc ad iuratus à domino, vt sibi diceret quid apud Dominum Deum meruisset, propter quod sic eum imago respiceret. Dixit se nullius boni conscium esse, nisi quod eum coram diabolo negare noluisset. (auctor speculi.

EXEMPLVM III.

Crucis signaculo quidam dæmonū phantasticum castrum subuertit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit apud Toletum quidam maximus Necromanticus, ad quem accedens quidam scutifer pauper, propter diuitias se eius seruitio mancipauit. Cùm autem die quadā vna cum magistro Domino suo ad nemus cum agistro venatica venissent, visum fuit illi scutifero quod ad ripam cuiusdam Numinis venissent, vitra quod erat castrum mirabilis structuræ. Cumque requisiuisset magistrum cuius esset istud castrum. Respondit: Domini mei est, & cum eo pernoctabimus. para te ad faciendum homagium sibi. Cumq; incepissent ambo transire flumē speculator clamauit, qui essent qui flumen transirent. Respondit magister: Ego amicus sum Domini Regis Tunc aperitur pons tornatilis, inclinatur ei, & xi. iuuenes cum torticijs occurrunt, & etiam milites infiniti. Cumque introducti fuissent palatium, & rex descendisset de aureo solio, iuxta se posuit magistrum & quæsiuit causā sui aduentus. Et magister: Ideo veni xt dites socium meum præsentam, & ab eo recipies homagium. Cumque pro homagio fuisset requisitus, vt abnegaret Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, iuuenis stupens & dexteram manum eleuans signauit se, & ait: Ego reddo me Patri & Filio,

Filio, & Spiritui sancto. Tunc subitò illa tota curia cum rege & magistro in abyssum descẽdit, solo iuuene perterrito remanente. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

CVLPA.

EXEMPLVM I.

Culpam humiliter confessus innocens Eulalius, meruit quod matta sua igne cremari non potuit.

FVIT quidam frater in monasterio nomine Eulalius, nimis virtute humilitatis ornatus: si quid ergò, vt solent, culpabile admisissent negligentiores fratres, excusantes culpas suas supradictum fratrem asserebant esse culpabilem. Cumque argueretur à senioribus fratribus, nõ negabat, sed prosternebat se in terram, & adorans eos, dicebat se peccasse, negligenterque fecisse. Cum autem iterum, ac frequenter accusarent eum, & secundum regulam monasterij biduana, ac triduana ieiunia ei indicerentur, ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hęc omnia humilitatis virtute patienter sustineret, conuenientes pariter maximè seniores ad patrem monasterij, dixerunt ei: Considera pater quid agendum sit, quamdiu enim sustinere possumus negligentias & damna quæ frater Eulalius fecit in monasterio: iam pene omnia vasa & vtensilia monasterij cõfracta sunt, & exterminata per negligentiam eius: quomodò ergo iste talis tolerandus est? Respondit autem pater monasterij, & ait: Interim fratres paucos dies sustinete & postea ordinabitur quid de eo competit fieri: hoc dicens dimisit fratres. Ingressus verò cellulam prostrauit se in orationem, obsecrans misericordiam Dei vt ei manifestare dignaretur, quid ordinare, aut quid diffinire posset de supradicto fratre: tunc reuelatum est ei quid ageret. Conuocauit ergò omnes fratres Abbas, & dixit eis: Credite mihi fratres, quia magis opto mattam fratris Eulalij cum humilitate, & patientia eius, quàm omnia opera eorum dumtaxat, qui murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio. Vt autem ostendatur vobis quale meritum apud Deum habeat hic ipse, præcipio vobis, vt deferantur mihi mattulæ omnium fratrum. Quas cum detulissent, iussit vt accenderent ignem, & misit in eum omnium fratrum mattulas, quæ statim omnes combustæ sunt, præter mattulam fratris Eulalij, quæ integra reperta est, & non est combusta. Cumque hoc vidissent omnes fratres, timuerunt valdè, & prosternentes se in terram, veniam & indulgentiam à Christo Domino postulabant, & collaudantes admirabantur nimis pœnitentiam & humilitatem fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant & magnificabant eum tanquam vnum de magnis patribus. Istos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalius, dicens: Væ mihi infœlici, quia perdidi humilitatem meam, quam per multa tempora adquirere auxiliante & adiuuante me Christo festinaui. Consurgens itaque nocte egressus de monasterio, fugit in eremum, vbi nullus eum agnosceret, & ibi in spelæo habitauit: noluit enim temporales hominum laudes, sed cœlestem, æternamque gloriam à Saluatore nostro Christo in futuro percipere sæculo.

(Ex lib. sententiar. Patrum §. 28.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Dæmon mendacem se esse fatetur, & propter superbiam dicere non potest: Domine Deus meus peccaui, ignosce mihi.

VIdi in Brabantia mulierem quãdam diuitem & honestam, possessam à dæmonio. Quam, cùm rogante presbytero religioso visitãtẽ, inuenimus eam à vexatione dæmonis quiescentem, & sensatè loquentem vt sanam. Tunc occultè, nullo aduertente, versum cantici Moysi in Deuteronomio, secũdum quòd olim à sancto quodam viro audieram, tertiò repetiui, ad prouocandum dæmonium in obsessa: Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui. Nec mora, mulier pallere cœpit labijs atque vultu, & duæ venæ in collo eius ad grossitiem pollicis intumescere. Tunc ego: Quare pessimè vexare fœminam præsumpsisti? Et dæmon: Mortuo, inquit, viro suo compassa, in subsidium illius animæ contulit quicquid boni fecerat in hac vita, & ex hoc nacta occasione vas vacuum mox intraui. Cui ego: Mẽtiris miserrimè, ex hoc enim quod dedit mediãte charitate cumulatum est bonũ eius. Et ille cũ cachinno: Mẽdax, inquit, sum, nec mirum si mentior. Mox ego. Estne illa tam pulchra, sicut dicitur, cœlestis patria quã perdidisti? Et respondit: In infinitum pulchrior, quàm dicatur. Et ego: Vel lesne redire ad illam patriam si posses? Et ille: Vellem: inquit, si possem, etsi me vsque ad diem iudicij omnia excogitata supplicia sustinere opoteret. Cui dixi. Et ego promitto tibi in periculum salutis meæ promissæ si mendax inueniar, illam perditam gloriam recuperare te posse si tãtùm hæc dixeris: Domine Deus meus peccaui, ignosce mihi. Et mox ille con- torto collo exclamat horrificè Domine, Domine. Cumq; hoc sæpius cum clamore valido personaret, nec vltra in verbis procederet, (impossibile enim sciebam illi, vt Deum suum Dominum recognosceret, & se fateretur peccasse, atq; sibi precaretur ignosci) tandem subiunxit: Domine Deus Margaretæ (sic enim obsessa mulier vocabatur) Deum recognosceere Dominum suum indignatus. Tunc ego ad illum: O infœlicissimè omnium creaturarũ, superbia elisit te, & de cœlo depulit, te redire inexpiabilis superbia non permittit. Nec mora; confusus obmutuit. Et post paucos dies, non tamen tunc fœminam dereliquit. (Cantipr. lib. 2. c. 57. parte 67. de propriet. Apum. Vide etiam tit. Castrare.

DAMNATVS.

EXEMPLVM I.

Eremita quidam vidit animas hominum sicut niues ad inferna decidere, & tantùm tres ad cœlestia regna cõmeare.

LEgitur in libro de Ortu Carthusiensi, quod Innocentius sextus Papa patria Lemouicẽsis canonista præcipuus, cũ adhuc Cardinalis esset, sanctum quendam visitare solebat eremitam. Quadam vice venientibus se, & suis illuc & fortiter pulsantibus non audiebatur vox, neq; sensus. Tandem irruentibus cliẽtibus in cellam vi, & ipsum stimulando, & quasi mortuum excitantibus, clamauit voce magna, dicens: O mi, ô mi, Vidi mirabilia, vidi horribilia. Sciscitante autem Cardinale diligẽter quæ viderat, respondit: Ductus ad infernum vidi incidere animas sicut niues densissimas aërem obnubilantes. Ad purgatorium verò sicut niuem rarissimam. Sed ad paradisum tãtum tres introire vidi animas illius scilicet Episcopi,

& illius prioris Carthusiensis, ac illius viduæ Romanæ, singulas nominans personas. Cardinalis igitur vir prudens veritatem scire volens visionis, missis hinc inde nuntijs comperit animas illas eadem hora corpore solutas. Sicque Cardinalis qui prius timuit aliqualiter de nimio rigore Carthusiensium, maximè propter carentiam carnium, propter euolationem illius Prioris factus est amicus eorum, nouam pro eis procurans fieri domũ. (VVernerus Rolenuick Carthusianus idem refert in suo Fasciculo temporum ad annum 1343.

EXEMPLVM II.

Ex triginta millibus defunctorum eo die, quo beatus Bernardus obijt, duo sine purgatorio & tres cum purgatorio tantum saluantur.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis, quod illa hora qua beatus Bernardus de hoc sæculo feliciter migrauit, triginta millia hominum decesserunt, inter quos fuit quidam Decanus Ecclesiæ Lingonensis laudabilis vitæ dum vixit: Hic mundanos honores fugiens vitam solitariam elegit in quadam eremo, in qua per xxv. annos cõuersatus est. Obijt etiam eodem die quo beatus Bernardus, hic Decanus. Post mortem autem apparuit Lingonensi Episcopo cũ magna gloria pro ipsius Episcopi, & omnium hoc audientium admonitione, dicens ei: Age pœnitentiam, emenda vitam, corrige cõscientiam, dimitte superbiam simul & auaritiã, aliter nunquam habebis cœlestem gloriam. Non enim tam facilè est saluari hominem sicut credunt, quoniam dum ego præsentarer tremendo Dei iudicio, affuerunt ibi triginta animarum, de quorũ numero vir beatus Bernardus, & ego sumus saluati, tres descenderunt in purgatorium, alij omnes ceciderunt in infernum. His dictis disparuit. (Idem narrat S. Vincentius ordinis Prædicatorũ ser. 6 de septuagesima. Et Martinus Polonus eiusdem ord. Præd. in suo Promptuario exemplorum c. 18.

EXEMPLVM III.

* *Caroli Calui Imperatoris, terribilis visio; damnatorum multorum magnatum tam Ecclesiasticorum quàm secularium.*

EXẽplum ponitur in Spec. hist. l. 23. cap. 49. de Carolo iuniore Caluo Imperatore dicente de seipso: Ego Carolus Caluus Imperator dono Dei Rex Germanorum, Romanorum Imperator, sacra nocte diei Dominicæ post celebratum nocturnum diuinum officium, dum irem repausare, & vellem somnum capere, venit ad me vox terribilis dicẽns: Carole exibit à te modo spiritus tuus in hora nõ modica, statimq; fui raptus in spiritu, & qui mẽ sustulit erat candidissimus: tenẽns in manu sua glomerem lineũ, clarissimum luminis iubar emittentẽ sicut solent cometæ facere quandò apparent, cæpitq; illum dissoluere, & dixit ad me: Accipe glomeris micantis filum, & liga, & noda firmiter in pollice tuæ manus dexteræ, quia per illum duceris in labrinthias infernorum pœnas. Hoc dicto, præcessit me velociter distorquens filum lucifiui glomeris, duxitq; me in profundissimas valles igneas, quæ erãt plenæ puteis ardentibus pcie, & sulphure, plumbo, cera & adipe, & ibi inueni Pontifices Patris mei, & auunculorũ meorum. Quos cum pauens interrogarẽ: cur tam grauia paterentur tormenta? Respõderunt: fuimus Episcopi Patris tui, & auorum tuorum, & dũ debuimus illos & populum de pace, de cõcordia admonere, seminauimus discordias, & fuimus incensores malorum.

lorum. Ideò nunc incendimur in istis tartareis pœnis,& supplicijs. Nos & alij homicidiorum,& rapinarum amatores: Huc, & tui Episcopi, & satellites venient qui idem faciũt. Deinde traxit me super montes igneos, de quibus oriebantur paludes, & flumina feruentia, & omnia metallorũ genera bullientia, vbi reperi innumeras animas hominum, etiam Principum patris mei,& fratrum meorum immersas vsq; ad capillos, alios vsq; mentum, alios vsque ad vmbilicum, & clamauerunt ad me eiulando: Dũ viximus, amauimus cum patre tuo,& fratribus tuis facere prælia, & homicidia, atque rapinas pro cupiditate terrena. Ideò per ista bullientia flumina, & metallorum diuersa genera torquemur. Et cũ ad hos timidus accederẽ audiui retrò me animas clamare Potentes potenter tormenta patientur. Et vidi super ripas fluminis bullientes fornaces piceas, & sulphureas plenas magnis draconibus, & serpentibus diuersi generis. Vbi etiam vidi aliquos Patris mei princeps, & fratrũ meorum, & auunculorum meorum dicentes mihi: Heu nobis Carole! vides quàm grauia habemus tormenta propter nostram malitiam, & superbiam, & mala consilia quæ regibus nostris, & tibi dedimus propter cupiditatem. Cumq; dolendo ingemescerem, occurrunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne, sulphure, & pice volẽtes me deglutire; sed ductor meus triplicauit super me filum, à cuius claritatis radijs superatata sunt ora eorum ignea. Vidit etiam Patrem suum Ludouicum, in quodam dolio pleno feruentis aquæ Et multa alia, quæ nimis longũ esset enarrare.(Gotschalcus ser. 17. littera D. partis æstiualis Ex vincentij Spec. hist. lib. 24. c. 45. qui ex Guilielmo Guillermo quæsitas. Imperatorum scripsit, id desumpsit.

DARE.

De sententia illa Christi Domini, Date, & dabitur vobis.

ABbas quidam, vt puto, de ordine nigro, sicut ex relatione cuiusdam Abbatis ordinis nostri didici, hospitalis erat valdè, & circa pauperes multum misericors,& quia in operibus misericordiæ feruẽs fuit, tales dispensationes domui ordinare studuit, qui non eius feruorem impedirent, sed magis incenderent. Quanto plures hospites suscepit, quãtò plus charitatis pauperibus exhibuit, tantò illi & domui eius Dominus ampliùs benedixit. Post eius mortẽ, successor eius stimulatus auaritia, pietatis officialibus amotis,& eis quos tenaciores nouerat institutis, ait: Prædecessor meus nimis erat dapsilis & indiscretus, eius officiales nimis prodigi, sic ordinare debemus expensas monasterij atq; tẽmperare, vt si fortè seges nostra grandinata fuerit, & tempora cara emerserint, habeamus vnde pauperibus subueniamus. Huiusmodi verbis auaritiam suam pallians, hospitalitatem prorsus exclusit, & consueta beneficia pauperibus subtraxit: charitate subtracta proficere non potuit monasterij substantia, imò in breui ad tantam deuenerunt paupertatẽ, & vix haberent quod fratres manducarent. Die quadam vir quidam venerandę canicici venit ad portarium, quæsiuit hospitium Quem ille quidẽ clanculò,& cùm timore collegit, atq; hospitalitatis officia pro posse & tempore illi exhibens, adiecit: Non te scandalizare debet, bone vir, quòd tã negligenter te procuro, quia necessitas in causa est. Aliquando vidi talẽ statum huius monasterij, vt si venisset Episcopus, cum magna charitate & abundantia fuisset susceptus. Et ille: Duo fratres expulsi sunt de isto monasterio, nisi illi fuerint reuersi, nũ-

quam bonus erit status eius. Vnus eorum vocatur, Date, & dabitur vobis vocatur alter: sicq; ab oculis eius recessit. Portarius autem, cùm esset clericus, nomina eadem retinuit. Abbati & fratribus audita recitauit. Resũpta est hospitalitas, & cœpit mox Dominus eis benedicere, vt priùs (Cæsarius l.4. c.68.

DEBITA.

Debita non soluens fabro ferrario graui purgatorio post mortem affligitur. Et quædam anima in purgatorio exultabat, quia ei reuelatum erat natũ puerum, in cuius primitijs liberanda erat.

NArrantem fratrem Ordinis prædicatorum his verbis audiui. Pater, ait, meus contra commilitonem suum virum diuitem & potentẽ inimicitias exercens, fabrum habuit in vicinio, qui equos suos, & eorum qui secum erant, multo tempore sufferrabat. Post hoc faber cecidit in languorem, & expensas per obliuionem vel incuriã nullus fabro soluit. Mortuus est autem post annos ferè triginta pater meus, & apparuit manifestè per diem cuidã fidelissimo seruo suo, gerens in manibus flammantia ferramenta equorum, dicens. Dicas vxori meæ, vt soluat tali homini tale debitum, quo sic vexor. Post hoc non multi dies effluxerant, & ecce seruus ille cum amarissimis lachrymis venit ad me, & quid vidisset exposuit. Collachrymatus seruo ambo ad matrem ingredimur. Audit illa quid actum sit addit & lachrymas. Accessit fabrum diutina tabe propè consumptũ, quærit si pater meus ei in aliquo moriens tenebatur. Tunc ille cum lachrymis suspirans, dixit: Heu charissima Domina, imò etiam in vna marcha: sed affectus longo tædio monendi post modũ incidi in magnum languorem, & sic silui vsque modo. Nec mora, mater soluit pauperi integrum debitum, & mox soluto isto cum alijs multis debitis, vt mihi illa secretè narrauit, ei pater meus in hunc modum apparuit. Videbatur ei, videre illum in balneo à summo capitis vsque ad ima pedum quasi teste lõga totaliter inuolutum. Cui ille dixit: Apprehende funem, & soluas me. Mox illa initium funis accipiens, paulatim ligatum exoluit. Et statim illius solutioni congratulans & gratias agens: Sic, inquit, prius fueram obligatus in pœna, quo adusque solueres quo tenebar: Veridica valde relatione didicimus, quendam defunctum subitò, & ad purgatorium transeuntem cuiusdam sanctissimi viri precibus reuocatum ad vitam. His tale quid visum & auditum in purgatorio referebat. Anima cuiusdam quem prius in vita cognouerat, grauissimè torquebatur. In medijs ergò ignibus, subitò exultabundũ, clamauit. Eia misericordissime Deus, nec in finem oblitus es mei, Cui anima consors in pœna: Vnde, inquit, tibi miserrima in tam horrendis supplicijs exultatio? Et illa: Merìto, inquit, exultabunda tripudio, quia mihi scire à Domino datum est: in hoc instanti puerum natum, qui longe post futurus est presbyter. in cuius Missa prima quam celebrabit, ab his pœnis ad requiem euolabo. (Cantipratanus lib.2. cap.53. parte 27. & 31. de Apibus. Vide etiam tit. Apostata exemplo 1.

DECIMAE.

EXEMPLVM I.

** Decimæ malè persolutæ diminutionem tritici, benè autem præstitæ, eiusdem multiplicationem attulerunt.*

LEgitur in vita sancti Anselmi Cātuariensis Archiepiscopi quod quidā Balliuus fecit colligi fructus autumnales cuiusdam manerij, seu prædij sui non reddēdo decimas. Cùm igitur Sanctus venisset, horrea sua inuenit vix semiplena, & diabolum sedentem super vnum bladi cumulum. Quæsiuit ergo à Balliuo quare cumuli illo anno non erant pleni. Respondit ille: quod de hoc miraretur, asserens omnia blada manerij ibi fuisse reposita etiam sine præstatione decimarum. Quod audiens sanctus statim fecit omnia extrahi, & decimari & iterum reponi, cùm reponerentur post decimationem. ita multiplicata erāt quòd ea horrea vix capere poterant. (Ex Speculo Spiritualium cap. de Decimis 7. parte.

EXEMPLVM II.

** Quidam qui decimas diligenter dare solebat fructuum abundantiam consequitur.*

MIles quidam in dandis decimis tantæ fuit diligentiæ, vt ei esset summum studium eas soluere sine mora, & sine dolo, habebat enim vineam quandam, ex qua circiter decem carrucas colligere consueuerat singulis annis. Tempore quodam magis ex diuina dispensatione, quàm ex aëris intemperie, postquam collectæ essent vuæ, vinumque expressum, vna tantummodo carruca inuenta est. Quo audito, miles seruo suo, verbum memoria dignum respondit: Quod meum, inquit, erat Dominus tulit; ergo illi portionem suam non auferam, vade, & da sacerdoti carrucam hanc pro decima. Eodem tempore militis germanus, sacerdos quidam iuxta prædictam transiens vineā, eam vuis refertam vidit, moxque ad militem intrans, de negligētia illum arguit dicens: Quare nondum collecta est vinea vestra? Respondit: diu collecta est. Sacerdos subiunxit: Nequaquam; sed illam plenam vidi. Quæsitum est, & inuentum, quod nunquam vberiores alio anno fructus dedisset. Ex quo patet, quo modo decimarum solutio hominem ditet. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. August. ser. 99. littera F. parte actiuali. Ex Cæsarij l. 10. c. 13.

DEDICATIO.

EXEMPLVM I.

Incantationibus à vexatione dæmonis curanda fœmina ab integra legione dæmonum inuaditur.

MAtrona quædam nobilis in vicinis Tusciæ partibus habebat nurum, quę intra breue tempus quo filium eius acceperat; cùm eadē socru sua, ad dedicationem oratorij beati Sebastiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadem qua sequenti die ad dedicationē prædicti oratorij fuerat processura, voluptate carnis deuicta, à viro suo sese abstinere non potuit. Cumque manè facto conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, processionem vero impe. raret verecundia plus erubescens, Vultum hominum Deique iudicium metuens cùm socru sua ad dedicandum oratorium processit. Mox verò vt reliquiæ beati Sebastiani martyris oratorium sunt ingressæ, eandē prædictæ matronæ nurum spiritus malignus inuasit, & coram omni populo vexare cœpit. Eiusdem verò ora-

torij presbyter dum hanc vehementissimè vexari conspiceret, ex altari protinus syndonem tulit, eamque cooperuit. Sed hunc repentè diabolus inuasit. Et quia vltra vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quid esset. Hi ergo qui aderant puellam in manibus oratorio sublatam ad domum propriam deportauerunt. Cumque hanc antiquus hostis vexatione continua vehementer attereret, propinqui sui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes, ad obtinendum salutis remedium maleficis tradiderunt, vt eius animam funditus extinguerent: cuius carni magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta itaque est ad fluuium, atque in aqua mersa, ibique diutius incantationibus agere non malefici moliebantur, vt is qui eam inuaserat, exiret. Sed miro omnipotentis Dei iudicio, dum peruersa arte vnus ab ea repellitur in eam subito legio intrauit. Cœpitque ex illa hora tot motibus agitari, tot vocibus clamoribusq; personare, quot spiritibus tenebatur. Tunc inito consilio parentes eius suæ perfidię culpam fatentes, hanc ad virum Venerabilem Fortunatum Episcopum duxerunt, eique reliquerunt: qua ille accepta multis se diebus ac noctibus in orationibus dedit: tantoque annisu præcibus incubuit, quanto, & in vno corpore cōtra se assistere legionis aciem inuenit Tum non post multos dies, ita sanam atque incolumem reddidit, ac si in eam proprium ius Diabolus nunquam habuisset. (Sanctus Gregorius Dialogi l.1. c.10.

EXEMPLVM II.

Ecclesia Arriana dedicatur à sancto Gregorio, quapropter dæmon in specie porci eam exire compellitur, & alia multa in eadem Ecclesia ostenduntur.

SED neque hoc sileam quod ad eiusdem damnationem Arrianæ hæresis in hac quoq; vrbe ante biennium superna pietas monstrauit. Ex his quippe quæ narro, aliud populus agnouit, alia autem sacerdotes & custodes Ecclesiæ se audisse & vidisse testantur. Arrianorum Ecclesia in regione vrbis huius, quæ Suburra dicitur, cùm clausa vsq; ad ante biennium remansisset: placuit vt in fide Catholica introductis illic beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ virginis martyrum reliquijs dedicari debuisset, quod & factum est. Nam cum magna multitudine populi venientes, atque omnipotentis Dei laudes canentes, eandē Ecclesiam ingressi sumus. Cumq; iam in ea missarum solemnia celebrarentur, & præ eiusdem loci angustia populi se reprimeret multitudo, quidā ex his qui extra sacrarium stabant porcum subitò intra suos pedes huc illucque discurrere senserunt. Quem dum vnusquisque sentiret, & iuxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiæ ianuas petijt, & omnes per quos transiuit in admirationem commouit, sed videri à nullo potuit, quāuis sentiri potuisset. Quod idcirco diuina pietas respondit, vt cunctis patesceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta autem missarum celebratione recessimus, sed adhuc nocte eadem magnus in eiusdem Ecclesiæ tectis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte grauior sonitus excreuit. Tum

subitò

ubitò tanto terrore insonuit, ac si omnis illa Ecclesia à fundamentis fuisset euersa: & protinus recessit, ac nulla illic vlterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit à loco quem diu tenuerat quam coactus exibat. Post super altare eiuspem Ecclesiæ nubes cœlitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque Ecclesiam tanto terrore atq; suauitate odoris repleuit, vt patentibus ianuis nullus illic præsumeret intrare, & sacerdotes atque custodes, & hi qui ad celebranda missarum solennia venerunt, rem videbant, ingredi minime poterant, & suauitatem mirifici odoris trahebant. Die vero alio cũ in ea lampades sine lumine dependerent, emisso diuinitus lumine sunt accensæ. Atque post paucos iterum dies cum expletis missarum solennijs extinctis lampadibus custos ex eadẽ Ecclesia egressus fuisset, post paululum intrauit, & lampades quas extinxerat lucentes reperit, quas negligenter extinxisse se credidit, atq; eas iam solicitus extinxit, qui exiens Ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spacium regressus lampades quas extinxerat lucentes inuenit, vt videlicet ab ipso lumine apertè claresceret, quia locus ille de tenebris ad lucem venisset. (Ibidem cap. 30. lib. 3.

EXEMPLVM III.

Dedicatur Ecclesia sancti Dionisij ab ipso Domino Iesu.

INstante die dedicationis Ecclesiæ sancti Dionisij Parisijs vj. Kalend. Martij nocte quæ diem ipsum præueniebat, populis ab Ecclesia seclusis, quò die sequenti liberior Episcopis præpararetur ingressus. res contigit diuina memoratu, qui temporum futurorum ætatibus fideli innotescat relatu. An ianitorum ignorantia incertum habemus, an industria contigerit; Leprosus quidam excubitoribus non incognitus in Ecclesiã prędictorum martyrum fide plenus pernoctauit, secretumq; locum vigiliarum gratia solus occupauit. Reliqui si quidem, vt dictum est, populi, & ipsius Ecclesiæ custodes forinsecus excubabant. In ipso autem noctis conticinio tantum iubar totam illam Ecclesiam illustrauit, vt multorum cereorum splendor illi iubari cederet, vt pote quam sol diuinus suo iubare illustrasset. Insomnem ducebat leprosus noctem illam, & præ claritate ineffabili obstupuit, & si quid subsequeretur, lucem solertissimus expectare cœpit. Ecce autem repentè Dominus Iesus pontificum pontifex cum illis familiaribus beatis Apostolis Petro, & Paulo affuit, sanctumq; illud collegium sibi adiunxerat martyres gloriosos Dionysium, Rusticum, & Eleutherium. Quam visionem nequaquam, sicuti prouenire frequenter assolet, somniantis more videbat sed, omnes & omnia visibilibus oculis perpendebat. Videbat namque ipsum Dominũ Iesum niueis vestibus indutum pręcedentem, & signa suæ dedicationis luculenter illis parietibus imprimentem, & officium Episcopale seriatim complentem, ipsumq; venerabilem fidelium suorum processionem subsequentem. Inter quos specialiter & prædilectos Apostolos, & inclynatos martyres annotauit. Completoque de more dedicationis officio, ad leprosum Saluator accessit, eique voce qua posset intelligi dixit: Intrepidus audi, & foris expectantibus nostris Episcopis quæ vidisti, & quæ tibi mandauero aperi, ne solicitentur de cętero pro dedicationis Ecclesiæ officio, quoniam & nos ei manum consecratoris adhibuimus, & pro tui vidisti totum consecrationis officium expleuimus. Leprosus autem, & pro ordine diu expectatu visionis iam securior,

 curior,

curior, & pro Saluatoris alloquio aliquantulum hilarior. Et quis, inquit, Domine, dictis meis autem credulam accommodabit? ego omnium hominum miserrimus, & abiectio plebis factus, apud homines testandi locum non habeo, quoniam sicut vides elephantina peste deformiter laboro. Quid multa? Ad elephantosum accedit saluator, & leni tactu faciei eius manum suam admouit, eiusq; caput circumtetigit, & mirum in modum ablata cum ipsis horribilibus pustulis cute, ipsaque cæsarie leprosum sanitati potestatiuus medicus restituit, & ipsam quam capiti eius carneam tunicã detraxerat lapidi qui proximus erat imposuit, eamque sicut heri & nudiustertius fuerat, effigiatam cum ipsis vlceribus manere fecit, vt ipsam faciem excoriatam faciem veram putares, & de leprosa effigie nihil dubitares. Et adiecit: Vade, inquit, & si tibi non credent, istis saltem signis nullatenus discredent. His dictis, & lux illa quæ ꝓ sui magnitudine multorũ luminariũ iubar offuscauerat, recessit & beata visio inspectantis oculis disparuit. Dies illuxit, & quidam matriculariorum Ecclesiam ingressi sunt, & in gratiarum actione leprosum reperiunt. Rogat se ad Regem conduci, rem si quidem, inquit, ad eum habeo secretam. Ad Dagobertum adducitur, & diuini oraculi seriem proloquitur: Verè dedicationem istius Ecclesiæ à Domino Deo factam hac nocte vidi, & audiui, & ita demum redditus sum sospitati. Et extendens digitum: Hæc est, inquit, fenestra, per quam Dominus hanc aulam introiuit: si mihi nõ creditis, saltem venite, & ipsis operibus credite. Et adduxit eos ad lapidẽ nobilibus xenijs insignem. Rex admiratur, quoniam adhuc de veritate ambigebat, videbat hominem peregrinum, & tanquam mendicantem aspernabatur. Tandem discedenti detracta satis fecit cæsaries, & super lapidem posita index miraculi leprosa fuit effigies. Indubitandum & euidẽs præbebat testimonium decoriati vultus superstes indicium: Vt enim verũ fatear lineamenta membrorum, capitis, aurium dico & palpebrarum, oris, & narium ita suis locis manebãt immarcida, quatenus omni ambiguitate procul expulsa de miraculi veritate ceruicosi etiam, & increduli si q fuerant studerent, confutarentur, & crederent. Nã vt magis stupeas. mollis cuticula, licet intus inanis & vacua, durans integra sic riguerat, ac si geminis ossibus sustentaretur & carnibus aleretur. Albugines etiam, & impetigines elephantinæ percussionis sic dignoscebantur, vt adhuc ipsæ vlcerosæ cicatrices humore intercutaneo sudare videretur. Aspersus tumor certus admirationem, & gratiarum actionem inuitat Episcopos. & congiobatos ad dedicationem ad laudem cogit populos. Visum ibant omnes certatim, leprosi capitis formam intnebantur, & admirabantur, & cõgratulabantur: parietes diuinis insigniti manibus rei gestæ testimonium perhibebant. Quæ etiam signa nec abolita, nec abolenda vsque hodie totum iam factum proclamant. Alloquuntur seniores luculenter populos, & ostensa omnibus cæsarie tolluntur ambages de medio. Reconditur cesaries illa competenti in capsula, quam vsque hodie inter honorabiles reliquias, & gazas celebriores illius Ecclesiæ conseruant scrinia, vtpote quã ipsa Dei manus tetigerat. Conuenerunt autem populi, & quoniam eum ignorabant, ex tunc eum sanctum peregrinum vocitauerunt, lætiores redeunt ad propria, & de diuinitus consecrata passim contestantur Ecclesia. Dagobertus super hoc non mediocriter lætificatus de honoranda Ecclesiã cogitauit, & ne cui de cætero subijceretur, nisi Romano pontifici priuilegio beati Petri fecit eam muniri. Insuper etiam regalibus eam donarijs honorauit, cui quicquid de suis fiscis regali-

regalibus conferebat parũ fuit. (Vincentius lib. 23. cap. 36. & 37. Vide etiã tit. Chorea exemplo 4.

EXEMPLVM IV.

Dedicationes propter bona vina frequẽtans pice, & sulphure in inferno potatur.

IN diœcesi Coloniensi, non procul à Colonia, miles quidam erat, nomine Rudingerus, sic totus deditus vino, vt diuersarum villarum dedicationes tantùm propter bona vina frequentaret. Hic cùm infirmatus moriturus esset, filia eum rogauit, vt infra xxx. dies sibi appareret, quo respondente. Hoc faciam, si potero, expirauit. Post mortem verò filiæ per visum apparens, ait: Ecce præsens sum, sicut postulasti. Portabat enim vas paruum & fictile, quod vulgo cruselinum dicitur, in manu sua, in quali in tabernis potare solebat Dicente filia: Pater, quid est in vase illo? Respondit: Potus meus ex pice & sulphure confectus semper ex illo bibo, nec eum epotare valeo, sicque disparuit. Et statim intellexit puella, tam ex præcedenti vita, quam ex pœna modicam, vel nullam esse spem saluationis eius. Vinũ, quidem hic blãde ingreditur sed nouissime mordebit vt coluber. (Cæsarius lib. 12. cap. 41.

DEFVNCTI.

EXEMPLVM I.

Orationes solitas pro defuncta matre nõ exoluens beatus Bernardus à Domino proclamatur.

PVER Domini Bernardus Claræuallensis Ecclesiæ postmodum primus futurus abbas, cùm apud Cistercium adhuc nouitius esset, solitus erat diebus singulis pro anima matris suæ septem penitentiales psalmos iu silentio dicere. Die vero quadam cùm supradicto psalmos post cõpletorium inchoasset, omisit eos per obliuionem nescio an per somnolẽtiam. Antequam autem absoluisset veniens ad stratum suum, quiete soporifera membra refecit, & solitam refectionem parenti plenè non impendit. Abbas verò Stephanus cognita per spiritum negligentia, die postera conuenit eum, dicens: Frater Bernarde. vbi iam quæso illos psalmos tuos hesterna die dimisisti, aut cui eos commendasti? quod audiens adolescens vt erat verecundus & timoratus, erubuit: & cœpit intra se mirando cogitare, dicens, Domine Deus, quomodo palam factum est verbum istud de quo mihi solus conscius erã? Et intelligens à viro spiritali, se esse deprehensum procidit ad pedes eius negligentiam confitens, & indulgentiam petens, qua facilè impetrata, curauit deinceps in huiusmodi tam priuatis quam publicis obseruationibus sollicitior inueniri, & quæ consulte ratione seruanda proposuisset nò facile transgredi. (F. Ioan. d. Assignies Religiosus Cambronensis in conclaui gallico rerum notabilium ordinis Cisterciensis cap. 16.

EXEMPLVM II.

Ordines sacros ambiens graui purgatorij pœna subiacuit, & fratrum suffragia postulauit.

MOnachus quidam Cisterciensis ordinis, religiosa admodum conuersatione vitam suam cõsummans, tentationibus, & ærumnis huius miserabilis vitæ, morte interueniente subtractus est. Quo defũcto, sacrista illius domus nocte quadam imminente tempore vigiliarum dum præstolaretur signum horologii, vigilans se-

sedebat in lecto suo. Tum ecce spirit⁹ eiusdem defuncti fratris tanquam solido, & palpabili corpore vestitus, repentè astitit coram ipso, sicque lamentabili voce allocutus est eum. Domine sacrista, ego sum ille frater nuper defunctus, sed cur ad te venerim, quæso vt pietatis intuitu pensare digneris. Ego enim dum adhuc essem in corpore, licet per gratiam Dei vigilanter satis in obseruantijs ordinis meipsum exercitarem, in vno tamen grauiter deliqui, quod scilicet sacrũ diaconatus ordinem carnaliter concupiui, & vt adhuc honoris gradum ascenderem sine respectu timoris Dei valde inquietus fui. Quodque adhuc grauius, absque condigna pœnitentia huius delicti, de corpore exiui, quia nec tanti ponderis hoc fore putabam quanti post mortem inueni. Sed pius Dominus mihi tibi apparere concessit, quatenus qui iã per meipsum mereri nil possum, fratrum nostrorum qui adhuc tam sibi quàm alijs misericordiam Dei promereri possunt, orationibus debeam adiuuari. Itaque obsecro Per pietatem Domini nostri Iesu Christi, quatenus calamitatem meam Priori exponas, ipsum roges vt in capitulo me absoluens, generalem orationem pro mea liberatione fratribus iniungere dignetur. Vt autem noueris hæc quæ vides & audis phantasticam nequaquam esse illusionem, in augmentum veritatis, psalterium quod portarius ante aliquot dies in capitulo requisiuit, & nondum inuenit, eum tali loco repositũ inuenies. Verum cum sacrista hæc audiret, & videret, & multum miraretur tam insolitam nouitatem rei, tamen cum esset homo maturi consilij ipso die nemini quicquam super hoc verbo locutus est, reputans ne fortè tanquam somniator, aut à dæmonibus illusus derisui haberetur. Nocte verò sequẽti dum sicut prius vigilans, & sedens in lecto suo, de his quæ sibi præterita nocte contigerant attentius cogitaret, rursus ille defunctus sicut antea vigilanti & stupenti apparuit dixitq; ei: Non rectè agis erga me, qui iram Domini porto, quoniam peccaui ei, in cuius manus quam horrendum sit incidere vtinam & tu non experiaris. O si scire posses, quam grauis est etiam minima pœna animæ à carne solutę, profectò non tam negligenter ageres, sed totis viribus succurrere satageres. Quapropter etiam atque etiam contestor te propter Deum ne vltra dissimules, sed petitionem meam effectui mandare festines, quia spero me per orationes fratrum nostrorum, apud clementissimum iudicem Deum misericordiam adepturum. Vt autem totius dubietatis scrupulus de corde tuo tollatur, & me ipsum esse quem paulo ante viuentem in carne bene noueras nõ dubites, ecce tolle de manibus meis psalterium, quod portarius in capitulo quæsiuit, & necdum inuenit. Tulit itaque sacrista de manibus eius psalterium, super tam inauditis mirabilibus Dei vehementer obstupefactus. Porro ipse idem sacrista scire volens vtrumne solidum, & palpabile esset corpus, quod videbat, vtrumne subiaceret tactui, sicut vilui, cùm haberet propè se virgam, tulit eam, & quasi tangendo experiẽtiæ satisfacturus, leui ictu vibrauit illam, sed mox nullo penitus obstaculo resultante, quasi p vacuum aërem, sic per corpus quod apparebat transducta est. Mane autem facto, Priori, & fratribus quæ viderat, & audierat innotuit, psalterium etiam quod acceperat, tanquam veritatis pignus ꝓtulit. Sicque fratris illius anima per communes fratrum orationes, & missarum celebrationem pœnis (vt credimus) absoluta, beatitudinis æternæ consortium Deo miserante ꝓmeruit (Ex ii. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM III.

Defunctorum animas Domino quoties per cœmeterium iret commendans, quanta iucunditate post mortem ab ipsis animabus susceptus sit.

IN partibus minoris Britanniæ erat aliquando homo secularis, qui licet secularibus negotijs deditus, curaque rei familiaris intentus esset, erat tamen fidelis & timoratus, atque in obseruantia mandatorum Dei pro modulo suo deuotus. Inter cætera verò bona quæ vel publicè, vel priuatim solo Deo testante faciebat, talem sibi fecerat consuetudinem, vt ad Ecclesiam vadens, vel inde rediens, seu quacunque alia occasione cœmeterium transiens pro animabus fidelium ibidem pausantium deuotam Domino precem libaret. Contigit verò, vt expleto tempore vitę suę hoc seculo nequam migraturus lecto decumberet, cumque iam morti se vicinum sentiret, medijs noctis tenebris misit ad presbyterum, rogans vt ad visitãdum se Dominico sacramento venire dignaretur. Presbyter verò segnitie pressus, & heu plus diligens carnis suæ cõmodum, quàm salutem animæ parochiani sui, pergere recusauit, diaconũ tamen suum nomine Danielem, bonę conuersationis virum vicesua destinauit, qui libenter obediens, & iussa celeriter complens, post quam morienti viaticum tradidit, ad propria redire nõ distulit. Mox ergo vt pauperculus ille sed meritis diues infirmus, perpetuæ sanitatis non perituræ diuitiarum largitorem Christũ Dominũ ad munimen sui recepit lætus, hominem exuit, & cum illo, vt credimus, qui pauperum susceptor fieri dignat⁹ est, paradisi portas ingressus lucidas beatorum spirituum mansiones accepit. Diaconus verò rediens, vbi ostio Ecclesiæ appropinquauit, inuenit illud apertum, quod clausum, firmissimeque obseratum dimiserat. Vnde cùm multùm obstupuisset, & ancipites mente versaret cogitationes, mox diuina virtute in eodem loco defixus est, vt se inde mouere non posset. Et ecce repentè in cæmiterio illo audita est vox clamantis, & dicentis: Surgite fideles vniuersi quantocius, & exite de tumulis vestris quotquot in cæmeterio estis, vel requiescitis, vt conuenientes in Ecclesia commendemus animam huius defũcti charissimi nostri, & rependamus ei vicem beneficij sui, quoties enim per hoc cœmeterium transire solebat, toties pro nobis orationem specialem facere consueuerat. Ad hanc vocem defuncti cæpere velociter exurgere mortui, factusque est fragor atque tumultus grãdis, cùm egrederentur de tumulis suis. Porro in Ecclesia videbantur cerei multi hinc inde parietibus affixi, qui eandem basilicam copioso lumine illustrabant, quam cùm defuncti illi ingressi fuissent, cœperunt melodia suaui ibi Dominum in communi laudare, & commendationis officium solemniter decantare, ita vt vno dicente collectas. & orationes, alij subiungerent amen, cæterasq; responsiones quemadmodum in choro psallentiũ fieri solet. Commendatione verò cõpleta clamatum est denuo, vt singuli reuerterentur ad loca sua. Quibus egressis de oratorio, factus est iterum sonitus & collisio tumulorum, quando se in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa quæ in Ecclesia videbantur, quousque penitus extinguerentur. His itaque completis solutus est clericus ille de loco illo in quo fixus hærebat, & intrans oratorium reposuit ibi sacramentalia vasa quæ secum detulerat, qui cùm ad mansionem presbyteri redisset, ille trutina inertię suæ metiens alios, & neminem profũda nocte facilè vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius stratum repetere,

petere, ac dormire. Cui ille respondit: Non est mihi modo pausandum, sed tibi potius surgendum atque laborandum. Iam enim defunctus est æger, ad cuius obsequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit supradicti viri obitum nuncians, aduentumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus sacerdos cum diacono sine mora perrexit, & debitum pio funeri obsequiũ impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter se visitantis nequaquam ingratus existẽs, sed de visione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in spe habere poterat reliquit, exiensque de terra sua, & de cognatione sua, Turonis in monasterio sancti Martini religionis habitum suscepit, vbi etiam religiosam vitam agens, fideliumque defunctorum memoriam agens, proficientibus, meritis eiusdem Ecclesiæ postmodum prior constitutus est. (Ibidẽ.

EXEMPLVM IV.

Defunctorum animæ militem pro se orare consuetum ab inimicorum manibus liberabunt.

MIles quidam in actu vel habitu seculari seculare animum bonorum operum studijs reprimere satagebat, seq; mortalem esse, & tẽpore suo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam necessitate, nulla festinatione atriũ Ecclesiæ transiens præpediretur vt non stans facie ad orientem versa Dominicam orationem pro fidelium animabus intente diceret, Dominumque defunctorum misereri suppliciter exoraret. Contigit vt ab inimicis insidiantibus sibi quadam vice ita repentè circumueniretur, vt aut in instãti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę pręsidio tutari necesse esset. Cursu itaque rapidissimo fugiens, casu accidit vt ad clausuram qua cœmeteriũ cingebatur, currendo deueniret. Quia verò competentiorem compendij semitam ad effugiẽdum quos fugiebat non inueniebat, citis saltibus clausuræ introitum per medium cœmeterium transiens cœpto cursu anhelus instabat, verum inter currendum religiosæ consuetudinis suæ, quam longo tempore illibatam seruauerat, recordatus concidit corde, & quid sibi in tanto rerum discrimine faciendum esset æstuanti mente pensabat. Aut enim debitum speciale etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc persoluendum erat, aut debiti preuaricatorem coram iusto iudice Deo, qui in se confidentes in quantislibet necessitatis articulis seruare potest, conscientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & discriminis angustia diu deliberandi spatium non habebat, vicit citò pietas fidei metũ corporeæ fragilitatis, decreuitque cõtempta morte fidelibus defunctis solitum precum subsidium nequaquam subtrahere, sed si ita placeret altissimo supra tumulos eorum pro quibus orabat, gladijs inimicorum confossus occumbere. Itaque suo presso cursu gradum sistit, turbatumque tranquillans animum facie sicut solebat, ad orientem versa Dominicam orationem tanto sinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quãto se has nouissimas ad Deũ fũdere preces, & quasi vltimũ vale fidelibus defunctis offerre existimabat. Interim verò crudelissimo letalis odij liuore exagitati rapidis passibus aduolant inimici, cernentesque reuerenter stantem virum, cuius sanguinem sitiebant, metu mortis diriguisse putabant, & quasi iam voti sui crudelem effectum habituri, de scelere incontinenti vt sperabant, perpetrando impiè quidem, sed non impunè tripudiabant. Namq; vbi præcipitatione furibunda in insaniam versi septa cœmeterij irrumpere, immunitatem

tatem Ecclesiæ Dei violare, & hostiã submissa ceruice inclinato capite stãtem intentione primi fratricidæ immolare festinabant ecce repentè vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeterium replesse: quam defunctorum animas fuisse pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, qui intercessorem suum stipata corona ambientes, vt orationem quam pro eis inchoauerat absq; impedimento perficere posset, sancta solicitudine obseruabant. At verò Deo odibiles illi, solo maligno desiderij voto homicidæ, videntes tam subitam rerum mutationẽ, & armatorum turbam sibi imminentem, stupefacti, & mente consternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitã crudeli occisione perimere venerant, emolumenti maximi loco reputabãt, si suam fugæ præsidio seruare potuissent. Deuotus autem ille orator nil temporale videns aut sentiens, postquam orationem suam compleuit, cursum quem pietatis intuitu tantæ necessitatis articulo constrictus omiserat repetens, peruia celeritate velut insequẽtium inimicorum manus fugiens, properè aufugit, & qui gladios furentium inimicorum tam proximè sibi imminentium euadere potuisset, miratus expauit. Cæterum post aliquantulum temporis pace inter partes stabiliter re integrata cum familiariter inuicem quærerent, illi quidem quid causæ extitisset, quod mortis periculo sibi imminente sic immobilis stans in loco motus non fuisset, ille cur vitę ipsius pepercissẽt cum oportunitatem perdendi eum nacti fuissent, cognita ab alterutrum mysterij veritate, Dominum qui fecit mirabilia magna solus, magnifice collaudabant, & tam ipsi quàm etiam plures alij qui tam grande miraculũ percipere potuerunt, ad orandum ꝓ fidelibus defunctis, non' mediocriter accensi sunt. (Ibidem.

EXEMPLVM V.

Defunctorum animæ sacerdoti orãti pro eis, Amen responderunt.

Apud Prouinciam quæ Germania transRhenum dicitur, vulgò Saxonia, in cœnobio quod de Cluniacensi Ecclesia infra muros Padeburnensis ciuitatis constructũ nomini sanctorum Apostolorum Petri & Pauli intitulatum est, fuit priscis temporibus dum adhuc Cluniacensis ordo in statu suo vigeret, monachus quidam Vamãnio nomine, secundum nomen suum Christum amans, cum esset sacerdotali honore præditus, officium sanctum moribus sanctis adornare curabat, & diuina mysteria deuotione qua spiritalem ministrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto secretius incontaminatum sacrificium in area contriti cordis offerre posset, capellulam quandam in honore sancti Alexij cõsecratam, & ab oratorio eiusdem loci cœmeterio tantùm interiacente remotam, causa dicendæ missæ frequẽtare solebat. Vnde & ipsum cœmeterium reciprocato itinere assiduè terere necesse habebat. Ad sacram verò ædem vadens aut inde rediens deuotè orationes absque tædio porrigebat fidelibus defunctis, & quo loco se transactis diebus suis incinerandum forte recogitabat, eo incineratorum pericula piè pensans, eorum supplicia mitigari suppliciter precabatur. Factũ est autem vna dierũ, dum celebratis sacris mysterijs rediret, sanctas & orationes his quibus eum debitorẽ pietas effecerat, sicut solebat ꝓsolueret, completaque oratione in conclusione subiungeret, Requiescant in pace, audiuit manifestè multitudinis turbam respondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces esse animarum pro quibus ora-

orabat, putans tam contiguas sibi visibiliter esse miratus expauit, bonæq; consuetudinis vsum quem deuotè eatenus seruauerat, tanto deinceps propensiori diligẽtia prosecutus est, quãto deuotionis suæ obsequium accepta bile Deo, fidelibusq; animabus gratũ & fructuosum existere, tam inusitati miraculi nouitate lętus agnouit. Sancta ergò, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluãtur. (ibidem.

EXEMPLVM VI.

Defunctorum animæ à sancto Odilone, & suis fratribus à dæmonum manibus liberantur, & defunctorum commemoratio instituitur.

QVidã religiosus reuertens à Hierosolymis, dum mare transiret, eumq; cum alijs multis ventorũ horror impelleret, applicuerunt ad insulam quandam, vel rupem, vbi quidam sanctus manebat inclusus. Illic ergo aliquamdiu tranquillitatem maris expectans, dum cum illo incluso frequenter colloquiũ haberet, requisitus est vtrum cœnobium quod Cluniacum dicitur, & Odilonem eius abbatem nosset; optimè se nosse perhibuit: quo sciscitãte, cui hoc ab eo seruus Dei inquireret. Sunt, inquit, vicina loca nobis ex quibus grauissima flãmarum euomũntur incendia, in quibus etiam locis animæ diuersa luunt pro meritorum qualitate tormenta, ad quorum semper exaggerenda supplicia sunt innumerabiles dæmones deputati, qui intolerabiles eorũ pœnas quotidiè renouant, & eos ad rediuiua supplicia indesinẽter instaurãt: quos ego frequenter audiui quærulis lamẽtationibus eiulantes, quod orationibus, & eleemosynis quorũdam, frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cætera quoq; permaximam de Cluniacensi cœtu, & eorum abbate quærimoniam faciunt, quia quàm sæpe per eos sui iuris vernaculos perdunt. Quamobrem te per Dei nomen obtestor, vt sanctis fratribus illis hæc quæ tibi dixi, fideliter referas. Et nostra quoque parte denuncies, vt orationibus, & eleëmosynis magis ac magis insistant, præsertim huius intentionis intuitu vt de manibus dæmonum eos qui ab illis cruciantur, educant. Ille ergò regressus in patriam cum hoc abbati Odiloni, & fratribus eius retulisset, idem pater Odilo per omnia monasteria sua generale decretum constituit, vt sicut primo die Nouemb. Omnium Sanctorum solemnitas agitur, ita sequenti die in psalmis, eleëmosynis & præcipuè missarum solemnijs omniũ in Christo quiescẽtium memoria celebraretur. (Vincent. lib. 24. cap. 105. Spec. hist.

EXEMPLVM VII.

Defuncti Benedicti Papæ anima meritis Sancti Odilonis à purgatorio liberatur.

BEnedictus Papa dum viueret sanctum Odilonem affectuosè dilexit, & Apostolorũ limina frequentanti, necessarios sumptus sæpè ministrauit: qui cùm decessisset Ioãni Portuensi Episcopo, & alijs duobus per speciem nocturnæ visionis apparuit, eisq; quia in pœnalibus tenebris constitutus esset indicauit, hoc insuper addens, quia beati Odilonis meritis eum superna censura liberare decreuit à tormentis. Protinus idem Ioannes Episcopus Papiam venit, & per monachos cœnobij sancti Maioli omnem sancto viro Odiloni seriem visionis exponit, qui mox psalmodias, & orationes ab omnibus in monasterio Cluniacensi fieri, eleëmosynas largiri & sacrificiũ Deo mysterij salutaris offerri ꝓ illo pręcepit. Per omnia quoq; regiminis sui monasteria eius

sanctionis edicta mandauit. Cumque fratres instantissima deuotione hoc facerent, Edelbertus monachus, qui hoc obedientiæ fungebatur officio, scilicet vt inopes aleret, & necessaria ministraret, per soporem vidit quendam pulchrum & serenum adspectu magno candidatorum agmine constipatum ingredi monasterium, qui capitulum, vbi pater Odilo cum fratribus residebat, intrauit, & ei gratias egit. Cumque frater ille Edelbertus inquireret quisnam ille esset: responsum est illi, ipsum esse Benedictum Papam, qui idcirco viro Dei gratias ageret, quia pijs eius, sanctorumque fratrum precibus, & tartari cruciatū euasisset, & cum beatis ciuibus quieturus supernæ Hierusalem ingressum meruisset. (Ibidem lib. 24. c. 105.

EXEMPLVM VIII.

Defunctorum animæ in equis infernalibus visa sunt equitare.

REferebat Elebandus Henrici quōdam Remensis Archiepiscopi cubicularius, dicēs: Dominus meus Archiepiscopus mittebat me Atrebatum. Dum autem circa meridiem quoddam nemus appropinquassemus ego & famulus meus qui me præcedebat celerius equitans vt mihi pararet hospitium, audiuit ille tumultū magnum in nemore, quasi multiplices & varios equorum fremitus, armorū sonitus, & velut voces multitudinis impetu proruentis in bellum. Expauefactus ergo ipse & equus eius continuò regressus est ad me. A quo cùm quærerem quare reuerteretur, ait: Equus meus nec fuste, nec calcaribus cogi potest vt procedat: ego etiam adeo territus sum, vt omnino procedere non audeam, mira enim vidi, & audiui: nemus enim istud defunctorum animabus, & dæmonibus est plenum. Audiui autem illos clamare, & dicere. Iam habemus præpositum Deorea, in proximo autem habebimus Archiepiscopum Remensem. Ad quod ego respondi: Signum Crucis nostris frōtibus imprimamus, & securi procedamus. Cùm ergo processissem, & ad nemus peruenissem, iam vmbræ processerant, & tamen voces quasdam confusas audiui, & fragores armorū, & equorum fremitus: sed nec vmbras videre, nec voces intelligere potui. Cùm autem rediissemus, iam Archiepiscopum inuenimus in extremis, nec post has voces quinquaginta diebus superuixit, vnde conijcitur eum à spiritibus raptum, à quibus auditum fuerat rapiendum. Hinc apparet quales equi sint illi super quos aliquando defunctorum animæ videntur equitare. Sunt enim dæmones se in equos transformantes, quorum sessores sunt animæ miserrimæ peccatis oneratæ, tanquam armis quibusdam & clypeis onustæ: sed reuera proprijs sceleribus in formis talibus oppressæ, iuxta illud propheticum: Descenderunt in infernum cum armis suis, idest, membris suis, quæ fecerunt arma iniquitatis peccato, nolentes ea facere arma iustitiæ Deo. Certum est autem equum animal esse superbum, & contumax, contentionis, & belli cupidum, feruens ad coitum, & in libidine præpotentem. Dæmones igitur in equos trāsformati, demonstrāt sessores suos se huiusmodi sceleribus oblectasse. (Vincent. lib. 29. cap. 119. ex Helinando. Vide etiam tit. Adulterium exemplo 3.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

Defunctorum missas omnibus diebus legens, infinitas animarum manus pro se coram Episcopo fideiubentes habuit.

ERAT presbyter quidam admodum pauper & tenuis, sed deuotus valde erga animas quę in purgatorio torquebantur, adeo vt omnibus diebus nullo excepto, missam pro fidelibus defunctis celebraret. Accusatus ergo pro aliqua re apud Episcopum, citatus, est. & confessus veritatē simpliciter, compellebatur vt mādato staret Episcopi, iuraretque & fideiussorem poneret pro emenda. Iurauit igitur presbyter, sed angustiabatur vbi fideiussorē acciperet qui pro ipso responderet. Nec mora. Oculi Episcopi compellentis sunt aperti, & plusquam mille manus in aëre quasi ad spondendum pro presbytero vidit extensas. Quo viso præsul attonitus, dixit: Sufficientes habes qui spondent pro te, vade & de beneplacito Dei & meo missæ officium pro defunctis exerceas sicut prius. Cantipratanus li. 2. c. 53. parte 14. de Apibus.

EXEMPLVM X.

Defuncti filij mortem nimium deflens Mater, vt in missis pro eo lachrymas fundat, admonetur.

MATRIS relatione didici quod narro Auia mea filium primogenitum habuit indole insignē & decore præcipuum. Quo mortuo, inconsolabiliter doluit: nec forte sine præsagio futuri mali. Nam post illum habuit alium, qui pompa vanitatis illectus, dilapidator rerum fuit. Matre ergò, vt dictum est, primogenitum inconsolabiliter lamentante, apparuerunt ei iuuenes in via quasi, vt visum est ei, cum ingenti gaudio gradientes. Cumq; memor filij, eum inter illos esse non videret & fleret, ecce post alios filium suum lento gradu subsequentem agnouit. Cui mater cum graui clamore dixit: Et quid est fili quod solus, & nō cum alijs graderis retardatus? Cui ille, in toga laterali magnum aquæ pondus ostendens: Ecce, inquit, mater lachrymæ quas pro me inaniter effudisti, quarum pōdere ab aliorum prosecutione retardor. Ad Deum ergò lachrymas commutabis, & in præsentia sacrificij corporis Christi cum eleëmosynis pauperum pro me cor pium & deuotum effundas, & tunc liberabor ab incommodo quo nunc grauor. Nota tamen lector dispensatione diuina, vel ad consolationem, vel ad correctionem matris, se dixisse mortuum iuuenem inanibus lachrymis à comitatu sodalium retardatum: quia meritis quidem viuentium, defunctorum animæ adiuuari possunt, sed prorsus nō possunt de meritis impediri. (Ibidem lib. 2. c. 5. parte 17.

EXEMPLVM XI.

Pœnitet in morte Ottho Imperator, & omni die sacerdotibus Christi corpus suum tradidit flagellandum, & post mortem orationes deuotorum pro se fieri postulauit.

OTthone Imperatore mortuo, quædam cognata eius in monasterio virginum præerat. quæ zelo castimoniæ circa subditas mirè feruebat. Obseruans ergò die quadam fenestram locutorij, summo mane quendam leniter pulsantem audiuit. Qua aperta, ecce Imperator apparens materteræ dixit: Defunctus ego sum, & in purgatorio pœnis excrucior, Dirigas ergo nuncios ad diuersa & denota cœnobia, & decies mille psalte-

ria pro me legi facias: ita vt ad ſingulos pſalmos accipiatur decem ictuum diſciplina,& ad vnumquēq; verſum addatur ſalutatio Angelica Aue Maria,& oratio Dominica Pater noſter: pſalmus verò, De profundis, quando accipitur diſciplina dicatur Talibus remedijs poſt mortem viuens merui liberari. Et nota quod idem Ottho benigniſſimus Imperator, anno præcedenti mortem ſuam, infinitam annonam tempore chariſtiæ diuerſis monaſterijs & pauperibus diuiſerat larga manu. Nec mora: Miſſis nuncijs vt præceperat materteræ, negotium eius ab omnibus ſumma cum deuotione ſuſceptum eſt,& perfectum. Apparens ergò dictæ materteræ ad eundem locum feneſtræ, quem diximus, in aurora, tanta claritate circũdatus eſt, vt illa nullo modo cerneret eum, ſed audiuit: Gratias redo tibi,& pro me miſericordiſſimo Domino gratias age, quia iam à pœnis ereptus ſum, & ad gloriam trãſeo ſempiternam. Nec mireris lector, quia ab illis audiui q interfuerunt diutino languori eius & morti, quod omni die ſacerdotibus Chriſti ſuum tradidit corpus flagellãdum,& eius contritio tanta fuit, vt ille vere dignus conradus Hildeſemẽſis Epiſcopus teſtaretur, vix ſe poſſe credere, quod Ottho Imperator poſt tantam contritionis pœnitentiam, vel ad horam poſt mortem purgatorium ſuſtineret. (Ibidem lib. 2. cap. 23. par. 16.

EXEMPLVM XII.

Defunctus contra militem qui equum pauperibus dandum, ſibi retinuerat, durius inuehitur.

IN geſtis ſancti Karoli Magni Regis legimus quod ſubiungo. Eidem regi miles quidam in armis ſtrenuus ſeruierat annis multis. Hic ad extrema perductus ad ſe, conſobrinum ſuum clientem, quem ſolum habebat ſuperſtitem, euocauit, dicens: In comitatu regis annis iam perſtiti ſexaginta, nihil in mundo proprij poſſidens, niſi quod ad malitiam pertinebat: & ecce ſolum equum optimum habeo, & ex hoc ſtatuo teſtamentum. Me ergò mortuo, vendes equum,& pecuniam pro anima mea totaliter erogabis. Pollicitus eſt cliẽs, vt ei præceperat auunculus. Mortuo ergò milite, ſatelles vidit equũ validũ & audacẽ,& eum nec vendidit, nec pecuniam pro eo ſoluit, ſed eum retnuit, ſtatutum auunculi paruipendens. Circa dimidij verò anni tranſactum ſpatium anima defuncti apparuit ſatelliti manifeſtè dicens: Nõ curaſti facere quod pro anima mea ſtatueram liberanda, & ideò medio tempore, quo per eleemoſynas liberari debueram paſſus ſũ graues pœnas: Sed ecce nunc iudiciũ dedit operum ponderator omnipotens, & omnes eius aſſeſſores Angeli eſſe iuſtum decreuerunt, vt anima mea ad requiem tranſeat, & anima tua pœnas recipiat quas exacturus adhuc fueram in tormẽtis. His dictis repentè diſparuit, & mox ſatelles grauiſſimam infirmitatem incurrens, quæ geſta erãt cõfeſſus eſt ſacerdoti, & mortuꝰ pœnas quas merebatur exoluit. Vide ergò lector, quantum peccatum ſit & delictum, amicorum aut parentum tardare, vel negligere teſtamentum: quæ ſi effectum haberent, accelerarent ad gloriam, ſi non habeant, à gloria differant. Alibi legitur, quod anima defuncti poſt dies octo illi clienti apparuit,& dixit ei: Quia de te confidebam, res meas diſtribuẽdas fidei tuæ commiſi: tu verò tanquã infidelis & proditor res meas retinuiſti, quapropter conqueſtus ſum de te ſummo iudici, quia liberationem meam à purgatorio retardaſti. At ego iã purgatus ad regionem viuorum gaudens vado, tu autem noueris quòd cras hac hora pœnas tantæ infidelitatis exolues. Cum igitur confuſus & ſtupefactus miſer ille, rei euentum

tum expectaret: ecce ea hora quã defũ ctus prædixerat, corui nigri ipsum rapientes leuauerunt in aëra, & eo demisso super rupem cecidit, & fractis ceruicibus miserabiliter expirauit. (Ibidem lib. 2. c. 53. parte 25. Vide etiã tit. Debita, & Apostata exemplo 1.

EXEMPLVM XIII.

Defuncto pro sclauinia præstita orationibus non succurrens sacerdos à dæmone verberatur.

ANte illud tẽpus, quo occisus est Conradus Episcopus Hildinshemensis perregrinus quidam in villa quadam moriens, sclauiniam suam sacerdoti legauit, animam suã illi commẽdans, quam vestem sacerdos quidem suscepit, sed de anima modicũ curauit, serui verò, siue pueri noctibus se illa tegebant. Non multò post, idem sacerdos in ordine nostro factus est nouitius. Nocte quadam in dormitorio iacens, & dormiens, per visionem raptus est ad loca pœnarũ, in quibus maximus erat dæmonum concursus & occursus, alij animas adducebant, alij adductas suscipiebant, alij susceptas tormentis debitis immittebant. Magnus illic erat clamor & tumultus, gemitus & planctus. Interim prædictus Episcopus claustris infernalibus præsentatur, sed princeps tenebrarum voce lugubri præsentantes sic affatur: Reducite, reducite illum, non enim noster est, innocenter occisus est sacerdos talia videns, & pauens, post ostiũ se occultauit. Videns diabolus prædictam in angulo quodam sclauiniam, dixit: Cuius est vestis illa? Responderunt: Sacerdotis illius, qui stat post ostium, quam cum à quodam peregrino in eleëmosyna recepisset nihil beneficij animæ illius impẽdit. Ad quod diabolus: Valdè occupati sumus, expediamus nos statim ab illo. Tollensq; vestem, quasi in fœtidũ, atq; bulliẽs lixiuium intinxit, de qua eum faciẽ, & collum sacerdotis percussisset, ille excitatus, fortiter clamauit: Adiuuate, adiuuate. Quem cùm signo vocis cõpescerent, respondit: En morior, en incendor. Tunc surgentes inuenerũt caput eius totũ inustum. Sicq; in infirmitoriũ deportauerunt semi viuũ. Nullam enim fecerat de eadem negligentia confessionem. (Cæsarius lib. 12. c. 42. Vide etiam tit. Conuersio, exẽplo 18.

EXEMPLVM XIIII.

Defunctorum infinitas animas Ioannes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVM dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret missam in commemoratione omnium defunctorum, obtulit cum tanto charitatis affectu, & compassione pietatis illud altissimum sacramentum (cuius efficaciam super omnia suffragia desiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione superna. Quãdo ergo in dicta deuota missa corpus Domini sanctissimum leuaret in altũ offerens illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipso creatas, & etiam redẽptas de carcere misericorditer liberaret, vidit quasi infinitas animas de purgatorio egredi, quasi multitudinẽ scintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœlestem patriã aduolantes, propter merita Christi, qui pro humana salute in cruce pepẽdit. (Antoninus parte 3. tit. 24. ca. 8. §. 15. Ex Chron. Minorum.

EXEMPLVM XV.

Defuncti anima à quindecim annorum purgatorio per vnam missã liberatur.

FRater Iuo, natione Brito, quondã Prior prouincialis in terra sancta,

cta, humilis, gratiosus, & deuotus, semel post matutinas erat in Ecclesia orans. Cumq; eleuasset oculos versus lampadem chori, vidit vmbrā quasi fratris stantis in habitu sordido, & peregrino. Cumq; quæreret quis esset? respondit: Ego sum frater talis, qui nuper obij, & viuens speciali tibi fui amore astrictus. Et quærente fratre Iuone, quomodo sibi esset? respondit: Malè & durè, in durissima pœna debeo esse per quindecim annos. Cumq; quæreret ab eo, quare tādiu, & tam durè deberet puniri, qui tam religiosè, & deuotè, & feruenter vixisset? Respondit: Non quæras quare, quia secūdum iudicium Dei, quod æquissimū est, mihi subuenias. Quod se libenter pro viribus facturum, promisit. Cumq; dies illuxisset cœpit dictus frater Iuo pro prædicto defuncto offerre Deo hostiam salutarem. Cumque iam consecratam teneret in manibus, cœpit rogare Dominum, quasi sub his verbis. Domine Iesu Christe, si Soldanus Babyloniæ teneret vnum captiuum in vinculis, & camerarius eius qui annis viginti seruiuisset, ei quando surgeret, quādo intraret lectū pro seruitio suo dictum captiuum peteret dari, Soldanus ei de facili non negaret, Domine non es durior Soldano Saracenorum. Camerarius tuus sum, astiti tibi iam per multos annos & deuotè seruiui. Tenes quasi captiuū illum dilectum fratrem meum, igitur pro seruitio meo peto illum mihi dari à clementia tua. Cumq; verba ista cum multis lachrymis iam non semel tātùm, vel bis, sed pluries inculcasset, post multas lachrymas missam finiuit. Sequenti vero nocte stans in oratione post matutinas, dictum fratrem vidit stantem ante se in habitu candido, & præclaro, quæsiuit ab eo quis esset? Qui respondit: Ego sum frater, qui apparuit tibi heri. Cumque quæreret ab eo quomodo ei esset. Respondit: Bene per gratiam Dei, petijsti enim me à Domino, & dedit me tibi, & iam liberatus à purgatorio vado ad societatem spirituum beatorum Et hoc dicto statim disparuit. (li. qui dicitur vitæ fratrum Prædic. par. 5. c. 4.

EXEMPLVM XVI.

Defunctorum animæ ab hæredibus suis postulant adiuuari.

FRater quidam ad prædicandum missus villam quandam intrauerat, & ascenderat, vespere solariū ad pausandum. Et ecce in opposita domo, perditi adolescētes ad funus defuncti conuenerant, & obscœnis vacantes lusibus vigilabant. Hæc vt audiuit frater, flere cœpit vberrimè, prędictorum insanitas miseratus. Nec mora, vt se deposuit super lectū, quidam astitit ei, vt sibi visum est, dicēs: Legatione fungor animarum, in purgatorio purgandarum. Hæc enim mādat suis in derelictis possessionibus constitutis: Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Et ait fratri: Ex his verbis cras tibi sermonis thema accipies, & repelles ludos execrabiles quos vidisti, & induces homines, vt defunctorum amicorum piè subueniant animabus. Nec distulit frater in crastino sepulto corpore iniunctam legationem conuenientibus populis indicare. Tantumq; in illo sermone profecit, vt omnes à minimo vsque ad maiorem ad tantam lachrymarum abundantiam commoueret, vt feruor mirus excitaretur in populo defunctis proximis subuenire. Et ludos execrabiles (quos prædiximus) remouerunt. (Eodem libr. parte 5. cap. 7. Vide etiam tit. Contritio, exemplo 7. & tit Confessio, exemplo 18.

EXEMPLVM XVII.

Defunctorum animæ officium defunctorum, à fratre quodam pro se postulant celebrari.

BEatus Nicolaus de Tolentino cũ staret conuentualiter cum quodã eremitario, quod Vallemanes dicitur, propè ciuitatem Pesaurensem, ex magno deuotionis feruore quotidie multum tempestiuè missam fuit solitus celebrare. Cùm autem quadã vice fuisset scriptus pro hebdomadario ad missam cõuentualem nocte, die Dominico eo in strato suo quiescente, ecce anima quædam voce magna & eiulatu miserabili vocauit eũ dicens: Frater Nicolae vir Dei respice in me. Qui in ipsam respiciens, etiam recognoscere satagens, sed non valẽs, quis esset concitus requisiuit. Quæ respondit, dicens: Ego sum anima fratris peregrini de Ansino, quem viuentem seruum tuum nosti, nunc autem crucior in hac flamma, in qua me Deus non ad pœnam æternam quam merui, sed ad temporalem pœnam de sua misericordia deputauit. Te ergo humiliter deprecor, vt hodie digneris missam pro mortuis celebrare, vt eripiat ab his flammis. Qui respondit: Iuuet te frater mi Saluator meus, cuius sanguine es redemptus, ego autem, quia ad conuentualem missam celebrandum sum deputatus præsertim die Dominica, cuius officiũ mutari non decet, missam pro mortuis celebrare nõ possum. At illa ait: Veni venerande pater, veni, & respice vtrum te decet adquiescere tãtæ multitudini miserrimæ, quæ me misit tuã misericordiam propulsare. Ipsum igitur ad alteram partem eremitorij ducens, quandam planiciem iuxta Pesaurum ei ostendit, vbi erant promiscui sexus multarum ætatum, statuũ, ac etiam ordinum diuersorũ innumerabilis multitudo. Miserere, inquit, pater, miserere turbæ, tam miseræ, vtile tuũ auxiliũ expectãti. Nam si pro nobis dignatus fueris celebrare, maxima pars ab his atrocissimis pœnis eruetur. Euigilans ergò vir sanctus magna horum pietate motus cum maxima lachrymarum effusione, cœpit pro omnibus Saluatorem omnium exorare. Manè autem ante priorem suum reuerenter prostratus, & euitãs iactantiam non plenè, vt viderat, sed aliqualiter cum oportunitate oraculum reserauit, supplicans vt ipsum pro mortuis illa hebdomada permitteret celebrare. Qui deuotis eius precibus annuens, alium substituit vice eius. Ipse verò per totam hebdomadã pro mortuis celebrans die ac nocte pro ostensa sibi multitudine cum præ cordialibus lachrymis affectuosissimè exorabat. Et ecce transacta hebdomada illa, eidem dictus frater peregrinus apparuit, & de iam impetrata misericordia gratias egit, asserens se cum magna parte prædictæ multitudinis à pœnis atrocissimis Dei misericordia, & ipsius sacrificijs liberatos esse, & ad cœlestem gloriam conuolasse. Liberasti, inquit, nos de affligẽtibus nos, & odientes nos confudisti. (Ex vitis fratrum Eremitarum lib. 2. cap. 18.

EXEMPLVM XVIII.

Defunctorum abiector sepultura requiem, celebrior verò pœnam nonnunquam solet inducere.

CVM sanctus Pachomius monasteria (quorum curam gerebat) quadã vice inuiseret, contigit vt cũ vni ex ipsis appropinquasset ꝙ cuiusdam fratris exequijs occurrit, qui vitam suam negligenter consumpserat. Fratres autem monasterij funus honorificè prosequebantur psalmos solitò concinentes, præsentibus de-

functi parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomium feretrum deponunt, vt pro mortuo, necnon & pro se Domino supplicaret. Quo mox vt orationem debitam persoluit, conuersus ad fratres, ait: Definite psallere, præcepitque defuncti vestimenta splendida (quibus indutus erat) auferri, & coram omnibus exui, & ita cadauer efferri iussit præter aliquam psalmodiam, atque sepeliri. Fratres igitur cum parentibus, & vniuersis qui tunc aderant precabantur senem. vt consuetam super eum psalmodiam celebrari permitteret. Quibus cùm non adquiesceret, cœperunt parentes dicere. Quid est hoc spectaculum nouum? Noli quæsumus inferre mortuo quod nec tuam penitus condecet sanctitatem. Nam & nos hinc maximo notamur opprobrio. Quibus respondens Pachomius: Verè fratres ac filij plus vobis, quam præsentis mortui misereor, quia vobis de visibili re, ac temporali curantibus, ego de inuisibili eius substantia sollicitudinem geram, & idcirco hæc erga eum fieri iubebam. Et vos quidem maiores illi dolores per hunc honorem quem putatis adquiritis, ego autem quantulamcumque requiem, vel satisfactionem per hanc iniuriam præparabo: Sepelite ergò eum sine psalmis, vt dixi. Potens est Deus benignus pro supplicatione nostræ paruitatis eum in æternam suam requiem collocare. Hæc cum dixisset abierunt, & sicut venerabilis pater præceperat fecerunt.

(Ex gestis. S. Pachomij §. 39.

EXEMPLVM XIX.

Festa sua deuotè celebrantibus sancti grates magnas referre visi sunt & animæ purgatorij auxilium mendicare visæ sunt, & cõmemoratio defunctorum fieri iubetur.

CVM in die omnium Sanctorum Ecclesiæ S. Petri custos ex deuotione omnia altaria circuisset, & omnium Sanctorum suffragia implorasset, & demum ad altare sancti Petri redisset, ibi paululum conquiescens extra se rapitur. Et ecce vidit Regem Regum in solio sublimi consistentem, & omnes Angelos in eius circuitu commorantes. Tunc virgo virginum in diademate præfulgenti aduenit, quam innumerabilis multitudo virginum & continentium sequebatur. Huic rex protinus assurrexit, & posito solio iuxta se sedere fecit. Post hoc aduenit quidam vestitus pilis camelorum, quem sequebatur multitudo venerabilium seniorum. Deinde aduenit alius Pontificali habitu decoratus, quem aliquorum cohors in habitu consimili sequebatur. Postea verò processit innumerabilis militiæ multitudo. Post quos aduenit turba diuersarum gentium infinita. Omnes igitur ante Regis soliũ aduenerunt, & ipsum flexis genibus adorauerunt. Is autem qui in Pontificali habitu erat, matutinas cæteris prosequentibus inchoauit Angelus autem qui prædictum custodem ducebat, eidem visionem exposuit, asserens virginem in prima acie Matrem Dei esse, Vestitum de pilis camelorũ, Ioannem Baptistam cum Patriarchis pariter, & Prophetis. Pontificali ornatum habitu Petrum cum cæteris Apostolis, Milites, Martyres. Turbam reliquam confessores. Qui ideò omnes ante regem venerunt, vt prò hono-

honore sibi hac die à mortalibus exhibito gratias agerēt.& pro orbe vniuerso orarent. Deinde ad locum aliū ipsum duxit, & vtriusq; sexus homines alios in stratis aureis, alios mensis gaudentes diuersis delitijs, alios nudos & inopes auxilium mendicantes ostendit. Dixit autem hunc purgatorij locum esse. Abundantes verò animas illas esse quibus ab amicis per multa suffragia copiosè subueniebatur. Egentes verò esse, quorum cura nullatenus habebatur. Iussit ergò vt omnia ista summo pontifici intimaret, vt post festum omnium Sanctorum diem statueret animarum, vt saltem generalia suffragia pro illis illa die fierent qui specialia habere nequirent. (Iacobus Archiepiscopus Genuensis In festo omnium SS. & Petrus de natalibus lib. 10. cap. 1.

EXEMPLVM XX.

Defunctis non est detrahendum, sed eis potius subueniendum: & plus valēt eis orationes iustorum, quàm impiorum.

DVm quidam miles in lecto cum vxore sua esset, & luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis creatori non pareret cum eidem creaturæ irrationales parerent Et dum cuidam militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret, subitò ille qui mortuus fuerat thalamum introiuit, dixitque illi: Amice, noli malè suspicari de aliquo, & condona mihi si quid in te peccaui. Cumq; super statu suo interrogaretur dixit: Varijs pœnis affligor, præcipuè quia tale cœmiterium violaui, & ibi quendam vulnerans eum cappa sua expoliaui, quę mihi superponitur, & vno monte magis me premit. Rogauitq; vt pro se orationes fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret, an vellet quod à tali, & tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri, ille adhoc nihil respondens caput more renuentis concussit. Deinde dixit si vellet quod talis eremita pro se oraret. Cui ille: Vtinam ille pro me oraret. Quod cùm se facturum promitteret, ait ille: Et ego dico tibi, quod ab hac die vsque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille disparuit, & miles vita sua in melius mutata in Domino obdormiuit. (Idem Iacobus genuensis ibid.

EXEMPLVM XXI.

Defunctam sororem sanctus Malachias Mißis deuotis à purgatorio liberauit.

HAbebat sanctissimus Malachias sororem quæ tanquam carnalis & ignata eorum quæ spiritus Dei sunt spiritū salutis atq; feruoris omnimodis in fratre laborabat extinguere, sed triumphabat virilis Malachias de fœmina, atque pro animi virtutibus primum quidem ad diaconatus, deinde ad sacerdotalis culminis apicem eleuatus est Mortua est interim soror eius illa quam præfati sumus. Nec prætereundæ visiones quas vidit de ea. Huius siquidem Sanctus carnalem exhorruerat vitam & tanto zelo vt se vouerat non visurum eam in carne viuentem. At illa carne soluta solutum est votum, & cœpit videre in spiritu quam in corpore noluit. Quadam nocte audiuit per somnum vocem sibi dicentis, sororem eius stare foris in atrio Ecclesiæ, & per totas xxx. dies nihil gustasse Et euigilans cito intellexit cuius escæ inedia marceret, & diligenter discusso numero dierum quem audierat, ipsam esse reperit, ex quo pro ea panem de cœlo viuum non obtulisset. Tum ille qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficientiam, quam intermiserat rursum ad orditur, neq; id frustra Non multò post, & ecce visa est ille peruenisse ad limen Ecclesię, necdum

dum tamen posse intrare etiam in veste puellæ. Cumque ille perseueraret curans ne qua die fraudaretur solita stipe. Secundo vidit eam in veste subcandida ad missam quidem intrare Ecclesiam, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cœtui candidatorũ in veste candida. Videns autem quantum valet deprecatio iusti assidua, ait: Verè regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. (D Bernard⁹ in vita S. Malachiæ apud Surium.

EXEMPLVM XXII.

Defuncti fratres causantur se in pœnis esse eo quod viui fratres vigilias, & cæteras orationes deuote non persoluerentur.

FVit quidam monachus Cistercienfis ordinis bene religiosus secundum datam sibi gratiam in beatæ Mariæ seruitio valde deuotus. Huic vt in calore religiosi propositi eo vtilius, quo humilius desuaderet suscitauit Christus æmulum vnum de conclaustralibus suis, qui in omnibus quę ageret calumniã ei statuens, verbis & factis eum insectaretur, nec in hoc solum manus Domini super eum extenta, sed adhuc in flagellis duobus vno corporali altero spirituali. Quotiens enim tonabat auditum tonitrui ferre non valens ferè vsq; ad exitum animæ turbabatur. Sed & gutta quam roseam vocant certis temporibus ita faciem eius exulcerabat, vt propter aspectus fœditatem infirmatorium sæpius & diutius tenere cogeretur. Cũq; hac infirmitate grauatus quadam nocte post matutinas ijsset cubitum, increpabat animam suam per dolorẽ compunctionis in lectulo corporeæ quietis. Paucis autem diebus ante euolutis breui tẽporis interuallo monasterij patrem cum monachis ferè quindecim è corpore Christus vocauerat. Dum ergo ille in orationibus vigilaret, in extasi factus vidit per medium infirmatorium transire exercitum monachorum, inter quos Abbatem suum, & monachos illos, qui paulò ante obierunt recognouit, quorũ vnus ad eũ diuertens, & ante lectũ eius subsistens ait: Frater charissime nos qui hic transimus, in monasterio dum in hoc corpore viueremus, conuersati sumus, omnes quidem gloriamur in spe, sed differimur adhuc à regni introitu propter quorundam fratrum negligentiã, quorum alij tardè, alij tepide, vel omnes ingratè soluunt psalmos & orationes, quas debent orọ animabus nostis. Nec solũmodo rei sũt apud nos, sed ipse Christus multa habet aduersus eos. Ipsum enim prouocant & excitant ad vomitum dum tepide votũ vitæ purioris æmulantnr, & sanctæ præcepta regulæ sine scrupulo conscientiæ transgrediũtur. Ipsis siquidem conueniẽtibus in vnum tempore, & loco orationis & psalmodiæ, iam non est spiritualem escã manducare dum vnusquisq; pręsumit corde vanitatẽ ad delectandũ, & anima eoru nauseat super manna cęlesti, quasi leui cibo & cõtemptibili. Hoc autem iram Dei maximè prouocat, quod in illa hora in qua fratres ob reuerentiã Trinitatis inclinãt aliqui cachinant, & de otiosis occultè significant. Alij corpore & corde rigidi vix postquã Gloria Patri dictũ est inclinant, sed necdum Spiritui sãcto dicto erecti curiosi per parietes vagantur. Alij in modum statuarum ad orandũ stantes sic somno sepulti sũt, vt nesciant quid agant circa se, & nihilominus tamen incurũant se, & erigũt sicut cæteri misera quadã cõsuetudine. Vade. & dic Abbati ex parte nostra, vt corrigere satagat has negligẽtias fratrũ, q̃bus ad hoc speculator à Domino dat⁹ est, vt annũciet eis peccata ipsorũ. Sic disparẽte defũcto monach⁹ latẽter surgẽs prexit ad Ecclesiã, & ante quoddã altare priuatũ toto affectu cordis orare cœpit. Statimque fuit in spiritu, & respiciens per fenestram quæ super altare erat, vidit in

in candescere radium solis. Et ecce miræ pulchritudinis mulier p ipsam fenestram introiuit. Quæ stans iuxta eum dixit ei: Nosti quæ sum ego? quo respõdente: Nescio. Ego sum (inquit) Maria mater Iesu, quæ veni vt consoler gemitus tuos. & lenirem dolores tuos, Vidi enim lachrymas tuas, & orationes tuas. Et factum est cùm hæc diceret, fratribus in choro ad Gloria Patri, more suo se incuruantibus, ipsa cancellatis manibus reuerentes, & profundè vsque dum diceretur, Sicut erat in principio incurauit se. Et rursum erecta dixt ei: Monachus ille mortuus, qui persequebatur te multipliciter secundum multitudinem malignitatis qua te persecutus est pœnas recepit. Et vt verum me dicere credas, esto sanus ab hac duplici quã sustines infirmitatis peste. Et tergens manica vestimẽti sui faciem, euanuit ab oculis ipsi⁹. In crastino verò Abbati rem secretè referens indicio faciei mutatę fidem ipsi, & cæteris fratribus fecit ad honorem Reginæ Angelorũ, & Dominę cœlorum. (Auctor Spec.

EXEMPLVM XXIII.

Oratio Dominica quàm efficax sit pro viuis & defunctis,

QVidam Episcopus deuotus vidit in somnis puerum piscantem de puteo cum hamo aureo & linea argenta, & inde pertrahebat vnã pulchram mulierem. Et Episcopus euigilans vidit eundem puerum in cœmiterio super vnam tumbam orãtem. Et quæsiuit ab eo quid faceret, respondit: Pro anima matris dico Pater noster, & Miserere. Et intellexit vir sanctus quod anima illius mulieris liberata esset à purgatorio precib' illius pueri, & Pater noster esset hamus aureus, & Miserere esset linea argenta. (Idem.

EXEMPLVM XXIIII.

Item aliud de eadem oratione.

LEgitur in libro de septem donis, quod fuit quædã deuota matrona quæ in Ecclesia quadam cathedrali solebat orare, & in angulo secretò prostrata cum maxima deuotione dicebat Pater noster, & Aue Maria, & Credo in Deum, lachrymis tota liquescens, & pauimentum profundens. Episcopus autem illius loci homo sanctæ vitæ, vidit columbam de cœlo venientem, & lachrymas illas colligentem, & deferentem in cœlũ. Et cùm hæc vicibus multis vidisset vocata fœmina illa quæsiuit ab ea quæ esset oratio eius. Quæ cùm respondisset sibi, dixit Episcopus: Quam felix esses si psalterium scires. Quod cum didicisset & oraret, Episcopus deinceps non vidit lachrymas, nec columbam. Vnde abstulit ei psalterium pręcipiens, vt ad orationes consuetas rediret. Quod cùm fecisset vidit Episcopus quod deuotio pristina & lachrymæ, & columba protinus redierunt. (Nicolaus Deinclespule. Vide etiam tit. confessio exemplo 28.

EXEMPLVM XXV.

Defunctorum animabus dux Eusebius missis & eleemosynis subueniens, earum adiutorio, & ab inimico eripitur, & ad perseuerantiam excitatur.

REM vobis refero fratres quam fideli ac probabili relatione audiui modernis accidisse temporibus, quæ nos eleëmosynarum virtutem doceat, & ad eas vigilanter exercendas accendat, quæ scilicet eleëmosynæ non solum positi in carne prosunt ad indulgentiam peccatorum, sed & defunctis quibus locus pœnitentiæ

tentiæ non est in salutem, & redemptionem animarum. Duo duces varia pugna inter se confligebant, quorum alter Sardinensis alter Siliciensis erat, Dux Sardiniæ Eusebius, Dux Siliciæ Ostorgius vocabatur Erat autē Eusebio summum studium circa defunctos in celebratione missarum, in largitionibus eleēmosynarum, in decimis omnium rerum suarum soluendis Præterea vnam ciuitatum suarum quam abūdantiorem habe at, Deo,& liberandis fidelium animabus constituit neque inde aliquid ad suū vsum accipiebat, imo verò decimas totius regni atq; possessionem eo contotius regni... duci faciebat. Ibi pauperum maximā turbam congregatam iugiter reficiebat atque vestiebat, missarum verò celebritas passim per Ecclesias fiebat Alter verò Ostorgius qui in regno & exercitu ditior, & potentior illo erat, sed in hac parte virtutis longè inferior Eusebio, neque ei in omni thesauro mundi comparandus, qui sibi de redemptis captiuis quamuis nescius maiorem copiam parabat, sicut in consequentibus res manifestabat. Igitur Ostorgius in vrbem hanc quam dixi Deo ac curis animarum dispositam animum intendit, eamque insidijs aggressus cœpit. Quod vbi Eusebius tunc absens per nuncium audiuit, grauiter ægreque ferebat, ita vt diceret se malle dimidium regnum amisisse, quam hanc ciuitatem (vt fatebatur) Dei. Cohortans ergo se & suos, quid faciemus (inquit) ô boni milites, inultam ne dimittemus iniuriā Dei & nostram? Congrediamur cùm illis viriliter in nomine Domini, vincat quē ipse iustus & omnipotens cœli Rex vincere disposuit. Nam etsi hosti victoria cesserit, nobis pro diuina protectione occumbere erit pulcherrimum. Ad ea verba conspirante ac fauente suorū frequentia, Dux exercitu vndiq; aduocato, hostem insequitur, eumq; loco munitissimo donec ille sese ostenderet, operitur. Intereà deputati custodes castrorum in eminentiori loco siti, longè lateque prospectum terræ petebant, ac curiosis circumquaque oculis perlustrabant. Tum ecce albatorum facies militum à longè apparuit. Custodes hac visione de hoste suspecti sollicita præstolatione stabant intenti. Cumq; quos viderunt paulatum appropinquarēt, tandem plurimam niuei exercitus aciem in niueis equis cum niueis vexillorum signis, & candida armatura aduentantem aduertunt, statimq; à tā inopinata re attoniti, principi anxio nunciare contendunt. At ille inter spem, metumque positus, quod albas audierat spe nihil sinistri eos protendere præsumebat, & idcirco animum erigebat, quia verò audierat aciem bello instructam, nequid hostile sibi minarentur, metuebat. Itaque consultis primatibus suis quatuor idoneos viros eo præmittit, qui percontarentur eos, vnde & qui sint, quo tendant, pacifici me, an hostes adueniant? Appropinquantibus eis similiter de agmine illo candido quattuor equites obuiam mittuntur, qui ad eorum inquisitionē idoneam referant responsionem. Occurrentes igitur sibi nuncij Ducis salutant & resalutant illum officiose. Legatis itaque Ducis Eusebij causam aduentus sui talis, tantiq; apparatus sciscitantibus, nuncij illi partis alterius audientes primo eos noua visione perterritos hac amica confirmant responsione: Constanter agite, nihil timeatis, nihil cunctemini, erga vos pacifici in hostes vestros venimus armaturi. Nos enim de familia summi regis sumus, & nunc Domino vestro ad debellandum hostem venimus adiutores fidelissimi, Nūciante itaq; principi vestro ne ad nostrum colloquiū venire cunctetur, ac de cætero nihil vereatur. Regressi cum multo gaudio nuncij, referūt principi ordinem rei. Continuò quasi de sepulchro timoris atque

atque doloris in spem reuiuiscens exultat, triumphat, iamque quasi victoria parata illi occurrere non trepidat. Qui vt appropinquauit, quatuor & ipse exercitus illius equites obuiam habuit, eosque interrogans idem quod priores legati retulerunt, audiuit. A quibus interrogatus, an pro iniuria ciuitatis ab Ostorgio ablatæ doleret? Respondit nimium se dolere, ideo maximè quia Deo & saluti animarũ hanc contulisset. Iam (inquiunt) illi vltra non doleas, quia quod Deum omnium bonorum largitori dederis vel dare disposueris, quicunque casus surripuerit tibi non peribit, sed centuplicatum in cœlo semper manebit. Sed ne solicitum te longius trahamus, iam nos omne ius tuum ab hoste dupliciter exigemus. Insuper aut subijcietur tibi, aut vinctus tradetur tuæ potestati, tantùm nos audi, & ordinato exercitu festina nos subsequi. Tũc princeps dans se eorum voluntati, & fidei reuersus ex his militibus quos habere poterat vnam tantum legionẽ instruxit, & contra sexaginta millia securus de diuino auxilio ad bellum procedit. Quem exercitum albatorũ præcedens, quadraginta (vt videbatur) millia tetendit aciem contra Ostorgius verò vbi tali apparatu sibi imminentes agnouit, tantæ rei nouitate perculsus, qui sint, quidue petant, & ipse per legatos inquirit. Respondit his ꝙ & prioribus se de familia Dei esse, & vt ipsum Ducem illorum Ostorgium capiant in vltionem diuinæ se venire, nisi sibi occurrat & Deo cõsorti suo Eusebio super inuasa ciuitate satisfaciat. Postquam ea nuncij vti agnouerant Domino suo retulerunt Ille pauefactus nimis, consilium suorũ petit, atq; vt eos audiuit quo iussus erat cum omnib⁹ suis copijs accessit, percontatusq; viros de niueo exercitu, sibi occurrentes quod alij, atq; alij de familia Dei audierunt, & ipse audiuit. Addiderunt & graues in illum minas dicentes, diuinam iram imminere illi qui ciuitatem sibi donatam ausus sit fraudulenter & insidiosè subripere. At ille hoc terrore compulsus rogat pacem, promittens temeritatis suæ quantumcumq; vellent satisfactionem, ventum est igitur ad exercitum, & ecce inter colloquendũ Eusebius cum sua copia superuenit, statimque Ostorgius quicquid vspiam tulerat dupliciter restituit, atque insuper sese cum suis omnibus Eusebio subdidit. His itaque pacificatis ille candidus exercitus satis familiariter allocutus Eusebium, interrogat vtrũ ne voluntati eius sit satisfactum. At ille vbi multa cum gratiarum actione sufficere sibi respondit, ipse quoque qui essent subtilius sciscitari accessit. Nec mora, Illi respondent: Nos (inquiunt) sumus defunctorum animæ, quas tuis beneficijs & eleëmosynis larga Domini donauit indulgentia, quibus iam liberatis à peccati, & diaboli captiuitate, lucidas mansiones tribuit in ęterna requię. Vnde hoc non pigeat pro nobis fecisse, quia gratiam Dei omnium fidelium defũctorum pro tanto habes beneficio, & nunc scito, quia nos oẽs quos vides eripueris, & adhuc multos per benignã Domini prouidentiam eripies, si ab hac tua intentione non desistas. Age ergo, & quod prius bene faciebas ex bona voluntate, iam nostra admonitus oratione simul & fidelitate melius iam dereliquo satage, vt captiuos quos apud iustum iudicem liberas, apud eũ intercessores eos habeas, qui enim per te liberantis, longam tibi vitam & salutem propterea orant, vt & alij multi per te redimendi adhuc in pace requiescant, qui tibi vna cum liberatis indulgentiam, & gratiam ipsius iudicis æterni exposcant. His dictis postulata Ducis remissione itinere quo venerunt, visi sunt redire, Tũc vero ille prius tanti inexpertus lucri, deinceps quantus circa defunctos eleëmosynator accreuerit coniectari potius poterit quam exponi. Hæc ex

relatione domini Abbatis maioris, sanctæ & summæ auctoritatis viri agnita habemus, qui in contentione horum duorum principium captiuus fuit abductus, dū circa Abbatias quas in illis finibus deponebat esset occupatus. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXVI.

Defunctorum officium sæpe legentem suspendens Episcopus, iturus per cæmiterium acri comminatione à defunctis terretur.

PEtrus Cluniacensis Abbas dixit, quod quidam sacerdos consueuerat singulis diebus anni missam pro defunctis celebrare, scilicet Requiem æternam. Qui cùm de hoc accusatus esset apud suum Episcopum, suspendit eum ab officio. Cùm autem Episcopus in quadam festiuitate magna iret ad matutinas, transiens per cemeterium visum est ei quod omnes mortui qui erāt in cęmiterio surgerent contra illum sub illo scemate, cuius officij quisque fuerat in mundo dicentes: Iste Episcopus nullas missas nobis dat, insuper sacerdotem nostrū nobis abstulit, sed certè nisi emendauerit morietur. Qui non solum sacerdotem absoluit, imò pro mortuis libenter celebrauit. (Idem.

DELITIAE.

EXEMPLVM I.

Gulosius educata caro Sophiæ nobilis fœmina grauius fœtet.

PER pende ergo quia caro, quæ nūc accuratis dapibus enutritur, paulò post vermibus scaturire compellitur, ipsaque fit esca tunc rodentium, quæ nunc delectabiliter saginatur iucunditate ciborum: ac tanto grauiorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto suauiorem si procurauit educata mollitiem. Ecce dum ista describimus, Sophia nobis ad memoriam redit, duorum scilicet, Marchionum, & Gulonis soror, Ranerij filia, quæ ante hoc ferè sexennium, dum sana adhuc esset & incolumis, Abbatem monasterij sancti Christophori martyris, vt sibi sepulturam construeret, petijt. Illo quoque renitente, & eam delirare perhibente, difficilius imperauit. Factumque intra monachorum claustra sepulchrum mox vt ingressa conspexit, nescio quo iudicio, in ægritudinem corruit, ac paulo post abortijt, & obijt. Cuius profecto tumulus, cùm esset gipsis, artificiosisque comentariorum studijs vndique communitus, tantam fœtoris illuuiē per continuum anni circulum circiter exhalauit, vt tolerari vix possit, nec fratres quiescere in tota claustri illius medietate permitteret. Et cùm multa circumquaque sepulchra subsisterent, eademq; minora satis impendia percepissent: nullum, præter hoc solum, molestias naribus ingerebat: vt luce clarius innotesceret, quoniam humana caro quanto tenerius ac mollius educatur, tanto deterius in putredinem ac nauseam vertitur. Enimuero fratres cùm me cur id fieret inquisissēt, quod mihi videbatur, exposui. Hoc, inquam, ad salutem vestram, vt opinor, diuinitus agitur, vt in vno illo corpore, quod tā pulchrū, & venustum vidistis, quid etiam ibi de cæteris mulieribus in tentatione luxuriæ sentiri debeat liquido colligatis: quoniam caro illa & tunc putredo veraciter erat, cùm ad spectandum lubricos intuentium oculos prouocat: quid enim tunc fuerit nunc euidenter ostendit. Et qualibet hominis caro, quæ nunc virere conspicitur, nequaquam de se post obitum putredinē generat: sed quæ semper fuerat, tunc se tantummodo putredinē manifestè declarat. (Petrus Damianus Epist. 3. ad Blancam Cōmitissam c. 9.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Odorum ſuauitatibus nimis indulgens vxor ducis Venetæ diuino iudicio percuſſa horrendius fœtet.

DVx Venetiarum Conſtantinopolitanę vrbis ciuem habebat vxorem, quæ nimirum tam tenerè, tam delicate viuebat, vt non modo ſuperſtitioſa (vt ita loquar) ſeſe iucunditate mulcebat, vt etiam communibus ſe aquis dedignaretur abluere ſed eius ſerui rorem cœli ſatagebant vndeq; colligere, ex quo laborioſũ ſatis ſibi balneum procurarent. Cibos quos ſuos manibus non tangebat, ſed ab eunuchis ſuis alimenta quæq; minuta concidebantur in fruſta; quæ mox illa quibuſdam fuſcinulis aureis, atq; bidentibus ori ſuo ligurieñs adhibebat, Eius porro cubiculum tot tymiamatum aromatumq; generibus redolebat, vt & vobis narrare dedecus fatear, & auditor fortè non credat. Sed omnipotenti Deo quantum huius fœminę exoſa fuerit ſuperbia, manifeſta docuit vlciſcendo cenſura, Vibrato quippe ſuper eam diuini mucrone iudicij, corpus eius omne computruit ita vt membra corporis vndiq; cuncta marceſceret, totumq; cubiculum intollerabili prorſus fœtore cõplerent, nec quiſpiam tãtam perferre narium iniuriam potuit. Non coſmeta, non ſeruulus vix vna duntaxat ancilla nõ ſine ſpeciei redulentis auxilio, in cuius obſequij ſedulitate permanſit. Eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugiēns abſcedebat: diutius enim hoc languore decocta, & miſerabiliter cruciata, amicis quoq; lætantibus, diem clauſit extremum. Quid ergo ſit caro doceat ipſa caro, quodq; perhibet mortua, teſtetur & viua. Ibidem cap. 11.

EXEMPLVM III.

Scandalizatum in ſe AEgyptium fratrē ſenex Romanus ratione ſtudet ædificare.

VEnit aliquando monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnum locum habuit, & habitabat in Scete in vicinitate Eccleſiæ. Habebat autem ſecum vnum ſeruum, qui miniſtrabat ei. Vidēs autem presbyter Eccleſiæ infirmitatem eius, & cognoſcens quia de delitijs eſſet vir ille: ex eo quod ei donabat Deus, vel quod in Eccleſiam intrabat, tranſmittebat ei. Qui cùm feciſſet viginti quinque annos in Scete, factus eſt vir contemplator, præuidens & nominatus. Audiens autem, quidam de magnis monachis AEgyptijs opinionem eius, venit videre eum, ſperans conuerſationem corporalem plus apud eum arduam inuenire. Qui cum intraſſet, ſalutauit eum, & facientes orationem ſederunt. Videns autem eum Ægyptius veſtitum mollibus tobus, & mattam de papyro, & pellem ſtratam ſub ipſo, & modicum capitale ſub capite eius, ſed & pedes mundos habentem, cum caligulis, ſcandalizatus eſt intra ſe de eo, quia in loco illo non erat conſuetudo taliter conuerſandi, ſed magis duram abſtinentiam habere conſueuerant. Senex autem ille Romanus habens contemplationis, ſiue præuidentiæ gratiam, intellexit quia ſcandalizatus fuerat Ægyptius monachus in eo, & dixit miniſtro ſuo: Fac nobis hodie propter Abbatem qui venit, bonam diem: & coxit parua olera quæ habebat, & ſurgentes hora competenti comederũt: habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem ſuam, & illud biberunt. Et dum factam eſſet veſpere dixerunt duodecim pſalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte.

Et ſur-

Et surgens mane Ægyptius dixit: Ora pro me. Et egressus est non ædificatus in eo. Et cum paululum discessisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post ipsum, & reuocauit illum. Et cum venisset cum gaudio iterum suscepit eum, & interrogauit eum, dicens: Ex qua prouincia es? Et ille dixit: Ægyptius sum. Et dixit ei: Cuius ciuitatis? Et respondit: Ego omnino nō fui in ciuitate, nec habitaui aliquando in ciuitate, sed in agro erã. Et dixit ei, ergò antequam monachus esses quid operabaris in possessione in qua manebas: & respondit: Custos eram agrorum. Et dixit illi: Vbi dormiebas? Respondit: In agro. Et dixit: Habebas aliquod stratum? respondit: Ego in agro vnde potui habere stramenta in quibus dormirem? Et dixit: Quomodo dormiebas? respondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? iterum respondit: Quæ sunt escæ, aut qualis potus in agro? Et dixit: quomodo ergo viuebas? respondit: Manducabam panem siccum, & si inueniebam aliquid de salsamentis, & bibebam aquam. Et dixit senex: Grādis labor. Et iterum dixit: Erat ibi balneum in possessione vbi lauareris? & ille dixit: Non, sed in flumine lauabar quando volebam. Cumq; omnia ab eo senex per responsionem eius exegisset, & cognouisset modum prioris vitæ eius, atque laboris, volens eum proficere, narrauit ei suam vitam præteritam, quàm habebat cùm esset secularis, dicens: Me miserum quem vides, de magna illa ciuitate Rōma sum, habens in palatio magnum locum apud Imperatorem. Et cùm audisset Ægyptius initia verborum eius, compunctus est, & sollicitè quæ dicebantur audiebat, Et ille adiecit dicens: Reliqui ergò Romam, & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit: Ego quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempsi eas, & veni in istam paruam cellam. Iterum ait: Ego quem vides lectos vestitos ex auro habui habentes preciosissimas vestes, & pro his dedit mihi Deus mattam hanc de papyro, & hanc pellem: sed & vestes meæ inestimabili pretio dignæ erant, & pro his vtor his vilibus rebus. Et iterum dixit: In prandio meo multum auri expendebatur, & pro illo dedit mihi Deus modicum oleris, & paruum calicem vini. Erant autem & qui seruiebant mihi plurimi serui, & ecce pro illis istum vinum compunxit Deus, vt ministret mihi: pro balneo autem profundo modica aqua perfundo pedes meos, & caligulis vtor propter infirmitatem meam. Et rursus pro calamis, & cytharis, vel alio musicorum opere quo delectabar in cōuiuijs meis, dico mihi xij. psalmos in die, & xij. nocte. Et pro peccatis meis quæ ante faciebam, & modo cū requie exhibeo paruum & inutile ministerium Deo. Vnde rogo abba, vt non scandalizeris propter infirmitatem meam. Et hęc audiens Ægyptius, atque in semetipsum reuersus, dixit Væ mihi quia ego de multa tribulatione, & de plurimo labore seculi magis ad pausandum in conuersatione monachi veni, & quod non habebam tunc modo habeo: tu autem ex multa delectatione seculi, voluntate propria in tribulationem venisti. & ex multa gloria, atque diuitijs venisti in humilitatem, & paupertatem. Ex quo multum proficiens discessit, & factus est ei amicus, & sæpe veniebat ad eum suæ vtilitatis causa. Erat enim vir discernens, & repletus bono odore Spiritus sancti. (Ex lib. Doct. PP. numero 25. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 3.

EXEMPLVM IV.

De ...ijs huius sæculi intendentes, illi similantur qui vnicornem fugiens in barathrum prolapsus propter mellis guttam periculum suum negligit.

QVidam à facie furentis vnicornis, non ferens sonum vocis illius, & terribilium mugituum, fortiter fugiebat ne deuoraretur ab eo. Dum ergò velociter curreret, in magnum quoddam barathrum decidit. Dum autem caderet, manibus extensis arbustulam quandam apprehendit, & fortiter tenuit, & base quadam pedibus impressis, visum est sibi in pace & stabilitate de reliquo fore. Respiciens ergò vidit duos mures, vnum album, alterum nigrum, corrodentes, incessanter radicem arbustulæ quam apprehenderat, & iam propè erant vt eam abscinderent. Cõsiderans etiam ipsius barathri fundũ, vidit draconem aspectu terribilem, ignem spirantem, & feralibus oculis ipsum aspicientem, osque terribiliter aperientem, & deuorare eum cupientem. Intuens verò rursus basem illam pedibus eius suppositam contemplatus est quatuor aspidum capita de pariete prodeuntia, vbi consistebat. Eleuans autem rursum oculos, vidit de ramis arbustulæ modicum mel distillans. Dimittens ergò considerare quæ circundabant eum mala, scilicet sursum vnicornem insanientẽ, & eum quærentem deuorare, deorsum verò draconem inhiantem, & arbustulam citò excidendam, & pedes super lubricam basem & infidelem positos, tãtorum ac talium malorum oblitus, seipsum illius mellis modici dulcedini tradidit. Hæc similitudo eorum est qui seductioni pręsentis seculi adhæserunt. Cuius expositionem tibi dicam, Vnicornis quidem mortis figuram tenet, quæ semper persequitur, & conprehendere vult genus humanum. Barathrum verò mundus est iste malis plenus & laqueis mortiferis. Arbustulã, quę à duobus muribus incessanter incidebatur, quam apprehẽdimus vitæ nostræ mensura est, quę cõsumitur, & dirimitur per horas diei & noctis, & incisioni appropiat. Quatuor verò aspides de quatuor fragilibus, & instabilibus, elemẽtis cõstitutionẽ humani corporis significãt. Quibus inordinatis, & conturbatis corporis compago dissoluitur. Cum his crudelissimus draco tetribilẽ inferni ventrem figurat, cupiẽs suscipere eos qui præsentes delectationes futuris præponunt bonis. Stilla verò mellis significat dulcedinem mundi, per quam seductor ille suos amicos non sinit propriam videre salutem. (Vincentius lib. 15. cap. 15. hist. Spec. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 19.

EXEMPLVM V.

Diues quidam secũdum qualitatem delectationum qualitates visus est recepisse pœnarum.

REfert Petrus venerabilis Abbas Cluniacẽsis, quia monachus quidam, cùm in extremis vitæ suæ esset, anima sua ducta sit ante infernalem portam. Quæ cùm ibi tot diuersitates pœnarum conspiceret, vltra quã dici potest, tremere, & horrescere cœpit, quod ne faceret Angelus prohibuit. Ibi verò aliquamdiu morante eo, vidit quosdam dæmones præcurrẽtes, & nimium cachinnantes de perditione animæ cuiusdam diuitis, quã socij sui secum in barathrum damnationis attraxerunt. Venientes autem ad principem dœmoniorum, dixerũt se animam amici sui cum gaudio magno attrahere. Quibus congaudens (si gau-

gaudium infœlicitas dici poteſt) ait: Accipite & pompoſè ſicut ſolitus erat in cathedra ſedere facite, induentes eum ſicut ſolitus erat veſte honorifica. Et ſedere eum fecerũt ſuper ſedem ita inextinguibiliter ardentẽ, quod ſi totum mare ſuperfunderetur, nullatenus extingueretur. Pallium verò quo eum circumdederunt non minoris flagrantiæ erat. Illo in ſede miſerabiliter collocato, & infelicius veſtito princeps ad ſuos ſeruientes ait: Ite, & ſicut decens eſt tali amico noſtro poculum noſtræ delectationis propinate. Tunc tanquam æreum liquorem candentem omni genere fœtoris mixtum ori eius appoſuerunt, & appoſitus per omnia membra eius in flammis diffuſus effundebatur, quo potato ioculatores dæmones, qui ei iocularentur admiſit. Qui accipientes duo cornua ignibus plena auribus eius appoſuerunt, & corniculari incipientes ſcintillas per oculos eius, & per nares, & per omnia foramina eius emittebant. Dinde in cameram miſit, vt contra delectationes carnales quas ſolebat cum puellis dum adhuc viueret exercere infernales pateretur amaritudines, quæ omnium ſerpẽtum generibus erat repleta, & ita nimio calore incenſa, quòd candentis ferri ſatis euinceret ardorem, à quibus exceptus, quam horribiliter amplexatus, quamque dedecoroſè oſculatus, quamq; miſerabiliter ſit contrectatus & per omnia membra diſcerptus, à nobis pius pater remoueat, quod nunquam experiamur, & contra quæque oblectamenta carnalia, quæ priùs habuerat viuens, ſingula tormenta infernalia inferebant. Hoc viſo anima monachi ad corpus rediјt, & quicquid viderat ob vtilitatem audientium plurimis enarrauit. Auctor ſpec.

DAEMON.

EXEMPLVM I.

Dæmonis nomine vocans mãcipium ſuum Stephanus presbyter vt ſe diſcalcearet, ſtatim ſenſit diabolica actione calceos d ſligari.

QVidam qui nũc nobiſcum ſunt, rem quam narro teſtantur, quod vir vitæ venerabilis Stephanus nomine, Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, huius noſtri Bonifacij diaconi atq; diſpenſatoris Eccleſiæ agnatione proximus. Qui quadam die de itinere domum regreſſus, mancipio ſuo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni diabole diſcalcea me. Ad cuius vocem mox cœperunt ſe caligarum corrigiæ ſumma velocitate diſſoluere, vt apertè cõſtaret quod ei ipſe qui vocatus fuerat ad extrahendas caligas diabolus obediſſet. Quod mox vt presbyter vidit, vehementer expauit, magniſq; vocibus cœpit clamare dicens: Recede miſer, recede: non enim tibi, ſed mancipio meo locutus ſum. Ad cuius vocem protinus receſſit: ita vt (ſicut inuentæ ſunt) magna iam ex parte diſſolutæ remanſerint. Qua in re colligi poteſt, quia antiquus hoſtis qui tam præſto eſt factis corporalibus quam nimis inſidijs noſtris cogitationibus inſiſtat. (Greg. ca. 20. lib. 3.

EXEMPLVM II.

Parentibus inuitis ſpiritualem militiã aggreſſa virgo exhæredatum poſtea dæmonem ex obſeſſo eijcit.

IN ſpoletana vrbe puella quædam iam nubilis cuiuſdam primarij filia cœleſtis vitæ deſiderio exarſit, eique pater reſiſtere ad viam vitæ cona-

conatus eſt. Sed contempto patre ſanctæ conuerſationis habitum quæſiuit, ac ſuſcepit. Qua ex re factum eſt, vt eam pater ſuæ ſubſtantiæ exhæredem faceret, nihilque illi aliud niſi ſex vncias vnius poſſeſſiunculæ largiretur: eiuſque exemplo prouocatæ cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ conuerti, atque omnipotenti Deo dedicata virginitate ſeruire. Quadam verò die Eleuterius Abbas vir vitæ venerabilis ad eam gratia exhortationis atque ædificationis acceſſerat, & cum eadem verba Dei colloquens ſedebat, tum repentè ex eodem fundo quem in ſex vncias à patre perceperat, cum xenio ruſticus venit. Qui dum ante eos aſſiſteret, maligno ſpiritu correptus cecidit, fatigarique nimis ſtridoribus atque balatibus cœpit. Tunc ſanctimonialis fœmina ſurrexit, atque irato vultu magnis clamoribus imperauit eidem dicens: Exi ab eo miſer: exi ab eo miſer. Ad cuius vocem mox per os vexati diabolus reſpondit dicens: Et ſi de iſto exeo, in quem intrabo? Caſu autem iuxta porcus paruulus paſcebatur. Tunc ſanctimonialis fœmina præcepit dicens: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredere. Qui ſtatim de homine exiuit. Porcum quem iuſſus fuerat inuaſit occidit,& receſſit. (Ibidem cap.21.l.3.

EXEMPLVM III.

Dæmones de tentatis fratribus Pachomius audiuit colloquentes.

Referebant nobis ſancti patres de eodem beatiſſimo patre Pachomio, qui fuit (vt diximus) multorum monaſteriorum in regione Tabenneſiotarum præpoſitus, quoniam frequenter dicebat fratribus: quia, ſicut teſtis eſt mihi Dominus Deus, ſæpe audiui immundos ſpiritus dæmonum loquentes inter ſe diuerſas ac varias artes ſuas, quas contra ſeruientes Deo, & maximè contra monachos habent. Quidam enim ex eis dicebat, quoniam ego contra duriſſimum hominem certamen habeo, & quoties ei immitto peruerſas cogitationes, ille ſtatim ſurgit, & proſternit ſe in orationem cum gemitu orãs ſibi adeſſe diuinum auxilium: ego autem illo exurgente cum grandi confuſione ab ipſo egredior. Item alius dæmon dicebat, ego ad illum quem obſeruo cùm ei cogitationes in corde miſero, conſentit, & ſuſcipit, & facit eas. Sæpe enim exardeſcere eum in iracundiam facio, & in contentiones, rixæ, & pigritiam orationis, & dormitationem in pſalmodia, & non contradicit mihi. Ideoque fratres mei dilectiſſimi ſemper oportet vt cuſtodiatis ſenſum, & animum veſtrum inuocantes nomen Domini noſtri. (Ex lib. Sententiarum Patrum §. 34.

EXEMPLVM IV.

Dæmones orantes fratres vidente Machario multipliciter illuſerunt.

Qvodam tempore nocte in ſpecie monachi dæmon ad oſtium cellulæ ſancti Macharij pulſauerat, dicens: Surge Abba Machari, & eamus ad collectam vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus falli non potuit, intellexit enim diaboli fallaciam, & ait: O mendax, & veritatis inimice, quid tibi conſortij, quid tibi ſocietatis eſt cum collecta & cõgregatione ſanctorum, At ille ait: Latet ergò te Machari, quod ſine nobis nulla collecta agitur, nulla congregatio monachorum? Veni tu denique, & videbis ibi opera noſtra. Dixit autem Macharius: Imperet tibi Dominus dæmon immunde. Et conuerſus ad orationem petijt à Domi-

Domino vt sibi ostenderet si hoc verũ esset quod gloriatus est dæmon. Abijt ergò ad collectam vbi à fratribus vigiliæ celebrabantur, & iterum in oratione Dominum deprecabatur, vt ei veritatem verbi huius ostenderet. Et ecce vidit per totam Ecclesiam quasi paruulos quasdã Pueros æthiopes nigros discurrere huc atq; illuc, & velut volitando deferri. Discurrentes autẽ illi æthiopes pueri singulis quibusq; fratribus in oratione positis, atque psallentibus illudebant: etsi cui de eis oculos duobus digitis compressissent, statim dormitabat: si cui verò in os misissent digitum, oscitare eũ faciebant. Item post psalmum cum ad orandum se proiecissent fratres, percurrebant iterum singulos, & ante alium quidem iacentem in oratione quasi in mulierum speciem vertebãtur, ante alium quasi ædificantes, aut apportãtes aliquid, aut diuersa quæq; agentes apparebant: & quæcunque dæmones quasi ludentes formassent, hęc orantes illi in cordis suis cogitatione versabant. Ab aliquantis tamen fratribus, vbi aliquid horum cœpissent, quasi violenter repulsi præcipites deijciebantur, ita vt nec stare ante eos, aut transire auderent, Alijs etiam iuxta ceruices & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macharius, grauiter ingemuit, & lachrymas profundens ad Dominum, dixit. Respice Domine, & ne sileas neque mitigeris Deus: sed exurge, & dispergantur inimici tui, & fugiant à facie tua, quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem autem examinãdæ veritatis gratia seorsum euocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diuerso habitu, & varijs imaginibus ludentes, requirit ab eis, si in oratione, vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuersa, quæ vnicuique per dæmones imaginata viderat. Et singuli eorum ita cõfitebantur in corde suo fuisse cogitationes; sicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum est, quod omnes malę, & superfluæ, ac vanæ cogitatiões, quæ vel Psallentibus, vel somniorum, aut orationum tempore occurrunt, quasque vnusquisque in corde conceperit, illusione & instinctu dæmonum fiãt. Nam ab his qui omnia custodia seruant in timore, & amore Dei cor suũ, illi tenebrosi æthiopes & hæ, quas immittunt, cogitationes repelluntur. Christo enim mens coniuncta, & pręcipuè tempore orationis intenta, nihil malum, nihilq; superfluum recipit. (Ibidem §. 39.

EXEMPLVM V.

Dæmon animas in cælum volare volentes in specie gigantea prohibuit.

Etiam hoc referebat nobis Cronius quia nocte quadam, dum verbum Dei prolixius nos doceret sanctus pater Antonius: hoc intulit dicens, quia per annum integrum oraui, vt reuelare mihi dignaretur per gratiam suam Dominus locum iustorum & Peccatorum. Et vidi excelsum quendam gigantem vsque ad nubes pertingentem, manus extensas habẽtem, & super eum stagnum velut mare, & ignis flammabat, feruebatque velut caldaria, & videbam animas specie auium vorantes, & quantæcũque quidem superuolabant manus eius, & caput, saluabantur, & vsque ad cælum perueniebant; quantæ autem vsque ad manus eius peruenissent nõ valentes superius volare, percutiebat eas manibus suis, & allidebat, cadebantque in stagnum feruens. Audiui quoque vocem dicentem mihi has esse animas peccatorum, nam illas quæ gigantem illum superuolant, ipsas esse animas iustorum, quas pondus peccati non grauat, & ideo possunt ad altiora conscendere, quæ in paradiso Dei saluantur. Aliæ autem sunt peccatorum

catorum quæ in infernum demergũtur, quia non egerunt pœnitentiam dum in corpore erant, vt indulgentiã peccatorum vel criminum suorum à Christi Domini pietate mererentur accipere: nũc autem traduntur ad infernorum tenebras, vbi est fletus, & stridor dentium pre nimietate pœnarum æternarum. (Palladius vita 27.

EXEMPLVM VI.

Luxuriantem filium suum Innocentius Abbas à dæmonio postulauit possideri.

BEatus Innocentius presbyter in monte Oliueti fuit: iste simplex supra modum erat. Nam in palatio clarus in militia fuit. Veruntamẽ inito imperij Constantini abrenunciauit seculo cum vxore sua. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum, militãtem. Hic instinctu diaboli peccauit cum filia presbyteri. Quod cum audisset pater eius Innocẽtius, orauit Dominum, dicens: Domine Deus amator castitatis da ei talem correptionis spiritum, vt iam non inueniat tempus peccandi in carne sua: melius existimans vt magis dæmonio vexaretur, quam luxuria. Quod & factum est. Nam vsque nunc in monte Oliueti ferro vinctus tenetur, quia vexatur ab immundo spiritu crudeliter. (Ibid. vita 103.

EXEMPLVM VII.

Tentationibus monachum ad lapsum impellens dæmõ à principe suo multo honore & laude præ cæteris afficitur & magnificè coronatur.

DIcebat quidam de Thebeis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum, & narrabat, cum paruulus sederem in templo, & vidissem patrem meum frequenter ingredi, & sacrificia offerre idolo, semel occultè post ipsum intraui, & vidi sathanam sedentem, & omnem militiam eius astantẽ ei, & ecce vnus de principibus eius, veniens adorauit eum. Cui diabolus dixit: Vnde venis tu? Et ille respondit: In illa prouincia eram, & suscitaui illic bella, & perturbationes plurimas, & effusiones sanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et diabolus interrogauit. In quãtum temporis hoc fecisti? Et ille respõdit: triginta diebus. Et diabolus iussit eum flagellari, dicens: Tanto tempore hoc solum fecisti: Et ecce alius veniens adorauit eum, & ipse dixit: Vnde venis tu? Et respondit dæmon: In mari eram, & suscitaui commotiones, & dimersi naues, & multos homines occidens veni nũciare tibi. Et dicit ei diabolus. Quãto tempore hoc fecisti? Et ille respondit: Sunt dies viginti. Et hunc similiter iussit flagellari. dicẽs: Quare tantis diebus, hoc solũ fecisti? Et tertius veniens, adorabat eum. Dixit autem & huic: Et tu vnde venis? Et respõdit: In illa ciuitate fui, & dũ ibi fierẽt nuptiæ excitaui lites, & multas effusiones sanguinis feci, insuper & ipsum sponsum occidi, & veni nũciare tibi. Et dixit ei, quantis diebus hoc fecisti? Et respõdit, decem. Iussit aũt & hunc qui moras fecerat, flagellari. Venit aũt & alter adorare eum, & dixit ei: Vnde venis? Et respondit: In eremo eram, & ecce xl. anni sunt quod impugno monachum quendam, & vix nocte vna præualui vt facerem eum fornicari. Quod diabolus audiẽs surrexit & osculatus est eũ, & tollens coronã, quam ipse habebat, posuit in capite eius, & fecit eũ sibi considere, dicens: Magnam rem & fortem egisti. Et hoc ego cum vidissem, vel audissem, dixi intra memetipsum: Valdè magnus est ordo monachorum. Et ita placuit Deo salutem donare mihi, & ingressus sũ, & factus sum monachus. (Ibidem numer. 17.

EXEMPLVM VIII.

Pertinax ad consilia seniorum iuuenis, ab aquila ducitur, sed postmodum à dæmone miser seducitur.

Qvidam secularis erat adolescens habens patrem, & desiderabat fieri monachus, & dum multum supplicatur patri suo, vt dimitteret eum conuerti, non acquiescebat, post modũ rogatus à fidelibus amicis vix adquieuit. Et egressus frater ille adolescens introiuit monasterium, & factus monachus cœpit omne opus monasterij perfectè perficere, & ieiunare quotidiè. Cœpit etiã & biduanas abstinere, similirer autem semel in hebdomada reficere: videbat eum abbas eius, & mirabatur, & benedicebat Dominũ in abstinentia, & labore ipsius. Contigit autem post aliquod tempus, cœpit frater ipse supplicare abbati suo, dicens: Rogo te, abba, vt dimittas me, & viduam in eremum. Dicit ei abbas: Fili noli hoc cogitare, non potes sufferre talem laborem propter tẽtationes diaboli, & versutias eius. Et si contigerit tibi tentatio, non inuenies ibi qui te consoletur à perturbatione inimici, quæ tibi illata fuerit. Ille autem cœpit amplius rogare, vt eum permitteret abire. Videns autem Abbas eius, quia eum retinere non poterat, facta oratione dimisit eum. Postmodum dicit abbati suo: Rogo te abba, vt concedas mihi iter quo pergere debeam. Et ordinauit cum eo duos monachos, & abierũt cum eo. Ambulantibusque eis per eremum vnam diem & alteram defecerunt præ æstu, & proijcientes se in terram iacebant, & soporati modico somno, ecce aquila venit, percutiensque eos alis suis præcessit procul, & sedit in terra, & euigilantes aquilam viderunt, & dixerunt ei. Ecce angelus tuus, surge, & sequere eum. Et surgens, valedicensque fratribus sequebatur eum, & venit vbi stabat aquila ipsa. Quæ mox surgens volauit vsque ad vnum stadium, & iterum sedit. Similiter sequebatur eam frater ille, & iterum volauit, & sedit non longè; Factum vero est hoc per horas tres. Post modum autem dum sequeretur eam, diuertit ipsa aquila in dextram partem sequentis se, & non comparuit. Frater vero nihilominus sequebatur eam. Et respiciens vidit arbores palmarum, & fontem aquæ, & speluncam, & dixit: Ecce locus, quem mihi parauit Dominus. Et ingressus cœpit sedere, in ea sumens cibum dactylorum, & de fonte aquæ bibens. Et fecit prædictus frater ibidem annos sex neminem videns. Et ecce vna die venit ad eũ diabolus in similitudine cuiusdam abbatis senioris habens vultum terribilẽ. Videns autem eum frater ille timuit, & procidens in orationem surrexit, & dicit ei diabolus. Oremus iterũ frater, & cum surrexissent dixit diabolus: Quantum temporis habes hic? Et respondit: Habeo sex annos. Dicit ei dæmon. Ecce te vicinum habui, & nõ potui cognoscere, nisi ante dies quatuor, quod hic habitares, & ego non lõgius à te habeo monasteriũ, & ecce anni sunt vndecim quod de monasterio non exiui nisi hodie quia cognoui quod hic mihi in vicino habitares, & cogitaui mecum dicens: Vadam ad hominẽ Dei istum, & cum eo conferam quod potest pdesse saluti animæ meæ: Et hoc dico, frater, quia nihil proficimus sedentes in cellis istis, quia corpus & sanguinem Christi nõ percipimus, & timeo ne efficiamur exteri ab eo, si nos ab hoc mysterio elõgauerimus. Sed tibi dico, frater, ecce hinc tribus miliaribus est monasteriũ habens presbyterũ, eamus ergo dominico die, aut post duas hebdomadas, & accipiamus corpus & sãguinẽ Christi, & reuertamur ad cellas nostras. Placuit fratri illa suasio diabolica, & veniẽte die dominico: ecce diabolus

venit.& dicit: Veniamus, quia hora est. Et exeuntes perrexerunt ad prædictum monasterium vbi ille presbyter erat, & ingressi monasterium, misetunt se in orationem. & exurgens ab oratione frater ille respiciēs non inuenit qui adduxerat eum eò. & dixit: Vbi putas perrexit? Num ad commune necessarium ambulauit? & cum diu sustineret, non venit. Postmodum autem exiens foras requirebat eum, & cum non reperisset, dixit ad fratres loci illius, interrogans eos: Vbi est abbas senex ille qui mecum ingressus est in Ecclesiam? Et dicunt ei: Nos neminem vidimus alium nisi te tantū? Tunc cognouit frater ille quia dæmon fuisset, & dixit: Vide qua argutia diabolus eiecit me de cella; sed tamē non pœnitet me, quia ad opus bonū veni. Percipio corpus & sanguinem Christi, & sic reuertar in cellam meā. Et post missas volentem reuerti, tenuit eum abbas monasterij illius, dicens: Nisi refeceris non dimittemus te. Et cum percepisset cibum, & regredi vellet in cellam suam, ecce iterum venit diabolus in similitudine cuiusdam iuuenis sæcularis, & cœpit eum respicere à summo capite vsque ad pedes, & dicere, ipse est iste, non est hic, & cœpit eum considerare. Et dixit ei frater: Quem sic respicis? At ille ait: Puto non me cognoscis? Tamen post tantum tempus quomodo me habes cognoscere? Ego sum vicinus patris tui filius illius. Quomodo autem? non est dictus pater tuus tali nomine. sic & mater tua tale nomē non habuit? & tu? sic non vocaris? & mancipia illa & illa sic non sunt dicta? Mater verò tua, & soror tua ante tres annos mortuæ sunt. Pater autem tuus modo defunctus est, & te fecit hæredem, dicens: Cui habeo dimittere substantiam meam, nisi filio meo viro sancto qui reliquit sæculum, & abijt post Deum. Ipsi dimitto omnia bona mea. Modò autem qui timet Deum, & scit vbi est dicat, & veniens distribuat, & eroget ea pauperibus pro anima mea & sua, & perrexerunt multi requirentes te, & minimè inuenerunt. Ego autem veniens ex occasione propter quoddam opus, te hic cognoui esse. Vnde non facias moras, sed veni, & vende omnia, & fac secundum voluntatem patris tui. Respondens frater ille dixit: Non necesse habeo reuerti ad sæculum. Dicit ei diabolus: Si non veneris, & deperierit substantia illa, in conspectu Dei tui exinde reddes rationem. Quid enim mali tibi dico, vt venias, & eroges eas pauperibus, & egenis quemadmodum bonus dispensator, vt non à meretricibus & male viuentibus extricetur quod pauperibus dimissum est? Aut quid onerosum est, vt venias, & facias eleëmosynas secundum voluntatem patris tui pro anima eius, ne bona sudore eius parta, quorum tu hæres constitutus es, in manus dissipatorum perueniant, & postea reuertaris in cellam tuam? Quid multa, suadens fratrem deposuit in sæculum, & veniens cum eo vsque ad ciuitatem, reliquit eum. Voluit autem frater ille ingredi domum patris sui tāquam iam defuncto eo, & ecce ipse pater eius viuus egrediebatur, & videns eum, non cognouit. Et ait ad eum, quis es tu? Ipse verò turbatus nihil poterat respondere. Et cœpit eum iteratis verbis pater eius interrogare, vnde esset. Tunc cōfusus dixit ei: Ego sum filius tuus. Et ait illi: Vt quid reuersus es: Qui erubescens dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reuerti, quia desiderabam te: & remansit ibi. Et post aliquantum temporis incurrit fornicationem, & multis supplicijs afflictus à patre suo, infœlix ipse aliquam non egit pœnitentiam, sed remansit in sæculo. (Ibidem nu. 29. & 30.

EXEM-

EXEMPLVM IX.

Dæmon in forma Christi senem humilem & deuotum decipere non potuit.

NArrauerunt de quodam sene, quia sedens in cella sua,& sustinens tentationes, videbat dæmones manifestè, & contemnebat eos. Cùm autem diabolus videbat se vinci à sene, venit & ostendit se ei, dicens: Ego sum Christus. Videns autem eum senex clausit oculos suos. Et dixit ei diabolus: Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos? Et respondens senex, dixit ei: Ego Christum hic nolo videre, sed in alia vita. Audiens autem diabolus, non comparuit. (Ibidem nu. 37.

EXEMPLVM X.

Dæmon cum pluribus ampullis fratres tentaturus perrexit.

ABBAS Macharius habitabat in loco nimis deserto, erat enim solus in eo solitarius. In inferiori verò parte erat alia solitudo in qua habitabant plurimi fratres. Obseruabat autem senex ad iter, & vidit Sathanam venientem in habitu hominis, vt trãsiret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica linea indutus, valdè vetusta,& tota perforata, & per omnia foramina eius pendebãt ampullæ. Et dicit ei senex: Ohe maior quo vadis? & ille dixit: Vado commouere fratres. Senex autem dixit ei: Ad quid tibi ampullas istas? & dixit: Gustum fratribus porto. Et dixit ei Senex: Et totas cum gustu portas? Et respondit: Etiam, vt si vnum alicui non placeat, offeram aliud: si autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, vt modis omnibus vel vnum placeat eis. Et cum hæc dixisset, transijt: & obseruabat senex custodiẽs vias donec ille iterũ remearet. Et cum vidisset eum senex, dicit ei: Saluus sis. Et respondit: vbi mihi salus: Et dixit ei senex: Quare? Et respõdit: quia modo omnes sanctificati sunt, & nemo mihi adquiescit Et dixit ei senex: Neminem ergò habes amicum? Respondit: Vnum tantum habeo fratrem ibi, ipse mihi solus acquiescit, & quando videt me, conuertitur ad me velut ventus. Senex verò ei: Et qui vocatur ille frater? Respondit ei: Theopentus. Et cum hæc dixisset, transijt. Surgens autem abbas Macharius, perrexit ad inferiorem eremum. Quod cum vidissent fratres, acceperunt ramos palmarum,& occurrerunt ei obuiam, & singuli eorum parabant cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autẽ inquirebat, quis inter eos Theopẽtus vocaretur in loco isto: & inueniẽs eũ, intrauit in cellã eius. Theopẽtus verò suscepit eum cũ gaudio. Cum ergò cœpissent secretè loqui, dixit ei senex Quomodo circa te est frater. Et ille dixit: Interim orationibus tuis bene. Dixit ei senex: Non impugnant te cogitationes? Et ille dixit- Interim bene sum erubescebat enim dicere. Et dixit ei senex: Ecce quot annos habeo in conuersatione loci istius, & omnes honorant me & tamen in hac senectute mea infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theopentus, dicẽs: Crede abba, quia & mihi. Senex autem simulabat & alias cogitationes esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo ieiunas? & dicit: Ad nonam. Et dicit ei senex: Ieiuna vsque ad vesperam, & abstine, & commenda Euangelia, vt memoriter retineas ea, sed & alias residuas ex animo meditare scripturas: & si tibi ascenderit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim Dominus adiuuabit te. Et corrigens senex fratrem illam,

illum, reuersus est in solitudinem suam. Et cum obseruaret, vidit iterum dæmonem illum, & dicit ei: Quo vadis iterum? Et ille respondit commouere fratres. Et abijt. Dum autem reuerteretur, dicit ei senex: Quomodo sunt fratres illi? Et respondit ille: Malè, Senex autem dixit: Quare? Et ille respondit? Quia toti sancti sunt: & maius malum, quia & vnum quem habui amicum & obedientem mihi, etiam & ipse nescio tamen subuersus est, & nec ipse mihi adquiescit iam, sed omnibus sanctior factus est. Et propterea iuraui me iam non calcare locum illum, nisi post longum tempus: & hoc dicens, transijt, relinquens senem. Sanctus verò senex intrauit in cellam suam, adorans & gratias agens Deo. (ibidem n. 11. Vide etiam tit. Angelus exemplo 7.

EXEMPLVM XI.

Indiscretus pater diabolica suasione seductus discipulum interimere tentauit.

QVID etiã de illo commemorẽ, cuius nominis, quia adhuc superest, nolumus facere mentionem: qui dum longo tempore dæmonem suscepisset in angeli claritate, reuelationibus eius innumeris sæpè deceptus, credidit internuncium esse Iustitiæ. Nam exceptis his, etiam per omnes noctes in cella eius lumen absque vllius lucernæ præbebat officio. Ad extremum iubetur à dæmone, vt Deo filium suum, qui cum eo pariter in monasterio commanebat, offerret: vt scilicet hoc sacrificio Abrahæ patriarchæ meritis æquaretur. Cuius in tantum est persuasione seductus, vt parricidium opere fecisset, nisi eum videns puer cultrũ extra consuetudinem acuendo præparare, & vincula, quibus eum velut oblaturus ad immolandum constringere disponebat, inquirere, præsagio sceleris futuri perterritus aufugisset. (Cassianus collat. 2. de discretione c. 7.

EXEMPLVM XII.

Dæmon Rathbodum regem pulchra sibi mansione promissa decepit.

QVIDAM Rathbodus nomine rex Frisiç quomodo à diabolo deceptus fuerit narrat. Ouo puer Frisius à S. VVulfrãno à morte liberatus, quod cum apparuisset ei diabolus in Angelũ transfiguratus, caput opertus diademate aureo, & gẽmis, & veste aureo contexta. In quem cum Rathbodus intenderet, dixit ad eum diabolus: Virorum fortissime, quis ita seduxit te vt à cultura deorum velis recedere? Noli hoc facere, sed mane in his quæ didicisti, & venias ad domos aureas, quas tibi æternaliter proximè sũ daturus. Cras igitur accerse VVlfranũ doctorem Christianorum, & ab eo quære quænam sit illa mansio æternæ claritatis quam tibi pollicetur: quàm cum monstrare nequiuerit, vtriusque partis mittantur legati, & ego ero dux itineris, & demonstrabo domum auream, & mansionem pulcherrimam quam tibi promitto. Euigilans Rathbodus narrauit cuncta sancto VVulfranno. Qui dixit illusorem diabolum sibi velle illudere. Respondit dux se futurum christianũ si illa pulchra mansio demonstraretur sibi à Deo suo. Mittitur ergò statim quidam Friso ex parte ducis, & quidam diaconus ex parte sancti VVulfrãni: qui cum paululum ab oppido processissent, obuium habuerũt quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properate citò. Nã monstrabo vobis pulcherrimam mansionem Rathbodo duci præparatam, Illi autem pergentes viam latissimam, & loca ignota,

gnota, viderunt quandam viam diuer sorum generibus marmorum polito opere decoratam, videruntque à longè domum quasi auream, & peruenerunt ad plateam, quæ ante domum erat, quasi auro in gemmis stratam, intrantesque domum, viderunt domum miræ pulchritudinis, & incredibilis splendoris, & in ea thronum miræ magnitudinis. Tunc ductor itineris ait illis: Hæc est mansio præparata Rathbodo duci. Ad hæc diaconus obstupescens ait: Si à Deo facta sunt ista, perpetuo maneant; si à diabolo, cito dispareant. Et cum signaret se signo sanctæ Crucis, ductor ille transijt in diabolum, & domus aurea in lutum. Remansitque diaconus, & Friso in medio locorum palustrium, quę plena erant longissimis virgultis & carectis. Triduoque immensi itineris conficientes iter, reuersi sunt ad oppidum, & ducem mortuum inuenerunt. Narrauerunt quæ viderant sancto VVulfranno, Friso autem baptizatus est, qui dicebatur Ingomarus, vel Cuningus, qui & secutus est sanctum VVulfranum ad monasterium Fontenellæ. (Vincentius spec. histor. lib. 23. cap. 146. Vide etiam tit. Bona iniustè acquisita exemplo 2. Et tit. Anima.

EXEMPLVM XIII.

Dæmon in specie monialis nisus est militem longioris vitæ promissione decipere.

ERat quidam nobilis in VVestphaliæ partibus, vir armis strenuus, & præpotens inter suos. Hic nocte quadam per siluam terribilem trãsiens, audiuit vocem mulieris quasi in vicino cantantis. Et dixit suis: Estnè quis vestrum qui mecũ vadat mulierem videre cantantem? Omnibus ergò simulantibus & dissimulãtibus, & prohibentibus illum, perrexit solus, & inuenit stantem sub arbore quasi nigram monialem extensis in cœlum manibus cantantem. Quam cum interrogasset quid ageret, respõdit: Hic laudo Deum meum. Credens autem ille aliquem sanctorum esse, rogauit eam, dicens: Dic mihi obsecro quid futurum est mihi? Et illa: Multa, inquit, mala fecisti, & adhuc facies, & deuictis inimicis tuis crucẽ transmarinam suscipies, transfretabis, & in Christi seruitio morieris. Ad hæc verba gauisus ille, recessit. Et, vt illi prædictum est, facta cæde hominum, inimicos deuicit. Qui cum præstolaretur crucis signationem, vt trãsfretaret, incidit in acutissimam febrem. Rogantibus ergò & consulentibus physicis & amicis, vt confiteretur peccata, & pœniteret, communicaretque se Ecclesiasticis sacramentis, quia ei periculum imminere videretur, noluit ille, nullo modo reputans se moriturum. Cumque super hoc physici mirarentur, fratrem illius carnalem magnæ indolis clericum mandauerunt. Cui fratris periculum intimantes, super salute animæ illius admonendum instantius consulebant. Mox ad fratrem ingressus clericus, arguit periculosius infirmantem. Cui ait miles: Et tu, vt alij, stultus instas mihi, qui optimè scio, quod modò nequaquam moriar. Cui clericus cum lachrymis dixit: Et vnde hoc habes frater charissimè? Et ille tandem: Sic & sic dictum est mihi, quod crucem accepturus sum & in terra sancta moriturus in Christi seruitio. Ad hæc verba frater eius tactus dolore cordis intrinsecus: Verè, inquit, frater charissime ille antiquus hostis diabolus tuo nũc insidiatur calcaneo, qui mẽdacio suo te nũc nititur decipere moriturũ. Age ergo salutis causam, & pœnitere, & impleas quæ rogaris. Nec mora: decũbens petit aduocari presbyterum, postulat veniam, crimina cõfitetur, statuit testamentum, recepit corpus Christi, inungitur, exhalat spiritum, & si-

& ficut credimus ab infidijs dæmonū liberatur. Nec diu postea, defuncti frater clericus, bonitatem Christi in fratre mortuo recognoscens. Prædicatorum ordinem intrans, multa cōstantia seculum dereliquit. (Cantip. de Apibus lib. 2. cap. 27. parte 61. Vide etiam tit. Culpa exemplo 2.

EXEMPLVM XIIII.

Dæmon pastorem bonum primò prophetia mortis, deinde alijs pluribus tētationibus decipere laborauit,

ERat quidam sacerdos admodum religiosus, & ob vitæ meritum multis dilectus in partibus nostris parochiam regens. Inuidens gratiæ eius mille artifex diabolus, nolebat eum apertis tentationibus molestare, sperans illum sub specie boni ad suum consilium efficacius inclinare. In angelum lucis se transfigurans minister ille tenebrarum, ostendit se sacerdoti, & ait: Amice Dei, missus sum ad te. nunciare quæ ventura sūt, atque euenient tibi. Præpara etenim te, quia hôc anno morieris. Sacerdos autem, nullam habens de angelo malo suspicionem, sed ita credens esse futurum vt prædixerat, cœpit se diligenter quasi ad mortem præparare, conscientiam per confessionem mūdare, corpus ieiunijs, vigilijs, assiduisque orationibus castigare, annonem suam cum supellectili egentibus erogare. Cumque multi ab eo quærerent, cur tā indiscretè sua distraheret, vni illorum sub typo confessionis causam aperuit, dicens: Angelus Domini reuelauit mihi quod hoc anno moriturus sum. Ille verò, cum hoc minimè posset celare, alteri cuidam sibi familiari dixit, sicque per eum ad notitiam totius parochiæ peruenit. Anno completo, sacerdos non est mortuus, & inuentus est falsus propheta diabolus. Et quia electis omnia cooperantur in bonum, in eo in quo vir sāctus videbatur à diabolo deceptus, est promotus. Nimis etenim de tam dolosa circumuentione erubescens, propter homines ad quos verbum peruenerat, nec habens vnde viueret, seculum cum parochia deseruit, & in quadam domo ordinis nostri, cuius nomen excidit, se conuertit. Facto eo nouitio, iterum diabolus adfuit, & huiusmodi verbis prædictum dolum palliauit: Ne turberis, inquit, homo, quod mortuus non es, vt prædixi, quia Deus sua prouidentia vitam tuam, distulit ad multorum ædificationem. Missus sum ab illo, vt tibi assistam, instruam & custodiam. Et credidit ei ille, Circa quem diabolus frequenter versabatur & semper, sicut postea notauit, ad ea quæ ad commodum carnis sunt eum hortabatur. Cum eum feruor quandoque impelleret amplius: orare, vigilare sine manibus laborare, arguit eum, dicens: Discretio mater virtutum est, diu adhuc poteris viuere. & ideo tibi debes parcere, vt possis Deo diu seruire. Quando lapidē leuare volebat maiorem, iterum dicebat: Nimis est magnus. Leua istum; Cum factus esset monachus, ait? Roga priorem, vt concedat tibi ire ad singulares labores, quatenus liberius vti possis colloquio meo & ego tuo. Et licentiauit ei prior, vt causam cognouit. Nocte quadam volens diabolus dolum diu protractum perducere ad effectum, intempesta nocte ad lectum monachi accessit: Dominus, inquiens, vult remunerare magnos tuos labores, vade ad cameram priuatam, & in tali trabe zona tua suspendas te, vt sic m rtyrem recipiat te. Audito hoc verbo, monachus expauit, & contra diabolum crebrius spuens, clamauit: Recede inique à me recede, modo noui quis sis. Et signans se, fugauit illum. Statim surgens ad lectum prioris accessit, & dormientem excitauit, signū ei faciens cōfessionis, illo innuente, vt expectaret vsque mane, cum non acquie-

acquiesceret, surrexit atq; cum eo capitulum intrauit. Mox se monachus prosternens ad pedes prioris, cōfessus est, qualiter à diabolo sub angeli specie sit multo tempore deceptus, & per consilium suspendij à se deprehensus. Confessus est & alia peccata sua. Cui cum prior aliquam pœnitentiam iniunxisset, & vt de cętero cautior foret monuisset, ad lectū suum redijt. Monachus vero ob necessitatem naturæ priuatam ascendens, dum in vna sedium sederet, dæmonem per confessionem exacerbatum cum arcu extēto, sagittaque imposita contra se vidit stantem, & clara voce dicentem: Malo tuo confudisti me, ecce ideo nunc occidam te. Cui cum ille respōderet: Vade maledicte, iam non timeo te: ad signum crucis euanuit, sicque per virtutem confessionis liberatus amplius dæmonem non vidit. (Ex lib. miraculorum Cæsarij.

EXEMPLVM XV.

Dæmones castaldi Domini verberarunt sanctum Franciscum apud dominum Hostiensem manentem, vnde propter fratrum ædificationem recedere voluit.

QVodam tempore beatus Franciscus iuit Romam, & visitauit Dominum Hostiensem. Et cum stetisset aliquibus diebus cum eo, visitauit etiam dominum Leonem Cardinalem, qui erat beato Francisco valdè deuotus, & quia tunc erat tempus hyemale, & omnino ineptum ad ambulandum, propter frigus, & ventos, & pluuias, rogauit eū, vt diebus aliquot maneret cum ipso, & vice vnius pauperis victum ab eo reciperet cum alijs pauperibus, qui in domo sua quotidie comedebant. Hoc autem dixit, quia sciebat beatum Franciscum semper velle recipi tanquam pauperculū, vbicumq; hospitaretur: licet Dominus Papa, & Cardinales cum maxima deuotione & reuerentia ipsum reciperent, & venerarentur vt sanctum. Et adiecit: Dabo tibi bonam domum remotam, vbi poteris orare, & comedere, si volueris. Tunc frater Angelus Tancredi, qui erat vnus de duodecim primis fratribus, qui etiā morabatur cum dicto Cardinali, dixit beato Frācisco: Frater, est hic prope quædam turris speciosa valde, & remota, vbi poteris tanquam in eremitorio permanere; quam cum vidisset beatus Franciscus, placuit sibi, & reuersa ad dominum Cardinalem, dixit ei: Domine, forsitan manebo apud vos per aliquos dies. Et gauisus est valde dominus Cardinalis. Iuit ergo frater Angelus & parauit in turri locum pro beato Francisco, & socio eius. Et quia beatus Franciscus nolebat inde descendere, quamdiu maneret apud Cardinalem, nec volebat aliquem intrare ad ipsum, promisit & ordinauit sibi frater Angelus quotidie portare sibi & socio victum. Cumq; iuisset illuc beatus Franciscus cum socio suo, in prima nocte, quando volebat ibi dormire, venerunt dæmones, & ipsum fortiter verberarunt. Et aduocans socium suum, dixit ei: Frater verberauerunt me dæmones valde fortiter, & iam volo, vt maneas iuxta me, quia timeo stare solus: & nocte illa mansit iuxta eum socius eius. Nam totus tremebat beatus Franciscus, sicut homo qui patitur febrem. Vnde per totam noctem vigilauerunt ambo. Interim dicebat beatus Franciscus socio suo. Quare verberauerunt me dæmones? & cur data est illis potestas à Domino nocendi mihi? Et ait. Dæmones sunt castaldi. Id est, prętores siue excutores iustitiæ Domini nostri. Sicut enim potestas mittit castaldum suum ad puniendum illū, qui peccauit, sic Dominus per castaldos, scilicet per dæmones, qui in hoc mundo sunt eius ministri, quēcūq; diligit, corrigit & castigat. Multoties enim ignoranter

peccat etiam perfectus religiosus. Vnde cum non cognoscit peccatum suum, castigatur per diabolum, vt diligenter videat, & consideret interius & exterius ea, in quibus offendit, quia quos diligit Dominus de verò amore, in hac vita nihil eis relinquit inultũ. Ego verò per misericordiam & gratiã Dei, non cognosco me in aliquo offẽdisse, quod per confessionem & satisfactionem non emendauerim, imò ꝑ misericordiam suam hoc donum cõtulit mihi Deus quod de omnibus, in quibus placere, vel displicere sibi valeo, in oratione claram cognitionem recipio. Sed potest esse, quia per castaldos suos nũc me castigauerit, quia licet Dominus Cardinalis libenter mihi misericordiam faciat & corpori meo, sicut necesse recipere habet recreationem, fratres mei, qui vadunt ꝑ mundum, sustinendo famem, & multas tribulationes, & alij fratres qui morantur in eremitorijs & pauperculis domibus, cum audierint quod maneo apud Cardinalem, poterunt habere occasionem murmurandi aduersum me, dicentes: Nos sustinemus tot aduersa, & ipse habet consolationes suas: Ego autem teneor illis semper dare exemplum, quia ad hoc datus sum eis. Nam magis ædificantur fratres, cum maneo in pauperculis locis inter ipsos, quam in alijs, & magis patienter portant tribulationes suas, cum audiunt me idem tolerare. Hoc itaque fuit summum & continuum studium patris nostri, vt in omnibus præberet semper bonum exemplum, & alijs fratribus tolleret occasionem murmurandi de se. Et propter hoc sanus & infirmus tot & tãta passus est, quod quicunque fratres scirent, sicut nos qui cum eo fuimus vsq; ad diem mortis eius, quotiescunq; ea legerent, vel ad memoriam reducerẽt, nõ possent se à lachrymis continere, & omnes tribulationes, & necessitates cum maiori patientia & gaudio sustinerent. Descendit ergo beatus Franciscus summo manè de turri, & iuit ad Dominum Cardinalem, narrans ei omnia quæ sibi acciderant & quæ contulerat cum socio suo, imo etiam dixit ei: Homines me putant esse sanctum hominem, & ecce dæmones me de carcere eiecerunt. Et plurimum lætatus est Dominus Cardinalis cum eo. Veruntamen quia sciebat & venerabatur eum tanquam sanctum, noluit contradicere sibi, postquam ibi noluit permanere. Et sic beatus Franciscus valefaciens ei, reuersus est ad eremitorium de Fõte colũbarum iuxta Reate. (S. Bonauẽtura in vita S. Francisci cap. 6. Iacobus Episcopis Genuensis in vita S. Francisci. Vide etiam tit. Capitulum.

EXEMPLVM XVI.

Dæmoni homagium faciens pœnitentia & orationibus sancti Basilij liberatur.

LEgitur in vita sancti Basilij Cęsariensis Episcopi quod vir quidam venerabilis nomine Proterius filiam vnicam habebat, quam consecrare Domino disponebat. Sed diabolus humani generis inimicus hoc aduertens, vnum de seruis prædicti Proterij in amorem puellæ plurimum inflammauit. Verùm cum impossibile cerneret, vt ipse qui seruus erat in amplexus tam nobilis puellæ accedere posset, ad vnum de maleficis accessit, promittens ei multam pecuniæ quãtitatem si ad hoc eum iuuare vellet. Cui dixit maleficus; Hoc ego agere nõ possum, sed si vis mittam te ad Dominũ meũ diabolum, & si feceris ea quæ ipse tibi dixerit, desiderium tuum obtinebis. Et dixit iuuenis: Quæcũq; dixeris mihi, faciam. Ille ergo maleficus epistolam ad diabolum fecit, & eam per prædictum iuuenẽ in hæc verba transmisit. Quoniã quidẽ mi Domine oportet me festinanter & sollicitè quosq; à Christianorũ religione abstrahere, & tuæ adducere voluntati, vt pars tua quotidie multiplicetur. Misi tibi

tibi hũc iuuenem cupiditate in talem puellam exarſum, & poſtulo vt ſuum deſideriũ aſſequatur, vt & in iſto glorier, & alios tibi de cętero fideliùs valeam aggregare. Et dans ei epiſtolam dixit: Vade, & tali hora noctis ſta ſuper monumentum gentilis, & ibidẽ dæmones acclama, & hanc chartam in aëre exalta, & aderunt tibi ſtatim. Qui vadens dæmones inuocabat, & chartam per aërem eijciebat. Et ecce adeſt princeps tenebrarum vallatus multitudine dæmonum. Qui cùm epiſtolam perlegiſſet, ait ad iuuenem: Credis in me vt tuam compleã volũtatem? Qui ait: Credo domine. Cui diabolus: Et abnegas Chriſtum tuum? Qui ait: Abnego. Dixit ei diabolus: Perfidi eſtis vos Chriſtiani quia quãdo me opus habetis ad me venitis, quando autem deſiderium veſtrum aſſecuti eſtis, ſtatim me negatis, & ad Chriſtum veſtrum acceditis. Ille autẽ quia clementiſſimus eſt ſuſcepit vos. Sed ſi vis vt compleam tuam voluntatem, fac mihi manu tua ſcriptum; in quo te confitearis abrenunciare Chriſto & baptiſmati, & Chriſtianæ profeſſioni, vt meus ſis ſeruus, & mecum in iudicio condemnandus. Qui ſtatim manu propria ſcriptum fecit qualiter Chriſto abrenunciaret, & ſe ſeruituti diaboli manciparet. Continuò igitur diabolus accerſiuit ſpiritus qui erant ſuper fornicationem, ab ipſo ad tentandum homines deputati, iubens eis vt prædictam puellam accẽderent, & cor eius in amorem iuuenis inflammarent. Qui accedentes, cor eius adeo ſuccenderunt, vt puella ſe ad terram proijceret, & ad patrem lamentabiliter exclamaret. Miſerere mihi pater, miſerere mihi, quia durè torqueor propter amorem talis pueri noſtri. Miſerere pater viſceribus tuis, & paternum mihi amorem oſtende, & puerum quem amo, & pro quo crucior mihi coniunge. Sin autem poſt modicum mortuã me videbis, & pro me in die iudicij rationem reddas. Pater autem eiulans dicebat. Heu me miſerum, quid cõtigit miſeræ meæ? Quis meum theſaurum furatus eſt? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit: Ego te volebam cęleſti ſponſo coniungere, & per te ſaluari putabam, & tu in amorem laſciuiæ inſaniſti. Sine filia vt te ſicut diſpoſui Deo coniungam, ne ducas ſenectutem meam cum dolore ad inferos. Illa acclamabat dicẽs: Pater mi aut citò deſiderium meum comple, aut poſt modicum mortuam me videbis. Cũ aũt illa amariſſimè fleret, & quaſi inſaniret, pater eius in magna deſolatione poſitus & amicorũ conſilijs deceptus ſuam voluntatem compleuit, & eam puero in vxorem dedit, ac vniuerſam ſubſtantiam ei, tribuit dicẽs: Vade filia mea verè miſera. Cùm ergo ſimul permanerẽt iuuenis ille eccleſiam nõ intrabat, nec ſibi crucis ſignaculum faciebat, nec Deo ſe recommendabat. Vnde de hoc à nonnullis notatus qui vxori ſuæ dixerunt: Scis quia vir tuus quem tibi elegiſti Chriſtianus nõ eſt, nec eccleſiam ingreditur. Quod illa audiens vehemẽter extimuit, & humo ſe proſternens vnguilis ſeipſam diſcerpere cœpit & pectus ſuum tundere ac dicere: Heu me miſeram, cur nata ſum, & nata cõtinuò rapta nõ ſum? Cum ergo viro quæ audierat retuliſſet, & ille nequaquam rem ſic eſſe aſſereret, ſed omnino falſum quod ipſa audierat affirmaret, ait illa: Si vis vt credã tibi, ego & tu cras eccleſiam ingrediamur. Videns ille quod latere non poſſet, narrauit ei totum ordinem geſtæ rei. Quod illa audiens vehemẽter ingemuit, & ad beatum Baſilium properauit, eique omnia quæ viro ſuo & ſibi contigerant enarrauit. Baſilius autem puerum vocans, & omnia ab eo audiens dixit ei: Vis fili reuerti ad Dominum? Qui ait: Vtique Domine, ſed non valeo: quia diabolo ſum profeſſus, & Chriſtum abnegaui, abnegationis meæ ſcriptum feci, & diabolo ipſum dedi. Cui Baſilius: Non tibi ſit curæ.

Benignus est enim Dominus, & te pænitentem suscipiet. Et continuo apprehendens puerum signum crucis in eius fronte fecit, & ipsum per tres dies reclusit. Postea eum visitauit, & dixit: quomodo te habes fili? Qui ait: In magna sum Domine defectione, nec sufferre clamores eorum, & terrores seu dilapidationes possum, tenentes enim manuscriptum meum causantur dicentes: Tu venisti ad nos, non nos ad te. Dixit sanctus Basilius: Noli timere fili, tantummodo crede. Et dans ei modicam escam, faciensque signum crucis iterum eum reclusit, & pro eo orauit. Post aliquot dies iterũ eum visitauit, & dixit: Quomodo te habes fili: Qui ait: Pater à longe clamores eorum audio & minas, sed eos non video. Et dans iterum ei escam, & signans & claudens ostium abijt, & pro eo orauit. Et quadragesimo die rediens ait: Quomodo te habes? Qui respondens: Bene me habeo sancte Dei. Vidi enim te hodie in visu pugnãtem pro me, & diabolum vincentem. Post hoc eum educens omnem clerũ, & religiosos, & populum conuocauit, & omnes pro eo orare admonuit. Tenensq; manum pueri ducebat eum ad Ecclesiam. Et ecce diabolus cum multitudine dæmonum ad eum venit, & inuisibiliter apprehendens puerum conabatur eum rapere de manu eius. Et cœpit clamare puer: Sancte Dei adiuua me, & tanta eum improbus instantia aggressus est, vt etiam sanctum impelleret trahens puerum. Qui ait ad eum: Improbissime non sufficit tibi perditio tua, nisi & Dei mei tentes plasma? Diabolus autem dixit ad eum multis audientibus: Præiudicas mihi bona, ô Basilij. Tunc omnes clamauerunt Kyrie eleeison. Dixitque ad eum Basilius: Increpet te Dominus diabole. Qui ait: Præiudicas mihi Basili. Non abij ego ad eum, sed ipse venit ad me. Abnegauit Christum suum, & professus est mihi, ecce scriptum eius in manu habeo. Qui ait Non cessabimus orare donec reddas scriptum. Et orante beato Basilio, & tendente in cœlum manus, ecce charta per aërem delata ab omnibus visa venit, & imposita est in manus Basilij Quam ille suscipiens dixit puero: Cognoscis has litteras frater? Et ille: Etiam Domine. Manu enim mea scriptę sunt. Et frangẽs Basilius scriptum perduxit eum ad Ecclesiam, & dignum fecit eum sancto mysterio. Et bene instruens eum & regulam ei dans eũ reddidit mulieri. (In Vitis patrum part. 1. in vita S. Basilij cap. 5. & apud Surium to. 2. Vide etiam Contritio exemplo 10.

EXEMPLVM XVII.

Dæmon dat alapam fratri non inclinanti se cum cantaretur, Et homo factus est.

QVidam monachus quadam vice stetit in choro cum cantaretur. Incarnatus est de Spiritu &c. Et cùm alij fratres inclinarent ipse stetit cum erecto collo, & se non inclinauit. Adfuit diabolus dans ei alapam dicens: O monache ingrate, quomodo sic stas erecto collo? Cur non inclinas te cum fratribus? nonne audis quod cantatur, quod Deus propter te factus est homo; Si propter me miserum tantum fecisset, ego sibi in perpetuum inclinarem. (Auctor speculi.

EXEMPLVM XVIII.

Dæmones multi cellam vnius eremitæ inquietant, sed integram ciuitatem vnus regere conspicitur.

LEgitur in Vitis patrum quod quidam Eremita ductus est ab Angelo ad quendam locum vbi erat congregatio monachorum, & vidit maximam multitudinem dæmonum

volan-

volantium ad domum muscarum in omnibus officijs eorum. Veniens autem ad quendam locum ciuitatis, vidit in ciuitate vnum solum dæmonē satis ociosum supra portam ciuitatis. Quærenti autem vnde hæc esset? ait Angelus qui eum ducebat, quod omnes in ciuitate voluntatem diaboli facerent, & ideo vnus diabolus ad eorum custodiam sufficiebat. In Abbatia autem omnes diaboli resistebant, & ideo ipsos monachos tam multi dæmones impugnabant. Facit enim Lucifer id ꝙ prudens Imperator facere solet, qui si habet multos hostes sibi aduersantes, quos vincere cupit, & debellare, mittit ad eos multitudinem militum qui eos superare possint. Vbi vero victi sunt hostes & superati & deditionem iam fecerunt, promiseruntq; se imperata libenter facturos, vnum eis præficit, qui eos in obedientia & subiectione conseruet. Considerate quæso omnes Christiani cui Imperatori peccatores subiecti sunt, à quo defecerunt. Defecerunt à Deo glorioso, quo nihil sublimius, nihil præstantius, nihil generosius, nihil denique melius est, & subiecerunt se vilissimo & immūdissimo spiritui, quo nihil abiectius, nihil fœdius, nihil denique deterius est. Erubescite tandem diabolo parere, & ad Deum à quo defecistis redire, cui parere summa fœlicitas, summaque libertas est. (auctor speculi.

EXEMPLVM XVIII.

Dæmon post septemem tentationē Papam in fornicationem prostratum, scandalio eius pro signo victoriæ accepto suo principi nunciauit: sed Papa mirabiliter ad pœnitentiam reuocatur.

REfert Sigebertus Gemblacensis in Chronica sua. Antidius Bisontinensis Episcopus, aliquando tertia feria post palmas transiens pōtem Dunij fluminis, vidit agmen dæmonum gesta sua principi suo referētium, & inter eos Æthiopem in manibus sandalium præferentem ad indicium, quod Romanum præsulem (cuius hoc erat) per septem annos impugnatum tandem ad lapsum traxerit, qui vocans ad se Æthiopem in virtute Dei, & sanctæ obedientiæ super eum ascendens eo vectante Romam venit feria quinta hora celebrandi officij, & dæmone præ foribus expectante. Papæ rem retulit, negantem per sandalum ad pœnitentiam mouit, & missa vice eius celebrata, & parte chrismatis à se consecrati assumpta reuectante Æthiope ad ecclesiam suam redijt Sabbato sācto hora celebrandi officij. (Sigebertus in Chronologia sua ad annum 411.

ANNOTATIO.

Ioannes Raulin Theologiæ Doctor, & doctissimus concionator, qui vixit anno 1480. serm. feriæ quintæ post Dominicam tertiam quadragesimæ, dicit abesse omnem magicæ artis suspicionem ab hoc facto S. Antidij, quia sancti vti possunt aliquando dæmonis opera, illi imperando, iuxta potestatem sibi traditam à Christo, dicente: Ecce dedi vobis potestatem super omnem potestatem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere donec horarum pensum absoluisset. Malefici autem abutuntur opera dæmonum eos inuocādo, eiq; se subijciendo, Quamobrem aliud est vti opera dæmonis more sanctorū, & aliud abuti more magorū

DERIDERE.

EXEMPLVM I.

Deridens Ludouicum regem Franciæ contorto collo plagatur.

COmes Geldriæ Ottho cursorem cum literis Parisios miserat, cursu præpeti rediturum. Quem redeuntem Comes Ottho interrogans, quæsiuit si regem Franciæ Ludouicũ vidisset? At ille, vbi more subsannantis contorsit collum: Vidi, inquit, vidi illum miserum papellardum regẽ, caputium habentem capitis super scapulas. Hæc dicens faciem contorsit ex aduerso, & sic facies contorta remansit toto tempore vitæ suæ. (Cantip. l. 2. c. 5. parte 63. de Apibus.

EXEMPLVM II.

Deridentes pueri sanctum Magnobodũ à Deo plagati sunt.

LEgitur in vita sancti Magnobodi Andegauensis Episcopi. Quia cũ idem vir sanctus diœcesim sibi commissam illustrando circumiens ad prædium quod Quartini acus dicitur peruenisset, pueri garruli nefanda conuitia ludendo iactabant. Quos illo intuente subito vnus ex eis puluere mixtus eum omni pernicitate raptus per aëris vasta, more globi hac illacque ferebatur. Tunc sodales cum parentibus tristes ac territi, per deuia quæque, ac turpium & vallium anfractus sectantes nihil profecerunt. Iamque desperatione tandem per deuia ac dumosos tramites fatiscentes puerum repererunt inter condensa veprium semianimum, & vix exilem anhelitum trahentem. Quem parentes cum valdè magno gemitu pallio inuolutum, & penè cunctis artubus discerptum in præsentia Sancti viri obtulerunt. Qui apprehensa manu eum leuauit, & vitæ præpotem ac valentem parentibus reddidit. (Vincent. lib. 23. cap. 38. Vide etiam tit. Apostata exemplo 1. & tit. Abstinentia exemplo 10.

DESPICI.

EXEMPLVM I.

Humilis Equicius quantum ab hominibus honoratur.

TAntus quippe illum ad colligẽdas animas Deo feruor accenderat, vt sic monasterijs præesset, quatenus per Ecclesias, per castra, per vicos, singulorumq; fidelium domus circumquaq; discurreret, & corda audientium, ad amorem patriæ cœlestis excitaret. Erat verò valdè vilis in vestibus, atque ita despectus, vt si quis illum fortassè nesciret, salutatus, eũ resalutare despiceret. Et quoties ad alia tendebat loca iumento sedere cõsueuerat, quòd despicabilius omnibus iumentis in cella potuisset reperiri. In quo etiam capistro, pro fræno, & veruecum pellibus, pro sella vtebatur. Per semetipsum sacros codices in pelliceis sacculis missos dextero, leuoq; latere portare consueuerat, & quocunq; peruenisset scripturarum fontem accipiebat, & rigabat prata mentium. Huius quoq; prædicationis opinio ad Romanæ Vrbis notitiam peruenit, atq; (vt lingua adulantium auditoris sui animam amplectendo necans) eo tempore clerici huius Apostolicæ sedis Antistiti adulando questi sunt dicentes. Quis est iste rusticus vir qui auctoritatem prædicationis sibi arripuit, & officium Apostolici Domini nostri sibimet vsurpare indoctus præsumit? Mittatur igitur, si placet, qui huc eum exhibeat, vt si quis sit, ecclesiasticus vigor agnoscat. Sicut aũt moris est, vt occupato in multis animo adulatio valdè surripiat, si ab

ipſo cordis oſtio nequaquam citiùs fuerit repulſa, ſuadẽtibus clericis cõſenſum Pontifex præbuit, vt ad Romanam vrbem deduci debuiſſet, & quænam ſua eſſet mẽſura cognoſceret. Iulianũ vero tunc defenſorem mittens qui Sabinenſi Eccleſiæ poſtmodum in Epiſcopatu præfuit, hoc præcepit, vt eũ magno honore cum perduceret, ita vt nihil Dei famulus ex cõuentione eadem iniuriæ ſentiret. Qui parere de eo clericorum votis concitus, volens, feſtinè ad eius monaſteriũ cucurrit, ibiq; abſente illo antiquarios ſcribẽtes reperit, & vbi Abbas eſſet inquiſiuit, qui dixerunt: In valle hac quæ monaſterio ſubiacet fœnũ ſecat. Idẽ verò Iulianus ſuperbũ valdè, atq; cõtumacem puerũ habuit, cui vix poterat, vel ipſe dominari. Hunc ergo miſit, vt eũ ad ſe ſub celeritate perduceret. Perrexit puer & proteruo ſpiritu pratum velociter ingreſſus, omneſq; illic intuens fœnũ ſecantes, inquiſiuit quiſnam eſſet Equicius. Moxq; vt audiuit quis eſſet, cũ adhuc longè poſitus aſpexit, & immẽſo timore correptus eſt, cœpitq; tremore laceſcere, ſeq; ipſũ nutanti greſſu vix poſſe portare. Qui tremẽs ad Dei hominẽ peruenit, atq; vlnis ſuis eius genua deoſculans humiliter ſtrinxit, ſuũq; Dominũ ei occurriſſe nunciauit, cui reſalutato Dei famulus præcepit, dicens: Leua fœnũ viride, porta pabulum iumentis, in quibus veniſtis. Ecce ego quia parum ſupereſt, opere cõpleto te ſubſequor. Is aũt qui miſſus fuerat Iulianus defenſor mirabatur valdè, quid nam eſſet quod redire moraretur puer? Tum ecce reuertentem puerum conſpicit, atq; in collo eius fœnũ, ex prato ferẽtem, qui vehementer cœpit clamare, dicens: Quid eſt hoc? ego te miſi hominem deducere, & non fœnum portare, cui reſpõdit puer: Quem quæris, ecce ſubſequitur. Tum ecce Dei famulus clauatis caligis calciatus falcem fœnariam in collo deferẽs veniebat. Quem adhuc lõgè poſitũ puer Domino ſuo, quia ipſe eſſet quem quæreret nunciauit. Idem vero Iulianus repentè vt vidit Dei famulum ex ipſo habitu deſpexit, cumq; qualiter deberet alloqui proterua mẽte præparabat. Mox verò vt ſeruus Dei cominus affuit, eiuſdem Iuliani animũ intolerabilis pauor inuaſit, ita vt tremeret, atq; ad inſinuãdum hoc ipſum propter quod venerat, vix ſufficere lingua potuiſſet. Qui humiliatam mox ſpiritu ad eius genua cucurrit, orationem petijt pro ſe fieri, & quia pater eius Apoſtolicus Pontifex eum videre vellet, indicauit. Vir autem venerandus Equicius cœpit immenſas gratias agere omnipotenti Deo, aſſerens quod ſe per ſummum Pontificem gratia ſuperna viſitaſſet, illicò vocauit fratres, præcepit hora eadẽ iumenta præparari, atq; executorem ſuũ cœpit vehementiſſimè vrgere vt ſtatim exire debuiſſent, cui Iulianus ait: Hoc fieri nullatenus poteſt, quia laſſatus ex itinere hodie nõ valeo exire. Tunc ille reſpondit: Cõtriſtas me fili, quia ſi hodierno die non egredimur, in craſtino die nõ exibimus. Dei itaq; famulus executoris ſui laſſitudine coactus, in monaſterio ſuo eadẽ nocte demoratus eſt. Tũ ecce ſequenti die ſub ipſo lucis crepuſculo vehementer equo in curſu fatigato ad Iulianũ cum epiſtola puer peruenit, in qua ei præceptum eſt: ne ſeruũ Dei contingere aut mouere de monaſterio auderet. Quẽ cùm ille requireret cur ſententia eſſet mutata cognouit, quia in nocte eadẽ qua ipſe illuc executor miſſus eſt, per viſum Pontifex fuit vehementer perterritus, cur ad exhibendũ hominẽ Dei mittere præſumpſiſſet. Qui protinus ſurrexit, ſeq; venerandi viri orationibus commẽdans ait. Rogat pater noſter, ne fatigari debeatis. Cumque hoc Dei famulus audiſſet contriſtatus ait: Nunquid nõ die heſterno dixi, quia ſi non ſtatim pergeremus iam pergere minimè liceret? Tunc pro charitatis exhibitione aliquantulũ executorem ſuum in

cellâ retinuit, eique laboris sui commodum coacto renitentique dedit. Cognosce ergo Petre, in quanta sunt Dei custodia, qui in hac vita seipsos despicere nouerũt, cum quibus intus ciuibus in honore numerantur, qui despecti foris hominibus esse non erubescunt, quia è contra in Dei oculis iacent, qui apud suos & proximorũ oculos per inanis gloriæ appetitum tument: vnde & quibusdam veritas ait: Vos estis qui iustificastis vosipsos coram hominibus, Deus autem nouit corda vestra, quia quod hominibus altum est, abominabile est ante Deũ. (Gregorius lib... Dial. c. 4.

EXEMPLVM II.

Despici se videns præ Masseo sanctus Franciscus valde lætatur, & qualiter amauerit paupertatem.

FRanciscus & Masseus cum peruenissent ad quasdam habitationes vbi pro necessitate corporis (prout regula dicit) cos mendicare oportebat; Franciscus, quia erat homo despectus, & paruus, & propterea inter ignotos despiciebatur quasi ab omnibus, quosdam bolos vilis panis, & frustra paruula conquisiuit. Sed fratri Masseo quia erat pulcher homo, & magnus in persona, dati fuerunt ei plures, & pulchriores: Cum autem ambo simul in quodam loco conuenissent, & ibi inuenissent vnum fontem, in cuius margine erat lapis latus & pulcher, de quo valdè gauisi sunt super lapidem illum, adquisita panis fragmentula posuerunt. Et cum vidisset, sanctus Franciscus quod frustula panis fratris Massei essent plura, & pulchriora, quam sua, exultans in spiritu pro desiderio paupertatis ait: O frater Massee nos non sumus digni de tam magno thesauro, & hoc gradatim eleuando vocem, pluries replicauit. Respondit frater masseus: Pater charissime, quomodo potest dici thesaurus, vbi est tanta penuria, quando nõ est ibi tabella, neque cultellus, neque scutella, neque incisorium, nec domus, nec mensa, nec seruus, nec ancilla? Respondit sanctus Franciscus: Et hoc reputo magnum thesaurum, vbi nihil est de his quæ præparat humana industria, sed quicquid aliquid est, totum à prouidentia diuina ministratur, sicut manifestè apparet in pane adquisito, in lapide tam pulchro in fonte tam limpido. Vnde volo, vt rogemus Deum quod thesaurum sanctæ paupertatis tam nobilem, qui haberet administrare, faciat nos toto corde diligere. Et de illis frustulis panis, & fonte, cibo, & potu gaudenter cum hymnis diuinis sumpto, surrexerunt vt versus Franciam pergerent. Et cum peruenissent ad quandam Ecclesiam intrantes in eam, sanctus Frãciscus abscondit se post altare ad orandum, & ibi recepit diuinę visionis tam excessiuum feruorem, animam eius paupertatis concupiscentia totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu, quasi flammas amoris emittere. Et egrediens ad socium sic ignitus, ore vehementer, dicebat: A, a, a, frater Massee præbe mihi teipsum, & hoc fecit ter. Frater Masseus stupens de tam vehementi feruore, cum tertia vice sanctus Franciscus dixisset: præbe mihi teipsum, immisit se tantum in brachia sancti patris. Tunc sanctus Franciscus cum hiatu magno, & spiritus sancti feruore, & clamore valido, rebeando. A, a, a: leuauit fratrem Masseum cum ipso flatu in aëre, & impulit illum ante se, quantum posset esse vnius longæ lanceæ mensura. Quod videns frater Masseus stupuit valdè de tam mirando sancti patris feruore, & retulit postea socijs, quod in illo sancti Francisci impulsu tantam dulcedinem, & Spiritus sancti consolationem persensit, quod nunquam in vita sua cõsolationem tam magnam meminerat

se habuisse. Post dixit sanctus Franciscus fratri Masseo. Charissime, eamus Romam ad sanctũ Petrum Apostolum, & ad sanctum Paulum, & rogemus eos, vt doceant nos, & adiuuent possidere thesaurum inenarrabilem sanctissimæ paupertatis. Et addidit sanctus Franciscus dicens: Charissime, & dilectissime frater mi, thesaurus beatificæ paupertatis est tã dignissimus, & tam diuinus, quod nos digni nõ sumus illam in vasis nostris tam vilissimis possidere, cum paupertas sit illa virtus cœlestis, per quam cuncta terrena, & transitoria cuncta calcantur, per quam omnes obices tolluntur è medio, & liberè Domino Deo æterno mens humana iungitur. (Bartholomæus de Pisis lib. I. cõformitatum fructu 8. Ex Chronico Minorum.

DESPERATIO.

EXEMPLVM I.

Pœnitens in sepulchro à dæmonibus percutitur, ceditur, laceratur, & tandem victor clamantes audiuit, Vicisti nos, vicisti.

FVit quidam vir in hac proxima ciuitate vitam turpissimam per omne facinus ducens ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miseratione compunctus ad pœnitentiam vertitur, & intra sepulchrum se quoddã concludẽs, priorũ scelerum pollutiones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus, & nec alleuare quidem ausus oculos ad cœlum, neque vocem emittere, & nomẽ Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam viuens sepultus de inferno quodãmodo iam mugitum cordisq emitumq; reddebat. Cumq; in his eo posito septimana vna transisset, noctu veniunt ad eum dæmones in sepulchro, clamantes & dicentes: Quid est quod agis, impurissime, & flagitiosissime? Postquam omni spurcitia, omnique impuritate saturatus es, nunc nobis castus, & religiosus procedis: & postquam senuisti in sceleribus nec iam sufficiunt vires ad facinora, nunc Christianus videri vis, & pudicus, & pœnitens, quasi alius tibi iam vllus possit dari locus satiato in malis, nisi ille, qui mihi nobiscum debetur: vnus ex nobiles, aliud iam esse non potes, redi ad nos magis, redi, & quod superest tibi tempus in fruenda voluptate non perdas, præparamus tibi affluentes delitias, præparamus scortũ nobilissimum, & cuncta alia quæ florẽ tibi possint reparare gratissimæ iuuẽtutis. Quid temetipsum vanis & inanibus affligis cruciatibus. Quid temetipsum ante tempus supplicijs tradis? Quid enim aliud esses passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tibimetipsi infligis? Si te pœna delectat, expecta paulusum, & inuenies paratam. Nũc interim fruere muneribus nostris, quæ dulcia semper & grata duxisti. Hæc & his similia plura exprobrantibus eis, ille iacebat immobilis, nec auditum suum conuertens ad eos, nec vllum penitus sermonem respondens. Cumque illi sæpius eadem repeterent, & alia duriora, nec ille omnino moueretur, in furorem prolapsi dæmones, Vbi viderunt sua contemni verba, verberibus eum conficere aggressi sunt, & multis eum supplicijs excruciatum semiuiuum reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque cuciatibus moueri saltem potuit à loco in quo orationis causa iacuerat. Posteria die quidam suorũ requirentes eum humanitatis duntaxat gratia, inueniunt pœnis incredibilibus affectum, & causam percontantes cùm didicissent, rogabant eum vt curæ gratia reportari se ad domum propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tum

verò & sequenti nocte repetentes dæmones, grauioribus eum verberibus cruciant: sed ne sic quoque moueri potuit loco, melius esse ducens se mortem subire, quàm vltrò dæmonibus obedire. Tertia nihilominus nocte multitudo conuenit dæmonum, & absque vlla miseratione irruentes in eum, omnibus pœnis, cruciatibusque conficiũt. Cumq; iam corpus defecisset in supplicijs, extremus tamen spiritus obstabat imperio dæmonum. Quod vbi impij peruiderũt, exclamãtes voce magna: Vicisti, inquiunt, vicisti. Et mox velut quadam virtute cœlitus ipsi effugati, præcipites abscedunt, nec ei vltra quicquam suę artis aut sceleris intendunt. Ipse verò intantum virtutibus animi profecit, & ita ornatus moribus effectus est, ac ita diuina gratia repletus, vt omnis hæc regio quasi de cœlo lapsum eum viderit & vnum esse ex numero crederet Angelorum, omnes penè simul atque vno ore dicentes: Hæc est mutatio dextrę excelsi. Quanti exẽplo eius, qui iam semetipsos desperauerant, rursus ad spem salutis egressi sunt, & emendationem sui, quam prius desperauerant, præsumpserunt? Quanti admiratione eius de ipso iam inferno peccatorum retracti sunt, & ad virtutum indolem reparati? illo namq; tãta immutatione conuerso, omnibus omnia visa sunt possibilia. Nõ solum enim emendatio morum florebat in eo, & assumptio virtutum, verũ & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia, quæ ab ipso facta sunt, quæq; Deus per ipsum tanquam suum amicum operari dignatus est, quantùm apud Deum haberet meriti, testabantur. (ibidem P. Damianus in vita Ioannis Ægypti eremitæ.

EXEMPLVM II.

Virginis domum spoliare volens Mutius latro conuertitur.

Erat quidam vir nobilissimus nomine Mutius. Hic autem primò gentilis fuit, latronum maximus, & sepulchrorum violator, atq; in omnibus flagitijs opinatissimus. Ad quem tali modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo sacratæ expoliandi causa peruenit. Cumq; machinis quibusdã, quæ huiusmodi artificibus satis notæ sunt, domus eius tecta conscendisset, quærens quali arte, vel quali aditu in penetralia eius irreperet, difficultate perpetrandi operis innexus, plurimũ noctis tempus in tectis positus sine vllo effectu transegit. Post multos verò animi conatus frustra adhibitos veluti fessus sõno opprimitur, & per visum sibi assistere vidit quendam regio habitu dicentem: Desine iam ab his flagitijs: & ab effusione humani sanguinis cessa, atq; ab execrabilibus furtis ad laborem religiosum cõuerte vigilias, & suscipe cœlestem angelicamq; militiam, atq; ex hoc iam animi virtutibus viue, & ego te huius militiæ ducem ac principem faciam. At ille cũm gratanter quę sibi offerebantur audisset, ostenditur ei grex monachorum, & principatum super eos tenere iubetur. In his euigilans, astantem sibi virginem vidit, & requirentem quis esset, aut vnde, vel cur illuc venisset? At ille quasi amens effectus nihil ei respondit, sed tantum vt Ecclesiam sibi ostenderet rogat. Illa verò cũ intellexisset in re aliquid diuini operis esse, hominẽ producit ad ecclesiã, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruens, rogat christianum se fieri, & illicò sibi pœnitẽtiam dari. Presbyteri verò cùm cognoscerent virum hunc esse omniũ flagitiorum actorem, mirantur si hæc vera loqueretur. Et cùm perseuerantia sui fidem rei fecisset, monent eum vt si hęc vellet, illa penitus omitteret. Dehinc cùm religionis initia suscepisset orat sibi dari præcepta, quibus viam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis suffi-

cere sibi ait eos ad viā salutis, tribusq; diebus permanens apud eos, ad eremum proficiscitur, vbi plurimò tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regressus autem ad Ecclesiam, tres versiculos psalmi, quos perceperat à presbyteris, non solum verbis, sed & rebus atq; operibus reddidit. Presbyteri verò mirabantur quod subito cōuersus acerrimam statim iniecerit sibi abstinentiam, & instruentes eum plenius ex diuinis scripturis hortabātur eum secum demorari. At ille ne videretur esse inobediēs, vnam apud eos exigens hebdomadam, rursus ad eremum pergit, atq; ibi per septem continuos annos in omni abstinentia degens, plenitudinem gratiæ consequitur à Domino, ita vt omnes penè scripturas memoriter retineret, Panē verò Dominica die tantum sumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret, surgens ab oratione inueniebat panem positum, quem nemo detulerat hominum. Hunc vbi cum gratiarum actione sumpsisset, sufficiebat ei vsq; ad alteram Dominicam. (Ex vitis Patrum, vita 9. S. Coprotis.

EXEMPLVM III.

Luxuria lapsus frater contra desperationem seipsum animans, dixit, Non peccaui.

FRater quidam abijt haurire aquā de flumine, & inueniens mulierem lauantem vestimenta, peccauit cum ea. Hauriens autem aquam ibat ad cellulam. Insilierūt aūt in eū dæmones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes. De cætero quo vadis? nō est tibi vlteri⁹ salus, vt quid etiam seculum perdis? Intelligens autem frater ille, quia volunt eum omnino perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dicit cogitationibus suis: Vnde ingressæ estis in me cogitationes malæ, & contristatis me, volētes me omnino perdere? Non peccaui. Et iterum dico, nō peccaui. Et ingressus in cellulam suam continebat se sicut heri, & nudiustertius. Reuelauit autem Deus vicino eius seniori, quia frater ille ruens, & in ipso casu subruisset diabolum, & vicisset. Veniens autem ad illum senior, dicit illi: quomodo habes frater? Ille respondit: bene abba: Dicit ei senior: & non es passus tristitiam his diebus? Respōdit ei frater, Non, Dicit ei senior: Reuelauit Deus, quia ruēs subruisti diabolū, & vicisti. Tunc frater retulit omnia illa quæ sibi aduenissent. Senior autē dixit: Certe frater discretio tua contriuit virtutem inimici. (Palladius in fine lib. 3. nu. 42. Vide etiam tit. Confessio exemplo 2. & 6.

EXEMPLVM IV.

Luxuria lapsus senex quidam pœnitentia miraculosum lumen in die Paschæ promeruit.

MOnachus quidam solitarius antiquus, & in cōuersatione proficiens, sedebat in monte in partibus Antonij, cuius verbis & actu multi proficiebāt. Et cùm talis esset, excitatus est diabolus ad inuidiam contra eū, sicut & cōtra oēs viros virtutum. Et immisit in animā eius cogitationē talem, vt ei qui in tali conuersatione esset, non deberet seruiri ab alio, aut ministeriū exhiberi, sed magis debere ipsum alijs ministrare. Quod si alijs nō exhiberet ministeriū saltem sibiipsi seruiret, dicens: Vende ergò in ciuitate sportellas quas facis, & eme tibi quæ opus sunt, & reuertere ad locum tuum, & nulli sis onerosus. Hoc autem suggerebat antiquus hostis diabolus inuidens quieti eius, & oportunæ vacationi eius ad Deum, & vtilitati multorum: vndique enim diabolus venerati eum & capere festina-

ſtinabat. Ille verò tanquam bonæ cogitationi adquieſcens, deſcendit de monaſterio ſuo, & qui erat omnibus admirandus, ignarus tamen huiuſmodi inſidiantis aſtutiæ, notus autem & famoſus omnibus à quibus videbatur, exiens, cum non poſt longum tempus mulierem vidiſſet, pro in cautela ſua ſupplantatus eſt, & incurrit in eam. Et veniens in deſertum locum, ſequente diabulo veſtigia eius, iuxta flumen ceicidit. Et cogitãs quia gauiſus eſt inimicus de ruina eius, voluit in ſeipſo deſperare, quia ſpiritũ Domini contriſtauit, & ſanctos Angelos, & venerabiles patres, quorum multi etiam in ciuitatibus habitantes ſuperauerunt diabolum. Et cùm nulli horum facile ſimilem poſſet, contriſtabatur valde, & non recordabatur quia Deus eſt qui tribuit virtutem his qui ad eum deuotiſſimè conuertuntur. Et cœcatus, & non videns peccati ſui curam, voluit ſe in flumen iactare vt perfectum gaudium faceret inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus eſt corpore, & niſi poſtea miſericors Deus auxilium præſtitiſſet ei, ad perfectum gaudium inimici ſine pœnitentia moreretur. Nouiſſimè autem in ſe reuerſus cogitauit maiorem laborem in afflictione pœnitentiæ demonſtrare, & ſupplicare Deo fletu & planctu. Et ita rediit ad monaſterium ſuum: Et damnans oſtium cellæ ſuæ, ſicut ſolet ſuper mortuum, ita flebat ſupplicans Deo. Ieiunans autem & vigilans cum omni anxietate extenuauit corpus ſuum, & nec ſit ſatisfactum putabat animo ſuo, quod congruè pœnituiſſet. Fratribus autem ſæpe venientibus ad eum vtilitatis cauſa, & pulſantibus oſtium, ipſe dicebat non ſe aperire poſſe, dicens: Sacramento me conſtrinxi per vnum annum deuotè pœnitentiam agere, ſed orate pro me. Nec enim inueniebat quomodo ſe eis excuſaret: quoniam illi ſcandalizibãtur hæc audientes de eo, quia erat apud illos honorabilis, & magnus valde monachus, Fecitq; totum annum ieiunans intentè, & deuotè pœnitentiam agens. Die autem, Paſchæ nocte ipſa Dominicæ Reſurrectionis tollẽs lucernam nouam, & reficiens eam poſuit in cacabo nouo, & cooperiens operculo à ſero ſurrexit ad orationem dicens: Miſericors & miſerator Deus, qui & barbaros ſaluari vis, & ad veritatis agnitionem venire, ad te confugi fidelium ſaluator miſerere mei, quia plurimum te exacerbaui, & inimicum meum gaudere feci, & ecce mortuus ſum obediens ei. Tu Domine & impijs, & his qui ſunt ſine miſericordia miſereris, ſed & proximis miſericordiam impendi præcipis, miſerere humilitatis meæ. Apud te enim nihil impoſſibile eſt, quoniam ſecus infernum diſſipata eſt ſicut puluis anima mea. Fac miſericordiam, quia benignus es & miſericors, figmento tuo, qui & corpora quæ non ſunt in die reſurrectionis ſuſcitaturus es. Exaudi me Domine, quia defecit ſpiritus meus, & infelix anima mea, tabefactum eſt & corpus meum, quod coinquinaui, & iam viuere non valeo pro eo quod non credidi. Ignoſce peccatori per pœnitentiam duplex habẽti peccatum ex deſperatione. viuifica me contritum, & igne tuo præcipe hãc lucernam accendi, vt & ego accipiens fiduciam miſericordiæ & indulgentiæ tuæ, reſiduo tempore vitæ meæ quod mihi donaueris, mandata tua cuſtodiam, & à timore tuo non recedam, ſed deuotè ſeruiam tibi amplius quam primò. Et hæc nocte ipſa reſurrectionis cum multis lachrymis dicens, ſurrexit, vt videret ſi accenſa eſſet lucerna. Et detecto cacabo vidit quia non eſſet accenſa, & cecidit iterum in faciem ſuam, rogans Dominum, & dicens: Scio Domine quia certamen factum eſt vt coronarer, & non ſteti in pedibus, magis eligens propter carnis delectationem tormentis impiorum adijci: parce ergo mihi Domine,

Ecce

Ecce enim iterum confitebor tuæ bonitate turpitudinem meam coram angelis tuis, & coram iustis omnibus, & nisi quia scandalizari possent etiã omnibus hominibus confiteret. Deus miserere mei, & vt alios erudiam Domine viuifica me. Et ita tribus vicibus orans, exauditus est, & surgens inuenit lucernam clarè ardentem. Et exultans in spe, cõfortatus est in gaudio cordis, admiraturque de gratia Dei, quia & peccatis eius indulsit, & satisfecit iuxta petitionem eius, & animum ipsius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vitæ seculi huius indigno misertus es: in magno & nouo signo hoc fiduciam tribuens. Parcis enim & misereris animabus, quas creasti. Ita autem perseuerante eo in confessione illuxit dies. & læta batur in Domino oblitus corporalis cibi. Ignem autem lucernæ illius toto tempore vitæ suæ seruauit, oleum subinde superfundens, & faciens desuper quo minus extingueretur. Et ita rursus diuinus spiritus habitauit in eo, & factus est apud omnes insignis humilitatem exhibens in confessione, & gratiarum actione Domino cũ lætitia, cui etiam ante aliquot dies mortis suæ reuelatum est de transitu suo. (Ex libris Doctrinæ Patrum lib. de fornicatione nu. 20.

EXEMPLVM V.

Desperatione tentatus frater promissione Abbatis Potiti de salute sua certus efficitur.

FRater quidam magnæ religionis in Clareualle degebat, nomine Bernardus: hic in primordio conuersionis suæ dum peccatorum suorũ enormitatem, districtique iudicis æquitatem attentius intueretur, tanta formidine motus est vt in desperationem propemodum laberetur. Quo comperto venerabilis Abbas ipsius Potitus, exemplis: & monitis multis ei persuadere conabatur. quia confessus & pœnitens quilibet, quantumlibet reus, nunquam indulgentia priuaretur. Et cum necdum ei hoc modo satisfacere posset, adiecit, & ait: Ego salutis tuæ fideiussorem me constituo, & anima mea pro tua requiratur, dummodo obediens perseueres in ordine isto. Hac ergo promissione frater ille magnificè roboratus, spiritum diffidentiæ, à quo impugnabatur penitus expugnauit, & exultãs in Domino cum tremore misericordiam & iudicium deinceps cantare consueuit. Qui cum esset nobis genere, nullam generositatem arbitrabatur nisi pro Christo pauperem fieri, & seruire pauperibus (erat enim infirmarius pauperũ) in hospitio deputatus, quibus officiosissime superintendens, nõ sicut extraneis & mendicantibus seruiebat, sed tanquam Dominis suis, & tanquam membris filij Dei. Si quem inter eos morbidum, si quem vlcerosum & vermibus scaturientem aspiceret, huic omnem pietatis operam impendens, abluendo, tergendo, atq; refocillando, quasi mater ægrotanti filio iugiter assistebat. Dum hæc & his similia Dei famulus agere non cessaret, contigit vt mortalitas sæuiẽs quãplures fratrum inuadens, pertraheret ad mortem. Cùm autem videret socios suos quotidie subtrahi, ipse desiderabat desiderio magno dissolui, & esse cum Christo. Pius vero Dominus, qui semper præsto est corde contritis, & spiritu contribulatis seruulis suis, decreuit adimplere desiderium eius. Oborta verò febricula parua, cum tenuiter ægrotare cœpisset lectulo decubuit. Cumque Dominus Abbas introisset ad visitandum illum, mirabatur quod homo ferocissimus tam leui occasione lecto detineretur, vnde & subridens aiebat: Ne timeas mi frater Bernarde, quia modo non morieris, sed adhuc comesturus es nobiscũ de fabis & oleribus nostris: Ipse vero respondit:

spondit: Non timeo pater non timeo. sed confido in Domino quia minimè iam fraudabor à desiderio meo. Quid multa? Post quatuor aut quinque dies scintillula creuit in incēdiū magnū, & facta est peremptoria febris. quę effimera putabatur. Tunc proprium iudicium Abbas reprehendit, & fratris sententiam quam de seipso protulerat, præualere cognouit. Appropinquante autē hora emigrationis, inunctus est frater oleo sacramētali. Expleta autē vnctione, factus est statim in spiritu, & raptus in contemplationē, p multum temporis spatium iacuit sine sensu, & sine motu, ita vt penè mortuo similis videretur. Cumq; per multam horam, velut exanimis iacēs secreta cœli, non præsumptione, sed gratia duce rimaretur, tandem ad se reuersus ipsa hilaritate vultus, vbi nā fuisset, satis indicauit. Ad quem pius pater accedens, interrogauit quomodo haberet? qui respondens, bene (inquit) mihi domine, mi pater, p indulgentiam Dei. Et nunc charissime pater, absoluo te à debito sponsionis tuæ, multas gratias agens solicitudini tuæ, circa me peccatorem. Abbas aūt pristinæ illius obligationis, qua sese pro eiusdem fratris salute responsalē fecerat, oblitus, mirabatur vnde loqueretur. Tunc frater expressius commonefecit illum, & ait: Ergò ne excidit tibi, quemadmodum olim saluti meæ responsalem te constituisti? Ab illa ergò fideiussione securū te facio, quia iam de saluatione mea per misericordiam Domini nostri Iesu Christi securus existo. Tunc verò Abbas solicita inquisitione cœpit ab eo indagare, quonam modo id potuisti agnosceret? Quod cùm modis omnibus dicere recusaret, cernens Abbas nil se precibus proficere, in nomine Domini per virtutem obedientiæ præcepit quaten⁹ ea quę vidisset ad ædificationem & consolationem multorum exponeret, quo audito frater ille infirmus ita effatus est. Quoniam virtus obedientiæ veritatem me silere prohibet. rem dicturus sum vobis cui fortasse fidem dubiam exhibebitis. Sed vt testimoniū hoc credibile faciam, scitote, quia cum fine dicti, etam finē vitæ accipiā. Nouerit ergò dilectio vestra, me licet miserū & indignum Domino fuisse præsētatam, cuius beatissima indulgentia remissionē peccatorum accepi, & spem felicitatis æternæ per gratiam ipsius in sinu meo repositam habeo. Ex ipsius etiam sanctissimo ore audiui, quia omnes qui obedientes in isto ordine vsque ad mortem perseuerabunt, salutem æternam ab ipso consecuturi sunt. Fratres autem nostros qui de seculo migrauerūt, in magna beatitudine pausantes aspexi, & meum etiam locum quem inter eos miserante Domino iam nunc sortiturus sum, præuidi. Cùm ergo ista dixisset, obticuit, statimq; felicem animam reddidit. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Desperans Hildebrandus latro propter desperationem maximè damnatum se esse dicit, & Bertolphus sine ordine sacerdotij munera eius exequens, nimis territus seculum deserit, & à Deo punitur.

Hildebrandus habitans in villa quadam diœcesis Traiectensis, quæ dicitur Holchoyn, die quadam siluam cum alio quodam conciue suo intrauit, quem, suadēte diabolo, cùm soli essent, occidit. Fuerant enim aliquando inter eos inimicitiæ, sed tunc temporis penitus erant sopitæ. Reuerso Hildebrando in villam interrogabant eum amici occisi vbi esset? Qui respondit: Nescio. Expectātibus die illo, & altero, cùm non rediret, qui iam redire non potuit, suspectum habentes iam dictum Hildebrandum propter antiquas inimici-

tias,

tias, coram iudice in causam traxerunt, crimenque homicidij imposuerunt, quo timidè negante cœpit ipsa facies eum prodere. Et cùm instantibus illis iam negare non posset, confessus est quia hominem occidisset. Statim data super eum sententia, pœnæ rotali adiudicatus est. Cumque duceretur ad mortem, sacerdos eiusdem villæ Bertholphus cum alio sacerdote, qui vocabatur Ioannes, traxerunt reum in partem, satis diligenter eum monentes de confessione, atque contritione cordis. Et quia miser homo per se surgere non potuit, nec manum se subleuantem sensit, miserabiliter respondit: Quid mihi possent illa prodesse? Homo enim damnatus sum. Reuera respondit sicut homo induratus & desperatus. Et ait illi sacerdos: Adiuro te per patrē, & Filium, & Spiritum Sanctum, vt infra dies xxx. mihi appareas, & sine omni periculo vitæ meæ de statu tuo me certifices. Respondit: Si mihi licuerit, libenter hoc faciam. Sicque rotali pœna plexus, de tormento corporis transiuit ad tormentum æternæ damnationis. Nocte quadam infra statutum tempus, Bertholpho dormiente in stratu suo, tantus esse cœpit circa domum fragor arborum, tam vehemens flatus ventorum, vt ipsa animalia stuperent, & vix suis locis infra claustra stabuli retineri possent. Expergefactus Bertholphus, respexit ad ostium domus, & ecce ianuæ quasi ventorum impulsu aperiebantur, viditque Hildebrandum in camino ardente residentem, sibique celerius ꝓpinquantem. Territus autem supra modum, se signauit, & vt staret sub inuocatione diuini nominis, præcepit. Ecce hic sum, sicut promisi, inquit. Sciscitante de statu suo, respondit: Æternaliter damnatus sum, æternisq; incendijs propter desperationes maximè deputatus. Si secundum tuum consilium egissem pœnitentiam, per pœnam temporalem euasissem æternam. Hoc autem scito, quia si non fuissem viuus à te adiuratus, ne tibi mortuus nocerem malo tuo huc aduenissem. Consulo tibi, vt vitam tuā emendes, ne post hanc vitam similes pœnas recipias. Erat autem idem Bertholphus sacerdos nomine, sed nō re. Nam vsque ad illud tempus sine ordine presbyteri celebrauit. Qui cum adhuc miserum amplius interrogare vellet, respondit: Non licet mihi hic diutius morari, quia multi dæmones foris ante ostium præstolantur reditum meum. Hoc dicto, statim impulsus, & expulsus, cum stridore & vlulatu maximo ab eo discessit, transiensq; secus stabulum animalia, sicut prius in stuporem & commotionem conuertit. Bertholphus vero timore tam horrendæ visionis sæculum deseruit, & in domo quadam ordinis nostri religionis habitum suscepit. Abbas loci illius, eò quod intellexisset eum virum esse literatum & eloquentem, vt ei ad ordines liceret accedere, satis apud Dominum Papam Innocentium laborauit, sed obtinere non potuit. Ante hoc biennium, sicut mihi retulit Prior de Campo, in manu quam extenderat temerè ad arcam Dei, graui morbo, qui anthax dicitur, punitus est. Quæ cum ei, quasi pro remedio, eò quod morbus serpens sit, abscinderetur, nihil illi profuit, imo dolori dolor additus mortem ei potius accelerauit. Voluit eum Dominus, vt spero, punire in præsenti, ne puniret in futuro. (Cæsarius lib. 2. cap. 6.

EXEMPLVM VII.

Desperans vsurarius ab infernali equo ad loca pœnarum deuehitur.

EO tempore quo magister Ioannes Xantensis Scholasticus, & magister Oliuerus Coloniensis Scholasticus, crucem contra Saracenos prædicabant in diœcesi Traiectensi, erat ibi quidā rusticus, si bene memini, nomine,

nomine Godeschalcus, opere vsurarius. Iste cum cæteris, non ex deuotione, vt postea patuit, sed ex circumstantium importuna admonitione, crucem suscepit. Cumq; dispésatores, ex mandato Innocentij Papæ, pecuniam redemptionis colligerent à senibus, pauperibus, & infirmis, idem vsurarius se pauperem mentiens, cuidam dispensatori circa summam quinquetalentorum dedit, taliq; dolo sacerdotem circumuenit. Testati sunt postea vicini eius, quo dedisse potuisset quadraginta marcas, nec tamen exhæredasset liberos suos, quod ipse prætédebat. Deus autem, qui falli non potuit eius fallaciam postea terribiliter conclusit. Sedebat miser in tabernis Deum prouocans, eiusque peregrinis exprobrans in hunc modum: Vos stolidi mare transibitis, substantiam vestram expendetis, vitamque vestram multis periculis exponetis: ego verò cum vxore, & liberis meis domi residens, propter quinque marcas, quibus redemi crucem meam, similem vobis habeo mercedem. Sed iustus Dominus, vt palam ostenderet quantum placeret labor, & expensæ peregrinãtium, & quantum eius oculis displiceret dolus, ac blasphemia detrahentis, hominem miserrimum tradidit sathanæ, vt disceret non blasphemare. Nocte quadam dormiente eo cum vxore sua in proprio molendino domui suæ contiguo, motum quasi rotæ molentis audiuit. Clamansque ad puerum, dixit ei: Quis admisit molẽdinum? vade, vide quis ibi sit. Iuit puer, & redijt. Nimio enim horrore percussus, procedere non potuit. Cui Dominus: Dic quis est ibi? Respondit: Tantus horror ad ostium molendini me inuasit, vt compelleret redire. Et ille: Etiamsi diabolus ibi sit, ego vadam, & videbo. Iniectaque toga scapulis, eo quod nudus esset, ad molẽdinum venit, ostium aperuit, introspexit, in quo horrendam visionem vidit. Stabant ibi duo equi nigerrimi, & vir quidam deformis eiusdem coloris iuxta equos, qui dicebat ad rusticum: Festina, ascende equum istum, quia propter te adductus est. Expalluit ille. & contremuit, quia iubentis vocem minus libenter audiuit. Cumque ad talem obedientiam imparatus esset, iterũ clamat diabolus: Quid tardas? proijce vestem, & veni. Erat autem crux, quam susceperat, eidem vesti assuta. Quid plura? Virtutem diabolicæ vocis per desperationem in corde suo sentiens, & iam resistere nõ valens vestem reiecit, in molendinũ intrauit, equum, imò diabolum, ascendit. Ascendit & diabolus equum alterum, & sub multa celeritate simul deducti sunt ad diuersa loca pœnarũ. In quibus homo miser patrem & matrem miserabiliter vidit, aliosq; plurimos quos defunctos ignorauit. Vidit etiam ibi quendam honestum militem nuper mortuũ, Heliam nomine de Riningem, Burgrauium in castro Hurst, vaccæ furenti insidentem aduerso corpore ita vt deorsum haberet ad cornua vaccæ, quæ huc illucque discurrebat, & crebris ictibus dorsum militis cruentabat. Cui cùm vsurarius diceret: Domine, quare sustinetis tantam pœnam? Respondit: Vaccam istam rapui sine misericordia cuidam viduæ & ideo sine misericordia oportet me ab illa pœnam hanc sustinere. Ostensa est ei in eisdem locis ignea sedes, in qua nulla potuit esse quies, sed sessio pœnalis, & pœna interminabilis, dictumq; est ei: Modo reuerteris in domum tuam, post tres autem dies exuto corpore reuerteris in locũ tuum, & mercedem tuam accipies in sede ista. Mox à dæmone reductus, & in molendino depositus, pœnè exanimis relictus est. Inuentus ibi ab vxore & familia, atque in lectum deportatus, cùm requireretur vbi esset, vnde veniret, respondit: Ad loca infernalia ductus fui, hæc, atque hæc ibidem vidi: ostẽdit mihi in eisdem locis ductor meus sedem vnam, & dixit, quia mihi

mihi foret præparata,&quia post tres dies recepturus essem mercedem meā in ea. Vocatus est sub celeritate sacerdos,& rogatus ab vxore, vt pusillanimem confortaret, desperatum erigeret, & ad ea quæ sunt salutis hortaretur. Quem cùm sacerdos moneret, vt cōtritionem haberet de peccatis suis, & vt puram faceret confessionem, dicens neminem debere de Dei misericordia desperare. Respondit: Quid prosunt verba ista? Non possum conteri, superfluum iudico cōfiteri quod de me dispositum est, necesse est impleri: Sedes mea parata est, post tertiū diem illuc veniam,&secundum quòd gessi in ea recipiam. Sicq; sine contritione, sine confessione, sine viatico,& sacra vnctione, tertio die defunctus, in inferno sepultus est. (Idem lib.2. cap. 7. Vide etiam tit. Beneuolentia exemplo 8. & tit. Contritio exemplo 9.

EXEMPLVM VIII.

Desperatus peccator moriturus charitate & astutia sancti eremitæ ad spem vitæ reductus est.

QVidam delectationi carnis vacauit in tantum, quod nulli peccato carnali quantumcumq; turpi vnquam se negauit, Filiam non dimittebat propter matrem, nec è conuerso, nec sorori siue masculis parcebat. Cum autē appropinquauit morti, fuit vocatus sanctus quidam eremita, vt eius confessionem audiret. Tunc iste ait: Vade quia maior est iniquitas mea, quam Dei misericordia. Tunc S. Eremita. Fili (ait) charissime noli sic dicere, quia tanta est virtus confessionis,& pœnitentiæ, vt si doleas de peccatis omnibus, tibi remittuntur à Deo. Tunc ille peccator: Magnum est quod dicis. Tunc ait Eremita: Fac hoc quod dicam tibi. Ego (inquam) spoliabo me omnibus bonis & meritis meis, & tu spoliabis te omnibus peccatis tuis. & sic non oportet te dubitare, nec desperare. Cui cùm peccator consensisset. & ambo cambium fecissent, dixit Eremita peccatori. Nunc narra mihi quæ mala fecisti, vt sciam, de quibus habeo facere pœnitentiam. Qui cum infinita peccata expressisset, & nullum peccatum secum retinuisset, ait Eremita: Tu doles de istis, & vis quod sacramentalis sit confessio tua. Respondit peccator, sic volo. Tunc Eremita: Et ego te absoluo in nomine Patris, &c. Cum ergo mortuus fuisset, post mensem Eremitæ apparuit, & dixit ei, ꝙ in via saluationis erat. Cùm autem Eremita requireret, quid esset de meritis suis, de quibus spoliauerat se. Ait mortuus. Deus tibi ea seruat duplicata, eo quod abstulisti desperationem meam, & signum maximæ charitatis mihi demonstrasti. (Auctor Speculi.

EXEMPLVM IX.

Quomodo iuuenis quidam ob irreuerentiam parentibus exhibitam & illicitum amorem fœminarum in reprobam mortem peruenit,

IN imperiali atque mercibus plenā ciuitate Lubicensi quædam venerabilis matrona atq; consulis vxor erat, quæ vno partu tres filios fudit, quorum vnus elephātino morbo percussus est alter submersus est, tertius verò de quo nobis est sermo propria manu peremptus est. Sed quo ordine, quoue modo, quo item merito hoc factum sit, ego qui ipsum, similiter & germanos suos, & omnem parentelā optime noui breuius atq; succinctius quo potero, intimabo, vt huius exemplo iuuenes florentis iuuentæ ætate conspicui, & facile in quamcunque partem flexibiles discant, & parentibus debitam venerationem impendere,

dere,& suæ lasciuiæ indomitam concupiscentiam refrenare. Discant iterum, & iterum discant fœminarum deuitare consortia, cum nec rubens in sanguine bellicus ensis tot milites strauerit, quod pudibundos iuuenes puellarum consortia prostituere. Hæc sanctissimum Dauid polluit, hæc sapientiæ vastum sacrarium Salomonem infatuauit, hæc robustissimos Samsonis lacertos vicit, vt euidens daretur argumentum posteris, nullam sanctitatem, nullam sapientiam, nullum robur, siue potentiam inter fœminarum consortia indemnes remanere. O vtinam nunc mihi concederetur in tam sublimis altitudinis montem conscendere, vbi omnem adolescentum virgineam multitudinem me audire contingeret, quam altris vocib⁹ proclamarem. O vos omnes adolescentes qui transitis per viam, attendite, & timete ne hæ fœminei decoris profundissima vorago vos sorbeat. Quis scit si vel vnum ex illis hoc valido clamore cautum efficerem, ne in tam vastam quam iste de quo dicturus sum perditionis Charybdim laberetur. Sed ne ante historiam diffluamus nunc res est inchoanda. Erat iste tertius iuuenis (de quo supra narrationem incepimus) elegans forma, decorus facie, ingenio acer, veste præciosus, diues rebus; sed amore fœminarum nimis effusus. Vnde post stupra virginum, post multos abusus scortātum meretricum tandem impegit in vnam earum, quæ forma vincere dicebatur omnem pulchritudinem Lubicentium puellarum. Et hæc tam forti amoris vinculo ligatum miserum in sua duxit castra captiuum, vt nec perditio familiarum rerum, nec refractæ libidine vires mēbrorum, nec timor Dei, nec gehennæ terror, nec honestas publica, nec amicorum correptio priuata eum ab infausto meretricis concubitu valuerit separare. Qua ex re factum est vt omnibus consumptis, atq; cum meretrice ista distractis, rebus necessarijs inciperet indigere. Quod vbi vidit mater, nam pater defunctus erat, quando ista agebantur, filium videlicet suum indignam natalibus incurrisse pauperiem, commotis super eo visceribus charitatis, quia pia erat, semel, bis, ter, iterū atq; iterū nō modicum pecuniarū summā indigenti donauit, monuitq; cum lachrymis, vt memor Dei sui, generis item & honoris, verumetiam salutis suæ, meretricem desereret, atq; de cætero lasciuię suę impetus virili animo cohiberet. Sed heu! Fulsere cæco lumina, surdo cecinit philomena. Non enim potuit calibæas illas amoris habenas dirumpere, quibus tenebatur fœminæ alligatus, & dura damnatione captiuus. Tādem cum videret mater quicquid filio tribueret, in vsus cedere meretricis, & nihilominus dulcis pignoris sui animum, nec ære nec prece posse reuocari, cor obdurauit, clausit manus, nihil tribuit paupertate grauato. Satius enim duxit filiū vnum & solum egere, quā ipsa simul cum filio indigeret. Videns igitur adolescens cum facie simul & animū matris circa se esse mutatum, nec agi res cum eo vt heri & nudiustertius, egestate & meretrice malis consulib⁹ vsus non semel aut bis, sed plures & multis vicibus nudato ense in matrē irruit (horreo dicere) sub pedibus strauit. Minabatur item se colla scissurū nisi ocyus data pecunia durissimæ suæ necessitati sucurreret. Mater verò sub filij velut subacerbi hostis gladio intremuit, astricta tā insperato periculo, inuita licet quicquid tamen exigebatur donauit. Nulli tamen parricidæ sobolis suæ audaciā atq; crudelitatem audebat indicare, verita ne forte seniores ciuitatis, quorum in iudicādis criminosis rigida æquitas orbi nostro patet, rē vt facta erat perciperēt, etiam in suum filium grauissimæ improbitatis reum seueram vellent sententiam fulminare. Tacuit ergò & silentio quam arctissimo potuit, quæ

circa eũ per filium agebantur celauit, sed repentè nescio quo proditore tanti facinoris fama per omnium aures ferebatur, quocirca conuenerunt amici. & communicato inuicem cõsilio, iuueni sub interminatione vitæ suæ ne matrẽ suã de cætero ense terreret præceperunt. At ipse coercitus atque cõfusus rigoroso mandato, statim exijt domum matris & in cõfusionem totius generis sui cum ipsa meretrice in publico lupanari deinceps habitare delegit, vbi post consumptas sericas vestes, post famẽ, post sitim, post indigentias multas, mœstus & desolatus grauissimas primũ febres, dehinc desperationem acerbam incurrit, q̃bus per dierum vices crescentibus cũ molem miseriæ suæ diutius ferre non posset, morte exosis rebus terminum imponendum æstimauit. Verum nequis huiusmodi tragædiæ exitialem affectum impediret, excogitata causa fœminam se amplius viuum non visuram quopiam destinauit, qua egressa cum solus & absque arbitris miser domi remansisset, è coquina cultro sumpto processit in hortum, & in omne latus vagum lumen circumferens cum nullum videret se prohibere potentem, dissutis vestibus pallidum morbo pectus nudauit, & tento ad ligneam horti maceriã fine manubrij, ne scilicet vi ruinæ cederet, tanto impetu se in cultelli exasperatam atque obuiam aciem egit, vt firmissimo pectoris osse transfosso ferrum vniuersis pertrãsitis etiam dorsi spinam quæ è regione erat violaret. Tali igitur vulnere saucius corruit in terram, & profluentem sanguinem cernens, vehementiori cœpit furia agitari, quod in tanto cruoris profluuio atq; inter tam acerbas angustias exosum sibi spiritum non valeret exturbare. Pauenda res! Videres eum fixum adhuc in pectore cultrum, quantum ex certis signis in funere patuit violenter in gyrum agitare, lacerare viscera, & scelestum animum in manum dæmonum non tã emittere q̃ fugare. Redijt his patratis domũ infœlix fœmina, & cũ in horto videret dulcẽ amasium suũ in mortẽ proprijs manibus corruisse, intremuit, palluit, & in terrã decidit. Tãdem resumpto spiritu cũ ad se esset reuersa importunis clamoribus totã viciniam conuocauit, & omnibus per ostia irruentibus infusa lachrymis rẽ vt erat gesta enarrauit. Et sic per totã ciuitatẽ de morte iuuenis flebilis fama ferebatur. O q̃ vehemens angustia cor illud maternũ cõprehendit, fodit, lacerauit in ea hora qua sibi à narrantibus dicebatur. Veni mulier, vide filiũ tuũ, iacet .n. in horto prostibuli, & spiritus eius nõ est in eo. Ipse se ferro fodit, ipse suũ sanguinẽ fudit, ipse nũc in te exhibitæ crudelitatis supplicia pẽdit. Cerneres procul dubio ad tantæ tragediæ nunciũ, matrem quasi leænam raptis catulis irrugire, pallescere ora, totum corpus intremere ad locũ facinoris non tã modestè ire, q̃ insolenter currere, quo cum venisset & vidisset inter coruscos rosarum flores & albescentia lilia cruore rubicũdum, sed morte pallidũ dulce pignus, tantæ miseriæ onus non ferẽs, repẽte in terrã corruit, & quasi vna cum filio moritura expalluit. Flebant oẽs qui istis intererãt, sed ipsa præ nimio mẽtis angustia flere nõ potuit. Tandẽ tamẽ paululũ resumpto spiritu lachrymari vberrimè cœpit, & madidis oculis in meretricẽ reflexis, O mulier, inquit, quid fecisti? Maledicta sit pulchritudo tua, quæ si generosæ prolis meæ antea animũ non fodisset, hodie horribile ferrũ illud eius pectus non intrauisset. Væ igitur tibi, quæ huius miseriæ causã tribuisti. His igitur, similibusq; verbis astantẽ populũ in fletus cõcitauit. Postera igitur die cõuenerunt amici, & multa summa obtẽta à iudicibus, vt miserũ funus sepeliri potuisset. Nã secundũ leges flãmis dari debuerat in prophanũ cimiterium, quod à parte aquilonari cathedralis Ecclesiæ situm est sub Tilia (quæ venien-

nientibus per forum equorum videtur) infelicem glebam illam terrę tribuerunt. Vbi cum per vnam & solam noctem sepultus iacuisset tantum in crastinum tumuli terra videbatur cōcidisse, vt ex hoc nonnulli conijcerēt dæmones qui animam tulerāt etiam corpus abstulisse. Sed quia hoc probatum non habeo, temerarie non affirmo, licet ipse viderim sepulchri congestam arenam, quæ tempore humanationis reliquæ terræ eminentior relinquebatur, in crastinum vsq; adeo decidisse vt vix si quis ibi sepultus esset posset agnosci. Iuuenis igitur iste talem accepit excessum, vt euidens daretur exemplum posteris, quam seuero iudicio sese subijciant, qui & parentes inhonorant, & fœminarum amoribus inconsulti frena relaxāt. (Collector speculi. Vide etiam tit. Contritio exemplo 11.

DETRACTIO.

EXEMPLVM I.

Detractor & suam, & audientis animā interficit.

DIXit Abbas Ypericius: Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quàm comedere in vituperatione carnes fratrum. Sicut enim susurrans serpens Euam de paradiso excussit: Ita qui fratri suo detrahit, non solum suam, sed & audiētis animam perdit. (Ex lib. Sententiarum Patrum. §. 125.

EXEMPLVM II.

Detrahens alteri durißimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QVidam frater proximò quasi verboso & nugaci detrahens aliquando apud Pastorem, ab ipso vexatus est, qui ad portam mansionis expectauit sustinens hebdomadæ tempus deprecans introitum participare & indulgentiam. Cum verò animarum amator hoc didicisset, inquirens sollicitè & audiens ipsum sex diebus nil penitus comedisse: nunciat ei quia vero si habitationem in mā sione omnino vis facere, in pœnitentium ordine te constituam. Cùm igitur libenter hoc pœnitēs suscepisset, iussit ipsum Pastor in attributam possessionem super lapsibus plorantibus introferri. Quod & factum est. Igitur à magna mansione locus vno signo distabat, custodia dictus, vel carcer absque consolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum in cibum, non coctum aliud aliquid, sed solum panis & herbæ exiguę. In isto post vocationem præuaricantes ingressibiles recludebat, non simul, sed seorsum & separatim, vel duos ad plus, quousq; Dominus de vno quoque eum certificasset. Constituit autem super eos in loco virum quēdam magnum nomine Isaac, qui orationem ferè indesinentem à sibi traditis requirebat, habebat vero vt plurimam palmarum copiam contra impedimentum acidiæ. Hæc est vita ista, & institutio ista est conuersatio quærentium faciem Dei Iacob. (Ioan Climachus.

EXEMPLVM III.

Detractionum libellos quos contra se Christiani Episcopi offerebant, Constantinus Imperator exußit.

IN Niceno illo solenni concilio cū ex omnibus penè locis Episcopi cōuenissent, & vt fieri solet diuersis ex causis inter se quædam iurgia detulissent, interpellabatur Constantinus frequenter, à singulis offerebantur libelli, culpæ proferebantur, & magis ad hoc quam ad id pro quo vētum fuerant animos dabant. At ille videns

videns quod p̄ huiuſmodi iurgia cauſa ſummi negotij fruſtaretur, diem certam ſtatuit, qua vnuſquiſque Epiſcoporum ſi quid quærimoniæ habere videretur deferret. Et cùm reſediſſet ſuſcepit à ſingulis libellos, quos ſimul omnes in ſinu ſuo continens, nec in eis quid contineretur aperiens, ait ad epiſcopos: Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idcirco nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari, propter quod diuinum expectate iudicium, & veſtra iurgia quęcunq; ſunt ad illud diuinum reſeruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis dij. & conueniens non eſt, vt homo iudicet deos. ſed ille ſolus de quo ſcriptum eſt: Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſernit. Et ideò his omiſſis illa quæ ad fidem Dei pertinent, abſque vlla animorum contentione diſtinguite. Cū hoc dixiſſet omnes ſimul querimoniarum libellos iuſſit exuri, ne innoteſceret vlli homini ſimultas ſacerdotū. Euſeb. lib. 8. cap. 2.

EXEMPLVM IV.

Detrahentes ſancto Attalo mala morte interierunt.

Legitur in vita ſancti Attali, vel S. Attalæ, quod idem ſanctus Attalus beato Columbano de hac luce migranti ſuccedens. cùm egregiè Bobienſe cœnobium regeret, diabolus contra eum aliquorum ſubditorū corda ſuſcitauit, qui ſe dicebant tanti feruoris auſteritatem & arduæ diſciplinæ pondera ferre non poſſe. At ille ſagaciter pia fomenta præbere & mollire corda tumentia nitebatur, ſuadens reminiſci patres per mortificationem & contemptum pænitentis vitæ regna cælorum poſſidere, Cumq; ſe nihil proficere iam cerneret, pertinaces ire permiſit. Qui poſtquam ab eo ſegregati ſunt, cùm virum Dei ſuis detractionibus laniarent, vnus eorum ſubitò igne febrium accenſus inter pœnas incendij clamare cœpit, ſe (ſi poſſet) ad beatum Attalum venire velle, & admiſſi criminis damna pœnitentiæ medicamento lenire. Vix hæc ei dicere licuit, & ſubitò obmutuit: & extremū anhelitum dimiſit. At illi qui aderant videntes iniuriam viri Dei à Deo vindicari, quidam ad eum cum pœnitentia redeunt. Quos ille miro gaudio ſuſcipiens, ſuis locis ſuas recognoſcentes culpas reſtituit. Alij verò qui datum pœnitentiæ locū contempſerunt non redeundo, diuerſis moribus dirupti ſunt. Nam vnus eorum ſecuri percuſſus interijt, alius dum parui fluminis alueum tranſmeare irretitis poplitibus parua vnda necatus eſt. Tertius cùm ſe in mari carinæ tradidiſſet, dimerſus eſt. (Vincēt lib. 23. cap. 20.

EXEMPLVM V.

Detractor in iudicio ſanctos omnes vindictam contra ſe poſtulantes audiuit.

Fverunt duo ſocij clerici, quorum vnus detractor erat peſſimus, ſic quod de nullo poterat bonum dicere. Qui infirmitate detentus cum ad pœnitentiam à ſocio moneretur paruipendens mortem in nullo omnino ſe emendauit. Et cum ad extrema appropinquaret, adiuratus à ſocio ſuo promiſit ſibi quòd infra xxx. dies appareret ei ſi poſſet, & ſi Deus p̄mitteret & ſic mortuus eſt. & poſt paucos dies, Deo permittente, non pro ſalute ſua, ſed vt cęteri erudirētur exemplo ſuo, apparuit ſocio eius ignitus foris incendio infernali. Ad cuius conſpectum ille cum tremore cœpit deficere, & dixit ei: Ego ſum ille infelix quōdam ſocius tuus, pro quo oras inaniter, quia perpetuę ſum damnatus.

Et interrogauit, quomodo sibi successit in agone. Respōdit: Cum essem in extremis, ductus fui coram iudice, & cum obmutescerem præ timore, vidi animas multas sole lucidiores ad iudicem contra me manus extendere, & clamantes: Vindica Domine sanguinem nostrum de illo mendace detractore, qui nos apud homines mendaciter infamauit. Ad hanc vocē cum me iudex inspiceret torua facie & irato vultu & ego in eius cōspectu territus & confusus, & de prolatis cōtra me malis mihi conscius, memetipsum & magnam misericordiā Dei sum oblitus, & sic desperans perpetuè sum damnatus. (Collector speculi.

EXEMPLVM VI.

Detrahentem clericum Episcopus non corrigēs cū eo grauiter in purgatorio torquetur.

Legitur de quodam Episcopo in purgatorio existente, qui vehementer affligebatur in fœtore clerici sui in inferno existentis, & ascendentis ad ipsum, qui detractiones suas libenter audiebat, & eum non satis corripuerat, quamquam esset in se satis bonus Episcopus. (Idem.

EXEMPLVM VII.

Detractor moriturus linguam suam percutiens dixit, ista lingua pessima me damnauit.

IN Anglia quidam religiosus veste non vita, habitu non actu, detractationibus assuetus, in extremis existens monitus est, & rogatus quod cōfiteretur, & de salute animæ suæ sollicitè cogitaret. Qui respondit quod non faceret, interrogatus quare, dixit quod non poterat. Cum autem multis verbis, & persuasionibus moneretur, quod in hac extrema necessitate tota mentis attentione, & cum fiducia spei curreret ad diuinam clementiam implorandam, extrahens linguam, digito percussit eam, & dixit: Ista lingua pessima me damnauit. Quo dicto lingua sic intumuit, quod vlterius eam reponere non potuit in os suum, & sic horribiliter expirans omnibus detractoribus exemplum damnationis ostendit. (Idem.

EXEMPLVM VIII.

Detractor post mortem apparens linguā igneam vsq; ad terram dependentē dentibus corrosit, & expuit.

Legitur in libro, qui dicitur Fasciculus morum, quòd sceleratus quidam omnes detractionibus suis lacerare consuetus, morte præuētus est, non confessus. Neq; enim merebatur, vt ea lingua peccati venenum euomeret, qua tam frequenter aliorū etiam innocentium lacesserat. Apparuit autem non longè post mortem cuidam vitæ suæ præmia condigna ostendens. Habebat autem linguam quasi igneam ab ore vsq; ad terrā dependentem, quam crebris morsibus idem ipse momordit, corrosit, & expuit. Cumque particulatim eam vsque ad fundamenta abscissam eiecisset, rursus ad priorem quantitatem reformabatur denuo corrodenda. Quæsiuit viuus à mortuo quidnam hoc designaret. Qui respondit: Quoniam dum vixi per hoc membrum maledictum omnes persequebar, idcirco ab hoc tormento in perpetuum non liberabor. Per quæ enim peccauit quis, per hæc & punietur. (Ioan. Ædeus Minorita autor Fasciculi virtutum & vitiorum.

DEVS.

EXEMPLVM I.

Deus omnia videns in specie peregrini apparruit oculum habens in occipitio, & tonsorem operibus misericordiæ deditum, qui suem furatus erat, vt eam redderet admonuit.

QVidam, alienā suem furtiuè surripuit, & caueæ clandestinus intrusit: vir tamen ille pietatis operibus intentus esse consueuerat. Interea adest diues Iesus in effigie pauperis, & tam prolixo iam crine desormis egebat arte tōsoris. Ille protinus reuerenter assurgens, inter cætera humanitatis impendia, cœpit ipsum forcipibus attondere: sed dum tornat, ac satagit, ecce reperit duos oculos in occipitio sub crinibus latitantes. Expauit homo, stupensq; contremuit, & quid vellet esse, quod cerneret, pauidus inquisiuit. Cui mox ille: Ego, inquit, Iesus vocor, vndiq; cuncta contemplor: & isti sunt oculi quibus etiam suem vidi, quam nuper in cauea conclusisti. Moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens, diuinam circa se clemētiam recognouit, & quod iniquè presumpserat, satisfactione purgauit. (P. Damianus Epist. 8. c. 8.

EXEMPLVM II.

Deus gentilis sacerdotis infirmæ potentiæ, nisi licentiatus à sancto Gregorio, loqui non potuit, quo viso sacerdos ille conuertitur.

ITer sancto Gregorio Ponti Episcopo fuisse quondam per Alpes dicitur hyemis tempore, & cum peruenisset ad summum Alpium iugum, niuibus repleta erant omnia, nullum vsquam diuersorium. Fanum ibi tantum Apollinis erat, vbi illa nocte quieuit. Sacerdos erat quidam fani eius, cui consulere simulachrum Apollinis mos erat, & reddere responsa poscentibus, ex ei etiam alimoniæ questus esse videbatur. igitur post discessum Gregorij offerre consulta, & responsa poscere sacerdos accessit ex more, nihil inde responsi veniebat. Repetit victimas, silentium permanet: iterum, atque iterum litat, surdis ingerit fabulam. Cumque stupore noui silentij æstuaret sacerdos, noctu ei assistens in somnis dæmon, dicit: Quid me illic inuocas quo iam venire non possum? Percontanti causam, aduentu se Gregorij dicebat expulsū. Quid nunc remedij daretur, cum perquireret, ait. Non aliter licere sibi ingredi locum illum, nisi Gregorius permisisset. Quibus auditis sacerdos occupat viam, multa apud semetipsū voluens, atque animo recusante pertractans venit ad Gregorium adortusque eum rem pandit ex ordine, humanitatis suæ atque hospitalitatis admonuit, quærelam depulsi numinis ponit, ademptam facultatem sui quæstus deplorat, atque restitui sibi omnia in pristinum statum deposcit. Ille nihil moratus, scribit epistolam in hæc verba: Gregorius Apollini: permitto tibi redire ad locum tuum, & agere quæ consueuisti. Hanc epistolam sacerdos accepit, & ad fanum defert, positaque ea iuxta simulachrum, affuit dæmon, & dedit responsa poscenti, Tum ille in semetipsum conuersus, ait: Si Gregorius iussit, & Deus iste discessit, non potens redire nisi iussus, & rursum iubente Gregorio restitutus est, quomodo non multo melior est iste Gregorius, cuius hic obtemperat iussis? Clausis ergo ianuis fani, descendit ad Gregorium, epistolam secum quam acceperat deferens, omnemq; apud eum rei gestæ ordinem pãdens, simulque se ad pedes eius prosternēs, rogat, vt illi se Deo offerat, cuius

virtute dijs gentium Gregorius imperabat. Cumque enixius & pertinacius persisteret, catechumenus ab eo factus est, & cum se vitæ castissimæ & abstinentissimæ derelictis omnibus non solum erroribus dæmonum, sed & seculi actibus mancipasset, etiam baptisma consecutus est, & in tantum vitæ merito, ac fidei virtute profecit, vt sibi beato Gregorio in Episcopatu successor existeret. (Eusebius lib.7. cap.25.

DIFFAMARE.

EXEMPLVM I.

Luxuriosa fœmina lectorem de sua impregnatione iniustè diffamans parere non præualuit.

PResbyteri cuiusdam filia in Cæsarea Palestinæ cecidit infœliciter de virginitatis proposito, & ab eo, qui eam corruperat, præmonita est vt lectorem criminaretur. Cum autem concepisset, & vtero tumente apparuisset crimen, cœpit pater eius requirere, & discurere eam. Illa autem statim accusauit lectorem. Hæc audiens pater eius presbyter, retulit Episcopo, Episcopus vero congregauit presbyteros, & iussit vocari lectorem. Interrogatus ab Episcopo lector non confitebatur: quod enim non fecerat quomodo diceret? Indignatus est Episcopus, & cum terrore dicit ei: Non confiteris infœlix, & immunditia plene? Respondens lector dixit: Ego quidem quod erat verum dixi, quia non habeo causam, immunis enim sum: si autem iubes quod non est verum audiri, ecce dico quia feci. Hoc autem cum dixisset, statim deposuit eum Episcopus de gradu lectoris. Ille autem deprecatus est Episcopum, & dixit ei: Quia ergo peccaui, iube eam mihi dari vxorem. Neque enim ego ero ex hoc clericus, neq; illa virgo: & tradita est in potestatem lectoris. Accipiens ergò eam ab Episcopo & à patre eius cōmandauit eā in monasteriū mulierum, & deprecatus est diaconissam, quæ erat præposita sororibus monasterii, vt vsquequo generaret sufferrent eam. Itaque pauco tempore impleti sunt dies partus, & affuit hora iudicii, gemitus, dolores, anxietas, ac infernales tormentorum dolores ac partus non egrediebatur. Transit prima dies, secunda, tertia, & septima dies. Mulier præ nimiis doloribus inferno appropinquabat, non comedit, non bibit, nec dormiuit, sed clamabat, dicens: Heu mihi infœlicissimæ. periclitor quā maxime quia criminata sum lectorem. Abeuntes autem dixerunt patri eius. Pater vero timens ne reprehenderetur, quasi qui calumniatus lectorem fuisset, tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis posita nec pariebat, nec moriebatur, in tantum vt clamorem eius non ferentes nunciarent Episcopo, dicentes: Testatur cum sacramento infœlix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata est lectorem. Tūc misit Episcopus ad eum diaconum, & mandauit ei dicens: Ora vt liberetur quæ te criminata est. Ipse autem nec respondit ei, nec ostium aperuit. Ex qua die autem ingressus clauserat, se deprecabatur Christi Domini misericordiam. Pergit iterum pater ad Episcopum, & fit oratio in Ecclesia, & nec sic liberata est. Surgens autem Episcopus iuit ad lectorem, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Euscadi surge, solue quod ligasti, & cū inclinasset genua lector cum Episcopo, statim enixa est mulier. Præualuit enim deprecatio, & instantia orationis ad demonstrandam calumniam, & arguendam criminatricem, vt ex hoc discamus quantum præualet instantia orationum de periculis liberare, & cognoscamus apud Deum earū potentiam, (Palladius vita 141.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Diffamationẽ de fornicatione Macharius patientißimè tulit.

INterrogatus abbas Macharius, pro qua causa in Scythi habitauerit, dixit: Quando eram iuuenis, & sedebam in cella mea in Ægypto, tenuerunt & fecerũt me clericum in vico. Et cum nollem adquiescere ad ministrandum, fugi in alium locum, & venit ad me quidam secularis homo, sed vita religiosus, & tollebat à me opus quod fecissem manibus meis, & ministrabat mihi quæ necessaria erãt. Contigit autem (tentante diabolo) vt virgo quædam in vico illo vitiata à quodam iuuene, in lapsum caderet, & cum in vtero habere cœpisset, interrogata quis esset de quo in vtero haberet, illa dicebat, Quia hic solitarius est, qui mecum dormiuit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adducentes ad vicum, appẽderunt collo meo cacabos, & ollas, & ansas vasorum, & miserunt me circuire vicum illum, per viam cædentes, atque dicentes: Hic monachus corrupit filiam nostram, tollite eum. Et ceciderunt me penè vsque ad mortẽ. Superueniens autem quidam senex, dixit: Quamdiu cæditis monachum istum peregrinum? Ille autem, qui mihi solebat ministrare necessaria, sequebatur retrò cum verecundia. Etenim etiam ipsum contumelijs multis affecerunt, dicentes: Ecce solitarius monachus, cui tu testificabaris q̃d fecit? Et dixerunt parentes puellæ illius: quia non dimittemus eum, donec fideiussorem præbeat, quia pascet eam. Et dixi illi qui mihi ministrare solebat, & dedit fidem. Et reuersus sum in cellam meam & didi ei quantas habui sportellas, dicens: Vende illas, & da illi mulieri meæ manducare. Dicebam autem in animo meo: Machari, ecce inuenisti tibi mulierẽ: opus habes modo amplius laborare, vt pascas eam. Et operabar non solum die, sed etiam nocte, & transmittebã ei. Cum autem venisset tempus infelici illi vt pareret, traxit plurimos dies in dolore, & non pariebat. Dicunt ergo ei: Quid est hoc? Et illa dixit: Scio quare torqueor. Et diu interrogata à parentibus suis, quare? respondit, quia illi monacho crimen imposui, & fallens implicaui eum, cum ipse non habeat causam, sed iuuenis ille talis ipse mecum dormiuit, & hoc fecit. Audiens autem verba hæc minister meus, gaudens venit ad me, & dixit: quia non potuit parere puella illa, donec confiteretur, quia tu nullam causam in conceptu eius habuisses, & quia mentita sit aduersum te. Et ecce omnes habitatores vici illius volunt venire huc ad cellam tuam, glorificare Deum pœnitentiam apud te acturi. Ego autem audiens ista à ministro meo, ne affligerent me homines, surrexi, & fugi huc in Scythi. Et hoc est principium causæ propter quam hic habitare cœpi. (Ex lib. Doct. PP. nu. 11.

EXEMPLVM III.

Diffamans Marinam virginem à dæmone poßidetur, & ipsa Marina tandem diffamationem patienter sustinens, miraculis efficitur gloriosa.

ERat quidam secularis habens vnicam filiam paruulam, Ipse autem conuerti cupiens, commẽdauit eam cuidam parenti suo, & abijt ad monasterium, quod longè erat de ciuitate milliaria trsginta duo. Et ingressus perficiebat opus quod erat monasterij, ita vt abbas eius amplius eum quàm cæterosqui erant in monasterio, diligeret, eo quod fidelis esset & obediens. Contigit autem post aliquod tempus, vt recordaretur charitatis filiæ suæ, & cœpit contri-

ftari. atque affligi intra fe: & cum per multos dies hoc faceret, vidit eum abbas eius fic tribulatum,& dixit ei: Quid habes frater,quod fic triftis ambulas? dic mihi, & Deus qui confolatur omnes dabit tibi auxilium. Tunc ille procidens cum lachrymis ad pedes eius,dixit: habeo vnum filium in ciuitate,quem reliqui paruulum, & recordatus affligor propter eum?& noluit indicare ei quod puella effet. Abbas verò eius ignorans caufam, & nolens eum amittere, quia neceffarius erat monafterio,dicit ei : fi diligis eum,vade,adduc eum huc,& fit tecum Et abiens adduxit eam, & dicebatur Marina,& mutauit ei nomen, & vocauit eum Marinum,& dedit eam ad difcēdas litteras intra monafterium, & erat cum ea. Nullusque de fratrib9 agnouit quod puella effet,& vocabāt eam omnes Marinnm. Et cum effet annorum quatuordecim, continuò cœpit eam docere pater fuus viam Domini,& dicebat ei: Vide filia, vt nullus cognofcat myfterium tuum vfque in finem tuum, & follicita fis ab infidijs diaboli,ne feducaris ab eo, & iftud fanctum monafterium videatur per nos folui in cōfpectu Chrifti, & fanctorum angelorum eius cum impijs, fic æternā damnationē accipiamus. Et alia multa docebat eam per fingulos dies de regno Dei.Dum aūt factaeffet annorum xxvij.defūctus eft pater eius. Remanfit vero hæc fola in cella patris fui, & erat obediens omnibus in monafterio, ita vt ab abbate fuo,& ab omnibus deligeretur.Habebat autem monafterium par boum,& carrum, quia vicinum habebat mare, vbi erant emporium: & ibant monachi,&afferebant quæ neceffaria erant monafterio. Vno verò die dicit abbas eius. Frater Marine, quare & tu non vadis cum fratribus, & adiuuas eos? Qui refpondit: Iuffifti pater? Erat autem in ipfo emporio Pandochium. Cœpit ergo frater Marinus frequenter pergere cum carro,& fitiebat tardius ad reuertendum, manebat in ipfo Pādochio cum cæteris monachis. Contigit autem per infidias inimici, vt Pandox ille haberet filiam virginem, ad quam ingreffus miles aliquis concubuit cum ea,& concepit puella de illo milite. Et dum cognitum fuiffet à parentibus eius, cœperunt affligere puellam,dicentes: Dic nobis, de quo concepifti; Refpondit eis,& dixit:De illo monacho, qui dicitur Marinus, qui hic frequentet cum carro manfit, ipfe oppreffit me,& concepi. Statim autem perrexerunt parentes eius ad monafterium,& dicunt abbati. Ecce Domine Abba, quid fecit monachus tuus Marinus? quomodo decepit filiam nōftram?Dixit eis abbas:Sinite, videamus fi manifefta funt quæ dicitis,& veniente eo,dicit ei abbas eius: Frater,Marine tu hoc fcelus operatus es in filia eorum?Stans autem diutius cogitauit intra fe,& ingemifcens, dixit: Peccaui pater, pœnitentiam ago de hoc peccato, ora pro me. Ad iracundiam autem commotus abbas,iuffit eum contundi,& affligi. Et ait In veritate dico, quia tu qui hoc malum operatus es,non manebis in hoc monafterio. Et iactauit eam foras. Ipfa verò nunquam vlli confeffa eft myfterium fuum, fed abiens iactauit fe ante fores monafterij, & iacebat fuper terram,In pœnitentia affligens fe, tanquam ipfa peccaffet,& ab ingredientibus fratribus poftulabat vt vel vna buccella panis ei daretur. Hoc faciens per tres annos non ceffit de monafterio. Pandocis verò filia peperit filium mafculum,& ablactauit,& adduxit eum mater puellæ,& dum iaceret ibi ante monafterium dicit ei:Ecce frater,& reliquit eum ibi, & abijt. Sancta verò fufcipiens tanquam proprium filium, de ipfa buccella panis quam exigebat introeuntibus monafterium, nutriebat filium alienum. Factum eft per alios duos annos.Poftmodum autem videntes fratres, mifericordia compuncti, ingreffi ad Abbatem,

batem, rogare ete perunt vt eum reciperet in monasterium, dicentes: Abba indulge, & suscipe fratrem Marinum, Ecce quinque anni sunt quod in pœnitentia ante ianuam monasterij iacet, & non recessit hinc: suscipe eum in pœnitentiam, sicut Dominus noster Iesus Christus præcepit. Vix autem impositum est ei, & iussit eum ingredi, & vocauit eum ad se, & ait: Pater tuus fuit vir sanctus, sicuti nosti, & paruulum introduxit te in monasterium hoc: nunc autem ingressus es cum filio tuo, quem de adulterio habes, vnde oportet te pœnitere, graue enim peccatum fecisti: & hoc tibi iubeo, vt omnes immunditias monasterij tu solus quotidie purges, & aquam ad necessaria purganda portes, & calciarium omnibus per singulos dies tu perficias. omnibusque seruias: in hoc habebis meam gratiam. Sancta verò libenti animo suscipiens, omne opus, quod ei iussum fuerat, perficiebat. Contigit autem eam inter paucos dies dormire in Domino. Euntes vero fratres, nunciauerunt Abbati dicentes: Frater Marinus defunctus est. Dicit eis abbas: Videte fratres quale peccatum fuit, quæ nec meruit pœnitentiam: sed tamen ite, & lauate eum, & sepelite longè à monasterio. Et euntes dum lauant eum cognouerunt quia fœmina esset & cœperunt omnes emittere voces. & tundentes se, clamabant quia talis conuersatio, & patientia sancta inuenta est in ea cuius mysterium nullus agnouit, & sic ab eis afflicta est: & venientes cum lachrymis dicũt Abbati: Abba veni, & vide fratrem Marinum. Dicit eis: Quid est hoc? Fratres dicunt ei iterũ: Veni, & vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad corpus, & leuatus pallium, vnde coopertum erat, vidit quia mulier esset: & mox cecidit, & caput suum percutiebat in terra, & vociferabatur, dicens: Coniuro te per Iesum Christum Dominum, ne me condemnes ante conspectum Dei, eo quod afflixerim te, quod ignorans feci. Tu domina non dixisti, mysterium tuum, & ego non cognoui in veritate sanctam conuersationem tuam. Et iussit sanctum corpus eius in monasterium intra oratorium reponi. Eadem verò die puella illa arrepta à dæmonio venit ad monasterium, & confitebatur crimen quod admiserat, & de quo concepisset, & septima die repausationis eius in Domino ibi intra oratorium liberata est à dæmonio. Audientes autem qui erant in ipso emporio, & vicinis monasterijs mirabilia quæ facta fuerant, accipientes cruces, & cereos, cum hymnis & canticis & psalmis, benedicentes Deum, venerunt in illud monasterium: & oratorium ingressi, vbi corpus eius requiescebat, benedixerunt Deum: vbi vsque modo Christus orationibus sanctæ virginis multa facit mirabilia ad laudem nominis sui. Qui cum Patre & Spiritusancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. (In vita S. Marinæ virginis quæ sub monachi habitus fuit dicta frater Marinus, prima parte in vitis patrum.

EXEMPLVM IV.

Pafnutius adolescens de furto diffamatus patientissimè tulit, sed adolescens, qui eum defamauerat, à dæmone possessus est.

NVnc aliud abbatis Pafnutij pandamus exemplum, qui illius insignis atque prædicabilis vbique Sichioticæ eremi in qua nunc presbyter est secretis tãto studio semper insedit: vt ei cæteri anachoretæ Bubali cognomen indiderunt: eo quod ingenito (vt ita dixerim) desiderio solitudinis semper habitatione gauderet. Itaque

cum tantæ in pueritia sua esset virtutis & gratiæ, vt etiam pręclari ac summi id temporis viri grauitatem eius & immobilem constantiam mirarentur, eumq́ue licet minor esset ætate, pro virtutum tamen merito senioribus exequarent: suoque ordini ducerent inserendum : liuor ille qui aduersū Iacob Patriarchā fraternos quōdam animos instigauit, quendam de numero fratrum edacis zeli igne succendit: qui nœuo quodam ac macula pulchritudinem eius cupiens deformare, hoc genus malignitatis excogitat: vt pro oportunitate temporis caperet, quod Pafnutius ad Ecclesiam die Dominico processurus, abesset à cella, in quam furtim irruens codicē suum inter eius plectas quas de palmarum folijs solebat texere latenter abscōdit: ac de cōtinuata factione securus, ipse quoque velut puræ ac simplicis conscientiæ ad Ecclesiam venit Cumq́ue celebrata ex more omnis fuisset solemnitas, querelam sancto Isidoro, qui ante eundem Pafnutiū eiusdem eremi presbyter fuit, corā cūctis fratribus detulit: asserens sibi codicē de cella furto fuisse sublatum. Cumq; eius querimonia ita cunctorum fratrum, præcipuèque presbyteri animos commouisset, vt quid primum suspicarentur, quidúe decernerent non haberent, summa cunctis admiratione perculsis de tam inauditi illic facinoris nouitate, ille qui detulerat accusator, vrgebat vt retentis in Ecclesia omnibus, missi electi quinque cūctorū sigillatim fratrum cellas scrutarentur. Quod cùm tribus senioribus à presbytero fuisset iniunctum, vniuersorum cubilia reuoluentes, ad extremum in Pafnutij cellulam absconditum codicem inter plectas palmarum (quas illi Siras vocant) sicut eum insidiator occultauerat reperere: quē cum inquisitores confestim ad Ecclesiam delatum coram omnibus protulissent, Pafnutius licet de conscientię suæ sinceritate securus esset: tamen velut qui furti crimen agnosceret, satisfactioni se totum tradidit: locumq́ue pœnitentiæ suppliciter postulauit: hoc verecundiæ suæ modestiæque prospiciens, ne si maculam furti verbis conaretur abluere, insuper etiam mēdacij notaretur, nemine scilicet aliud quam id quod inuentum fuerat, suspicante. Cumq; de Ecclesia non tā mente deiectus, quam iudicio fidens protinus abscessisset; profusis in oratione lachrymis triplicatisque ieiunijs, summa se etiam in conspectu hominum mentis humilitate prostrauit. Sed & duabus fermè hebdomadis ita se omni contritioni carnis & spiritus subiecit, vt die sabbathi vel Dominico non ad percipiendam communionem sacram, sed ad prosternendum se in limen Ecclesiæ, atque ad veniam suppliciter postulandam matutinus occurreret, nequaquam passus est eum occultorum omnium testis & cognitor vel à se amplius conteri, vel ab alijs infamari. Nam quod ille inuentor, sceleris rei suæ fur improbus, laudis alienę callidus infamator, nulloque homine teste commiserat, per diabolum qui ipsius criminis fuerat inuentor, publicauit. Arreptus namq́ue à dirissimo dæmone cunctas factionis occulte patefecit insidias, criminationumque & fraudum idem fuit proditor, qui commentor. Ita autem spiritu illo immundo grauiter vexatus est vt ne orationibus quidem sanctorum illic consistentium, qui diuinorum charismatum merito dæmonibus imperabant, potuerit emendari gratia: si nec ipsius Isidori presbyteri singularis crudelissimum ab eo exclusserit vexatorem: cui tanta erat virtus Domini largitate collata, vt ne vsq; ad limina quidem eius quisnam arreptitius, qui tardius sanaretur, aliquando perductus sit Christo hanc adolescenti Pafnutio gloriam reseruante, vt illius tantum orationibus cui insidiatus fuerat purgaretur: & cuius laudi

aliquid inuidus inimicus decerpere se posse crediderat, eius nomen proclamans, & delicti sui veniam, & finẽ supplicij præsentis acciperet. Hæc ergo ille in adolescentia sua futuræ indolis iam tunc indicia præfigurans, lineas quasdam perfectionis illius quæ erat maturitate augenda adhuc in annis puerilibus designauit. Si igitur ad culmen virtutis eius volumus peruenire, talia nobis exordiorum fundamina iacienda sunt. (Cassianus Collat. 18. c. 15.

EXEMPLVM V.

Diffamantes sanctum Narcissum falsi testes instar mendacij sui pœnas perceperunt.

ANIMI virtus quanta fuerit in beato Narcisso vno ex eius gestis opere declarabitur. Is namq; cum inter cætera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, & iusti, rectique indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam sibi malè sibi conscij, metuentes ne criminum suorum si arguerentur, non possent effugere vindictam, præueniunt factionibus, & circumuenire parant eum cuius iudicium verebãtur. Concinnant igitur aduersus eum infame satis & noxium crimen. Conueniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento iuramenti quæ obijciebantur confirmarent: Quorum vnus testis ita, vt igni consumeretur si non vera diceret, imprecabatur, alius vt regio morbo corrumperetur, tertius vt luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramentis quidem istis quisquam fidelium, & Deũ timentium crederet, eo quod vita Narcissi, & institutio, & pudicitia ab omnibus nosceretur: ipse tamen eorum quæ mota sunt indignitatem, ac molestiam non ferens, simul & secretam ac philosophicam vitam habere semper desiderans, subterfugit Ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis, atque angulis secretioribus delitescit annis quam plurimis. At non ille magnus diuinæ prouidentiæ oculus quiescit in longum, sed impios vltionem per ea ipsa quæ sibi in periurijs statuerãt, maledicta molitur. Primus namque ille testis parua ignis scintilla noctis tempore domo sua succensa, cum omni genere suo, omniq́ue familia flammis vltricibus cõflagrauit: alius repentè ab imis pedibus vsque ad summum capitis verticem morbo regio quem fuerat imprecatus, repletus consumitur. Tertius autem priorem exitum videns, & oculum diuinum non se latuisse prospiciens, prorumpit in medium, & audientibus cunctis sera pœnitentia vniuersum concinnati sceleris ordinẽ pandit. Tantis autem lachrymis immane commissum facinus deflet, vt luminibus orbaretur, & sic figmenti sui huiuscemodi pœnas exoluit. (Eusebius l. 5. c. 7.

EXEMPLVM VI.

Diffamans alios mendosè furibundus linguam propriam dentibus laniauit.

NOui ordine, non re: nomine, nõ actibus sacerdotem qui in tantum vitio linguæ deditus erat, vt potius pessimè mentiretur, quam non socios vel cohabitantes sibi criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam tanta in se debachatus est cæde, vt proprijs dentibus linguam maliloquam laniaret, & palam cunctis ostenderet, quod quia lingua sua dolosè egerat, & venenũ aspidum sub labijs eius, quasi sepulchrum patẽs guttur illius fœtorem teterrimum exhalaret. (Tho. Cantip. lib. 2. cap. 37. parte 3.

EXEMPLVM VII.

Diffamare diabolus sanctum Siluanum studuit vt suo ædificati exemplo scādalum paterentur.

BEatus Siluanus Archiepiscopus Nazareth, tanta beatum Hieronymum affectione, & deuotione colebat, vt quicquid faceret, Dei nomē, & beati Hieronymi præmissum inuocaret. Vnde & quasi ab omnibus Hieronymus nominabatur. Serpēs autem antiquus, super viri sancti Siluani nimia sanctitate graui ardescit inuidia, vt igitur eum infamem redderet, quatenus quos bono exemplo subuexerat malo grauius deijcerentur. Nocte quadam formam sancti sumens nobilissimæ mulieri quidam iam in lecto quiescenti apparuit, quærens vt sibi ad turpem coniunctionem consentiret. Ad quod conterrita mulier, quid faceret cum hoc videret ignorans, diras cœpit emittere voces cunctos excitans dormientes, non solum suæ domus, sed & vicinarum, qui omnes ad mulieris thalamum cōcurrentes, quid haberet pauidam interrogant. Interea callidus serpens sub lecto cœpit delitescere, Re autem cognita, perueniunt vbique quærentes ad locum vbi latebat. Et accensis candelis eundem intuētes Siluanum Episcopū crediderūt, Cūcti igitur in stuporem versi sūt sciebāt enim famā sāctitatis eius. Perquirunt tandem, cur tantum velit facinus perpetrare: At ille. Quid feci malè, quoniam hæc me ad hoc inuitauit. Quod audiens illa, mendacē illum lachrymis proclamabat. Qui vt eos ad viri Dei odiū acrius inflāmaret: talia & tam horrenda cœpit verba profari, vt illi audire renuētes, eū durè exacerbātes, extra domū violenter eijcerent. Manè autem facto omnes Siluanū Episcopū hypocritā cōclamāt & dignū incēdio, totaq; ciuitas Nazareth adeò cōtra eum commota est, vt audio eius nomine quilibet blasphemaret. Mira patientia & magnæ sanctitatis indicium. Volat ad innoxij præsulis aures tāti fama discriminis, os tamen eius mouetur ad iniurias, cor manet immobile, ad nullam vertēs impatientiā, sed gratias Deo semper agens suo se fatetur hoc crimine meruisse, gaudensq; dicere consueuit, Nunquā tā felicē, quā cū se ab omnibus despici, & conculcari conspiceret. Creuit tantum eius infamia, vt per ciuitates vicinas vsque Alexandriam ore omnium delata sit. Ad limē innoxij præsulis nemo iam audebat accedere. Reuoluto itaque anno post inchoatam infamiam, vt subditorum paululū scandalū mitigaret, ciuitatē Nazaret vir Dei deserens in Ecclesiā vbi gloriosi Hieronymi corpus quiescit humatum, tāquam in refugij portum veniens, in locum sepulturæ se posuit oraturus. Quo duabus horis sic manente, vir quidam nequitię spiritu accensus, Ecclesiam intrans, sanctumque reperiens orantem, ad eum velut leo cucurrit, improperās quod honestas mulieres ad consensum suæ libidinis quotidiè prouocaret. Cui agnus innocens gaudens se despici, vt hoc sæpè sibi diceret. inuitauit. Quod latrò ille audiens, extractum gladium eleuat, vt in eius guttur immergat. Cui cum hoc verbum succurrere Hieronyme, sanctus Antistes opponeret, in ꝓprium guttur gladium immersit manu retrouersa. Casu igitur alius superueniens, vir nequam hoc quod diuina vltione factū fuerat, vt vidit, à viro Dei illū æstimans interēptū, extracto gladio Siluanum interficere conabatur, breuiter quod primo contigerat, accidit etiā huic. Vix secundus in terram ceciderat, & ecce duo viri egredientes, viderūt quod factū fuerat diuini ignari consilij: vnus eorum furię vesania agitatus, exclamauit: Vsquequo viget tua malitia, & mulieres honestas ad tuam prouocas libidinem, & homines

& homines occidis in occulto? Certè tuæ nequitiæ hodie finis erit. Et subitò furens vibrato ense accurrit, vt illum extingueret. At vt Siluanus iam tertio, gloriosè Hieronyme succurre, clamasset: vir ille vt primi duo manu propria se interfecit. Vir autem qui cum ipso venerat, ob visionem tremebūdus, cum hoc maleficijs imputare ad fores currens Ecclesiæ, quantum potuit exclamauit. Huc omnes accurrite: Ecce Siluanus maleficus non solum fœminas vituperat, sed homines suis incantationibus necat. Fit virorum, atque mulierum copiosus concursus, omnes clamant eum incendio dignum. Hæc vt ego Cyrillus audiui, pergo flens ad spectaculum. Stabat agnus inter lupos sæuientes, canes rabidos mitissimus, & lætus aspexit: nihil dicens aliud nisi. Iustè hæc patior: quia in Deum meum grauiter peccaui. Verberatur innocens, capitur ab omnibus, vt ad supplicia deducatur. Cumque iam captus Siluanus extra Ecclesiam duceretur: subitò de loco, in quo iacebat gloriosus Hieronymus, surgit tanto circumfusus lumine, vt non posset intueri, cunctisque visus est, suo tam deuotissimo veniens præmia donaturus. Extensaque manu, dextram Siluani apprehendens, his qui eum tenebant terribiliter imperat, vt dimittant; tantæque virtutis vox extitit, vt omnes præsentes vix voce finita in terram toto corporis vigore destituti sternerentur. Inter hæc dæmoniaca quædam, catenis ferreis alligata, plurimorum manibus ad Ecclesiam deportatur. At vbi mulieris pes limen tangit Ecclesiæ: diros clamores, Miserere, miserere Hieronyme, nam per te crucior, diabolus per eam non cessauit emittere. Cui Hieronymus. Nefande spiritus ab hac exi Dei famula, & tuas detege quas erga Siluanum egisti fallacias in Siluani forma, omnibus te demonstrans. Tunc diabolus vt iustus est in Siluani forma, ita vt ab omnibus Siluanus putaretur, apparuit, & rem quam fecerat ad diffamandum Siluanū enarrauit, his dictis diris clamoribus de templo disparuit. Quod vbi tam mirabile actū est: gloriosus Hieronymus dextram Siluani adhuc tenens, ait: Quid optas Siluane charissime, tibi placitum me facturū? At ille, mi Domine (inquit) vt me hic amplius non relinquas. Ad quem Hieronymus: Quod postulas ait, ita fiat. Post me ergo velociter, veni. Hæc dicens disparuit. Interuallo autem hora vnius facto, Siluanus expirauit. Stupent cuncti vndiq; concurrentes, lamentatur quilibet se reum quod in Siluanum commisissent, veniam fletibus deprecantes. Permanent per noctem in Ecclesia gementes. Manè autē facto processione ordinata, deportatur corpus Episcopi ad Nazareth tam illius ciuitatis populo, quam istius comitatu: atq; sic ibidem in Ecclesia digno honore sepelitur. (Epist. Cyrilli ad Augustinum littera Q. & R.

EXEMPLVM VIII.

Virgo Vincentius à fœmina adamatus in medio flammæ non est æstuatus, & à dæmone fatigari cœpta fœmina, quæ eum diffamare voluerat, ab eo curatur.

ERat B. Vincentius non solum virtutibus præditus, sed etiam corpore pulcher & aspectu valdè venustus. Quo fiebat vt eius virtutes essent gratiores, facerentq; vt ab omnibus vehementer amaretur. Fuit igitur Valentiæ mulier quædā tā nobilitate generis clara quā forma corporis prestans, quæ suggerente diabolo capta est amore ipsius Vincentij tam ardēter, quod nullam, aut animi, aut corporis quietem habere poterat, sed singulis diebus frequētabat loca, in quibus eū, vel audire, vel alloqui posset.

Vincentius licet eam ad se venire frequenter videret, tamen nihil tale suspicabatur, sed arbitrabatur eam aliqua deuotione permoueri (vt à mulieribus fieri consuetum est) quæ seruos Dei quadā naturali pietate effectuosius quàm faciunt mares, pijs obsequijs venerantur. Illa autem in dies vehementissimo feruore amoris agitabatur. Quæ tādem quid faceret nesciens, deliberauit grauem corporis ęgritudinem fingere, vt sic haberet oportunitatem alloquendi eum, & eidem manifestandi flammas ardentis amoris, qui intrinsecus vrgebat. Itaque lecto ægrotantium more decubuit, cœpitque multo cum clamore magnos dolores ostendere, ac demum in ipso lecto hac, & illac tam miserabiliter versabatur, quod cunctos qui astabant ad sui commiserationem mirum in modum prouocabat. Aduocantur medici qui nullum ægritudinis signum in ea esse cognoscentes, varia iudicia conferebant, aliqua tamen in ea ægritudo arbitrabatur esse. Tandem videntes quod nimio dolore torquebatur, esse consulunt accersiri sacerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tanti doloris vehementiam sine sacra confessione decederet. Eligitur itaque ab ea vir Dei Vincentius, qui celeriter veniens, cameramq; in qua decumbebat ingressus, ac cunctis qui aderant ex more exclusis, cœpit puellam exhortari ad pœnitentiam. Mulier in initio non audet manifestare feruorem amoris, quo occupata tenebatur, sed dicit, fecitque ea quæ pro consuetudine christianæ religionis, ad ritum pertinent confessionis. Veruntamen inter loquendum sæpè proposuit amorē quo vrebatur exprimere, sed quando dicere incipiebat pudor verba labijs hęrentia detinebat, & sic protrahens vlterius verba respondebat ad ea, de quibus sanctus vir confessor interrogabat eam. Et post multa verba vltrò citroq; habita, tandem occultum ignē mulier cælare nō potuit ac omni formidine, pudoreque depositis, scito, inquit, ô frater Vincēti, non me quidem corpore, sed mente ægram detineri, & nisi tu mihi pro tua in me miseratione occurreris, scito me ilico morituram. Iam enim annus est quod tuo amore adeo ardenter capta sum, vt non solùm ignis ardentis flammis cor meum quasi exuri sentiam: sed frequentissimè meipsam proprijs manibus necare decreuerim. Volui tibi sæpissime cordis mei feruorem manifestare, sed me partim pudor tenuit fœmineus, partim nomen sanctitatis, & innocentiæ tuæ, quæ me formidare fecerunt, ne tam execrabile facinus aperuissem. Itaque tanquam desperās nemini meum ignem indicare volui, tacitūq; vsq; ad hoc tēpus reseruaui. Mihi verò super hac re iterū atq; iterū cogitanti potius visum est, vt debuissem hanc corporis ægritudinem fingere, quo locum, tempusque oportunum haberem, quibus huiusmodi ignem potuissem extinguere, & optata voluptate potiri: quamobrem meum corpus quod cernis esse pulcherrimū expono potestati tuæ. Sume ergò nūc de me voluptatem, & principium faciamus, vt deinceps simus ambo indissolubili, ac perpetuo amore coniuncti. Hæc dicens linteum, quo tegebatur amouit, & sese totam nudā exhibuit. Beatus verò confessor admiratus impudentis fæminæ audaciam, ac scelus abominabile execrans, imprimis eam commonefecit, vt nudatum corpus tegeret, deinde eam de tā nefando opere abducere multa cum seueritatē conatus est. Postremò ei dixit, quod Iesu Christo à tenerrimis annis suum corpus, animumq; deuouerat. quodque se perpetuam castitatem seruaturum promiserat, & ob idem omnem terrenum amorem abdicauerat, omnemq; libidinem execrauerat, quibus dictis ab ea protinus discessit. Illa tali responso dedignata, mox cogitauit in virum innocentem ob-

tem obiectare infamiam, & tanquam alteram utifaris vxor, voluit clamare ac dicere contra sanctum Dei, quod eā violenter opprimere voluisset. Sed summa Dei prouidentia nequaquam passa est, vt innocenti homini tam execrabilis facinoris infamia opponeretur. Et quam primū impudens mulier voluit vocem emittere, ille idem diabolus qui ei nefandum amorē sug gesserat eius corpus grauissimè vexare cœpit. Accurrunt igitur cuncti, qui extra cameram expectabant, & tanti clamoris causam diligenter sciscitātur. Tandem visis multis signis, mulierem à dæmone vexari perpēderūt. Aduocantur itaque multi qui sciebāt dæmones adiurare. Adhibentur præterea multa remedia, quæ huiusmodi vexatis adhiberi consueuerūt, quæ nihil proficiebant, vt diabolus pelleretur, verū diabolus ipse eis qui eum adiurabant, hoc pacto respondebat. Ex hoc corpore nunquam me pellere poteritis, nisi huc venerit vir ille, qui in medio ignis positus, non potuit igne comburi. Quærunt igitur omnes quid velint sibi verba, quæ diabolus proferebat. Post longā verò huius rei sciscitationem, quidam ex eis qui aderāt in mediū surgens. Aduocetur, inquit, frater Vincentius, namque ipse mulieris huius confessionem audiuit, est enim vir & scientia, & sanctitate insignis, propter quæ certum nobis esse debet, quod nemo sit qui possit nobis aperire. Cōsentiunt omnes, ac mox ad beatum Vincentium sese contulerūt, & rem quæ ei acciderat aperiunt: Precanturq; vt dignetur visitare fœminā, quæ dum valebat erga eum magnā beneuolentiam sese habere demonstrauerat. Ipse tametsi plurimùm se difficilem ostendit, tamen ne rem insuetā facere vderetur, quemadmodum quidam ante infirmos visitare consueuerant, fecit quod illi voluerunt. Sed tamen secum multa cogitans sese Iesu Christo commendauit, eumq; precatus est, vt pro immēsa clementia sua dignaretur misereri mulieris, quæ à dæmone nō solum in corpore, sed etiam in anima vexabatur. Postquam igitur deuentum est ad locum, vbi illa vexata tenebatur, dæmon vlulatum teterrimum emittens: En adest (inquit) vir ille, qui in medio ignis positus, non fuit ab igne combustus, nec deuoratus. Nunc ergo hinc discedendum est. Hæc dicens protinus abijt. & corpus semimortuum dereliquit. Illi verò qui aderant videntes tam grande miraculum obstupuerunt, eiusque sanctitatem in maiori veneratione habuerunt. (Ex vita S. Vincentij ordinis Prædicatorum lib. 1. cap. 12. apud Surium.

DILECTIO DEI.

EXEMPLVM I.

Diliges Dominum Deum tuum audiens in scholis conuertitur.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam scholaris Parisijs, qui de terra longinqua veniens, ingressus est scholas Theologiæ cuiusdam magistri qui legebat Matthæum. Cūq; prima die qua eius scholas intrauit legeretur, Diliges Dominū Deum tuum ex toto corde tuo, &c. ille subitò surrexit, & dum inciperet recedere cunctis admirantibus, & interrogaretur à magistro, quid esse sibi dictū, vel factum, quare dimitteret scholas suas, ille respōdit, Nihil: sed antequā plus audiam istud, volo opere complere. Et egressus religionē intrauit. (Ioannes Iunior. Dominicanus.

EXEMPLVM II.

Diligentis Deum fœminæ cor scissum est, & inuentum est in eo scriptum, Diligo te, &c. quia creasti, redemisti & dotasti me.

ERat quædam virgo nobilis xiiij. annorũ, quæ beatæ virgini valde erat deuote; Hæc gloriosam virginem rogabat continuè septem annis, vt sibi dignaretur ostendere filiũ suum. Quæ cum in vigilia Natiuitatis Domini orationis causa sola capellã intrasset, apparuit ei virgo pulcherrima, tenens filium in manibus, & allocuta est virginem Dei, Accipe filiũ meum, & lude cum eo. Quæ gaudens fecit. Cui puer: Diligis ne me? Et illa: Omnino. Et ille: Quantum? Tunc illa: Plus quam corpus meum. Cui puer: Si diligis me? Et illa: Plus quam cor meum. Et Iesus ait: Quantum plus corde tuo diligis me? Et illa: Nescio dicere, sed ipsum cor loquatur. Quo dicto, statim cor eius præ amore scissum est. Tunc beata virgo accepta anima eius in concentu Angelorũ deduxit in cœlum. Ad cantum verò Angelorum familia cucurrit, & virginẽ mortuam inuenientes, odore inenarrabili sunt repleti. Et fratres Prædicatores qui aderant cor eius aperientes scissum inuenerunt, & in eo scriptum aureis litteris. Diligo te plus quã me, quia tu creasti, redemisti, dotasti me. (Collector speculi. Vide etiam Amor Christi.

DIMITTERE.

EXEMPLVM I.

Dimittenti parricidium occisores crucifixus Dominus tribus vocibus caput inclinat.

VIR quidam, vt dicitur, potentiorem se hominem interfecit, à cuius etiam filio, mores seduli, non legibus Euangelij, multas molestias pertulit, paterni scilicet vltor interitus, & strages anhelabat hominum, & frequenter reportabat manubias rapinarum. Inter has homicida deprehensus angustias, imperiale decreuit adire fastigium, si quod fortassis in tot calamitatibus posset reperire solatium. Quo cõperto paterni sanguinis vltor insequitur, & eum, siue vt tribunalium lege constringat, siue vt repentè gladijs opprimat, impiger comitatur. In Teutonicis verò partibus tunc Imperator degebat. Cùm itaque præcedens modestè quasi securus incederet, subsequens autem celerius properaret, tandem contigit, vt sibi inuicem propinquantes, in mutuos vterque ducerentur aspectus. Sed cum is, qui homicidij reus erat, vix quatuor, vel quinq; comitum duceretur auxilio, interfecti verò filius triginta fermè cingeretur obsequijs armatorũ quaternio omnes suos cohortatur vt fugiant, ille se prospiciens de persequentium manibus auolare non posse, misericordiæ patrocinium petijt, ad humilitatis vmbraculum confugium fecit: proiectis igitur armis, brachijs verò in modum crucis extensis, solo prosternitur, & veniam miserentium præstolatur. At ille iam victor ad reuerentiam crucis manus reprimendo compescuit, vltra etiam ne ab aliquo feriretur inhibuit, postremo pacem integram faciens, ad honorẽ sanctæ viuificæ crucis, non modo vitam, sed & paternæ necis donauit offensam. Hac igitur insigni peracta victoria, qua scilicet non tam alterius, quam sui, & vt ita fateat, non tam hostis, quàm proprij cordis victor extiterat ad regis curiam (quia non procul erat) accessit. Sed mox vt Ecclesiã oraturus ingreditur, res mira & nimium stupenda, Saluatoris imago, quæ in cruce videbatur expressa, tribus cũ vicibus inclinato capite visa est salutare. O quàm gloriosum & insigne præ-

præconium, vt ab auctore misericordiæ mereretur reuerenter accipi, qui propter eius reuerentiam omiserat vindicare: & ab eo reciperet salutationis honorem, pro quo saluti contrariam postposuit vltionem. Quod protinus cùm imperator audiuit, honorifica eum & affectuosa, prout decebat, affabilitate suscepit, & copiosa munerum largitate ditauit. (Ex Petro Damiano.

EXEMPLVM II.

Epiphanius Episcopus Cyprius ante somnum semper illis, quibus iratus fuerat, reconciliabitur.

MIsit aliquando Epiphanius Episcopus Cyprius ad Abbatem Hilarionem rogans eum, & dicēs: Veni & nos videamus, antequam de corpore exeamus. Qui cùm venisset, gauisi sunt ad inuicem. Manducantibus autem eis allatum est eis de auibus quiddam, quod tenens Episcopus dedit Abbati Hilarioni. Et dicit ei senex: Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum istum non mãducaui quicquã occisũ. Et dixit ei Epiphani⁹ Episcopus? Ego autem ex quo accepi habitum istum non dimisi aliquem dormire qui habebat aliquid aduersum me, nec ego dormiui habēs aduersus aliquem. Et dixit ei senex: Ignosce mihi, quia tua conuersatio maior est mea. (Ex lib. Doctor. PP. lib. de mortificatione propriæ sensualitatis nu. 5.

EXEMPLVM III.

Dimittens rustico fraternam mortem, amorosas inclinationes crucifixi promeruit.

NObilis quidã in Germaniæ partibus fratrem vterinum à quodam valde plebeio & ignobili occisum perdiderat. Fugiente de patria occisore, contigit vt nobilis ille cum multo comitatu peregrè profectus, impræmeditatè soli in agro occurreret occisori, qui mox extracto gladio vbi inimicum expetijt, in terram prostratus occisor, clamauit; Miserere mei nobilissime vir pro illo qui tui misertus & omnium, mundum istum sua morte redemit. Repente nobilis animus in lachrymas, resolutus illam quam extenderat manum retraxit. Sed cùm hoc ignauiæ adscriberetur à suis, & iterum manũ extenderet in prostratum, iterato reo ob remissionem peccatorum eius veniam petente, secundò manum deposuit. Tertioque increpatus à suis, cùm mortem certius intentaret, & miser ille ob euasionem angustiæ quam omnis caro esset in extremo iudicio perpessura, veniam precaretur, respondit nobilis genere, nobilior mente: Et ego, inquit, tibi prorsus mortem fratris indulgeo. Nec mora: eadem die vt audiret missam ecclesiam ingressus, vbi coram imagine crucifixi tertio flexit genua, visus est à quodam sancto viro, ad singulas genu flectiones illius nobilis, crucifixus caput suum humiliter inclinare. Seorsum ergò vir sanctus ille qui solus hoc viderat, nobilem euocauit, quis esset interrogat. Et ille: Miles, inquit, dicor in terra quã natus sum Et rursum ille: Dicas, inquit, charissime, nihil celes: In quo confidis te magis diuinã misericordiam meruisse? Tunc miles Peccator, inquit, sum, & seculo deditus, in nullo prorsus, nisi hodie forsitan, veniam promerui. Et hoc dicens, quid actum sit retulit. Mox ille quid vidisset exponens, ad actum vitæ gratioris, & meriti nobilem exhortatur. (Ex lib. 2. cap. 18. par. 3. Thomæ Cantipratani.

EXEMPLVM IIII.

Dimittere nolens offensam mortuus audiuit, nec pepercit, nec parcam.

LEgitur in Scala cœli, quod quidam Burgensis tantùm fuit rancore infectus, vt iniurias sibi factas nullo modo indulgere sibi voluerit. Qui cùm esset mortuus, & portatus ad ecclesiam & psalmi & orationes dicerentur pro eo, crucifixus retraxit manus clauatas de ligno, & apposuit auribus suis, & vox audita est: Nec pepercit neq; parcam. (Ioannes Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM V.

Dimittere nolentes visi sunt se mutuo in inferno in partes concidere.

NArratur de duobus vicinis in proximo manentibus, & in continua lite perseuerantibus, qui nulla ratione poterant concordari, imo suo confessori eos pacificare volenti, responderunt se potius in inferno permansuros sine fine, quam alter alteri condonaret. Cùm ergò citò post inuicem mortui fuissent, & ille deuotus confessor Deum rogasset de illorum statu scire cupiens, deductus est in spiritu per Angelum ad quendam locum vbi vidit quandam fornacem sulphure & pice bullientē, à qua duo homines terribiles surrexerunt cum gladijs ignitis inuicem in frusta concidentes. Quæ quidem frusta diabolus colligens in fornacē proiecit. Quo facto post bullitionem cito surrexerunt iterum, & sicut dictū est secundò, & tertiò fecerunt. Tunc dixit sibi Angelus: Isti sunt duo illi vicini qui nunquam pacem habuerūt in terris, sed istum locum potius elegerunt. (Collector Speculi.

EXEMPLVM VI.

Dimittere nolens fœmina acceptura corpus Domini vultum desperans auertit.

MVlier quædam tam iracunda erat, quod vix aliquis cum ea cōcordare potuit, & tamen reputabat se esse sanctam & deuotam, quia corpus suum ieiunijs macerabat, & in orationibus multum vigilabat, & in alijs bonis operibus se exercebat, sed hoc vitium principaliter in se habuit, vt quæcumque eam semel offendit, illam amplius nunquam dilexit, & nemo illam iracundiam & vindictam ab ea remouere potuit. Tandem grauiter infirmata petijt confessorem, & confessa est alia peccata, sed vitium illud non confitebatur. Et cùm sacerdos pyxidem aperiret, & corpus Domini sibi porrigere vellet, tunc os suum clausit, & ad parietem se vertit dicens: Sicut vertebam me sæpiùs ab alijs qui me offenderunt, & nunquam eis ex corde indulsi, nec eos amando dilexi, & continuè in iracundia steti, & alios cum iracundia mea perturbaui, sic Deus auertit se à me, & me nunquam misericorditer respiciet, nec ego eum latè videbo, sed cum omnibus iracundis dæmonibus damnabor. Et sic misera & iracunda mulier expirauit. (Idem.

DISCORDIA.

EXEMPLVM I.

Discordiæ tumore inflatus presbyter dæmoni se famulum tribuit.

ADuesperascente iam die in duorum quorūdam presbyterorum cordibus sol inocciduus occidebat, eosque aduersum se mutuis iniuria-

iuriarum, iurgiorumq; conuitijs au-ctor discordiæ spiritus accenderat. Cumque presbyter presbyterum probrosis contumeliarum irrisionibus laceraret,& alter alterum multo mordacitatis sale, maledictorumq; relationibus conspersisset: vnus eorum minaciter intonans, & dentibus stridens, correpta lancea iter arripuit, atq; domum suam longius constitutam furibundis properare gressibus cœpit. Sed cùm illum iam superueniens caligo noctis obumbraret, & cor eius interiores tenebræ perniciosius possiderent, ecce quinq; nigri equites cum caballis æque nigris obuiant, eique is,qui maior videbatur, insultat: Sæpe,inquit institi, vt te mihi subderes,vt in clientelam meorum contubernalium venires: totiens itaq; subterfugiens, iam non poteris iugum meæ ditionis euadere. Videbatur enim nobilis quidam vir esse, Romanus nomine, qui frequenter eum sollicitauerat,vt sibi subditus fieret. Presbyter itaque nimij terroris horrore perculsus ad præcipientis imperium manus vtrasq; complosit,atq; illi manus degitorum more deosculans, se velut in herilis fidei tuitione commisit. Quem protinus ille percõtans: scis,inquit,qui sum? Ille præsto respõdens, ait:Nonne tu es Dominus meus Romanus? At ille: Absit, absit:sed ego sum quidam diabolus, cui tu nunc commissus es,& indiuidua deinceps societate constrictus: sta igitur in fide & serua quod pollicitus es. Et post huiusmodi verba,vel gesta præstò disparuit. Tunc ille tremefactus,confusus,atq; perterritus, domum non sine magno trepidationis horrore peruenit. Paulo post ad Episcopum suum sanctæ memoriæ,Tenonem nomine,me quoq; præsente, pœnitentiæ flagitator accessit: cui mox sacerdotalis officio dignitatis adempto, cùm æstiuum tunc cauma feruesceret & secundarum messium tempus instaret, iuxta carinæ regulam inclusionem custodiæ carceralis indiximus, annorum pœnitentiam competenti moderatione præfiximus, vt in spe certæ recuperationis absq; dubio conualesceret adhortari hominem sumus.(Petrus Damianus. Vide etiam tit.Conuersio exemplo 2.

EXEMPLVM II.

Discordias graues humilis Abbas mansuetudine vicit.

IN Galliarum finibus audiui gestũ fuisse quod refero. Inter Abbatem, & quendam sæculi præpotentem orta est non leuis de possessione contentio. Cumq; apertis vtriusq; fautoribus minis diu certaretur & iurgijs, tandem, vt armis ageretur vtrinque condictum est. Et secularis quidem paratis copijs campum præliaturus ingreditur, acies struit, cuneos ordinat, atq; ad fortiter agendũ omniũ mentes acerrimus cohortator inflammat. Silueścunt omnia gladijs,rubent clypei. vociferantium clamor attollitur. minaces armorum fremitus inhorrescunt,tela stringuntur,&aduersæ partis impetus accensis ad congrediendum mentibus expectatur. Abbas autem non in armis terrenis spem suam,sed in humanæ salutis auctore constituens,cunctis, qui pro se dimicare conuenerant,suum prohibuit comitatum: solos autem monachos suos equis imposuit, capita cucullis operiri præcepit. Sicq; cum illis velut galeatis, & loricatis fidei munimento,crucisque vexillo ad locum certaminis venit. Cumq; vir ille non ferrea, vt sperabat, arma conspiceret,sed tanquam cœlestem & angelicam aciem aduentare cominus aduertisset, tantus eum cum suis omnibus diuini timoris horror inuasit, vt desilientes de equis protinus arma proijcerent, terræ se humiliter prosternerent, & indul-

indulgentiam flagitarent, &c. (Idem Epist. 7. ad Firminum.

EXEMPLVM III.

Discordiæ renuncians, & pacem reformans latro veniam peccatorum Apollonio monente accepit.

QVODAM tempore certamen erat de finibus inter duos vicos. Hoc cùm nunciatum fuisset Apollonio, festinus descendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore cōtentionis incensi, nullo genere ad pacis cōsilium flectebantur, maximè quia vnius partis populus plurimum fiduciæ in viribus cuiusdā latronis gerebat, qui eiusdem certaminis signifer videbatur. Hunc cùm videret Apollonius paci resistentem, dixit ad eum: Si mihi, ô amice, adquiescere volueris ad pacem, rogabo Deum meum, & remittet tibi peccata tua. At ille cùm audisset, nihilo omnino distulit, sed genibus eius prouolutus, supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas, quę cum fuerant secutę, fecit omnes cum pace discedere. Quibus discedentibus, ipse permansit cum homine Dei expectans ab eo promissum. Tunc verò Apollonius assumens eum, & cum ipso iter agens ad monasterium, docebat eum mutare ordinem debere vitæ, & patienter à Deo quærere misericordiam, promissionemque ex fide expectare. Omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumque noctis tempore simul in monasterio quieuissent, per visum ambo se vident in cœlis esse, & assistere ante tribunal Christi. Vident etiam Angelos Dei, sanctos quoque adorantes Deum. Et cùm hæc videntes, Deum etiam ipsi adorassent, vox Domini ad eos defertur, dicens: Licet nulla sit communio luci & tenebris, nec sit aliqua portio fideli cū infideli, tamen tibi donatur salus istius, pro quo supplicasti Apollonio. Hæc, & alia multa cum audissent in cœlesti visione positi, quæ nec sermo narrare sufficit, neq; acutis audire, surrexerunt de somno, & quę viderāt, fratribus indicarunt. Admiratio autē ingens esse cœpit, cùm vnum atq; idē somnium vterq; narraret. Permansit autem cum fratribus latro ille iam sanctus, vitam suam, moresq; ad omnem innocentiam pietatemq; commutans, tanquam in agnum versus ex lupo. (Ex vitis PP. vita 7. S. Apollonij.

EXEMPLVM IV.

Obediens frater à crocodylis honoratur, orans mortuum suscitauit, quod abstinens frater non potuit.

DVO carnales fratres venerunt habitare in quodā monasterio, ex quibus vnus erat præclaræ cōtinentiæ, alter verò obedientiæ magnæ, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebat: & fac illud, & faciebat. De qua re magnam opinionem in monasterio habebat, quia ita obediens existebat. Punctus autem inuidię mucrone frater eius ille continens aduersus eum, dixit in semetipso: Ego probo istum, si habet obedientiam: & accedens ad patrem monasterij dicit ei: Dimitte mecum fratrem meum, vt eamus alicubi. Et dimisit Abbas ire: & assumens eum ille frater abstinens, voluit tentare eum. Et cùm venissent ad flumen vbi erat multitudo crocodylorum, dicit ei: Descende in flumē, & transi. Et ille mox descendit. Venerunt autem crocodyli, & lingebant corpus eius, in nullo lædentes eum. Quod cùm vidisset frater eius, dixit ei: Ascende de flumine. Et cùm iter agerent, inuenerunt corpus inhumatum iacens in via. Et dixit abstinens ille ad fratrem suum: Si habuissemus aliquid vetusti, vt iactaremus super illud corpus. Et respondens ille obediens frater, dixit: Magis oremus, &

forsi-

forsitan resurget. Et stantes orationē atque orantes intente, surrexit mortuus ille. Quo facto gloriatus est abstinens frater, & dixit: pro continentia mea suscitatus est mortuus hic. Omnia autem hæc reuelauit Deus Abbati monasterij eorum, & qualiter tētauerit fratrem suum de crocodylis, & quomodo suscitatus est mortuus ille. Et cum venissent ad monasterium, dixit Abbas abstinenti fratri illi: Quare ita fecisti fratri tuo? Ecce tamen q obedientiam eius mortuus ille surrexit. (Ex lib Doctrinæ Patrum. Ibidem numero. 5.

EXEMPLVM V.

Discordiæ vitium superantes fœminæ, pacificaq; viuentes Machario meritis præponuntur.

ORante eodem Abbate Machario venit ei vox in cella sua dicens: Machari nondum peruenisti ad mensuram meriti illarum duarum mulierū illius ciuitatis. Surgēs ergò senex mane, accepit virgā suā palmeā & cœpit pergere in ciuitatem. Cū ergò peruenisset in eā, reperto loco pulsauit ad ianuam. Egressa autem vna suscepit eum in domum suam, & cū sedisset, vocauit eas; quæ cum venissent, sederunt cum eo. Ait autem ad illas senex: propter vos tantū laborem pertuli, dicite itaque mihi nunc operationem vestram. At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fuimus in cubili sine viris nostris, quàm ergo operationem possumus habere? At verò senex cum satisfactione rogabat eas vt manifestarent ei actum suum. Tunc dixerūt Nos quidem secundum seculum extraneæ sumus nobis: placuit autem nobis nubere duobus fratribus secundum carnem. Quindecim hodie annos nos duæ habitauimus in hac domo, & nescimus si aliquando litigauimus ad inuicem, aut turpem sermonem dixit vna ad alteram, sed in pace concordia peregrinus totum spatium hoc. Subintrauit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginum, & rogati viri nostri non nobis consenserunt in hoc. Cum vero minimè valuissemus obtinere huiusmodi consilium, disposuimus vtræque testamentum inter nos & Deum, vt vsque ad mortem per os nostrum non egrediatur sermo secularis. Audiens hoc autem Abbas Macharius, dixit: In veritate quia non est virgo, neque sub marito agens, neque monachus, neque secularis, sed Deus secundum vniuscuiusque propositum omnibus præstat Spiritum sanctum. (Ibidem nu. 21.

EXEMPLVM VI.

Discordia cuiusdam magnæ dans occasionem quidam sanctus Episcopus, acerbos Purgatorij pœnos exoluit: & quidam è purgatorio liberatur propter liberalitatem.

BALDVINVS quidam diues in seculo, doctrinam reuerendissimi patris Bernardi secutus, spreuit vniuersas mundi pompas, & voluptates, & in Clareualle viuere cœpit. Cùm autem iam nō soli sibi viueret, sed etiam multis alijs verbo, & exemplo prodesset in salutem, vocante Deo Pisanæ Ecclesiæ (quæ est Metropolis Tusciæ) Archiepiscopatum sortitus est. Consecutus verò amplæ huius dignitatis eminentiam, tanta spiritalis sapientiæ luce refulsit, tantaque auctoritate, ac spiritus libertate officium suum exercuit, tanta nihilominus mansuetudine verum se monachum in pontificiali culmine demōstrauit, vt non solū Cistercieñsis ordo verumetiam vniuersi fideles intra Italiam gratularentur, gratias agentes Deo qui splendidissimā hanc colum-

columnam, & fulcimentum incon cussum sanctæ Ecclesiæ suæ temporibus ipsorum concessit. Sed quoniam in rebus humanis nihil ex omni parte posse beatum esse plangimus, contigit instante diabolo, vt propter ipsum inter Pisanos, atque Lucenses populos, graue & periculosum bellum oriretur, quod etiam post obitum ipsius, contentione partium inflammatum, atque protelatum per aliquot annos durauit, & vix tandem ad pacis, concordiæque vinculum reuocari potuerunt. Quis fuerit occasio huius dissensionis nihil interest, hoc solum dicimus, damnosum & pœnale tanti pontificis animæ bellum illud extitisse, sicut diuina reuelatione declaratum est. Post dormitionem nempe huius beati præsulis, aliquanto tempore elapso, fuit in insula Sardine sacerdos quidam honestæ conuersationis, qui etiam sibi præerat, & cuidam Ecclesiæ parochiali: erat autem Ecclesia extra villam ædificata, atque a omni hominum habitatione remota. Quadam itaque die, cum missam celebraret, hora perceptionis inuenit hostiam sacram super corporale fractam, atq; in duas partes à seipsa diuisam, quam ante consecrauerat integram, & sanam. Quod vbi conspexit, turbatus, & anxius cum metu & admiratione sacrificium consummauit. Expleto autem mysterio cæterisq; dimissis, solus ibi remãsit. Cumq; tristis esset pro signo quod acciderat, egressus foras venit, & stetit ad orientalem plagam eiusdem ecclesiæ, dorso adhærens parieti templi, & facie versa ad orientem: qui dum ita positus, ibidem aliquamdiu staret, & de re quæ sibi euenerat, timide & sollicite cogitaret, infremuit spiritu, & inhorruerunt subito pili capitis eius. Tunc irruente in eum, nescio qua virtute externa, ita defigi, atque arctari cœpit, vt nullo modo posset se mouere. Et ecce apertis oculis vidit innumeræ multitudinis turbas equestres, & pedestres coram eo citatis gressibus transeuntes, erant autem in eis homines promiscui sexus, diuersæ ætatis, & conditionis, in quibus etiam multos deprehendebat quos viuentes in carne ante cognouerat. Vnus ergò ex eis ipsi presbytero quõdam notus, & charus ad eum accessit, & fixo gradu cœpit familiariter cum eo loqui. Percontante vero presbytero quęnam esset, aut quid ageret tanta turbarum infinitas, Respondit: Animæ hominũ sunt carne solutæ, quæ omnes pro varietate culparum varijs subditæ pœnis, ita semper discursu reciproco lõgè lateq; vagantur, hinc inde in mũdo. Quædam autem ex eis ocius, quædam tardiùs liberandæ sunt, quarundam vero pœnæ insolubiles permanent. Dum hæc ille loqueretur, respiciens presbyter vidit supradictum Episcopum demisso vultu coram se prætereuntem, tanquam districti iudicis sententiam patienter ferentem. Viso ergò eo, sacerdos vehemẽter obstupuit, & cum terrore magnæ admirationis exclamauit, dicens: Væ mihi misero peccatori, quid est hoc quod video? Nunquid iste est Dominus noster Balduinus Pisanus, quondam Archiepiscopus, de monasterio Clareuallis assumptus? Respondit is qui loquebatur ad eum: Ipse est verè. Et presbyter ait: Hiccine ergò tantæ professionis monachus, & tantæ perfectionis Episcopus deputatus est pœnis, quem nos sperabamus iam in cœlo gaudere cum Angelis? Ille verò respõdens ait: certò scias, & nullatenus dubites quia ipse est verè sanctus, celsiq; meriti pontifex, & magna erit gloria eius coram Deo. Sed quoniã propter ipsum inter Pisanos atque Lucenses populos diuturnum iam bellum versatur, propterea differtur à requie donec inter illos ad pacem discordia reuocetur. Post hoc, apparuit eidem presbytero columna quædam iubaris immensi, cuius claritas vltra commu nem Solis splendorem, coruscare videbatur,

debatur, de cœlo vsque ad terram porrecta, per quam anima quædam Angelico ductu ad sidera contendebat. Sciscitante vero presbytero, quidnam hoc esset? Respondit alter: Ipsa est anima Constantini quondam iudicis, & domini Turritani, quę per nouem annos ventis, & pluuijs, & algoribus semper exposita à die exitus sui vsq; nunc in stillicidio domus suæ constitit, ibique suorum excessuum pœnas luit. Sed quia misericors & liberalis in pauperes extitit, & iudicium iniuriam patientibus fecit, insuper etiam de malis quæ commisit, confessa & pœnitens à corpore exiuit, idcirco misericordiã à Deo consecuta, hodierna die meretur ab omnibus malis liberari, & ab omnibus bonis satienda, ad æternam beatitudinem introduci. Hæc & multa alia sacerdos ille vidit, & audiuit de secretis alterius vitæ. Inter quæ etiam dictum est ei, quod eodem anno esset moriturus, id quod subsecuta mors eius, verum esse comprobauit. Sic Omnipotens Deus, innotescere voluit dilecti sui pontificis animam quamuis sanctam, quantulacumque tamen rubigine culpæ fuscatam, non potuisse regnum puritatis intrare, nec fulgorem meridianæ lucis in qua cœlestis sponsus cubat intueri, donec ipsius gratia expiata, & pax inter dissidẽtes confirmata esset. (Ex lib. exordiali ordinis Cisterc. & in Cõclaui d'Assig. cap. 39.

EXEMPLVM VII.

Discordiæ & dissensionis auctor conuersus quidam propter nouas botas terribili morte interijt

APVD Prouinciã Germaniæ territorio ciuitatis Vangionum, quæ est Vormacia, extat cænobium Cisterciensis ordinis, de linea Claræuallis, q Germanica lingua, Schoenaugia vocatur, quod interpretatum latinè, pulchra insula dicitur. In hoc monasterio temporibus bonæ memoriæ Domini Godefridi Abbatis, facta est aliquando instigãte maligno, grauissimi scandali occasio talis. Superiori tempore per negligentiam, seu potius indiscretam beneuolentiam prælatorum, cõsuetudo contra formam ordinis præsumpta, in eadem domo inoleuerat, scilicet vt conuersis, sicut & monachis annuatim nouę botæ darentur. Cum autem prædictus vir strenuus, de altera domo assumptos inuenisset conuersos temerario hoc fastu delectari, laudabili zelo accensus, præsumptionem pessimam cẽsuit esse corrigendam. Itaque priuatim in consilijs, & publicè in fratrum capitulis cœpit ingenuè de pręsumpta fratrum nouitate causari, monere, rogare, tandem etiam pręcipere vt praua consuetudo ordinis rectitudini nõ conueniens, absque scandalo dissentionis, si fieri posset, amputaretur. Sed quia viscus diræ præsumptionis carnalium fratrum mẽtibus tenacissimo glutino miseræ obstinationis, sic inhæserat vt absque scandalo auelli nequaquam posset, maluit vir prudẽs vt secundum beati Gregorij sententiam, scandalum magis oriretur quam veritas relinqueretur. Cœperunt itaque conuersi, primo quidem in angulis susurrantes murmurare, dehinc conspiratione paulatim inualescente, seditionem publicam effrænata insania meditari. Totius verò mali incentor, & conspirationis auctor extitit conuersus quidam, cui dormitorij fratrũ seruandarum botarum cura commissa fuerat, qui diabolico spiritu repletus, omni loco silentiũ proijciens, nũc singulos, nunc simul plures conueniebat, suadebat, hortabatur, vt consuetudinem suam, insolentiæ fomitem, elationis incentiuum, quacunq; seu precum, seu minarum occasione, sibi nõ paterẽtur offerri. Cũ Dominus abbas susurria eorum primum deprehẽdisset, præcipit per virtutem obedientię,

tiæ, vt quicunq; ex eis silentium rumperet, si ante cibum hoc faceret, eodē die, sin verò postea, sequenti die in pane & aqua ieiunaret. Quod is cuius supra memorauimus non conuersus, sed peruersus nequaquam, virtutis amore, sed vt inuidiā abbati suo susci-taret, tanquam cœlitus datam sententiam seruare curabat. Nam cùm penè quotidie conspirationem conflando, silentium frangeret, singulis etiam ferè diebus, in pane & aqua ieiunabat, vt vel sic animos fratrum in odium abbatis inflaret, qui tam duram, & inhumanam sententiam promulgasset. Interea sacratissima dominici aduentus celebritas superuenit, & conspirationis procella clandestinis susurrijs aucta, & roborata vndique intonabat, iamq; publicum scandalum & ipsum grauissimum imminebat. Dederat namque prædictus pseudoconuersus, consilium pessimū, scilicet, vt vigilia natalis Domini cōgregatis fratribus de Grangijs, vnanimi consensu dormitorium monachorum tempore laboris ascenderēt, atque de singulorum lectis botas auferentes, minutatim eas ferro secarent, manibusque discerperent. Licet verò prodigiosa hæc, & infamis eorum nequitia venerabilis abbatis consciētiā non lateret, dissimulauit. Cæterum quāto in tantis angustijs lōgius aberat humanū cōsiliū, pariter & auxiliū tanto enixius diuinæ pietatis viscera statuit interpellanda, monachisq; generalem orationem indicens monebat, vt singuli secundum possibilitatē suam Domini misericordiā peterent, quatenus de tanta insolentia carnalium fratrum melius aliquid disponere de sua pietate dignaretur. Instabat iam præcipua, & festiua natalis Domini solemnitas. Et ante paucos dies eiusdem solemnitatis, Domino abbate capitulo conuersorum præsidente, prædictus signifer dissensionis, & minister sathanæ de indiscreta abstinentia, & quia barbam suam nouacula penitus abrasisset, (quod quidem miser ille intentione commouendi scandali fecerat) à quibusdā complicibus suis nequaquā zelo ordinis, néq; fraternæ charitatis intuitu, sed studio exercēdæ malitiæ, proclamatus est. Cūq; Dominus Abbas blando affatu quæreret ab eo cur hoc fecisset; & ex tumidis inordinatisq; responsionibus eius intelligeret malitiā ipsius esse cōpletā, laudabili quodam iustitiæ zelo accensus, sic ad eū præsago spiritu corā omnibus locutus est. Debuerā quidē frater, salutaribus monitis aggredi cōtumacē animum tuum, si fortè resipisceres à laqueis diaboli à quo captiuus teneris ad ipsius volūtatē, sed trabs superbiæ oculū cordis tui adeō obnubilauit, vt eam per humilitatē meam eijci non posse præsumam, & quoniā sic te sensu alienatū video vt monita nostra irrideas potius, quam recipias. Idcirco nunc omnibus hic sedentibus de te fiducialiter pronuncio, nisi celerius, & sine dilatione resipiscas, atque humiliato spiritu ad satisfactionē venias, omnipotētis Dei terribile iudicium breui senties. Ecce iterum ac tertio, dico omnibus hic sanū intellectū habentibus, quoniam sicut pius & misericors Dominus humilibus dat gratiā, sic terribilis Deus indeclinabili linea rectitudinis suæ superbis resistit. Ideoq; tu qui pacis, & institutionis, quā sancti patres sanxerunt publicus hostis es, si in malitia perseueraueris, durissimum infra paucos dies portabis iudicium. Cōfido enim in Domino Iesu, & in gloriosa virgine matre ipsius, cuius nos inutiles serui sumus, quia domū istā ab ipsa sua fundatione fraternæ charitatis glutino, laudabiliūq; morū disciplina cōspicuā, non patietur tua nimia improba peruicacia corrūpi. Iā preces fratrum super intestinæ discordiæ tabo gemētiū, ad aures Domini Sabaoth ascēderāt, & Angelus Domini accepta ab eo sentētia, miserū cōspirationis auctorē percussit, ac sine mora extinxit,

extinxit, pariterq; cum eo totius scandali turbinem, & præsumptionis nebulam dissipauit. Vespera namq; diei Vigiliam natalis Domini præcedētis, cum post completoriū de dormitorio descendisset, & infirmarius conuersorum, qui quasi secundarius eiusdē conspirationis esse videbatur, cum quo etiam venenata dissensionis cōsilia frequentius tractabat, ei occurrisset: subito vocem cum gemitu doloris valido cœpit emittere, & pallente facie, naribus contractis, oculis etiam de statu suo euersis mortem incontinenti affuturam, tristia signa declarabant. Turbatus alter cum iam nutantem cerneret, ne fortè repentino lapsu terræ illideretur mediū complexus est. Sed adeò subitanea mors fuit, vt antequam terram petere posset, inter manus tenentis se funesti sodalis miseram animam exhalaret. Tunc turbati sunt principes conspirationis, robustos in contumacia sua obtinuit tremor, obriguerunt omnes dissensionis & scismatis incentores. Accurrerunt vndique ad signiferum suum conuersi, & quem postero die ad inauditum scelus perpetrandum, quasi ducē sequi decreuerāt, eius, iesu bone, cadauer extinctū miserabili tumultu in infirmitoriū deferētes, in area vbi fratres vita excedere solent, consternati metu & tremore, collocarunt. Non enim passus es, Domine, sacratissimam solemnitatem tuā in qua primū ministerio Angelorū pax terris annūciata est, discordiæ & scismatis perturbatione fœdari. Cumq; tabula defunctoria signum dante, vniuersorū aures percellerentur, maximè propterea quia neminem illic sic proximum morti sciebant, Dominus Theobaldus tunc subcellerarius, post modū verò eiusdem loci abbas, vehementer admiratus iudiciū Dei, Dominum abbatē, qui tūc forte de dormitorio descenderat ad commendationis officiū defuncto præsoluēdū quantocius inuitauit. Illo quoq; celerius accurrēte, cum remoto à parte capitis operimēto quo corpus tegebatur faciē iacētis intuitus esset, cōplosis manib⁹, & ex intimo cordis suspiria trahens. Heu (inquit) miserrime, ecce quomodo sine pœnitētia militię tuę, diuino iudicio extinctus iaces. Et hoc ipsū secūdo & tertiò ingeminās. Vtinā (inquit) monita mea cōtumaci animo nō spreuisses, vtinam misericordiam Dei æternaliter à te nō exclusisses. Aliquamdiu ergò quid sibi faciendū esset deliberās, tādē consultius esse credidit, vt commēdationis officio ex more peracto corporeq; in ecclesiam delato, postero die fratres omnes, tam monachos quàm cōuersos maturius reuocaret, quatenus qd sibi in tali articulo faciēdū esset, in cōmune decernerēt. Cōuētione autē facta, sic dominus abbas in audientia cūctorū locutus est. Nostis fratres charissimi, in quā peruerso proposito praui cordis, & malitiosæ voluntatis suæ homo iste deprehensus sit; quem nisi districta diuini iudicij cēsura quātocius de medio tulisset, domū istā optima pace, & cōcordia hactenus durātē, grauissimi scādali cauterio cū cōplicib⁹ suis quos ad hæc susurrijs, improbisq; persuasionib⁹ illexerat, maculasse nō timuisset. Quapropter quoniā peruersitatē ōes scimus, cōfessionē vero seu pęnitētiam ipsius nō nouimus: corpus eius, inter corpora fratrū nostrorū, nequaquā poni debere cēseo: neq; hoc temeritate aliqua, sed libramine iusti iudicij decernere cōfido. Quo audito continuerūt & expalluerunt conuersi: vtque sibi cū senioribus monachis seorsum loquēdi licentia daretur, suppliciter postulabant. Sanè hoc per indulgētiā domini abbatis consecuti cum in partem diuertissent, cōsilij gratia post paululum reuersi, & solotenus coram ipso prostrati iā monachi, quā cōuersi: vt misericordia defuncto nō negaretur, multa precū instātia petierūt: spōdētib⁹ cōuersis, atq; sub attestatione diuini

uini numinis asseuerantibus, quia si Dominus abbas districtionem sententiæ temperaret, ac defuncto licet minus digno communem sepulturam non negaret, sese ab omni intentione conceptæ malitiæ cessaturos, & super repetitione nouorum botarum verbum vlterius nullo modo se moturos. Dicebant quidam præterea de senioribus, excepto sermone hoc, alias virum extitisse satis probabilem, nec debere ab hominibus iudicium sine misericordia decerni in eum quem fortassis diuina misericordia idcirco temporaliter puniisset, ne conceptam malitiam effectui mancipare posset, pro qua æternaliter damnari meruisset. Considerans itaque dominus abbas ita tempori expedire, & ne forte nouissimus error peior fieret priore, si conuentui qui hac occasione facile sedari poterant, in maius aliquod scandalum prorumperent, simulque metuens sibi præpropere austeriorem, quàm oporteret sententiã dare, quoniam sentẽtia conspiratorũ, necdum à capitulo generali promulgata erat, annuit petitioni eorum. Celebratisque ex more missarum exequiarum solennijs, inter corpora fratrum defunctus frater terræ cõmendatus est. Cæterum dominus Theobaldus (cuius supra mentionem fecimus) cum esset eidem defuncto fratri, ex antiquo intimæ familiaritatis amicitia coniunctus, seque inuicem tam in vita, quàm in morte, cum alterum eorum decedere contigisset, orationum suffragijs astrinxissent, quoniam idem conuersus, ante conspirationis turbinem, non contemnendæ religionis extiterat, sciens summa necessitate amicum probari, dolensque valde de periculo animæ ipsius quem in vita dilexerat, statuit apud seipsum annuam pro ipso facere orationem. Indubitanter namque credidit, quod & si exigentibus meritis impendia defuncto nihil emolumenti ferrent, sibi tamen bonæ voluntatis suæ fructum perditum ire non posse. Cũque toto illo anno, supplices pro eo preces ad Dominum fudisset, reuoluto anni circulo idem defunctus ei in visu apparuit, lugubri vultu, tristem sese subijsse sententiam significans. Interrogatus quomodo se haberet? respondit se ab hora exitus sui vsque ad tempus illud, in vltionem contumaciæ & rebellionis grauissimorum suppliciorum pœnas luisse, non tamen de misericordia Dei vsquequaq; desperare. (Botæ de quibus in hoc exemplo fit sermo, sunt calceamenta quæ cothurni dicuntur. Ex libro de viris illustribus ord. Cisterciensis. Vide etiam tit. communio, exemplo 8.

EXEMPLVM VIII.

Discordiæ sedandæ causa Gregorius quidam stagnum in aridam oratione conuertit.

Stagnum erat in Ponti regionibus piscibus copiosum, ex quorum captura prædiuites redditus dominis præstabatur. Ista possessio duobus fratribus forte obuenerat hæreditatis: sed pecuniæ cupiditas fraternã necessitudinem violauit. Coibatur à fratribus tempore captionis non tam ad capiẽdos pisces, quã ad homines capiendos cædes ac bella mouebantur, humanus sanguis pro piscibus fundebatur. Sed Dei prouidentia affuit aliquando auxiliũ, aduentusque Gregorij: vidit prælia & mortes virorum, furentesque germanos, quid causæ existeret, pro qua in exitium sui, suorumque fratres accenderentur, inquirit, nullã nisi capturam piscium comperit. Tum ille cũ pro honore aduentus sui vtræque partes paululũ siluissent: Nolite, inquit, ô filioli, rationales animas pro multis animalibus violare, fraternam pacẽ quæstus cupiditate dissoluere, Dei leges & naturæ iura pariter temerare: sed vna mecum ad oram stagni exitialis accedito, ego iam vos per virtutem Domini, omni certamine cruentæ

contentionis absoluam. Et cum hæc dixisset, in conspectu omnium virgam, quàm manu tenebat, ad primas litoris vndas defigit, & ipse positis genibus palmam tendit ad cælum, atq; his verbis excelso supplicat Deo: Tu Domine Deus patrum nostrorum, qui dum tibi primus homo Adam peccasset, & mandatum tuum præterisset, pœnam culpæ illius moderatus ad terram maledictionem detorsisti, dicens: Maledicta terra in omnibus operibus tuis, tu nunc miseratus horũ iuuenum, fratrumque sanguinis, qui periclitatur, precipe vt maledictæ sint aquæ istæ in omnibus istorum ꝓ quibus furore succensi fraternæ pietatis obliti sunt, ita vt nunquam in hoc loco vel piscis appareat, vel aqua reside at, sed sit campus aratri patiens, ad frugum ferax, & custos in æternum fraternæ concordiæ perseueret. Statim vt ille orandi finem fecit, se vnda subducens, & cursu velociori refugiens à conspectu superno iussa recedere, abyssis suis redditur, & arentem campum germanis iam concordibus dereliquit. Sed & in hodiernum diẽ frugum ferax dicitur esse solum, quod ante fuerat nauium ferax. (Euseb lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM VIIII.

Discordias nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco, morbo caduco corripitur.

VEnerabilis Iacobus de Vitriaco crucem Hierosolymitanam ob salutem multorum in Brabantia predicauit. Contigit autem, vt pacificaturus mortales inimicitias iniuriam passum, primò suppliciter, deinde prostratus pedibus eius, semel, iterum, & tertio, cum multitudine populi præsente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuersus autem ad populum, dixit palam omnibus: Contestor vos, quia qui spernit nos, spernit & eum qui mittit nos. Rogate ergò Dominum vt tale signum ostendat in obstinatum hominem, quo cunctis præsentibus pateat eum hostiliter cõtra proximum hoc egisse. Nec mora: vbi vir sanctus orationem expleuit, miser ille euersis oculis, semel, & iterum, & tertio in terram corruit: oreq; cruorem spumans & saniem, horroris maximum spectaculum omnibus prębuit. Tunc flente populo reuerendus vir fusa prece prostratum erexit. Qui mox integerrime sospitatus, vbi ante se inimicum vidit, quasi aliquid amicissimum rogaturus cum lachrymis veniam petiuit, tuensque in oscula eius, ad lachrymas & laudem Christi omnium corda commouit. (l. 2. c. 18. par. 2.

EXEMPLVM X.

Discordias seminans inter virũ & fœminã à dæmonibus rapta ad infernũ deportatur.

LEgitur in Scala cœli, quod cum quædam vetula iret per viam, iuuenis tristis cum bursa plena denarijs sedebat iuxta arborem. Qui interrogatus à vetula quid haberet? Respondit: Dæmon quidam sum & affecto summe discordiã ponere inter talem virum & vxorem suam. Et quia locutio humana mihi deficit, quæ est instrumentum omnis mali, ideo non possum assequi quod opto. Sed quia locutio tua mirabilis est, hoc pacto tibi do hanc pecuniam, vt deducas rem ad effectum. Quæ accedens ad domum mulieris, affirmabat secretè quod cũ quadam adulterabatur vir suus, & audisset quod tunc ad hoc veniret iuuẽcula, vt reciperet tunicam ꝓ nefario facto. Tunc accedens ad virum secretè indicauit, quod vxor sua amorẽ illicitum habebat cum quodam clerico Ecclesiæ cathedralis. Et dum loqueretur, retro vnam columnam me

existente ibi in oratione, audiui eos conuenientes, quod in crastinum redirent & ordinarent de facto. En vetulæ pessimæ fraudulētia, quod enim magister omnis iniquitatis diabolus in pluribus perficere non potuit, illa in breui duxit ad effectum. Tūc misit iuuenculam ad suscipiendum pannū quem vetula emerat, quando viro retulerat illa verba. Quod aspiciens vxor suspicata est omne malum. Et dū in cœna nollet comedere, vir cōcepit quod de clerico vellet cogitare, & tādem ad procurationem vetulæ clericus loquitur cū domina, quæ locutio viro fuit suspicio mali. Reuertitur vetula ad Dominam, consilium dat vt de pilis barbæ cum rasorio sumat, & postquam eos vir in cibo comederit omnem aliam mulierem odibit. Iterum recedit ad virum vetula, & dixit quod de consilio clerici per vxorem illa nocte erat interficiendus, & ideo caueret ne somnus opprimeret eum. Cumq; vxor cum rasorio vellet accipere de pilis barbæ eius, vir accipiens manum eius clamauit. Lumen accenditur, amici congregantur, discordia maxima stabilitur. Quod percipiens dæmon, dixit vetulæ. Triginta annis dedi operam vt hāc discordiam excitarem, & tu diebus tribus perfecisti eam. Optimum enim habes linguagiū inferni, & digna es melius eo quam ego. Rapuit ergò eā & portauit secū. Deus autem per discretionem vnius sacerdotis declarauit malitiam, & vir & vxor ad pristinum amorem sunt reducti. (Ioan. Iunior ord. prædic.

D I V E S.

EXEMPLVM I.

Diues cattis apparētibus ad inferna deducitur, sed paupercula vidua moritura à beata Virgine consolatur.

CVidam parochiæ præerat presbyter in seculo potens & gloriosus, sed non minus vitijs, quam diuitijs plenus: hic sub cura sua habebat diuitem nobilem, & paupereculam viduā: qui vno tempore decumbētes, respōsum mortis acceperunt in semetipsis. Vocatus est presbyter vt morientem diuitem visitaret, & accepta cōfessione, data communione, exituram animam Deo commendaret: qui de rapienda solummodo lana, non de oue curanda sollicitus, vt diuitis nuncium vidit, ire festinauit. Intrauit palatium, penetrauit cubiculum vbi iacebat diues, purpura & serico circundatus, auro & gemmis ornatus, super plumarum mollitiem resupinatus. Ibi inuenit circumstantem multitudinem, seductoria adulatione diuiti solatia persoluentem, coniux, & filij, atque omnis familia Dominum lamentabantur. Sed & quam plures ex ipsis ad rapiendam hæreditatem suspensi, licet verbotenus mortem audaciæ, & præsumptionis damnarent, eam tamen tacito cogitationum æstu præcabantur citius venire, & hominem de medio tollere. Itaq; presbyter secretū petijt, & qualemcumq; confessionem extorsit. Deinde sessione firmata nūmi captator, charitatis affectum simulans compati cœpit, & condolere, quærere quid vellet, quæ pars corporis grauius se haberet. Inter ancipites gladios securitatem, & pacem falsus propheta pollicebatur, verbisque mēdacibus liniebat parietem cui Dominus ruinam minabatur. Interim superuenit quidam ex parte viduæ, qui diceret eam in extremis agere, & christianæ salutis remedia postulare. Sed presbyter cum se totum daret ad lactandum peccatorem, nihil respondit. At diaconus propè assistens, pro muliere desolata ad cor eius loquens, ait: Grande nobis piaculum, & fœminæ periculum, si nostra negligentia sine confessionis, & sacri mysterij participatione eam migrare contigerit. Requiretur enim à manibus nostris sanguis ouiū nostrarum quæ nobis à

Deo iusto iudice credite sunt, nec minus pauperum, quàm diuitum curam habere nos oportet, nec minorem de illis, quàm de his rationē sumus reddituri. Properemus ergò, ne nostra culpa sine viatico hinc paupercula illa recedere cōpellatur. Cui felle cōmoto presbyter ait: O sani capitis cōsilium, pro vili vidua nobilem relinquere patronū! Ne turberis, inquit diaconus, ego si iubes infirmā visitabo. His fauente presbytero, diaconus discessit citò, sumptaq; salutari hostia ad viduæ tuguriū peruenit, quæ rebus quidem vacua, sed bonis operibus plena, super humū duram, & paruo stramine constratam collidebat membra ieiunijs exesa. Ille itaq; interno lumine oculos leuans, famulæ Christi in cœno iacenti vidit existere excubias de cœlo. Mater .n. Iesu Maria assistebat cum choro virginali, quæ præferebat linteolum, & vultum ægrotantis à sudoribus mundans, satagebat circa frequens ministeriū. His visis diaconus stupens, stetit eminus. Sed cœli regina suo filio toto corpore in terrā prostrata, adorauit eū cū suis virginibus. Quib9 erectis, data fiducia, vir Dei intrauit. Mariâ etiā sedem parante, ac ne timeret hortante, sedit, confessionem viduæ accepit, communionem dedit, & psalmis obitū eius præmuniuit. Deinde cū gaudio ad domum diuitis properauit, astansq; in limine vidit nigros cattos circumuallantes lectum diuitis. Quos miser ille vidēs, & nimis infestos sentiens, rugiebat, clamans: Tollite cattos, tollite, misero subuenite. Vnus tandem æthiops voce minax, vultu terribilis, vncū quem manibus gestabat, faucibus immersit peccatoris. Infelix anima nullum in tota conuersatione sua refrigerium conscientiæ reperiens, pauet & trepidat, miserum mors paulatim occupat. Denique æthiops ille furens vncū violenter de palpitantibus faucibus extrahit, & ille horribilem dās vocem, infelicem spiritū dedit. Irruerunt cæteri complices, & peccatricem animam flagris & vulneribus afficiētes, immergunt in locum tenebrarū, & lacum mortis æternæ. Cum hoc aspiceret diaconus, tremor tenuit eum, & cadēs factus est in mentis excessu, Sed mox ei apparens mater regis gloriæ, Ne timeas, inquit, charissime, nō tibi diabolica nocebit malignitas, cui parata est beatitudo cœlestis. His blanditijs recreatus, post quam ad se redijt, consolatrici suæ gratias rependit, & ex his reuelationibus non parū profecit. (Vincent. Beluacenūs. spel. Hist. lib. 7. cap. 96.

EXEMPLVM II.

Diuites frequēter solicitudinibus laniantur, cùm pauperis liberis animis dulce melos ad sidera fundunt.

QVidam diues & valdè pecuniosus habebat domum suam maximā, coniūctam tugurio pauperis cuiusdam laboratoris. Cum aūt diues in loco suo, & camera præ saturitate & sollicitudine torqueretur, nec posset dormire, audiebat pauperem iuxta igniculum suum cum pueris lætātem, & per residuum noctis in pace dormientem, vsquequò manè dum vxor sua vix excitaret eū à somno ad laborē. Quod audiens diues inuidens eius lætitiæ, cogitauit, quod eum faceret participem sollicitudinum & miseriarū suarum. Et surgens de nocte apperuit ostium domus pauperis, quod non erat multum seratum, & bursam pecuniæ appendit ad ostij cauillam, quam manè inueniēs pauper & vidēs, quod erat pecunia, noluit ire ad laborē solitum timens, ne sibi furaretur pecunia. sed gemēs & sollicitus quid inde faceret vt vicini sui, vel vxor sua nescirēt eū inuenisse illā, & vnde venisset. Posuit eam in stramine lecti sui, fingens se infirmū, iacens supra pecuniam vsquequo deliberasset quid in de fa-

de faceret. Et dum per plures dies sic affligeretur, nec cantaret, de nocte intrauit domum eius diues quærens eum. Et cum vxor sua assereret eum infirmũ in renibus. Ego, inquit, scio vnde curem eum. Et accedẽs ad eum ait ei in secreto; Redde mihi pecuniam meam, quam in tali loco accepisti, alioquin faciam te suspendi. Qui timens reddit pecuniam, & recuperauit solitam lætitiam. (Collector speculi. Vide etiam tit. Delitiæ exemplo 5.

EXEMPLVM III.

Latomus quidam mediocribus opibus rectè vtitur, ditatus opprimit pauperes, omnia perdens ad pristina pietatis officia redijt.

Legitur quod quidam Eremita hospitatus apud quendam Latomum inuenit, quod vnam partẽ lucri sui expendebat in necessitates suas, aliam in eleemosynas, tertiam in hospitalitatem. Cùm autem egressus est ad cellam, & rogaret vt Deus ei bona sua multiplicaret, quia ea ita bene expendebat, responsum est ei, quod fortè ei non expediret. Illo autem non adquiescente licet pro eo fideiubente concessum est ꝙ petebat. Nã in mane Latomus cũ causa operãdi murum antiquum frangeret, inuenit magnum auri thesaurum, quo accepto factus est familiaris Imperatoris & Balliuus, & magnus pauperum oppressor. Quo facto Eremita raptus ad iudicium, vidit Angelos de Latomo conquerentes. Quibus respondetur quod fideiussor respondebit. Stupefactus Eremita supplicabat beatam Virginem, vt eum iuuaret. Quæ impetrauit vt Eremita ad eum corrigendum mittatur. Quod cum facere vellet, nec ei loqui posset, sed ingerens se verberatus fuisset reuersus ad cellam, iterum rapitur ad iudicium, & sicut prius accusatus Regina cum iuuante liberatus est. Mortuo tandem Imperatore, alius succedẽs Balliuum capere voluit, sed ille fugiens, & omnia sua perdens ad pristina officia, & pietatis opera redijt. (Idem.

DOCERE.

EXEMPLVM I.

Luxuria grauiter tentatur de virtutibus superbiens pater, & ad sæculum ire disposuit, sed alios ad virtutem exhortando conuertitur.

QVidam monachus fuit, qui in eremo hac, quæ præ cæteris interior est, habitabat. Hic dum plures annos in abstinentia perdurasset, & prouectus tempore iam ad senilem venisset ætatem, omni virtutis flore adornatus, ac totius continentiæ magnitudine sublimatus, cùm in oratione & hymnis sedulè Deo deseruiret, tanquam emerito militi suo Dominus remunerationem parat: vtpote qui corpore adhuc positus instar angelorum, incorporeæ vitę officijs fungeretur, dignum iudicans annonam cœlestem præbere ei in deserto, qui cœlestem regem iugibus præstolabatur excubijs. Volens ergo etiam Deus in hoc sæculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidentiæ suæ sollicitudinem eius quotidiani victus reuocat curam. Vt enim cibi vsum poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam inueniebat mensulæ suæ panem suppositum miræ suauitatis, miríque candoris. Ex quo refectus, & gratias diuinæ præstãtiæ referens, rursus ad hymnos, & orationes conuertebatur. Ad quem multæ reuelationes, multęque ei de futuris rebus à Deo præmonitiones fiebant. In his ergo talibus ac tantis profectibus positus, quia quasi gloriari de meritis suis cœpit, & cœlestis bene-

beneficij munus vitæ suæ meritum duxit, continuo subintrat eum parua quadam desidia animi, tam parua quam nec posset aduertere. Post hoc creuit maior negligentia, ita vt tardior fieret ad hymnos, sed ad orationem pigrius surgeret, psalmi quoque ipsi non ea qua prius vigilantia canerentur: sed vbi parum quid exhibitum fuisset soliti ministerij, anima eius quasi nimio labore fatigata & impedita quiescere festinabat, quia sensus eius reprobus effectus de superioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes suæ per diuersa eum præcipitia rapiebãt. Erat enim iam in corde suo clandestina quædam turpis ac nefanda cogitatio, consuetudo tamen prior, velut si decursus aquæ etiam cessante remigio adhuc ex priore impetu nauigiũ ferat, ita vetus institutio ad consueta hominem officia trahebat: ob quam causam & stare adhuc in suo statu videbatur. Hic ergò cùm post orationes cibum solito requisisset ad vesperam, ingressus eum locum, in quo reficere consueuerat, inuenit solitò panem mensæ superpositum, ex quo refectus nihil de eorum, quæ in corde suo versabatur, emendatione curauit, neque immutationis suæ damna persensit, & spernentem se minima paulatim casurum non intellexit. Interea cùm graui iam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscẽtia raperetur rursus ad seculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum, & orationum ministeria ex more persoluit, atque ingressus vt cibum sumeret, panem quidem inuenit mensæ superpositum, sed aliquantulum sordidiorem: admiratus est, & tristis effectus: intellexit enim quod ad ipsum respiceret hoc genus monstri: tamen cibo sumpto refectus est. Die tertio triplicatis vrgeri stimulis cœpit, occupauerunt enim cogitationes eum, quasi iam præsentis, & secum positæ, secumque accubantis imago mulieris, quam & complecti sibi videbatur, & ad turpes vsus habere prostratam. Procedens tamen & sequenti die ad solita psallendi & orãdi officia, stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cumque solito ingressus ad vesperum requireret cibum, panẽ quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum atque aridissimum, & quasi à muribus & canibus vndiq; corrosũ. Tũc ille vt vidit, ingemuit & lachrymas fudit, sed nõ ita ex corde nec ita vberes, q̃ possẽt flammã tãti ignis extinguere. Veruntamen sumit cibũ, sed neque quantum volebat, neque quantum solebat. Tunc iterum cogitationes eum tanquam cohors barbarica vndique circumuallant, & ex omni parte in eum tela iaculantur, ac victum, captiuumq; eum ad seculum retrahunt. Exurgens ergo cœpit iter agere nocte per eremum, & tendere ad ciuitatem. Sed vbi dies factus est, ciuitas quidem longè adhuc aberat, ipse verò cùm rapidissimo æstu torqueretur, & fatigaretur, per eremum vndequaq; versus considerare oculis cœpit, & requirere sicubi esset in vicino monasterium. Et cũ conspexisset quorundam fratrum cellulam, tendebat illuc, vt apud eos requiesceret. Quem vbi adesse senserunt serui Dei, continuo præcurrunt ei obuiam, & velut angelum Dei excipientes adorant, pedes lauant, ad orationem inuitant, mensam ponunt, atq; omnia secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Verum vbi refectus est, & paululum requieuit, ex more quasi ab eruditissimo patre cœperunt verba ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere: interrogare quoque eum, quomodo quis diaboli laqueos possit effugere, aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abijci. Tunc ille, vt compulsus est, monita fratribus dare, & salutis eos viam docere, ac de insidijs dæmonum quas

seruis Dei intendunt, facere sermonem, illos quidem plenè & sufficienter edocuit: sibi verò ipsi stimulos cōpunctionis incēdit, & in semetipsum regressus, ait: Quomodo alios ego moneo, & ipse decipior? Aut quomodo alios corrigo, & meipsum non emendo? Age ergo, ô miser, facito ipse prior quæ facere alios doces. Cumq; huiusmodi increpationibus vteretur ad uersus semetipsum, & intellexisset se miserabiliter supplantatum, valedicēs fratribus cōtinuò se cursu rapidissimo in eremum dedit, & ad speluncā de qua discesserat redijt, prosternens se Domino in orationem, & dicens: Nisi Dominus adiuuisset me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Et iterū: Paulominus fui in omni malo, & paulominus cōsummauerunt me in terra. In hoc verò completum est, quod ait scriptura: Frater Fratrem adiuuans exaltabitur sicut ciuitas munita & fortis. Post hæc verò permansit omni vita sua in luctu & lachrymis, videns se diuinitus sibi concessum cœlestis mensæ beneficiū perdidisse. Cœpit enim in labore rursus, & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclusit enim se intra speluncam, atq; in cinere & cilicio iacens, tamdiu lugens, flensque permansit in orationibus, donec assistens ei Angelus Domini diceret ad eum: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus est tibi: sed caue ne vltra elatus decipiaris, venient autem ad te fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & sumens cum eis cibum, gratias age Deo tuo. (In vita Ioannis Ægyptij eremitæ, ex vitis patrum.

EXEMPLVM II.

Docere alios quidam viam vitæ etiam sub vitæ suæ perditione nō potuit.

Beniamin in Diaconū idem Persarum Imperator comprehendens clausit in carcere. Cumq; duo trāsissent anni, superuenit legatarius Romanorum pro alijs causis acturus. Et dum agnouisset, postulauit à Rege vt dimitteretur diacon⁹. Porrò Rex iussit vt permitteret Beniamin, quia nulli Magorum doctrinam Christianā prædicare præsumeret, & dimitteretur exire. Tunc legatarius quidem custodire Beniamin quæ Rex præceperat cōpromisit, Beniamin aūt audiēs monita legatarij: Impossibile est, inquit, non me participare lumen alijs quod ipse percepi: quanto enim supplicio dignus sit qui talenta abscondit, sacra euangeliorum testatur historia. Sed Rex tunc horum nihil agnoscēs, iussit eum absolui à vinculis. At ille prædicare nullatenus quiescebat, & capiens eos qui ignorantiæ caligine tenebantur, intelligibili luci iugiter offerebat. Cumq; trāsisset annus, Regi gesta illius nunciantur. Tunc deductum ad se, negare iussit quem adoraret Deum. Verum ille requisiuit à Rege, dicens: Quo dignus honore est, qui suum relinquens regnum inuadere studuerit alienum. Cumq; dixisset Rex, morte, nouissimoq; supplicio: sapientissimus vir ille respōdit: Quid ergo non iustè patiatur homo, qui factorem, mundique creatorem deserens, vnum conseruorum suorum deificare voluerit, & debitum illi cultum isti magis obtulerit. His sermonibus Rex accensus, viginti clauos acui, & totidem vngui bus digitorum manū atq; pedum eius præcepit infigi. Cumq; hoc suppliciū ab eo derideri conspiceret, alium rursus calamum acutū in eius femore, vnde humana origo descendit, iussit immitti. Cumq; crebro eijceretur, & rursus induceretur, ineffabiles ei dolores operabatur. Post hoc verò supplicium impius atq; ferox virgā magnā spinis vndiq; plenam per eius meatū iussit induci, & sic spiritū fortissimus decertator emisit. (Nicepho. l. 10. Tripar. hist. c. 33.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Sodomiticus quidam nobilis canonicus repentina morte præuentus clamauit, Væ illi, qui me hoc docuit.

ADolescens adhuc sodalem habebam in scholis parilium studiorum, charum valde, pudicum & bonum: sed heu postmodum à magistro quodam suo per huius crimē vitij deprauatum, Admonitus autem per me & alios amicos & familiares suos, cur ipse tantæ nobilitatis vir, talis turpitudinis infamiam pateretur, cessauit ille pluries, sed semper iterū in pristinum labebatur. Ad hunc igitur euentum damnabilem res nefanda peruenit. Venerunt ad eum in ciuitatem in qua erat canonicus, viri nobiles, consanguinei eius, & apud eum hospitati sunt, cum multo seruientiū comitatu. Facta autem cœna cum se locatis hospitibus, iuuenis sopori dedisset, clamare cœpit, & auxilium fortiter inuocare. Ad Domini sui clamorem clientes turbati surgunt, & rationem nullam in eius clamoribus aduertentes, concanonicos & Decanum accersunt. Concitus ille venit, ad lectulum residet clamitantis, confiteri iuuenem peccata adhortatur, & diuinum, non humanum, auxilium inuocare. Hæc cùm Decanus ei magnis vocibus inclamaret, tandem, post diutinam Decani clamantis vocem, eum terribilibus oculis inspexit, dicēs: Væ illi qui seduxit me. Ad quid, ad quid super me diuinum auxilium inuocabo? Ecce iam video patulum infernū, præsentes dæmones, & ad rapiendum me terribiliter inhiantes. Cumque oēs vt potius cruce se signaret, cum lachrymis inclāmarent, ille quasi nihil aduertens, clausis oculis auerrit faciē, & cum diris clamoribus animā exhalauit. (Th. Cantipr. lib. 2. c. 30. parte 8. de propriet Apum.

EXEMPLVM IV.

Humilis Pachomius à puero nō erubuit discere, quomodo mattas texere oporteret.

INgressus aliquando Pachomius quoddam monasterium, venit post orationem ad fratres qui psiatos operabantur, sedensq; cum eis cœpit & ipse texere. Transiens autem puerulus qui constitutus erat ad obsequiū eius, qui septimam faciebat, intendit texētem beatum Pachomium, & dicit ei: Non bene pater operaris. Alio modo abbas Theodorus intexit. Et mox consurgēs ait ad puerum. Ostende mihi quomodo texere debeam. Et cùm didicisset ab eo, sedit rursus ad opus suum mēte tranquillus, & in hoc facto superbiæ spiritum comprimens. Nam si secundum carnem quantulumcumq; saperet, nequaquam pueri monitis adquiesceret, sed potiùs increpasset eum, quod vltra ætatem suam loqui præsūpsisset. (Ex vita S. Pachomij §. 47. Vide etiam tit. Castitas exemplo 11.

DOCTRINA.

Doctrina simplici S. Episcopi Philosophus conuertitur, qui nullis Doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti.

CVm in Niceno concilio esset con fessorum magnus numerus sacerdotum, oēs Arrij nouitatibus aduersabantur. Fauebant verò ei viri in quæstionibus callidi, & ob id simplicitati fidei aduersi. Quantam verò virtutē habebat simplicitas fidei, etiam ex his quæ ibi gesta referuntur agnoscimus. Etenim cū pro studio religiosi Imperatoris Constantini ex omni terra sacerdotes Dei coissent, opinione cōmoti physici, & dialectici, valde nobiles &

les & opinatiſſimi conuenerunt. In quibus quidam inſignis in arte dialectica per ſingulos dies cōflictus ſummi certaminis cum Epiſcopis noſtris viris ęquè in dialectica non improbabiliter eruditis mouebat, & fluebat ingens ſpectaculum conuenientibus ad audiendum doctis & literatis viris, nec tamen vllo genere philoſophus cōcludi à quoquam poterat, aut conſtringi. Tanta etenim dicendi arte obiectis quæſtionibus occurrebat, vt vbi maximè putaretur aſtrictus, velut anguis lubricus laberetur. Sed vt oſtenderet Deus, quia non in ſermone regnum Dei, ſed in virtute cōſiſtit, quidam ex confeſſoribus ſimpliciſſimæ naturæ vir, & nihil aliud ſciens, niſi Chriſtum Ieſum, & hūc crucifixū, inter cæteros auditores Epiſcopos aderat. Qui cùm vidiſſet philoſophum inſultantem noſtris, & callida ſe diſputationum arte iactantem, poſcit ab omnibus locum, dicēs velle ſe paucis cum philoſopho ſermocinari. Tum vero noſtri, qui ſimplicitatem viri, & imperitiam ſermonis dumtaxat, noſſent, pauere cœperunt, & velut pudorem quendam pati; ne forte apud callidos homines riſui efficeretur ſancta ſimplicitas: periſtitit tamen ſenior, & hinc mouit ſermonis exordium. In nomine, inquit, Ieſu Chriſti philoſophe, audi quæ vera ſunt. Deus vnus eſt, qui fecit cœlum & terram, quique homini quem de limo terræ formauerat, ſpiritum dedit, vniuerſa quoq; quæ non videntur, virtute verbi ſui creauit, & ſpiritus ſui ſanctificatione firmauit. Hoc verbum ac ſapientia, quem nos filium dicimus humanos miſeratus errores ex virgine naſcitur, & per paſſionem mortis à perpetua nos morte liberauit, ac reſurrectione ſua æternam nobis contulit vitā, quem expectamus iudicem omnium, quem credimus eſſe venturum. Credis hæc ita eſſe philoſophe; At ille, velut ſi nunquam vllum ſermonem contradicendi didiciſſet, ita obſtupefactus virtute dictorum, mutus ad omnia, hoc ſolum potuit reſpondere: Ita ſibi videri, nec aliud eſſe, quàm quod dixerat. Tum ſenior: Si hæc, inquit, ita credidiſti, ſurge, ſequere me ad ouile Dominicum, & huius fidei ſuſcipe ſignaculum. Et philoſophus conuerſus ad diſcipulos ſuos, & ad eos qui audiendi gratia conuenerant, Audite, inquit, ô eruditi viri: Donec verbis mecum res geſta eſt, verba verbis oppoſui, & quæ dicebantur dicēdi arte ſubuerti. vbi verò pro verbis virtus proceſſit ex ore dicentis, non potuerunt reſiſtere verba virtuti, nec homo aduerſari potuit Deo. Et ideo ſi quis veſtrum potuit in his quæ dicta ſunt ſentire quæ ſenſi, credat Chriſto, & ſequatur hunc ſenem in quo locutus eſt Deus. Ita philoſophus chriſtianus effectus tandem gratulatus eſt ſe victum. (Euſeb. lib. 8. cap. 3.

EBRIETAS.

EXEMPLVM I.

Ebrius curialis cum iuuencula, quam ex baptiſmate ſuſcepit, fornicatus gehennalibus flammis exuritur.

QVidam curialis in Valeriana prouincia ſanctiſſimo Paſchali ſabbatho iuuenculam cuiuſdam filiam in baptiſmate ſuſcepit. Qui poſt ieiunium domum reuerſus, multoque vino inebriatus, eandem filiolam ſuam ſecum manere petijt, eamque nocte illa (quod dictu nefas eſt) perdidit. Cumque manè facto ſurrexiſſet, reus cogitare cœpit vt ad balneum pergeret, ac ſi aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cœpitque trepidè Eccleſiam ingredi. Sed ſi ſancto die ad Eccleſiam non iret, erubeſcebat homines: ſi verò iret, pertimeſcebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad Eccleſiam, ſed tremebundus ac pauens

ac pauens stare cœpit, atque per singula momenta suspectus qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumq; vehementer timeret, ei in illa missarum celebritate quasi aduersi nihil contigit. Qui lætus exiuit, & die altero Ecclesiam iam securius intrauit. Factũque est vt per sex continuos dies lætus ac securus procederet, æstimans quod eius scelus Dominus aut non vidisset aut visum misericorditer dimisisset. Die autem septimo subita morte defunctus est. Cumque sepulturæ traditus fuisset, per longum tẽpus videntibus cunctis, de sepulchro eius flamma exiuit, & tam diu ossa eius concremauit, quousque omne sepulchrum consumeret, & terra quæ in tumulo collecta fuerat defossa videretur, Quod videlicet omnipotens Deus faciens, ostendit quid eius anima in occulto pertulit, cuius & corpus ante humanos oculos flammá cõsumpsit. Qua in re nobis quoque audientibus hoc exemplum formidinis dare dignatus est, quatenus ex hac cõsideratione colligamus, quid anima viuens ac sentiens pro reatu suo patitur, si tanto ignis supplicio etiam insensibilia ossa concremantur. (Gregorius dialog. li. 4. cap. 32.

EXEMPLVM II.

Ebriosi sacerdotis corpus sacrorum locorum sepultura indignum iudicatur.

SAcerdos quidam impius, ebrietati & luxuriæ deditus miserrime de hoc sæculo migrauit, cuius corpore in cæterorum sepulto barathro sacerdotum, vt eius punitio cũctis innotesceret ad exemplum, subsequenti nocte tantus in ecclesia eius dem cœmiterij fuit strepitus, quod rumore nimio in illa commorantes, excitati pauore ingenti, velut amentes ad ecclesiam cucurrerunt. Stant itaque omnes circa ecclesiam, strepitus vehementes, campanarũq; sonit⁹ audientes, sed minime quid vidẽtes, diuinam exorant clementiam, quatenus cur ista fiant debeat reuelare, sed nullum exauditionis sentiunt adiuuamen. Diluculo hoc cessante cuncta quæ fuerant in Ecclesia reperiunt reuoluta, & quasi vndique flammis ignium violata. Ad hoc eiusdem ciuitatis, scilicet, Candię, pontifex orationes indicẽs populo, quid sequenti nocte eueniat præcepit expectari. Ne nimijs succumbam verbis, sequenti nocte duplex strepitus, & pauoris tribulatio est secuta: Qua de re repletus populus amaritudine, & dolore, cernens nullum sibi à Domino adiutorium euenire sicut vulnerati (q in monumentis proiecti dormiunt) existebant. Die autem elucescente omnib⁹ in ecclesia pro orationibus congregatis, gloriosus Hieronymus subitò septies sole splendidior, in Ecclesiam veniens, ad altareq; gradiens cunctis videntibus, & mirantibus, per horam fortè sub silentio permanens obstupẽti populo, hæc propter sacerdotis illius miserrimi cadauer, sacris indigne locis conditum ad terrorem peccantium contigisse intimauit. Mandans vt cadauer miserum tartareis post resurrectionem omnium mansionibus deputandum dissepultum flãmis traderent protinus cõncremandum; alioquin incœpta pestilenia nõ abijcer. & sic ab intuentium oculis est inuisus. Quod vt ordinarat, lætabundus populus protinus adimpleuit, & beato Hieronymo laudes præcipuas persoluendo, pestis postea cessauit.

(Ex Epistol. Cyrilli ad Augustinũ litera E.

EXEM-

EXEMPLVM III.

+ Quidam horribili modo ab ebrietate, & in ea à blasphemijs auocatur.

QVidam fuit iudex, & potator pessimus: habens tamen vxorem valde deuotam, qui die noctuq; potabat, habens vitam valdè periculosam; sed mulier Deũ orabat quatenus eũ à tali potatione auocaret, dedit eleëmosynam: orabat feruenter. Accidit vna nocte quod plenus potu, à popina rediret, & transiens per cœmeterium. Cum autem esset in cœmeterio impegit pedem in lapidem, aut truncum. Tunc ex impatientia cœpit maledicere Deo, & B. Mariæ virgini: iurando per membra Christi, transiẽs modicum vltra: iterum offendit tibiã in quodam ligno, tunc altiùs blasphemauit Christo, & eius Matri: iurando per apostemata, & vulnera Christi. Cùm iterum modicum iret, impegit tertiò pedem in ligno, tunc execrabiliter clamauit blasphemando, & maledicendo Deo, & B. Mariæ Virgini, & omnibus Sanctis, dicens: Maledictus sit Deus, & Christus cum Matre sua; maledicti sint omnes Sancti in regno cœlorum. Tunc mox ei apparuit imago cuiusdam hominis mortui, stans ante eum, in horribili, & terribili specie, cum serpentibus, bufonibus, & alijs vermibus, in corpore scaturientibus. Ille vero illi horribili spectaculo perterritus. Dixit: quis es tu? cui ille: quod ego tu eris. Ille autem in sua ebrietate animatus dixit: Venies mecũ ego te inuito ad cœnam. Respondit ille, vade, & sequar te. Cùm autem venisset ad domũ suam, dixit vxori, & familiæ suæ, quòd quendam inuitasset, quem non deberent intromittere: & præcepit, vt ostiũ clauderetur. sicut & fenestræ. Sedente illo in mensa, fores pulsauit inuitatus, quem noluit intromittere. Secundò cum tanto pulsauit strepitu, vt tota domus tremeret & aperiens ostium, domum in tàm horribili specie intrauit, dicens: Inuitasti me, ecce adsum: ego comedam tecum. Tũc ex timore (excepto eo) omnes fugierunt. Tu, inquit, inuitasti me ad cœnam tuam: & ego inuito te ad cœnam meam: tertia die venies tali hora, & sic disparuit. Altera die dolore, & timore tactus, omnium peccatorum suorum confessionem instituit: Adueniente autem hora indicta, raptꝰ est, & deductus cum corpore, & animæ ad loca infernalia, vbi vidit omnia genera tormentorum, scilicet, potatorũ & gulosorum. Dixit verò mortuus Iudici: Ecce prandiũm, & cœna mea, comede nunc mecum serpentes, bibe sulphur, picem, & ignem. Ille quasi præ timore, & horrore pœnarum semi mortuus, reductus est ad locum, vndè assumptus fuerat, & apparuit canus, decrepitus, & quasi mortuus: qui posteà nunquam risit, sed semper lachrymatus est, & strictissimam vitam assumpsit, seq; emendauit. Vtinam sic contingeret omnibus ebriosis, qui etiam se emendarent, & pœnitentiam agerent. (Gotschalcus Holen ordinis Eremit. D. August. parte æstiuali serm. 301. litera F. Vide etiam tit. Angelus exemplo 6. & tit. conuersio, exẽplo 7.

ECCLESIA.

EXEMPLVM I.

Ecclesiam violare volentes Longobardi à dæmone possidentur.

COrpus huius sancti viri dum in beati Laurẽtij martyris oratorio esset humatum, super sepulchrũ eius rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quantus, qualisque vir illic iaceret perpendere, aut venerari curabat. Tum repẽtè turbo cœlitus factus, rebus illic omnibus in stabilitate sua manentibus, arcam quæ super-

superposita sepulchro eius fuerat, extulit, longeque proiecit, vt palam cũcti cognoscerent quanti esset meriti, is cuius illic corpus iaceret. Eandem Valeriæ Prouinciam Longobardis intrantibus, ex Monasterio Reuerendissimi viri Equicij in prædictum oratorium, ad sepulchrum eius monachi fugerunt. Cumque Longobardi sæuientes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, vt eos, aut per tormenta discuterent, aut gladijs necarent. Quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus, clamauit. Heu Sancte Equici, placet tibi, vt trahamur foras, & non nos defendas! Ad cuius vocem protinus sæuientes Longobardos immundus spiritus inuasit, qui corruentes in terram tamdiu vexati sunt, quousq; hoc, cuncti etiam qui foris erant Longobardi, cognoscerent, quatenus locum sanctum temerare vlterius non auderent. Sicque vir sanctus cùm discipulos defendit, etiam multis postmodũ remedium illic fugientibus præstitit. (Gregorius Dial. lib. 1. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Ecclesiam tempore orationis exiẽs monachus à dæmone trahitur, sed virga percussus à beato Benedicto emendatur.

IN vno autem ex Benedicti monasterijs quæ circumquaque construxerat, quidam monachus fuit, qui ad orationem stare non poterat: sed mox vt se fratres ad studium orationis inclinassent, ipse egrediebatur foras, & mente vaga, terrena aliqua & transitoria agebat. Cumque ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, tandem ad virum Dei ductus est, qui ipse quoque eius stultitiam vehementer increpauit, & ad monasterium reuersus, vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam tertio die ad vsum proprium reuersus vagari tempore orationis cœpit. Quod cũ seruo Dei ab eodem monasterij patre quem constituerat, nunciatum esset, dixit: Ego veniam, eumque per me emendabo. Cumque vir Dei venisset in idem monasteriũ, & cõstituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationẽ dedisset, aspexit ꝙ eũdẽ monachũ, qui manere in oratione nõ poterat, quidam niger puerulus per vestimẽti fimbriã foras trahebat. Tũc eidem patri Monasterij Põpeiano nomine, & Mauro Dei famulo secretò dixit. Nũquid nõ aspicitis, quis est qui istũ monachũ foras trahit? Qui respõdẽtes dixerũt: Nõ. Quibus ait: Oremus vt vos etiã videatis, quem iste monachus sequitur. Cũq; per biduũ esset oratũ, Maurus monachus vidit, Põpeianus autẽ eiusdẽ Monasterij pater, videre non potuit. Die ergo alta expleta oratione, vir Dei oratoriũ egressus, stãtẽ foris monachũ reperit, quẽ ꝓ cæcitate cordis sui virga ꝑcussit. Qui ex illo die nihil persuasionis vlterius à nigro iã puerulo pertulit, sed ad orationis studiũ immobilis permãsit. Sicque antiquus hostis dominari nõ ausus est in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere. (Idẽ Cap. 5. lib. 2.

EXEMPLVM III.

Somnolentiæ sub horis nimis indulgens à dæmone equitatur, & turpis apostata efficitur.

ERat in monasterio Cisterciẽsi Euersabensi iuuenculus quidam Henricus nomine, Argentinensis natione, robustus & vegetus corpore, sed spiritali macie fœdus, & debilis corde, quales heu nostris temporibus multos videmus & dolemus, plus formidãtes tẽporaliter macerari, quàm gehennæ supplicijs deputari. Qui iuuenis licet in cunctis obseruantijs ordinis segnitiei & inefficaciæ à cæteris fratribus notaretur grauius tamen in executione diuini seruitij delinquebat, quod modis omnibus negligebat, cum vtiq; multis alijs validius id exe-

qui

qui potuisset: & insuper sacrarum vigiliarum collectam quasi causa infirmitatis & doloris frequenter deserere solebat, atque ad repausandam miseram carnem cubitum ire non erubescat. Huius detestabilem negligentiam venerabilis prior paterna solicitudine nunc quidem publice, nũc vero priuatim monẽdo, obsecrando, redarguẽdo, sanare cupiebat, sed frustra, ipso quippe pluris æstimante carnis suæ commodum, quàm animæ requiem. Accidit interea vt idem dissolutus frater laboris & disciplinæ fugitans stationem vigiliarum sicut solebat deserens, choro exiret, quatenus infirmorum matutinis quanto breuius posset dictis, voluptati carnis suæ cubitum se collocando satisfaceret. Dominus autem volens ostendere solicito priori quàm iusto zelo moueretur, quantaq; esset pernities negligentiæ, vel potius contemptus, & superbiæ fratris illius, aperuit oculos eius, viditq; fratre illo de stallo se mouente, & ante gradum altaris solum capite modicum quod inclinante, ostiumq; chori egredi festinante, teterrimum dæmonem collo eius insilientem, ipsumque vsque ad introitum infirmitorij miris modis gesticulando, atque cachinnando, vt verbo inusitato, inertiæque digno loquar, equitantem. Post modicum vero de infirmitorio egredientis humeris ferus agitator rursus insilijt, & tanquam vere irrationabile iumentum capistro socordiæ tractum, flagello turpissimæ mollitiei vsque ante spondam lectuli, in qua malo suo pausare gestiebat, deduxit. Denique quia nullus corrigere valet eum qui timorem Dei neglexit, miser ille optimi prioris quæ de eo vidisset intimantis monita spernens, nec claustralis disciplinæ rigorem, nec salutem superficietenus tenere curauit, sed sessoris sui mortifera consilia secutus, ordinem deseruit factus apostata vilis, vt in falsis bonis, vel potius corruptionibus huius mundi duceret dies suos, & in puncto ad inferna descenderet. (Ex lib. de Illust. viris ordinis Cistercicensis.

EXEMPLVM IV.

Ecclesiam exeuntem populum ante finem diuinorum Ioannes Eleemosynarius exiens & ipse inter eos sedens correxit; & quomodo in ecclesia loquentes cohibebat.

LIbenter habuit Patriarcha vt populus in Ecclesia perseueraret, vna enim dierum volens multos refrænare, vt non egrederentur post solutionem sancti Euangelij de Ecclesia, & ociosis sermonibus pro oratione vacarent, quid fecit? Reliquit mox postquam lectum est euangeliũ Ecclesiam, & ipse exijt, & sedit cum turba. Omnibus vero obstupescentibus, dixit ad eos: Fili vbi oues, illic & pastor. Aut intrate intro & ingrediar, aut manete hic & hic manebo. Ego propter vos descendo ad sanctam Ecclesiam, nam poteram facere mihimet missas in Episcopo. Semel ergò & bis fecit hoc ipsum, & erudiuit in hoc plebem magnificè & emendauit. Timebant eum ne iterum idem faceret eis ille: Loqui autem in sacrario neminem permittebat: sed in conspectu omnium foras mittebat eum qui loquebatur, dicens: Si siquidem vt orares venisti huc, in hoc mentem tuã, & os tuum vacare exopto. Si verò propter locutionem, scriptum est: domus mea, domus orationis vocabitur, noli ergo eam facere speluncam latronum. (Ex vita Ioannis Eleemosinarij § 42. & 43.

EXEM-

EXEMPLVM IV.

Ecclesiam frequentans diues efficitur, laborioso vicino eiusdem officij ad indigentiam perueniente.

DVobus calciamenta facientibus, & iuxta se laborantibus, vnus quidem habebat filios multos, & vxorem, & patrem, & matrem. Vacabat verò Ecclesiæ sine intermissione, & omnes propter Deum alebat de arte sua. Alter autem in quamuis doctior illo esset, eo quod non permaneret in ecclesia, sed etiam dominicis diebus laboraret, nec seipsum tãtum nutrire valebat. Inuidebat ergò iste vicino suo, & vna vice non sufferens inuidiam, dicit ei cùm ita Vnde tu sic diues factus es? ego verò vacans plus quam tu arti meæ in paupertatē deueni. Dicit ergò ei volens facere eum vacare ecclesiæ, Inuenio prætiū in terra, & inde paulatim diues factus sum: sed si vis semper voco te, veni mecum, & quicquid inuenerimus accipies dimidium. Cum ergò ille adquiesceret, & sequeretur eum euntem ad ecclesiam, sine intermissione benedixit ei Deus, & diuitem fecit. Propter hoc ergo sanctus Patriarcha fecit illum bonum consiliariū Presbyterum tanquam dignum, erat enim lector. (Ibid. §. 48.

EXEMPLVM V.

Ecclesiæ locum fabulationibus profanātium à dæmone sacerdos peccata scribi vidit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam sacerdos deuotus qui celebrata missa retro altare vidit diabolum scribentem in pergameno longissimo. Cumque pergamenum ei deficeret cœpit cum dentibus ampliare more sutorum, vt maiorem posset recipere scripturam. Ad quem accedens sacerdos in virtute Iesu Christi. diabolo præcepit vt in pœnitentia populi diceret quid ibi scripsisset. Respondit dæmon: Hic scripsi omnia peccata, mendacia, detractiones, aspectus in pudicos, cogitationes immundas, vanitates, & omnis peccata populi tui quæ hodie in ista ecclesia commiserunt, quia hęc facta in ecclesijs multùm Deum offendunt, & lætificant nos inimicos Dei. Tunc sacerdos assumpto pergameno, & peccatis lectis populo nunciauit. Cumq; admonitionem sacerdotis perfectè fuissent confessi, illa tota scriptura fuit de pergameno deleta. Et sic dæmon confusus recessit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum. Vide etiam tit. Dedicatio. Tit. Arrianus & tit. Dedicatio exemplo 2. tit. Conuersio. exemplo 21. Et tit. Capitulum.

ELEEMOSYNA.

EXEMPLVM I.

Mercedem suam in hac vita recipere voluit, qui dominis suis inuitis annuam pensionem soluit.

DIcebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scyt hiæ eremo commanente, quia seruus quorundā erat, & per singulos annos descendebat de eremo in Alexandriam, vbi commanebant Domini eius, deferēs eis pensionem, sicut solent serui facere Dominis suis. Sed Domini eius magis reuerentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant occurrentes, & salutantes eum, petentesq; eum vt pro eis Dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & festinabat lauare pedes Dominis suis, cum omni humilitate obsequium eis cupiens exhibere. Ipsi verò non adquiescebant, vt pedes eorum ablueret, sed dicebant ei: Noli beatissime pater

grauare animas nostras. At ille respondens, dicebat: Ego seruus vester sum, Nam vos dominos meos omnipotens constituit, & gratias ago domino vestro, quia dignati estis me permittere vt seruiã Deo viuo, & vero, creatori, ac dominatori cœli, & terrę, & ideo detuli vobis pensionẽ seruitutis meæ. Domini autem eius contendebant nolentes accipere quam detulerat pensionem. Respondens autẽ monachus: dixit eis: Si nolueritis accipere pensionem meam, ita decreui vt non reuertar in eremum, sed hic in præsenti permaneo, & seruio vobis. Hæc audientes Domini eius acquieuerunt suscipere pensionem, ne contristaretur, sed vt magis reuerteretur ad loca eremi in cellam suam. Illud autem quod in pẽsionem suam etiam nolentibus dabat dominis suis statim vt accipiebant pauperibus erogabant. Interrogantes autem eundẽ seniorem fratres, dixerunt ei: Obsecramus te pater, vt dicas nobis, cur cum tanta intentione pro seruitio tuo pensionem etiam nolentibus, & nimis resistentibus tibi dominis ingessisti. Ad hoc respondens senior, dixit eis: Ego fratres ideo festino pro seruitio quod tanquam dominis meis debeo, pensionem per singulos annos adimplere eis, vt quicquid iam cum Domini adiutorio in ieiunijs, & orationibus, seu in sanctis vigilijs, vel in omni opere spirituali Christo Domino, adiuuante laborauero, hoc mihi in æternam vitam & salutem animæ meæ proficiat: nẽ forsitan si pensionem pro seruitio meo minimè intulero, iam totus spiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiserũt Christo Domino seruire & spiritualiter cõuersari. (Ex lib. sententiarum patrum. 9. 16.

EXEMPLVM II.

Eleemosynam datam à sancta Melania abbas Pambo noluit numerare, vt eam multo melius Dominus numeraret.

Retulit mihi beata Melania, quia in primis cum aduenissem de Roma Alexandriam, & audissem de abbatis Pambo virtutibus Isidorũ referentem (qui etiam perduxit me in solitudinẽ ad visitãdũ sanctos patres) obtuli ei vasa argentea trecentarum librarum, deprecans eum vt de rebus meis acciperet ad erogandum pauperibus. Ipse vero sedebat, & texebat de folijs palmarũ sportellas. Benedixit autem me dicens: Dominus Deus tribuat tibi mercedem. Et dixit dispẽsatori suo Theodoro: suscipe, & dispẽsa hoc in omni Lyba, & insulis fratribus: hæc enim monasteria magis indigent. Præcepitq; ei nulli in Ægypto dare, eo quod abũdãtior esset prouincia. Ego aũt stabã expectãs quasi honorari, aut glorificari super quod obtuleram, & nihil audiens ab eo dixi: Vt scias Domine quantum est, trecenta pondo sunt. Ipse vero nec respiciẽs me, respõdit dicẽs: Cui obtulisti hoc, filia ponderare opus non habet. Qui enim ponderat montes, & omnem molem terræ, multo amplius nouit quãtitatẽ huius argẽti. Si enim mihi hoc dedisses, bene mihi diceres quãtum est, si autem Deo obtulisti illi qui viduæ minuta non despexit pauperis, nec tuam oblationem tradet obliuioni. (Palladius vita. 10.

EXEMPLVM III.

Eleemosynam dandam pauperibus potius quàm amicis, & ecclesijs, abbas Pastor asseruit.

ITem frater quidam interrogauit abbatem Pastorem dicens: Dimissa est mihi hæreditas quid faciam ex ea? Dicit ei abbas pastor: Vade, & post tres dies veni, & dicam tibi. Venit autem sicut præfiniuit. & dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere frater: Si dixero tibi da eam Ecclesiæ, clerici sibi faciunt conuiuia ex ea: si autem dixero, da eam parentibus tuis, non est tibi merces: si autem dicã da pauperibus, securus eris. Quicquid ergo vis, vade, fac: ego causam non habeo. (Ex lib. Doctrinæ Patrum nu. 19.

EXEMPLVM IIII.

Eleemosynam tribuens pauperibus senex abundauit panibus, quando tenax frater ad indigentiam duram peruenit.

SEnex quidam cùm alio fratre agebat communem vitam. Erat autẽ senex ille misericors. Contigit autem vt fieret fames, & cœperunt quidam venire ad ostium eius vt acciperent agapem: senex verò omnibus venientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dicit seni: Da mihi partem meam de panibus, & quod vis fac de parte tua. Senex autem diuisit panes, & faciebat more solito eleemosynam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem, audientes quia omnibus daret. Videns autem Deus propositum voluntatis eius, benedixit panes. Frater aũt ille, qui acceperat partem suam, & nulli dabat, cõsumpsit panes suos, & dixit seni: quoniam modicũ est adhuc quod habeo de panibus meis abba, suscipe me ad communem vitã. Et dixit ei senex: Quomodo vis facio & cœperunt simul esse, & communiter viuere. Facta est iterum penuria victualium, & veniebant iterum indigentes, vt acciperent agapem. Contigit autem vna die, vt intraret frater ille, & videret quia defecerũt panes: venit autem & pauper postulans agapem, senex verò dixit fratri illi: da ei panem, & dixit: Iam non habeo pater. Et dicit senex: intra, & quære. Ingressus autem frater attendit, & vidit repositionem, in qua panes haberi solebant, repletam panibus. Quod cùm vidisset, timuit, & tollens dedit pauperi: atque ita cognoscens fidem, & virtutem senis, glorificauit Deum. (ibidem nu. 12.

EXEMPLVM V.

Eleemosynam simoniaci sacerdotis Stephanus abbas nullatenus acquieuit suscipere.

ERat abbas Stephanus religionis, paupertatis, & disciplinæ regularis ardẽtissimus amator, & fidelissimus æmulator, etiam antequam abbas fieret. Memini enim me audisse magistrum Petrum Cantorem Parisiensem virum iustissimum, atque doctissimum referentem de abbate isto Stephano Cisterciensi, quod cùm ei quadam die nunciatum esset à suo cellario, nihil haberi in suo monasterio vnde vel vna die illa fratrũ paucitas sustentari posset, respondit: Sternite nobis duos asinos Qui cum strati fuissent, fecit secum ascendere cõuersum vnum, & iussit ei vt in quodã vico panem mendicaret ostiatim ad opus fratrũ. & ipse similiter in alio faceret: Et postq̃ sic fecissent, ad vnũ locũ quẽ ei designauerat, cõuenirent. Factum est ita, Tunc ecce abbas videns saccum conuersi multo pleniorem quam suũ, subridendo ait: Vbi medi-

casti vt video in crassiori palea colle-gisti, quàm ego, vbi obsecro collegisti? quis tibi plus donauit? Respondit conuersus: Presbyter ille quem optime nosti, sacculum meum impleuit ferè solus totum. Quod audiēs abbas ingemuit, & ait: Væ tibi quare ibi aliquid accepisti: nesciebat, quod presbyter ille ibi simoniace ordinatus sit, & quod accepit, est lepra & rapina: Viuit Dominus, quod de omni quod dedit nobis nil gustabimus: absit enim quod peccatum illius, comedamus, & nobis incorporemus. Cōuocatisque pastoribus ouium, qui nō longè erant, totum conuersi saccum in sinus eorum euacuauit. (Ex speculo hist. Vincentij Belu. lib. 26. cap. 2.

EXEMPLVM VI.

Eleemosynam ab Epiphanio per illusionem ficta morte recipere volēs vera morte defungitur.

QVidam etiam pauperes studentes Epiphanium arte deludere, vt eis aliquid daret, dum iter ageret vnus eorum supinū se prostrauit in terra, alter stabat quasi mortuum deflens, nec habens vnde eum sepelire potuisset. Epiphanius autem superueniens orauit, vt sub quiete dormiret, & sepulturæ necessaria præbuit, simulque consolatus est flētem, dicens: Quiesce filia lachrymis, non enim fletu resuscitari poterit, est enim ineuitabile quod euenit. Cumq; discessisset Epiphanius, cœpit ille pulsare socium vt surgeret. Et cùm hoc semel, & secundò fecisset, dicens: Surge, hodie tuis laboribus epulemur, & ille penitus non sentiret, cognoscens verè mortuum, concurrrt ad Epiphanium flens, & petens vt eius socium suscitaret. At ille consolatus est eum, hortans ne ferre grauiter quod euenerat, non tamen defunctum denuò suscitauit. Hoc enim credo prouidè gestum, vt ministri Dei non facilè deludantur. (Ex Eccles. & trip. hist. lib. 9. cap. 48.

EXEMPLVM VII.

Eleemosynam Comes Carnotensiū dās, seipsum vsque ad camisiam spoliauit.

ILlustris Domina Alcidis Carnotēsium ac Blesensium Comitissa mihi de auo suo retulit, dicens: Nobilissimus ac potentissimus in Baronibus Galliæ Comes C rnotensium ac Blesensium Theobaldus, liberalissimus omnium suo tempore extitit in donando, Iste hyeme media quæ tūc solito magis inhorruit, per viam cum multitudine transiens, obuium habuit pauperem nudum. Quo clamante, respondit Comes: quid petis; Cui pauper: Da mihi cappam quam habes indutam. Nec mora, Comes extractā cappam pauperi dedit, dicens: Si quid vis amplius, petas. Et pauper: Da & sū pertunicale quod habes. Quo statim habito tunicam petiuit, quam vt Comes dedit, remansit in lineis, Cui pauper: Vides, inquit ò Comes, quod caput habeam rasum, & nudum, da & pileum. Tunc Comes paululum erubescens (caluus enim erat) nunc, inquit charissime, nimis insistis. quia hoc ipsō carere non possum. Hoc dictō, relictis vestibus, pauper euanuit. Comes verò de equo cadens, fecit lamentabilem planctum, & omni temporē postea tale quid cauēs, omni petenti tribuit (Thom. Cantiprat. de propriet. Apum lib. 2. cap. 25 parte 14.

EXEMPLVM VIII.

Eleemosynam ob vanam gloriam miles faciens perenni inferni pœna dānatur.

NOn multi anni sunt elapsi quod quidā ditissimus ministerialis

Ducis Bauariæ defunctus est. Nocte autem quadam castrum, in quo vxor eius dormiebat, sic concussum est, vt terræ motus fuisse videretur. Et ecce ostio cameræ in qua illa iacebat, aperto, quodam gigante nigerrimo cum capillis impellere, maritus eius ingressus est. Quem cum vidisset, & nouisset ad se illum vocans, super sedile lecti sui residere fecit. Nihil vero territa, eo quod frigus esset, & ille sola camisia indutus fuisset, partem operimenti sui scapulis eius superposuit. Quem cum de statu suo interrogasset, multum tristis respondit. Pœnis vere æternis deputatus sum. Ad quod verbum illa valdè mutum territa, respondit: Quid enim est quod dicitis? nonne eleemosynas magnas fecistis? ostium vestrum peregrinis omnibus paruit, non prosunt vobis beneficia ista? respondit' Nihil mihi ꝓsunt ad vitam æternam, eo quod ex vana gloria, & tamen ex charitate illa à me facta sunt. Quem cum de alijs interrogare vellet, iterum respondit: Concessum est mihi tibi apparere, sed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris stat, expectans me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas, tormenta mea exprimere non possent, Post hoc euocatus, & impulsus, in eius abcessu totum castrum, vt prius concutitur, voces eiulatus eius diutius audiuntur (Cæsarius lib. 12. cap. 19.

EXEMPLVM IX.

Eleemosynam faciens sanctus Ioannes Eleemosynarius centum numismatum ligaturam recepit, & ipsam misericordiam in specie virginis vidit,

LOquebatur sanctus Ioannes Eleemosynarius his qui ei confidebant. Cum essem (inquiens) in Cypro adhuc iuuenis quasi annorum quindecim, vidi vna noctium in sōnis puellam quandam cuius species super solem splendebat, ornata n super omnem humanum sensum. Quæ venit, & stetit ante lectum, & pulsauit me in latere. Expergefactus vidi eam, & æstimaui eam esse mulierem. Figura ergò crucis signatus, dixi ei: Quis es tu, & quomodo ausa es intrare ad me Dominum dormientem? Habebat & coronam de oliuarum ramis super caput suum. Tunc illa hilari vultu, & subridendo dicit mihi. Ego sum prima filiarum Regis. Cumque hoc audiuissem statim adoraui eam. Tunc dicit mihi: Si me possideres amicam. ego te ducerem inconspectu Imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominē fieri, & saluare homines. Et hæc dicens disparuit. Ego itaque in me reuersus intellexi visionem, & dixi. Crede quia compassio & eleemosyna est, & ideò habebat in capite ex oliuę folijs coronam. Etenim veraciter cōpassio, & benignitas erga homines Dominum carnę vestiri fecit. statim ergò vestiui me, & nullum domus meæ excitans, in Ecclesiam abij Erat enim iam aurora. Et cum item obuiaui fratri frigore vexato, & expoliaui me indumento caprino, & dedi ei, dixitque intra me: Ecce in hoc sciam si vtique vera sit visio, quam vidi, an dæmoniaca. Et veritate attestante nondum Ecclesiam intraueram, & subito obuiat mihi quidam albis indutus vestibus, dans mihi ligaturam centum numismatum dicens: Accipe hoc frater, & dispensa vt vis. Ego autem præ gaudio statim hæc suscipiēs: reuersus sum volens ei reddere ligaturam illam, quasi nihil indigens, & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter, non erat phantasia. Ex illa ergo hora sæpe dabam confratri aliquid, dicens: Videbo si mittat mihi Deus vt dixit centupla. Et cum tētassem Deum male faciens, & satisfa-

ctum esset mihi diuersis modis, dixi: Cessa misera anima tentando Deum. Thesaurus enim diuitiarum Dei immensus est, plusque Deus potest dare, quam tu distribuere. (Ex vitis patrum, p.1. in vita S. Ioannis Eleemosynarij §. 8.

EXEMPLVM X.

Eleemosynam vni pauperi beatus Ioannes Eleemosynarius pluries dedit, dicens: Ne fortè Dominus meus sit.

QVidam peregrinorum videns tantam eius compassionem voluit tentare eum. Et indutus vestimento veteri, adijt eum euntem ad visitandos infirmos, qui in hospitali iacebant, Bis enim per hebdomadam, vel ter ibat illuc, & dicit ad eum: Miserere mei, quoniã captiuus sum. Dicit Ioannes datori suo: Da ei sex numismata. Deinde cum hæc accepisset vadit & mutat habitum, & obuiat ei aliunde, & procidit ei dicens: Miserere mei, quia coarctor. Dicit denuo Patriarcha datori: Da ei sex aureos nũmos. Cũ ergo isset, dicit ille distributor ad aurẽ Patriarchæ. Per orationes tuas Domine idem ipse accepit secundo, fecit verò seipsum Patriarcha tanquam nesciret. Venit itaque tertio idem accipere, & tetigit Patriarcham qui aurum ferebat significãs, quod ipse esset. Tunc respondit ei: Dei amicus ille veraciter misericors: Da ei duodecim numismata, ne fortè Christus meus sit & tentet me. (Ibid. §. 9.

EXEMPLVM XI.

Eleemosynam daturus Serapion, vestimenta, Euangelium, & seipsum vendidit.

VAlde diligebat eloqui Ioannes Patriarcha de actibus sanctorum Patrum, & eorum qui eleemosynæ cultores fuerunt. Vnde vna dierũ recitãt de vita sancti Serapionis: quia inuenitur amictum suum dedisse egeno, & iterum paululum processisse, & illic cuidam frigus patienti obuiasse, & illi tunicam præbuisse, & quia nudus sedebat tenens sanctum Euangelium interrogatus à quodam. Quis te expoliauit Abba? Demonstrans sanctũ euangelium, ait, iste. Et alio tempore hoc ipsum euangelium vendidit, & dedit eleemosynam. Discipulo autẽ suo dicente: Abba euãgelium vbi est? Respondit: Crede fili hoc quod dicitur mihi, vende quæ habes, & da pauperibus, ipsum vendidi, & dedi eis: vt in die iudicij habeamus fiduciam abũdãtiorem ad Deum. Alio autem tempore vidua quædam ab eodem sancto Serapione eleemosynam petijt, quia esuriebant filij eius, & non aliud habente eo Serapion tradidit ei se, vt vendaret eum Mimis, quos & christianos fecit in paucis diebus. Hæc legens sanctus de sancto Serapione, & miratus sancti industriam totus lachrymis infectus, vocans omnes proprios dispensatores legit eis omnia de sancto Serapione, & dicit ad eos: Væ, væ, ô christiani, quid prodest homini colloquenti de actionibus sanctorum Patrum? Credite mihi quia vsque hodie putabã, quia vel aliquid facerem dans quas habere possum pecunias, nesciebam autem quod & seipsos venderant quidam, compassione superati. (Ibid §. 13.

EXEMPLVM XII.

Iudicans temerariè Ioannes eleemosinarius monachum sororem mulierẽ circumducentem, à Domino pro errore reprehenditur.

SVper honorabat quidam semper monachicum schema sanctus Ioannes, & colebat, & compatiebatur vbi maximè respiciebat monachũ corporalibus vtilitatibus coangustatum. Habebat autem & hoc super multos præcipuum, quia accusationem qualemcumque siue mendacem, siue veracem non suscipiebat contra aliquem circumamictũ monachico habitu. Semel enim euenit eum ex immissione quorundam criminatorum pertulisse aliqd tale quodã monacho circumeũte in ciuitate cũ vna puella iuuencula, & petente eleemosynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant scandalizati sunt, existimãtesq; quod mulier eius esset attulerunt Patriarchæ, contra eum querelas dicentes: Propter quid Girouagus iste angelico habitui monachorũ derogat circumducens secum istam mulierem: Mox ergo Dei famulus volẽs prohibere contra Deum commissa peccata tanquam qui ad hoc officium à Deo esset prouectus præcẽpit mulierẽ quidem flagellis cædi, & separari ab eo, ipsum autem verberari, & in carcerem secretè retrudi. Dum verò cum omni celeritate iussio sancti in opus prodiret, non parcẽntes ei, cæciderunt eum grauiter Ecclesiæ defẽsores. Apparuit autem ei nocte per visum monachus, ostẽdens, ei dorsum suum putrefactũ dicens ei: Ita placet tibi Domine Patriarcha, crede mihi hæc vna vice errasti vt homo, & hæc dicens discessit ab eo. Manè verò facto recordans visionis noctis sedebat super lectum suum mœstus, mittit itaque statim & conuocat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus, cogitans intra se si simile esset ei qui noctu sibi apparuerat. Cum ergò venisset cum labore multo (neque enim propter plagas moueri poterat) vultum eius vidẽs Patriarcha remansit sine voce immobilis non valens loqui, solum autem manu sua innuit, vt sederet propè se in lectulo suo. In semetipsum ergò reuersus rogauit monachum præcinctum linteo, vt sine verecundia dispoliaret se quatenus videret dorsum eius, si ita esset sicut in somnis viderat, vix ergò suasus, vt id ageret dispoliauit se. Cum ergo dispoliaretur vt monstraret dorsum suum sancto, per admirandum Dei consilium solutus est quo erat indutus amictus, & cecidit in terram, & viderunt eum omnes esse eunuchũ, sed quia recẽs erat nulli existebat hoc manifestũ. Videntibus ergò eum omnibus, & sancto Pontifice, & maximè dorsi eius pernitiosa verbera mittens mox abiecit qui hunc inconsideratè tractauerunt. Venerabilissimo autem monacho dixit cum ignorantia se in eum peccasse, & in Deum verum, & admonens eum. Non, inquit, fili ita sine custodia in ciuitatibus conuersari eos oportet, qui sancto Angelico vestro indumento circumamicti sunt, maximè & fœminam circumducere ad scandalum videntium. Tũc monachus cum magna humilitate rationẽ reddebat sancto, dicens. Crede Domine nõ mentior. Gazæ erã ante paucos dies hos, & exeũte me de ciuitate vt venirẽ, & salutarẽ sanctam Abbã Cirũ, obuiat mihi hæc bene visa puella foris portam vespere iam incumbente, & occurrens ad pedes meos rogabat, vt mecum ambularet, dicebat enim se Hæbræam esse, & velle fieri Christianam, & cœpit adiurare me verbis horribilibus, vt nõ dimitterem perire eam. Timens itaque ego iudicium Dei, sumpsi eam æstimans quod non mitteret tentationem sathanas spa-

spadonibus, Nesciebam vero, quod nemini parcat, igitur venietibus nobis, sanctissimè per orationem perficientibus baptizaui eam ad sanctũ Abbam Cirum & circuiui cum ea in simplicitate modicum exposcens sũptum. quatenus inducerem eam in monasterium. Cùm hæc audisset Patriarcha, dixit: Pape quot absconsos seruos habet Deus, & nescimus nos humiles? & narrauit his qui præsto erant visionem quam viderat noctu deeo, & protulit. Patriarcha centum numismata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille verè monachus non passus aliquid accipere ex eis, dignũ memoria locutus est verbum ad Patriarcham dicens: Ego non postulo Domine hoc, monachus enim si fidẽ habet, horum non indiget, si autem horum eget, fidem non habet. Quod maximè amplius satisfecit omnibus qui audierant, quod seruus Dei esset. Genu ergo flexit Patriarchæ, & exijt in pace. Ex tunc igitur plus honorabat & hospitio recipiebat monachos, & bonos amicos Christi, & æstimatos malos, & ędificauit mox xenodochiũ seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum. (Ibid. §. 24.

EXEMPLVM XIII.

Tentatus quidam de auaritia, se nesciente iussit dari eleemosynam, & eò amplius ditescebat, quo plus tribuebat.

SI vero aliquando audiebat sapientissimus Patriarcha quoniam eleemosynator est talis adducebat eũ in hilaritate seorsum, & dicebat ei, Quomodo factus es eleemosinator, naturaliter an ipsum te violenter cogens? Vnde quidam qui ab eo interrogantur verecundati occultabãt quidam autẽ dicebant. Propter quod, vnus interrogatus à sancto respondit ita. Crede mihi domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipsum quod facio, & præbeo ex quibus Deus & orationes tuę largiuntur ita facere assueui. Eram prius valde immisericors & crudelis, & semel damna pertuli. & in paupertatem deueni. Cæpit cogitatio mea dicere mihi. Verè si esses eleemosynator, nõ relinqueret te Deus. Statui ergo per singulos dies dare quinque æreos nũmos pauperibus, & cùm cæpissem dare. statim sathanas prohibebat me dicens: Verè quinque nummi isti sufficiunt domui ad olera, aut ad balneũ percipiendum. Et statim tanquam fide faucibus natorũ meorum priuarẽ eos nihil dabam Cùm ergò vidissem, quod superaret à vitio, dico puero meo: Per singulos dies furari me nesciente quinque nummos, & da eleemosynam. Ille verò benefaciens cœpit furari decem, quandoque, & fili quam. Cùm vidisset autem quia benedicebamur, cœpit & tremisses furari & dare. Semel itaque admirans benedictionem dixi ei. Verè multũ profuerunt fili quinque nummi illi, volo ergò vt des decem, tunc dicit mihi & puer subridendo: Vade, & ora pro furtis meis, nam vere hodie non haberemus quem mãducassemus panem. Sed si est fur iustus ego sum. Tũc ergo dixit quoniam tremissia assueui domine de animo dare. Ædificatus ergo sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, quia multas conuersationes patrum legi, tale aliquid non audiui. (Ibidem §. 38.

EXEM-

EXEMPLVM XIIII.

Eleemosyna scutellæ argenteæ, quam beatus Gregorius naufrago dedit, promoueri in Papam promeruit.

QVadam vice dum in monasterio suo Gregorius cui Abbas præerat quædam scriptitaret, Angelus Domini in specie naufragi sibi adfuit, sibique misereri lachrymabiliter postulauit. Cum igitur Gregorius sex argenteos sibi dari fecisset,& abijsset, eadem die iterum redijt,seque multa perdidisse, pauca verò recepisse perhibuit,Qui cùm ab eo totidem argẽteos recepisset, iterum tertia die reuersus misereri sibi importunis clamoribus postulauit. Sed Gregorius cùm à procuratore sui monasterij didicisset, nihil dandum præter scutellam argenteam,quam mater sua cum leguminibus mittere solebat in monasterio remansisset,illam statim dari præcepit. Quam ille libenter accipiens lætus abscessit. Hic autem Angelus fuit,sicut ipse eidem postmodũ reuelauit. Nam cùm iam Papa esset effectus,quadam die præcepit cancellario suo,vt duodecim peregrinos vel pauperes ad prandium inuitaret. Qui pergens iussa compleuit. Dum autem simul discumberent intuens Papa numerauit. Et accersito cancellario cur contra iussionem suam tertium decimum inuitare præsumpserat, inquisiuit. Quos cancellarius numerãs & tantum xij. inueniens ait: Credè mihi pater. non sunt nisi xij. Aduertit ergo Gregorius virum propiùs discumbentem vultum crebro mutare, & nunc se adolescentem, nunc vero vetulum sub quadam veneranda canicie simulare. Finito cõuiuio illum in cubiculum induxit vehementer adiurans, vt ei se,nomenque suum prodere dignaretur. Qui respondens ait: Et cur interrogas de nomine meo quod est mirabile; Veruntamen scito quia ego sum naufragus ille cui scutellam argenteam tribuisti, quam tibi miserat cum leguminibus mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitũ, quia ab illo die quo mihi hoc dedisti,destinauit te Deus Ecclesię suę pręsulem fieri, & Petri Apostoli successorem. Cui Gregorius & tu quomodo hoc nosti,quod tunc me dominus Ecclesiæ suæ Præsulem fieri destinauit? At ille: Quoniam Angelus, inquit, eius sum. Et remisit me tibi Dominus vt te semper debeam protegere, & omne quod petieris per me apud ipsum valeas impetrare. Statimque ab eo disparuit.(Ex vita B. Gregorij Papæ lib. 2. nu. 23.

EXEMPLVM XV.

Eleemosyna de iniustè acquisitis facta nec veniam, nec gratiam promeretur.

LEgitur in vita sancti Launomari Carnotensis, quod eidem vir nobilis Etmoadus in angustia constitutus misit xl. solidos obnixè petens, vt intercessionis eius meritis spes ei salutis à Deo præstaretur. Qui accipere recusans,tandem tamen latore perurgente suscepit. Ingressusque oratorium orationem fudit, vt oblatio viri acceptabilis fieret in cõspectu Dei, & super altare pecuniam deposuit. Grandique studio vnumquemque nummum apprehendens manu reuoluebat,& genu sæpius flectens orabat. Tandemq; vnum solidum quem in spiritu mundum,& nõ ex rapina adquisitum cognouit, vsibus suis retinuit. Reliquos autem gerulo tradidit,& ait: O homo pecunia ista iniqua est,& diuinam nõ potest mutare sententiam,sed nec peccatorum remissionem impetrare, nam victimæ impiorũ abominabiles sunt Domino. Sic ille reuersus ad Dominum

suum adhuc eum viuentem reperit. Sed morbo inualescente ab hac luce est abstractus. (Vincent. lib. 21. c. 84.

EXEMPLVM XVI.

Eleemosynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt.

LEgitur in vita sancti Arnulphi de Bruxella monachi Cisterciensis Conuersi Villariensis, quod quodam tempore cùm in Grãgia (cui certum nomẽ est) moraretur, id officium impositum fuit ei, vt famulo sibi adiuncto quotiescunq; necesse esset fruges saccis impositas, ad monasterium carrucaret. iterumq; in eiusdem saccis panes qui fratribus Grangiæ certis per hebdomadam diebus sufficere possent reportaret. Cõtigit autem die quadam eum cum curru frugibus onerato ad monasterium deuenisse. Cũq; ante molendinum saccis ac frugibus euacuatis currum suum exonerasset, cum eodem curru ad proximam Grãgiam (quę noua curia dicitur) profectus est. Vbi cum negotium pro quo illuc ierat explesset, etiam duos porcos quos à prælato suo licentiatus dare pauperibus proposuerat, in duobus saccis includens ora saccorũ ligauit, eisque in curru locatis ad monasteriũ remeauit. Cumque iam portæ monasterij appropinquaret, eidemque porci tãquam animalia inquieta importunè grunnirent, timens vir Dei ne forte quisquam huiusmodi occasione in suspitionem laberetur, brutis animalibus tanquam ratione vtentibus locutus est dicens: Audite porci, audite verba mea, si displicet in oculis Dei ne sicut proposui in vsus pauperum vos expendam, licentiam habete grunniendi, sicut & facitis. Si verò gratũ est, & acceptabile Deo meo, vt per me de carnibus vestris auida pauperum reficiatur esuries, pręcipio vobis in nomine Domini, vt penitus ab hoc importuno grunnitu cessetis. Res mira: Cõtinuò porci illi qui diu, multumq; intra saccos clamitauerãt, præcipientis obedientes adiurationi, atque imperio grunnire cessauerunt. Tunc vir Dei silentibus porcis monasterium ingressus ad pistrinum vsque perrexit, vbi saccos suos panibus impleuit. Quod dum factum fuisset, & idem sacci super porcos iactarẽtur, qui in duobus saccis inclusi habebantur, miro modo ac si mortui essent incitari ad grunnitum minimè potuerũt: quoniam Dominus noster omnipotens, qui precibus famuli sui eos quodammodo obmutescere fecit, nõ nisi permissione eiusdem naturalem eius grunnitũ reddidit. Igitur panibus onerato curru, in viam suam profectus est. Cumq; iam longè remotus esset à muro monasterij, porcis suis licentiã grunniendi (sicut antea consueuerãt) verbo reddidit, qui statim inquietudine solita clamorem emittentes, donec ad Grangiam ventum est, grunnire & clamoribus insanire non cessauerunt. Eosdem autem porcos sicut proposuerat pauperibus dedit. (Ex Gausuino de Bossu Cantore Villariensi.

EXEMPLVM XVII.

Eleemosynam dans diaconus sancti Germani duorum denariorum ducentos denarios repente recepit, trecentos recepturus, si tres denarios, vt iubebatur, dedisset.

LEgitur in vita sancti Germani Antisidiorensis Episcopi, quod cum pauperes sibi occurrissent eleemosynam postulantes, quæsiuit à diacono quãtum haberet in sumptibus. Qui tantum tres denarios se habere respondit, quos sanctus Germanus pauperibus erogari mandauit. Diaconus verò quasi prouidus de futuris duos tantum solidos erogauit, & vnum serua-

seruauit. Cum verò ambularent equites in via eis occurrerunt rogantes Germanum, vt Dominum suum cum familia sua tota ægrotantem dignaretur misericorditer visitare, offerentes sibi ducentos solidos, quos ipse mittebat, petentes vt eos acceptare dignaretur. Tunc sanctus Germanus ait: Diacone, accipe quæ tradũtur, & intelligere fraudem fecisse pauperibus. Si enim tres denarios pauperibus erogasses iam nunc trecentos solidos recepisses. Perrexit ad domum militis, & omnes infirmos in ea sanauit. (Vincentius lib. 20. hist. cap. 13.

EXEMPLVM XVIII.

Eleemosynam tribuens in propria persona pauperibus Ludouicus Rex Frãciæ dixit: Hi sunt stipendiarij, qui pro nobis pugnant.

LVdouicus Rex Franciæ dixit optimum verbũ, cùm pauperes essent congregati in curia sua expectantes eleemosynam, & crederetur quod ipse dormiret in camera sua alijs dormientibus ipse exiuit de camera sua solus cum vno famulo portante maximam quantitatem denariorum, quam in habitu scutiferi distribuebat manu sua egenis, & largius eis quos credebat magis egere. Quo completo; cum ipse retruderet se in cameram suam, occurrit ei frater quidam, qui hoc de fenestra inspexerat dicens ei: Domine Rex, ego bene vidi factum vestrum. Cui Rex satis verecundè ait: Isti sunt stipendiarij, qui pro nobis pugnant contra aduersarios nostros, & seruant nobis regnum Franciæ in pace, quibus nos soluimus stipendia vt meruerunt. (Collector spec.

EXEMPLVM XVIII.

Eleemosynas largißimas tribuens Tyberius Imperator bina vice thesauros absconditos meruit inuenire.

LEgitur etiam in Chronicis Imperatorum quod Tyberius secundus christianissimus Imperator, qui imperauit anno quingentesimo octogesimo, largissimè dedit eleemosynas, in tantum vt etiam imperatrix ipsum reprehendit & arguit. Cui ipse dulciter respondit, quod non deberet turbari, quia Dominus abundanter deberet prouidere, quod & fecit. Nã quadam vice ambulans in palatio suo (cuius pauimentum fuit ex lapidibus diuersimode artificialiter sculptis) vidit inter alios vnum cui signũ crucis fuit insculptum. Et stans dixit hæc & similia verba: Ecce signum crucis, quod pingimus in frontibus nostris, positum vt pedibus conculcetur. Et præcepit statim illum lapidẽ erui, sub quo inuenit alium lapidem, & sub illo tertium cum simili signo. Et cum omnes tres lapides essent eruti & amoti, inuenit plus quam mille centenarij auri, & postea in loco illo inuenit etiam thesaurum maximum. Sic autem centuplum recepit in hac vita, æternam expectans in futuro. (Paulus Diaconus. lib. 3. hist. de Tyberio Constantino.

EXEMPLVM XX.

Eleemosynam largißimam quatuor millibus pauperum tribuens Erdicius vocem audiuit cœlestem.

LEgitur in Chronicis, quod cum Erdicius Romanorum Senator esset in Burgũdia agẽs rẽpublicã Romanorum tempore Theodosij Imperatoris, cum fames maxima Burgũdiam oppressisset, congregauit apud Lingos

Lingos quatuor millia pauperum, vel amplius, qui non poterant habere vnde sibi famis tempore prouiderent, & pauit eos ibi quam diu malũ tempus durauit, quo cessante, fecit eos ad loca sua cum vehiculis deportari, & audiuit vocem de cœlo dicentem sibi: Erdici tibi & semini tuo panis non deficiet in æternum, quia me in famis tempore in pauperibus mẽbris meis refecisti. (Gregorius Turonensis lib. 2. hist. Franc. cap. 24.

EXEMPLVM XXI.

Oratione pauperis operarij nisi quidam diues adiutus fuisset, subitanea morte percussus in æternum perisset.

Legitur de quodam paupere operario, qui panem pro se & pueris suis lucrabatur manibus suis. Accidit autem quadam die vt iret ad locum vbi conducebantur operarij nimis mane. Tunc cogitauit quod iret ad Ecclesiam audire missam & audiuit missam deuotè, rogans Deum vt daret ei lucrari honesto labore suo, ita quod posset se, vxorem, & pueros nutrire in hac vita sine peccato. Et cum deuotione deducebantur operarij nimis tardè, ita quod omnes erant iam conducti. Tunc fuit desolatus sicut ille in cuius domo non erat fortassis panis nec argentum. Et dum tristis de loco cõductionis recederet cogitãs quid posset facere, obuiauit cuidã diuiti Burgensi, qui quæsiuit ab eo cur non erat conductus. Qui dixit ei quomodo sibi contigerat, & quomodo audierat missam, & oblitus erat seipsum ibi. Tunc cogitauit ille diues, quod orationes eius essent bonæ, & dicit ei: Vade iterum ad Ecclesiam tota die, & dabo tibi tantum quantum dabo cæteris operarijs meis, & oia bono corde pro me. Ille autem gaudens ꝙ inuenerat vbi posset lucrari, fuit ibi tota die manibus complosis, & genibus flexis pro diuite rogans Deum. Et diues misit sibi comedere sicut cæteris operarijs. Serò redijt & habuit decem denarios sicut & alij, & adhuc vnum panem vltra. Et cum rediret ad domum suam, & ad pueros suos obuiauit ei Christus in similitudine hominis senis honesti & bene induti, & dixit ei: Quantum dedit tibi diues illa die pro seruitio tuo? respondit: Duodecim denarios, & vnum panẽ. Tunc dixit ei, Vade ad eum; & dic ei quod male soluit, & nisi melius soluat & plus det tibi, malè erit sibi. Tũc ille redijt ad diuitem, & dixit ei: Vnus senex cui obuiaui remittit me ad vos, dicens, quod vos non dedistis mihi sufficientem mercedem, & dixit mihi quod dicerem vobis, quod nisi melius soluatis male erit vobis. Tunc diues dedit sibi quinque Parisienses. Et ille recessit, & iterum obuiauit seni, & dixit quod adhuc non soluerat sufficienter, & quod rediret, & diceret sibi quod adhuc daret sibi plus. Et tunc ille redijt, & diues dedit sibi centum solidos, & vnam vestem. Et eadem nocte apparuit ei Dominus in visione dicens ei, quia nisi pauper operarius rogasset pro eo, mortuus fuisset illa nocte & damnatus. Tunc ille diues compunctus meliorauit statum & vitam, & cœpit dare eleemosynas largas, & Ecclesias frequentare, & bona opera facere, ita quod postmodum in bono statu mortuus fuit. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXII.

Eleemosynam facere nolens vsurarius, potatus liquefacta pecunia audit dæmones dicentes, aurum sitisti, aurum bibe.

Iacobus de Vitriaco refert, quod cum quidam fenerator non posset induci a sacerdote suo, quod restitueret

totum, vocauit vxorem & filios & amicos, & ait eis: sacerdos dicit quod non possum saluari, nisi restituam totum secundum voluntatem eorum à quibus accepi, sed quicquid, dicat, ego cum Deo faciam pacem. Fecit ergo tale testamentum. Diuisit pecunias in tres partes, vnam dimisit vxori, filiam pueris suis, tertiam reponi fecit in sacco, faciens suos iurare, quod secum eas in sepulchro suo reponerent, vt cum cerneret iudicem si impeteret eum de aliquo; haberet vnde posset ei placari offerendo ei. Eo aũt mortuo & facto vt præceperat, pedissequa dom us facti conscia dixit cuidam, quem amabat, quod si eam in cõiugio duceret, doceret eũ quomodo diues fieret; & cum illo pacto firmato secretum ei reuelauit. Cum autẽ ille venisset de nocte ac apperuisset sepulchrum, inuenis busones dictæ pecuniæ denarios ardẽtes per os eius proijcientes, & de ventre iterum extrahentes, & iterum reponentes, qui eo viso timuit, & clauso sepulchro fugit factum denuncians. In quo perpenditur qualiter dæmones eius animam in inferno torquebant cum pecunia sua, si sic torquebant corpus eius in sepulchro. Alibi legitur quod dæmones pecuniam in sartaginibus visi sunt liquefacere, & in os defuncti illius refundere, dicentes cum horribili clamore. Aurum sitisti, aurum bibe. Istud bene attendant auari vsurarij, qui spem suam ponunt in pecunia sua. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXIII.

* *Eleemosynam præbens, fœneratur Deo.*

CVM in Samo Insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix, Maria mater Domini Pauli candidati, dicens: Cum essem in Ciuitate Nisibiæ, erat ibi Christiana mulier virum habens gẽtilem. Erant autem pauperes, habebant quinquaginta numismata, die vero quadam ait vir vxori suæ. Demus hæc numismata fœneratori, vt aliquod solatium ex eis capiamus: ea enim sigillatim consumimus, & deficiunt. Respondens autem illa bona vxor, ait viro. Si placet ex fœnerari, veni demus illa sub fœnore Deo Christianorum. Dicit ei vir eius: Et vbi est Deus Christianorum, vt demus ei? At illa: Ego tibi ipsum ostendam: si enim huic dederis ea, non solum nõ illa perdes; sed & vsuras tibi persoluet: & capitale duplum reddet. Qui ait illi: Eamus, ostende, mihi illum, & demus ei. Illa verò assumens virum suum adduxit in sanctam Ecclesiam, habet autem illa Ecclesia quinque magnas ianuas. Cum autem induxisset illum in Ecclesiæ porticum, ostendit ei pauperes dicẽs: istis si præbueris, Deus Christianorũ ipsa accepit. Isti enim omnes sui sũt. Qui mox gaudio numismata cœpit erogare pauperibus. Reuersique sunt in domum suam. Cum verò post mẽses tres necessitate sumptuum angustiaretur, ait vir vxori suæ: Soror, nihil vt video, daturus est nobis Deus Christianorum ex debito illo, & nũc angustiamur inopiã. Respondit mulier, & ait illi: Profecto dabit, vade vbi illa dedisti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate. Quo audito, ille currẽs abijt in sanctam Ecclesiam, veniensque in locum vbi erogauerat numismata pauperibus, & circuiens totam Ecclesiam, neminem vidit, qui sibi debitum redderet, nisi solos pauperes denuò sedentes, cum ergo cogitaret in se ipso, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret, aspexit antè pedes suos in marmore iacere numisma vnum ex illis, quæ pauperibus ipse erogauerat, inclinansque se, & accipiens illud abijt in domum suam, & ait coniugi suæ: Ecce profectus, sum in Ecclesiam, & crede mihi, mulier, & Deum Christianorum non vidi, vt dixisti,

dixisti, nullusq; mihi aliquid dedit nisi quod hoc numisma ibi positum vidi, vbi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eum mulier illa mirabilis. Ipse est, qui tibi hoc inuisibiliter præstitit: Ille enim inuisibili potestate manus suæ disponit hunc modum: Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, vt comedamus hodie, rursusque ipse prouidebit nobis. Abijt ille, & emit sibi panem, & vinum, & piscem, & veniens domum dedit vxori, Quæ accipiens piscem, cœpit ipsum purgare, exenteransque illum inuenit in visceribus eius lapidem valde mirabilem, ita vt miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen sciebat, quid esset, seruatum autem ostendit reuertenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in pisce reperi. Videns autem & ipse miratus est quidem ipsius pulchritudinem, ignorabat tamen quid esset. Cum autem comedisset, ait vxori: Da mihi lapidem, vt vadam, & vendam illum, si quid fortassis pretij de illo accipere contingat. Neque enim vt dixi, nouerat & ipse quid esset, vt pote simplex & rudis. Tulit itaque lapidem, & abijt ad trapezitam, cuius erat proprium, talia emere, & vendere, inuenitque illum, iam clausis omnibus egredientem (ad vesperã enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem; Dixit ei: Quid vis, vt tibi pro eo soluam? Accipe, inquit, quinque numismata, putans autem venditor, quia illuderet sibi, dicit ei: Et tantum vis pro illo persoluere? Existimans trapezita quod ita ille per ironiam loqueretur, ait ipsi: accipe decem pro eo numismata. Venditor iterum se irrideri arbitratus, tacuit. Dicit illi Trapezita: Viginti numismata accipe; ille autem tacebat nihil respondens: Cum verò ad triginta, quadraginta numismata emptor ascenderet, & se daturum ei iuramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidem æstimare. Paulatim verò emptor ascendens, vtq; ad trecẽta numismata peruenit, deditq; illa vẽdẽti. Ipse igitur dato lapide, acceptaq; pecunia venit ad vxorem suam gaudens: Quæ cum videret illum exultantem dixit: Quanto illum vendidisti? Putabat autem, quod illum quinq; vel decem minutis vendidisset. Tunc ille trecenta numismata proferens, dedit illa vxori suæ dicens: tanto se illum vendidisse; illa verò summam diuinæ bonitatis clementiam admirans, dixit ei: Ecce Deus Christianorum, qualis est, quàm bonus, quàm gratus, quàm diues. Vides quia non solum quinquaginta numismata tibi reddidit, quæ tu illi mutuasti, sed paucis diebus ipsa tibi sextuplicata restituit? Agnosce igitur quia non est Deus alius, neque in terra, neque in cœlo, nisi ipse solus. Ille verò miraculo admonitus, cùm experimento didicisset, & ipse veritatem, effectus est repente Christianus, & glorificauit Deum, & Saluatorem nostrum Christum cum Patre, & Spiritu sancto plurimas referens gratias prouidentissimæ vxori suæ per quàm vera Dei notitia ipsi in veritate concessa est. (Pratum Spirituale Sophronij. Cap. 185.)

EXEMPLVM XXIIII.

* *Episcopus punitur ante mortem, misereq; vitam finiuit eo quod desierit eleemosynam dare, quam dare solebant prædecessores ipsius.*

LEgitur in chronicis Episcoporum Vsnaburgensis Ecclesiæ quòd fuerit quidam Episcopus illius Ecclesia Beno nomine, anno Domini 1068. qui statuit certam stipem, & eleemosynam dari per Episcopum propter glires. Interim quòd illæ dabantur, nunquam in illa diœcesi Glires, vel Catti potuerunt consistere. Dũ aũt Godfrid⁹ de Arnsberg Episcopus, illã eleemosynã dimitteret, sta-

tim glirum copia rediit. Anno Domini 1348. & Episcopus ille miserabiliter vitam finiuit. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini part. æstiuali ser. 19. littera C. Vide etiam tit. Auaritia exemplo 2. Tit. Dare. Tit. defuncti exemplo 13. & tit. Cælestis gloria. exemplo. 9.

EXEMPLVM XXV.

Eleemosyna inuito patre data à S. Tychone, multis modis Dei beneficio multiplicata.

ADmodum puer ad huc S. Tycho, à patre panes acceperat(nam artopola erat) quos in foro venderet: sed puer omnes in egentes distribuit. Quod vbi pater resciuit, indignam rem arbitratus, grauibus puerum conuitijs est insecratus: qui dixit se Deo panes dedisse mutuos, & mox recepturum, eiusque rei syngrapham habere. Et ecce dictum, factũ: granaria quippe mox frumento pleniora sunt reperta, quam tunc erant, cum pater, & post collectam messem horrea implerat, nec inde quicquam, adhuc esset depromptum. (Ex vita. S. Tichonis Episcopi Anathonit. in Cypro, 19. Iunij, in viridario SS. ex græco translato in latinum sermonẽ.

EPISCOPVS.

EXEMPLVM I.

Episcopus ne fieret Ammonius abbas aurem sibi præcidit.

QVoniam supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius tam in scientia scripturarum, quam etiam sermonis, dum in quadã ciuitate Episcopus defunctus esset, amatores Ammonij suggesserunt Episcopo Alexandriæ petẽtes, vt Ammonium eis ordinaret Episcopum. Dixit autem eis Archiepiscopus: Adducite mihi eum vt ordinetur Episcopus. Illi autem festinantes perrexerũt cum adiutorio ad eum. Cùm autẽ vidisset se præuentum deprecabatur eos, & cũ sacramento affirmabat non suscipere se ordinem Episcopatus, neq; de eremo egressurum. Illis autem non concedentibus, sed violenter instãtibus, præsentibus eis accepit forsipem, & aurem suam sinistram ab imo abscidit; dicens eis: Vel nunc certi estote quia impossibile est me fieri episcopum, quia lex prohibet debilem in aliquo membro fieri sacerdotem. Tũc relinquentes eum recesserunt. Abeũtes aũt dixerunt Episcopo. Et ait eis Episcopus: Ista lex obseruabatur apud Iudæos; mihi autem etiam eum qui nasum abscissũ habet, si adduxeritis, ita tamen ornatũ moribus, vt dignus sit sacerdotio, ordinabo eum. Abeuntes ergo iterum rogabant eum. Ipse autem iurauit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam, propter quam diligitis me, abscindo. Ita ergo relinquentes eum recesserunt. (Palladius vita 12. Vide etiam tit. Abstinentia exemplo 4.

EXEMPLVM II.

Henricus tertius Imperator clerico, qui exulare, quam euangelium post peccatum præcedenti nocte commissum legere maluerat, episcopatum donauit.

IMperator Henricus tertius habebat clericum satis litteratum, & bonæ vocis, sed vilẽ meretriculam amãtem ardentius. Cum qua nocte quadã solemni volutatus, manè ad missam Imperatoris astabat. Imperator dissimulata scientia mandat ei vt se ad euangelium legendum pararet, quod scil. eius melodia delectaretur. Erat aũt diaconus ille. Abnuit ille, vt malo

sibi conscius: vrget Imperator vt probaret eius constantiam, ad extremum renuentem parere, iubet à patria exultare. Quam sententiam amplexus continuò recessit, mittitur post eum, qui iam compilatis omnibus, in sarcinulasque compositis, iter maturauerat. Violenter ergò retractus, ante Imperatorem sistitur, qui lætum subridens, probè, inquit, fecisti. Et ego probitati tuæ gratulor, quod timorē Dei pluripenderis, quàm patriā, plus iram Dei, quàm meam: quapropter habeto Episcopatum qui primus in imperio vocauerit, tantum indecenti amori renuncies. (Lib. 25. c. 18. Vincentij in spec. hist.

ERVBESCERE.

Peccare fœmina coram hominibus cum Effrem erubuit, sed coram Deo peccare non erubuit.

TRansceunte aliquando Abbate Effrem, vna prostituta ex immissione cuiusdam cœpit ei blādiri, cupiens eam si posset ad turpem commixtionem inclinare, vel si hoc non posset, saltem ad iracundiam prouocare, quoniā nūquā eum vidit quisquam irascentem, vel litigātem. Ipse aūt dixit ad eam: Sequere me. Cū venisset aūt in locum populosum, dicit ei: Veni huc, sicut voluisti commisceor tecum. Illa autem vidēs multitudinem, dicit ei: Quomodo hic possumus hoc facere in tanta multitudine astantium? Confundimur enim. Ipse autem dixit: Si homines erubescis, quanto magis erubescere Deum, qui reuelat occulta tenebrarum debes. Illa autem confusa, & refutata, recessit absque opere voluntatis suæ. (Ex lib. Doctrinæ Patrum numero 6.

ESKILLVS.

Eskillus postea Dacorum Episcopus, deinde monachus conuertitur, quem B. Virgo quod non legisset Aue Maria durius increpuit.

VIR magnificus, & cum omni reuerentia nominandus, Eskillus, quondam Dacorum, Archiepiscopus, postea verò humilis Cisterciensis ordinis monachus, cum adhuc esset adolescēs annorum duodecim, transmissus est à parentibus causa studij in Saxoniæ nobilissimam ciuitatem Hildense. mensem, vbi tandem grauissimam incidit in valetudinē. Cumque diu lecto decumberet tandē omnium membrorum, & sensuum officio destitutus est, ita vt ferè mortuus putaretur. Exemptus ergò carnis sensibus, ductus est in spiritu ad quandam mansionem totam interius quasi clibanum ardentem: Ad quā cùm propius accedens, curiosius inspicere vellet, subito erumpens vapor incendij apprehendit incautū, moxq; in illam fornacem flammiuomam traxit inuitum. Qui dum protinus ardere cœpisset, iamque nihil nisi mortem, & ignem æternū sibi superesse cogitaret, ecce miserante Deo apparuit ei in vno diuersorij latere, meatus quidam quasi tramitis angusti, de ostio ad ostium ducens, qui etiam flammis vacuus esse videbatur, quem cernens & spe euadendi animatus, conatu quo potuit reptans, ad locum illum refrigerij peruenit, & par illū ad ostium tendens, celeriter exijt, & fugit palpitans & tremens. Moxque palatium quoddam regale, & amplū reperiens, & illud ingrediens, vidit reginam cœlorum in throno gloriæ residentem: ad quam pauidus accedens, flagitabat obnixè vt sui misereretur. Quem protinus illa dedignanter aspiciēds, atque minaciter alloquens.

quens, quod ausus fuisset in conspectu eius apparere: mandat quantotius egredi, & cruciandum ad ignem reuerti. Porro inter alios matri misericordiæ assistentes, apparebant ibi tres viri venerabiles, sanctus Episcopus Hildensemensis, Decanus, & alius quidam nescio quid gerens officij in eadem ecclesia. Hos itaque intuens, & recognoscens lachrymabiliter deprecabatur, quatenus pijssimæ Dominæ pro ipso supplicare dignarentur. Quod cùm deuotissimè facerent, misericordissima dissimulatrix respondit eis, dicens: Quid est quod rogare præsumitis pro isto adolescente vanissimo, meo conspectu indigno: Hic enim peruersus, & lubricus nunquam honorauit me, nunquam salutationem meam mihi, vel vna vice repræsentauit. Cumque instarêt vt delicta iuuentutis & ignorantiam eius, solita pietate dimitteret, & ipse se de cætero emendaturum promitteret, accessit iterum tremebundus adolescens eam, dicens: Miserere mei pijssima Domina, quia paratus sum amodo tibi vsque in sempiternum seruire, & te super omnia post Deum, venerari: quod si genitor meus istam calamitatem meam agnosceret, maxima auri pondera pro mea liberatione libenter impenderet. Talia itaq; dum lamentabili voce depromeret, mater misericordiæ serenata facie respiciens eum, dixit: Quid igitur? Putas ne quod valeas teipsum apud me cōdigno pretio redimere? In hoc enim fortassis placere me posses, si congruum mihi pretium pro tua redemptione persolueres. Tum ille, non modicè exhilaratus in verbo isto fiducialius accessit dicens: Etiam atq; etiam clementissima Domina, ego me optimè redimam, & quicquid mihi dignatio tua præceperit, libentissimè faciam, tantummodo esto mihi propitia, nec in ignem amplius cruciandum remittas. Cui virgo beata respōdit: Volo igitur vt de quinque generibus annonæ, quinque medios mihi non negligas reddere. Quo ille audito gratanter accepit, respondésq; alacriter dixit: Charum est mihi charissima Domina, quod imponis. & ego mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem, dabo in horreum tuum. Quod cum fide sua firmiter promisisset datis fide iussoribus prædictis intercessoribus, dimissus est, atque beatæ Mariæ virginis intercessione, ab igne ereptus est, & ad pœnitentiam agendam vitæ amissæ restitutus. Redditus itaque sibi, confestim aperuit oculos, surrexit, & sedit in lectulo. Moxque in iubilum erumpens, clamauit cum gaudio magno, dicens: Benedictus Deus, ego liberatus sum, & amplius non ardebo. Gratias ago tibi sancta Maria, quia de incendio liberasti me, & amplius non ardebo. Videntes itaque qui aderant illum, de mortis ianua reuocatū gaudio gestientem, atq; clamantem, sciscitabātur ab eo tantæ lætitiæ causam. Ipse verò per multam temporis spatium, dicere nil valebat nisi tantum, Deo gratias, quia amplius non ardebo. Et cùm sæpius illud repetisset conuersus tandem ad astātes, quid vidisset per ordinem indicauit. Porro in prædicta visione significatum est ei, quia prædicti tres venerabiles viri, quos intercessores habuit, dum adhuc in carne degeret, eodem essent anno de corpore migraturi, quod & factum est. Processu verò temporis, cùm præfatus adolescens ętate, pariter & sapientia crescens, assumptus esset ad regimen Ludensis Ecclesiæ, quæ est Metropolis Daciæ, non immemor voti sui, nactus oportunitatem de remotis Galliarum partibus, vbi fontem religionis esse cognouerat, non solum quinque, sed etiam plures spiritalis professionis conuentus euocare curauit, inter quos etiam duos ordinis Cisterciensis obtinuit, vnum de Cistercio, alium de Clareualle. Postquam autem audisset famam sancti Ber-

nardi, non contentus ipsum videre
in filijs, expositis periculis se & suis
omnibus, Clareuallem venit persona
humilis, atque sublimis, vbi cum ma-
gna deuotione faciens dies non pau-
cos, tunc quidem cum sancti Bernar-
di benedictione, in patriam reuersus
est. Sed post audita morte beati Ber-
nardi, relictis omnibus, atque alteri
commisso Episcopatus officio, exul
deuotus Clareuallem venit, atque ha-
bitum ipsum religionis accepit; vbi
quanto secretius ab omnibus nego-
tijs vacabat, tanto deuotius diuinis
obsequijs intendere curabat, oratio-
nibus vacare, pro peccatis præteritis
myrrham contriti cordis Deo offer-
re, & gratiam supernæ benedictioni
sollicitus implorare. (eodem lib. qui
dicitur narratio ordinis Cisterc. ex
concio. de Assignies cap. 40.

EVCHARISTIA.

EXEMPLVM I.

Eucharistiam in formam pueri mutatã, & ab angelo in partes sectam quidam dubitans senex aspexit.

NArrauit Abbas Daniel, qui fuit
discipulus Abbatis Arsenij, di-
cens: Dixit Abbas pater noster
Arsenius de quodam sene qui erat
magnus in hac vita, simplex autem
in fide, & errabat pro eo quod erat
idiota, & dicebat non esse naturale
Corpus Christi panem quem sumi-
mus, sed figuram eius esse. Hoc autem
audientes duo senes quod diceret
hunc sermonem, & scientes quod
magnus esset in vita & conuersatio-
ne, cogitantes vero quia innocenter,
& simpliciter diceret hoc, venerunt
ad eum, & dicunt ei: Abba sermo-
nem audiuimus cuiusdam infidelis,
qui dicit quia panis quem sumimus,
non naturale est corpus Christi, sed
figura est eius. Senex autem dixit eis:
Ego sum qui hoc dixi. Illi autem ro-
gabant eum dicentes: Abba non sic
teneas, sed sicut Ecclesia Catholica
tradidit: nos autem credimus quia
panis ipse corpus est Christi, & calix
iste sanguis Christi, secundum veri-
tatem, non secundum figuram. Sed
sicut in principio puluerem de terra
accipiens, plasmauit hominẽ ad ima-
ginẽ suã, & non potes dicere, quia nõ
erat imago Dei, quamuis incompre-
hensibilis: ita & panis quem di-
xit, quia corpus meum est, credimus
quia secundum veritatem corpus
Christi est. Senex autem ait illis: Nisi
re ipsa cognouero, non mihi satis-
facit ratio vestra. Illi autem dixerunt
ad eum: Deprecemur Deum hebdo-
mada hac de mysterio hoc, & credi-
mus quia Deus reuelat nobis. Senex
vero cum gaudo suscepit sermonem
istum, & deprecabatur Deum, dicens:
Domine, tu cognoscis quia non per
malitiam incredulus sum rei huius;
sed per ignorantiam: ergo reuela
mihi Domine Iesu Christe quod ve-
rum est. Sed & illi senes abeuntes
in cellas suas rogabant & ipsi Deum
dicentes: Domine Iesu Christe reue-
ra illi seni mysterium hoc, vt cre-
dat, & non perdat laborem suum,
Exaudiuit ergo Dominus vtrosque,
& hebdomada completa venerunt
Dominca die ad Ecclesiam, & sede-
runt ipsi tres soli super sedile de scri-
po, quod in modum fascis erat liga-
tum, medius autem sedebat senex
ille. Aperti sunt autem intellectua-
les oculi eorum, & quando positi
sunt panes in altari, videbatur eis
tantummodo tribus tanquam pueru-
lus iacens supre altare. Et cùm ex-
tentisset presbyter manus vt frange-
ret panem, descendit Angelus Domi-
ni de cœlo habens cultrum in manu,
& secuit puerulum illum, sanguinem
verò eius excipiebat in calicem. Cum
ergo Presbyter frangeret in partibus
panem, etiam Angelus incidebat
pueri membra in modicis partibus.

Cùm ergò accessisset senex vt acciperet sanctam communionem, data est ipsi soli caro cum sanguine cruentata. Quod cum vidisset, pertimuit, & clamauit, dicens: Credo Domine quia panis qui in altari ponitur corpus tuum est, & calix tuus est sanguis. Et statim facta est caro illa in manu eius panis secundum mysterium, & sumpsit illud ore suo agens gratias Deo. Dixerunt autem ei senes: Deus scit humanam naturam, quia non potest carnibus crudis vesci, & proptereà transfigurauit corpus suum in panem, & sanguinem suum in vinum, his qui illud fideliter suscipiunt. Et agentes Deo gratias de sene illo, quia non permisit Deus perire laborem eius, reuersi sunt toti tres cum gaudio ad cellas suas. (Ex li. Doctrinæ Patrum lib. de Prouidentia nu. 5.

EXEMPLVM II.

Eucharistiam in forma pueri mutatam deuotissimus Plegus Abbas aspexit; & amplexus puerum dulcia oscula Christi labijs fixit.

QVidam presbyter fuit religiosus valde, Plegus nomine, frequenter missarum solemnia celebrans ad corpus sancti Nyrii Episcopi & Confessoris, qui cum digno moderamine sanctam Christo propitiò duceret vitam, cœpit omnipotentem Deum pulsare precibus vt sibi monstraret naturam corporis Christi & Sanguinis. Itaque non ex infidelitate, vt assolet, sed ex pietate mentis ista petiuit. Fuerat enim à pueritia diuinis legibus imbutus, & propter amorem superni regis olim patriæ fines & dulcia liquerat arua, vt Christi mysteria exul, sedule disceret. Idcirco eius amore magis succensus quotidie pretiosa munera offerebat, poscebatque tibi præmonstrari quæ foret species latitans sub forma panis & vini: non quia de corpore Christi dubius esset, sed quia sic Christum cernere vellet, quem nemo mortalium iam supra astra leuatum in terris passim conspicere potest. Venerat ergo dies, & idem celebrans piè missarum solemnia more solito procubuit genubus. Te deprecor, inquit omnipotens, pande mihi exiguo in hoc mysterio naturam corporis Christi, vt mihi liceat eum conspicere præsentem corporeo visu, & formam pueri, quem olim sinus matris tulit vagientem, nunc manibus contrectare. Quem, cum talia præcaretur, Angelus de cœlo veniens sic affatur: Surge, inquit, propere si Christum videre placet: adest, præsens corporeo vestitus amictu, quem sacra puerpera gessit. Tunc venerabilis presbyter pauidus, ab humo vultum erigens, vidit super aram patris filium puerum, quem Simeon infantem portare suis vlnis meruit. Cui Angelus, inquit: quia Christum videre placuit quem prius sub specie panis verbis sacrare solebas mysticis, nunc oculis inspice, attrecta manibus. Tunc sacerdos cœlesti munere fretus, quod mirum dictu est, vlnis trementibus puerum accepit, & pectus proprium Christi pectori iunxit. Deinde profusus in amplexum dat oscula Deo, & suis labijs pressit pia labia Christi. Quibus ita exactis, præclara Dei filij membra restituit in vertice altaris, & repleuit cœlesti pabulo Christi mensam. Tunc rursus humo prostratus, deprecatus est Deum, vt dignaretur ipse iterum verti in pristinam formam: qua expleta oratione, surgens è terra, inuenit corpus Christi in formam remeasse priorem, vt deprecatus fuerat. (Ibidem numero 13.

EXEMPLVM III.

Euchariſtiam apes facta pyxide cerea canoris concentibus laudauerunt.

NArrante mihi viro ſancto Abbate quodam audiui hominem pauperem in ſuburbio ciuitatis cuiuſd. in aluearia apum maxima habuiſſe. Cumque frequentius pauper apes ſolicitus viſitaret, primum aduertit eas ſæpius in die intra alacritate concinere, & cum curioſius indagaret, ſexies interpolare concentus, nec vllis conuehendis cibis operam dare. Nec diu poſt hac cum caſu media nocte ſurrexiſſet, vidit ſuper apes totum aërem illuſtrari, & contra cōſuetudinem omnium apum, apes ipſas nocte cantibus modulari. Stupefactus ergo vir & frequentius rem probans, ad ciuitatis Epiſcopum cum ſuo presbytero venit: narrat de apib' quid agatur. Nec mora: præſul in propria perſona veritatem explorans, ſicut ei dictum fuerat, inuenit. Communicato ergò conſilio probis viris, & euocato populo ciuitatis, quid in alueari ſit, aggreditur experiri. Et fracto vaſe, inuenit in modum pyxidis eburneæ vaſculum ex cera candidiſſima in faſtigio aluearis & in ea ſacramentum corporis Chriſti. Circa ipſum vero, apum choros, in modum phalangarum celeſtiam, excubias celebrantes. Sublato igitur validiſſimo clamore cum lachrymis corpus Chriſti in Eccleſiam detulerunt. & in loco vbi inuentum fuit in remedium languentium innumerabilium, oratorium conſtruxerunt. Cumque iam narrata, vbique terrarum fama celeri vulgarentur: duo fures, rei perterriti nouitate, ſponte confeſſi ſunt quod in vicina Eccleſia corpus Chriſti cum pyxide argentea rapuiſſent: & retenta pyxide ſacramentū corporis Chriſti iuxta tranſeuntes ſub aluecari prædicto in fuga celeri proieciſſent. (Cātip, lib. 2. cap. 40. parte 1. de propriet. Apum.

EXEMPLVM IIII.

Hæreticus quidam cùm peruertere putat, ipſe conuertitur, dum per prædicatorem clam allata ſacroſancta Euchariſtia, præſtigiæ demonum denudantur.

ANno ab incarnatione Domini M. ccxxxi. prædicante in Theutonia Magiſtro Conrado contra hæreticos, ab iiſdem felici morte perempto, hęreticus quidam ſeductus à dæmonibus, fratrem quēdam ordinis Prædicatorum ad hæreſim inuitabat, Quem cùm videret inſtantiſſimè renitentem, dixit fratri: Pertinax valde es in fide tua, nec tamen de hac, niſi per ſcripta quædam, aliquid certius inſpexiſti. Credere autem ſi velles dictis meis, Chriſtum tibi & matrem eius, ac ſanctos oculata fide mōſtrarem, Mox ille illuſionem dæmonum ſuſpicatus, volens tandem probare quid eſſet: Nō immerito, inquit, tibi nunc crederem, ſi promiſſa duceres ad effectum. Gauiſus hæreticus diem fratri ſtatuit. Frater verò pyxidem cum ſacramento corporis Chriſti clā ſecum ſub cappa portauit. Duxit ergò fratrem hæreticus in ſpecu cuiuſdam montis in amplum valde palatium, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora: vt in inferiorem partem palatij peruenerunt. viderūt thronos poſitos quaſi ex auro puriſſimo, in quibus rex fulgore coruſco circundatus erat, & iuxta eum regina ſereno vultu pulcherrima, & ex vtraq; parte ſedilia, in quibus ſeniores, quaſi Patriarchæ, vel velut Apoſtoli reſidebāt, aſtante maxima multitudine angelorum, & hi omnes luce ſiderea coruſcabant, vt nihil minus quàm dæmones putarentur Hos, mox vt vidit hæreticus, cadens in faciem adorauit.

Dictus

Dictus autem frater immotus stetit: sed tanto spectaculo vehementer obstupuit Et mox ad eum conuersus hereticus: Quare,inquit,filium Dei intuens,non adoras? Pronus accedens adora quem vides,& ab ore eius fidei nostræ secreta suscipies: tunc frater accedens propius,extraxit pyxidem, & obtulit reginæ in solio residenti, dicens: Si regina es mater Christi,ecce filius tuus,quem si susceperis, te matrem Dei recognoscam. Cum hac protinus voce totum illud phantasticum concilium euanescit, & adnihilato fulgore tantæ tenebræ densuerunt,vt vix frater cum ductore suo ad montis exitum regredi potuerint. Conuersus ergò hæreticus,ad fidem redijt, & miram dæmonis astutiam stupefactus expauit. (Idem lib. 2. cap. 57. parte. 23.

EXEMPLVM V.

Eucharistiæ sacramentum venerantes apes ecclesiam miri operis construxerunt.

MVlier quædam cùm apes multas nutriret, & illæ non proficerēt, imò passim morerentur, cùm contra hoc remedium circumquaque quæreret,dictum est ei,quia si Corpus Domini inter illas locaret, mox lues ipsa cessaret. Quæ Ecclesiam adiēs, & se communicare velle simulans, corpus Domini sumpsit , quod statim à sacerdote recedens extraxit,& in vno ex alueolis illud locauit.Mira Dei potentia. Vermiculi creatorem agnoscentes, de fauis suis dulcissimis hospiti dulcissimo capellulam miræ structuræ fecerunt, in qua altare eiusdem materiei erigentes, sacratissimum corpus super illud posuerunt. Et benedixit Dominus operibus eorum. Processu temporis cùm fœmina idem vasculum aperuisset, & iam dictum oratorium considerauit,expauit,currensq; ad sacerdotem confessa est ei omnia & quæ egit,& quæ vidit. Tunc ille assumptis parochianis suis , ad vasculum venerunt,apes circumuolātes,& in laudem Creatoris resonantes abegerunt,capellulæ parietes, fenestras,tectum campanile,ostium,& altare admirantes,corpus Domini,cum laude & gloria retulerunt. Licet autem mirabilis sit Deus in sanctis suis, mirabilior tamen in his minimis prędicatur. Cæsarius lib. 9. cap. 8.

EXEMPLVM VI.

Eucharistiæ virtute miracula hæreticorum Albigētium super aquas ambulantium cessauerunt, & ipsi in aquis suffocati sunt.

TEmpore illo quando manifestari cœperunt hæreses Albigenses, quidam maligni, virtute diabolica suffulti,quædam signa atque portenta ostenderunt,quibus & easdem hæreses roborauerunt & multos fidelium in fide subuerterant. Super aquas ambulauerunt,& non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam, fide catholicus & vita religiosus, sciens vera signa cum falsa doctrina esse non posse,corpus Domini cum pyxide ad flumen, vbi illi populis suas ostensuri erant virtutes, deportauit, dixitque in audientia omnium: Adiuro te diabole per eum,quem in manibus porto ne in hoc flumine ad huius populi subuersionem per hos homines,tantas exerceas phantasias. Post hæc verba, illis super vndas fluminis, ambulantibus vt prius, sacerdos turbatus,corpus Domini cum pyxide in flumen iactabat. Mira Christi potētia Mox enim vt elementum tetigit sacramentum,phantasia cessit veritati, & pseudo illi sancti, quasi plumbum descendentes in profundum , sunt submersi. Pyxis verò cum sacramento statim ab Angelis sublata est. Vidēs

sacerdos hæc omnia, de miraculo quidem exultauit. sed de iactura sacramenti doluit. Totam verò noctem in lachrymis & gemitu transiens, manè pyxidem cum sacramento reperit super altare. (Idem lib. 9. cap. 12.

EXEMPLVM VII.

Eucharistiam à Deo iudex iustus recepit, quam sibi Episcopus negauerat.

ERkenbaldus de Burban vir nobilis erat & potens, tantus amator iustitiæ vt nullam in iudicijs respiceret personam. Hic autem cùm grauiter infirmaretur, lectoque decumberet, in proxima camera tumultum, clamoresque fœmineos audiuit. Qui cùm de causa sciscitaretur, nullus ei circumstantium veritatem dicere præsumpsit. Tunc mittens vnum ex pueris, ait: Præcipio tibi sub interminatione oculorum tuorum, vt dicas mihi meram veritatem. Cui ille pauens respondit: Domine, domicellus meus filius sororis vestræ fœminam vi opprimere voluit, & hæc fuit causa clamoris. Ad quod verbum valde commotus, dixit militibus: Ite, & suspendite illum. Milites obedientiam simulantes, postquam egressi sunt, dixerunt ad inuicem? Si occiderimus iuuenem hunc nobilem & Dominus noster, sicut opinabile est, mortuus fuerit, vel morte mulctabimur, vel erimus extorres. Omnia tamen iuueni intimantes, & vt præsentiæ auunculi se subtraheret commonentes, post horas aliquas ad Dominum suum ingressi se eius impleſse mandatum affirmauerunt. Quinto verò die, iuuenis æstimans auunculum de culpa esse placatum, vel immemorem, aperto ostio introspexit, quem vt infirmus conspexit, verbis blandis iuxta se sedere præcepit. Vno verò brachio collum eius stringens, & manu altera cultellum suum clam extrahens, gutturi eius infixit, & occidit. Qui cùm planctu & dolore multorum elatus est, & toti prouinciæ incussit horrorem. Sed Erkenbaldo additus est dolor dolori, adeo vt inualescente infirmitate, pro Episcopo mitteret, petens sacrum sibi Corpus deferri. Qui cum venisset, ille cum multis lachrymis & contritione cordis omnia peccata sua confessus est, tacita tamen iuuenis interfectione: super quo Episcopus iratus, respondit: Quare subticetis parricidium, quod commisistis in cognatum vestrum? Dicente illo; Fuitne hoc peccatum? Subiecit Episcopus: Etiam crudele nimis. Et ille: Ego neque peccatum iudico, neque à Deo mihi remitti deposco. Respondente Episcopo: Ego vobis Christi corpus non tradam, nisi parricidium idem confiteamini, subiunxit vir nobilis. Sciatis Domine, me non illum occidisse ex aliquo rancore, siue motu iræ, sed solummodo ex Dei timore, zeloque iustitiæ. Nunquam aliquis filium sororis plus diligere potuit, quam ego dilexi illum. Si mihi corpus Domini mei negaueritis, ego illi corpus & animam meam committo. Hæc autem & dixit, & egit propter exemplum, ne iustitiæ & iudicio derogare videretur. Vix Pontifex limen domus egressus fuerat, & ecce ægrotus eum reuocauit, dicens: Reuertimini, Domine Episcope, reuertimini, videte si in pyxide habeatis corpus Christi, quod cum fecisset, nec aliquid in ea comperisset, subiunxit ille; Ecce quem mihi negastis ipse se mihi non negauit, apparuitque hostia in ore eius. Et impletum est in eo, quod per sapientem dictum est; Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum, quoniam inuenitur ab his, qui non tentāt illum; apparet autem eis, qui fidem habent in illum. Episcopus vero pauens, tantum miraculum vbique diuulgauit. (Idem lib. 9. cap. 38.)

EXEMPLVM VIII.

Eucharistiam veram ab hostia non cõsecrata deuotus Episcopus nouit discernere.

MAgister Mauricius Parisiensis Episcopus ante mortem suam tam grauiter infirmatus est, vt materia rapta in cerebrum, sensum ei subtraxerit, in tali defectu positus, cùm corpus Domini cum instantia postulasset, & hi qui circa eum erant propter sensus inopiam illud ei dare non auderent, procurauerunt cum sacerdote, vt hostiam non benedictam apportaret. Qui cum venisset cum multa reuerentia, qualiter decebat Episcopum communicare, mox vt limen domus sacerdos attigit, Episcopus clara voce clamauit: Tolle, tolle, non est Dominus Deus. Reuelauerat Deus auriculam eius, vt intelligeret quid circa se ageretur. Stupente sacerdote, necnon & alijs qui aderant, reuersus est, verum Christi corpus deferens. Quod cum verbis catholicis valde atque compunctis adorans deuotè suscepit, cum quo & sensum ad gloriam Dei subtractum perfectè recepit. Sicque in bona confessione, plenus fide, & charitate migrauit ad Dominum nostrum Iesum Christum. (Idem lib. 9. cap. 41.

EXEMPLVM IX.

Eucharistiam venerans miles, vestimenta in lutum procidens non maculauit.

TEmpore schismatis inter Philippum & Othonem dominus Vuido Cardinalis, aliquando Abbas Cisterciẽsis, cùm missus fuisset Coloniam, ad confirmandum electionem Othonis, bonam illic consuetudinem instituit. Præcepit enim, vt ad eleuationem hostiæ omnis populus in Ecclesia ad sonitum nolæ veniam peteret, sicque vsque ad calicis benedictionem prostratus iaceret, præcepit etiam, vt quoties deferendum esset ad infirmum, scholaris siue campanarius sacerdotem præcedens per nolam illud proderet, sicque omnis populus, tam in stratis, quam in domibus Christum adoraret. Retulit eis eodem tempore casum satis miraculosum. Miles quidam in Francia fuit tantæ deuotionis, vt quotiescunque Christi corpus eleuari, siue deferri videret, prostratus illud adoraret. Contigit, vt die quadã vestibus suis pretiosis indutus, intraret ciuitatem. Cumq; platea, in qua equitabat, nimis esset lutosa, ex improuiso obuium habuit corpus Domini. Quo viso, modicũ intra se deliberans, ait: Quid facies modo? si in tãta profunditate te prostraueris, perdita sunt vestimenta tua hęc delicata. Si vero non descenderis, saluberrimæ cõsuetudinis transgressorẽ semper accusabit cõscientia. Quid plura? Pręualescente deuotione, de equo prosiliens, in lutũ se misit, in quo flexis genibus, eleuatis manibus corpus Christi adorauit. Et quia dulcissimus Dominus honorãtes se non solùm in futuro remunerat, imo etiã in præsenti nonnunquam rehonorat, hoc egit sua potentia, vt totius luti nec vna quidem guttula vestimentis eius adhæreret. Tũc equum cum multa admiratione reascendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificauit. (Idem lib. 9. cap. 11.

EXEMPLVM X.

Eucharistiæ oblatio captiui catenas vinculaq; dirupit.

MOrtalitate aliquando ciuitatem comprehendente, ibat & ipse sãctus vt videret funerũ obsequia. Valde enim dicebat esse proficuam se-

ſepulchrorum cõſiderationem, multoties conſiderabat eos qui morituri vexationem in exitu animæ patiebãtur & eorum oculos proprijs manib⁹ claudebat, men oriam habere ex hoc volens ſempiternam & curam proprij exitus. Præcipiebat autem & collectiones pro defunctis impigre perfici. Etenim dicebat, quia ante paucũ tempus captiuus ductus eſt quidam ad Perſas, & deſcendens in Perſidem detruſus eſt in carcerem, qui appellatur Lethe ba, hoc eſt obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum interrogati à parentibus illius ſi forte vidiſſent eum. Reſpondentes dixerunt eis: quia nos proprijs manibus ſepeliuimus eum. Non autem erat iſte, de quo interrogabant eos ſed alius illi ſimilis. Dixerunt ergo eis menſem, & diem ipſius obitus. Illi vero tanquam pro mortuo faciebant ei tres collectas per ſingulos annos. Poſt quatuor annos itaque venit in Cyprum fuga lapſus à Perſis, dixerunt ergo ei ſui: Verè frater nos audiuimus, quod mortuus eſſes, & memoriam tui faciebamus ter in anno. Cum ergo audiſſet, quod in anno fecerunt pro eo memoriam, interrogauit eos in quo die, & in quo menſe hoc celebrarent. Et illis dicentibus, ſanctis Theophanijs, & Dominica ſancta ante Pentecoſten. Dixit ille: Quia tribus iſtis temporibus anni veniebat quidam candidatus vt ſol, & diſſoluebat me inuiſibiliter à vinculis ferreis & cuſtodia, & mouebat de ambulando tota dies, & nemo recognoſcebat me, & in craſtinum inueniebat vincula ferrea portans. Dicebat igitur ſanctus, quia ex hoc diſcimus habere defunctos requiem quando pro eis collectas facim⁹

(Ex vita Ioannis Eleemoſinarij c. 25.

EXEMPLVM XI.

Miſſarum ſolemnijs quidam captiuus adiutus, nulla vt vinculorum potuit ligatus retineri.

IN prælio Egfridi regis contra Edilfredum regem Merciorum, in quo occiſus eſt rex Ekvini, quiddã mirabile factum eſſe cõſtat quod nequaquam ſilentio prætereundum arbitror, ſed multorum ſaluti ſi referatur, fore proficiendum. Occiſus eſt ibi inter alios de militia eius iuuenis vocabulo Ymma. Qui cùm die illa & nocte ſequente inter cadauera occiſorum ſimiliis mortuo iaceret: tandẽ recepto ſpiritu reuixit; ac reſidẽs ſua vulnera vt petuit ipſe alligauit. Deinde modicum requietus ſurrexit, & cœpit abire ſicubi amicos qui ſui curam agerent, poſſent inuenire: quod dum faceret, inuentus eſt atque captus à viris hoſtilis exercitus, & ad Dominum ipſorum comitem videlicet Edilfredi regis adductus. A quo interrogatus quis eſſet, timuit ſe militem regis fuiſſe confiteri; ruſticum ſe potius & pauperem, atque vxorio vinculo colligatũ reſpõdit, & propter victũ militibus afferẽdũ in expeditionem ſe cũ ſui ſimilibus veniſſe teſtatus eſt. At ille ſuſcipiens curam vulneribus egit, & ſaneſcere cœpit, nocte eum, ne effugeret, vinciri præcepit, nec tamen vinciri potuit. Nam mox vt abiere qui vinxerant, eadem hora eius ſunt vincula ſoluta. Habebat enim germanũ fratrẽ presbyterũ & abbatem monaſterij, qui cũ eũ in pugna peremptũ audiret, venit quærere ſi forte corpus eius inuenire poſſet, inuentumque alium ſimillimum illi per omnia putauit illum ipſum eſſe, quẽ ad monaſterium ſuum deferens honorificè ſepeliuit, & pro abſolutione animæ eius ſæpius miſſas facere curauit. Quarum celebratione factum eſt vt

est vt nullus eum vincire posset quin continuè solueretur. Interea comes qui eum tenebat, mirari & interrogare cœpit, quare legari non posset, an litteras solutorias de quibus fabulæ ferunt, apud se haberet propter quas ligari non posset. At ille respondit, nihil se talium artium nosse: sed habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea prouincia, & scio quia ille me interfectum putat esse, & pro me missas celebrari facit, & si nunc in alia vita essem ibi anima mea per eius intercessionem solueretur à pœnis. Dumq; aliquanto tempore apud comitem teneretur, animaduerterunt qui eum diligentius considerabāt ex vultu & habitu & sermonibus eius, quia non erat de paupere vulgo(vt dixerat)sed de nobilibus. Tunc secreto aduocans eum comes interrogauit intentius vnde esset: promittens se ei nihil facturum pro eo, si simpliciter sibi qui fuisset proderet: quod dum ille faceret, ministrum regis se fuisse manifestans: Respondit comes. Et ego per singula tua responsa cognoueram quia rusticus non eras, & quidem nunc dignus es morte, quia omnes fratres & consanguinei & cognati mei vniuersi in illa sunt pugna interempti; te tamen non occidam; ne fidem mei promissi perdiderim. Vt ergo conualuit vendidit eum Lundoniam Fresoni cuidam; sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur vllatenus alligari potuit. Verum cum alia vinculorum ei genera hostes imposuissent, dissoluta sunt. Cumque vidisset qui emerat vinculis eum non potuisse cohiberi: donauit ei facultatem sese redimēdi si posset. A tertia enim hora quando missæ fieri solebant, sæpissime vincula soluebantur. At ille dato iureiurando vt rediret, vel pecuniam ei pro se mitteret; venit Cancina ad regem Lotheri qui erat filius sororis Euildrudæ reginæ, quia & ipse quondam eiusdem reginæ minister erat: perijtq; & accepit ab eo pretium suæ redemptionis, ac suo Domino pro se vt promiserat misit, qui post hoc ad patriam reuersus, atque ad suum fratrem perueniens, replicauit ex ordine cuncta quæ sibi aduersa, quæve in aduersis solatia prouenissent: cognouitque referente eo illis temporibus maximè fuisse vincula soluta quibus pro se missarū celebrata fuerant solemnia. (Beda. lib. 4. cap. 22. de gestis Anglorum.

EXEMPLVM XII.

Eucharistiam propter incredulam mulierem beatus Gregorius oratione sua conuertit in digitum.

MATRONA quædam beato Gregorio singulis diebus Dominicis panes offerebat. Qui cum post missarum solemnia corpus Domini sibi offerret, & diceret: Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat te in vitam æternam, lasciuè subrisit. Ille continuò dexteram ab eius ore conuertens, partem illam Dominici corporis super altare posuit. Postmodum vero coram populo interrogauit eam quam ob caussam redire præsumpserit. At illa: Quia panem (inquit) quem proprijs manibus feceram, tu corpus Dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris se in oratione prostrauit, & surgens particulam illam panis instar digiti carnem factam reperit, & sic matronam ad fidem conuertit. Orauit iterum & carnem illam in speciem panis conuersam vidit, & matronæ sumendam tradidit. (Ex vita B. Gregorij Papæ lib. 2. c. 41.

EXEMPLVM XIII.

Eucharistiam acceptam in die Paschæ statim post Pascha chorizationum va nitatibus dehonestantes horribili pla ga cæduntur.

Legitur in gestis summorum Pontificum, quod quidam in die Paschæ sumpta communione dederunt se lasciuis chorizationibus & ebrietatibus, vnde ira Dei cecidit super eos. Nam de ore eorum exibat sanguis fœtidus, & reflexus ad interiora, subitò suffocabat eos. Aqua siue pluuia se inundauit vt discurrēs per omnem terram eorum omnia virentia penitus euertit, dracones pestiferos in via dimisit sic quod nullus poterat ingredi vel egredi sine periculo. Cum ergò quidam sanctus oraret, vt Deus placaretur huic populo, vel saltē demonstraret causam tanti flagelli, apparuit ei Angelus, & proposuit talem quæstionem. Si aliquis acciperet filiū Imperatoris & poneret in fœtidissimo carcere, & obscurissimo, & hoc proditoriè, quid deberet tali facere Imperator? Cui ille: Talis deberet interfici, & mutilari membratim. Iterū dixit Angelus: Propono tibi aliud dubium. Vnus accepit pyxidem, in qua reseruatur corpus Christi, & in fœtidissimo luto in præsentia multorum eam proijcit & abscondit, quid ergò debet fieri tali? Respondit sanctus: Deberet cremari tanquam hæreticus. Tunc Angelus: tales sunt eines istius terræ, nam filium Dei posuerunt in fœtidissimo & obscurissimo carcere, & vlterius pyxidem, j. corda ipsorum in quibus consuetum est corpus dominicum reponi, proiecerūt in lutū, & in fimo fœtidissimo vanitatū, chorizationum & immūditiarum. Et ideò non est mirum si istis vel maiorib⁹ puniantur. Quod cùm audissent à sācto Pontifice, pœnitentiam agentes liberati sunt. (Collector Spec.

EXEMPLVM XIIII.

Eucharistiam quidam deuotus miraculosè suscepit, sed tactu experimentū capere nisus, id quod sensit amodò nō sensit.

Refert magister Ioānes Nider ordinis Prædicatorum in Formicario, quod fuit quidam vir plebeius laborator simplex mūdo, sed Deo reuera prudentior in ciuitate Nurenbergensi, Bambergensis diœcesis meo tempore ciuis, modo non nomen proprium, sed vitæ bona fama occurrit. Filius confessionis hic extitit prædecessoris mei in prioratu Nurenbergensi fratris Euerardi. Hic igitur simplicianus temporali quidem substantia non mēdicus fuit, sed rebus viuebat secundum seculum mediocriter. Ad diuina fuit deuotus plurimū. Nā operibus misericordiæ de labore & rebus proprijs pauperibus erogabat largiter, peregrinationibus lōgis aliquotiens corpus macerabat acriter, & in meditatione Dominicæ passionis se exercere solebat multipliciter. Et quia ex his pijs operationibus ad Deū dietim eius animus cœpit inardescere, idcirco desideriū aliquotiēs in anno sumendi diuinissimū Eucharistiæ sacramentum in eo non destitit crescere. Verùm in præfata ciuitate masculinus sexus rarius quam fœmineus ad Eucharistiæ sacramentum solet accedere, formidabat propterea Dei famulus sacramentum quod cordis estu affectabat cōtra mortem crebrius petere, ne singularis videretur, iuxta illud memorandi beati Bernardi. Qui facit quod nemo, mirātur omnes. Excogitabat tamen diuino nutu modū aliquem quo mediāte adquireret per æquipollentiam quod sumere nequibat per sacramenti præsentiam. Sciebat .n. quod semper Dei misericordia voluntatem bonā pro facto acceptat,

quan-

quando propria negligentia opus extrinsecum non vetat. Fecit igitur quā tum in se fuit quicquid potuit, se ad sacramentū Eucharistiæ præparando, die præsertim & hora qua Eucharistiā habere verisimiliter à sacerdote proprio non valuit. Nam primū si opportunitas arriserat, sacramentaliter prænitas arriserat, sacramentaliter præconfessus est. Cibū præcedenti die sūpsit moderatiùs vice ieiunij, deinde devotione vera per meditationes sanctas in ara cordis coram Dei viuentis oculis mactare se, & aptare solebat sollicitius quo potuit. Et tādem infra missæ officium & potissimè cōmunionis hora omni desiderio quo poterat à diuina petijt clementia, vt & se tanti sacramenti participem efficeret, & bonam volūtatem pro facto acceptaret. In cuius euidentiā vt corpus subijceret spiritui, & vt diuina bonitas bonæ voluntatis munus acceptaret pro facto, idcirco cùm sacerdos ore proprio sacramētum sub specie panis solebat accipere, iste Dei famulus tūso pectore tunc etiam sua labia aperuit. Et ecce mira res. Nam diuino (vt piè credi potest) miraculo accidit, vt quando ita se disposuit, illico linguæ eius hostiæ consecratæ quædam particula adhærere cœpit deuote, dulciter, & sensibiliter, adeo vt necessarium videretur ei, aut istam quam sensit particulam de ore (quod verebatur) ponere aut quod faciebat perceptam deglutire. De quo cū miraretur sæpius, & tādem dubitaret an illud aduenirét diuinitus, quadam die cum diuina audisset, & percepisset (vt prætactum est) finito missæ officio certiorari volens digitum ori imposuit, linguā tangere voluit, sed digito alba quædam particula vt visus ostendit inhæsit sensibiliter, quàm ori reimpositam sumpsit, vt antea, sed deinceps per decursum suæ vitæ nunquam simile meruit percipere, licet à bonis operibus non minus quam prius desisteret. (Lib. 1. Formic. c. 1.

EXEMPLVM XV.

Eucharistiam frangens in missa presbyter, visus est à puero quodam infantem in frusta concidere.

Legitur in Scala cœli, quod frater quidam familiaris cuidam nobili viro, domum eius frequentabat, & filium eius vnicum plurimū diligebat, & quia ei iocalia puerilia afferebat, puer sequebatur eum vbiq;. Et cum ad Ecclesiam fuisset eum secutus vbi frater continuè celebrabat, stans puer iuxta fratrem vidit manifestè in eleuatione corporis puerum in manibus dicti fratris, vidit postea fractionem & sumptionem, & ideo fugit & abscondit se in terra. Quæsitus autem & inuentus, nullatenus venire volebat. Cumq; frater iste iuisset, & eum adduceret, puer clamauit: Saluate me, saluate me, quia iste vult me comedere sicut hodie comedit vnum pulcherrimum puerum. Inquirentes verò causam dicti, inuenerunt quod de sacramento altaris hoc vidisset. (Ioannes iunior.

EXEMPLVM XVI.

Eucharistia sacramentum ob peruersi sacerdotis perfidiam in carnem commutatur.

Legitur in legenda sanctiHugonis Linconiensis Episcopi ordinis Carthusiensis, quod in Francia quidam sacerdos secularis in quadam villa celebrauit, qui malè & turpiter vixit. Cum autem venisset ad hoc, vt sacramentum Dominicum eleuatum super calicem diuidere deberet, dubitare cœpit, an hoc esset verum corpus Christi, & hoc specialiter propter reprobā vitam suam hæsitans, scilicet vtrum talis peccator, qualē se cognouit consecrare posset. Et ecce statim ipsum

ipsum sacramentum in manu sua pro medietate vertebatur in crudam carnem, reliqua parte eius tenente formam panis pristinam, & tamen mansit quasi continuum quoddam & indiuisum. Quo viso sacerdos perterritus totum dimisit in calicem, & subitò sacramentum sanguinis fuit mutatum in cruorem, ac si de aliquo corpore profluxisset, & tunc sacerdos ille confirmatus in fide per totam vitam pœnitentiam egit. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XVII.

Quomodo Iudæi corpus Christi in partes sciderunt, & miraculosum sanguinem de eodem corpore effuderunt.

QVanquam iam nō loquatur propheta, & pene cessasse videntur omnia miracula Dei, mundusq; ipse charismatibus diuinæ clementiæ videatur orbatus, ne tamen piarum atque simplicium mentium fides circa terrificum sacramentum corporis Iesu Christi vacillet, pariatque errores, etiam vsque in nostram ætatem memoriā fecit Deus mirabilium suorum circa escam quam dedit timentibus se, & vsque nunc tam stupenda mirandaque circa sacrosanctam Eucharistiam prodigia fulgent, vt etiam perfidas animas Iudaicę plebis sui fulgoris claritate reuerberet, innatamq; Hebræis caliginem magis, magisque discutiat. Sed quia adhuc iacent in tenebris prodigia lucis, me scribente & si non vniuersa, plura tamen proiecto longius modio supra candelabrū omnibus lucem susura locanda sunt. Et in primis de his quæ circa venerabilem hostiam facta sunt in Vratislauia, quæ Teutonicæ Breslou nuncupata est, & in regione Bohemiæ sita, loquamur. In hac siquidem ciuitate (nescio qua necessitate ciues cōpulsi) in illis quatuor temporibus, quæ post crucis venire solent, solemnem satis processionem fidei statuerunt, in qua (vt facilius offensos oculos diuinæ maiestatis ad clementiam prouocarent) corpus Christi Iesu Filij sui, cui pro reuerentia nihil negandum arbitrati sunt, cum debita veneratione portauerunt. Quod cùm facerent & deuotæ plebes passim per loca in terram proruerent & exilem hostiam ceu Dominum Deum, vt erat, adorarent. Perfidi Iudæi qui fortè in suis synagogis latescentes hoc viderant, cœperunt inuicem arridere, eousque scilicet processisse Christianam simplicitatem, vt eam ipsam hostiam quam hi ipsi Christiani manu confecerant, ignis flamma decoxerat, ferrū egit in formam, creatorem cœli & terræ, marisque considerent. Vnde inuicem communicato concilio statuerunt se non parcituros pecuniæ dū modo huius rei veritatem possent experiri. Pertransitis igitur non multis diebus cum quodam vespere ferè vniuersi Iudæi prænominatæ ciuitatis in vnam domum congesti essent, celebrassentque læta conuiuia; præbuit vinum perituris audaciam, & vocantes ad se custodem in intempesta noctis caligine (erat enim hora noctis quasi vndecima.) Ecce, inquiunt, in hoc vno stat huius quem cernis sacri conuentus summa concilij, vt experiri velimus vtrum illa hostia quam Christiani adorant Deus sit, vtrum quoque panis ille materia, re, forma, & natura reclamantibus in carnem transiuit & sanguinem, quid igitur dabimus tibi vt tu, cui huius hostiæ est commissa custodia, nobis eam tradas? Stabat attonitus hac noua petitione infœlix custos, & varijs cogitationum procellis æstuabat. Hinc eum à nefando commercio retraxit timor illic attraxit auida nummi execranda cupiditas, atque sic æstuans expectantibus Iudæis protelabat responsum. Dicunt ergo ei: Quid ageris frustra

ſtra cogitationum fluctibus, & nobis ingratas moras intexis? Si vis nobis tradere hoſtiam quam optamus, non te id gratis acturum rere, quia xxx. aureos dabimus tibi. At cuſtos audiens ſe pro exili hoſtiola tanta capturum, breuiſſima conſultatione cum vxore præhabita (nam & ipſam adduxerat) data manu infauſtis emptoribus commercium ſceleſtum firmauit, ea tamẽ lege promiſſa vt rem ſecretam reſeruarent. Placet vniuerſis prouida vel potius perfida viri conditio. Vnde miſſo cum cuſtode vno ex eis qui hoſtiam ferret xxx. aureos tribuerunt. Pergunt igitur ad eccleſiam ſimul & reſerans tabernaculum alter Iudas. Dominum Deum & creatorem ſuum perfidi Iudæi manibus deferendum aſſignauit. His itaque patratis, abijt cuſtos in domum ſuam, ſed Iudæus cum ad eos qui ſe miſiſſent intraſſet, eleuato in ſublime corpore IeſuChriſti. Hic eſt, inquit, panis ille quem Chriſtiani in carnem tranſiſſe dicunt & ſanguinem: Videamus igitur nunc in eo quid lateat. Poſita eſt itaque menſa, impoſitaque hoſtia, quam blaſphemauerunt, cõſpuerunt, & incidentes cultris atque lanceolis perforauerunt, & ſic rurſum Filium Dei crucifixerunt. Cumque hęc continuato furore peragerent, fierentque furendo ſæuiores, cœpit exiguæ molis hoſtiola tam copioſè cruorem ſparſim per inciſiones effundere, vt per madentem ſanguine menſam hoſtiæ portiones hac illacq; diffluerẽt. Quare perfida multitudo in clamorem concitata, quidnam hoc eſſet obſtupuit. Ad quorum clamorem diuino nutu vigiles qui cuſtodiebant ciuitatem excitari, iacto per feneſtrarum rimas viſu, rem vt facta erat dedicerãt, quapropter in lachrymas reſoluti, inſolitis clamorum ſtrepitibus, dormientes ciues excitabant. Qui cùm quid factum eſſet cognouiſſent, vlulatu, fletu, gemitibus totam ciuitatẽ perturbabant. Adſunt ſubito vexilla Chriſti cũ crucibus, & accẽſis in breui non paucis luminibus, vt graui iniuria offenſum cœli terræq; creatorem demulceret, cõcinens clerus pcedit. Sed dum propius acceſſiſſent atque ipſi vidiſsẽt Regem gloriæ in proprio ſanguine fluitare, proiectis vexillis & crucibus ſeſe per prona in terram proijciunt vbi cantibus eorum in gemitus commutatis. O gloriæ vaſtæ ſacrarium, inquiunt, quis te tam grauiter vulnerauit? Quis ſanguinem tuum tam immaniter fudit? Quis te tam atrociter in partes diſſecuit? Væ illis inceſtis manibus quæ te generoſum ſanguinem mortalium oculis videndum præbuerunt. Satius enim fuiſſet ſub tegumento ſacramentalium ſpecierum, lumine fidei, quam corporalibus oculis intueri. Cumq; hæc, hiſq; ſimilia ſaucij dolore dixiſſent, ſurgẽtes à terra menſam ipſam cum corpore in ſanguine profluente, mixtis cãtu fletibus ad eccleſiam detulerunt. Vbi cum debita veneratione collectis corporis partibus, & congeſto in vaſculum ſanguine, menſam ipſam in publico loco omnibus viſendam ſuſpendunt. Verum ne fruſtra claruiſſet tam inſigne prodigium, Iudæorum qui hæc viderant, quidam quidem ad fidem conuerſi ſunt, & ſacri baptiſmatis vnda renati: Quidam verò in ſua perfidia permanentes vſq; ad centum quinquaginta (ſi tamen me numerus non fallat) flammis iniecti ſunt, & tragœdiæ per ſe factæ digna ſupplicia ſuſceperunt. At verò cuſtos vt in nullo à magiſtri ſui Iudę ſucceſſibus deuiaret, exterrens populum, horrendis quibuſdam ac deſperatione plenis clamoribus, vna cum vxore ſceleris conſcia laqueo ſuſpenſus interijt. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XVIII.

Quomodo diaboli qui ita facti sunt, vt nullum vererentur, diuina virtute compulsi Sacramento corporis Domini nostri Iesu Christi reuerẽtiam exhibuerunt.

EO tempore quo triumphis clarus Dux Burgundiæ Philippus, sicut & cæteras suæ ditioni subiectas Prouincias, comitatum Hollandię nõ ambigua prouidentia administrabat, circa Alcmariam eiusdem comitatus famosum oppidũ, in monasterio Regulariũ, Eilo vulgari vocabulo nominatum, firmissima relatione didici cõtigisse, quod sc. quodam tempore dum custos præfati monasterij in hora surgentis auroræ fratres ad primas concinendas campanã cõpulsu cõuocaret, audiuit post tergum numerosæ cuiusdam multitudinis strepitum insonare. Et cum scire cuperet quinam hi essent qui citra aliorũ hominum consuetudinem moremq; ea hora ad suam ecclesiam cõmeassent, paululũ in obliquum reflexa ceruice (ne forte indisciplinato intuitu intrantem Ecclesiam plebem scandalizaret) vidit venire quendam procerũ statura virũ nigra pendulaq; tunica indutum, & scapulis more Picardico tumentibus pileum sublimem in capite deferentem, habentem quoq; in pedibus longissimis rostris calceos præminentes, & familiam se subsequentem multã nimis. Quem cum prædictus custos aliquem principem ob ducis negotia exequenda ab Haga comitis missum suspicatus est, & officium inchoatum impleuit. Sed dum compulsum campanæ diutius protelaret, pertesi dæmones (nam illi erãt quos viderat) odiosam vocem subito per valuas chori cũ fragore irrumpunt, raptas sedes, scamnaq; confuso ordine in prostratum terrore monachum iaciũt. Quo facto, comprehenso monstrantiam in qua Christi corpus summa veneratione dignũ residet, manibus violẽter contra inuicem pressis, ceu fluidam glebã infra supraq; vsq; ad corpus Iesu Christi indignius cõpresserunt. Corpus tamen ipsum in cuius honore omne genu flectendum est, quod etiã barathra tremunt, intactum inuiolatumq; reliquerũt, & sic agonari chori vitro, ita vt nec reliquiæ quidẽ remanerẽt secũ sũpto, cũ ingẽti tumultu tota illa dæmonum multitudo versus feruidum tempestatibus mare ferebatur. At vt vesani furoris sui vbiq; insignia remanerent, totũ illud vsq; ad mare ab ecclesia iter tragœdijs replet. Si quidem hic euulsam radicitus arborẽ strauit, illic pendulis frondium lacinijs, & vi fractis ramis salicem reliquit, hic prodiga lactis vacca repentina clade percussa est, illic pascens equus interclusõ dentibus gramine terræ relisus occisus est, vbiq; prauæ maiestatiś insignia relinquebãt. Custos verò diuino præsidio sensibus redditus vsq; hodie (nisi me fallat opinio) mirandum orbi prodigium volentibus audire denunciat. Patet ex hoc crudeli facto quanto odio maligni spiritus flagrẽt aduersus genus humanum, quorum totus conatus est genus humanum secum perdere, vt cum ipsi miseri sint, miseriæ socios quam plurimos habere possint, cum iuxta vulgatum prouerbium, Solatium fit miseris socium habere in pœnis. Quippe qui mali sũt, & tanta malitia pleni, vt à malis inferendis abstinere nõ possint. Quomodo enim ignis qui calidus est nõ potest non calefacere id, cui admotus fuerit? & quomodo sol qui lucidus est imo fons luminis, non potest non illuminare aërem cui præsto est. Ita etiam maligni spiritus à malo faciẽdo cessare non possunt, nisi diuina bonitas eos sæuire prohibeat. (Idem. Ex initio huius capitis patet quo circiter tempore Collector horum exemplorum vixerit.

EXEMPLVM XIX.

Quomodo quidam à dæmone percussus, virtute venerabilis Sacramēti miraculose sanatus est.

SVnt iam (ni fallor) elapsi nouem anni, quod quidam vir in villa nō longè à Traiecto inferiori sita, vesperi dum sol vergeret ad occasum, quippiam facturus solus egrederetur in proximā domui siluā, vbi cū esset, nescio quo iudicio Dei venit quidam giganteæ magnitudinis vir terribilē habens vultū. Is pugno percussum sub genibus virum eiulātem altius, & auxilium inclamātem prostrauit, abijt, nusquam cōparuit. Quo facto, familia domus ad flebilem viri clamorē perterrita surgit, ac ingrediēs siluam virum quærit, & inuenit. Cumq; pallidū vultu perdita voce, & versis horrēdius luminibus videret iacentem (quoniā mortalia se deseruere præsidia) ad sanctorum auxilia recurrerunt. Percussū igitur, iacentemq; virum ad sanctum Geronem (qui in Egmunda vsque in præsens miraculis claret) cum sufficienti oblatione deferendum deuouerunt. Quo voto non ambiguis spe, fide & charitate fuso, virum, etsi mēbrorū viribus destitutum, loquentem tamē, & sua infortunia enarrantem, ad domum baiularunt, donec ordinatis his quæ ad viam necessaria erant, paucis diebus intercurrentibus ad prænominatum sanctum inualidum virū deueherent. Cumq; pertransita positaq; arrepti itineris nō modica portione Amstelredamum Hollandiæ partium non incognitam ciuitatē venissent, vsq; adeò lāguor inualuit, vt ceu celerius moriturū hominem (quoniam aliud cōgruentius in tali necessitate hospitium non apparuit) ad hospitale cogerentur deferre, vt cum fere per sex septēve hebdomadas mortis imperia anxius expectaret quadā nocte pulcherrimā vultu & fulgēti stola vestitam virginem aureum diadema in capite præferētem sibi assistere vidit, & ex clementi pijssimæ virginis aspectu sumēs audaciā: Quænam es tu, inquit, pulcherrima mulierum, quę nō verita pauperrimi hominis miseram sortem, huc intrare dignata es, præsertim cum vultu, incessu, habitu omniū mortaliū decorē fœlix deuiceris. Ad quæ virgo: Ego sum, inquit, illa humillima fœminarum, miserorum fors te refugium, cuius Dominus humilitatem respiciēs, inuiolato pudore matrem Dei constituit. Et huc nunc veni ad tē, vt dicerem tibi quod si sanitatem recipere placēt; tè ad sanctū locum ferri præcipias, vbi circumductus per venerabile sacramēti insigne tabernaculū celerius amissum robur & fractas vires recipies, & his dictis se in cœlum virgo recepit. At vir mane facto, aduocatam ad sè mulierem cui infirmiorum cūstodia incūbebat, petijt vt se indutum vestibus ad sanctū locum celerius deportaret. Miratur illa ad petitionem insolitam, & anhelantem virum, mortiq; proximū vel paululum molestare pauescit. Admonuit igitur eum vt à nocitura sibi postulatione desistens, Domino vt animam citius abituram in cœlum deueheret, supplicaret. Sed cum ille quid vidisset audissetq; fœminæ intimasset, & ipsa rem à Deo agi perciperet, aliorum freta auxilio, virū vt petijt ad sanctum locum (sic enim nominabatur Ecclesia illa vbi venerabile sacramentū præ cæteris locis suæ diuinitatis potentiam demonstrauit) deferebant. Vbi cum eum vt didicerat circa tabernaculū semel, bis, ter, duxissent in girum, quolibet circuitu adauctus viribus, tandem integrè sanitatis beneficium reportauit, & his qui se illuc detulissent agilior, exultans & laudans Deum peregrinationem ad sanctum Geronem, vt vouerat, adimpleuit. (Idem.

EXEMPLVM XX.

Quomodo virtute venerabilis Sacramenti ouis à lupo rapta miraculosè liberatur.

ERat in monasterio quodam deuotus quidam laicus pastor ouiũ simplex & timens Dominum Deum. Is cum quadam vice post perceptionem corporis Iesu Christi circa custodiam ouium suarum sollicitus custos assisteret, vidit, subitò venientem è silua lupum, qui raptam è grege mordicus ouem deuehens viam qua venit recurrit. Quod cum laicus frater grauiter ferret, cum summa cõpassione oculos in cœlum iacens. O Christe, inquit, pastor bone, ô tollens peccata mundi Agne Dei, quem hodie in cibum sumpsi, hanc captiuam ouiculam tibi commendo, tu serua commissam: nam ego eam raptam videre possum, iuuare non possum. Mira res, hac oratione fusa, edacissimum animal nec auiditate, cibi nec ingluuie sui ad hoc induci potuit vt ouem tali tutori commissam aut læderet aut vocaret. Illæsam igitur inuiolatamq; reiecit. Quam pastor ingenti gratiarum actione Deo refusa gregi restituit, & recẽs gestum miraculum patribus enarrauit. (Idem.

MIRACVLA TRIA PRO CONFIRMATIONE FIDEI EVCHAristiæ.

EXEMPLVM XXI.

* *Christus apparet in Sacramento Altaris in forma speciosi pueri.*

I.

ACcidit, vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tẽtaretur in fide, qui de Sacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Christi. Is ergò cùm staret ad audiendam missam alicuius deuoti sacerdotis sæpæ ingemuit, dolens de praua immissione spiritus maligni, orauitq; Dominum, vt sui in hac vacillatione dignaretur misereri. Sed misericors Deus, qui animarum saluti varijs, ac miris modis occurrere solet, præfatum virum noua, & insolita visione instruxit, atque in fide suauiter confortauit, vidit namq; inter manus sacerdotis sibi apparere non speciem panis; sed formam speciosi pueri præ filijs hominum, & nimium stupens, ac tremens gratias egit, & Deum benedixit; Sacerdos verò de his nihil sciens, officium missæ solito more cùm benedictione compleuit: Non enim propter eum, qui fide, & gratia plenus erat, hæc ostensa sunt, sed propter infirmũ in fide roborandum. (In vita venerandi Sacerdotis Henrici Bruno scripta per Thomam à Kempis cap. 7.

EXEMPLVM XXII.

* *Rursus apparet in formâ hominis, ad tollendam dubitationem mulieris, ortam ob defectum scientiæ, vel bonæ vitæ consecrantis sacerdotis.*

II.

ET quia sermo de venerabili sacramento incidit, adhuc referam consimile factum de quodam Sacerdote in partibus Frisiæ, sed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ. Fratre nostro Alardo narrante cognoui, quòd erat cum eo quidam presbyter paruæ scientiæ, & famæ non claræ. Iste cùm Ecclesiam intraret, vt diuina celebraret, honesta quędam matrona, quæ eius imperitiam cognouit, cœpit intra se de eo suspectè cogitare, ac murmurando dicere.

Quid

Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu indigne poteris tam magnū sacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina mysteria tractare, & consecrare. Factū est autem dum venerabile Sacramentum ritu ecclesiastico consecratum eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona supradicta vidit in eleuatione, apertis oculis figuram hominis Christi, nimium stupida & perplexa. Finita itaq; missa hanc visionem alteri sacerdoti secrete exposuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit humiliter confessa est, qui diligenter gestæ rei ordinem, & visionem examinans, matronæ respondit. Hoc Deus pro tua salute fieri permittit, ne de cætero male de sacerdotibus cogites, nec de vera consecratione dubites, licet malæ famæ sint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiēs firmam fidem tenuit, & Deo iudicium de sacerdotibus eius commisit. (Ibidem in fine operum Thomæ à Kempis.

EXEMPLVM XXIII.

* *Nolens remittere offensam proximo, non potest videre corpus Christi in manibus sacerdotis missam celebrātis, qui mox, vt eam cōdonauit, clarè illud conspexit.*

III.

SEd non te pigeat aliud iterum miraculum, de hoc summæ venerationis Sacramento audire, eo namque tempore, quo monasterium montis sanctæ Agnetis illic moraturus intraui, quidam deuotus clericus, mecum diu in eodem loco habitans pro quadam causa ad vicinum monasterium perrexit. Cumq; in itinere esset, iunxit se illi quidam secularis, cum eo socialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum est autem, dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille secularis clerico secum comitanti: Dicam tibi, amice dilecte, quid mihi in vita mea breuiter accidit. Lōgo fui tempore, quod intrans Ecclesiam nunquam potui Sacramentum altaris in manibus sacerdotis videre. Existimaui autem, quia nimis remotè tunc starem, & præ caligine oculorum non possem bene videre, accessi propius quantum ausus fui, & licuit; sed nihil penitus profuit mihi, nihilq; inter manus sacerdotis conspexi. At istud etiam vltra annū mihi euenit, & qua de causa non satis perpendo: tandem in me reuersus, & multum perplexus ad Sacerdotem me cōtuli, & cuncta ei in confessione denudaui. Ille benignè me audiēs & cautè secreta perquirens, inuenit me stare in odio cuiusdā proximi mei, cui pro nulla re volui offensam qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus, & discretus confessor culpam malitiæ meæ, increpando, & admonendo perdocuit me asserens periculosum valde fore in tali duritia stare, nec posse aliquādo veniam promereri, nisi ex corde dimitterem offensas omnes, atq; idcirco mihi istud accidere, quia non essem dignus diuinum Sacramētum, oculis malignis intueri. Auditis his sacris monitis, acquieui consilio sacerdotis, & toto corde compunctus, remisi ex integro iniurias, nolens me ipsum de cætero vindicare, quatenus possem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum Sacerdos me absoluit, & imposita pœnitentia abire permisit. His gestis statim ad Ecclesiam intraui, & missam audiui, Deo mihi propitio facto, sacrū corpus Christi in manibus sacerdotis, oculis meis clarissimè vidi, & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus suis benedixi. (Idem ibid.

EXEMPLVM XXIV.

Illustre exemplum honorificè deductæ, & adorata Eucharistiæ anno 1264. à Rudolpho Comite Hasburgico, Austriacæ domus primo Romanorum Imperatore designato anno 1273 Ex Ioanne Alberto VVidmāstadio Iurisconsulto, Senatore Regio & Hieparchiæ Orientalis, Austriæ Cācellario in præfatione in D. Pauli Epistolas, Syriacè editas, & Maximiliano Bohemiæ Regi postea Romano Imperatori huius nominis secundo, dedicatas anno 1555.

CVm Rudolph. Comes Hasburgicus, antequam Romanorum Imperator designatus esset vnà cum Regulo Kyburgensi propinquo suo ad anum fatidicam, in sacra Heluetiæ solitudinis cella abditam, religionis caussa proficisceretur, atque in via sacerdotem cum Iesu Christi sacrosancto corpore, vt exituro cuipiam ex hac vita in proxima casa viaticum præberet, iter pedibus ingredientem inuenisset, de equo descendit, Sacerdotemq; impositum vnà cum propinquo suo (qui pietate ipsius commotus Æditu quoque ardentem cereum, & æris campani crotalum, siue tintin nabulum præferenti, equum suum cōcesserat) vsque ad ægrotum tanquam à pedibus, frenisq; minister deduxit, indeque ad ædem sacram, cui Sacerdos præsidebat, reduxit: à quo, cum fausti omnis præfatione, ad Rudolphū, eiusque posteritatem omnem pertinente dimissi ad sacram cellam contenderunt, vbi, adorato Deo, mox Religiosam anum, magnæ propter vitæ sanctitatem, apud omnes venerationis, salutant. Quæ veluti plena numine ad Rudolphum conuersa pro officio, inquit, & cultu Deo, eiusque, sacerdoti, abs te nuper tributo, gratiā tibi, posterisq; tuis cumulatissimè referet omnipotens Deus, & ne te vana spe induci à me suspiceris. Nouenatium temporis numerum, quo tibi meę huius prædictionis efficax signum ostendetur, diligenter obseruato. Rudolphus igitur nouenis, & diebus, & mensibus elapsis è spe sua, ad nonum inde annum, quo Romanorum Imperator declaratus fuit, ętate processit, quibus religionis sanctæ initijs, Romani imperij amplitudo in Austriacam domum profecta, certis pietatis rationibus conseruata, hactenus fuit. (Idem Ioannes Albertus VVidmanstadius, Origenes siue Chronica antiquitatum Sueuiæ. Doctor Matthaus Galenus Catechesi. III.

EXEMPLVM XXV.

Nobilis Germanus Osvvaldus Mulser, in sacra communione nolēs communi laico. um hostia contentus esse, sed maiorem, qua Sacerdotes celebrantes vtuntur, requirens, miraculosè repressus est.

ANno à Natiuitate Domini 13?4. quidam Germanus dictus Osvvaldus Mulser, ex nobili ortus prosapia in Seueld, siuè Seefelt, & ibidem in castro vulgariter Schlosperg, nuncupato residens, tempore Paschali, quo Christi fideles ex præcepto Ecclesiæ ad communionem Eucharistię accedere solent maiori Hostia, & non vt cæteri laici, communicare nitebatur. Ex timore itaque huic sacerdos perniciosè assentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum supra linguam antedicti Osvvaldi poneretur, ecce miraculosè ante altare terra se aperit, ac si ipsum Osvvaldum prorsus deglutire vellet, & in illam vsque ad genua cecidit; ille verò manibus latus altaris apprehēdit; sed altare istic tota

instar ceræ mollescere cœpit, manibusq; cessit. Osvvaldus præsentē Dei vindictam præsentiens, mox pœniten tia ducitur, veniam à Deo precatur. Cumque hostiam diglutire non posset, Deo id non permittente, Sacerdos eam in sacrarium reponit, quæ etiam num hodie sanguineo colore diuinitus tincta, & ex linguæ saliua nonnihil contracta conspicitur. Vbi etiam iam inde ad nostra vsq; tempora plurima fiunt miracula. Ego Tilmannus Bredenbachius ex vrbe in Germaniam reuersurus, monitus à R. D. Martino Fisengrinio, vt ad locum illum diuerterem, altare ipsum. & in eo manus Osvvaldi vestigia vidi, & contrectaui, ac iuxta illud terræ hiatum quo absorberi cœperat, modo ferreis cancellis obtectum: denique ipsam hostiam, & castrum in quo vixit, conspexi. Porro Osvvaldus iste sic diuinitus correptus, in molestam incidit ægritudinem, pœnitentiamq; agens, & confessus, aliquanto superuixit tempore, demum mortuus in Domino. Accidit hoc miraculum, ait R. P. Lucas Pinellus in pago Seefelt, tribus milliaribus ab Oeniponto in Germania. Ab aliquot tamen annis tam hostia, quam lapis altaris. metu hæreticorum, qui vt inimici huius Sacramenti, solent supprimere eius miracula, sunt translata Oenipontum. (Excerptum ex tabula ænea, quæ ad perpetuam rei memoriam in templo pagi Seueld, non procul ab Oeniponto in finibus comitatus Tirolis erecta conspicitur. Bredenbachius collat. sacrar. lib. ca. 1. lv. & P. Lucas Pinellus Societatis Iesu in suo libello meditationum de Eucharistia cap. de Miraculis Eucharistiæ exem. 4.

EXEMPLVM XXVI.

* *Sanctißimum Sacramentum cum ipso sacro repositorio furtiuè sublatum, fasciq́ue super mulum impositum extra sarcinā erumpit, ac in aera subleuatur ac hæres mirifico splēdore coruscans.*

ANno 1453. quadam feria quinta, & sexto die Iunij circa horam 10. grande, virtute sacratissimæ hostię, Turrini visum est miraculum, prout videre est in littera quadam au tentica, quæ in hunc vsque diem extat impressa, & adhuc in prædicta ciuitate imprimitur, in tanti, ac stupendi miraculi perpetuam memoriam. Historia autem talis est. Existente discordia quadam inter Francos, Sabaudos, & Pedemōtanos, ratione quorundam mercatorum, qui vnà cum mercibus suis retēti, & intercepti fuerant Iuillæ, accidit locum illum euersum, ac plene deuastatum fuisse; Inter alia autem accidit, & hoc, quēdam scilicet ex Ecclesia sustulisse tabernaculum argenteū, in quo requiescebat sancta hostia consecrata, quam & in fasce quodam occultauit; Ille verò prędictam sarcinam mulo superimponens, rectà cum illo processit per Susam Viglianam, & Riuoli Susinam, & vbi Turrinum deuenit, per portam tēplo S. Siluestri proximā, mulus sese in terram pronus deiecit, & absq; humano vllo interueniente medio, & cooperatione illa sarcinula mulo superiniecta seipsam miraculosè reserauit, & simul supradictum tabernaculū ex eodē prosiluit in aëra se subleuās, per magno splēdescens lumine; ita vt ad instar solis cuiusdam, solares radios emittere videretur. Hoc primò vidit venerabilis quidam vir, nomine Bartholomæus Cocone, qui confestim adijt, Reuerendissimum Ludouicum Romagnan pro illo tempore

Episcopum Turrinensem, qui crucis vexillo comitatus; nec non & omnibus Ecclesiasticis personis circũcinctus, sollemni pompa locum petijt. Quò vbi peruenit, statim in genua proruit, idem omnibus facientibus, qui tam insolito aderant spectaculo, & tunc mirabile dictu, ipsum repositorium in terrã decidit, ipsa sola hostia in aëre suspensa, & hærente, & summè splendescente Propter quam causam Episcopus calicem deferri mandauit, & stans deuotè, hostiæ eum supposuit, tum ipsa hostia in eum protinus descendit, & tunc magna cum sollemnitate, & reuerentia eam in cathedralem Ecclesiam detulit, in qua postea fabricatum est tabernaculum admodum nobile, & speciosum, quod perdurauit vsque in tempus quo innouata est cathedralis Ecclesia. In cuius facti piam, sanctamq; memoriam extructum fuit in prædicta Ecclesia S. Siluestri, sacellum sacratissimi Sacramenti, in quo depictum conspicitur prædictum miraculum. & insuper ibidem, deuotissima cõfraternitas erecta est. (P. Seraphinus Razius Doct. Dominicanus in hortulo suo exemplorum titulo Eucharistia exemp.32.

EXEMPLVM XXVII.

* *Miraculum illustre de Eucharistia.*

IN Valentiæ regno, anno Domini 1239. maximus Barbarorum exercitus aduersus mille Christianos, qui in paruo erãt oppido, venerũt. Cum autem ipsi viderent se tã paucos esse, vt inde auxilium sperare non liceret, & fieri non posse humana ratione, quin superarẽtur à tam numeroso exercitu, nisi præcipuo Dei miraculo, & gratia defenderetur: curarunt magno pere, vt sex ex præcipuis ducibus, qui in illo exercitu erant hanc gratiam impetrarent, sua peccata confitendo, & sanctissimum Sacramentum sumẽdo, quòd pauci sacerdotes ibi, & hostes vicini, neq; satis temporis quo id oẽs facerent. Ipsi autem vbi confessi sunt peccata, missam audierunt, & in sex formis cõsecratis, quas ipsi sumerent, datum fuit signum iam Barbaros oppidum oppugnare: vnde necesse illis fuit communionem relinquere, & ad arma se conferre. Tũc sacerdos, qui missam celebrabat maxima cum celeritate in Corporalibus sex formas inuoluit, & sub quodã saxo abdidit. Deus autem cùm illorum fideliũ Ducum præparationem, bonam voluntatem suscipiendi sacramenti respexisset; cumq; confidentiæ quam in illo habebant rationem habuisset, & auxilijs quod ab eo postularunt: ita eos animauit, & alios illorum causa, vt breui Barbaros dissiparent, & illorum innumerabiles occiderent, & reliqui se in fugam darent; ipsi verò victores reuertentes, & beneficij accepti non ingrati, quod cœperant perficere voluerunt quod erat sumere sacratissimum sacramentum. Tunc sacerdos, vt abdita corporalia expromeret se contulit, & cum in altari ea explicaret formas sanguine aspersas vidit, & cum Corporalibus conglutinatas; vt hoc tempore cernuntur. Quo mysterio declarato, & Corporalibus retectis maxima fuit admiratio, & deuotio, & lachrymarum vis, quas ibi profuderunt, Deo, gratias agendo gloriamq; dando quod pro illis tam admirabilem rem fecisset. Hoc tempore Barbari vires suas collegerunt, & omnes vicinos in armis esse voluerunt, & iterum in Christianos se contulerunt. Ipsi autẽ beneficio accepto corroborati mandarunt sacerdoti, vt in loco eminentiori se cum Corporalibus ita collocaret, vt ea omnes milites intueri possent, vt inde vires susciperet. Quo facto in hostes maximo impetu irruerunt, & tantopere cum ijs pugnarunt, vt omnis humus illic esset sanguine, & mortuorum corporibus contecta. Habita hac victoria, & eo bel-

eo bello confecto, quæstio orta est, quonam loco illa preciosa res collocaretur, quisq; cũ ea se honorare vel-le sustinebat. Dux autẽ generalis prudentissimè dixit quòd cum illud opus Dei esset, ad eum quoq; spectare locũ, in quo sit collocanda declarare. Hoc æquum visum est omnibus, & in eo consenserunt, vt Dei voluntas sorte cognosceretur. Ter igitur sortẽ extraxerunt, & semper Darocæ obtigit, de quo loco erat ille sacerdos, qui illas formas sacrarat. Neque hoc contenti fuerunt, sed ad aliam viam confugerũt, hoc est vt mitis inquireretur mula quæ non amplius per terras Christianorum deambulare solita esset, & Corporalibus in arca positis, & ea benè ligata super illa, mula permitteretur quò vellet ire. Vbi vero conquiesceret, ibi esset illi precioso deposito locus. Mula præibat, sacerdotes sequebantur cum cereis accensis, post illos ordine sequebantur milites cum suis Ducibus. Dum in hoc itinere versabãtur, è vicis egrediebantur, sacerdotes, & gentes Deum laudantes, & coram mula fruges. & trifolium, aut herbã modicam, & alia huiusmodi ponentes, vt ibi comederet, conquiesceret, & illis sacratis rebus fruerentur; mula tamen nusquam conquieuit quoad Darocam peruenit, & cuiusdam Xenodochij, quod extra ciuitatem erat, portas ingressa est, & ibi aliud miraculum contigit, mula enim Ecclesiã ingressa, humi genua fixit, & ita mortua est? Noluit enim Deus, neque con sentaneum fuit, vt quæ bestia in tali re seruierat, ad alium humanæ vitæ vsum seruieret. Hoc igitur modo illa Corporalia Darocæ permanserunt, eò reges, & principes conuenerunt, & alij primarij viri, vt illud miraculum viderent, & adorarent Deum, qui in illis corporalibus est. Tunc legati ad Vrbanum Papam quartum, vt de ea re eum certiorem facerent, iuerunt, qui multas concessit indulgentias ijs, qui istas reliquias visitarẽt, & alij summi Pontifices easdem confirmarunt, & auxerunt, vt in Ecclesiæ Darocæ archiuo apparet. Viginti autem annis post hoc miraculum festum corporis Christi institutum fuit. Hæ est huius miraculi summa, cuius veritas, vt cõprobetur, nullis, nisi oculorum testib⁹ indiget, eorum scilicet, qui quotãnis ea proprijs cernunt cum ea expromũt Corporalia, vt in illis Deus, qui in illis est adoretur. Vbi duo cernuntur miracula. Vnum est, adhuc illas formas integras, sine vlla corruptione esse iam trecentis, & triginta annis elapsis, ex quo illæ formæ sacratæ fuerunt quod naturaliter fieri non potest. Alterum est esse sanguine infectas, & aspersas. De hoc miraculo scriptus est liber ad inuictissimum Carolum huius nominis Imperatorem quintum, & ad gloriosam Imperatricem illius vxorem, qui ea viserũt & Dominũ, qui in illis est, adorarunt. Narrauit mihi in ciuitate Antuerpiensi (dicit Reuerendus Pater Guardianus Fratrum Minorum, oppidi Traiectẽsis ad Mosam hoc anno 1602. qui vicario domus Cornelij montis apud Leodium hæc miracula propria manuscripta tradidit) illustris admodũ, ac generosus vir Lãbertus VVyts, qui cùm Paranymphi officio fungeretur, duxissetq; Imperatoris magni filiam Regi Philippo II. Hispaniæ sponsam versus Hispaniam, domum reuertens per regnum Arragoniæ, ciuitatem Darocam intrauit, anno 1572. & proprijs oculis idem Corporale aspexit, præsente Imperatore Rodolpho, & eius fratre germano Ernesto Archiduce. Scriptum quoq; hoc miraculum est, à Reuerendo Patre Ludouico Granatensi S. Th. Professore Dominicano lib. 2 de religionis Christianæ præstãtia fol. 382. in editione Coloniensi, anni 1588. apud Geruinum Calenium.

EXEMPLVM XXVIII.

Aliud Miraculum.

ANno 1258. cùm quidam presbyter sacratissimam missam Parisijs celebraret in sacello quodam aulæ Regiæ, populoq; ostendendam diuinissimam Eucharistiam sustulisset in altum pro specie panis plurimi qui aderant formosissimum conspexere puerum, quocirca nonnulli rogarunt presbyterum, vt tamdiu in altum porrectis manibus sisteret, quoad Rex accerseretur. Certior autem tanti miraculi factus Rex Ludouicus, negauit se eo profecturum, quod non credentibus hæc signa existerent, sibi verò persuasissimum, vere in Eucharistia Christi corpus esse, (Vide Thomã Bosium lib. 14. de notis Ecclesiæ fol. 172. ex Villaneo, qui circa eadem tẽpora dicitur claruisse lib. 6. c. 67.

EXEMPLVM XXIX.

* *Aliud Miraculum.*

ANno reparatæ salutis humanæ 1369. in Ducatus Brabantiæ regimine existente, Illustrissimo Domino Domino Venceslao, filio Regis Bohemiæ, & eius pia coniuge Domina Iohanna, filia Iohannis tertij Ducis Brabantiæ, circa festum Diui Bauonis, Achisynagogus quidam Iudæorum, nomine Ionathas, triginta argẽteis vulgo dictis Moutreuen est; Viluoert sche Noutreuen emit thecam, siue ciborium quoddam, quo continebantur 16 cõsecratæ hostiæ, inter quas vna hostia erat maiuscula, hanc cum venerandis hostijs sacratam thecam, cùm ab improbo quodam custode sacelli Diuæ Catharinæ Virginis, & martyris siti sub parochia Diui Ioannis Baptistæ, extra muros oppidi Bruxellensis, nactam furto abstulisset, easdem sacras hostias ad suæ fæcis homines, in alijs locis commorantes, misit, vt ad Dei contumeliam easdem horrendis modis vili penderent. Factum est autem cum ipsa die sacra Parasceues, qua se Christiani in memoriam Dominicæ passionis in admirãda pietate, & spiritualis deuotionis cultu exercere solent, dum Iudæi in vnum locum Bruxellis constitutum vulgoq; dictum ter Arcken simul conuenissent, pugionibus, & cultris easdem hostias transfixerunt, & contumeliose pertractarunt, adeo vt sanguis inde vbertim, non sine stupore, & incredibili etiam maximè perfidorum Iudæorum admiratione effueret, quod cùm vidissent quidam eorum, velut cœlestis numinis vindicante iustitia, in terram veluti mortui corruerunt. Cæteri hoc tam admirando miraculo, & portento percussi, & consternati ab impijssimo scelere destitere. Cum autem nullam inire secum rationem possent, ad huiusmodi occultandum miraculum, nullumque non mouerent lapidem, impediendo ne ad Christianorum principum, aliorumq; nobilium aures perueniret, statuerunt aduocare matronam quandam, nomine Catharinam, à Iudaismo ad Christianam, & Catholicam fidem ante cõuersam, qua co nparente magna pecuniæ summa eius animum expugnare conantur, certaque quantitate nũmmorum ei oblata hoc effecerunt, vt licet non ita libenter, tamen amore pecuniæ superata secum auferret ciborium cum transfossis hostijs, quas pugionibus, & cultris suis transfixerant, & indignis modis contumeliose tractarant: Interim, cùm nollet diuina maiestas, vt tantum facinus & immanissimum scelus in Dei sacratissimum corpus perpetratum quempiam lateret, statim Catharina prædicta, acri conscientiæ stimulo cœpit exagitari, & propterea cùm nullam pacandi cordis sui viam reperire posset (non dubium quin suadẽte Deo, &

certo,

certò ab Angelo præmonita) statuit se conferre ad suum Parochum. Itaque cùm sub sigillo confessionis omne scelus suo Pastori indicasset; totiusq; rei gestæ seriem aperuisset, monet eā Dominus Petrus de Heda (sic enim is Pastor vocabatur) vt prima etiam data opportunitate ciborium ad se vnà cum hostijs transfixis deferat. Quibus receptis, aduocat ille Dominum Gerardum Spijkerman, Ecclesię S. Gudulæ Supplebanum, & alterius portionis Capellæ Diui Nicolai Bruxellensis Rectorem quatenus in negotio tàm arduo quid facto opus foret, consilio simul inito secum statuerēt. Interim peruenit scelus id inauditum ad aures Venerabilis viri Domini Ioannis de Ischa, prædictæ Ecclesiæ Diuæ Gudulæ Scholastici, & Canonici, nec nō Reuerendissimi Episcopi Cameracēsis pro tempore Vicarij generalis, qui ad se vocata prædicta Catharina vt amplius omnia cognoscat, eam mandat arcta detineri custodia, vt sic totius rei series manifestius cognoscatur. Mandat intereà Illustrissimus, & Serenissimus Dux Brabantiæ VVenceslaus, Bohemiæ Regis filius omnes Iudæos in ciuitate Bruxellensi tunc temporis commorantes, & in Suburbijs & locis circumiacentibus morā trahentes, capi, & in publica facinorosorum hominū custodia poni, quæ vulgo dicitur die Steenpoerte, ibique varijs tormentis adacti facinus confitentur, & processu super eorum facinore exacto, flammis viui adiudicantur comburendi, in loco dicto den VVolendies, extra antiqua mœnia prędictæ ciuitatis constituto, postquàm curribus per totam ciuitatem fuissent vecti, & forcipibus ferreis candentib⁹ eorum carnes laceratæ. Facta est autem hæc animaduersio, in Vigilia Ascensionis Dominicæ anno 1370. Eorum quoque bona omnia fisco Domini Ducis fuere adiudicata, quemadmodum liquet ex rationibus redditis d temporis, per Godefridum de Ternis, quæstorem generalem dicti Domini Ducis, in districtu Bruxellensi, quarum summa asseruatur in Camera computus. (Vide etiam tit. dimittere exemplo. 6.

EXEMPLVM XXX.

* *Eucharistiæ Sacramētum à damnationis æternæ occasione liberat.*

Refert Iacobus de Vitriaco, quod fuit quædam mulier, quæ mirabili modo, de sui suspensione tētabatur. Cum autem captasset tempus, & locum, & horam, dum missa dicebatur, & omnes suos occlusisset è domo, funem ad trabem ligasset, ostiumq; clausisset; statim dum vellet se dimittere suspendio, audiuit signū pro eleuatione corporis Christi, & sicut consueuerat dicere, dixit: Iesu Christe fili Dei viui miserere mei; statim trabs fracta est, & dæmones magno cum sonitu domum dimittentes clamauerunt; virtus corporis Christi te liberauit à damnatione æterna. (Ioannes Iunior in libro qui dicitur Scala cœli, hoc refert verbo Eucharistia, ex Iacobo de Vitriaco.

EXCOMMVNICATIO.

EXEMPLVM I.

Presbyter quidam grauiter punitur, eò quod excommunicationem parū curaret.

Sanctus Eligius excommunicauit quendam presbyterum, & præcepit ei, vt nullo modo missam celebrare præsumeret, presbyter vero Episcopi sui prohibitionē paruipendēs, post aliquot dies cū vellet celebrare, & ad altare accederet, statim ad terrā cadēs expirauit. Pastoris igitur excōmunicatio siue iusta, siue iniusta fuerit,

ait, semper timenda est, quia qui iniustam excommunicationem patienter suffert, cœlestem meretur coronã. (Gotschalcus Holen Eremitarum D. Augustini parte hiem. ser. 62. littera. C.

EXEMPLVM II.

Vis excommunicationis, & in corpus potestas exemplo cuiusdam mulieris in corpore post mortem punitæ, ostẽditur.

Vidi ego Gotschalcus Holen tempore, quo eram studens in cõuentu Senarum in Italia, corpus cuiusdam mulieris effossum, quod iacuerat annis septuaginta in terra, & adhuc integrum in membris omnibus & capillis erat, quod fuit erectum ad murum, ad quod videndum cõfluebat tota ciuitas. In media verò nocte, sacrista volens intrare Ecclesiam, & accendere lampadem, pro matutino cãtando. Ego egrediente illud corpus sequebatur eum, clamando: quia in excõmunicatione fuisset sepulta, & idcirco resolui non posset. Vade ergo ad Legatum Papæ, vt mihi beneficium absolutionis iniungat; tunc resoluar. Quo facto, mox est absoluta, & corpore asperso aqua benedicta, protinus fuit id resolutum in cineres, ideoque valde timenda est excommunicatio. Gotschal. Holenoud. Eremit. D. Aug. parte hyem. ser. 62. litera c.

EXEMPLVM III.

Excommunicati silua & stagnum aruerunt.

Legitur in Scala cœli, quod in diœcesi Balleuallẽsi quædam est arida silua & sterile quoddam stagnum iuxta siluam. Cuius causam asserunt incolæ loci talem. Miles quidã abstulit siluam cum stagno per violẽtiam à quibusdam religiosis. Cùm autem Abbas eiusdem loci, nec precio, nec placitis recuperare posset ablatã sibi possessionem, venit ad lucum dicens siluæ & stagno. Sicut veram & debitam iurisdictionem in vobis habemus, ita sub interminatione anathematis & excõmunicationis vobis inhibeo, ne de cætero fructus, vel res aliquas producatis vnde gaudeant, qui vos nobis iniustè abstulerunt, & ex tunc silua aruit, & stagnum sterile permansit. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM IV.

Excommunicatus pro furto coruus misera cœpit infirmitate pedetentim deficere.

IN Saxonia erat monasterium à Ludouico Imperatore fundatũ, quod Corbia noua appellatur. In hoc monasterio temporibus pię memorię Frederici Imperatoris, erat abbas quidam nomine Conradus, qui secundũ pompaticam consuetudinem Imperialium abbatum, inter cæteras sæcularis gloriæ illecebras, annulis aureis vtebatur, longe aliter, (vt credo) affectus, quam ille verè pauper, & humilis spiritu Clareuallis primus abbas, quem (sicut de eo scribitur) plus delectabat rastrum, & sarculus, quam thiara & annulus. Contigit vero vt quadã vice haberet annulum aureum qui erat illi pretiosus. Quem cum vna dierum sedens ad mẽsam, iuxta morem curię causa abluendarum manuum deposuisset, nugis nescio, an serijs interuenientibus aliquanto negligentius sic super mensam relictus est. Aduolãs interea domesticus ales coruus, quem curiales abbatis in delitijs habebant, nullo penitus aduertente rapuit ore annulum, nec furti se reum esse intelligens, peruio volatu in nidulum suum asportauit. Verum postquam

quam exempta est fames,epulis,mensisque remotis surrexere omnes, Abbas damnum suum intelligens,ministrorumque negligentiam culpans, annulum quaqua versum quæri ocius iubet. Sed auctore sceleris conscientias omnium illudente minimè reperitur. Itaque tam conuiuas quam ministros suspectos habẽs abbas.grauiq; indignatione cõn otus mãdauit plebanis oppidi, ꝙ amplissimũ & ditissimum haud longe à muris cœnobij situm abbatis subiacet ditioni, quatenus acerrimam excommunicationis sententiam publicè intorquerent, in eum qui se hoc scelere maculare non timuisset.Quo facto, cœpit improbus quidem; sed tamen culpæ suæ inscius fur paulatim languescere, cibum fastidire, ludicras crocitationes, cæterasque irrationabilis creaturæ ineptias,per quas stultorum hominum timorem Dei negligentium animos oblectare solebat, segnius exercere. Dehinc etiam pennas proijcere, ad extremum vero ipsis quoque plumis tabescentis carnis corruptionem fugientibus, miserabilis cunctis se cernentibus apparere. Factum est autem quadam die, domesticis abbatis ipso præsente de tam prodigiosa alitis illius immutatione inter se quærentibus,remque tam insolitam nequaquã sine causa fieri posse asseuerantibus, vt vnus sic quasi iocando diceret. Cõsiderandum nobis est Domine,ne forte iste sit quem quæris,& hæc horrenda plaga quã cernis, vinculo anathematis quo innodatus est indiciũ det. Attonitis ad hoc verbum cunctis, vni ex ministris præcepit abbas arborem in qua cubile alitis illius erat,festina to ascendere, stratum stipula, & sarmento rum repugijs subornatum diligentius repugijs subornatum diligentius reuersare. Qui mox vt ascendit,repertum annulum cb iniuriam sordidum vendicauit, nec sine stupore omnium qui aderant, manibus abbatis restituit. Ita misero fure qui atrocissimas furti pœnas luebat, nec tamen furti se reum intelligebat, diuino vt credimus nutu prodito, ad consilium discretorum virorum, Dominus abbas his qui excommunicationis sententias dederant,mandauit quatenus anathema quod reo intorserant,restituto damno celerius relaxarent.Quod postquam factum est,sicut prius paulatim deficere pestiferaque tabe de die in diem languescere prędictus ales visus fuerat,ita postmodum per incrementa reuiuiscere quodam modo, atque reuirescere cœpit, quoadvsque pristinæ formæ sanitatique amissæ, non sine magno Dei miraculo integraliter restitutus est.(lib. de illust.viris ord.Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Excommunicatæ muscæ à Beato Bernardo repentina morte per pauimenta sternuntur.

INuenitur etiam in gestis beati patris nostri Bernardi, quia cùm ad dedicationem nouæ Basilicæ Fusciacensis cœnobij inuitatus esset,tam innumerabilis multitudo muscarum propter fœtorem nouæ calcis in Ecclesiam recens linitæ conuenerat, tantamque inquietudinem intrantibus generabat, vt fratres valde timerent ne fortè dedicationis solemnitas quæ postera die celebranda erat, earũ improbitate impediretur. Quod cum patri sancto intimatum fuisset, solida confidentia quam in Deum habebat vsus, excommunico (inquit) eas.Mane autem facto,vniuersæ muscæ illæ anathematis spiculo percussæ & mortuæ,ita pauimentum omne repleuerunt, vt palis eas in congeriem adunari,geruli sque exportari necesse fuerit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Excommunicati militis panem etiam canes edere recusarunt,

De milite quodam audiuimus, qui ob prauitatem suam publice excommunicari meruerat, qui cùm sedens ad mensam panem canibus proijceret, canes solo odore polluti panis exterriti, retrocedebant, & eum tangere nullatenus acquiescebant. (Petrus Damia. ep. 2. ad Hildibrandum Papam.

EXEMPLVM VII.

Excommunicati domum execrantes ciconiæ suos nidos ad alias domos transtulerunt.

Narratur quod cum Papa Gregorius IX. ante Papatum legatus sedis Apostolicæ in Lombardia inuenit in quadam ciuitate maiores compugnantes, qui processum eius impediebant. Cum altera pars staret ad arbitrium eius de pace reformanda, & altera contumax nollet consentire, atque excommunicasset Capitaneum illius dissensionis qui solus pacem impediebat. & ille excommunicationem contemneret, ciconiæ multæ, quæ nidificauerant super turres & caminos domus eius, recesserunt, & nidos suos transtulerunt ad domum alterius Capitanei dictæ guerræ, qui paratus erat stare sub mandato prædicti Legati. Quod videns ille cōtumax humiliauit cor suum ad absolutionē procurandā, & ad voluntatē dicti Legati faciendam. Quo absoluto dictæ ciconiæ nidos suos super domum suā illius reportauerunt. (Gotschalcus Holeoud. Eremitarum D. Augustini parte 1. hyem ser. 62. litera c.

EXEMPLVM.

EXEMPLVM I.

Prælatus bonis exemplis subditos prouocans ad meliora moriturus maxima luce perfunditur.

Dilectum valde socium in scholis habui, coæuum fere, & prope parilium studiorum hic à puero vsque ad finem vitæ à mulieribus incommixtus omnino semper fuit. In adolescentia sacerdos factus, in Brabantiæ partibus suscepit regimen animarum, quibus tam diligenti, tamque sincera cura præfuit, vt quos in bono vincere admonitione non potuit, multimodis prouocare studebat exemplis. Alijs comedentibus, ieiunus ipse manebat: alijs dormientibus, manebat in somnis: atq; alijs intentis ad aleas, ipse orationibus incumbebat. Quicquid in suos vsus deputatum est commune pauperibus faciebat. Si quam ex ouibus aberrare videbat, importune, & opportune ad reuocandum instabat: hæc foris, præter illa quæ intrinsecus maiora latebant. Talibus actibus fermè viginti annis cunctis imitandus emicuit: & cùm Altissimo placuit, tali fine defunctus est. Febre acutissima per aliquot dies laborauit. Et ecce, vbi sacramētis salutaribus præmunitus est, & attenuato spiritu animam fœlicem emisit, mox sine vllo interstitio coruscatio tanti luminis resplenduit, vt per vnā leucam circumquaque, & eo amplius, quasi dies esset clarissima, in lucem subitam noctis tenebræ verterentur. Quid mirum? Illum recedere sine luce non decuit, qui multis illustratis exemplo altioris vitæ, volatus primos fœliciter vendicauit. Facta est in morte beati viri dicta coruscatio lucis, diffusa per patriam, prima hora noctis adhuc vigilantibus plurimis: & ipsum

lumen emissum multa millia hominum vndecunque viderunt, qui ad maioris & gratioris agnitionis,& veritatis lucem in visione tanti miraculi profecerunt.Beatus ergo ille prælatus, qui subditis suis vitam vitæ exemplaris ostenderit, & volatus altioris exercitij vendicauerit principatū. (Cantipratanus Apum lib. 1. c. 14. parte 2.

EXEMPLVM II.

Quadam sancta hypocrisi beatus Dominicus docuit homines ad sanctam vitam prouocari.

SCiens Dei famulus Dominicus secularium corda plus exemplis,quā verbis moueri,ideoque quam plurimos sub dolo hæreticorum superstitione illectos pertrahi ad errorem excogitauit exemplis,exempla retundere,& veris virtutibus sophisticas expugnare. Quasdam enim nobiles Dominas incredulorum familiares adijt & apud eas hospitio receptus est, & per totam quadragesimam ibi mãsit. Igitur vt & in se eas ostentione sanctitatis alliceret,tanta seipsa cum societate sua cœpit austeritata afficere, quanta sine auxilio diuinæ gratiæ sustinere nequaquam infirmitas humana potuisset. Etenim cū sibi cibi more solito parati,ab ipsis hospitibus prę ferentur. Nos, inquit, huiuscemodi nunc alimentis non vtimur, panem nobis tantum, & aquam exhibete, & sic in pane & aqua vir Dei cum socio suo per totam quadragesimam ieiunauit vsque ad Pascha. Stratus quoq; cum sibi pararetur ad quiescendum idoneus:Non,inquit,in hac mollitie, sed super tabulas quiescimus. Stratis itaque sibi nudis tabulis accubuerūt quotidie nudo dormientes in ligno exemplo eius qui somnum mortis suscepit in crucis patibulo. Somnus autem beati Dominici, & sui socij breuis erat.Surgebant enim quam citiùs, & anticipabant vigilias, orationibus insistentes. Allocutus est autem beatus Dominicus aliquas ex dominabus illis,& rogauit vt sibi, & socio suo cilicia quærerent. Addiditque: Nemo sciat,seruetur secretum. Hæc autem faciebat vir spiritus Dei repletus,non vt sibi fauorem laudis humanæ atqui reret, sed vt mentes infidelium ad amorem catholicæ religionis alliceret Hinc nonnunquam pater ille Sanctus admonebat fratres suos, vt cùm apud sæculares essent ad proximorum ædificationem aliquam ostenderent in seipsis virtutis apparentiam in abstinentijs,& vigilijs, verborum quoque ac gestuum disciplina, & sic eos quadam sancta hypocrisi ad fidei reuerētiam, & virtutis amorem propensius inuitarent Vnde & Apostolus sumptus recusabat accipere,ne quod offendiculum præstare Euangelio Christi, virtutes etiam suas,& labores, necnō & Dei reuelationes enumerat vt plures lucrifaciam(lib.1.cap.8.vita S.Dominici apud Surium. Vide etiam tit. Conuersio exemplo 22.32.& 33 Cœlestis gloria ex.10. & tit. Confessio.exemp.3.

EXIRE.

EXEMPLVM I.

Exire cellam sanctus Nathanael nullius suasu præsumpsit, postquam se de ea diabolica factione eiectum cognouit.

REferebant de abbate Nathanaele præcipuè, qui tantam habebat patientæ virtutem in cella, vt non moueretur à proposito suo. In qua illusus initio ab eo qui omnes illudere festinat, & decipit, dæmone tædio quodam oppressus, egressus est de prima cella, & aleam construxit sibi prope quendam vicum. Postquam autem perfecit eam, habitauit in ea. Post tres verò menses adfuit

dæmon quadam nocte taurina pelle indutus sicut carnifex, indumentum habens quasi militis consutum & edens strepitus taurina illa pelle. Ad quem ait beatus Nathanael: Quis es tu, quia talia præsumis super hospitiolum meum? Respondens autem dæmon, dixit ei: Ego sum qui de illa cella te expuli, & veni vt de hac te effugarem. Cognoscens autem quia illusus esset, reuertitur statim ad priorem cellam, & complens in ea triginta & septem annos, non transiuit limen ostij cellulæ, contendens contra dæmonem qui tot ac tanta ei fecerat, vt eum compelleret egredi è cella, quanta referre satis longum esset. In quibus obseruans septem Episcoporum sanctorum virorum visitationem, siue ex Dei permissione factum, siue ex tentatione maligni, propemodum fecit eum excidere a proposito suo. Episcopi enim postquam orassent, egredientes non deduxit eos Nathanael, nec passum pedis. Dicunt ei ministri, i. diaconi, superbam rem fecisti, vt non deduceres Episcopos. Ipse autem dixit eis, ego & Dominis Episcopis, omnique seculo mortuus sum. Habeo enim occultū propositū mentis meæ, scit Deus cor meum, qua de causa nō deduxi eos. Expauens autem dæmon de circumuentione hac, subornauit se ante nouem menses mortis eius, & efficitur quasi infans nouem annorum minans asinum portantem panes in cophinis. Et propinquans vespera profunda ad eius cellam, finxit cadere asinum, & clamans quasi infans; Abba (inquit) Nathanael miserere mei & da mihi manum. Qui audiens vocem quasi infantis aperuit ostium, & stans ab intus, dixit ei: Quis es tu, & quid vis vt faciā tibi: Dicit ei: Illius sum puerulus, & panes fero, quia conuiuium fratris ipsius est, & crastino sabbatho illucescē te necessaria est ista oblatio: deprecor ne despicias me, ne fortè à bestijs & leænis comedar, multæ enim sunt in illis locis. Stās autem & stupens beatus Nathanael, commotis visceribus conturbatus cogitabat intra se, dicens quia aut de mandato habeo cadere, aut de proposito. Post hoc autem cogitauit; Melius est me non trāsgredi, quam tantorum annorum propositū perdere, in confusionem sathanæ. Et cum orasset, dicit loquenti ad se quasi infanti: Audi infans, credo in Deum, cui seruio, quia si necessarium sit tibi adiutorium, transmittet tibi Deus, & neque leæna nocebit tibi, neque aliquis. Si autem tentatio, confestim reuelabit Deus. Et claudens ostium introiuit. Confusus autem dæmon, quia superatus est, in turbinem resolutus est quasi onagri exilientis, & fugientis, & sonos emittentis. Iste triumphus beati Nathanael fuit, & hæc conuersatio, & hic finis. (Palladius vita 18.

EXEMPLVM II.

Exire collam nolēs Macharius in limine cellæ se proiecit, dicens: Trahite dæmones, trahite.

Referebat autem idem Macharius, quod quodam tempore nimis ei molestæ fuerūt cogitationes vanæ gloriæ, scilicet vt qualicumque modo eijcerent eum de cella cuius, & de secreta eremi conuersatione, suggerentes ei vt ædificationis gratia, ad remedium, & sanitates hominū Romam pergeret pro salute animarum multarum. Inerat enim ei gratia Domini contra immūdos spiritus. Et cū diutius insisterent ei huiusmodi cogitationes & nec orante eo cessarent, iactauit se pronuus in terrā, & extendit pedes suos foris limen ostij cellulæ suæ clamans, & dicens: Trahite dæmones, trahite, ego enim pedibus meis nō vado sed si potestis, me hinc abducite. Ego quippe testor Deum quia hic iaceo vsque ad vesperam. Postmodum surrexit ad consuetum opus Domini. (Ibidem.)

EX-

EXEMPLVM III.

Exire tentatus frater ad consilium senis reuersus dæmones vociferantes audiuit, Vicisti nos monache. vicisti.

FRater quidam in Cellis infundebat palmulas suas. Qui cùm sedisset facere plectas, dicit ei cogitatio sua, vt iret ad quendam senem visitare eum. Et iterum cogitans in semetipso dicebat, post paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatus suus: si inter hæc moritur quid faciam? sed vade modo, vt loquaris ei propter æstiuum tempus, & iterum dixit intra se: sed non est modo tempus. Iterum autem cogitauit dicens: sed cùm incides scirpum ad marras, fit tempus. Rursus dixit: expendo palmulas istas & tunc vado. Rursus dixit in semetipso: Sed hodie bonum aerem facit, & surgens reliquit palmas infusas, & tollens melotem siue pelliceam vestem suam ibat. Erat autem senex quidam vicinus ei vir præuidens. Qui cùm vidisset eum in impetu ambulantem, clamauit, dicens: Captiue, captiue, quo curris? Veni huc ad me. Qui cùm venisset, dicit ei senex: Reuertere in cellam tuam. Ille autem frater narrauit ei fluctus quos pertulerat in cogitationibus suis: & ita reuersus est in cellam suam. Et cùm ingressus fuisset in eam prostrauit se, & pœnitentiam egit. Hoc facto, voce magna subitò dæmones clamauerunt, dicentes: Vicisti nos monache, vicisti nos. & facta est matta eius supra quam iacebat velut igne vstulata, Dæmones autem velut fumus exterminati sunt, Sicque frater ille didicit versutias eorum. (Ex libro doctrinæ patrum nu. 10.

EXEMPLVM IV.

Inobediens frater dæmoni per obedientiam præcipiens, vt ab obsesso exiret, ab eodem dæmone irridetur.

QVidam frater solitus sæpe discurrere ad ciuitatem, restrictus est à priore suo, ita quod non nisi in casu necessitatis finxit, nunc prætendendo se vocatum ad infirmum, nūc ire ad emendum pergamenum, nunc ad candelas, nunc hoc, nunc illa quæ videbatur necessaria & proficua, & sub chlamyde talis licentiæ iuit. Hic frater quodam die transiens per locū vbi erat homo arreptus à dæmone qui grauiter torquebatur, rogatus ab incolis loci, vt accederet, & per coniurationes & orationes suas dæmonem expelleret, non valens resistere petētibus venit ad illum, & cùm legisset initium sancti euangelij secundum Ioannem, aliaque quæ sibi legenda videbantur subiunxit. Præcipio tibi in virtute sanctæ obedientiæ, vt exeas vasculum istud. Tunc dæmon respondit, quid tu mihi habes præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, qui nunquam verus obediens fuisti. Quod ille audiens verecundatus, & confusus abscessit. (Lib. 2. cap. 2. vitæ FF. eremi. D. August. per Iordanum de Saxonia. Vide etiam tit. Affectus exemplo 3.

EXTERIORA.

EXEMPLVM I.

Exterioribus semel deditus abbas, qui vix ab ambitu monasterij euelli potuit, totus externus efficitur.

ABbas sancti Matthiæ monasterij Treuirensis, vir nobilis, & stirpis regiæ, patrem & fratrem duces illustres habuit. Hic ab adolescentia

centia in omni puritate innocentis, & contẽplatiuæ vitæ fuerat educatus. Electus ergo à suis omnibus in Abbatem, annis pluribus adeò deditus fuit actibus spiritualibus, & monasticis ordinis disciplinis, vt cũ difficultate non modica, nisi maioribus vrgentibus causis, ab ambitu claustri poterat euocari: Quod vidit, & inuidit diabolus, & suos officiales hostiliter instigauit, vt quasi importunis impulsibus Abbatem ab ipso secreto vitę cœlestis detraherent. Quod ille quidem in primis grauiter pertulit, sed paulatim exterioris vitæ delectamẽtis illectus, totas tandem terrenis actibus manus dedit. Ipse tamen adhuc honestate seruata, & spirituales diligit, & virtutis decus in alijs benedicit. Quod vtique etsi bonum in alijs est, melius tamen & optimum sibi, & suis tam in temporalibus, quàm in spiritualibus extitisset, si gratioris vitæ primordia tenuisset. (Thomas Cantipratanus. li. 1. c. 13. parte 2. & 3. de Apibus.

FACIES DÆMONVM.

EXEMPLVM I.

Facies dæmonum horribilißimæ sunt.

QVidam religiosus deductus vsq; ad extremum vitæ suæ, horribiliter clamauit: Maledicta hora in qua religios⁹ factu⁹ sui, & siluit. Et post pauca facie serena, dixit: Non, imo benedicta hora qua intraui in ordinẽ, & benedicta mater Christi quam semper dilexi. Et iterum tacuit: Fratres, qui in circuitu eius erant audientes hæc cum lachrymis orabant pro eo. Post duas horas dixit fratri astanti: Voca fratres nostros quoniam Dominus ex audiuit orationes eorum. Ingressus autem fratribus dixit: Vos ex primo verbo meo quod audistis turbati fuistis, sed hæc est causa clamoris mei, apparuerunt mihi duo dæmones terribiles parati ad recipiendum animã meam, & præ timore extra me raptus maledixi diei meæ. Et dico vobis, si hic factus fuisset ignis ex ære mixtus cum sulphure qui duraret ab hac hora vsque ad finem mundi, & daretur mihi optio vtrum per illum ignem vellẽ transire, aut iterũ dæmones in simili forma videre, eligerẽ poti⁹ per ignẽ transire. Postmodum autem venit illa Regina cœli mater misericordiæ, & fugauit dæmones, & ea visa concepi spem, & præ gaudio risi & benedixi eam, quod liberauerat me de tam horribili visione dæmonum. His igitur dictis feliciter quieuit in Domino. (Collector speculi.

FAMA BONA.

EXEMPLVM I.

* *Famæ potius quàm diuitijs seruiendũ.*

QVidam mercator in ciuitate Ianuensi, Obertus nomine, tantæ legalitatis erat vt quidam quingentos apud eum aureos deposuisse mendaciter diceret, illeque minimè super hoc chartulam seu scriptum reperiret, nullosq; mendosos testes adduceret. Et mercator fidelissimus diceret se depositum minimè recepisse. Et ille clamãs vociferare vellet: Obertus eum statim vocauit, dicens: Tace, fili, accipe quingentos aureos, quos te apud me deposuisse affirmas, statimque ipsi pecuniam numerauit; Malens iniustè pecuniam perdere, quam bonæ famæ sui nominis detrahere. Gotschalcus serm. 97. part. æst. litera D.

FAMIL.

FAMILIARITAS.

EXEMPLVM I.

Familiaritatem secularium habens longiori purgatorio cruciatur.

DVo erant fratres, quorum vnus erat nouitius, alter prædicator erat antiquus, qui in conuentu Coloniensi eodem die defuncti sunt. Tertia vero die post hoc nouitius apparuit infirmario gaudens (vt ipse retulit) dicens quod propter feruorem conuersionis quem habuit, ita citò purgatus erat. Post mensem autem dictus prædicator eidem infirmario apparuit pulcherrimum monile habens in pectore, & multos lapides preciosos in veste & auream coronã in capite. Cumq; frater quæreret ab eo, cur nouitius tam citò, & hic tã tardè purgatus fuerit, & quid illa insignia figurabant: respondit: Ego propter familiaritates secularium, & verba solatij diutius in purgatorio fui, sed maiorẽ gloriam sum adeptus. Monile significat rectam intentionem in Deum, Lapides preciosi animas, quas conuerti. Corona ineffabilem gloriam, quam sum adeptus. (ex vitis fratrum prædicatorum eodem lib. parte 5. cap. 5.

FOEMINA.

EXEMPLVM I.

Fœminarum consortium repellens presbyter quidam sanctorum Petri & Pauli meruit visitatione moriturus ad cœlestia regna vocari.

IN eadem prouincia Nursiæ presbyter quidam commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinis accepti presbyteram suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere nunuquam sinebat, eamque sibimet appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi familiaritatis communionem funditus absciderat. Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam vt semper ab illicitis longè sint, à se plerùmque licita abscindunt. Vnde idem vir ne aliquã per eam vnquam incurreret culpam, sibi etiam ministrari per illam recusabat necessaria. Hic ergò venerabilis presbyter cùm longam vitæ impleßet ætatem, anno quadragesimo ordinationis suæ inardescente grauiter febre correptus ad extrema deductus est. Sed cùm eum presbytera sua conspiceret, solutis iam membris quasi in mortem distensum, vtrum ei adhuc vitale speramen ineßet naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens; cui tenuißimus inerat flatus, quanto annisu valuit vt loqui potuißet, inferuescente spiritu collegit vocem atque erupit dicens: Recede à me mulier, adhuc Igniculus viuit, paleam tolle. Illa ergo recedente, crescente virtute corporis cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Benè veniant Domini mei, bene veniant Domini mei, quid ad tantillum seruum vestrum estis dignati conuenire? Venio: gratias ago. Cumque hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui qui illum circumsteterunt, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicens: Nunquid conuenisse hic sanctos Apostolos non videtis? beatum Petrum & Paulum primos Apostolorũ nõ aspicitis? At quos iterum conuersus dicebat: Ecce venio, ecce venio, atque inter hæc verba animam reddidit. Et quæ veraciter SS. Apostolos videret, eos etiam sequendo testatus est. Quod plærumque contingit iustis vt in morte sua sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant, sed dum eorum menti æternorum ciuium

ciuium societas ostenditur, à carnis suæ copulatione] siue doloris & formidinis fatigatione soluantur. (Gregorius Dialogi lib. 4. cap. 11.

EXEMPLVM II.

Luxuria tentatus fortißimè senex omnes digitos manus excußit, & fœminam tantæ tentationis causam mortuam suscitauit.

SOlitarius quidam erat in inferioribus partibus Ægypti. Hic erat nominatißimus, quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce iuxta operationem sathanæ mulier quædã inhonesta audiens de eo, dicebat iuuenibus, quid vultis mihi dare, & decipio istum solitarium vestrum? Illi autem constituerunt certum quid quod daturi essent ei Quę egressa vespere venit in cellam eius velut errans & cum pulsasset cellam eius, egressus est ille, & videns illam, turbatur est, dicens: Quomodo huc venisti? Illa autem quasi plorans dicebat: Errando huc veni Qui cùm miseratione viscerum moueretur, introduxit eam in atriolum cellulæ suæ, & ipse intrauit interius in cellam, & clausit. Et ecce infœlix illa clamauit, dicens: Abba, feræ comedunt me hic: Ille autem iterum turbatus est, timens etiam iudicium Dei, dicebat: Vnde mihi venit hæc ira? Et aperiens ostium introduxit eam intro Cœpit autem diabolus velut sagittis stimulare cor eius in eam. Qui cùm intellexisset diaboli esse stimulos, dicebat intra semetipsum: Viæ inimici tenebræ sunt, filiorum autem Dei lux est. Et surgens incendit lucernam, & cùm inflam maretur desiderio, dicebat: quoniam qui talia agunt in tormenta vadunt. Proba ergo teipsum ex hoc si potes sustinere ignem æternum: & mitte bat digitum suum in lucernam. Que in cùm incendisset, ardorem non sentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiscentiæ. Et ita faciens vsque mane incendit omnes digitos suos. Illa autem infœlix videns quod faciebat; præ timore velut lapidea facta est. Et venientes mane iuuenes, qui eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier serò? Ille autem dixit: Etiam, ecce vbi dormit. Et intrantes inuenerunt eam mortuam, & dicunt: Abba, mortua est. Tunc ille excutiens palliolum suum quo vtebatur, ostendi eis manus suas, dicens; ecce quid fecit mihi filia ista diaboli; perdidit omnes digitos meos. Et narrans eis quod factum fuerat, dicebat: scriptum est, non red les malum pro malo. Et faciens orationem, suscitauit eam: quæ conuersa castè egit residuum tempus vitæ suæ (Ex lib. doct. patrum Min.

EXEMPLVM III.

Fœminæ familiaritatem non fugiens annosus & pudicus sacerdos, fornicatur.

QVidam clericus à pueritia cælebs & castus, post longũ Theologiæ studium in solemni conuentuali Ecclesia canoniam est adeptus. Animarum zelo ductus, præbendam pro parochiali Ecclesia commutauit. In qua cùm per septennium fructuosè multum & fideliter laborasset, prædicationeq; & exemplo animas lucratus esset Christo, quas diabolus conabatur auferre: accidit vt virgo sexagenaria, quæ cilicium ipsius sacerdotis lauare & mundare solebat, sola sine teste vel socia thalamũ ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res deuenit, vt ambo, sacerdos & mulier antequam separarentur, diu seruato castitatis & virginitatis lilio frustrarentur. Ex qua re mulier in tantum doluit, vt præ nimia amaritudine mortem ac-

celeraret in planctu. Sacerdos vero expertus in cognitam delectationem, in luxuria adhuc, vt credimus, vilissimus perseuerat. (T. Cantip. lib. 2. c. 30. parte 47. De proprietatibus Apum.

EXEMPLVM IV.

Fœminei tactus illecebra monachus irretitus, propriam sororem tentauit constuprare.

VEnit quidam monachus in partibus Ægypti annis quidem iuuenis, sed morum grauitate maturus, pudicus, & cunctis monasterij sui speculum sanctitatis, amator specialis sancti Hieronymi. Hic xij. annis manens in monasterio continuis orationibus vacabat, lectionique scripturarum, amoreque castitatis omnium mulierum abhorrebat aspectus. Huic inuidens diabolus eum grauissimis carnis tentationibus fere tribus mensibus non cessauit molestare, ipse vero se Dei, & gloriosi Hieronymi custodiæ quotidie deuote commendabat. Sic victus diabolus ad callidiora conuertitur. Interea genitoris eius agonizantis causa, vt eundem visitaret, ex monasterio in ciuitatem ad paternam domum venire cōpulsus est. Clamabat enim pater se dolore moriturum, si eius visitatione frustraretur. Ob hoc dolens monachus, & castitatis ferens periculum, volebat magis in monasterio manendo patrem mori, quam conualere extra monasterium recedendo. Sed fratrum inductus precibus, pergit ad patrem. Ad tres dies, itaque ibi remanens tanto tædio afficitur, vt carceri se crederet mancipatum. Post tertium diem cum contigisset eum cum sorore miræ pulchritudinis patris crura refrigerij causa confricare, contigit vt manus sua sororis dexteram attingeret, & mox tam diris libidinis stimulis in eam cor eius inflammauit, vt nisi verecundia obstitisset, penè eam statim ad illicitum actum prostrauisset, sicque euenit egredienti quod timebat. Interim ardore libidinis inflammatus, nil aliud quam sororis faciem, ea scelus ignorante, improbis oculorum visibus conspicere, aut cogitare laborabat monasterij, & eius disciplinæ iam totus oblitus. Sanatur interim pater, sed monachus occasionibus coloratis retardat de die in diem ad monasterium remeare. Manente eo in paterna domo iam tribus mensibus, tam monachi, quam pater subitam in eo non sufficiunt mutationem admirari. Ad monasterium tandem cum duobus pro se missis monachis reuertitur illud referens tædium redeundo quod prius detulerat exeundo. Cœpit igitur iam in monasterio corpus regere, cor verò non recedit à sorore: Hoc sibi studium scripturarum, hoc contemplatio diuinorū, vt peccatorum inueniat modum explendorum. Obliuiscitur in toto misericordiam diuinam exorare. Cogitanti itaque, quomodo posset affectum affectui mancipare, diabolus actor sceleris, statim hoc fatuum fatuo immittit consilium, vt in nocte dormientibus cunctis, mutato habitu monachali in laicalem fugiat clam ad domum patris, lateatque sub thoro sororis, donec ea dormiente in eam irruat libidinem completurus. Placet stulto consilium, iamque studet opere adimplere. Nocte sequēti ferens claues currit, vt monasterij fores referet, sed errans tota nocte eas non inuenit, mirante eo donec aurora veniente ad cellam reuerti compellitur. Miratur factum per diem, cogitatque sequenti nocte, quod iam non poterat cōplere. Sequēti nocte propositū vt prius implere nō potuit, ac per vnum ferè mēsem quotidie hoc eidē euenit, glorioso eū Hieronymo semper impediēte. Habebat enim in cella eiusdē imaginem, cui antiqua cō suetudine ductus, per diē sæpe adhuc genua flectens se eidem pluries cōmendabat. Post mensem apparuit idē gloriosus

riosus Hieronymus cuidam sancto illius monasterij monacho, ei quæ per eum fiebant innotescens, mandauitque vt ei diceret, quod propter impēsam ei reuerentiā hucusq; ostium diu quæsitū inuenire non posset, sed tamē nisi citò resipisceret, & sese de ipsius custodia remoueret, & sic disparuit. Mane autē facto cùm hæc monachus alteri diceret, iurat falsum esse, & sibi hęc propter cerebri vacuitatē, somnia euenisse. Tacet monachus, & recedit. Hic verò gaudēs proponit nullā amplius Hieronymo reuerentiam exhibere, vt sic posset quod diu optarat adipisci. Subtracto igitur Hieronymo honore consueto, & per consequēns sibi custodia solita, sicut voluit, sic effecit. Fugiensque de cœnobio mutato habitu per totū diē domū paternā occultè quærit intrare, intransque serò tamdiu latuit sub lecto sororis, quousque æstimaret eam obdormire. Tunc exuens se nudū sese ad sororis nudum latus applicauit. Ad hæc soror somno rupto euigilans, & virū iuxta se sentiens, diris clamoribus ad se omnes pariter euocauit. Currunt ad puellæ thalamū cuncti cum lumine, & in lecto inueniunt hunc iacentē. Mirantur parentes & stupent, cęteri etiam condolent. Interrogat à filio pater, tanti causam discriminis. Ille causam, & reatum tacitus confitetur. Voluit.n. eum adhuc defendens Hieronymus hanc suam stultitiam experiri, vt in posterū astutior, & humilior ad cauēdum redderetur. Cernens itaq; monachus sic se à diabolo illusū, cōfusum, atq; iam in scelere captiuatū, protinꝰ suffragijs gloriosi Hieronymi (cui sēper deuotus extiterat) suā culpā recognoscens in seipsum redijt, & de eadē paterna domo egressus sine mora lugens, ac dolēs ad pœnitentiæ fontem properauit. Deinde in suo monasterio receptus, per duos annos in tanta se pœnitentia afflixit, vt foret cor hominis insufficiens cogitare, & completo annorum duorum spatio, ex hoc sæculo feliciter migrauit. (litera H. Ex Epistola Cyrilli ad Augustinum.

EXEMPLVM V.

Virgo quædam pudicißima vsque adeo virorum aspectus vitabat, vt etiam à sancto Martino videri noluerit.

ILlud verò Sulpici meminisse te credo quo affectu nobis, cùm & tu coram adesses illam virginē sanctus Martinus prædicaret, quæ ita se penitus ab omnium virorū oculis remouisset, vt ne ipsum quidem ad se Martinum cùm eam ille officij causa visitare vellet, admiserit. Nam cùm prope agellum illius præteriret (in quo se ante complures annos pudica cohibebat (audita fide illius atq; virtute diuertit, vt tam illustris meriti puellā religioso officio Episcopꝰ honoraret. Nos consequentes gauisurā illā virginē putabamus, siquidē hoc in testimonium virtutis suæ habiturā, ad quam tanti nominis sacerdos deposito propositi rigore venisset. Verùm ipsa fortissimi vincula propositi, ne Martini quidē cōtēplatione laxauit. Ita vir beatus accepta per illā fœminā excusatione laudabili, ab illius foribus quæ videndam se, salutandamq; nō dederat lætus abscessit. O virginem gloriosam, quæ ne à Martino quidem passa est se videri? O Martinū beatū qui illā repulsam non ad contumeliā suā duxit, sed magnificans illius cum executione virtutem, inusitatum in his dūtaxat regionibus gaudebat exemplū. Ergò cùm haud longè ab illa villula nos manere nox imminēs coegisset, xenium beato viro eadem illa virgo transmisit, fecitq; Martinus quod antea non fecerat, nullius enim ille vnquam xeniū, nullius munus accepit, nihil ex his quæ virgo venerabilis miserat refutauit, dicens benedictionem illius à sacerdote minimè respuendam quæ esset multis sacerdotibus præparanda. Audiant quæso virgines istud exemplum vt fores suas (si eas

mali obire voluerint) etiam bonis claudant, & ne ad se improbis liber sit accessus, non vereantur etiam excludere sacerdotes. Totus hoc mundus audiat, videri se à Martino virgo non passa est. (Seuerus Sulpitius dial. 2.cap.19.de gestis S.Martini.)

EXEMPLVM VI.

Virginitatem vouens sanctus Edmundus, virginem Mariam annulo aureo subarrauit, & fœminam se ad fornicationem prouocantem virga percussit, & omnem tentationis impetum ab ea fugauit.

ET cùm idem Edmundus singulis in corde virtutibus gratum paraset hospitium, castitatem singulariter habere studuit, sciens quod incorruptio Deo proximum esse facit, carnem suam nulla vnquam polluit immunditia, sed in ea permansit vsq; ad obitũ virginitatis incorrupta. Nã de consilio cuiusdam sacerdotis perpetuam virginitatẽ coram beatæ virginis vouens imagine, eidem se virgini velut Domino commendauit, & copulauit perenniter, velut sponsæ, atq; in signum irrefragabilis fœderis eam annulo suo subarrauit nouo more. Annulo (inquam) quem ad hoc fecit digitum ipsius imaginis insigniuit. Et vt eidem Dominæ amicæ suæ charissimæ iugiter impenderet salutationis obsequium, in eodem annulo literaliter insculptum est illud Aue Angelicũ. Ex tunc ergo sicut ipse confessus est, in obitu quotiens eiusdem clementissimæ virginis presidium inuocauit, in ipsa tentatione prouentũ, in persecutione solatium, in tribulatione remedium, in dolore gaudium sibi celeriter impetrauit. Vt autẽ eadẽ sponsa sua fœderis inter eos initi recordaretur. Et sponsum dignaretur agnoscere (qui eam in sua desponsarat imagine) in annulo cũ quo post mortem more pontificali extitit sepultus, inuentum fuit insculptum cunctis videntibus, atque mirantibus istud auẽ, ac per hoc in manu pontificis, atque indigito imaginis præcipuũ prælucet testimonium, per quod enudatius apparet gestæ rei veritas, & exemplum. At hostis antiquus quo magis eum videt in virtute proficere, eò magis agitatus inuidia pectoris eius pacẽ studuit perturbare. Vnde quandã puellam hospitæ suæ filiam in eius excitauit excidium, vt impudicos oculos in eum iaciens, eius commouere tentaret animum, signis, ac nutibus, ac suspirijs quasi dicens tacite, dormi mecum. Sed cum per talia nihil proficeret, apertis cum eo verbis cœpit agere, & multis modis ad amplexus illicitos prouocare. Quam ille vt pestẽ fugiens, sæpius corripuit, sed illa nec à virulento proposito (quod mente conceperat) se retraxit. Illa velut altera Ægyptia pro illicitis institit, ille velut alter Ioseph, illicita recusauit. Tandem de illius importunitate pertæsus quid super hoc esset agendum melius mente contulit, & habito secum consilio puellæ tempus assignat veniendi ad locum quo vacare studio consueuit. Illa sperans voti se compotem fieri assignato tempore audacter venit, quam ingressam, & quibusdam superioribus vestibus ad eius præceptum spoliatam arripuit, virgisque flexibilibus quas ad hoc aptauerat in dorso peroptimè flagellauit, vt sic cui colligata erat in corde, stultitia ipsam disciplinæ dissolueret dura virga. Fugit illa quem dudum fuerat insecuta, & vexatio intellectum dedit auditui, & gratiã apposuit, ita quod ipsa puella (vt asseruit) huiusmodi tentationẽ nunquam postea taliter tolerauit. Sicque dum restitit persequenti diabolo, ipse diabolus à puella recessit ocyùs, & ab ipso. (Ex vita S.Edmundi lib.31.cap. 70.& 71.

EXEMPLVM VII.

Fœminæ familiaritate deceptus Genebandus post acceptatam continentiam cum propria vxore iā in sororē mutata peccauit.

LEgitur in vita sancti Remigij quod Genebandum nobilem atque eruditum, qui relicta vxore scilicet nepte sancti Remigij, vitam religiosam expetierat. Lauduni episcopum ordinauit. Qui Genebandus plus quam necesse fuit de contacta vita, & gradus sublimitate confidens incaute vxorem suam quam relinquens mutauerat in sororem, quasi pro instructione salutari frequentius se visitare permisit. Vnde factum est, vt cor virile blanda colloquia mulieris mollirent, & tandem opus iam sibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo cōcepum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit ne suspecta mulier haberetur, cępit vt antea domum episcopi frequētare. Sicque factum est vt tecta hominibus culpa, occasio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mādat Episcopo se fœminam peperisse. Tunc ille in se reuersus amarissime defleuit commissum. Et mittens ad sanctum Remigium rogauit vt Laudunum quantocyus veniret, quo cum peruenisset Genebandus ei cum multis lachrymis ordinem nefandæ rei confessus est, & pęnitentiam sibi debitam imponi postulauit. Audiens autem Remigius lamentabilem historiam eidem collachrymatus est. Et facta mansiuncula in modum sepulchri iuxta ecclesiam sancti Iuliani Genebandum in ea reclusit. Parochiam autem illius cū sua simul per annos quatuor gubernauit, & vnam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebrauit. septimo autem anno reclusionis cum idem Genebandus in vigilia cœnæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad se dicens: Exauditæ sunt orationes patris tui Remigij, suscepit Deus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum, surge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis se iactans in limine dixit. Etiamsi ipse Dominus meus Iesus Christus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar nisi venerit qui me in eius nomine in hac reclusione constituit. Et statim discedens Angelus Domini hæc eadē sancto Remigio Remis constituto in visione narrauit: iubet vt quātocyus Laudunū peteret, & Genebandū episcopali sedi restitueret. Moxq; sāctus Remigius nihil dubitās Laudunū petijt: & in limine aperto ostio saluo tamē sigillo, & reserata sera Genebādū iacētē reperit quē cōfestim eleuās, sedi & officio episcopali restituit, & ita Remis cum gaudio repedauit. Genebādus aūt in sāctitate & iustitia, postea oēs dies vitæ suæ peregit, Dei gratia prædicās cūctis quanta sibi fecerit Dominus. (Hincmarus apud Surium in vita S. Remigij.

EXEMPLVM VIII.

Fœminæ formam diabolus induit, & Episcopum beato Andreæ deuotum ad lapsum præcipitare conatur, sed auxilio patroni sui in peregrini specie apparentis Episcopus liberatur.

EPiscopus quidam religiosam vitā agens beatum Andream, inter cæteros & supra sanctos cæteros in veneratione habebat, ita quod in cunctis suis operibus hunc semper titulū præponebat, ad honorēDei & beti Andreæ. Inuidens igitur viro sancto hostis antiquus ad eum despiciēdū tota calliditate se contulit, seque in formam pulcherrimę mulieris trāsformauit. Venit igitur ad Palatiū Episcopi, asserens se velle confiteri eidē. Mādat Episcopus vt suo pęnitētia-

rio cõfiteantur, cui plenitudinẽ tradiderat posteritatis. Renũciat illa, quod nulli hominum nisi sibi secreta suæ conscientiæ reuelabit. Sicque victus Episcopus eam ad se venire præcepit. Cui illa: Obsecro Domine miserere mei. Ego enim in annis puellaribus (vt cernitis) constituta, & à pueritia delicate enutrita, nec non & regia stirpe progenita, huc in peregrino habitu sola veni. Nam pater meus rex vtique valde potens cuidam magno principi me volebat in coniugiũ sociare. Cui respondi, quod omnem thorũ abominarer maritalem, quia virginitatem meam Christo dedicaui in perpetuum, & ideo nunquam possem in carnalem copulam consentire. Denique sic arctata, quod oportebat me aut eius voluntati durissimæ obedire, aut certè diuersa subire supplicia, latenter fugam inij magis eligens exulare, quam sponso meo fidem infringere. Audiens vero vestræ sanctitatis præconium, sub alas vestræ protectionis confugi, sperans me apud vos reperire locum quietis, vbi possim contemplationis carpere secreta silentia, præsentisque vitæ vitare naufragia, & perturbationes mundi perstrepentis fugere. Admirans in ea Episcopus nobilitatem generis, pulchritudinẽ corporis, tam immensum feruorem, & tantæ eloquentiæ venustatem, placida & benigna voce respondit. Esto secura ô filia; nec formides, quia ille ob cuius amorem te, & tuos, & tua tam viriliter contempsisti, tibi ob hoc, & in præsenti cumulum gratiæ & in futuro plenitudinem gloriæ largietur. Sed & ego seruus me & mea tibi offero, eligasq; tibi placuerit mansionẽ, volo aũt vt mecum hodie prãdere debeas. Cui illa: Noli, inquit, pater, noli de hac re me rogare, ne forte ex hoc aliqua suspitionis causa proueniat, & nitor famæ vestræ denigrationẽ aliquã patiatur. Ad quã Episcopus dixit: Plures erimus, & non soli, & ideo nullus malæ suspitionis scrupulus in aliquo poterit generari. Venientes itaque ad mensam, Episcopus & illa ex oppsito consederũt, cæteris residẽtibus hinc & inde: Intendit in eam Episcopus crebro. eiusq; faciem intueri non desinit, & pulchritudinem admirari. Sicq; dum oculus figitur, animus sauciatur, & dum eius faciem non desinit intueri, antiquis hostis cor eius graui iaculo vulnerauit. Perpendit ipse diabolus hoc & pulchritudinẽ suam cœpit magis ac magis augere. Iamque Episcopus proximus erat consensui vt eam de illicito opere attentaret, quãdo possibilitas se offerret. Tũc subito quidam peregrinus venit ad ostium crebris ictibus, & magnis clamoribus sibi postulans aperiri. Cumq; sibi aperire nollent, & ille clamoribus & ictibus nimis eis fieret importunus, interrogat Episcopus mulierem si ingressum illius hominis acceptaret. Cui illa dixit: Proponatur sibi aliqua quæstio satis grauis, quam si enodare sciuerit admittatur. Si autem nescierit, tanquam inscius & indignus Episcopi præsentia repellatur. Fauent omnes eius sententiæ, & quis sufficiens esset hanc quæstionẽ proponere sciscitantur. Cumque nullus sufficiens inuenitur, Episcopus dixit: Quis nostrum ad hoc sufficiens est quam vos, ô Domina quæ cæteros nos & eloquẽtia præceditis, & sapientia plus nobis omnibus rutilatis? Vos ergo hãc proponite quæstionem. Tunc illa dixit: Interrogetur quod est maius miraculum, quod Deus vnquam in parua re fecerit. Interrogatus de hoc peregrinus per nuncium, dixit: Diuersitas & excellentia facierum. Inter tot enim homines qui fuerunt ab initio mundi, & vsque ad finem futuri sunt, duo reperiri non possent, quorum facies per omnia similes essent. In ipsa quoque tam minima facie Deus omnipotens omnes sensus corporis collocauit. Audientes omnes eius responsionem, admirantes dixerunt: Vera & optima est solutio quæstionis. Tunc mulier

mulier ait: Prçponatur ei quæstio secūda grauior, in qua melius possimus eius sapientiam experiri. Quæratur ab ea vbi terra sit altior omni cœlo. Percontatus de hoc peregrinus respōdit: in cœlo empireo vbi residet corpus Christi quod est altius omni cœlo, est de nostra carne formatum, porro caro nostra quædam terrea substantia est. Cum igitur corpus Christi super omnes cœlos sit, & de nostra carne originem duxerit, caro autem nostra de terra sit condita, cōstat, quod vbi corpus Christi residet, ibi proculdubiò terra altior cœlo manet. Refert nuncius quid respondeat peregrinus. Et ecce omnes responsionem eius mirabiliter approbant, & magnificè eius sapientiam laudant. Tunc iterum illa dixit: Fiat ei tertia quæstio grauissima & occulta & ad soluendum difficilis, & obscura, vt sic eius sapientia tertiò comprobetur, & dignus sit quod ad mensamEpiscopi meritò admittatur. Quæratur igitur sic ab eo. Quantum spatij sit à terra vsque ad cœlum. Requisitus de hoc peregrinus nuncio dixit: Vade ad eum qui te misit ad me, & de hoc eum diligentius percontare, ipse enim melius me nouit hoc, & ideò tibi de hoc melius respōdebit, nam ipse illud spatium mensurauit, quando de cœlo in abyssum cecidit, ego autem nunquam de cœlo cecidi, & ideo nunquam illud spatium mensuraui. Non est enim mulier, sed diabolus qui se posuit in similitudinem mulieris. Audiens hæc nuncius vehementer expauit, & ea quæ audierat coram omnibus recitauit. Mirantibus itaque omnibus & stupentibus, antiquus hostis de medio eorum euanuit. Episcopus autem rediens ad se, amarè redarguit semetipsum, & de perpetrata culpa veniam lamentabiliter præcabatur. Misitque nuncium vt introduceretur peregrinus, sed nequaquam amplius inuenitur. Episcopus verò tunc populum conuocauit, & ei euidenter exposuit ordinem gestæ rei, præcepitque vt omnes ieiunijs & orationibus insisterent, si fortè Dominus alicui reuelare dignaretur, quisnam ille peregrinus fuerit, qui eum à tanto periculo liberauit. Reuelatum est illa nocte Episcopo, quod beatus Andræas fuerit, qui pro liberalitate Episcopi se posuerit in habitu peregrini. cœpit igitur Episcopus in deuotione beati Andreæ magis crescere, & eum exinde in reuerentia plus habere. (Iacobus de Voragine, Archiepiscopus Genuensis in vita S. Andreæ. Thomas de Cantiprato lib. 2. Apum cap. 53. n. 5. habet aliquid simile de S. Bartholomæo.

EXEMPLVM IX.

Fœminarum aspectus sanctus Karilelphus quanta sollicitudine vitauerit.

Legitur in vita Karilelphi quod regina Altrogodis Domini deuotione nobilissima, viri Dei vitæ qualitatem audiens, cibi scilicet parsimoniam, & noctium insomnitatem, vestium quoque vilitatem. Erat enim ei consuetudo cinere, & cilicio corpus obuoluere, & quando summa exigebat lassitudo quieti indulgere nudæ humo corpus substernere, misit ad eū apparitores desiderans eius præsentia perfrui, & animam suam Deo commendare per eius interuentionem. Quia si, inquit, precibus meis annuerit omnia fisci illius (in cuius parte residet) prędia, ei tribuam. Quibus auditis vir sanctus parumper deliberans, cogitabat. Vnde talia reginę, vt tantopere me videre desideret diutius sudoribus incultum, ieiuniorum squalore horridum, rurali exercitio rusticum? Noui certè, noui virulentam veterni hostis calliditatem, quia in paradisi amœnitate per fœminæ imbecillitatem fregit viri vigorem. Ideoque æquum est mihi cauere muliebrem aspectum, ne capiar laqueis inimici,

ego incolens squalida eremi loca. Ite, inquit, ô primi iuuenum, & dominæ vestræ hæc verba referre: Si quid præualuero pro ea exorabo, certum tamē habeat quamdiu in corpore superfuero, faciem me mulieris nequaquam visurum, neque hoc cœnobiolū, quod Domino præcipiente constrɛuxi, ingressui mulieris vnquam patebit. Neque enim decet nos, qui de Christi sumus familia, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro capessenda terra inimico humani generis animā nostram prostituere. Ideoque animū suum ab hac intentione submoueat, & fisci sui partem cui libuerit attribuat. Quę consuetudo in eodem monasterio Domino fauente hactenus manet inconuulsa. (Vincent. in Specul. hist. lib. 21. cap. 44. Vide etiam tit. Carnis tentatio. Tit. Crucis signum exemplo 2. Et tit. Angelus exemplo 9.

FESTI VENER. SACRAMENTI INSTITVTIO.

Ioannes Diestemius Blærus, Prior S. Iacobi Leodiensis, venerabili Petro Dorlando, Diui Carthusiensis ordinis Professori,

Salutem in Christo multam optat.

COllegiata Ecclesia iussu B. Martini per Heraclium Leodiēsem Præsulē, Leodiji in monte publico fabricata est. Siquidem idem Pręsul morbo lupino laborans, vbi omnē medicinā aduersari sibi aduertit, ad sepulchrum D. Martini Turonensis se contulit. Vbi cum aliquandiu orationi vacasset vidit noctu, cantantibus matutinas clericis, venire ad se duos venerandi habitus Episcopos, ex quibus vnus Martinus cōsorti suo Brictio sic locutus perhibetur. Dignum mihi videtur frater, vt huic cōfratri nostro, qui hic nostra præsidia deuotus implorat miserationis affectum impendamus. Quo approbante Martinus propius accedens Heraclio pontifici dixit: Surge frater, sanus, & pete à Capitulo te hic in Canonicum recipi, & pergens ad propriam cathedram, ædifica Ecclesiam in nomine meo, quam huic Ecclesiæ confraternitatis vinculo sociabis. Itaq; hæ duæ Ecclesiæ vsq; hodie sorores sese appellant; ita vt si Canonicus vnius Ecclesiæ ad Ecclesiā sororē venire voluerit, mox quotidianā prębēdę distributionē recipere poterit. Igitur vt ad principale propositū veniamus, noueris, mi Petre, quòd in hac Ecclesia B. Martini Leodiensis per totā octauam festi V. Sacramenti singularis fit iubilus, per canoras chori voces, & per clangentes turris campanas eò quòd festum hoc in ea initium habuisse dicatur. Nam insigne in ea sepulchrū cuiusdam sanctimonialis, quę quondam solitariam vitam ibidē duxisse dicitur, monstratur, cuius meritis, & instantia festum hoc creditur esse promotum. Cumque per multos annos super his curiosius veritatē nosse cupiens, laborasse, & nihil certi à quoquā discere potuissem, aliquantis dicentibus hoc festum initium habuisse in monasterio Montis Cornelij aliquantis asseuerantibus habuisse originē in vrbe veteri, apposui animum ad inuestigandum per lectionē pluri-

plurium voluminum, ex quibus præsentem tractatum compilaui, quem vbi ad plenum correxeris, correctum ad me remitte precor, quatenus ex tūc liberius in publicum vadat, qui hactenus apud me incarceratus fuit. Vale.

Petrus Dorlandus Carthusiensis, venerabili Patri, D. Ioanni Diestemio Blæro, Priori ad S. Iacobum in Leodio S. P. D.

Libellum de institutione festi Venerabilis Sacramēti, quem scitè, & ornate, sub Ecclesiastico stilo edidisti tibi remitto. Dignus est profecto quem plures videant: est enim adeo temperatus, vt & illum indocti non fastidiant; neque abijciant sapientes. Nihil in eo mutaui. quia ferè nihil mutandum aspicere in eo potui. Mitto altercationem inter te, & Seruatium vtilem quidem; sed & iucundam in qua inferiores partes tibi dedi, vt tu ipse postulasti; sed ita temperanter id egi, vt & tu non mediocriter rideas, & ipse magnificè glorietur. Prælucet enim in hoc dialogo non minùs tua sapientia dum quæris, quàm illius circumspectio, dū respondet. Quia, vt dicit Origenes, ex vno eodemque fonte sapientiæ profluit, & prudenter quærere & gnauiter respondere. Salutabis mihi Dominū ipsum Seruatium, & dices ei, vt in reliquum bono sit animo: Nam quoties tu illum sagittis voles configere, ego pro eo scutum obijciam. Dominus Iesus felicem te constituat opto mitissime parens. Tu mihi quæso ocyùs rescribito, diù est quod litteras tuas non viderim.

TRA-

TRACTATVS, SIVE

HISTORIA DE REVELATIONE INSTITVTIONIS FESTI VENERABILIS SACRAMENTI, X. CONSTANS ARTICVLIS, AVTORE REVERENDO P. IOANNE DIESTEMIO BLÆRO PRIORE S. IAcobi Leodiensis, quæ reuelatio facta est S. Iulianæ de monte Cornelij prope Leodium Ordinis Cisterciensis, & Euæ Sanctimoniali reclusæ Leodij in monte S. Martini, & Isabellæ Beghuinæ Hoij quod est oppidum Prouinciæ Leodiensis anno 1230. sub Gregorio 9. & Friderico 2. Imperatore.

ARTICVLVS PRIMVS.

CIRCA annum Domini millesimum ducētesimum tricesimū in Episcopatu Leodiensi, iuxta ciuitatem Leodij in hospitali leprosorum, quod vulgariter vsque hodie, locus Cornelij montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Iuliana. Hæc ab ineunte ætate ibidem nutrita gradatim ad virtutum, ac etiam scientiarum culmen per Dei gratiam ascendit. De cuius virginis humilitate, obedientia, deuotione atq; orationum instantia, multi libri scripti sunt, in quibus inuenitur crebrò in cœlum per mentis excessum fuisse rapta, atq; spiritu prophetico euidētissimè claruisse. adeo vt proximorū cogitationes, atque cordium intentiones proderet. Hæc luctabatur cum diabolo, loquebatur cum Apostolis, fulgebat miraculis. Itaque cum hæc sancta virgo à primis infantiæ annis semper sese orationi manciparet, crebrò vidit, & quasi semper suo aspectui inter orandum ingeri mirabile signum, scilicet lunam quasi in suo splendore, cum aliquanta tamen sui orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, & etiam timebat, nesciens quid hoc significaret. Vnde nitebatur totis viribus præfatum signū amouere, nec valuit. Tandem cùm nulla sua vel aliorum fidelium precibus amouere posset, cœpit cogitare ne forte mysterium aliquod in præfato signo lateret. Tum didicit diuino responso significari in luna præsentē Ecclesiam, & in eius fractione defectum vnius solemnitatis, quam Deus volu

Voluit in Ecclesia celebrari, ad augmentum sacræ fidei. Accepit proinde præceptum cœlitus, vt hanc solemnitatem inchoaret, & celebrandam mūdo nuntiaret. Illa verò ad hæc obstupescens sese non posse respondit. Verum quotiescunque orationi vacabat admonebatur à Domino, vt præceptū iniunctum perficeret, quam ad hoc præ mortalibus cunctis Deus præelegisset. Sed illa paruitatis suæ conscia, quæ in humilitatis fundamento mētis gressum fixerat, dixit: Domine dimitte me, & rem hanc arduam clericis committe. Et respondit Dominus: per te omnimodis oportet inchoari, ac deinceps per personas humiles promoueri. Instabat ergo humilis Iuliana continuis ad Deum precibus, vt aliam personā ad hoc opus eligeret, & vice quadam audiuit sibi cœlitus pro responso dici: Confiteor tibi Pater cœli, & terræ, qui abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. At illa nec sic acquiescens respondit. Excita Domine temetipsum, excita, & viros eruditos, & me minimam in pace dimitte. Et facta est rursum vox ad eam dicens: Immisit in os meum canticum nouum, carmē Deo nostro. Iustitiam tuam abscondi, veritatem tuam, & salutare tuum. Non abscondisti misericordiam tuam, & veritatē tuam, à consilio multo.

ARTICVLVS II.

Igitur Iuliana Christi virgo humilis à tempore prædictæ visionis per cursum annorum viginti precibus, & gemitibus inennarrabilibus institit apud Deum, quatenus alteri personæ præfatum negotium cœli conditor commiteret. Verùm quantùm ipsa plus se tanto negotio indignam asserebat, eo magis humilitatis amator hanc digniorem iudicauit. Acquiescens igitur tandem virgo sancta, totum ordinem præfatæ legationis Domino Ioanni de Lausenna Canonico S. Martini Leodiensis, quem pro suæ sanctitatis excellentia, plurimum diligebat, patefecit. Et rogauit, vt de his omnibus sermonem haberet cum his qui clauem scientiæ in Dei Ecclesia tenerent. Obtemperat ille, & cuncta proponit Domino Iacobo de Trecis tunc Archidiacono Ecclesiæ Leodiēsis, viro fideli, & docto, qui pro eruditionis & vitæ præeminentia postmodum supra multa constitui meruit. Siquidem postea factus est Episcopus Verdunensis, dehinc patriarcha Hierosolymitanus, demum vniuersalis Ecclesiæ Pontifex electus, dictus est Vrbanus 4. Proposuit etiam præfatus Ioānes duobus magnis luminaribus, quæ tum Leodij, vita & scientia præfulgebant mortalibus cunctis; scilicet Domino Hugoni Prouinciali ordinis Prædicatorum, posteà Cardinali, & Domino Guyardo Cameracensi Præsuli. Proposuit insuper Cancellario Parisiensi, lectoribusque Prædicatorum, & multis alijs personis, scientia & vita clara præfulgidis. Qui omnes auditis, intellectis, & diligenter examinatis præfatis reuelationibus, vno spiritu pronunciarunt, efficacem rationem in lege diuina inueniri nō posse, quare præfata festiuitas fieri nō deberet. Insuper, & dignissimum fore, & ad Dei honorē cedere, & ad profectum, gratiamq; electorum asserebant, si memoriam institutionis tanti Sacramenti solemniùs, ac specialiùs singulis annis mater Ecclesia celebraret. Quorum sententiæ concordiā cùm Christi virgo cognouisset, gratias egit Deo, quòd voluntatis suæ responsum in tantarum personarum ore posuisset.

ARTICVLVS III.

Verùm cum ancilla Christi multo affectu desideraret, vt quæuis alia persona nomen haberet nouæ solemnitatis instituendæ, personamq; habere cuperet, cum qua super his crebro cōferret,

ferret, & ea quæ ei cœlitus pandebantur, & ex quadam abundantia cœlari non poterant, audiuit per celebrem famam Beghuinæ cuiusdam Isabellæ nomine, Hoij commorantis, quam ad perfectionis culmen pius Dominus per multas tribulationes, & flagella prouexit. Quapropter Christi virgo Iuliana hanc in sororem montis Cornelij recipi procurauit. Quam vbi cognouit in multis diuinitus illuminatam, tentare voluit, an quid arcani cœlestis de institutione nouæ solemnitatis agnouisset, & didicit quod ea de re Isabella cognosceret nihil. Mox ergo Isabella perpendit quòd virgo Iuliana propter hoc multùm angustiaretur, ideoq; toto illo anno deuotis apud Deum precibus institit, vt in hoc intelligentiæ suæ oculos luminis creatos aperiret. Quo temporis spatio euoluto contigit Isabellã adire consecratam Deo virginem, Euam reclusam Ecclesiæ S. Martini in Leodio, & intrans Ecclesiam primum ante crucifixum se prostrauit, vbi mox in spiritu rapta docetur cœlitus, quòd hæc specialis diuinæ Eucharistiæ festiuitas semper fuerat in secreto summæ Trinitatis, quodq; iam tempus aduenerat, quo hominibus in quos fines sæculorum deuenerant, palam declarari deberet. Videbat enim in mentis excessu omnium cœlestium ordinum exercitus cernuis Domino precibus supplicantes, vt nunc tandem, ad cõfirmandam Ecclesiæ militantis fidẽ, periclitanti mundo hanc festiuitatẽ patefacere festinaret. Hac beatifica visione Domina Isabella, in tantùm profecit, vt ex abundantia spiritualis ebrietatis diceret se laboraturã pro hac solẽnitate instituenda, etiãsi mũdus obsisteret vniuersus. Audiuit hoc Iuliana virgo, & exultauit in spiritu, quod & alia testis diuinæ reuelationis, pro noua solemnitate instituẽda, inuenta esset. Et factum est, vt deinceps hæ duæ sanctæ mulieres audentius, & familiarius super hac noua solemnitate instituenda ad inuicem sæpe conferrent.

ARTICVLVS IIII.

Post hæc virgo Iuliana cupiẽs componi officium de ipsa solemnitate, cùm non haberet ad manum viros multa scientia præditos, à quibus id agi deposceret, elegit humilem suæ domus clericum, parum literatum, & vt hoc opus aggrederetur rogauit. Renititur ille valde, quod ętate iuuenis, & in sacrarum litterarum eruditione pusillus esset. Tandem tamen post multum renisum victus authoritate virginis, hac cõditione assensum prębuit: vt quoties ille ad scribendum se daret, illa orationi vacans pro eo Dei clementiam inuocaret. Itaque intra paucos dies totum officium completum est, & tanta suauitate verborum, atque dulcedine cantus resonabat, vt etiam ex lapideis cordibus deuotionẽ extorqueret. Hoc tamen officium à prædicto clerico compositum, & à Iuliana correctum antequam in publicum daretur, præfatis magnis Theologis ad corrigendum exhibitum est, quorum omnium vox vna respõdentium fuit: Opus hoc non abs homine, sed à patre luminum descendisse.

ARTICVLVS V.

Interea diuulgatum est verbum de instituenda noua solemnitate V. Sacramenti per totã Leodiensem diœcesim. Et factum est verbum hoc in ruinã, & resurrectionem multorum, & positum in signum cui contradiceretur, multi siquidem Ecclesiastici viri vehementer, ex aduerso insurrexerunt, & valido conamine eam impedire conati sunt dicentes. Vt quid perditio hæc? Nonne huius sacramenti solemnitas in missarum solemnijs quotidie recensetur? Verùm venerabilis Hugo magnis Theologis nõ impar, ac S. Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis dignissimus, vnius Epi-

stolæ

stolæ propugnaculo omnium aduersantium rationes validè elisit,& tam verbo,quàm scripto palam coram omni populo hanc solemnitatem Deo, atque Ecclesiæ fore vtilem,luculento sermone declarauit. Quibus de causis Reuerendus Pater Dominus Robertus Leodiensis Antistes in generali synodo,solemni edicto decreuit, ipsam solemnitatem per omnes suæ diœceseos Ecclesias, cum proprio officio à clero celebrari,atq; in ea ab omni seruili opere debere feriari. Sed morte præuentus obedientiam subditorum extorquere non potuit: Nam sola B. Martini Canonia hanc iussionem, cæteris omnibus dissimulantibus adimplere curauit. In qua siquidem sancti Martini Ecclesia habitauit in tempore illo quædam sanctimonialis fœmina,nomine Eua,angelicam habens conuersationem , quam prædicta Iuliana per Euāgelium Domino genuerat,propter hoc crebro ad eam veniebat, & de secretis cœlestibus cum ea conferebat.Quæ Eua pro suę vitæ merito tantam apud Canonicos præfatæ sancti Martini Ecclesiæ meruerat gratiam, vt ad eius monitionem solemnitatem nouam de V. Sacramēto primi celebrandam susciperēt, infinitis infinitorum hominum latratibus ritè contemptis.

ARTICVLVS VI.

In diebus illis missus est à latere summi Pontificis ad Alemaniam Dominus Hugo Cardinalis, qui dum in minoribus esset officijs,videlicet Prouincialis Prædicatorum, præfatam solemnitatem iure posse solemnizari dogmatizauerat,post peragratas Alemaniæ Prouincias,etiam Leodium venit. Quo iubente diuulgatum est per totam eam ciuitatem,quod is qui aduenerat Cardinalis apud S. Martinum celebraturus sacra, ac sermonē facturus foret de festo V. Sacramenti. Quo conuenit multitudo magna,& ipse Cardinalis intra missarum solemnia in editiori loco, Apostolico eloquio concionatus ad astantem fidelē populum, de multiplici fructu nouæ solemnitatis,& vt per singulos annos celebraretur instanter admonuit, diligenter instituit,& Apostolica authoritate præcepit. Tum maioris Ecclesię Canonici ad Cardinalis exhortationem,atque præceptum quamdiu ipse Cardinalis in his partibus agebat,prędefatam solemnitatem in sua Ecclesia celebrauerunt. Verùm id non ex deuotione,aut obedientia;sed vel ex simulatione,aut timore, vt exitus probauit,fecerunt. Siquidem vbi Cardinalis sese in Vrbem recepisset , præfati Canonici ipsam solemnitatem fieri prohibuerunt;sed non impunè. Hi enim omnes adeo miserabiliter hac è vita abscripti sunt,vt eorum interitus, laicis verteretur in prouerbium. His tamen non obstantibus S. Martini Ecclesia , à concepta deuotione non recessit, qui nimmo quidam è Canonicis cœlitus inspiratus notabilem annuum cēsum,ex suo patrimonio, pro hac solemnitate , singulis annis perpetuo celebranda ad instar Paschalis festi cum proprio officio , & decenti luminari suæ Ecclesiæ delegauit. Alius autem Canonicus ad extrema vitæ vergens,suæ domus medietatem contulit, ad hoc,vt cum plena octaua prędefata solemnitas,singulis annis ageretur. Prædicta autem Eua quamquam miro modo super deuotione suæ Ecclesiæ in spiritu exultaret, tamē multum angebatur animo, quòd aliæ Ecclesiæ ab hac deuotione se redderent alienas,auersas,atque rebelles. Et vehementer timebat ne fluxu temporis conceptæ solemnitatis memoriam obliuio deleret. Et respondit ei Iuliana; Ne timeas, inquit, Domina Eua, profectò enim hæc solemnitas per omnes Ecclesias ad profectum omnium electorum exaltabitur. Verum humani generis aduersarius conabitur ex aduerso,sed proficiet nihil.

AR-

ARTICVLVS VII.

Ingresso igitur Domino Roberto Leodiensi Præsule, viam vniuersę carnis, beata Iuliana incidit in varias tribulationes, & peregrina obijt in domo Cantoris Fossensis anno 1257. in Aprili. & in monasterio Villariensi sepelitur. Vnde factum est, vt nulla Ecclesia præter Canoniam beati Martini præfatam solemnitatem celebrare curauerit. Verùm quoniam (quemadmodum beata Iuliana dicere sæpe consueuerat) hæc solemnitas fuerat in abscondito consilio summę Trinitatis, placuit Altissimo illis diebus manifestum signum facere, quod ad sui Vicarij, hoc est Apostolicæ sedis Præsulis, & omnium astantium notitiam perueniret. Igitur Sacerdos veniens Bolsenam (quod est oppidum non longe distans ab vrbe veteri, in qua Papa Vrbanus quartus tunc cum Curia residebat) dum celebraret missam, inter verba consecrationis, dubius in fide, vidit carneis oculis hostiam in forma pietatis, & de ea sanguinem fluere in calicem. Quo territus dum conaretur occultare, & cooperire, de corporali apparuit mox forma pietatis in singulis partibus Corporalis, & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere, quod vbi populus comperit, ad vrbem veterem properans summo Pontifici nunciauit mirabilia, & stupenda quæ viderat. Stupente autem Curia per summum Pontificem (qui necdum obliuioni tradiderat, quæ in Leodio approbauerat, dum adhuc apud S. Lambertum resideret) interueniente consilio, & assensu Dominorum Cardinalium deliberatum est, quod festum Corporis Christi per vniuersam Ecclesiam, semel in anno solemniter feria quinta, post octauas Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur, & vocato B. Thoma de Aquino, qui tũ præsens aderat præceptũ fuit, vt officium de tali festo secundum vsum omnium Ecclesiarum cõponeret. Thomas autem diuinarum armarium scripturarum, cuius mentem obedientię, & omnium virtutum decor collustrauerat, præceptum hoc libenter, breuiter, atq; insignissime compleuit. In cuius rei testimonium in foribus Ecclesiæ Bolsenæ depictum est miraculum sacerdotis celebrantis, depictus est beatus Thomas sedens, & scribens tanquam Doctor in cathedra circumstante Curia, huius Sacramenti officium dictans; depictus est etiam crucifixus alloquens S. Thomam coram se super genua adorantem & dicens: Bene de me scripsisti Thoma.

ARTICVLVS VIII.

Dominus verò Vrbanus quartus volens præfatam deliberationem ad effectum perducere, plures decretales desuper confecit, & ad pręsules Ecclesiarum totius orbis destinauit, & recordans sanctæ, diuinæque reuelationis, atque instantiarum sanctarum mulierum, de quibus Leodij multa viderat & audierat, accersitis clericis, qui tum de Leodio ad Curiam venerant, didicit Dominam Euam adhuc apud sanctum Martinum viuere, & cum magno desiderio super instituenda solemnitate Dominum continuis exorare precibus; Iulianam verò diuersis angustijs. & persecutionibus iniquorum hominum Leodium reliquisse, atque in partibus Namurcensibus pereginari. Quapropter Dominus Apostolicus, Dominæ Euæ prędulcem epistolam transmisit, in qua suas preces apud Deum exauditas esse declarat. Est autem exemplar epistolæ Papæ quod sequitur.

Vrbanus Episcopus, seruus seruorũ Dei, dilectæ in Christo filiæ Euæ reclusæ sancti Martini Leodiensis, S. & Apostolicam benedictionem. Scimus, ô filia, quod magno desiderio desiderauit anima tua, vt solemne

ne festum sacratissimi Corporis D. N. Iesu Christi institueretur in Ecclesia Dei à Christi fidelibus perpetuis temporibus celebrandum, & ideo tibi significamus ad gaudium, quod nos ad corroborationem catholicæ fidei dignè duximus, statuimus, vt de tam mirabili sacramento præter quotidianam commemorationem, quam de ipsa Ecclesia facit, specialior, & solēnior memoria celebretur, certum ad hoc designantes diem, videlicet feriam quintam proximam post octauas festi Pentecostes proximè sequentis. Vt in ipsa feria quinta, deuotæ fidelium turmæ, propter hoc ad Ecclesias affectuosè concurrant, sitq; dies illa vniuersis Christicolis noua festiuitate iucunda, & ampla iucunditate festiua, prout in literis nostris Apostolicis, quas per vniuersum orbem super hoc direximus, plenius continetur. Et scias quod nos huiusmodi festum cū omnibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, nec non cum omnibus Archiepiscopis, & Episcopis, cæterisq; Ecclesiarum prælatis tunc apud Apostolicā sedem commorantibus (ad hoc, vt videntibus, & audientibus de tanti festi celebritate salubre præberetur exemplum) duximus celebrandum. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet spiritus tuus in Deo salutari tuo, quia viderunt oculi tui salutare tuum, quod parauimus antē faciem omnium populorum. Lætare insuper quia omnipotens Deus tribuit tibi desiderium cordis tui, & volūtate labiorum tuorum, non fraudauit te cœlestis gratiæ plenitudo. Et quia quaternum in quo totum habetur ipsius festi officium, tibi sub bulla nostra præsentium laborem destinamus, volumus, & Apostolico scripto tibi mandamus, quatenus, quaternū ipsum cum deuotione recipias, & eius copiā personis illā petentibus liberaliter, & libenter exhibeas. Et instes libēter deuotis supplicationibus apud illum qui memoriale tam salutiferū de seipso reliquit in terris, vt nobis tribuat ex alto gratiam commissam nostro regimini Ecclesiam suam regendi vtiliter, ad laudem & gloriam nominis sui, & salubriter gubernandi. Datum apud vrbem veterem sexto idus Septemb. Pontificatus nostri anno quarto: Christi 1264

ARTICVLVS IX.

Verum quanquam Apostolica mādata omnibus Ecclesijs directa fuissent super celebranda noua de V. Sacramento solemnitate, omnes t men Ecclesiæ obedire dissimulauerūt præter Ecclesiam Leodiensem, quæ vbi Apostolū Nunciū cum bullis, decretalibus, officio apportatis honorificè suscepit, tanq̃ deuota filia mox quā celerrimè obediuit, reiecto officio ꝙ virgo Iuliana confici fecerat vtens illo officio, quod Tho. Aquin. confecerat. Itaque ab aduentu pręfatarum bullarum tota & sola Leodiensis diœcesis præfatam solemnitatem singulis celebrauit annis vsq; ad tempora Domini Ioannis Papæ 22. qui floruit anno Domini 13 5. qui oēs constitutiones Clemētis pnblicauit, & ad vniuersalia studia trāsmisit. Et vltra illas ordinationes Vrbani quarti clementinis constitutionibus insertas, nouas indulgentias concessit, atq; processionem ordinauit. Ex tūc igitur & deinceps solemnitas hæc per totius orbis Ecclesias deuotissimè acceptata est ad honorem Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amē.

ARTICVLVS X.

Posset quęrere aliquis. Cùm dicatur in superioribus quòd ante tempus Domini Ioānis Papæ 22. nullibi celebratur de institutione Venerab. Sacramēti festum præterquam in diœcesi Leodiensi quomodo nō saltem in Romana Ecclesia solēnizabatur, cùm id Pa-

pa de

pa de consensu Cardinalium mandasset. Respondetur quod Papa Vrbanus quartus in Pontificatu Apostolico sedit dũtaxat annis tribus, mense vno, diebus septẽ. & epistola missa Dominæ Euæ scripta est anno Pontificatus sui quarto, sexto Idus. Septemb. ac per hoc in fine vitæ eius, & sic eo mortuo, omnis eius iussio mortua cum eo videbatur, cũ executio nulla ante eius obitum facta fuisset. Eodem modo factum fuit in diœcesi Leodiensi, nam quanquã Robertus Leodiẽsiũ Præsul in synodo vniuersali, decreto præcepisset, hoc festum debere ab omnibus subditis suis celebrari, quia tamen morte præuentus fuit antequã festum Pentecostale adueniret nulla Ecclesia præter Canoniam S. Martini obedire curauit. An vero D. Hugo Cardinalis huius festi zelator præcipuus ante Vrbanum vel post obierit, necne, ignotũ nobis esse fatemur. Gaudeat igitur sancta Legia, quæ hoc tã gaudiosum, fructiferum atq; magnificum festum matri Ecclesiæ inuexit: Gaudeat præcipuè Ecclesia S. Martini, quæ tã eximium festum primum orbe contradicente acceptare, celebrare, atq; publicare meruit. Vos quoq; Venerabiles Patres qui illius Ecclesiæ filij esse meruistis honorificate, magnificate, atque diligite Ecclesiam vestram, quã B. Martinus singulariter semper defendit & honorat. Quia sicut ipse inter missarum solemnia cœlesti lumine fulciri meruit, ita suæ Ecclesiæ istud insigne de Venerabili Sacramẽto gaudium, primum suæ, deinde vniuersali Ecclesiæ promeruit. Et vos famulos suos, si tanti Sacramenti mysterium dignè celebrando honorare cũm vitæ sanctimonia studueritis, sydereis apud patrem luminum mansionibus donabit, vt videatis Deum Deorum in Sion per omnia sæcula sæculorum. AMEN.

Sic subscriptum in originali.

Datum anno Domini 1496. in Aprili, in Monasterio sãcti Iacobi Leodiensis.

FESTVM.

EXEMPLVM I.

Festiuis diebus venationibus vacans monstrosam prolem ex vxore suscepit.

FVIT in Theutonia nobilis quidam venationibus in tantum deditus, vt nullo saltem Dominico vel festo die missam audiret, sed semper venationibus intentus esset. Corripiebat autem eum frequenter vxor sua Deo deuota, ille quasi muliebres monitus non curabat. Accidit autem, vt ipsa vxor post multos partus editos imprægnata, puerum pareret abortiuum, habentem caput venatici canis, pendentibus auribus & porrectis. Confusa ergò matre, cùm multis matronis nobilibus quæ astabant, consilium fuit omnium, vt teracitiùs partus obrutus tegeretur. Veniente à venatione marito, quæsiuit quis puer esset quem vxor peperisset. Dissimulãtibus autem omnibus cum pudore, instat miles extracto gladio, vt ei partus ostendatur. Et mox timore compulsa mater, eijci de terra iubet prolem, in triste spectaculum, monstrosam, dicens: Ecce quàm manifesto prodigio insipientiam tuam vindicauit omnipotens, qui nullum honorem diebus sacris, nullam reuerentiam sacramento corporis Christi præbuisti: sed magis ludis venationũ indiscretis temporibus instititisti. Hæc vt vidit nobilis, correxit se, & egit pœnitentiam de commissis. (T. Cantipratensis lib. 2. c. 49. parte 17. de propriet. Apum

EXEMPLVM II.

Festiuos dies dignè celebrãs messor deuotus diuini operis drachmam in segete pendentem inuenit.

IN Theutoniæ partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato conduxerat falcatores. Illis ergo falcantibus in vigilia cuiusdam sancti, vbi tempus vespertinum aduenit, per villas in circuitu compulsabatur. Et mox vnus ad socios falcatores: Desistamus ab opere, quia iam vesperæ pulsantur. Sed cùm illi nollent, imò magis verbis eum confunderent, ipse mox opere derelicto iuit ad vesperas. Tertio autem die ad opus imperfectum cum cæteris rediijt, viditque antecedentibus alijs se solum falcare posterius oportere, & propter hoc ab omnibus est derisus. Patienter tamen ferens risus omnium & cachinnos, vbi manum ad falcem posuit, ante se pendentem in surculo graminis drachmam miræ magnitudinis auream mox inuenit. Curuatus ergo in genibus, cum lachrymis Dominum benedixit. Quo clamante; concurrunt socij, concurrit & miles pratorum Dominus, vidit diuinum miraculum, scripturamque miles literatus in nummo voce patria legens, hæc, vt interpretari potuimus continebat: Manus Dei me compegit, & in donum me redegit pauperi, qui non infregit diem sancto celebrem. Hanc drachmam vxor militis marcha erga pauperem emit, & multis postea in rei gestæ testimonium ostendit. (Ibidem lib. 2. c. 53. part. 9.

EXEMPLVM III.

Festiuitates sanctorum deuotissimè celebrans in festiuitate omnium sanctorum fœlix ad cælestia regna meauit.

FVit quidam frater magnæ deuotionis ad Deum, & sanctos eius, hic tã deuotus erat ad festa Christi, quod quodlibet eius festum habebat sigillatim in charta depictum, & quamdiu quodlibet festum durabat tam diu chartam illius festi depictam (quam in inchoatione festi in pariete cellæ suæ pependerat) pendere dimisit, ante illam sedendo, & deuotè inspiciendo orabat, gemebat, & plorabat. Tam deuotus etiam erat ad festa beatæ virginis, quod quodlibet eius festum aliquibus diebus, ante suspiciendo, dicebat mille Aue Maria. Tam deuotus præcipuè ad festum omnium Sanctorum, quod antea per vnã septimanam ieiunijs, & castigationibus se ad suscipiendum festum ipsum præparabat, & per octo dies ad honorem omnium Sanctorum festum deuotione sedula peragebat. Tam deuotus insuper extitit in suis missis, quod multùm granabatur, si minister vel alia persona staret, vbi faciem eius videre poterat, quia de oculis eius fluebant lachrymæ, quibus genas suas vbertim irrigabat, quod hominibus cœlatum esse cupiebat. Iste verò tam deuotus in sanctos in die omniũ Sanctorum, migrauit ad Dominum. Qui post aliquas septimanas apparuit cuidam deuoto fratri in somnis pulcher, & iocundus indicans se sanctorum collegijs fœliciter sociatum. (Ex vitis Fratrum Eremitarum S. Augustini.

EXEMPLVM IV.

Festiuitatem Natiuitatis Christi cum quanta deuotione sanctus Franciscus in silua Grecij celebrauerit.

REfert Bonauentura in vita sancti Francisci, quia cõtigit anno tertio ante obitum sancti Francisci, vt memoriã Natiuitatis pueri Iesu ad deuotionem excitandam apud castrum Grecij Franciscus disponeret agere cum quanta maiori solemnitate valeret. Ne verò hoc nouitati posset ascribi à summo Pontifice petita & obtenta licentia fecit præparari præsepium, apportari fœnum, bouem & asinum ad locum adduci. Aduocãtur fratres, adueniunt populi, personat silua, voces, & venerabilis illa nox luminibus copiosis & claris, laudibusq; sonoris & consonis resplendens efficitur atque solemnis. Stabat vir Dei coram præsepio pietate repletus, respersus lachrymis, & gaudijs superfusis celebrantur missarum solẽnia super præsepe, leuita Christi Frãcisco euangelium cantante, prædicat deinde populo circumstanti de Natiuitate pauperis Regis, quem cùm nominare vellet puerum de Betheleem præ amoris teneritudine nũcupabat. Miles autem quidam virtuosus, & verax propter Christi amorem seculari relicta militia viro Dei magna fuit familiaritate coniunctus Dominus Ioannes de Grecio. Hic se vidisse asseruit puerulum quendam valdè formosum in illo præsepio dormientẽ, quem beatus Frãciscus ambobus amplexans brachijs excitare videbatur à somno. Hanc quidem deuotam militis visionem non solum videntis sanctitas credibilem facit, sed & dignata veritas comprobat, & miracula subsecuta confirmant. Nam exemplum Christi consideratum à mundo excitatiuum est cordium in fide Christi torpentium, & fœnum præsepij reseruatum à populo mirabiliter sanatiuũ brutorum languentium, & aliarum repulsiuum pestium diuersarum, glorificante Deo per omnia seruum suũ, sanctæq; orationis efficaciam euidentibus miraculorum prodigijs demonstrante. Bonauentura cap. 10. vita. S. Francisci.

EXEMPLVM V.

Festo Natiuitatis die, meritis Incarnationis Christi, dæmonis malitia coercetur.

REfert Vincẽtius Beluacẽsis, quia mos est Cluniacẽsis monast. præ cęteris solemnitatibus Natiuitatem Domini quodam singulari affectu agere, & cantuum melodijs cæreorum accensionibus, quodq; longè præstantiùs est spirituali deuotione multa cum lachrymarum perfusione cum Angelis solemnizare. Hac igitur instante festiuitate fratres more solito se, & sua omnia pręparauerunt. Venerabilis ille pater Hugo, qui adhuc senex superetat capitulum, vbi fratres conuenerant ingressus, hæc ad omnes verba protulit. Noueritis fratres benignum Iesum disposuisse nostris interesse solemnijs. At contra hostem nequam inuidia laborare, vt aliquas tenebrarum suarum nebulas tanto splendori posset immiscere. Frater enim ait quidam, se vtiq; dans intelligi, hac nocte vidi matrem misericordiæ, ipsumq; filium quem præsenti genuit nocte dulcissimo gremio continere, eiq; sanctorum Angelorum multitudinem cum immenso lumine astare. Et cùm in Natiuitate Domini monachi cantando recognoscerẽt beneficium Incarnationis Domini. Hugo Abbas Cluniacensis vidit ordines Angelorum psallentium, & omne genus musicorum dicentium: Gloria in excelsis Deo. Idem Deus puer exultabat, &

tabat,& cordis lætitiã gestu corporis, & plausu manuum demonstrabat, & conuersus ad matrem aiebat: Cernis mater *noctem Natiuitatis meæ, quæ* imminet gaudijs illustrandã, in qua *& Prophetarum oracula, & Angelorũ* præconia reuelabuntur, & de meo exortu omnia simul cœlestia & terrestria lætabuntur. Vbi est nunc hostis mei dãnata perfidia? Vbi est potestas quæ ante hoc singulare gaudium dominabatur? Quo illo impudẽs audito de latibulo suo egressus, à longè se presentabat,& ignominiosè deturbatus cum multo planctu & eiulatu, vt admitteretur orabat. Et si ait in nulla parte Ecclesiæ admittor, in aliquo saltem reliquarũ officinarum loco suscipias. At filius virginis: Vade, inquit, Lucifer, & ne te mea sententia præiudicatum lamẽteris, tenta quod poteris. At ille solum auditum capituli petijt,& intrare non potuit. In tãtum enim se tumidum & capituli introitũ angustum inuenit, vt nullatenus introire valeret. Verè enim inflatus superbiæ veteris apostemate per humilem aditum non potuit transire. Inde ad dormitorium fratrum gressum cõuertit, & phantasijs solitis se eos inquietare posse confidens introire tentauit. Sed eadem crassitudine sua ab ostio repulsus est. Postremò ad refectorium nocendi spem contulit, ibi propter aliquantulam corporis curam maiorem suspicans mentium incuriam, ibi etiam tot obices ex diuinorum verborum lectione tot, trabes ex deuotione auditorum, tot repagula reperit ex charitate sibi inuicem seruientium, vt nullo modo vltra valens procedere cogeretur retrocedere. Sic & ab omnibus officinis deiectus à conspectu pijssimi Redemptoris,& gloriosæ Mariæ matris eius cum ea qua dignus est confusione pestifer ille recessit. Cauti ergo, ô fratres estote,& immensas gratias omnipotenti, & misericordissimo Saluatori agite, quia & nequissimum hostem à nobis expulit, & ipse nobiscum festum celebraturus intrauit. (Specul. hist. lib. 26. ca. 7. & Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. mirac. cap. 15.

EXEMPLVM VI.

Superior quidam Cisterciensis frequenter Natiuitatis Christi mysteria recolens, & Christo sibi cum beata virgine apparenti panem porrigens, ab eo ad cœleste conuiuium inuitatur.

QVidam Superior Cisterciensis ordinis amans tenerrimè infantiã saluatoris recolebat frequẽtiùs, qualiter idem Saluator pro nobis à beata virgine conceptus & enixus, & lactatus fuerat,& nutrit⁹, qui per hoc in gratia simplicitatis & innocentiæ profecit mirabiliter, & amicus effectus beatæ virginis hausit deuotionis gratiam abundanter. Die ergo quodã cùm in refectorio cùm conuentu comederet, raptus in extasi, vidit beatã virginẽ forma pulcherrima, & inter brachia puerum pulcherrimum portantem per refectorium intrãtem, & ex sua simplicitate nondum intelligens visionem, mirabatur quomodo mulier contra institutionem & cõsuetudinem illius ordinis refectorium ingredi præsumpsisset,& credebat, ꝙ omnes viderent quod ipse videbat. Et cùm ipsa coram singulis portaret puerum, venit ante ipsum, & ita propè quod puer suis pedibus ferè tangebat cibum eius nihil dicens, sed in eum respiciens. Tunc Superior porrigens ei panẽ dixit: Papa mi puer. Cui respõdit puer: Nõ papabo modo, sed tu post triduum [illegible] papabis mecũ panem vitæ æternæ in [illegible] Quo facto disparuit visio,& statim infirmitas arripuit superiorem [illegible] post tres dies iuxta cõdictum [illegible] ad Dominum migrauit, papaturus cũ ipso panẽ viuificantem in æternũ Dominum nostrum Iesum Christũ qui comeditur ab Angelis & Sãctis, nõ gustu corporei dentis, sed intuitu mũdi cordis. (Coll. spec.

EXEMPLVM VII.

Festiuis diebus farinam conspergens, & fermentans, cruentatos panes inuenit.

LEgitur in vita sancti Hugonis Lincolniensis, quomodo pistor quidā semper die Dominica farinam conspersierit, atque fermentauerit, de qua nocte sequenti panes decoqueret, quos die sequenti venderet recentes: Quos dum semel mane secundæ feriæ extraheret de clibano, vnus panis calidus frāgitur, vnde mox riuus sanguinis, qui panem circumquaque infecerat, effluxit. Expauit ille, & panem istum cruentatum frustatim comminuit, & per singulas fracturas cruorem stillare vidit. Alios etiam omnes panes similiter cruentatos inuenit, quos panes per octo dies apud se occultauit, sed mercenarij hoc ad publicam notitiam perduxerunt Episcopi, & ad eius præsentiam vnus panis fuit allatus, qui sic esse conspexit. Erant etiam alij panes in clibano positi, qui post crepusculum diei Dominicæ erant fermentati & impositi. Qui cùm extraherentur, & frangerentur nil prodigiosum habētes in sua naturali qualitate ad vsum hominum vendebantur. Primi autem per monasteria & Ecclesias in monumentum facinoris de transgressione sabbati ad terrorem hominum diligenter conseruabantur. (Idem.

EXEMPLVM VIII.

Festiuis diebus sub summa missa carnes vendens prodigioso modo à Domino plagatus est.

CVM quidam deuotus pastor in partibus VVestphaliæ nonnullos carnifices videret, spe vendēdarum carnium temporalibus mercantijs sub summa missa occupatus, nonnullos etiā ociositatis causa; vt fabulationibus & leuitatibus ante carnificū domus tempus expendentes, & diē sabbati violantes, zelo Domini tactus in feruore spiritus vt verus pastor, errantes oues ad viam veritatis reducere prædicationibus & admonitionibus laborauit, minitans vindictā Dei ipsis affuturam, nisi à tam enormi mandatorū ipsius transgressione resipiscerent. Et quoniā populū duræ ceruicis subito à tam praua consuetudine omnino reuocare non potuit, laborauit ad hoc quatenus, & si omni sabbatho deberent merito, maximè tamen in quatuor principalioribus festis anni circa visitationes Ecclesiarum occupari ab hac pessima consuetudine animum reuocarent. Aderat ergo non longa post tempora festum Pentecostes, & quidam sacerdotis sui preceptis atque imprecatione cōterriti, timore vindictæ ipsius mandatis, imo non ipsius, sed Domini obediebant. Vnus vero filius belial animo pertinaci macellum ipsum carnes suas venditurus ingreditur, quosdā de sua forte contra sacerdotis imperium animando. Et ecce virga Domini super eum. Nam secunda aut tertia die Pentecostes tantam aëris inclementiā Dominus excitauit, coruscationes atq; tonitrua, vt porta ciuitatis ipsius ictu fulmineo scinderetur, descēdēsq; fulmen & vaccas suas interquā plures alias vaccas sub eadem porta quiescentes inueniēs, extinxit continuò, vt scilicet palā daretur intelligi, quoniā hæc vindicta esset inobedientiæ contemptoris illius. Domus quoque istius carnificis eodem fulgure ita quassata est, vt scutellis, ollis atq; cacabis tinnitum dantibus, ipsa casū subitū minaretur. Factus est post hoc vir ille infamis in tota illa ciuitate, omnibus clamātibus cōtra eū, quoniā digna eum plaga propter sabbati irreuerētiam Dominus tetigisset. (Idem.

EXEMPLVM IX.

Beata Maria clericum horas suas dicere solitum dignanter visitauit, & à carnalibus nuptijs reuocans, in castitate seruauit, & festum suæ Conceptionis eum celebrare docuit.

TEmporibus Karoli Regis Francorum clericus quidam ordine leuita Hungariæ Regis germanus, Dei genitricem toto corde diligens, eius horas solitus cantare parentum consilio nubere volens, cum quadam puella valde pulchra contraxit, accepta autem à presbytero nuptiali bene dictione, die quodã missa celebrata, recordatus quod beatæ Mariæ virginis horas iuxta morem suum non cãtauerat illa die, oẽs ab Ecclesia exire coegit sponsam domũ mittens, ipse solus iuxta altare remansit. Cumque solus Dominicæ matris horas decantaret & Antiphon. Pulchra es. & decora filia Hierusalem diceret, subito apparuit ei Domina & perpetua Dei genitrix virgo Maria cum duobus Angelis dextram & leuam eius tenentibus, dicens: Si ergo pulchra sum, & decora quid est quod me dimittis & sponsam aliam accipis? Nonne ego pulchrior sum illa? Nonne ego optima, formosa? Vidisti ne tam pulchram? Cui ille: Domina mea (inquit) claritas tua omnem mundi pulchritudinem excellit. Tu es super choros Angelorum eleuata, tu es super cœlos cœlorum exaltata. Quid ergo vis vt ipse faciam? At illa: Si sponsam carnalem cui adhærere vis amore mei dimiseris, me sponsam in cælesti regno habebis. Et si Conceptionis meæ festum annuatim sexto Idus Decemb. solemniter celebraueris, & prædicandum prędicaueris, mecum in regno vnigeniti mei laureatus eris. His itaq; dictis: Domina nostra ab oculis eius disparuit. Clericus verò domum redire renuens, absque parentum consilio illico ad abbatiam quandam extra patriã profectus, monachali habitu decoratur. Et post exiguum temporis meritis beata Mariæ virginis (quę diligentes se semper decorat & beatificat) vitam beatam finiuit in hoc exilio, & æternam accepit in sæculo futuro. Sed prius tamen Aquilei Patriarcha factus, festũ Conceptionis eiusdem die prædicto quãdiu vixit proprijs octauis celebrauit, & celebrandum cunctis prædicauit. Attẽdant hoc omnes virgines qui amore beatæ virginis coniugió spõnte se fraudant, quantam mercedem precibus beatæ Mariæ virginis in cœlo sũt recepturi (Iacobus Genuensis in fine historiæ ex epistola 9. Anselmi de Conceptione B. Mariæ, Vide etiam tit. Chorea ex. 3. Tit. Ecclesia ex. 4. Dilectio Dei ex. 2. Tit. Dæmon ex. 17. & tit. Defuncti ex. 19.

FOETOR.

EXEMPLVM I.

Gulosi & lasciui monachi repentina morte percussi interierunt, quorum vnus socio viuenti apparens, fœtoris grauissimi pœna torqueri se demonstrauit.

ERant in quodã monasterio nigri ordinis tres monachi, omni lasciuia dissoluti. Cumq; vna dierum seorsum in thalamo ad epulas consedissent, vnus bucella panis inuersa, subito strangulatur: cuius morte nec verecundam saltem passi duo residui; derelicto loco eminus iuxta prandiũ perfecerunt & sic in claustro socijs euentum mortui nunciauerunt. Nec diu postea, dum dicti duo socij nõ recogitando quid actum sit, ad balneandum in fluuium iuxta cœnobium nudari vestibus descendissent, vnus ad profundiora digressus, submersus, extractus, & sepultus est. Relictus post hæc tertius, cum vespere dormitum pergens,

pergens, discalceasset se, monachus submersus nudus apparuit ei, dicens: Ecce quanta pœna damnatus sum: tu autem quid facias nunc saltem recogita. Ego quidem immundus & lubricus digne punitus excrucior: sed illud multum verecundiam damnationis accumulat, quia sine habitu nudus à dæmonibus irrideor. Tu autē da mihi in quo signum meæ damnationis ostendam. Hæc audiens turbatur monachus, & cito detrahens togam tibiç femoralem, roganti dedit. & sic defunctus repente disparuit. Mira res, vix dies illuxerat, cùm tantus fętor claustri ambitum occupauit, vt se omnes extingui horrore fętoris præ angustia conclamarent. Narrante autem monacho quid sibi vespere contigisset, quæsita est vndique dicta toga, & tandem inuenta est fœtidior omni cadauere, & fuligine nigrior: qua homo celerius cooperta, in admirationem conuersi monachi, plorauerunt. Dictus vero socius defuncti ad ordinem fratrum Minorum repentè transiuit, & vsq; nunc tantæ rei certus testis viuit. (Thomas Cantip. De propriet. Apum lib. 1. c. ?. part. 3.

EXEMPLVM II.

Lusibus nimium deditus Rufus, nepos Cyrilli, æterna morte se dixit esse mulctatum.

NEpos quidā meus (inquit Cyrillus) Rufus nomine, vtroq; priuatus parente anniculus ad meas deuenit manus. Quem tanta diligentia suo infortunio enutriui, vt plures eum à me genitum credidissent. Crescens itaq; puer ętate, non sapientia, ingenti pulchritudine corporis, sed non animę, probis moribus elegantia multæ sapientiæ decoratus, à cunctis amabatur. Is igitur 18. ętatis suæ anno mortuus est, flentibus eum cunctis. At ego nimis eum diligens rogaui gloriosum Hieronymum, vt quid sibi cōtigerit mihi reuelaret. Oranti itaque mihi die quadam, hora nona tantus fœtor adfuit, vt omnino tolerare nō possem. Cogitans vnde tantus hic fœtor, cōspicio supreme infœlicem meum nepotem, quasi catenis igneis religatum, fornacis instar flammas fœdissimas emittentem. Cumq; itaque tremebundus interrogare sæpè disponerem, nec possem, resumpto tandem spiritu inquisiui tremens, si ipse meus nepos esset. Heu, inquit, ille, vtinā nūquam fuissem, ne tam diris pœnis affligerer, nam æternis scias me pœnis deputatum. Post longam igitur collationem inquisiui quæ causa suæ damnationis esset, cùm tamen in mūdo tot virtutibus sic polleret. Pro nulla alia (inquit) causa, nisi quia ludis delectabar. At quia in morte accepta pœnitentia, quasi stulta ignorantia (vt debebam) nolui confiteri, diuinā non merui veniam adipisci. Et hoc dicens disparuit. Post quem talis fœtor remansit, quod nullus locum illum audebat introire (epist. Cyrilli ad Augustinum. litera A.

FICTIO.

Fictus frater qui humilitatem verbis præferebat, correptus superbus innotuit.

DIXIT abbas Cassianus, quia venit frater quidam ad abbatem Serapion, & hortabatur eum senex vt secundum morem orationem faceret, Ille autem dicens se peccatorem, & ipsius monachi habitu indignum, non adquiescebat. Voluit etiam pedes eius lauare, & eisdem iterum verbis vsus non adquiescebat, Fecit autem illum gustare, & cùm gustarēt cœpit senex in charitate monere eū, dicens: Fili, si vis proficere permane in cella tua, & attēde tibi ipsi, & fac opera manuū tuarū. Nō .n. tibi tantū procedere expedit, quantum sedere in cel-

in cella tua, Ille autem audiens ita exacerbatus est. & vultum mutauit, vt nec latere posset senem. Dixit autem ei Serapion: vsq; modo dicebas peccator sum, accusans teipsum tanquam indignus sis etiã viuere, & quia te in charitate commonui, ita exacerbari debuisti? Si enim vis reuera humilis esse, quæ tibi ab alio imponuntur disce portare viriliter, & non odiosa verba effundere tibi ipsi. Hæc audiens frater pœnitentiam gessit corã sene, & multum proficiens discessit. (Ex lib. doct. patrum nu. 11. Vide etiã Tit. Abstinentia ex. 2. Tit. Angelus ex. 10. Tit. Eleemosyna ex. 6. Tit. Conuersio ex. 16. Et Tit. Exemplum ex. 2.

FIDES.

EXEMPLVM I.

Oratione monoculi mons transfertur, et rex Tartarorum ad fidem Christi cõuertitur.

ANno Domini cxxv. Caliphus Rex Tartarorum conatus est extirpare Christianos de regno suo, quia Christiani mixti habitabãt inter paganos. Vnus autem de consiliarijs suis consulit regi, vt omnes vinceret ex euangelio. Nam Christus, Deus Christianorũ locutus est: Si quis Christianus nõ hæsitauerit, & dixerit mõti huic, tollere & mittere in mare, fiet ei. Qui conuocauit omnes Christianos, quæsiuit si verbum Christi, & euangelium verum sit? Respondentibus omnibus quod sic, statim comminatus est eis: quod nisi infra decem dies hoc facto ostẽderent, omnes perirẽt. Tunc Episcopus & sacerdotes conuocauerunt Christianos, & indicto ieiunio per triduum & orationibus intẽdentes, rogauerunt Dominum Iesum Christum, vt suis fidelibus succurreret. Et reuelatum est cuidam Episcopo deuoto, quod sutor monoculus dignus esset proferre illa verba, & populum Christi de periculo eruere. Qui ex humilitate renuit, & se peccatorẽ esse asseruit, tamen ex obediẽtia, præcepto se submisit. Et Christiani ex vna parte steterunt, & crucem Christi secum habuerunt, & Caliphus ex alia parte cum suo populo: qui fuerunt parati ad occidendum Christianos. Orauit autem sutor flexis genibus ne Christus tot Christianos necari permitteret, & præcepit monti vt se tolleret, quod & statim factum est. Quo viso Rex baptizatus est, & plures cum eo, & sic fides roborata est & augmentata. (Collector speculi.

EXEMPLVM II.

Iuueni quid sectari vellet incerto, an Gentilium mores, an Iudæorum, an Christianorum, B. Maria Dei mater apparuit, vnde colligi poterit quanta debeat esse erga proles parentum cura, quoad fidei doctrinam eis declarandam.

FVit quidam iuuenis, qui intrauit ordinem nostrum Eremitarũ D. August. in conuentu Bononiensi. Hic cœpit cogitare, quæ secta verior esset, an Gentilium, an Iudæorum, an Christianorum, qui vidit, quòd Gentiles vixerunt secundum legem suam & Iudæi secundum ritum eorum, quẽ acceperunt à Deo: Christianos euangelicis obseruationibus gloriari; sed in his quid certius esset tenendum, fluctuabat. Accessit ad Iudæos, & de lege cœpit cum eis disputare, sed cum fratres ordinis hoc viderunt, arcendum eum à talibus cẽsuerunt, sed arctatus ignis, acriùs insurgit in flammas, iuuenis eum in tantum animo grauatus est, vt in nocte media omnimode fugam attentaret. Statim ergo, vt ad exitum portæ venit, obuiauit ei virgo gloriosa ad portũ salutis deuiũ reductura, dicens ei: Fluctuasti à via deuius, & veritatem in fide filij mei

ce dubitas inueniſſe. Noueris certiſſimè, quòd diuerſis per orbem erroribus ſcateat Gentilitas. Fidei nihil ſolidi tenent, tenebris nequitiæ offuſcati. Euangelium nouæ legis per hoc veritatem habere probatur, quia charitate, humilitate, & caſtitate refulget, quæ tria in ordine tuo videbis. Ego ſum mater Chriſti ordinis patrona, quæ non paſſa ſum tuam indolem caſtam perire. His dictis virgo glorioſa diſparuit, & iuuenem in fide confortatum, cum magna cordis iucũditate dereliquit. (Cantip. l. 2. c. 20. p. 19. & habetur iiſdem fere verbis tit. Maria ex. de fratre prædicatore.

EXEMPLVM III.

Rex quidam, cum ſubditis ſuis ab idolorum ſeruitute auocatur, miraculo probante Chriſtum verum eſſe Deũ.

TEmpore Othonis primi Imperatoris, Danis qui idola colebant cum Popone clerico in cõuiuio altercantibus, ſuper cultura Dei, & Deorum; Danis aſſerentibus Ieſum eſſe, non Deum; ſed hominem. Popone verò è contrà affirmãte Ieſum eſſe verum Deum ſolum, Rex Araldus precepit clerico, vt fidem propoſitam à ſe probaret teſtimonio veritatis, quod annuente clerico, ingentis ponderis ferrum ignitum manibus illius ferẽdum imponitur. Quod cum clericus vſque ad palatium portaſſet abſque vlla læſione; Rex penitus abiecta idolatria: ſe, ſuoſq; ad colendum verum Deum conuertit, & clericum ad Epiſcopatum promouit. (Gotſchalc. Holen ordinis Eremitarum D. Auguſt. parte æſtiu. ſerm. 11. littera D. Vide etiam tit. Anima.

FILII.

Furantibus bouem parentibus filius eorum rabidi canis morſu in furiam vertitur.

CVmq; ſecretus reſideret Ammon in eremo, adoleſcens quidam, qui morſu canis rabidi in rabiẽ verſus erat, multis vinctus catenis ad eum deducitur, proſequentibus eum parentibus, & rogantibus pro eo. At ille: Quid mihi moleſti eſtis homines ſupra merita mea eſt quod petitis: ſed tamen hoc vobis indicare poſſum, quod in manibus veſtris eſt ſanitas eius. Reddite viduæ bouem, quem furati eſtis, & ſanus vobis reddetur filius veſter. At illi extimuerunt valde, quòd ea quæ in ſecreta geſta ſunt, nõ latuerunt hominem Dei. Gauiſi ſunt tamen, quòd hanc eis viam ſalutis oſtendit. Et ſine mora vt reddiderunt direpta, orante homine Dei etiam iuueni ſanitas redditur. (ibidem ex vitis Patrum, vita 30. S. Ammonis. Vide etiam tit. Confeſſio ex. 23.

FLETVS.

EXEMPLVM I.

Fletum compunctionis ſtudioſus Antonius in ſcripturis ſacris quæſiuit, & ante mortem meruit certificari de remiſsione peccatorum ſuorum.

QVIDAM mecum in monaſterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cœleſtis anhelabat. Cumque ſtudioſiſſimè, & cũ magno feruore deſiderij ſacra eloquia meditaretur, non in eis verba ſcientiæ, ſed fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hæc exercitata

citata mens eius iuardesceret, & ima deserens ad regionem cœlestis patriç ad contemplationem volaret. Huic per visionem nocturnam dictum est: Paratus esto, quia te Dominus iussit migrare. Cumq; ille se non habere sũptus ad migrandum diceret; responsũ protinus audiuit, dicens; Si de peccatis tuis agitur dimissa sũt. Quod cùm semel audisset; & cum magno adhuc metu trepidaret: nocte alia quoq; in eisdem verbis est admonitus. Sed cum post quinq; dies febre esset correptus, fratribus cunctis flentibus, orantibusque defunctus est. (Gregor. Dial. c. 47. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Vestimenta humilia Arsenius quõdam Romanus senator deferebat.

VIR quidam fuit in palatio sublimis sub Theodosio Imperatore, nomine Arsenius, cuius filios,). Archadium, atq; Honorium Augustos de baptismo suscepit. Hic itaq; Arsenius desiderio diuini amoris accẽsus, relinquens omnem huius seculi gloriã temporalẽ, perrexit ad eremũ Scythiæ, vt inter sanctos patres secretam, & quietam ab omni strepitu mũdi huius ageret vitã, & superatis illecebris & delectationibus corporalibus sub tota mentis intentione adhæreret Domino, sicut scriptum est: Adhæsit anima mea post te, me autẽ suscepit dextera tua. Dicebant ergò de eo, sancti seniores, quia sicut cùm in seculi conuersatione esset, nimis preciosis vestimẽtis præ omnibus vtebatur, ita postmodum in eremo Scythiæ degẽs studebat, vt omnibus monachis viliora & despectiora vestimenta haberet. Hic ipse Arsenius totum tempus vitæ suæ sedens ad opus manuum, pãnum habebat in sinu, propter lachrymas quæ ob desiderium vitæ æternæ crebro currebant ex oculis eius. (ex lib. sentent. Patrum § 36. & § 153.

EXEMPLVM III.

Infernalem flãmmam semper cogitans Cocus lachrymis madet continuò.

VIdi quendam coquinarium perpetuo in administratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus est. Qui violentiam à me passus respondit: Nunquã me hominibus seruire cogitaui, sed Deo, & omni quiete meipsum indignum iudicans; hac ignis visione futuræ flammç memoriam semper possideo. (Climachus gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM IV.

Flere solitus peccata sua ab Angelo cõmendatur.

ERAT in monasterio virginum quod Celludi vrbem cognominant, vir de genere Scotorum Adamnanus nomine, ducens vitam in cõtinentia & orationibus multum Deo deuotam, ita vt nihil vnquam cibi aut potus excepta die Dominica & quinta sabbati acciperet, & sæpè etiam noctes integras peruigil in oratione transigeret. Quæ quidem illi districtio vitæ arctioris primò ex necessitate emendandæ suæ prauitatis obuenerat, sed procedente tempore necessitatem in consuetudinem verterat. Si quidem in adolescentia sua sceleris aliquid cõmiserat, quod commissum dum ad cor suum rediit grauissimè exhorruit, & se puniendum pro illo à districto iudice exhorruit. Accedens ergo ad sacerdotem à quo sibi sperabat salutis iter posse demonstrari, confessus est reatum suum, petiitque vt consilium sibi daret quo posset fugere à futura

ira; vulnus grandioris curam medelæ desiderat. Et ideo ieiunijs, psalmis & orationibus quantum vales insiste, quo præoccupando faciem Domini in confessione, propitium eum inuenire possis. At ille quem nimius reæ conscientiæ tenebat dolor, internis peccatorum vinculis quibus grauabatur ocius desiderabat absolui: Adolescentior sum inquit ætate & vegetus corpore, quicquid mihi imposueris agendum, dum saluus fiam in die Domini totum facile feram: etiam si totam noctem stando in precibus peragere, si integram septimanam iubeas abstinendo transigere. Qui dixit: Multum est vt tota septimana absque alimento corporis perdures, sed biduanum & triduanum sat est obseruare ieiunium. Hoc facito donec per modicum tempus rediens ad me quid facere debeas, & quamdiu pœnitentiæ insistere, tibi plenius ostendam. Quibus dictis & descripta illi mensura pœnitentiæ, abijt sacerdos, & ingruente causa subita secessit Hyberniam vnde originem duxerat, neque vltra ad eum iuxta suum condictum redijt. At ille memor præcepti eius simul & promissi sui, totum se lachrymis pœnitentiæ, vigilijs sanctis, & continentiæ mancipauit, ita vt quinta solum sabbathi & Dominica sicut prædiximus reficeret, cæteris septimanæ diebus ieiunus permaneret. Cumque sacerdotem suum Hyberniam secessisse ibique defunctum esse audisset: semper ex eo tempore iuxta condictum eius memoratum cōtinentiæ modum obseruabat, & quod causa timoris diuini semel ob reatum compunctus cœperat, iam causa diuini amoris delectatus, præmijs indefessus agebat. Quod dum multo tempore sedulus exequeretur, cōtigit eam die quadā de monasterio illo egressum longius comitante secū vno de fratribus peracto itinere redire. Qui cùm monasterio propinquarent, & ædificia illius sublimiter erecta aspicerent, solutus est in lachrymas vir Dei, & tristitiam cordis vultu indice prodebat: quod intuens comes, quare faceret inquisiuit. Ait ille: Cuncta hæc quæ cernis ædificia publica & priuata, in proximo est vt ignis absumens in cinerem reducat. Quod ille audiens, mox vt intrauit monasterium matri congregationis vocabulo Ebbe curauit indicare. At illa merito turbata de tali præsagio, vocauit ad se virum & diligentius rem, vel vnde hoc ipse nosset inquisiuit: Qui ait: Nuper occupatus noctu vigilijs & psalmis vidi astantem mihi quendam incogniti vultus, cuius præsentia cum essem exterritus, dixit mihi ne timerem, & quasi familiari me voce alloquens: Bene facis, inquit, qui tēpore isto nocturnæ quietis non somno indulgere sed vigilijs & orationibus insistere maluisti. At ego: Noui, inquam, multum mihi esse necesse vigilijs salutaribus insistere, & pro meis reatibus sedulo Dominum deprecari. Qui adijciens, verum inquit dicis, quia & tibi & multis opus est peccata sua bonis operibus redimere, & cum cessant à laboribus rerum temporalium, tunc pro appetitu æternorum bonorum liberiùs laborare: sed hoc tamen paucissimi faciunt. Si quidem modo hoc totum monasterium ex ordine perlustrans singulorum casas ac lectos inspexi, & neminem ex omnibus præter te erga sanitatem animæ suæ occupatam reperi: sed & omnes prorsus viri & fœminæ aut somno torpent inerti, aut ad peccata vigilant. Nam & domunculæ quæ ad orandum: vel legendum erant factæ, nunc in comessationum, potationum, fabulationum & cæterarum illecebrarum cubicula sunt conuersæ. Virgines quoque Deo dicatæ cōtempta reuerentia suæ professionis, quotiescunque vacant, texēdis subtilioribus indumentis operam dant, quibus aut seipsas inuicem spōsarum instar in periculum sui status adornent, aut exteriorum virorum ami-

amicitiam comparent. Vnde merito loco huic & habitatoribus eius grauis de cœlo vindicta flammis sæuientibus præparata est. Dixit autem Abbatissa: Et quare non citius hoc compertum mihi reuelare voluisti? Qui respondit: Propter reuerentiam tuam timui ne forte nimiũ turbareris, & tamen hanc cõsolationem habeas, quod in diebus tuis hæc plaga non superueniet. Qua diuulgata visione aliquantulum loci accolę paucis diebus timere, & seipsos intermissas facinoribus castigare cœperunt. Verùm post obitum ipsius Abbatissæ redierunt ad pristinas sordes, imo sceleratiora fecerunt. Et cùm dicerẽt, pax & securitas, exemplo præfatæ vltionis sunt pœna mulctati. (Beda lib. 4. cap. 25. de gestis Angl.

EXEMPLVM V.

Flere solitus peccata auem dulciter concinentem, & se ad cœlestia gaudia inuitantem audiuit.

ERat etiam quidam frater iuuenis in Reatina ciuitate nomine Ioannes, simplex, humilis & semper iucundus, in cibo & potu, & alijs ad communem conuersationem spectantibus, irreprehensibiliter socialis, sed in abscondito erat multum specialis. Hic multæ dilectionis, & charitatis fuit ad omnes fratres, nec vnquam auditum est verbum de ore suo, nec visum est aliquod factum quod à fraterna dilectione discreparet. Omnibus obsequiosus fuit, præcipuè infirmis, & hospitibus, quorum pedes lauit, vestimenta excussit, & sua eis accommodauit, & omnẽ charitatem quam potuit hilariter impendit. Sacerdotibus insuper omnibus indifferenter, quibuscumq; potuit, ad missam cum summa diligentia libentissime ministrauit. Hic frater solitus erat ingredi hortum conuentus, & dum exiret visus est sæpius lachrymas fudisse, & interrogatus quadam vice, cur fleret, respondit: Quia video herbas, arbores, & arbusta volucres, & terram cum suis fructibus obedire Deo, & homines quibus pro obedientia promissa est vita æterna transgredi præcepta creatoris sui. Hæc gemo, & defleo. Huic fratri fœlicis memoriæ per aliquot dies ante obitum suum philomena veniens singulis diebus ante fenestram suam dulciter cantabat. De quo mirantibus fratribus, & interrogantibus quidnã hoc esset? respondit subridendo, quasi iocularitet sponsam suam esse inuitantem eum ad paradisum. Quadam autẽ die ministrante ipso ad missam, vidit super altare lucem cœlicam, & eadem die cœpit decumbere, & cum magna deuotione spiritum reddidit ei, qui fecit illum. Et infra eundem annum Deus per ipsum factum fratrem fecit circiter cl. signa gloriosa. (Ex vitis fratrum Eremitarum D. Augustini lib. 2. cap. 5.

EXEMPLVM VI.

Flent cognati frequenter non tam propter morientes, quàm propter propria commoda, quibus priuãntur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidã miles habens vxorem, filios, & filias multùm dilectos, fuit infirmus ad mortem, cùm ergo vxor & filij stantes iuxta eum plangerent, & quilibet in suo planctu prætenderet suam necessitatem, miles resumens vires dixit vxori: Ego dimitto vobis fratres, consanguineos, & parentes possessiones, diuitias & reditus magnos. Et omnia ista, & plura alia dimitto filijs meis, & attendi ad planctum vestrum & filiorum meorum, & nullus vestrum plorat, nec plangit me, quia vado ad terram, in qua nullum scio me habere amicum, nec consanguineum, in qua nullas possessiones habeo seu diuitias, sed nudus recedo & solus, nescio

cio de quibus interrogabor, nec cum quibus potero habere consilium, nec in quo hospitio declinabo, & ideo cùm plangitis me propter meũ, & lugeatis propter vos, & non propter me, plangam ego meipsum. Et vocato notario destruxit testamentum factum, & medietatem omnium bonorum suorum statim dedit pauperibus. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum. Vide etiã tit. Contritio ex.2.4.5.& 11. Item tit. Defuncti ex.10.

FRAVS.

Fraudulenter petentes vestimenta ab Isaac, cogniti cum multa confusione abierunt.

ALIO quoque tempore accesserunt ad Isaac quidam peregrini misericordiam postulantes, scissis vestibus, pannis obsiti, ita vt penè nudi viderentur. Cumque ab hoc vestimenta peterent, eorum verba vir Dei tacitus audiuit. Qui vnum ex discipulis suis protinus silenter vocauit, eique præcepit, dicens: Vade, atque in illa silua in loco tali cauam arborem require, & vestimenta quæ in ea inuenies defer. Cumque discipulus abiisset, arborem sicut fuerat iussus quæsiuit, vestimenta reperit, & latenter detulit magistro. Quæ vir Dei suscipiens, peregrina nudis & petentibus respõdit, & præbuit dicens: Venite quoniam nudi estis: ecce tollite & vestite vos. Hæc illi intuentes recognouerũt quæ posuerunt, magnoque pudore consternati sunt. Et qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua. (Gregor. in dial. lib. 2. Vide etiam tit. desperatio ex. 7. & tit. Conuersio. ex. 25.

FVGERE.

EXEMPLVM I.

Gloriam hominum fugiens monachus à Theodosio Imperatore salutatus aufugit.

REferebat autem beatus senior Pastor fratribus, dicens: Quoniã fuit quidam nuper monachus in Constantinopoli temporibus Theodosij Imperatoris: hic habitabat in parua cellula foras ciuitatem, vbi solent Imperatores egressi de ciuitate libenter degere. Audiens ergò Imperator, quod ibi esset quidam monachus solitarius, qui nunquam egrediebatur de cella, cœpit deambulando pergere ad locum vbi erat prædictus monachus, præcepitque se comitantibus eunuchis, vt nullus appropinquaret ad cellam monachi illius. Ipse autem solus perrexit, pulsauitque ostiũ cellulæ. Surrexit verò monachus, & aperuit ei, & non cognouit quod esset Imperator: tulerat enim sibi coronam de capite suo, vt non cognosceretur. Post orationem autem resederunt pariter. Et interrogauit eum Imperator, dicens: Quomodo sancti patres degunt in Ægypto? Respondens monachus, ait: Omnes exorant Deum pro salute vestra. Aspiciebat autem Imperator intentè cellulam ipsam, & nihil vidit in ea, nisi paucos panes siccos in sporta pendentes: dixitque ei. Da mihi benedictionem abba, vt reficiamur. Statimque festinauit monachus, & misit aquam, & salem, & misit buccellas, & comederunt pariter. Porrexitque ei calicem aquæ, & bibit. Tunc Theodosius Imperator dixit: Scis quis sum ego? Et respondens dixit monachus: Nescio quis sis domine. Dicit ei: Ego sum Theodosius Imperator, & ob deuotionem veni huc. Hoc cum audisset monachus, prostrauit se ante illum.

At ille dixit ei: Beati estis vos monachi, qui securi ac liberi de negotijs seculi, tranquilla & quieta perfruimini vita, & solummmodò de salute animarum vestrarum habetis solicitudinem, quomodo ad vitam æternam, & ad cœlestia regna perueniatis. In veritate enim dico tibi, quia certè in palatio natus sum, & nunc in regno ego, & nunquam sine solicitudine cibum capio. Post hæc autem valde honorifice salutauit eum Imperator, & ita egressus est ab eo. Eadem autem nocte cœpit intra se cogitare Dei famulos, dicens: Quia non oportet me iam in hoc loco esse. Multi enim non solùm de populo, sed etiam de palatio, de senatoribus quam plurimi exemplum Imperatoris secuti ad videndum me venturi sunt, & honorem mihi tanquam seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hęc propter nomen Domini facturi sunt: ego autem timeo ne forsitan malignus diabolus mihi surrepat, & libenter eos suscipiam, & cõdelectetur cor meum laudibus & honoribus eorum, & per hæc iam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudes atque honores hominum affectare. Hæc ergo omnia homo Dei secum cogitans, eadem nocte fugit inde, & perrexit in Ægyptum ad sanctos patres in eremũ. (Ex lib. sent. Patrum. ꝑ.18.)

EXEMPLVM II.

Fugere homines docuit quidam senex, qui semper nudus incessit,

NArrauerunt de quodã solitario, qui exijt in eremum vestitus lineum saccum tantum. Cumque ambulasset tres dies, ascendit supra petram, & vidit sub ipsa viridem herbam, & hominem pascentem tanquã bestiam: Descendens autem occultè tenuit eum. Senex verò ille cùm esset nudus, nec poterat ferre odorem hominis, angustiatus vix potuit euadere de manibus eius, & fugiebat. Ille vero frater exijt currens post ipsum, & clamans: Expecta me, quia propter Deum te sequor. At ille conuersus, dixit ei: Et ego propter Deũ fugio abs te. Frater ille post hæc proiecit lebitonem, siue vestem pelliceam, qua erat indutus, & sequebatur eum. Quem cum vidisset senex, quia iactauerat indumentum suum, sustinuit eum, Et cum appropinquasset ei, dixit ad illum senex: Quando proiecisti materiam mundi abs te, ego te expectaui. Rogabat autem eum ille frater, dicens: Pater dic mihi verbum quo saluus efficiar. Qui dixit ei: Fuge homines, & tace, & saluus eris. (Ex lib. Doct. Patrum num. 14.

Vide etiam tit. Affectus.

FVRTVM.

EXEMPLVM I.

Furatum caballum patienter sustinens Libertinus flagellum quo duceretur dedit, sed raptores equos ad flumen nullis verberibus adequare potuerunt.

VIr reuerendissimus Libertinus qui regi Totilę tempore Fundensis monasterij præpositus fuit, in discipulatu Honorati cõuersatus atq; eruditus est. De quo quamuis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgauerit, tamen Laurentius religiosus vir qui nunc superest, & ei in ipso tempore familiarissimus fuit, multa mihi dicere de illo consueuit, ex quibus ea, quæ recolo, pauca narrabo. In eadem prouincia Samnij, quam suprà memoraui, idem vir pro vtilitate monasterij carpebat iter. Dumq; Darida Gothorum Dux cum exercitu in locũ eundem veniret, Dei seruus ex caballo in quo sedebat ab hominibus eiusdem proiectus est. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens, etiam flagellum

gellum quod tenebat diripientibus obtulit, dicens: Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minari possitis. Quibus dictis protinus in orationem se dedit. Cursu autē rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium nomine Vulturnum, ibique equos suos cœperunt singuli hastis tundere, verberibus cœdere, calcaribusq; cruentare. Sed tamen equi verberibus cæsi, calcaribus cruentati, fatigari potuerunt; moueri non potuerunt: sicq; aquam fluminis tangere quasi mortale præcipitium pertimescebāt. Cumque diu cœdendo sessores singuli fatigarentur, vnus eorum intulit, quia ex culpa quam seruo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reuersi post se Libertinum repererunt in oratione prostratū. Cui cū dicerēt: Surge tolle caballum tuum, ille respondit: Itē cū bono, ego opus caballo non habeo Descendentes verò inuitū eum in caballum, de quo deposuerant, leuauerunt, & protinus abscesserunt. Quorū equi tāto cursu illū, quē prius transire non poterant fluuium transierunt, ac si fluuius ille aquam minimè habuisset. Sicq; factum est, vt dum seruo Dei vnus suus caballus redditur: omnes à singulis reciperentur. D. Greg. Dial. Cap. 2. lib. 1.

EXEMPLVM II.

Furari venientes in hortum Isaac omnes inuenti sunt laborare.

PRIORIBVS quoque temporibus Gothorum fuit iuxta Spoletanam vrbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui vsque ad extrema Gothorum tempora penè peruenit, quem nostrorum multi nouerunt. Hic itaq; venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed cùm primū de Syriæ partibus ad Spoletanā vrbē venisset, ingressus Ecclesiā à custodibus petiit, vt sibi quantum vellet licentiæ spacium concedere eumq; horis secretioribus vrgerent. Qui mox ad oran diemque totum peregit i cui sequētem continuauit Secundo autem die cum no indefessus in precibus persti quoque tertium orationi co Cumq; hoc vnus ex custodibus biæ spiritu inflatus cerneret, vnde ficere debuit, inde ad defectus sui dāna peruenit. Nam hunc simulatorē dicere verbo rustico cœpit, in pastorem clamare, qui se tribus diebus noctibus orare ante oculos hominum demonstraret, qui protinus currens virū Dei alapa percussit, vt quasi religiosæ vitæ simulator de Ecclesia cum cōtumelijs exiret. sed hunc repentè vltor spiritus inuasit, atque ad viri Dei vestigia strauit, ac per os eius clamare cœpit, Isaac, me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus, quo censeretur nomine nesciebatur, sed eius nomeu ille spiritus prodidit, qui se ab illo eijci posse clamauit, mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spiritus qui cum inuasit abcessit. In tota vrbe tūc statim quid in Ecclesia factū fuisset innotuit. Currere viri & fęminæ nobiles atq; ignobiles pariter cœperunt, certatimq; eum rapere in suis domibus conabantur. Alij ad construendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæ poterant offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus omnipotens Domini horum nihil accipiens, egressus vrbem non longè desertum locum reperit, ibiq; sibi habitaculum humile construxit. Ad quē dum multi pergunt, exemplo illius ad æternę vitę desiderium accendi cœperunt, atque sub eius magisterio in omnipotentis Domini se seruitium dederunt. Cumq; ei crebro discipuli humiliter innuerent, vt pro vsu monasterij possessiones, quæ offerebantur acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat, dicēs: Monachus qui in terra possessionem,

Monachus non est. Sic uebat paupertatis suæ se- amittere; sicut auari ent perituras diuitias Ibi itaque prophetiæ gnisque miraculis cunctis quæ habitantibus vita eius . Nam die quadam ad vespe- hortum monasterij fecit ia- ferramenta, quæ vsitato nos nomine Vangas vocamus. Dixit itaque discipulis suis. Tot vangas in hortum proijcite, & citius redite. Nocte verò eadem dum ex more cum fratribus ad exhibēdas laudes Deo surrexisset, præcepit dicens: Ite operarijs nostris pulmentum coquite, vt mane primò paratum sit. Facto autem manè fecit deferri pulmentum quod parari iusserat, atque hortū cū fratribus ingressus, quot Vāgas iactari præceperat, tot in eodem loco laborantes operarios inuenit. Ingressi quippe fures fuerāt, sed mutata mēte per spiritū apprehēderūt Vāgas quas inuenerūt, & ab ea hora qua ingressi fuerāt quousq; ad eos vir Dei veniret cuncta horti illius spacia quæ inculta fuerant coluerūt. Quibus vir Domini mox vt ingressus est, ait. Audite fratres, multum laborastis, iam quiescite. Quibus illico alimenta quæ detulerant præbuit: eosque post tanti laboris fatigationē refecit: sufficiēter autem refectis ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquille petite, cum benedictione percipite, & à furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit: factumq; est, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent.

D. Greg Dial.
l. 3. c. 14.

EXEMPLVM III.

Furatus arietem nec discedere potuit, nec abijcere prædam prius quā precibus clericorum iuuaretur.

IN Valeria prouincia quidā venerabilis sacerdos aderat, qui cum clericis suis in Dei laudibus bonisque operibus intentus sanctæ conuersationis vitam ducebat. Superueniēte autem vocationis die defunctus est, atque ante Ecclesiam sepultus eidem vero Ecclesiæ caulæ inhærebāt ouium, atque idem locus in quo sepultus erat, ad easdem oues tendentibus peruius erat. Quadam vero nocte clericis intra Ecclesiam psallentibus cùm fur venisset, vt ingressus caulas furtum faceret, veruecem tulit, & cōcitus exijt. Cùm vero venisset ad locū vbi vir Domini sepultus erat, repente hæsit & gressum mouere non potuit. Veruecem quidem de collo posuit, eūq; dimittere voluit, sed manum laxare non potuit. Cœpit ergo stare miser cum præda sua reus, & ligatus, & voluit veruecem dimittere, nec valebat: volebat egredi cum veruece, nec poterat. Miro itaque modo fur qui à viuis videri timuerat: hunc mortuus tenebat. Cùm itaque gressus manusq; illius fuissent obstricta, immobilis stetit. Facto autem manè, expletis laudibus Dei, ab Ecclesia egressi sunt clerici, & inuenerunt ignotum hominē veruecē tenentē manu. Res venit in dubiū, vtrū veruecē tolleret, an afferret. Sed culpę reus citius indicauit pęnā. Mirati sunt omnes, quia ingressus fur viri Dei merito apud prędā suā stabat ligatus. Qui se pro eo protinus in orationē dederūt suisq; precibus vix obtinere valuerunt, vt qui res eorum venerat rapere, saltem vacuus exire mereretur. Itaque fur qui diu steterat cum præda captiuus, quandoque exiuit vacuus & liber.
Idem Cap. 22. lib. 3.

EXEMPLVM IV.

Furari volentes dracones deterrent.

FRequenter veniebant ad sanctum Ammonem latrones, panem quo solo vescebatur, auferētes ei, & si quid erat, quod ad victū continentissimum repositum videbatur. Cumq; frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad eremum. Et inde rediēns duos dracones ingentes secū comitari iussit, atq; ad ostiū sui monasterij manere eos præcepit, ingressumq; seruare. Veniunt ex mōre latrones, & videntes qui essent custodes in limine, exanimes & amentes effecti, obmutuerunt statim & cōciderūt. Quod vbi senior sensit, egressus inuenit eos femineces, accedensq; atq; erigēs, increpabat eos, dicēs: Cernit[illegible] [illegible]tum vos duriores estis be[illegible] [illegible]nobis propter Deum [illegible] nec Deum [illegible]orum Dei in [illegible]en in-

& capite pulsans atrij eius ostium aperuit, & ingressa sedente sancto viro proiecit catulum ad pedes. Ipse autem accipiens eum expuit in oculos eius, & orauit, & lactauit eum hyæna, leuauitque eum, & abijt. Altera die pellē ouinam grandem attulit ei hyænæ. Sanctus verò pellem videns, dicebat hyænæ. Vnde tibi hoc, nisi quia comedisti cuiusdam ouem, forsitan & pauperis? Quòd ergo de iniustitia est, nōn accipio à te. Illa verò inclinans caput suum in pauimento, deprecabatur eū, & ad pedes sancti deposuit pellē. Ipse veò dicebat ei: Dixi tibi, quia non accipiam illam, nisi mihi promiseris, vt nunquam amodo contristes pauperes deuorando quadrupedia eorum. Illa verò quasi consentiens nutu capitis sui quasi promittebat: tunc suscepit pellem ab ea. (ibidem.

EXEMPLVM VI.

Patienter ferens furtum codicis sui fratrem furantem conuertit.

[illegible]cebant de abbate Anastasi[illegible] [illegible]dicem in mem[illegible]

cipiens ille qui emere cupiebat, attulit eum ad abbatem Anastasium, vt probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixerat enim ei quãtitatem quam venditor postulabat, & dixit ei senex. me eum, quia bonus est codex, & valet pretium, quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditori aliter, non sicut audierat à sene, dicens: Ecce ostendi eum abbati Anastasio, & dixit mihi, quia multum est, & non valet quantum dixisti. Ille autem hoc audiens, dixit ei: Nihil aliud dixit tibi senex? & respondit, nihil. Tunc dicit ei: Iam nolo vendere eum. Compunctus ergo venit ad senem, pœnitentiam agens, & rogabat eum vt reciperet suum codicem, senex autem nolebat accipere eum. Tunc dixit ei frater, quia si non recipis eum, non possum securus esse. Cui senex: Si non potes securus esse nisi recipiam eum, ecce recipio illum. Et remansit frater ille apud eum vsque ad exitum suum, proficiens de senis patientia. (Ex lib. doct. Patrum num. 11.

EXEMPLVM VII.

[illegible] bus res [illegible]

EXEMPLVM VIII.

Furantis manus senex moriens exosculatur. dicens, gratias ago manibus istis, quia propter eas vado ad regna cœlorum.

Dicebant de quodam fratre qui seni cuidam vicinus erat, quia ingrediebatur, & rapiebat quicquid senes habebat in cella sua, & non obiurgabat eum, sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Credo opus habeo fratre isto, & exigebat à se maiorem solito laborem, & astringebat ventrem suum vt cum indigentia comederet panem. Cum aũt mori cœpisset senex ille, circumsteterunt omnes fratres, & respiciens in eum, qui furabatur, dicit ei: Iunge te huc ad me, & tenuit eum. [illegible] osculatus est manus eius, dicens [illegible] nibus istis, fra[illegible] vado ad re[illegible] com[illegible]

lenta ad meipsum reuertens, grauius super admisso furti crimine cruciabar, quàm super eius fueram iocundatus voluptate. Cùm istud molestissimum opus, velut ab exactoribus mihi Pharaonis indictum vice laterum, singulis diebus explere non sine cordis mei dolore cōpelleret, nec tamen e-ruere me possem ab hac eorum sæuissima tyrannide, & clandestinum furtum seni manifestare confunderer: contigit Dei nutu de hoc laqueo me captiuitatis volentis eripere, vt quidā fratres cellam senis obtentu ædificationis expeterent. Cumq; refectione peracta collatio spiritualis cœpisset agitari, respondensq; senex propositis eorum quæstionibus de castrimargiæ vitio, & occultarum cogitationū dominatione dissereret, eorumq; naturam atrocissimā vim, quā haberēt donec velarentur, exponeret, ego collationis huius virtute cōpunctus, & cōscientia redarguēte perterritus, velut qui crederē ob hoc ea prolata fuisse, quod Dominus seni secreta mei pectoris reuelasset, in occultos primum gemitus excitatus, deinde cordis mei cōpunctione crescente in apertos singultus, lachrymasq; prorumpēs, paximacium, quod consuetudine vitiosa subtraxeram clanculū comedendū, de sinu furti mei conscio ac susceptore produxi, eumq; in mediū proferens, quēadmodū quotidie latenter ederē, prostratus in terram cùm veniæ postulatione confessus sum, & vbertim profusis lachrymis, vt absolutionem durissimę captiuitatis à Domino poscerent imploraui. Tunc senex, cōfide, ait, ô puer: absoluit te hac captiuitate etiam me tacente, cōfessio tua. Victorem namq; aduersariū tuū hodie triumphasti, validius eum tua confessione prosternens, quàm ipse fueras ab eo tua taciturnitate deiectus: quē vtique nequaquam vel tua responsione, vel alterius confutans in te huc vsque permiseras dominari: secundum illā Salomonis sentētiā: Quia non sit contradictio ab his, qui faciunt malum citò, idcirco repletum est cor filiorū hominū in ipsis vt faciāt mala. Et idcirco iam post hanc publicationē iste nequissimus spiritus inquietare non poterit, nec in te latibulū sibi deterrimus serpēs deinceps vsurpabit, de tenebris tua salutari confessione protractus ad lucē. Necdū senex hæc verba compleuerat, & ecce lampas accensa de meo sinu procedens ita cellam repleuit odore sulphureo, vt vehemētia fœtoris vix in ea nos residere permitteret. Resumensq; admonitionē senex: Ecce, inquit, Dominus tibi veritatem sermonū meorum visibiliter approbauit, vt passionis illius incentorem de corde tuo salubri cōfessione depulsum oculis peruideres, patefactumque hostem nequaquam locum in te vlterius habiturū aperta eius expulsione cognosceres. Itaq; secundum sententiam senis, ita est, inquit, in me confessionis huius virtute dominatio dęmoniacæ illius tyrānidis extincta, atq; in perpetuū cōsopita, vt nunquā mihi ne memoriā concupiscentię huius vlterius tentauit inimicus ingerere, nec me post hæc aliquando pulsatum furtiui illius desiderij instigatione persenserim. (Cassianus in Collationibus Patrum c.11.)

EXEMPLVM X.

Furari solitus nouitius gulosus à dæmonibus gallinam assam offerentibus extractus deprehenditur, à dæmone possidetur, furit, & moritur.

CVm adhuc nouitius esset deuotus frater Achardus, venerabilis abbas Bernardus, quadā die intrauit ad cōsolandos nouitios suos, sicut frequenter facere solebat. Terminato autem sermone prædictum Achardū, cum alijs duobus nouitijs traxit in partem, & præmonuit eos, in spiritu prophetico loquens ita. Futurum est

(inquit) vt nouitius ille (designauit
autem vnum ex nomine) ante diem
crastinum furtiuè recedat. Vos itaque
vigilate, & estote parati, & fugientem
cum rapinis fugere non sinatis. Quo
audito, mirati sunt, & cum silentio
præstolati sunt exitum rei. Profunda
verò nocte, duo ex illis cùm fugitiuũ
in lecto firmiter dormientem aspice-
rent, tunc & ipsi dormire cœperunt,
veruntamen Achardus, quia certissi-
mè credidit verbũ à sancto patre pro-
latum haud posse irritum fieri, som-
nolentiæ spiritũ qui ei molestissimus
erat, virili constantia repellebat. Nũc
enim frontem, nunc tempora frican-
do, modo pilos capitis, & barbæ velli-
cando, modò manus, & faciem
lotitans, nunc ad locum de loco am-
bulando, se excitans, tandem fallaciæ
somnum quo premebatur euicit. Cũ-
que prope esset vt signum ad vigilias
pulsaretur, ecce duo quasi giganteæ
magnitudinis æthiopes nigerrimis
capis induti, per ostium domus visibi-
liter ingrediuntur. Is vero qui præce-
debat gallinam assatã in hastili por-
tabat. Porro in ipso veru, coluber in-
gens per caput & caudam infixus erat,
& eandem gallinam hinc inde cinge-
bat. Cùm tali itaque pompa accedunt
ad lectũ falsi nouitij, & gallinam fu-
mantem naribus applicant dormien-
tis: quo statim expergefacto dæmones
egrediuntur, & quid intus in corde
eius inuisibiliter actitarent, horrẽdo
hoc visibili signo demonstrauerunt.
Cumq; euigilasset miser ille cõtinuo
surrexit, & vestimentis onustus post
dæmones exijt, veniensq; ad ostium
armarij quod erat in claustro, machi-
namentis suis moliebatur firmatum
effringere, ac secum tollere libros.
Porrò prædictus Achardus, celerrimè
socios excitat, & propheta tam aposta-
tæ fugam signis ac nutibus insinuat.
Itaque recedentem pariter insequen-
tes, reperiunt illum pessulum ostij
concutientem. Quos vbi ille persen-
sit, ilico datis saltibus euolat, & præ-
cipiti cursu per ostia pomerij mens,
murorũ tandẽ septis retinetur, atque
reducitur. Die aũt facto, cùm malorũ
impenitens resipiscere nollet, quia iã
datus erat in reprobũ sensum, dimis-
sus est tandem vt abiret in locum suũ:
Eodẽ verò die arreptus à dæmone de-
mentiam incurrit, & vsque ad mor-
tem furere non cessauit. (lib. de viris
illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM XI.

*Furatus obulum iuuenis non nisi vela-
tam Domini faciem intueri sinitur.*

CIrca hoc biennium sacerdos qui-
dam mortuus est in villa diœce-
sis Coloniensis, de ordine Tem-
plariorũ, nomine Einolphus, vir satis
religiosus: quæ illo dicturus sum, ipse
mihi ore suo, non semel, sed sæpius
recitauit. Cùm adhuc puer esset, in do-
mo materteræ suæ infirmatus, sacram
cõmunionem suscepit. Et cùm se in-
ungi peteret, quibusdã dissuadentibus;
dilatum est: sicq; sine codẽ sacramen-
to expirauit. Adfuit & Angelus Domi-
ni, qui sibi dixit: Malè actũ est cũ pue-
ro isto, eò quod sine sacra vnctione
obierit & iniunxit eũ, anima tamẽ iã
egrediente. Egressam verò, diuino vul-
tui præsentauit, quẽ puer quasi per ve-
lamen cõtemplabatur, eique seuerus
valde videbatur. Et ecce, mox diabo-
lus adfuit, qui cùm puerũ accusare vel-
let, nec causam vllã inueniret, ait ad
eum: Domine, puer iste obulũ germa-
no suo furabatur, nec vnquã inde egit
pœnitentiã. Iustus es, & iustè iudicare
debes. Non dimittes reatũ, quia non
restituit ablatum. Cui Dominus re-
spõdit: Velles vt pro tantillo puerum
hũc damnarẽ? Mea iustitia nõ est abs-
que misericordia. Supplicantibus pro
anima vigintiquatuor senioribus, qui
in circuitu sedis erant, culpa remitti-
tur. Moxq; ad præceptũ Dei deducta,
in puteum igneũ proiecto est, in quo
tantã pœnã pertulit, vt postea verbis
ex-

explicare nequiret. Post horã ab Angelo, à quo missa verat, extracta iudici presentata est. Cuius faciem tũc amoto velamine perspicuè vidit, tantam familiaritatem, iocunditatem, atque dulcedinem puero exhibens, vt eam deosculari potuisset, si voluisset. Et cùm ante culpam in humana forma Christum vidisset, post purgatorium in diuinitate eundem meruit cõtemplari. Iuxta quẽ vidit gloriosam eius genitricem, in sole splendido residẽtem, & in circuitu eorũ multitudinẽ Angelorũ, Patriarcharũ, Prophetarũ, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, aliorumq; iustorum. Diabolus vero timẽs animam perdere ait ad eum: Bonum est, vt reducatur ad corpus, vt amplius adhuc tibi seruiat. Cui Dominus respondit: Hoc non dicis propter eius salutem, sed propter tuam nequitiam. Speras enim quod per corpus peccando, cedere posset in partm tuam. Data tamen sententia, anima corpori restituitur. Mirantibus cunctis quia aderant, quia per signa, quæ in puero viderunt, verbis eius credere compulsi sunt. Puer vero tum amore gloriæ, tum timore pœnę patriam suam deserens, conuersionis gratia ad quandã domum ordinis nostri venit. Cuius desiderium conuersus homo nequam ac superbus, qui hospitio præerat, cognouisset, eo audiente, sic ait: Videte, quando tales graciones monachi fuerint effecti, statim volunt esse Domini nostri. In quibus verbis puer adeò scandalizatus est, vt à proposito resiliret, & ad ordinem Templariorum se transferret. (Cæsarius lib. 12. c. 57.

EXEMPLVM XII.

Furtum perpetrans lupa solito more ad eremitam, à quo pascebatur, ingredi erubescit.

POstumianus, virũ vidimus paruo tugurio, quod non nisi vnum recipere posset habitãtem. De hoc illud ferebatur, quod ei lupa solita erat astare cœnanti, nec facilè vnquã bestia falleretur, quin illi ad legitimam horam refectionis occurreret, & tamdiu præ foribus expectaret, donec illi panem qui cœnulæ superfuisset, offerret. Illa manum eius lambere solita erat, atque ita quasi impleto officio, & præstita consolatione discedere. Sed fortè accidit vt, sanctus ille dum fratrem, qui ad eum venerat deducit abeuntem, diutiùs abesset, & nõ nisi sub nocte remearet. Interim bestia ad consuetudinarium illud cœnæ tempus occurrit. Vacua cellula cùm familiarem patronum abesse sentiret, ingressa curiosiùs explorans, vbi nam esset habitator, casu contigua cũ panibus quinque palmitia sportula pendebat. Ex his vnum præsumit & deuorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita vidit sportulam dissolutam, non constante panum numero. Damnum rei familiaris intelligit, ac propè limen panis absumpti fragmenta cognoscit. Sed non erat incerta suspicio, quæ furtum persona fecisset. Ergò cùm sequentibus diebus secundum consuetudinem bestia non venisset, nimirum audacis facti conscia, ad eum venire dissimulans cui fecisset iniuriam ægrè patiebatur eremita se alumnæ solatio destitutum. Postremò illius oratione reuocata septimum post diem adfuit (vt solebat ante) cœnanti. Sed vt facilè cerneres verecundiam pœnitentis non ausa propiùs accedere, deiectis in terram profundo rubore luminibus, quod palam licebat intelligi quandã veniam precabatur. Quam illius confusionem miseratus eremita, iubet eam priùs accedere, & manu blanda caput triste mulcet. Deinde pane duplicato, ream suam reficit. Ita indulgentiam consecuta, officij consuetudinem deposito mœrore, reparauit. (In vitis patrum parte 3 c. 7. Seuerus Sulpit. dial. 1. c. 8.

EXEMPLVM XIII.

Furtum faciens monachus de sibi commissis à dæmonio vexatur, donec culpam fateatur.

QVadam vice beatus Gregorius adhuc Abbas duos fratres de suo monasterio misit, vt aliquid emere pro eiusdem monasterij necessitate debuissent, vnus iunior qui prudentior videbatur, alter senior qui custos iunioris esset. Perrexerũt vtrique, & de pretio quod acceperant ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero furtum fecit. Qui mox vt in monasterium sunt reuersi atq; ante oratorij limen venerunt, arreptus à dæmone is qui furtum fecerat cecidit. Demissus deinde à dæmonio currentibus fratribus Abbatis iussu requisitus est, ne fortè de eo quod acceperãt furtum fecisset, negauit. Iterum vexatus est, atque dimissus. Rursus requisitus negauit, atque vexatus est. Octo itaque vicibus negauit, & octo vicibus vexatus est. Post octauam vero negationem Gregorius interrogante confessus est, quod nummos furto abstulerit, eiq; prostratus se peccasse testatus est, perceptaq; pœnitentia vlteriùs ad eum dæmonium non accessit. (Ex vita B. Gregorij lib. .nu.11.

EXEMPLVM XIV.

Fraus mercatoris depositum negantis, sagaci mulieris cuiusdam prudentia detegitur.

LEgimus mercatorem quendam in seruandis depositis claræ famæ, sed vbi erat opportunitas fur erat, & latro. Huius famam quidã extraneus audiens, thesaurũ non modicum reseruandum illi reliquit. Post annos vero tres homo à mercatore suum repetijt accommodatum depositum. Mercator verò sciens illum, nec testes habere super hoc, nec chirographum aliquod depositum negans, se ipsum minime cognoscere asserebat. Quod ille audiens ibat tristis, & mœrens. Cui cùm obuiasset vetula quædam, causam tantæ tristitiæ ab eo sciscitabatur. Tunc ille, non poteris me iuuare mulier. Ait illa: Obsecro te, vt mihi causam tuæ tristitiæ enarres, fortè tibi consilium saluberrimũ dare potero. Victus ergo homo, infortunium suum totum per ordinẽ mulieri dixit. At sagax mulier, & prudens vetula Habésne, inquit, aliquem in hac ciuitate amicũ tibi fidelem? Respondit homo, habeo plures. Tunc illa: Vade inquit, & dic eis, vt emant scrinia depicta pulchra, & implentes ea vilibus rebus fingant illi eis esse gemmas pretiosas, & thesaurum magni valoris, portantes ad mercatorem illum, & dicant se velle apud eum, thesaurum magnum deponere, cum audierint famam legalitatis & fidelitatis eius non modicam esse, & ire habeant ad partes multum remotas. Illis ergo cum mercatore loquentibus, tu superuenies, petens debitum tuum, quod tali tempore apud eum deposuisti, spero enim quod propter maius lucrum, & adstantium amicorum tuorum verecundiam, legalitatis & fidelitatis ipsi famam imponentiũ, statim tibi thesaurum tuum ex integro restituet. Abijt ergo homo ille, & fecit iuxta mulieris consilium. Amicis ergo cum mercatore loquentibus, de ficto thesauro apud eum deponendo, superuenit & ipse repetens thesaurum suum. Respondit mercator, bene te nosco, tu es talis, & tali die & tempore venisti & portasti. Depositũ tuũ optimè custodiui, & procuratori suo ait: Vade cito, & da huic depositũ suũ, sicque accipiens depositũ homo gaudens abijt. Infelix mercator à sua defraudatus malitia, vacuus remansit, (Gotschalcus ser. 97. partis æstiualis litera D.

EXEM-

EXEMPLVM XV.

**Seruus quidam heri sui consensu defraudans hospites, grauiter punitur.*

LEgitur quod in Longobardię partibus quidam nobilis hospitium quoddam adiuerit cum magna famulorum caterua. Cùm verò equis prima noctis hora pabula data fuissent, famulus hospitis furtiuè equorū pabula accepit. Cumque ad equum, cui nobilis insidere solebat fur venisset: manumque ad tollendum pabulum applicuisset: nec equus ipse furis brachium dimittere vellet, & prænictio dolore clamaret, domicella cum famulis suis, & hospite concurrerunt, sed nullo modo dictum furē de dentibus equi remouere poterant, donec vicinorum aures eius rei fama permouisset, sicque iudicatus, & suspensus posteà fuit. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 13. de dedicatione littera F.

EXEMPLVM XVI.

**Magni Prædones quales sunt aliquando Principum officiales, primo suspendendi sunt.*

HEnricus Dux Lunēburgēsis iustitiæ tenacissimus ac æquitatis obseruantissimus fuit, itaque magna seueritate, in latrones, prædones, & otio deditos homines animaduertit, adeo vt etiam de minimo dilecto exemplū statueret, quo prouinciam suam iustè administrauit, atque pauperem oppressum adiuuaret. Habebatur tum in ara zellæ præfectum virum industriū, & officijs suis principi gratissimum. Cùm autē quodam die Henricus Lunenburgā proficisci vellet, præfectus ille properanter principem anteuertit, vt venturo Domino necessaria prę pararet. Erat autem tum præfectus tenuiter vestitus, & flabat ventus Aquilonaris vehementissimè. Propterea cùm in itinere vidisset, in via publica agricolæ arantis pallium, eundem accepit vt se ab iniuria venti defenderet, pollicitus rustico sese ei redditurum, quam primum eò loci rediret. At rusticus, haud ignarus, quam difficile quid ab eo eiusmodi genus hominum reciperetur, pallium subinde repetebat. Verum pręfectus agricolā irridebat, atque cum pallio versus Luneburgam tendebat: Paucis post horis Henricus Dux subsequens hominem iuxta viam stantem, atque de sua fortuna ob amissum pallium conquerētem, deprehendit. Cum princeps causam fletus requireret, atque iniuriæ acceptæ occasionem indageret; agricola inquit: Quid est optime princeps, quod publicos prædones, & viarum insidiatores tantopere persequeris? cùm ipse tuæ arcis præfectus, iam iam equo prætereuns, mihi pauperi, nudo laboranti, & vt vides algenti, præter voluntatem pallium abstulerit? Hæc omnia pius Dux tacitus secum perpēdit, & rusticum bono animo esse iussit, donec quid factum esset certitudinem cognósceret, cum autem rem ita se habere, vt rusticus dixerat intellexit, rebus suis in vrbe expeditis, rediit. Vbi ad locum ablatæ vestis peruentū esset, præfectum adesse, atque sese accusare iussit, inquiens: Cur, quæso, pauperi & reclamanti rustico palliū abstulisti? En ego huc vsque tuo ministerio persequor prædones publicos, & tu ipse es, qui huiusmodi in subditos meos perpetras. Procul dubio multa talia commisisti. Cùm autem Præfectus in sui excusationem multa dicere conaretur, Dux statim eius equo capistrum detraxit, atque in suo conspectu de arbore proximo suspendi curauit. (Albertus Crantzius in saxō Ioannes Zieglerus de viris illustribus Germaniæ. Vide etiam tit. filij ex. 1. & Tit. Deus ex. 1. Tit. Diffamari ex. 4. & tit. excommunicatio ex. 3.

EXEMPLVM XVII.

Furans olera à serpente terretur.

In quodam monasterio quidã magnę vitæ monach⁹ erat hortulanus. Fur verò veniente consueuerat, per sepem ascendere, & occultè olera auferre. Cùm verò ille multa plantaret, & semper minus inueniret, & alia pedi- us conculcata, alia direpta conspicere, totũ hortum circum iens inuenit ite vnde fur venire consueuerat. Qui in e dem hortum deambulans, reperit eti erpẽtem, cui præcipiens dixit: Seque e. Sicq; vsq; ad auditũ furis perueniens impetrauit serpenti, dicens: In nomin Iesu præcipio tibi vt aditum istum custodias, ac furem huc ingredi non permittas. Protinus serpens totum se in itinere in transuersum tetendit, & ad cellam monachus rediit. Cumque meridiano tempore cuncti fratres quiescerent, more solito fur aduenit, ascendit sepem, & dum in hortum pedem poneret, vidit subitò, quia census serpens clausit viam, & tremefactus post semetipsum concidit, eiusque pes per calciamen- in sude sepis inhæsit sicque vsq; dum Hortulanus rediret, deorsum capite pependit. Consueta hora venit Hortulatus, & pendentem in sepe furem reperit Serpenti autem dixit: Gratias ago Deo, implesti quod iussi, recede modò. Qui ilicò abscessit. Ad furem vero veniens, ait: Quid est frater tradidit te mihi Deus, quare in labore monachorum furtum totiens facere præsumpsisti? Qui hæc dicens pedem illius à sepe, qua inhæserat, soluit eũque sine læsione deposuit. Cui dixit: Sequere me, quem sequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens. Vade, & post hoc furtum non facias, sed cum neces se habes, huc ad me ingredere, & quæ tu cum peccato laborasti tollere, ego tibi deuotus dabo. Greg. Dial. li. 1. c. 3.

GLORIA COELESTIS.

EXEMPLVM I.

Gloriam cœlestem expertus Marcellus cùm à sancto Fortunato à mortuis esset suscitatus, ingemuit dicens: O quid fecisti.

In eadem Tudertina vrbe, in quà Fortunatus vir Dei erat Episcopus, Marcellus quidã bonæ actionis vir cum duabus sororibus suis habitauit. Qui eueniente molestia corporis ipso sacratissimo vesperascẽte iam Sabbatho Paschali defunctus est, cuius corpus cùm longius esset efferendum die eodem sepeliri non potuit. Cumque mora esset temporis ad explendũ debitum sepulturæ, sorores eius morte illius afflictæ, cucurrerunt flentes ad Fortunatum venerabilem, eique magnis vocibus clamare cœperunt: Scimus quod Apostolorum vitam tenes, leprosos mũdas, cęcos illuminas, veni & resuscita mortuum nostrnm. Qui mox vt cognouit fratrem earum defunctum, flere etiam cœpit ipse de morte ipsius, eisq; respondit, dicens: Recedite, & hoc dicere nolite, quia iussio omnipotentis Dei est, cui contraire nullus hominum potest. Illis itaq; dicedentibus, tristis ex morte illius mansit Episcopus. Subsequenti autem die Dominico, ante exurgentis lucis crepusculum, vocatis duobus Diaconibus suis, perrexit ad domum defuncti, accessit ad locũ vbi iacebat corpus exanime, ibiq; se in orationẽ dedit. Expleta autem prece surrexit, & iuxta corpus defuncti sedit. Nõ autem grandi voce defunctũ per nomen vocauit dicens: Frater Marcelle veni. Ille autem ac si leniter dormiens, ad vicinam vocem quamuis modicam, fuisset excitatus, statim aperuit oculos, atque ad Episcopum respiciens, dixit; O Quid fecisti? O quid fecisti?

Cui

Cui Episcopus respondit, dicēs: Quid feci fili? At ille ait; Duo hesterna die venerunt, qui me eijcientes ex corpore, in bonum locum duxerunt. Hodie autem vnus missus est nuncius, qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus Episcopus in domū illius venit. Quibus verbis expletis mox ex infirmitate conualuit, & in hac vità diutius mansit. Nec tamen credendum est, quia locū quem acceperat, perdidit, quia dubium non est quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius viuere, qui ante mortē studuit omnipotenti Deo placere. (D. Gregorius cap. 11. lib. 1.

EXEMPLVM II.

Gloriam cælestem expertus dæmon vsque ad diem iudicij paratus esset pænitere, si rursus ad eam sibi præberetur accessus.

IN Ecclesia beati Petri in Colonia, cùm fœmina quædam à dæmone obsessa miserabiliter tormentaretur, contigit vt alia obsessa superueniret, idē spiritus malignus de reditu ad gloriā sicut superior interrogatus, verbū sermoni eius valde contrarium audiente me respondit: Si esset, inquit, columna ferrea & ignita, rasorijs, & calamis acutissimis armata, & terra vsq; ad cęlū erecta, vsq; ad diem iudicij, etiam si carnem haberē, in qua pati possem, me per illā trahere vellē; nunc àscendendo, nunc descendendo, dummodò redire possem ad gloriam in qua fui. (Cæsarius lib. 5. cap. 10. Vide quamplura in litera C. tit. Cælestis gloria & tit. Dæmon ex. 2.

GLORIA.

EXEMPLVM I.

Gloriam hominum fugiens senex denudans se, & lauans in palude, dæmonium habere putari voluit.

QVidam senex erat in inferiorib' eremi partibus, & sedebat quiescens in spelunca, vnus autem secularis homo religiosus ministrabat ei. Cōtigit vero vt filius secularis illius infirmaretur. Multis ergò precibus postulabat senem, vt veniret in domum suam, & faceret orationem pro infante, & surgens senex ambulabat cum eo. Ille autem præcessit eum, & ingressus domum suam, dixit: Venite in occursum anachoretæ. Quos cùm senex vidisset de longe egressos cum lampadibus, sensit quod ad se venirent, & statim despolians vestimēta sua, misit se in flumen, & cœpit ea lauare stans nudus. Ille autē qui ministrabat ei videns hoc, erubuit, & rogauit homines, dicens: Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Veniens verò ad senem, dixit ei: Abba, quid hoc fecisti? Omnes enim qui te viderunt, dixerunt, quod dæmonium habet senex. Cui ille respondit: Et ego volebam hoc audire. (Ex lib. doct. Patrum §3

EXEMPLVM II.

Gloriam hominum fugiens abbas Moyses iudici se visitare volenti occurrit, dicens: Quid Moysen quæris? fatuus est, & hæreticus.

AVdiuit aliquando iudex prouinciæ de abbate moyse, & perrexit in Scetę, vt videret eum. Et nunciauerunt seni de aduētu eius, & surrexit vt fugeret in plaudem. Et occurrit ei iudex ille cum suis, & interrogauit eum dicens? Dic nobis senex,

vbi eſt cella abbatis Moyſis? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere, homo fatuus eſt, & hæreticus? & veniens iudex ad Eccleſiam dixit clericis: Ego audiens de abbate Moyſe veni vt viderem eum, & ecce occurrit nobis ſenex pergens in Ægyptum, & interrogauimus eum vbi eſt cella abbatis Moyſis, & dixit nobis, quid eum quæritis, fatuus eſt, & hæreticus. Audientes autē clerici contriſtati ſunt, dicentes: Qualis erat ſenex ille qui hæc de ſancto homine locutus eſt ad vos? Et illi dixerunt: Senex vetuſtiſſimis veſtimentis vtens, longus, & niger. Et illi dixerunt: Ipſe eſt abbas Moyſes, & quia noluit videri à vobis, ideò hæc vobis ipſe de ſe dixit: Et multum ædificatus iudex diſceſſit. (ibidem lib. contra inanem gloriam nu. 3.

EXEMPLVM III.

Gloriam humanam deuitans Symeon abbas, cùm iudicem ſe viſitaturum cognouiſſet, caſeum & panem ſedēs in limine manducauit.

QVadam vice iudex quidam venit videre abbatem Simeonem, & præcedentes clerici dixerunt ei: Abba paratus eſto, quia iudex audiens de te venit, vt benedicatur à te. Et ille ait? Et iam ego me præparabo, & cooperiēs ſe ſacco ſuo, & tollens manu ſua panē, & caſeū, ſedit in egreſſu cellæ ſuæ, & cœpit manducare. Venit ergò iudex cum officio ſuo, & videntes eum ſpreuerunt, dicentes: Hic eſt monachus ſolitarius, de quo talia audiebamus? & ſtatim receſſerunt, & reuerſi ſunt ad ſe. (ibidem nu. 8.

EXEMPLVM IIII.

Gloriæ vanæ obuiando nō debemus bona opera omittere.

FRater dixit abbati Paſtori: Si dedero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, dæmones polluunt illud vt videatur ad placendum hominibus fieri. Et dixit ei ſenex: Et ſi ad placendum hominibus fiat tale opus, non tamen debemus fratribus non præbere quo egent. Dixit autem ei parabolam talem: Duo homines erant agricolæ habitantes in vna ciuitate, & vnus ex eis ſeminans collegit pauca & ſordida. Alios autem negligens ſeminare omnino nihil collegit. Si ergò fames fiat, quis eorum poteſt euadere? Et reſpondit frater ille: Qui fecit parum ac immundum. Et dixit ei ſenex: Ita & nos ſeminemus pauca, etſi immūda, ne famis tēpore moriamur. (l. de oratione. ibidem nu. 7.

EXEMPLVM V.

Patiens ad iniurias Nonna Piterij ſancto Piterio meritis antefertur.

NArrauit ſanctus Baſilius Epiſcopus dicens: Fuit quædam virgo in quodam monaſterio fœminarum, quæ ſtultam eſſe ac dæmonē ſe habere ſimulabat, quæ vſque adeò ab hominibus alijs pro horrore habebatur, vt nec cibum quidem cum ea acciperent. Talem ſiquidem vitā elegerat, vt à coquina nunquā recedens, totius illic miniſterij impleret officium. Et erat ſecundum vulgare prouerbium vniuerſæ domus ſpongia, impletum in ſe rebus probans quod in ſanctis libris ſcriptum legimus: Si quis, inquit, ex vobis putat eſſe ſe ſapientē, in hoc mundo ſtultus fit vt ſapiens fiat. Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus ſeruiebat. Cæteræ autem virgines tunſæ cucullis cooperiebantur. Nulla aliquando hanc potuit de quadrigentis virginibus videre manducantem, nunquam per omne æuum ſuum ſedit ad menſam, à nulla vel modicam partem panis accepit, ſed micas tātum detergēs illarū mēſarū, & abluēs ollas his

ollas his ſolis alimonijs cōtenta viuebat. Nulli vnquā fecit iniuriā, nulla ipſius murmur audiuit, nulli aut parum, aut ſatis locuta eſt. Et certè cùm ab omnibus cæderetur, cùm omnium viueret odio, maledicta omnium ſuſtineret, ſancto Piterio, cui hoc vocabulum erat, probatiſſimo viro, ſemperq; in deſerto viuenti, aſtitit Angelus Domini quadam die, ſedenti in loco qui dicitur Porfirice, affatuſque eſt eum his verbis: Cur, inquit, grande aliquid te eſſe credis, vt ſanctus in huiuſmodi degens loco? Vis videre mulierem te ſanctiorem? vade ad Tabenenſiotarum monaſterium fœminarum, & vnam ex ipſis illic inuenies, in capite habentem coronam, ipsā cognoſce te eſſe meliorem: quæ dùm contra tantum populum ſola diebus ac noctibus pugnat, cor ipſius nunquā à Deo recedit. Tu autem vno in loco reſidens, nec quoquam aliquando ꝓgrediens, per omnes vrbes animo & cogitatione vagaris. Statimque ad ſupra dictum monaſterium venit & magiſtros fratrum rogauit, vt introducerent eum ad habitaculum fœminarū. Quem mox illi vt virum glorioſum, virum etiam prouectioris ætatis, cū grandi fiducia introduci fecerunt. Ingreſſus autem, omnes ſorores deſiderauit inſpicere, inter quas ſolā iſtā, ꝓ qua venerat nō videbat. Ait aūt ad poſtremam: Omnes, inquit, mihi adducite, deeſſe enim mihi videtur aliqua. Dicunt ad eum: Vnam ſtultam habemus intrinſecus in coquina, (ſic enim eam quæ à dæmoni vexatur appellāt.) Et ait ille: Exhibete ad meipſam quoque, vt eam videam. Quo audito, ſupra memoratam vocare cœperunt. Quæ cùm nollet venire, ſentiens, vt credo aliquid, aut fortaſſis hoc ipſum diuina reuelatione cognoſcēs, dicūt ei: Sanctus Piterius te videre deſiderat: erat autem vir fama & nomine grandis. Cumque ad eum fuiſſet exhibita, & vidiſſet pannos in fronte ipſius inuolutos, proiecit ſe ad pedes eius. dicēs: Benedic me, inquit, Rurſus ad ipſius pedes & ipſa corruens: Tu me, inquit, benedic Domine. Omnes verò ſorores obſtupuerunt ſimul, dicentes: Noli abba talem tibi facere iniuriam, fatua eſt enim ipſa quam cernis. Tunc ſanctus Piterius ipſis omnibus ait: Vos magis eſtis fatuæ, nam hæc & veſtra & mea eſt nonna. Hoc enim nomine vocāt illi fęminas ſpirituales, Et deprecor Deum, ait, vt ita dignus ipſe in die iudicij merear inueniri. Quo audito omnes ſimul ad pedes eius prociderunt, ſingulæ varia peccata & propria confitentes. Alia autem abluens ſordes catini ſupra eā ſe fudiſſe dicebat; aliæ verò colaphis eam à ſe verberatā ſępe memorabant, aliæ nares ipſius ſinapi impletas à ſe eſſe deflebant. Cæteræ quoque diuerſas referebant ſe ei iniurias irrogaſſe: pro quibus omnibus ſanctus ille fuſis Deo precibus, egreſſus eſt. Poſt paucos autem dies non ferens illa tantam ſui gloriam, tantoque ſe nolens ſororum honore cumulari, grauariq; credens ſingularum excuſationibus, egreſſa de monaſterio illo occultè, quo ierit, in quem ſe merſerit locum, vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam peruenire. (Ibidem lib. de prouidentia nu. 2.

EXEMPLVM VI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius relicto monaſterio, vbi pater præerat, in alio monaſterio ſub iunioris fratris imperio humillimè militauit.

VIdimus abbatem Pynuphium, qui cùm eſſet immanis cœnobij presbyter, quod eſt in Ægypto, non longè à Panephyſi ciuitate, & cū pro ipſa reuerentia vel vitæ ſuæ, vel ætatis ſuæ, vel ſacerdotij cunctis venerabilis atque venerandus exiſteret, vid ens ſe pro hoc ipſo humilitatem

illam quam ſecundum ſuæ mētis ar-
dorem concupierat exercere non poſ-
ſe: nec habere quo virtutem deſide-
ratæ ſubiectionis extenderet: clam fu-
giens de cœnobio ſeceſſit ſolus in
Thebaidos vltimos partes. Ibique de-
poſito habitu monachorum, aſſum-
pta ſeculari veſte, cœnobium Tabenē-
ſiotarum expetijt, quod ſciebat cun-
ctis eſſe diſtrictius: & in quo ſe vel pro
longitudine regionis credidit igno-
randum, vel pro magnitudine mo-
naſterij ac multitudine fratrum faci-
lè ſe poſſe celari, vbi diutiſſimè præ
foribus perſeuerans cunctorum fra-
trum genibus prouolutus, vt ſuſcipe-
retur ſummis precibus ambiuit. Cū-
que multo deſpectu tandem fuiſſet
admiſſus, quod ſcilicet decrepitus ſe-
nex, & qui omnem ſuam in ſeculo
peruixiſſet ætatem, cœnobium ingre-
di tunc poſtularet, quo tempore iam
deſeruire ſuis voluptatibus non præ-
ualeret, ac ne hoc ipſum quidem cau-
ſa religionis expetere cùm afferebāt:
ſed famis & inopiæ neceſſitate con-
ſtrictum: vt ſeni, nulliq; operi apto
horti cura diligentiaq; mandatur: quā
ſub alio fratre iuniori, qui eum ſibi
creditum retinebat exercens: ita eidē
ſubdebatur, tantaque obedientia de-
ſideratam humilitatis excolebat vir-
tutem: vt non ſolum ea quæ ad horti
diligentiam pertinebant, verum etiā
vniuerſa officia quæ erant cunctis aſ-
pera & indigna atque ab omnibus du-
cebantur horrori, tota quotidie ſedu-
litate compleret: quamplura verò etiā
nocte cōſurgens, ita furtim, vel nullo
teſte, vel conſcio oculentibus tene-
bris efficiebat: vt penitus auctorem
operis nemo deprehenderet. Cum-
que ibi triennio deliteſcens, per vni-
uerſam Ægyptum, diſperſis vbique
fratribus quæreretur: à quodam tan-
dem viſus qui de Ægypti partibus cō-
mearat, vix potuit præ humilitate ha-
bitus ſui & vtilitate officij, quod ge-
rebat, agnoſci. Nam ſarculo dorſum
incuruans, laxabat oleribus terram.

Deinde ſtercus humeris ſuis adue-
ctās, eorum radicibus ingerebat. Cùm
hæc intuens frater, ſuper agnitione
eius diutiſſima fuit hæſitatione de-
tentus: propius tandem accedens, nō
ſolum vultum, verumetiam ſonum
vocis diligenter explorans ad pedes
eius cominus procidit. Primo quidē
ſuper hoc ſtuporem ſummum viden-
tibus cunctis incuſſit, cur videlicet id
faceret ei qui apud ipſos habebatur
extremus: & velut nouitius ac de ſe-
culo nuper egreſſus. Poſt verò mira-
culo ſunt maiore percuſſi. cùm eius
nomen quod apud ipſos quoque ma-
gna fuerat opinione, compertū, pro-
tinus prodidiſſet, à quo, vniuerſi fra-
tres prioris ignorantiæ veniam poſtu-
lantes, quod eum videlicet tanto tē-
pore inter iuniores, ac paruulos de-
putaſſent, inuitum ac flentem. quod
ex inuidia diaboli digna ſibi fuiſſet.
conuerſatione atq; humilitate frau-
datus quam diutiſſimè inquiſitam
tandem ſe aliquando inueniſſe gau-
debat: nec meruiſſet vitam ſuam in
illa quam arripuerat ſubiectione fi-
nire, ad proprium cœnobium redu-
xerunt, cuſtodientes, eum ſumma di-
ligentia, ne ab eis tunc quoque ſimi-
liter quoquam dilapſus aufugeret. V-
bi cùm fuiſſet modico tempore demo-
ratus, eodem rurſus humilitatis deſi-
derio atque ardore ſuccenſus, captas
nocturna ſilentia, ita diffugit, vt iam
non vicinam prouinciam, ſed inco-
gnitas & alienas longè lateque diui-
ſas regiones expeteret, Nam conſcen-
dens nauim, in Paleſtinæ partes com-
meare curauit, credens ſe tutius lati-
taturum ſi ad illa ſemetipſum aſpor-
taſſet loca in quibus nec nomen qui-
dem ſuum fuiſſet auditum. Quo cùm
veniſſet, noſtrum monaſterium pro-
tinus expetiuit, quod non longè fuit
à ſpæleo, in quo Dominus ex virgine
naſci dignatus eſt: in quo permodico
tempore deliteſcens ſecundum Do-
mini ſententiam, tanquam ciuitas
ſupra montem poſita diutius abſcon-

di non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca sancta de Ægypti partibus orationis causa conuenerāt, agnitum summa vi pressum precum ad suum cœnobium reuocatur. (Cassianus de Institut. renunciantium cap. 30. & 31.

EXEMPLVM VII.

Gloria vana tentatus frater quidam, qualiter restiterit.

CVidam athletæ Christi festināti ad beatam virtutem humilitatis, laudem in corde immundi dæmonis subseminabant. Ipse verò machinatus est inspiratione diuina, pia circumuentione malignitatē spirituum vincere Surgens quippe subordinauit in muro cellulæ suæ prędicationes sanctissimaruum virtutum: dico verò charitatis perfectæ, humilitatis Angelicæ, orationis mūdæ, illibatæ & incorruptibilis castitatis, & harum huiusmodi talium. Cùm igitur cogitationes illum laudare incipiebant, dicebat eis eamus ad reprehensionem. Veniebat ergo & contra seipsum clamabat. Quando ista possederis, tunc cognosce quia lōgè es adhuc à Deo: quia cùm possederis, seruus inutilis es, fecisti quod facere debuisti. Si verò non, longinquus existis à mādatis Dei. (Cassianus Gradu 25. de humilitate.

EXEMPLVM VIII.

Gloriam hominum de suis virtuosis operibus quærens fœmina damnatur.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis, quod quædam virgo deuota ita vitam suam duxi ieiunando, vigilando, orādo, castigando se, quod ab omnibus sancta reputabatur. Contigit autem eam infirmari vsq; ad mortem, cuius confessionem quidam deuotus sacerdos audiuit, & suam spiritualem superbiam ignorauit. Cui post obitum ipsa apparuit nigra, & valdè horribilis. Sacerdos autem expauescens, quæsiuit quis esset. Et fatebatur se esse illam virginem, quæ quasi sancta reputabatur, & subiunxit dicens: Ego infœlix tradita sum infernalibus incēdijs cum inferioribus dæmonibus, & cum infimis damnatis æternaliter crucianda, propter meam propriam complacentiam, & spiritualem superbiam quam habui, quod nullam æqualem mihi reputaui, sed super omnes me extuli, & alios homines iudicaui & spreui, propterea ad profundum inferni descendi de quo nunquam liberabor. Nam si siccatæ essent aquæ maris, & fundus repletus arena, & vna auicula centesimo anno vnum granum educeret, & tunc possem saluari, omnes pœnas inferni eligerem vsque ad illud tempus sustinere, sed non sic, quia in inferno nulla est redemptio. Vnde pater sancte, nec tu, nec aliquis sanctus alius pro me oret, quia nunquam liberabor. (Collector speculi. Vide etiam tit. Fugere ex. 1. & tit. affectus ex. 1.

GRATIAS AGERE.

EXEMPLVM I.

Gratias agens de modicis Dei beneficijs fœmina nobilem iuuenem in maritum accepit, qui hanc sapientem vxorem, & non diuitem eligens, magnos & insperatos thesauros promeruit.

QVidam fuit filius ditissimorum parentum, cui pater suus despōsauit pulcherrimā filiā cuiusdā nobilissimi, & præ omnibus locupletissimi regis. Mouit ergo sermonē cū

puero de nuptijs, & quomodo facere meditabatur annunciauit, quod ille quasi rem malam ac nefariam respuens, relicto patre in fugã elapsus est. Ambulãs autem declinauit in domũ cuiusdam senis pauperis propter æstũ diei semetipsum repausaturus. Tunc filia senis virgo, quæ erat ei vnigenita, sedens ante ianuã operabatur manibus, ore autem suo Deum laudabat, assiduè gratias agẽs ei de imo cordis. Huius autem laudes iuuenis auscultãs, ait: Quod est istud, ô mulier, studium tuum, cuius rei gratia, cùm ita sis pauper & tenuis, quasi pro quibusdam magnis donis gratias referendo sic laudas Dominum? Quæ respondẽs ait: Nescis quia sicut exigua medicina à magnis laboribus sæpius liberat hominem, ita & de parui Dei donis gratiarum actio, magnorum auctrix bonorum efficitur. Ego quidem filia sũ senis pauperis, gratias tamen refero Deo pro modicis istis donis, & benedico Dominum, certa, quoniam qui hæc contulit, & maiora valet dare. Et ista quidem de his quæ extrinsecus sunt, & nostra non sunt, ex quibus nec multa possidentibus lucrum aliquod peruenit, ne dicam, quia & sæpius dãnum sustinent, neq; minora accipientibus accidit detrimentum, eandem vtrisque viam pergentibus, & ad eundem peruenientibus finem. Eorum verò quæ magis sunt necessaria, & perfectissima, multa & maxima accepi Dei dona, quæ innumerabilia & inæstimabilia sunt. Nam secundum imaginem Dei facta sum, & ipsius notitiã habere merui, & ratione præ omnibus animalibus sum prædita, & ab ipso Deo inuitata sum ad vitam, per viscera misericordiæ eius, cuius & mysteriorum particeps esse merui, cui & paradisi ianua parata est, facilè si voluero introitum mihi præbitura. Pro tantis igitur & talibus donis, quæ indifferenter diuites percipiunt & pauperes, vt dignum est gratias agere penitus est impossibile. Si autem & modicam laudationem largitori bonorum non obtulero, qualem excusationem habeo? Iuuenis itaq; eximium illius stupens intellectum, eius patrem accersiuit, cui dixit: Da mihi vxorem filiam tuam, adamaui enim illam propter intellectum, & pietatẽ. Tunc senex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cùm parentum diuitum sis filius. Rursus autem iuuenis ait: Etiam hanc accipiam, si tamẽ mihi non negaueris eam. Nobilium quippe & diuitum mihi filia fuit desponsata, sed hanc respuens fugam arripui, filiam quoque tuam propter pietatem quam habet in Deum, & præclarum illius intellectum adamans, copulari mihi præ omnibus cogitaui. Senex autem dixit ad eum: Non possum tibi filiam meam dare, vt ducas in domum patris tui, & ab vlnis meis separes eam, vnica enim mihi est. Ego inquit iuuenis, apud vos manebo, & vestram suscipiam conuersationem. Deinde & splendidum deponens vestimentum, senis habitum postulans induit. Tunc ille in multis tentans eum, & variè ipsius examinans cogitationes, postquam cognouit iuramenti illius stabilitatem, & quia non amore insipientiæ detentus petijt eius filiam, sed pietatis amore elegit pauperrimè viuere hanc præponens suæ gloriæ & nobilitati, tenens eum manu introduxit in suum cubiculum, & ostendit ei diuitias multas ibi repositas, & immensum pondus pecuniarũ, quantum non viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum: Fili, hæc omnia tibi do, eo quod elegisti meæ fieri hæres substantiæ: quam tenens hæreditatem ille omnes supergressus est gloriosos terræ, & diuites. (Vincent. Beluacensis spec. hist. lib. 15. c. 19.

GVLA.

GVLA.

EXEMPLVM I.

Gulosus monachus repentina morte in die Natiuitatis Christi percutitur.

DVO fratres, alter iuuenis, alter vero senex in possessione Classensis monasterij. quæ Rauenna dicitur, ad custodiam morabātur. Octauo sanè die ante natiuitatem Domini, sexta scilicet feria, quæ sabbathum duodecim lectionum ex more præcedit, dixit iuuenis ad seniorem: Frater Leto (sic enim vocabatur) quomodo viuemus hodie? Cui senex: Viue, inquit, vt velis, ego enim & vinum bibam, & in solo (sicut scriptum est) pane non viuam. Erat enim ille vegetus, obesus, incolumis, & robustus Factum est, apposita mensa vterque discubuit, sed iste pane cōtentus & aqua sub regulari se tenui disciplina cohibuit: ille vero vinum sibi, & insuper quod videbatur indulsit. Qui profectò si quod imminebat agnosceret, rigorem abstinentiæ ad petulātis gulæ lenocinium non emolliret. Octaua siquidem die, dum Dominicæ Natiuitatis gloria mundo tripudiante clarescceret, ille defunctus est. Et cum festiuitatis inuitante lætitia cæteri prouocarentur ad mensam, ille efferebatur, flentibus vndique propinquis carnalibus ad sepulchrum. (Petrus Damianus Epistola 1. ad fratres mandatorum transgressores.

EXEMPLVM II.

Gulosus frater in peccatum sodometicum corruit, quia de frixura comedit.

QVIDAM mihi monachus retulit, quia cùm frixuras quasdam in refectorio deferret in vasculo, prurientis eum gulæ stimulus pupugit. Moxque sibimet vnam in os proijciens furtiuè comedit. Sed ilico tantus eum libidinis ardor inuasit, vt, quod nunquam eatenus fecerat, nulla se ratione comprimeret, donec per immūditiæ fluxum semen sibi proprijs manibus eiecisset. Hic itaque seruum suum merito contumacem sensit, quia iuxta viri sapientis elogium, molliter enutriuit. De quo iure dici potest, quia post buccellam introiuit in eum sathanas. Nimirum venter, & genitalia inuicem sibimet vicina sunt: & cùm hic incautè reficitur, illa ad contumelias excitantur. (Idem Epistol. 1. vbi supra.

EXEMPLVM III.

Gulosus Episcopus insanabile gutturis vulnus incurrit.

INterea quoque Ioannes Conuaclēsis Episcopus ad memoriam redit, qui conuersionem suam dum per lōga temporum interualla differret, aliquando contigit, vt in fundo suo, quem in Saltus possidebat territorio, moraretur. Illic itaque constitutus, pauperculæ cuidam viduæ porcum, quem velut spem sui victus alebat, præcepit auferri, suisque ferculis profuturum non segnius præparari. Emittit illa preces, fletus fundit ac gemitus, sibiq; indigentiæ suę redd[illegible] postulat nutrimentum. Sed [illegible]do ventri magis, quàm illius nec[illegible]ditati impius

Epi-

Episcopus dum proprijs prouidet mẽsis, mandatum paruipendit authoris qui per prophetam dicit. Subuenire oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Sed qui absẽs credebatur instituendo præceptum, præsentem esse se docuit inferendo iudicium. Nam Episcopus dum lachrymas viduæ suæ facit delitias gulæ, mox percussus in gutture vulnus incurrit, quod nullis medicorũ studijs donec vixit euasit. Hoc itaque præpeditus incommodo, cùm iuxta scripturam sola vexatio daret intellectum auditui, tandem sanis consilijs adquieuit, & Episcopales insulas monastica professione mutauit. atq; in Pãpasiano cœnobio, quod in beatæ Mariæ virginis est honore constructum, longis post temporibus superuixit. Vsq; tamen ad obitum tãta læsi gutturis molestia laborauit, vt nisi cum magna difficultate traijcere alimenta non posset, adeò vt ad geminam semper mensam succedentium sibi fratrum in refectione discumberet, vixq; tantum cibi caperet vnde recreare stomachum potuisset. (idem Epist. 8. ad Paulinum c. 3.

EXEMPLVM IV.

Gula tentatus quidam frater horã prandij vsq; ad debitum & regulare tẽpus protraxit.

Referebant nobis sancti seniores de quodam fratre dicentes: Quoniam quodam tempore ita impugnabãt eum dæmones, vt statim hora diei prima tãtam famem & defectionem corpori eius facerent, vt penitus sustinere non posset. Veruntamen ille dicebat in corde suo: quia qualitercunq; oportet me vel vsq; ad tertiam expectare, & tunc cibum sumere. Cũque facta fuisset hora tertia, iterum dicebat cogitationibus suis: Etiam & nunc violenter oportet me sustinere vsque ad horam sextam. Et cùm aduenisset hora sexta, infundebat panem in aqua, dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam expectare horam nonam. Cumq; hora nona aduenisset, secundum consuetudinem cõplebat omnes orationes, & psalmodiam secundum regulam, & ponebat panem vt comederet. Hoc ergò per plurimos dies sustinuit. Quadam autem die similiter ab hora prima vsque ad horam nonam fecit. Cũmq; hora nona sedisset vt cibum caperet, vidit de spertella, vbi panes, .j. paximacia reposita erant, surrexisse fumum magnũm, & egressum esse per fenestram cellulæ eius. Itaq; ex illo die nec esurijt, nec defectio corpori ei⁹ facta est: sed magis ita corroboratum est in fide, & in abstinentia cor eius, vt etiam nec post biduum delectaret eum cibũ percipere, ita Dei gratia auxiliante certamini eius. Per patientiam enim suam frater extinxit gastrimargiæ, .j. gulæ concupiscentiæ passionem. (Ex lib. sent. Patrum ꝙ. 3.

EXEMPLVM V.

Loquentes de sacra scriptura sancti senes pulmentum edere neglexerunt.

Qvidam de sanctis senioribus salutationibus causa profectus est ad alium seniorẽ eremitam, qui cum omni gaudio suscepit eum, pro cuius eius aduentu parauit ad refectionem senior lenticulæ cibum coctum. Dixeruntq; inter se, vt prius ex more complerent orationes, & psalmodiam, & postea cibum caperent. Cùm autem ingressi fuissent, psallebant, totumq; psalterium compleuerunt. Nam & de scripturis sanctis legentes, duos prophetas recitauerunt. Iamq; dies abierut, noxq; similiter recedebat. Dum ergo orarent, & intẽte psallerent, illuxit alia dies: tuncq; primum intellexerunt, quia iam nox tran-

transiſſet. Iterum autem inter ſe de verbo Dei loquẽtes, & ſpirituales ſibi ſenſus exponentes, factum eſt vt circa horam nonam ſalutantes ſe inuicem, ita reuerteretur qui venerat ſenex ad cellulam ſuam. Nam refectionem cibi qui paratus fuerat, obliti ſunt accipere, dum cibum ſpiritualem perciperent. Veſpere autem facto inuenit ſenior ollam plenam, ſicut parata fuerat, & contriſtatus, dixit: Heu quomodo obliti ſumus percipere pulmẽtum iſtud. (ibidem) § 5.

EXEMPLVM VI.

Murmurantes viſi ſunt ſtercus manducare.

MAgnus quidam ſenex erat præuidens. Contigit aũt, vt guſtaret cum pluribus fratrib9: & comedẽtibus illis, videbat in ſpiritu idem ſenex ſedens ad menſam quoſdam edentes mel, alios autem panẽ, alios verò ſtercus. Et admirabatur intra ſemetipſum, & deprecabatur Dominũ, dicens: Domine, reuela mihi hoc myſterium, quia idem cibus appoſitus eſt omnibus ſuper menſam: in manducãdo aũt ita mutatus videtur, vt quidam edant mel, quidam aũt panem, alij verò ſtercus. Et venit ei vox deſuper, dicens: Quia illi qui manducant mel, hi ſunt, qui cum timore & tremore, & gratiarum actione edunt ad menſam, & incuſſanter Deum orant, & oratio eorum ſicut incenſum aſcẽdit ad Dominum, ideoq; mel comedunt. Qui autem panem mãducant, hi ſunt, qui gratias agentes percipiunt ea quæ à Deo donata ſunt illis. At verò qui ſtercus manducant, hi ſunt, qui murmurant, & dicũt; hoc bonum eſt, & illud malum eſt. Hæc autem talia non oportet cogitare, ſed magis glorificare Deum, atq; laudes ei referre, vt in nobis impleatur illud quod dictum eſt: Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue q̃d aliud facitis, omnia in nomine Domini facite. (Ex lib. Doct. Patr. nu. 25.

EXEMPLVM VII.

Gula tentatus Andreas Archidiaconus, monaſterium reliquiſſet, niſi miſericors Deus legumina mirabili quadam ſuauitate condidiſſet.

COnuerſus eſt vir nobiliſſimus Andreas, Virdunenſis Archidiaconus, qui cauſa orationis Clareuallem venerat, nec tamen aliquod ad præſens conuerſionis propoſitum habebat. Sed cum orationum ſuffragia petiturus capitulum introiſſet, videns ſanctæ illius multitudinis ordinem, & velut Angelicam conuerſatiõnem, compunctus eſt vehementer, & inſiliente in ſe ſpiritu Domini, mutatus eſt in virum alterum. Tanto namque feruore mundum deſeruit, vt ne ad horam quidem, vel pro amicis ſalutandis, vel pro domo rebuſque diſponendis ad ſuos remearit, ſed incontinenti omnia rumpendo moras reliquit, vt Chriſto citius adhæret, Vt autem gemina crucis impreſſio euidentius appareret, alius quidam clericus Ganfredus nomine, cùm eo ſe reddidit, genere quidem humilior, ſed probitate morum & generoſa cõuerſatione forſitan nõ inferior. Ambo igitur intrantes, ambo ſimul in ordine perſeuerantes, bonam militiam militauerunt. Iamque conſummato certamine, benedictionis æternæ particeps exiſtunt. Porrò præfatus Andreas, multa in nouitate conuerſionis ſuæ tentamenta ſuſtinuit, ſed dextra cœleſtis quæ benedictionem dederat, eum in omnibus illæſum conſeruauit. Erat enim quaſi tenerrimus ligni vermiculus, mollis & delicatus nimis, vt tanto glorioſius in eo dextera Domini triumpharet, quanto infirmius erat vaſculum in quo virtutem operabatur. Cùm enim teneritudinem priſtinæ conuerſationis ægrè dediſceret, & nouiter inchoatum laborem nimis arduum reputaret,

ret, cogitauit vt Loth, quia egressus de Sodomis non posset animam suam in monte saluare, vnde & proposuit ad aliquem remissionis obseruantiæ ordinem declinare. Quod cùm spirituali patri suo venerabili Roberto iam sæpius indicasset, & eius salutaribus monitis ab hac intentione pedem aliquamdiu cohibuisset, tandem vna die victus à pusillanimitate spiritus, & tempestate denunciauit ei quia iã non poterat amplius sustinere: Tunc abbas precibus & blanditijs multis extorsit ab eo vt sibijpsi vim faceret, & vsque ad diem tertium patientiam teneret: quo tandem vix impetrato, capitulum fratrum ingressus, orationem conuentus ad Deũ instituit pro eo fieri. Ipse etiam pius pater toto mentis annisu conuersus ad Dominũ, deuotissimis precibus orabat vt ouiculam quam diabolus rapere conabatur, Dominus sua misericordia conseruare dignaretur. Eadem itaque die cùm idem nouitius ad mensam accederet, pisorum edulium appositum reperit, quod genus leguminis ita præ cæteris omnibus fastidire solebat, vt etiam nauseam ei prouocaret interdum. Intuitus vero pulmentum quod nimium abhorrebat, conturbatus est, & vix fame compellente, vt inde aliquid sumeret reluctanti stomacho persuadere poterat. Et, ô Deus bone! quàm diues es in misericordia, teneris & delicatis morem gerens, vt in omnibus consilium voluntatis tuæ adimpleatur, & sanctum nomen tuũ glorificetur. Præfatus verò nouitius, cùm cibum illum vix tenuiter gustare cœpisset, mirabilem quandam in in eo sensit suauitatem, ita vt carnium vel piscium esum saporis illius præstantia vinceret. Quod vbi deprehendit, arrepto protinus cochleari catinum propius admouit, oblitusque parsimoniæ coctionem leguminis vorauit vsque ad fundum. Inter edendum autem digitum frequenter in os mittebat, existimans se deprehendere posse cremia lardi quæ in legumen illud frixa esse putabat. Finita autem refectione, festinanter abbatem adijt solicitè perquirens vtrum præcepisset pulmentum illud sagimine, vel quauis alia pinguedine propter ipsum ex industria condiri. Illo verò negante, conuenti sunt etiam super hoc pulmentarij Tunc & ipsi protestati sunt in veritate nil in eo præter sal & aquã apposuisse. Quo audito, neophitus ille diuinæ circa se visitationis miraculum lætus aduertit, & gratias agens Deo, deinceps à proposito ordinis moueri non potuit. Cumque magno Dei munere, secunda & tertia die & multo postea tempore prædictam suauitatem in huiusmodi cibarijs præsentiret, magistra tandem experientia diceret, quia potens est Dominus Iesus cum voluerit ad consolationem suorum eandem saporis gratiam conferre leguminibus & oleribus, quam carnibus & piscibus indidit. Vnde & sæpe dicebat quia magis nunc delectabatur in comestione pisorum & olerum quàm ante faciebat in comestione altilium & venationum, (Ex libro qui dicitur exordium ordinis Cisterciensis & d'Assignies in conclauis, cap. 29.

EXEMPLVM VIII.

Gulosus frater miserabili morte punitur.

SAnctus Odo cùm discipulos suos regularibus disciplinis instrueret, diuersorum monachorum mirabilem excessum narrauit. His, inquit, diebus duo fratres rapidissima rapti sunt morte, nõ vno loco, nec vna die. Veniens vnus ex eis domum cuiusdã suæ sororis, vehementissimè se esurire dixit, & refectionem petijt. Cui protinus illa pisces abundanter se habere respondit, vt comederet qua hora, & quales vellet. Ille quasi indignatus

gnatus pisces se fastidire respondit, nec iam eos se posse videre dixit. Tūc armum cuiusdam animalis sibi assari præcepit, sed non ferens assandi moram, portiunculam incidit, & eam in prunas proiecit. Deinde vinum afferri sibi iussit, & carnis morsu auide sumpsit, sed hoc quod sumpsit, nec insumere, nec eijcere potuit, sed vitam cum cibo perdidit. (Vincentius spec. hist. lib. 24. cap. 67.

EXEMPLVM IX.

Item aliud simile.

ALius frater veniens domum cuiusdam parentis sui, statim ad comedendum quęsiuit. Cui cùm respōdisset, quia necdum hora comedendi venit, cum indignatione adiecit: Heu tota nocte equitando post iniunctam mihi obedientiam laboraui, & nunc vos ieiunare me cogitis: afferte ergo mihi si quid habetis. Cui cum dicerent pisces se habere, indignatus, huc illucque oculorum intuitus circumferens, (ibat autem circa pedes eius gallinarum grex) quasi furens baculum arripuit, & eam quæ ei placuit percussit, ac furibundo ore dixit: Hæc mihi hodie piscis. Qui autem circūstabant cum quodam rubore dicebāt: Licet tibi carnem comedere pater? at ille: Volatile, inquit, non est caro: volatilia enim & pisces vnam habent originem. Apposita est ergo coram eo gallina, quam occiderat iam assata, ex qua offā abstulit, & mormodit, quē morsum nec euomere potuit, nec glutire, sed eum vita priuauit. (ibidem.

EXEMPLVM X.

Gulosus quidam, Elphegi discipulus æterna inferni pœna damnatur.

DIscipuli quidam sancti Elphegi magistri monita spernentes, professionis immemores, nihilq; communem vitam habentes, medijs noctibus consueuerant furtiuos cibos edere, ebrietati operam dare, lasciuire, & prorsus inhonesta quæ latentes sinebat audacia perpetrare. Sed ira Dei illum qui in hoc scelere capitalis erat, horrendo sibitoque iudicio inuoluens occidit. Nocte verò quæ diei sepulturæ illius successerat, Elphego sacras de more excubias celebrante, & se Domino sacrificium offerente, contigit infra ambitum mōnasterij validas voces audiri quasi vim inferentium, vel illatam sustinētium: vir Dei ignorans quid esset cōcitè ad monasterium tendit; Attonitisque auribus sonum captans, verba discernit, domum irrumpit: & ecce qui nuper obierat miser afflictus solo iacebat, super quem horrēdi aspectus homines stabāt, qui taureis, & igneis serpentibus eum flagellabant. Illoq; præ doloris angustia vlulante, hoc illi improperabant: Nec tu Deo, nec nos tibi. Eademque sæpius repetentes, e loco captiuum extraxerunt. Tūc sanctus rediens, quod reliquum erat noctis flens insomne duxit. Ortò autem sole discipulos insimul compulit & quæ manifestante Deo viderat retulit. Videres alios pallere, alios psallere, omnes trepidare. At hi quos mortui scelus sodales habuerat medij pro silijnt, errorem factum fatentur, praue gesta seu malè facta postulant vlcisci, ne diuinæ vltioni remaneāt obnoxij. Requisiti autem quem conueniendi, & cōuiuandi locū habuissent, illi eū locū designāt quo defūcti animā spiritus nequā cruciauerāt. Sic pius Deus propter optima viri merita dū vnius scelus noluit latere, omniū mala voluit detegere, & dum vni noluit parcere, omnium morbos voluit sanare. (Idem lib. 25. cap. 2.

EXEMPLVM XI.

Gulosi monachi repētina morte percussi interierunt.

ERANT duo senes monachi ab ipsis puerilibus annis pares scelere, dissolutè valde in monastica obseruantia nutriti. Hi sibi plures ex iuuenibus in immunditia assidui, quotidie copulabant, seorsum vacabant epulis, risibus & cantibus exultabant, & innocentibus & simplicibus detrahebant. Cumque de illorum insolentijs conuentus quotidiè non mediocriter turbaretur, nec esset qui corrigeret delinquentes, vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est. Vix enim finit turbationem piorum claustralium inultā. Accidit ergo quodam vespere, vt secundum consuetudinem suam esculento ore ad voraginem inhiarent. Vix ori cibis appositis, quartum aut quintum morsum manus obtulerat, cùm ecce vnus senum, subita ingluuie strangulatus, euersis statim oculis expirauit. Territi omnes qui consederant, surrexerunt. Nec diu post superstes veteris socij animaduersione hac non fractus, licet ad momētum horruisset, sicut porcus occiso à carnifice porco, resumpta audacia recessit ad mensam. Et cùm enormi crapula sic esset repletus vt amens penitus portaretur ad lectum, quasi brutum animal expirauit. Horrore ergo hoc omnes exemplorum talium perturbati, vitam suam & mores in melius correxerũt, communemq; vitam & cibum strictissimè seruauerunt. (Thomæ Cantip. de apibus lib. 2. c. 12. parte 5.

EXEMPLVM XII.

Gulosus presbyter sepultus se dānatum clamat, & eius socius vitam non emendans, turpiter moritur.

ERat in villa Bruxellensi Brabantiæ sacerdos vita & moribus plurimum inhonestus. Hic gulæ & luxuriæ deditus, nihil ferè videbatur illud meditari. Post finem autem annorum paucorum postquam presbyter fuerat ordinatus, iusto Dei iudicio impræmeditatè defunctus est. Nec multo post, quidam presbyter, commensalis eius & socius, cum in crepusculo noctis viam ageret extra villā, audiuit miserabilem vocē quasi sub terra clamantis & plangentis. Consternatus autem: quisnam esset cuius vocem audiret, cruce se signans, inquirit: Quis es tu? Et vox: Ego, inquit, sum infœlix socius tuus. Et rursus presbyter: Quomodo, inquit, tibi est? & quare de humo eloquium tuum: Cui ille dato rugitu magno, imo maximo Væ, inquit, mihi, væ, væ, quoniam clausit super me puteus os suum. Et cùm quasi pennigero volatu vox plāgentis deferretur, in longum audita est. Mirabilius tamē intelligas, ipsum qui hoc audiuit presbyterum, in nullo vitam miseram prorsus correxisse: sed obijsse morte turpissima, & fœda nequissimæ conuersionis vestigia dereliquisse. (Idem l. 2. c. 30. parte 16.

EXEMPLVM XIII.

Gula acerbissimi pomi tentatus pœnitens miles animam expirauit.

MIles quidam, sicut audiui à quodam viro religioso multa scelera commiserat: tandem ductus pœnitentia venit ad sacerdotem, de commissis facta confes-

ſione pœnitentiam ſuſcepit, ſed ſuſceptam ſeruare non potuit. Cumque hoc ſæpius actitaſſet die quadam dixit illi ſacerdos. Nihil ſic proficimus, dic ergo mihi: Eſtne aliquod quod pro peccatis tuis poſſis cuſtodire? Reſpondit ille: Eſt pomus in poſſeſſione mea tali, cuius fructus tam amarus & peſſimus eſt, vt nunquam ex eo comedere poſſim. Si videtur vobis bonum, pœnitentia mea ſit, vt quoadusq; viuam, de eiſdem pomis non guſtem. Sciens ſacerdos maxime poſt prohibitionem, excitante carne atq; diabolo, conſurgere tentationem, reſpōdit: Pro omnibus peccatis tibi iniungo, vt nunquam de fructu eiuſdem arboris ſcienter comedas. Abijt miles pœnitentiam iniunctam quaſi pro nihilo reputans. Sic ſita erat ipſa arbor, vt quoties curiam ſuam exiret, vel intraret, eandem arborem reſpicere poſſet. Reſpiciendo ſemper prohibitionis recordabatur, & recordando mox grauiſſimè tentabatur. Die quadam ante arborem eandem tranſiens, & poma in eo conſiderans, ab eo, qui primùm hominē per lignum prohibitum tentauit, & proſtrauit, tā validè tentatus eſt, vt ad arborem quidem veniret, & ad pomum nunc manum extendendo, nunc extenſam retrahendo, totum penè diem contrarijs niſibus continuaret. Tandem adiuuante gratia triumphans, in tantum concupiſcentiæ reſtitit, vt corde coanguſtato, ſub arbore iacens ſpiritum exhalaret. (Cæſarius l. 4. c. 77.

EXEMPLVM XIIII.

De ſermone monachi illiterati ad Henricum Cardinalem Albanenſem.

SAnctæ recordationis Dominus Henricus Albanenſis Epiſcopus & Cardinalis, annò M. clxxxviij. miſſus à Clemente Papa temporibus Frederici Imperatoris prædicare crucem in Alemannia contra Saracenos, quoſdam ſibi terræ noſtræ monachos ordinis Ciſtercienſis aſſumpſit. Die quadam cum ſimul equitarent, & ipſe diceret in generali: Quis veſtrum dicet nobis aliquid boni? Reſpondit vnus: Ille, demonſtrato quodam cōuerſo monacho laico, cuius nomen excidit. Et præceptum eſt ei ſtatim à Cardinali, vt verbum proponeret exhortationis. ille primùm ſe excuſans, dicens laicum non debere litteratis aliquid loqui. Tandem ſic exorſus eſt: Quando mortui fuerimus, & deducti ad paradiſum, occurret nobis ſanctus Pater noſter Benedictus, viſis nobis monachis cucullatis, cum gaudio introducet: viſō verò Henrico Epiſcopo & Cardinali, mirabitur infiatum eum, & dicet: Quis enim es tu? Et ille: Pater, ego ſum monachus Ciſtercienſis. Reſpondit ſanctus: Nequaquam, monachus cornicu latus non eſt. Tunc Henrico ſatis pro ſe allegante, tandem huiuſmodi data ſententia dicet oſtiarijs ſanctus Benedictus: Ponite eum ſupinum, & ſtoma chum eius ſcindentes aperite: Si inueneritis olera incondita, fabam, piſam lentem, pultes, ciboſq; regulares, cum monachis intromittatur, ſin autem, ſed piſces groſſos, & cibos ſeculares atque delicatos, foris maneat. Deinde conuerſus ad Cardinalem, ſubiecit: Quid illa hora dicturus es, pauper Henrice? Ad quod verbum Cardinalis ſubridens, ſermonem commendauit. (Cæſarius lib. 4. c. 79.

EXEMPLVM XV.

Guloſus infirmitatem claudicādo ſimulauit, & à dæmone claudicante irriſus apoſtatauit.

IN Hemmenrode ſacerdos quidam venerabilis ad conuerſionem venit, nomine & opere Chriſtianus. Huic dæmones multùm importuni fuerunt, & ſæpe illos vidit, tam ante

cor uersionem, quàm post. Huius tēpore alter quidam sacerdos, nomine Carolus, in eodem cœnobio factus est nouitius, & erat eius in probatione socius Prior noster Isenbardus. Hic instinctu diaboli, cuius consilio vtebatur, gula & carnis suæ commodis nimis consentiens, infirmitates sæpius simulauit: qui cùm positus in infirmatorio tantùm carnem nutriret, & spiritum negligeret, vadens & rediens de priuata, cum claudicaret, & in coquinam respiciendo, quę ibi prępararentur infirmis consideraret, prædictus Christianus diabolum eum sequi vidit, qui eo modo, quo ille claudicauerat, & ipse claudicauit, & sicut introspexerat introspexit, in nullo ab eius gestibus discrepans. Tandem infra annum probationis deficiens, reuersus est ad ollas Ægypti, & secuta est caro carnem. (Idem lib. 5. c. 6.

EXEMPLVM XVI.

Gulosorum cibi in inferno sunt busones & serpentes.

Miles quidam moriens, bonis de vsura conquisitis, filium suum hæreditauit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans, cum puer occurreret, & quis ibi pulsaret, interrogaret, respondit: Intromitte me, ego sum Dominus huius possessionis, nomen suum exprimens. Puer per foramen sæpis prospiciens, eumq; cognoscens, respondit: Certe Dominus meus mortuus est, non vos intromittam. Cumq; mortuus pulsando perseueraret, nec proficeret, nouissimè dixit: Defer pisces istos, quibus ego vescor filio meo, ecce ad portam illos suspendo. Manè exeuntes repererunt in quodam ligamine multitudinem busonum, atque serpentum. Reuera iste est cibus infernalis, qui igne sulphureo decoquitur. (Idem lib. 12. cap. 18.

EXEMPLVM XVII.

Gulam sanctus Franciscus cum sancta Clara cæterisq; fratribus auditu diuini verbi superātes parum aut nihil comederunt.

FRanciscus seruus Dei Altissimi viuente beatissima Clara, cum frequēter illam sacris suis exhortationibus consolaretur, illa rogauit bēatum patrem Franciscum, quod faceret ei hanc consolationem, vt scilicet semel in simul manducarent. Beatus autem Franciscus semper hoc facere renuebat. Vnde accidit quod socij sancti patris sanctæ Claræ desiderium perpendentes, beato Francisco dixerunt: Pater nobis videtur quod rigor iste non sit secundum diuinam charitatem, videlicet quod sororem Claram tam sanctam, & Deo dilectā non exaudis, præsertim cum ipsa ad tuam prædicationem pompas sæculi dereliquit, propter quod nedum semel sumere cibum tecum, sed si cum tanta instantia maiorem gratiam postul. ūlet, ipsi plantulæ tuæ facere debuisses. Respondit sanctus pater Franciscus: Videtur vobis quod de hoc desiderio illam exaudiam, dixerunt: Ita pater, nam digna est quod hanc cōsolationem, sibi facias. Respondit sanctus Franciscus: Ex quo vobis videtur, mihi etiam placet. Sed vt plenius cōsoletur, volo quod fiat ad sanctā Mariam de Angelis. Ipsa enim diu stetit in sancto Damiano reclusa: vnde lætificabitur aliquantulum reuidendo locum sanctæ Mariæ, vbi fuit tonsa, & facta sponsa Christi Domini Iesu, & ibi comedemus simul in nomine Domini. Ordinauit ergò diem qua cum vna socia veniret beatissima Clara: & veniēs, & adorata reuerēter & humiliter beatissima virgine Maria, matre Domini, ac loco circumquaq; ex deuotione lustrato, hora facta comedēdi humilis & diuinus Franciscus fecit

mensam sicut consueuerat in plana terra parati. Et sedit ipse, & beata Clara, & vnus de socijs sancti patris cum socia sanctæ Claræ & omnes alij socij in mensa illa humili sunt locati. Pro primo aūt ferculo, incœpit sāctus Frā ciscus loq de Deo tā suauiter & sācte, & tā Altissime, & diuine, ꝙ ipse sanct' Frāciscus & sācta Clara, & socij & omnes alij qui erant in mēsa illa paupercula fuerunt rapti tanta abundantia gratiæ Altissimi. Superuenerunt autē ipsis sedentibus sic raptis, & oculis ac manibus in cœlum directis homines, de Assisio, & de Pictonio, quia vndiq; per totam viam videbatur eis, quod Ecclesia sanctæ Mariæ de Angelis, & totus locus, & silua quæ tunc circa locum erant omnia comburerētur. Propterea vt loco succurrerent homines de Assisio cum festinatione cucurrerunt credentes firmiter, quod omnia ab igne comburerentur. Quando vero venerunt ad locum, viderunt cuncta pariter illęsa, & intacta. intrantes autem locum inuenerunt beatum Franciscum cum sancta Clara, & cum omnibus socijs raptos ad Dominum, & ad mensam illam humillimam omnes sedentes, & virtute indutos ex alto. Et tunc certitudinaliter aduerterunt, quod ille erat ignis diuinus. qui prædictos sanctos, & sanctas diuini amoris copiosis consolationibus inflā mabat, vnde recesserunt valde ædificati & consolati. Beatus autem Franciscus & sancta Clara, & cæteri refecti sunt tam copiosa diuina cōsolatione in anima, quod de cibo corporali parum, aut nihil tetigerunt, aut curauerunt. Post hæc sancta Clara rediit ad sanctum Damianum, videntes autem eam sorores fuerunt valde gauisæ, timuerunt enim ne sanctus Franciscus vellet eam mittere ad aliud monasterium gubernandum, sicut iam miserat germanam suam Agnetem Florētiam pro Abbatissa, & etiam ipse sanctæ Claræ aliquando dixerat: Para te si oportebit ad eundum quocunq; te misero. Et illa sicut veræ obedientiæ filia respōdebat. Parata sum pater ire, quocunq; tibi placuerit. Et remansit sancta Clara multum in Domino cō solata. (Ex Chronico minorum Latino lib. 10. c. 4. & Gallico 2. c. 30.

EXEMPLVM XVIII.

Vestibus pompaticis, & conuiuijs dedita anima, iudici ad æternas pœnas condemnanda præsentatur.

IN superioribus Ægypti partibus quidam magnæ sanctitatis monachus degebat Helias nomine, beato Hieronymo adhuc viuo multum familiaris. Hic quadam vice raptus, vidit se in quodam miræ & inauditæ pulchritudinis palatio, vbi per horā gradiens & eius pulchritudine satiari non valens, vidit à quibusdam iuuenibus pulcherrimis quoddam præparari tribunal stratis tapetibus, vestibus, auro, & gemmis, & multa artificij varietate decoratis, circumquaque pariete inuoluto. In quo rex quidam decorus tantum, vt nihil aliud cuperet quis habere, magna virorum sole lucidiorum comitatus societate, veniens se posuit, vt iudicia exerceret. Inter hæc cum quædam anima quam fuisse Anachoritanum pręsulem ab ibidem existentibus postea intellexit, à nequam spiritibus catenis, igneisq; vinculis vincta instar fornacis flammas erumpens sulphureas, deportata maiestati regiæ præsentatur, quæ prius quā de aliquo interrogaretur, cœpit diris vocibus æternis ignibus se dignissimam acclamare. Hanc inter cęteras asserens causam principalem, quoniā vanis mundi pompis intētus, in conuiuijs, & vestibus, & huiusmodi mundi stultitijs delectabatur. Quibus finitis lata per iudicem sentētia, vt pœnis infernalibus traderetur, donec corpori iuncta duplices pœnas in perpetuum sustineret, mox illam secū ferens omnis illa neq̄ spirituum turba inde diris clamoribus recesserunt. (Epist. Cyrilli ad August. littera O.

EXEMPLVM XIX.

Diues deliciosus, multumq; incrassatus, cogitans se idoneum ignis infernalis pabulum factum, pœnitentiam assumit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit diues quidam qui de suo corpore quantum poterat curabat. Delicias in cibis & potibus, in vnguentis & balneis, in lectis & indumentis & ornamentis auidissime requirebat. Quia verò erat sapiens, quoad mundū factus est senescalcus regis Franciæ, & tunc incœpit in tantum delicijs affluere, quod pinguedo eius per cutem vix poterat restringi. Coquus autem suus qui ei cum magno studio seruiebat dixit sibi. O quàm magna inflammatio erit, Domine mi, quando ista pinguedo vestra erit coniuncta igni inferni. Quod ille considerans, incœpit dicere intra se. Vere iste dicit verum, sed non sic erit, & assumpta pœnitentia Deum per carnem placauit, qui per eam vituperatus, & offensus erat. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM XX.

Quomodo honestus quidam Episcopus gulam mortificauit.

QVidam Archiepiscopus magnæ honestatis cum se posuisset in mensa & apportatæ fuissent ei ficus, quas multum diligebat, accepit vnam volens eam comedere ante benedictionem quam tradiderat obliuioni. Cum autem hoc aduertisset deposuit eam, & dixit gulæ suæ: Domina gula nimium festinabatis, & ideò faciatis hanc pœnitentiam, quia hodie non comeditis ficus, & stantibus ficubus coram se non comedit ex eis per totam mensam. (Collector spec.

EXEMPLVM XXI.

Galam prudens matrona filias monasticè nutriens cohibere in puellis studuit, quas extra horam prandij etiam aquam bibere vetuit.

AVgustinus in libro Confessionum ait, quod erat quædam decrepita mulier, quæ propter senectam & optimos mores honorabatur. Hæc curam gerebat filiarū matris Augustini, quæ non permittebat præter horas quibus ad mensam parētum moderatissimè alebātur, etiamsi excandescerent siti, nec aquam bibere, præcauens consuetudinem malam, & addens verbum sanum & memoria dignum dicens puellis. Modò aquam bibitis, quia in potestate vinum non habetis. Cum autem ad maritos veneritis, & factæ estis dominæ apothecarum, & collariorum, aqua vobis tunc vilescet & sordebit, sed mos potandi permanebit, & sic frænabat auiditatē tenerioris ætatis, & ipsam puellarum sitim ad honestum modum deducebat, vt iam nō biberent quod non deceret. (S. August. lib. 9. Conf. c. 8.

EXEMPLVM XXII.

** Gulæ intemperiem excitat dæmon aliquando.*

AD Macedonium Anachoretam muliercula quædā ex arte cacodæmonis bulimia seu insatiabili edendi auiditate vexata, quā domestici multis sæpe lachrymis deplorant, adducta fuit, pro qua virum sanctū ij, qui ducebant fœminā, deprecati sunt. Fecit ille suis precib. vt modū naturæ nunq̄ amplius excederet. Fertur prius gallinas triginta vno die assumpsisse.

Postea

Postea viri sancti precibus ad eam tẽperantiam redacta est, vt neque dimidiam amplius sumere posset. (Ex viridario S S. ex menæis græcorum translato in latinum sermonem per Matthæum Raderum S. Iesu. In vita sancti Macedonij Anachoretæ 24. Iann. Vide etiam tit. Crucis signum ex. 1. & 5 Tit. Abstinentia ex. 1. & 11. Tit. Delitiæ ex. 1. & 2. Tit. Affectus ex. 2. Tit Furtum ex. 9. & 10. Tit. Confessio ex. 6. Tit. Beneuolentia ex. 5. Tit. Fœtor ex. 1. Tit. Anima & Tit. Apostata ex. 2. Tit. Dedicatio ex. 4. Tit. Carnium abstinentia & Tit. Consuetudo ex. 2. & 3.

HABITVS MONACHALIS.

Habitus Monachalis Ludouico Lantgrauio post mortem indutus parum profuit ad salutem.

LVdouicus Lantgrauius maximus tyrannus fuit, de quo dictum est in principio hic cum moriturus esset, præcepit amicis suis dicẽs: Mox vt mortuus fuero, cucullam ordinis Cisterciensis mihi induite, sed ne hoc fiat me viuente diligentissime cauere. Obedierunt illi, mortuus est, atq; cucullatus. Quod vbi miles quidam vidit, commilitones ironice allocutus est, dicens: Vere non est similis Domino meo in omni virtute. Quãdo miles erat, nõ habuit parem in actib⁹ militiæ: factus vero monachus, omnibus factus est forma disciplinæ. videte quàm diligenter custodit silentium suum, nec vnũ quidem verbum loquitur. Anima vero eius cũ educta fuisset de corpore, principi dæmoniorum præsentata est, sicuti cuidam manifestissimè reuelatum est. Sedente eodem tartarico super puteũ, & scyphum manu tenente, huiusmodi verbis Lantgrauiũ salutauit: Bene veniat dilectus amicus noster, ostendite illi triclinia nostra, apothecas nostras, cellaria nostra, sicque cum huc reducite. Deducto misero ad loca pœnarum, in quibus nihil audierat, nisi planctus, & fletus, & stridor dentium, & reducto, sic princeps principem affatur: Bibe, amice, de scypho meo. Illo valde reluctante, cùm nihil proficeret, imò coactus biberet, flamma sulphurea de oculis, naribusque eius erupit. Post hoc sic, inquit: Modò cõsiderabis puteum meum, cuius profũditas sine fundo est. Amotoq; operimento, cum in illum misit, & remouit, Ecce, iste est puteus, in quo eum clericus vidit, sicut prędictũ est. (Cæsarius lib. 12. cap. 2. Vide etiam Tit. Fœtor.

HAERETICVS.

EXEMPLVM I.

Iniurias & opprobria Agathon abbas patientissimè tulit. sed hæretici nomen tetrum vehementer exhorruit.

FVIT etiam de magnis patribus quidam senior nomine Agathõ, nominatissimus in virtute humilitatis, & patientiæ. Quodã autem tempore perrexerunt ad visitandũ cũ fratres. Audientes enim de eo quod magnam humilitatem haberet, volentes probare si veræ humilitatis patientiam possideret, dixerunt ei: Multi scandalizantur in te pater, quia nimis vitio superbiæ tenearis, & ideò alios despicias, & pro nihilo eos habeas, sed & detractiones aduersus eos loqui non cesses. Affirmant etiã quàplurimi, quod ideo hoc agas, quia fornicationis vitio tenearis, & ne solus videaris errare, idcirco alijs non cesses detrahere. Ad hæc senior respondens ait: Hæc omnia, quæ dixistis, vitia in me esse cognosco, nec possum negare tantas iniquitates meas. Procidensq; pronus in terram, adorabat eosdem fratres dicens: Deprecor vos fratres, vt intentius pro me misero, & multis peccatis obnoxio Christũ Do-

minum exorare non cessetis, vt indulgentiam iniquitatibus meis multis ac malis tribuat. Ad hæc supra dicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te etiam lateat hoc, qui hæreticum te esse quam plurimi affirmare volunt. Hoc cùm audisset senior, dixit eis; Licet multis alijs peccatis obnoxius sim, tamen hæreticus penitus non sũ. Absit hoc ab anima mea. Tunc omnes fratres qui ad eum venerant, prostrauerunt se in terram ad pedes eius obsecrantes eum, & dicentes: Precamur te abba, vt dicas nobis, cur tanta vitia nobis dicentibus de te, in nullo commotus es; de verbo autem hæretici valde te commouisti, & abominatus es, nec ferre potuisti auditum. Dicit eis senior: Illas priores culpas atque peccata propter humilitatem sustinui, vt me peccatorem esse crederetis. Nouimus enim si custodiatur humilitatis virtus, magna est salus animæ. Nam Dominus & saluator noster Iesus Christus cùm ei Iudæi multas contumelias & conuitia irrogassent, patienter cuncta tolerauit, vt nobis exẽpla præberet humilitatis. Immissi autẽ falsi testes multa aduersus eum falsa dixerunt, & vsque ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & Apostolus Petrus prædicat, dicens: Christus passus est pro nobis, relinquẽs nobis exemplũ, vt sequamur vestigia ei⁹. Oportet igitur vt patiẽter cuncta aduersa cum humilitate sustineamus. Sermonem autem, quo me hæreticum dixistis, non potui sustinere, & valde abominatus sum, quia hæresis separatio à Deo est. Hæreticus enim separatur à Deo viuo & vero, & coniungitur diabolo & Angelis eius. Alienatus enim à Christo, iam nõ habet Deum, quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte perijt. Si autem conuersus fuerit ad veram & catholicam sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio Saluatore nostro Iesu Christo, & coniungitur Deo vero creatori ac Saluatori nostro Iesu Christo, qui est in Patre Filius semper cum Spiritu sancto, ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Illi autem audientes admirati sunt discretionem eius, & ædificati discesserunt. (Ex lib. sententiarum Patrum § 20.

EXEMPLVM II.

Hæresi Antropomorphitana Serapion annosus pater grauiter laborat.

INter illos qui Antropomorphitarum hæresis detinebantur errore, fuit antiquissimæ districtionis, atque in actuali disciplina per omnia consummatus, nomine Serapion, cuius imperitia super prædicti dogmatis opinione tantum preiudicabat cũctis veram tenentibus fidem, quantũ ipse vel fidei merito, vel antiquitate temporis omnes ferè monachos anteibat. Cumq; hic sancti presbyteri Pafnucij mutis adhortationibus ad tramitem rectæ fidei non posset adduci, eo quod nouella hæc persuasio, nec ab anterioribus aliquando confutata videretur, accidit, vt quidam diaconus summæ scientiæ vir, nomine Fonus, desiderij videndi fratres, qui in eadem eremo commanebant, de Cappadociæ partibus aduenirer. Quem beatus Pafnucius summa gratulatione suscipiens, ad confirmationem fidei, quæ fuerat Alexandrini pontificis litteris comprehensa, producens in medium coram cũctis fratribus sciscitatur illud, quemadmodum quod in Genesi dicitur, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, catholicæ totius orientis interpretarentur Ecclesiæ. Cumque ille non secundum humilẽ litteræ sonum, sed spiritualiter imaginem Dei ac similitudinem tradi ab vniuersis Ecclesiarum principibus explanaret, idque copioso sermone, ac plurimus scripturarum testimonijs approbaret, nec posse in illam immensam,

immensam, & incomprehensibilem, atque inuisibilem maiestatem aliquid huiusmodi cadere quod humana compositione valeat, ac similitudine circumscribi: quippe cùm incorporea, & incomposita, simplexque natura sit, quæque sicut oculis non deprehendi, ita & mente non valeat æstimari. Tandem ceu ex multis & validissimis doctissimi viri assertionibus motus ad fidem catholicæ traditionis attractus est. Cùm super hoc eius assensu infinita vel abbatem Paphnucium, vel nos omnes lætitia repleuisset, quod scilicet virum tantæ antiquitatis virtutibus consummatum, imperitia sola ac simplicitate rusticitatis errantem, nequaquam vsq; ad finem deuiare Dominus à tramine rectæ fidei permisisset, & cum gratiarum actione surgentes, preces Domino pariter funderemus, ita est in oratione senex mente confusus, eo quod illam Antropomorphitarum imaginem deitatis, quam proponere sibi in oratione consueuerat, aboleri de corde suo sentiret, vt in amarissimos fletus, crebrosque singultus repentè prorũpens, in terramq; prostratus cum eiulatu validissimo proclamaret: Heu me miserum, tulerunt à me Deum meum & quem nunc teneam non habeo, vel quem adorem, vel interpellem iam nescio. (Cassianus Coll. 10. cap. 3.

EXEMPLVM III.

Hæreticus se fingens arreptum à dæmone, vt mortem euaderet, à clerico obsesso comburitur, quo facto clericus liberatur.

ERat circa Cameracum ciuitatẽ quidam hæreticus, astutus valde, qui metuens inquiri, & comburi à fratribus Prædicatoribus, qui in dicta ciuitate eo tempore plurimos comburebant, finxit se arreptum à dæmone, & ob hoc ad sanctum Aicadrum in Aspera, obsessos curare potentem, ligatus ab amicis deductus est, vt in eo non hæresim propalatam, sed furiam putarent. Et, vt audiuit quidam clericus obsessus à dæmone, & ligatus, quod Eligius Boogris (sic enim vocabatur) ligatus poneretur in loco, subsequenti nocte idem obsessus clericus diuino nutu solutus est: & aggregans mattas & stramina, atque Ecclesiæ scamna, super ligatum hæreticum cumulauit. Ludum autem & furiam credens ille, dissimulat quoadusque clericus ignem de lampade sumens, comburere hæreticum cœpit. Et tunc hæreticus clamauit. Ad cuius vocem expergefacti custodes, cùm ignem extinguere niterentur, clericus arrepto gladio, quem casu iuxta lectum inuenit, omnes violenter abegit, & hæreticum combussit. Nec mora diuino exacto iudicio, clericus à dæmone liberatus, & plene sospes apparuit. (Cantipratanus de propriet. Apum lib. 2. cap. 57. parte 68.

EXEMPLVM IIII.

Hæreticis adhærentes fœminæ quàm turpi dæmoni adhæserint beati Dominici oratione apparuit.

CVm aliquamdiu apud Castrum quod dicitur Phanum Iouis in prædicatione quadam sanctus Dominicus fidem probans catholicam, hæreticorum perfidiam multipliciter improbasset, post prædicationem in Ecclesia more solito remansit ad orandum, & ecce nouem matronę, nobiles ex eodem castro Ecclesiam intrantes, ad pedes eius prociderunt, dicentes: Serue Dei adiuua nos, si vera sunt hæc quæ hodie prædicasti, iam diu mentes nostras erroris spiritus excæcauit. Nam quos hæreticos tu vocas bonos homines appellamus, vsque in hodiernum diem credidimus & adhæsimus toto corde: nunc autem in

medio fluctuamus. Serue Dei adiuua nos,& ora Dominum Deum tuum,vt notam nobis faciat fidem suam, in qua viuamus,moriamur,& saluemur. Tunc autem vir Dei stans aliquādiu intra seipsum orans. Post aliquantulum dixit eis:Constantes estote,expectate intrepidè, confido in Domino Deo meo, quod ipse qui neminem vult perire, iam ostendet vobis quali Domino hactenus adhæsistis. Statimque viderunt in medio sui cattum vnum teterrimum prosilire,qui magni canis perferens quantitatem,habebat grossos oculos,& flammantes,linguā longam, latamque atque sanguinolētam,&protractam vsque ad vmbilicū, caudam vero habens curtam sursumque protensam, posteriorem turpitudinem quocunque se verteret ostendebat, de quibus fœtor intolerabilis exhalabat. Cumque circa matronas illas se per horam aliquam huc illucque verteret,ad chordam ex qua campana pendebat exiliens, & per eam vsque ad superiora conscendens, tandem per campanile lapsus disparuit, fœda post se vestigia derelinquens. Conuersus autē ad matronas illas vir Dei Dominicus, & consolans eas. Ecce,inquit, per hoc quod coram oculis faciente Deo figuratiuè comparuit, potestis aduertere qualis est ille, cui hactenus, sequentes hæreticos seruiuisti. Illę vero Deo gratias referētes, ab illa hora ad fidem catholicam perfectissimè sunt conuersæ.(Vincentius lib.3c.Specul. hist.c.76. in vita S. Dominici apud Surium lib.1.c.8.

Vide etiam tit.Eucharistia ex.4.& 9.

EXEMPLVM V.

* *Admiranda visio Theophanis de pœnis,ac damnationes illorum, qui se segregant à catholica,& Apostolica Ecclesia ad quascunque hæreses.*

SEnex quidam sedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Ciriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus est frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine,vt interrogaret senem de cognitionibus fornicationis.Quem senior hortari cœpit,atque vrgere verbis de pudicitia & castitate, frater itaque magnificè ædificatus ait seni:Vere,mi pater,ego,nisi in regione mea Nestorianis communicarem, tecum permansissem. Cùm vero audisset senex Nestorij nomen afflictus de perditione fratris corripiebat eum & orabat, vt recederet ab hac pessima & perniciosa hæresi, accederentq; ad sāctam Catholicam,& Apostolicam Ecclesiam, dicens, non esse aliam salutis spem,nisi rectè sentiamus,& credamus(vt reuera est)sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille seni: Profecto, domine pater, omnes hæreses sic dicunt;nisi nobiscū communices,saluus esse non poteris. Quid ergo faciam infelix, nescio.Deprecare igitur dominum,vt reipsa me certum faciat, quænam sit vera fides. Senex autem cum gaudio fratris verba suscepit,dixitque illi, sede in spelunca mecū, & omnino spem in Deo habeto, quia reuelabit tibi ipsius benignitas,quæ sit vera fides. Dimissoq; fratre in spelunca sua, egressus est senior propè mare mortuū,orans Deum pro fratre. Circa autem horam nonā diei sequentis,adspexit frater quendā adstantem sibi adspectu terribilem, ac dicentem. Veni,& vide veritatem, assumensque eum,duxit in locum tenebrosum, ac fœtidum, ignes euaporantem. Atque in ipsis ignibus vidit Nestorium, Eutychen Apollinarem, Dioscorum, Seuerum, Arianum, & alios quosdam. Dixitq; illi is qui apparuerat: locus iste paratus est hæreticis,& blasphemantibus, & his, qui illorum dogmata sequuntur. Si ergo placet tibi locus, persiste in tuo dogmate.Si autem supplicium istud experiri non vis, accede ad sanctā, Catholicam & Apostolicam Ecclesiā, quam

te

te senex docet: dico enim tibi, quia si omnes virtutes homo operetur, nec rectè credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in semetipsum, & redeunti seni narrauit omnia quæ viderat, accessitque ad cōmunionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem cum sene, impletisque quatuor cum illo annis dormiuit in pace. (Ioannes Moscus Euiratus. cap. .6. Prati Spiritualis.

EXEMPLVM VI.

Simile exemplum de pœnis, ac damnatione hæreticorum nostri temporis

CONuenit cum præcedenti historia scriptum quoddam, quod mihi viri quidam ætate, doctrina, & pietate venerandus communicauit, totamque rei seriem à personis fide dignis in ipso loco vbi contigit, cognouit. Anno 1529. Delphis (quæ celebris est Hollandiæ ciuitas) in monasterio sanctæ Annæ fuit sanctimonialis quædam vocata Anna Georgij, nota, filia cuiusdam viri nobilis alterius prouinciæ, inuita pænè in idem monasterium intrusa, quæ cùm annum ætatis ageret 24. in grauem incidit infirmitatem circa horam 7. vespertinam, ex qua exanimis facta est mane circa horam 3. iacuitque omnium vitalium sensuum expers ad quartam horæ partem. Tandemque sibi restituta, grauiter ingemuit, osculosque in Priorissam conijciens, ait: Charissima mater, vbi nunc fui? Equidem vidi Scribas, & Pharisæos ardentes in barathro gehennæ. Mater verò placidis sermonibus eam reprimere conabatur, existimans illam mentis impotentiam incurrisse. Respondit illa, se nulla mentis inopia laborare, sed plenissimè sibi constare: Vidique inquit, Lutheranos ardentes in abysso inferni. Cumque obiurgaretur à quadam sorore adstante prohiberetur que tali proloqui, illa mox loculentiori voce subiunxit: Tune, inquit, vis vt sileam? non eloquar solum, sed vociferabor, & eiulabo, quoniam ab omnipotente Deo compellor hæc eloqui, vidique Lutheranos in profundis abyssi infernalis, & quendam iamdudum hic Delphis defunctum, quem quidem ipsa nec nouerat vnquam, nec viderat, sed quædam laica mulier lecto assistens eundem nouerat. Vidi præterea, inquit, illam personam, quæ ab hac religione monastica deficerem, blandis pernitiosisque suggestionibus pellicere conabatur, tartareis ignibus mancipatam: sed gratias ago tibi benignissime Iesu, quod perseuerauí in hoc sacro instituto, tuum hoc est donum, non meritum meum: seruiui quidem tibi languidè, ac tepidè sed pijssime Iesu, si dignaberis mihi parcere, propono tua gratia cooperante, me ex toto corde emendare. Post hæc ad extremum vitæ agonem deueniēs, obruebatur quibusdam infirmitatibus, quę à diuersis sanctis denominari consueuerunt. Quas dum sustineret admodum lamentabiliter dicebat. Benignissime Iesu, quid causæ est quod his plagis tantoperè discrutior? gratias tamen pro his ago tibi, & profiteor, licet te in sanctis tuis non blasphemauerim, tepide tamen & remissè eos colui. O grauissima Dei mater Maria, & tu sacratissima Anna nunquam vestris cultoribus precum vestrarū suffragia subtrahatis. Vos verò Sancti, & electi Dei, ignoscite mihi, quod non ea qua decuisset, veneratione, & cultu vos honorauerim. Et quidem illa modis culpam suam deprecabatur, aūt, inqt, ago tibi gratias clemētissime Deus, quod plenā nunc assequar omniū hostiū, & periculorū meorū victoriam, quodq; in hoc sacro ordine. & habitu, & religione catholica, nūc vita hac defūgar. Quod audiens mater monasterij, cœpit vbertim lachrymari. Ad q̄ infirma, noli, inquit, flere,

flere, sed mecum diuinæ bonitati gratias age, quod ætate, & tempore maximè cōgruo hinc euocor: timeo enim, si diu vixissem quod in sancta hac religione non satis constanter perseuerassem vsque in finem. Reliquis verò sororibus dicebat, vt essent obedientes, nihil cuiquā darent sine consensu matris, vitam serio emendarent, ac pœnitentiam agerent. Post hæc dulci voce odas istas Ecclesiasticas decantauit: fit porta Christi peruia: Maria mater gratiæ; denique versum vnum pij cuiusdā cantici Germanici, quod incipit: Confido me breui amabilem vultum Domini Iesu contemplaturā moxque cessauit loqui, & post horam in Domino obdormiuit (Tilmannus Bredenbach. li. 7. Collat. sacrar. ca. 26.

HOMICIDIVM.

** Clandestina mala diu celari non possunt.*

PAtet, quia, cùm quidam Christianus se associasset cuidam Iudæo, in quadam via, & Christianus vellet Iudæum propter pecuniam occidere. Ait Iudæus: Noli facere hoc malum: quia finaliter totum scietur. Ait Christianus: Quis hoc diceret cùm simus in loco secretissimo? Respondit Iudæus: Perdices quæ coram te volāt, sed ipse parum curauit, Iudæum interfecit, & pecuniam ei abstulit. Quadam verò die cum igni astaret, & in veru perdices à Domino ipsius captæ assarentur, eæ incœperunt sonitum quendam edere, eo modo, quo solent plerunque carnes coctæ. Tunc ille perterritus, ac solito pallidior, memorque à Iudæo dictorum, hinc inde quoque aspiciens, à Domino (qui aliquid subesse suspicabatur) deprehenditur, & laqueo suspensus est. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini partis æstiu. ser. 99. littera D.

HONESTAS.

** Honestas & verecundia seruanda in membris tegendis, & cùm operibus naturæ seruitur.*

MAximilianus Austriacus, primus eius nominis Imperator, cui successit in Imperio Carolus quintus eius nepos, tantæ fuit honestatis & verecundiæ, vt nemo ex cubicularijs vnquam, vel meiere, vel naturę opera egerere viderit, imò etiam vix medicis vrinam suam perspiciendam permiserit. Quinetiam cum instantem mortis horam persentiret, & quod de suo corpore post obitum fieri vellet, præordinaret: inter alia præcepit, vt sibi statim subligaculum dum viueret indueretur, ne quis post mortem eius verenda conspiceret. Perpendant multi Christiani, quàm longè absint ab illa verecunda honestate, qui non verentur coram alijs huiusmodi operibus satisfacere, valentes & sani, qui secessibus, & locis secretioribus vti possent vbi à nemine deprehenderentur, meminerintque illius sententiæ D. Bernardi ser. de vita solitaria ad Fratres de Monte: Honestas, inquit, amica Deo, & Angelis, quēadmodum è diuerso inhonestas, & indecentia immundis dæmonibus, & impuris spiritibus, grata est, & familiaris. (VVolfgangus Lazius, Cuspinianus, & alij.

HONOR.

** Honores mutant mores, & inflant mentes.*

FIlius cuiusdam carbonarij propter discordiam eligentium fuerat electus in Regem ciuitatis. Venieš pater, videns filium suum in regalibus insignijs, interrogauit filiū an ipsum agnosceret? Respondit filius: Pater non

non cognoſco meipſum, quomodo deberem te cognoſcere? (Gotichalcus ſerm.17.part.æſtiu.lit.C.

HORAE CANONICAE.

EXEMPLVM I.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluens ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

CLERICVS quidam Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat: & ecce beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſię nuper Epiſcopus eius habenas apprehendit, eumque retinēs ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus & grauiter admiratus, cur tam clarus & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret: Da mihi, ait, manū tuam, vt quæ circa me ſint non auditu, ſed & tactu diſcas. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eum ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ deflueret, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus: Cùm nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilens hæc vorago conſtringit, tantoq; (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil aliud in me remanſit, ait, vltione plectendum, præter hoc tantum, quia dum in aula regia conſtitutus imperialibus me conſilijs vehementer implicui, canonicæ ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Manè quippe ſimul omnia coaceruans, tota die negotijs ingruentibus ſecura libertate vacabam: Ob hanc itaque negligentiā horarū ardoris huius fero ſuppliciū. Sed omnipotētis Dei clementiā vtriq; ſimul humiliter imploremus, vt manum tuam in priſtinæ ſalutis reſtituat ſtatum. Quod cùm fuiſſet factum, Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſiæ clericos, & alios ſpirituales viros, vt & pro me preces fundant, indigentibus ſubſidia perferāt, ſacrificiorum votis inſiſtāt. His enim peractis ego mox de vinculo pęnę huius indubitanter expediar, & expectātibus me beatorum ciuium choris lętus adiungar. (Petrus Damianus epiſt. ad Deſiderium Abbatem. cap. 7.

EXEMPLVM II.

Quanta cum reuerentia horas canonicas legi S. Ludgerus voluerit: & quomodo oratione ipſius omnes ſiluæ cuiuſdam arbores, vna tantùm excepta corruentes, locum, & materiam monaſterio conſtruendo præbuerunt.

ALiquando dum in itinere eſſet, lectus illi ad vicinum focum conſtruebatur. Vnde dū noctu ſtans iuxta lectum matutinas, laudes cum clericis caneret, eiectis cinere prunis, fumus euaporans in faciem exhalauit. Ille quaſi nihil ſentiens immotus mente ſtabat & corpore. At vnus ex clericis auferre volens incommodum hoc, curuato genu carbones detexit, & inſufflans ſopitos ſuſcitat ignes. Manè autem vocans clericum ſtrictè ſciſcitatus eſt, quare huius mentis fuerit vt ſacris hymnis dimiſſis, ſe potius incuruauit ad conſtruendum focum, & pœnitentiam aliquot dierum illi indicēs, docuit clericos dum ad opus diuinum aſſiſtitur, omnes accurrentes cogitationes amouendas, quantum humani cordis fugacitas patitur, & prout diuina clementia ſuppetit nihil aliud cogitandum, nihil aliud agendum. Cùm vir Sanctus ad locum VVerdena dictum veniſſet, vt ibi monaſterium conſtrueret, vidētes hi qui cum eo erant locum ſiluarum denſitate vndique concluſum, Epiſcopum ab intentione reuocare ſtudebant, dicentes incredibile videri illum locū poſſe

posse habitabilem fieri, quo arborum densitate & ramorum obductione, ipsum quoque cœlum absconderetur. At ipse spem suam in Domino ponens. Quæ, inquit, hominibus impossibilia sunt, Deo possibilia sunt. Proinde in ipsum speremus, in ipsum credamus, qui credenti omnia possibilia esse promittit. Nocte igitur insecuta dictis matutinis tentorium clam exiuit, & quodam fratre qui eum latenter obseruabat vidente in oratione sub quadam arbore se proiecit. Erat enim nox luna & stellis lucentibus admodum clara. Qui cùm diutius orasset, & se à Deo exauditum per spiritum agnouisset, tentorium cunctis (vt putabat) ignorantibus repetiuit. Et ecce obscura luna, & astris obductis tempestas nimia facta est, & venti validi extiterunt. Cumque diluculo surrexissent, vident siluam hinc inde erutam fundando monasterio locum satis amplum dedisse, & arbores passim iacentes pro ædificio sufficientem lignorum copiam præbuisse. Vnde sanctus Ludgerus eos percontari gratulabundus cœpit, an adhuc cœlum ex eo loco conspecturos se crederent. Vna autem arborum sub qua scilicet vir sanctus nocte orauerat inconcussa permansit, sub qua ei cella posita est vbi aliquando cum quodam clerico Odelgrimo nomine conferens inter alia spiritu prophetico sibi prædixit. Istud te nosse volo, quod tamen me viuente publicari interdico, in hoc loco me diem iudicij expectaturum, & vbi nunc sedeo monumentum habiturum. Ita clericus ille arborem quamdiu ibi stetit diligenter obseruauit, sed cùm postea in vsum Ecclesiæ quæ ad occidentalem eius partem cōstruebatur præcisa fuisset, lapidem in eodē loco nullo alio sciēte pro signo infodit, qui postea cùm ibidem sancto viro sepulchrum pararetur inuentus & effosus est. (In vita S. Ludgeri lib. 1. cap. 27. 28. 29.

EXEMPLVM III.

Horas in lecto persoluens debilis frater à dæmone accusatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibusdam infirmitatibus macilentus videbatur semper & gracilis. Hac itaq; sui corporis imbecilli tenuitate confisus, sæpe iacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam nō procul abesset, qui multa hominum secreta & obscænos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dæmonem exire præciperet, & quibusdam exorcismi quæstionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui sub cocco hodie completorium insusurras, & modo me quasi sanctus eijcere, & iuris mei vasculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatē etiam per mendacij cognouit authorem. (ibidem cap. 9. Vide etiam tit. defuncti ex. 18. & 22.

EXEMPLVM IIII.

Beata Virgo Maria militem qui Virginem Mariæ nomine insignitam, sibiq; deuotam in sabbatho stuprare renuit, ad æternam vitam perduxit.

ERat miles quidam diues, & in bellis famosus, qui matrimoniū ocium reputabat, licet in concupiscentijs fœminarum esset totus. Hic ad quoddam torneamentum in Normanniæ partibus celebrandum cum multo apparatu pergens, cùm per quoddam castellum tam oculis, quàm corde vagus transiret, iuuenculam quandam in itinere vidit, cuius pulchritudine captus cuidam famulo familiari suo dixit:

Vade,

Vade, curre, interroga patrem & matrem puellæ, si mihi eam cōcesserint vna nocte, dabo eis decem libras, & vnam vestem ad opus, & ornatum filiæ suæ. Qui cùm iussa complesset, illa mutatorijs induta, & ad patris imperium, vt iuuenem sequeretur, inducta, ipso duce ad militis diuersorium venit, & post cibum & potum communis lectus ambos recepit. Cumque ille congressum cum pudica virginitate pararet, & illa suspicioso corde suæ virginitatis captiuitatē expectaret. (Erat autem nox sabbathi, quod deuotio fidelium memoriæ virginis matris consecrauit.) Miles ait: Charissima, quod nomen est tibi, cur tale super me assumpsisti lamentum, cur me accipis quasi hostem, & non amicum? an non diligis qui te tradidit mihi, patrem tuum? Cui illa voce tremula respondit: Maria vocor, digneq; lachrymis afficior, & planctum facio, quia melius est mihi mori, quàm turpiter viuere cum virginitatis detrimento, maximè cùm Mariæ continentiam vouerim & desponderim me vni viro virginē castā exhibere Christo: voluerā quidē mores, & habitū sanctimonialiū imitari, nisi patris mei paupertas reclamasset; nam & agnosco litteras, & ex scientia Mariæ didici horas à quodā pauperculo clerico, qui apud patrē meum diuersorium habet. Tunc spiritus Domini descendit in mentem militis, & excussit de cōgitatione eius flammam libidinis, ita vt diceret, quia nox sabbati est, & quia tu vocaris Maria, .i. maris stella, propter noctis, & nominis huius honorabile sacramentum, iam nunc cessat cor meum à tua inquietudine, & corpus à tua inquinatione, nec operor in te opera tenebrarum, sed nox hæc quam diei æternæ mater sibi dicauit, mihi sicut dies illuminabitur ad morum conuersionē. Et quia, vt dixisti voluntarium tibi est Christo seruire in cœtu sanctimonialium, teste Deo promitto, quod satisfaciam desiderio tuo, si veneris mecum. Tunc illa sub hac pactionis & pacis forma, dormiuit tota nocte secura. Quam mane facto militis familiares equo impositam furtim asportauerunt, milesque eam in monasterio, quòd iuxta torneamenti erat locum, contubernio sanctimonialium tradidit, promittens sub iureiurando quod pro mercede eius locum multis donarijs honoraret, & si vita comes esset eam singulis annis visitaret: Sed postea inde digressus, feria secunda in torneamenti congressu occisus est, & in eodem loco, sicut tunc moris erat gloriæ sæcularis, ad titulum sui nominis sepultus. Interea virgo Christi virgini matri Christi, cui se donauerat placere contendēs, & ad spiritualis illius dilecti sui reditum pendens, cùm gemitu & lachrymis illum Christo & Mariæ commendabat. Sed cæteris militibus sine illo redeuntibus, iamque spe reuersionis penitus amissa, cùm abbatissa, sub fallaci promissione mercedis turpem virginis intrusionem accusaret, illa beatam Mariam lachrymosis interpellabat precibus, vt de militis statu reuelationem aliquam vel modicam tanto dolori procuraret. Cui ipsa beata Virgo Maria semetipsam per visionem exibuit, dicens: Parce charissima, parce fletibus, & suspirijs. Ego sum mater Iesu Maria, consolatrix tua, scito, quia quam citò recessit à te ille tuus in Christo dilectus, in torneamenti congressu occubuit, eodemque in loco sepulturam accepit: qui quoniam mihi detulit in te, & bona tibi contulit propter me, veraciter in morte compunctus æternam meruit salutem. Ibis ergo ad abbatissam, & annunciabis ei ex me, quatenus illuc citius pergat, & corpus huc translatum in cœmeterio reponat, vt per Ecclesiasticorum suffragiorum communionem adiuuetur. Hoc autem erit signū quod

quod tibi locuta sum, rosam super sepulchrum vernantem reperies in superficie, cuius radix de ore sepulti pullulat in visceribus terræ. Illa igitur gaudens Domini cœlestis imperium abbatissę retulit. Sed ab ea hypocrisis, & confictæ visionis improperium recipiens cum lachrymis ad beatam virginem recurrit. Cui illa, sicut prius mandatum ad abbatissam iniunxit, & addidit de quodam peccato eius occulto, quod ipsa confiteri, & lacrymis deberet punire: & sic cum suo conuentu nudis pedibus ad faciendum quod iubebatur, puto corde & prompto egressu ire. Quod abbatissa audiens, & signum recognoscens, confessione data, & satisfactione indicta, ad locum properauit, & indicio rosæ corpus militis inuentũ, in monasterium suum translatum, honorificè ibidem sepeliuit. (Vincentius Belluacensis lib. 7. cap. 102. & 103.

EXEMPLVM V.

Ioannes Damascenus Deiparæ virgini deuotus, capitur, Domino gratus filium eius instruit; ab Imperatore Theodosio vocatur, & fraudulenter proditionis accusatus, manu truncatur, sed eam beata virgo restituit inuocata.

IOannes Damascenus floruit tempore Theodosij. Hic ab infantia gręcis litteris eruditus, infra duodecim annos omnem liberalium artium scientiam comprehendit, in amore Dei, ac gloriosæ matris eius se exercens, monachalem habitum assumpsit, virgo permanens, reginæ virginum horas quotidiè studiosissimè decantabat. Factus presbyter, in eius honore missas deuotissimè, ac frequẽtissimè celebrabat. Insuper etiã orationes, antiphonas, responsoria, prosasque facere consueuerat, quas in eius solemnitatibus ad ipsius laudem dulcissimè decantabat. Tradebant ei nobiles viri proprios filios erudiendos, quos ille non solum litteris instruebat, sed etiam ad timorẽ, & amorem, in omni morum honestate diligenter informabat. Quadam die cũm egressus ciuitatis muros cum scolaribus suis paulisper spaciaretur, Saraceni subito irruentes more solito, cum hominum, & animaliũ multitudine ipsum quoque rapuerunt, ac secum in Persidem detulerunt. Et cũ inter prædones prædæ fieret diuisio, contigit vt cuidam inter illos ditissimo Ioannes in partem veniret, qui cæteris ad seruitutis opera deputatis, nutu diuino meritis beatæ virginis erga ipsum mitius ageret. Captiuus seruitutis pensum solitum reddere non negligebat, & ieiunijs ac vigilijs insistens, orationes ad beatam virginem deuotissimas quotidie dirigebat. Quod ille gentilis animaduertens, eius bona conuersatione tanquam spiritali prædicatione conuictus, ipsum ire ac redire liberum quo vellet infra palatij spatia permittebat. Et die quodam sic est eum allocutus: Mi Ioannes charissime, miratus sum prudentiam tuam, dictãdi curialitatem, scribendi vtilitatem, cantandi, & organizandi suauitatem, sanctum quoque propositum, & conuersationem. Habeo filiolum non minus meipso mihi charum, quem precor vt in artibus liberalibus erudias, & in dictando, scribendo, cantando sic eum tibi conformare studeas, vt si fortè aliquando à nobis liber recesseris, in ipso tamen apud nos quodam modo totus remaneas. Qui puerum obedienter, humiliterque suscipiens, & à primis elementis erudire incipiens, infra paucos annos in omnibus artibus instructum adeò reddidit, vt si magistri ac discipuli rhetoricum dictandi genus attenderes, si litteræ formam aspiceres, si vocis melodiam audires, nullam esse differentiam inter

vtramque clamares. Porro cùm Imperatori Theodosio pro vitæ merito, & morum honestatem, necnon pro eloquentię nitore in quibusdam causis necessarius videretur, missa legatione, sub pœna capitis Domino mandat vt ei quantocius mitteretur. Qui præcepto imperiali cõtradicere non ausus, Ioannem Constantinopolim ad ipsum honorifice deduci fecit: Imperator eum cum honore suscepit, & ei monasterium in quo cum fratribus Deo quietè seruiret, in vrbe dedit, quo & ipse in sæpius veniebat, ac de statu regni, salute animæ suæ familiariter cum eo tractabat. Vt autem bonus Ioannes ad meritorum augmentum probaretur adhuc in camino tribulitionis, iuuenis quem in Persico docuerat suum genus dictandi, & propriam manum scribendi, nequitiæ spiritu exagitatus, epistolam proprio sensu ingenioque dictauit, scriptamque Constantinopolim furtiuè direxit, & in palatium quo citius à ministris inueniri posset, iactari præcepit. Eratq; talis: Dilectis amicis, qui sunt in i erside Damascenus Ioannes, monachorum minimus, salutem. Noueritis Imperatorem robur exercitus ad diuersa bella in nationes extremas misisse, vrbemque regiam, & finitimas hominibus vacuas remansisse. Quoniam ergò sapientes estis, securè venite, & victoriam vobis paratam absque mora viriliter obtinete. Inuēta est igitur à ministris epistola, & coram Imperatore perlecta: traditio ab omnibus exclamatur, & quis huius proditionis actor esset, inquiritur, forma litteræ, ingeniumque scribendi respicitur, & Ioannem esse Imperatori nunciatur. Statim Ioannes quęritur, & cum iniuria multa ad Imperatoris præsentiam trahitur, ipso mirāte vnde iam subitò talis tumultus, & contra se conspiratio oriretur. Populus vniuersus intorquens cōuitia mille, non sacerdotem, sed proditorem, non monachum, sed apostatam proclamabat, & furibundus vix manus ab eius oculis continebat. Tunc Imperator facto silentio suspirans, ait: O nequissime Ioannes beneficijs meis ingrate, malum pro bono mihi reddidisti. Sarabica pessime, quantum est in te patriam tradidisti, mihique ac meis auferens libertatem, in captiuitatem nos retrusisti. Ostensaque illa epistola, respondit ita: Verè Domine formā scribendi, & dictandi genus meum hoc esse cognoui, sed testis est mihi Deus quod eam omnino non feci. Cumque omnes in eum perstreperēt, eo quod veritatem occultare velle videretur, vndique clamabant vt absq; dilatione morte puniretur. Iudices facto cōsilio pari assensu dicunt ipsum, quia specialis amicus Imperatoris fuerat, non debere occidi, sed manum, qua tantum facinus perpetrauerat, abscindi: quo facto Ioannes de dolore vulneris, ac diminutione corporis gratias egit Deo; sed quod in eius honorē amplius offerre sacrificium nō posset paulisper condoluit. Abscissa itaque manu officio speculatoris, iussu Imperatoris ad testimonium tanti sceleris suspensa est in monasterio, ac residentiæ loco ipsius Ioannis. Ille mox ad imaginem specialis dominæ suæ mancus adueniens, discooperto vulnere, & extento ac ostenso brachio, cum ea pie rixabatur, inquiens: Hæccine Domina nostrorum præmia meritorum sunt? Hæccine tuorum beatitudo seruorum? esto, Domina mea, dignè pro meritis peccatorem me flagellari voluisti, sed vt quid instrumentum officij tui permisisti penitus abscindi? Hæc quippe manus hymnorum laudis tuæ cantica sępius scribendo parabat, & Deo patri sacratissimum corpus, & sanguinem filij tui multoties in honore tuo ad peccatorum salutem offerebat. Cumque talia sæpius ibi lamentando perorarēt, contigit nocte quadam, vt post huiusmodi lamentationē in lectulo, fessus, nec dormiens, nec vigilans ex toto pausaret. Et ecce

regina virginum affuit cum ingenti lumine, hilari facie, tali eum consolans affamine: Quid agis, inquit, mi puer? Heu, inquit ille, Domina quid me interrogas? Quinimio interrogo te ego: Cum hæc paterer vbi eras? Ecce ad meum, imò ad tuum dedecus in Ecclesia pendet abscissa clientis tui manus. At illa: Confortare, inquit, fili in Domino, manum tuam tibi restaurare potest qui totum hominem plasmauit ex nihilo. His dictis eo vidente Ecclesiam illa petijt, delatamque inde manum eius, brachio cum mira benignitate in momento restituit. Tunc ille gratias ineffabiles agens, reddita Dei luce surgit, fratribus conuocatis manum ostendit, eosque secum ad magnalia Dei glorificandum animauit. Mox solemniter indutus, alta voce missam de beatissima virgine celebrauit. Imperator audito miraculo, pedes ad eum venit, & ore proprio manum deosculans, post Dei laudem & gloriosæ virginis, ab ipso diligenter inquirit, si quem alicubi cognosceret qui suum dictandi genus ac scribendi formam haberet? Quod ille quidé ei retulit, & sic rei veritas inquisita diligentius innotuit. (Idē l. 17. c. 103. 104. & 105.

EXEMPLVM VI.

Horas canonicas S. Edmundus etiā studens quotidiè persoluit, & missam audiuit.

FActus autē Edmūdus magister artiū, preter modū tūc legētiū missam & horas canonicas quotidiè prius quā legeret, audire cōsueuit, quę scilicet religiosa cōsuetudo etiā suis scolarib⁹ pfuit, quos vt secū missas audire assuescerēt, sic induxit. Et vt hoc liberius exequerētur, in parochia qua degebat fecit capellā cōstrui in honorē scilicet beatæ virginis, quā sēper di lectione coluit speciali. (Ex vita S. Edmundi cap. 73.

EXEMPLVM VII.

Horas canonicas cum reuerentia legere sanctus Ludgerus & verbo docuit, & exemplo monstrauit.

IMperator Karolus Ludgerum ad se pro quadam reipublicæ vtilitate euocari fecit. Qui cùm secundum eiusdem præceptum venisset, & iuxta palatium mansionem accepisset, primo statim manè misso ad eum rex cubiculario, ipsum ad se venire præcepit. Ea ipsa hora persoluendis more solito cursibus, cum suis insistebat. Cum his expletis se venturum nuncio respondisset, & hoc regi ille retulisset secunda quoque vice, & tertia ad eum accersiendum misit. Sed ille diuinum sacrificium cunctis alijs rebus anteponendum esse non ignorans, omnino venire distulit donec cœptam psalmodiam consummaret. Qua finita, in conspectu regis dum venisset, & cur ad imperium suum venire contempsisset, interrogaret. Ad hæc ille vultu intrepido, mente constantiori. Ego Imperator, inquit, tuū semper ita in omnibus præceptū exequendum putaui, vt tamen Deum tibi vbique preferendum non dubitarē, quem omnibus anteponendum omnes norunt, omnes fatentur, hoc mihi præcepisti, quando pastoralis curæ solicitudinem mihi commendabas, vt Deo primum seruiendum scirem. Post hæc tuis consequenter imperijs cognoscerem esse obtemperandum. Hanc tui mandati auctoritatem, hanc iustissimæ discretionis regulam secutus, Deum tibi & cūctis in terra mortalibus præponendū non ambigo, neq; tutū esse credidi quod huic iussioni, & perspicacissimæ rationi contrarium esset. Ideo non ad regiæ potestatis inhonorationem, & contemptum (vt maleuoli criminantur) sed potius propter tuam salutem quæ Deo debeam

exoluere curaui, & ita conſequenter ad tuum expeditior ſeruitium veni. Hanc eius reſponſionem rex optimus amplexus: Gratias, inquit, tibi habeo Epiſcope, quia qualem te eſſe credidi, ſemper talem te nunc fore expertus ſum. Nam aliqui quidem fuerunt qui hoc tuum factum aliter interpretandum, & ad meam iniuriam retorquendũ putarunt. Sed hos vtpote tuæ ſanctitatis inuidos minus deinceps gratos habebo, & nullius de cætero cõtra te accuſationem me auditurum, Deo volente, repromitto. Tu vt hactenus feciſti Dei ſemper operare voluntatem, & ſimul nobis deuotus & fidelis pro noſtri Imperij ſtatu orare memẽto. Ita inuidia quam liuidi ſancto viro apud regem facere parabant, ad eius magis apud regem gratiã & gloriam profecit. (In vita S. Ludgeri li. 5. c. 32. apud Surium.

HOSPITALITAS.

EXEMPLVM I.

Intentione ſiniſtra dæmonem in ſpecie peregrini hoſpitio recipiens, filium in ignem proiectum perdidit.

ALio quoq; tempore idem vir omnipotentis Dei famulus ex obſeſſo quodam homine immundum ſpiritum excuſſit. Qui malignus ſpiritus cum veſperaſcente iam die ſecretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum quempiam ſe eſſe ſimulans circumire cœpit ciuitatis plateas, & clamare: O virum ſanctũ Fortunatum Epiſcopum. Ecce quid fecit, peregrinum hominem de hoſpitio ſuo expulit, quæro vbi requieſcere debeam, & in ciuitate eius non inuenio. Tunc quidam in hoſpitio cũ vxore ſua, & paruulo filio ad prunas ſedebat, qui vocẽ eius audiens, & quid Epiſcopus ei fecerit requirens, hunc inuitauit hoſpitio, & ſedere ſecum iuxta prunas fecit. Cumq; viciſſim aliqua cõfabularentur paruulum eius filium idem malignus ſpiritus inuaſit, atq; in eaſdem prunas proiecit, ibique mox eius animam excuſſit. Qui orbatus miſer vel quem ipſe ſuſceperit, vel quem Epiſcopus expuliſſet agnouit. (ibidem.

Petrus.

Quidnam hoc eſſe dicimus, vt occidendi auſum in hoſpitio eius antiquus hoſtis acciperet, qui hunc peregrinum æſtimans ad ſe hoſpitalitatis gratia vocaſſet.

Gregorius.

Multa Petre videntur bona, ſed nõ ſunt, quoniam bono animo non fiũt. Vnde in Euangelio veritas dicit: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebroſum erit. Quia cum peruerſa eſt intentio quæ præcedit, paruũ eſt omne opus quod ſequitur, quamuis rectum eſſe videatur. Ego namq; hunc virum, qui dum quaſi hoſpitalitatem exhiberet orbatus eſt, nõ pietatis opere delectatum æſtimo, ſed Epiſcopi derogatione. Nam pœna ſubſequens innotuit, quia præcedens illa ſuſceptio ſine culpa non fuit. Sũt namque nonnulli, qui idcirco bona facere ſtudent, vt gratiam alienæ operationis obnubilent, nec paſcuntur bono quod faciũt, ſed laude boni qua cæteros præmunt. Qua de re exiſtimo hunc virum qui malignum ſpiritum in hoſpitalitate ſuſcepit, oſtentationi potius intendiſſe quàm operi, vt meliora feciſſe, quàm Epiſcopus videretur, quatenus ipſe ſuſceperit eum, quem vir Dei Fortunatus expuliſſet. (Gregorius. dial. lib. 1. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Hoſpitalis Cerbonius Epiſcopus mirificè ab vrſo occidendus honoratur.

VIR quoque vitæ venerabilis Populonij ciuitatis Epiſcopus

Cerbonius magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam cùm hosp ialitatis studio valde esset intentus, die quadam transeun- tes milites hospitio suscepit, quos sus ceptos Gothis superuenientibus ab- scondit, eorumque vitam ab eorum scondit, eorumque vitam ab eorum nequitia abscondendo seruauit. Quod cum Gothorum regi perfido Totilæ nunciatum fuisset, credulitatis im ma nissimæ vesania succensus, hunc ad locum qui octauo huius vrbis milia rio Merulis dicitur, vbi tunc ipse cum suo exercitu sedebat iussit deduci, cũ que in spectaculo populi vrsis ad deuo r ndum proijci. Cumq; idem rex per- r dus in ipso quoque spectaculo con sedisset, ad aspicien dam mortem Epi- scopi turba magna confluxit populi. Tunc Episcopus in n edium deductus est, atque ad eius mortem im manissi- mus vrsus exquisitus, qui dum huma na membra crudeliter carperet, sæui regis animum satiaret. Dimissus ita- que visus ex cauea est, qui accensus & concitus Episcopum peti t; sed subito suæ feritatis oblitus, deflexa ceruice submissoque humiliter capite, l mbe re pedes Episcopi cœpit, vt patenter omnibus daretur intelligi, quæ erga illum virũ Dei & ferina corda essent hominum, & quasi humana bestiarũ. Tunc populus qui ad spectaculum venerat mortis magno clamore ver- sus est in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colen dam rex ipse permotus est, quippe cũ quo superno iudicio actum fuerat, vt qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad man- suetudinem bestiam sequeretur. Cui rei tunc præsentes fuerunt adhuc nõ- nulli supersunt, eamque cum com ni uni populo illic se vidisse testantur. (idem cap. 11. lib. 3.

EXEMPLVM III.

Ciuitatis Oxirinthi multiplex commendatio.

VEnimus autem & ad ciuitatem Thebaidis Oxirinthum, in qua tanta religionis deprehendimus bona, vt ea nemo dignè sufficiat enarrare. Repletam namque eam monachis intrinsecus vidimus, & extrinsecus omni parte circundatam. Ædes publicæ, s. quæ in ea fuerãt, & templa superstitionis antiquæ habitationes nunc erant monachorum. & per totã ciuitatem multo plura monasteria, quàm domus videbantur. Sunt autem in ipsa vrbe, quia est ampla valde, & populosa, duodecim Ecclesiæ, in quibus publicus agitur populi conuentus exceptis monasterijs, in quibus per singula orationum domus sunt. Sed nec portæ ipsæ, nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius monachorum habitationibus vacat, quique per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos & laudes Deo referentes, totam vrbem quasi vnam ecclesiã Dei faciunt. Nullus .n. inuenitur aut hæreticus, aut pagan⁹, sed omnes ciues christiani, oẽs catholici sunt, vt nihil omnino differat si Episcopus in platea orationem, aut in Ecclesia indicat. Ipsi quoque magistratus & principales ciuitatis, & reliqui ciues studiosè per singulas portas statuũt, qui obseruent, vt sicubi apparuerit peregrinus, aut pauper, certatim ad eum qui præoccupauerit, adductus, quæ sunt necessaria consequatur. De his autem quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt videntibus, transire nos per ciuitatem suam, & velut angelis occurrẽtibus, atque honorẽ deferentibus, quo modo enarrem, aut de ipsis monachis & virginibus, quorũ innumeræ multitudines, vt supra diximus, in illa vrbe habentur. Requirentes enim nos à sancto Episcopo loci illius, viginti millia

millia virginum, & decem millia monachorum inibi haberi comperimus. Quorum omnium affectum erga nos & honorem, quem exhibebant nobis, exponere nec sermo sufficit, nec verecundia permittit, quomodo pallia nostra scinderentur, vnoquoque nos sibi rapiente, & ad se abducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos sanctorum patrum diuersas Dei gratias habentes. Alios in verbo Dei, alios in abstinentia, alios in signis, ac virtutibus. (Ex vitis Patrum in vita S. Coprotis cap. 5. .partis.

EXEMPLVM IIII.

Hospitalitatem exhibens ciuis quidam Romanus, inuento balsamo, & lapide pretioso, de paupere diues efficitur.

FVit Romæ vir pius & bonus, qui indifferenter homines religiosos, & pauperes ad hospitium inuitabat. Contigit autem eum confectum senio attenuari rebus temporalibus. & angustiabatur plus quam solitam hospitalitatem exercere non posset, quam quod ad vius suos sufficiētiam non haberet. Cumque vna noctium anxius pro talibus iaceret in lecto semiuigilans, audiuit vocem dicentem sibi. Vidi charitatem tuam qu m in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti, & per hanc ad vitam deuenisti pauperem. Volo ergo non solum in futuro remunerare te, verum etiam in præsenti. Loquere illi diuiti, & de vinea tua quæ melior est, cum vinea illius concambium facias. Ipse libenter annuet verbis tuis. Habita illius vinea, in medio illius aceruum fodias in profundum, & sub eo reperies quod Romanis copijs est inuisum. Ad hāc vocem cùm protinus homo non obediret, secundo & tertio idem quod prius vox diuina præcepit. Tunc ad diuitem veniens, obtulit concambium vinearum. Cui diues: Libenter, inquit, id faciam, & quo melior tua vinea mea, tibi soluam. Cui pauper: Nolo, ait sed æquo volare concambium fiat & factum est sic. Mox pauper cōmunicato secretæ rei cōsilio filio quē habebat, & duabus pariter filiabus, ad aceruum cum eis supra dictum accedit in vineam, & incipiunt fodere cū spe magna. Cumq; diu fodissent, nec adhuc effectus sui signum aliquod inuenissent, cęperūt patri suo filius cū sororibus insultare. Quibus pater: Nullo, ait, modo posśū credere quod frustrabor. Aceruo igitur pater cum filijs viriliter insistentes, tandem in profundo inter ingentes lapides, vas marmoreum plenum aqua, & in ore ipsius vasis ollam vitream plenā balsamo, & in orificio ollæ vas paruum fictile. & in eo tres lapides preciosos, smaragdum, sapphyrum. & carbūnculum quantitatis non modicæ reperērunt: Nil ergo aquam in vase marmoreo reputantes, eam effuderunt: quæ mox vt est effusa, instrumenta ærea quibus laborauerant perfusione contingens, æris colorem in pulcherrimi auri speciem commutauit. Erat enim aqua ex sanguine & carnibus basilisci in modum aquæ rosaceæ per eleuationē facta, qua solet Alkimistis aurū fieri sophisticatū: sed hac aqua Deus noluit dicti viri innocentiam maculari. & ideo effusa disperijt: Balsamo vero cū debilitatus visu vsus fuisset, nesciens quasi communi oleo per dies aliquot recuperauit integerrimè visum. Et post, cognito per presbyterū suum quod esset balsamum, vendidit illud inæstimabili precio: & pro lapidibus quos inuenerat preciosis, pecunias copiosissimas & multas accepit, factusq; diues & inclytus, glorificauit Deum, & post se filios & nepotes suos in multis copijs dereliquit. (Cantipratanus lib. 2. c. 21. parte 2.

EXEMPLVM V.

Hospita pauperum militissa lectum, in quo leprosum posuerat, rosis inuenit respersum.

QVod autem egeni hospitijs sint inducendi, venerabili fœminæ Adæ de Belomeri tali miraculo demonstratur. Recedente viro suo nobilissimo milite, nec, vt ipsa existimauit, dieb⁹ pluribus redituro, petens leprosus hospitium, receptus est. Illo ergò gemente & causante debilitatem corporis fatigati, petit in lectum suauissimum se deponi. Domina autem nullum lectum habens Domini sui lecto meliorem, in eum leprosum hominē mox deponit. Nec mora, insperatò Dominus rediens, petit in thalamum intromitti. Dissimulante ergò Domina, coniecit ille aliquem esse in thalamo, & irruptione facta, hyemali tempore lectum suum rosis fragrantissimis coopertum inuenit. Admirat⁹ igitur, quærit quid factum sit, indicat vxor. Nec mora, in laudem Christi ambo cum lachrymis resoluuntur. (Idem lib. 2. cap. 25. parte 13.

EXEMPLVM VI.

Hospitalitas subulci Regij laudata, & remunerata, & inhospitalitas Regis reprehensa, & punita.

CVm Germanus Episcopus Altisiodorensis in Britannia prędicaret, die quodam Regis Britāniæ palatium cum suis discipulis introiuit, & directo ad Regē nuntio pro vehementi frigore, & superueniente nocte hospitium postulauit. Sed cum Rex immitis cōcedere noluisset; Germanus cū discipulis suis sub dio persistens niuem, & grandinem patienter sustinuit, Iamq; veniente nocte subulcus Regis regressus à pascuis, accepta in palatio præbenda sua ad proprium tugurium redibat. Is cum sanctum Germanum conspexit vehemēti frigore cum discipulis tabescentē, personæ dignitate permotus, oro, inquit, quisquis es Domine, vt tibi, & socijs parcas, & veniens ad hospitium meum officium paupertatis meæ suscipias benignè. Cumq; Germanus ad eum humiliter declinasset, porcarius ille vxorem suam monuit, vt vitulum vinctum, quem habebat occideret, & hospitibus cœnaturis apponeret. Post cœnam ergo Germanus mulierem euocat, iubetq; vt ossa vituli diligenter collecta sub pellem eius ante matrem in præsepe collocet. Quo facto vitulus sine mora surrexit, matrique coastans comedere fœnū cœpit. Tūc Germanus hoc audiēs rogat hospites suos, vt saluo iure hospitij, hoc interim beneficium acceptarent. Facto autem mane, Germanus ad palatiū regreditur, & Regem egressurum de palatio pręstolatur. Exeunti festinus occurrit, & cur ei sero hospitium negasset, patenter inquisiuit. Rex stupore defixus, & sancti auctoritate attonitus respondere non potuit. Tunc Germanus, egredere, inquit, & regnum meliori dimitte. Illo hæsitante, Germanus cunctantem impellens. Egrederis, ait, & sicut Dominus diffiniuit, nequaq̄ deinceps potestate Regia abuteris. Rex aūt potestatem cœlestem in præsule reformidans, cum coniugę & liberis indifferenter exiuit, & vlterius ingredi non præsumpsit. Tunc Germanus subulcum cum cōiuge venire fecit, & vniuerso stupēte palatio regem cōstituit. Extunc Reges ex subulci genere prodeuntes genti Britonū dominātur, Deo res humanas mirabiliter ordinante, per beatū Germanū. (Vincent. Beluacensis c. 21. c. 11. & Gotschalc. Holen. ser 32. partis Hyemalis. Vide etiam tit. Hospitalitas exemplo 5. & 12. tit. Comertiæ exemplo 2. & tit. Contritio ex. 9.

HVMILITAS.

EXEMPLVM I.

Fortunam reuerenter habe, quicumque repente Diues ab exili, progrediere loco.

VVilig ſus natione Saxo, in villa Stroningen, infimæ conditionis patre Harmaxurgo, plauſtratio natus fuit. Ipſe vero ingenio quaſi diuino e-rat præditus, atq; omni genere optimarum virtutum excultus. Itaq; litterarum doctrina, & prudentia adeò excreuit, vt Othonis ſecundi Romanorum Imperatoris Archicapellanus fieret. Cùm autem ſumma modeſtia, & pietate idem officium optimè exſequeretur, ab eodem Othone, in Mogūtinæ ſedis faſtigium collocat⁹ eſt, anno ſalutis humanæ 976. Poſteà etiam cùm electores Imperij ab Othone 3. quem ipſe educarat, conſtituerentur, ipſe primus Moguntinus elector factus eſt. Ipſe vero agnoſcens quàm facilè genus humanum ſuperbiret, atq; in vitia laberetur, vt ſui generis & cō ditionis ſępiùs, & faciliùs reminiſceretur, in priuato conclaui, ad quod ſolus clauem habebat, totam in pariete depingi fecit, cum hac inſcriptione, VVilígiſe memineris quid ſis, & quid olim fueris. Hæc rota poſteà inſigne Archiepiſcopatui Moguntinenſi, atq; ab Henrico 2. Imperatore confirmatū fuit. Hac ratione factum eſt, vt VVilligiſus virum humilitatis exēplar, per triginta ſex annos optimè Eccleſiam Mogūtinam gubernaret, adeoq; Deo, & hominibus gratus eſſet. Tandem verò annis, & laboribus conſumptus, cùm multa hinc inde Monaſteria, & templa erexiſſet, in Domino obdormiuit, anno 1011. quo tempore Cæſar Bambergenſem Epiſcopatum fundauit. (Ioannes Zieglerus de viris illuſtribus. Ioannes Nautlerus gener. 32.

EXEMPLVM II.

Ioannes Damaſcenus vilibus officijs, in religione ſe exercet, humilitati, et mortificationi operam nauans.

DAmaſcenus vir diues, & nobilis, ac magiſtratibus etiam geſtis clarus, ad monaſticam diſciplinam ſe receperat, in qua cum ſeni cuidam traditus eſſet, viſum eſt, huic primū, ac præcipuum in eo humilitatis fundamentum ita iacere, vt eum infimis quibuſq; perfungi iuberet, ollas tergere, vertere ſordes, ſcaphra purgare, omnia deniq; obire miniſteria, inſup etiam, quaſi nullam rem rectè ageret, crebra eum reprehēſione, atq; obiurgatione tentare, in qua eum ratione menſes aliquot exercuit, tanto eius profectu quantum deinde totius vitę ſanctitas declarauit. Sed tamen tantum abeſt, vt illæ infimæ, ac ſordidæ etiam, ſi per ſe ſpectentur functiones aliquam Damaſceno inter ſuos notā pepererint, vt potius id ipſum magis eum illuſtrauit, admirantibus omnibus, & in cœlum ferentibus talem in tanto viro, & mundi, & ſui ipſius deſpicientiam. Ac ipſe quoq; ſenex, qui iſta imperitando ſeueriorem perſonam induerat, vbi maturum eſſe vidit, hilariter eum, iucundeq; complexus, & tantum ei profectum gratulatus, cum multis laudibus à ſua diſciplina tanquàm rude donatum dimiſit. (In vita Ioannis Damaſceni, & Hieronymus Platus lib. 1. de bono ſtatus Religioſi c. 21.

EXEMPLVM III.

Humillimus Conſtantius Manſionarius deſpicientem ſe ruſticum dulciſsimè amplexatur.

IVxta Anconitanam ciuitatem, Eccleſia beati martyris Stephani

sita est, in qua vir venerabilis Constantius nomine mansionarij functus officio deseruiebat, cuius sanctitatis opinio sese ad notitiam hominum longè lateque tetenderat, quia idem vir funditus terrena despiciens, toto annisu mentis ad sola cælestia flagrabat. Quadam vero die, dum in eadem Ecclesia deesset oleum, & prædictus Dei famulus, vnde lampades Ecclesiæ impleuit aqua, atque ex more in medio papyrum posuit, quas allato igne succendit, sicq; aqua exarsit in lampadibus, ac si oleum fuisset. Et quia valdè sanctitatis eius opinio excreuerat, multi hunc ex diuersis Prouincijs anxie videre sitiebant. Quadã vero die, ex longinquo loco quidam rusticus venit ad videndum eum. Eadem vero hora casu contigerat, vt sanctus vir Constantius stans in ligneis gradibus reficiendis lampadibus deseruiret. Erat autem pusillus valde, & exili forma atque despectà. Cumque is qui venerat ad videndum eum, quisnam esset inquireret, atq; obnixe peteret, vt sibi debuisset ostendi, hi qui illum nouerant, monstrauerunt quis esset. Sed sicut stultæ mentis homines, meritum ex qualitate corporis metiuntur, eũ paruulũ, atq; despectũ vidẽs, ipsũ nũc omnino nõ esse cœpit credere. In mente enim rustica inter hoc quod audierat & viderat, quasi facta fuerat quædã rixa, & æstimabat tã breuẽ per visionẽ esse non posse, quẽ tam ingentem audierat per opinionem. Cui ipsum esse, dum à pluribus fuisset astructum, despexit, & derisit dicens; Ego vero grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Constantius audiuit, lampades, quas reficiebat, protinus lætus relinquens, concitus descendit, atq; in eiusdem rustici amplexum ruit, eumq; ex amore nimio, constringere cœpit brachijs & osculari: magnasq; gratias agere, quod de se talia iudicasset, dicens: Et tu solus es qui habuisti oculos apertos in me. Ex quà re pensandum est cuius apud se humilitatis fuit, qui despicientem se rusticum amplius amauit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, ita plerumque humiles in sua despectione gratulantur. Cumque se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc iudicium cõfirmari intelligunt, quod de seipsis & apud semetipsos habuerũt. (Gregorius dialog. cap. 5. l. 1.

EXEMPLVM IIII.

Patientia Apollonij Philemon ex gentili conuertitur.

Tradebant seniores fuisse quẽdam persecutionis tempore nomine Apollonium, qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tẽpore ergo persecutionis erat ei studium singulos quosque circumire fratres, & cohortari eos ad martyrium. Cumque fuisset etiam ipse deprehensus, & in carcerem trusus gentilium, plurimi tanquam insultantes veniebant ad eum, & verbis blasphemis & impijs confutabant. Inter quos fuit quidam Philemon nomine choraula famosissimus, & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurijs, impium & scelestum & seductorem vocans, multorumque mortalium deceptorem, dignumque esse omnibus odio haberi. Cumque hæc, & multa alia aduersus eum grauiora loqueretur, respondit ei Apollonius: Misereatur tibi Dominus fili mi, & nihil tibi horum quæ locutus es reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon, corde cõpunctus est, vimque verborum eius ita in sua mẽte persensit, vt se christianum repente fateretur. Et inde statim euolat ad tribunal iudicis, atque

atque in conſpectu totius populi proclamant. Iniuſtè, inquit, agis, ô iudex iniquitatis, viros religioſos, & amabiles puniens. Quid enim mali Chriſtiani vel faciunt, vel docent: At ille hæc audiens, primò quidem putabat, vtpote loci illius hominem, ioci aliquid proponere. Sed cùm vidiſſet hæc eum ſerio proſequentem, & cum omni conſtantia aſſerentem, dixit ad eũ: Inſanis, ô Philemon, & mente captus es ſubitò. At ille dixit: Ego non inſanio, ſed tu iniuſtiſſimus, atq; inſaniſſimus iudex es, qui tot iuſtos iniuſtè perimis viros. Ego enim Chriſtianus ſum, quod eſt genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cœpit eum primò plurimis blandimẽtis reuocare velle in id quod eum nouerat. Sed vbi immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito verò quod ex verbis Apollonij hęc facta fuerit permutatio, correptum etiam Apollonium grauioribus ſubdit tormentis, & deceptoris in eũ crimen exaggerat. Apollonius verò dixit ad eum: Vtinam & tu iudex, & omnes qui aſſiſtunt, & audiunt me, hunc meum, quem dicis errorem, deceptionem q; ſequeremini. At ille vt hæc audiuit, & ipſum, & Philemonẽ ignibus tradi in conſpectu populi iuſſit. Ideo poſtquam ingreſſi ſunt flammas, Apollonius cunctis audientibus clamabat ad Dominum dicens: Ne tradas Domine beſtijs animas confitentes tibi: ſed oſtende nobis euidenter ſalutare tuum. Igitur vbi hæc in auditu populi & iudicis ad Dominum locutus eſt Apollonius, repente nubes repleta rore circundedit viros, & flãmas accenſi ignis extinxit. Super quo ſtupefacti & iudex, & populus vna omnes clamare cœpe unt: Magnus, & vnus Deus Chriſtianorum, ſolus immortalis. Sed hæc cum fuiſſent præfecto Alexandriæ nunciata, ſemetipſo truculentior redditur, & electi qui buſdam de ſuo officio crudeliſſimis & ſæuiſſimis, non tam hominibus, quàm beſtijs mittit, qui & ipſum iudicem, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos per quos virtus Dei apparuerat, vinctos Alexandriam perducerent. Igitur cùm adducerentur pariter omnes vincti, affuit gratia Dei in verbo, & cœpit Apollonius eos qui ſe vinctos ducebant, fidem Dei docere. Quiq; cum Domini miſericordiæ credidiſſent, & fidem Dei tota cordis firmitate recepiſſent, ſemetipſos cum his, quos exhibere venerant, vinctos iudici offerunt, & Chriſtianos ſe eſſe pariter profitentur, quos cùm præfectus in fide Domini pertinaces & immobiles peruidiſſet, vniuerſos iubet pariter in profundum maris dimergi ignorãs impius quid ageret hoc enim ſanctis non mors, ſed baptiſmus fuit. Sed horum corpora, Dei ſine dubio prouidentia, integra & illibata maris vnda reportauit ad littus, quæ ab his, qui obſequij cauſa ſimul venerant, ſuſcepta ac reuocata ſub vno ſepulcri domicilio collocata ſunt, à quibus vſque in præſens tempus virtutes multæ, & ſigna miranda omnibus conſũmantur. (Ex vitis patrum vita 19.

EXEMPLVM V.

Monachi decus ſunt pallor & macies cũ humilitate.

DVO fratres ad abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus. Et videns eos ſenex, quod corpulenti eſſent, tanquam ad diſcipulum ſuum ſubridens, ait: Verè frater ego erubeſco propter te, quia ſic enutriſti corpus tuum, cùm certè profitearis te monachum. Pallor enim & macies cum humilitate, decus eſt monachi. (Ex lib. ſent. Patrum. §. 60.

EXEMPLVM VI.

Humilitas sola Diaboli laqueos potest euadere.

BEatus Antonius retulit se vidisse omnes laqueos inimici super vniuersam terram explicatos. Et cùm suspirans dixisset, quis posset hos euadere? vocem ad se dicentem audiuit: Humilitas sola pertransit, Antoni, quam nullo modo valent contingere. (ibid. §.121.

EXEMPLVM VII.

Status altitudo nondum beatum Antonium ad mensuram coriarij potuit subleuare.

IDem beatus Antonius cùm in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni necdum ad mensuram coriarij istius qui in Alexandria est, peruenisti. Quo audito senex consurgens mane arrepto baculo festinus aduenit Alexandriam. Cumque ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: refer mihi opera tua, quia propterea de deserto veni. Qui respondit: nescio me aliquando boni aliquid perpetrasse, vnde & ex cubili proprio mane consurgens, antequam in opere meo resideam, dico quod omnis hæc ciuitas à minore vsq; ad maiorem ingrediatur in regnum Dei, propter iustitias suas, ego autem solus propter peccata mea pœnam ingrediar sempiternam, quod verbū antequam quiescā sero, ex cordis mei recenseo veritate. Hoc audiens B. Antonius, dixit ei: In veritate fili, sicut bonus artifex sedēs in domo tua cum requie regnū Dei adeptus es: ego aūt, velut sine discretione omne tempus meum in solitudine conuersatus, nedum verbi tui assumpsi mensuram. (ibid. §.121.

EXEMPLVM VIII.

Humilis monachus alteram maxillam præbens obsessæ percutienti dæmonem effugauit.

DIxit abbas Daniel, quia erat in Babylonia filia cuiusdam primarij, dæmonium habens. Pater aūt diligebat quendam monachum, qui dixit ei: Nemo potest curare filiam tuam, nisi quos scio solitarios: & si perexeris ad eos & rogaueris eos, tamen non adquiescunt facere propter humilitatem, sed hoc faciemus. Quando veniunt afferentes venalia quæ operantur dicite vos emere velle quæ vēdunt, & dum venerint domum preciū accepturi, dicemus eis vt faciant orationem, & credo quia saluabitur filia tua. Exeuntes ergo in plateam inuenerunt vnum senem sedentem, vt venderet sportellas suas. Et retulerunt eum secum in domum, vt quasi precium sportarum acciperet. Et cùm intrasset monachus ille in domum, venit puella illa quæ à dæmone vexabatur, & mox dedit alapam monacho illi. Ille autem conuertit ei & aliam maxillam secundum diuinum præceptum. Dæmon autem coactus clamare cœpit: O violentia mandatorum Christi Iesu expellit me hinc. Et statim mundata est puella illa. Cum aūt venisset ad senes monachus ille, indicauit eis quod factum fuerat, & glorificauerunt Deum, & dixerunt: Consuetudo est diabolicæ superbię, humilitate mandatorum Iesu corruere. (Ex lib. doct. Patr. lib. de humil. nu. 5.

EXEMPLVM IX.

Humilitatem Macharij dæmon imitari non potuit, licet ieiunia, vigilas, et cætera potuisset imitari.

PRæteriens aliquando prædictus abbas Macharius à palude ad cel-

Iam suam, reuertēs portabat palmas. Et ecce occurrit ei diabolus in via cū falce messoria. Voluit autem eū percutere falce illa, sed nō potuit. Et dixit ei: multas violentias patior à te Machari, quia nō possum præualere aduersum te. Ecce enim, quicquid tu facis, & ego facio: Ieiunas tu, ego penitus nō māduco: vigilas tu, ego penitus nō dormio. Castus es tu, & ego nullius fœminæ vnquam contubernio sum vsus: diuitijs tu renunciasti, & mihi nullæ omnino diuitiæ sunt, neque eas habere concupisco: vnum est autem, in quo me superas. Et dicit ei abbas Macharius: Quid est istud? Respondens diabolus dixit: Humilitas tua, per quam non valeo aduersū te. (Ibidem nu. 12.

EXEMPLVM X.

Humilis senex ad præceptū Archimādritæ porcos pascit, flagello ducit, & reducit.

SEnex quidam erat solitarius vacans in eremo & dicebat in semetipso quia perfectus esset in virtutibus. Hic orauit Dominum, dicens: Ostende perfectioni meæ quod deest mihi vt faciam. Volens autem Deus humiliare cogitationes eius, dixit, vade ad illū Archimādritam, & quicquid dixerit facito. Reuelauit autē Deus Archimandritæ illi antequā ille ad illum veniret, dicens: Ecce solitarius ille venit ad te. Dic ergò ei vt tollat flagellum, & vadat & pascat tibi porcos. Veniens ergò senex pulsauit ostium, ingressus ad Archimādritam illum, salutauerunt se, & cùm sederent dixit ei solitarius ille qui venerat: Dic mihi, quid faciā sim saluus. Et ille dixit: Facies quodcūq; dixero tibi. Et respondit: Etiā. Et dixit ei: Ecce, tolle flagellum, & vade pasce porcos. Hi autē qui eū nouerant, & audierant de eo, cū vidissent quia porcos pasceret dicebant: Vidistis illū magnum solitarium, de quo audiebamus? Ecce stupuit cor eius, & à dæmonio vexatur, & pascit porcos. Videns autem Dominus Iesus humilitatē eius, quia ita patiēter sustinebat opprobria hominum, præcepit ei iterum redire ad locum suum. (ibid. nu. 21.

EXEMPLVM XI.

Humilitate senis se inter hædos à sinistris ponendum computantis dæmon de obsesso fugatur.

VEnerunt quidam aliquādo in Thebaidam ad quēdam senē, habentes secum vnum qui à dæmonio vexabatur, vt curaretur ab illo sene. Senex vero cum diu rogaretur, dixit dæmoni: Exi maledicte sathana de factura Domini Dei. Et respondit dæmon seni: Exeo: sed interrogo te vnū verbū, vt dicas mihi: Qui sunt hędi, & qui sūt agni? & dixit senex: Hędi quidē tales sunt qualis ego, agnos vero Deus scit. Et audiens dæmon clamauit voce magna dicēs: Ecce propter humilitatem tuā exeo. Et exijt eadem hora. (ibidem nu. 27.

EXEMPLVM XII.

Humilitate sua senex, qui interrogare alium voluit, dubij sui solutionem ab Angelo percipere meruit, quam septuaginta hebdomadarum ieiunio non meruerat impetrare.

NArrauerunt de quodam sene, qui perseuerauerat ieiunans septuaginta hebdomadas, semel in hebdomada reficiens. Hic autē postulabat à Deo de quodā sermone scripturarū sanctarū, & nō reuelauit ei Deus: Dixit ergò in semetipso: Ecce tantum laborem sumpsi, & nihil profeci. Vado ergò ad fratrem meum, & re-

& requiro ab eo. Qui cũ egressus clausisset ostiũ suum vt abiret, missus est ad eum Angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomadæ, quas ieiunasti non te fecerunt proximum Deo. Nūc ergò, quia ita humiliatus es vt ad fratrem tuum pergeres, missus sum indicare tibi sermonem. Et aperiens ei de re eadem quam quærebat, indicauit ei, & mox discessit angelus ab eo. (ibidem nu. 33.

EXEMPLVM XIII.

Humilis frater à deceptione diaboli in specie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit, vide ne ad alium missus sis.

QVidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in angelum lucis. & dixit ei: Ego sum Gabriel, & missus sum ad te: ille vero dixit ei: Vide ne ad aliũ missus sis. Ego enim non sum dignus, vt angelus ad me mittatur. Diabolus autem statim non comparuit. (ibidem nu. 35.

EXEMPLVM XIV.

Humilitas destruit virtutem inimici.

DVo monachi, qui erant carnales fratres, habitabant simul, & volebat diabolus separare eos, nec poterat. Semel ergo vnus, qui erat iunior ætate, incendit lucernam, & posuit eam super candelabrum. Fecit autem opera sua dæmõ, & euertit candelabrum. Pro qua re cæcidit eum maior frater cum ira. Ille vero pœnitentiam egit, dicens ei: Habe patiētiam in me frater, & iterum accendam eam. Et ecce virtus Domini venit, & torquebat dæmonem illum vsque mane. Dæmon autem nunciauit principi suo quod factum fuerat. Et audiuit sacerdos paganorũ id quod retulerat dæmon, & egressus factus est monachus, & ab initio conuersationis suæ tenuit humilitatem, dicēs: Humilitas soluit omnem virtutem inimici, sicut eos ego audiui loquentes, dicendo: quia quando perturbamus monachos, conuertitur vnus ex eis, & agens pœnitentiam, destruit omnem virtutem nostram. (ibid, nu. 4.

EXEMPLVM XV.

Obediens Comitis filius non veritus est in patria ciuitate sportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem, secūdum huius sæculi ordinem summę familiæ. Nam patre comite ac ditissimo oriundus fuit, studijs quoq; liberalibus non mediocriter institutus. Qui relictis parentibus cum ad monasterium peruolasset, ad comprobandam mentis humilitatem, vel fidei eius ardorem, confestim ei à seniore præceptum est, vt decem sportas quas necesse non erat publicè venditari, ceruicibus suis onerans distrahendas per plateas circumferret, adiecta conditione qua diutius in hoc officio retineretur, vt si fortè eas vnus coemere voluisset, non cederet, sed singillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione compleuit, & omni confusionis verecundia, pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens, pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium reportauit; nequaquam perterritus tam vilis & insueti officij nouitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumq; splendorem ac venditionis iniuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. (Cassianus de institutis renunciantium c. 29.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Obediens Isidorus septem annis ante portā monasterij sedit omnibus Litaniam faciens.

VIR quidam nomine Isidorus ex principali dignitate Alexandrinæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monasterio: quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus Pastor monasterij recipiens, ac versutum & omnino crudelem dirumq;, & arrogantem inspiciens per humanam inspirationem, syllogizat sapientissimus astutiā dæmonii, & dicit ad Isidorum: Si verè præelegisti vt q tollere Christi iugum, ante omnia te volo obedientiā exercere. Ipse verò respondit: Sicut ferrum fabro, ita & ego, sanctissime pater, meipsum trado subiectum existere. Ille vero vir magnus cōfestim gymnasio tradidit quasi ferrum probationi, dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniam, i. prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iste tanquam angelus Domino. Igitur septem annos ipso ibidem faciente, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incōparabilem patientiam, vt superdignū, annumerare fratribus, & ordinatione facere dignum. Ipse verò plurimas supplicationes per alios, & per me, infirmum scilicet Climachū, ad Pastorem fecit, quod eum ibidem dimitteret sui perficere cursum, inserens, & verbo quodammodo obscurè insinuans finem iam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimitttente eum magistro in ordine tali, post decimum diem cum gloria gloriosus migrauit ad Dominum, septima ipsius dormitionis die portarium mansionis assumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam si participauero fiduciam apud Dominum, ibidem breui inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximam plenamque certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc superstitem hunc magnum Isidorum qualem eius mens operationē possidebat in porta degendo: & non abscondit mihi volens vtilitatem facere sempiternè memorādus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cum omni amaritudine & violentia & sanguine pœnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia, deinceps à Deo ex patientia & obedientia mercedem expectan. Ac rursus alio vno anno finito, māsionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, diuinorum mysteriorū assumptione, & faciei cuiusque contemplatione, deorsum vero oculo intuente & infetiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam. (Climachus Gradu. 4. de obedientia.

EXEMPLVM XVII.

Obediens Laurentius vocatus à patre monasterij per integram refectionis horam coram eo antè mensam sedit in genibus.

ALiquando in mensa recumbētibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & Doctor os sanctū suum ad aurem meā inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie diuinam prudentiam. At me supplicante inclamat iustus de mensa secunda quendam

Lauren-

Laurentium nomine annos quadraginta octo habentem in mansione, & secũdum sanctuarij presbyterũ existentẽ. Veniens igitur, & coram abbate humiliter genuflectẽs, benedicitur quidem ab eo, sed surgẽti nihil omnino dixit, dimisit vero ipsum ante mẽsam stãtẽ, & non edentem, (erat enim refectionis initiũ,) ita vt taliter astãs magnam horam, vel duas penè peragerit, ac per hoc exinde erubescerem, vel saltem in faciẽ operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimum agens annum. Absque responsione verò vsque ad refectionis complemẽtum manens, nobis surgentibus, mittitur à sancto magno Isidoro tricesimi noni psalmi principium dicere: Ego verò sicut nimis malitiosus non despexi tẽtare senẽ. Me verò ipsũ interrogante quid astans vtiq; cogitasset, ait: Attribuens Pastori Christi imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipso quicquã iniũgi, sed ex Deo. Vnde pater Ioãnes Climache nõ quasi corã hominũ mẽsa, sed tanquã cora Dei altari Deũ exorans, stabam, nullam omnino malam cogitationem, vel intentionem erga pastorẽ capiẽs, ex fide mea ad ipsum & charitate. (Ibidem.

EXEMPLVM XVIII.

Humilis Archidiaconus ab officio depositus, nouitius efficitur, & Humilitate à Domino gratiam mirabilem consequitur.

SED lædo cunctos zelatores beatorum si cum silentij sepulchro sileo Macedonij diaconi directionem & luctam, hic pretiosissimus Domino aliquando sanctæ Theophaniæ, i. Epiphaniæ superueniente solẽnitate rogat pastorem ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiusdã famularis indigentiæ gratia, promittens ei quamtocius quidem egredi de ciuitate propter solemnitatis sequentiam atq; præparationem. Igitur osor boni diabolus impedimẽtum archidiacono faciens præparauit eum ab abbate dimissum ad mansionem, non pertingere in sancta solemnitate iuxta terminum, quem à præsidente susceperat, quã Pastor post vnum diẽ superueniẽtem à diaconatu segregãt, & in extremorum initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientię minister, & sufferenti archidiaconus verbũ patris atq; sententię sic sine tristitia, quasi non ipse sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiẽs reduxit eum ad propriũ gradum. Et ecce post vnum diem rursus ab archidiacono exhortatũr, quod ipsum in eadem increpatione & ignominia priori cõstituat. Ait enim quia ferè irremissibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens verò sanctus ipsum humilitatis gratia illud exquirere, & nõ dicere vera bonæ cõcupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirum erat canitiem reuerendam videre degentem in incipientium ordine, & omnes integrè deprecantẽ super ipso orare, quoniã ait in fornicationẽ inobedientiæ cæcidi. Mihi verò humili referre cõsilus est. hic Macedonius cuius gratia huius humilitatis institutioni voluntariè præoccurrit. Nũquã enim ait sicut nũc euacationẽ omnis prælij & luminis diuini dulcedinẽ in meipso perspexi. (Ibidem.

EXEMPLVM XIX.

De sancto VValarico, & bonis eius initijs de peregrinatione eius, & spiritu prophetico.

QVidam nomine VValricus beati Columbani discipulus, qui de Aluernica quondam regione ortus fuit, oues patris sui puerulus adhuc pascebat. Audiens autem qualiter

qualiter pueri nobilium, in scolis solebant erudiri, eodem desiderio prouocatus tabellam sibi fecit, & cum summa veneratione, & instantissima prece impetrauit à magistro infantium, vt sibi scriberet alphabetum, & prima elementa mõstraret. Quo facto lætus ad opus sibi iniũctũ remeabat. Sicque breui Dei fultus auxilio, patre suo ignorante, totum parauit psalterium. Deinde cępit ecclesiam frequẽtare. Non multum post secutus est auunculum suum ad monasterium nomine Autuinum, quem secutus pater suus minis, & terroribus, atq; blanditijs reuocare nõ potuit, quãuis abbas, & fratres eum deprecarentur, vt cum patre rediret, & imponerent ei ieiunia trium, aut duorum dierum si hoc non faceret. Illo autẽ firmiter in proposito persistente, ait abbas fratribus: Nõ abijciamus quod nobis Dominus misit. Post hoc cępit semper ad altiora festinare, & peregrinationẽ pro amore Dei appetere. Tũc perrexit ad monasterium Macharij quondam Altissiodorensis Episcopi, quod in suburbio ipsius ciuitatis in quodã viridario erat cõstrumũ, vbi à præfato põtifice benignè susceptus est. Ibi etiam districtissimè viuens cœpit à multis prædicari. Ad quem dum visitãdi gratia quidã diues, Lobo nomine, deuenisset, audiẽs ab eo verbũ Dei, cum eo remansit, nec vltra ad seculum est reuersus. Hi duo pariter Luxouium perrexerũt ad sanctũ Columbanum: sub huius Columbani magisterio factus est sanctus VValaricus hortulanus, quod officiũ ei iniunctũ est causa humilitatis probandæ. Huius olera nec à vermibus, nec à quoquã animali lædi potuerunt, cum alia olera circumquaque vastarentur, quod VValaricus fratrum meritis ascribebat. Tũc cępit sanctus Colũbanus eũ inter probatos monachos reputare, iudicantibus alijs adhuc eũ quasi nouitium inter pulsantes ponendum. Cùm autem ad audiẽdũ verbũ Dei à sancto Colũbano fratres certatim properantes intrarẽt intrante sancto VValarico cum cæteris, in ipso limine sentiebat sanctus Columbanus odorem magnæ fragrãtiæ & suauitatis ad se venire. Post hęc quidam è fratribus, nomine VVandolenus, accensus desiderio sancto petijt à sancto Columbano, vt ei licentiam prædicandi inter gentes concederet. & pro solatio fouẽdę religionis VValaricũ secũ abire permitteret, quod & ille permisit. Cũq; pariter in Neustriam venissent, à rege Clothario remotum locum residendi poposcerũt, & cũ adẽquẽdã locũ Ambianensium Gualimago peruenissent, cõtigit vt quidã ob reatus sui meritum in eculeo suspensus esset & defunctus. Quẽ cũ lõge beatus VValaricus inspexisset, permotus pietatis visceribus cursũ concito ad stipitem peruenit; & prohibentibus carnificibus ne cadauer mortuũ tãgeret, intrepidus vinculum soluit, & corpus defũcti proprijs manibus ad terram deposuit, & super mẽbra eius supinata se cũ lachrymis in oratione prostrauit, ita vt facie sua faciem illius imprimeret. Sicque astantibus cunctis, imò stupentibus, quasi ex profũdo somno paulatim calefactis mebris mortuus incolumis reuixit. Præfatus autẽ Rex cũ Ambianensis Põtificis cõsensu locũ eis secretũ, vt petierãt, qui Leucanaus dicebatur, concessit: qui vno ex latere vicinitate maris est amœnus, ex alio currit piscifer Sõnæ fluuius. Ibi se beatus VValaricus in quadã cellula segregatus à fratribus reclusit, vt omni cura mũdi postposita, solito more tãtũ diuinæ meditationi insisteret. Cæteri verò fratres construẽtes sibi cellulas, eleemosyna Regis iubebãtur habere substãtiã. Cũ autẽ quædam matrona panem, & fiascones aliquando per quendã puerum misisset, puer auiditate potus, & cibi circumuentus, partem sibi retinuit, partem aliã seruo Dei præsentauit. Qui cũ hoc factũ diuino numine cognouisset, ait:

Quod

nobis allatum est, inde Deo gratias referimus: sed & tu fili hoc præuide, ne quid incautè sumpseris de illo pane, vel flascone, quos tibi in quodam abscondisti loco, quia serpens iam est in illo vasculo, & in pane illo venenum mortiferum. Tunc puer illicò terrore obriguit. Moxq; reuersus cum vasculum aperuisset, & inde anguem exire vidisset. illum panem attingere non audebat, sed tremefactus. & confusus de hoc quod gesserat, ad seruum Dei rediens pœnitentiam egit. (Vincentius Beluacensis specul. hist. l.23. c.21.& 22.

EXEMPLVM XX.

Puella Edburga, vix trima Euangelia & calicem armillis & monilibus prætulit, & postea sanctimonialis facta, furtim acceptos monialium soccos lauit, & locos secretè restituit.

QVidam Rex Angliç, Edvvardus nomine, ex vxore Edelspiria habuit filias multas. Quarum vna Edburga, dum vix trima esset, sic à patre probata est. Posuerat ille in triclinio diuersarum professionum ornamenta, hinc calicem & euangelia, inde armillas, & monilia. Illuc paruula virgo allata est a nutrice, & genibus parentis assedit, iussaq; vtrum vellet, eligeret, toruo aspectu secularia despiciens, prompte manibus reptans, euangelia & calicem puellari innocentia adorauit. Exclamat cœtus assidentium futuræ sanctitatis auspitium. Exosculatus enim puellam pater altioribus eam osculis digam æstimauit: Vade, inquit, quo te vocat diuinitas. Itaq; sanctimonialium habitum induta, in vrbe VVintoniæ sāctitate multa emicuit, ita vt singularum sociarum suarum soccos furtim nocte surriperet, & diligenter lotos, & in iunctos lectis earum rursum apponeret. (Idem li.25.c.33.

EXEMPLVM XXI.

Mundum relicturus Lanfrancus pauperrimum atq; abiectissimum conuentum expetijt, vbi etiam malè correctus, dum benè legeret ad mēsam, malè pronunciauit.

LAntfrancus Papiā ciuitate Italiç oriundus, omni scientia seculari perfectè imbutus, Alpes trāsgressus, in Northmanniam venit, & in Ambricacensi ciuitate aliquamdiu docuit. Deinde mortalium auram captare, vanitatem esse considerans, cōsilium salutis arripuit, & statuit vt propter eum omnia relinqueret qui omnia fecit. Cumque ire vellet Rothomagum vespere in silua vltra fluuium Tillam in latrones incidit, qui cuncta quæ habebat tollentes, ligatis à tergo manibus, & caputio cappæ ante oculos eius admoto, adduxerunt eum in deuia & inter condensa saltus fruteta dimiserūt. Talibus angustijs comprehensus, nesciens quid ageret, infortunium suum lamētabatur. Tādem nocturno silentio in se reuersus, & ad Deum conuersus ait: Domine Deus, tantum tempus in discendo expendi, & corpus, animumque in studijs litterarum attriui, & adhuc quomodo debeam orare, & laudare te nō didici: libera me de hac tribulatione, & ego sic vitam corrigere, & instituere curabo, vt tibi seruire valeam, & sciam. Surgente aurora audiuit viatores iter carpentes, & cœpit ab eis vociferando auxilium petere: qui accedentes, & eum soluentes, reduxerunt ad viam. Rogauit autem vt vilius & pauperius cœnobium, quod in regione noscerent, sibi demonstrarēt: Nolebat enim adire locum vbi litterati essent, qui eum honori & reuerē-

tiæ

tiæ haberent. Igitur de consilio eorum Bectum adijt, vbi venerabilis Abbas Herluinus eiusdem cœnobij fundator, ac nuper ex grandæuo milite in clericum promotus eum cum gaudio suscepit. Qui monachus effectus, in discendis officijs curam maximam impendebat, vt sciret laudes Deo persoluere, sicut vouerat: sic per tres annos vixit solitarius, gaudens quod nesciebatur, ferè ab hominibus ignotus, omni vilitate & extremitate in cœnobio contentus. Et, vt fertur, lectionem in Ecclesia nolebat legere, nisi prius cantor eum audisset. Quadam etiam die dum ad mensam legeret, quiddam inter legendum dixit sicut dicere debuit, quod præsidenti nō placuit, & aliter dicere iussit, velut si dixit docere media producta, iussit ille eam breuiari, nō .n. prior ille litteratus erat: sed vir sapiens sciens magis obedientiam Christo deberi, quàm Donato, dimisit quod bene pronunciauerat, & dixit quod non rectè videbatur dicere. Cùm autem rumor & fama viri longè lateq; percrebuisset, clerici accurrunt, illo de licētia Abbatis sui scholam tenente. Laici quoque potentes & nobiles multa pro eius amore eidem Ecclesiæ contulerunt. (Idem lib. 25. nu. 36.

EXEMPLVM XXII.

Humilis Bernardus Abbas, calceos liniens à dæmone irridetur.

DIE quadam, humilitatis causa, sanctus Abbas Bernardus sibi iussit vnguentum dari, & in calefactorio ignem fieri, qui super se ostium claudens, ne ex opere despecto laudem quærere videretur, calceos suos inungere cœpit. Inuidens tantæ humilitati superbiæ spiritus, officinā humilitatis in forma honesti hospitis intrauit, & vbi esset Abbas clara voce requisiuit: Ad quem cùm sanctus oculos leuasset, dæmon clamauit: Vah qualis Abbas. Certè magis deceret illius honestatem hospitibus occurrere, quàm ad confusionem fratrū suorum in calceis inungendis occupari. Statim vir sanctus per sanctum Spiritum illum intelligens spiritum esse immundum rursum ad opus humilitatis oculos reflexit, & spiritus ille ventosus in aërem resolutus nusquam comparuit. (Cæsarius lib. 4. c. 7.

EXEMPLVM XXIII.

De virgine, cui Christus apparuit in ætate trienni.

IN Francia virgo quædam Christū in ætate trium annorum, quando iam loqui per naturam poterat, videre desiderans, hoc vt fieret precibus instabat: Erat enim tam perfectæ vitæ, vt non immeritò talia præsumeret, & se exaudiri speraret à Deo, iuxta vaticiniū prophetæ: Voluntatem timentium se faciet. Die quadam cū dicta missa, ipsa populo omni egresso sola in ecclesiam morā faceret, & oraret, infātē quasi triēnē circa altare deābulātē conspexit, putās à matre illum ibidē neglectū. Erat enim speciosissimus, & tanta gratia vultus eius resplenduit, vt in illius aspectu delectata, ad se eum vocaret, & manibus demulceret, sic dicens: Dic mihi, bone puerule, vbi est mater tua? Qui cùm nihil ei responderet, æstimans illa, vtpote infantem, nondum posse fari, subiunxit: Nosti dicere Pater noster tuum? Ad quod dum non responderet, vt prius, adiecit: Dic post me, Aue Maria. gratia plena, Dominus tecum. Et dixit post eam infantulus eadem verba, tam hilariter, & tam distincte vt illa miraretur. Similiter factū est de clausula secūda, scilicet. Benedicta tu in mulieribus. Cū verò ei prædiceret: Et benedictus fructus ventris tui, totius humilitatis magister, sua inspi-

ratione sciens scriptum: Non te laudet os tuum, sed alienum, eandem clausulam dicere noluit. Sed mox illa intuente per ostensam formam cęlos penetrauit. Tunc primùm virgo venerabilis se exauditam intelligens gratias egit Christo, qui tam celeriter impleuit desiderium suum ex semet-ipso. (Idem lib. 8. c. 8.

EXEMPLVM XXIV.

Humilitatis gratiam oculorum amißione mercari cupiens frater Masseus: & oculos retinuit; & humilitatis gratiam accepit, ex qua in diuina contemplatione mirabiliter creuit.

ACcidit quadam die quod frater Masseus vnus de electis socijs sancti patris cum de Deo socij loquerentur vnus eorum dixit, quod erat quidam Dei amicus, qui magnam actiuæ vitæ, & contemplatiuę gratiam possidebat, & cum his habebat profūdum humilitatis abyssum, qua se peccatorem maximum æstimabat, quæ humilitas illum sanctificabat, & confirmabat, & crescere in dictis donis continuè faciebat, & quod melius est à Deo nunquam cadere permittebat. Quæ miranda, vt frater Masseus audiuit, & aduerteret illum thesaurum esse vitæ æternæ, in tantum exarsit amore ad habendam virtutem dictæ humilitatis, Dei amplexū dignissimam quod in feruore magno ad cœlum eleuans, faciem voto se strinxit firmissimo, nunquam velle in isto mundo lætari, donec humilitatem illam præclarissimam in anima sua sentiret adesse. Et hoc voto in proposito sancto facto, stabat cōtinuo cella reclusus, & interim dē eo gemitibus inenarrabilibus continuè se affligebat, quia videbatur sibi se esse hominem penitus dignum inferno, nisi ad illam humilitatem sanctissimā perueniret, qua ille amicus Dei (quem audierat plenum virtutibus) inferiorem se omnibus reputabat, immò se penitus dignum inferno. Et dū sic tristis frater Masseus per dies plurimos permansisset in fame, & siti, & multis lachrymis se mactando, accidit quod quadam die intrauit in siluam, & eundo per ipsam pro dicto desiderio vehementi emittebat luctus, clamores, & lachrymosa suspiria postulando virtutem dictam à Domino sibi dari. Et quia Dominus sanat contrito corde, & exaudit voces humiliū, facta est sibi vox de cælo bis clamans: Frater Massee, frater Massee. Qui per Spiritum sanctum recognoscens, respondit: Domine mi. Et Dominus ad eum. Quid vis dare? quid vis dare ad hanc gratiam possidendam? Et frater Masseus respōdit: Oculos capitis mei. Et Dominus ad eū: Et ego volo quod oculos, & gratiam habeas. Frater autem Masseus remansit in tanta gratia optatæ humilitatis, & lumine Dei, quod continue erat in iubilo, & sæpe quando orabat faciebat quendam iubilum vni formem, & voce obtusa faciebat quasi columba, v, v, v, ac facie hilari, ac iucunda; contemplationi vacabat, & super hoc humillimus factus, præ cunctis hominibus se minimum reputabat. Interrogauit eū frater Iacobus de Fallerno sāctæ memoriæ, quare versum non mutabat in iubilo. Qui respondit cum magna lætitia; quia cum in vna re inuenitur: omne bonum, nō oportet quod variet versum ad laudem Domini nostri Iesu Christi. (Ex Chronico Gallico Minorum parte 2. lib. 1. cap. 23.

EXEM-

EXEMPLVM XXV.

Humillimus Augustinus de Iterano doctor vtriusq; iuris conuersus rusticum & illiteratum se fingens cũ summa alacritate officia despectiora compleuit.

AVgustinus de Iterano, cum esset nobili genere ortus, & vtriusque iuris famosus Professor, & nihilominus in curia Domini Manfridi Regis valde potens, & omnibus charus: Deo disponente incidit in ægritudinem validam. Cumq; timeret se moriturum, petiuit à Deo spatium pœnitentiæ, promittens se religionem ingressurum, & statim est liberatus Restitutus ergò pristinæ sanitati diuina vocatione ordinem fratrum Eremitarum sancti Augustini in Insula Siliciæ ingressus, voluit vir Dei in ipso suæ conuersionis primordio, humilitatis iacere fũdamẽtum: vnde sanctæ religionis habitum assumens occultauit suæ scientiæ claritatem, generis nobilitatem, & Prioris status sublimitatem, ne quis ex aliquo prædictorum eum considerans veneraretur, & ne ex hoc in cor eius aliqua superbia irrepere posset. Factus est ergò inter fratres stultus, vt à Deo instrueretur. Factus est pauper, vt diuitijs cœlestibus ditaretur. Factus est vilis mũdo, vt apud Deum exaltaretur. Cõuersabatur enim inter fratres, cunctis vilior, & despectior, sciens se tanto maioris meriti esse apud Deum, quantò pro amore eius magnis despectus esset in mundo, & inter homines. Iactãtiæ autem verbum prioris status nũquã ex ore eius audiebatur. Quæstas, & humiliora seruitia domus, & quæcunque viliora, incognitus manens, deuotione, & humilitate, & diligentia nimia adimpleuit. In ipsa vero sua humilitate gaudens, plorabat quod tantum distulerat suam conuersionẽ ad Deum Liquefiebat anima eius amore supernę patriæ, pro cuius amore omnia præsentia pro nihilo reputabat. Si quod verbum aliquando causa fraternæ correptionis laberetur ex eius ore, quod aliquando ex zelo boni, & detestatione mali fraterna charitate solitus erat facere, statim seipsũ condemnans ad pedes fratris prostratus, veniam postulabat. Pòstquam autem vir Dei in Insula Siliciæ aliquanto tempore fuisset cum fratribus magna humilitate conuersatus contigit quosdam fratres de Senis ex obediẽtia ordinis ad conuentum eiusdem Insulæ venire, à quibus cum interrogasset vir Dei de locis Senensis prouinciæ & didicisset quod ibidem essent loca eremitica ab hominum habitatione semota, & ad vacandũ Deo plurimum apta, obtenta licentia à superiore suo ad Senensem prouinciam venit paucis, & vilibus pannis indutus, & fratribus prouinciæ illius penitus ignotus. Positus est ergò in quodã eremitario sanctæ Barbaræ quod non lõge distabat à castro sancta Fleræ, vbi soli Deo vacabat, tantaq; dulcedine deuotionis cor eius affluebat, vt plerũq; videretur beatorũ agminibus interesse, & beatæ quietis pręmiũ pręgustare. Quia verò nõ cognoscebatur qualis, & quantus esset imponebatur ei humilia officia domus, quæ ipse cũ humilitate, & alacritate libens adimplebat, faciebat quæstas, purgabat domũ, paropsides, & alia domus vtensilia abluebat. Fratres autẽ considerantes eius sanctam cõuersationẽ, ac verborum ædificationem quæ nonnunquã quasi cũ quadam simplicitate ex ore eius prodibant) libenter eum audiebãt. Erat autẽ ibi tunc Prior frater quidã de Senis vocatus frater Bonus, vir satis venerabilis & prudens, quẽ considerans eius bonitatẽ, & consilia saluberrima, eum multũ diligebat, delectabaturque de eius humlitate, mox grauitate, & eloquiorum suorũ suaui-

tate. Cùm ergo idem frater Bonus à conuentu sanctæ Barbaræ ad locum sancti Antonij per obedientiam ordinis trāsferretur, ipsum fratrem Augustinum secum adducit, quem & sequenti anno factus prior, Rosiæ secū retinuit. In quo loco seruus Dei omnibus ignotus diuina dispositione factus est cognitus hac occasione. Cùm enim fratrēs conuentus Rosiæ quādā haberēt in curia quæstionem, in qua iā fratres succūberēt, & de hoc nimiū tristarentur, cùm ex hoc quandam possessionem, perderent, de qua conuentus multùm sustentabatur, voluit Deus lucernam (quę diu sub modio erat) super candēlabrum religionis ponere, vt luceret omnibus qui in ea erant. Videns ergò vir sanctus fratrum animos turbatos, & cognoscens fratribus magnam iniuriam fieri, procuratorem adijt, petens sibi licentiam occultè dari necessaria ad scribendū. Procurator verò deridebat eum, ignorans quod sciret scribere, vel legere. ipso tamen perseuerante in petendo, porrexit ei calamum, chartam, & atramentum. Qui secedens ad partē, scripsit verba pauca, licet sententia multa, quāscripturam reddidit procuratori aduersario exhibendā, quod & factum est. Cum autem aduersarius scilicet dominus Iacobus de Pagliaresis hanc scripturam legeret, verborum breuitatem, & sententiæ virtutem prægnantem considerans, ait: Diabolus, vel Angelus, vel dominus Matthæus de Iterano, cum quo ego fui studens Bononiæ qui mortuus est in conflictu domini Maufridi Regis hāc scripturā cōdidit. Ipse quippe ante ingressum ordinis Matthæus vocabatur, sed in ingressu accepit nomen Augustinus. Et audiens à procuratore quod quidā frater rusticus, & ignarus eā scripsit, ait non inquit est ita. Et statim accessit ad locū fratrū in Senis, interrogauit quis esset huiusmodi frater, & cuius patriæ, & qualiter accesserit huc. Et respōsionib' cognitis, suis cōditionib' suspicatus est esse illū qui erat. Et statim Rosiam pergens, & inueniens quem mortuū æstimabat, admirās eius humilitatē, ruit in amplexus eius, & oscula lachrymas cōtinere nō valēs. Cūq; rogaret eum vir Dei ne eum prodendo, pacē suā perturbaret, ille nullatenus adquiescens ad fratres ait: Fratres habetis thesaurum occultum. Hic est enim melior homo mundi, teneatis ergo eum vt decet, sed & quæstio vestra terminata est pro vobis. Cœperunt ergo eum fratres honorare, & sibi reuerentiam exhibere. Sed vir Dei vera humilitate fundatus, & homines, & omnem reuerentiam respuens, priora opera seruilia non dimittens omnino sicut prius manebat. (Ex vitis fratrum Eremitarum D. Augustini lib. 2. cap. 7.

EXEMPLVM XVII.

Conuertitur Petrus Telonarius; & ex auaro visione doctus & monitus fit misericordissimus, seipsum vendi voluit pro Christo; & officium humillimum coquinæ libenter suscipit.

VT sanctus Patriarcha alios ad eleemosynas largiendas prouocaret solebat dicere, quod erat in Africa quidam Telonarius diues valde, immisericors vehementer. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, seq; calefacientibus cœperunt singuli domos eleemosynarum collaudare, & pro eis orare per singulos eorū, similiter & domos eleemosynā nō faciētiū vituperare. Inter quæ venit in medium eorū nomē Telonarij, & cœperunt interrogare proximum. Verè tu frater aliquando accepisti de domo illa benedictionem? Et omnibus inuicem interrogantibus nullus inuentus est accepisse aliquando de domo eius aliquid.

Dicit ergò vnus ex eis. Quid dabitis mihi,& ego accipiam hodiè ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit, & stat foris portæ domus expectans, quando ad domum suam reuerteretur. Ex dispensatione autem Dei peruenerunt simul ipse ingrediens portam, & animal portans filigines causa prandij illius. Videns ergo egenum nō inueniens lapidem, per furorem accepit filiginem de clitella,& iactauit in faciem eius. Ille ergò suscepit eam, & abijt vt satisfaceret confratribus suis, quod ex manibus eius accepisset eā. Itaq; post duos dies ægrotauit infirmitate vsq; ad mortem,& vidit in somnis se raptum ad iudiciū, & suos actus omnes super staterā appēdi. In vna quidē acie congregabantur mauri quidam deformes, altera autem acies quorūdā erat candidatorum, & terribilium specie, qui nihil inuenientes boni, vt ipsi appenderent cōtra mala opera(quę collecta erant à mauris)nimis tribulabātur,& tristabantur, & mente consternabantur,& ad alterutrum dicebant: Ergo ne nihil habemus hic? Tunc dicit vnus eorum. Verè nihil habemus nisi vnam filiginem, quam dedit ante duos dies Christo,& ipsam non volūtariè. Et mittentibus eius filiginem æqualitas facta est. Tunc dicunt Telonario hi, qui apparuerant ei candidati. Vade auge ad filiginem hanc, alioquin mauri isti te apprehendent. Euigilans ergo agnouit quæ visa sunt ab eo non esse mendacia, sed veracia. Omnia enim quæ à iuuētute sua fecerat,& quorū ipse erat oblitus, viderat Æthiopes illos congregare & deportare ad libram, & dicebat: Si vna filigo quā iactaui per furorem ita profuit, à quantis malis liberat se, qui dat in simplicitate sua bona indigētibus? Et de cętero ita modestus & prudens, atq; summus eleemosynator factus est, vt etiā corpori proprio non parceret. Contigit enim aliquando secundum consuetudinem procedere eū diluculo ad Teloneum, & obuiauit ei nauta qui à naufragio nudus(vt natus est)euaserat, & cecidit ante eum rogans, vt tegumentum ab eo acciperet. Ille ergo putans quod egenus esset expoliauit esophorio, i. veste interiori sua quod illi melius erat, & dedit ei, rogauitq; eū vt hoc vestiretur. Pergēs vero ille, & erubescens hoc vestiri, dedit illud venditori, vt venundaretur: Quod cum ad vendendum thelonarius vidisset suspensum, tristatus est vehementer. Et ascendens domū suam nihil gustauit præ tristitia, sed claudens ostium conclaui solus sedebat plorans, & cogitans quia non fui (inquit) dignus, vt mei memoriam haberet egenus. Cum ergo anxiaretur obdormiuit. Et ecce vidit quendā speciosum tanquam solem ferētem crucem, super caput suum,& esophoriū quod dederat nautæ assistentem sibi, & dicētē: Quid ploras domine Petre? hoc enim erat ei nomen. Ille verò dixit ad eū, quia domine ex quibus largiris nobis, damus alicui,& in turpe lucrum accipiunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoscis hoc & ostendit ei, quia deintus esset vestitus esophorio eius. Dicit ei: Ecce ego illo vestior,& gratias ago volūtati tuæ bonę: quoniā frigore affligebar, & cooperuisti me. Ad se ergo reuersus cœpit beatificare egenos,& dicere: Viuit Dominus,& si inopes Christus meus sunt, non moriar donec fiam vnus ex eis. Accersito ergò vno de seruis suis dicit. Secretum volo credere tibi,& si publicaueris, aut non audieris me, Barbaris vēdam te. Dat itaque ei decem libras auri, & dicit ei: Vade & eme negociū tibi,& sume me,& duc in sanctā ciuitatem,& vende me, alicui christiano, & pretium da pauperibus. Seruo autē recusante, dicit ei iterum, quoniam si me non vendideris, ego vendā te Barbaris, vt prędixi tibi. Obediuit ergo ei seruus. Et peruenientibus eis ad loca sancta vendidit cum sordidis vestimentis indutum, pro numismatibus

triginta. Relinquens ergo eũ seruus, abijt Constantinopolim, promittens, quod nulli hoc manifestaret, & quod de pretio nequaquam sibi retinendo aliquid defraudaret. Sed totum hoc pauperibus daret. Ergo aliquãdo quidam coquinabat Domino suo. Aliquando autem lauabat pannos, eius quamquam nunquam prius in quolibet horum assuetus fuisset. Afflixit autem seipsum ieiunio multo. Cum vero vidisset se benedici, Dominus eius dicit ei compatiens humilitati ipsius Volo humilis Petre liberare te, vt sis de reliquo quasi frater meus. Ille vero noluit videtat aũt eum frequenter conuitia ferre, & percuti à seruis suis (habebant enim eum tan quam amentem) ita vt & nomen ei imponeret amentis. Quotiescunq; ergo tribulabãt eũ cõserui eius, & dormiebat in tribulatione, apparebat ei, qui in Africa illi apparuerat vestitus esophorio eius, tenens illa triginta numismata in manu, & dicit ei: Noli mœstus esse frater Petre, ego suscepi pretium tui: Sed sustine vsque dum cognoscatis. Post aliquod vero temporis venerunt à patria eius quidam argẽti venditores, vt orarent ad loca sancta, & inuitauit eos ad prandium dominus domini Petri. Et cum ministraret Petrus, statim recognouit eos. Ipsi autem cum pranderent cœperũt inuicem ad aures dicere. Quam similis est puer iste domino Petro Telonario. Ille vero occultabat quantum poterat vultum suum & non poterat eum cognoscere Erat enim propter labores, atque ieiunium immutata facies eius. Diu ergo consideran tibus eis dicit vnus eis, verè dominus Petrus est, surgam & tenebo eum, valde enim Imperator audiens tristatus est de eo, quia non comparuit. Foris itaque stans audiuit hæc, & ponens cathinum à se non est ingressus, sed recto cursu cucurrit ad portã. Erat itaq; vir ante ostium mutus, & surdus à natiuitate. Festinãs ergo seruus Dei exire dicit surdo, & muto. Tibi dico in nomine Christi, Ille vero audiuit statim, & dixit: Etiam Domine. Iterũ vero ille ad eum; Aperi, respõdit surdus & mutus secundo. Ego Domine. Surrexit ergo statim, & aperuit ei. Et exeunte eo clamauit homo ille corã omnibus gaudens, & exultans: quia audiuit & locutus est. Porro omnibus qui ex eadem domo erant perterritis, quoniam audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondam mutus. Ille qui coquinabat exijt currens, sed videte ne forte fuga lapsus sit. Magnus enim Dei seruus est. Quando enim discedebat dicit mihi, tibi dico in nomine Domini, & mox vidi ex ore eius exeuntem flammam, & tangẽtem aures meas & linguam: & statim audiui & locutus sum. Et resilientes: & persequentes eum cuncti vlterius non viderunt eum. Tunc pœnitentiã agebant omnes qui in domo illa erãt, & ipse dominus eius, quod in tali exhonorantia habuisset eum, & maximè hi qui eum vocabant amentem. (In vita Ioannis Eleemosynarij. §.22.

EXEMPLVM XXVII.

Humilis Thomas de Aquino fratrem multo minorem se sequi tanquam seruus, non despexit.

Legitur quoque in vita sua de humili conuersatione eius, cum semel in conuentu Bononiæ esset, & more solito per claustrum contemplaturus incederet, frater quidam alterius conuentus qui eum doctorẽ esse non nouerat, venit ad eum petita licentia à priore, quod cum fratre qui primo sibi occurreret ciuitatem ad sua negotia ire liceret: Et dixit ei: Bone frater. Prior mandat vt venias mecum. Qui statim inclinans caput secutus est eum. Post quem cum non posset sic festinanter incedere, sæpe argutus à socio se humiliter excusauit. Ciues vero qui nouerant eum mirati, quod tantus Doctor post fratrem

modicæ conditionis incederet, qui dignus erat vt præiret. Cogitantes ergo hoc ex errore aliquo contigisse, indicauerũt fratri quis ille esset, quem post se duceret. Qui conuersus & stupidus factus, petiuit veniam, vt eius ignorantiæ indulgeret. Et conuersis prædictis ciuibus ad magistrum cum reuerentia, & interrogantibus de tantæ humilitatis exemplo benignè respondit: In obedientia omnis religio perficitur, qua homo homini propter Deum se subijcit, sicut se Deus hominibus propter hominem inclinauit. (In vita S. Thomæ Aquinatis quæ habetur apud Surium.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo Rex quidam cum regia dignitate humilitatem coniunxerit, regiæq; maiestatis potentiam paruifecerit.

REx quidam Norvvegiæ, Daciæ, & Angliæ nomine Ghnoch cũ floreret maximo vigore Imperij sui, sedile suum in litore maris ascendentis statim poni iussit, & alloquens mare ait: Impero tibi ne ascendas terram meam, nec vestes, nec mẽbra dominatoris tui malefacere præsumas. Nihilominus mare ascendit, & terrã ac pedes eius madefecit. Quo facto ille resiliens ait. Sciant omnes habitatores orbis vanam & friuolam esse regis potentiam, nec regis quempiam nomine dignum, præter eum, cuius nutui cœlum & terra & mare obediunt. Et nunquam postea capiti suo coronam auream imposuit, sed super imaginem Saluatoris in cruce eam posuit, in laudem regis æterni. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXIX.

Vestibus pretiosis indutam paupereculam matrem suam quidam Episcopus Parisiensis, noluit recognoscere, sed in humili veste cognouit.

LEgitur in libro de septẽ donis, quod dum quidam Mauritius factus esset Parisiensis Episcopus, mater sua paupercula vetula hæc audiens Parisios venit, & in domo cuiusdam diuitis hospitata est, cui ipsa reuelauit quod ipsa esset mater Episcopi. qui eam pretiosis vestibus adornans, nobiliter eam ad Episcopum duxit, intimans ei quod esset mater sua. Cui ille: Istam matrem meam nõ recognosco, quia diues apparet & nobilis, ego autem sum filius cuiusdam pauperculæ rusticanæ fœminæ & incultæ, quæ nunquam habuit ornamẽtorum culturam, hanc si talem viderem, eam vtique recognoscerem. Illa autem confusa, ornatu illo deposito, & resumpta veste propria veniens ad filium, honorificè est ab eo recognita, & suscepta, & vsq; in finem suum conuenienter tractata. Vnde manifesto hoc facto tãtam gloriam in eo ab omnibus acquisiuit, quãtam nunquã à quantacumq; generis nobilitate habuisset. S. Nicolaus Dioclespule. Idẽ fecisse dicitur Benedictus Papa 11. teste Antonino 3. par. hist. tit. 20. cap. 9. & D. Antonius Senensis in Chronico prædicat. Ad annum 1364. pag. 164.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam magister Parisiensis scientiæ suæ titulos negligens, ad humillima se officia inclinauit.

POstea quam magistri Gerardi nomine, & re magni industria atque consilio monasterium

regularium canonicorum in diœceſi Traiectenſi nomine VVindeſim, in toto orbe famoſum fundationis ſuæ rudimenta iactaſſet, atque in eo viri diuino ſpiritu feruentes, ſub optima diſciplina latefacerent baiula fama eos glorificante, nonnulli partarum rerum diuitijs abundantes in ſeculo eductis, imo violentis precibus raptis ex præfato monaſterio prioribus, in diuerſis locis eiuſdem ordinis clauſtra ea lege fundarunt, vt tam ſancta atque iam recens plantata vinea diffuſis quaquauerſum palmitibus arentem ſenio orbem felici ebrietate infunderent. Inter quæ, & illud monaſterium non baſſam regularis obſeruantiæ ſedem accepit, quod non longe ab oppido Noerthorenſi fœlicia ſua ſepta locauit, & nunc diues virtutibus religione & ſanctitate conſpicuum, fœlix germen fœcundæ deuotionis longe lateq; diſpergit. In quo id quod dicturus ſum firmiſſima didici relatione contigiſſe. Siquidem idē monaſterium quidam non infimæ famæ magiſter nomine Henricus de Louanio, qui quondam regimen ſcholarium Louanij non ſegniter adminiſtrabat (nam vniuerſale ſtudium tunc ibi non viguit) Chriſto militaturus ingreſſus, inſtantia qua debuit locū poſtulauit. At fratres qui columnę videbantur, & quorum in acceptandis ſpiritualis militiæ tyronibus fuerant vota requirenda, poſtea quam perſonæ dignitatem, genus, officium, patriam, & robur inualidum reſciuiſſent, communicato inuicem conſilio, talia, ſimiliaq; poſtulanti reſponſa tribuerunt. Tametſi tuum feruidum pectus & ſanctiſſimam voluntatem non ſufficiamus debita admiratione proſequi, venerande magiſter quibus nos expauiſti poſt tantam vitæ libertatē, & præclarum officium extra fines natiuæ patriæ hos inualidos lacertos, & imbecillem corporis molem huic noſtræ paupertati committere, & laboribus tuis, viribus incompetentibus commendare. tibi tamen, nobiſque conſulimus vt in tua patria vbi monaſteriorum copioſa multitudo eſt. & ordinum non contemnenda diuerſitas, tuum velis propoſitum conſummare, quia vt ipſe videre potes imbecillitas tua chori noſtri grauiſſimam ſtationem, qui etiam robuſtos quoſq; viros laceſſit, nō valebit ſufferre, nec dignitas tua ad alia quæque abiecta officia, quia laicos magis quam literatos decent patitur inclinare. His, ſimilibuſque verbis propoſuerunt viro rigorem ordinis, ſpiritualis vitæ arduum iter, & proprij corporis inualidas vires gradum monaſterij, obediētiæ iugum aſſuetis libertati duriſſimum. Sed venerandus magiſter igne Spiritus ſancti inflammatus, ad hæc nihil territus, coram omnibus in terram proruens ait: Ego ad ſeruiendum Domino veni, veni ad promendum regna cœleſtia, idcirco nec labor mihi acerbus erit, nec indigna gradui meo cauſabor officia, neque tædioſa imperia ſuſpicabor, per quæ id quod deſiderat anima mea quandoq; promerear regnum accipere. Hac conſtanti reſponſione ædificati fratres, iuſſerunt, virum hoſpitio recipi, donec maturius deliberati quid de eo fiendum eſſet decernerent. Interim vir Dei anxie ſatis Dominum ac benedictam matrem eius precabatur, vt ſaluti ſuæ profuturum cōſilium patribus inſpirarent, & ſibi in ſancto ſuo propoſito ſtabilem voluntatem concederent. Verū quia diues in miſericordia Deus, non patitur ſuam munificentiſſimam largitatem, auaris licet deſiderijs ſanctorum ſuperari, grandi oraculo ac manifeſta viſione nouelli militis ſui preces hoc modo effectui mācipare curauit. Erat eo tempore quo iſta agebantur quidam inter fratres, cuius in acceptandis nouitijs non cōtemnanda habebatur auctoritas. Is poſtquam culcitræ ſuæ fatigata vigilijs ac laboribus membra collisiſſet, circumfuſam circa ſe ingenti lumine

vir-

virginem vidit, audiuitque dicētem: Dic confratribus tuis, ne virum hūc, qui apud vos degit, & cohabitandi vobis locum flagitat, ausint repellere, quia Dominus cum illo est, & Spiritus sanctus requiescit in eo. Ad quam ille: Quæ es tu, ô pulcherrima mulierum, quæ tanta maiestate hæc imperas: At illa: Virgo Maria sum singularissima huius monasterij patrona, quapropter celerius quæ dixi fratribus pande, & summopere caue, ne vel vnū iota horum quæ imperaui decideris. Cumq; post hæc verba se regina cœli in cœlos recepisset, & frater significasset audita visaq; conuentui, tantæ virginis instantias admirati, virū cū summa charitate amplexi sunt, & ad probam moræ eis solito receperunt. At ipse non immemor, quod idcirco mundum, patriam, res, se suosq; reliquerit, vt in omni humilitate; & labore Domino in suis castris militaret, statim vt se intellexit fratribus annumeratum, scientiæ suæ sublimes titulos execratus, subulci officium, cum summa instātia sibi committi postulauit, vt qui eotenus iuuenum magister informator ac ductor fuerat, felici (vt sibi videbatur) commutatione scropharum atq; porcorum ductor crearetur. Fratres itaque licet eum rem suo statui, & tantæ scientiæ indebitā petere non ambigerent, victi tamen importunitate viri, non facili admiratione ad tantam humilitatem attoniti, petitum officium commiserunt, fauebant tamen sibi, vt præ cæteris laicis, intra quorum numerum sortem accepit, in refectorio monachorum cibum caperet, at solatio latinarum lectionum quæ sub refectionis tempore legebantur frueretur, ea tamen lege præmissa vt primum quam refectorium comesurus intraret, indutus decentiori veste, se fœtidi olidiq; terristri quo in porcorum caueis vti solebat induuijs spoliaret, ne scilicet turpi odorum fragrantia teneriores ad nauseā prouocaret. Quis, calamus scribet? Quæ lingua dicet? Quis vel verborum vastissimus ordo discutiet cum quanta alacritate, gaudio, industria, excellentissimus magister istum exosum etiam rusticis, qui non nisi despectissimos subulcos statuunt, officium ministrauerit, atq; per plures annos compleuerit. Verum ne pristinæ dignitatis obliuio iam nacti officij contemptum tolerabiliorem faceret, ac perinde præmij pondus minueretur, tale vir induurius remedium adinuenit. Distincta loca quemadmodum in scholis habere solitus erat inter adolescentium greges, etiam in alterum porcellos cogeret marcidos, strictoque in tertium locum flagello ageret à ruina formosus, quid agebat formissimus miles, nisi vt pristini & sequentis statuum comparatione præ oculis habita, iugi controuersia feruentem in bellum animum concitaret, vtq; sic aucta victoris pugna, victrici animæ illustriora prouideret trophea. Cæterum sicut nec tenebrosa nox micantium astrorum lumen, nec auri fulgorem tetrior terra fœdare potest, sic nec indignioris officij licet obstrusæ cauernæ huius venerādi magistri dignitatem valuerunt contegere. Si quidem non fratres modo, quibus indies virtutum eius iesignia clarius, clariusque claruerunt, eum venerati sunt, verumetiam seculares viri celebri eius fama succensi, in dubijs conscientiarum suarum causis eius consilia postulabant, perierunt informationes, preces flagitabant. Inter quos cum quidam honestus vir de certis dubijs interrogaturus eum, ignoraret quonam modo ad tam venerabilis subulci colloquium decentius perueniret, quippe quem pro reuerētia irreuerentis accedere nullus auderet, consilium a nōnullis accepit, vt facto prandio extra septa monasterij cum ad pastum porcos minaret, se illi adiungeret, quæreretq; ex eo lucidissima responsa capturus. Fecit vir vt erat edoctus, & cum omni reuerē-

 tia sub-

tia subsequentem porcellos litteratum virum expectabat. Venit ille, sed cum iste præ verecũdia longius staret timeretque accedere, vocauit eum ad se vir sanctus priusquam loqueretur, & ait: Hæc & hæc sunt in corde tuo, de his & his me interrogare dispo nis, atq; sic omnia quæ in abditissimis pectoris sui latebris obstrusa secretaque ferebat, ita sibi seriatim disseruit quasi in fronte viri cordis arcana depicta vidisset, vnde optime informatum, atque vehementer consolatũ in pace abire permisit. Et quid de hominibus loquor cum nunquam sic contra virtutem coniurabitur, vt mortalium hominũ genus viros virtute fecũdos etiam in abiectissimis statibus desinant admirari. Dęmones ad huius viri virtutem stupuerunt. Porro cum quadam vice pendula sordidaq; veste indutus porcorum gregẽ humillime ante se duceret, obuium habuit energumenum hominem, qui dæmonis obsidione vallat⁹ statim vt altissimũ scientia verticem ad tantam obiectionem inclinatum vidisset, pallens faciem intremuit, & more sæuientis aprispumam ructans perturbatis vocibus cœpit roboare & dicere: O sciẽtiæ vastę sacrarium, quid agis? Hac lacera stola progrederis? Nõ ita fateor eo tẽpore incessisti quando in Parisiensi cathedra doctior doctis Henrice legisti. Cessa igitur, cessa, fœtidum fœdis deserere gregem, alios non te tam spernẽda docuere officia. Ad hæc similiaque verba nihil respondens, dimisso præ verecundia in terram capite humilis magister pertrãsijt, sed omnes qui audierunt non minus de venerãdi magistri humilitate, quam dæmonis voce mirati sunt, & Deum in suis miraculis laudauerunt. Magister igitur Hẽricus per xx. (ni fallor) annos vsq; ad decrepitam scilicet ætatem subulci officiũ solicitissime administrans fœliciter quieuit in Domino eo sublimior in cœlo sessurus, quo humiliorẽ in terris locũ accepit. De quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen. (Collector Speculi. Vide etiam Tit. Despici. ex. 1. Tit. Heretic⁹ ex. 1. Tit. Culpa Tit. Communio ex. 3. Tit. Beneuolẽtia ex. 4. Tit. Gloria ex. 5. & 6. & Tit. docere ex. 4.

HIPPOCRITA.

Propter lachrymarum donum ab hominibus videri desiderans, ab apparẽte dæmone conspicitur.

Monachus quidã magnæ opinionis retulit mihi, quando nouitius fui, de quodam monacho, quod die quadam, cum iaceret in oratione ante quoddam altare, & Dominus ei tantam contulisset gratiam lachrymarũ, vt etiam irrigaret terram, ex immissione diaboli, vt postea paruit, cordi eius suborta est inanis gloria, ita vt diceret intra se: Vtinam videret aliquis modo istam gratiam. Mox is, qui immisit, adfuit, & ad lachrymas eius stans à latere diligentissimè respexit. Transfigurauerat enim se in speciem nigri monachi. Leuans oculos monachus, tam ex horrore mentis, quàm nigredine vestis, dæmonem totius superbiæ auctorem esse deprehendit, & quem per vitium inanis gloriæ inuitauerat, per virtutẽ humilitatis, & signum crucis fugauit. Ob huiusmodi pericula iubentur à Domino oraturi intrare cubiculum, & claudere ostium hoc est, vitare laudem humanam. (Cæsarius lib. 2. c. 23.

EXEM

IACTANTIA.

Iactantia sua sanctus Eleutherius puerum, quem à dæmone liberauerat, rursum obsideri promeruit.

ELeutheri⁹ Pater monasterij beati Euangelistæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis pomerijs situm est, diu mecum est in hac vrbe in meo monasterio conuersatus, ibiq; defunctus est. Quem sui discipuli ferebant orando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat & compunctionis, vt dubium nõ esset, quod ille lachrymæ ex tam humili simpliciq; mente editæ, apud omnipotentẽ Dominum multa obtinere potuisset. Huius ergo aliquod miraculum narro, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur. Quadam namq; die dum iter carperet, facto vespere cum ad secedendum locus deesset, in monasterio virginum deuenit, in quo quidam paruulus puer erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare cõsueuerat. Sed sanctimoniales fœminę vt virum Dei susceperunt, eum rogauerunt, dicentes: Tecum pater puer iste hac nocte maneat. Quod ipse benignè suscepit: secumq; eum nocte eadem iacere permisit. Facto autem manè cœperunt sanctimoniales fœminę eundem patrem vigilanter inquirere, si quid puer quem dederant nocte eadẽ fecisset. Qui miratus cur ita requirerent respondit: Nihil. Tunc illi innotuerunt eiusdam pueri causam: & quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet indicauerũt, summo pere postulantes, vt hunc ad monasterium secum tolleret, quia iam vexationem illius videre non possent. Cõsensit senex, puerum ad monasterium duxit. Qui cum multo tẽpore in monasterio fuisset, atq; ad hunc malign⁹ spiritus accedere minimè præsũpsisset: eiusdem senis animus de salute pueri immoderatius per lætitiam tactus est. Nam coram positis fratribus dixit, quod diabolus sibi cum illis sororibus iocabatur. At verò vbi ad seruos Dei ventum est ad hunc puerum accedere non præsumpsit: post quam vocem hora eadem ac momẽto idem puer coram cunctis fratribus diabolo se inuadente vexatus est. Quo viso senex se protinus in lamenta dedit: quẽ dum lugentem diu fratres consolari voluissent; respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingredietur, nisi iste puer à dæmonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cũctis fratribus strauit, & eo vsque oratum est, quousque puer à vexatione sanaretur. Qui & tã perfectè sanatus est, vt ad hunc malignus spiritus accedendi ausum vlterius non haberet. (Gregorius Dialogi cap. 33.

IDOLVM.

EXEMPLVM I.

Pœnitentia grauissima, eo quod idola adorasset quidam Episcopus condem nauit seipsum, & ante mortem certificari meruit, quod pœnitentia sua accepta esset Deo.

DIcebat rursus alius quidã senex qui etiam dignus effectus est Episcopatu ciuitatis Oxirinthi, tanquam hæc ab alio audisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Visum est, inquit, mihi aliquando intrare interiorem eremum, quæ est circa Oesa, vbi est gens Mazitorum, vt viderem si inuenirem fortè aliquem Christo seruientem. Sumens itaque paucos paximaces, & quasi dierum quatuor aquam in vas, iter meum facie-bam. Transactis verò quatuor diebus, consumptisque cibis, hæsitabam quid agerem, & confidens dedi meipsum ad pergendum. Ambulaui quoque

que

que & alios quatuor dies sine cibo perdurans. Cumque ieiunium, & laborem itineris corpus meum non ferret, in pusillanimitatem veni, ac sic iacebam in terra. Veniens autem quidam digito suo tetigit labia mea, tanquam si medicus de sputamentis oculum percutans vngat. Statim vero confortatus sum, ita vt putarem me neque ambulasse, neque famem pertulisse. Cum vero vidissem veram hanc virtutem in me, surgens ambulabam in desertum. Præteritis itaque alijs diebus quatuor, rursus fatigatus defeci. Cumque extendissem manum meam in cœlum, ecce vir ille qui pridem me confortauerat, iterum digito suo quasi liniens labia mea confortauit me. Peracti sunt autem dies decem & septem. Et post hæc inueni tugurium, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & virum stantem, cuius capilli capitis erant pro indumento ipsius, qui capilli eius canitie candidi erant vt nix. Erat autem & terribilis aspectu. Cumque vidisset me, stetit ad orationem: & completo Amen, cognouit me hominem esse, & tenens mihi manum interrogabat me, dicens: Quomodo huc venisti? & an adhuc constant omnia quæ sunt in mundo? an adhuc etiam sunt persecutiones Christianorum. Ego autem dixi ei: Quia vestri gratia, qui in veritate Domino Iesu Christo seruitis, hanc perambulaui eremum, persecutio vero cessauit per potentiam Christi. Edissere nunc mihi obsecro te, & tu quomodo huc venisti? At illa cum lamentatione plorans cœpit dicere mihi: Ego Episcopus eram, & persecutione facta multis mihi illatis iniurijs & supplicijs, cum ferre iam non possem tormenta, postea idolis sacrificaui: in meipsum deinde reuersus, agnoui iniquitatem meam, & dedi meipsum ad moriendum in hac eremo, & sum degens hic annis quadraginta nouem in confessione, & obseruatione ad Deum, si forte dimittatur mihi peccatum meum. Et victum quidem præstitit mihi Dominus palmam hanc, & hunc fontem, consolationem vero indulgentiæ non accepi vsque ad quadraginta octo annos. In hoc autem anno consolatus est me Deus, & indulsit mihi. Hæc autem dicens, repente surrexit, & currens exiit foras, & stetit in oratione Domini. Cum autem complesset orans, venit ad me. Intuens autem ego faciem eius, exterritus trepidaui: factus enim erat tanquam ignis, Dicit quoque mihi: Noli timere. Dominus enim te misit vt tradas corpus meum sepulturæ. Cum autem consummasset hæc dicens, statim extendens manus & pedes finem fecit vitæ. Dissuta ergo tunica mea, ego dimidiam mihi tenui, & dimidiam inuoluto eius sancto corpusculo abscondi in terra. Recondito ergo illo continuo palma illa aruit, & tugurium cecidit, & fons etiam exsiccatus est. Ego autem multum fleui obsecrans Deum si quo modo præstaret mihi palmam illam, & fontem, vt perseuerarem in loco illo residuum tempus meum. Vt autem hoc non est factum, dixi apud me: Non est in voluntate Dei. Orans ergo tendebam iterum in seculum, & ecce homo ille qui liniuit labia mea, veniens apparuit mihi, atque confortauit me, & ita conualui peruenire ad fratres. Et narraui eis hæc, rogans eos ne desperarent semetipsos, sed per patientiam studerent inuenire Deum. (Ex lib. Doctor. Patrum, numer. 16,

Vide etiam tit. Deus ex. 2.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Idolorum sacerdos miris fraudibus libidine sua satisfaciens tandem deprehenditur & punitur.

SAcerdos erat apud Alexandriam Saturni Tyrannus nomine, hic quasi ex responso numinis adorantibus in templo nobilibus quibusque & primarijs viris, quorũ sibi matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum sibi præcepisse, vt vxor sua pernoctaret in templo. Tum is qui audierat gaudens quod vxor sua dignatione numinis vocaretur, exornatam, comptam, insuper & donarijs onustam, ne vacua scilicet repudiaretur, coniugem mittebat ad templum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus matrona. Tyrannus clausis ianuis & traditis clauib⁹ discedebat. Deinde facto silentio per occultos & subterraneos aditus intra ipsum Saturni simulachrum patulis repebat cauernis. Erat autem simulachrum illud à tergo exesum, & parieti diligenter annexum, ardẽtibusq; intra ædem luminibus nitens, supplicantiq; mulieri, vocem subitò per simulachrum æris concaui proferebat, ita vt pauore & gaudio mulier trepidaret, quod dignam se tanti numinis putaret alloquió. Postea verò quam libatum fuerat, vel ad cõsternationem maiorem, vel ad libidinis incitamentum deseruisset numen impurum, arte quadam linteolis obductis, repente lumina extinguebantur vniuersa. Tunc descendens obstupefactæ & consternatę mulierculæ adulteri fucum prophanis commentationibus inferebat. Hæc cum per omnes miserorum matronas multo iam tempore gererentur, accidit quandam pudicæ mentis fœminã horruisse facinus & attentius designãtem cognouisse vocem Tyranni, ac domum regressa viro de fraude sceleris indicasse. Ille de iniuria coniugis, imò potius sua ardentius inflammatus inscriptum Tyrannum ad tormẽta deducit. Quo conuicto atque confesso, cæcisque fraudibus reuelatis, pudor omnes & dedecus paganorum persuaserat domos adulteris, matribus incertis patribus, liberis spurijs deprehensis. Quibus diuulgatis & pro ditis raptim cũ simulachris & ædib⁹ excidebantur & crimina. (Ruffinus hist. Eccles. lib. 2. c. 25.

EXEMPLVM III.

Idolorum superstitio quanta inter gentiles fuerit.

IAM verò Canopi quis enumeret superstitiosa flagitia, vbi prætextu sacerdotalium litterarum (ita etenim appellant antiquas Ægyptiorum litteras magicæ artis) erat penè publica schola, quam cum velut fontẽ quendam atque originem dæmonum in tantum venerabantur Pagani, vt multo maior celebritas ibi quam apud Alexandriam haberetur. Sed de huius quoque monstri errore cuiusmodi originem tradunt, absurdum non erit paucis exponere. Ferunt aliquando Chaldæos ignem Deum suum circumferentes cum omnium prouinciarum dijs habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur, reliquarum Prouinciarum dij æris, auri, argenti-uè, aut ligni, aut lapidis, aut ex quacunq; materia constabant, quà per ignem procul dubiò corrumperentur ex quo ignis locis omnibus obtineret. Hæc cum audisset Canopi sacerdos, callidum quiddam excogitauit. Hydriæ fieri solent in Ægypti partibus fictiles, vndique crebris & minutis admodùm foraminibus patulæ, quibus turbida aqua desudans defecatior ac purior redditur. Harum ille vnam cera foraminib⁹ obturatis, desuper etiam

varijs coloribus pictam aqua repletã, statuit vt Deum & excisum veteris simulachri, quod Menelai gubernatoris ferebatur caput desuper positum diligenter aptauit. Adsunt post hæc Chaldæi, initur in conflictum; circa Hydriam ignis accenditur; cera qua foramina indurata fuerat resoluitur, sudante Hydria ignis extinguitur, sacerdotis fraude Canopus Chaldæorum victor ostenditur, vnde ipsum Canopi simulachrũ pedibus perexiguis, attracto collo, & quasi sigillato ventre, tumido in modum Hydriæ cũ dorso tereti formatur, & ex hac persuasione velut Deus victor omnium colebatur. (Ibidem c.26.

IGNORANTIA SIMPLEX.

Ignarus virtutis herbarum eremita, ab Ibice doctus, & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit.

ALTER quidam Anachorita, cui nomen illustre erat, in parte deserti (quæ iem iungitur) habitabat. Hic cum se primum ad eremum contulisset, & saporis, herbarumque radicibus quas prædulces interdum, & saporis eximij fert arena victurus, ignarus germinis eligendi noxia plerumque carpebat. Nec erat facilè vim radicis cũ sapore discernere, quia omnia æquè dulcia, sed pleraq; occultatione naturæ virus lethale habebant. Cumq; ergo edentẽ vis interna torqueret, & immẽsis doloribus vitalia vniuersa quaterentur, ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis ipsam animæ sedem, stomacho iam fatiscente dissolueret omnia iam penitus quæ essent edenda formidnas septimum in ieiunijs diem spiritu iam deficiente ducebat. Tum ad eum fera (cui ibicis nomen est) accessit, huic propius astanti fasciculũ herbarum, quem collectum pridie attingere non audebat obiecit. Sed fera quæ virulenta erant ore discutiens quæ innoxia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo quid edere, quid respuere deberet edoctus; & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit. (Seuer. Sulpit. In vita S. Martini dial.1.cap.10.

IMAGO.

EXEMPLVM I.

Incantator suis artibus virginem beato Hieronymo deuotam alterius impudici suasu ad libidinem pertrahere volens, grauiter à dæmone flagellatur, & inuocatione eiusdem sancti liberatur.

VIRGO quædam monialis omnium fœminarum pulcherrima, ætate iuuecula, moribus cana, tantam suæ virginitati adhibuit custodiam, vt sedens in cella sua quotidie, aut legens, aut orãs, aut aliquid aliud boni exercens, summis etiam causis exigentibus cellãm exire non adquiesceret. Huic inuidens omnis boni inimicus, quendam iuuenem nobilem in huius castimonialis amorem incitauit. Qui quidem tãtis amorum vrebatur incendijs, vt nec quiescere posset die, nocteque, quomodo eum habere posset cogitãs. Sæpè igitur sui amoris incendia nitebatur auribus monialis huius infundere, sed propter eius pudicitiam nõ audebat. Tanta igitur amoris constringebatur vehementia, vt sæpè de ipsa voluntatis adimpletione desperans, seipsum aquis tradere vellet suffocandum. Omni igitur auxilio destitutus magnum quendam iuuenem aduocat, eique magnam pecuniæ quantitatem promittit, si ad votum posset eam habere suorum carminum auxilio. Hic igitur suis incantationibus dæmonẽ aduocat, cumque media nocte ad cel-

lam

iam monialis transmisit, ad cellam itaque accedens dæmon, timore imaginis D. Hieronymi in cella depictæ limen cellę pertransire nequit. Desperans igitur de negotio ad mittentem rediit dæmon, eique cur fugerit à cella patefecit, quem magus derisum dimittens alium aduocat, eumq; ad explendum citius hoc opus mittit; fit secundo quod primò. Manes tamen hic per horam circa cellam, coactus clamare cœpit: Si me Hieronyme hinc finis recedere, huc vlterius non reuertar. Ad hanc vocē quæ sedebat in cella monialis, orationi vacans cum sic dæmon clamare non cessaret. & cæteræ moniales excitatæ præeunte cruce ad locum clamoris tremulæ peruenerunt. Hunc igitur dæmonem agnoscētes, eundem coniurant, vt dicat qua de causa venerit, intimare. Rem itaq; pandens asserit vlulando, se miserum catenis igneis teneri, constrictum à beato Hieronymo, rogans vt suis precibus nunquam rediturus, posset abire, quibus pro eo orantibus, & Hieronymum glorificantibus, mox dæmon magno stridore recedens, magum tantis verberibus affecit, vt multarū horarum spatio vix in eo spiritus appareret, mei (inquiens) causa cruciatus fuisti, ad illam me mittens monialē. Certè nunc his in te verberibus vindicabor. Tanto igitur magus astrictus periculo, videns artibus suis sibi subuenire non posse, gloriosum inuocat Hieronymum dicens: Promitto tibi si tuo adiutus auxilio, nunc à dęmone non occidar (quia cunctis magicis abnegans) à tuo seruitio non recedam. Quo dicto, statim dæmon vt fumus euanuit. Per annum autē iacuit ex verberibus, viribus corporis destitut⁹, vt nō nisi alieno surgere posset auxilio. Post quem annum cūctis magicis cōbustis codicibus, omnibus suis pauperibus erogatis, in speluncam illam, in qua per trienniū gloriosus habitauit Hieronymus se inclusit, ibi pœnitens de præteritis multa fulget sanctitatē. Insanus itaque iuuenis tantis luxuriæ constrictus ardoribus omnino se vidēs miserrimè voluptatis suæ defraudari desiderio, quadam nocte laqueo se suspendit, & sic infelix temporali se vita pariter, & æterna priuauit. Ecce quot malorum causam turpissimum luxuriæ vitium fore liquet. Nihil enim tam ruinæ corporis pariter, & animæ, contiguum, quātum illud turpissimum scelus arbitramur. (Epist. Cyrilli ad Aug. littera 3. & 9.

EXEMPLVM II.

** Imagine Beatæ Virginis per Lucam Euangelistam depicta, eademque iussu Gregorij magni Romæ in supplicatione circumgestata, miraculosa à peste liberatio subsecuta est.*

GRegorius cùm sæuissima pestis Romæ sæuiret; ac multæ simul aliæ calamitates accederent; religiosam in die Resurrectionis supplicationem instituit, & virginis Dei genitricis imaginem in publicum efferri curauit; piamque circumgestationem Deus præsenti miraculo comprobauit. Etenim quacunq; ferretur imago pestilentis cœli grauitas depulsa, & optata salubritas in vrbe consecuta est. Vbi gratulantibus omnibus Deo, ecce tibi Angelus, qui sanctam Virginem his vocibus è cœlo alloqueretur Regina cœli lætare, alleluia. Quia quem meruisti portare, alleluia. Resurrexit, sicut dixit alleluia. Quam orationem simul atque Gregori⁹ corā audiuit, diuino Spiritu statim expleuit. Ora ꝓ nobis Deum, alleluia. Quod canticū deinde solēne mansit in Ecclesia, & paschalis lętitię, vel argumentum, vel confirmatio quotannis esse consueuit. Eadem historiam à veteribus acceptam, Sigonius quoque confirmat lib. 1. de regno Italiæ.

Italiæ. (Theodoricus de Apoldia lib. 2. in vita S. Dominici c. 5.

EXEMPLVM III.

* *Constantinus Cypri Episcopus in Concilio Niceno 2. actione 4. de quodam Cyprio, qui imaginem Deiparæ violans, meritas luit suæ impietatis pœnas.*

FVIT vir Cyprius in vrbe Constantia armentarius, quia orandi causa in Virginis Deiparæ sacellum concessit, atque cùm inter orandum suspiceret, imaginem Virginis ex coloribus in parietibus expressam, animaduertit, ac indignabundus dixit: Quorsum hæc? Statimque stimulo quo boues agebat sublato eidem imagini Virginis dextrum oculum eruit. Egressus porro dum fortè pecus ad maturandum iter pungit, ecce stimulus confringitur, & ea pars, cui ferrum erat infixum, in dextrum hominis oculum rectà inuolat, ac miserum oculo priuat. Narrat hoc Constantinus sanctissimus Cypri Episcopus coram toto concessu Patrum, verbisq; disertis adiungit: Hunc ego Constantinus virum vidi & vnoculum etiam ex hac caussa esse cognosco. Concilij Nicæni 2. actione 4.

EXEMPLVM IIII.

* *De Ioanne Anachoreta, qui se Virgini Deiparæ apud imaginem eius cōmendans, post reditum candelam semper ardentem inuenit.*

IOannes Anachoreta vir magni nominis, & precipuæ sanctitatis, qui senex in spelunca quadam vixerat circa villam, quæ dicitur Sochus, viginti propemodum milliaribus distans ab Hierosolymis. Habebat idem in sua spelunca Deiparæ, ac Dominæ nostræ semperque Virginis Mariæ imaginem, eaq; matrem Christi Filij gestatricem exprimebat. Qui senex, si quando religionis caussa vellet alio proficisci, & loca veneranda petere, quod illi erat perquam vsitatum, de more candelam coram eadem imagine incendebat, & precatione facta Deo sese; iterque suum commendabat, simulque in ipsam Deiparæ imaginem intuens, his verbis vtebatur. Sancta Domina nostra Dei genitrix, quia longum iter facere statui, ac multis diebus abesse cogor, tu candelæ huius habe curam, eamque, ne extinguatur iuxta meum desiderium serua. Te quidem comite, & adiuuante hoc ingredior iter. Hæc vbi dixisset imagini, in viam se dedit, & itinere confecto domum posteà redijt, ita, vt aliquando vnum, sæpè duos etiam, vel tres, imò quinque, & sex menses abesset. Semper autem in reditu candelam inuenit integram, & ardentem, sicut illam ante iter suum accensam relinquerat, nec vnquam vidit extingui. Id quod circa certum; & euidens miraculum fieri neutiquam poterat, Deo haud dubiè per Deiparam hoc prodigium, operāte, ac piam sancti senis fiduciam corroborante. (Ioannes Moscus Eutratus in Prato Spirituali Sophronij. cap. 180.

EXEMPLVM V.

* *De imagine virginis Deiparæ, quam, ne monachus veneraretur, dæmon dissuadere studet, promittens deinceps ab eo impugnando destiturum.*

MOnachus quidam solitarius, & insignis Christi pugil, iamque grandæuus in monte Oliuarum habitabat, & ab impuro spiritu fornicationis acriter impugna-

nabatur. Qui cum vehementer infestaretur, eiulare demum cœpit, ac dicere infestanti dæmoni: Quousque tandem missum me non facies? Recede iam à me, qui mecum quasi consenuisti. Dæmon vero illi se visibilem exhibens, hoc modo respondit: Iura mihi, te nemini mea verba, quæ dicā renunciaturum, ac deinceps te oppugnare desinam. Iurauit senex de seruanda fide silētij, ac dixit: Per illum, qui in altissimis habitat, ea quæ dixeris mihi nemini reuelabo. Tum ille, noli, inquit, hanc imaginem adorare, & ego à te impugnando desistam: habebat enim senex eo in loco imaginem, quæ Dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis Mariæ, Christum Iesum Dominum nostrum circumgestantis figuram exprimeret, quam & solitus erat venerari. Hoc audito, senex deliberandi tempus postulauit, remque omnem die sequenti exposuit Abbati Theodoro Æliotę in laura Pharan tunc habitanti. Is monacho respondit: Vere illusus es, Domine Abba, & peccasti iurando dæmoni; sed quòd arcanum aperueris, recte abs te factū est. Cæterum in quodlibet huius vrbis lupanar ingredi te præstat, quam vt Deum, ac Dominum nostrum Iesum Christum, vna cum matre sua desinas adorare. Atque in hanc sententiam plura exposuit, eiusque monachi discedentis animum in hoc adorandi instituto bene confirmatum reliquit. Redijt igitur ad monachum dæmon, & cum illo expostulans dixit: Quid hoc rei est senex nequissime? itane seruas mihi fidem etiam iuramento firmatam de arcano reticendo? equidem hoc tibi affirmo fore, vt in die iudicij Deum iratū sentias, & huius periurij pœnam exoluas. Respondit monachus: me quidē iurasse scio, sed nihilominus Dominum, & creatorem adorare pergam, tibi vero non obsequar, quidquid etiam promiserim: hanc historiam, qui velint improbè carpant, & calumnientur: nos eam rectè à grauissimis Patribus septimæ synodi iam pridem approbatam habemus. (Idem in patro Spirituali Sophronij cap. 45.

EXEMPLVM VI.

* *Thomas Morus lib. 1. Dialog. cap. 16. & refert Laurentius Surius in Chronicis, de puella quadam nobili, cum alijs quibusdam à dæmone obsessis apud Imaginem B. Virginis Ipisuuntchij liberatis.*

Ait Thomas Morus loco citato, se pleraque suæ ætatis commemorare posse miracula, quæ ad imagines, quas solent homines pij etiam peregre inuisere, edita sint, tam ab omni suspicione aliena, tamque amplis fulta testimonijs, vt qui ea velit reuocare in dubium, is non multum ab insania abesse videri queat. Interim vnum recitat admodum illustre, quod ante paucos annos in cuiusdam viri nobilis Rogeri VVentunorthi aliquot proles declaratum sit diuinitus, præcipuè autem in vnam ex filibus eius, annorum non amplius duodecim, quam malus dæmon inuaserat, & multis modis diuexarat. Erat illa iam mentis inops, delirans q; procaciter, & petulanter in Deum ipsum incurrebat, execrabaturque res quasq; precibus sacratas, & quod mirum est, facilè etiam nullo iudicante à nō consecratis illas internoscebat: fiebant hęc proculdubio illo efficiente, qui puellam occupabat. Interim vero; tum sua voluntate, tum diuina admonitione permota est, vt ad S. Mariæ Ipisnuntchij (est hoc Angliæ oppidum) accederet. In illo autem itinere, quæ id temporis alibi dicerentur, & fierent, citra mendacium edicere potuit, multaque, rapta in extasin rara, & sublimia promebat, licet ipsa eorum rudis esset, & imperita, vt etiam

iam viri doctissimi non mediocriter admirarentur talia ab illa dici posse. Vbi porro ad locum ventum est, erat ibi imago beatissimæ virginis Mariæ. Coram ea dum illa puella sistitur, aderant per plures splendidi, & nobiles viri, & ecce ab illo tetro spiritu horrendum in modum dilaniatur, facies & oculi terribilem in speciem transformantur, os cõtorquetur & distenditur, oculi in maxillas prominent, vt sine horrore nemo eam posset intueri. Aderãt & aliæ personę in quas permittente Deo improbus Sathan mirabiliter sæuiebat. Atqui mox omnes illę vnà cum puella perfectę sunt redditæ sanitati. Huic tanto spectaculo aderant patentes puellæ, homines & ordinis amplissimi, nempe equestris, & rebus locupletes, aderãt & alij permulti, magnæ dignitatis, prudentiæ, & experientiæ. Aberat verò omnis fingendi vel ratio, vel suspicio, tum quod puella esset tenera ætate, tum quòd rei ipsius immanitas, & horrẽda species omnem excluderet simulationem. Cernens autem puella se liberatam, licet pater obluctaretur, mundo huic ilico nuncium remisit, & in cœnobio bene instituto sanctarum virginum religionem professa monasticam, & piè, & sanctè vixit. (Idem qui supra.

EXEMPLVM VII.

* *Quidam grauiter puniuntur, propter iniuriam imagini illatam.*

IN Francia est quædam Abbatia, quæ Dolis vocabatur: in qua est quædam imago lapidea ad honorem B. Mariæ sculpta: ad quam, cùm quædam paupercula mulier veniret, orandi gratia aderant ibi duo Brabantini, qui improperantes mulieri imaginem blasphemabãt, vnus etiam lapides in imaginem proijciens, cum vno lapide percussit & fregit brachiũ pueri Iesu, & cùm manus illa lapidea cecidisset; exierunt guttæ sanguinis è brachio, ac si esset hominis viuentis, statimq; in eodem loco, qui lapidem proiecerat, expirauit. Alter vero, cùm vellet morientem inter brachia sua colligere, vt ei præberet aliquod adiutorium, statim arreptus est à dæmone, & sequenti die defunctus est, & cũ turba multa conueniret, vt imaginẽ, & sanguinem de lapide fluxum videret, ipsis videntibus prædicta imagó scidit vestimenta sua, scilicet, ornatũ lapideum & collum suũ, quod firmatum erat monili lapideo, & pectus denudauit vsque ad mamillas, propter ignominiam, & iniuriam, quæ illata fuerat sibi, & filio suo. Hoc contigit anno Domini 1187. tempore quo guerra erat inter Philippum Regem Francorum, & Henricum Regem Angliæ, & qui scripsit Speculum historiarum, Vincentius Beluacensis ord. Præd. dicit se sanguinem, & imaginem vidisse. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. August. parte hyem. ser. 68, littera C. circa finem. Ex hist. Vincentij Belluacensis lib. 7. c. 110.

EXEMPLVM VIII.

* *De Gœsijs statuam D. Antonij inuadentibus & diuina eorundem vindicta.*

ANno illo Gœssiaco 1566. cùm per Belgium passim Iconoclastæ in venerandas Sanctorum imagines desæuirent, Buscho ducis accidit quosdam D. Antonij imaginem gladijs, ascia, & bipennibus in frusta cõcidere, vt incendio via publica abolerent. Verum quid accidit? non sanè impunè tulere impij: è vestigio namque illa peste, quam D. Antonij iam olim appellamus Christiani (quod illi depellendæ sint eius apud Deum, pij experti sæpè Patronum) corripiuntur, totoq; vtriusque corpore instar

grano-

granorum piperis pestilens ille ignis ebullit: domum sese recipiunt infelices, quorum plaga socij deterriti rogũ deserunt trepidi. Tam atroci atque voraci consumebantur miseri totum per corpus incendio, vt postridie impiam efflarint animam, & funesta reliquerint cadauera variorũ colorum stigmatibus, ceruleis, prasinis, atris insignita. Istud tam est tota vicinia notum, vt plurimos huius rei non solum audierimus concorditer historiam ad viuum depingentes, additis etiam tã sacrilegorum, quàm familiarium nominibus: sed publici etiam viderimus notarij fide non indigni, neque obscuri testimonium. (D. VVilhelmus Lindanus lib. 2. de fugiendis idolis cap. 1. Item Apologetici ad Germanos tomo 2. c. 11.

EXEMPLVM IX.

** De tribus militibus Hugonottis, qui statuam D. Antonij inuadentes horrenda morte perierunt: tertius verò precibus circumstantium adiutus, cùm totus terribili febre æstuaret, tandem peracto sacrificio, & adhibita aqua benedicta, sibi restitutus, errorem suum agnouit.*

ANno 76. in Callijs vsu venisse scribunt, cuius talem historiam Parisijs impressam vidimus, quæ hic ruditer est transfusa. Anno 1576. 21. Iulij dum dux Alensonius frater Regis Franciæ esset in vrbe Castillon, & excubiæ pedestrium copiarum in villa quæ dicitur Soulcy, à dicta ciuitate vno plus minus miliari distantes agerentur, tres milites male feriati deprehenderunt præ foribus imaginẽ B. Antonij in petra erectam, ac post multa scandala, ludibria, & dicteria in eam congesta, caput quidem imaginis galea, manus verò armãrũt halebardia, talia cum execrandis blasphemijs euomentes. Tu, si quid vales, si qua tibi potestas in præsentiarũ nunc eam demonstra contra nos, ac te defende. Quo dicto suis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus non contenti, vnus eorum bis, aut ter displosa bombarda, imaginem istam oppugnare aggreditur, ac eius faciem inter mentum, & inferius labrum iaculatus globulo tormentario lacerat sacrilegus, at non impunè; nam eodem momẽto ille impius magno eiulatu clamans, horridumque eiulans: Totus, inquit, ardeo, totus comburor, statimque prolabitur in terram mortuus. In cuius facie eodẽ loco vbi imaginem violarat, vice reddita, ignis scelerum vindex, qui totum inde os replebat, velut via facta erumpens perluxit eum deuorans, etiam cum iam miseram exhalasset animam. Secundus verò non minus sentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque ignis vim se ferre non posse, volensque intestina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps insilijt, nec Dei tamen præsentiam effugit: nam statim aquis submersus, & suffocatus interijt. Porrò tertius cernens suorũ miserabilem exitum, sui impos, ac totus exanimis humi affligitur, ac deportatus in proximam domum totus feruentissimis febribus æstuabat, adeoque violentis, vt miserum de se spectaculum omnibus exhiberet. Cuius miseria permoti cognati, amici maximè, & cõmilitones Catholici, ad tẽplum velut ad asylũ confugere Deo Patri (sacerdote perquisito) sacrificiũ mediatoris solẽni cantu coram imagine sancti Antonij immolare, ac vnanimiter cateruatim proruentes tã milites, quàm dicti loci incolę, Deum summa animi deuotione pro miseri fratris salute comprecari, postq; sacrificium, & multas preces afflictum inuisere, præmissisque multis alijs orationibus, aquã ei benedictã sacerdos adspergebat. E vestigio miser ille sibi

redditus crimen agnoſcit, Dei miſericordiam inclamat, ac manus tendens in cœlum humilibus,ac magnis precibus ſuum errorem profeſſus accuſans, omnium deprecationes ſupplex ambit, vt pro ipſo Deum clemētiſſimum interpellent. Nec defuit diuina miſericordia: nam ſtatim priſtinę valetudini,ac menti reſtituitur, eaque etiam hodie fruitur. Hæc veraciter ſub oculis plus quàm trium millium hominum palam geſta docent, quam reuerentiam venerandis ſanctorum imaginibus debeamus. Nam etſi numen in illis nullum ſit, tamen eorum nobis refricāt ſubinde memoriam, quos repræſentant, ac ad gloriosa Dei in ſuis ſanctis opera collaudanda,eorumq́; pia patrocinia imploranda, pleroſque Chriſtianorum extimulant. Quin & contumelia illata ipſis in Dei ſeruos, imo in cōmunem Dominum redundat. Qui hic aliquādo,etſi ſilere videatur, non tamen ſilebit ſemper. (D. VVilhelmus Lindanus lib. lib. 2. cap. 1. de fugiendis idolis.

EXEMPLVM X.

Imago Chriſti in cruce pendentis magnum hominum numerum incuſſo terrore exanimati in terram proſternit.

Nihil eſt quod de incuſſo terrore principi dubites, ex aſpectu Chriſti r o iudicio ſedentis quāuis in imagine depicti.S. Paulus vt eſt in actis Apoſtolorum,cum apud Felicem hominem Romanum, & legis diuinæ, & Chriſtianæ prorſus ignarum,homo pinctus inquam apud liberum,& præſidem gentis de extremo iudicio verba faceret, ita terruit oratione Felicem,vt totis artubus cōtremiſceret.Fuere etiam,vt narrat ſeptimo gradu Climacus, qui cibi,potionis, ſuorum ipſi penitus obliti ex cogitatione dumtaxat mortis & iudicij ſtupeſcerent, conciderent vt exinaniti domum reportarentur. Ex noſtris Societatis Ieſu annalibus occidentis Indiæ de Chriſti à cruce pendentis imagine huic affine factum depromam, quando in Peruana ditione obrata ſacræ imaginis hominum numerus vnacum principe exinanitus concidit, nec niſi poſt tres horas animam ac mentem precepit,princepsque cum filio ſacro mox fonte luſtratus eſt. Sed iuuabit ipſa Antonij Valthrinij verba ad fidem faciendam recitare. Multi,inquit, etiam in ſuas regiones noſtros,inuitant,omniaque neceſſaria ſumma cum amoris ſignificatione deferunt: quorum aliqui miraculo ad Chriſtiana ſacra capeſſenda ſunt impulſi. Quo in genere res accidit literis digniſſima. Cuzchū ciuitatis quondam Ingarum fuit,quæ nunc hiſpanorum imperio ſubiecta eſt, in qua etiam vrbe Societatis eſt collegium, ab ea procul quindecim dierum itinere prouincia quędam viſitur ampliſſima armis, diuitijſque prapotēs. cuius amplitudo leucas dicitur colligere quingentas. Ad hanc prouinciam cum quidam Chriſtiani fugerent, vnus ex ijs inter ſarcinulas Crucifixi imaginem forte coniecit; qui cum poſtea ad illius Prouinciæ Metropolim peruenîſſet, multiq́; admirabundi quærerent curioſius quid illud eſſet? Reſpōdit illum eſſe Chriſtianorum Deum. Quæ res hominum ſermonibus celebrata ad principis aures peruenit, is eadem videndi cupiditate inductus in aream palatij cum trecentis circiter viris proceſſit, hominemque ſibi cum imagine ſiſti iuſſit, quam cum in manus ſumpſiſſet, diligenter contemplatus. Hiccine inquit ille Deus Chriſtianorum? ille ipſe Indus inquit. Tum Princeps à in tu?hiccine Deus eſt, quo adiuiore Chriſtiani Indas totumque regnum Peruanum ſubegerunt? Cum indus af firmaret:At hic princeps homo eſt,ait om-

omnibus cruciatib⁹ necatus, simul ad imaginem expuens homini reddidit. Mirum dictu statim vt Indus in manū accepit imaginem, cœpit illa, caput quod in dextram partem inclinatum habebat ad sinistram conuertere, & oculos in principem, cæterosque qui aderant defigere, qui cōtinuo omnes præter eum qui crucifixi tenebat imaginem conciderunt, ac tres horas sine sensu & spiritu mortuis similes iacuerunt. Quos cum populus mortuos existimaret, ingens tota vrbe luctus excitatus est. Interea princeps, ac deinceps cæteri ad se rediens, surgensque exclamauit: Vere magnus est Christianorum Deus, reliquisque omnibus stupore quodam defixis, pœna capitis proposita, edixit, ne quis in posterum Christianorum Deū blasphemaret: atque exstructo exornatoque iuxta palatium sacello, ibi crufixi imaginē collocari, atq; ab omnibus adorari iussit. Postea cœpit princeps quærere subtilius de trasfugis, quis esset Chrstianorū Deus, quæue eius colendi ratio, cum illi rudes se & ignaros faterentur esse aūt Cuzchi patres quosdam (nostros videlicet intelligebant) qui mira hoc Deo loquerentur, Indosque cum omni humanitate erudirent. Princeps eos adire constituit, consilioque habito, cum suis, vir se cum filio vnico sex enni itineri commisit, sex tantum è Dynastis, atque duobus ex transfugis comitantibus, cultu etiam corporis, vestibusque mutatis, ne posset agnosci. Itaq; cum Cuzhum peruenisset, vsus internuncio Hispano quodam nobili, alterius è tranfugis affine. P. Rectorem conuenit, eique se, suiq; aduentus causam arcano aperuit, rogatque vt aliquos mittat, qui suos populos christiana religione, præceptisq; informent. P. Rector gratissimum sibi nuncium illum ostendit paratūq; se, suosque ad illi obsequendum: verū sine superioris potestate, ab eo loco commoueri non licere, neque ab superiore qui passuū millibus quadringentis abesset, ante duos menses responsum haberi posse. Princeps veritus ne nisi ad condictam diem reuertisset, ante aliquid à suis perturbaretur. Constituit proficisci, relictoque filio suæ fidei, obside, vt Christiana religione instrueretur, baptizareturque proficiscitur. Post duos menses adest iterum bonus vtique princeps, inuenitque responsum, à superiore datū ingressum ad eos modo non patere, in posterum tamen deliberaturos quomodo ei consulatur. Conturbauit nonnihil hoc responsū principis animum, atque tum ægritudine tum itineris labore, homo præsertim ætate iam affecta, in morbum incidit, mortique proximus postulauit, vt baptizaretur, filioque cum suis domum remisso ipse, iam baptizatus magna cum pietatis significatione spiritum Deo reddidit. (Ex annalibus occidentis Indiæ. S. Iesu Antonio Valerino auctore.

EXEMPLVM XI.

* *Imago Christi domini Iesu Seruatoris nostri nulla manu facta alteram sibi similem in tela serica exprimit morbosq; curat.*

Tiberio (qui Mauritum precessit) imperante, ingens, planeque insolens, miraculum accidit. Matrona quædam cui Mariæ nomen fuit, è senatorio ordine patricia stirpe nata, religiosa admodum, aborta viro, in grauem & mortiferum inciderat, cui nulla ope humana succurri poterat. Commendanti suam salutem Domino nostro Iesu Christo, res bona in mentem venit. Presbyteros sacrosanctæ illius à Domino siue manus opera factę imaginis custodes, per certos homines accersit. Præsentibus suplex aduoluta, obsecro inquit, Domini mei, quandoquidem ob culparū mearū noxas à Deo graui ꝑiculosoq;

morbo castigor, cupio infœlix ego, & indigna per vestras preces sanctam Domini effigiem ad dies quadraginta in vilissimas edes meas trāsferri, forte per illam misericordiam à Deo impetrabo. Sacerdotes animad uersa cognitaque illius pietate & religione, sacram domini imaginem attulerunt, reclusaque ergo hierotheca, mulier venerata imaginem; & exosculata, accepit telam bombycinam eiusdem cum sacra effigie magnitudinis illamque imagini Domini imposuit. Deinde imaginem domini, ita tectam, mundissimo scriniolo inclusam custodiuit, firmataque per eā in sacrario suo collocauit, & luminibus magnifice illustratam dies totos quadraginta assidue coluit. Die iam quadragesimo elapso, fœminæ cruciatus rediere grauissimi, adeoq; intollerandi, vt nec de lectulo quidem se leuare posset. Vocatæ ergo ex ancillis alteri quam castiorem nouerat, vade, inquit, refer sacræ imaginis arculam, vt adorata illa aliquod inde dolorum meorum leuamen recipiam; quæ ingressa sacellum vidit prodigium formidabile inexspectatum. Flamma ad asserendam sacrosanctæ imaginis fidem, ex hierotheca illa ad lignearia vsque erupuit, aramque totam complexa ad pauimentum vsque descendit, nec labem interim vllam altari intulit. Attonita puella concidit, alteraque curriculo Dominæ rem denunciat, quæ territa de lectulo descēdit, & totis conixa viribus ad ædiculam adrepsit, conspectaque flamma exclamauit, Kyrie eleison. Mox accersiuit sacerdotes, quos magna est hominum comitata copia, qui omnes viso inusitato miraculo percussi sunt. Flamma autem ascendente ac descendente, non secus ac velum in nauigio à tempestate vehementer iactatū oēs ad multas horas Kyrie eleison ingeminarūt. Fusis aūt precibus flāma euanuit, aptaq; capsula sanctam domini effigiē sine manu expressam, illæsam intactāq; reperere, quin & telā illā sericā à patricia impositam alteri imagini tollētes, eadem prorsus, ac genuina illi archetypæ obstupendum miraculum, Domini forma sine vllius opere insignitā inuenerūt. Lau datoque super hoc beneficio minime exosculantes imaginem fœminæ laboranti imposuerūnt, subitoq; morbi dolores absterst, mulierque sibi penitus restituta surrexit. Deoq; debitas laudes cum toto sacerdotum & populi cætu persoluit. Post annos aliquot cum veneranda illa matrona sibi vltimum instare diem præsentiret, cum vas esset electionis sacrum, hanc effigiem in cœnobio Melitinensi. S. Assumptionis reponi curauit, quam Melitinensis ordo, cum sacer (Archiepiscopi Domitiani qui fuit patruelis & Auritij Imperatoris) tum ciuiles, principesque ciuitatis velut ab Apostolorum alumna exceperunt. Quod cum patricia rescisset, imaginem Archiepiscopo commisit, causamque cur eam in Melitonem reportari curarit exposuit. Operæ quoque prætiū duxi & aliud exemplum compendio narrare incursi one à Persis, Heraclio imperante facta, sacræ virginis ne captiuæ abriperentur formidantes Cōstantinopolim properarunt, quibus vt claro genere natis cœnobium Sergius Patriarcha assignauit, qui dum sacra illa & diuina icone audisset, ab inuitis etiam illis eam abstulit. Sed cum alijs atque alijs ærumnis conflictaretur, ac Imperatorum indignationem incurrisset, Ecclesia varie perturbaretur, cœpit dubitare quænā horū malorū causa esset, videtq; cōcubia nocte virū quēdā tremendū stantem, seseq; appellitantē. Redde quamprimum quæ præter ius fasq; in cænobio virginum abstulisti. vocatisq; domesticis sciscitabatur ab his: Ecquæ sunt hæ vexationes, quarum causa hæc perpetior. Etenim vidi formidabilē quendam virum stantem, qui ad me: redde, inquit, actutum quod è mona-

sterio

fterio contra ius & fas abftulifti.. Et Sergius, quidnam cui eripuerim prorfus ignoro: Et domeftici: Domine, inquiunt, nihil huiufmodi factum exiftimes, neminem enim vnquam vlla iniuria affecifti, fed & vexationes iftas, & nugamenta cogitationum dæmonum ludibria, & fraudes iudica. Dein nocte infequente vir ille tremendus apparuit, & feuere illum allocutus eft. Reftitue, inquit, e veftigio quod abftulifti ex affumptæ virginis cœnobio, an ignoras illas peregrinas effe, & omni ope deftitutas, vt quæ huc ad peregrinum folum fugere fint coactæ. Experrectus patriarcha illum fuum à cubiculis interrogat. Frater, inquit, quando effigiem domini à virginibus abftulifti quo animo id tulerūt? Ægerrimo, inquit, Domine, & fi potuiffent, vituræ fuerant hāc iniuriā, Tū dæmū intellexit Patriarcha caufam malorū fuorū, damnatoq; facto fuo. quamprimum referri imaginem domini cū ingenti honore in facrarum virginum domicilium iuffit: id quod vndetrigefimo Nouēbris factū eft. Statimq; Patriarchæ res ad quietum rediere ftatū, omnesq; ærumnæ & vexationes fublatæ. Incolæ aūt monafterij de recepta Domini imagine immortali, fibi etiam atq; etiam plurimūq; gratulati funt. (Ex viridario græcorum in latinum fermonem tranflato, 11. Augufti.

EXEMPLVM XII.

* *Bogoris Bulgarum Rex afpectu imaginis Chrifti vltimum iudicium referentis idola eiecerat & intempefta nocte facro fonte tingitur.*

QVamuis ante princeps inftructus effet, & diuinis imbutus myfterijs adhuc retinebat infidelitatem, proprio cultui addictus: verum cum ingens fames Bulgarorū regionem occupaffet. omniq; deftituerentur auxilio; princeps ipfe Chriftianorum Deum, vt fibi opem ferret inuocauit, idemq; facere omnem fibi fubiectam nationem iuffit, impetrato que remedio & fame liberati, ad verā religionem fe conferunt, & princeps noua lauacri regeneratione donatur, de nomine imperatoris Romanorum Michael appellatus ab epifcopo qui ad eum miffus fuerat, eique diuinum lauacrum impertitus eft. Aliud quoq; accidit quod principem ipfum in veræ fidei cultu magis confirmauit. Infatiabiliter ifte venationi deditus erat, qui oblectare fefe ftudebat non modo cum fe venatum conferret, fed etiam quum otiofus effet domi idque per animalium pictas figuras. Conftructa noua domo, methodium quēdam monachum arte pictorem, iuffit domum illam picturis exornare, verum quafi diuina quadam prouidentia ductus non præfcripfit definite, quænam & qualia pingeret animalia: verum quæcunque ipfe vellet iuffit depingere; terribilia tamen effe quę pingerentur vt fpectantibus terrorem & metum incurrerent, ille autem nihil terribilius nofcens fecundo Chrifti aduentu, huncibi defcripfit. Cumq; finita effet illa pictura confpicatus princeps ex altera parte iuftorum cętum coronari, ex altera parte impios puniri, & à pictore percepta picturæ mente, ftatim propriam eiurat religionem. Imbutufq; vt diximus, à fancto Epifcopo diuinis mifterijs, intempefta nocte facrum percipit Baptifma, Quum autem cognouiffent nationis præfecti, & communem mutatum religionis cultum, in principem cōfpirant, eumq; de imperio eijcere ftudebant, quos ille, parua quam habebat fecum manu, fudit fugauitq; præeunte crucis figno, & inopinata re perculfos chriftianos effecit. (Ex viridario SS. ex græco in latinum fermonem tranflato.

IMPOENITENTIA.

Quidam omnino renuit Domino Deo petenti, vt pœnitentiam ageret.

QVidam homo percussus fuit à Domino Deo magna infirmitate, propter enormitatem suorum scelerum. Crescente autem ægritudine, venerunt ad eum amici eius instigantes eum ad pœnitentiā, & confessionem. Quo audito, in furorem versus est, dicens: nescitis quia ego peccator pessimus, quid prodesset mihi pœnitentia? Damnatus sum: posteà venit ad ipsum Christus misericors Dominus, dicens ei: Ego sum Iesus Christus, pro te mortuus, & meæ miserationes excedunt omnia peccata tua, fac confessionem tuam, & miserebor tui & ille renuit. Tādem Dominus leuauit pallium suum, & ostēdit ei omnia vulnera sua dicens ei: Hæc omnia pro te sustinui. Te damnare nolo si vis pœnitentiam agere; Sed ille nequaquam acquieuit. Tunc pijssimus Dominus noster sanguinem copiosum de latere suo, & manu dextera in faciem desperati proiecit, dicens: Illud signum coram omnibus hominibus in extremo iudicio portabis, in signū, quia meam misericordiam habere noluisti. (Gotschalcus Holen ordin. Eremit. D. August. serm. 58. partis hiem. littera. H.

INCANTATIO.

EXEMPLVM I.

Incantationibus necromanticis deditus scholaris, à circulo per anulum raptus, ad loca pœnalia ducitur, sed pallens & macer reducitur.

REtulit mihi bonæ memoriæ monachus noster Godeunscalcus de Volmnestei, quod silere non debeo. Cùm die quadam rogaret Philippum quendam necromanticū, vt aliqua sibi recitaret de arte sua mirabilia. Respondit ille: Dicam vobis rem satis mirabilem temporibus meis apud Toletum veraciter gestam. Cùm plures ex diuersis regionibus scholares in eadem ciuitate studerēt in arte necromantiæ, iuuenes aliqui de Sueuia, atq; Bauaria stupenda quædam, & incredibilia à magistro suo audientes, & vtrumnam vera essent probare volentes, dixerunt illi: Magister volumus, vt ea quæ nos doces, oculo tenus ostendas, quatenus aliquē ex studio nostro fructum capiamus. Quos cum auerteret, & non acquiesceret, eo quod natio illa gens sit mirabilis, hora idonea in campum illos duxit, gladio circa illos circulum fecit, monens sub interminatione mortis, vt infra circulum se cohiberent, & ne aliquid rogantibus darent, vel ab offerentibus reciperent, præcepit. Recedens ab eis, dæmones carminibus suis aduocauit. Mox adsunt illi in formis militum decenter armatorū, militiæ ludos circa iuuenes exercentes. Nunc lapsum simulabant, nunc lanceas, & enses contra eos extendebant, omnibus modis satagentes, vt illos extra circulum extraherent: qui cùm sic nihil proficerent, in puellas speciosissimas se transformantes, choreas circa illos scholares ducebant, varijsque anfractibus iuuenes inuitantes ex quibus vna forma cæteris præstantior vnum ex scholaribus elegit, ad quem quoties venisset chorizando, toties annulum aureum porrigebat, intus suggerendo, & foris motu corporis ad amorem suum illum inflammando. Quæ cùm per multas vices hoc actitasset, victus iuuenis digitum contra anulum extra circulum porrexit, quem illa mox per eundem extrahens, nusquam comparuit. Capta præda conuentus malignantium in turbinem resoluitur, fit clamor & strepitus discipulorum, accurrit magister,

gister, de raptu consocij conquerun tur omnes. Quibus ille respondit: Ego sine causa sum, vos me coegistis; ego vobis prædixeram, quia non eum amodo videbitis. Ad quod illi: Nisi restituas eum nobis, interficiemus te, Timens ille vitæ suæ, sciens Bauaros esse furiosos, respondit: Ego tentabo si spes aliqua poterit esse de illo. Vocansque principem dæmoniorum, fidele suum ministerium illi ad memoriam reuocans, dixit, disciplinę eius multùm esse derogandum, seque à discipulis occidendum, nisi iuuenis restitueretur. Cui diabolus compassus, respondit: Cras concilium propter te in tali loco celebrato, tu esto præsens, & si aliquo modo illum per sententiam obtinere poteris, gratum habeo. Quid plura? Ad imperium principis concilium malignantium cogitur, de violentia in discipulum facta à magistro conqueritur, ab aduersario respondetur: Domine, inquit, non illi feci iniuriam, non violentiam, magistro suo inobediens ipse fuit, legem circuli non custodiuit. In hunc modũ contendentibus illis, diabolus dæmonem quendam sibi collateralem de sententia interrogauit, dicens: Oliuete semper curialis fuisti, contra iustitiam personam non accipis, solue quæstionem huius litis. Respondit ille: Ego iuuenem restituendum esse iudico magistro suo. Moxque ad aduersarium conuersus, ait: Redde illũ discipulum, quia nimis importunus fuisti. Cæteris sententiæ eius assensum præbentibus, ad mandatum iudicis eadem hora scholaris ab inferis reducitur, magistro suo restituitur, concilium soluitur, ad discipulos reducta præda magister læsus reuertitur. Cuius vultus ita erat macer & pallidus, color tam immutatus, vt hora eadem de sepulchro videretur resuscitatus: qui socijs apud inferos visa recitans, quàm Deo contraria, & execrabilis foret illa disciplina, magis exemplo quàm verbo ostendit, & à loco recedens, in quodam ordinis nostri monasterio monachum se fecit. (Cæsarius lib. 5. cap. 4.

EXEMPLVM II.

Incantatricem fœminam dolorem capitis passus sanctus puer Bernardus exhorruit.

CVM sanctus Bernardus adhuc puerulus graui dolore capitis vexaretur, decidit in lectum. Adducta est ad eum muliercula fortè ignorante matre quasi dolorem mitigatura carminibus. Quam cum ille appropinquantem sentiret cùm carminalibus instrumentis quibus de vulgo illudere consueuerat, cum indignatione magna exclamans à se repulit, & abiecit. Nec defuit diuina gratia zelo sancti pueri, sed continuò sensit virtutem, & in ipso impetu surgens ab omni dolore liberatum se esse cognouit. (Ex vita S. Epiclici presbyteri.

EXEMPLVM III.

Quomodo fœmina habens liuidos oculos incantationibus nimium credula merito suæ perfidiæ vt facilius deciperetur sanata sit.

IN Colonia inclyta ciuitate Germaniæ fœmina quædam liuidos & grossis humoribus concretos oculos habens, cum pedetentim se ad cœcitatem crescente caligine venturam formidaret, nimium confisa medicorum consilio, fere totam substantiam suam in non profutura collyria prodiga quãdam & inconsulta prodigalitate distraxit. Verum cum post diuersorum magistrorum varias curas, nihil nisi vacuo ære marsupia infœlix fœmina retentasset, tarde experta est, medicos facilius spondere

poſſe, quam exhibere medelã. Si quidem id paruum lumen inualidæ lampadis quod acceſſura medicos ſecum tulit impeditum, & cum graui iactura vix reportauit. Omni igitur ſpe recuperandi luminis perdita, audiuit quẽdam ſtudentiũ eſſe, qui inſignitas mẽbranas quibuſdã diuinis verbis ad colla infirmorum ſuſpenderet, taliq; remedio viros fœminaſq; ab oculorũ quibuſuis ſuis incõmodis liberaret. Credidit fœmina verbis narrãtium, & non tam verbis exhibendis quam erratica fide ſananda ſtudentem illũ conſultura accedit. Et ne fruſtra reliquum ſubſtantiolæ ſuæ in magiſtrum expenderet, inquirit ipſa à ſtudente ſi non aliquando ars ſuam fefellerit. At ipſe (quia eloquẽs erat) innumera nomina à ſe curatorũ facili pronunciatione retexuit, nullumq; friuola ſenſiſſe ſuę artis remedia, libera fronte fatebatur. Addidit quoq; ſe promptiſſima manu capta ſtipendia redditurũ, ſi in ea quod in nullo contigiſſet ſuæ artis remedia vacillarent. Tali igitur ſpõſione animata mulier dato homini pręcio inſcriptam membranam cũ omni reuerentia, fide, ſpe, deuotione ſericis quibuſdam reſtiolis implicatã tanquam diuina oracula cõtinentem ad colla ſuſpendit. Erat autem inſcriptio talis. Dæmõ euellat oculos tuos, & ſtercoribus impleat loca vacantia. Mira res. Vix pauciſſimi dies tranſierunt, & vniuerſi praui humores ab oculis fœminæ, fugientes, ceu tenębroſæ nubeculæ à facie venti, impeditam eo ten⁹ innatæ lãpadis flãmam clariſſimam reliquerunt. O quis calamus ſcribet, aut quę vel facũdiſſima lingua effari poſſet cũ quanto de hinc membranam illã mulier honore detulerit, quamq; ſublimẽ verba illa ſedem in corde fœminæ huius acceperint per quæ inopinatum luminis ſui fulgorẽ recepit. Cæterum ne hanc vel quoicũque alios tã infauſto prodigio ad exhibendã fidem incãtationibus dęmones concitarent, ac per hoc plures animas in barathrum dãnationis exijcerent, placuit altiſſimo Deo hoc modo nequitiæ huius pudenda detegere. Erat in diebus illis quo hæc circa mulierem hanc agebãtur prędicator quidam non minus vita quam doctrina famoſus. Is cũ præſente hac fœmina aſperę ſatis (vt meritò debuit) cõtra incantationes inuectus eſſet, dixiſſetq; eas nil poſſe valere, venit ad eũ mulier poſtquã de ambone deſcendit, dicẽs ei: Admiror vehementer qua fronte nil incantationes poſſe prædicare audeas, cum non multis elapſis diebus earũ potẽtiam in mei luminis reparatione experta ſim, receperimq; per eas oculorum meorũ celerrimã ſanitatem quam nullæ mihi potuerunt medicaminum vires reparare. Et cũ his quomodo per appenſam collo membranam ſanata ſit indicauit. Ad quam prædicator: ſi habes, inquit, circa te membranã iſtam per quam te ſanatã reris, peto eam mihi prębe viſendam, vt & ego videam verba illa, quorum te adiutam virtute gloriaris. Tunc fœmina detractam à medijs vberibus chartam legendam præbuit poſtulanti. At cum prædicator legiſſet nequiſſimam illam inſcriptionem, in riſum concitatus ad mulierem ait: O mulier magna eſt fides tua, quæ tam prophanis atq; nequiſſimis verbis virtutem infudit, & tibi reddidit ſanitatem, additq;: Credis ne mulier ſi huiuſmodi verba (& materna lingua verba nefariæ inſcriptionis pronunciat) eſſent ſcripta in ſcedula hac per ea tibi perditi luminis aciẽ poſſe reformari. At fœmina præ indignatione in rugas fronte fuſcata, nequaq̃ ait: Quam .n. virtutẽ habere poſſent verba nequiſſima. Tunc ille: Per ſacerdotium meũ, inquit, nihil aliud, præterquam dixi in hac charta deſcriptum reperio. Tu ergò videris qua te maleuolus ille homo virtute ſanauerit. Suadeo ergo tibi vt confeſſa errorem ad pœnitentię remedia feſtiues, & illos oculos lachrymis riges, quos non tam fides

quam

quam perfidia illustrauit. Ad quę verba fœmina in stuporem versa præ nimia indignatione, & inscriptionem rupit, & maledicta in auctorem congeminans de cætero similibus rebus fidem uon exhibituram pœnituit. De quo sit benedictus, &c. (Collector speculi.

EXEMPLVM IIII.

Quomodo quidā iuuenis per prophanissimam quandam chartæ inscriptionē obseratas clausuras aperuit.

Erat quidam sacerdos in eadem ciuitate Coloniensi vir honestæ vitæ, famæ celebris, & in his quę Christiani dogmatis erant non mediocriter institutus. Is adolescentem quendam nepotem habuit laicum & sine litteris, quem tenerrimè diligebat. Verum quia semper prona est ad perfidiam stolida & litterarum ignara rusticitas, prædictus iuuenis incantationibus nimis credulus, à quodam sodali suo non facili prece scedulam quandam extorsit, quæ vi inscriptionis nefariæ dissilientibus obicibus atque repagulis dissolutis, sine clauium iuuamento seras quascunq; aperire posse atque dissoluere credebatur, cuius rei ne iuuenis friuolam haberet fiduciā statim cū scedulam recepisset, seris eā cū firma fide applicuit, atque durius obseratas quotiens libuit reserauit. De qua re cum vehementer secū ipse stuperet, & efficacem diuinamq; verborum illorum potentiam miraretur, Domino suo sacerdoti rem vt erat innotuit, & eo præsente quascūque voluit applicata charta seras dissoluit. Adhuc ne, inquiens, incantationes nil posse fateberis, & impotētem arbitraberis? horum verborū scedulam sacerdoti ostentant maiestatē, quibus nec repagula ferrata, nec malleis firmata metalla hactenus valuere resistere, quod vt sacerdos vidit, nullā vim vel firmissimā serā scedulæ illius virtutem posse infringere, nō tam vi verborū quā famuli sui perfidia rē geri recognouit. Quipropter petita scedula atq; displicata legit, & ita in ea patrijs verbis scriptū inuenit Ioannes (hoc .n. erat nomē eius) est malus nequam; nihil plus, nihil minus, nihil aliter. Vnde licet vehemēter se in risum senserit concitari, horrore tamē perfidiæ virilē maturitatē in vultu retinuit, & ad iuuenem ait: Ista ne sunt sanctissima verba illa, de quorum gloriaris potentia? Sunt, inquit, iuuenis. Et ille: Quid si in hac charta hæc verba scripta essent: Ioānes est malus nequā. Nū ea arbitrareris serarū validā clausurā posse diuellere, & ad sui obedientiā ferrū arctare? Ad quæ verba facie in rugas contracta indignabundus ait. Nequaquā. Tū ille: In veritate, inquit, mihi crede, nihil aliud quā dixi in hac infelici mēbrana scriptū reperio. Tu ergò videris quibus viribus qua ve potentia serarū egeris obices dissilire. Pone igitur fili perfidiā, & execrandam artem, his doctus abhorre, ne erroris tui in breuissimo tēpore supplicia pendas. Ad hæc iuuenis de verborum viribus incœpit vacillare, hæsitabundus tamen & ambigua spe iterum mēbrananam seris applicuit, experiri volens vtrum ne vel adhuc sicut hactenus fecerāt repagulorū nodos vellēt disligare. Sed quia fidei, imo perfidiæ temeraria vi verba caruerant, obicū iūcturis in sua statione manentibus, nil seræ ad temerariā verborū virtutē mouebātur. Quod vbi iuuenis vidit maledictā scedulā cū indignatione dilacerās ignib⁹ cremundas partes iniecit. (Idē. Vide etiā Tit Dedicatio exēplo.1. Tit Communio exēplo.2. Tit. Auguriū. Tit. Imago. exēplo. 1. & Tit. Crucis signum exemplo 3.

INCONSTANTIA.

EXEMPLVM I.

A monasterio beati Benedicti recedens monachus, territus apparitione draconis eum in via deuorare volentis, ad monasterium reducitur.

QVidam autem eius monachus mobilitati mentem dederat, & permanere in monasterio nolebat. Cumque eum vir Domini assiduè corriperet, frequenter admoneret, ipse vero nullo modo cõsentiret in congregatione persistere, atque importunis precibus vt relaxaretur innueret, quadam die idem venerabilis pater nimietatis tædio affectus, iratus iussit vt discederet. Qui mox vt monasterium exijt, contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumque eum idem draco, qui apparuerat, deuorare vellet, cœpit ipse tremens, & palpitans, magnisque vocibus clamare, dicens: Currite, currite quia draco ille deuorare me vult. Currentes autem fratres, draconem minime viderunt sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt, qui statim promisit nunquam se esse iam à monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit, quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius, non videndo sequebatur. (Gregorius Dialogi lib. 2. capite 25.

EXEMPLVM II.

Pœnitens frater moriturus ex fiducia spei inaudita carmina decantauit.

COnuersus quidam cum de domo Clareuallis leuitate sua tertio fuisset egressus, tertioque receptus, tandemque salutaribus monitis, & sanctis precibus Beati Bernardi abbatis compunctus, cœpit apostasiæ suæ præcipitium in quo iam tertiò grauiter periclitatus fuerat, totis medullis cordis horrere, quid pœnitentiæ, vel satisfactionis Domino pro tã enormi reatu suo offerre posset, enixius quærere, & inspirante Domino cogitauit, & intellexit ad promerendam veniam delictorum, & obtinendam gratiam virtutum nihil efficacius, nihil in conspectu Domini acceptabilius esse sacrificio cordis cõtriti, & spiritus humiliati. quod solũ regnum cœlorum peruium facere præualet, & formidabilem cunctis diuinæ iustitiæ districtionem gemitibus inenarrabilibus flectere consueuit. Hæc itaque pietatis arma corripiens: & semetipsum contra seipsum erigens, primo quidem vniuersas ordinis obseruantias sine dissimulatrice negligentia, quantum potuit obseruare studuit, & insuper quotidianis precibus, & lamentis præterita sua peccata diluere sollicitus fuit, salubri prorsus exemplo, stãtes ne laberentur, lapsos, vt erigerentur informans. Cæterum Deo disponente, qui fortioribus plagis fortiora solet adhibere medicamenta, quique ineffabili pietate sua quandoque vasa contumeliæ transfert in vasa honoris, & gratiæ, ingressa est putredo in ossibus fratris prædicti, percussus est

circa femora vlcere pessimo, apostemate canceroso. Et crescente indies angustia doloris, totus distabuit, ita vt carnibus circa locum vlceris vndique corrosis, ossa nudata patescerent, & vulnera vermibus scaturirent. Annis itaque plurimis in grabato carceratus, & diuinæ animaduersionis flagellis humiliter subditus, quot horis viuebat, totidem penè interitionibus subiacebat. Erat ergo patienti animæ miserabilis dolor, & angor à facie putrescentis corporis sui, simulque seruis eius angustia cordis immensa præ horrore, & fœtore quem tabiosum vlcus continuè exhalabat, sed laboris, & patientiæ huius nihilominus remuneratio copiosa penes Deum vtrisque reposita. Satagebat autem frater idem infirmus in doloribus, & pressuris suis semper gratias agere, corde credens & ore confitens sese recipere longe adhuc imparia meritis. Cùm autem iam ad purum fuisset in eo scoria excocta peccati, vt secundùm Sapientis dictum ablata rubigine argenti, egrederetur vas purissimũ, tandem educta est anima illa beata, conflatorio purgationis, & velut argentum igne examinatum, munda & nitida cùm cæteris misericordiæ vasis, translata est ad palatium summi regis. Sed antequàm de lacu miseriæ, & de luto fecis educeretur, ad consolationem omnium verè pœnitentiũ, meruit in hac vita prælibare fructum laboris, & patientiæ suæ. & nescio quid de ineffabili illa super dulcedine, ad quam sine fine fruendam in proximo erat, admittenda prægustare. Qua gustata tanquam musto cœlesti inebriatus protinus erupit in iubilum præconij cœlestis. Et serenata facie cœpit idiota, & qui nunquam cantare, aut legere didicerat, suauissima melodia quosdam nouos, multumq; delectabiles hymnos, ac modulos, cãtare de canticis Sion. Facta autem hac voce, conuenit multitudo fratrũ videre eum grandi miraculo hominem tantis miserijs, & calamitatibus oppressum, in ipso mortis accessu cantando ac tripudiando morti insultãtem, quodammodo dicentem: Vbi est mors victoria tua? Ita ergò præcentor noster modulizans, & alleluia quod in plateis cœlestis Hierusalem frequẽtatur, quodammodo præoccupans, quid post mortem carnis facturus esset, in carne adhuc corruptibili positus, præsago miraculo declarauit, Sicque lætabundus, & laudans in voce exultationis, & confessionis beatam animam illam exhalauit. De cuius fœlici consummatione beatus Bernardus hilaratus, sermonem deuotissimum ad fratres in capitulo fecit, commendans in eo dignum pœnitentiæ fructum & admirabilem patientiam eius omnibus proponens exemplum. (Lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM III.

Inconstans frater à beato Bernardo, & Malachia corrigitur

ALius quidam frater, cùm instinctu Diabolico ita mente correptus esset, vt iam apostataret à Deo, & pactum cum inferno faceret, id est, ad seculum redire disponeret, vidit visu noctis beatum Bernardum, sanctumque Malachiam reuerendissimos ipsius loci patronos, in dormitorio deambulantes, & fratres in lectis suis pausantes, singillatim visitando benedicentes. Qui cùm in ordine visitationis ad lectum vidẽtis hoc deuenissent, nec tam benignè eum respicere, nec benedictione qua cæteros firmauerant, voluerunt roborare, sed magis quasi indignantes aduersus eum stabant. Sicque beatus Malachias ad beatum Bernardum locutus est. Homo iste prauus, & inquietus, nihil omnino boni gerens in animo,

mo, non timet iniquitatem meditari in cubili cordis sui, iamque prona voluntate diabolicæ suasioni assensum dedit, vt ad vomitum seculi quàm citius poterit, reuertatur. Quo audito, beatus Bernardus dixit ei: Tu de monasterio meo fugere quæris, & quo fugies? Crede mihi, quia malo tuo talia cogitasti. Scio, scio, quia sola vexatio intellectum dabit auditui, & qui per timorem Dei te corrigere neglexisti, dignis verberibus castigatus, vlterius fugere non tentabis. His dictis, cœpit crebris ictibus tundere baculo quem tenebat, & ait: Ecce stipendia quæ mereris, surge nunc, & fuge si potes. Euigilans frater inuenit se totum quassatum, ita vt lecto detineretur. Tremens itaque, Priorem quàm citius ad se fecit venire. Quo accersito, cum cordis contritione confessus est malitiam quam mente conceperat, Priore quoque desidiam, & socordiam eius corripiente, & pro reatu pœnitentiam iniungente, frater idem perfectè resipuit, non habēs vltra desiderium fugiendi. (Ibidem. Vide etiam tit. Apostata exemplo 1. Tit. Gula exemplo 7. tit. Furtum exemplo 10. & tit. Cælestis gloria exēplo. 6.

INDISCRETIO.

EXEMPLVM I.

Tentatio luxuriæ plus diuino auxilio, quam nostro labore vincitur.

DIcebant de quodam patre, quia secularis fuisset & posteaquā conuersus est de concupiscentia vxoris suæ frequenter stimulatus est, & narrabat hoc patribus Qui cum vidissent quod operarius fuisset, & maius faceret opus quàm ei dicebant, imponebant ei tam multa vt debilitaretur corpus eius, ita vt nec surgere posset. Deo autem dispensante venit quidam pater, vt applicaret in Scete. Et cum venisset ad cellam eius, vidit eam apertam, & pertransiuit admirās quomodo nemo egressus esset in occursum eius. Et reuersus pulsauit, dicens: Ne fortè frater qui in ea habitat, infirmetur. Et cùm pulsaret, intrauit, & inuenit eum infirmum, & dicit ei: Quid habes, pater? Et narrauit ei dicens: Ego de seculari vita sum, & sollicitat me modo inimicus in vxorem meam, & narraui patribus, & imposuerunt mihi conuersationis onera diuersa, & cùm obedienter implere vellem ecce defeci, & tamen stimulus crescit. Audiens hoc senex contristatus est, & dixit ei: Equidem patres vt potentes viri bene imposuerunt tibi onera quibus grauaris, sed si me paruulum audis iacta à te hæc, & sume parum cibi tempore suo, & recollige vires tuas, & fac aliquātum opus Dei, & iacta in Dominum cogitationem tuam, quoniam tuo labore hanc non poteris superare, corpus enim nostrum velut vestimentum est. Si igitur illud diligenter tractaueris, stabit: si autem neglexeris, illud putrescit. Qui cùm audisset eum, fecit ita, & intra paucos dies recessit ab eo stimulus. (Ex lib. Doctrinæ Patrum nu. 27.

EXEMPLVM II.

Indiscretus frater spretis panibus à pagana & fera gēte oblatis dura morte defungitur.

QVid dicam de illis duobus fratribus qui cum vltra illam eremum Thebaidos, vbi quondam fuerat Antonius vir sanctus habitarēt, minus cauta discretione permoti, eūtes per extēsā solitudinis vastitatē, nullam escam penitus sumere decreuerunt, nisi quam per semetipsum Dominus præstitisset. Cūq; errātes eos per deserta, & deficientes iam fame, à

me, à longè Matzites conspexissent, (quę gens pene cunctis nationibus feris immanior atq;crudelior est, non enim eos ad effusionem sanguinis, vt nonnullas gentes, desiderium prædæ, sed sola ferocitas mentis, instigat) eisque contra naturam ferocitatis suæ cum panibus occurrissent, vnus ex eis subueniente dicretione, velut à Domino sibi porrectos, cum gaudio & gratiarrum actione suscepit, reputans escam sibi diuinitus ministrari, nec sine Deo factum vt hi qui semper cruore hominum gauderent, deficientibus iam & tabescentibus, vitæ substãtiam largirentur. Alius verò recusans cibum velut ab homine sibi oblatũ, inediæ defectione consumptus est. Quorum licet initia ex reprehensibili persuasione descenderunt, vnus tamen subueniẽte discretione id quod temerè, incauteque conceperat, emẽdauit, alius autem in stulta præsumptione perdurans, at penitus discretionis ignarus, mortẽ, quam Dominus auferri voluit, sibi præconsciuit. (Cassianus in Collationibus. ca. 6. Vide etiam tit. Confessio exemplo 2. Tit. Consilium exemplo. 1. & tit. Dæmõ. exemplo. 11.

INDVLGENTIA.

Damnatur summus Põtifex, qui ad absolutionis impensæ fructum & effectum non erat bene dispositus.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis in libro suo de peccatis mentalibus mortalibus. Romanus quidam Pontifex fini vitæ appropinquans, capellano suo auctoritatem Apostolicam contulit, se absoluendi sub plenaria remissione, vt fieri solet in anno iubileo. Finita confessione, beneficium absotionis obtinuit, obijt. Nõ multo post apparuit eidẽ capellano vultu mœstissimo & veste lugubri. Requisitus an ipse esset Papa defunctus. Respondit quod sic: requirit capellanus quare tã tristis appares: Respondit: Quoniam æternæ morti adiudicatus sum. Quare (inquit) capellanus cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi cõfessione facta impensum sit? Respondit defunctus: Quoniam Supremus iudex absolutionem illam ratam nõ habuit. Quibus dictis disparuit. Vtique Deus creditur hoc voluisse reuelari propter nos; vt si in viridi ligno hoc factum constat, id est, in capite Ecclesiæ, in arido, id est, in minori auctoritate quid fieret pẽsaremus. (Collector Speculi.

INFERNVS.

EXEMPLVM I.

Inferni pœnas vidẽs Petrus monachus grauißimam pœnitentiam in mundo peregit.

PEtrus quidam monachus ex regione ortus Hyberniæ, loco vastæ solitudinis cui Euassa nomẽ est, inhærebat: Hic prius quam eremũ peteret molestia corporis interueniente defunctus est: sed protinus corpori restitutus, inferni se supplicia atque innumera loca flammarum vidisse testabatur: qui etiam quosdam huius seculi potẽtes, in eisdem flammis suspensos se vidisse narrauit. Qui cum iám deductus esset, vt in illo iã & ipse mergeretur, subito angelum corusci habitus apparuisse fatebatur, qui eum in ignem mergi prohiberet, cui & dixit: Egredere, & qualiter tibi post hæc viuendum sit cautissime attende. Postquam vocem paulatim recalescentibus membris, ab æterno mortis somno euigilans, cuncta quæ circa illum fuerant gesta narrauit, tantisque postmodum se vigilijs, ieiunijsque constrinxit, vt inferni

ferni eũ vidisse & pertimuisse tormẽta, etsi taceret lingua, conuersatio loqueretur. (Gregorius Dialogi lib. 4. cap. 36.

EXEMPLVM II.

Infernales pœnas videns quidam ad vitam rediit, sed vitiosam conuersationem suam non correxit.

ANTE triennium quoque in hac pestilentia, quæ hanc vrbem clade vehementissima depopulauit (in qua etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire, & singulos quosque ferire videbantur) quidã miles in hac eadem nostra vrbe percussus ad extrema peruenit: qui eductus è corpore exanimis iacebat, sed citius rediit, & quæ cum eo fuerant gesta narrauit, Aiebat enim, sicut tunc res multis innotuit, quia pons erat, sub quo niger atq; caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna prata erant atque virentia, odoriferis herbarum floribus adornata, in quibus albatorum hominum conuenticula esse videbãtur. Tantusq; in loco eodẽ odor suauitatis inerat, vt ipsa suauitatis fragrãtia illic omnes deambulantes habitantesque satiaret. Ibi mansiones diuersorum singulæ multitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi: sed cuius esset non potuit agnosci. Erant vero super ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula, sed alia exurgentis fœtoris nebula tangebantur: alia autem exurgens fœtor ex flumine minime tangebat. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio, vt quisquis per eum iniustorem, vellet transire, in tenebroso fœtentique fluuio laberetur. Iusti verò, quibus culpa non obstitit, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna peruenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ maiorem (qui ante quadriennium defunctus est) deorsum positum in locis istis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dũ requireret, cur ita esset, ea se dixit audisse, quæ nos, qui eũ in hac ecclesiãstica domo nouimus, sciẽtes acta eius recolimus: dictum namque est: Hæc idcirco patitur, quia siquid ei pro facienda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio, quam obedientia sæuiebat: quem sic fuisse nullus qui illum nouit ignorat. Ibi se & quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prędictum pontem veniens tãta per eum auctoritate transijt, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem ponte quoque Stephanum quendam se cognouisse testatus est, qui dum transire voluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore iam extrà pontem deiectus, atque à quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentibus per coxas deorsum, atque à quibusdã albatis & speciosissimis viris cœpit ꝑ brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, vt hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent: ipse qui hæc videbat ad corpus reuersus est, & quid de eo plenius gestũ sit minimè cognouit. Qua in re eiusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cũ eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia trahebatur sursum, pater nimirũ, quia & eleemosynas amauerat, & carnis vitijs perfectè non restiterat, quæ eum deorsum trahebant, sed in illo occulto, arbitri examine quod in eo vicerit, & nos, & eum qui vidit, & reuocatus est, latet Constat tamen quia idem Stephanus postquam & inferni loca vidit, & ad corpus redijt, vitam perfectè minime correxit, qui post multos annos de corpore adhuc ad certamẽ vitæ &

tæ & mortis exiuit. Qua de re colligitur, quia ipsa quoq; inferni supplicia cùm demonstrantur, alijs hoc ad adiutorium, alijs vero ad testimonium fiat: vt isti videant mala quæ caueant: illi verò amplius puniantur, quo inferni supplicia iam visa & cognita vitare noluerant. (Ibidem.

EXEMPLVM III.

Infernales pœnas diuersi diuersimodè pro meritorum qualitate patiuntur.

DIcebant de eodem Abbate maiore Machario, quia dum ambularet aliquando in eremum, inuenit caput hominis in terra iacens. Quod dum moueret virga palmea, q̃ habebat manu, locutum est caput illud ad eum. Cui dixit senex: Quis es tu? Respondit caput illud ad senem: Ego eram sacerdos gentilium, qui aliquãdo commanebam in hoc loco. Tu vero es abbas Macharius, qui habes spiritum sanctum Dei. Quacunque ergo hora misertus fueris eorum, qui sunt in tormentis, & oraueris pro eis tunc consolantur pusillum. Dicit ei senex. Et quæ est ista consolatio? Respondit illi caput: Quantum distat cœlum à terra, tãtum est, ignis sub pedibus nostris & super caput nostrum. Stantibus autem nobis in medio ignis, non est vt quis facie ad faciem videat proximum suum. Ait ergo senex cum fletu: Væ illi diei, in qua natus est homo, si est hæc consolatio supplicij. Rursus dixit senex: Est peius tormentum ab his? Respondit caput illud: Maior pœna subtus nos est. Dicit ei senex: Et qui sunt in ipsa? Dicit ei caput illud: Nos, qui ignorauimus Deum, vel aliquid modicum misericordiæ habemus: hi verò, qui cognouerunt Deum, & negauerunt eum, nec fecerunt voluntatem eius, hi sunt qui subtus nos sunt. Et post hæc sumens ille senex caput, illud sepeliuit. (Ex lib. Doctrina Patrum num. &c.

EXEMPLVM IV.

Pœnitentiam mirabilem visis pœnis inferni Drechelmus peregit.

ERat paterfamilias in regione Northambriorum religiosam vitam cum domo sua gerens, qui infirmitate corporis tactus, & hac crescente per dies ad extrema perductus, primo tempore noctis defunctus est. Sed diluculo requiescens ac reuertens residens, omnes qui corpori flentes assederant, timore immenso perculsos in fugam vertit. Vxor tamen quæ eum amplius amabat (quamuis multum tremens & pauida) remansit: quã ille consolatus, noli, inquit, timere qui iam vere surrexi à morte qua tenebar & apud homines sum iterum viuere permissus. Non tamen ea mihi qua ante consueueram cõuersatione; sed multum dissimili ex hoc tempore viuendum est. statimq; surgens abijt ad villulæ oratorium, & vsq; ad diem in oratione persistens, mox omnem quam possederat substantiam in tres diuisit portiones: è quibus vnam coniugi, alteram filijs tradidit, tertiam sibi ipsi tentatus statim pauperibus distribuit, nec multo post seculi curis absolutus ad monasterium Mailros, quod tumidi fluminis circũfluxu maxima ex parte clauditur, peruenit, acceptaq; tonsura locum secretæ mansionis quam præuiderat Abbas intrauit, & ibi vsq; ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum quæ alios laterent, vel horrenda, vel desiderãda vidisse, etiam si lingua sileret, vita loqueretur. Narrauit enim hoc modo quod viderat, lucidus, inquit, aspectu, & clarus erat indumento qui me ducebat. Incedebat aũt tacens vt mihi videbatur cõtra ortum solis solstitialem. Cumq; ambularemus deueni-

mus ad vallem multæ latitudinis, & profunditatis, infinitæ aũt longitudinis, quæ ad lœuam nobis sita vnum latus flãmis feruẽtibus nimiũm terribile, alterũ furẽti grandine nimiũ omnia perflante atq; vrente non minus intolerabile præferebat. Vtrumq; .n. erat animabus hominum plenũ, quæ vicissim hinc ac inde videbãtur, quasi tẽpestatis impetu iactari. Cum enim vim ferueris immensi tolerare non possent, prosiliebant misere in medium frigoris infesti, & cum neq; ibi quippiam requiei inuenire valerent, resiliebant rursus vrendæ in medium flãmarum inextinguibilium. Cumq; infœlici vicissitudine longe lateque, prout aspicere poteram, sine vlla quietis intercapedine innumerabilis spirituũ deformiũ multitudo torqueret, cogitare cœpi ꝙ hic fortasse esset infernus, de cui⁹ tormẽtis innumerabilibus sæpius narrare audiui. Respõdit cogitationi meæ ductor q me præcedebat. Nõ hic infernus est ille quẽ putas. At cum me hoc spectaculo tã horrendo perterritum paulatim in vlteriora perduceret, vidi subitò ante nos obscurari incipere loca & tenebris omnia repleri, quas cum intraremus intantum densatæ sunt, vt nihil præter ipsas aspicerem, excepta dumtaxat specie, & veste eius qui me ducebat. Et cum progrederemur sola sub nocte per vmbras, ecce subito apparẽt ante nos crebri flammarum globi ascendẽtes quasi de puteo magno. Rursumq; decidentes in eundem, quo cũ perductus essem, repente ductor meus disparuit, ac me solum in medio tenebrarum & horrendæ visionis reliquit. Et cum ijdem ignium globi sine intermissione modo alta peterẽt, modo rursus ad inferiora laberẽtur, cerno omnia quæ ascendebãt vestigia flãmarũ plena esse spiritibus hominum qui instar fauillarum cum fumo ascẽdentium nunc ad sublimiora proijcerentur, nũc retractis ignium vaporib⁹ relaberentur in profundũ. Sed & fœtor intolerabilis cum ijsdem vaporibus ebulliens omnia illa loca tenebrarum replebat. Et cum diutius ibi pauidus consisterem vtpotè incertus quid agerem, quo verterem gressum, qui me finis maneret, audio subitò post terga sonitum immanissimi flet⁹ ac miserrimi, simul & cachinnum crepitantem, quasi vulgi indocti captis hostibus insultantis. Vt aũt sonitus idẽ clarior redditus ad me vsq; peruenit, considero turbam malignorum spirituũ quæ quinq; animas hominũ mærentes eiulantesq; ipsa multum exultans, & cachinnans, medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus, vt dignoscere poteram quidam erat attonsus vt clericus, quidam laicus, quædã fœmina: trahentesq; eos maligni spiritus descenderunt in mediũ barathri illius ardentis. Factumq; est vt longius subeuntibus eis, fletum hominũ & risum dęmoniorum clare discernere nequirem, sonũ tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea ascenderunt quidam spirituũ obscurorum de abysso illa flammiuoma, & accurrentes circundederunt me, atq; oculis flãmantibus, & de ore & naribus ignem putridum efflantes augebant: forcipibus quoq; igneis, quas tenebant manibus minitabantur me comprehendere: nec tamen vllatenus me cõtingere, tametsi terrere præsumebãt. Qui cum vndiq; versum hostibus & cęcitate tenebrarũ conclusus huc, illucq; oculos circumferrem, si fortè aliũdè quid auxilij quo saluarer, veniret, apparuit retro via qua venerã quasi fulgor stellæ micãtis inter tenebras: qui paulatim crescens, & ad me ocius festinans, vt appropinquauit, dispersi sunt, & aufugerunt oẽs illi spiritus infesti qui me forcipibus quærebant rapere. Ille enim qui aduenien's eos fugauit, erat ipse qui ante me ducebat. Qui mox conuersus ad dexterum iter quasi contra ortum solis brumalẽ me ducere cępit, nec mora exemptũ tene-

bris inter auras me serenæ lucis eduxit. Cumq; in luce aperta me duceret, vidi ante nos murũ permaximũ, cui⁹ neq; longitudini hinc vel inde neque altitudini vllus terminus videretur esse. Cœpi aũt mirari quare ad murũ accederemus cũ in eo nullã ianuã vel fenestrã, vel ascensum alicubi aspicerem. Cum ergo venissemus ad murũ, statim nescio quo ordine fuimus in summitate eius. Et ecce ibi cãpus erat latissimus & lætissimus, tanq̃ fragrantia vernantiũ flosculorũ plenus, vt omnẽ mox fœtorẽ tenebrosæ fornacis, qui me peruaserat, effugaret admirãdi huius suauitatis odor. Tãta .n. lux cũcta ea loca perfuderat, vt omni splendore diei, siue solis meridiani radijs videretur esse præclarior. Erant quoq; in hoc campo innumera albatorũ cõuenticula, sedesq; plurimæ letantium agminum. Cumq; inter choros felicium incolarum medius me duceret, cogitare cœpi ꝙ hoc fortasse esset regnũ cœlorũ, de quo prædicare sępius audiui. Respondit aũt ille cogitatui meo inquiens: Hoc nõ est regnũ cœlorũ, ꝙ autumas. Cumq; procedentes transissemus has mãsiones beatorum spirituum, aspicio ante nos multo maiorẽ luminis gratiam, quam prius, in qua etiam vocem cantantium dulcissimã audiui, sed & odoris fragrantia miri tãta de loco effundebatur, vt is quem antea degustans quasi maximum rebar, iam permodicus esse mihi odor videretur, sicut etiam lux illa campi florentis eximia comparatione eius quæ nunc apparet lucis tenuissima prorsus videbatur, ac parua. In cuius amœnitatem loci cum nos intraturos sperarem, repente ductor substitit & gressum retorquens, ipsa me qua venimus via reduxit. Cumque reuersi perueniremus ad mansiones illas lætas spirituũ cãdidatorum dixit mihi. Scis omnia quæ sint ista quæ vidisti? Respondi ego: Non. Et ait: Vallis illa quam aspexisti flammis & frigoribus horrendam rigidis, ipse est locus in quo examinandæ & castigandæ sunt animæ eorum qui differentes cõfiteri & emendare scelera sua quæ fecerũt, in ipso tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt. Qui tamen per confessionem, pœnitentiam, & firmum propositum emendandi quæ in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cœlorum peruenient. Multæ autem preces viuentium, & eleemosynæ & ieiunia, & maximè celebratio missarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur adiuuant. Porrò puteus ille flammiuomus ac putridus, quem vidisti, ipsum est os gehennę: in quem qui semel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuũ. Locus iste florifer in quo pulcherrimam hãc iuuentutẽ iucundari ac fulgere conspicis ipse est in quem recipiuntur animæ eorum, q̃ in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non sunt tamen perfectionis tantæ, vt in regnum cœlorum statim mereantur introduci. Qui tamen oẽs in die iudicij ad visionem Christi, & ad gaudia cœlestis regni intrabunt. Nam quicunq; in omni verbo, & opere, & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum cœlestę perueniunt. Ad cuius vicina pertinet locus iste, vbi sonum cantilenę dulcis cum odore suauitatis ac lucis splẽdorẽ audisti. Tu aũt quia nunc ad corpus reuerti, & rursum inter homines viuere debes, si actus tuos curiosius discutere, & mores, sermonesq; tuos in rectitudine ac simplicitate seruare studueris, accipies & ipse post morẽ locũ mansionis inter hęc, quę cernis agmina lætabunda spirituum beatorum. Namq; ego cum ad tempus abscessissem à te, ad hoc feci, vt quid dè te fieri deberet agnoscerem. Hęc mihi cum dixisset, multum detestatus sum reuerti ad corpus, delectatus nimirum suauitate ac decore illius, quem intuebar, simul & consortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamen aliquid ductorem meũ rogare audebam,

bam, ſed interim neſcio quo ordine repentè me inter homines viuere cerno. Hæc & alia quæ viderat idem vir Domini nō omnibus paſſim deſidioſis ac vitæ ſuæ incurioſis referre volebat, ſed illis ſolummodo, qui vel tormentorum metu perterriti, vel ſpe gaudiorum perēnium delectati, profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Narrauit etiam viſiones ſuas regi Altfrido vndecumq; doctiſſimo & tam libenter, tamq; ſtudioſè ab illo auditus eſt, vt eius rogatu monaſterio Mailros indutus ac monachica ſit tonſura coronatus, atq; ad eum audiendū ſæpiſſime cum illas in partes deueniſſet accedere. Accepit autē in eodem monaſterio locum manſionis ſecretiorem, vbi liberius continuis in orationibus famulatui ſui conditoris vacaret. Et quia locus ille ſupra ripam fluminis erat ſitus, ſolebat hoc crebrò ob magnū affectū caſtigādi corporis ingredi, ac ſępius in eo ſupermeantibus vndis immergi. Sicque ibidem quamdiu ſuſtinere poſſe videbatur, pſalmis & precibus inſiſtere, fixuſq; manere aſcendente aqua fluminis vſq; ad lumbos, aliquando vſq; ad collum, atq; inde egrediens ad terrā. Nunquam ipſa veſtimenta vda, atque algida deponere curabat, donec ex ſuo corpore calefierent & ſiccarentur. Cumque tempore hiemali defluentibus circa eum ſemifractarum cruſtis glacierum, quas & ipſe aliquando contriuerat quo haberet locum ſtandi, ſiue immergi in fluuio, dicerentq; qui videbant; mirum frater Drichelme (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris aſperitatem vlla ratione tolerare præuales. Reſpōdit ille ſimpliciter, (erat enim homo ſimplicis ingenij, ac moderatæ naturæ) frigidiora ego vidi. Et cum dicerent: Mirum quod tam auſteram tenere continentiam vales. Reſpondit: Auſteriora ego vidi. Sicq; vſq; ad diem vocationis ſuæ infatigabili cœleſtium bonorum deſiderio corpus ſenile inter quotidiana ieiunia domabat, multorūque & verbo & cōuerſatione ſaluti profuit. (Beda l.5.c.13. de geſtis Anglorum.

EXEMPLVM V.

Prælatis Eccleſiæ dæmones de multimoda animarum perditione grates refundunt: & pœnas infernales ſentiens clericus, mundo relicto monaſterium intrauit.

IN Nannetis ciuitate tempore Henrici quarti Imperatoris erant duo clerici nōdum patientibus annis presbyteri, litteris affatim inſtructi, inter ſe multum amici. Hi pactum inierunt inter ſe, vt vter eorum prior moreretur, alij vigilanti, vel dormienti appareret infra xxx. dies. Data, acceptaque corporali fide, non multum poſt vnus obijt, & triceſima die alteri vigilanti aſtitit, neſcio quid operis molienti, & vultu exangui & pallido ad eū ait: Agnoſcis ne me? Agnoſco, ille ait, & miror quid tam diu moratus fueris. Ille prius morā excuſans, tādem ait: Et aduētus meus ſi volueris, tibi fiet cōmodus, mihi omnino infructuoſus; nam ſempiternis damnatus ſum ſupplicijs. Ego ait alter, iuuabo te precib9, ieiunijs & eleemoſynis multis. At ille reſpondit: Sine pœnitentia ſunt iudicia Dei in inferno. Dum rotat aſtra polus, dum pulſat litora pontus, pro criminibus meis puniar. Si totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamen & innumera pœnarum genera patiar, & vt aliq̄ ex meis irreuocabilibus pœnis cognoſcas, en vna? Protenditq; manū ſanioſo vlcere ſtillantem. Videtur ne ait, tibi leuis? Cum ille leuē ſibi referret videri, ipſe mortuus curuatis in volā digitis, tres guttas defluentis tabi ſuper eum iaculatus eſt, quarum duæ tēpora, vna frontem contingentes, cutem ſicut ignito iaculo penetrauerūt,

fora-

foramen nucis capax efficientes, illo magnam pœnam esse doloris protestante, clamare. Hoc inquit mortuus erit tibi quamdiu vixeris, & pœnarum mearum graue documentum, &, nisi neglexeris, salutis tuæ singulare monumentum. Vade ergo licet, muta habitum simul & animũ, & esto monochus Redonis iacens apud sanctũ Melanium. Cumque viuus ad hoc respondere nollet, mortuus eum oculi vigore perstringẽs: Si dubitas, inquit, conuerti miser, lege litteras istas. Et hoc dicens manum protendit terris notis inscriptam, quibus Sathanas & omne satellitium inferorum omni ecclesiastico cœtui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus deessent, tantũ numerum subditarum animarum patetentur ad inferos descendere, prædicationis incuria, quantum nũquam viderant retroacta secula. His dictis loquentis aspectus disparuit. Audiens hæc, omnia vendens, & dans pauperibus, sanctum Melanium adijt, & monachus ibi factus, optime conuersatus est. (Vincentius lib. 25. c. 8. specu-li historiarum.

EXEMPLVM VI.

Torneamentis deditus miles mirabiliter post mortem à dæmonibus armatur.

FVit in Theutoniæ partibus, sicut à fratre ordinis Prædicatorum audiuimus, qui illius terræ incola fuit, miles potẽs, mire deditus torneamentis. Mortuus est autem miserabiliter, sicut vixit. Reliquit autem vxorem valde deuotam, & sanctam, quę mortuo marito, vt ipsamet magistro Alberto fratri ordinis Prędicatorum cum fletu magno narrauit, & ipse mihi narrauit, rapta est ad excessũ mẽtis, & vidit circa animam viri sui dæmones in magna multitudine congregatos. Dixitq; vnus eminentior cæteris ad consortes. Ponite caligas in pedibus eius, quarum spicula penetrent à plantis pedum vsque ad cerebrum. Hinc eum lorica induite, cuius spicula ante & retro penetrent totum corpus. Hinc galeam capiti eius imponite, cuius similiter spicula descendẽdo trãseant vsq; ad plantas. Hinc scutum collo eius imprimite, cuius pondere membris omnibus cõquassetur. Hæc omnia cùm ad iussum principis dęmonum in animam miseram complerentur, dixit iterato dæmonibus: Consuetudo istius erat, vt post tornea menta balneis foueretur, & post balnea deponeretur in lectum, & iuxta eum puella tenerior, cuius amplexib⁹ & coitu fruebatur. His omnibus aptate similia. Nec mora: flammis balneatibus anima cruciata, in lectum candentem ferreum deponitur, & iuxta eum bufo terribilibus oculis ad magnitudinem & longitudinẽ lecti, cui⁹ complexu, contactu, & osculis adeo exhaustus est, vt magis eum bufonis illius horribilis, quam armorum prędictorum terribilium balnei, vel lecti vexatio cruciaret. Heu quàm digna sit pœna talium. Illa autem beata mulier, quæ hæc dispensante Deo de anima mariti vidit, omnibus diebus vitæ suę ex recordatione visionis adeò afflicta fuit, vt nullus posset ambigere, qui eã ante cognouisset, quin illa supra quam credi potest, cordis incommodo vexaretur. (Cantipratanus lib. 2. c. 49. parte 5.

EXEMPLVM VII.

Infernales pœnas expertus quidam, qui scientiam per lapidem à dæmone præstitum acquisierat, in ordine Cistercienſi grauissimam pœnitentiam exegit.

ANte annos vigintiquatuor Abbas quidam Morimundis fuit quem talis necessitas ad ordi-

 nem

nem traxit. Cùm esset iuuenis cũ cæteris scholaribus studebat Parisijs. Qui cùm esset duri ingenij labilisque memoriæ ita vt pœne nihil posset capere, vel retinere, ab omnibus irridebatur, ab omnibus idiota iudicabatur. Vnde cœpit turbari, multisq; doloribus cor eius affligi. Cõtigit aũt, vt die quadam infirmaretur, & ecce Sathan, adfuit, qui diceret ei: Vis mihi facere homagiũ, & ego tibi dabo scientiam omniũ litterarum? Audiens hæc iuuenis, expauit, & diabolo talia suggerẽti respondit: Redi post me Sathanas, quia nunq̃ eris Dominus meus, neque ego homo tuus. Et cùm ei nõ adquiesceret, manum illius quasi violenter aperuit, lapidemq; imponens, dixit: Quamdiu clausum tenueris lapidem istũ in manu tua, scies omnia. Recedẽte inimico, iuuenis surrexit, scholas intrauit, quæstiões proposuit, omnesque disputãdo superauit. Mirati sunt omnes, vnde idiota tanta facundia, nouitas tã inusitata. Ille verò negotium celatum habuit, nec alicui homini causam tantæ scientiæ exponere voluit. Non multo post infirmari cœpit vsq; ad mortem; vocatus est sacerdos, qui eius audiret confessionem. Qui inter cætera etiam confessus est, quomodo à diabolo recepisset lapidẽ & cum lapide sciẽtiam. Respondit sacerdos: Proijce miser artem diaboli, ne expers fias scientiæ Dei. Territus ille, lapidẽ, quẽ adhuc manu tenebat, proiecit, & cum lapide fallacem sciẽtiam deposuit. Quid plura? Defunctus est clericus, & corpus eius positum in ecclesia, ordinatis circa feretrũ scholaribus, qui more Christiano psalmos decantarent. Dæmones autem animã tollentes, & ad vallem profundam, terribilem, fumumq; sulphureum euaporantem illam portantes, ordinabant se ex vtraq; parte vallis. Et qui stabant ex vna parte animam miseram, ad similitudinem ludi pilæ proijciebant, alij ex parte altera per aëra volantẽ manibus suscipiebant. Quorum vngues ita erant acutissimi, vt omne acumẽ ferri incõparabiliter superarent. A quibus ita torquebatur, sicut postea dicebat, cùm eã iactarẽt, vel exciperent, vt illi tormẽto nullũ genus tormenti posset æquiparari. Misertus illius Dominus, misit nescio q̃ cœlestem personam, virum magnæ reuerentiæ qui dæmonibus tale nũtium deferebat. Audite, præcepit vobis Dominus altissimus, vt animam à vobis deceptam dimittatis. Mox omnes simul animam dimiserunt, nec eam amplius tangere præsumpserunt. Quę reuersa ad corpus membra exanimata viuificauit viuificata erexit, scholares circumsedentes in fugam vertit. Descendensq; de feretro, dicebat se viuere, & quid viderit, quidve audierit magis opere, quàm sermone manifestauit. Nam statim conuersus in ordine Cistercienfi tam rigidus fuit sibi, tam durus castigator corporis sui, vt omnibus qui eum videre poterant patenter daretur intelligi, quia pœnas sẽserat purgatorij, vel potius inferni. (Cæsarius lib. 1. c. 32.

EXEMPLVM VIII.

VVilhelmi comitis Iuliacensis, vita, mors, & pœna describuntur.

IN illa quæ in territorio Bonnensi est sita, miles quidam nobilis & deuotus, VValterus nomine, habitãs, erat tam Dominæ nostræ, quam ordini satis obsequiosus. Hic cum tempore quodam grauiter infirmaretur, soluſq; iaceret, diabolus illi ad pedes lectuli visibiliter apparuit. Erat autem, sicut ipse nobis retulit, facies eius ad instar simiæ disposita, cornua habens caprina: in cuius aspectu cum terreretur, postea confortatus ait: Quis, vel quid es, vnde venis, & quid quæris? Respondit monstrum: Diabolus sum, animam tuam tollere veni. Dicente milite: Recede leccator, animam meam

meam non tolles, Christo me commendo. Subiūxit ille: VValtere, si mihi consenseris, homagiumq; feceris non solum incolumitati te restituam quin etiam super omnem tuam progeniem te ditabo. Respondit miles: Satis habeo, de diuitijs tuis fallacibus non curo. Vnde ergò tibi thesauri? Infra terminos, inquit, curiæ tuæ infiniti occultantur. Cum quo cùm miles iam loqui delectaretur, ait: Dic mihi, vbi est anima Domini mei VVilhelmi Comitis Iuliacensis nuper defuncti? Respondit diabolus: Nosti castra vicina VVolckenburg & Drachenfels? Noui inquit. Et ille per fidem meam tibi dico, si ferrea essent, tam castra, quam eorum montana, & in illo loco mitterentur, vbi anima ipsius est, antequam supercilium superius inferiori iungi posset, liquefierent. Quo dicto, mox cachinnando subiunxit: Ardor iste balneum lacteum est ei. In futuro, quando corpus suum anima resumet, tunc primum pœnam debitam recipiet. Requisitus de anima Henrici Comitis Seynensis, respōdit: Certè illam habemus. De pœna tamē illius nihil expressit. Adiecit etiam interrogare illum de patre suo. Ad quod respondit ille: Viginti annis & vno illum habuimus, sed monocula illa, & caluus ille atque pediculosus, qui in solario iacet, nobis eum abstulerunt. Monoculum vocauit vxorem eius, quæ pro anima eius iugiter lachrymando oculum vnum perdiderat. Caluum dixit filium eius Theodoricum monachum nostrū, qui ad videndum germanum eodem tempore aduenerat. Interrogatus verò de prædicta matrona, respondit: Nunquam potestati nostræ addita est, eo quòd mulier esset bona & sancta. Fratrem autem tuum Lambertum sic sellauimus, vt nostrum ius euadere nō possit: qui ante paucos annos defunctus est, vir auarus, & pecuniosus. Dicente iterum milite: Dic mihi, de quo loco venisti nunc ad me? Respondit dæmō: Ego, & socij mei eramus in exequijs cuiusdam Abbatissæ nigri ordinis, egressum animæ eius prestolantes. Tūc miles: Quot eratis ibi? Respondit dæmon; Nosti nemus in Cottinforst? Optimè, inquit, noui. Et ille: Non tū tot folia in arboribus, quot illic fuimus congregati. Non est tam grandis sylua in prouincia nostra. Et quid obtinuistis ibi? respondit: Heu nihil, fœmina fuit religiosa, sed & Michael Archangelus superueniens cum fuste ferreo, sic nos cecidit, & cedendo fugauit, vt dispergeremur quemadmodum puluis, qui à turbine impellitur. Requisitus etiam si fuisset in obitu Domini Geuardi Abbatis nostri tunc recenter mortui, respondit: Non est tantum arenæ in littore maris, quot ibi fuimus; sed modicum ibi obtinuim⁹, quia pediculosi illi, more porcorū in humo iacendo grunniētes non sinebant propius nos accedere. Habent prǽterea domum quandam susurrij (capitulum notans) in qua omnia nobis, quæcunque delinquunt, subtrahuntur. Et dixit miles: Quomodo stultissime ausus fuisti ad obitum viri tam iusti venire? Ausus, inquit: Ego presens fui vbi filius Dei expirauit, sedēs super brachium crucis. Hoc verbum à dæmone prolatum, & à laico recitatum maximè mihi fidē fecit dictorum, eo quod in glossa legatur super Tobiam. Dicente VValtero: Quæ fuit portio vestra in Christi morte? respondit: Nulla. Malo nostro illuc venimus, quia virtute morientis turbati, & exagitati, detrusi sumus in infernū. Multa alia cum dæmone, quotiens solus erat conferebat, quæ postquam conualuit multis recitauit. Vis nunc audire, qualis prædicti Comitis VVilhelmi finis fuerit, & pena? Infirmatus in castro suo Nedecne, pro quadam contumelia sibi illata venit Coloniam, Qui cum rediret, in via defectū cordis incurrit, & ait: Och nū quam de cætero videbo Coloniam. Cui in terrā deposito cū medicus

eius diceret mortem eſſe in ianuis, ſubiecit: Conſulo tibi vt vxorem tuã recipias. Reſpondente illo: Non faciam. Supplicauit ei pro quodam milite, quem diu incarcerauerat. Nequaquam, inquit, egredietur me viuente. Tunc medicus: Ergo ante diem craſtinum egredietur: Quod ita factum eſt. Cùm verò moriturus eſſet in ſinu cuiuſdam matronæ, quam viro proprio tulerat, iacebat, cui cùm illa diceret: Domine quid faciam poſt mortem veſtrã? iuueni, inquit, nubere debes, militi. Hæc verba vltima fuere. Eadem nocte, ſicut mihi retulit Abbas quidam noſtri ordinis ſanctimonialis quædam ſancti Mauritij in Colonia in loco pœnarum tranſpoſita eſt, in quibus puteum magni horroris igneo tectum operculo inter flammas vidit ſulphureas. De quo cum ſuum ductorem interrogaſſet, reſpondit ille: Duæ tantum animæ ſunt, anima videlicet Maxentij imperatoris, & anima VVilhelmi Comitis Iuliacenſis. Mane viſum recitans, cùm eadem die rumor inſonuiſſet Coloniæ de morte eiuſdem Comitis, viſionem fuiſſe veram intellexit. Propter ſimilem culpam iuſtum fuit, vt qui pares erant in culpa, conformes fierent in pœna. Vtriuſque vitam noui, Maxentij ex lectione, VVilhelmi ex multorum relatione: vterque tyrannus, vterque ſupra modum luxurioſus. Sicut legimus in chronicis, nulla fuit in vrbe Roma, ſiue extra vrbem, matrona tam nobilis, tam pudica, dummodo oculis Maxentij placeret, quin de domo mariti ſublatam corrumperet. Similia faciebat de virginibus, & viduis. Viderunt iſta viri & ingemuerunt, parentes, & tacuerunt. Tanta erat illius crudelitas, vt cum nimio dolore cordis efficeretur, triſtitiam tamen diſſimularet. Tanta eius extitit tyrannis, vt paſſim ſenatores, ciues, milites occideret de quib⁹ aliqua habebatur ſuſpitio. VVilhelmus vero non diſſimilia operabatur his, & ſi non pari poteſtate, non tamen impari voluntate. Sicut audiui, ita deditus erat luxuriæ, & inceſtui, vt vix aliquem haberet miniſterialium, cuius vxorem, aut filiam non attentaret violare, nullam habens differentiam inter matrem & filiam, inter legitimam & ſolutam. Quantæ fuerit circa ſubiectos, ſiue comprouinciales crudelitatis, omnis nouit Epiſcopatus Colonienſis. Maxentius vxorem propriam occidit, iſte incluſit. Ille perſecutus eſt Eccleſiam, multos propter fidem interficiendo, iſte tempore ſchiſmatis imperij Romam. perſecutus eſt ſedi Apoſtolicæ obedientes, ſacerdotes de ſuis ſedibus eijciendo, quoſdam mutilando, & bona Eccleſiarum diripiendo. Hæc acta ſunt in temporibus Innocẽtij Papæ. (Idem lib. 12. cap. 5.

EXEMPLVM IX.

Infernales pœnas expertus Euervuach, mirabilem reſuſcitatus pœnitentiam egit.

THeodericus Traiectenſis Epiſcopus ſeruum quendam habebat, Euervvach nomine, prouidum ſatis, qui in diuerſis locis bona illius diſpenſauit. Erat in commiſſo fidelis, in adminiſtratione vtilis, diligens ac circumſpectus, propter quod à Domino ſuo amabatur. Vnde quidã ex officialibus ei detrahentes ex inuidia, accuſabant illum apud Epiſcopũ dicentes: Domine, non fideliter, vt aſtimatis, Euervvach bona veſtra diſpenſat, conſulimus, vt cum eo computetis. Quod cum factum fuiſſet tam rationabiliter computauit, vt omnẽ Epiſcopo tolleret ſuſpicionem. Habebat enim omnia notata in chartula. Sciſcitantibus accuſatoribus de computatione, cum Epiſcopus reſpondiſſet Optimè computauit. Dixerunt illi: Nequaquam, ſed computet nobis audientibus, & conuincetur maximũ

vobis

vobis damnum intulisse. Quod cum exintimatum fuisset ab Episcopo, ille timens æmulorum insidias, maximè quia chartulam perdiderat, ait intra se: Si aliquid modo in computatione titubauero, necesse erit me vel in corpore torqueri, vel carceris squalore vsque ad mortem cruciari. Immissione igitur diaboli, cuius instinctu ab inuidis indebitè vexabatur, campū solus intrauit ipsumque diabolū aduocans, sic affatus, dicens: Domine, si mihi succurreris in tanta necessitate posito, homagium tibi faciam, & in omnibus tibi parebo. Cui diabolus respondit: Si abrenunciaueris Altissimo, matrique illius, ego te suscipiā, & de omnibus periculis cum multa tuorum confusione æmulatorum à me liberaberis. Quid plura? Abrenunciat miser Christo, homagium facit diabolo, prosperè ei succedit cōputatio. Ab illo tempore cœpit diaboli virtutes magnificare, Christum blasphemare, adeo vt diceret, qui seruiunt Deo, miseri sunt & egent, qui autem sperant in diabolo, prosperis successibus gaudent. Ita totus deditus erat artib⁹ magicis, vt si aliquem nosset scholarem eiusdem disciplinæ, nummis eū redimeret, vt aliquid ab illo discere posset. Qui cum xj. annis in hac blasphemia perseuerasset, accidit vt magister Oliuerius Scholasticus Coloniensis in Episcopatu Traiectensi crucem prædicaret, cuius prædicationi ille intantum restitit, vt die quadam commotus Oliuerius, diceret ei in audientia totius populi: Tace infelix, vas enim diaboli es, & diabolus loquitur per os tuum, cum tamen statū eius ignoraret Euervvach nullum arbitrans grauius obsequium se præstare Domino suo, quam vt inimicum eius occideret, tribus diebus ad diuersas stationes secutus est Magistrum, longo ad hoc cultello præparato, transfodere illum proponens, si forte sine turbis inueniretur. Et ecce, tertia die subita infirmitate præoccupatus, post paucos dies impœnitens est defūctus, & ab eo, cui se reddiderat, ad loca pœnarum deductus est: Primo loco (sicut ipse resurgens à mortuis confessus est Ioanni Scholastico Xantensi, à quo ego quę dicturus sum audiui) missus est in ignem tam intolerabilis ardoris, vt diceret, si ex omnibus mundi lignis vnus ignis esset confectus, mallem in eo vsque ad diem iudicij ardere, quàm per spatium vnius horæ hunc ignem sustinere. Ex quo extractus, iactatus est in locum tam frigidissimū, vt optaret, redire in ignem. Deinde deductus est in tenebras palpabiles, tanti horroris, vt diceret intra se: Si seruiuisses centum annis Deo, bene te remunerasset, dummodo liceret te redire ad frigus. In hunc modum sex reliquas pœnas, quas scriptura enumerat, pertransiuit. Quo in extrema pœna posito, Dominus opera eius priora considerans, & vt passa vel visa viuētibus recitaret, misertus illius, Angelum suum misit ad eum, qui diceret: Ecce talem mercedem recipiunt, qui seruiūnt diabolo. Subiunxitque: Si tibi liceret ad vitam redire, velles pro peccatis tuis satisfacere Deo? Ad quod verbum ille suspirans, respondit: Domine si hoc esset possibile, nullam abnuerem satisfactionem. Tunc Angelus: Domino placet, vt ad corpus redeas, & quia in cruce peccasti, per crucem satisfacias. Mox se in feretro erigens, omnes exceptis duobus iuuenibus, qui constantiores erant, in fugam conuertit, quibus & ait: Ne timeatis, quia ego sum. Statimque sacerdotem accersiens, peccata sua confessus est, crucem suscepit, & cum Domino Othone Episcopo prædicti Theodorici successore transfretauit. In via singulis diebus in pane & aqua ieiunabat, iuxta equum suum, in quo vestes eius, & arma portabantur, nudis pedibus cucurrit. Et cùm petris secātibus sanguis perfluens viam cruentaret, satis à fratribus arguebatur. Quibus respondit: Maiora horum sustinui. Qui

nni. Qui cùm pęnè omnia sua in Christi seruitio expendisset, cum prædicto Magistro Ioanne rediens transiuit, de quo cùm nauta naulum requireret, nec haberet, ait: Ego vobis seruiam quoadusq; volueritis. Ad petitionem tamen prædictorũ virorum dimissus est à nauclero. Qui cum reuersus fuisset ad vxorem suam, sacro igne tactus est. Cui ardẽti quadam nocte in somnis dictum est, quia si ad Ecclesiam sancti Nicolai accederet, statim conualesceret, vbi dum orans xiiij. orationes dixisset, nec conualuisset, desperatus est, dixitque. Sancte Nicolae, quid moraris? Mox vt quintam decimam incœpit, perfectè conualuit, & est vsque hodie calor ignis in eius corpore sine dolore. Quam Ecclesiã, quæ in villa quadam sita est, de suo patrimonio reædificans, in habitu religioso cum vxore sua Deo, & sancto Nicolao in ea deseruiuit. (Ipem lib. 32. c. 23.

EXEMPLVM X.

Oppressor pauperum mala morte defũgitur, & damnatur.

QVidam nobilis erat oppressor pauperum & amator mũdi, hic cùm quiesceret in lectò suo, camerarius eius iacens ante cameram rapitur in visione ante thronum Dei, & vidit quod Dominus suus accusabatur de omnibus quæ gesserat, pro quibus accepit sententiam æternæ dãnationis, & cum magno triumpho ductus est ad Luciferum. Cui Lucifer: Adducite eum ad me, vt dem osculum fideli seruitori meo. Et cum adductus fuisset dixit: Non sit tibi pax in secula seculorum. Et ait Lucifer: Ipse consueuit balneare, ducite eum ad balneum. Cumque ductus fuisset ad balneum, laniatur ab vnguibus dęmonum, aliqui etiam ignem super eum fundebant. Eductus igitur à balneo ad pręceptum principis inferni, positus est in lecto inferni de quo Esaias dicit: Subtus te sternetur tinea, & operimẽtum tuum erunt vermes. Et dixit Lucifer ministris: Date ei potum de calice iræ Dei, & ꝓpinatus est ei ignis, & sulphur quæ est pars calicis eorum. Qui dum clamaret: Sufficit, dixit Lucifer: Audire solet dulces symphonias, surgant symphoniaci. Et ecce duo dæmones cum tubis ignem sic in eius aures sufflauerunt, vt de oculis, & de naribus, & ore flamma ignis exiret. Post hæc ait Lucifer: Adducite eum ad me, & adducto eo ait: Canta mihi vnam cantationem. Cui ille: Quid cãtabo? nisi, Maledicta sit dies, in qua natus sum. Et dixit Lucifer: Canta meliorem. At ille: Maledictus sit pater, qui genuit me: Maledicta sit mater, quæ peperit me. Dixit ei Lucifer: Canta adhuc meliorem mihi cantationẽ. Tunc miser ait: Quid cantabo? nisi, Maledictus Deus, qui me nasci permisit. Hoc est (ait Lucifer) quod volui. Tunc dicit ministris. Ducite eum ad sedem quam meruit. Qui protinus proiectus est ad vnum puteum, & factus est talis strepitus, ac si totus mũdus & omnia simul quæ in eo continentur cum cœlo caderent. Ad quem strepitum camerarius euigilans cucurrit ad cameram, & Dominum suum mortuum inuenit. Ipse camerarius relicto mundo ordinem intrauit, & Deo vsque in finem vitæ suæ seruiuit, ne ad illam pœnam in qua Dominũ suum viderat perueniret. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XI.

Inferni pœna quàm sit acerba.

LEgitur in Scala cœli, quod dum quidam pædicator contra delitias prædicasset, quidam ioculator cuiusdam principis in sermone, in platea, in præsentia militum & Baronum proposuit talem parabolam.

Ego sicut videtis deditus sum vanitatibus mundi & delitijs, nihilominus in nocte iacens in lecto delicato cogitaui in corde meo hãc cogitationem. Si aliqui venirent & ligarent te in isto lecto, & in eo ligatus maneres per x. annos nonne omnem vanitatem & delitias dimitteres vt posses liberari? Certè sic. Quid ergo facies de supplicio æterno inferni si te contingat illuc demergi, vbi est fletus maximus, stridor dentium, commanducatio linguarum, planctus cũ desiderio mortis, blasphemia Creatoris, & tãta vehementia doloris, quod impetus cogitationem alibi ferre non potuerunt. (Idem Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM XII.

Maria virgo monialem ne in fornicationẽ laberetur terribili visione prohibuit.

IN libro exemplorum beatæ Virginis legitur quod sanctimonialis quædam erat cui amor, & assidua memoria beatæ Mariæ Dei genitricis cum ipsa ętate accreuit, sed felicibus eius actibus diabolus inuidens, potẽtis cuiusdam prædiuitis oculis pulchritudinem eius inijciens, totum eius animum in amorem virginis peruertit. Qui dum crebrius blanditiarum, & promissionum illecebris animum eius attentaret, si vxorem eam habere mereretur, diuitias, gloriam, & præter Deum omnia promittẽs. Illa consentiens renuntiauit vitæ, & mortui fidem dedit. Cõdixerunt diẽ, qua raptã virginẽ de monasterio nouus ille adulter suo sociaret cõiugio. Postea autem cùm in domo parẽtum illa quiesceret vidit in nocte illa in somnis raptã se super os putei, qui valde ęnormi amplitudine & profunditate oris sui aperiens barathrũ, tam immanes ęxhalabat fętores, vt vniuersum mundi huius aërẽ videretur inficere, tã dẽsas fumi nebulas, vt sæculi huius claritatẽ de cęlo videretur effugasse. Cumque totũ serpẽtibus & vermibus scaturire, & à clamore eorũ, qui intus torquebãtur horribili quodã sonitu miraretur immugire, vidit repẽtè Æthiopes quosdã ignitos de medio exiliẽtes, & animas damnatas tormẽtis absq; differẽtia crudeliter immergentes, à quibus & ipsa correpta cùm intro traheretur inter ipsas iã desperationis angustias respiciens, & circumspiciens si esset auxiliator, vidit antiquam patronam & Dominã suã matrẽ Domini sanctã Mariã, sed nimis à longè, & sic à se auersam, vt ex eius visione vix aliquẽ spẽ posset colligere, tamen toto conatu conuersa ad illã nomẽq; suũ ei inclamãs: Domina (inquit) Domina, subueni ancillæ tuæ in tã amara necessitate constitutæ. Post multa verba accessit pietatis mater ad ream, manumq; eius tenuit, procul illicò inimici facti sunt, Tunc dixit beata virgo: Hi sunt fructus libidinis, hoc præmium voluptatis. Postea beata virgo abijt. Vix euigilauerat, & aderant nuntij diuitis illius quærentes quid fieri iuberet de necessarijs nuptiarum. At illa procul (inquit) procul ministri mortis, & intentores æterni iudicij abite. Illisq; à facie sua cum summa indignatione perturbatis, parentibus, & omnibus totam rem aperuit, & monasterio red dita totis se viribus pęnitentiæ luctibus, & antiquo proposito reddens, instabat quantum poterat recuperare gratiam Dominæ suæ Dei genitricis Mariæ. (Liber hic mirac. B. Virginis citatur à. R. P. M. Seraphino Raxio Theologo Dominicano, in libro suo exemplorum qui hortulus exemplorum inscribitur, & dicit se, manuscriptũ eum inuenisse, & legisse in Italia.

EXEMPLVM XIII.

Luxuriosus miles quàm horribili specie se videndum exhibuit.

Miles quidam quandam virginem defflorauit, eo mortuo cum illa pro eo oraret & fleret, mortuus miles visibiliter aparuit voce rauca eam alloquens. Quæ cùm quæreret causam raucitatis eius, ait, quia in vocis dulcedine gloriabar, cãtilenas luxuriosas & seculares decantando. Cuius cùm crura nigerrima, & scabiosa, & vlceribus plena apparerẽt, quærenti causam respõdit, quia multum gloriabar in cruribus meis de pulchritudine more militari illa extendens, & ornans superbè, nũc inter spinas gradior, crucior, vulnerorque in illis. Ista iterum dixit: Quis est reliquus status tui corporis? At ille: Aperi oculos tuos & vide, & proiecit palliũ à pectore quo amictus videbatur, & vidit maximum bufonẽ & teterrimũ pectori eius inhærentem, ita vt brachijs eius collũ suũ stringeret, & os suũ ori eius iungeret, cuius etiam venter per ventrem eius dependebat, pedibus eius genitalia quasi quibusdã loris stringere, & ligare videbatur. Requisitus quare hoc pateretur, Respondit: Pro osculis lubricis, quibus te & alias mulieres osculatus sum hęc patior, & pro opere libidinis in genitalibus crucior. Cum mulier quæreret vtrũnę ab illis pęnis esset liberandus? Respõdit: Nõ ores pro me, quia nihil mihi prodest, quia æternaliter sũ dãnatus, & hoc ideo, quia medicinã pœnitentiæ neglexi. Hoc dicto disparuit: Fœmina autem reclusorium intrãs pœnituit.

(Ioã.

EXEMPLVM XIV.

Propter superbiam, & carnis voluptates damnatus Cancellarius Parisiẽsis, cum triginta diebus inferni pœnas expertus esset, diem iudicij propter tædium temporis, & multitudinem ad inferna ruentium suspicabatur adesse.

Qvidam Cãcellarius Parisijs existens omnibus acceptissimus fuit, qui ita facundus fuit, & litteratus quando prædicauit, quod Prædicatores & fratres Minores omnibus negotijs postpositis sermonibus ipsius assidue interesse cupiebant. Quę postmodum (cùm laboraret in extremis) Episcopus ciuitatis diligenter visitauit dicens: Præcipio tibi in virtute obedientiæ, si autoritas mea vim debeat habere, licet acceptior me in seculo fuisti, quatenus mihi infra tricesimum diem appareas de statu tuo me certificans. Obijt ille. Tricesimo autem die cum Episcopus ille solus in camera sederet, ipse magna cappa indutus & fœtens magis quam cadauer putridum, sibi apparuit dicens: Hic sum sicut mihi tua precepit autoritas. Tunc Episcopus perterritus, quomodo sibi esset quæsiuit. Respondit. Miser sum ego, & perpetualiter damnatus, quia honorem quem per scientiã in hoc seculo habui non Deo & beatę virgini attribui, sed potius de meipso habere præsumpsi, & in voluptatibus carnis gaudere volui, propter quod sum perpetualiter damnatus, ita quod nullæ eleemosynæ vel orationes mihi prosunt. Et ab Episcopo quæsiuit qualis hora in mundo esset. Respondit Episcopus & dixit. Hodie est tricesima dies, quod ab hoc seculo transisti. Tunc dixit Cancellarius, væ, væ. Nos credebamus in inferno quod dies iudicij esset cõsummata, quia sicut

nix cadit de cęlo, ita intrant animæ ad infernum. Valefecit ergo Episcopo, & recessit cum magno eiulatu. (Coll. Spec. Vide etiam tit. Conuersio ex. 2. 7. 13 24. &. 27. Tit. Fletus ex. 3. Tit. Affectus ex. 8. Tit. Bona iniustè acquisita ex. 5. & 1. Tit. habitus monachalis: Tit. Gula ex. 16. Tit. Eleemosyna ex. 8. Tit. Beneuolentia ex. 6. Tit. Damnatus ex. 1. Tit Cælestis gloria ex. 5. Tit. Facies dæmonũ. Tit. Delitiæ ex. 2. Tit. Apostata ex. 17. Tit. Confessio ex. 26.

INFIRMITAS.

EXEMPLVM I.

Infirmis quidam Apollonius vsque ad mortem deuotissimè ministrauit.

APollonius quidam nomine negotiator fuit, renuncians q; seculi actibus, & conuersus ad seruitium Christi habitauit in monte Nitriæ neque artem discere potuit, neq; vacare scribendis libris præ senectute. Viuens autem in supra dicto monte, xxv. annos, hoc habuit studiũ, vt ex proprijs pecunijs ac suis laboribus omnia necessaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus, & erat videre eum à prima luce, vsque ad horã nonam per singula ostia ingredientẽ monasteriola, ne quis fortè iaceret ęger. Portabat autem vuã passam, mala granata, panẽ siligineũ, oua, & similia quæ infirmis necessaria sunt. Hanc exercuit conuersationẽ in senectute sua. Qui moriẽs similẽ sibi dereliquit apothecariũ, rogãs eũ hãc exercere ministrationẽ. Quinque enim millibus monachorũ habitantiũ in monte necessaria erat talis administratio, propter quod eremus esset locus ille, & desertus. (Pall. vita 14

EXEMPLVM II.

Infirmo leproso Eulogius solicitè ministrauit.

EVlogius quidam scholasticus erat & eruditus vir, qui amore diuino compunctus abrenunciauit turbis hominum, omnemque substantiam suam distraxit, & erogauit pauperibus; Itaq; paucos denarios in vsus proprios reseruauit, cogitans apud semetipsum, quia operari proprijs manibus non valeo, nec in monasterij congregationem ingredi possum. Inuenit ergo quendam in platea iacentem leprosum; qui nec manus habebat, nec pedes, cuius tantummodo lingua vigebat. Stans autem Eulogius prope, eum, orauit Dominũ, & posuit quasi pactum cum Domino, dicens: Domine in nomine tuo leuabo hunc leprosum in domum meam, & ministrabo ei, & fouebo eum vsq; ad mortem, vt propter hunc & ego inueniam misericordiam tuam. Dona ergò mihi Christe Domine patientiã ad huius obsequium: & accedens ad leprosum, dixit ei: Si vis pater, suscipio te in domum meam, & fouebo te. Et ille respondens, dixit: Si digneris facere, gratias ago. Adduxit ergo asinum, & leuauit eum, & duxit in domũ suam & adhibebat ei curam diligenter. Itaque per annos xv. gubernabatur, & accipiebat curam de manib⁹ Eulogij, & condignè nutriebatur. Post xv. autem annos insidiatus est ei diabolus, & clamare cœpit contra Eulogium, multisque iniurijs & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei, Multa mala commisisti fugitiue, forsitan Domini tui alienas pecunias furatus es, & per me vis à peccatis tuis liberari & clamabat: Iacta me in plateam, vbi ante iacebam, carnes desidero manducare. Hoc cùm audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum, iterum

Iterum ille clamabat: Nō acquiesco, sed, vt dixi, iacta me in plateam, populos volo videre, iacta me vbi me inuenisti. Forsitan si manus habuisset exsuffocare se potuit, intantum eum dæmon exagitabat. Ideoque valde sollicitus Eulogius perrexit ad monasteria virorum Dei, & dixit ei: Quid faciā Domini mei patres, quia in desperationem me adducit leprosus iste? proiicere eum timeo, quia Deo dextrā dedi, & promisi vsque ad mortem cōtinere, & fouere eum. Si ergo non proiecero eum, sed per violentiam tenere voluero, pessimos dies, & amarissimas noctes faciet mihi. Adhęc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore est magnus ac beatissimus famulus Dei pater Antonius, ascende in nauim pariter cum illo leproso, & vade in monasterium, vbi monachi eius sunt, & expecta ibi vsquequò dum egrediatur de spelunca, & veniat ad monasterium, & quicquid dixerit tibi, obserua, & acquiesce eius sententiæ. Deus enim per ipsum tibi dicet. Misit ergo leprosum illum in nauim, illeq; pariter ascendit, & nauigantes venerūt ad monasterium discipulorum beati Antonij: Euenit autem illa diē, vt veniret pater Antonius iā vespera peracta. Quando autem adueniebat in monasterium, hanc habebat consuetudinem: vocabat Macharium, & interrogabat eum, dicens: Frater Macharī, venerunt aliqui fratres huc? Respondebat: Etiam venerunt: Iterum interrogabat: Ægyptij sunt, an Hierosolymitæ? Dederat enim eis signum, dicens: Quando videritis inquietiores, dicite, quia Ægyptij sunt: quando autem religiosores, dicite, quia Hierosolymitæ sunt. Interrogauit autem secundum consuetudinem, fratres Ægyptij sunt, an Hierosolymitæ? Respōdit Macharius, & dixit: quia mixti sunt. Quando autem dicebat, quia Ægyptij sunt, iubebat beatus Antonius vt pulmentum lenticulę apponerent eis cibum, & quando refecissent, faciebat eis orationem, & dimittebat eos: quando autem dicebat, quia Hierosolymitæ sunt, sed per totam noctē disputans cum eis de verbis Dei, quæ ad salutē animæ pertinent. In illa ergò vespera sedebat, & vocabat omnes fratres: Qui cū aduenissēt, subitò vocauit: Eulogi, Eulogi, cùm tamen nullus indicasset nomen eius: tertio etiā vocatus Eulogius, non respondit ei: arbitrabatur enim quod alium Eulogium ex monasterio vocaret. Tūc dicit ei: Tibi dico Eulogi, qui ab Alexādria venisti. Respōdit Eulogius, & dixit, quid iubes Domine? Interrogauit eum Antonius: Quid huc venisti? Ait Eulogius: Et quis reuelauit tibi nomē meum, causamque manifestauit? Dixit ei Antonius: scio propter quid venisti: sed coram omnibus edicito, vt & ipsi audiant. Eulogius dixit: hunc leprosū inueni iacētē in platea, & leuaui eū, & promisi Deo vt eū fouerem quatenus & saluus efficiar, & ipse per meū obsequiū repausationē habebat. Et quia post tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me, dū festinat recedere, & cogitaui proijcere eū, ideò ad sanctitatem tuam veni, vt mihi des consilium quid agere debeam, & ores pro me. Nimis enim sollicitus sum, & tribulor pro ista causa. Tunc austero vultu respiciēs eum Antonius, dixit: Tu proijcias eum, sed qui fecit eū, nō proijcit eū. Iactas eū tu, sed suscitabit Deus meliorē, & cōsolabitur eū: Et silēs Eulogius pauefactus est. Itēq; beatus Antonius cępit asperioribus verbis increpare leprosum illū, & clamās dicebat ei: Leprose inueteratè dierum malorū, indigne cęli & terræ, nō quiesces blasphemare Deū? Ignoras quia Christus est qui ministrat tibi? quomodo audes aduersus Christū talia ꝑloqui? Nūquid nō ꝑpter Christum semetipsū seruū se exhibuit Eulogius ad tuū ministeriū? Increpās ergò & hunc reliquit. Post hæc corā omnib⁹ dixit eis, quæ expēdiebāt saluti animæ eorum, admonens Eulogium & leprosum

sum, vt nō separarentur ab alterutro, sed in cellam vestram, inquit, pergite In præsentiarum enim vos visitat Deus. Tentatio enim hæc euenit, quia vterque circa finem estis, & coronæ vobis præparantur ne veniens angelus non inueniat vos in eodem loco, & proposito, & perdatis tanti temporis mercedem boni operis. His auditis cū festinatione reuersi sunt ad propriam cellam. Et post xl. dies defunctus est Eulogius, & post tres dies similiter requieuit leprosus. Post aliquot vero dies quidam nomine Cronius de Thebayda descendit in monasterium Alexandriæ, & inuenit quosdam fratres diem tertium leprosi celebrare, quosdā aūt quadragesimū Eulogij. Agnouit ergo Cronius, & obstupuit, & accipiēs euāgeliū proposuit fraternitati, & iurauit referēs eis quomodo omnia quæ euenerunt Eulogio & leproso prædixit beatus Antonius. (Palladius vita. 26.

EXEMPLVM III.

Infirmis ministrare, ieiunium, & omnē pœnitentiam quidam senex dixit præcellere.

FRater interrogauit quendam senem dicens: Duo sunt fratres, ex quib⁹ vnus quiescit in cella suā, protrahens ieiunium sex dierum, & multum sibi laborem imponēs: alter vero ægrotantibus deseruit. Cuius opus magis acceptum est Domino Deo nostro? Respondit ei senex: Si frater ille, qui sex diebus ieiunium seruat, appendat se per nares, non potest æqualis esse illi, qui infirmantibus deseruit. (Ex lib Doct. Patrum numero 12.

EXEMPLVM IV.

Infirmi & vlcerosi senis saniem frater plenus victoria & charitate potauit.

QVidam frater erat minister cuiusdam patris. Contigit autem vt vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum fœtore proflueret. Dicebat autem in cogitatu suo frater ille qui ei deseruiebat: Discede hinc, quia non poteris sustinere fœtorem putredinis huius. Ille verò frater vt reprimeret huiusmodi cogitationem suam, tulit vas aquæ, & diluit vulnus senis illius, & recollegit ipsam aquam in vas, & quoties sitiebat, ex ipsa bibebat. Cœpit autem iterum cogitatio sua solicitate eum dicens: Si non vis fugere, vel non bibas fœtorem hunc. Frater autem ille laborabat, & tolerante r ferebat, bibens lauaturam senis illius. Et cùm ita ministraret seni illi, vidit Deus laborem charitatis illius, & illam lauaturam vulneris in aquam mūdissimam vertit, & senem inuisibili medicamento sanauit. (ibid. nu. 16.

EXEMPLVM V.

Moriturus Alquirinus diligens peregrinorum, & pauperum ægrotantium curator mirabiliter à Domino consolatur.

FVit in cœnobio Clareuallensi monachus quidam, professioni suæ morum integritate concordans Aliquirinus nomine, vir religiosus atq; spiritualis, sobrius in victu, humilis in vestitu, & durus admodū castigator corporis. Ita nāq; circumcisus, ac temperatus erat in his quæ ad vsum corporis pertinere videbantur, vt omni voluptate, & vanitate depulsa, ipsis necessarijs, etiam parcissime vteretur, licet occasio certum limitē exce-

excedendi se ei frequenter ingereret. Erat enim peritus in arte medicina. Et quamuis magnates, & nobiles terræ, operam eius incessantes expectarent, & inuitum, & renitentem per diuersa loca distraherent, ipse tamen suo peregenos, & pauperes intelligens, magis omnimodam eorum curationi sollicitudines impendebat. Nec modo ipsorum ægritudines, liuoresque curabat, sed & languentium putridas carnes, & sanie defluentia membra ita dignanter, ita diligenter proprijs manibus contrectabat, vt Christi vulnera fouere putaretur. Et verè sic erat. Vnde & ipse Dominus famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, & ad opus ministerij huius mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice vidit huiusmodi visionē in Clarenalle. Imprimis audiuit qua si quendā præcursorem cœlestem, præconia voce clamantem, & dicentem: Ecce Iesus Christus venit, surgite, occurrite cito obuiam saluatori. Cumque omnes certatim ad videndum Dominum properarent, tunc & ipse cucurrit, & stetit in ostio claustri per quod venturus esse sperabatur. Itaque ingrediente Domino, accessit, & adorauit eū, flagitans vt acciperet benedictionem & misericordiam à Deo salutari suo. Qua percepta, cœpit eum attentius intueri, & miro pietatis affectu compatiebatur ei, siquidem apparebat ei, tanquam dolens atque infirmus, confixus clauis, & lancea perforatus, ac si eadem hora de cruce depositus esset, ita vt sanguis vbertim de plagis recētibus emanaret. Porro ipse Dominus, linteolos mūdos, quasi corporalia tenens, eisdē vulneribus imprimebat, & cruore deterso, in terram proijciebat, quos frater ille cum summa veneratione recolligens, ac multa deuotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ, in sinu suo repositos conseruabat. His & huiusmodi reuelationibus frequenter à Domino recreatus, non cessauit vsque in finem, operari bonum ad omnes, maximè autem ad peregrinos, & pauperes ægrotantes. Quam verò rigidus in pœnitentia seruanda, quamque districtus castigator corporis sui fuerit, ex hoc satis apparebit, quod cùm indigentibus cunctis, cum feruore charitatis operam impenderet, se solum in huiusmodi cura excipiebat, licet enim valetudinarius esset, & debilis corpore, nunquam tamen acquieuit carnalem sibi impendere medicinā, sed totum se Deo committebat, quoniam ipsi cura est de nobis. Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici, nec posse monachum spiritales à Domino consolationes percipere, qui circa consolatiunculas carnis suæ tenere solicitus, gustare, & videre negligit quam suauis est Dominus: Cursu itaque vitæ suæ laudabiliter peracto, cùm iam tempus instaret, quo pro laboribus, & sanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet: infirmitate correptus ad extrema peruenit. Cumque venerabilis Abbas Pōtius ad eum gratia visitationis venisset, quæsiuit ab eo quid ageret, vel quomodo se haberet? Ille vero respondit: Bene charissime pater, bene omnino mecum agitur, quia vadens vado ad Dominum meum. Quid ergo (inquit) corporalem molestiam ægre non toleras, & mortis angustias non formidas? Ego (inquit) omnia trāquilla, omnia læta considero, quia iam præuentus sum à Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mœrorem à corde, & omnem penè dolorem à corpore tulit. Respondens itaque abbas, dixit ei: Obsecro te dilecte mi frater, vt propter Deum dicas nobis ad ædificationem nostrā, si tibi diuinitus est aliquid reuelatum. Tunc ait illi: Modo antequam huc intrastis, apparuit mihi misero & indigno Dominus Iesus Christus, qui propitio ac sereno vultu me intuēs, ac signa beatissimę passionis suæ osten-

oſtendens, ait: Ecce peccata tua deleta ſunt à facie mea, veni ergo ſecurus, veni & vide, & deoſculare vulnera mea, quæ tantum dilexiſti, & toties conſouiſti. Tali ergo promiſſione firmatus, mori non timeo quia poſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Et ſcito te quia proxima nocte circa vigiliam beati Martini migraturus ſum, dum opus Dei celebrabitur in Eccleſia, & tali hora defunctus eſt. (Ex lib. illuſt. viris ord. Ciſterſienſis.

EXEMPLVM VI.

Infirmis quãto ſtudio vxór Theodoſij Imperatoris miniſtrauit.

THeodoſij Imperatoris vxor Placilla claudorum atq; debilium maximam habebat curam, non alijs vtẽs miniſtris ad hæc officia peragenda, ſed per ſemetipſam hæc gens, ad eorum habitacula veniebat. vnicuiq; quod opus erat præbens, & per Eccleſiarum xenodochia diſcurrens, ſuis manibus infirmis miniſtrabat, ollas eorum extergens, ius guſtans, offerens cochlearia, panem frangens, cibos miniſtrans, calices diluens, & alia cuncta faciens quæ ſeruis & miniſtris mos eſt ſolemniter operari. His autem qui eam à rebus nitebantur talibus auertere, dicebat: Aurum diſtribuere, imperij eſt opus, ego autem pro ipſo imperio hoc opus offero bona mihi tribuenti. Viro ſuo ſepe dicebat: Oportet te, marite ſemper cogitare, quid dudum fueris, & quid modo ſis, nam ſi ſemper hæc cogitaueris ingratus benefactori non eris: ſed imperio quod eo largiente ſuſcepiſti legaliter gubernabis. Itaq; his, & ſimilibus optima mulier proficere virum ſuum in virtutibus ſedulè hortabatur. (Theodoretus lib. 2. cap. 8. Nicæphorus lib. 12. cap. 42.

EXEMPLVM VII.

Pœnitentiam atque infirmitatem quãcunque huius vitæ paruipendit anima purgatorij pœnam experta.

QVantæ autem prudentiæ ſit, pęnitentiam agere in hac vita, exemplum ſubſequens demõſtrabit. Erat vir fidelis & bonus, ſicut magiſter Albertus frater Ordinis Prędicatorum ſibi ab his, qui rem familiariter nouerãt, traditum referebat, qui poſt diuturnam pænitentiam, quã ſanus fecerat, incidit in languorem grauiſſimum, quo per annum non modice tribulatus, rogauit cum lachrymis Dominum, vt tanto dolori finem imponeret, data morte. Nec mora. Miſſus ad eum Angelus Domini, dixit ei: Exaudiuit Dominus precem tuam, ſed elige quod vis: aut tribus diebus purgatorij pœna torqueberis, ſi nunc diſcedis: aut ſi adhuc per annum in languore manere volueris, ſine vllo purgatorio ad ſuperos euolabis. Tunc ille præſentem pœnam recolens, nec futuram aduertens, reſpondit: Mori potius eligo, & non tantum tribus diebus, ſed quantum Domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat, inquit, Angelus ſecundum verbum tuum: Nec mora: languens morte ſolutus eſt, & eius anima in purgatorium deportata. Vno ergo exacto die, venit Angelus ad locum purgatorij, vbi anima torquebatur, & dixit: Quid nunc agis, ô anima, quę pro lãguore vnius anni tribus diebus elegiſti in igne purgatorij detineri? Cui anima: O ſeductor, inquit, non Angele, qui me in pœnis multis annorum circulis pro trium dierum ſpatio fefelliſti. Et Angelus: Non mora, inquit, ſed ineffabili tortura decepta es: quia non niſi vnum diem de tribus in purgatorio exegiſti tamen adhuc ſi retractare volueris, Dominus tui miſeretur, vt ad corpus

 tuum

tuum quod nondum sepultum est, reporteris, vt per annum vnum languorem quem expertus es patiaris. Cui animæ: Annuo, inquit, vt non per vnũ annum tantum, sed vsque in finem mundi languore etiam detineat acriori. Hoc dicto anima reportatur ad corpus, & per annum in languore detenta, multos quibus hæc retulit ad pœnitentiam animauit. & post vnum annum iterato defuncta transijt ad superna. (Cantipratanus lib. Apum. 2. c. 51. parte 11.

EXEMPLVM VIII.

Votum religionis miles quidam emittens, repentè sanus de infirmitate efficitur.

ANTE hoc triennium miles quidam Ludouicus nomine, acutis febribus laborabat, & vocatus est Dominus Abbas, vt infirmum visitaret. Inardescente infirmitate, cum miles idem iam omnino esset desperatus, monitus est ab abbate, vt se ordini redderet, & votum cõuersionis vt mos est, verbis exprimeret. Qui consilio adquiescens, mox vt ex consensu vxoris inter manus abbatis se reddidisset, facies eius cœpit immutari. & quodammodo alterari, ita vt pallor verteretur in candorem, & calor liuidus proficeret in ruborem, cunctis qui aderant stupentibus, & Dei donum in moribundo mirantibus. Et vt pius Dominus adhuc manifestius ostenderet, quia propter votum ordinis infirmum distulisset, cœpit miles sine sudore, sine sanguine, sine sternutatione, contra infirmitatis naturam, conualescere. Qui non ingratus beneficiis diuinis, deportari se fecit ad monasterium nostrum, in quo factus nouitius & monachus, nõ multum post migrauit, ad Dominum. (Cæsarius Lib. 11 cap. 55.

EXEMPLVM IX.

Infirmo leproso ministrans sanctus Franciscus, corpus eius, & animam miraculosè sanauit.

ORdinauit beatus pater Franciscus, quod fratres sui ordinis ab amorem Christi (qui vt leprosus pro nobis voluit reputari) vbicumq; essent leprosi, eis solicite deseruirent. Fratres autem tanquam veræ obedientiæ filij, hoc promptissimè faciebant. Accidit autem, quod in quodã loco vbi fratribus leprosis seruiebatur: erat quidam leprosus ita pestilens, impatiens, & proteruus quod nulli dubium erat ipsum per malignũ spiritum agitari. Nam fratres sibi seruientes, non solum horrendis improperijs impetebat, & sagittabat iniurijs, sed quod peius erat, eos flagellis & plagis multimodis vulnerabat, & insuper quod horrendum valde erat, & pessimum, Christum benedictũ, & matrem eius sanctissimam, & alios sanctos blasphemabat. Vnde quamuis de iniurijs, & plagis suis fratres illi studerent pro posse patientiæ meritum cumulare: tamen nullo modò sibi blasphemias, & suæ matris sanctissimæ ipsorum conscientia poterat sustinere, ne tanti sceleris participes esse viderentur: qua propter decreuerunt dictum leprosum derelinquere, ne forent blasphematores Dei, & vasis diaboli nutritores viderentur. Sed hoc facere noluerũt nisi priùs sancto Francisco (qui in alio loco morabatur) omnia per ordinem indicassent, quibus auditis sanctus Franciscus ad leprosum accessit, & ingressus ad eum dixit: Deus det tibi pacem frater charissime. Cui ille: Et qualis mihi pax est: imo Deus accepit mihi pacem, qui totus sum, inquit, marcidus. Et sanctus Franciscus, ait: Charissime habe patientiam, quia mala quæ hic cor-

poribus inferūtur ad animæ salutem proueniunt, si æquanimiter tolerentur. Et ille respondit: Quomodo possum tolerare patienter, cum mea pœna diu, noctuq; perseueret? Nam non solum ab infirmitate comburor, & crucior, sed à fratribus quos dedisti mihi seruitores vehementer affligor: qui nullus est qui mihi seruiat, vt oportet. Beatus autem Franciscus cognoscens per Spiritum sanctum, quod ille à maligno spiritu vexabatur, iuit & pro ipso deuotè Deum exorauit. Et facta oratione, rediit ad ipsum, dicēs: Charissime, ego volo seruire tibi, ex quo non es contentus de alijs. Et respondit, & dixit: Placet mihi. Sed quid poteris facere plusquam cæteris? Et sanctus Franciscus ait: Quidquid volueris ego faciam. Et ille: Volo, inquit, quod me laues: totus fœteo in tantū, quod meipsum ferre non possum. Sanctus autem Franciscus fecit calefieri aquam cum multis herbis odoriferis, & expolians illum incœpit suis sanctis manibus lauare leprosum, & alius frater aquam superius infundebat. Et sicut corpus aqua lauabat exterius, sic à lepra totū mundabat, & anima ipsius interius sanabatur, & mūdabatur. Vnde cū sanari exterius se videret, statim ex compunctione nimia cœpit amarissimè flere. Et sicut corpus aqua lauabatur, & à lepra mūdabatur ita conscientia lachrymis baptizabatur, & mundabatur ab omni iniquitate. Cum verò totus esset lotus, & sanatus exterius, pfecte fuit vnctus, & sanatus interius. Et ideò in tantam cōpunctionem, & lachrymas prorupit, quod altissima voce plorabat, dicens, dignum se esse inferno propter iniurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis quæ fecerat in eosdē, & propter impatientiam, & blasphemiam contra Deum. Vnde bene per quindecim dies durauit sibi ille planctus mirabilis, qui ab intimis præcordijs erumpebat, & continuè nihil aliud, quam misericordiam Dei inuocabat. Et cum hac compunctione, & lachrymis, omnia peccata sua confessus est sacerdoti. Beatus autem Franciscus videns iam notum miraculum, gratias agens Deo recessit illinc, & ad partes multum remotas accessit, ne dum dictum miraculum fieret notum populo, omnes ad ipsum concurrerent, quod propter humilitatem tutò posse vitabat. Studebat enim tanquam fidelis, & prudens seruus Deo gloriam, & honorem reddere, & sibi inter homines, dedecus, & ignominiam procurare. Dictus vero leprosus post illā sanctitatem, & compunctionem mirabilem ad paucum tempus infirmatus, & bene armatus Ecclesiasticis sacramentis, de hac vita decessit. Sancto autem Francisco orante in quodam loco remoto in silua, apparuit sibi dictus leprosus defunctus speciosior sole, sublimatus in aëre, dicens ei: Recognoscis me? Cui sanctus Franciscus Quis, inquit, es tu? Et ille: Ego sum leprosus ille quem Christus benedictus te promerente sanauit, & hodie vado ad paradisum, & ad regnum beatum, de quo Deo omnipotenti, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, & benedicta sint verba tua, & opera tua, quia per te multæ animæ saluabuntur. Et scias quod non est dies, in quo sancti Angeli, & omnes alij sancti, & sanctæ non referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique per orbem patrantur. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & ista facito cum benedictione Dei. Et his dictis disparuit, & sanctus Franciscus remansit valde consolatus. (Ex Chronico Minorum.

EXEMPLVM XI.

De Zachæo monacho patientissimo, humillimo, & labori manuum addictissimo.

ZAchæus quidam monachus, post longa cõtinentiæ tempora, regio morbo correptus, sequestratus à fratribus habuit cellulã, tota vita sua pane tantum & sale contentus. Semper autem psiatos operabatur tantamque contritionem propter Dominum sustinebat, vt sæpè funiculos intorquens compungerentur manus eius, vt sanguinis guttæ effluxerint in tantum, vt ex ipso opere, magna viri tolerantia monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis constitutus, nunquam fratrum collectam deseruit, sed ad explendas omnes diurnas orationes sollicitè cõuolauit, nũquam dormiuit interdiu. Consueuerat autem per singulas noctes priusquam somnum caperet quędam de scripturis sanctis meditari, totaque membra sua Christi signaculo muniens glorificabat Dominum, & ita paululum quiescebat. Deinde circa noctis medium surgens, vsque ad matutinas orationes alacer permanebat. Huius aliquando manus quidam frater inspiciens operis assiduitate, atq; violentia fortiter sauciatas, & respersas sanguine, dicit ei: Quid ita pater durissimo te labore discruciɛs, maximè tali infirmitate depressus? An fortè metuis ne apud Deum contra has offensam, vel otij crimen incurras si non fueris sedulò operatus. Scit Dominus quid pateris, & quia nemo tantis tribulationibus afflictus, vllum valet opus attingere, præcipuè tu qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrinis pauperibus pro Deo vsque ad sufficientiam largimur, quãto magis tibi tanto patri cum deuotione maxima seruiemus? Ad quod ille respondit: Impossibile est me nõ operari. Et frater, ait: Si tibi hoc placet saltem manus tuas oleo perunge, ne tantùm sanguinem perfluentes in labore deficiant. Qui consilio eius adquiescens, fecit quod hortatus est eum, & in tantum vulneratæ manus eius grauatæ sunt, vt nequaquam sufferre posset cruciatus. Ad quem visendum beatus Pachomius veniens, ait ei: Putabas frater quod te posset iuuare oleum? Quis ergò te coëgit ita sedulè laborare, vt sub prætextu operis in hoc visibili oleo magis quam in Deo spem tuam poneres? Aut nunquid impossibile est Deo sanare te, an ignorat ægritudines singulorum? Sed vtilitatem considerans animarum nostrarum sinit ad momentum nos pati tristitiam, vt tolerantiæ perpetua præmia largiatur. Super ipsum igitur curam, sollicitudinemque iactemus, & quando voluerit, vel quomodo iudicauerit ipse terminum doloribus nostris benignus imponet. Qui respondens, ait: Ignosce mihi venerabilis pater, & ora pro me ad Dominũ, vt hoc delictum mihi dimittere pro sua pietate dignetur. Asserebant autem plurimi de hoc ipso sene, quod per annum integrum se defleuit, post biduanum ieiunium parumper sibi percipiens. Hunc sanctus Pachomius monachis proponebat, velut exemplum beatorum operum, firmamentumque virtutum. Ad quem etiam eos qui erant in mœrore positi dirigebat, quia habebat & consolatorium verbum sicuti nullus alius. Qui vsque ad finem fortiter & legitimè decertans, in senectute sancta pro doloribus tantis æterna solatia recepturus, ad cœlestia regna transiuit. Ibid.

ʃ.51.

EXEM-

EXEMPLVM XII.

Infirmitatem patienter tolerans ieiunante fratre plus meretur.

THEODORO autem grauis passio capitis acerrimos dolores excitabat. Qui cùm rogaret Pachomium, vt eum suis reuelaret orationibus, ait ad eum: Putas fili quod alicui contingat dolor, aut passio, aut aliquid huiusmodi sine permissione Dei? Idcirco in dolore sustine, & in humilitate patientiam habe, & quando volueris Dominus tibi conferet sanitatem. Quia si te diutius probare dignatur, gratus esto vt perfectissimus Iob, qui in multis tribulationibus benedicebat Domino, & tu quoq; sicut ille pro doloribus tuis maiorem requiem à Domino percipies. Bona quidem est abstinentia, & in oratione perseuerantia, tamen infirmus maius præmium adipiscitur cum longanimis & patiens inuenitur. (ibidem §. 51.

EXEMPLVM XIII.

Peccati turpitudinem exhorrescens fœmina, dæmone maluit, quàm peccatis vexari.

QVædam mulier mundo dedita carnis illecebris vacabat, sed culpa, tandem pœna non caruit. Nã hanc malignus spiritus per interualla temporum grauiter vexare cœpit. Erat autem vicina Ecclesia in qua tũc temporis Prædicatores fratres Florẽtiæ morabantur. Quo adueniens vir Dei Dominicus ipsam primitus ad pœnitentiam exhortando perduxit. Postmodum etiam vexationi ipsius compatiens, suis orationibus vt ab ea malignus discederet, sanctus impetrauit, ita vt quæ vix interpolatis diebus, quietem modicam habere poterat, vltra annum vexationis suæ solitæ molestiam non sentiret. Verũ à vexatione carnis libera vexari se deteriùs in animo deprehendit, & in medicina corporis, factus est protinus mentis morbus, tantoq; negligentius à Dei seruitio cœpit tepescere, quantò à carnis illecebra re diuinis tentationibus fortiùs trahebatur. Quod vbi viro Dei exposuit, illeq; beneficium præstitum in ruinæ scandalum versum vidit, blande eam, an reduci vellet ad statum pristinum requisiuit. Quæ cum voluntati Dei, suæque discretioni committeret, rogabo (inquit) Dominum filia, vt tibi fiat quod iam saluti tuæ magis viderit expedire. Vnde factum est, vt non post multos dies malignus spiritus super corpus ancillæ Christi iterato potestatem acciperet, quatenus anima salua permaneret, & vexatio quæ prius pœna culpæ extitit, postmodum fieret conuersationis remediũ, & cumulus meritorum. (Vincent. spec. hist. lib. 30. cap. 75. Antonius par. 3. hist. titul. 22. c. 4 0. 6.

EXEMPLVM XIV.

Orans quidam per beatum Thomam sanatus, vt si sanitas contraria esset salutis suæ rediret infirmitas, iterũ infirmatur.

QVidam quem sanctus Thomas valdè diligebat, cum grauiter infirmaretur iuit ad eius tumbam, & pro sanitate rogauit, & ad libitum impetrauit, sed dum sanatus rediret cogitare cœpit, quod illa sanitas animæ suæ forsitan non expediret. Vnde iterum rediens ad sepulchrũ orauit, vt si non esset vtile animæ suæ continue ipsa infirmitas rediret. Statimque infirmitas rediit sicut prius. (Iacobus Genuensis in vita eius.

EXEMPLVM XV.

Humiles & misericordes duo sancti viri Christum Dominum in leprosi forma reperiunt, ab eoq; mirabili consolatione recreantur.

LEgitur in vita sancti Ethbmi, quod ipse quadam die cum Abbate suo inuenit leprosum iacentem in messe totum vulneribus plenum, flebili voce ab eis auxilium postulantem. Qui requisitus de infirmitate, suspirans ait: Graues dolores quatiuntur in corpore meo, sed insuper vnus inest dolor tam nociuus, quod si hunc diem sine eius auxilio transiero mortem proximam esse puto. Nares enim meæ plenè stercoris cōcremantur ab ardore infirmitatis. Tunc Ethbmus eum per latera accipiens à terra sursum erexit. & Vvingualocus ad nares eius manum porrexit. Sed & pauper flebili voce clamare cœpit. Noli senior nares manibus capere. quia dolor non permittit. Sed si dolorem meum leuiare volueris, necesse est vt in ore tuo nares meas mittas, & ita trahas. Tunc ille meritis exaltatus humiliauit se, & quando putauit dolorem leuiare, pauper in ore suo carnem accepit filij Dei, Mox ergò vt ad se traxit, gemma mirabilis in os eius cecidit. Beatus autem Ethbmus per latera Dominum tenens sursum aspexit, cęlū apertū vidit, & in capite Domini quem tenebat sancta crux apparuit, angelosque in obuiā Domini venire vidit. Tun sacerdoti ait: Pater sancte ipsum quem teneo manib⁹ & tu ore Dominum nostrum qui pro nobis seipsum dedit esse, crede. Cumque Dominum vellet tenere manib⁹, eleuauit se in nubibus, dicens: Non me erubuistis serui mei in angustijs meis, nec ego vos erubescam in regno patris mei. Hæreditas vestra mecum est. & his qui vestri memores fuerint in orationibus suis salus in regno meo. His dictis euanuit ex oculis eorum. & cum magna voce receptus est in cœlum, Vocem quidem audiebant, sed neminē videbant. Cumque stupefacti laudassent Dominum, VVingualocus Ethbmo dixit: Hoc tuis meritis nobis accidit frater, quia tantæ humilitatis es & obedientię, vt quicquid humana lingua pręcipere potest, tu in corde deuotissimo imples. At contra Ethbmus ait: Non ita pater, sed tu qui quotidie carnem & sanguinem immolas Domini, ipsum meruisse videre in corpore suo quem assiduè tenes in animo tuo. (Vincent. lib. 21. c. 114. Spec. historiarum.

EXEMPLVM XVI.

Infirmitatem lepræ grauiter ferens miles, in desperationem & impatientiam ductus, formosam animam turpiori lepra fœdauit.

FVit quidam miles quem vidi in VVestfalia, & dicebatur dominus Hermannus de Ludinchusē. Hic erat alto sanguine natus, & corporaliter formosus fortis & optimè dispositus, sed occulto Dei iudicio lepra incurabili percussus fuit. Et cùm incurabilē se sentiret, datus fuit in reprobum sensum, & desperās de salute animæ, dixit quasi indignato animo de Deo, Deus abstulit mihi formosum corpus, ego sibi auferam formosam animam. Et gloriabatur miser quasi vltionem faceret de infirmitate corporis, quod animam suam per peccata sua diabolo traderet. Et sic postmodum timore Dei postposito publicè se peccatis inuoluit, in tantum, vt etiam publicus fieret vsurarius. Sed tandem accrescentibus doloribus, & eū exire cōpellētib⁹ impœnitēs obijt, & extra cimiteriū sepultus est. (Hermannus

mannus Petri Carthusianus sermone 7. in orationem Dominicam verbis ijsdem refert exemplum proxime adductum quibus hic exprimitur.

EXEMPLVM XVII.

Infirmitate lepræ percussus Præpositus pulcherrimus, animæ peccatricis vulnera infirmitatis occasione curavit.

REfert magister Ioannes Nider in Formicario quod nuper viuebat in ecclesia Maguntina in summo canonicorum Præpositus clericus solo nomine, & nobilis, sed in armis miles, in vestitu stipendiarius, moribus per omnia dissolutus, qui licet de altaris latissimis viueret beneficijs horas tamen canonicas velut toxicum fugit. Corpore autem decorus extitit, vt imperatricē quæ hodie viuit referatur dixisse se pulchriorem non vidisse virum. In præfata igitur vita aliquamdiu viuens in multorum scandalum, nullius hominis hortamenta, nec correctiones curauit. Hunc igitur Dei manus inopinate lepra tetigit, quæ dietim nolenti hominum conuersationem abscidit, & in domum quandam sibi propriam Maguntiæ trusit, vbi manens multo tempore impatientia plenus & Dei timore vacuus factus est. Tandem tam deformis corpore vt secundum in leprosorio parem non haberet. Deinde digitum Dei adesse sentiens, corde contritus, & ore primo suæ vitæ facinora confitebatur, cum tantis lachrymis vt omnium mentes stuperent qui virum præ agnouerunt, patientia denique tanta vsque ad mortem dotatus est, vt quandocumque confessor suus frater Henricus de Confluentia sacræ Theologiæ professor nostri ordinis eum visitaret, non ab eo peteret mortis accelerationem, vel dolorum quos multipliciter patiebatur imminutionem, sed ora (inquit) Deum pro me mi pater, quatenus diuina misericordia mihi mea peccata indulgeat, & in hoc seculo secet & vrat quamdiu sibi placeat. Et in hac patientia tandē in pace requieuit. Quæsiui autem de circumstantijs viri, vnde tantum donum infami isti clerico prouenerit. Et responsum accepi quod matrem nobilem multum Deo deuotam habuit, quæ visa & audita filij dissolutissima vita, vota, preces & eleemosynas velut pro mortuo ferè sine fine Deo offerre consueuit, & pro eo tanquam pro filio perdito ab isto fieri procurauit, quousque velut alter paralyticus in lecto iacens carnalium voluptatum insensibilis, alienis fide & meritis sanatus fuit. (lib. 3. Formicarij. c. 3.

EXEMPLVM XVIII.

Infirmitate lepræ percussa deuotissima atque pulcherrima fœmina, omnibus plangentibus ipsa lætabatur.

DOmina quędam pulchra facie, sed pulchrior fide, deuota Deo pia pauperibus, & eleemosynis assueta, cum à pijssimo patre Deo, tanquam filia charissima percussa fuisset, subito plaga lepræ, & tota facie deformata, plangentibus omnibus qui videbant eam, ipsa sola gaudebat, gratias agens Deo. Visitans autem eam quidam Episcopus, & videns eam sic horribiliter deturpatam, quæ tam speciosa fuerat, & tam sancta dicebatur ab omnibus, flere cępit, & Dei iudicium admirari. Illa vero videns interrogauit eum quare fleret? Respondit quod ex compassione non poterat à lachrymis abstinere Inquirenti verò Episcopo quare ipsa risisset Respondit: Domine, si quis detineretur in tali pacto, quod nunquam exiret donec muri funditus corruissent, si videret muros paulatim

corruere pro sua liberatione gauderet. Vnde cùm anima teneatur in corporis carcere, gaudere debet quando videt corpus suum deficere. & ad finem suum tendere proculdubio sciens exitus sui tempus propinquare, vt ad sui redemptoris aspectum libera reuertatur. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XIX.

Morituri cuiusdam patientissimi infirmi anima omnibus membris grates refudit.

ERat quidam sanctus Eremita qui inter cæteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis ministrare. Hic admonitus per visionem iuit ad proximam ciuitatem, & dum venisset ad portam, vidit quendam horribilem infirmum & fœtidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant. Huic cum sanctus Eremita seruire cœpisset, eum in Domino confortans, respondit infirmus: Sit Deus altissimus benedictus qui mihi hanc donauit infirmitatem. Sed timeo ne Deus minuat mihi præmium, in cælis propter tuum seruitium humile. Et ille. Non est ita, sed pro mea mercede iussus sum huc venire. Sic sanctalis quotidie inter eos cribebatur, & quanto plus Eremita seruiebat, tanto plus seruire affectabat, & infirmus eum seruire non sinebat, vt plus sustinendo plus præmiaretur. Tunc post annos quindecim expletos infirmus deosculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate sibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum vt ostendere dignaretur qualiter hæc anima sancta de corpore egrederetur. Et ostensum est. Cum enim ad horam nouissimam deuenisset, audiuit vocem dicẽtem: Veni dilecte mi. Tunc illa felicissima anima ad omnes sensus corporis dicebat: Vobis regratior, quia mihi obedistis. Oculi vanitatem non concupiuistis, aures vanitatem nõ audistis, manus in delitiis delectatæ non fuistis, pedes ad vana non cucurristis, olfatus delitias contempsisti, gustus aliquid delicate non edisti. Tu igitur, ô corpus mecum in pace quiesce, vt tẽpore opportuno recipias pro labore æternam remunerationem. Et hoc dicto cum concentu Angelorum sancta anima euolauit ad cœlum. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XX.

Infirmos supra modum abhorrẽtes frequẽter in infirmitates easdẽ consueuerit incidere.

REfert Petrus Cantor Parisiensis quod quidam cõfessor, qui audiebat confessiones leprosorum fecerat præ horrore infirmitatis eorum in quodã muro fenestram per q̃ eos audiebat, & per eãdẽ fenestrã eis etiam sacramẽtum porrigebat. De quo Dominus talem accepit vindictã, quod sacerdos ille ex media parte corporis sui leprosus effectus est, scil. ex illa parte q̃ auertebat a leproso, ex illa aũt eius parte quam tenebat aduersus leprosos sanus remansit. Refert idem Petrus de quodam seruo qui in tantum abominabatur leprosos. quod olera quæ Dominus suus eis mittebat nolebat eis deferre qui postea diuino iudicio leprosus effectus est. (Hic Petru Cantor Parisiensis scripsit librum miraculorum sui temporis, vnde hæc duo exẽpla sumpta sunt.

EXEM-

EXEMPLVM XXI.

Moriturus leprosus audiēte milite dulcißimè Domino decantauit.

QVidam Dominus pergēs venari inuenit bestiam quam solus persequebatur multùm auidè, seruis eius occupatis circa alias feras. Peruenit tandem ad quoddam nemus paruum, & audiuit vocem humanam satis dulcem & iocundam. Mirabatur igitur vnde vox illa sonuit, cogitauit enim quod non potuit esse vox seruorū. Intrauit igitur nemus, & inuenit leprosum satis horribilem aspectu, cuius carnes defluebant, quem vt vidit erat multum perplexus. Assumpsit tamen vires, & iuit ad eum, & salutauit eū dulciter, & quæsiuit vnde prouenisset vox illa tam dulcis. Cui leprosus: Ego illam emisi. Tunc admirans Dominus dixit: Quomodo potestis lętari in tantis doloribus constitutus? Respondit leprosus: Inter Dominum Deum & me non mediat nisi paries de luto, hoc est corpus meum. Quo confracto atq; interstitio dissipato ad ipsū perueniam. Vidēs igitur quotidie dissolui ac debilitari corpus meum gaudeo, & canto præ lætitia cordis expectans dissolutionem corporis ipsius, vt sine impedimento ad Deum fontem viuum valeam peruenire. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXII.

Infirmitatem patienter ferre, & ægrotanti patiēter inseruire vtrūq; magni meriti est.

FRater quidam infirmabatur, tribus annis: ita, quod pes eius computruit, & medulla inde fluebat: qui tantæ patientię fuit, quod semper Iesum habebat in corde & ore, dicendo: Iesu dignissimè De⁹ miserere mei. Qui appropinquans morti clamabat: Desidero, desidero, desidero. O desiderium meū veni. Qui cum interrogaretur quid desideraret. Respondens. inquit, Deum, & ex desiderio eius in visione gaudeo, exulto: in tantum quod si centum annis viuere possem in ista infirmitate, libenter contentus essem. Post hæc idem frater circa mediam noctem exultās mortuus est in manibus fratrum. Sequenti vero dominica die Domina Brigitta rapta in spiritu audiuit O Filia quia domini & magistri nolunt venire ad me humiles; ideo colligo pauperes & idiotas in regnum cœlorum. Nam iste pauper & idiota inuenit hodie sapientiam supra Salomonem, diuitias quæ non veterascunt, & coronam quę semper augetur, & nūquam finietur. Dic etiam illi fratri, qui ei pro pœnitentia sua seruiuit in infirmitate eius quod propter seruitium huiusmodi, liberabitur à tentationibus, & habebit fortitudinem ad spiritualia, finē quoq; gaudiosum & vigilabit in regno Lazari. (Lib. 6. c. 30. S. Brigittæ. Vide etiam tit Angelus ex. 5. Tit. Desperatio ex. 2. Tit. Communio ex. 2. Tit. Cibus. Tit. Inconstantia ex. 2. Tit. Confessio ex. 6. & 8. Tit. Gula ex. 12. Tit. Cælestis gloria ex. 8. Tit. Humilitas ex. 12. Tit. Conuersio ex. 29. & Tit. Castitas exēplo 12.

INGENIOSVS.

Prælectus effectus quidā iuuenis leuißimus mores mutauit.

ACcidit vt quidam canonici in electione Pontificis conuenire concorditer non valentes, ea conditione in Prępositum & Decanum vota sua singuli transtulerunt, vt nullum extra gremium Ecclesiæ postularent. Illis autem in partem secedentibus, vt de Pontificis electione liberius ordinarent, vnus canonico-

rum prandij horam differre recusans, extra capitulum in tabernam proximam cucurrit, pransusque ad tesseras ludere consedit. Erat autem iuuenis vitę leuissimę, sed mirabili supra modum callebat ingenio, affabilis, omnibus bonis naturalibus insignitus. Facta ergo collatione inter se præpositus & Decanus, videntes quia in suis omnibus spiritualem vel idoneum neminem inuenirent, conuenerunt in hoc quod non canonicum illum iuuenem qui tam mirabili callebat ingenio, in Pontificem eligerent. Facta ergo denunciatione capitulo, ordinatur processio, pergunt processionaliter in tabernam, inuenerunt iuuenem ludo nudatum, renitentem cum lachrymis in aëra rapiunt, portant ad Ecclesiam, oportuno reuertẽte tempore consecratur. Qui statim vt se vidit Episcopum, mutatus est in virum alterum. Omnia quæ erant digna officio adeo in se pfectissimè ordinauit, vt nullum antiquę vitę vestigium remaneret, sed vt credi posset omni tempore præfuisse. Negotia autem Episcopatus tali modo gubernabat extrinsecus, vt nihil horum eum in exercitio spiritualium impediret. Quid mirum? Donum superueniens virtutis gratuitæ, naturalis boni conuenientiam informauit. Hinc Seneca dicit: Si vis tibi omnia subijcere. subijce te rationi. Multos regere poteris, si te ratio rexerit. (Libro 1. capite. 2. parte. 3. de propriet. Apum Th. Canprate.

INIMICVS.

Orans pro se admonentibus, & pro se spoliantibus, sicarijs, inimicos ad pœnitentiam conuertit, & moriens lætus in cælum recipitur.

IN cœnobio Clareuallis Conuersus quidam extitit vir religiosus, & magnæ mansuetudinis, qui per magisterium diuinæ gratiæ didicerat esse mitis, & humilis corde. Huic cæteri fratres testimonium perhibebant quod nunquam visus fuisset irasci, & nunquam quibuslibet iniurijs prouocatus, ad impatientiam erumpere. Hic inspirante Deo, statuerat firmiter in animo suo, vt quoties à quibuslibet fratribus iustè, siue iniustè proclamaretur, toties pro illis oraret, & pro singulis, Pater noster, ad minus vna vice diceret. Cuius etiam exemplo informati multi Clareuallensium fratrũ, eandem consuetudinem vsque nunc quasi pro lege custodiunt. Veruntamẽ si accepta Deo, & grata hominibus erat deuotio, videant quæso, quid responsuri sint Deo in die tremendi examinis eius, qui è contrario nitũtur, qui si fortè ab aliquo proclamati, vel correpti fuerint, exasperantur, & ad impatientiæ verba prorumpunt, & eos qui se proclamauerant, vel corripuerant, quanta possunt exaggeratione culpæ reclament. Prædictus autem frater, quadam vice pro negotijs Ecclesiæ Clareuallensis in viam directus, necesse habuit per fauces cuiusdam nemoris solus transire. Contigit autem eum ibidẽ in manus incidere latronum, qui etiam despoliantes eũ, iumẽtũ quoq; quo vehebatur, cum sarcinulis rapuerunt, & nil pœnitus præter solam charitatem reliquerũt. Recedentibus vero latronibus, cum iam paululum processissent, ipse ad orationẽ prosternitur obsecrans Dominum vt hanc eis impietatem remitteret. Quidã ex ipsis nutu Dei reuersus, & fratrem illum à longè subsecutus, curiosius obseruabat, volens scire quid ageret. Et videns eum orationi diutius insistente, celeri cursu reuertitur ad socios, percutiẽs pectus suum, & dicens: Væ nobis miseris, & damnatis, en moriemur omnes qui hũc tã sanctũ hominẽ, & tã sancti monasterij fratrem, malo nostro tã malè tractauimus (si quidem ipso reuelante cognouerunt quod de Clareualle esset.)

ſet.)Hic eſt quo receſſit à nobis, non ceſſat orare cũ gemitu, & lachrymis, nec dubium eſt, quin ipſe Dominum roget etiã pro ſuis inimicis: Quæ audientes latrunculi illi, compuncti sũt animo, velociterq; redeũtes inuenerunt illum adhuc in oratione flexis genibus intentum. Cui mox vniuerſa quæ abſtulerunt, reſtituunt, & venia suppliciter poſtulata, in pace dimittũt. Quo viſo, frater ille ſaluatori Chriſto immenſas gratias referẽs, gauiſus eſt gaudio magno valdè, de compunctione prædonum magis, quam de receptione ſpoliorum. Iſte ergò vir bonus, cum in propoſito ſuo vſq; ad finem vitę ſuæ laudabiliter perſeueraſſet, tandem vocante ſe Domino, collectus eſt ad patres ſuos, viſurus bona Domini in terra viuẽtium amodo & vſq; in ſempiternum. De cuius glorificatione, viſio talis apparuit eadem quà defunctus eſt die. Erat in monaſterio longius à Clareualle remoto monachus quidam religioſus, qui & ipſe ad extrema deuenit. Cumque iã morti proximus videretur raptus ab humanis, ita vt à mane vſque ad horã nonam iaceret immobilis; tandem ad ſeipſum reuertitur, virtuteq; recepta, lingua iterum in verba laxatur. Stupentes verò qui aderant, cauſam ab eo repentinæ diſceſſionis, ac reuerſionis flagitant. Quibus ipſe reſpondit: Hodie inueni me ſubito introductum velut in paradiſum voluptatis in locum præclarum nimis, cuius amplitudinem, & pulchritudinem, ac amœnitatem humani ſenſus anguſtia æſtimare non ſufficit. Videbatur illic pratioſorum vaſorum, aliorumq; ornamentorum gloria magna, & diuerſitas multa, infinita quoque delitiarũ præparatio, quomodo fieri ſolet in aduentu cuiuſpiam potentiſſimi Regis, aut Imperatoris. Erant etiam illic ſancti innumerabiles, immenſa claritate coruſcantes quorum alij iam aduenerant, alij adhuc de cunctis partibus veniebant quaſi ad grande ſpectaculum certatim properantes, & velut ad diem ſolemnem vndique confluentes. Audiebatur præterea ibidem ſuauitas harmoniæ cœleſtis, & reſonabat vndiq; gratiarum actio, & vox laudis. Ego verò cùm in his quę videbam, & audiebam nimis obſtupuiſsẽ ſciſcitatus ſum ab Angelo ductore meo, quænã eſſet tantæ ſolemnitatis, & letitiæ occaſio. Ipſe vero reſpondit: Hæc eſt celebritas noua noui cuiuſdã ſancti hodie de domo Clareuallis aſſumpti & in gaudia iſta modo ſolemniter introducendi. Hoc itaque dicto, iuſſit me citius egredi, atq; ad humana reuerti. Quòd cùm nimium detenſtarer, obſecrabam medullitus, vt ad miſerias corporis amplius non remitterer. Ille verò reſpondit: Modis omnibus oportet te ad fratres tuos regredi, donec annuncies quæ vidiſti. quo facto protinus reuerteris. Huius rei gratia miſſus ſum ad vos, vt & ipſi beneficientes perficiatis, & peſeueretis in bono, ſcientes vtiq; quia non deerit merces operi veſtro. Et cùm hæc dixiſſet obdormiuit in Domino. Illi ergò ſollicitè tẽpus, horãq; notantes, cum requiſiſſent in Clareualle, cognouerunt fratrem ſupradictum eadem die fuiſſe defunctum. Beatus verò Bernardus, cùm quidam de fratribus hanc viſionem coram eo cũ grãdi admiratione referret, ita reſpõdit: Et vos miramini: Ego verò magis admiror incredulitatẽ, & duritiã cordis veſtri, q adhuc minimè creditis, aut minus fortè aduertitis vocẽ illã veridicã qua de cęlo clamatur. Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodo enim iã dicit Spiritus vt requieſcant à laboribus ſuis. (Ex lib. de viris illuſtrib. ordinis ciſtercienſis.

INIVRIARVM REMISSIO.

Quanti sit meriti & lucri spiritualis inimico iniuriam remittere.

MAgister Simon Berti ordinis Prædicatorum narrat in suis sermonibus qui manu scripti in bibliotheca S. Mauri Florentiæ inueniuntur, quendam hominem occidisse fratrem nobilis alicuius ciuis, & cum non posset effugere manus ipsius quærẽtis ipsum ad vindictam, tam omni diligentia pœnituit ipsum facti sui, & confessus patratum homicidium, commendauit se Deo, cum prudenti deliberatione, & sponte ex improuiso illi se præ die veneris sancto, & prouolutus ad ipsius pedes, fune & cingulo e collo suspenso veniam rogauit mortis, quam fratri eius intulerat, & præterea vt vitam sibi donaret amore Dei & filij sui Iesu Christi qui eo die passus erat pro nobis, visa tanta humilitate, secura de ipsius clementia nobilis ille compunctus est, & illi condonauit pro amore Christi, vitamq; largitus est, & ipsum amplexatus, & osculatus dixit: Vade in pace frater, Deus tibi remittat in cœlis, sicut tibi remitto in terris. Sed audite magnam mercedem, quam Deus retulit, pro tam heroico facto, ipsius amore designato, sequenti nocte apparuit Christus in visione & ait: quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noueris me animam fratris tui occisi hac hora e purgatorio liberasse, & insuper animam patris tui ex eadem pœna exemisse, & ambos mecum duxisse in gloriam cœlestem: quin etiam hæc superaddidit, te inuito ad octauum diem vt relicta huius mundi miseria, possis gloria frui, & sic factum est. Nam octauo die post, bene præparatus requieuit sancte in domino. Ecce grandis fructus, qui colligitur condonando inimicis. Quare non remittendo potest credi animas diutius cruciari in purgatorio. (Ex Seraph. Razio, in suo hortulo exemplorũ tit. posteriore de dilectione inimico. ex. vnico.

INIVRIAS FERRE PATIENTER.

EXEMPLVM I.

Iniuriantibus se frater dixit, Isti sunt qui occasionem nobis præbent profectus.

QVidam frater quãtum plus eum aliquis iniuriabatur, ut irridebat tanto magis ille gaudebat, dicẽs: Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrũ: qui aũt beatificant nos, cõturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi qui beatificant vos, ipsi decipiũt vos. (Ex lib. sent. Patrum §. 76.

EXEMPLVM II.

Iniurias patienter ferre docuit Ioannes Eleemosynarius nepotem suum, reddens gratiam pro vindicta illi, qui nepoti suo iniuriam fecerat.

ISte memorabilis Patriarcha sanctus Ioannes habebat quendam nepotem nomine Georgium. Vna itaque dierum faciens cum quodam ciuitatis tabernario rixam conuitijs ab eo seuere affectus est. Qui dolens non solum quia publice: verum tamẽ quia a viliori inhonoratus esset, maxime vero quia erat nepos Patriarchæ subijt ad eum in conclaui flens vehementer. Cum autem hunc æstuantem ira, & lachrymantem vidisset mitissimus Patriarcha, interrogat causam tantæ anxietatis. Cumq; ille pre amaritudine non posset exprimere sermonem, hi qui presto fuerunt, quando eũ

exho-

exhonorari à tabernario contigerat, cœperunt recitare Archiepiſcopo cau ſam, & quia non debuerat(inquiunt) ita ſanctitas veſtra contẽni, vt proprios tuos, & propinquos à deſpectis exhonorari pateretur hominibus. Ille autem verus vtique medicus, volens primo veluti emplaſtro quodam curare nepotis ſui furiam, talibus ver bis cœpit extinguere morbum, & dicere. Et omnino auſus eſt aliquis aperire os,& contradicere tibi? Crede mi fili patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, vt tota Alexandria miretur. Cumque vidiſſet eum remedium recepiſſe, & triſtitiam cunctam proieciſſe putantem videlicet quod faceret eum fl gellari, & varijs pompis dehoneſtari, dicit ei deóſculans pectus ipſius: Fili ſi ex veritate nepos meæ exiſtis humilitatis præpara teipſum,& flagellari & conuitia pati ab omni homine. Veri enim cognatio non ex ſanguine & carne, ſed ex virtute mentis agnoſcitur. Confeſtim igitur pro homine illo miſit, & ab omni penſione,& tributo illorum libe rum fecit,& omnes audientes mirati ſunt,& intellexerũt hoc eſſe id quod dixit, quoniam faciam in eum rem vt tota Alexandria miretur, videlicet quia non ſolum viciſſitudinem non reddidit, verumetiam pro vltione adiutorium impendit. (Ex vita Ioannis Eleemoſynarij ƒ. 62 Vide etiam tit. Humilitas ex. 4. Tit. Hereticus ex. 1.& Tit. Adulterium ex. 2.

INIVSTITIA.

Iniuſtitia & fraus diuitis in pauperẽ, mira induſtria detegitur.

Petrus Alphontiũs in ſuo tractatu, cuius cognomen erat refugium pauperum.

CVM quidam diues locaſſet domum ſuam pauperi, diues cogitans illum ſpoliare, poſuit quædam dolia plena in domo ſua, quædã ſemi plena cum oleo,& elapſo termino venit videre illa,& impoſuit pauperi crimen furti, vt inde poſſet eum ſpoliare,& cum eſſet vocatus ad iudicium non reſtabat illi, niſi damnificatio. Ille qui vocabatur refugiũ pauperum, vocabat ipſum ſeorſum,& inquiſiuit, ſi eſſet innocens? Reſpondit, quod ſic, reuertitur cum eo ad iudiciũ petijtque vt illa vaſa menſurarentur, adijciens ſi eſſet tantum de fæcibus in ſemiplenis dolijs, ille pauper fuiſſet condemnandus: ſi non, ſed medietas, liberãdus, & compertum eſt quod nunquam erant plena, & ſic liberatus eſt pauper. & diues damnatus. (Gotſchalcus ſerm. 6. parte æſt. lit. H. citat ex. Spec. hiſt. lib. 55.

INNOCENTIA.

EXEMPLVM I.

Obediens Ioannes ad imperium abbatis ſui terribilem viſu leænam ducit.

SAncti ſeniores dicebant de diſcipulo abbatis Pauli nomine, Ioanne, quod magnam haberet humilitatem,& virtutem obediẽtiæ, vt etiam difficiles cauſas imperanti abbati in nullo penitus contradiceret, ſed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cũ autem neceſſarius eſſet in monaſterij vtenſilibus fimus boum, miſit eũ Abbas ſuus in proximum vicum, vt requireret ibi fimum boum, & cum celeritate afferret ad monaſterium. Erat autẽ in loco illo mala beſtia leæna: ſtatim ergo egreſſus ſupradictus diſcipulus eius Ioannes ibat ſecundum præceptum abbatis. Cumque pergeret, dixit Abbati ſuo: Domine pater audiui quamplurimos dicentes, quod in illo loco mala beſtia leæna ſit; Tunc ſenior quaſi iocularitér

dixit ei: Si venerit super te, tene, & alliga eam, adducesq; tecum. Cumque peruenisset ad locum iam vespere statim egressa leæna irruit super eum. Ille autem comprehendens tenere eam voluit. Illa autem excutiens se de manibus eius, aufugit. Sequebatur verò ille dicēs, quia Abbas meus præcepit mihi, vt alligatam perducam te ad eum, Continuo stetit bestia, & tenens eam reuertebatur ad monasterium. Dum autem retardaret in itinere, Abbas eius nimis sollicitus pro eo tristabatur grauiter, & ecce subitò superuenit discipulus eius tenens ligatam leænam. Quàm cùm vidisset senior, admirans valdè, gratias agebat Saluatori nostro Deo, dixitque discipulus eius: Ecce Domine sicut præcepisti mihi. Adduxi ligatam leænam. Volens autem senior humiliare sensum eius, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus eius, ait illi: Sicut tu insensatus es, ita & istam insensatam bestiam adduxisti: solue ergò, & dimitte eam, vt pergat ad locum suum. (Ex lib. sententiarum Patrum §. 16.

EXEMPLVM II.

Puer Achas septennis Minor efficitur, pueros ad bonum exhortatur: patrem & matrem arguit, sanctissimum Eucharistiæ sacramentū moriturus petit, & post mortem ad eius sepulchrum psalmum de profundis dicere non potuerunt.

NOstro tempore nuper in Thorouth oppido Flandriæ puer Achas annorum quinque honestis valde parentibus oriūdus fuit. Qui primò visis Minoribus Fratribus, à parentibus suis lachrymis multis obtinuit vt eorum habitu vestiretur. Sed cùm hoc illi primum quasi puerile iudicarent, crederentque secundum quod in alijs pueris videri solet, obliuione temporis similiter in illo aboleri, animaduertunt parentes, & vicini eorum omnes, quod serio puer cœpit consuetudines ordinis modis mirificis obseruare, incedere nudipes & dura chorda præcingi. Argentum & aurum summopere vitabat attingere: & in hoc articulo casus accidit mirus valde. Negotiatores quidam ad hospitium patris eius hospitandi gratia declinauerant, qui viso in tali puero habitu, mirati sunt. Et cùm intellexissent puerum omnem vitare pecuniam, nummum in vasis fundo, quo bibebant, latenter immittunt, & cùm modico vini, puero porrexerūt. Qui vbi exhausto vino pecuniam vidit, exclamans horrificè, vas proiecit: tentisque in cœlum oculis & manibus, cum lachrymis dixit: Tu nosti Deus omnipotens, quod insciùs meum ordinem violaui. Hinc tremebundus expalluit, & quasi ad mortē tendens nigredo eius faciem occupauit. Quod videns eius pater, expauit, & currens properè sacerdotem adduxit, qui puero absoluto manum imponens, eum à dolore & pœnitudine mitigauit. In platea puer sedens pueros vicinorum diebus solemnibus conuocabat, & eos: si distorti essent moribus, si superbi, si ornati vestibus, arguebat: Pœnas inferni pro eorum excessibus proponebat, bonis verò pueris cœlorum gloriam promittebat. Interdum eos docebat orationem dominicam., scilicet Pater noster, & quàm bonum esset matri Christi in salutatione Angelica, & genuflexionibus deseruire. Ad has pueri conuersationes & exhortationes senes etiam ipsi cum iunioribus concurrebant, & miro mòdo delectabantur in prudentia & responsis eius. Patrem proprium iurantem, vel leuem in gestibus, aut ebriosum si quādo videret, ei compatiēdo, quasi cum lachrymis arguebat, dicens: Pater charissime:

num-

Nunquid presbyter noster in Ecclesia dicit, quia qui talia agunt regnū Dei non possidebūt. Matrem quoq; suam cum in solemnitate quadam optimis scarleticis & rubicundis vestibus vteretur, cum graui mœrore corripuit in Ecclesia coram considentibus, digitoque demonstrans imaginem crucifixi: intuere mater, intuere, & vide Dominum Iesum in cruce nudum pēdentem sanguine rubricatum, & tu te in contumeliam eius vestibus scarleticis adornasti? Caue mater, caue charissima, ne pro rubore vestium pœnas æternalis ignis incurras. Nec mora: mater verbum filij nō modicum exhorrescens, vestes deposuit, & eis, vel talibus vti vlterius penitus abnegauit. Sed quid moror? Impossibile quidem esset verbis vnquam attingere, quanta dignitas morum eius, quanta in oratione sedulitas, quanta oculorum grauitas, quanta incedētis humilitas, quanta in loquente congruitas. Et hoc quidem mirabilius omnibus excedebat, quod ætas tantum & membra exilis corporis, puerum ostendebant, mores vero & gestus eius perfectissimū virtutis virū in omnib⁹ prędicabant. Hic nondum septennem impleuerat ætatē, & consummatus in breui impleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima eius. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ipsius, aut fictio deciperet animam eius. Appropinquans ergo morti, confessus est sacerdoti, sacramentum corporis Christi postulauit. Sed cùm hoc propter generalis concilij vetitum, ne in ætate tali puero conferretur, sacerdos facere non auderet: puer cum mira orationis gratia extensis in cœlum manibus, dixit: Tu nosti Domine Iesu Christe, quod sum mum desiderium meum est, te habere. Petiui te, fecique quod debui, & spero confidentius, quod tua præsentia non frustrabor. His dictis parentes circumsidentes & flentes consolatus est, & ad meliora prouocans, inter verba exhortationis, orationis, & laudis spiritum Deo reddidit impollutum. Nec mora, sine vllo interstitio habitus ordinis fratrum Minorum, tunica videlicet cum assuto caputio, quę super eum extensa iacebat, repente disparuit, & nunquam postea visa fuit. Igitur post mortem eius, cū ad sepulchrum illius stantes quidam de fratribus, psalmum De profundis dicere voluissent, nullo conatu, nulla iteratione, hunc finire, vel dicere potuerunt: videlicet vt hoc daretur intelligi, nullis iam sanctam animā orationum suffragijs indigere. Credo quod & idem mihi ad sepulchrum illius contigerit rogitanti. Parentes verò pueri, post mortem eius, in tantum exemplo filij profecerunt, vt omnia oblectamenta sęculi deserentes, pater ordinem Prædicatorum, mater autem Cistercienſem ordinem, simul eisdem temporibus intrauerint. (lib. 2. cap. 28. parte 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.

EXEMPLVM III.

Innocentiam in sancto Machute mare veneratur, illum vndiq; cingens, & non submergens.

LEgitur in vita sancti Machutis, quod dum ipse puerà matre iam decrepita miraculosè nat⁹ esset, sanctus Brandanus Abbas eum baptizans in filium spiritualē spiritualiter educandum deinceps accepit, & in literis erudiuit. Qui licet ætate tener, animo tamē fortis erat, & stabili grauitate fundatus. Igneum quoq; vigorem corpusculi in se validum feruere testabatur. Ita vt dum eius condiscipuli præ nimio frigore striderent dētibus, ille iam spiritu feruens omnib⁹ horis calescebat in corpore, vt simplici vestimento contentus continuè guttas sudoris emitteret. Itaq; more puero-

puerorum ipse & condiscipuli ad litus maris perrexerunt, vt laborem disciplinæ iocandi licentia reuelarēt. Sed cùm cæteri ante inundationem maris continuè æstuantis fugerent,& ludum relinquentes ad scholas redirent, puer Sanctus dormiens super fascem algæ mansit in litore. Cumque appropinquaret mare minimè eum tangens circundedit, nutuque diuino quantum circa eum crescebat, tātum locus litoris super quem ille iacebat exaltabatur. Tandem puer præ horrore sonitus maris,& fluctuū euigilans, dum circumspiciens neminem videret, condiscipulos nominatim inclamare cœpit. Cui cum nemo responderet, ait secum: Deus omnipotens, vbi nunc positus sum ego? Ne derelinquas me, sed adiuua me,& salua. Interea magister sollicitè quærebat à discipulis, vbi esset alumnus eius charissimus. Quibus respondentibus eum vna cum illis ad litus esse, seq; illum dormientem in litore vidisse, sed vtrum post ibi remanserit nescire. Ingemuit, & iam imminente vespere cum scholasticulis suis ad litus maris perrexit. Et ecce insula nunquam antea visa in ipso mari apparuit. Quam cùm inter se mirati fuissent, cœperūt circumquaque per litus, & per vndas maris intueri: si forte cadauer pueri contingeret videre. Quo facto nocte iam instante ad monasterium redierunt, & intrante ecclesiam exequias pueri quasi iam mortui celebrarunt. Nec multo post, parentes pueri ad Brandanum miserūnt, vt filium eorū sibi sanum& incolumē redderet qualem sibi commiserunt. Tunc sancto Brandano instanter ea nocte vigilijs, & orationibus insistenti astitit Angelus Domini,& ait: Noli timere serue Dei, quia puerum de cuius interitu angebaris, Deus omnipotēs inter vndas illæsum conseruauit. Ecce enim pro eius conuersatione facta est ibi perpetua insula, vbi quiescendo permanserat. Et vt hoc primum diuinæ virtutis in eo declaratum miraculum perpetuo testimonio commendetur, mare quod quotidianis prius illic accessibus adesse, vel recessibus abesse solitum erat, nunc iussu Dei tam stabili profunditate eam insulam circūcingit, vt nunquam inde redeat, nec quisquam absq; nauigio illuc peruenire queat. Tunc sanctus Brandanus gratias agens mane cum fratribus ad litus abijt, Ibique puerum in superiori loco insulæ odas Domino concinentem conspexit, gaudensque eum salutauit. Qui omnes ad benedicendum Deum inuitabat. (Vincent. lib. 21. c. 93. 94. 95.

EXEMPLVM IV.

Quomodo fascis algæ psalterium S. Machutis exceperit, & ad ripam aquis maris minimè madefactum sustulerit.

POst hæc rogabat dicens. Nunc saltem vna hic die permittite permanere, vbi Dei pietas Saluatoris miraculo me dignata est illustrare, sed psalterium meum vt mecū habeā efficite,& non est efficacia quo ad me perferatur, in mari illud in manu tenente, & in mari illud ponit Tunc: magistro illud in manu tenente, & in mari mittente fascis algæ (super quem ipse dormiebat) accurrit & super se psalterium excepit, & ad ripam super quam puer stabat aquis minimè infectum sustulit. In crastino autem nauiculam pro puero miserūnt, & eum ad monasterium duxerunt. Tunc eius parentibus ait Brandanus: Nunc filium vestrum misericordi a Dei saluum,& incolumen sicut stomachati mandastis recipite, quod audiens puer lachrymabiliter ait: Magister sancte, & mi hi veneran de prę parentibus, nonne cum euangelium legeretur audiui te dicentem? Nolite vobis vocare patrem super terram.

ram. Parentes itaq; pœnitentes de legatione dure directa, & veniam flagitantes eum cum magistro dimittunt, & ad sua redeunt. (ibidem c. 95.

EXEMPLVM V.

Quomodo B. Machutis vestimentum à carbonibus impositis illæsum remãserit, & candela diuinitus ab Angelo accẽsa fuerit.

ERât autem mos vt vnus puerorum in hebdomada sua ferret laternam ante magistrum adeũtem noctu basilicam matutinalis officij causa. Adueniente ergo septimana fœlicis pueri, alij compares sui instigante inuidia extinxerunt focũ, quo ad accendendum lucernam ire debebat, cupientes eum ob hoc à magistro verbera perpeti. Tunc puer quid ageret ambigens ad officinam, vbi ignis tera fiebat, petens à confessore sibi ignem præberi. Illo autem nolente imo pigritante lumen accendere, tandem ab anxiante pigro impositi sunt carbones gremio illius, à quibus nil læsum est vestimentum illius. Reuersus ad magistrum reperit candelam ab Angelo iam diuinitus illuminatam. Itaque omni vita sua virgo in seculo permanens, monasticum habitum induit, & cœlibem vitam duxit. (ibidem c. 96.

EXEMPLVM VI.

Quomodo idem sanctus putans insulam esse quod videbat, super cetum celebrauerit, & oratione ipsius completa cetus motu suo mortis horrorem fratribus ipsius incutiens tanquam rupes immobilis diuina virtute permanserit.

POst hæc multis miraculis clarus Episcopus ordinatus est. Audiẽs verò de quadam insula in qua (vt dicebatur) cæli ciues Angeli habitabãt, eam cum magistro Brandano nouali itinere inquirere statuit. Sed cũm diu, longeque in mari vagantes ad optatam insulam peruenire non possét in patriam redire diiudicant. Denique carinam à statione submouẽtes, illucescente sacratissima die Paschæ circumspicientes, quasi modicam insulam viderunt, ad quã applicuerũt. Illuc sanctus Machutes suggerentibus fratribus missarum solemnia celebrare cœpit. Cumque fratres psallentes dominum canerent peruẽtum est missali ordine vsq; ad orationem Dominicam. Tunc subito tota illa quæ videbatur, insula, commota est. Erat autem belua (ex his quæ cete dicuntur) abyssi incola, tantæ enormitatis & magnitudinis, vt crederetur paulò ante ab episcopo & socijs eius insula esse, vel terræ spatium aliquod. Aduerterunt igitur superstantes viuum animal esse, & exterritis omnibus sẽque iam mergendos & deglutiendos clamantibus, vir Dei fidens in Domino interritus perstitit, donec impletã missa fratrũ cateruã cõfortare cœpit, proponẽs eis iã Ionã prophetã triduò in vẽtre ceti incolumẽ seruatũ, diuinaq; adesse suffragia vbi desũt prorsus humana. Tũc diffugiẽtibus cunctis ad nauim, sanctus vir in oratione se ibidẽ prostrauit inuocãs Deũ, vt cetũ illum (cui superstabat) immobilẽ faceret, donec illa congregatio fratrum illæsa transeundo euaderet. Qua oratione completa, belua, virtute diuinã quasi rupes vel mons facta est immobilis, donec sanctus Machutes liberò post omnes de naui gressu, descenderet. Sicq; laudantes Deum prospero cursu ad patriam redierunt incolumes. (ibidem cap. 98.

EXEMPLVM VII.

Quomodo eiusdem cappa pluuijs exposita, intaminata remansit.

DIE autem quadam idem sanctus Episcopus cum aliquot monachis suis in agrum causa putandi vineam iuit. Et vt posset melius ac leuius operari cappam in quodam loco vineæ disposuit, peractoq; labore cum vellet capam iterum induere, inuentum est in ea cuiusdam ouum auiculæ. Quo comperto vir Dei illius condescensionis non expers, sine cuius prouidentia nec vnus passer perit super terram: prohibuit indumentum de loco amoueri, donec suos auicula fotos pullos excluderet. Interim tamen nulla aëris intemperies, vel pluuia ipsum sacri Præsulis vestimentum inficere, vel attaminare vi diuina inhibita, præsumpsit vel temerauit. (Ibidem cap. 99.

EXEMPLVM VIII.

Quomodo idem sanctus lupo, qui asinum sancti vsibus deseruientem deuorauerat, struem lignorum superponi iusserit, lupusq; sicut canis domesticus extiterit.

HVic contulerunt Pagenses de rebus suis multa donaria. Inter quos quidam rusticus contulit ei asellum ligna de silua vsibus necessarijs allaturum. Hunc asellum Præsul mancipio commendauit. Qui cũ vna dierum ligna assello imponẽda decideret, lupus rapaci auiditate eum inuadens occidit, & absumpsit. Quod ægre ferens famulus partem lignorum humeris imposuit, & Præsuli deportauit, narrans quæ de asino acciderant. Qui dixit ei: Dirigito me præuius ad siluam. Quam ingressus Episcopus precibus facillimè obtinuit, præsto ibi adesse lupum. Quem iussit sterni more iumenti, struemq; lignorum ei superponi, & onustũ domum minari. Qui lupus postea extitit sicut canis domesticus, pergens cum famulis semper, & rerum custodibus custodiam peruigilem & instantem sagacissimo dependens astu. Obijt hic sanctus decimo & septimo Kal. Decembribus. (Vincent. l. 21. c. 100. Vide etiam tit. Chorea exemplo 2. & titulo Castitas exemplo 11.

EXEMPLVM IX.

* *Puerulorum innocentia, & oratiò magni facienda.*

REtulerunt viri graues, & fide dignissimi Dominum Ioannẽ Gerson ante obitus sui diem, in ea vrbe, in qua tum habitabat, multos collegisse puerulos, quorum tanquam præceptor erat, quos quotidie ante summã missam in tẽplũ adduxit, clausisq; vndiq; ostijs, ipse in medio eorum stans iubebat vt verbis Gallicis post sese in hunc loquerentur tenorẽ, Mon Dieu, mon Createur, ayez pitié de vostre pauure seruiteur Iean Gersõ. hoc est, Deus meus, Creator meus, miserere miseri famuli tui Ioannis Gerson. Itaque post tam sanctos, & vtiles labores, post tã feruẽtẽ animarũ zelũ, tã exacta scripta, post tãtã deuotionẽ, nouissime infãtiũ, & innocẽtiũ interpellationem tantus vir quæsiuit,

Nemo te dubitet optime Gerson, inter diuos collocare. (Hęc ex 4. parte operum eius in fine.

EXEMPLVM X.

* *De Innocentia puerorum religiosorum.*

CIrca annum Domini 1240. claruit vir vitæ inculpatæ, & probatissimæ F. Bernardus ordinis Prædic. qui in Portugalia in conuentu Sanctereneusi, agens sacristam, pueruIos aliquot nostræ religionis habitũ gestantes, post missarum peracta mysteria informabat litteris, & moribꝰ. Qui ex domibus maternis iẽtacula ferẽtes, postq̃ missis aliquot inseruierãt cõsueuerant ad vnam capellã in eadẽ Ecclesia diuertere, & ientaculum ibi sumere. Porrò in ea erat in altari posita beatæ Virginis imago, & in sinu eius paruulus Iesus, qui semper paruulorum humilitate delectatur, & simplicitate, qui è sinu matris descendẽs, cum illis ientaculum faciebat. Postquam id aliquot vicibus fecit, paruuli pueruli rem ad magistrum deferunt, narrantes quòd ille paruulus de eorũ ientaculum semper descendebat, & nihil in symbolum apportabat. Prudens, ac religiosus pater, re ista ab ore innocentium percepta, eos instruxit, vt si ille iterũ more solito ad eos descenderet, eum sic alloquerentur? En Domine, tu semper nobiscum comedis, & nihil symboli ferre consueuisti ad iẽtaculũ: inuita ergo nos & magistrum nostrum semel in domo patris tui. Et sic illi instructi faciunt, cũ paruulus Iesus more solito ad eos descendit. Qui eorum petitioni annuẽs, diem certum designauit, quo id præstaret, & erat dies Ascẽsionis Domini iam iam instans. Id mox illi referunt magistro, qui se præparans, vt cœlesti interesset conuiuio, illa die mature se ad celebrandũ disposuit, paruulis eisdem illi ministrantibus, & sacrificio peracto omnes tres ibi simul viuere desierunt, & omnes tres simul eodem fuere reconditi tumulo, & aliquanto tempore postmodum elapso eorum corpora fuerunt ex humili loco, ad altiorem translata, & reposita in vno sepulchro, in capella queRegũ dici consueuit, & miraculosa hæc historia fuit super idem sepulchrum depicta, & per traditionem quandam ab antiquis acceptam, fama ad hæc nostra tempora peruenit. Tandem anno Domini 1277. cùm in eodem loco, quo tale erat sepulchrum, portam quandam oporteret aperiri, inuentæ sunt horum sacrorum corporum reliquiæ, & quidem paruulorum vno superrectæ linteamine, prædicti verò patris eorum magistri, alio. Quod vero easdem omnes illorum trium reliquias simul cooperiebat linteamen, adeo candidum, integrum, & incorruptum fuit repertum, quasi à paucis diebus ante fuisset ibi repositum. Huius rei fama repente per ciuitatem spargitur, accurrit mox ad rem stupẽdam vniuersus populus, & quæ erga hos beatos habebatur deuotio, & memoria augetur, & instrumento publico ad posterorum memoriam, hæc omnia per testes prius sacramento astrictos examinata scripto, tradũtur. (Fr. Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1140. littera L. pag. 74.

EXEMPLVM XI.

* *Innocentia non lædẽda.*

LEgitur in Henrico quarto Imperatore (sic dicit Gobelinus in Chronica sua) quod ipse quendã militem suum instigauit ad hoc, vt Imperatricem de adulterio appeteret, sed Imperatrix renuit, & miles instát. Tandẽ Imperatrix dixit: ꝙ Imperatore absente suam voluntatem esset adimpletura. Quod Imperator intelligens à milite, ad recedendum se disponit. Et postquam recessisse putabatur, vestimenta militis induit: & ad

& ad cubiculum Imperatricis nocte diuertit Imperatrix verò quosdā iuuenes fortes vestibus fœmineis indutos, penes se habuit. & Imperatorem sub specie militis venientem, per eosdem fecit fortiter baculari, donec ipse clamauit quod esset Imperator. Et Imperatrix accurrens eum defēdit, & postea de hoc facto, cum acriter impugnauit. Ipse verò militem iussit occidi. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 18. parte hiem. littera l.

EXEMPLVM XII.

* *Innocens indignè accusatus à diuina protegitur iustitia, ipso ad Dei præsidium confugiente, & ad eius tribunal prouocante.*

FRanciscus à Britannia Armoricæ Dux Ægidium fratrem, à Cōsiliarijs læsæ maiestatis falso accusatum in carcerem coniecit, vbi cū horrendo famis supplicio necaretur, situ & inedia cōsumeretur, fatalē diē tanti tormenti metam esse præuidēs, aduocato ad conscientię instructionē, pro viatico sui itineris præparando, monacho Frācisca no fidē ab eo accepit, vt fratri renūciaret intra quadragesimū diē ad Dei tribunal se sistere oportere: Frācifcanus, cū Duce in finib9 Normannię inuenisset, mortem fratris. eiusq; ad sūmi Dei iudicium appellationē illi renūciauit. Dux eo nūcio perterritus ingēti synptosmate corripitur, & paulatim morbi sçuitia tabescēs ad diē cōdictū è viuis sublat9 est. (Ex Britānis Chronicis ita hausit Petrus Matthæus Sequanus. l. V. D. in lectione de iudicū in ferendis sententijs vero, & necessario officio.

EXEMPLVM XIII.

* *Aliud exemplum de eadem materia.*

ROdolphus Dux Moscouiæ, cum odij pestilentis insidias molire tur aduersus quendam equitem auratum. quem ideo vinctum, apprehensum, cruciatum, in sacco inclusum in profluentem proijci iussit. Eques iam in saccum coniectus, nondum tamen inclusus, Duce n, qui ad spectaculum accesserat, in fenestra conspicatus alta voce clamauit. Dux Rodolphe ad tremendum Dei tribunal te voco, vt causam assignes cur me immerentem tam acerba, & indigna morte perimis. Dux eam citationem cum risu excipiens intrepidè respondit: Benè, præito, ego tū adero, exacto prope anno Dux in febriculam incidit, & appellationis recordatus adstātibus dixit: Nunc mortis meæ tempus instat ad iudicium eundum, & ita accidit, breui enim post mortuus est. (Idem Petrus Matthæus in supra memorata lectione.

EXEMPLVM XIV.

* *Aliud iterum simile.*

PRinceps generosus quidem, sed scelerum crudelissimus vltor nobiles duos natalium, & stemmatis splendore conspicuos perduellionis crimine pertinaciter accusatos ex altissima turre in conspectu multorum præcipites trusit, illi constantissimis vocibus innocentiam protestabantur, falsas accusationes vitæ integritate repellebant, supplices petebāt, ne regis animus clancularijs sigillatoribus seductus in eos sæuiret, nihil proficiunt, nec mouetur, nec flectitur tantis clamoribus Princeps, insontes ad diuinum tribunal confugiunt,

& his verbis Principem adoriuntur. Cùm nec iuri nostro tuendo, nec nobis, crudelissime Princeps relictus sit locus, nos te ad dies triginta iudicio sistere mandamus. ante summi & incorrupti iudicis thronum, vbi ius nostrum æquiore bilance trutinabitur. Princeps anilem, & dementem illam citationem esse opinatus, eamque flocci faciens, trigesima die, cum ab aulicis suis somno liberiori indulgere crederetur, mortuus inuentus est. (Idem Petrus Matthæus ex Fulgosio retulit in supradicta lectione.

INOBEDIENTIA.

EXEMPLVM I.

Inobdiens frater cucullæ ruptæ partem sine licentia assuit, & ob id moriturus dæmones lætantes vidit.

QVidam Cisterciensis, cum infirmitate tactus loquendi officiũ perdidisset, vidit dæmonem tanquam simiam in pertica sedentem vbi scapulare ipsius pendebat. Porro in ipsum scapulare vetus, atq; diruptũ idem monachus scissuram panni modicam, sine licentia nuper assuerat, quam ille immundus spiritus, suauiter attrectans, & sæpe deosculans etiã lingua lingebat, & manu tractabat. Quod cum ille videret, ingemuit. Et quia loqui non poterat protensione digiti, verbisque semiruptis, quomodo poterat innuebat, vt derisorem pessimum amouerent. Fratribus verò micantibus, & percontantibus quid diceret, aut intenderet, diuina tandem miseratione recepit linguæ officium & ait: Nunquid non videtis dæmonem sedentem in nostro scapulari, & ore spurcissimo lambentem illam partem, quam nuper in eo fine licentia consuere præsumpsi? Expellite ergo quanto citius sceleratum, & tollite de indumento partem, ne mihi in finem impius ille derisor insultet. Fratres ergo non videntes quẽ ille videbat, amouerunt scapulare de loco, & protinus recessit dæmon. Frater verò infirmus accepta pœnitẽtia pro peccato suo, rursus obmutuit, atque post paululum in bono fine decessit. (Ex lib. de viris illustrib. ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM II.

Inobediens Conuersus, & Priori suo rebellis, à dæmonibus rapitur.

COnuersus quidam Cisterciensis ordinis, Priori suo inobediens, quod sibi imperabatur, superba mente facere despiciens, nullo respectu diuini timoris, nullis fratrum blandis admonitionibus ad hoc poterat induci vt obediret imperanti, quin imo tumidis, & indisciplinatis responsionibus hoc se nunquam facturum garriebat. Interea sole ad occasum vergente, clauditur dies, & ipse rancoris, & amaritudinis felle plenus & in contumacia suã perdurare non pertimescens, tanquam pausaturus in lecto suo se collocauit. Ecce aũt primo conticinio noctis, cùm necdũ dormisset, suæ adhuc diræ superbiæ vitio, corde machinando malum satisfaceret, assunt duo nequam spiritus fuligine tetriores, draconibus crudeliores, stantes ante lectum ipsius, quorum vnus sic alteri quasi interrogãdo locutus est. Quisnam & est iste qui iacet hic? Respondit alter: Conuersus quidam. Rursus ille prior qui locutus fuerat quasi substomachando, nequaquam (inquiunt) sed inobediens quidem & peruersus est. Et continuò subiecit alter. Ergo si inobediens est, trahamus eum ad portam: nec segnius dicto quod dixerant exequuntur. Nã manus misero iniicientes, & de lectulo minus suauiter excutientes, os etiã ipsius ne clamare posset obturantes,

de dormitorio & cœtu fratrum obedientium, inobedientem & contumacem traxere crudeliter deinde per aëra eum ferentes, cum venissent extra septa monasterij cœperunt illudere ei, ad alterutrum eum iaculantes, sicut solent homines, ludẽtes, pilã iacere & capere. Cumque diutius illusissent ei, dimiserunt eum, ad horam recedentes ab eo, sed post paululum reuersi, cùm sicut prius cœpissent illudere ei, signum omnipotentis seruitij subitò insonuit, ad cuius tinnitum, tanquam si tonitruum de cœlo cùm fragore super eos rueret, territi fugerunt. Miserum vero Conuersum iàm nõ superbũ & cõtumacẽ, sed iam adinstar damulæ pauidum, & tremebundum, in quandam paludem quæ ibi erat, proiecerunt. Qui se inde prout poterat proripiens, subtus quandam arborem consedit, totus ex fuligine paludis denigratus, & fœdatus. Vbi cùm mœrore & angustia depressus sederet, & tanquam incontinenti redituras laruales dæmonum effigies formidaret, astitit ei repentè persona quædam reuerenda, dicens ad illum: Confortare & noli timere, quoniam maligni illi tenebrarum ministri: superbiæ & contumaciæ vltores, tibi vlterius nocere nequaquam præsumẽt. Hæc autem iusto Dei iudicio tibi acciderunt quia tam superbè inobediens, & rebellis esse seniori tuo non timuisti. Mane autem cum Conuersus idẽ inter cæteros fratres non appareret, & p officinas quæsit⁹ inueni nõ posset, suspicati sunt omnes clandestino eum discessu, ad sęculi vomitũ redisse. Erat autem situs loci talis, vt coquinarios oporteret ad ministeriũ coquinæ mundam aquam extra portam haurire. Vnde fratres qui tunc coquinæ officio inseruiebant, summo mane ad hauriendam aquam egressi, viderunt Conuersum illum velut amentem, sub arbore sedentem, festinatoque redeũtes, Priori, & fratribus quod viderant indicarunt. Prior itaq; assumptis secum aliquot fratribus exiuit foras ad eum, vidensque eum sic mirabiliter se habentem, quæsiuit quare ita sederet illic, vel quid illi mali accidisset? Ipse vero canninis rictibus morsum intẽtans fratribus ad se accedere volentibus, & toruis oculis singulos respiciens, dicebat. Vos tota nocte hac vidistis me ludibrio fuisse malignis spiritibus, & nemo ex vobis auxilium mihi ferre curauit. protinus itaque intellexerunt fratres eum pro culpa inobedientiæ, & contumaciæ suæ aliquas pœnas soluisse, & præcipiente Priore ductus in infirmitorium, didicit ex his quæ passus est, contumax & rebellis non esse, & sicut scriptum est, tantummodo sola vexatio intellectum dedit auditui. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM III.

B. Virgo Maria cultui suo deditum præpositum monialium ob inobedientiam suam noluit secum in cœlum deuehere.

IN prouincia quæ dicitur Germania trans Rhenum, quæ etiam Saxonia vocatur generali nomine, in territorio ciuitatis Padeburnensis, quam Carolus magnus Imperator condidit, sibique in ea palatium ædificauit, extat cœnobium sanctimonialium Arosdisse inde nuncupatum, quod sanctorum Apostolorum filiorum Zebedæi sacro nomine intitulatum, magnæ antiquitus religionis, & districtissimæ disciplinæ fuisse dignoscitur. Huic monasterio quodã tempore præfuit vir vitæ venerabilis, nomine Petrus, ex ordine regularium canonicorum assumptus, quoniam & ipsius monasterij instituta secundum regulam beati Augustini deposita sunt. Erat ergo homo ille manda-

mandatorum Dei scrutator sedulus, & executor deuotus, clarus charitate, humilitate submissus, castitate præcipuus, quique tanquam fidelis paranymphus, & amicus sponsi sponsarũ Domini sui sibi commissarum castitatem peruigili sollicitudine zelabat. Cumque bonis polleret moribus, hoc in conuersatione sua præcipuum, velut pretiosam margaritam habebat, sacræ scilicet venerationi Dei genitricis sincera cordis affectione insistere, hostiam salutarem, & sacrificiũ singulare, per quod peccata mundi tolluntur, in eius honore multa cum deuotione frequenter immolare. ipsã sibi in cunctis necessitatibus suis aduocatam eligere, ipsiusque suffragia lachrymosis & continuis precibus implorare. Porro laudabilem consuetudinem eiusdem effecerat, vt quoties mellifluum eiusdem beatæ virginis nomen nominari audisset, si opportunitas petendæ veniæ deesset, inclinato reuerenter capite, genibus etiam aliquantulum incuruatis salutationẽ Angelicã eidem matri misericordiæ, quanto deuotius poterat, compensa ret. Denique optimi agonis certamine fęliciter consummato, aduersa valetudine, febribus cœpit æstuare, & quanto viciniorem esse mortem signa mortis erumpentis annunciabant, tanto specialis patronæ suæ Dominæ nostræ auxilium cœpit enixius flagitare, consuetudinariam salutationem ipsius frequentius iterare, vt ad seruuli sui exitum occurreret, seque à malignorum spirituum nequissima crudelitate tueri dignaretur, attentius orare. Itaque paucis diebus ante dormitionem suam, vocauit ad se priorissam eiusdem loci, nomine Gissam, prudentem valde, & religiosam virginem, quasdam etiam de senioribus sororibus, dixitque ad illas. En ego ingredior viam vniuersæ carnis, & licet pro modulo meo puram Domino studuerim exhibere seruitutem, tamen quia nescit homo, vtrũ amore dignus sit, an odio, districti iudicis an cipitẽ adhuc sentẽtiã reformido. Porrò notum vobis facio, quod beata Dei genitrix virgo Maria, Regina cœli, Domina mundi me cras qualemcũq; seruulum suũ circa horã sextã visitare, atque (vt spero, credo, atque confido) de huius mundi exilio eruere, secumque ad cœlestis patriæ lucidas mansiones assumere dignabitur. Quod enim meis meritis, consequi posse nullatenus præsumo, hoc per ipsius sanctissima merita, mihi fiducialiter vsurpo. Vos ergo domum totam mundari quantocius facite, sedilia componite, & ornate, ac circa horam quam prædixi, vniuersas sorores cùm thimiamate, & cæteris adesse præcipite. Cumque ego versiculum illum sequentiæ Assumptionis beatæ virginis, Te Cœli regina, incepero, cunctæ simul sorores in iubilo cordis & vocis sequentiam ab eodem versiculo vsq; ad finem alacri deuotione decantent. Priorissa, cæterisque sororibus quæ aderant, fidem cõtinuò dictis eius adhibentibus. vtpote sanctitatis, & innocentiæ ipsius conscijs, conuersus quidam Theodoricus nomine, ad caput lectuli in quo homo Dei iacebat, stans incredulus de his quæ dicebantur, talia in corde suo loquebatur. O verè mobilè, & infirmum, omnique verbo credens pectus femineum. Ecce enim homo hic in vicinio mortis constitutus, deficiente sensu aliena loquitur, & istæ sorores verba eius, tanquam ex ratione procedentia, vel veritate subnixa, putant continuò effectui fore mancipanda. Talia eo cogitante, sanctus sacerdos virtute qua poterat eleuans caput, & ad partem illam vbi conuersus stabat, oculos dirigens: Es ne (inquit) hic frater Theodorice? Quo respondente: Sum Domine. Accede (ait) huc ad me. Illo quoque protinus accedente. Da (inquit) manum tuam. Obstupefactus conuersus, & adhuc eũ quasi minus compotem considerans, non ausus

non ausus tamen contradicere sermonibus sancti, dedit manum suam. Quam vir Dei apprehendens, & digitis suis digitos eius fortius stringens, sic ait. Sicut verum est, quod ego manu mea manum tuam teneo, digitisq; meis digitos tuos stringo, sic verum est, quod ego per virtutem gratiæ Dei locutus sum. Quod autem tu in secreto cordis tui loquens, falsum esse scias, me scilicet delirare, sensuque turbato nescire quid dicam. Sic itaque per vnius increduli prophetiam, ac verè diuinam correptionem, omni dubietatis nubilo à cordibus cæterorum deterso, tantam gratiam spiritu ali patri suo cælitus fuisse collocatã, omnes in communi gratulabantur. Iam altera dies illuxerat, & hora quã vir Dei prædixerat sole ad centrum festinante proximabat, vniuersitasq; sororum cum fratribus laicis adunata, pijssimè reginæ cœli aduentum tanto certius præstolabantur, quanto eam is qui prędixerant, manifestè miraculo comprobaret. Tanta vero reuerentia mentibus cunctorum qui aderant, circa prætaxatam horam infusa est, vt diuinam aliquam aduenisse virtutem nemini astantium dubitare fas esset. Ipse verò beatus Sacerdos, mirum in modum serenata facie, eleuatis in cœlum oculis, manibusque sursum protensis, versiculum quem prædixerat, cantando intonuit, dicens: Te cœli regina hæc plebecula pijs cõcelebrat mẽtibus. Sed quis digne effari queat, quanta deuotione, & compunctione, quantoq; pietatis affectu eadem sequentia à sororibus percantata sit. Iacebat interim seruus Dei in agonia, raptusq; in extasim, multa de secretis cœlestibus, & de statu eiusdem cœnobij, per reuelationem cognouit, quæ postea priorissæ, senioribusque sororibus indicauit. Omnium vero oculis in eum defixis, subito obnubilata est facies eius, & corrugata fronte, mœroris cuiusdam & anxietatis magnæ dedit indicium, erũpẽsq; in vocem miserabili lamentatione talia edidit verba. Cur Domina pijssima, & misericordissima seruum tuum pauperculum in hac fæce mortalitatis relinquens, quem licet indignum, tam benigna visitatione consolari dignata es? Dulcissimam præsentiam tuam, tantis desideratam votis, expetitam precibus, & lachrymis, iã iãq; morituro dignanter indulsisti. & nunc ad patriam vitę misero comitatus tui consortium negas? Cumque frequenter iterando, Domina pijssima, Domina misericordissima ne derelinquas me, tecum volo, tecũ volo, cunctos in fletũ, & lamenta conuerteret, repẽte redditus sibi, postquã propter nimiam defatigationem, corpusculum modicũ conquieuerat, dimissis cæteris, & priorissa cum paucis senioribus secum retenta, sic locutus est. Refocillandi gratia, modicum aliquid liquoris afferte mihi, quatenus ariditate linguæ delinita, fauciũque reumate deterso, expeditius proferre valeam quod dicere debeo. Festinatò itaq; priorissa per semetipsam modicũ vini in vasculo afferente, mox vt limen domus in qua homo Dei aiebat, attigit, ille cùm neque vllo corporis sensu percipere posset quid illa gestaret, exclamabat, dicẽs: Nõ domina priorissa, nequaq̃ afferas mihi vinũ quia vinũ arcana denudat, & vinũ apostatare facit sapientes. Audiens illa tam euidenti spiritu prophetiæ se esse deprehensam, adeò intremuit, vt gradum vix reflectere posset. Dehinc modica aqua refocillatus, ita exorsus est. Quanta sit pœna inobedientiæ, & culpæ, vtinam ego miser antequam pœnam experirer, subtilius intellexissem, vt hoc mentibus vestris, sicut necesse est imprimere valuissem. Ecce enim pro reatu inobedientiæ, pijssima Domina mea in hac lachrymarũ valle nũc me reliqt, nec dignũ cẽsuit, vt sub protectione ipsius aereas pertrãsiens

ſtes poteſtates, cœli ſecreta penetrarē. Qualis autem ipſa inobedientia mea fuerit, audite. Accidit aliquando vt plurimi diœcefis huius presbyteri im prouida calculatione decepti, ieiunium quatuor temporum menſis Septembris illegitimo tempore cùm parochianis ſuis celebrarent, in quem errorem & ego, canonum ſcita minus vigilanter attendens, prolapſus ſum. In proxima vero ſynodo, cùm hi qui ieiunium legitimo tempore celebrarunt hanc tranſgreſſionem accuſarent, præceptum eſt in virtute obedientiæ vt quicunq; huius delicti ſibi conſcius eſſet, veniam peteret, & ſe culpabilem redderet. Cumque cæteri quos accuſabat conſcientia, malentes periclitari famam, quàm conſcientiam, quod iuſſum fuerat humiliter facerent, ego miſer plus deferens ordini & opinioni meæ, quàm veritati (quia & vnus ex prælatis Eccleſiæ erā, & nōnullius religionis eſſe putabar) hoc confuſionis opprobrium non ſuſtinēs, publice veniam petere erubui. Hoc eſt delictum inobedientiæ, propter quod hodie tanto bono priuatus ſum, & repulſus ab introitu æternæ vitæ & ſempiternæ gloriæ, ad ærumnas mortalitatis huius reuocatus ſum. Porro priorifſa inquirente, vtrumnā peccati illius maculam, per confeſſionem, & pœnitentiæ lauacrum non diluiſſet; Illeque ſe hoc non ſemel, ſed pluries confeſſum fuiſſe, aſſeruiſſet: cùm magno admirationis ſtupore priorifſa ſubiunxit. Væ mihi peccatrici, Domine pater, quid ergo dicemus de ſacramento confeſſionis, ſi tibi non ſemel, ſed pluries confitenti, indulgentia eſt negata? quis iam alius mediante confeſſione delictorum veniam ſperare poterit? At ille dignū memoriæ verbum reſpondit, dicens: Scire debes, quoniam ſecundum intentionem, vel contritionem pœnitentis, ſiue confitentis, intenſio iudicij, ſiue remiſſio indulgentiæ Dei reformatur. Quia enim ego miſer peccatum meum, ſecundum veram æſtimationem ponderare neglexi, nec quanta oportuit contritione, & compunctione cordis confeſſus ſum, propterea necdum indulgentiam conſequi merui. Cumq; talia triſtis & mœrens locutus fuiſſet, ſororum quæ præſentes aderant, corda magno terrore concuſſa ſunt, & ad obedientiæ paritatem (ſi bene memini) poſtea ſuperuixit, tanto amarius lugens peccatum ſuum, quanto diuini iudicij diſtrictionem euidentius fuerat expertus. Moriens autem mortalitatem magnam in eadem domo futuram eſſe prædixit, quæ etiam mortem eius e veſtigiò ſubſecuta eſt: Sicq; in pace conſummās dies ſuos, plenus operibus bonis, appoſitus eſt ad patres ſuos. Veruntamen feſtiuam illam, & omnino glorioſam Aſſumptionem, qua cum beata Dei genitrice Maria, Sanctorumq; Angelorum frequentia, aſſumi meruiſſet, ſi culpa non interueniſſet, merito inobedientiæ perdidit. (Ex eodem.

EXEMPLVM IV.

Inobediens frater ſine licentia phlebotomiam ſuſcipiens, vſque ad ſpiritus emiſſionem ſanguinis fluxum nō potuit cohibere.

QVidam alius frater ex prædicti patris Odonis congregatione illicito tempore ſibi phlæbotomiæ curationem adhibuit. Super quo facto commotus eſt eius animus, quia quamuis eum neceſſitas coëgiſſet, tamen abſq; eius licentia hoc præſumere non debuit: mox vena per quam ſanguis prius effluxerat dirupta eſt, & quouſque animam redderet, à quocunq; medicamine non fuit reſtricta. (Vincentius Beluacenſis ſpec. hiſto. l. 24. c. 67.

EXEMPLVM V.

Inobediens Fulco graui infirmitate vsque ad mortem fatigatur.

VEnerabilis Fulco de Gandauo natus, canonicus apud Insulas fuit. Hic ergò (vt ipse nobis narrauit) à magistro Iacobo de Vitriaco legato, & prædicatore crucis contra Albigenses, rogatus vt secum crucem per Flandriam prædicaret, renuit. Cui cùm insisteret per amicos, vt eum adiuuaret in negotio Ecclesiæ tam necessario & deuoto, renuit ille secundo, & nullo modo se facturum asseruit. Tunc Magister Iacobus illum magis præceptum timere confidens: Et ego, inquit, præcipio tibi authoritate qua fungor, vt in nomine Domini Iesu Christi, in remissionē omniū peccatorum illud negotium assumas. Cui dictus Fulco: Nullo modo, inquit assumam: & rogo te vt nequaquam me de hoc vlteriùs fatiges. Mox Magister Iacobus grauiter commotus corde, & ferè vsque ad lachrymas fatigatus, ait illi: Cùm vtiq; dignè possem te excommunicare auctoritate commissa, & omni beneficio iam priuare propter inobediētiam contumacem, nolo tamen, ne grauamen tantum ingerere videar tanto viro. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat te, non solū ad istud, quod spernis, sed prorsus inutilem ad omne opus. Mira res, mox ad hæc verba quartana febris eū cum fluxu ventris inuasit, & vsq; ad finem vitæ suæ per viginti quinq; annos irremediabiliter fatigauit. Et audi lector mirum Dei iudicium de hoc viro. Cùm talis & tantus esset, vt ei Dominus Iesus Christus (sicut per Ægidium fratrem ordinis Prædicatorū Gandaui percepimus) ante mortem quasi recēter extensus in cruce visibiliter apparet, & eum ante finem mensis Augusti prædiceret moriturū, nullo modo tamen Dominus illi in hac vita parcere voluit, quin eum pro inobedientia tanto spatio temporis flagellaret (Tho. Cantipr. de proprietatibus Apum l. 1. c. 22. parte 2.

EXEMPLVM VI.

Inobedientiam Adæ pertinaciter suggillans seruus, inobediens efficitur, & perdita gratia Domini sui effugatur.

QVidam paterfamilias seruum habebat fidelem & vtilem, omnium rerum suarum dispensatorem. Cōtigit autem, vt die quadam sermo esset de inobedientia Adæ inter eos, de esu pomi cōtra præceptum Domini: & seruus indignando illius inconstantiæ diceret: Vt taceam de Deo, si mihi tā districte aliquid à vobis preciperetur, nunquam transgressor efficerer. Tacuit tunc Dominus, & post dies aliquot cùm ille minus sibi caueret, nec sermonem contra Adam prolatum in memoria haberet, pyxidem ei clausam, sed nō firmatam porrexit, atq; tradidit, dicens: Pyxidem istam ego custodiæ tuæ commēdo, quod si aperueris illam, totius laboris tui mercede priuaberis, & etiam gratia mea semper & perpetuò carebis. Hoc cùm crebriùs ei inculcasset, & ille in conclaui se recepisset, statim multis ac diuersis cogitationibus cœpit fluctuare, varijsq; tentationibus æstuare, quid esset in pyxi de scire desiderans. Et sæpiùs illam vertens, atq; circumspiciens, ait intra se: Quid si aperuero illam, solus sum, nemo videt, interrogatus negabo, non est testis, qui me conuincere possit. Victus tandem tentatione, pyxidem aperuit, & auicula, quæ intus erat clausa, euolauit. Tunc tristis effectus valde, mysteriū intellexit, & ad Domini pedes pyxidē requirentis se prosternēs, veniā postulauit,

ſed non inuenit. Ad quē Domin⁹: Serue nequam, & contumax, tu primum patrem noſtru de inobediētia iudicās tuamq; conſtantiam apud me commendans, teipſum condemnaſti. Recede ergo a me, faciem meā de cætero non videbis. (Cæſarius l. 4. c. 75.

EXEMPLVM VII.

Aliud ſimile præcedenti.

HEnricus de Vuida miles fuit diues valdè, habebat autem vxorē nobilem ac dilectam. Die quadā dū ſermo inter eos haberetur de culpa Euæ, cœpit illa vt mos eſt mulieribus, eidem maledicere, & de inconſtātia iudicare animi, eo quòd pro modico pomo, gulæ ſuę ſatisfaciens, tantis pœnis ac miſerijs omne genus humanū ſubdidiſſet. Cui maritus reſpōdit: Noli illā iudicare, tu fortè in tali tentatione feciſſes ſimile. Ego volo tibi aliquid præcipere, quod min⁹ eſt, & propter amorē meum minimè poteris cuſtodire illud. Reſpondēte illa: Quod eſt mādatum? ſubiunxit miles: Vt die illa, qua balneata fueris, paludē curiæ noſtræ nudis pedibus nō ingrediaris: alijs diebus, ſi libet, intres. Erat .n. aqua putens, & fimoſa, ex totius curiæ ſordibus collecta. Illa ſubridente, & præcepti tranſgreſſionem abhorreſcēte, ſubiunxit Henricus: Volo vt pœnā addamus, ſi tu obediēs fueris, quadraginta marchas à me recipias; ſin aūt totidem, mihi ſoluas: & bene placuit ei: Ille verò, ipſa ignorāte, ſecretos cuſtodes paludi adhibuit. Mira res: Ab illa hora matrona tā honeſta, & verecunda nunq̄ per curiam trāſire poterat, niſi ad prædictam paludē reſpiceret, & quoties balneabatur, toties de eadē palude tentabatur. Die quadam exiēs de balneo, dixit pediſſequæ ſuæ: Niſi ingreſſa fuero paludem illam, moriar; ſtatimq; ſuccingens ſe cum circumſpexiſſet, & neminem videre putaret comitante ancilla, aquā illam fœtidā vſq; ad genua intrauit & huc illucq; deambulando bene cōcupiſcentiæ ſuæ ſatisfecit. Quod ſtatim nunciatum eſt marito eius. Ille gaudens, mox eam vidit, & ait: Quid eſt Domina: fuiſtis hodie bene balneata? Reſpōdente illa: fui adiecit: In dolio, vel in palude? Ad quod verbum confuſa tacuit, ſciens eum ſuum exceſſum non latere. Tunc ille: Vbi eſt Domina mea conſtantia veſtra, obedientia veſtra, iactantia veſtra? Eua vilius tentata fuiſtis, tepidiùs reſtitiſtis turpiùs cecidiſtis. Reddite ergò quod debetis. Et cum nō haberet illa quod ſolueret, omnia veſtimenta eius prætioſa tulit, & per diuerſas perſonas diſtribuit, ſinens eam per aliquod tempus bene torqueri. (Idem l. 4. c. 76.

EXEMPLVM VIII.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus in æternum damnatur.

FVit quidam frater laicus, & caſtus, & zelator ordinis (vt apparebat) ſed valde ſuperbus, & appetens dominari in conuentu, & in officio potens eſſe. Fuerat enim procurator, & non poterat ſuſtinere aliquē priorē, niſi ad voluntatem ſuam eſſet, nec ꝓcuratorem niſi ſeipſum, & interdum petiuit callidè abſolui à procuratione, & ſi obtinuit, ſic fecit vt citò rediret. Sacerdotes, & fratres clericos nō plus curabat quā coquinarios, & ſciuit ſic ſe exhibere prælatis zelotypū ꝓ ordine, & conuentu, ꝙ omnia alia de ipſo tolerabant. Iſte in vltima infirmitate ſua tribus diebus iacuit ſine querela. Et cùm in nocte moreretur, quidā frater ſenex vidit, & audiuit in ſōnis terribilia, & excitatus, ſuſpicat⁹ eſt fratrem illū eſſe mortuum, & accēſa candela præ horrore qui inerat & neſciuit quid ageret. Sed cōuerſus ad Deū, dixit: O Domine Deus, an ne vicit frater iſte, an victus? Et audiuit vocē dicētem ſibi: Si vis, iam reſpōdebitur tibi.

tibi. Et ipse expauescens, dicebat: Non Domine. Timens quod si horridum quid audiuisset de illo, à sensu defecisset. Quod ergo vigilans non potuit sustinere, sustinuit dormiens. Nam ei dormienti postea idem frater in somnis apparuit, dicēs se damnatum esse. Et isto quærente, an ei possit in aliquo suffragari, ille respondit: Non. Interrogauit ergo iste frater per quid damnationem meruisset. Fecit ille sicut qui erubescit plenè confiteri cōfusionem suam. Attamen parumper respondit: Per ista quibus priores, & fratres volebant mihi bene facere, fecerunt mihi malè. Et hoc dicto disparuit. Frater autem euigilans, & reuoluens verba illa, & reuoluens mente conuersationem, & vitam illius inuenit, quod ista respōsio per omnia concordauit cum vita, quam ille duxerat in ordine, quia in omnibus dimittebatur sibi voluntas, & ipse nullum curauit, nec priorem, nec lectorem, nec superiorem, nec aliquem alium, sed omnia in conuentu disponebat ad libitum suum & hoc tolerabatur in eo propter zelum quē prætendebat. Attendant ergo fratres, & non appetant dimitti suæ propriæ voluntati. (Ex vitis Fratrum Eremitarum D. Augustini l. 2. c. 3.

EXEMPLVM IX.

* *Terribile exemplum, eius qui inobediens parentibus fuerat.*

NOstra ætate, ait S. Bernardinus, in Hispaniæ citerioris oppido, cui nomē, ui, nō ita procul Valentia adolescens fuit, qui per parentum inobedientiam, eo deuenerat, vt anno octauo decimo propter latrocinia, & publica facinora in vincula coniectus, & suspendio damnatus sit. Erat etiam tum prorsus imberbis: pendenti verò iam, atque exanimi subitò prorumpit barba, moxque spectante populo, tum illa iam profunda, tum comæ capitis planè canescunt, vt ætatem referret hominis nonagenarij. Miraculo rei accitus, cùm populo, & toto clero accurrit Episcopus: omnes in genua prostrati expectant dum ostendit Deus, quid sibi monstrum hoc velit. Atq; ecce tibi, Episcopus editiorem capiens tumulum ad omnes ait; voluisse Deum ostendere, quantum de vita ijs detrahat qui de parentum obedientia detraxerunt. Victurum etiam hunc iuuenem fuisse ad eam ætatem, quæ iam apparebat in facie, nisi ipsos septuaginta annos parentum inobedientia detraxisset. (D. Bernardinus 2. Tom. Dominicæ 2. Quadrag. ser. 17. art. 3. c. 11. Vide etiam tit. Amor illicitus ex. 6. Tit. Dæmon ex. 8. Tit. Discordia exemp. 7. tit. Gula Exemp. 13. Tit. Exire Exemp. 4. & Tit. Confessio ex. 19.

INTENTIO.

Conuertitur post professionem frater, qui vt aliquid furaretur religionem ingressus fuerat.

REtulit mihi frater Godefridus monachus noster, quondam canonicus sancti Andreæ in Colonia, cum essemus simul in probatione, rem dignam memoria. Asserebat sibi à quodam monacho Claræuallis bene noto relatum, quendam clericum actu trutanum, quales per diuersas vagari solent prouincias, venisse ad Claram vallem, non quidem zelo ordinis, sed vt aliquid monasterio raperet sub pallio religionis. Factus itaque nouitius, cùm per totum annum probationis suæ insidiaretur ornamentis Ecclesiæ, & propter diligentem custodiam satisfacere cordis sui nequiuisset malitiæ, hæc intra se cogi-

cogitabat: Cùm factus fuero monachus,& licuerit ministrare, sine nota ac labore ipsos calices subtraham,sicque recedam. Ecce tali intentione elegit professionem, promisit obedientiam; induit cucullam. Sed pius Dominus,qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, peruersam voluntatem mirabiliter mutauit.& venenum in antidotum misericorditer conuertit. Induto ergo habitu monachali, contritus & conuersus adeo profecit in sancta religione, vt non multo post propter meritum vitæ ad dignitatem priotatus ascenderet in Clareualle. (Cæsarius lib.1.c.3. Vide etiam tit. Hospitalitas ex.1.

INTERPRETATIO CANDIDA.

* *Alienæ doctrinæ sententiam candide quantum fieri potest oportet interpretari.*

ERIT vir doctus in definiendo lentus,in asseuerando minime pertinax; quæ reprobaturus est, etiam atque etiam leget, versabit, excutiet,ne quid ab eo temere in damnando affirmetur.minus circumspectum esse velim in laudando. Caueat ne non satis intelligat, quæ damnat: ne cui notam inusturus est, maiorem pro se rationem habeat, quam ipse contra eum, consultius fuerit nihil pronunciare, quam vt condemnatio in iudicem ipsum recidat. Quod si hanc siue prudentiam,siue benignitatem animi in homine docto requiro quid me sentire par est de illis, qui bene dicta inuertunt,& deprauant, quo caussatius existimentur conuellere: nam si flectere in melius & pium & vtilissimum est multis, profecto magnum erit scelus in peius detorquere. Ergo Adrianum Florentinum illum qui postea factus est summus Pontifex,quum adhuc esset decanus Louaniensis, in publicis sæpè disputationibus citarentur, interpretantem prose audiui, nunquam asperantem etiamsi ex ijs essent, qui adhuc viuerent: de viuis enim censendum cautius,de mortuis reuerentius, qui sunt iam inuidiæ exempti, & redditi suo medici: eamq; subierunt censuram, quæ omnes manet, idq; potissimum de illorum vita & moribus. (Ludouicus Viues l.5.de tradendis disciplinis capite de vita & moribus eruditi.

INVIDIA.

EXEMPLVM I.

Inuidus sacerdos Florentius beato Benedicto venenum dedit, & septem nudas puellas in conspectu discipulorum eius ducere choream ordinauit, & repentina morte interijt.

CVM iam monasteria sancti Benedicti in amorem Domini nostri IesuChristi longè lateque feruescerent,& secularem vitam multi relinquerent, & sub leui redemptionis iugo ceruicem cordis edomarent,sicut mos prauorum est inuidere alijs virtutis bonum, quod ipsi habere non appetunt, vicinæ Ecclesiæ presbyter Florentius nomine, antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studijs cœpit æmulari, eiusque conuersationi derogare, quosque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumque iam se conspiceret eius profectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris ipso quoque opinionis eius præconio indeficienter vocari: inuidiæ facibus magis, magisque succensus,deterior fiebat: quia conuersionis

nis illius appetebat laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cæcatus, ad hoc vsq; perductus est, vt seruo omnipotentis Dei infectum veneno panē, quasi pro benedictione trāsmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit, sed eum, quę pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refectionis illius, ex vicina silua coruus venire consueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cùm more solito venisset, panem quem presbyter transmiserat, vir Dei ante coruū proiecit, atq; ei præcepit, dicens: In nomine Iesu Christi tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi à nullo homine possit inueniri. Tūc coruus aperto ore, expansis alis circa eūdem cœpit panem discurrere, atq; crocitare, ac si apertè diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere nō posse. Cui vir Dei iterum atq; iterum præcipiebat, dicēs: Leua, leua securus, atque ibi proijce, vbi inueniri non possit. Quem diu demoratus quando coruus momordit, properè leuauit, & recessit. Post trium verò horarum spacium abiecto pane, redijt, & de manu hominis Dei annonam, quam consueuerat, accepit. Venerabilis autem pater contra vitam suam inardescere Sacerdotis animum, videns, illi magis quàm sibi doluit. Sed prædictus Florentius, qui magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit, ita vt in horto cellę, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septē puellas mitteret, quæ coram eis sibi inuicem manus tenentes, & diutius ludentes, illorum mētes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quod vir Dei de cella conspiciens, lapsumq; adhuc in tenerioribus discipulis pertimescēs, idq; pro sua solius fieri persecutione pertractans: inuidię locum dedit, atq; oratoria cuncta, quæ construxerat, sub statutis præpositis adiunctis fratribus ordinauit, & paucis secū monachis ablatis habitationē mutauit loci. Mox que vt vir Dei eius odia humiliter declinauit, hunc omnipotēs Deus terribiliter percussit. Nam cùm presbyter prædictus stans in solario, Benedictū discessisse, cognosceret, & exultaret perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum in quo stabat solarium cæcidit, & Benedicti hostē conterens extinxit. Quod viri Dei discipulus Maurus nomine statim venerabili Patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem vix decē millibus aberat æstimauit esse nunciandum, dicens: Reuertere quia presbyter qui te persequebatur extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, sese in grauibus lamētis dedit, vel quia Dei inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultauit, qua de re factum est, vt eidem quoq; discipulo pœnitentiā indiceret, quod mandans talia gaudere de inimici interitu præsumpsisset. (Greg. Dial. c. 8. lib. 2.

EXEMPLVM II.

Vrsus miraculosè à Florentio quodam instituitur, & maledicta imprecatū se fuisse illius interfectoribus fleuit, tota vita vehementer expauit.

Eodem quoq; tempore in Nursinę partibus prouinciæ duo viri in vita atq; habitu sanctæ conuersationis habitabant, quorum vnus Euthici⁹: alter verò Florētius dicebatur. Sed idē Euthici⁹ in spiritali zelo atq; in feruore virtutū excreuerat, multorūq; animas ad Deū perducere exhortando satagebat. Florentius verò simplicitati atq; orationi deditam ducebat vitam, non longè aūt erat monasterium, quod rectoris sui morte fuerat destitutum, ex quo sibi monachi eundem Euthicium præesse voluerūt. Qui eorum precibus adquiescens multis annis monasteerium rexit, discipulorumq; animos in studio sanctæ cōuersationis exercuit. Ac ne oratoriū, in quo prius habitauerat solum rema-

manere potuisset, illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo cùm solus habitaret, die quadam in oratione sese prostrauit, atq; ab omnipotenti Deo petiuit, vt ei illic ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui mox vt compleuit orationem, oratorium egressus, ante fores vrsum reperit stantem, qui dum caput ad terram deprimeret, & nihil feritatis in suis motibus demonstraret; aperte dabat intelligi, quod ad viri Dei obsequium venisset. Quod vir quoq; Dei protinus agnouit. Et quia in cella pecudes quatuor vel quinque remanserant, quibus omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem vrso præcepit, dicens: Vade, atque has oues ad pastum eijce, ad sextam verò horã reuertere. Cœpit hoc itaq; indesinenter agere. Iniungebatur vrso cura pastoralis, & quas manducare consueuerat, pascebat oues bestia ieiunans. Cũ vir Domini ieiunare voluisset ad nonam, præcipiebat hora eadem vrso cum ouibus reuerti, cùm verò noluisset ad sextam. Atque ita in omnibus mandato viri Dei obtemperabat vrsus, vt neq; ad sextam horam iussus rediret ad nonam, neq; ad nonam iussus, rediret ad sextam. Cumque diu hoc ageretur, cœpit in eodem loco tantæ virtutis longè lateq; fama crescere. Sed quia antiquus hostis vnde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde peruersos per inuidiam rapit ad pœnam: quatuor viri ex discipulis beati Euthicij vehementer inuidentes, quod eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat tanto hoc miraculo clarus apparebat, eundem vrsum insidiantes occiderunt. Cumque hora qua iussus fuerat non rediret, vir Dei Florentius suspicatus est redituum: quẽ vsq; ad vesperam expectans affligi cœpit, quod is quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueuerat, vrsus minime reuerteretur. Die verò altera perrexit ad agrum, vrsum, pariterque oues quæsiturus, quem occisũ reperit. Sed sollicitè inquirens citius à quibus fuerat occisus inuenit. Tunc sese in lamentis dedit, fratrum magis malitiam quàm vrsi mortem deplorans. Quem vir venerandus Euthicius ad se deductum consolari studuit. Sed idem vir Domini coram eo magni doloris stimulis accensus, imprecatus est dicens: Spero in Deo quia in hac vita ante oculos hominum ex malitia sua vindictam recipient, qui nil se lædentem vrsum meum occiderunt. Cuius vocem protinus vltio diuina secuta est. Nam quatuor monachi qui eundem vrsum occiderunt, statim elephantino morbo percussi sunt, vt membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, seque ita fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim tempore vitæ suæ flebat: quia exauditus fuerat, se crudelem in eorum morte clamabat homicidam. Quod idcirco omnipotentem Deum fecisse credimus: ne vir miræ simplicitatis quãtolibet dolore commotus, intorquere vltra præsumeret iaculum maledictionis. Euthicius verò qui prædicti Florentij in via Dei socius fuerat, magis post mortem claruit in virtute signorum. Nam cùm multa ciues vrbis illius de eo solent narrare miracula: Illud tamen est precipuum quod vsque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per vestimentum illius assiduè dignatur operari. Nam quoties pluuia deerat, & æstu nimio terram longa siccitas exurebat, collecti in vnum ciues vrbis illius eius tunicam leuare, atq; in conspectu Domini cum precibus offerre consueuerant. Cùm qua cum per agros exorantes pergerent repentè pluuia tribuebatur, quæ plenè terram satiare potuisset. Ex qua re patuit, eius animæ quid virtutis intus, quid meriti haberet, cuius foris ostensa vestis ab eis iram conditoris auerteret. (Idem cap. 15. l. 3.

EXEM

EXEMPLVM III.

Inuidia actus quidam senex aliũm fratrem baculosè cella sibi concessa expellere disposuit; sed ne id fieret solicitus illius discipulus impediuit.

REferebant sancti seniores nobis dicentes: quia fuit quidã monachus in eremo Scythiæ. Venit autem ad visitandos sanctos patres qui habitabant in loco qui dicitur Cellia, vbi multitudo monachorum diuisis habitabat cellulis. Cumque non inueniret ad præsens cellulam, vbi posset manere, quidam de senioribus habens aliam vacantem cellulam dedit ei dicens: Interim repausa in hac cellula donec inuenias vt possis manere. Cumque ad visitandum eum conuenirent quamplurimi fratres desiderantes ab eo audire verbum salutis æternæ (habebat enim gratiam specialem docendi verbum Dei) videns ille senior qui ei ad habitandum præstiterat cellam, inuidiæ liuore cor eius vulneratum est, & indignari cœpit, ac dicere: Quoniam ego tantis temporibus in hoc loco habito, & ad me non conueniunt, nisi rarissimè, & hoc in diebus festis, & ecce ad istum pene quotidie fratres quamplurimi vadunt: Dixit autem discipulo suo: Vade, & dic ei vt egrediatur de cellula illa, quoniam necessaria est mihi. Cum autem perrexisset discipulus eius ad illum fratrẽ, dixit ei: Mandauit abbas meus sanctitati tuæ. Iube mihi mandare qualiter habeas, audiui enim te infirmari. Ipse vero remandauit ei, dicẽs: Ora pro me Domine pater, quia valde stomachum doleo. Reuersus autem discipulus, dixit abbati suo: nimis rogat sanctitatem tuam, vt vel tres dies iubeas inducias ei dari, vt sibi possit aliam cellulam prouidere. Transactis tribus diebus iterum misit discipulum suum, dicens: Vade, & dic ei vt egrediatur de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum quia continuo venio, & cum baculo cedendo expello eum de cellula mea. Pergens autem discipulus ad supra dictum fratrem, dixit ei: Quoniam valde solicitus est abbas meus de infirmitate tua, ideò misit me requirens si melius habeas. At ille hæc audiens dixit: Gratias ago tibi Domine sanctæ charitati tuæ, quia sollicitus es de me. Veruntamen precibus tuis melius habeo. Reuersus autem discipulus dixit abbati suo: Etiam & nunc satis deprecatur sanctitatem tuam, dicens, vt vsque in diem dominicum expectes eum, & statim egredietur. Cum autem aduenisset dies dominicus & non statim egrederetur, accipiens baculum senior inflammatus inuidiæ, & iracundiæ spiritu, pergebat vt cædendo eum expelleret de cella. Accedens autem discipulus eius, dixit ei: Si iubes, pater, præcedo te, & videbo ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerint, & si viderint te, scandalizentur. Præcessit ergo discipulus eius, & ingressus ad eum, dixit: Ecce abbas meus venit ad salutandum te. Egredere ergo celerius, & cum gratiarum actione occurre ei, quia pro nimia charitate &, dilectione venit adte. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumq; vidisset eum, antequam appropinquaret prostrauit se pronus in terram, adorabatque senem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus charissimè pater bona æterna pro cellula, quam mihi propter nomen eius præstitisti, & in cælesti Hierusalem inter sanctos suos Christus Dominus tibi gloriosam & splendidam præparet mansionem. Hæc autem audiens senior, compunctus est corde, & proijciens baculum cucurrit in amplexum eius, & osculatus est eum, inuitauitque eum ad cellulam

suam,

ſuam, vt pariter cum gratiarum actione ſumerent cibum. Vocauit autem ſenior ſupra memoratum diſcipulum ſuum, & interrogauit eum, dicens: Dic mihi fili, ſi dixiſti iſti fratri verba, quæ propter cellulam illā mandaui vt diceres ei? Tunc diſcipulus eius confeſſus eſt, dicens: vere Domine dico, quia propter humilitatem, quā tibi exhibere debeo quaſi patri & Domino, ideo nō audebā reſpōdere tibi aliquid quando mittebas me ad eum: veruntamen nil illorū dixi quæ mandabas ad eū. Hęc audiēs ſenior, ſtatim ſe proſtrauit in terram ad pedes diſcipuli ſui, dicēs: Et hodierna die tu pater meus eſto, & ego diſcipulus tuus, quoniam te moderate cū timore, & charitate Dei agente, & meam, & illius fratris animam de peccati laqueo Chriſtus Dominus liberauit. Pro fide enim, & ſancta ſolicitudine, & intentione diſcipuli, qui perfectæ in charitate Chriſti diligebat Abbatem ſuum, & anxius timebat, ne per inuidiæ vitium tale aliquid ageret pater eius ſpiritualis, & perderet omnes ſanctos labores quos ab ineūte ætate in Chriſti ſeruitio pro vitæ æternæ premijs laborauerat: & ideo Dominus donauit illis gratiam ſuam, vt in pace Chriſti pariter lætarentur. (Ex lib. ſententiarum Patrum ꝗ. 25.

EXEMPLVM IV.

Veniam ab inuido fratre abbas Motues primus poſtulauit.

Abbas Motues aliquando ędificauit ſibi cellulam in loco qui dicitur Eracleona Et cūm ibi à multis moleſtaretur, alterū locū introgeſſus eſt, & ſimiliter etiam ibi conſtruxit habitaculū. Sed per inſidias diaboli quidā frater inuētus eſt illic qui per inuidiā ſemper litē cum eo haberet. Propter quod ſurrexit inde, & ad propriū regreſſus eſt vicū, & fecit ſibi illic quoque cellulam, & reclusit ſemetipsū in ea. Poſt tēpus autē aliquantulum congregati ſunt ſenes de illo loco, vnde egreſſus eſt, deducētes ſecū etiam illum fratrem cū quo habuerat litē, quatenus rogarent eum vt rediret in ſpelūcā ſuā. Poſtquā vero in vnū locū venerūt tā melotes ſuas, quam illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipſi autem profecti ſunt ad ſenem, & pulſantibus illis aperta feneſtra reſpexit eos, & cognouit, dixitq; eis: Vbi ſunt melotes veſtræ? At illi reſpōderunt: ecce hic vicino ſunt vna cū illo fratre, qui tecū litā habebat. Hæc poſtquam ſenex audiuit, & illos cognouit, præ gaudio oſtium, per quod ingreſſus fuerat, ſecuri confregit, & egreſſus cucurrit vſque ad locum, vbi erat ille frater, & prior ipſe pœnitentiam agere apud eum cæpit, & amplexus eſt illum, & introduxit illum in cellam ſuam, & per tres dies conuiuatus eſt cum talibus, qui nūquā habebat conſuetudinē, vt ieiunium ſolueret. Surrexitq; poſtea, & profectus eſt cum illis. (Ex lib. ſentētiarum Patrum ꝗ 90.

EXEMPLVM V.

Pacificus frater ſua probitate, inuidi fratris improbitatem beata Maria iuuante deuicit.

IN monaſterio quodam Ciſtercienſis ordinis, contigit aliquando inter duos quoſdam fratres diſſēſionis, & odij ſeminaria cauſa ſimultatis cuiuſdam pullulare, verum vno eorum in malitia, & diſcordia perſeuerante, alter per gratiam Dei citò reſipiſcens, quod malum in ſe pullulare recognouit, raſtro compunctionis eradicare quantocius feſtinauit. Quātoque maleuolus ille clanculis, ſeu apertis inſectationibus, irriſionibus, detractionibus fratris animum ad a-

maritudinem perducere nitebatur, tanto iste in humilitate timoris Dei semetipsum submittens, liuoris, & patientiæ stimulos quos in corde ipsius aduersarius exacuere tentabat, confitendo, flendo, & orando vigilanter retundebat. Quicquid aut patiens iste, & humilis frater conscientiæ suæ præstabat, dādo locū iræ hoc totū peruersus, & tumidus ille, sinistrè interpretando superbiæ contemptuique suo deputabat, quantoque is efferos animos eius patientia sua lenire tentabat, tanto ille malitiæ suæ furijs agitatus, ad persequendum innocentem misero liuore magis ac magis incendebatur. Cernens namque inuictum robur mentis colluctatoris sui, de cunctis nequitiæ adinuentionibus sublimiter triumphare, fortique patientiæ pede malitiæ suæ collum calcare, acriori sæuiens inuidia abbatem suum lupus sæuissimus adijt, innocentem illum cō ficto mendacio accusaturus, vt quem decus innocentiæ gloriosum reddebat, pessimi mendacij fermento, corrupta fama si fieri posset, humiliaret. Vbi verò frater falsò accusatus, in causam vocatus est, sciens scriptum esse: Crudelis est, qui famam negligit, se huius criminis sibi conscium non esse ingenuè potestatus est, seque ad comprobandam innocentiam suam, examen quodcunque placuisset, spontanea voluntate subiturum. Cæterùm totam vim grassantis in se doloris, ad negotium transtulit pietatis, assiduis orationibus, iugibus fletibus, tam pro se, quàm pro æmulo suo, Domini misericordiam, beatissimæque Dei genitricis pietatem exorans, quatenus diuina gratia, & se in charitate firmaret, & in æmulo suo magnitudinem malitiæ suæ comprimeret, & ad tollendum scandali fomitem vnctionem dulcedinis suæ coniungeret. Nec frustrà laborauit in gemitu suo, impletum enim est in eo quod sapiētissimus Salomon ait: Cùm placuerint Domino viæ hominis, etiam inimicos eius conuertet ad pacem. Contigit enim quadā nocte, vt in choro stās in ordine suo, vigiliarum solemnijs interesset, & ecce ad memoriam calamitatis suę simul & fraterni periculi, cœpit ebullire de intimis cordis eius medullis fons lachrymarum. Inebriatus itaq; vino sincerissimæ charitatis, non se poterat in medio fratrum pati, sed citò secretum petens, coram vno de altaribus ad orationem prosternitur, ibiq; non tam verbis, quàm immenso rugitu cordis, largissimoq; tue lachrymarum imbre ipsam matrem misericordiæ, quæ spes miserorū esse dignoscitur, vt suam aduersarijq; sui causam suscipere dignaretur suppliciter postulabat. Nec fefellit simplicitatem fidei eius magnificis euestigiò subsecutus pietatis effect⁹. Ecce enim dum in multa contritione cordis sui frequentius iteraret: Pia Domina miserere. Pia Domina Dei genitrix Maria, succurre misero, prorsus omni cōsilio, & auxilio destituto. Et adhuc pij murmuris verba corde, & ore uolenti adest illa specialis pauperum susceptrix & peculiare miserorum refugium Dei genitrix virgo Maria. Vidit enim illam sublimem Dominam Angelorum, spem miserorum, quasi à dextro latere altaris gradientem ad se venire, vultu & habitu reuerendam; immensi quoq; luminis iubare coruscātem. Sequebatur verò eam iuuenis splendidissimus, cœlesti & ipse gloria insigniter adornatus: interim dum finito psalmo, fratres gloriam sanctæ Trinitati dicerent: & sicut moris est, ob reuerentiam summæ maiestatis omnes pariter se inclinarent, substitit beata virgo, illumque tam humilem, quem excelsum verticem reuerenter submisit, & quousq; fratres Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto decantassent, tāquam verè humilis ancilla Domini inclinis permansit. Post hæc, eriges se, vultumq; ad frā trem in angustia constitutum dirigēs

mellifluis verbis conſolata eſt eum, dicens: Homo Dei ceſſent iam lachrymæ ab oculis tuis, & amaritudo mœroris quo cor tuum vehementer affligitur, recedat à te, quia eſt merces operi tuo. Qua propter noueris me ob fidei tuæ deuotionem tam tibi gloriam, quàm æmulo tuo veniam à Domino impetraſſe. Frater vero ille nil territus (neque enim turbari poterat, qui ſuauitatis & ſecuritatis matrē videbat,) fiducialiter dixit ad eam: Obſecro Domina, quæ es tu, quę ſic dignanter loqueris ad cor ſeruuli tui, vel quis eſt iuuenis iſte, qui tecū eſt? Ego ſum, ait, Maria mater filij Dei Iuuenis vero iſte Ioannes eſt Euangeliſta, cuius caſtis obſequijs benigniſſimus filius meus in cruce pro noſtra pendens ſalute, me commiſit. Et frater ait: Si ergo tu es illa per quam ſalus humano generi venit, quam reueretur & laudat vniuerſitas creaturę, cur quæſo tu tanquam vna de cęteris ipſis etiam Angelicis poteſtatibus honorandum caput tuum inclinas? Pijſſima Domina reſpondit: Scire debes, quia quotieſcunq; gloria ſanctæ Trinitati cum metu & reuerentia exhibetur in terris, toties oēs virtutes cœlorum commouētur, & ad laudem ſui creatoris excitantur. His dictis viſio beata videnti ſublata eſt. Porro tā mirifica nectarei odoris ſuauitas eadem hora apparitionis beatæ Virginis non ſolùm fratris illius, qui mœrore & anxietate tabeſcebat, verum etiam cunctorum tunc in choro deuotè pſallentium penetralia cordis adeo gratioſa inſpiratione refecit, vt facile daretur intelligi non materialium aromatum fragrātiam illam, ſed diuinæ planè virtutis fuiſſe. Tum ecce liuidus ille detractor innocentis fratris ſui ſuauiſſimi illius odoris fragantia, quæ de virgineo corpore intemeratæ & immaculatæ Dei genitricis erupit, inter cæteros qui hac gratiā digni habiti ſunt, attactus, & mox vehementer compunctus, cœpit iam ſcelus ſuum veritatis lance trutinare, ſe reum, ſe miſerum, ſeque omnibus tormentis dignum reputare: fratris quoque ſui, quem falſo crimine infamauerat, innocentiam conſequenter beatificare. Manè autem facto fratribus non ſine magna admiratione inter ſe quærentibus, quidnam tanti odoris ſuauitas, quam nocte pſallentes ſenſerant, portenderet? is qui tanti myſterij conſcius erat, abbatem ſecretius adijt, quæ viderat, quæque audierat ſuppliciter pādens, ipſam horam apparitionis beatæ Dei genitricis fuiſſe, qua pſallentium naribus ſuauitatis fragrantia infuſa eſt, aſſeuerans. Abbate verò ſtupente, difficiliuſque fidem dictis adhibente, ecce in aſtipulatione veritatis malitioſus ille infamator innocentis fratris ſui, pallens & tremēs aduenit, deteſtandi criminis ſcenam inuidia cōgente fictam potius à ſe, quàm veritate ſubnixam flens & eiulans confitetur, ſeq; multis modis multoq; tempore in perſecutionem ipſius exarſiſſe cum magna cordis contritione deplorat. Porro requiſitus vnde illi tam repentina cōpunctio, & peccati ſui tā repentina cognitio accidiſſet, reſpondit ſe licet indignum eadē gratia ſuauiſſimi odoris, qua & cæteros fuiſſe perfuſum, moxq; vt doni cœleſtis vnctio cordis eius intima penetrauit, in odium malitiæ, & amorem innocentiæ mirum in modū reſpiraſſe. Abbas aūt quibuſdā ſpiritualibus ſenioribus refert, & ſuper tātis mirabilibus diuinæ pietatis gratię Domino in cōmune referūtur. At vero frater ille patiēs, locū in quo cœleſtia myſteria cognouerat, tota auiditate repetēs, cū deuotiſſimè adoraret illic vbi ſacros pedes reginæ cœleſtis ſtetiſſe meminerat, ad cōfirmandū viſionis veritatē mellifluum ſuauitatis odorē quē in ipſa viſione ſēſerat, lapides ipſos reſpirare læte deprehēdit. ꝙ vbi abbas ipſo celerius nūciāte cōperit, aſſūptis ſecū ꝗbuſdā

religiosis fratribus designatum locũ cum metu & reuerentia adijt, quod verbis audierat rebus probans. Suauitatem quippe mirifici odoris naribus hauriens, communicato fratribus suis consilio eosdem lapides erui atque in sacro loco competenti in memoriam tanti miraculi reponi præcepit. Ecce ad literam, & quodammodo manu palpantes probare possumus beatos esse pacificos, quoniam filij Dei vocabuntur. (Ex lib. de viris illust. ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM VI.

Inuidi fratris venenum quidam victoriosa obsequiositate deuicit.

FRater aliquis quendam ex fratribus suis ita exosum habuit, vt sine cordis sui cruciatu illum respicere non posset. Quod ille sentiens, & vulnus cordis eius sanare cupiens, fratrem tam pericul. ose tentatu, imo in ipsa tentatione omnino superatum, obsequijs charitatis ad suum amorem quantum potuit inclinauit, capitale eius vertit, & mollificauit, velles excussit, calceamenta circa lectum composuit, & quicquid ad illius commodum esse nouerat in quantum licuit & potuit exhibuit. Sic ille inuidus obsequijs eius victus, & ad cor reductus, conceptum inuidiæ venenum expuit, & quem prius æquo oculo respicere non potuit, plus postea cęteris dilexit. (Cæsarius l. 4. c. 2. 6.

EXEMPLVM VII.

Inuidus dæmon perdere animam maluit, quàm cœlestẽ gloriã obtin. re.

DÆmon quidam cum hominẽ a se obsessum horribiliter torqueret, & diuersis per os eius garriendo diuersa responderet, dictũ est ei à quodam ex circumstantibus: Dic diabole, si posses ad gratiã, in qua fuisti, redire, quid velles propter hoc laboris sustinere? Respondit ille: Si hoc esset in meo arbitrio, mallem cũ vna anima decepta descendere in infernum, quàm redire in cœlum. Mirantibus omnibus cum ita diceret, iterum hoc verbum respondit: Quid de hoc miramini? tanta est malitia mea, & tam obstinatus sum in illa, vt non possim aliquid velle boni. Huic verbo alterius cuiusdam dęmonis sermo discordat. (idem lib. 5. c. 9.

EXEMPLVM VIII.

Inuidiosè persequens sanctum Deicolam terribili plaga percutitur.

LEgitur in vita sancti Deicolæ discipuli S. Columbani, quod ipse post longam monasterij obedientiam cum ad desertum pergeret, & quasi erraticus viator conuenientia manendi loca disquireret, quippe cui pater suus sub obedientiæ titulo denunciauit ne Luxouiense monasterium vlterius intraret, insperato contigit vt suillum gregem offenderet, subulcus ab eo interrogatus an in vicinia esset aliquis locus habitabilis? Respõdit esse nõ lõgè locũ palustrẽ, & fontibus satis irriguum, in prædio cuiusdam præpotentis Vasalli nomine Verfarij. Cui vir sanctus: Potes ne frater, inquit, mihi ducatũ prębere quo possim locum ipsum videre? At ille: Possum (inquit) aliquo modo sed gregem meum absque prouisore dimittere non pręsumo. Cui beatus Deicolus: Noli, inquit, fili mi, tantillum spatij, mihi tenaciter negare. Veraciter scias, quia si mecum pergere disponis, nec minimum porculum interim perdes, & si aliquid discredis, ego tibi fustem meum constituo custodem vicarium, vt in redeundo cognoscas quãtum fides mea valeat cum chari-

charitate tua. Hoc dicto fustem, quē manu gerebat solo radicitus fixit, & præcedente ductore ad locum tetendit nominatum. Cumque post longum spatium porcarius eadem repedasset via, gregem videre solitus, inuenit secundum viri pollicitationem gregem suum circa fustem g r tum, saturumque accubasse, nec vnum quidem ex illo deesse. Vir venerabilis Deicolus ad locum desideratum perueniens diuino semper operi indefessus existens (vtpote qui crucifixus erat mundo, totumque semetipsum obtulit Deo) inuenit Ecclesiam in cliuo cuiusdam alti montis positam in honore sancti Martini consecratā. Vt autem Domini secretum horæ spatium expectans, quādo solus soli Deo se substernere posset, mirum dictu quo Ecclesiæ eiusdem ianuas solus absq; mora nullo referente largum illi præbuere ingressum, qua de re viri stolidissimi vltra modum debachari, legationem quæstuosam Domino suo, qui tunc temporis in alio dio suo manebat in loco, qui dicitur villa Callonis transmiserunt dicentes: Placet tibi, Domine, vt monachus quidam capellulam tuam sibi vendicet in oratorium, nec vllus eum eijcere posset. His igitur auditus VVerfarius furore præcipiti arreptus crudelem nimis sententiam in virum Dei sanxit dicens: Ite cum festinatione, & si quis illum fidelium meorum capere possit sine mora castretur. Vix ille mandatum dedit vna eademque hora in laqueum (quem seruo Dei iniuste præparauit) iusto Dei iudicio miserabiliter incidit. Nam idem membrum quod famulo præcidi iussit, mox illi in rumorem versum est, ita vt omnia viscera eius in eūdē locū violenter inciderent, & mortem vicinā pararēt. Cūque vehementi dolore vexari videretur, vxor eius Bertildis nomine, memor sententiæ quam viro Dei temere imposuit, cū luctu graui eum admonuit dicens: Certè credo, quod propter peregrinum quem sine causa castrari iussisti dolor ipse in te retrorsus est. Mittam ergo velocius, & accersiam illum, si forte per orationes eius dolor tantus à te effugari possit. Sed quia nihil fit in terra sine causa, antequam nuntij ad virum Dei peruenirēt, idem & VVerfarius morti subactus viuendi finem fecit. (Vincēt. l. .3. c. .. & 3. spec. hist.

EXEMPLVM IX.

Iudicantes temerariè sanctum Goarē, quod mane ex charitate cum pauperibus manducaret, graui fame & siti puniuntur, & Episcopus eundem temerè iudicans iustè cōfusionis suæ verbere corrigitur.

LEgitur in vita sancti Goaris, quod ipse habitauit in suburbio Treuerico, vbi ecclesiolā fecit, meliorumque sanctorum ibidem reliquias collocauit. Ibi die noctuque Deo seruiebat in ieiunijs & vigilijs, prædicatione & oratione, multosque paganos verbo conuertit, & ægrotos multos oratione sanauit. Quod vidēs omnis mali artifex diabolus (vtpote qui generi humano inuidens neminē saluari cupit) inuidiæ stimulos mentibus eorū quos ab amore sancti Goaris, odio capitali inflammauit. Itaq; cōtigit vt legati Episcopi Treuerici nomine Rustici, scilicet Alboinus & Aluerianus ad cellam viri Dei quasi speculatores aduenirent vt ibi aliquā rem nouā vel inanem inuenire possent. Viderunt ergo quia more solito mane post psalmodiam & missam, cū peregrinis & pauperibus in charitate cibum sumeret. Quod ipsi non charitate, sed gulositate fieri æstimantes accusauerunt eum apud Archiepiscopum dicentes, se eum vidisse sine temperamento manè comedere, vel potū sumere. Quod audiēs Archi-

b 2 p[illegible]

piscop⁹, statim iussit ipsos legatos illuc redire. & sanctū Dei Goarē sibi prę sentari, dicēs, ꝙ inq̄sitionē de ipso facere vellet, vt possit scire quo ingenio vel arte talia præsūpsisset. Qui veniētes ad B. Goarē locuti sūt ei dolose, putātes ꝙ accusationē illā possent blāditijs verborū obtegere. Archiepiscop. (inquiūt) noster Rusticus salutē tibi mandat, iubetq́; vt ad colloquiū ipsi⁹ Treueris festinanter accedas. Hæc audiens homo Dei S. Goar cū gaudio dixit. Faciat mihi Deus vt possim ei obedire, quia obediētia est sine mora faciēda. Nocte illa fecit illis cœnā secūdū suas vires, & ipse in Dei laudibus (vt solebat) fuit per seuerās. Manè aūt postq̄ cursum suum finiuit, missā celebrauit. Cūq́; cōplesset diuinū officiū dixit ministro: Fili fac hodie nobis lętū diē de abundātia nostra, vt isti legati Archiepiscopi simul nobiscū faciant charitatē, quia in itinere sunt & forsitan Deus aliquē peregrinū vel pauperē adducet, vt pariter epulemur. Quod audiētes illi maligni, noluerūt cōsentire. At sanctus introducto quodā peregrino ꝑ charitatē comedit cū illo. Quod videntes legati cū lætitia strauerūt equos, dicētes: Nūc manifestè vidimus ꝙ Archiepiscopo Domino nostro nūciemus. Acceptoq́; à viro Dei cibo & potu in vasculis ad viaticū itineris, ambulātes cū eo cępe rūt fame & siti vehemēter vrgeri, miserūtq́; manus ad cistertiā, & ad vtrē & nihil inuenerunt: cū vtiq́; de domo S. Goaris sufficientē in his deportassēt alimoniā. Et ait Alboinus ad Aluerianū Talē ego famē & sitim nunq̄ habui. Et hęc dicēs cecidit de equo quasi mortu⁹ Aluerian⁹ verò cōuersus ait ad Goarē: Succurre nobis pie sacerdos Christi, q̄a fame & siti morimur. S. Goar cum hoc audisset, dixit: Hodie filij quādo me in dignū vidistis charitatē facere, nō debuissetis recusare. Ista vero quæ nūc patimini ad corripiēdū vos, Deus meus permittit fieri. Dū hęc illis diceret, venerunt tres ceruæ miræ magnitudinis quasi sanctā Trinitatē pręfigurātes, stēterūtq́; à lōge ipsos q̄ loquebātur aspiciētes: quas cū vidisset vir Dei, & inuocasset sanctā Trinitatē, iussit eas stare, quęcū stetissent apprehēdit vasculū & mulsit eas. Quo facto præcepit ire, & ex ipso lacte liniuit mēbra prædictorū virorū & statim nullū dolorē lassitudinis (qui in eis de inedia acciderat) senserūt. Hoc remedio confortati mox vt miserūt man⁹ ad sacculos victualiū, inuenerūt quę apta erāt ad māducādū & bibēdū vsq́; ad abundātiā, & tūc ipsi cœperūt epulari. Cū admirarētur de his q̄ viderāt & stupētes timerēt, cęperūt incitatis equis velociter itinerare donec venerūt Treueris ciuitatē. Seruus autē Dei Goar ꝑ oratoria, & Ecclesias sanctorū (sicut solitus erat facere) pergebat & dicti legati veniētes Episcopo sedentē in solio suo vna cū clero, narrauerūt ei omnia q̄ acciderāt, eis, vel quę facta viderāt ab ipso S. Goare. Quod cū audisset cū iracūdia cępit dicere: in quātū intelligo, cōsuetudo isti⁹ ꝑtinacis viri q̄ sic mane comedit, & bestias mulget sine dubio poti⁹ deputāda est gulositati q̄ charitati. Inquirēdus est tñ quāobrē, vel quo humanæ laudis desiderio id faciat, & vtrū ex parte Dei sit, an ex deceptione aduersarij. Vix aūt verba cōpleuerat, & ecce vir Dei Goar intrauit domū in qua ipse Archiepiscop⁹ residebat. Ingressus itaq́; cœpit quaquauersū circūspicere, loc⁹ vbi stare posset discipulus eius, & capā suā pēdere. Tandem vidit in angulo domus quasi similitudinē fustis, q̄ certè nō erat fustis, sed radius solis q̄ per fenestellā penetrabat. Cūq́; appropinquasset ad radiū solis specię grossioris perticę prętēdentis appēdit capā suā sup ipsū radiū, ibiq́; starè pręcepit ministrū suū. Quod cū vidisset Rusticus Archiepiscopus vna cū clero dixit: Videtis nūc q̄d fecit, verè si hæc causa ex Deo fuisset, tā manè nō comedisset, vel bibisset, q̄a anteriores sancti per eleemosynas, & ieiunia intrauerūt in regnū Dei. Hoc aūt mirabile factū ꝙ video q̄d sit omnimode nescio. Sed inde nō mediocriter stupeo, mane comedit & bibit, bestias mulget, capā etiam suā in radio solis suspēdit. Quid plura?

Accedat propi⁹, & reddat rationē circū ſidētib⁹. Tūc venit quidā portās in brachio ſuo infātē, q fuerat ꝓiect⁹ in concham marmoreā, vbi paupculę mulieres ſolēt infantes ſuos iactare. Quē videns Archiepiſcop⁹, inquit, ad ſanctū Goarē Nūc oportet vt oſtēdas nobis myſteriū tuū, ſi verū ſit, an falsū. Si verū eſt per verā obediētiā ꝑcipio vt tibi, vt facias iſtū infantē nobis iñoteſcere genitorē ſuū & genitricē ſuā. Si hoc facere potes credemus tibi. & virtutib⁹ tuis. Sin aūt nihil tibi credere debem⁹. Tūc vir Dei ſuſpirauit grauiter, & lachrymas fudit vehemēter, admirās, q̃obrem Pontifex ſuorū vitupator operū talē ſibi inane atq; ineptā obedientiā facere pręcepiſſet. Et fundēs orationē, ait: Trinitas sācta te inuoco, atq; te infans in nomine Trinitatis eiuſdē coniuro, vt genitorē tuū per nomē denomines, & genitricē tuā ſimiliter. Reſpōdens infans dixit: Iſte Ruſticus Epiſcopus eſt pater meus, & mater mea Aſſligia nūcupatur. Quo audito Epiſcopus cecidit velociter ad pedes S. Goaris, dicēs: Nūc ſcio vere & credo te Dei eſſe ſeruū, ſanctū cui ſcelera mea quæ ſic abſcōſa putabā vt null⁹ alius præter me, & illā mulierē, & vnū puerū meū vnq̃ noſſe poſſet, ita sūt tibi patefacta ꝑ iſti⁹ nati mei verba. Hæc audiēs beat⁹ Goar ſtupore miraculi repletus, dixit ad eū: Heu, heu Dn̄e, quare ꝑ me miſerū peccata tua hacten⁹ latētia facta sūt manifeſta? Melius quidē fuiſſet ſpōtanea, & ſecreta corā Deo cōfeſſio, q̃ iſta cōtra votū tuū ignominioſa publicatio. Deinde ſollicite ac benigne monuit eū ad pœnitentiā, dicens: Quantū Saluator noſter pius eſt ad dimittēdū, tātū oportet nos paratos eſſe ad pœnitendū. Ego aūt in quātū pietas diuina me exaudire, & vitā dignabitur cōdonare, ſeptē annis pœnitētiam pro te cōpellente fraterna charitate iā deliberaui facere. (Vidē l. 22. c. 13. 14. 15.

EXEMPLVM X.

B. Maria virgo ſibi deuotū, & ſacrificium miſſæ libēter audiētē à fornacis incendio præſeruauit, & in calūniatorē inuidum malū omne cōuertit.

Miles quidā à rege valde dilectus iā morti appropinquās, vocauit filiū ſuū dicēs: Fili, ego vado ex hac luce ſperās miſericordiā Dei, te relinquēs vnicū filiū. Impetraui ergo vt vicē meā habeas apud regē. Nunc autē omnē ſubſtantiā tibi ſoli relinquo. Doctrina aūt mea q̃ ſollicitè te volo ſeruare omni auro melior tibi erit. Primo quādo quouis modo ꝑuales quotidie miſſā integrā audire ne negligas. Secūdo vt ſacramētale cōiugiū ſeruās B. virgini Marię tota vita tua deuot⁹ ꝑſeueres. Si aūt præter virginē B. Mariā ſponſā nullā habueris, multo ei grati⁹ ſeruitiū facis, qa virginitas fructū habet 100. coniugiū 30. viduitas 60. Qui vero fornicatus fuerit, nō sūt tot capilli in capite ei⁹ ꝙ ei inferno præparata sūt ꝓpter hoc ſupplicia. Tertiò ꝙ ſemper gaudeas cū Dn̄o & Domina gaudētib⁹, fleas cū flētibus. Hoc obſerua fili mi memor animæ meę quomodo poteris. & ſic expirauit. Adeptus ergò filius patris dignitatē, memor teſtamēti accepti à patre, omnia deuotè ſtuduit obſeruare. propter amabilem & caſtā cōuerſationē charus omnibus. Tātus deniq; pudicitię amator vt impetētes reginæ pediſſe quas ad cōcubitū acriter reprehēderet. Sed qa inuidia ex bonis alteri⁹ torqueri ſolet, accuſatur à quodā ſeruo apud regē de ſuſpecto amore cū regina. Rege aūt talib⁹ nō credēte, ait ille inuidus accuſator. Hoc tibi ſignū ſit me verū dicere, ſi tua pietas impoſito quouis crimine ꝙ reginā cōtriſtet, mox cū illa vſq; ad lachrymas cōtriſtabitur. Ait Rex, & inuenitur etiam innocēs cōdolere. Acceſſit igitur iterū ille impius ad regē dicēs: Probaſti Dn̄e me verū dicere, & cauto ſcrutinio illud ꝓbaſti. Vt ergo ſine tumultu populi pereat, quia diligitur ab omnibus quaſi bonus, conſilium meum eſt vt dicas eis qui coquunt lateres aut calcem, vt primum quem craſtina die ad eos miſeris, præcipitent in fornacem ignis. Placet regi conſiliū. iubet

(vt audiuit) ab impio faciendum. Mane ergò facto dixit rex innocenti illi militi. Perge ad fornacem calcis aut lateris, & dices magistris. Cito implebitis mandatum heri acceptum à rege, qui statim abiens audiuit pulsum campanulæ in Ecclesia parua in medio viæ, declinauit ad eam volens audire missam, vel orare secundum cōsilium patris sui, Fusa igitur ad beatā virginem oratione commendans ei animam cū corpore, mox Dei nutu ibi dormitari cœpit quasi ad horam dulciter satis. Accusator autem eius tunc ait regi: Vis vt vadam videre quid factū est. vt lætum tibi referam nunciū mortē scilicet adulteri? Annuente itaq; rege anhelo cursu eques peruenit ad fornacem dicens: Perfecistisne adhuc mandatum? qui astantes iuxta eum, dixerūt, Non. Minimè tamē morā faciemus. Arreptoq; illo præcipitarunt in ignē. Illo reclamante, eiulāteq; atq; dicēte, quod ipse nō esset qui comburi deberet, sed alius missus à rege, Mox subsequitur innocēs ille humiliter dicēs eis: Perfecistis ne absq; negligentia quod heri de secreto cōsilio regis audistis? Qui dixerūt: Fecimus. Ille verò rediit ad domum nesciens de consilio. Magistris verò serò redeuntibus ait rex ad illos: Quare venientē ad vos hunc militem nō tradidistis igni? Respōderunt quia alius eo prior venit quē deuorauit ignis. Correptus vero innocens à rege pro tarditate, respondit: Paululum ad Ecclesiā declinaui vt missam audirem, commendans beatæ virgini meipsum rogans vt me protegeret quatenus propositum virginitatis quod integrum adhuc in me est vsq; in finē inuiolabiliter conseruarem. Post hoc ignorans tā dulciter obdormiui, vt me ad paradisi delitias raptū fuisse putarē. Experrectus autem mox tuum (ò rex) cōpleui mandatū. Cui rex ait: Quid loqueris de proposito virginitatis cùm non ignorem te iam ex longo insidiatum esse castitati reginæ. Licet enim de opere illicito nihil mihi certi cōstiterit signa tamen dilectionis experientia secreta didici signans ei quod regina tristante non gauderet cum cæteris ex familia, sed ei collachrymari soleret. Tunc iuuenis cū admiratione ait: Audi me, ò rex: Moriente patre meo, quem deuotum Deo, & fidelē tibi nouisti militem, hæc tria ab eo accepi pro testamento (narrans ei prædicta documenta) quæ pro meo modulo complere laboraui. Tunc rex valde exhilaratus, exposuit ei per omnia ordinē de inuidia, & consilio mortis, dilexit eum ex hoc super omnem familiam suam, Innocens autē Deū laudās, in seruitute Dei, & beatæ Mariæ deuotus, tandem migrauit ad Dominum. (Martinus Polonus in Prōptuario exemplorum c. 8. Bernardinus de Busto 2. parte Rosarij. ser. 3. parte 3. lit. H. Ioanes Herolt. seu Discipulus ser. 48. de Sanctis circa finem. Chronicum FF. Capucinorum idiomate Lusitanico, & Lud. Granatensis, 2. parte cateh. c. 27. § 10.

EXEMPLVM XI.

* *Tanta malitia est mundi, vt graue malum paratus sit ferre, modò cui inuidet duplicatum inferatur.*

REfert Iacob⁹ de Vitriaco quod quidam rex fuit, qui promisit vni inuido, & alteri auaro, quodcūq; donum peterēt, illis concedere, ita tamen vt qui posterius donū peteret, duplicaretur, & cū vterq; differret petere, præcepit rex inuido, vt primus peteret, erui sibi vnus oculus, vt proximo ambo eruerentur, noluit enim petere aliquod bonum ne proximo duplicarentur. (Ioānes Iunior in scala cœli verbo inuidia. ex Iacobo Vitriaco refert. Vide etiam tit. Communio ex. 3. & 11. Tit. Beneuolentia ex. 4. Tit. Diffamare ex. 4. & Tit. Detractio. ex. 4.

IOANNIS BAPTISTA.

Rigorosi Prioris regimē pertæsus frater, dū procurasset se ad alium destinari locum, à sancto Ioanne Baptista vt maneat admonetur.

FVit quidam Prior in ordine (vt à senioribus meis accepi) à pueritia castus, religiosus, & deuotus, sed valde rigoros⁹ in regimine, & sub ipso viguit maxima disciplina. Nam regularis obseruantia, & diuinum officium optimè fiebat, & delinquentes strenuè corrigebat. Erat autem inter conuentuales suos quidam frater, in beatum Ioannem Baptistam, singularem deuotionem habens, qui propter rigorem Prioris procurauit mitti ad alium conuentum. Cui apparens sanctus Ioannes Baptista in visione dixit ei: Noli recedere à Priori tuo, quia vtile & salubre est tibi sub ipso esse vsque ad mortem. Et sic idem frater sub illius mansit Prioris regiminis voluntate vsque ad mortem, & tandem deuotè obijt in die Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ. Prior autem diu infirmatus diem claudens extremum magnam gloriam, & multa pręmia percepit à Domino, sicut reuelatum fuit cuidam sanctę sorori. (Ex vitis Eremitarum D. Augustini. Vide etiam Tit. Charitas ex. 2.

IRA.

EXEMPLVM I.

Iracundi fratris surisculam dæmon tribus vicibus subuertit.

FRater quidam erat in congregatione inquietus, & frequenter mouebatur ad iram. Dixit ergò in semetipso: Vado, & solus habito alicubi, & cùm non habuero cum quo dicam, vel audiam, ero quietus, & quiescet à me passio iræ: Egrediens ergò manebat in spelunca solus. Vna autem die impleuit sibi surisculam seu vas aquarium aqua, & posuit super terram. Contigit autem vt subitò impleuit eam, & rursus versata est; qui commotus furore, tenuit vasculum ipsum, & fregit illud. In se autem reuersus, cognouit quia ab eodem dæmone iracundiæ sit illusus, & dixit: Ecce solus sum, & vicit me. Reuertar ergò in congregationem, quia vbiq; & patientia opus est, & maximè adiutorio Dei, & surgens reuersus est in locum suum. (Ex lib. doct. Patrum de patientia nu. 6.

EXEMPLVM II.

Vindictā cogitans iratus frater ingressū diabolo ad monasteriū sancti Francisci præbuit.

CVM sanctus Franciscus in loco Portiunculæ quadam vice (vt sibi moris erat) deuotè orationi vacaret, vidit totum locum tanquam à magno exercitu, à dæmonibus obsessum, & circundatum. Nullus intrare locum valebat, eo quod fratres illi tantæ sanctitatis existerent, quod ad quem intrarent, aditum non habebant. Interim verò quidam de fratribus ad iram, & impatientiam commotus, accusationes, & vindictas contra quendam de socijs fabricat: propter quod ostio virtutis abiecto, & aperta nequitiæ ianua, viam intrandi diabolo præbuit: & statim vidente sancto Francisco vnus illorum dæmonum intrauit illum locum, & dictum fratrem tanquam victum, victor aggreditur. Pius autem Pater, & pastor, qui super curam sui gregis fidelissimè vigilabat: aduertens intrasse lupum, ad vnam de suis ouiculis deuorandum, & sciens

per spiritum, ouem in tanto periculo positam, fecit fratrem prædictum celerrimè ad se vocari. Et cum ille obedienter ad pastorem tam solicitum cucurrisset, præcepit beatus fratri, vt statim detegeret venenum fabricatū, quod contra proximum in corde seruabat: propter quod erat traditus in manus inimici. Ille verò territus vulnus detexit, culpā recognouit, & veniam cum pœnitentia humiliter requisiuit. Quo facto absolutus à culpa, & imposita pœnitentia statim vidente sancto Francisco diabolus aufugit: ouis verò erepta de faucib⁹ bestiæ truculentæ, Deo, & beato Frācisco gratias retulit, & in sancta vita vsq; in finem meritis pastoris sui perseuerauit. (Ex actibus S. Francisci lib.2.conformitatum fructu 21.

EXEMPLVM III.

Patientissimus B. Martinus blasphemias à Briccio factione diaboli contra se fulminatas, mansuetissimè tulit.

QVodam die dum sanctus Martinus in Area (quę praua admodum tabernaculum ambiebat) in suo sedili ligneo resedisset, vidit duos dæmones in excelsa rupe consistere, inde alacres ac lętos vocē istiusmodi adhortationis emittere. Eia re Briccio. Credo te cernebāt miserrimi eminus propinquātē conscij quantam illi rabiē spiritus suscitassēt. Nec mora. Briccio furibūdus irrupit ibi plenus insania, euomit in Martinū mille cōuitia. Obiurgatus enim pridie ab eo fuerat, cur qui nihil vnquam ante clericatum habuisset (quippe qui in monasterio ab ipso Martino nutritus erat) equos aleret, mancipia compararet. Nam illo tempore arguebatur à multis, quod non solum pueros, sed etiam puellas scitis vultibus coemisset. Quibus rebus infelicissimus insano felle cōmotus, & vt credo pręcipuè dæmonum illorū agitatus instinctu, est, vt vix manibus temperaret. Cum quidem sanctus vultu placido, mente tranquilla, infęlicis amentiam per mitiā verba cohiberet, sed ita in eo nequā spiritus redundabat, vt ne sua quidem illi (quamuis vna admodū) mens subesset, frementibus labijs, incetroq; vultu decolor præ furore rotabat verba peccati, se asserens sanctiorem quippe qui à primis annis in monasterio inter sacras Ecclesiæ disciplinas ipso Martino educante creuisset, Martinū verò & à principio quod ipse diffiteri non posset militiæ actibus sorduisse, & nunc per inanes superstitiones, & phantasmata visionum, ridicula prorsus inter deliramenta senuisse. Hæc dū multa, atq; alia, quę reticere melius est, acerbiora vomuisset, egressus tandē furore satiato quasi qui se penitus vindicasset, rabid⁹ ea parte qua venerat, recurrebat. Tū interea credo per Martini orationes fugatis ab illius corde dæmonibus reductus ad pęnitētiā mox reuertitur, atq; ad Martini se genua prostrauit veniā humiliter poscēs, fatetur errorē nec sine dæmone se fuisse tādē sanior cōfitetur. Nec erat apud Martinū labor iste difficilis, vt ignosceret supplicāti. Tūc & ipsi, & nobis omnibus sanctus exposuit qualiter illum à dæmonibus vidisset agitari se cōuitijs nō moueri, quæ magis illi à quo essent effsa, nocuissent. Exinde cū idē Briccius multis apud eū magnisq; criminib⁹ persæpè præmeretur, cogi nō potuit vt eū à presbyterio submoueret, ne suā persequi videretur iniuriā, illud cōmemorās. Si Christus Iudā passus est, cur ego nō patiar Briccionem? (Seuerus Sulpit. dial., 3.c. 20. de gestis S. Martini. Vide etiam tit. Humilitas ex. 4. Tit. Infirmitas ex. 9. Tit. Confessio ex 20. & Tit. Dimittere ex. 5.

IVDICIVM DEI.

EXEMPLVM I.

Tentantur aduersis boni, & mali frequenter iniqua felicitate fruuntur.

ERat quidam monachus solitarius in Ægypto, qui rogabat Deum dicens: Domine ostende mihi iudicia tua. Et dum multum depreçaretur Dominum, vna die astitit ei Angelus Domini in similitudine cuiusdam senis, dicens: Veni, ingrediamur istum eremum, & requiramus sãctos patres, vt audiamus ab eis verbũ, & benedicamur ab ipsis. Et ingressi eremum, post multos labores inuenerunt speluncam, & pulsantes, egressus est ad eos senex quidam vir sanctus, & videns, eos cum gaudio suscepit. Et post laborem lauit pedes eorũ, & posita mensa refecit eos, & sternẽs quod habebat, refouit eos. Mane autem facto dimisit eos cum gaudio, & exeũtes, tulit ille Angelus absconsè catinum in quo comederant, & abierunt. Videns autem ille quod fecerat dixit intra se: Quid visum est huic seni, vt homini sancto isti qui nos cum tali charitate suscepit, catinum istum raperet! & dum iter facerent misit post eos abbas ille filium suum, dicẽs: Reddite catinũ quem sustulistis vobiscũ. Respondit ei Angelus, dicens, Ante nos est frater cui eum dedi: veni, & recipe eum. Et dum ambularet cum eis, impulit eum Angelus Domini per præcipitium. & contractus totus mortuus est. Vidẽs autem frater ille quod fecerat, cõtristatus timuit, dicens: Væ mihi, quid factum est homini tã bono? non sufficiebat quia catinum eius rapuimus, adhuc & filium eius interfecimus. Et ambulantibus eis in eremo per tres dies, inuenerunt cellam vbi erat abbas quidam senex cum duobus discipulis suis, dicẽs: Qui estis quid quæritis? Responderunt dicentes: De labore sumus, & volumus benedici à te, & audire verbum. Mãdat ille senex eis, dicens: Discedite vos, non mihi vacat. Dicunt ei: Rogamus te, suscipe nos in cellam tuam, & repausemus modicè, quia de grandi labore sumus. Et iterum mandauit eis: Recedite hinc, vt quid ambulatis sicut vagi per eremum, & non residetis in cellis vestris? At ipsi cœperunt supplicare, dicentes: Vespera est, & nè à feris interficiamur, suscipe nos nocte tantum. Vix aliquando præcepit abbas ille discipulo suo, dicens: Duc eos intus in stabulum: & vespere facto rogabant, dicentes: Lumen nobis modicum præstetur, vt videamus vbi iacere debeamus, & non eis concessit. Post modicum vero petebant dicẽtes: Propter Deum vel modicum aquę nobis detur. Tũc vnus ex discipulis misericordia motus, dixit ei: Rogo vos, vt nesciat meus abbas, de annona mea modicum panis do vobis, & aquam. Manseruntq; sic tota nocte illa in terra. Mane autem facto dixit Angelus ad vnum de discipulis eius: Roga Dominum abbatem, vt det nobis orationem, & habemus quid offerre illi. Audiens hoc abbas ille, quia aliquid accepturus esset ab eis, mox descendit. Et obtulit ei ille Angelus catinum quem sustulerat ab illo viro sancto, & accepto reclusit se, & præcepit illis vt ambularent. Videns autem hoc ille frater qui eum comitabatur, & nesciens quia Angelus esset, indignatus est & dixit ei: Recede A me, non vltra iam tecum alicubi progrediar. Ecce quanta fecisti tu homini illi tam bono & sancto, qui nos cũ tãta charitate & gratia suscepit; catinum rapuisti, & filiũ eius interfecisti, & isti homini pessimo, qui Deum non timet, nec ponit eum ante conspectum suum, nec alicui miseretur, ipsi dedisti eũ. Respõdit Angelus, & dixit ei. Nõne tu rogasti

Deum

Deum, vt tibi ostenderet iudicia sua? Et missus sum monstrare tibi. Catinus ille quem à viro sancto sustuli, non erat de bono, & non decebat vt ille vir tam sanctus & bonus in cella sua aliquid de malo haberet, sed quod erat de malo venit ad malum, vt addatur ei in ruinam. Filium autem eius ideò interfeci, quia si eum non interfecissem, hac nocte ipse patrem suum occidisset. Audiens autem hoc ille frater, cecidit in faciem suam ante pedes eius, cognoscens quia Angelus Domini esset. Qui statim recessit ab eo. Et ille cognouit, quia ista sunt iudicia Dei. Nemo ergò videns bonos affligi aduersitatibus, aut malos prosperitatibus gaudere, credat id temerarie aut iniuste fieri, quia iudicia Dei iusta, quamuis occulta. (Albertus Patauinus homilia in Euangelium Dominicę de Passio ne habet hanc narrationem ex vitis Patrum lib. 5. vitæ SS. PP. nu. 93. secundum editionem Coloniensem anni 1548.

EXEMPLVM I.

Iudicio Dei occulto quidam diues damnandus honorificè sepelitur, & deuotus eremita à beluis comeditur.

NArrauit quidam patrum, quia erat aliquis solitarius in eremo Nylopoleos, & ministrauit ei quidam secularis, sed fidelis. Fuit autem in eadem ciuitate homo qui erat diues & impius. Contigit autem vt moreretur ille diues, & deducebat eum tota ciuitas, simul & Episcopus cum lampadibus. Egressus est autem ille qui ministrabat illi solitario, secundum consuetudinem portans ei panes, & inuenit quia comederat eum belua, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini, dicens: Non surgam hinc, donec demonstretur mihi à Deo, quæ sunt hæc: quia ille quidem impius talem apparatum habuit in deducendo, hic vero qui seruiuit tibi die ac nocte ita pertulit. Et ecce, Angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit paruum bonum opus in hoc seculo & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat: Iste autem solitarius homo erat ornatus ad omnem virtutem, habebat vero & ipse vt homo modicum quid culpæ, & recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita consolatus his verbis abijt, glorificans Deum super iudicia, quia vera sunt. (Ex lib. doct. Patrum nu. 23.

EXEMPLVM III.

Iudicium Dei vehementer expauit frater, qui ad iudicium tractus, à propria matre confunditur.

NArrauit quidam senex, quod aliquis frater dum conuerti vellet, & prohiberetur à matre sua, non quiescebat ab intentione sua dicens: Saluare volo animam meam. Illa vero multum resistebat. Cùm autem desiderium eius impedire non potuisset, postea permisit. Abiens autem factus est monachus, & sub negligentia vitam suam expendit. Contigit autem vt mater sua moreretur, & post tempus aliquantum etiam ipse infirmatus est infirmitate magna. Et cùm factus fuisset in excessum mentis, raptus ad iudicium, inuenit matrem suam cum his qui iudicabantur. Illa autem vt vidit eum, obstupuit, dicens: Quid hoc est fili? & tu in hunc locum condemnatus venisti? Vbi sunt sermones tui quos loquebaris dicendo, saluare volo animam meam? Confusus autem in his quæ audierat, ipso dolore stupidus factus est, stabatque non habens quid matri respondere posset. Iuxta dispensationem autem Dei miseri-

cordis postea quam hoc vidit, contigit vt repararetur, & euaderet ab instanti infirmitate. Et cogitans apud se diuinitus factam esse huiuscemodi visionem, includens se de cætero, sedebat, & cogitabat de salute sua pœnitens, & plorans de his quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem ei erat intentio, vt multi eum rogarēt indulgere sibi paululum, ne forte læsionem aliquam pateretur de fletu quem supra modum sibimet indicebat. Ille autem nullo modo voluit consolari dicens: Si improperium matris meæ sustinere non potui, quomodo Christi & Angelorum eius aduersum me confusionem potero in die iudicij sustinere? (Ibidem parte 1. §. 204. & lib. de compunctione numer. 5.

EXEMPLVM IV.

Stephanus quidam moriturus grauissimè anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco, solitariam & tranquillam salutans vitam, & remotionis quietem amplectens, tēporibusque pluribus in monasticę cōuersationis palæstra contritus permanens, ieiunijs maximè & lachrymis ornatus existens, & alijs bonis plurimis exuberātibus circumseptus, possedit cellam in isto sancto monte ad descensum sancti & Dei inspectoris Heliæ. Iste igitur perpetuus intentione magis efficacis & amplius dolorosæ pœnitentiæ ductus anachoritarum locum assumpsit, vocatum Sydin, faciensq; ibidem aliquot annos in angustissima & super arduа dieta, quoniam & absque consolatione locus erat, & inaccessibilis ferme hominibus cunctis & à monasterio dicto Castri quasi septuaginta miliaribus distans: Rursus circa vitæ ipsi⁹ extrema senex ad propriam regreditur cellam verticis sancti. Habebat vero duos discipulos Palæstinos religiosos vtique multum, qui & primo custodierunt cellā senis. Faciens igitur paucos in ea dies infirmatus est infirmitate, qua & defunctus est. Igitur ante vnum suæ resolutionis diem, in extasi mentis factus apertis oculis intendebat ad dextram lectuli, & sinistram quasi ad reddendam rationem à quibusdam axactus, astantibus dicebat, audientibus cunctis. Quandoque namq; sic. Vtiq; veritas est, sed confessus sum, & ieiunaui tantis temporibus pro isto. Quādoque vero. Nequaquam, sed verè mentimini, istud non feci. Et iterum: Ita verè istud sic, sed plorаui, sed ministraui. Et rursus. Verè accusatis & calumniati estis me: & quandoque super quibusdam dicebat. Ita verè, & ad hoc dicere aliquid non habeo, in Deo est misericordia. Et erat horrendum, simul & terribile & inuisibile & irremissibile rationis exactę executorium. Terribile verò & magis pauendum, quia in his quæ ignorabat, & non fecerat accusabant hi qui inquirebant eum: illa quiescens anachorita super aliquibus eius offensionibus dicebat, quia ad hoc quicquam dicere non haberet, neque sciret per quadraginta ferè annos existens monachus, & lachrymarum habens donum. Væ, væ vbi tunc erat Ezechielis vox, vt diceret ad eos: Quia in quacunque die fuerit peccator ad pœnitentiam conuersus & quæ sequuntur. Et quia in quo te inuenero iudicabo, dicit Dominus Verè nihil tale ad satisfactionem potuit respondere, cuius gratia soli cognoscenti gloria. Quidā viri sine mendacio narrauerunt mihi quod & Leopardum pascebat in deserto ad se venientem, & hic tantus ita sub rationis exactione positus discessit à corpore, manifestum omnino non faciens quod fuerit iudicium, aut quæ sententia ipsius, aut ante

posita

positæ,& exactæ rationis finis. (Ioan. Climachus Gradu 7. de luctu.

EXEMPLVM V.

Iudicij diuini tubam timere germanū fratrem rex docuit, eundem germanum suum innocentem mortifera quadam tuba citari faciens. Idem docuit proceres & magnates suos vestibus humilibus indutos, frequenter pretiosis virtutibus intus ornari.

QVidam rex fuit magnus & gloriosus:& factum est procedente illo in curru deaurato cum regali obsequo, obuiasse illi duos viros attritis & sordidis indutis vestibus, attenuatas macie, & pallidas facies habentes. Vt ergò rex vidit illos, desiliens confestim de curru, & in terram procidens adorauit, & surgens amplexatus est eos, & effectuosè osculatus. Magnates vèro illius, ac proceres de hoc indignati sunt, arbitrantes eum fecisse indigna regali gloria: nō tamen ausi in facie illum reprehendere, germano fratri eius suggesserunt, vt ei loqueretur, nec tantæ excellentiæ diademati tantam inferat contumeliam: qui cùm fratri ista diceret, & eius humiliationem reprehenderet, eí rex responsum dedit quod tamen ille non intellexit. Consuetudo aūt erat illi regi, quando sententiam mortis contra aliquem dictabat, præconē suum ante ianuam illius cum tuba huic officio deputata mittere. Cuius voce omnes cognoscebant mortis reum illum esse. Vespere igitur veniente, misit rex buccinam mortis tubicinare ante ianuam fratris sui: quam cum audisset ille, de salute desperans tota nocte sua disposuit, ac summo diluculo nigris & lugubribus indutus vestibus cum vxore, & filijs pergit ad fores palatij flens, ac lugens: quem rex ad se ingredi fecit, & videns eum lugentem, ait: O stulte & insipiens, si tu sic timuisti præconem germani fratris tui aduersus quem te nihil deliquisse cognoscis: quomodo mihi reprehensionem intulisti quia in humilitate salutaui, & osculatus sum præcones Dei mei honorabilius tuba mihi mortem significantes, & terribilem Domini occursum, cui multa & magna meipsum peccasse conscius sum. Ecce denique tuam arguens insipientiam isto vsus sum modo. Nunc verò & illorum, qui te ad mei miserunt reprehensionem, stultitiam arguere curabo: & ita fratrem instructum remisit domum. Præcepit autem fieri de lignis quatuor arcellas, & duas quidem vndique auro coopertas, ossáque mortuorum putentia mittens in eis, aureis obfirmauit seris. Alias verò duas pice & bitumine liniens, repleuit lapidibus pretiosis, & inestimabilibus margaritis, & omnium vnguentorum odoribus, funiculisque cilicinis astrinxit. Deinde accersiri fecit reprehensores suos, magnates scilicet illos, & proceres: & posuit ante eos ipsas quatuor arcellas, vt æstimarent quanto istæ, quanto illæ pretio sint condignæ. Illi itaque deauratas magni pretij iudicauerunt. Expedit enim, inquiunt, in ipsis diademata regalia imponi. Quæ verò illinitæ pice, & bitumine erant, vili quodam & exiguo pretio dixerunt. Rex autem dixit ad illos: Sciebam & ego talia vos dicturos, exterioribus enim oculis exteriora cernitis, & tamen non ita oporteret facere, sed internis oculis intrinsecus recondita expedit videre, siue honorē, siue contumeliam. Et mox præcepit vt aperirentur arcellæ deauratæ, ex quibus dirus fœtor exhalauit, & fœtidissimus visus est aspectus. Ait ergò Rex: Iste typus est eorum qui splendidis quidem & gloriosis induuntur vestibus, & potentia elati sunt, sed in-

trinſecus mortuis & fœtentibus malignisq; operibus referti ſunt. Deinde picatas, bituminataſque præcipiens diſſolui & aperiri, cunctos qui aderant lætificauit eorum, quæ intus erant, ſplendore & odore. Tunc ait ad illos: Scitis quibus ſimilia ſunt iſta? Humilibus illis qui vilibus operti erant veſtimentis, quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putatis meam ante faciem eorũ in terra adorationem. Ego verò intellectualibus oculis reuerentiam illorum, & decorem conſiderans animarum, glorificatus quidem horum tactu omni corona & regali vniuerſa purpura pretioſiores iſtos exiſtimaui. Illos igitur confundens, docuit ne errent in his quæ foris apparent, ſed interna attenderent. (lib. 5. cap. 10. ex. hiſtor. Damaſceni de Barlaam & Ioſaphat.

EXEMPLVM VI.

Prælatus malus iudici præſentatus, accuſatus, denudatus; & ad inferos detractus eſt.

IVuenis quidam in Theutoniæ partibus ex ſanguine principum pleniſſimè generoſus, ſed moribus & vita degenter, Epiſcopatum malè ſnnctus accepit: qui rapinis, & luxurijs verecundè primo, ſed inuerecundiſſimè poſtmodum operam dedit. Caſtigauit autem eum Dominus flagello multiplici, ſed cùm abuteretur eo in ſuperbium, dedit eum Dominus in teprobam mortem, qua hora venerabilis Conradus Deo dignus Hildemẽſis Epiſcopus ad matutinas intẽpeſtæ noctis ſilẽtio ſurrexerat: illiſq; dictis reſedit ad ſtudium facturus in die ſermonem. Nec morũ, raptus in ſpiritu vioere ſe viſus eſt Epiſcopum quendã velata facie, ſed inſulis inſignitũ ad tribunal iudicis rapi. Mox adſunt truci vultu ſatellites, accuſant Epiſcopũ: vnus in rapinæ, alius in cæde hominum, alij in luxurijs. Tunc iudex aſſeſſoribus ſuis ait: Accuſata diſcutite, librate iudicium, ferte ſententiam; nec mora, aſſeſſores parent iudici, ferunt in commune ſententiam, iudex approbat latam. Accedunt miniſtri fuligine nigriores, & ablata Mitra de capite, Anulum, Caſulam, Dalmaticã, ac reliqua Epiſcopalia veſtimenta detracta, ad pedes iudicis ponunt, nudũque relictum, cùm clamore rapiunt eiulantem, & à facie iudicis trahunt ad tartara, nihil ſecum præter peccata portantem. Mox aſſeſſores iudicis ſurgunt, & cum cantu ſonoro ſubiungunt: Dum tempus habemus, bonum ad omnes operemur. His viſis in ſpiritu, dictus Hildemenſis Epiſcopus in ſe reuerſus, cogitare cœpit quiſnam fuerit ille miſerabilis præſul. Tum ecce quidam ad oſtium pulſans intromiſſus eſt, cum lachrymis clamans talem Epiſcopum in proximam villam veniſſe de veſpere, & ſub eadem noctis hora repentina morte ſubtractũ. Quo audito ſanctus præſul miſerrimo illo defuncto condoluit, & licet inaniter quantum ad ſubuentionem, pro pietate tamen lachrymas amariſſimas fudit. (Thomas Cantip. de propriet. Apum lib. 1. c. 3. p. 4.

EXEMPLVM VII.

Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt, ceciderunt, qui verè ad albam miſericordiæ confugerunt, Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente ſaluati ſunt.

FRater Leo habuit hanc viſionẽ. Videbat namque in ſomnis, & ecce iudicium parabatur, & Angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodã prato magno. Et ecce duæ ſcalæ poſitæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea & alia

alia alba, & ambæ attingebant à terra vsque ad cœlum. Apparuit autem Christus in summitate rubeæ scalæ quasi iratus, & offensus. Et beatus Franciscus prope ipsum inferiùs, & descendens aliquantulum, clamabat ad fratres suos fortissimè, dicens: Venite fratres, venite, ascendite ad Dominum, qui vocat vos, confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confisi de clamore patris currebant & incipiebant ascendere scalam rubeam valenter. Cum ascenderent, alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alij de medietate scalæ, & alij quasi de summitate scalæ. Beatus vero Franciscus videns hoc, motus compassione ad tantam ruinam rogabat Christum iudicem pro filijs suis. Christus vero ostendebat manus suas, & latus beato Francisco, in quibus videbantur renouatæ plagæ eius, de quibus etiam stillabat sanguis recentissimè, & dicebat: Ecce ista fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciscus perseueraret postulans misericordiam pro fratribus, post breuem morulam iterum aliquantulum descendebat, & clamabat: Non desperetis, sed confidite. Currite ad scalam albam, currite, & ascendite ibi suscipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad scalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Christi apparuit in summitate scalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum sine labore. (Ex Chronico Minorum Latino lib. 6. cap. 17. & Gallico lib. 2. cap. 75.

EXEMPLVM VIII.

Iudicatus quidam religiosus fratri suo post mortem apparens dixit: Nemo credit, nemo credit, nemo credit, quàm districtè iudicat Deus, & quàm seuerè ipse punit.

Refert Doctor Iacobus de Paradiso Carthusiensis in libro de peccatis mentalibus criminalibus. Duo fratres religiosi honestæ conuersationis se mutuo cordialiter dilexerunt, inter quos vnus mortuus alteri apparuit in oratione procumbenti, quem viuus videns in vili habitu & vultu mœsto inquisiuit, cur sic appareret? Respondit defunctus tribus dicens: Nemo credit, nemo credit, nemo credit. Quæsiuit viuus, quid esset quod nemo credit? Respondit defunctus: Quam districtè iudicat Deus, & quam seuerè punit. His dictis disparuit, & viuentem fratrem magno timore concussum dereliquit. (Collector spec.

EXEMPLVM IX.

Vdonis Magdeburgensis inusitatum & horrendum mortis genus, & terrifica damnatio.

Anno Domini nongentesimo octogesimo quinto Ottone tertio imperante apud Partenopolim, id est, Madeburgum in Saxonia, contigit prodigium terribile nimis, & à seculis inauditum, quod quemadmodum factum sit, stilo veraci referam vt omnibus innotescat quam malum & quam damnabile sit in statu prælationis viuere turpiter, & patrimonium Christi (res videlicet Ecclesiæ) iniustè distrahere, & scandalorum fœtoribus subditos cor-

corrumpere, & moniales Deo dicatas casu temerario violare. In prædicta igitur vrbe scholaris quidam nomine Vdo liberalibus litteris insudabat. Qui cùm esset inertis ingenij, nihil omnino proficere poterat, quantumcumq; à magistris verberibus torqueretur. Quadam autem vice post enormes plagas de scholis exiens. Ecclesiam maiorẽ in honorem sancti Mauritij sociorumque eius magnifice fabricatam intrauit, ibi cum ingenti deuotione se prosternẽs, Reginæ cœli clementiam & sancti Mauritij patrocinium pro illuminatione sui ingenij implorauit. At ipse in prece positus aliquantulum obdormiuit, cui protinus mater misericordiæ apparẽs dixit: Audiui orationem tuam & vidi afflictionem tuam, & ecce non solum scientiæ munus tribuo, imò etiam post mortem Episcopi, qui nunc præest, Ecclesiam principis mei Mauritij tuæ fidelitati commendo, quam si bene rexeris, præmium grande consequeris, si autem malè in anima & corpore morieris. Et his dictis beata virgo Maria disparuit, & iuuenis euigilans scholas more solito repetiuit. Cumq; ad loquendum aperuisset os, cœpit omnes disputando concludere, & in omni sciẽtia peritissimus apparere. Stupebant autem omnes qui eum audiebant dicentes, vnde huic tanta & tam insperata scientia: Nonne est iste Vdo qui heri mactabatur vt pecus, & ecce hodie probatur esse philosophus? Post biennium autem Archiepiscopus moritur Magdeburgensis, & Vdo à cunctis electus Metropolitanus efficitur. Confirmatus igitur & pallio, infulaq; decoratus, aliquantulũ diu bene vixit. Et quia honores mutant mores, cœpit processu temporis consilium matris Dei negligere, & propriæ salutis immemor esse, & voluptatibus seruire, & dilapidare Ecclesiæ facultates, & non solũ seculares fœminas, sed etiam velatas violare, insuper (quod deterius est) absq; vllo timore ad omnia flagitiorũ genera habenas laxare. Sicq; facta est eius vita omnibus odiosa, omnibus detestanda, (proh dolor!) Cuméque per multa annorũ curricula memoratus Episcopus in aërem, mundumque totum suis sceleribus corrupisset, & quadam nocte quandam nigrarum monialium Abbatissam de regali cœnobio (quod nunc Vallis liliorum dicitur) Cisterciensis ordinis secum haberet, audiuit vocem in hęc verba terribiliter intonantem. Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo. His auditis multum cachinnans, fictitium suspicabatur. Et mane facto rursus delitijs se inuoluit, factusque durus quasi lapis, ad prodigiosæ vocis comminationem minimè compungebatur. Sequenti etiam nocte vocem similem audiuit, sed paruipendens stultus ille in duritia sua perdurauit. Nocte igitur tertia apud Abbatissam prædictam cubans, cum nefandum opus commixtionis libidinosæ exercuisset, vox sæpè dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo. Hac igitur voce audita vehementer stupefactus, aliquantulum ingemuit, sed non resipuit, veruntamen damnationi iam proximus miser ille coruinum cras sæpe cecinit, sed nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum properauit. Mira dicturus sum, vera tamen, quæ si Saxones (apud quos gesta sunt) tacerent, lapides clamarent, sicut sequentia manifestant. Post menses igitur tres canonicus quidam Ecclesiæ Magdeburgensis Fredericus nomine in choro sancti Mauritij existens, & orationi frequentius insistens, Deum pro sancta vniuersali Ecclesia precabatur, maxime intentius pro sua Metropolitana, vt cõditor omnium iustus iudex aut citius morbidum caput, scilicet Vdonem Episcopum per interitum de medio tolleret, aut certe in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce secuta est visio nimis

horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen Ecclesiarum rectoribus qui gregem dominicum sibi commissum præcedentes, & malis exemplis inficientes, præcipitant sępius in infernum. Vidit ergò, & ecce ventus omnes lampades Ecclesiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore corruptus loco adhæsit, steterũt comæ, vox est faucibus interclusa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos gestantes, & ad altare procedentes hinc inde iuxta cornua ustiterũt, post quos ingressi sunt alij duo, quorum vnus tapetia ante altare decenter sternebat, alter verò duas aureas cathedras desuper collocauit. Post illos alter quidam solus intrauit qui velut pugil strenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & stans in medio Ecclesiæ valenter clamabat: Omnes sancti quorum hic habentur reliquiæ surgite, & venite ad iudicium Dei: His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo vtriusque sexus, alij militari habitu adornati, alij pontificalibus infulis insignati. Et hi omnes chorum intrauerunt, & secundum ordinem, & secundum merita sua hinc inde se inuicem locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorum medio gradiebatur quidam sole splẽdidior, regio diademate & sceptro adornatus: Apostoli enim erant, & Dominus Iesus Christus cœli & terræ Rex, quẽ mox omnes vt viderunt deuotissimè adorauerunt, & supra cathedram sedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & stellis clarior, quã clarissima turba virginum sequebatur: Sancti verò omnes Dei matrem honorãtes, geniculariter susceperunt, cui Dominus noster Christus mox occurrens, & manum eius apprehendẽs iuxta se venerabiliter collocauit. Et ecce postremo apparuit sanctus Mauritius dux gloriosus cum sua legione, sex millibus 666. qui vnanimiter se prosternentes adorauerunt, dicentes: Equissime iudex, & conditor seculorum, da iudicium. His dictis surgentes steterunt reuerenter præstolãtes. Quibus Dominus respondit: Beati mei quid quæritis? & adiecit: Portate Vdonem Episcopum. Continuè quidam ex astantibus abierunt & miserum Vdonem de latere Abbatissæ trahentes, miserabiliter adduxerunt. Quem sanctus Mauritius seueriùs intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iste Vdo non Episcopus, sed lupus; non pastor, sed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iste est cui Domina mea mater tua scientiam donauit, cui hanc Ecclesiam ad honorem nominis mei, sociorumque factam commendauit, prædicens ei si bene eam regeret vitam æternam, si autem malè, mortem in corpore & in anima mereretur. Iste miser est qui admonitus semel, & iterum & tertiò se corrigere noluit. Et non solum hanc Ecclesiam, sed etiam se & omnia sibi commissa prophanando ad nihilum redegit, imo sponsas tuas semper, & vbique turpiter & temerè violauit. Ergò iudica de eo iudex æquissime. His auditis Dominus pręsidens in iudicio, sanctosq; respiciens dixit: Quid vobis videtur de isto? Pugil autẽ ille supradictus voce magna clamabat, dicens: Reus est mortis. Iudex verò & omnes sancti qui aderant in vnum conuenerũt, & quale genus mortis ille impius suscipere deberet, inter se tractauerunt. Tunc iudex: Caput amittere meruit, qui sine capite tempus consumendo in sordibus cõputruit. Quo dicto pugil confestim pręcepit Vdoni vt ceruicem tenderet. Quod cùm Vdo fecisset, & pugil gladiũ ad ictum leuasset, quidã clamauit dicens: Cõtine manum tuã donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidã cum calice corã Vdone stabat donec pugil miserrimi hominis collum cũ pugno multis vicibus validè percussisset. Et ecce post quemlibet pulsum hostia polluta per os Episcopi exiens in cali-

in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligẽtissimè lauit, & super altare in calice ponens cum sua turba decenter declinauit, & abijt, & recessit. Post hoc miserabilẽ Vdonẽ pugil sæpe dictus aggrediens decollauit, sicq; tota illa cõgregatio Sanctorum disparuit. Canonicus autẽ Fredericus supradictus homo iustus, qui hęc vidit manifestè, nõ in somnis, sed apertis oculis stupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Ecclesiæ lampades reaccendit. Cumq; de facto adhuc dubius & anxius secum miraretur, tandẽ resumpta audacia ad locũ iudicij paululũ processit, viditq; calicem cũ hostijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longiùs proiectum, necnon pauimentũ sanguine madefactum. Post hæc omnes Ecclesię ianuas obserauit, & nullũ omnino ingredi permittens, donec sole iam orto omnes clericos & laicos simul conuocauit. Tunc ianuas reserans seuerissimã Dei vltionẽ Vdonem scilicet Episcopũ in suo sanguine tabefactum omnibus ostendit, & cuncta quæ viderat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius, nomine Bruno, cùm legationem commissam peregisset Parthenopolim, quod est Magdeburg, continuò famulis longè ante se præcedentibus studuit remeare. Interim graui oppressus somno arborẽ quandam vmbrosam vidit, de equo descẽdit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus spirituum immundorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fustibus, cum lanceis & securibus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumque omnes conuenissent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat statura procerior, & vultu terribilior, solium construẽtes desuper sedere fecerunt. Nec mora alter cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velocites aquilis præcesserunt, & fortiter clamauerunt: Date locum, date locum, ecce princeps Vdo noster charissimus appropinquat. His dictis satellites sathanæ miseram Vdonis animã in effigie corporali catena ignea ad collum eius constricta, ad suum principem perduxerunt. Cui sathanas protinus assurrexit salutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) venisti, ô princeps fautor & dilatator regni nostri. Ecce paratissimus sum tibi, & omnibus amicis nostris fidelibus reddere talionem. Cumq; Vdo obmutesceret, sathan assistentibus ait: Fatigatus est iste dilectus noster huc veniendo, & ideo placet nobis vt consoletur. Date ergo & manducare. Illo autem tremente, renuente, & caput reuertente crudeles ministri ori eius bufones & serpentes violenter impresserunt, & liquorem sulphureum postmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente sathan pręcepit dicens: Ad balneum principem deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vsq; ad cœlum erumpebat, quæ non solùm arbores, montes, sed lapides, imo etiam aquam iuxta manantẽ velut stipulam consumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animã præcipitauerunt. Et postmodum extrahẽtes in modum ferri candentem, & totam igneam suo principi detulerunt. Qui subridens dixit: Nonne balneum suaue habuisti, ô princeps? Tunc Vdo damnatum omnino se videns, cœpit blasphemare & dicere: Maledictus sathan tu, & omnis familia tua, omnisque suggestio tua, & omne imperium tuũ. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quę me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerunt, & maledicta omnis creatura in cœlo & in terra. Tũc dæmones vna cum principe suo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus est iste manere nobiscum, quia optimè scit officium nostrum. Mittatur ergo nũc ad

principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerunt, eorumque tam impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum, & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis videns, & audiens, tremuit vehementer. Tūc princeps tenebrarum digito eum oſtendēs, dixit: Videte ne effugiat clericus ille, qui nos aſpicit, quia ſemper extitit malitiarum ſuarum cooperator conſcius, & defenſor. Ergo ſicut fuit fautor culpæ; ſic ſit particeps & vindictæ, ideoque & in illum puteum ad ſuum Dominum demergatur. Quo dicto cum dæmones eum capere vellent, & ipſe fugere conaretur, repentè à ſomno exiliens euigilauit, ſicque equus territus tamdiu hinc & inde ſaltabat miſerum trahens hominem donec à ſua iunctura eius brachium penitus ſoluebatur. Difficulter tandem equum aſcendens Parthenopolim venit, & mox vt Dominum ſuum mortuum eſſe cognouit, viſionē viſioni, terrorem terrori, iudicium iudicio, prodigium prodigio cumulauit, & omnia quæ ſibi acciderunt, quę viderat, & audierat patefecit, oſtendens etiam à ſua compage brachium auulſum, & repentinam caniciem in argumentum veritatis. Ciues autem videntes & audientes hoc horribile & inſolitum Domini Dei noſtri iudicium vehementer timuerunt. & cadauer ignobile procul ab vrbe in palude iactauerunt. Quod beſtiæ ferales cum plauſibus & luſibus protinus exceperunt, & huc illucque trahendo morſibus diſcerpſerunt, & ruricolas iuxta habitantes varijs iniurijs multotiens affecerunt. Tandem inito conſilio glebam illam maledictam de palude trahentes combuſſerunt, & puluerem in Albam fluuium, proiecerunt. Mira res, omnes piſces ſuum gurgitem relinquentes oceanum adierunt, donec letanijs, pſalmodijs, orationibus & pœnitentijs placatus iam Dominus poſt decenniu n vix tandem redierunt. Huius horrendi prodigij memoriam ingerit oculis cruor Vdonis, ex ipſius decollatione effuſus ſuper pauimentum marmoreum candidum poſitus, qui iam viſibiliter adhæret pauimento, vt de eſſentia marmoris eſſe quodammodo videatur. Super locum autem illum vbi decollatio eſt facta, ſemper proſternuntur tapetia. Et quando ſuper electos Epiſcopos Te Deum laudam' iuxta morem canitur, tolluntur, & ibi ad orationem proſternuntur, vt videntes ſibi caueant ne fortè pereant ſicut ille. A Domino vere factum eſt iſtud ad terrorem vtrique Epiſcoporū illius eccleſiæ, & omnium inutilium prælatorum, vt audientes contremiſcant diuinæ maieſtatis terribile iudicium & ſeueriſſimam vltionem. Trithemius in Chronico Hirſaugienſis Monaſterij. & Nauclerus generatione 34. fol. 111. Baptiſta Fulgoſius lib. 9. c. 12. Gotſcalcus Holen præcepto 6. Decalogi. Hartmannus Scedel in ſuo cronico de temporibus.

EXEMPLVM X.

Prælatus malus ad iudicium Dei citatur, accuſatur, moritur, & condemnatur.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam Epiſcopus qui plus diuitijs, & vanis honoribus vacās quam vtilitati & bono exemplo ſubditorum ſuorum, dum ſemel ægrotaret intrauit curſor cum lancea dicēs: Citat te ſummus Papa vt venias coram eo ad reddendum rationem de ouibus tibi commiſſis, & de hæreditate quā adquiſiuit ſanguine ſuo. Et facta citatione viſum fuit Epiſcopo

quod

quod traheretur ad iudicium, & cùm esset coram Christo, videbatur sibi quod dæmones infinitas rationes adducebant suæ damnationis, & præcipuè quinque. Prima fuit quod spoliabat pauperes, & induebat diuites & meretrices. Secunda fuit, quod vestes sacerdotales & omnia ornaméta domus & vtensilia erant aurea & argentea. Tertia erat quod de fimo rei temporalis optimè curauit, sed de animarum informatione nihil, imo infinitas animas suo malo exemplo corrupit. Et ostéderunt sibi plusquam duo millia animarum quæ damnatæ fuerant sub regimine suo. Quarta fuit quod studium vanitatum summum erat studium, litterarum nullum. Quinta erat quod nolebat, nec permittebat quod alij saluarentur. Tunc summus Papa dixit sibi: O maledicte quæ ego adquisiui proprio sanguine, tu consumpsisti vt fulgeres in apparatu regio. Ego adquisiui manibus crucifixis, & tu expendisti, cùm manus ludo & aleis dedisti. Ego adquisiui coronam spineam portando, sed tu expendisti, molle puluinar capiti tuo supponendo. Ego adquisiui cum opprobrijs & flagellis, tu consumsis in vasis argenteis & scutellis. Ego adquisiui nudatis proprijs indumentis, & tu expédisti in sericis vestibus variatis, & in vestibus nimiæ vanitatis. Ego adquisiui fel & acetum potando, sed tu expendisti in delicatissimis cibarijs vinum & nectar potando. Ego flendo clamaui vt oues ad ouile reducerem, sed tu clamasti ad eas vt tanquam lupus mactares. Et ideo assigno talem diem ad audiendam sententiam diffinitiuam. Cum autem de his solicitus & anxius euigilasset, narrauit familiæ quidnam vidisset. Qui volentes ei placere & plus curantes de rebus quam de anima, reprehenderunt eum eo quod curaret de somnijs. Et tandem tempus labitur sine pœnitentia vsque ad diem statutum. Et illo die in illa hora sibi assignata venerũt dæmones horribiles ad camerã suam, dicentes: Surge maledicte & audies sententiam diffinitiuam à summo Pontifice de vita tua. Tũc ipse clamabat ad scutiferos & ad familiam. Expellite illos, expellite illos. Cùm autem neminem viderent, licet vocẽ audissent, Episcopus hoc vidẽs, volens in dæmones irruere, & eos de camera expellere, cum tanto impetu venit ad columnam quæ erat in medio cameræ quod fracto capite expirauit. (Ioannes Ægidius siue Iunior.

EXEMPLVM XI.

Prælati mali cathedra per Iudicem Christum euertitur.

HOMO quidam fuit Thuronis qui cõsueuerat venire ed matutinas maioris Ecclesię. Quadam verò die cùm venisset ante horam inuenit portam apertam, & ponẽs se retro columnam quandam vidit lucem magnam per Ecclesiam, iudicem sedentem in throno, & Angelos eius astantes. Venit autem beatus Martinus cum multitudine sanctorum, & cępit accusare grauiter Archiepiscopum qui tunc locum suum tenebat. Citatus autẽ Archiepiscopus, venit & sedit in cathedra pontificalibus indutus. Iterum autem accusatus à beato Martino cùm nesciret quid responderet, ille qui cathedras superborum euertit indignatus, pede percussit cathedram eius, & cum pede euertit: & sic visio disparuit. Tunc ille bonus homo accedens ad domum Archiepiscopi excitauit familiam, & fecit videri quomodo esset ei, & intrans ad eum inuenerunt eum subitaneè defunctum. Collector speculi.

EXEMPLVM XII.

Prælationis gradum ambiens & procurata morte Episcopi suscipiens, repentina morte percussus interijt.

ARCHIDIACONVS quidam ambiens Episcopatum, insidiabatur Episcopo suo bono viro quomodo eum occideret. Et quia consueuisset Episcopus mane venire ad matutinas, & præuenire alios ad salutandum beatam virginem, & intrare per quandam paruam portam, Archidiaconus collocauit ibi super portam lapidem. Et veniens Episcopus (vt consueuerat) & aperiens portam, per cadentem lapidem excerebratur, & moritur. Archidiaconus autem cum multo labore Episcopatum obtinuit. Cumque confirmatus esset, & gaudium & conuiuium faceret, quidam princeps seruiens ad mensam coram se flexis genibus subito rapitur ante tribunal summi iudicis, & vidit ibi beatam virginem cum immensa sanctorum multitudine Angelorum adducentem dictum Episcopum portantem cerebrum suum in manibus suis, & dixit beata Virgo: Fili mi charissime, ecce ostendo tibi recentem sanguinem & cerebrum huius dilecti militis mei, quem crudelis proditor & volens tenere dignitatem Pontificalem effudit. Respondit Dominus: Quem mittam, & quis ibit? Tunc beata virgo ait: Ecce hic seruitor suus. Cui Dominus: Præcipio tibi sub pœna mortis, cites Dominum tuum peremptoriè, vt scilicet cito veniat coram Deo ad tam nefandum crimen responsurus. Qui statim rediens turbatus infremuit, & cultellum quem tenebat ad seruiendum de manu proiecit & amarissimè fleuit. Rogatus ab omnibus, & etiam ab Episcopo causam pandit. Quo audito, statim Episcopus subitanea morte percussus est, & coram omnibus miserabiliter defunctus est. Ibidem.

(Vide etiam titulo Delitiæ exemplo 5. Titulo Angelus exemplo. 10. Titulo Auaritia exemplo 6. Titulo Apostata exemplo. 8. Titulo Gula exẽplo. 18. & Titulo Carthusiensis ordo.

IVDEX CORRVPTVS.

* *De iudice malo, cuius pellis, iudice filio proprio existente, cathedræ iudiciali affixa fuit, in aliorum iudicum exemplum.*

LEgitur de Cambyse Rege Persarum, qui fecit excoriari, quendam iudicem, & pellem eius affigi ad sedem iudicialem: & filium illius posuit in loco patris, scribens desuper illa metra

Sit tibi lucerna pellis sedesq; paterna.
A manibus resceces munus, ab auro preces.

Gotschalcus Holẽ ordinis Eremitar. D. August. ser. 2. circumcisionis partis hiem.

IVDICIVM TEMERARIVM.

EXEMPLVM I.

* *Varia, ridicula, & temeraria de factis alienis sunt hominum iudicia, eaq; omnia ineuitabilia.*

PAterfamilias quidam asino insidens foras cum filio ibat, filius vero pedester ambulabat. Occurrit eis vna caterua hominum peregrinantium, murmurantium, & dicentium: Quomodo ille inueteratus malorum dierum equitat in asino, & permittit illum iuuenem fatigari? Quod audiens Pater (sicuti vir erat, qui hominum vana dicteria semper vitare conabatur) filio suo dixit Fili,

hominibus non placet, quod asino insideam, eum ascendere debes: quod iussu patris filius fecit. At eis occurrit alia caterua hominum etiam murmurantium, & dicentium: Ecce qualiter iste iuuenis asino supersedit, permittit illum senem ire pedestrem. Quod etiam filius (patri in eo similis) intelligens patri suo dixit: Pater, neque eis placet, quod asino insideam. Præstare videtur (inquit parens) vt vterque cōsideat equo: quo facto, vt prius occurrit multitudo hominum dicentium, eos asinum obruere, eosque pudere meritò debere. At vbi hoc rursum animaduertissent: decernunt, vt vterque ex equo descendat: quo facto, occurrens nihilominus turba alia, eos grauiter imprudentiæ, ac stultitię arguit, quod nimirum asinum vacuum ire sinerent, cū tamen ipsi itineris laboribus non parum defatigarentur, à quibus tamen facilè per asinum subleuari possent. Pater autem tam varias hominum sententias expertus, vltimum tentare satius esse duxit, vt scilicet ligatis pedibus anterioribus, & posterioribus asini, & pertica per eos ducta. asinum insimet portarent, quod & fecerunt, quibus etiam obuia facta est cachinnantium hominum multitudo inquientium. Quàm hi delirant, cùm namque ab asino portari deberent, ipsimet eum portant. Tunc gnato parens dixit. Omnibus placere haud possumus: faciamus quod placet nobis. & non curemus (Gotschalcus ordinis Eremitarum D. Augustini partis æstiualis ser. 100. littera E. circa finem, & Michael Barleto ord. Præd. ser. fer. 6. 1. hebdomadæ Quadrag.

EXEMPLVM II.

Iudicium temeratium in alios iactare non debemus.

Qvidam senex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniqua. Responde dicens: Nūquid ego iudex eius sum? Ipse hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea, quare fortia opera eius, & vtilia nescis? Ego iam mortuus sum in peccatis, sufficiunt mihi peccata mea. (Palladius ad finem 3. libri nu. 36.

EXEMPLVM III.

Iudicans temerariè culpabilem fratrē abbas Isaac ab Angelo prohibetur cellam intrare.

VEnit Abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quendam de fratribus culpabilem, & adiudicauit eum. Cùm autem exisset ad eremum, venit Angelus Domini, & stetit ante ostium cellæ eius, dicēs: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum dicēs: Quæ est causa? Et respondens Angelus dixit: Deus me misit vt dicerem tibi: vbi iubes vt mittam illum fratrem culpabilem quem adiudicasti? Et statim Abbas Isaac pœnit ētiā egit dicēs: Peccaui, ignosce mihi. Et dixit Angelus: Surge, ignouit tibi Deus: sed custodi de cætero ne adiudices quemquam prius quàm Deus adiudicet eum. (Ex lib. Doct. Patrum lib. contra iudiciū temerarium nu. 2.

EXEMPLVM IIII.

Iudicantes temerariè culpabilem fratrem, Abbas Pior congruo exemplo redarguit.

FActus eſt aliquando conuentus in Scete, & loquebantur patres de quodam fratre culpabili Abbas autem Pior tacebat. Poſtea verò ſurgens egreſſus eſt,& tollens ſaccum impleuit eum arena, & portabat eum humeris ſuis, & mittens in ſportellam modicum de ipſa arena, portabat etiam & ipſam antè. Interrogatus autem à patribus quid hoc eſſet? Ille reſpondit: Saccus iſte qui multam arenam habet, mea peccata ſunt: & quia multa ſunt, poſui ea ſupra dorſum meum, ne doleam pro ipſis, & plorem. Iſta autem arena modica peccata ſunt iſtius fratris, & ſunt antè faciem meam, & in ipſis exerceor iudicans fratrem. Quod non oportet ita fieri, ſed mea magis peccata ante me debent eſſe, & de ipſis cogitare, & rogare Dominũ vt ignoſcat mihi. Audientes autem patres dixerũt: Verè hæc eſt via ſalutis.(ibidem nu. 6.

EXEMPLVM V.

Iudicans ſacerdotem celebraturum ſolitarius, vocem cœleſtem audiuit, Tulerunt ſibi homines iudicium meum.

AD quendam ſolitarium venit presbyter cuiuſdam baſilicæ vt conſecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipſum ſolitarium, accuſauit apud illum, eundẽ presbyterum. Qui cùm ex conſuetudine iterum veniſſet ad eum vt conſecraret oblationem, ſcandalizatus eſt ille ſolitarius, & non aperuit ei. Presbyter autem hoc viſo diſceſſit. Et ecce vox facta eſt ad ſolitarium, dicens: Tulerunt ſibi homines iudicium meum. Et factus eſt velut in exceſſu mentis. & videbat quaſi puteum aureum, & ſitulam auream, & funem aureum, & aquam valde bonam. Videbat autem & leproſum quendam haurientem, & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat, eo quod leproſus erat ille qui hauriebat. Et ecce vox iterum ad eum dicens: Cur non bibis ex aqua hac? quam cauſam habet qui implet? Implet enim ſolummodo, & infundit in vas. In ſe autem reuerſus ſolitarius, & conſiderans virtutem viſionis vocauit presbyterum, & fecit eum ſicut prius ſanctificare ſibi oblationem. ibidem nu. 7.

EXEMPLVM VI.

Iudicans feria ſexta manducantem mane fratrem, ſolitam deuotionis gratiam amiſit.

FVerunt duo fratres magnæ vitæ in congregatione, & meruerunt ſinguli videre gratiam Dei in alterutro. Factum autem eſt, vt aliquando vnus ex eis egrederetur ſexta feria extra congregationem, & videret aliquem mane manducantem, & dixit ei: Hac hora manducas ſexta feria? Tantùm ei dixit. Die autem ſequenti facta eſt celebratio miſſarum ſecundum conſuetudinem, & ingreſſi Eccleſiam, intuens frater eius, vidit gratiam quæ ei data fuerat diſceſſiſſe ab eo: & contriſtatus eſt. Qui cum veniſſet in cellam dicit ei: Quid feciſti frater, quia non vidi ſicut pridẽ gratiam Dei in te? Ille autem reſpondens dixit: Ego neque actu, neq; cogitatione conſcius mihi ſum alicuius mali. Dixit ei frater eius: Nec ſermonem aliquem odioſum locutus es? Et recordatus, dixit ei: Etiam, heſterno die vidi quendam, manè manducantem, & dixi ei: hora hac manducas ſexta feria? hoc eſt peccatum

meum: sed labora mecum duas hebdomadas, & rogemus Deum, vt mihi ignoscat: & fecerunt ita. Et post duas hebdomadas vidit frater gratiã Dei iterum venientem supra fratrem suum, & consolati sunt, Deo, qui solus bonus est, gratias referentes. ibidem nu. 8.

EXEMPLVM VII.

Iudicans temerariè pauperem socius sancti Francisci, pœnitentiam corã paupere facere compellitur.

CVm beatus Franciscus causa prædicationis iuisset ad quendam locum fratrum, accidit vt ipsa die, qua debebat prædicare, quidã pauper & infirmus veniret ad eum, cui multùm compatiens, cœpit dicere socio suo de paupertate & infirmitate ipsius. Et ait ille socius ei⁹: Frater verum est, quod iste satis pauper videtur, sed forte in tota prouincia nõ est aliquis voluntate ditior illo. Et statim reprehensus durè à beato Francisco, dixit culpam suam, & ait ei beatus Frãciscus: Vis de hoc facere pœnitentiam, quam dicam tibi? Qui respondit: Libenter faciam. Et dixit ei: Vade, & exue tunicam tuam, & proijce te nudũ ad pedes pauperis, & dices ei, quomodo peccasti in ipso detrahendo sibi, & dic ei, vt oret pro te. Iuit ergo ille, & fecit omnia, quæ dixerat illi B. Franciscus. Quo facto surrexit, & induit tunicam suam, & reuersus est ad B. Franciscum. Et ait illi B. Franciscus: Vis scire quomodo peccasti in illo, imò in Christo? Cùm vides pauperem, debes considerare illum, in cuius nomine venit j. Christũ, qui nostram paupertatem, & infirmitatem assumpsit. Nam infirmitas, & paupertas istius est quoddam speculũ nobis, per quod speculari & considerare debemus cum pietate infirmitatem & paupertatem Domini nostri Iesu Christi. S. Antonius p. 3. hist. tit. 24. c. 2. § 2. In Chronico Gallico lib. 1. c. 49.

EXEMPLVM VIII.

Iudicia temeraria vitanda, Ioannes Eleemosynarius pulchro exemplo demonstrauit.

CVm omnibus bonis suis & hoc beatus possidebat, quod non condemnaret proximum, nec condemnantem reciperet. Dicam verò eius doctrinam omnibus proficuã de hoc. Iuuenis quidam rapiens monacham fugit Constantinopolim, hoc discens iustus tristis factus est vsq; ad mortem. Tempore verò transacto cõsidente eo vna dierum cũ quibusdam clericis, & sermonẽ animæ vtilẽ mouẽte, venit in mediũ, & memoria iuuenis qui ancillam Dei rapuerat, & cœperunt qui sancto assidebant anathematizare talem iuuenem, tanquã qui duas animas perdidit, suam scilicet & sanctimonialis. Cõpescuit ergo & resecauit eas beatus, dicens: Ne fili; ne sic. Nam ostendam vobis, quia & vos duo peccata facitis: vnũ quidẽ, quia transgredimini mandatum dicẽtis: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Deinde, quia nescitis certiùs si vsque hodie peccent, & se non pœniteant. Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in ciuitate quadam duo monachi abierunt, in monasterium, & cùm transiret vnus per locũ clamabat ei vna fornicaria. Salua me pater: vt Christus meritricem. Ille verò hominum confusionem omnino non curans, dicit ei: Sequere me. Et tenens eam per manum exijt publicè in ciuitate omnibus aspiciẽtibus. Facta est ergo fama, quia Abbas accepit mulierem dominam Porphiriam (ita enim vocabatur.) Pergentibus ergo eis vt mitteret eam in monasterium, inuenit mulier puerum in terra proiectum, & sustulit eum vt nutriret illum. Itaque quidam post

annum venerunt in patriam vbi erat Abbas,& Porphiria quę fuerat de meretricibus, & videntes eam habentē puerum, dicunt ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuisti, tondum enim sanctum scema acceperat. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam(inde enim Abbas tulerat illam) diffamauerunt, quia genuit de Abbate Porphiria, & nos vidimus puerulum oculis nostris similem ei. Quando ergò cognouit ex Deo Abbas obitum suum, dicit Nonnæ Pelagiæ (sic enim mutauit nomē eius quando tradidit ei sanctum scema) Eamus Tyrum, quia habeo illic responsum, & volo vt venias mecum. Illa verò non volens contradicere ei, secuta est eum, & venerunt ambo habentes, & puerulum septem annorum existentem. Cùm ergò ægrotasset Abbas in infirmitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem eius de ciuitate vsque ad centum animæ, & dicit: Afferte prunas. Itaque cùm venisset thuribulum plenum prunis tulit eas in vestimentum suum, & ait: Credite fratres,quia sicut custodiuit Deus rubum incombustum ab igne,& sicut nec hanc tunicam meam accenderunt prunæ istæ:ita nec ego cognoui peccatum mulieris huius. Et omnes mirati sunt quomodo non ardebat vestimentum ab igne, & glorificauerunt Deū habentem occultos seruos Ex occasione autem,Nonnę Pelagiæ quondam meretricis, & aliæ fornicatrices secutæ sunt eam, abrenunciantes mundo cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus enim Dei monachus qui totonderat eam, postquam satisfecit omnibus tradidit Deo spiritum in pace. Ideo(inquit) dico vobis,ô filij ne pręcipites sitis ad condemnanda, & iudicanda aliena. (In vita S. Ioannis Eleemosynarij.§.47

EXEMPLVM IX.

Iudicio suo deceptus est sanctus Effrem, qui videns gloriam exteriorem sancti Basilij ostensam sibi cælitus, illius sanctitatem non credidit.

SAnctus Abbas Effrem cùm esset in eremo audiens opera sancti Basilij sine intermissione postulabat sibi qualis esset reuelari. In extasi ergò factus vidit columnā ignis, cuius caput pertingebat in cœlū, & audiuit vocē desuper dicentem: Talis est magnus Basilius. Et accipiens interpretem (nesciebat enim Græcè loqui)venit Cæsaream. In festo autē Theophaniæ intrans clam Ecclesiam, vidit procedentem Basilium in stola candida cum clero candidifero Et ait interpreti suo: In vanum laborauimus(vt suspicor)frater. Iste enim in tali ordine cùm sit, non est quemadmodum vidi & stans dicebat secum: Nos qui portauimus pondus diei & æstus nihil consecuti sumus, & hic cum sit in tali honore columna ignis est. Hęc eo dicente, misit Sanctus Archidiaconum suum,dicens: Vade circa portam Occidentalem, & inuenies in angulo Abbatem cum altero quodam, voca eum ad me. Respondit Effrē per interpretem:Errasti frater,nos peregrini sumus Et abiens Archidiaconus retulit hæc Archiepiscpo. Quo sacros libros legente vidit sanctus Effrem igneam linguam loquentem per os eius:Et dicit sanctus Archidiacono. Vade dic ei: Domine Effrem intra in presbyteriū. Obstupuit ergò Effrem & genuflexit dicens: Verè magnus Basilius, verè columna ignis Basilius, verè Spiritus sanctus loquitur per os eius, Intrans itaq; post impletionem ministerij secretarium Basilius salutauit eum dicens: Bene venisti,ô pater filiorū eremi, qui multiplicasti in ea discipulos Christi, & dæmones eliminasti.Venisti videre homi-

hominem peccatorem, Deus retribuat tibi. Et cum ei omnia quæ in corde suo erant prędixisset communicauit ipse & interpres eius de manibus sancti. Et faciente eo charitatem, rogauit, vt à Domino postularet, quatenus Græcè loqueretur. Qui ait: Super virtutem meam postulasti, veni postulemus Deum qui voluntatem timentium se faciet, &c. Cumq; facta oratione surrexissent, dixit ei Basilius: Cur non accipis ordinationem presbiterij. quia decet te? Respondit Effrem: Quia peccator sum. Et iacentibus eis in terra posuit Basilius manũ in Effrem dicens: Quæ sunt diaconi. Tũc sanctus Effrem Græca lingua respondit: suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Et spiritualiter lætantes per triduum eo quod Græcè loqueretur glorificauerũt Deũ. Et ordinans sanctus Basilius interpretem diaconum, ipsum vero presbyterum, dimisit eos in pace. (to. 1. Surij. in Vita Patrum in vita S. Effrem.

EXEMPLVM X

Iudicio temerario præuētus est eremita, qui beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem diuitiarum esse non censuit.

EO tempore fuit quidam eremita vir magnę virtutis, qui omnia propter Deum reliquerat, & nihil nisi vnam cattam possidebat, quã blandiens sæpè quasi cohabitatricem in suis gremijs confouebat. Orauit igitur Deum, vt sibi dignaretur ostendere cum quo futuræ remunerationis mansionem speraret, qui illius amore nil ex seculi diuitijs possideret. Quadam igitur nocte sibi reuelatur, vt cum Gregorio Romano Pontifice mãsionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens parum sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat, si cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundialibus diuitijs abundaret. Cùm ergo Gregorij diuitias suæ paupertati die, noctuque suspirando conferret, alia nocte audiuit Dominum dicentem sibi: Cùm diuitem nõ possessio diuitiarum, sed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorij diuitijs comparare, qui magis illam cattam quam habes quotidie palpando diligere comprobaris, quam ille tantas diuitias quas non amando, sed contemnendo & cunctis liberaliter largiendo dispergit? Itaque solitarius Deo gratias retulit, & qui meritum suum decreuisse putauerat si Gregorio conferretur orare cœpit, vt cum eo mansionem quandoque percipere mereretur. (In vita S. Gregorij Papæ lib. 2. c. 59. Vide etiam Tit. Eleemosyna ex 12. & Tit. Inuidia ex 9.

IVDICIVM DIVINVM.

Ad iudicium Dei iustè prouocatus, eadem hora ad quam citatus erat, subita morte sublatus est.

REcitat Gobelinus in Chronica sua, quod anno Domini 1003. tempore Nemvverci decimi Episcopi Paduensis. Hic Episcopus voluit monasterium Corbiense caussa correctionis visitare. Sed Vualo Abbas Episcopo restitit. Quare ad instantiam Episcopi Abbas ab Imperatore de Abbatia depositus. Postea accidit quod quidam monachus eiusdem monasterij Boso nomine, Episcopum volentem ibi quadam vice celebrare, prohibuit, & præparamenta altaris proiecit. Quare Episcopus illum monachum ad tribunal citauit. Vnde postea accidit quod eadem hora qua Episcopus decessit, hic Boso sub manibus radentis sibi barbam subitanea morte defecit. (Gotschalcus serm. 16. litt par. æstiual.

EXEM-

IVRARE.

EXEMPLVM I.

Puer quinque annorum maledicere solens ad inferos damnandus deducitur.

ET si omnes baptizatos infantes, atq; in eadem infantia morientes ingredi regnum cœleste credendum est, omnes tamen paruulos qui scilicet loqui possunt, regna cœlestia ingredi credendum non est: quia nonnullis paruulis eiusdem regni cœlestis aditus à parentibus clauditur, si malè nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac vrbe notissimus ante triennium filium habuit annorum (sicut arbitror) quinque: quem nimis carnaliter diligens remissè nutriebat: atque idem paruulus (quod dictu graue est) mox vt eius animo aliquid obstitisset, maiestatē Dei blasphemare consueuerat. Qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem. Cumque eum suus pater in sinu teneret (sicut hi testati sunt qui præsentes fuerunt) malignos ad se spiritus venisse trementibus oculis puer aspiciens cœpit clamare: Obsta pater, obsta. Qui clamans declinabat faciem, vt se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cū ille trementem requireret, quid videret, puer adiunxit, dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cùm hoc dixisset, maiestatis nomē protinus blasphemauit, & animam reddidit. Vt enim omnipotens Deus ostenderet pro quo reatu talibus fuisset executoribus traditus, vnde viuentem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare: vt qui diu per diuinitatis patientiam blasphemus vixerat, quandoque per diuinitatis iudicium blasphemaret, & moreretur: quatenus reatum suum pater eius agnosceret, qui paruuli filij animam negligens, non paruulum peccatorem gehennæ ignibus nutrisset. (Cap. 18. lib. 4. Dial. D. Gregorij.

EXEMPLVM II.

Christus cuidam viro probo miserabiliter plagatus apparens dixit authores suæ tantæ læsionis fuisse quosdam, qui tesseris ludentes iurabant, & blasphemabant.

IN Brabantiæ partibus, vrbe Louanio, ciuem vidimus generosum & bonum, qui nocte sancta Parasceues ad matutinas surgens, trāsibat ante cellarium in quo perditissimi adolescentes ad ludum tesserarum sedētes, blasphemijs & iuramentis ad inuicem contendebant. Transiens autem ciuis, inuenit homines plateæ ante cellarium, qui magno murmure plangebant hominem quendam ignotum plagatum miserabiliter, & sanguine cruentatum. Qui, cum quæreret auctorem læsionis tantæ quis esset, responderunt. Isti iuuenes qui hic in cellario ad tesseras ludunt. Mox ingressus ciuis improperat ludentibus tali nocte: & duris verbis interrogat, cur hominem ignotum ingressum ad eos tam crudeliter verberassent. Attoniti autem iuuenes, negant aliquem ad eos intrasse postquam consederant, asserētes nullū ab eis verbo, vel verbere lacessitū. Et mox cum ciue surgentes, omnes quærunt hominem cruentatum, nec inueniunt. Conuersique singuli ad seipsos animaduertunt iuramentis suis terribilibus rursum, Christum Dominum contumelijs affectum, rursum improperijs cruciari. Hæc cum mihi frater ordinis Prædicatorum sub dubio retulisset ego ipse in dictam vrbem veniens, interrogaui & quæsiui veritatem rei, & is qui

is qui nouit sub præstito iuramento narrauit vt scripsimus. Addidit quoque quod Dominus domus in cuius cellario lusores sederant, dicto facto tanta contritione permotus est, vt mediante ciue illo qui hoc narrauit, cũ vxore omnia bona diuideret, quæ per vsuram rapuerat, iniuriatis restitueret, & vitam suam beatissime terminaret. (Thomas Cãtip. de proprietatibus Apum lib. 2. c. 49. p. 10.

EXEMPLVM III.

Iurare in mercantijs volentes, primùm depauperati sunt, sed postea multũ ditati.

DVo ciues Colonienses, inter cætera sua peccata, confessi sunt duo peccatorum genera, quæ quidem in se valde sunt magna licet propter vsum mercatoribus maxime parua videantur, & quasi nulla: mendacium scilicet, atq; periurium. Domine, inquiunt, pene nihil possumus exercere, nihil vendere nisi oporteat nos mẽtiri, iurare, & sæpe periurare. Quib⁹ cũ diceret plebanus: Peccata ista sunt valde grauia, & à Saluatore prohibita, ipso dicente: Sit sermo vester: est, est; non, non. Responderunt: Non possumus hoc præceptũ in negotiationibus nostris custodire. Ait sacerdos. Vtamini consilio meo. & bene succedet vobis. Nolite mentiri, nolite iurare, sicut mercatum vestrum dare vultis, sic ipsum laudate. Et promiserunt ei, quia tentare vellent vno anno: hoc enim petiuit. Impediente eos sathana, qui semper saluti humanę aduersatur, pene nihil anno illo vendere potuerunt. Reuersiq; anno euoluto ad suum plebanũ, dixerunt: Obediẽtia huius anni multum fuit nobis damnosa, homines à nobis defluunt, nec aliquid sine iuramento vendere possumus. Tunc sacerdos: Nolite timere quia tentatio est: fixũ tenete in corde vestro, quòd nulla aduersitas, nulla paupertas vos à tali proposito auertat, & Dominus vobis benedicet. Promiseruntque ei, Domino inspirante, quia custodire vellent eius consilium, & Domini præceptum per omnes dies vitæ suæ, etiamsi oporteret eos mendicare. Mira res: statim Dominus immissam compescuit tentationem & cœperũt eos homines plus quàm cæteros mercatores frequentare; factiq; sunt in breui diuites, ita vt mirarentur. Et reuersi ad suum confessorem, gratias egerunt, eo quòd per eius salubre consilium à tam grauibus peccatis forẽt exonerati, & foris in reb⁹ ditati. (Cęsarius lib. 3. c. 37.

EXEMPLVM IIII.

Iuramentum falsum faciens Iudæo Christianus à curru opprimitur, sed per beatum Nicolaum resuscitatur.

LEGITVR in vita sancti Nicolai, quod vir quidam ab vno Iudæo quandã summã pecuniæ mutuo accepit, iurans super altare sancti Nicolai, (cum aliũ fideiussorẽ habere nequiret) quod quando citius posset sibi redderet. Tenente illo diu illam pecuniã, Iudæus eam expostulat, sed ipse eã sibi reddidisse affirmat. Trahit ergo eum ad iudicium, & iuramentum indicitur debitori. Ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat secum detulerat, ac si eius adminiculo indigeret. Volens igitur iuramentum facere, Indęo baculum tradidit, reseruandum. Iurauit ille quod plus sibi reddidit, quã deberet. Facto autem iuramento baculum suum repetijt, & Iudæus ignarus astutiæ eum sibi reddidit. Rediẽs autem qui fraudem fecerat, in quodã biuio oppressus somno corruit, cursusq; cum impetu veniens eum necauit, & plenum baculum auro fregit & aurum effudit. Audiens hoc Iudæus

dæus concitus illuc venit. Cumq; dolum vidisset, & à multis ei suggeretur, vt aurum reciperet, omnino renuit nisi qui defunctus fuerat, ad vitam beati Nicolai meritis rediret, asserens se si hoc fieret baptisma suscepturum, & Christianum futurum. Continuò igitur qui defunctus fuerat suscitatur, & Iudæus in Christi nomine baptizatur. (Vincent. in Specul. hist. 13. cap. 77.

EXEMPLVM V.

Iuramentum falsum exigens ab altero tractus ad iudicium grauiter flagellatur.

REfert beatus Augustinus in sermone quodam, quidam bonus homo citauerat quendam ad iudicium propter quandam summam pecuniæ, & illa instanter negauit, & se ad iuramentum exhibuit, quod alius ab eo recepit, licet sciret eum scienter falsum iurare. Mox consequẽti nocte raptus ad iudicium vidit Christum sedentem in sede maiestatis suæ, exigentem ab eo rationem de anima illius quæ iurauit ei, & de anima sua propria, qui cognouit ambas esse damnandas. Tunc quæsiuit cur iuramentum ab eo recepisset? Et ait: Quia ipse mihi meum negauit. Et iudex: Nonne potiùs debuisti perdere tuam substantiam, quam ipsius, & tuam animam? Nonne anima melior est quam omnis substantia temporalis? Tunc iudex fecit eum flagellari. Qui euigilans omnia quæ sibi acciderant enarrauit, & in signum huius plagas in corpore, & in dorso suo ostendit, qui nullo modo potuit curari donec pœnituit, & Deus sibi illud indulsit. (Ser. 2. in festo Decollationis S. Ioannis Bapt. qui est 11. annexus 10. Tomo sermonũ de Sanctis. Vide etiam tit. Blasphemia ex. 4. & 5. Et tit. Diffamare ex. 5.

IVSTITIA.

EXEMPLVM I.

Iustus Abbas monasterium sua iustitia plus ditauit, quàm cellarius potuisset sua auara astutia.

ABbas quidam nigri ordinis, sicut retulit mihi quidã Abbas de ordine nostro, venit ad Abbatem quendam Clareuallis, dicens illi: Domine Abba, date mihi falcem, & ego dabo curuum vobis baculum. Ille, quid facere vellet statim intelligens, virum suscepit, habitum mutauit, & quia hominem prudentem eundem esse considerauit, non multò post domui cuidam ordinis nostri Abbatem eum præfecit. Eodem tempore illius fratres pro quibusdam possessionibus cum quibusdam personis secularibus contenderunt, ventilata est causa coram iudicibus, & data est sententia pro Abbate & fratribus. Postea Cellerarius Abbati secretè dicebat: Domine, bene hodie placitauimus: sciatis tamen causam nostram non ex omni parte fuisse iustam. Audito hoc verbo, Abbas satis turbatus est, tacuit tamen. Sequenti die capitulum intrauit, Cellerarium proclamauit, & deposuit; eò quod auaritiæ suæ consulens, suppressisset veritatẽ. Et misso pro aduersarijs nuntio, ait illis: Boni homines, bona vestra, vestra sint, ergo à die hodierna non repetam illa. Qui cum gaudio recedentes, ita in Abbatis simplicitate, & iustitia ædificati sunt, vt compuncti ocius redirent, & bona, pro quibus diu contenderant, grato animo monasterio liberè conferent: quæ cùm non consentiret Abbas recipere, responderunt: Domine quicquid nostri iuris fuit in his bonis remittimus, quod ad nos pertinebat Deo in eleemosynam conferimus. Tunc primum Abbas acquieuit sua recipere, magis clau-

claustrum suum ædificans sua simplici iustitia, quàm Cellerarius sua astuta auaritia. (Cæsarius lib. 4. S. 61.

EXEMPLVM II.

Munera non facilè accipienda sunt, præsertim iudicibus.

Refert beatus Bernardus libro. 4. de consideratione ad Eugenium sic dicens: Dignum est ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini nostri. Hic enim Cardinalis presbyter functis aliquando legatione in Dacia tam pauper remeauit, vt penè expensis & equis deficientibus vix perueniret Florentiam. Ibi Episcopus loci donauit ei equum quo Pisas vsque vbi nos eramus tunc profectus est. Postridie (credo) secutus est Episcopus. Erat enim ei ibi causa cum aduersario, & agendi aderat dies. Cœpit itaque requirere suffragia amicorum. Cumque per singulos sollicitaretur ventum est ad Martinum, & fiducia multo maior erat in illo, quippe qui non posset immemor esse recentis beneficij. Tum Martinus decepisti me (inquit.) Nesciebam etenim tibi imminere negotium. Tolle autem equum tuum, ecce in stabulo est. Et hora eadem resignauit. Quid enim dices mihi Eugeni? Nonne alterius seculi res est, redijsse legatum de terra auri, sine auro transisse? Per terram argenti, & argentum nescisse. Donum insuper quod poterat esse suspectum illicò reiecisse? Refert ibidem beatus Bernardus. Rem loquor quam vidi. Eram cum Episcopo Carnotensi Ganfrido in partibus Aquitaniæ, vbi idem præsul legationem proprijs sumptibus strenue administrauit. Et ecce à quodam presbytero præsentatus est illi piscis, quem vulgi vocant Sturgionem. Percontatus Legatus quanti venierit. Non accipio (inquit) nisi receperis pretium, & resignauit solidos quinque inuito & verecundo. Item cùm essemus in quodam oppido Domina illius oppidi obtulit ei pro deuotione cum manutergio tres vel duas parasides pulchras, ligneas tamen, quas aliquamdiu intuēs homo scrupulosæ conscientiæ laudauit eas, sed non adquieuit accipere. Quando argenteas accepisset, qui ligneas refutauit? O si talium daretur copia virorum? (D. Bernardus lib. 4. de consideratione circa medium. Vide etiam tit. affectus ex. 1. Et tit. Eucharistia ex. 7.

IVSTITIÆ ZELVS.

EXEMPLVM I.

✱ *Iustitia cuiusdam Papæ miraculo ostenditur Deo approbari.*

Recitat Martinus Polonus in Chronica sua, quòd anno Domini 1068. fuit Papa Gregorius sextus, qui latrones in partibus Romanis occidit per se, faciens peregrinis securitatem. Quare clamabant Romani, quod esset homicida, non Papa. Cui post infirmo Cardinales dixerunt, quod non liceret eum inter Papas in Ecclesia S. Petri sepeliri. Quibus respondit: quod stultè loquerentur, quoniam Ezechiel. 9. Dominus præcepit Sacerdotibus, quod se deberent ponere murum pro domo Israel, sic ipse fecisset, tamen iussit, quòd corpus suum mortuum poneretur extra Ecclesiam sancti Petri, si voluntate diuina reserare tur in Ecclesiam corpus inferrent, si autem non, de corpore facerent, quod vellent. Postea turbo diuinitus venit Ecclesiam aperiens, prædictum corpus imponendum mõstrauit. (Gotschalcus ser. 24. circa finem part. hiem.

EXEMPLVM II.

Iustitiæ zelus columbæ niueæ apparitione à Deo approbatur.

CVm quodam tempore capti essēt tres fabricatores falsæ monetæ, qui mox adiudicati sunt tali crimine peruulgati per Angliam, scilicet per manuū abscissionē, quòd dum peruenit ad Archiepiscopū Cantuariensem. Die autem Pentecostes celebraturus missam percunctatus, vtrum lex impleta esset? Responsum est ei ob reuerentiam diei festi dilatā esse pœnam vsque in crastinum. Respondit, nequaquam. Ego hodie de altari non abscedam donec sustinuerint pœnam: nam negocium ad me respicit: Ipsi enim viri in potestate eius erant. Hoc dixit, & pro eis qui perdituri erant manus, plorans ostēdit, qua affectione hoc dixerit. Quibus punitis ascendit ad altare læta facie dicens: Nunc confido quod sacrificium de manu mea accipiet omnipotens. In qua missa dum diceret: Ecclesiam tuam pacificare, iuuare, & custodire, & regere digneris, niuea columba cunctis videntibus super eū descendit, & alis expansis super caput eius sic mansit in silentio, donec sacrificium impleretur. (Gotschalcus ser. 16. part. æstiualis citat ex Speculo hist. lib. 25.

KAROLVS MAGNVS.

Karolus Magnus per beatum Iacobum à dæmonum potestate eripitur.

QVidam vir nomine Turpinus erat agud Viennam in Ecclesia ante altare orans, & cùm raptus in extasim psalmum Deus in adiutorium cantaret, vidit terrorū spirituum agmina præterire, & tendere Lotharingiam, quos omes quidam similis æthiopia longè insequebatur lento gradu. Cui dixit: quo tenditis? Aquisgranum, inquit, ad mortē Karoli, vt eius spiritum ad tartara rapiamus. Tunc ille: Adiuro te per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt peracto itinere ad me redeas. Vix expleto psalmo ad eum redierunt eodem ordine, & dixit nouissimo, cui primùm locutus fuerat: Quid egistis? Galicianus, inquit, sine capite (sanctum Iacobum signans) tot, & tantos lapides, & ligna innumera basilicarum suarum in statera posuit, quod magis appenderunt bona, quàm mala, & idcirco animam eius nobis abstulit, & his dictis euanuit. (Vincētius speculi historialis lib. 24. c. 25.

LABORARE.

EXEMPLVM I.

Laborantis Macharij manus Antonius exosculans, dixit: Multa virtus de manibus istis egeditur.

VEnit Abbas Macharius maior ad abbatem Antoniū in montem, & cùm pulsaret ostium exiuit ad eum, & dixit ei: Tu quis es? Et ait: Ego sum Macharius, & claudens ostium introiit, & dimisit eum foris. Et cùm vidisset postea patientiam eius, aperuit ei, & gaudens dicebat ei: Multum tempus est ea quo te desiderabam audiens de te. Exhibens ei hospitalitatē, refecit eum, erat enim fessus de multo labore. Vespere autem facto infudit sibi Abbas Antonius modicas palmas, & dixit ei Abbas Macharius: Da mihi vt & ego infundam quod operer. Ille autem dixit ei: Non habeo plus. Et faciens fasciculum maiorem infudit eum, & sedentes à sero, & colloquentes de vtilitate animarum faciebant plectā, siue funiculum stramineum, & ipsa plecta per fenestram descendebat in speluncam, & ingrediens mane sanctus

ctus Antonius vidit collectionem plectarum Abbatis Macharij, & admiratus est, & osculans manus eius dicebat: Multa virtus de manibus istis egreditur. (Ex lib. Doctrinæ Patrum lib. de fortitudine nu. 33.

EXEMPLVM II.

Laborare manibus docetur frater, qui præ nimia tribulatione monachalẽ regulam amisit.

FRater quidam incidens in tentationem tribulando perdidit regulam monachi, & cùm iterum vellet obseruantiæ regularis sibi dare principia, & tribulatione impediebatur, & dicebat in seipso, quando habeo me ita inuenire sicut aliquando eram, & deficiens animo non præualebat vel inchoare opera monachi. Veniens autem ad quendam senem narrauit ei quæ agebantur circa ipsum: senex autem audiens ea quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit possessionem, & negligentia eius in sentes redacta est, & repleta est tribulis & spinis. Visum est autem ei postea vt excoleret eam, & dixit filio suo: Vade, & purga agros possessionis illius. Et venit filius vt purgaret. Qui cùm respexisset, vidit multitudinem tribulorum & spinarum increuisse, & deficiens animo dixit in seipso: quando habeo hæc omnia eradicare & purgare? & proijciens se in terram cœpit dormire, hoc autem fecit multis diebus. Post hoc venit pater eius vt videret quod fecerat, & inuenit eum nihil operatum, & dixit ei: quare vsque modo nihil fecisti? Et dixit iuuenis ille patri suo: Mox vt veniebam operari, pater, cùm vidissem multitudinem hanc spinarum & tribulorum, reuocabar ab assumptione laboris, & à tribulatione proijciebam me in terram, & dormiebam. Tunc dixit ei pater suus: Fili ad mensuram latitudinis qua iacens terram occupas, per dies singulos operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, & tu pusillanimis non efficieris. Quod cùm audisset iuuenis fecit sic, & paruo tempore purgata est, & exculta possessio eius. Ita ergò & tu frater paulatim operare, & non deficies, & Deus per gratiam suam restituet te iterum priori ordini tuo. Hoc audito frater ille abijt, & cum patiẽtia sedens efficiebat sicut edoctus fuerat à sene. Et sic inueniens requiem promouebatur per Dominum Christum. (ibidem nu. 45.

EXEMPLVM III.

Laborare nolens Ioannes breuis, sed Angelicam vitam ducere inchoans, à fratre proprio exercitatur.

DIcebant de Abbate Ioanne breuis staturæ, quia dixerit aliquando fratri suo maiori: Volo esse securus, sicut angeli sunt securi, nil operantes, sed sine intermissione collaudantes Deum, & mox spolians se eo quo vestitus erat abijt in eremum, & facta ibi vna hebdomada, reuersus est ad fratrem suum, & dum pulsaret ostium, respondit ei antequam aperiret, dicens: Quis es tu? Et ille dixit: Ego sum Ioannes. Et respondens frater eius dixit ei: Ioannes Angelus factus est, & vltra inter homines non est. Ille autem pulsabat dicens. Ego sum. Et non aperuit ei, sed dimisit eum affligi vsque mane. Postea aperiens dixit ei: Si homo es opus habes iterum operari vt viuas. Si autem Angelus es quid quæris intrare cellam? Et ille pœnitentiam agens, dixit: Ignosce mihi frater, quia peccaui. (ibid. nu. 52. lib. de discretione.

EXEMPLVM IV.

Laborem manuum dissuadentem fratrem abbas Siluanus longo ieiunio informauit.

VEnit quidam frater ad abbatem Siluanum in montem Sina, & vidit fratres operantes, & dixit seni: nolite operari cibũ qui perit. Maria enim optimam partem elegit: Et dixit senex discipulo suo. Voca Zachariam, & mitte istum fratrem in cellam, vbi nihil est. Et cùm facta esset hora nona, intendebat ad ostium si mitterent, & vocarent eum ad manducandum. Et cùm nemo loqueretur ei, surgens venit ad senem, & dicit ei: Abba fratres hodie non comederunt? Et dixit senex: Etiam iam comederunt. Et dixit ei frater ille: Et quare me non vocasti? Et respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non indiges hoc cibo, nos autem carnales sumus, & volentes manducare propterea operamus manibus nostris. Tu verò partem bonam elegisti, legens tota die, & nolens sumere carnalem cibum. Qui cùm hæc audisset, prostrauit se ad pœnitentiam, dicens: Ignosce mihi Abba. Et dixit ei senex: Puto opus habet omnino Maria Martha: per Martham enim Maria laudatur. (ibidem nu. 23.

EXEMPLVM V.

Laborans impetuosius quidam frater dæmonem adiutorem visus est habere.

QVidam probatissimus seniorũ cùm trãsiret iuxta cellam cuiusdam fratris quadam animi ægritudine laborantis, scilicet causis mentis grauamina suscitantibus, vtpote qui extruendis reparandisque superfluis inquietus quotidianis destinationibus desudaret, & eminus conspexisset eum graui malleo saxum durissimum conterere, vidit Æthiopem quendam astantem illi, & vnà cum eodem ictu mallei iunctis & insertis manibus illudentem, eumque ad operis illius instantiam ignitis faucibus instigantẽ, diutissimè substitit, velut impressionem durissimi dæmonis, vel fraudem tantæ illusionis admirans. Cum enim nimia lassitudine frater fatigatus requiescere, finemque operis voluit imponere, instigatione spiritus illius animatus iterum resumere malleum, nec desinere ab intentione cœpti operis vrgebatur, ita vt iisdem eius incitamentis infatigabilis sustentatus tanti laboris nõn sentiret iniuriam. Tandem igitur senex tam dira dæmonis ludificatione permotus, ad cellam fratris diuertit, salutansque eum: Quid, inquit, frater est istud opus quod agis? Laborauimus, inquit, contra istud durissimum saxũ, vixque potuimus aliquando illud cõterere. Ad hæc senex: Bene dixit vix potuimus: non enim solus eras, cùm istud cæderes, sed fuit tecum alius, quem non vidisti, qui tibi in hoc opere non tam adiutor, quàm violentissimus impulsor instabat. (Cassianus Collat. 9. cap. 6.

EXEMPLVM VI.

Laborem totius anni abbas Paulus supposito igne concremauit.

ABbas Paulus probatissimus patrum cum in eremo vastiore consistens quæ Porphyrio nũcupatur, palmarum fructibus & horto modico securus haberet sufficientem alimoniæ suæ victusque substantiam, nec posset aliquid aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo quòd ab oppidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusque expeteretur pro mercede vecturæ, quã

valere posset pretiū operis desudati, collectis palmarum folijs quotidianū pensum, velut exinde sustentandus, à semetipso iugiter exigebat. Cumq; opere totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod solicita cura laborauerat singulis annis igne supposito concremabat, in tantum probans sine opere manuum, nec in loco posse monachū perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. (Cassianus lib. 10. de Institutis renūciationum cap. 24.

EXEMPLVM VII.

Beatissima virgo Maria messores fratres Reinaldo vidente cum Elisabet & Magdalena visitauit.

VIr Domini Reinaldus licet ante conuersionem suam per triginta annos in habitu seculari degeret, non tamen seculariter vixit, sed operibus pietatis semper insistēs, in corpore suo glorificare & portare Deum solicitus fuit. Nam inter cætera bona quæ corde integro faciebat, etiam corporis integritatem Domino dedicauit. Suscepto autem monastico habitu in monasterio sancti Amandi, viginti & eo amplius annos ibidem in sancta conuersatione transegit, vbi & sanctitatis suæ non paruum specimen omnibus dedit. Inde maiori virtutum ardore flammescens, ad domū Clareuallis Dei æmulatione se contulit, antea tamen præmonitus à Deo reuelationibus multis. Susceptus autem in Clareualle, illico ad nouam militiam viriliter se accinxit, & ex milite veterano, fortissimum se nobis tyronem exhibuit, in laboribus, vigilijs, ieiunijs, cæterisque sanctæ disciplinę obsequijs seipsum tota die mortificans. Habebat autem incessanter orandi studium, & in oratione mirabilem affluentiam lachrymarū. Quadam igitur die, cùm in laborem messis triticeæ cùm cæteris exisset, segregatus paululum à conuentu, cùm animi delectatione cœpit intueri metētes, secum reputans pariter & admirans, quia videlicet tot sapientes, tot nobiles, tot delicati ibidem viri, propter amorem Christi laboribus, atque ærumnis seipsos exponerent, & feruentissimum solis ardorem cùm tanta alacritate susciperent, ac si in horto delitiarum suauissimæ fragrantiæ poma decerperent, vel in mensa lautioribus epulis plena, delitiosissimè conuiuarent. Vnde & protensis in cœlum oculis ac manibus, grates Domino referebat, quod eum tam sanctæ multitudini quamuis indignū & peccatorem adiunxerat. Dum hæc & similia animo volueret, & præ immensitate lætitiæ seipsum vix caperet, subito apparuerūt ei quasi tres matronę venerabiles, vultibus roseis & candidis vestibus renitentes, quarum vna quæ præcedebat veste fulgentior, forma venustior, & statura procerior apparebat. Descendebant verò de monte propinquo & appropinquabant cōuentui fratrum in ipsius montis latere fruges metentium, quas cum ille vidisset, præ nimia admiratione turbatus, & stupefactus, erupit in vocem huiusmodi. Domine Deus, quænam sunt istæ fœminæ, tam formosæ, tam reuerendæ, quæ præter aliarum consuetudinem fœminarum, conuentui nostro appropiant? Et dum talia diceret, astitit ei quidam veneranda canitie, stola candida coopertus. Qui dixit ad eum: Maior illa quæ cæteras præcedit ipsa est virgo mater Christi Iesu, Maria, aliæ quæ sequuntur sunt sancta Elisabeth, & sancta Maria Magdalena. ille verò cùm audisset matrē Dei nominari, commota sunt omnia viscera eius super pietate nouitatis illius, quàm vehementer amabat. Iterumque percontatus est dicens: Et quo tendit Domine mi Domina nostra? Cui ille respondit: Ad visitandum messores suos venit. His itaque

que dictis, persona quæ loquebatur repente disparuit. Quo visu vir Dei plus magis intra se stupuit, & reductis oculis ad sanctam Dei genitricem & ad comites eius attonito visu intendebat in eas. Illæ autem moderatis gressibus incedentes, venerunt vna post aliam vsque ad conuentum, quē cùm introissent, separatim ab inuicem ambulare cœperunt, tanquam gratia visitationis huc atque illuc inter monachos & conuersos, & dum ita facerent, tandem ab oculis intuentis euanuerunt, seseque in cœlos vnde venerant receperunt. Porrò vir Dei hærebat fixus, & de loco moueri non poterat, vsquequo miraculum finiretur. Quantum verò de huiusmodi visitatione profecerit, quantumque in amore Dei, & beatissimæ Dei genitricis excreuerit æmulando conuersatio eius, & quotidiana virtutum incrementa monstrabant. In Speculo historiali narratur istud idē exemplum (vt puto) sed dicit ibi quod Reinaldus iste primo miles fuerit, post conuersus cum quadam die exisset ad metendum cum cæteris, iussus est sedere & quiescere, eo quod delicatas manus atque seniles, labor tantæ difficultatis non admitteret. Sedens autem percutiebat cor suum, & ægrè ferens quod non laboraret cùm cæteris, ita loquebatur apud se. O miser homuncio, quanti sapientes & nobiles secundùm carnem hic laborant, qui si in seculo permansissent, grande nomen habituri essent, tu autem hic sedes tota die ociosus inueterate dierum malorum; cùm ante te portent pondus diei & æstus delicati iuuenculi, qui in gloria mundi conscientiæ non dederunt maculam peccati. Dum sic miraretur fratrum instantiam, vidit turbam candidatarum de colle descendere, cui præerat quædam forma procerior, & ante eam aliæ duæ, manutergia gestantes manibus. Hæc domina veniens, cùm cuneo suo, salutauit fratres in osculo sancto, amplexans brachijs charitatis suæ, duabus quoque comitibus linteola prætendentibus extergebat puluerem, & sudorem de monachorum frontibus, & durius laborantes dulcius consolabatur. (Ex libr. de viris illustr. ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM VIII.

Scriptoris digiti post viginti annorum sepulturam incorrupti perseuerant.

IN Arnisberg monasterio ordinis Præmonstratensis, sicut audiui à quodam sacerdote eiusdem congregationis, scriptor quidam erat, Richardus nomine, Anglicus natione, hic plurimos libros in eodem cœnobio manu propria conscripserat, mercedem sui laboris præstolans in cœlis. Hic cùm fuisset defunctus, & in loco notabili sepultus, post xx. annos, tumba eius aperta, manus eius dextera, tam integra, & tam viuida est reperta, ac si recenter de corpore animato fuisset præcisa. Reliqua caro in puluerem redacta fuit. In testimonium tanti miraculi, manus eadem vsque hodie in monasterio reseruatur. (Cæsarius lib. 12. c. 47.

EXEMPLVM IX.

Laborare nolens frater Musca à sancto Francisco expellitur.

IN primordio religionis cùm fratres manerēt apud Tigum Cortū prope Assisium, erat inter eos quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat, nec pro eleemosyna ire volebat, & bene comedebat. Considerās hoc beatus Franciscus, cognouit per Spiritum sanctum, quod erat carnalis homo. Et ait illi: Vade viam tuam frater Musca: quoniam vis comedere labo-

laborem fratrum tuorũ & esse otiosus in omni opere Dei, sicut apis otiosa & sterilis, quæ non lucratur, & non laborat, & comedit laborem & lucrũ bonorum apum: & sic iuit viam suã, & quia carnalis erat non petijt misericordiam, nec inuenit. (D. Bonauent. cap. 5. vitæ S. Francisci, & in Chronico Gallico lib. 1. cap. 35.

EXEMPLVM X.

Purgatorium nullum habiturum fideliter laboranti fratri beatus Bernardus repromisit.

NArratur de beatissimo Bernardo Clareuallẽsi Abbate, quod aliquando in messione segetũ, fratrem conuersum viderit, deuotè quidem, & vltra vires in agro cũ monachis laborantem. Spiritu autem sancto attactus intrinsecus beat⁹ Beana dus, dixit coram omnibus laborantibus: Eia frater age quod agis, nullum aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis. (Thomas de Cantiprat. lib. 2. Apum c. 5. parte 2.

(Vide etiam tit. Amor illicitus ex. 2, Tit. Angelus ex. 3. & 4. Tit. Bona iniuste acquisita ex. 10. Tit. Consilium ex. 2. & Tit. Cœlestis gloria. ex. 7.

LASCIVIA.

Orans quædam pro formosis oculis sanctum Thomam penitus excæcatur.

QVædam Domina de Anglia varios oculos habere ob lasciuiã & maiorem pulchritudinem affectabat, super hoc votum vouens nudis pedibus sepulchrum beati Thomę visitare. Quæ cùm in oratione prostrata iaceret, surgens inuenit se penitus excæcatam. Statimque pœnitens cœpit rogare sanctũ Thomam, vt iam non varios, sed saltem suos sibi redderet oculos. Quod tandem multa difficultate vix potuit obtinere. (Iacobus Genuensis in vita huius S.

LAVS DIVINA.

Laudi diuinæ continuè intentus Merulus albis floribus coronatus aulam cœlestem ingreditur.

ALius autem frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, vehementer lachrymis, atque eleemosynis, & orationi intẽtus: psalmodiæ autem cantus ex ore illius penè nullo tempore cessare cõsueuerat, excepto cùm alimenta corpori, aut mẽbra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, qui ex albis floribus corona de cœlo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc monasterio præest, sibi sepulturã facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, vt asserit, de eodem sepulchro illius fragrantia suauitatis emanabat, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta congregata. Ex qua re manifestè patuit, quàm verum fuit, quod per nocturnã visionem vidit. (Gregorius Dialogi cap. 47. lib. 4.

LAETITIA PERFECTA.

Tribulationes cum gaudio perferens secundum sanctum Franciscum perferens lætitiam habet.

QVodam tempore hyemali sanctus Frãciscus veniebat de Perusio ad sanctã Mariam de Angelis, & erat cum eo frater Leo, & frigus ipsos acerrime cruciabat. Vocauit autem sanctus Frãciscus fratrem Leonem qui aliquantulum ipsum præcedebat, dicens: O frater Leo, quamuis fratres Minores dent magnum exemplum sanctitatis, & honestatis, & bonæ ædificationis, tamen scribe, i. diligenter

genter nota, quia ibi non est perfecta lætitia, & cùm aliquantulum ambulasset vocauit eum iterum dicens: O frater Leo, quamuis frater Minor illuminet cæcos, contractos extendat, dæmones pellat, surdis auditum, claudis gressum, & mutis restituat verbũ, & quod plus est, & quatriduanum restituat mortuum, scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Et rursum clamãs dicebat: O frater Leo, si frater Minor sciret omnium gentium linguam, & omnes scientias & scripturas, ita vt sciret etiam prophetare & reuelare non solum futura, sed etiam consciẽtias aliorum, scribe, quia non est perfecta lætitia. Et adhuc ipsis ambulãtibus, iterum clamabat: O frater Leo pecorelle Dei, quamuis frater Minor loquatur lingua Angelica, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, sciat reuelationes thesauri terrarum, & si cognosceret virtutes, & proprietates auium, & piscium, animalium, & hominum, radicum, arborum, & aquarum, scribe bene, & nota diligenter, quia non est ibi perfecta lætitia. Et post paululum iterũ clamauit. O frater Leo, quamuis frater Minor sciret tam solemniter prædicare, vt conuerteret omnes infideles ad fidem: scribe quia non est tibi perfecta lætitia. Durauit autem iste modus loquendi bene per duo milliaria. Frater autem Leo de his omnibus vehementer admirans, dixit: Pater rogo te ex parte Dei, vt dicas mihi vbi est perfecta lætitia. Cui sanctus Franciscus respondit, dicens: Quando veniemus ad sanctam Mariam de Angelis, ita balneati pluuia, & frigore cõgelati, luto etiam mirabiliter deturpati, & fame valdè afflicti, & ad portam loci sonabimus, & portarius veniet dicens: Qui estis vos? Et nos dicemus: Nos sumus duo de fratribus vestris. Et ille è contrario dicet. Imo estis duo ribaldi, qui itis circumquaque per mundum eleemosynas pauperum rapiendo, & non aperiet nobis: Sed faciet nos stare ad niuem, & aquam in frigore, & fame vsque ad noctem. Tunc si nos tot iniurias, & repulsas sine murmuratione, & turbatione tolerauerimus propter Deum patienter, & cogitauerimus humiliter, & charitatiue, quod ille portarius veraciter nos cognoscat, & quod Deus excitauit linguam suam contra nos. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Et si autem nos perseuerauerimus pulsando, & ille portarius tanquam contra importunos multum turbatus exeat, & durissime nos afficiat alapis multis, & magnis, dicens: Recedite hinc pultrones vilissimi, & ite ad hospitale, qui enim estis? vos penitus hic non manducabitis, neque dormietis, Et si nos patienter hæc portauerimus, & iniurias cum amore perceperimus toto corde. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Est si nos hic vndique afflictos fame vrgente, frigore affligente, nocte insuper propinquãte pulsabimus, clamabimus, & fletu instabimus, vt aperiatur nobis, & ille deinde stimulatus dixerit: Isti sunt homines procacissimi, & proterui: & ego paccabo eos. Et exiens cum vno fuste nodoso, capiens nos per caputium, & ad terram super lutum, & niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuste, quod vndique nos plagis implebit. Si tot mala, si tot iniurias, & verbera cum gaudio toleremus, cogitantes quod pœnas Christi benedicti patientissime nos tolerare debemus. O frater Leo inter omnia charismata sancti Spiritus (quæ amicis suis Christus concessit, & concedit) est vincere semetipsos, & libenter propter Christũ, & charitatem Dei opprobria sustinere. Nam in omnibus mirabilibus supradictis non gloriari non possumus: quia non sunt nostra, sed Dei. Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictionis possumus gloriari:

riari: quia illud est nostrum. Ideo dixit Apostolus: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini. (In Chronico Minorum lib. 2. c. 48.

LIBERTAS.

Quomodo nociuæ sint iuuenibus datæ pecuniæ & mala libertas, vt patet in exemplo proximo de patre quodam habente quatuor filios volentes religiosi effici & ordinem intrare.

NOui virum quendam consularem non bassa sede progenitum, neque incognitæ famæ, quem si nominare vellem, non vrbes modo, sed & gentes & patriæ mecum nossent. Sed ne alicui, aut ruboris pudorem, aut diffamiam generem, reiicitis nominibus & viri & oppidi, id quod de eo verissima relatione didici, breuius quo potero, intimabo, vt vel ex eo liquide pateat omnibus audituris, quantum pueris iuuenibusque noceat ad libitum habere pecunias, & intempestiuam eis concedere libertatem. Habuit igitur præsignatus vir exceptis formosis filiabus, quatuor filios iuuenes certa facie decoros, elegantes forma, probitate insignes, quorum dum maior natu diuino timore pariter & amore perfusus ordinem regularium canonicorum, qui tunc, prout & nunc est florentissimus erat, intrasset, fatuo dolore saucius genitor cum reliquos filios seniorem secuturos timeret, quendam sibi familiarissimum virum adit, cui angores animi sui profundens. Quid agam? inquit: auelluntur à lateribus meis viscera mea, & filij mei per quos posteritas mea nobilissimè fuerat propaganda claustra petunt. Vnus iam abijt, & (vt verissimus futuri vates euentus) morum probitas signat, reliqui duo ad idem facien-dum disponuntur, & eousque peruentum est, vt illos non valeam prohibere. Sed quid de quarto futurum sit ob imbecillæ ætatis dubiam æstimationem, ignoro ad quem ille. Cohibe, inquit, hos fatuos tuos gemitus, & ad alia quæ te inuito eueniunt has serua querelas. Nam quod filij tui, Christi ad militiam pergunt, cur iustè causabere, non satis intueor, cùm tu ad id videris eos educare. Nempe dum rescindis ab eis efficacem ad lasciuiam magistram libertatem, dum prohibitricia fatui discursus cordis imperia, dum pecuniam eis (per quam ad secularem insolentiam patentissimum iter est) habere non finis, me iudice in tuis ædibus cogis religiosæ vitæ rudimentis assuesci. Et cur indignaberis, si id agant in prouectiori ætate, ad quod agendum à te patre duce, magistro sub teneris annis instituto cœperunt. Verum si illorum quibus nunc times ab religionis ingressu, velis vestigia cohibere, audi consilium. Da marsupijs pecuniam, da gressibus libertatem, da adolescentum fœminarumque lasciua consortia, & nisi me experta frequenter opinio fallat, facilè petita recipies. Fecit vir prout erat edoctus, & iunioribus filijs diuino præsidio in sua innocentia perdurantibus, senior de tribus (qui paulo ante religiosissimus erat) mutat animum, mores, propositum, & breuissimi temporis interuallo incurrente paternam ædem, impregnata famula domus, illegitima prole fœdauit. Rogo ergò quoscumque patres ne filijs suis intempestiuè libertatem tribuant, & ne eorum marsupia, nociua sibi velint pecunia adimplere (Collector speculi.

LINGVA.

EXEMPLVM I.

Linguam non refrenantes duæ moniales, fœminæ à Beato Benedicto excommunicatæ post mortem Ecclesiã visæ sunt exire.

NON longè ab eius monasterio duæ quædam Sanctimoniales fœminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conuersabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ vsum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, vt minus se in hoc mundo despiciant, qui plus se cæteris aliquid fuisse meminerunt. Necdum prędictæ Sanctimoniales fœminæ perfectè linguam sub habitus sui fræno restrinxerant, & eundem religiosum virum, qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpè sermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu ista toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contumelias enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit, dicens: Corrigite linguam vestram, quia si non emendaueritis excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed minando. Illæ autem à pristinis moribus nihil mutatæ intra paucos dies defunctæ sunt, atque in Ecclesia sepultæ. Cumque in eadem Ecclesia missarum solemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret, si quis non cõmunicat det locum, nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino deferre consueuerat, eas de sepulchris suis progredi, & exire Ecclesiam videbat. Quod dum sæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis exibant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterant ad memoriam rediit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe se communione priuare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tūc seruo Dei cum graui mærore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, & vlterius excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset oblata, & à Diacono iuxta morem clamatum esset, vt non communicātes ab Ecclesia exirent, illæ exire ab Ecclesia vlterius visæ non sunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communione priuati sunt minimè recederent, communionem à Domino per seruum Dei recepissent. (Gregorius Dialog. Cap. 23. lib. 2.

EXEMPLVM II.

Luxuria inquinans se quidam Episcopus, qui abscissa pro fide lingua loqui poterat, statim post lapsum gratiam illam perdidit.

IVSTINIANI Augusti temporibus, dum contra catholicorum vitam exorta à VVandalis Arriana persecutio in Africa vehementer insaniret, quidam in defensione veritatis Episcopi fortiter persistentes, ad mediū sunt deducti, quos VVandalorū rex verbis & muneribus flectere ad perfidiam nō valens, tormentis frāgere posse se credidit. Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret, nec tamen ipsi cōtra perfidiam tacerent ne tacēdo forsitan consensisse viderentur, raptus in furorem, eorum linguas abscidi radicitus fecit. Res mira & multis nota senioribus, quia ita post pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius loqui per linguam consueuerant. Hi itaq; eo tēpore pro-

fugi ad Constantinopolitanam vrbē venerunt: Eo quoque tempore quo pro explendis responsis Ecclesiæ ad principem ipse transmissus sum, seniorem quēdam Episcopum reperi, qui adhuc eorum ora sine lingua loquentia vidisse se testabatur, ita vt apertis oribus clamarent: Ecce videte, linguas non habemus, & loquimur. Videbatur enim à respicientibus vt referebat; quia abscisis radicitus linguis, quasi quoddam barathrum patebat in gutture, & tamen ore vacuo plena & integra verba formabantur. Quorum vnus illic in luxuriam lapsus mox priuatus est dono mirabili. Recto videlicet omnipotentis Dei iudicio: vt qui carnis continentiam neglexerat seruare, sine lingua carnea non haberet verba veritatis. (Idem c. 32. lib. 3.

EXEMPLVM III.

Linguam Euagrius à sancto Ammonio arguitur præcidisse, eo quod se ab informatione aliorum abstinebat.

QVodam tempore adueniēs beatus Euagrius ad sanctum Ammonium visitationis spiritualis gratia, dum multa de scripturis inter se conferrent, & lętarētur vtriq; spiritualiter in Domino, postmodum dixit Euagrius ad Ammonium quasi exprobrando ei quia aurem sibi inciderat. Non times, inquit, graue peccatum, quia vt non acciperes sacerdotium aurem abscidisti? Respondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, vt exores pro me ad Dominum, vt de alijs peccatis meis indulgentiam accipere merear. Nam de hoc admisso non valdę turbatur animus meus. Verum tamen te magis oportet timere, & solicitudinem gerere, qui eruditus es secūdum seculi sapientiam, & tantam scientiam diuinarum scripturarum habes, quā gratia Dei tibi contulit, vnde posses multos populos erudire, & elegisti magis in eremi solitudine degere. Et ego quidem auriculam abscidi, nam ipse linguam abscidisti, quæ multos populos docere potuit. (Ex Palladio.

EXEMPLVM IIII.

Linguam cohibere nescientes fratres coram Antonio iustè confunduntur.

FRatres quidam aliquando volētes ire ad beatum Antonium de loco Scete ingressi sunt nauim, vt irent ad eum, & inueniunt in ipsa naui senem, qui ad Antonium ire volebat. Ignorabant autem eum fratres, & sedentes in naui loquebantur sermones patrum, & de scripturis, & rursus de operibus manuum suarum. Ille autem senex per omnia tacebat. Cū autem venissent ad portum, agnouerunt & ipsum senem proficisci ad Antonium abbatem. Cùm autem venissent ad eum, dicit eis Abbas Antonius: Bonum comitatum itineris inuenistis senis huius. Dixit autem & seni: Bonos fratres inuenisti tecum, abba. Dicit ei senex: Boni sunt quidem, sed habitatio eorum non habet ianuam. Quicunque vult, intrat in stabulum, & soluit asinum, Hoc autem dicebat, quia quodcunque ascendebat in corde ipsorum, hoc loquebantur. (Ex lib. Doct. Patrum. l. de mortificatione propriæ sensualitatis nu. 1.

EXEMPLVM V.

Linguam & os refrænans Agathon, quamuis iuuenis, inter abbates computari meruit.

NArrauit abbas Ioseph, quia sedentibus nobis aliquando cū abbate Pastore, nominauerit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Iuuenis est, & quare eum appellas abbatē? Et dixit abbas Pastor: Quia os suum fecit

ſum fecit eum appellari abbatem. (Ibidem lib. de hoſpitalitate nu. 17.

EXEMPLM VI.

Patiens Abbakyrus quomodo à menſa expellitur, & alias multipliciter exercitatur, ſed tentatus & tribulatus à fratribus Abbakyrus, ab alijs tentationibus liber efficitur.

INterrogaui quendam fratrem ædificationis gratia quindecim annos in manſione habentem, nomine Abbakyrum, quem & maxime ab omnibus ferè læſum videbam. Erat autem quãdo à miniſtris expellebatur à menſa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixi igitur ad eum. Frater Abbakyre, quare à menſa expulſum te quotidie video, & ſine refectione ſæpius dormientem? Qui reſpondit: Pater, crede mihi, quia probant me patres mei, ſi monachus fio: ſed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoſcẽs ipſorum atque magni Paſtoris intentionem ſine pondere vniuerſa ſuſtineo. Et ecce iſtud cogitans quindecim annos habeo, ſecundum quod & mihi in ingreſſu dixerunt, quia & vſque triginta annos abrenuntiantes probant. Et iuſtè pater Ioannes abſque probatione non perficitur aurum. Suſtinens igitur Generoſus iſte Abbakyrus poſt meum aduentum in monaſterio duorum annorum tempus, migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus reſolui futurus. Gratias ago Domino Ieſu Chriſto & vobis, quia propter id quod me tentaſtis in ſalutem, ecce decem & ſeptem annis permanſi ex dęmonijs non tentatus, quem & iuſti iudicij paſtor, ſicut confeſſorem, cum ibidem requieſcentibus ſanctis dignè collocari præcepit. (Ioannes Climacus Gradu. 4. de Obedientia.

EXEMPLVM VII.

Linguis varijs ſanctus Antonius de Padua more Apoſtolorum præſente Papa loquebatur.

SAnctus Antonius de Padua vnus de electis diſcipulis beati Franciſci, quem ſanctus Franciſcus ſuum Epiſcopum appellabat, cùm prædicabat in concilio coram Papa, & Cardinalibus vbi erant Græci & Latini, Frãcigenæ, & Theuthonici, Sclaui, & Anglici, & multi alij, diuerſarum linguarum, ſpiritu ſancto afflatus, lingua apoſtolica inflammatus, eructans melliſluum verbum omnes illos, tam diuerſarum linguarum in dicto concilio congregatos luculentiſſime: & clarè ipſum audientes, & diſtinctè intelligentes reddidit tanta admiratione ſuſpenſos, vt videretur renouatum illud antiquum Apoſtolorum mirabile admirantium, & dicentium: Nonne iſte Hiſpanus eſt? Et quomodo nos omnes audimus per eum linguam noſtram, in qua nati ſumus, Græci & Latini, Francigenæ & Theuthonici, Sclaui, & Anglici, Lombardi & Barbari? Papa enim ſtupens ad tam profunda, de ſcripturis diuinis à ſancto Antonio prolata, dixit: Verè iſte arca teſtamenti, & diuinarum ſcripturarum armarium eſt. (Ex Chronico Minorum, & Antonius parte 3. hiſt. tit. 24. cap. 3. § 2. & & in Gallico Chronico lib. 5. c. 21.

EXEMPLVM VIII.

Linguæ beneficium mutæ fœminæ nociturum beatus Vincentius noluit impetrare, quamuis ad horam loqui conceſſit.

ADerat ſolemnitas ſancti Ioannis Baptiſtæ, & prædicante beato Vincentio in vrbe Valentiæ per mediam multitudinem ad eũ ducta eſt mulier quædã quæ erat à natiuitate

tiuitate muta. Ipse namque perpendens magnam esse fidem illorum, materiam intermittens, oculos ad cœlum erexit, & ad mulierem conuersus corã multitudine eã alloquẽs, hoc pacto interrogauit. Quid vis filia? Illa respondit: Panem volo, & officium linguæ. Et Vincentius ad eam: Panem quidem quotidianum quamdiu vixeris habebis, officium verò linguæ non poteris impetrare: pro futura enim vtilitate tua Deus voluit te tali officio priuare. Si enim loquendi vsum habuisses, tanta fuisset linguæ tuæ mordacitas, quod vitam corporis & animæ omnino perdidisses. Mente igitur Deum magnificare non cesses, & caue ne ab eo vlterius petas, quod non immerito denegabit. Mulier respondit: Pater sancte faciam quod hortaris. Cõfestim obmutuit, & viri à quib° ducta fuerat talis rei admiratione stupefacti, inde discedentes, eã reduxerũt. Superuixitque septẽ annis, & ex vita religiosè migrauit. (.l.3.1.& vnico c. apud Surium.

EXEMPLVM IX.

Linguis sanctorum abscissis, Spiritu sancto afflante loquendi officium non perdiderunt.

IN Typacensi verò quod gestum est Mauritaniæ maioris ciuitate, ad laudem Dei dicere festinem. Dum suæ ciuitati Arrianum Episcopũ ex notario Cirillę ad perdẽdas animas ordinatum vidissent, omnis simul ciuitas euectione, valde proximo ad Hispaniam confugit, relictis paucissimis qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos Arrianorum Episcopus primo blandimentis, postea minis compellere cœpit, vt eos faceret Arrianos, sed fortes in Domino non solum suadentis insaniam irriserũt, verumetiam publicè mysteria diuina in domo vna congregati, celebrare cęperũt, quod cognoscẽs occultè Carthagini relationem aduersus eos direxit. quæ cùm regi innotuissent, Comitẽ quẽdã cũ iracũdia dirigens præcepit, vt in medio foro congregata illuc omni prouincia, linguas eis, & manus dexteras radicitus abscinderet. Et Spiritu sancto præstante ita locuti sunt, & loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus voluerit esse, pergat nũc Constãtinopolim, & ibi reperiet vnum de illis subdiaconum Reparatum, ob quam causam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipuè regina mira eum reuerentia veneratur. Sed quis congruo sermone possit assequi, aut coaceruare diuersitates pœnarũ, quas ex iussu regis sui, etiam ipsi VVandali in suos homines exercuerunt? (Victor Vticensis lib. 3. de persecut. VVandalica.

Vide etiam Tit. Cælestis gloria ex. 1. Tit. Diffamare ex. 6 Tit. Aduocatus, & Tit. Iudicium Dei ex. 9.

LOQVI.

EXEMPLVM I.

Ostentationem fugiens abbas Pastor libentius de passionibus, quàm de scripturis loqui consueuit.

ABIIT quidam frater aliquãdo de monasterio abbatis Pastoris pergere, & applicuit ad quendam solitariam. Erat enim ille habẽs cũ omnib° charitatẽ, & multi veniebant ad eũ. Nunciauit autem ei frater ille quædam de abbate Pastore. Qui audiẽs virtutes animi eius, desiderauit eũ videre. Cùm autẽ reuersus esset ille frater in Ægyptum, post aliquantum temporis surgens supradictus solitarius, venit cum peregrinis in Ægyptum ad eundem fratrem, qui prius applicuerat apud eum, dixerat enim ei vbi maneret. Videns autem eum ille miratus est, & valde gauisus. Dixit aũt ei ille solitari°: ostẽde chari-

charitatem quam habes in me, & deduc me ad abbatem Pastorem. Et tollens eum duxit ad senem, & nunciauit ei de eo, dicens: Quidam magnus homo & multam charitatem habens & honorem plurimum in prouincia sua venit desiderans te videre. Suscepit ergo eum cum gratulatione senex, & salutantes se inuicem resederunt. Cœpit autem loqui peregrinus ille frater de scripturis sanctis, & de rebus spiritualibus Abbas autẽ Pastor auertit faciem suam, & non dedit ei responsum. Videns autem ille quod nõ loqueretur cum eo, contristatus exijt, & dicit fratri illi, qui eum adduxerat: In vanum iter istud assumpsi, veni enim ad senem, & ecce nec loqui mecum dignatur. Intrauit autem frater ad abbatem Pastorem, & dicit ei: Abba propter te venit magnus hic vir habens tantam gloriam in loco isto, quare non locutus es cum eo? Respõdit ei senex: iste desursum est, & de cœlestibus loquitur: ego autem deorsum sum, & de terrenis loquor. Si ergo mihi locutus fuisset de passionibus animæ, ego vtique responderẽ ei. Sed quia de spiritualibus loquitur, ego hæc ignoro. Exiens autem frater dixit ei: Senex non cito de scripturis inquirit, sed si quis ei loquitur de passionibus animæ respondet ei. Tunc ille compunctus intrauit ad senem, & dixit ei: Quid faciam pater abba, quia passiones animę dominantur mei, & intuitus eum senex gaudens dixit ei: Modo bene venisti, nũc aperio os meum, & implebo illud bonis. Ille autem valde ædificatus dicebat: vere hęc est via charitatis. Et gratias agens Deo, quia tam sanctum virum videre meruit, reuersus est in regionem suam. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de discretione nu. 16.

EXEMPLVM II.

Loquẽtes scurrilia, à Deo, vt meruere, plagantur.

IDem amicus Dei cum de quodam loco Caldis ad septa monasterij tempore hyemis repedaret, contigit vt per austeritatem frigoris in domum cuiusdam presbyteri cum sodalibus suis ad calefaciendum se, declinaret. At illi qui tantum hospitẽ eximio cultu venerari debuerant, vt huius sacro eloquio, sicut ei mos erat, instruerentur, magis ei turpia, & inhonesta verba vna cum iudice loci illius audacter & contumaciter loquebantur. At ille, vt semper consueuerat, putridis hominum cicatricibus salubria verbi Dei medicamenta imponebat, dicens: Filij, nunquid in Euangelio non audistis. De omni verbo otioso rationem reddituri sumus in die iudicij? Sed illi contempto eius præcepto, magis ac magis impurissimis ebulliebant sermonibus. Tunc ille; Volui, inquit, propter rigorem frigoris, corpusculum meum ab igne paulisper refouere, sed vestris prohibeor sceleratissimis verbis, & nunc etiam exire a vobis non calefactus compellor. Egressus itaque de domo puluerem ibi de pedibus suis excussit, & ad locum destinatũ iter direxit. Sed illos infœlices & procaces vltio diuina mox subsecuta est. Nã ille presbyter, qui recte sibi, vel alijs prouidere neglexerat, oculorũ subito lumẽ amisit, & iudici ipsius loci statim emarcuerũt virilia. Tunc sera pęnitẽtia ducti, supplicabãt humiliter vt iterũ famulus Dei domũ illã vellet intrare. Sed ille precib⁹ eorũ nõ assẽsit: itaq; vnus in cęcitate sua permãsit, alius contracto corpore, & putrescenbus genitalibus de hoc seculo migrauit. (Vincentius Beluacensis Speculi historialis lib. 23. cap. 23.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Verba iocosè proferre solitus, grauiter post mortem inde punitur, sed silentio fratrum à purgatorio liberatur.

FRater quidam Durannus nomine de Bredon, prius idiota apparens, postea Mosyacensis Abbas non incongruus, deinde ad Tholosanum Episcopatum sapientiæ prærogatiua promotus, inter operarios agriculturæ Dei merito sollicitudinis, & industriæ claruit. Hic circumspectus per cætera, verba risum mouentia sæpè incautius proferebat. Qua de re Venerandus pater Hugo Abbas, cuius monachus fuerat, multoties eum increpans, nec satis proficiens, de futuro interminans prophetice sic commonuit: Ecce frater charissime monacho prorsus nisi ludicra vero interdicta viuens dimiseris, post mortem enormiter apparebis. Quod sanè vaticinium eo migrante constat fuisset completum. Nam Siguino capellano patris spumoso ore apparens, postulauit flebiliter eius adiuuamen cui noluit obedire dum viueret. Hoc vbi Domino Abbati Siguinus retulit, præcepit vt fratres vna hebdomada pro defuncto taciturnitatem proprij oris continuarent. Ad hoc septem fratribus electis, cæteris obedientibus vnus eorum voti contemptor silentium interrupit. Rursus Pontifex eidem denuo reuelatus est, valde conquestus super illo fratre perfido, qui dum non siluit, sanitatem illius interpolauit. Audiens ista pijssimus Hugo, præcepit vt fractura silētij quæ per vnum contigerat, aliorum septem dierum silentio sarciretur: quo facto anima Pontificis tertio reuelata, in statu Apostolico se exhibens, purgatori suo memorato semperque memorando Hugoni gratias suæ integritatis reportauit.

(Idem lib. 26. cap. 5.

EXEMPLVM IIII.

Verba Dei beatus Franciscus, & sui colloquentes, viderunt Christum in specie pulchri iuuenis, & in extasim rapti sunt.

SAnctissimus pater noster Franciscus, qui totum cogitatum suum in Christo benedicto iactauerat, & totum suum studium, & desiderium, & orandi, & legendi ad eius beneplacitum in se, & socijs suis ordinabat. Cùm in principio suæ conuersionis quadam vice sederet pius pater cum filijs tam benedictis, in feruore spiritus vni eorum præcepit, vt in nomine Domini os aperiret, & loqueretur de Deo quicquid ei Spiritus sanctus suggerebat. Cùm ille sine mora & obedienter inciperet, & stupenda docentes Spiritu sancto eructaret, beatus pater imposuit sibi silentium. Et alteri præcepit, vt similiter de Deo loqueretur, secundum gratiam à Spiritu sancto sibi ministratam. Et illo obediente, & Dei magnalia per Dei gratiā diffundente, sanctus Franciscus huic, sicut primo, silentium imperauit. Et tertio imposuit, vt ad laudē Domini nostri Iesu Christi absque præmeditatione aliquid eructaret. Et iste tertius aliorum exemplo, & humiliter obedientiam adimplendo, tam miranda & arcana de diuinis occultis producebat in lucem, quod nulli dubium erat, quod per ipsum & alios Spiritus sanctus loquebatur. Cùm igitur sic sigillatim vasa illa sanctorum simplicium balsamum diuinæ gratiæ funderent, ad imperium sancti patris loquendo melliflue de diuinis, ecce in medio eorum Dominus Iesus Christus apparuit, in specie speciosissimi iuuenis, cùm tanta dulcedine gratiæ omnibus benedicens, quod tā sanctus pater, quàm cæteri omnes fuerunt rapti, & iacebāt in terra sicut mortui,

mortui, de mundo isto nihil penitus sentientes. Cùm verò ad seipsos redigerent dicebat sanctus pater : Fratres mei dilectissimi, gratias agite Domino Iesu Christo, quia placuit ei per ora simplicium thesauros disseminare cœlestes, & ipse aperit os infantium, & linguas simplicium facit sapientissimas, & disertas. (Chronico Minorũ Gallico lib. 1 cap. 30.

EXEMPLVM V.

Loqui prudenter cupiẽs filius Regis Angliæ collum gruis petijt, & ob id regnum accepit.

REx quidam Angliæ habẽs tres filios, iuniori regnum tribuit, eo quod interrogatus quid data optione præ omnibus à Deo postularet, respõderit colliũ gruis, vt nõ nisi bene discussa verba depromeret. Alij autem maiores natu, sed minores prudentia petierunt, primus fortitudinem, secundus verò pulchritudinem, alter verò vt omnes sibi potentia subiugaret, alter vt in sui amorem omnes alliceret, neuter tamen iuniorem prudenti petitione superauit. (Collector speculi.

(Vide etiam tit. Gula ex. 5. Tit. Angelus ex. 2. Tit. Capitulum, & Tit. Ecclesia ex. 4. & 6.

LVSVS.

EXEMPLVM I.

Spectaculis nimium deditus iuuenis, crebris ictibus inuisibili quadã manu percutitur.

DElicatus quidam adolescens aduertere nolens ideo ferias à clericis & sanctis patribus institutas, vt vacarent & viderent quoniam ipse Dominus est Deus, non vt scacis, aleis, aut quibuslibet diaboli cis ludis intẽderent, solebat frequẽter cũ coęuis, & sodalibus suis spectaculis & ludis varijs diem perdere. Quadam igitur vice, cùm aliquam domũ iocandi causa multi confluerent vt theatricis plausibus, & lusibus diem ipsum solito more consumerent. Accessit etiam illuc præfatus adolescẽs, vt & ipse pasceret hædos suos spectaculo vanitatis. Erant autem illic aleatores quidam aleis ludentes quos vt melius ex alto prospiceret, super mẽsam ibidem positam pronus accubabat. Et ecce facta est super eum subito quasi manus hominis, ipsum inuisibili flagello diutius cædens, quæ caput illius, humeros, & dorsum totum veluti pila desuper feriente, crebris ictibus tũdebat. Ipse verò iacebat immobilis, quid faceret, quò se verteret, ignorans. Volebat enim præ nimia doloris angustia, in vocem clamoris & planctus erumpere, sed præ pudore propter frequentiam circumstrepentis populi non ausus, ne velut insanus reputaretur, molestiam verberum ægerrimè ferebat. In seme tipso verò reuersus, & mortem quasi iam imminentem præ oculis habens, arguebat se, in conspectu Domini gemens, & in amaritudine animæ suæ dicẽs: Eia mi Domine, nunc inuenerunt me peccata mea, & ecce iam morior, & ad inferos cum dolore descendo carẽs pęnitẽtię fructu. O pater misericordiarũ Deus meus, si respiciens videris afflictionem peccatoris in angustia constituti & me licet indignũ de præsenti periculo misericorditer eripueris, promittto quoniam non ero ingratus beneficijs tuus: sed cõtinuò spretis cũctis quę sunt mũdi, seruum me tibi tradam sempiternum. Dum hæc & his similia in corde coram Domino loqueretur, facta est vox ad ipsum, dicens: Si Clarauallem conuersionis gratia adire volueris, & in anima, & in corpore saluus eris. Ad quam vocem respirans, & à Domino se visitatum intelligens illico respõdit: En trado me seruum Deo, & domui Clareuallis. Adhuc eadem verba

in corde voluebat, cum mox recedente flagelllo totus etiam dolor euanuit. Sentiens autem factam sibi misericordiam, continuo non acquieuit carni & sanguini, & si equitatura ad manuum fuisset, ne vnius quidem horæ morulam sustinuisset, quin incontinenti votum quod vouerat persolueret, neque enim carnalem illam cogitationem admisit vt domum rediret, parentes & amicos consuleret, domui familiæque disponeret, redditus, agros, censusque locaret, sed omnia hęc abrumpens potius, quàm soluens cuncta hac propter Christum arbitratus vt stercora, eadem die comparata equitatura, in crastinum summo mane iter arripuit, à facie seculi, tanquam à facie leonis fugiens, vt maneret in solitudine. Feruentissimo itaque desiderio veniens Clareuallē (quæ prius vallis absinthialis dicebatur) fratribus quoque modum & ordinem suæ conuersionis exponens, tanto iucundiori charitate susceptus est, quanto per hæc indicia Domino vitam, conuersionemque suam placere, fratres illi humiliter præsumebāt. Susceptus itaque & probatus, Domino quoque donante fidelis inuentus, veterem hominem cum suis actibus exuit, & nouum qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis induens, tanta instantia Cisterciensis ordinis arduos labores, vsque in finem vitæ complexus est, vt cunctis sanctissimam eius conuersationem intuentibus, liquido pateret primam illam conuersionis eius vocationem, vere ab illo fuisse, qui eos quos amat arguit, & castigat, omnemque filium quem recipit, paterna pietate flagellat. (Ex lib de viris illust. ord. Cistercienfis.

EXEMPLVM II.

Torneamētis dediti mirabiliter & horribiliter à Deo plagantur.

ANno circiter ab incarnatione Domini M. ccxliij. iuxta Nussiam super Rhenum oppidum nobile, ad torneamentum multi nobiles, Duces, Comites, Barones, ac milites congregati sunt. Superuenit quidam frater Beinardus ordinis Prædicatorum cum socio, rogauit suppliciter, & quasi cum lachrymis, vt sibi parcerent, & desisterent ab inani proposito, compaterenturq́; christianitati, & afflictæ matri Ecclesiæ, quæ illo tempore in Vngaria, Liuonia, & Polonia à Tartaris miserabiliter vastabatur. Et cùm multi essent qui ad preces eius libentius destitissent, Comes de Castris, alias de Marcha, subsannauit fratrem, & cōsentientes eidem. Et congregatis turmis militum, ferale illud torneamentū infœlicissimus inchoauit. Mane autē eiusdē diei, vt à pluribus ferebatur, quasi gleba ingens & lata super aëra videbatur, & circa glebam ac supra, quasi coruini generis volucres crocitando diutius volitare. Nec credo aliud quàm dæmones hos fuisse, qui futuri mali prodigium hoc dederunt. Nec mora. Cùm torneamentum hoc fieret milites ac satellites, in tanta strage, & in tanta multitudine, plurimi ad mortem, nonnulli in vesaniam, plerique etiam in languores perpetuos ceciderunt, vt nullus ambigeret ludum hunc, non tantùm hominum, sed verissimè vltione diuina dæmonum extitisse. Omnes verò mortui vsque ad trecentos sexaginta quatuor computati sunt. Inter quos etiam primus dicitur mortuus Comes ille de Castris, qui dicto fratri Prædicatori contumaciter contradixit. Sub eadem nocte quo die hæc facta sunt, in speciebus militum armatorum iuxta villam Brabantiæ, quæ

Ischa maior dicitur congregationes fieri a dæmonibus, presbytero villæ teste cognouimus. Et hoc credo in signum lætitiæ tanti mali. (Cantipratanus de propriet. Apum lib. 2. cap. 49. parte 4.

EXEMPLVM III.

Torneamentis deditus miles vulneratur, moritur, infernali equo post mortem insidere videtur, & corpus illius à coruis & miluis discerpitur.

VIdi consobrinam patris mei, mulierem annorum centum & triginta. Hæc in villa in qua nata erat iuxta Bruxellam in Brabantia, factum huiusmodi suo tempore referebat. In hac villa sexaginta milites arma portantes sparsim per parochiam morabantur, vbi nunc vix vnus est. Hi omnes cum alijs militibus circumiacentium regionum, sine vllo armorum præsidio, exceptis lanceis, scuto, & galea, induti tantùm plicata linea tunica, torneamenta frequentius faciebant. Et contigit hoc frequẽter. Vna autem dierum accidit, vt in congressu comparis, miles, malè protectus clypeo, in corde lancea feriretur. Cùm graui ergo luctu ad domum propriam corpus exanime sic deletũ, in locello componitur. Excubias vero facientibus parentibus & amicis, fit media nocte circa corpus mira confusio. Et post horam egresso famulo, & misso pro negotio propè villam, obuius ei in equo nigro factus est miles occisus, & dixit illi: Ascendas retro me, & feram te ad locum quo mitteris propè villam. Territus autem famulus, vt iussus est ascendit: & cùm brachijs teneret se ad latera sedentis in equo, & nescius manu vulnus lateris tetigisset, dixit miles: Fortiùs infige manum vulneri, & extrahe ferrum lanceæ, qua percussus fui. Tremebundus igitur famulus, fecit quod est iussus. Ad locum autem vbi transmissus erat, famulo veniente, dixit miles: Descende nunc. & occisori meo specialiter dicas, & alijs omnibus quibusuis, vt veniant ad talem locum, vt videant iudicium Dei factum de me: & in signum quod me veraciter videris, ferrum lanceæ ostendas eis. Mane autem facto, famulus ea quæ iussus est fecit. Et cùm ventum est ad locum, vbi venire mandauerat, occisor cum alijs inuenit coruorum & miluorum multitudinem infinitam, qui validis morsibus cadauer miserabile discerpserũt. Idem lib. 2. c. 49. par. 6.

EXEMPLVM IIII.

Lusibus tesserarum spoliatus sagittam in cœlum mittit, & sanguine tinctã recepit.

FRater Ordinis Prædicatorum, bonus & veridicus narrauit mihi, quod quidam nudatus ludo tesserarum adeò desperatus est, vt arrepto arcu, sagittam in aërem iaceret, quasi ipsum cœli Dominum percussurus. Et mox sagitta reuersa ante faciẽ iacientis, sanguine recenti infecta reperta est. Qui mox irremediabilibus lachrymis resolutus est, & confessus, vitam suam cum mira pœnitentia & deuotione correxit. (Idem lib. 2. cap. 49. parte 11.

EXEMPLVM V.

Prælatus malus moriens plures circa se dæmones conspexit, quàm erant calami in tecto horrei.

IN quodam sanctimonialium monasterio, quod in oppido Bonnensi situm est, sacerdos quidam defunctus est Adolphus nomine, vir valdè secularis & lubricus, iam dicti monasterij plebanus: hic, sicut mihi retulit

quidam sacerdos, qui fuerat Bonnẽsis canonicus, cùm die quadam cum suo cognato quodam luderet in aleis, quidam ex parochianis eius flens superuenit, & vt matris suæ confessionem audiret, eamque communicare dignaretur, humiliter, & cum lachrymis supplicauit; Respondente: Non veniam nisi expleto ludo; Et ille valde instaret, asserens infirmam expectare non posse, commotus, sacerdos, secum ludenti dixit: Cognate, ego conqueror vobis de homine isto, qui me quiescere non sinit. Videns se ille nihil proficere, tristis ac gemens discessit, & infirma sine confessione, atque viatico ab hac luce migrauit. Die autem tertio is, qui cum sacerdote luserat, defunctæ filio occurrit, & sacerdotis querimoniæ recordatus, illũ sine causa occidit. Post hæc, & alia peccata plurima, sacerdos idem peremptoriam incidit infirmitatem: qui cùm esset in desperatione, quædam cognata eius sedens coram illo, cùm signum cõtritionis videret in eo nullum, tristis sic ait: Domine, debilis estis valde, præparate vos propter Deum, inuocate illum, vt peccata vestra vobis dimittat, & spatium adhuc fructuosæ pœnitentiæ concedat. Ad quod ille desperatus respondit: Vides horreum illud magnum ex opposito nostri? non sunt in eius tecto tot calami, quot sunt circa me dæmones congregati. Et hoc dicto, mox agonizans, expirauit, eos videns adesse morituros, quorum consilio vixerat sanus. (Cæsarius lib. 5. cap. 8.

EXEMPLVM VI.

Ludens ad tesseras infaustus miles, visceribus tegulis domus hærentibus, à dæmone deportatur.

IN Susatia quæ ciuitas est Coloniensis diœcesis, miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui sic totus deditus erat ludo tesserarũ, vt non die, non nocte quiesceret, semper sacculum cum nummis secũ portabat, vt secum ludere volentibus obuiaret. Ita in ludis expeditus & fortunatus erat, vt vix aliquis ab illo sine damno recederet. Vt autem posteris ostenderetur, quantum Deo tales ludi, in quibus iræ, inuidia, rixæ, & dãna suscitantur, peccati verba rotantur, contrarij forent, permissum est diabolo, vt eum eo luderet, qui multis illuserat atq; euiscerarat, qui multorum marsupia euacuarat. Nocte quadam domum eius in specie cuiusdam hominis ludere volentis intrãs, sacellumque nummis refertum sub ascella portans, ad tabulam sedit, denarios liberaliter apposuit, tesseras iactauit, & multa acquisiuit. Cui cùm prosperè succederet, & militi iam pecunia quam apponeret defuisset, iratus ait: Nunquid non diabolus tu es? Et ille: Nunc satis est. Appropinquat enim tempus matutinale, oportet nos ire. Tollensque illum, per tectum traxit, cuius viscera tegulis retrahentibus miserabiliter excussit, & quid de eius corpore factum sit, vel in quẽ locum illud proiecerit, vsque hodie tam à filio eius, quam à cæteris qui illum nouerant ignoratur. Manè verò viscerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ sunt, & in cœmiterio sepultæ. (Idem lib. 5. c. 34.

EXEMPLVM VII.

Vestium asperitatem mater Edmundi filios docuit, quibus studentibus ciliciola transmittebat; & eidem sancto Edmundo adhuc puero tempore lusus ab alijs pueris segregato puer Iesus apparuit, eumque officiosissimè salutauit.

CVm mitteret sanctũ Edmundũ vnà cũ fratre suo mater Parisios vt liberalib⁹ imbueretur studijs secũ

dijs seu attibus, modicam pecuniæ
summam dedit eisdem mater, dicens
illis: Si maternam (vt bonos decet fi-
lios) iussionem seruaueritis, confido
in Domino, quod in omnibus ipse
prouisor munificus erit vobis. Duo
quinque dedit eis cilicia prçcipiēs vt
illis super nudo se vestirent, bis aut
ter in hebdomada. Timebat enim ne
postquam discretionis annos attinge-
rent, per deuexa vitiorum, & abrupta
voluptatis incederent. Ideoque rudes
in arte bellandi familiariter infor-
mauit, & priùs exercitans quam in
belli discrimine necessariò traheren-
tur. Ipsa enim Edmundo quem velut
sanctitatis eius præscia cæteris filijs
plus dilexit, dum studeret Parisiijs cū
indumeutis lineis cilicium mittere
cōsueuit. Meritò eū prç cçteris dilexit
qui nusquam piam matrem pius vide-
licet filius verbis aut operibus offen-
dit. Ita namque Deo & piæ matri suæ
placere studuit, quod omnem à se le-
uitatem resecans omnino cho[r]eis, a-
lijsque lucris, seu spectaculis se sub-
traxit. Diebus quoque Dominicis, &
festiuis iuxta monitum matris ante-
quā comederet, psalterium ex integro
psallere consueuit. Et quia amantissi-
mus Domini totis visceribus studuit
auctorem vitæ diligere, ipsum in for-
ma puerili eidem puero voluit demō-
strare. Cùm enim pratum quoddam
spatiandi causa coætaneis inuitanti-
bus consensisset ingredi, ab ipsorum
tamen comitatu se celeriùs separauit,
ne conscientiæ puritatem, vel nugis
puerilibus, vel ociosis sermonibus cō-
tingeret maculari. Dum igitur ince-
deret solitarius sacris insistens medi-
tationibus, apparuit ei puer ille cādo-
re niueo nitidus, & colore roseo rubi-
cūdus, qui velut à summo cçli cardine
elapsus, subitò sic eum prior allocu-
tus est, officiosissime salutando: Salue.
dilecte mi. Quod cum audisset puer
in ignoto sermone pueri, miratus est.
Quem cum ille pauefactum, & hæsi-
tantem conspiceret, ipsum denuò al-
loquēs quæsiuit, an ipse sibi vel tenui-
ter notus esset. Ille simplicitatis co-
lumbinæ, respondens sermone simpli-
ci, Nullam, inquit: teneo notitiam
tui, nec sum vt æstimo notus tibi.
Adiecit puer: Quomodo ita tibi sum
ignotus, præsertim cùm & in scholis
ad latus tuum sedeam, & tibi quocū-
que fueris inseparabiliter fuerim so-
ciatus? Deinde subdit. In faciē me-
am respice, & si quid in fronte mea
scriptū sit, aduerte sedulus totus cor-
de. Quod cùm fecisset, scriptum in ea
legit literis cœlestibus Iesus Nazare-
nus. Qui statim quod viderat ei retu-
lit, & ab ipso protinus audiuit. Hoc
est nomen meum, quod tibi memo-
riale sit in desiderio animæ, & hoc
diligenter & articulatim noctibus
imprime singulis fronti tuæ, per hoc
enim poteris contra mortem muniri
subitam, & quisquis eadem scriptu-
ra munierit modo consimili frontem
suam. His dictis puer ille in quem de-
siderant Angeli prospicere disparuit,
sed in pectore pueri sui quem visitare
dignatus est, non parum dulcedinis
reliquit. (Ex vita S. Edmundi lib. 31.
ca. 68.

EXEMPLVM VIII.

*Lusibus auium deditus graui purgato-
rio punitur.*

QVidam deuotus vir in raptu vi-
dit quendam militem in pur-
gatorio qui fuit castus, bonus,
hospitalis, & bonæ vitæ, sed ludo a-
uium nimium deditus, qui propter
huiusmodi ludum habebat quasi a-
uem in manu eum in facie, & in hu-
meris, & brachijs corrodentem fru-
stratim, & mirabiliter affligentem.
Et requisitus ab illo deuoto, cur hæc
pateretur, cùm tamen bonæ vitæ fu-
isset? Respondit: Præcepta Dei ser-
uaui, nec vnquam vnum denarium
contra Deum recepi, sed quia nimium
deditus

deditus fui ludo auium, & cum canibus venãdo, ideo hanc grauissimam pœnam hoc in purgatorio sustineo, donec purgatus ero, sed tantum ora Deum pro me, & annuncia filijs meis, & cognatis meis, vt cum suffragijs mihi subueniant, quia valdè crucior in hac pœna. Qui postmodum in breui per suffragia & orationes bonorum liberatus est à purgatorio, & ad cœlestia regna perductus. (Collector Speculi. Vide etiam Tit. Blasphemia ex. 4. & 17. Tit. Infernus ex. 6. Tit. Iurare ex. 2. Tit. Chorea. ex. 4. Tit. Defunct ex. 16. Tit. Fœtor ex. 2. & Tit. Angelus ex. 10.

LVXVRIA.

EXEMPLVM I.

Luxuriosus Tyburtius presbyter infernali rogo cremandus imponitur.

Gothorum tempore quidam spectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dum diu immotus ac rigidus iaceret, visum est quod ab eo funditus flatus vitalis exisset, atque exanime remansit corpus. Cumque essent & multi qui conuenerant, & cum iam mrotuum familia lugeret, subito redit: & cunctorum plangentium in stuporem versæ sunt lachrymæ. Qui reuersus ait: Citius ad Ecclesiam beati Laurentij martyris, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur, puerum mittite: & quid de Tyburtio presbytero agatur videat, & renunciare festinet. Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus desiderijs subiacere ferebatur. Cuius adhuc vitæ morumque bene quoque Florentius eius nunc Ecclesiæ presbyter meminit. Cùm vero puer pergeret, narrauit idem Reparatus qui ad se reuersus fuerat, quod de illo vbi ductus fuerat agnouit, dicens: Paratus fuit rogus ingens, deductus autem Tyburtius presbyter in eo est superpositus, atque supposito igni concrematus. Alius autem parabatur rogus, cuius à terra in cœlum cacumen tendi videbatur. Cui emissa voce clamatum est, cuius esset? His ergò dictis statim Reparatus defunctus est. Puer verò, qui transmissus ad Tyburtium fuerat, iam eum mortuum inuenit. Qui videlicet Reparatus ductus ad loca pœnarum, dum vidit, redijt, narrauit, & obijt, apertè monstratur, quia nobis illa, non sibi viderat, quibus dum adhuc concessum est viuere, licet & à malis operibus emendare. Rogum vero construi Reparatus vidit, non quod apud infernum ligna ardeant, vt ignis fiat, sed narraturus hic viuentibus, illa de incendio prauorum vidit, ex quibus nutriri apud viuentes corporalis ignis solet: vt per hæc assueta audientes discerent, quod de insuetis timere debuissent. (Gregorius Dialogi cap. 31. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Sepultus in Ecclesia Faustini martyris Valerius Patricius eijci rursum propter ipsius lubricitatem præcipitur. Ob eandem etiam causam Valentinus è templo extrahi videtur.

Valerianus Patricius in ciuitatem, quæ Brixia dicitur, narratur fuisse defunctus: cui eiusdē ciuitatis Episcopus accepto precio locum in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus vsque ad ætatem decrepitam leuis atque lubricus extitit, modumque suis prauitatibus ponere cōtēpsit.

Eadem verò nocte qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cuius Ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo vt proijciat has fœtentes carnes, quas hic posuit: quia si non fecerit die xxx. ipse morietur. Quam visionem custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinauit. Die autem xxx. eiusdem ciuitatis Episcopus cùm vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum redisset, subita & inopinata morte defunctus est. Cap. 52. lib. 4.

Valentinus nomine Mediolanensis Ecclesiæ defensor defunctus est, vir valde lubricus, & cunctis leuitatibus occupatus, cuius corpus in Ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ab ea repelleretur, atq; traheretur foras. Ad quas nimirũ voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdẽ Valentini pedes quadam ligatura strinxerant, & eum ab Ecclesia clamantem & nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad suã strata reuersi sunt. Manè autẽ facto aperientes sepulchrũ, in quo idẽ Valentinus fuerat positus, eius corpus non inuenerunt. Cũq; extra Ecclesiã quærerent vbi proiectũ esset, inuenerunt hoc in sepulchro alio positum, ligatis adhuc pedibus manibusq;, sicut de Ecclesia fuerat abstractum. Ex qua re Petre, colligitur, quia his quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat vt de sua præsumptione iudicentur: quatenus eos sacra loca non liberent, sed & culpa temeritatis accuset. (Idem cap. 53. lib. 4.

EXEMPLVM III.

Luxuriosus presbyter gratiam quam in missa habere consueuerat, amisit.

PRinceps cuiusdam ciuitatis presbyterum habebat sanctæ conuersationis virum, & in diuinis officijs, præcipuè in solennitate missarũ, indesinenter assiduum. Qui cùm quotidie sacris mysterijs reuerenter insisteret, angelus Domini ex consuetudine veniebat, & vidente principe sacramentum Dominici corporis ex offerentis manibus assumebat. Sed criminalis huius vitæ lubrica & incerta conditio. Nam qui angelicis fruebatur mundis obsequijs, in tædæ luxuriæ voraginem repentè prolapsus est. Quid plura? Peragendi sacri mysterij tempus aduenit, presbyter consuetudine foris exigente compellitur, sed grauiter intus conscientia remordente torquetur, ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præsumit. Ecce angelus, vt assuetus fuerat, venit, & inspectante principe spongiam infectam aqua super caput illius expressit, totumq; corpus illius tergendo purgauit. Expletis autem mysterijs eandem spongiam rursus expressit, omnesque sordes atque squalores, quas ex corpore illius ante contraxerat, membris eius omnibus iterum superfudit. Hoc viso princeps admiratus, obstupuit, presbyterũq; semotis omnibus secretè conuenit. Inquisitus itaque presbyter, si noui aliquid criminis admisisset, primo quidem, quasi perhorrescẽs, facinus abnegat: deinde sibi malè conscius, ac principis auctoritate cõpulsus, tandem se corruisse nocte præterita in quandam eiusdem principis cubiculariam confitetur. (Ex P. Damiano.

EXEMPLVM IIII.

Vestium ornatu superbus luxuriosus cũ amasia sua igne crematus interijt.

MEmini planè quia & cùm apud Parmense oppidum liberalium artium studijs docendus insisterem, dum adhuc videlicet adolescentiæ flore & noua pubertas indueret faciem. & æstus libidinis impatiẽter accẽderet carnẽ, clericus quidam nomine Teucolinus, pellicem suam iuxta meum habebat hospitiũ, vt aiunt, aspectu lubricam & inhonestam satis, decore venustam. Hic itaque nitidus, & semper ornatus atque conspicuus incendebat: ita vt caput eius nunquam nisi gabelica pellis obtegeret, indumenta carbasina atque niuentia fuligo per artem fullonis inficeret, calceus postremò ad aquilini rostri speciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, suauis & tremula, adeo vt in Ecclesia modulans, & audientium corda mulceret, & astantis in se ora plebis conuerteret. Affluebat vbiq; delitijs, rugiebant ora flammãtia, quotidie cachinnis inuicem atque ludiorijs, oculorum nutibus, ac scurilitatis illecebris festiui applaudebãt. His ergo furijs & perditis moribus quia corpore contiguus aderam, mente longinquus esse non poteram. Quid dicam? quia dum hæc cernerem titillantis luxuriæ molestias pertuli, cum etiam postquam ad eremum veni eiusdem lenocinij memoria sæpius me colaphizare non desistit. Sæpe fateor mihi malignus hostis hoc proposuit schema, & illos esse fœlices ac beatissimos, qui tam iocunde viuerent, persuadere tentauit. Sed ecce huius beatitudinis initium diximus, consequẽter etiam quo fine concluserint attexamus. Nam cùm per quinque ferè annorum lustra in hac luxuriosa voluptate vixissent, ante annum, cum commune ipsius ciuitatis flagraret incendium, in vna domo reperti vtriq; simul igne consumpti sunt. Sic, sic nimirum flamma libidinis ignem meruit combustionis: & quid dictis vita contulerit, amarus, proh dolor, exitu demonstrauit. (Petrus Damianus Epist. ad Dominicum cap. 10.

EXEMPLVM V.

Luxuriosus presbyter animam simul & semen effudit.

NOstra, vt fertur, contigit ætate quod narro, In Galliarum partibus penes administrationem ac ditionem cuiusdam religiosi abbatis, nomine Benedicti, presbyter habitabat. Qui nimirum quantò copia facultatum vberius affluebat, tantò magis religionis & honestatis premebatur inopia. Obeunte igitur pellice viduatus, adiecit intrare coniugium. Quid plura? Confœderat sibi quasi tabularum lege prostibulum, amicorum atque confinium congregabat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eum monachos misit, eiq; tam impudẽs scelus sub districtæ censuræ interminatione prohibuit. Ille verò vt erat conceptæ nequitiæ stimulatus instinctu, obtemperare non potuit, sed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perstrepentibus iocis, ac lasciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad victimam ductus, conuiuium deserit, thalamos non delectationis, sed perditionis ingreditur, & (ô terribilis Deus in cõsilijs suis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno siquidem eodemque momentò & semen fudit, & animam exhalauit. Sic, sic remunerari debuit, qui de sacrario Domini ad exe-

ad exolitum lupanar, suumque voluptabrum transire decreuit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

In luxuriæ barathrum incidẽs superbus monachus dæmones clamantes audiuit: O monache, &c.

ERat quidam apud nos monachus in hac vicina eremo commanẽs, cui habitaculum spelunca fuit, vir summæ abstinentiæ, quotidianum victum labore manuum quærens, in orationibus die, noctuque persistens, cunctis animi virtutibus florens: Sed hic lætis successibus elatus, confidere quasi in profectibus suis cœpit, & non Deo totum, sed sibimetipsi quod profecerat, deputare. Hanc autem eius intuens animæ præsumptionem, continuo tentator accedit, & laqueos parat. Quadam namque die ad vesperam fingit speciem decoræ mulieris oberrantis per eremum, quæ velut fessa post nimium laborem accedens ad ostium speluncæ monachi lassabundã se simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsam proiecit, & aduoluta genibus viri, vt sui misereatur exorat, dicens: Nox me infœlicem in eremo latitantem comprehendit, iube me ergo requiescere in angulo cellulæ tuæ, ne forte efficiar nocturnis bestijs præda. At ille primò miserationis obtentu recepit eam intra speluncam, requirẽs quę ei causa errandi per eremum fecit. Illa causam fingit satis acurate, & interim venena blandimẽtorum, atque illecebræ virus circa omnem textum narrationis interserit; & nunc se miserandam, nunc etiam defensione indignam ostendens, elegantia & suauitate sermonis inclinat animam hominis, & in affectum sui illecebroso amore deflectit. Hinc iam blandiora colloquia iocus, risusque commiscentur, manus etiam procax ad mentum, barbamque quasi venerandi specie prætendit. Tum verò palpare cœpit ceruicem mollius, collumque lenigare. Quid multa? Ad vltimum mulier captiuum ducit militem Christi. Continuo enim perturbari intra semetipsum, & libidinum fluctibus æstuare cœpit. Nequaquam laborum præteritorum, nequaquam professionis, ac propositi sui memor, paciscitur cum cordis sui cõcupiscentia, & intra arcana cogitationum suarum fœdus cum falsa voluptate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, atque vbi obscœnos iam conabatur inire amplexus, illa vlulatum teterrimum diræ vocis emittens, vmbra vt erat tenuis, per manus amplectentis elabitur, ipsumque dedecorosis motibus inanes auras sectantem cum fœtidissima irrisione deseruit. Tunc præterea multitudo dæmonum in aëre ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti cum cachinno exprobrationis elata, dicebat: O Monache, qui te vsque ad cœlum extollebas, quo modo dimersus es vsque ad infernum? disce, quia qui se extollit, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, deceptionis suæ pudorem nõ ferens, grauius à semetipso decipitur, quàm fuerat à dæmonibus antea deceptus. Cum enim debuerit reparare semetipsum, & reuocare certamen, ac satisfactionis suæ lachrymis, & humilitatis fructibus prioris elationis culpam deflere, hoc miser non fecit: sed semetipsum desperans, sicut dicit Apostolus, tradidit se omni immunditiæ & iniquitati: regressus est enim ad vitam secularem, præda dæmonum factus. Refugit namque conspectum omnium sanctorum, ne quis possit eum salutaribus monitis de præcipitio reuocare. Si enim reddere semetipsum priori vitæ & abstinentiæ voluisset, & de immensa Dei misericordia (quæ neminem despicit, nemini sinum claudit, sed omnes pœnitentes

b-nignè

benignè recipit) confiſus fuiſſet, à Deo ſuſceptus benignè & piè fuiſſet, & recuperaſſet ſine dubio locum & gratiam ſuam. (Ex vitis Patrum in vita Ioannis Ægyptij eremitę.

EXEMPLVM VII.

Luxuria tentationem vincere cupiens deuotus frater pallio ſuo fœtentem carnem defunctæ mulieris extergẽs naribus horrentibus applicuit.

ERAT quidam frater in eremo Scythiæ promptus & alacriter in opus Domini ſpirituali conuerſatione. Huic autem inimicus generis humani diabolus immiſit cogitationes, vt recordaretur cuiuſdam notæ ſibi mulieris pulchritudiuem, & turbabatur in cogitationibus ſui cordis vehementer. Contigit autem ex diſpẽſatione Domini Ieſu, vt alius quidam frater de Ægypto veniret ad viſitandum eum in charitate Chriſti Et dum inter ſe loquerentur, euenit ſermo vt diceret ille frater de Ægypto, quia mortua eſt mulier illa. Ipſa autẽ erat in cuius perſona impugnabatur frater ille ſupradictus. Hæc autẽ cùm audiſſet frater ille, poſt paucos dies abijt ad locum illum vbi poſitum erat corpus illius mulieris defunctæ, & aperuit nocte ſepulchrum eius, & de pallio ſuo terſit ſaniem putredinis eius, & reuerſus eſt ad cellulam ſuam, ponebatque illum fœtorem in conſpectu ſuo, & dicebat cogitationibus ſuis: Ecce habes deſiderium, quod requirebas, ſatia te ex eo. Et ita in illo fœtore cruciabat ſemetipſum, vſquequo ceſſaret ab eo ſordidiſſima impugnatio. (Ex libr. ſententiarum patrum § 10.

EXEMPLVM VIII.

Luxuriæ tentationem iuuenis frater obedientiæ, ieiunio, & labore deuicit.

VEnit aliquando quidam in Scete vt fieret monachus, qui etiam accepit filium ſuum nuper ablactatum. Qui cùm factus fuiſſet iuuenis, cœperunt impugnatores dæmones ſollicitare eum. Et dixit patri ſuo: Vado ad ſeculum, quoniam nõ valeo carnales cõcupiſcẽtias ſuſtinere. Pater autem eius conſolabatur eum. Dixit ergò illi iuuenis: Iam ſuſtinere non valeo Pater, dimitte me redire ad ſeculum. Dixit ei Pater ſuus: Audi me fili adhuc ſemel, & tolle tibi quadraginta panes & folia palmarum dierum quadraginta, & vade in eremum xl. diebus, & voluntas Domini fiet. Qui obediens patri ſuo ſurrexit, & abijt in eremum, & manſit ibi laborans, & faciens plectas ſeu funiculos de palmis, & panem ſiccum comedens. Et cùm ibi dies xx. quieuiſſet, ecce vidit opus quoddam diabolicum venire ſuper ſe, & ſtetit coram eo velut mulier æthiopiſſa fœtida, & turpis aſpectu, ita vt fœtorem eius ſufferre non poſſet, & abijciebat eam à ſe. Et illa dicebat ei: Ego ſum quæ in cordibus hominum dulcis appareo, ſed propter obediẽtiam tuam, & laborem quem ſuſtines, nõ permiſit me Deus ſeducere te, ſed innotui tibi fœtorem meum. Ille autem ſurrexit, & gratias agens Deo, venit ad patrem ſuum & dixit ei: Iam nolo ire ad ſeculum pater, vidi enim operationem diaboli, & fœtorem eius. Cognouerat autem pater de hoc ipſo, & dicit ei: Si manſiſſes quadraginta dies, & cuſtodiſſes vſque ad finem mandatum meum, maiora haberes videre. (Ex lib. doct. patrum lib. de fornicatione nu. 8.

EXEMPLVM IX.

Negans Christum, à dæmone possidetur, & repentina morte percutitur. Et virgo quædam ne à duobus lasciuis iuuenibus stupraretur, ab Angelis custoditur.

CVM Decius ad ciuitatem Troadem perrexisset, oblati sunt ei tres, Andreas, Paulus, & Nichomachus. Qui cùm omnes christianos se profiterentur esse, iussit Nichomachum apprehensum proconsul : torqueri. Cumque nimium torqueretur, & iam propè esset vt emitteret spiritum, exclamauit se nunquam fuisse christianum, sed dæmonibus sacrificaturum. Tunc iussus deponi, cum sacrificasset, arreptus est à dæmonio & elisus in terram, comedens linguam suam dentibus, expirauit. Puella autem quędam virgo Dionysia annorum xvij. exclamauit dicẽs: O te infidelissimum hominum, qui propter vnius horæ spatium perpetuam, & inenarrabilem pœnam tibi adquisisti! Interrogata ergo, confessa est se christianam esse, & ideò infœlicem illum plangere quòd non ahuc modicum tolerasset, vt perpetuam requiem inueniret. Proconsul iussit eam duobus iuuenibus corrumpendam tradi. Andream verò, & Paulum recludi. Cumque iuuenes virginem ad hospitium suum duxissent, pugnantibus eis vsque ad noctem, vt vim turpitudinis inferrent, inardescebat eorum libido. Apparuit autem eis per totam noctem iuuenis splendidus, domum illuminans, vnde timore percussi ceciderunt ad pedes virginis, rogabatque vt pro eis intercederet ne quid mali eis contingeret. Videns autem proconsul, quod non posset Pauli, & Andreæ perseuerantiam superare, flagellis cæsos tradidit eos populo, qui traxerunt eos pedibus extra ciuitatem, vt lapidarentur. Quod audiens Dionysia, custodes euadens, cucurrit ad eos, iactauitque se super eorum corpora, dicens: Concidam & ego vobiscum beati famuli, nec ab hac colluctatione vestra inueniar aliena. Quod audiens proconsul, iussit eam gladio interfici. Paulus verò, & Andræas lapidibus obruti sunt. (Vincentius Spec. Hist. lib. 11. cap. 46.

EXEMPLVM X.

Luxuriosi sacerdotis hic & in futuro plaga.

PResbyter quidam, nomine tantùm sanctus & castus, monialem altioris ordinis iuuenculam sub religionis specie procurabat. Nacta ergo occasione, cum socia seniore iuuencula monialis presbyterium visitauit. Post lautos autem cibos & potum immoderatum, moniale in vno loco, & presbyter in altero quieuerũt. Mane facto, vetula monialis sociam iuuenculam ad matutinorum executionem officij nisa est excitare. Quam cùm strepitu primò, quia silẽtium tenebat, deinde pulsationibus attentasset excitare, nec profecisset, surgens quæsiuit sociam, nec inuenit. Turbata ergò cum tota familia monialis, cùm factum præ confusione celare vellent, nec possent, cum horrore & scandalo multorum, sicut inuenta fuerant, amborum simul cadauera sunt sepulta. (Thomas Cantipratanus lib. 2. c. 30. par. 20.

EXEM-

EXEMPLVM XI.

De clerico, qui à meretrice infamatus, incendium non sensit.

SCholasticus Bonnensis nuper veniens de studio Parisiensi historiam retulit satis mirabilem, recẽtiori tempore illam afferens gestam. Familiam, inquit, cuiusdam viri nobilis atque potentis de Francia meretrix speciosa sequebatur. Cum qua cũ multi indifferenter peccarent, clericus quidam religiosus eiusdem nobilis capellanus, de subuersione familiæ dolens, Dominum his verbis allocutus est, dicens: Omnis pene familia vestra meretricis huius contubernio corrumpitur, quorum peccata omnia Deus de manu vestra requiret. Et sciat nobilitas vestra, quòd meo seruitio carebitis, si non fuerit amota. Mox illa vocatur, verba ei sacerdotis intimantur, ad quæ sic respondit: Domine ex inuidia loquitur hoc, quia voluptati eius consentire nolui, idcirco me persequitur. Illo respondente: Mentiris, vir enim castus est, illa mox subiunxit: Ego celeriùs faciam vos experiri veritatem. Statim accedens ad clericum sub forma pœnitentis, lachrymis perfusa, post fictam confessionem, adiecit: Domine, tam vehemẽter de persona vestra tentata sum, ni si mihi consentiendo ignem à vobis succensum extinguatis, viuere ego non potero. Ad quod verbum cùm se vir iustus cruce signasset, sequenti die iterum venit, verba iam dicta repetiuit, hoc etiam adijciens: Si non feceritis quòd postulo, ecce meipsam interficio. Quo audito, cùm plurimùm timeret, nec tamen aliquo modo libidini consentire proponeret, respondit. Ecce tali die, tali in loco, si volueris tecum dormiam, dummodo te non interfeceris. Sic illa læto animo recedens, Dominum suum mox adijt, & quia capellanus suus sibi talia, ac talia promisisset, procacibus verbis indicauit. Interim clericus scholari suo præcepit, vt in designato loco lectum ex lignis planis componeret, ligna arida cum stramine subijceret, deinde linteamen decenter subextenderet. Quod & factum est. Die verò statuto venit clericus, venit & mulier, sed clericus stipula priùs succensa, lectum ascendit, illam vt simul ascenderet vocauit. Quæ flammas ex omni parte cernens exurgere, retrocessit, crebriusque vocata ad tam horrendos amplexus venire recusauit. Clericus verò Dei adiutus gratia, non aliter sensit illum ignem, quàm ventum roris flantem, nec est adustus capillus eius, neque vestimenta eius in aliquo sunt læsa. Quod vt misera illa vidit, territa, & ad horam de tam grãdi miraculo compuncta, tam Domino suo, quàm cæteris publicè confessa est, quòd sanctum virum sine causa ex solo rancore, & inuidia ob vindictã prçmissæ accusationis infamasset, ipse verò vir venerabilis non ingratus Domino Deo nostro, ad ordinem se transtulit Prædicatorum. (Cæsarius lib. 10. c. 34.

EXEMPLVM XII.

Luxuriosa puella diuinitus admonetur, sed quia non correxit errorem, citius moritur, & à canibus laceratur.

IN villa quadam diœcesis Coloniensis puella quædam, cuiusdam honestæ matronæ ancilla, ante aliquos annos defuncta est, satis enim erat luxuriosa, satis vaga, & valde secularis. Nocte quadã in somnis ante Christi tribunal rapta est, in cuius circuitu vidit Angelos, & Apostolos, Martyres. & reliquorum ordinum sanctos infinitos. Animabus in medio deductis, illę ad gloriã, istæ ad supplicia iudicabãtur. Cũq; hęc ancilla videret, &

tremeret, accusante conscientia, manus suppliciter adiudicem tetendit. Cuius ille misertus, ait: Quid me o-ras? da mihi digitum tuum, & ego dabo tibi manus meas, ac si diceret. Da mihi modicam fidem, quòd te de tuis vitijs emendes, & ego tibi dabo gratiam meam. Sic euigilauit. Quæ cùm retulisset cuidam religiosæ matronæ, nomine Aleydi, quæ adhuc superest, de villa Gynzennich, respondit illa: Misera, emenda vitam tuam, satis commonita es. Illa primùm quidem timuit, sed timor idē citius cessauit. Cumque, vt prius, vitijs pristinis sub iaceret, admonitioni flagella addun-tur. Nam cùm post acerrimas infirmitates expirasset, & nudata super areā, tecta tantùm linteamine, posita fuisset, duo canes ante domum in curia se momorderunt, superuenit tertius, & quartus, deinde omnes canes villæ, qui se inuicem mordendo, domum intrantes, linteamen superpositum abstrahentes, dentibus suis comminuerunt, qui vix à rusticis fustibus expulsi sunt. Cadauere verò sepulto, canes fugati redeūtes, super eius tumulum interrupta bella renouauerunt. Timeo enim quod anima modicum habuerit pacis, sicut nonnulli interpretati sunt. Idem lib. 11. c. 59.

EXEMPLVM XIII.

Superbus monachus super ardentes carbones ambulans, à dæmone decipitur, obsidetur, flammis inijcitur.

CVmque quadam die Palemon & Pachomius ignem accendissent, frater quidam dixit ad eos: Si quis est fidelis ex vobis, stet super hos carbones, & orationem Dominicam sensim pronunciet, quem beatus Palemon intelligens superbiæ tumore deceptum, commonuit dicēs: Desine frater ab hac insania, nec tale quid vlteriùs loquaris. Qui correptione senis non solum nō profecit melius, sed plus elatione mentis inflatus stare cœpit super ignē audacter, nullo sibi imperante, & cooperante diabolo, & Domino permittente, nullatenus ignis attactu adustus est. Hoc itaque cùm factum esset postero die idem frater maturè proficiscēs ac velut exprobrans eis, ait: Vbi est fides vestra? Post non multum autem temporis cernens diabolus hunc sibi per omnia mancipatum, transfigurat se in speciem pulchræ mulieris, & cœpit ostium cellulæ vehementer extundere, qui cùm aperuisset ei, ait ad eum diabolus in forma mulieris: Obsecro te, quia nimis à creditoribus vrgeor, & metuo ne mala me comprehendāt, recipias me in cellam tuam, quoniam debitum soluere nequeo, Deus enim me direxit ad te. Qui cæcitate mentis penitus obscuratus, nec intelligens quis esset qui talia sibi loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitium. Tunc hostis videns eum ad omne scelus procliuem immisit in eum turpem concupiscentiā, qui mox cedens suggestioni eius, quasi mulieris amplexus petiuit. Quem spiritus immundus inuadens elisit atrociter, & resolutus super pauimentum velut mortuus diu permansit. Post aliquot autem dies tandem in se reuersus, & dementiæ suæ serò pœnitens ad sanctum Palemonem venit, & cum magno fletu quid sibi accidisset exposuit dicens: Agnosco pater, agnosco, quod ego causa perditionis meæ existam. Et subito correptus, ab immundo spiritu de conspectu illorum prosiliuit, & per deserta discurrens agebatur infrænis. Peruenit autem ad ciuitatem Panos, & ibi in fornacem sese præcipitans, protinus incendio interijt.

(Idem *f* 9.

EXEMPLVM XIIII.

Luxuria instigata mater proprium filiū sibi consentire nolentem in mortem præcipitare conatur.

QVidam iuuenis secretè sancto Andreæ dixit: Mater mea pulchrum me videns de opere illicito me attentauit. Cui cùm nullatenus assentirem iudicium adijt, volens in me crimen tantæ nequitiæ retorquere, sed ora pro me ne moriar tam iniustè. Nam accusatus penitus reticebo malens vitam perdere, quàm matrem tam turpiter infamare. Iuuenis igitur vocatur ad iudicium, & illico eum Andreas prosequitur. Accusat mater instanter filium, quod se voluerit violare. Interrogatus pluries iuuenis, an res taliter se haberet, nihil penitus respondebat. Tunc Andreas matri dixit: Crudelissima fœminarum, quæ per tuam libidinem filium vnicum tuum vis perire. Tunc mulier Præposito dixit: Domine huic homini filius meus adhæsit postquam hæc agere voluit. Iratus itaque iudex iussit puerum in saccum linitum pice & bitumine mitti, & in flumine proijci. Andream autem in carcere reseruari, donec excogitaret supplicium quo periret. Sed orante Andrea tonitru horribile omnes terruit, & terræ motus ingens cunctos prostrauit, & mulier à fulmine percussa & arefacta corruit. Orantibus autē cæteris Apostolum ne perirent, orauit pro eis, & omnia cessauerunt. Tunc præpositus credidit, & domus eius tota. (Vincentius in Spec. Hist. lib. 9. cap. 67.

EXEMPLM XV.

Luxuriosus vir etiam sub periculo perdendi visus libidinem expleuit, dicens: Vale amicum lumen.

REfert Ambrosius super Lucam, cap 4. circa finem, quia sæpè faciente mala consuetudine etiam ea cōcupiscimus, quæ sunt corpori atque sanitati, etiam ipsi vitæ omnino nocitura. Quidam (inquiens) Theotimus cùm graui oculorum incommodo laboraret, & amaret vxorem interdicta sibi à medico facultate coeundi cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis raptus moderari nequiuerat. Sciens enim & prudēs quod oculos esset amissurus postquam conueniret cum vxore in ipso æstu feruētis cupiditatis & consuetudinis apparatu. Vale (inquit) amicum lumen, statimque expleta libidine interdicta sibi, luminibus suis orbatus est. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XVI.

Luxuria pollutus, & euangelium legere præsumens ab aranea interficitur.

KArolus Magnus, reliosus, Augustus cùm quadam solemni die missam solita deuotione audiret, diaconus eiusdem missæ lecturus euangelium præcedenti nocte mulierculæ impudicis amplexibus se fœdare non timuit. Hoc itaque grauissimo piaculo cauteriatam habens conscientiam, sanctam Euangelium legere præsumpsit, postmodum etiam sacris mysterijs secundum officij sui exigentiam eadem impudentia ministerium manibus impuris exhibiturus, si non vltio diuina obstitisset. Ecce namque dum verba sacra labijs pollutis depromeret, aranea desuper à laquearibus oratorij se per filum suum semel, secundò, & tertiò super caput contaminati lectoris demittēs,

tertia nihilominus vice ipso Imperatore aspiciente caput obscœnum pupugit, ac sine mora miserum extinxit. (Idem.

EXEMPLVM XVII.

** Quidam societatem cum incubo dæmone habet.*

ANno Domini 1380. quidam incubus nominans se Regem Goldemar, coniunxit se familiaritate cuidam viro armorum, mūdanis actibus per omnia dedito, appellato Neuelugh de Hardenberch, in comitatu de Marcke, prope flumen rure habitanti in castro, & loquebatur secum, & cum aliis hominibus lusit dulcissimè in instrumento musicali chordis aptato, lusit ad taxillos: pecunias exposuit, bibit vinum: & sæpè cum eo in lectō vno per noctem requieuit. Multi visitabant eum, tam viri religiosi, quàm seculares, quibus responsa dedit. scilicet crebrè religiosos ad suæ conditionis reuelationem anhelantes, scelera eorum occulta recitando, confudit. Hospitem prædictum sæpius de inimicorum suorum aduētu præmonuit, & qualiter eorum machinationes euaderet, ipsi consilia dedit: manus dumtaxat palpandas præbuit, sed videri negauit, & erant manus graciles, & molles, velut, si quis tangeret murem: Christianos in verbis: Iudæos in lapidibus pretiosis: & Paganos in herbis ponere asseruit. Hæc omnia Gobelinus habet in Chronica sua: quæ etiam refert Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 38. littera G. qui vltrà ibidem refert, se à multis illud idem audiuisse, & post annos 26. ab ipso Neuelugh plenius intellexisse. Vnde hic habuit sororem pulchram; cuius gratia hunc incubum nonnulli moram secum trahere suspicabantur, vndè solitus erat eum nominare generum suum, & ipse docuit eum, vt hoc vsu se signaret increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus, & postquàm triennio secum morabatur: sine læsione cuiusquam recessit. (Hæc refert vt supra diximus Gotschalcus Holen ordinis Eremitarū D. August. ser. 58. littera G. partis hiem. Vide etiam tit. Lingua ex. 2. tit. Ebrietas ex. 1. tit. Gula ex. 2. tit. Docere ex. 1. tit. Amor illicitus ex 1. 2. 3. 4. 5. & 6. tit. Communio ex. 3. tit. Demon ex. 6. & 16. tit. Diffamare ex. 1. & 8. tit. Desperatio ex 3. 4. & 9. tit. Confessio ex. 2. & 25. tit. Fœmina ex. 2. tit. Castitas ex. 10. & 13. tit. Blasphemia ex. 6. tit. Consuetudo ex. 1. tit. Infernus ex. 13. & tit. Abstinentia ex. 14.

MAGISTER.

EXEMPLVM I.

Magister quidam discipulis suis omni anno lilium dedit, vt illius floris exemplo eos ad honestatem prouocaret.

LEgitur in Scala cœli Ioannis Iunioris Dominicani, quod fuit quidam magister Parisijs, qui omni anno scholaribus suis qui eum continuè audiebant, dabat florem lilij. Cumque quæreretur ab eo quare hoc faciebat, respondit: Quatuor in lilio reperio. Est enim ibi triplex color. qui denotat triplicem honestatē, cordis, corporis, & intentionis. Est ibi odor qui quamdiu non tangitur redolet, sed si tangatur fœtor. Sunt ibi septem folia, & septem grana. Vt ergo clerici & discipuli mei habeant plenariam honestatem, fugiant consortia mulierum, ornent se septem virtutibus, & odiant septem peccata mortalia, ideo do eis hunc florem, scilicet, lilium. (Collector Speculi.

EXEMPLVM I.

Beata virgo Maria virum propter maledicta sua infirmitate percussum restaurat.

Qvidam pauperculus homuncio in vicinia Aquicinctensi habitans, cùm quadam die per villam deambularet, lapidis offensione pedem quem nudum habebat, sibi læsit, & vi doloris substomachans diabolum nominauit, dicens lapidem illum in nomine diaboli ibi fuisse positum. Et ecce vix adhuc sermone finito, repente quasi violenta iniectione aquæ feruentis faciem totam perfundi sentiens, statim substitit: & se de loco mouere non potuit. Ex oculis eius multa aquarum abundantia guttatim defluere cœpit, ita quod nihil omnino videre potuit, sed ad domum suam reductus, cæcitate oculi dextri perdurante, lumen sinistri recepit. Et ecce tota facies eius in tumorem conuersa, oculi, nasus, os, ita tumore excrescente disparuerūt, vt non nisi deforme monstrum videretur. Quatuor autem diebus euolutis inflatio illa paululum exinaniri cœpit, sed tota facies eius ita ignitis pustulis, & vesicis turgentibus repleta est, vt ab omnibus elephantico morbo percussus diceretur. Post hoc morbus ad inferiora descendens, à renibus vsque ad summos pedum articulos tam miserabiliter occupauit, vt curuatis poplitibus tali natibus adhærerent, adeo vt horrenda cōtractione totus quodammodo in globum vnum redigeretur. Sicque tota illa inferior corporis pars insensibilis mansit, vt si quis igne adureret, ardere quidem posset, sed omnino sentire non posset. Nunquam de lecto per se surgere, nunquam se ad sedendum erigere, vel in quodlibet latus reclinare potuit, sed semper resupinus iacuit. Per fenestellam vero quæ lecto eius contigua erat, à transeuntibus sibi eleemosynam mitti miserabiliter vociferando implorabat, vnde se suosque sustentabat, quamuis autem eum & paupertatis inopia, & infirmitatis angustia grauiter affligeret, studebat tamen in doloribus suis Deo semper ac continuè gratias agere, & pro benefactoribus suis assiduè, ac diligenter orare, ieiunijs quoque operam dare, peccata sua semper præ oculis habere, & pro eis humiliter Deo supplicare. Habebat enim illud summè in corde: Quem diligo, castigo. Credebat enim quicquid sibi aduersitatis euenerat, esse peccatorum suorum medelam. Idcirco sine omni murmuratione, & cum patientia, quæ sibi acciderant perferebat. Appropinquante autem tempore miserendi eius, quo Deus eum liberandum prouiderat, quadam die resurrectionis Dominicæ cùm longa fatigatus inedia peruigil iaceret, & apud Aquicinctum ad nocturnas laudes signa pulsari audiret, caput erigens, & versus præfatum locum protensis manibus reuerenter inclinans, Saluatoris clemētiam exorabat. Tum ecce subito cernit sibi quandam in specie mulieris, pulcherrimam, ac reuerendi aspectus & habitus personam assistere, quæ cōmemorans ei patientiam, quam in dolore habuerat, & quæ bona fecerat, addidit: Noueris preces tuas esse exauditas à Domino, fac ergo quod moneo, & Aquicinctum te deferri facito, atque in Ecclesia beatę virginis & Matris Dei Mariæ coram imagine ipsius pro salute tua interueni, & virtutem diuini senties auxilij. Quod cùm ille fecisset, Dei auxilio, & eius matris piæ suffragio ad plenum curatus est. (Vincētius in Spec. Historiar. libr. 7. cap. 97.)

EXEM-

EXEMPLVM II.

Maledicens sibiipsi, & dæmonibus commendans, subito submergitur, & graui pœna purgatorij mulctatur.

ARchidiaconus quidam nomine Burcardus cognomento de Pisanto iturus Romam, rogauit Ioannem Aurelianensem canonicum, vt clericum Natalem nomine domus suæ œconomum ei socium daret, qui Tantalus erat in rei familiaris custodia, bonus dispensator, & prudens, & fidelis, quod rarissimè in dispensatoribus inuenitur. Volebat ergo idem Burcardus hunc habere socium itineris non tam quia eum diligeret, quam quia pecuniæ vt auarissimus valde timeret. Ille autem tam nobili personæ Archidiacono suo non potuit negare. Præcepit ergò Natali clerico, vt cum eo iret & ei tanquam sibi obediret in omnibus: quod ille inuitus annuit. timens mores Burchardi, cuius auaritiam non ignorabat. Inierunt ergò Dominus & Natalis fœdus quoddam secretissimum, quod vter ex illis duobus moreretur, intra xxx. dies si posset ad socium suum rediret, nil ei in apparitione terroris incutiens, sed blande illum commonefaciens, & de statu suo certificans. Cùm autem iam propè Romam essent, accidit quadam die vt præfatus Burcardus cum Natali rationem ponere deberet de quotidianis expensis, & de magna summa singulos nummos exigeret in quos vsus abiissent. Natalis autem qui tam minutas rationes reddere Domino suo non consueuerat (quippe cui ille tanquam sibi credebat) iratus aduersus virum nobilem sordidissimæ prouidentiæ, cum in reddenda ratione deficeret, se, quod auditu quoque horrendum est, dæmonibus commendauit. Eodem autem die cùm aquam transuadarent Burcardus & Natalis, submersus est. Sequenti verò nocte proxima, cùm in lecto suo dominus Burcardus quiesceret vigilans, & coram se lumen fulgeret in lampade, quia semper noctis cōsueuit tenebras horrescerere, ecce idem Natalis ante ipsum astitit cappa indutus pluuiali, & sicut sibi videbatur pulcherrima coloris plumbei. Ipse autem nihil omnino territus quasi gratulans cœpit ad eum dicere: Natalis bene veneris, nunquid iam rediit Archidiaconus? Non, inquit, Domine, sed ego solus redij iuxta constitutum, mortuus enim sum, noli ergo timere, ego nullum timorem inferam, sed precor vt succuras mihi, ego enim in magnis tormētis sum. Cur, inquit, satis enim honeste vixisti apud me. Domine, inquit, verum est, bene quidem mihi esset, nisi hodie præuentus ira me dæmonibus commendassem. Rogo autem te vt quoscunque potueris moneas, vt nunquam id faciant: qui enim se commendat dæmonibus, dat eis potestatem super se, vnde potestatem habuerunt vt me statim submergerent & propter hoc solum torqueor. Nam bene confessus eram de omnibus peccatis meis & in nullum reciderām. Tunc ille: Quomodo tam pulchram cappam habes, si in tormentis es? Domine, inquit, hæc cappa, quæ tam pulchra videtur, multo ponderosior est mihi, quam turris Pinariensis si mihi supperposita esset. Pulchritudo autem ista spes est veniæ quam habeo propter confessionem quam feci, si mihi tamen succurratur. Cui ait: Certè, inquit, ego tibi succurram quantum potero. (Vincent. in Spec. hist. lib. 29. c. 118. hęc recitat ex Helinando.

EXEMPLVM III.

Maledicens sancto VVillibrordo grauissima est siti percussus.

LEgitur in vita sancti VVillibrordi quod ipse quodam tempore perrexit more solito euangelizandi gratia Frisiam: & propter laborem viæ in pratis cuiusdam diuitis paululum lassos, refocillare equos quos ille diues cernens ægrè ferebat, & eos inde abire præcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret placidissimis alloquitur verbis, dicens: Desine nobis, frater, iniuriam facere. Non enim propter læsionem tui, sed, vt moris est itinerantibus, in his pascuis paululū quiescere volumus. Instat autē nobis Euangelicæ opus prædicationis peragendum: cuius tu mercedis particeps esse poteris, si nos quantum ad te pertinet benigno adiuueris animo. Vnde magis mente pacifica, & quieta nobiscum de donis Dei te refice, nobisque cæpto itinere, pergentibus tu in domum tuam reuertere. Ille autem in malitia sua multum pertinax noluit aliquo modo deprecatorijs eius adquiescere verbis, & insuper conuitia congeminans opprobriorum iaculatur venena, & detestatus cum eo participare conuiuium, domum redire disposuit. Sed persequente crudelem vltione diuina pro sacerdotis sui iniuria mori subitò inualescente nimia siti se putauit. Cupiensque ardentem stomachum refrigerare, ore quo in virum Dei conuitia coniecit, potum recipere non valuit. Anhelabant viscera. Sed non fuit qui ferre huic langori medelam potuisset. Sed tandem pęnitentia ductus in seipsum reuersus est, & serui Dei reditum sedula expectatione præstolabatur. Post peractum pij operis negotium, cum beatus pater eadem reuerteretur via, obuius ei homo multum ęgrotus venire festinabat & meritam pœnam, quam ob culpam suam patiebatur, pro amore Christi sibi orabat auferri. Quem vir Dei misericordia motus mox absoluit à pœna, dans illi cum benedictione de suo calice bibere, monuitque pauperibus Christi omnino non esse derogandum, sed pro virtutibus eorum necessitatibus benignissimè communicandum. Sicque factum est vt de patera qua prius nolebat bibere, postea se confiteretur hausisse salutis remedium. (Alcuinus in vita S. Villibrordi apud Surium.

EXEMPLVM IIII.

Parentes maledicentes filijs suis imprecationis suæ miserabilem viderunt effectum.

ANno Domini M. CCL. accidit in diœcœsi Eduensi apud Virgiacū castrum ducis Burgundiæ, quod quidam propter bona materna, quæ male expendebat in tabernis, & alijs (vt consueuerat) quodam mane offendit matrem suam, ita quod ipsa, ira mota imprecata est ei sic. Rogo Deum quod antequā reuertis, deporteris matri tuæ frigidum exitium feretro mortuus, & malo gladio laceratus: Et quidam alius iuuenis de villa circumiacente parentes suos sępe propter suam insolentiam molestabat, vnde ipsa die cùm ipsum corrigerent parentes sui, manu dextera percussit patrem suum, & pater iratus imprecatus est dicens: Manus qua me percussisti rogo Deum vt hodie malo gladio amputetur, & tu infra triduum in tali patibulo suspendaris. Accidit ergo vt illi duo iuuenes post dictas imprecationes parētum obuiauerint sibi mutuò, & vnus inuitauit, aliū ad tabernam. Quam cùm ingressi fuissent, & biberent, cęperunt litigare, & ad se inuicē percutere. Ille, contra quem imprecatus est pater, percussit alium gladio, & cùm

& cùm essent soli, timens ne clamor excitaretur contra eum si alius viuus remaneret, multis vulneribus eum lacerans occidit. Cùm autem clamore motus contra eum ad siluam fugeret, & illi de castro illo eum insequerentur, cùm se gladio suo defenderet, vnus de insequentibus manum, qua tenebat gladium, & qua patrem percusserat, amputauit. Captus est & infra triduum suspensus est in patibulo illo, quo pater fuerat imprecatus. Alius autem deportatus fuit ad domum matris in feretro multis vulneribus confossus, vt ipsa fuerat imprecata. Hoc autem cùm factum esset recens, & quidam frater ordinis Prædicatorũ in dicto castro prædicaret, mater dicta retulit illi cum lachrymis petens pœnitentiam pro dicta imprecatione. (Collector Speculi vide etiam Tit. Inuidia ex. 2. Tit. Iurare ex. 1. & Tit. Calcei Rostrati ex. 2.

MALITIA AMBITIOSA.

EXEMPLVM I.

* *Malitia ambitiosa capta in propria versutia.*

FVit quidam frater ordinis sancti Benedicti, qui adspirabat ad Abbatiæ dignitatem, sciens autem quòd hanc non potarat adipisci, Abbate viuente, ordinauit per quendam puerum, quem Abbas paternè corrigere solebat, quosdam pulueres venenosos, dicens puero: si hos pulueres sparseris super pultes Abbatis in mensa, semper te diliget, & nunquam in posterum ità austere te corriget. Innocens puer acceptis pulueribus cogitauit intra se. Tu sparges dimidietatem super pultes, si in posterum insurget ira Abbatis contra te, facies similiter. Proiectis pulueribus in cibũ Abbatis, gustato cibo, Abbas mortuus est. Tunc ille nefarius homicida in eius locum electus est, qui eundem puerum sicut primus correxit. Cogitauit puer, bonum est quòd tibi partẽ reseruaui pulueris, facies illi Abbati sicut primo, vt eius amicitias mercari valeas. Puer malitiæ ignarus acceptis pulueribus fecit illi sicut primo, qui etiam obijt sicut primus, quia per quæ quis peccat, per hæc, & torquetur. (Gotschalcus ser. 24. par. hiem.

MARGARETA.

EXEMPLVM I.

Adolescens simplex orans Deum, vt permitteret dæmonem sibi visibili forma apparere, vt eum vinceret dimicando fœminam à natiuitate mutam, quam dæmonem esse putabat, interfecit: quæ tamen beati Vincentij precibus & vitam, & linguæ vsum recepit ad confitendum.

PRædicante beato Vincentio in quadam villa prope Carthusiam quæ Cathelanorum lingua dicitur Traygfera, contigit ab eo narrari gestum illud quod fertur sanctã Margaretam, diabolum ei in humana specie apparentem prostrasse, victumque sub pedibus tenuisse. Inter eos autem qui virum Dei sequebantur, erat adolescẽs quidam Lombardus, cuius erat tanta simplicitas, quod nullam terrenarum rerum vtilitatem: sed solùm animæ salutem affectabat. Qui audiẽs quantus fuerit Margaretæ triumphus contra diaboli versutias, cœpit intra se multa cogitare, & inter cætera hoc pacto dicebat: O si Deus aliquando permiserit vt diabolus voluerit in visibili specie mecum dimicare, eum certè simili modo prosternem, secumque pugnabo, quousque victoriam reportauero. Igitur circa vigesimam, & primam horam villam egressus, ca-

ptatoque quæsini oportuno loco vbi secretius oraret genua flexit, cœpitque inter alia Deum deprecari, vt permitteret diabolum ei visibili forma apparere, vt videlicet exẽplo virginis Margaretæ eum posset dimicãdo superare. Dum talia precaretur superuenit in ipsum locum mulier quædam, quæ falcem manu deferebat missa ad metendum herbas, quibus idem locus abundabat. Erat hæc natiuitate muta. Quæ cùm venisset ad locum, & vidisset adolescentem inter herbas genu flexum, vehementer expauit, & retrocedens cœpit vocem sine expositione sermonis emittere, & adolescenti quibusdam signis manuum, & capitis quasi minabatur. Adolescens cernẽs fœminam deformissimam, vtte quę erat ætate decrepita, corpore oblonga, facie macilẽta, colore squalida, laceratas vestes induta, quæ & altissimas voces sine verborum expressione emittebat, eique falce quã portabat manu minari videbatur, eã non fœminam, sed diabolum in specie fœminę apparentem existimauit, credidit preces suas a Deo exauditas, quas ob res in eam irruit, & in terram protinus deiecit. Venisti (inquiens) maledicte diabole, venisti: non certè me visibili certamine superabis, quem inuisibili tentatione sæpissimè superasti. Hæc dicens crinibus eam arripuit huc & illuc trahens, modo manibus, modo calcibus, modo falce tamdiu verberauit, totque vulneribus affecit, quousque morituram reliquit. Ad voces autem vtriusque magna multitudo cucurrit, & videntes quod factum fuerat, adolescentem captum diro carcere detruserũt. Reuelata sunt hæc Beato Vincentio, qui corpus quod fere extinctum videbatur, ad se portari fecit, super illud more suo manum imposuit: Quo facto mulier statim respirauit. Ipse autem accersiuit quendam ex sacerdotibus; qui confessionem audiret mulieris. Illi autem qui aderant audientes dixerunt viro Dei hóc frustrà fieri, quoniã esset à natiuitate muta, ac nec audire, nec intelligere sacerdotem, nec posset verbis peccata sua confiteri. His non obstantibus iterum beatus Vincentius sacerdoti iubet, vt eius confessionem audiat, asserens eam distinctissimè omnia locuturam. itaque quicquid vir Dei pręceperat, sacerdos confidenter exequitur. Quam primum autem mulieri pro audienda eius confessione appropinquauit, illa quam omnis Cathalonia mutam à natiuitate cognouerat, locuta est, cæpitq; diligẽter cõfiteri ita distinctè singula verba pronunciando, non minus quam si nunquam muta fuisset. Post factam confessionem petijt sibi eucharistiam, ac extremam vnctionem ministrari. Postremo tandem sese Domino commendauit, & audiẽtibus ac spectantibus cũctis, qui ad miraculũ videndũ conuenerant, nunquam loqui desijt quousque spiritum exhalauit. Adolescens autem qui eam necauerat beati Vincentij precibus à suspendio liberatus, in Italiam remeauit. (Petrus Rauxanus Panormitanus ord Prædicatorum lib.3. hic scripsit 5. libros de vita S. Vincentij.

B. MARIA VIRGO.

EXEMPLVM I.

Mores leues deponere Musa puella in cœlum itura à Virgine Maria præmonetur.

SEd neque hoc sileam quod prædictus Probus Dei famulus de sorore sua, Musa nomiue, puella parua narrare consueuerat, dicens, quòd quadam ei nocte per visionem sancta Dei genitrx virgo Maria apparuit, atque coæuas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus cum illa admisceri appeteret, sed se eis iungere non auderet: beatæ Mariæ

ſemper virginis eſt voce requiſita, an vellet cum eis eſſe, atque in eius obſequio viuere. Cui cùm puella eadem diceret, volo: ab ea protinus mandatũ accepit, vt nihil vltra leue ac puellare ageret, à riſu & iocis ſe abſtineret, ſciens per omnia quod inter eas virgines quas viderat, ad eius obſequium die triceſimo veniret. Quibus viſis in cunctis ſuis moribus puella mutata eſt, omnemque à ſe leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis deterſit manu. Cumque eam parentes eius mutatam eſſe mirarentur, requiſita rem retulit, quid ſibi beata Dei genitrix iuſſerit, vel qua die eſſet itura ad obſequium eius indicauit. Tum poſt viceſimum quintum diem febre correpta eſt. Die autẽ triceſimo cùm hora exitus eius appropinquaſſet, eandem beatam genitricem Dei cũ puellis quas per viſionem viderat, ad ſe venire conſpexit. Cui etiam ſe vocanti reſpondere cœpit, & depreſſis reuerenter oculos aperta voce clamare: Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce ſpiritum reddidit, & ex virgineo corpore, habitatura cũ ſanctis virginibus exiuit. (Gregorius Dialogi c. 17. lib. 4.

EXEMPLVM II.

Beata virgo Maria repentina fatigatum clericum ſibi deuotum ſanat, & os illud quod ſæpe in eius laudibus aperuit, reddidit ſanitati.

CLericus quidam ſuppetente rerum copia ſeculo deditus, matris Domini amorem, & reuerentiam animo ſic omnino indixerat, vt quandocumque Eccleſiæ ingreſſus, vel per Eccleſiam ei contingeret tranſitus, nulla ſeculi ſolicitudo, nulla ſurrepere poſſet obliuio, quin omni deuotione, & humilitate genu flexo illa Angelica ſalutatione eam honoraret, dicens: Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, &c. Rurſum genu flexo. Beatus venter qui te portauit Chriſte, & beata vbera quę te lactauerunt Dominum Deũ Saluatorem noſtrum. Hic aliquando moleſtia corporis tactus deſperatus eſt, tantumque dolor inualuit, vt linguam ſuam. & labia ſua dentibus ſuis commanducaret, idipſum de membris cæteris facturus ſi permitteretur. Cumque iam lingua, & labijs penitus conſumptis, vehementer à ſuis ne in alijs membris hoc faceret teneretur, iaceretque horrendus aſpectu, ſenſibus corporis exemptus, vidit iuxta lectuli ſui caput perſonã pulchra facie, & reuerendo aſpectu, qui quantum datur intelligi, Angelus eius erat: hic ægroti ſui ærumnas deplorans, in hunc modum lamentari videbatur. Quid, ô Domina miſericordiæ, fons pietatis, hoccine eſt gloriæ, & gratiæ tuæ ſalutatorium, hæccine eſt lingua in beatificationẽ ventris, & partus tui longo vſu, & ardenti affectu ſic aſſuefacta, vt penè nihil illud ſonare noſſet in Eccleſia Dei? Domina, Domina, ſi tu dees tuis, quis aderit ſuis?, Non ſic Domina, non ſic, ad nihilum deueniet ſpes hominum, ſi in te non incipiunt habere refugium. Hæc cùm ille in auribus ægri declamaret, apparuit vtique mater Domini, & quaſi ſatisfaciẽs de negligentia in ſeruulũ ſuum, de qua inſimulabatur, ad lectum propius accedit, extractaque vbera viſa eſt protinus immittere in os ægri, & ſancti lactis ſui rore infuſo, ſubitò ſuæ linguæ integritatem, labijs antiquum decorem, & toti eius corpori priſtinam reſtituit ſanitatem: redditus igitur ſenſibus, continuò ſurrexit ſanus, & incolumis, & factam circa ſe miſericordiam, etiamſi lingua taceret, repentina vitæ, & morum mutatione omnibus cœpit prædicare: etenim ſe, & ſua Dei ſeruitio mancipans, de cætero duxit vitã religio-

religiosam. (Vincentius Beluacensis lib. 7. cap. 84.

EXEMPLVM III.

Votum suum ne infringeret quidā clericus, à beata virgine nimis deterretur.

QVidam pueri clerici, ante quādam Ecclesiam ludum pilę exercebant. Quorum vnus qui habebat in manu annulum quem ei puella quædam donauerat carnali amore ducta timens ne assidua pilæ percussione frangeretur, diuertit ad Ecclesiam vt alicubi eum reponeret donec post ludum ipsum reciperet. Ingressus itaque ante imaginem virginis Mariæ, intuitus eam, & admirans eius pulchritudinem, genu flexo deuotè salutauit virginem & addidit; Verè in omnibus formosior es illa quę mihi hunc annulum amoris munere condonauit. Ideoque ei renuncio, teque deinceps amare, & tibi deseruire decerno, ita dumtaxat vt ego vice reddita amore tuo dignus inueniar. Sic igitur præfatus puer annulum digito imaginis sursum erectum indidit. Quo accepto, quasi condictū comprobans, & fidem adhibens, mirabile dictu, digitum suum imago constrinxit. Quo viso puer stupore permotus circunstantes aduocat, & rei nouitatem mirantibus, salutationis ordinem, & voti conditionem enarrat. Quod illi audientes, eum seculo renunciare & votum persoluere hortabantur, quatenus Dei genitricis seruus, & amicus sicut dixerat haberetur. At ille spinis diuitiarum obstantibus, ægre quod monebatur audiens, ingratus extitit, & post modicum imagini mentitus, vxorem ducere non expauit. Sed prima nocte nuptiarum, beata virgo Maria quasi inter ipsum, & vxorem eius media recumbens apparuit, annulum digito prætendens, & infidelitatis eum arguens. Excitatus ille de somno, circa se palpitabat quærens imaginem & non inueniens eā, credidit esse phantasma. Iterum somno detentus, vidit eam assistere, non sicut prius blandè alloquentem, sed cum indignatione vultum auertentem, & tormenta durissima pro contemptu sui, & voto irrito cominantem. Euigilans igitur, & iterata admonitione perterritus, relictis omnibus quæ habebat, eadem nocte in eremum clam secessit, vbi habitum monachi vitamque professus, Dominæ, & amicæ suæ cunctis diebus vitæ suæ deuoto animo deseruiuit. Maluit enim fidem seruare Reginæ cœlorum, quam ei ante nuptias promiserat cum mundicia animæ & corpore impolluto, quam sponsæ mortali cum integritatis iactura copulari contra votum quo obligatus erat. (Idem lib. 7. cap. 87.

EXEMPLVM IIII.

Beata virgo Maria amico suo sancto Bonito Episcopo pulcherrimam vestem in amoris signum tribuit.

SAnctus præsul Bonitus Aluernēsis cum cor suum perfectè dedisset, vt perfectè Iesum, & eius matrem diligeret, quadam die templum beati Michaelis cum turba intrauit, & in angulo basilicæ, licet inter multos, solitudinem cordis sibi fecit. Consummatis mysterijs quique in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit, & custodes quidē, ne quis remansisset, perscrutati sunt Ecclesiam: sed Dei nutu sancti viri nō potuerunt inuenire latebram, qui obseratis iam Ecclesiæ foribus, eo securius, quo secretior effudit in se animam suam, factusque in agonia prolixius, & enixius orans vidit huiusmodi visionem. Ecce repentè de cœlo sonuit quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus limē templi

templi cœpit tremere, tanquam intrante multitudine. Aspiciebat vir sanctus, & ecce Virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum Angelorum & animarum cœtu; sicut regina, circumstāte exercitu chorus ille cœlestis decantabat Dominæ, eiusque filio, ipsa quoque vocem suam exercuit in Christi præconio, per mediū chori facta est illa processio. Cumq; ventum fuisset ante altare, quæsitum est à quibusdam sanctorum, quis haberet missam celebrare? En, inquit beata Virgo, adest Bonitus præsul vere bonus, & satis dignus cui hoc officium debeat committi. Audiens hoc ille pauebat, & retrahebat se, cuius rei lapis qui ei cessit, adhuc seruat indicium. Tandem quæsitus, & inuentus est, deductus, & præsentatus illi beatæ congregationi, & ministrantibus sanctis veste nuptiali ornat⁹ est, ac diuino altari applicitus. Et postquam dedit in celebratione sancti operis operam, ac decenter consummauit, beata Virgo valefaciens dilecto suo, pro munere cœlestem vestē ei dedit. Res est nota satis, & apud Aluernenses admodum celebris, maxime autem in ciuitate Aluerniæ, quæ dicitur Mons clarus, & vsque hodie monstratur populo vestimentum illud cœleste, cuius materies & contexturæ modus à nullo hominum dignosci potest. & est eximij candoris, miræque leuitatis, at tenuitatis. (Idem lib. 7. cap. 97.

EXEMPLVM V.

Beatæ Mariæ imaginem pulchram, & dæmonis teterrimam pingens pictor, ne à dæmone casu læderetur ab imagine B. Mariæ retentus est.

PICTOR quidam pro vitæ suæ merito Dominæ nostræ familiaris, in partibus Flandriæ fecerat sibi nomen doctæ manus artificio. Hic quotiescunq; pingere diabolum necesse habebat, turpem turpiter sicut ars ei suggerere poterat, expressius figurabat. Cui ille in visione, noctis apparuit, & cur eum sic irritaret, cum furore & ira quæsiuit. Pictor respondit: bene hoc ago, quia semper te passus sum omnium quæ feci malorum incentorem, & adhuc turpium cogitationum moliris insidias quibus emollitam animæ meæ demoliaris constantiam. Et Sathan graues minas intentans, monebat vt à sua læsione cessaret. Sed ille ex hoc ipso animatus est, & magis quàm ante paratus fuit suscitare Leuiathan. Postmodum verò vna dierum ipse in porticu cuiusdam Ecclesiæ beatæ Mariæ virginis imaginem pinxit, & iuxta possibilitatem artificij, sicut decebat, opere vario picturæ eidem gloriam & honorem dedit ac contulit. Sed & iuxta illud, quod serpenti dictum est: Ipsa conteret caput tuum, subtus pedes imaginis diabolum figurauit, nigris coloribus, turpem & tenebrosum, sicut decebat amatorem turpitudinis, & principem tenebrarum. Quod ille nō æquis oculis aspiciens, malignandi à Deo potestatem expetijt, & accepit: sed sibi ad contumeliam, Christo, & matri eius ad gloriam. Adhuc enim suspensis trocleis, & supposito firmiter tabulato, monstrum illud pingebatur, & ecce turbo vehemens omnes illas artis pictoriæ machinas concussit, & in terrā excussit. Quod vt persensit homo, stupidus ad imaginem Dominæ leuauit cor pariter, & manum: quæ, mirum dictu, donec venirent, qui ei subuenirent, manu iniecta ipsum retinuit, & seruauit illæsum. Tunc omnes qui aderant Christum in matre sua glorificabant, diabolum in fraudis frustratione cum risu, & cachinno blasphemabant. (Idem lib. 7. cap. 104.

EXEM-

EXEMPLVM VI.

Ambitione seductus Theophilus Christum negat, chirographum signatum dæmoni tradit, sed pœnitens, per beatam Deiparam virginem & gratiæ restituitur & vitæ.

QVidam vir nomine Theophilus, sub anno Iustiniani nono, fuit in vna ciuitate Ciliciorũ sanctæ ecclesiæ Vicedominus, moribus & conuersatione præcipuus, quietè & moderatè ad Ecclesiam pertinẽtia optimè regens. Qui affectualiter à populo & clero dilectus, mortuo eiusdem ciuitatis Episcopo in Episcopum est electus. Sed cum plurimũ reniteretur, contestans se indignum tanti honoris officio, & ad Metropolitanum Episcopum perductus, ab eo cum gaudio susceptus est, & vt voluntati plenum assensum præberet commonitus, vidensque eius nimiã in renitendo constantiam, dimisit eum, & alium promouit ad Episcopatus officium. Porro ordinato Episcopo cum ad propriam remeasset ciuitatem, quidam de clero instigauerunt Episcopum, vt amoto illo alium Ecclesiæ ordinaret Vicedominum. Quo facto callidus hostis, & inuidus immittens ei Vicedominatus zelum, & ambitionis æmulationem, in tantum eum seduxit, vt etiam maleficorum postularet auxiliũ. Itaque cum ingenti desiderio ambitionis vteretur, ad quendam accessit in ciuitate Iudæum diabolicæ artis operatorem nequissimum, qui iam in infidelitatis, & perditionis foueam multos immerserat, ac genibus eius prouolutus, ait: Quæso adiuua me, quoniam Episcopus meus me ad opprobrium adduxit, & hæc in me fecit. Respondit ille: Proxima nocte veni ad me, & ducam te ad patronum meum qui subueniet tibi quomodo volueris. Quo facto duxit eum ad circum ciuitatis, & ait: Quodcunque videris, vel quemcunque sonum audieris, ne terrearis. Signum quoq; Crucis nullo modo tibi imponas. Illo hoc ita spondente, subito ostendit ei albos chlamydatos cum multitudine candelabrorum clamantes, & in medio principem sedentem, erat enim diabolus, & ministri eius. Tenens autem Iudæus manum Theophili, duxit eum ad illud flagitiosum consilium. Et ait ei diabolus: vt quid nobis hunc hominem adduxisti? Respondit, ab Episcopo suo præiudicatum, & vestrum auxilium postulantem. Cui diabolus: quale adiutoriũ dabo homini seruienti Deo suo, tamen si seruus meus esse cupit, ego ei subueniam, ita vt plus facere possit quàm prius, & imperare omnibus, etiam Episcopo Audiens Theophilus, spopondit omnia se facturum quæ diceret: cœpitque deosculari pedes eius, & rogare eum. Qui ait ad Iudæum, Abneget filium Mariæ, & ipsam quia odio mihi sunt, & firmet scripto se per omnia vtrumque abnegare, & post hæc quæcunque voluerit, à me impetrabit. Tunc respondit Theophilus: Abnego Christum, & matrem eius: faciensque chirographum, imposita cera signauit annulo proprio Et abscesserunt cum nimio perditionis gaudio. Crastino autem Episcopus procuratione diaboli, aut diuina, vt reor, prouidentia motus, remoto Vicedomino quẽ turpiter promouerat, hunc cum omni honore reuocauit, & duplo quàm ante fuerat sublimauit, ita vt peccasse se clamaret, quod tam idoneam personam aliorum delationibus eiecisset, & illum inutilem promouisset. Restitutus itaque Theophilus cœpit super omnes eleuare se, omnibus sibi obedientibus cum metu & tremore. Cumque paruo tempore in huiusmodi iactantia moraretur, creator omnim redemptor, qui non vult mortem peccatoris, recor-

datus qualiter prius ille fideliter Ecclesię suę ministrauerat, & quàm pius in ministrando egenis extiterat, non despexit creaturam suam, sed dedit ei pœnitentiam. Nam in se reuersus, sobrietate recepta, cœpit affligi in his quæ gesserat, & seipsum acriter arguere. Ve, inquit, mihi misero, quo ibo, quem rogabo? cuius auxilium implorabo, qui diuino meipsum de fraudaui adminiculo? Christum & matrem eius negaui, & feci me seruum diaboli per chirographum nefandæ cautionis. Quis putas illam abstrahere poterit de manu vastatoris? Cum hæc & alia sermocinaretur, tandem inspiratus diuinitus cum fletibus ait: Licet sciam Christum Dei filium quem infœlix infideliter negaui, de virgine Maria natum, ibo tamen ad ipsam, & toto corde ipsam solam interpellabo, donec misericordiam Domini per eius intercessionem obtineam. Hinc animatus fortiter cum omni humilitatis deuotione procedit coram templo beatæ virginis, quadraginta diebus & noctibus persistens in orationibus, & ieiuniis, eam incessanter deprecando vt à maligno dracone, & ab illa, quam gesserat abnegatione, per ipsam eripetetur. Quibus expletis apparuit gloriosa virgo media nocte, dicens ei: Confitere homo Christum quem ego peperi & tu abnegasti, misericors enim est, & suscipiet lachrymas pœnitentiæ tuæ. Ideo enim ex me carnē sumere dignatus est, vt peccatores saluaret. Tunc ille cum reuerentia, submisso vultu, & magno vlulatu protestatus est, dicens: Credo in Deum Patrem, & adoro filium Dei ex Patre ante secula, & in nouissimis diebus ex te sancta Maria virgine natum, pro nobis peccatoribus pati dignatum, hoc confiteor, hunc colo, & amplector. Cum hac precatoria cautione offer me sancta virgo filio tuo. Quod spondens beata virgo, cum dies illuxisset, abscessit. Illo vero enixius triduo Dominum postulante cum lachymis, rursum illa nebula clarifica apparuit ei hilari vultu & lætis oculis, dicens: Homo Dei, ecce ad peritionem meam suscepit Deus lachrymas tuas, & precibus annuit, si tamē vsque ad mortem perseueraueris in his quę filio meo me teste promisisti. Qui respondit: etiam Domina, obseruabo enim, & nō prætereibo sermones meos. Sed ego peccator, & impius rogo perennē credens, de fontem benignitatis tuæ, qui in profundum cœni demersus sum, vt recipere valeam illā execrabilem abnegationis meæ signatam chartulā ab illo qui me cœpit, diabolo: nam hoc est quod supra modum titillat animam meā. Cum in hac triduana postulatione perseuerasset, iterum eadem virgo Maria in visione ei apparuit, & eandem cautionis chartulam habens in manu de cera sigillatam exhibuit, atque pectori dormientis superposuit, quam ille à somno surgens inuenit, & lętus effectus, in crastinum cūm esset dies Dominica pergens ad Ecclesiam in qua cum populo Episcopus aderat, post lectionem Euangelij prostrauit se pedibus Episcopi, eique omnem impietatis suæ historiam retexuit. Post hoc etiam qualiter ad fontem misericordiæ beatam virginem confugiens, eius meritis & precibus per pœnitentiam & lachrymas à Deo veniam meruit, necnon qualiter chirographum signatum pessimæ scriptionis cœperit, adiunxit, &, vt coram omnibus legeretur, Episcopo porrexit. Omnes itaque clerici, & mulieres tanta Dei miseratione permoti, diutissimè Deo gratias retulerunt. Episcopus quoque gaudio repletus, clamabat ad populum multis exhortationibus eos prouocans ad gratiarum actionem, & Christi, ac sanctæ matris suæ virginis glorificationem. Interim autem Theophilus solo iacebat prostratus, quem post orationis laudem Episcopus surgere

iussit,

iussit, & ei chartulam illam nefandissimam in conspectu omnium cō burere præcepit. Quo facto ingressus Episcopus missarum solennia peregit. Cumque percepisset Theophilus sacræ communionis mysterium, statim refulsit facies eius sicut sol. Videntes autem omnes subitaneam viri transfigurationem, magis glorificabant Deum qui facit mirabilia solus, & beatæ Mariæ diutissimè laudes referebant. Beatus autem Theophilus in locum illum, in quo beatam viderat visionem, declinans, tanquam fixus perstitit in illo per triduum. Post triduum verò omnibus fratribus valedicens, osculum tribuens, animamque suam sanctæ Trinitati, & beatæ Mariæ liberatrici suæ commendans, vitam hanc in eodem loco fœliciter finiuit, vbi & corpus eius sepultum fuit. (Vincentius Beluacensis libr. 21 cap. 69. & 70.

EXEMPLVM VII.

Beata virgo Maria procurauit paupercul æ virgini Psalterium.

FILIA fuit viri pauperrimi, & cùm puella nondum septennis miro feruore spiritus interius traheretur, rogauit Patrem cum lachrymis, vt sibi Psalterium compararet. Cui Pater: Vnde filia Psalteriū comparabo, qui vix tibi quotidie panem lucrari sufficio? Mox illa conuersa ad matrem Christi, orauit, & dixit: O mater Christi, da mihi Psalterium quod pater dare non potest, & ero perpetua ancilla tua. In hac simplicitatis prece perseuerauit illa per annum, & ecce in somnis apparuit ei beata virgo Maria ferens, vt ei videbatur, in manu duo Psalteria & dicens ei: Accipe nunc filia mea quodcumque ex duobus elegeris. Nec mora, vbi cum maximo tripudio elegit vnum, disparente beata virgine, puella de somnis euigilans nihil inuenit in manibus suis, & illusam se conquerens à matre Christi, flere cœpit vberrimè. Quod cùm audiuit pater, irrisit filiæ, & demum consolatus est eam: Vade, inquit, tantùm diebus Dominicis ac Festiuis ad magistram quæ filias diuitum Psalteriū docet, & primò discas legere, & postea beata virgo Psalterium tibi forsitam procurabit. Miræ res, vbi puella simpliciter accepit, & ad magistrā quæ filias diuitum docebat venit, Psalterium inspexit, legit. Et sic beata Maria multo miraculosius promissum suæ dignationis impleuit. Quod vbi viderunt honestæ personæ, & diuites matronæ parochiæ, emerunt puellæ Psalterium, & sequenti tempore, cùm eam in Christi seruitio alacrem cernerent, & deuotam, eidem iuxta Ecclesiam cellulam pro reclusorio locauerunt. (Cantipratanus lib. 1. cap. 13. parte 3.

EXEMPLVM VIII.

Maria virgo ingeniosum fratrem, & in fide dubitantem informat.

VIdimus Fratrē ordinis Prædicatorum domus Brugensis in Flādria, Raynerum nomine, iuuenem sagacem ingenio, & secularibus litteris institutum. Hic statim vt ordinem ingressus est, acriter studio Theologiæ cœpit insistere. Sed cum nondum illuminata mens, nec orationibus præparata, stuperet ad lumen, & minus capax animus vento inconstantiæ fluctuaret, cœpit cogitare velle discutere quæ sectarum, Iudæorum, Gentilium, Christianorum, potiori veritatis culmine fulciretur. Videbat quidem inter gētiles Philosophos naturali ratione regi. Videbat & Iudæos legem à

Deo antiquitus accepisse. Videbat & Christianos Euangelicis obseruationibus gloriari. Sed quid in his certius tenendum esset segnius fluctuabat. Conuenit ergò Iudæos, discussionem legis proposuit. Sed cum Fratres ordinis vidissent ex frequenti collatione hominem fluctuare, arcendum eum à talibus censuerunt. At quoniam arctatus ignis acrior consurgit in flammas, iuuenis in tantum, diabolo stimulante, grauatus est, vt media nocte fugam omnimodam attentaret. Statim ergò, vbi ad exitum portæ venit, obuia illi fit maris stella, virgo Maria, ad portum salutis deuium reductura. Cui dixit: Fluctuasti à via deuius, & veritatem in fide filij mei te dubitas inuenisse. Noueris certissimè, quod diuersis erroribus scatet per orbem gentilitas: Iudæi nihil solidi tenent, diuersas vmbras sequuntur nequitiæ tenebris offuscati. Euangelium verò nouæ gratiæ per hoc veritatem habere probatur, quod charitate, humilitate, castitate refulget: quæ tria in ordine quem intrasti purgato mentis oculo prærogatiuè videbis. Ego autem sum mater Christi, Patrona ordinis tui, quæ non passa sum solita pietate tuam castam indolem decipi vel perire. Hæc dicens gloriosa virgo disparuit, & iuuenem confortatum ac firmatum in fide, in magna cordis iocunditate reliquit. Hic idem in ordine tantum profecit, vt lector in ordine fieret, & consummatus breui ad potiora transiret. (Cantipratanus lib. 2. cap. 10. parte 19. Vide simile eijsdem fere verbis, tit. Fides ex. 2.

EXEMPLVM IX.

Maria virgo incestam Agnetem contra dæmonis fallaciam iuuit, & per eam Iudæam quamdam mirabiliter ad fidem conuertit, & tandem Agnetem à morte liberauit.

Erat in partibus Theutoniæ monasterium virginum: quo bellorum euento funditus destructo, ad domos parentum puellæ redire compulsæ sunt. Quarum vna pulcherrima Agnes nomine vbi ad patrem militē rediijt, ab eo violenter oppressa, mox imprægnata fuit. Ad partum ergo appropinquans, fugit anxia ad deuia, & partu edito, adest diabolus specie monachi, qui se eius consobrinum contestans, & consciū facti eius, dixit ab eiulantem, & quasi præ tristitia desperantem. Ne tu, charissima, per partum editum cum patre & parentibus confundaris, paruulum in stagnum proximum proijce: si anim vixerit, latere non potest. Tunc mater miro certaminis pondere fatigata, tandem post dolorem, vicit erubescentia maternum pectus, & mox paruulum submersit in stagnum: & statim diabolus ad mirè tabescentem dolore dixit. O, omnium fœminarum miserrima quid nunc restat? Melius est, vt sine scandalo tui, & tuorum, & grauiore mortis periculo, facta mihi confessione in aquam cum filio te submergas. Hoc audito, inclamans mulier, exhorrescit, & gloriosam virginem matrem Christi inuocat contra diabolum adiutricem. Nec mora: vidit dæmonem cum fumo teterrimo disparentem, & mox effusa in laudem matris Christi, ad spem meliorem in prece & lachrymis confortatur. Venit ergò in proximam ciuitatem, & hospitio suscepta ab honesta matrona

trona, locata est ab eadem Iudæa, Sara nomine, vt eius paruulum nutriret. Mansit annis quinque cum eadē Iudæa in tanta cordis tristitia, vt vix eam, quis posset videre ridentem Bis in pane & aqua per hebdomadam ieiunabat. Interim Dominæ suæ Iudeæ de fide Christi, & bonitate, & pietate matris eius, vt erat fœmina prudens & eloquens, prædicabat: & sensim cor illius verba ædificantia & efficacia penetrabant. Cuius hortatu orationem Dominicam & Angelicam salutationem addiscens, Christum & matrem eius quotidianis precibus inuocabat. Hinc factum est, vt nutrix ipsa, cuidam Fratri ordinis Prædicatorum, nomine Conrado, confessa, mitteretur ad Papam. Obtenta igitur absolutione, ad patriam est reuersa, & accelerauit visitare Iudæam dudum Dominam suam. Quam illa gratulabundè valdè suscipiens, rogauit fessam quiescere super lectum. At vbi vespere Iudæus venit, & cognouit hanc esse nutricem, quasi in furiam raptus est: suspectam enim eam quasi subuerticem suæ vxoris habebat. Certè, inquit, malè venit huc insidiatrix ista, iam enim occidam eam. Et mox extracto capulo, inuadit dormientem, & tria dedit ei vulnera circa & intra cor. Hoc viso, Iudæa horruit, & intrans thalamum obserauit. Hinc noctis medio, facto signo, Iudæus synagogam cum vicinis intrauit. Iudæa autem post luctum obdormiens, in somnis vidit gloriosissimam Dominam cum duabus puellis ad occisam mulierem intrātem, & ex tribus pixidibus quas ferebant, vnamquamque vnguine salutari, in rediuiuum statum, mortis vulnera reducentem. Intuere lector, mirare miraculum. Iudæus mane rediens, occisam fœminam non inuenit, credebatque quod vxor sua cadauer mortuum subterrasset. Hoc idem de viro vxor illucescente die, credebat: & super hac re, neuter alterum requisiuit. Vix dies xl. completi sunt, & ecce venit mulier peregrina, Iudæamque, & virum eius ex parte Agnetis officiosissime salutauit, & abijt. Tunc Iudæus vxori ait: quid est quod illa viuit? nunquid occidi eam? Cui vxor: Potens est, inquit, Christus Dominus eius, mortuam suscitare. Et Iudæus: Hoc est, inquit, quod semper timui quod te apostatam duceret in errorem. Nec mora, hæc dicens comprehendit vxorem, & in thalamo duobus annis reclusit obstrictam. Hinc accidit, vt ad remotiora tendente Iudæo vxor euaderet, & cum duobus paruulis, tertium gerens in vtero, ad Ecclesiam fugit: & cum gaudio fidelium, qui eam ditissimam & honestissimam nouerant, baptisma suscepit. Hanc postea duo filij eius adolescentes, & vna filiarum secuti sunt, & fidem alacriter susceperunt. Mansit autem post baptisma cum filijs in Coloniensi diœcesi, & mutato nomine, vocata est Gertrudis: & inuenit Agnetem quondam nutricem suam, ibidem manentem, & de cōuersione eius valdè gratulantem. Quæsiuit ergo ab Agnete Getrudis quomodo reuixisset? Et illa mirata subrisit, dicens: Quare nunquam mortua suscitarer? Ad hæc stupefacta Gertrudis: Verè, inquit, vidi, quod te vir meus tribus vulneribus cultro confodiens, occidit. Et illa ait? Nouit Christus Omnipotens, quod in somnis tantum me vidisse, & non sensisse, videbar occidi. Mane verò offensam viri tui, si mansissem, præcogitans, omnibus insalutatis recedere festinaui. Nec mora, Getrudis apprehensa veste circa collum Agnetis, lacerauit eam, simulq; cilicium quo induebatur ad carnem vsque ad pectus medium, & inuenit manifestissimas trium vulnerum cicatrices. Manifestata sunt hæc

Archiepiscopo Conniensi Domino Conrardo Mortua est autem Agnes in maxima pœnitentia & feruore spiritus. Annus secundus M. scilicet cclxv. eo tempore voluebatur. quo ipsa Agnes à Iudæo occisa est, & per gloriosam Christi matrem & virginem suscitata. Gertrudis verò superstes est, miro fidei calore succẽsa. Tho Cantip. lib. 2. cap. 29. parte 12.

EXEMPLVM X.

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad Christianismum conuertitur, & mirabiliter à beata virgine adiuuatur.

VIdi in Brabantiæ partibus Cisterciẽsis ordinis monialem, in qua conuersa de Iudaismo opus diuæ Mariæ matris Christi gloriosius excellebat. Annorũ non plenè quinque, in domo parentum Iudæorum aduertere cœpit animo cur distinctio nominum fieret Iudæorum pariter & Christianorum, cum vni us vultus atque loquelæ homines essent vtriusque gentis. Mira talis puellæ discretio. Inhærebat tamen vt postmodum retulit, magis Christianum, quam Iudaicum nomen. Et specialiter beatæ Mariæ nomen lætabatur audire, cum Christiani aliquid inuicem petere solebant. Furabatur autem sub vtraque axilla panem de mensa parentum, & pueris occultè mendicis partiebatur, vt regratiando sibi Marię nomen audiret In his ergò de tempore in tempus mirè proficiens, ita sagaciter latitabat, vt neuter parentum aliquid super cogitatu filiæ aduertere posset, vel audire. Contigit autem vt parentes eius Colonia Louanium Brabantiæ oppidum cum filia deuenirent, vbi cum successu temporis in domum ciusdam pręclari presbyteri, magistri Reineri puella cum Christianis pueris aduenisset, & eam ex nomine nouisset presbyter, & ventre libentius ad se frequentius aduertisset, interrogauit eam, dicens: Visne Rachel charissima (nam hoc illi nomen erat) fieri Christiana? Et illa: Volo, inquit, dummodo erudias me quid sit fieri Christianam. Tunc presbyter, vt vir sanctus mirè gauisus, in spiritu sentiebat de puella futurum nescio quid diuinum. Et incipiens à constitutione mundi, cœpit illi scripturas exponere per quas fides Christi, vel ipse Christus significari poterat, vel ostendi. Quarum expositiones, vt mihi ipsamet dixit, ita integro sensu in illa ætate sex annorum tunc & dimidij discretione spiritus intellexit, vt raro oporteret presbyterum rationem aliquam iterare. Hæc eruditio ferè per annum dimidium perdurauit occulto aditu per quem furtiuè & opportunè raptim puellam edocebat. Et vide admirationis insigne prodigium, Nunquam Rachel auditu verbi Dei satiari poterat, vel lassari, cum tamen presbyter & Martha ministra eius, mulier religiosa & prudens valde, ambo frequenter lassati sibi inuicem succederent in docendo. Quid plura? Mox vt parentes in filia cœperunt aduertere cogitatum, conuenientibus Iudæis pluribus conuenerunt in hoc, vt missam filiam de Louanio vltra Rhenum sponso traderent arctius conseruandam. Quod vbi puella cognouit, presbyter cum lachrymis indicauit, vt si illam eadam nocte non raperet, & Christianam efficeret, perdita esset in perpetuum & confusa. Quod audiens presbyter, puellæ præcepit vt ad solitum aditum summo manè veniret. Quod cum incunctanter annueret, vespere

matri suæ dixit. Sola mater volo hac nocte iacere. Quod dum simplex puella dixisset, & diutius renuisset mater, consensit tandem, eidem super ceruical ad pedes suos lectulum præcipiens preparari. Iacente ergo puella vsque mane, & obliuiscente penitus quod presbytero præcedenti nocte promiserat, astitit illi gloriosa mater Dei Maria habitu candido super niuem: & offerens illi virgam splendidam quam gestabat, dixit: Surge Catharina, & iter arripe, grandis enim tibi restat via. Hæc illa dicente: Rachel virgam apprehendere lecto cecidit & exclamauit: cuius clamore excitata matre, & quærente moris causam; filiaque cautius dissimulante mater protinus obdormiuit. Et Rachel surgens, ad condictum locum presbyterum inuenit. Qui lætus assumpsit eam, & venit ad monasterium quod Parcus Dominarum dicitur: distans leucam dimidiam à dicta villa, & gaudentibus cunctis baptizauit eam nomen Catharinæ imponens quo vocata prius erat à Christi matre. Statimque habitu ordinis induit baptizatam. Nec mora. vt audiuit pater & amici eius quod gestum est, consternati sunt, & per ducem Dominum terræ, & per Episcopum Leodiensem, tandem per Papam Honorium datis maximis pecunijs laborauerunt vt infra ætatem legitimam filia ablata parentibus redderetur. Quæ si in domo parentum vsque ad duodennem ætatem perseueraret in fide suscepta, tūc iustè Christiano nomini reddi posset: cogitantes nequissimè medio tempore infantilem animum faciliter. inflectere posse, vt ad natiua parentum vota rediret. Horum fraudulenta conamina, proh dolor? multi magni & litterati viri pecuniæ susceptа fouebant. Pro quo presbyter supra dictus non modicè tribulatus, solum Christum & matrem eius, quæ autrix fuerat huius facti, multis lachrymis inuocabat. Mira res, & vsque in præsens cunctis seculis inaudita. Petijt à presbytero ad omnem citationem, & iudicem se puella deduci. Forsan, inquit, iudices flectentur ætate, & mei piaculum moueбuntur. Et factum est vt petiuit & dixit. Vt enim quadam die apud Leodiam venit coram Episcopo, clericis, & magnatibus diuersis, aduocatos & iudices tam constanti, quam veridica ratione confudit & mouit, vt voces vlulantium & clamantium cum lachrymis præ stupore in Ecclesia sancti Lamberti à locis distātissimis audirentur: ita vt omnes manifestissimè discernerent & viderent, in tam exili ætate diuini spiritus sapientiam præualere. Hinc post annos duos cessarum est à lite iuris, & aliud deceptionis tendiculum præparatum. Iuuenis elegantis formæ Iudæus, conductus ad hoc, venit ad monasterium supra dictum in quo erat puella, & simulato animo baptisma suscepit. Qui cum se fingeret mirò modo, quærebat vt puellæ, quasi cognatæ suæ, gratia eruditionis loqui posset. Dicebat enim plus super omnium sermonibus mihi cognatæ verbum salubrius imprimetur. Illa tamen (vt mihi retulit) interius discernebat fictum ad fidem iuuenem accessisse, & ideo nec prece, nec precio, nec vlla obedientia flecti potuit, vt solum verbum iuueni loqueretur. Hæc vt viderunt Iudæi miseri, cessauerunt ab illa, iuuenis autem ad vomitum est reuersus. Hanc postea tanta gratia potiri vidimus, vt nihil ea serenius videri posset. Cumque nobilium parentes cum multa ambitione venirent videre filias, & cognatas. Hæc coram imagine beatæ Mariæ virginis veniebat, & gratioso vultu dicebat: Aliæ sorores nostræ moniales à matribus & amicis solatium habent, & gaudium: ego autem paupercula, pupilla, & indigna ad te Dominam, & co-

& cognatam meam fidenter accedo: tu sola præ omnibus mihi esto refugium & solamen. Et hæc dicentem, quis dubitet eam à misericordissima pietatis matre solatione defraudari. (Idem lib. 2. cap. 29. parte 14.

EXEMPLVM XI.

Maria virgo latroni sibi deuoto post amputatum caput confiteri posse concessit.

QVendam in Normanniæ partibus virum flagitiosum valdè & impium fuisse audiuimus suis temporibus, rapinis & cædibus hominum debacchantem, quem inimici sui in decliuo montis deprehẽdentes, amputato capite peremerũt. Cuius caput abscissum, trunco corporis in loco manẽte, in vallem subiacentem deuolutum est, clamans horribiliter in hæc verba: Virgo sancta Maria da veram confessionẽ. Hoc non paucis horis incessanter capite clamante, vnus inimicorum pro sacerdote cucurrit in villã. Venit ille, sed appropinquare non audebat, nisi relatum caput suo corpori compaginaretur. Quod vbi factum est, aduenit presbyter, sedit, & loquente capite compaginato cõfessionem illius audiuit. In fine confessionis presbyter inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto, super omne miraculum quod audiui. Et ille. Causa, inqnit, miraculi hæc est. Audiui adhuc iuuenis, quod quicunq; quartam feriam, aut sabbathum in honorẽ virginis Mariæ ieiunaret, veram confessionem, antequam ab hac vita discederet, matris Christi precibus obtineret. Hoc vt audiui, in omni scelestissima vita mea dictum ieiunium obseruaui, alterius vero boni nihil aliud feci. Hoc sacerdos audito miratus est, & statim vbi hoc dicentem & confitentem absoluit, spiritum defunctus efflauit. Nota ergo lector, me non credere necessariam super hoc esse regulam, vt virgo Maria hoc omnibus impetret, qui prędictis ferijs velint ieiunare: quamquam gloriosa virgo in isto peccatore tale voluerit miraculũ demonstrare, vt sedulos dilectores suos iuuandos à se, & honorandos altiùs comprobaret. (Idem l. 1. c. 29. parte 18.

EXEMPLVM XII.

Maria virgo cuidam Cisterciensi pro graui crimine tribulato veniam à puero Iesu mirabiliter impetrauit.

REtulit quoque mihi frater ordinis Prædicatorum (de cuius veritate & sinceritate non dubito) miraculum de gloriosa Christi matre Maria planè pijssimum. Vir quidam longo tempore deuotus Deo, ordinem Cisterciensem intrauit, in quo etsi diu sanctè vixit, tamen tandem diabolo tentante deuictus in peccatum cecidit, & multis ex hoc occasionem scandali dedit. Pro quo, vt in illo ordine constitutum est, grauissimè tribulatus est. Ad cor tamen cum amarissima pœnitentia redijt, & se ad gloriosam Christi matrem precibus & lachrymis cõtulit. In magno igitur luctu tempus non modicum positus, tandem die quadam orauit & raptus in excessum mentis, gloriosam virginem vidit, & in brachio eius quasi lactentem puerum paruulum, super omnem pulchritudinem speciosum. Cumque videret pro se matrem filio supplicantem, instabat ille, se à peccato & tribulationibus liberari cogitans, & ad gratiam prioris vitæ restitui. Sed cum puer quasi renitens, vultum auerteret, & mater è contra puerum in alteram brachij partem transferret, vt commodius vultui eius vultum suæ benignitatis ingereret: illeque iterum vultum auerteret: & auersum mater

mater frequentius regyraret, atque rogaret, tandem post miram & piam supplicationem, euicit mater in filio, & vultum eius ad piaculum serenauit, vt peccatum homini ad indulgentiam, & statum prioris vitæ ad gratiam condonaret. Quid mirum? Mariæ enim speciali priuilegio concessum est, vt secundum prophetam, vtrumque arguere possit, & manum ponere in ambobus. (Lib. 2. cap. 29. parte 25.

EXEMPLVM XIII.

Assumptionis beatæ Mariæ diem Prior quidam regularium cum quibusdam alijs occultè celebrans, Angelos responsorium, Fœlix namque, concinentes audiuit.

VIdi Suessionensem ciuitatem in Gallia excommunicationi subiacuisse diutius, & non nisi sub silentio, diuina mysteria clericos ministrare. In vigilia igitur Assumptionis Beatæ Mariæ Dominus Ioannes Prior Canonicorum Regularium sancti Ioannis in Vineis iuxta muros eiusdem ciuitatis, assumptis secũ trib⁹ canonicis deuotissimis viris, qui nunc omnes defuncti sunt, in montem proximum ciuitati, in loco vbi quondam eremita resederat, ad celebrandam solemnitatem virginis gloriosæ secesserunt. Inclinato autem die, cantatis vesperis, panem & aquam ore sobrio libauerant. Et completorio dicto, post orationes deuotas & longas, membra super nudam humum (desertus enim locus erat) vt quiescerent paululum, prostrauerunt. Nec mora decentior: surgunt ad matutinas, cantant suppliciter & deuotè. At vbi ante Laudes Prior nonam lectionem ex more finiuit, subitò concentus mirabilis insonuit Angelorum, & responsoriũ: Fœlix nãq;, altissimis vocibus cãtauerunt. Quo vsque ad versiculum dicto, tantum quatuor ex illa innumerabili multitudine Versum & Gloria singulariter decantauerunt, multitudine semper respondente. Post repetitionem vero secundum, iterato: Fœlix namque iuxta morem Gallicum quatuor Angeli inchoauerũt: & prosequentibus omnibus communiter finierunt. Finito autem responsorio factum est silentium Angelorum, Priore autem inchoante: Quibus dictis, quot singultus, quot lachrymæ, quot suspiria, in recordatione suauissimi modulaminis ab imo pectoris ediderunt illi quatuor beatissimi, non est nostræ possibilitatis euoluere vel effari. (Idem lib. 2. cap. 40. parte. 7.

EXEMPLVM XIIII.

Moriturus præsumptuosè soluens fræna lætitiæ à virgine Maria corripitur.

QVidam canonicus regularis monasterij sancti Ioannis in Vineis apud Suessionem in Gallia, vir miræ sanctitatis & innocentiæ vt vidimus, ante mortem infirmitate grauissima laborauit. Et ecce diabolus, qui semper insidiatur calcaneo nostro immisit menti eius præsumptuosæ exultationis tripudium, ita vt lingua & facies eius tanto iubilo resultaret, quod omnes circũstantes eum crederent iam cœlestem patriam & gloriam intueri, & quòd omnes sancti magno deuotionis, & exultationis spiritu eius exitum expectabant. Solus quidam VValterus, cognomento Paruus, magnus tamen merito sanctitatis, de huiusmodi tripudio morientis tacitus tristabatur. Cumque moriens agonizare inciperet, per spatium temporis ab illa exultatione retractus, flere cœpit vberrimè. Ad eum ergo quidam accedens

dens de fratribus, quærit causam tristitiæ post exultationem Et ille: Facias mihi conuentum fratrum totaliter conuenire. Nec mora. Factum est vt rogauit, & mox omnibus dixit: Heu charissimi vidistis in me suggerere diabolo, vanæ & præsumptuosæ exultationis audaciam, sed non permisit me periclitari mater misericordiæ, & Domina, quæ me redarguit ab ineptæ vanitatis lætitia, & admonuit potius cum spei moderamine, & Dei timore diem vltimum expectare. Vos autem fratres charissimi Deum rogate, vt mihi de ista noxa & alijs multis ignoscat, & iudicet me non secundum opera mea, sed secundum misericordiam suam saluet me. Mox vt hæc verba compleuit, & omnes respondissent Amen, solutis in fletum oculis expirauit.) Idem lib. 2. cap. 50. parte 9.

EXEMPLVM XV.

Maria virgo iuueni, qui negato Christo se negare noluit, veniam peccatorũ impetrauit.

IN dioecesi Leodiensi adolescens quidam nobilis habitauit, cui pater moriens, vtpote vir magnus & potens, multas diuitias reliquit. Factus miles idẽ iuuenis, vt gloriã sibi conquireret temporalem, in breui ad magnam deductus est paupertatẽ. Causa enim laudis humanæ torneamentis totus deditus erat, histrionibus larga manu sua tribuebat. Et quia ad tales effusiones redditus annui minus sufficiebant, hæreditatem paternam vendere compellebatur. Erat autem in proximo manens miles quidam honestus & diues, ministerialis tamen. Huic iuuenis iam dictus allodia, siue feuda sua partim vẽdebat, partim in vadimonio exponebat Et cum iam non haberet quod venderet, vel exponeret, cogitabat exulare tolerabilius iudicans inter extraneos mẽdicare, quam inter notos & affines egestatis confusionem sustinere. Habebat autem villicum, hominem quidem malignum, nomine, non re Christianum, & dæmonum ministerio totum mancipatum. Videns hic Dominum suum tristẽ, & tristitiæ non ignorans causam, dicebat ei: Domine vultis diues fieri? Respondit: Libenter diues fierem, dummodo ipse diuitiæ esse possent cum Deo. Et villicus: Nolite timere, sequimini tantũ me, & bene erit vobis. Statim secutus est miserum, tanquã serpentis vocẽ Eua, quasi sibilum aucupis auicula, in laqueũ diaboli celerius deponendus. Et duxit eũ ipsa nocte per quoddã nemus, in locum palustrẽ & cœpit quasi cum aliquo habere sermonem. Cui iuuenis: Cum quo loqueris? Respondit Domino suo villicus ille iniquitatis: Tacete tantum vos, nec sit vobis cura cum quo loquar. Cumque secundò loqueretur, & iuuenis iterato sciscitaretur. Respondit: Cum diabolo. Et cœpit iuuenis nimis horrere. Dicebat villicus diabolo: Domine ecce virum hunc nobilem Dominum meum adduxi gratiæ vestræ, maiestati vestræ supplicans, vt vestro auxilio pristinis honoribus, atque diuitijs restitui mereatur. Ad quem diabolus: Si mihi voluerit esse deuotus ac fidelis, dabo ei diuitias magnas, insuper addam gloriam & honores, quales non habuerunt patres eius. Respondit villicus: Libenter vobis obsequiosus erit, & fidelis, si talia fuerit consecutus Et ille: Si voluerit ista à me consequi abrenunciare debet in instanti Altissimo. Quod cùm iuuenis audiret, & facere renueret, dicebat ei homo ille perditionis: Quid timetis proferre verbulum vnum? dicite, Abrenuntio, Tandem miser iuuenis à villico persuasus. Creatorem suum ore negauit, diabolo homagium faciens. Hoc scelere perpetrato, diabolus adiecit: Adhuc o-

huc opus imperfectum est, etiam ab renunciare debet Matri Altissimi. Illa enim est quæ maximum nobis infert damnum; quos filius per iustitiam abijcit, mater (quia nimis misericors est) ad indulgentiam reducit. Sibilauit iterum serpens in aure adolescẽtis, vt domino suo in hoc obediret, vt sicut filium, ita etiam & matrem abnegaret. Ad quod verbum iuuenis nimis expauit, turbatusque supra modum, respondit: Hoc nũquam faciam. Quare, inquit, villicus, fecistis quod maius est, tacite nunc quod minus est. Maior est Creator, quam creatura. Et ille: Nunquam eam negabo, etiam, si oportuerit me ostiatim mendicare, per omnes dies vitæ meæ, & non acquieuit. Sicq; infecto negotio, ambo reuersi sunt, nihil quidem honoris consecuti: sed maximo peccati pondere grauati, villicus suadendo, iuuenis verò consentiendo. Pergentes verò simul, venerunt ad quandam Ecclesiam, cuius ianuam campanarius exiẽs reliquerat semiclausam. Mox iuuenis desiliens de equo, commisit equum villico dicens: Expecta me hic, donec reuertar ad te. Et intràs Ecclesiam ante ortum auroræ, prostrauit se ante altare, & ex intimo corde ipsam matrem miseri cordiæ cœpit inuocare. Erat autem super idẽ altare imago ipsius virginis & matris Mariæ puerum Iesum in sinu tenens, & ecce, meritis ipsius præclarissimæ stellæ maris, verus lucifer oriri cœpit in corde sæpe dicti adolescentis. Tantã enim ei Dominus propter honorem matris, quam non negauerat, contritionem donare dignatus est, vt pro fletu rugiret, & pro planctu nimijs clamoribus Ecclesiam repleret. Eadem hora supradictus miles, qui omnia eius bona habebat (diuino vt creditur, nutu) ad eandem Ecclesiam diuertit, & cùm videret apertam, putans ibi diuina celebrari, maximè propter clamores intrinsecus, solus intrauit, inueniensque ante altare iuuenem sibi bene notum lachrymantem, & putans quia suam solummodo defleret calamitatem, retro quandam columnam secessit, rei exitum expectãs. Cumque terribilem illam maiestatem, quam negauerat, nominare, vel inuocare non auderet, sed tantum pijssimam genitricem lachrymosis vocibus pulsaret, vtroque andiente per os imaginis suæ, beata & singularis Christianorum aduocata filio loquebatur, in hæc verba: Dulcissime fili, miserere huic homini. Puer verò matri nihil respondit, faciem ab ea auertens. Cumque iterum rogaret hominem se ductum asserens, matrĩ dorsum vertit, dicens: Homò iste negauit me, quid ei faciã? Post hęc verba imago surrexit, puerum super altare posuit, eiusque pedibus se prona prostrauit, & ait: Rogo fili, vt propter me dimittas ei peccatum hoc. Moxque infans matrem eleuans, respondit illi: Mater, nunquam tibi aliquid negare potui. Ecce propter te totum dimitto. Prius dimiserat culpam propter contritionem, deinde pœnam peccati propter matris intercessionẽ. Surgens autem iuuenis, exiuit ex Ecclesia, tristis quidem de culpa, sed hilaris de indulgentia. Exiuit post eum sæpe dictus miles latenter, & quasi rẽ ignoraret, quæsiuit, quare tam humidos, & tumidos ipsemet haberet oculos? Respondit: De vento est. Et ille: Domine, non me latet causa tristitiæ vestræ, habeo autem filiam vnicam, si vultis illam in vxorem suscipere, omnia vestra vobiscum ipsa restituam; insuper & hæreditatum mearũ successorem constituam. Consentit iuuenis. Reuersus miles proponit vxori, acquiescit, nuptiæ celebrantur, iuueni sub nomine dotis omnia sua restituuntur (Cæsarius lib. 2. cap. 12.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Purificationis beatæ Mariæ festo quædam deuota virgo pulchram processionem vidit.

IN Regno Franciæ villa, quæ Quidodicitur, virgo quædam fuit nobilis & religiosa, sed paralitica. Huic pater suus, vt pote vir magnus & diues, sacerdotes qui ei diuina celebrarent instituit, ministros annuosque redditus sufficienter ordinauit, quæ cum orationibus, ieiunis & diuinæ contemplationi operã daret, ita illarum dulcedine est pasta, vt omnis cibus corporalis ei in nauseam verteretur, nec aliquid ex eo sumere posset, nisi succum modicum vuarum, Hospitalis erat valde, per quã & spiritum meruit prophetiæ. Ordinem nostrum summo honore reuerebatur, & hoc ei sæpissimè contigisse fertur, vt cum aliqui monachorum siue Abbatum ad eius hospitium diuertere proponerent, illorum aduentum ipsa præsciret, atque admodum hilaris familiæ prædiceret. Tali ac tali die, illi & illi Abbates, siue monachi ad nos venturi sunt, præparate necessaria. Alio tempore cum die Purificationis Dominæ nostræ, clericis, alijsque ministris diuino nutu absentibus sola iaceret intra se tristis, dicebat: Modo hic sola iaces, nec aliquid obsequij more Ecclesię vniuersalis hodie beatæ Dei genitricis impendis. Dum talia in mente volueret, spiritus eius mirabili Dei virtute de corpore eductus ab Angelo intra cœlestẽ Hierusalem est deductus. In quã maximam vidit processionem, ex diuersis eiusdem beatæ ciuitatis ordinibus. Patriarchis videlicet, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus cęterisque fidelibus; ex quibus bini simul incedebant, & candelas ardentes in manibus gestabant, antiphonas siue responsoria ad diem pertinentia, moræ Ecclesiæ militantis, omnes decantabant, stationes debitas obseruabant. Angelus vero virginis ductor alteri cuidam virgini, quam nouerat esse consimilis meriti, illam sociauit, candelam porrigens ardentem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria, in dispari tamen claritate singulorũ, vt nulla lingua fari sufficeret. Saluator vero qui caput est omniũ sanctorum, splendor gloriæ, & sol iustitiæ, indutus pontificalibus, mitram gestans in capite suo, cum baculo, chirothecis & annulo, & reliquis Episcopalibus ornamentis, nouissimum locum cum matre tenebat, cuius pulchritudinem omnis cœlestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem inchoasset antiphonam: Hodie beata virgo Maria puerum Iesum, &c. ingressi sunt templum ex auro gemmisque constructum, deinde incœptus est missæ introitus, & ab omnibus simul decantatus. Interim Christo introeunte ad altare, postquã expletum est Kyrie eleison à choris alternatim, post, Gloria in excelsis Deo, &c quod ipse inchoauit, beatus protomartyr Stephanus epistolam legit de libro Malachiæ Prophetæ Sanctus vero Ioannes Euangelista, Dalmatica indutus, legit Euangelium secundum Lucam scilicet: Postquam impleti sunt dies purgationis, &c. Quo perlecto, Dominus secundum morem ordinis nostri, ad gradum redijt, & ab offerentibus candelas suscepit. Prædicta autem virgo, per spiritum sentiẽs se ad corpus reuersuram, candelam suam offerre noluit, etiam Angelo suo præcipiente, volens illam secum ad terras portare. Quod Angelus considerans, candelam in manu eius fregit, superiorem partem auferens & inferiorem ei relinquens. Sicque ad corpus reuersa, partem eandem manu conclusam se retinuisse inuenit. de qua plurimæ fiebant, & forte vsque hodie fiunt virtures. Nam

aquam

aquam superfusam infirmi bibunt, & conualescunt Tam manifesta & sublimis erat visio, vt modũ eius minimè intelligeret, dicens illud Apostolicum, dum de ea interrogaretur: Siue in corpore, siue extra corpus, nescio, Deus scit. Dominus Eustachius Abbas de Claustro visitator noster, audiens hanc visionem quibusdam Abbatibus referentibus nobis desiderio veritatis cognoscẽdæ virginem principaliter adijt, & ab eius ore quæ dicta sunt audiuit. (Cæsarius lib. 7. c. 20.

EXEMPLVM XVII.

Maria amputatam linguam deuoto suo restituit.

ANte hos annos, cum Catholici contra Albigenses hæreticos fuissent signati, & cùm iam non modicum ab eisdem hæreticis essent exacerbati, duo honesti clerici per terram illorũ transeuntes, cum Ecclesiam vidissent in via desolatam ait vnus alteri: Sabbathum est, intremus Ecclesiã hanc, dicamus missam in honore Dominæ nostræ. Portabãt enim secum librum, calicem, & indumenta sacerdotalia. Antequam esset missa completa, hæreticis proditi sunt, qui armata manu intrantes, & sacerdotem de Ecclesia trahentes, linguam eius radicitus absciderunt. Quem socius multo labore Cluniacum deducens, monachis commẽdauit. Ille verò, sicut viri Catholici & religiosi, sacerdotem Catholicũ & notum propter fidem Christi, & genitricis eius honorem tam crudeliter mutilatum, deuotè suscipiẽtes, omnem ei humanitatem exhibuerũt. In nocte vero Epiphaniæ cum solemnes decantarentur vigiliæ, baculo parietem pulsans ministros aduocauit. Qui cum quærerent quid vellet, & ille se in oratorium deportari signaret, volentes ei parcere, non acquieuerũt. Tandem importunitate eius attediati in Ecclesia eum ducentes, ante altare quoddam deposuerunt. Qui cum matrem misericordiæ tota mentis deuotione inuocasset, illaei apparẽs & carnem linguæ formam habentẽ in manu tenens, respondit oranti. Quia propter fidem filij mei, & honorem mihi exhibitum lingua tua priuatus es aperi os tuum Quod cùm ipse fecisset, digitis ori eius immissis, radici linguæ præcisæ eandem carnẽ coniunxit, & vniuit, sicque disparuit. qui mox cum Angelo in vocem laudationis erumpẽs, clara voce clamauit: Aue Maria, gratia plena, vsque ad finem, quam salutationem cum crebrius repeteret, stupentes accurrere ministri, accurrerunt & de choro monachi, de tam puro & tam iucundo miraculo Deum, & eiusdem genitricem glorificantes. Non immemor collati sibi beneficij clericus, in eodem cœnobio factus est monachus. Cum Ioannes Scholasticus Xantensis circa idem tempus esset in prouincia Albigensium cum exercitu Domini, audiens de tanto miraculo, in reditu Cluniacum venit, iam dictum monachum sibi ostẽdi petiuit. Quo viso, laudauit Dominum de tanto miraculo hominibus inaudito, qui matris suæ honorem augere volens, homini non solum muto loquelam restituit, sed prorsus elingui linguam reddidit. Noluit enim matris suæ honoratorem mutilatum relinquere, sciens non decere cœli Reginam mutilatum habere ministrum, erudiens nos suis operibus, vt & nos parentes nostros omni honore prosequamur, & eorum voluntatem, dummodo ad malum nos non impellat, quantum possumus studeamus implere.
(Idem lib. 7. cap. 24.

EXEM-

Ss

EXEMPLVM XVIII.

Maria deuoti sibi pueri Adam scabiosum caput curauit.

ADam sacerdos & monachus in Lucka monasterio ordinis nostri, considerans me in huiusmodi miraculis delectari, ex multa charitate mihi de seipso retulit, quod dicturus sum. Cum, inquit, essem puer, ita caput habebam scabiosum, vt præ fœtore putredinis eius mecum sedere, vel legere scholares recusarêt. Prima oratio, quam didici, salutatio erat Angelica, adhuc puerulus satis eam frequentans. Cum apud monasterium VVestphaliæ positus fuissem ad litteras, & eundo ad scholas siue ad matutinas, quotidie transirem per quandam Ecclesiam conuentualê ex necessitate viæ, sine intermissione ante oratorium, in honore Dei genitricis dedicatum, cum tribus venijs totidem feci salutationes. Nocte quadâ putans ad matutinas fuisse compulsatum, surrexi tremês, & cum venissem ad iam dictum monasterium, essetq; oratorium clausum, tribus vicibus secundum consuetudinem genua flectendo Dominam nostram Angelico versiculo salutaui. Surgens verò inueni ostium apertum & tanta erat in Ecclesia claritas, vt fulgori meridiano assimilaretur, quam cum stupidus intrassem, vidi ante maius altare septem matronas pulcherrimas residentes, vnam in medio, quæ cæteris clarior erat, & sex hinc inde, j. tres à dextris, & tres à sinistris, media verò me vocans, cum propius accessissem, ait: Bone puer, quare non adhibetur cura capiti tuo? Respondente me: Domina satis circa me laborauerunt amici mei, sed nihil profecerût: subiunxit illa? Nosti quæ sum? Cui cum dicerem: Non Domina: respondit: Ego sum mater Christi, & Domina huius oratorij, quia mei memoriam solitus es habere, ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fusilis. Et fac tibi hodie ex eo lauari caput tribus vicibus ante missam, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, statimque curabitur: & dixit Domina nostra mater Christi: Ad me accede Adam. Et feci secundum mandatum eius: flectente me coram ea genua mea, manum suam benedictam super caput meum ponens, ait: Ab hac hora vsque ad diem mortis tuæ nô dolebis caput. Manè verò cuidam fœminæ, quæ me nutriuit, omnia retuli, quæ in vallem proximam descendens, & ostensos fructus colligens, prædicto modo caput meum lauit, statimque conualui. Dolorem verò capitis nunquam ab illa hora passus sum, cum tamen hoc in ordine satis sit miraculosum. lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM XIX.

Maria virgo Beatricis monialis apostatæ loco custodis officio fungebatur.

IN monasterio quodam sanctimonialium cuius nomen ignoro, ante nonnullos annos quædam virgo degebat, nomine Beatrix. Erat corpore speciosa, mente deuota, & in obsequio Dei genitricis feruentissima. Quoties illi speciales orationes siue venias secretius offerre potuit, pro maximis delitijs reputauit. Facta verò Custos, hæc egit tanto deuotius, quanto liberius. Quam clericus videns, & concupiscens procari cœpit. Illa verba luxuriæ spernente, isto importunius instante, serpens antiquus tam vehementer pectus eius succendit, vt flammam amoris ferre non nosset. Accedens verò ad altare beatæ virginis patronæ oratorij, sic ait: Domina, quanto deuotius potui seruiui tibi ecce claues tuas tibi resigno, tentationes carnis sustinere diutius non valeo. Positisq; super altare cla-

bibus, clàm secuta est clericum. Quã cum miser ille corrupisset, post dies paucos abiecit. Illa cum non haberet vnde viueret, & ad claustrum redire erubesceret, facta est meretrix: in quo vitio cum xv. annos transegisset, die quadam in habitu seculari ad portam venit monasterij, quæ cùm dixisset portario: Nosti Beatricem quandoq; huius oratorij Custodem? Respondit: Optime noui. Est enim Domina proba, & sancta, & sine querela ab infantia vsq; ad hãc diem in hoc monasterio conuersata. Illa verba hominis notans, sed non intelligens, dum abire vellet mater misericordiæ in effigie nota ei apparens, ait: Ego per xv. annos absentiæ tuæ officium tuum suppleui, reuertere nunc ad locũ tuũ, & pœnitentiam age, quia nullus hominum nouit excessum tuum. In forma siquidem & habitu illius Dei genitrix vices egerat custodię. Quæ mox ingressa, quamdiu vixit gratias egit, per confessionem circa se gesta manifestans. (Idem lib. 7. cap. 35.

EXEMPLVM XX.

Maria latronem die sabbathi ieiunantem ad meliora conuertit, morituro contritionem tribuit, honorificam sepulturam miro modo procurauit.

IN vicinia ciuitatis Tridentinę, sicut mihi retulit quidam Abbas; latro famosus versabatur, à quo multi valde deprecabantur, & qui se defendere voluerunt, nec potuerunt, occidebantur. Hic cùm die quadam monachum quendam ordinis nostri obuiam haberet, sperans quod pecuniam portaret, ait: Nisi voluntariè sequaris me, occidam te. Quem cùm monachus sequeretur, & quęreret in via, quis esset, vel quid operis haberet, respondit ille? Ego sum latro ille famosus, nomen suum exprimens. Cui cùm monachus diceret. Iam incipitis canescere, & non timetis animæ vestræ. Respondit ille: Non plus quam pecus. Et tacuit monachus. Veniẽs in speluncam illius, ait intra se: Si posses hominem hunc conuertere, magnum Deo præstares obsequium. Dixitque ad latronem: Si licet mihi aliquid vos interrogare? Respondente illo, licet: monachus subiunxit: Qualis extitit vita vestra à principio? Respondit ille: pessima. Quando puer eram, cum omnibus meis coëtaneis contendebam, factus adolescens furtis operam dedi, deinde in virum proficiens, latrocinia exercui, in quibus adeò profeci, vt hodie caput & magister sim omnium latronũ huius prouinciæ. Ad quod monachus: Nũquid non timetis pœnas æternas, huiusmodi operib⁹ præparatas? Dicente illo: De anima nulla mihi quæstio est, eo quòd perdita sit. Monachus respondit: Quid si possem vobis ostendere viam salutis, velletis mihi adquiescere, necne? Ait latro: Etiam vobis consentirem. Et ille, ieiunate vna die in hebdomada, in honorem sanctæ Mariæ genitricis Dei, & nullum in illa die lædatis, & sciatis pro certo, quia gratiam magnã apud filium vobis obtinebit. Respondit latro: Hæc reuera faciam, & iàm voueo. Nihil ea die comedam, nullum deprædabo, nullum lædam. Elegitq; diem sabbathi, nihil in illo mali operãs, imò plurimos à sociorum manibus depredandos, siue occidendos ob honorem beatæ virginis eripiens. Eodem tempore Tridentum ab hostibus per circuitum vastabatur, & exeuntes satellites ciuitatis, cũ hostes die sabbathi insequerentur, iam dictũ latronem inermem propter diem sabbati cum cæteris cœperunt: cum esset fortissimus, non se defendebat cùm caperetur, non se excusabat, nec loqui voluit interrogatus, cùm duceretur. Veniens in ciuitatẽ, mox vt cognitus est patibulo adiudicat⁹ est. Nutu tamẽ vt creditur, B. virginis super pulchritudinem corporis eius iudices moti,

in hoc conuenerunt, vt prouincia abiurata viueret. Quod cùm ille abnueret, & diceret: Non faciam, melius est enim, vt hic peccata luam, quàm in futuro. Responderunt: Sine nunc, vt decolleris. Non curo, inquit, qualis sit pœna, dummodo occidat. Et illi: Vis, vt vocetur tibi sacerdos? Respondit: Non est necesse, omnes enim Christiani estis omnibus vobis peccata mea confiteor. Quod cùm fecisset cùm multa contritione, nihil se boni vnquã fecisse testabatur, præter illud ieiunium, quod à monacho didicerat. Sicque extra ciuitatem decollatus est, & in eodem loco sepultus. Nocte eadem vigiles portarum circa eius tumulum luminaria viderunt. Quinque enim matronæ corpus effodientes, & caput corpori adaptãtes, posuerunt in feretro miræ texturæ, purpura superiecta. Ex quibus quatuor singulares candelas ardentes in manibus habentes, per quatuor partes feretrum tollẽtes, quinta quæ clarissima omnium erat cum candela sequente ad portam vsque venerũt, ibi corpus deponentes. Custodes ista videntes timuerunt putantes esse phantasmã. Quibus illa dicebat: Dicite Episcopo vestro, vt capellanum meum à vobis decollatum in tali loco Ecclesiæ honorifice sepeliat: minas addens, si negligeret, & nominauit se. Mane cum Episcopo nunciata essent, cum clero & populo exiens, purpuram depósuit, caput præcisum corpori vnitum videns expauit. Texturamque purpuræ humanum artificium excedentem admiratus, relatis credidit, hominemque cum timore & honore maximo, non, vt latronẽ, sed sicut Christi martyrem, in loco designato sepeliuit. Ab illo tempore vsque hodie aliquis vix adultus in illa prouincia inuenitur, qui eius exemplo diem sabbathi in honorẽ Dominæ nostræ non ieiunet. (Idem lib. 7. cap. 59.

Non contẽnitur hic confessio sacramentalis, sed maior confusio, quam quæ in confessione ingeritur desiderata est ab eo, qui inter latrones vitam transegerat, parũ instructus in rebus religionis, & vsu Sacramentorum.

EXEMPLVM XXI.

Scholares bonæ voluntatis martyres à beata Virgine reputantur.

IN ciuitate Bonnensi quædam inclusa erat habitans, religiosa satis atque deuota. Hæc cùm quadã nocte rimulis cellæ suæ splendorem immitti cerneret, & diem esse putaret, territa propter horas nondum dictas, surrexit, fenestram versus cœmiterium aperuit, & ecce, iuxta caput sepulchri cuiusdam scholaris recenter illic sepulti, miri decoris fœminã stare conspexit. Gloria verò corporis eius eandem lucem creauerat. Stabat etiam & columba niuea super tumulum, quam illa cito rapiens misit in sinum suum. Inclusa vero licet iam intelligeret quæ esset, tamen cum reuerẽtia quænam foret requisiuit. Cui illa: Ego sum mater Christi, & animam scholaris huius, qui verè martyr est tollere veni. Reuera scholares, si innocenter viuunt, & libenter discunt martyres sunt, quod si postea artes doctas in charitate, maxime in Dei seruitio, exercuerint, magnam ex hoc mercedem consequentur. (Idem lib. 12. cap. 46.

EXEMPLVM XXII.

Virginitas beatæ virginis Mariæ triplici lilio declaratur.

TEmpore quo viuebat sanctus frater Ægidius de ordine Minorum, erat quidam magnus magister de ordine Prædicatorum, qui per multos annos passus est dubitationem maximam, de virginitate

matris Christi. Nam sibi videbatur impossibile, quod mater posset esse virgo. Verumtamen tamquam verè fidelis de tali sua dubitatione multū dolebat, & cupiebat ab aliquo viro illuminato de tali dubio liberari. Audiens autem quod sanctus frater Ægidius erat multum illuminatus, accessit ad eum: Sanctus autem frater Ægidius aduentum, & propositum, & pugnam eius præsciens in spiritu illi obuiauit, & antequam peruenisset ad eum cum baculo, quem habebat in manu percutiens terram, dixit: O frater Prædicator, virgo ante partū. Et statim vbi percussit cum baculo, est ortum vnum lilium pulcherrimū. Et secundò percutiens, dixit: O frater Prædicator, virgo in partu, & ortum est aliud lilium. Et tertiò percutiens dixit: O frater Prædicator, virgo post partum, & confestim ortum est tertium lilium. Et hoc facto frater Ægidius aufugit. Frater verò ille Prædicator illico liberatus est à tentatione sua. & ex tunc magnam deuotionem in sancto fratre Ægidio semper habuit. (Ex Chronici Minorum Gallici parte 2. lib. 7. cap. 16.

EXEMPLVM XXIII.

Maria virgo cum ingenti lumine apparens Fratri Conrado de Offida, filiū quem gestabat in vlnis dedit.

TEmpore fratris Petri verè sancti, frater Conradus de Offida, cùm isti duo cum alijs fratribus starent de familia in loco Foranni de custodia Anconitana, frater Conradus accessit in siluam ad meditandum diuina. Frater autem Petrus clanculo perrexit post illum, vt videret quid illi accideret. Frater verò Conradus incœpit beatissimam virginem deuotissimè lachrymis exorare, vt sibi hanc gratiam à filio suo benedicto impetraret, vt de illa dulcedine, quam Sanctus Simeon in die Purificationis persensit, cùm Christū Saluatorem benedictum gestaret in vlnis, aliquantulum sentire valeret. Qui exauditus ab illa misericordissima Domina. Ecce regina gloriæ cum filio suo benedicto adfuit, cum luminis claritate, quod non solum tenebras effugabat, sed etiam cuncta lumina superabat, & appropinquans ad fratrem Conradum, puerum illū speciosissimum præ filijs hominum posuit in vlnas eius, quem frater Cōradus deuotissimè accipiens, & labia labijs imprimens, & pectori pectus astringens, totus liquefiebat in amplexibus, & osculis charitatis. Frater verò Petrus hęc omnia clara luce cernebat, & inde consolationem mirabilem sentiebat, qui latenter manebat in silua. Beata verò virgine cū filio recedentibus, & frater Petrus festināter repedauit ad locum. Frater verò Cōradus cū redisset totus festinus, & gaudens vocabatur à fratre Petro. O cœlibecosè multam consolationē habuisti hodie. Dicebat frater Conradus: Quid est quod dicis frater Petre? quid scis tu quid ego habuerim? Respondebat frater: Bene scio cœlibecosè, qualiter tę virgo beatissima, & eius filius benedictus visitauit. Quod audiens frater Conradus, quia sicut verè humilis optabat secretum, rogauit quod nemini diceret, erat enim tantus amor inter hos duos, quod quasi cor vnum, & anima vna videbantur. Etiam frater Conradus in loco Foranni liberauit obsessam à dæmone, & statim de dicto loco aufugit, ne pater puellæ liberatæ ipsum inueniret, & concursus populi fieret. Nam frater Conradus tota nocte illa orauerat, & matri puellæ prædictæ apparuerat, & apparendo filiam liberauerat. (Bartholomæus de Pisis libr. 1. Conformitatum S. Francisci cap. 23. parte. 2.

EXEMPLVM XXIIII.

Maria virgo Prædicatoribus cantantibus Salue regina, multa signa dilectionis ostendit.

MArsiliæ fuit mulier multùm deuota nomine, & natione Lombarda. Quæ dum quadã die stans in Completorio fratrũ fuisset singulari deuotione affecta, in inceptione dulcis antiphonæ, scilicet, Salue Regina, fuit rapta in spiritu, vidit quatuor admiranda, & nobis amanda, cum multa deuotione omnibus recolẽda. Vidit quippe ipsam Reginam misericordiæ cum fratres dicerent, spes nostra salue, ipsos dulciter resalutantem. Et cum diceret: Eia ergò aduocata nostra, ipsam ante filium pro fratribus procidentem, & orantem: Et cùm dicerent: Illos tuos misericordes oculos ad nos cõuerte, vidit illam læto & columbino vultu in fratres respicientem. Post cùm cãtarent: Et Iesum benedictum fructũ ventris tui nobis post hoc exiliũ ostẽde, vidit ipsã in ætate tenera gestan filium, & omnibus & singulis cum multo gaudio protendentem. Hæc autem mulier omnia dicta suo confessori maturo, & discreto distinctè, & cum multis lachrymis enarrauit. (parte 1. cap. 7. libri qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum.

EXEMPLVM XXV.

Spiritus sanctus super Prædicatores celebraturos capitulum, & Veni sancte spiritus concinentes, in specie flammæ descendit: eisdemque Salue regina cãtantibus, beata Virgo multa signa dilectionis ostendit.

IN territorio Amonensi super fluuiũ Rhodanũ sitũ est claustrũ nobile Tarasconis, vbi beata Martha Christi hospita venerabiliter requiescit. In hoc claustro hospita fratrum mater Domini Olfani militis deuotissima Deo, & ordini fuit. Cui quod sequitur reuelatum est: sicut ex literis venerabilis viri, & honesti domini Guidonis Fulcodij, qui post, Podiẽsis Episcopus factus est, clare patet in hunc modum. Viris religiosis patrib⁹ & dominis Priori, & fratribus Prædicatoribus in monte Pessulano Guido Fulcodij salutem, & pacem. Instante nuper festo Pentecostes cum ordinis vestri generale capitulum apud nos celebrandum occurreret, soror mea quondã Domina Maria de Tarascona sanctorũ congregationem tam celebrem, quam iucundam videre desiderans, per quindecim dies ante festum in villam sancti Ægidij notos & proximos visitatura descendit. Cumq; à plurib⁹ matronis visitaretur (quæ suis ædificabantur alloquijs & exemplis) cœpit à nõnullis earum anxie sciscitari quoties orationem Dominicam deuotissimè dicerent, matremq; Domini salutarent. Et vt fratribus in capitulo congregatis, suum Dominus mitteret spiritũ, materq; misericordiæ eos sua gratia visitaret, à singulis earum quod poterat orationẽ extorsit. Laudanda certè sanctæ mulieris deuotio, sed magis admiranda prudẽtia. Minus quippe sibi sufficere iudicans, quod iuxta patrimonij vires fratrum plurimorum necessitatibus temporale subsidiũ porrigebat, nouo, sed laudabili quæstus genere satis (vt arbitror) honeste mendicãs spiritualis alimoniæ beneficia corrogabat, impossibile reputãs ab eo preces plurimorum non exaudiri, qui fidelis in omnibus verbis suis se suorum cõgrègationi fideliũ affuturum promittit, & multiplicatis intercessionibus thesauros euiscerat suæ pietatis. Sanè ad montem Pessulanum veniens, cum sorore, cum in die festo tantæ solemnitatis officium celebraretur in Ecclesia nostra, & ipsa prostrata, orationi tota incumberet iuxta morem,

cœpit

cœpit inſtantiſſimè deprecari Dominum, vt tot fratres in ſuo nomine cògregatos reſpiciens (quorum multi per tot terrarum ſpatia laborauerant) eos ſui Spiritus lumine perluſtraret, & ſi merita deerant aliquorũ, ipſe de ſuæ gratiæ plenitudine, necnon & aliorum meritis defectum illorum miſericorditer ſuppleret. Cùm igitur hoc in animo volueret, importunè petens, & nihil hæſitans, hymnum, Veni creator Spiritus inchoante cantore, vidit flammam deſcendere de ſupernis, quæ chorum vſque ad conſummationem inuolueret. Cumque rem viſam conſideraſſet cũ gaudio, nemini ſuam viſionem dicens, nec ſuis aſcribens meritis, gratias egit Deo, qui ſicut primos hominum viſitauerat piſcatores, ſic etiam ſuæ beneficia largitatis ad noſtri temporis prædicatores extendit. Porro cùm ad eandem Eccleſiam audiendi completorij cauſa rediſſet & fratres illã dulcem antiphonam Salue regina cantarent. Regina virginum apparuit viſibiliter monens, vt ab eius pedibus non recederet. Vidit ergò ipſam chori vtramque partem luſtrãtem, ſingulis inclinare cantantibus, & iuxta ceroferarios gradum ſiſtere, vſque ad finem orationis. Dehinc in cœlum rediens, eam affectibus ſecum duxit. Quæ ſibi reddita tantæ guſtu dulcedinis recreata gratias humiliter retulit, in corde ſuo conferens vniuerſa. Nam & per triduum in ſingulis completorijs hanc habuit viſionem. Cæterum nec ſorori, nec alijs ſeriem facti aperiens, tanquam mulier ſenſata & tacita, clauſa tenuit omnia quæ vidit, donec ægritudine vehementi confracta, mortem quam diu ſaluo diuino conſilio diſpoſitionis optauerat, imminere præſenſit. Tunc verò mihi primum, dehinc ſorori, & filio, poſt priori noſtro Arelatenſi, & tribus fratribus cuncta per ordinem enarrauit. Eodem tempore dicta Domina defuncta eſt, & in cœmiterio fratrum Arelati ſepulta, quia fratres conuentum in Taraſcone nondum habebãt. (Ex vitis fratrum Prædicatorum parte 1. cap. 7.

EXEMPLVM XXVI.

Bona ſororum ſalue Regina cantantium à tempeſtatis vaſtatione beata virgo præſeruauit.

CVm circa quandam domũ ſororum grando & tempeſtas ſata contereret, ſorores perterritæ coruſcationibus Eccleſiam intrantes. Salue regina cum multa deuotione cantauerunt, matrem miſericordiæ rogantes, vt eas & terras ſuas quibus ſuſtentabantur, ſua miſericordia, ac pietate ſeruaret. Mira res, ſed ab eo facta qui imperat ventis, & fulgura in pluuiam facit. Cum etenim non ſolum in circuitu ſed ferè ad iactũ baliſtæ omnia ſata grandine contrita valdè fuiſſent, vineæque deſtructæ, omnia quæ ſororum erant per Dei gratiam, & beatæ Mariæ adiutorium ſalua, & integra remanſerunt. (Eadẽ 1. eiuſdem libri cap. 7.

EXEMPLVM XXVII.

Beatæ Mariæ capellanus, qui ſemper in omni ſermone exemplum de ea, ad dulce os faciendum, dìxit, concinẽs & mirabiliter conſolatus obiuit.

FVit in conuentu Netenſi frater quidam qui multũ ſeipſum abnegauerat, & quaſi totaliter cõtẽpſerat, & in lingua Gallica & Theutonica feruenter prædicabat. Et maximè in villulis, & inter pauperes libenter conuerſabatur, ad ſiluam pro domibus conſtruendis libenter ibat, & conuentus negotia communia fideliter faciebat, ita vt poſſet dicere cum Apoſtolo, plus omnibus laboraui. In choro ita erectus ſtabat, ſine

appodiatione aliqua, vt nec sedes, nec asseres tangere videretur. Hic in amore beatæ virginis totaliter efflu-ebat. & laudes eius deuotissimè solue bat, & in omni sermone de ea prædicabat, & in fine sermonis aliquod miraculum de ea narrabat ad faciendum bonum os eius, vt dicebat in suo vulgari. Cum autem ad quendam locũ peruenisset, cõtigit eũ grauiter infirmari. Et cum quidã sacerdos honestus, qui vice Episcopi, fratres in expensis recipiebat, eum vellet in domum suam recipere, noluit, sed ad hospitale pauperum humiliter declinauit. Et cũ super hoc alij indignarẽtur, dixit: Valde conueniens est pauperẽ fratrẽ inter pauperes cõuersari, viuere, & mori. Fratres autem de hospitali eum deuotè susceperunt, & honestum ei locum procurauerunt. In illa autem infirmitate per aliquãtulum temporis tantam tristitiam habuit, vt creditur, ex memoria, & recordatione peccatorum suorum, quod gemitus inenarrabiles, & alta suspiria, & planctus anxios emittebat. Cum autem morti appropinquaret circa mediam noctem, fratre (qui cum eo erat) euigilante, tanta lætitia cordi eius infunditur, os eius nimio iubilo impletur, & plausus manuum attollitur, quod videtur cor eius lagunculam corporis velle, sed non valere dirumpere. Et suppressa voce beatæ virgini quæ sibi apparens loquebatur, respondebat: Bene veniatis charissima Domina. Et non semel, sed pluries. Item dicebat; Quare non sedetis mi charissima Domina? Item dicebat; Domina, ego sum capellanus, & pauper prædicator vester. Et hoc frequenter iterabat suppressa voce, & post modicum interuallum incepit clara voce cantare, Tu Theophilum desperantem apostatam reduxisti, & reuocasti ad gratiam. Istud dulciter cantando, aliquotiens iterauit, in tantum quod frater qui cum eo erat, & nunquam alias audierat, vel legerat, ab eo didicit. Post hoc alta voce cœpit cantare. Congaudent Angelorum chori gloriosæ virgini. Frater autem qui cum eo erat timẽs ne aliqui audientes, sic alta voce cantantem minus bene ædificarentur, dixit ei. Estne bonũ frater hoc quod ita facitis vos audiri? qui respondit: Charissime frater non credatis quod propter hypocrisim hæc faciam. Hypocrita malus intrinsecus bonus, extrinsecus abominabilis est Deo. Talis homo sum ego, sed à laude gloriosæ virginis non valeo me cõtinere. Instante vero hora mortis, cum quasi iam obmutesceret, frater dicebat coram eo matutinas solus. Et cum frater diceret illum vltimum versum psalterij. Omnis spiritus laudet Dominum: erigens se aliquantulum, & manus eleuans fratri, vt potuit, silentium indixit. Et assumens in ore illã clausulam: Omnis spiritus laudet Dominum, migrauit ad Christum. (Ex lib. vitæ fratrum prædicatorum in additione ad partem. 2. eiusdem libri.

EXEMPLVM XXVIII.

Beatissima virgo Maria quendam deuotum sibi à latronum truculenta manu abscondit.

Audiui à quodam Valente fratre nostro prouinciali, tunc in prouincia sua, quod cùm ipse quadam vice per Lombardiam transiens, vidisset latrones insequẽtes se, nõ habens refugiũ aliud proiecit se ad segetes, erat enim propè tẽpus messis. Latrones autẽ hoc videntes, ad locum vbi se absconderat deuenerũt. Ipse autẽ Dei genitricẽ pro protectione vocans, versum Monstra te esse matrem. &c. deuota mente recitauit: Audierat enim idem frater quoddam miraculum de beata virgine (prout retulit) quomodo quidam

puer submersus, & mortuus ante imaginem beatæ virginis in quodam cœnobio deportatus & cantantibus monachis hymnum: Aue maris stella, &c. peruētoque ad illum versum: Monstra te esse matrem, reuiuiscens puer ille, surrexit. Ad efficaciam ergo verborum intentionem suam referens, iste frater versum eundem in corde, & ore sæpè repetiuit. Quærebant autem eum diligenter latrones in segetibus vndique, & licet nonnunquam loco vbi iaceret approximarent, ipsum tamen minimè videbant. Et non inuenientes domū vacui abscesserunt, & sic frater manus eorum saluus euasit protectione virginis gloriosæ. (lib. 2. Vitas fratrum Eremit. D. August. cap. 20.

Legitur de Purificatione B. Mariæ virginis.

EXEMPLVM XXIX.

Purificationis die beata virgo quēdam cæcum illuminauit, qui composuit responsorium, gaude Maria, &c.

TEmporibus beati Bonifacij Papæ qui (vt in Ecclesiasticis historijs legitur) à Phoca Imperatore precibus eximijs obtinuit, quatenus templum Romuli, quod ab antiquis Romanorum Græcè pantheon vocabatur, sanctæ Dei Ecclesiæ quasi ad supplementum religionis, adderet, & in honore beatæ semper Virginis ac simul omnium Sanctorum dedicando consecraret. Facta est in vrbe Roma seditio inter Iudæos atque Catholicos non modica. Impugnabant quippe Iudæi toto vesaniæ impetu fidē Incarnationis Christi, asserentes & virginē Mariam de semine Ioseph. cui desponsata erat, non de Spiritu sancto concepisse Christum, & generasse; adijcientes iuxta impijssimam hæresim Græcorum omnibus modis impossibile fore virginem cōtra naturam parere posse. Cumque diutius apud Romam hæc altercatio haberetur, & iam Christiani feruentissimo fidei zelo prophanos Iudæos nisi citò resipiscerent, & ad baptismi gratiam conuolarent, ex vrbe propellere vellent. Erat quidā eiusdem Romanæ vrbis ciuis cæcus natus, sed tamen christianis litteris apprime imbutus. Is namque quodam die eodem Christianitatis feruore succensus, verbo veritatis conflicturus aggressus est Iudæos, & tanta illos constantia redarguit, vt penè omnes inuenirentur victi, &, vt falsos testes decuit, elingues. Ad vltimum verò Iudæi ad probra conuersi, & conuitia stomachando valdè cœperunt improperare dicentes: Tu cùm sis homo peccator, & in peccatis totus natus, quomodo ausus es fidem Christianorum defendere, & nos ad pugnam lacessere? Nonne liquido patet Christum tuū adeo impotentē esse, vt non posset etiam tibi lumina reformare? Ad hæc cęcus: Expectate, inquit, triduo, & videbitis in me magnalia Dei. Erat autem post triduum veneranda solemnitas purificationis sanctæ Mariæ, quam Græci, Hypanti vocant, quæ est quarto nonas Februarij, & necesse erat vt eadem sacrosancta festiuitas apud præfatam Ecclesiā sanctæ Mariæ virginis ab omni clero Romano eodem anno celebrari debuisset, quæ tantummodo singulis annis apud sanctam Mariam maiorem fit. Quo audito, Iudæi indignè tulerunt, & subridendo dixerunt. Certè Christus tuus quem patres nostri crucifixerunt, non potest tibi oculos reddere, qui non potuit semetipsum de mortis periculo liberare. Attamen si in præsentia nostra te illuminauerit, pro certo nos omnes credere habemus in illum, & tunc liquidè constabit, quod ipse est verè filius Dei, & non sit alius Saluator mundi. Eo autem pacto hoc

affirmare placet, vt si quis in Christũ non crediderit hoc viso miraculo, omnium rerum suarum proscriptionem patiatur, & iniurijs maximis, vtpote maiestatis reus de vrbe eijciatur. His dictis recesserunt Iudæi vnusquisque in sua. Cœcus verò clanculò se perduci fecit ad Dominum suum Bonifacium, & indicauit ei pactum, & conditionem Iudæorum super fide Christianorum. Quibus Papa auditis, plus solito lætus efficitur atque sub eodem momento omnibus mãdauit Iudæis, quatenus sine dubio præfatæ solemnitati vnanimiter occurrerent. Aduenit autem festiuitas illa magna totusque Romanorum clerus apud præfatam ecclesiam ex more peruigiles celebraturus excubias congregatus est, similiter Iudæorum conuentus non modicus habebatur immixtus. Ductus est autem cœcus ille in medium plenus fide, & spiritu sapientiæ nihil hæsitans de propositis. Dumque ab omnibus fidelibus nocturni ibidem canerentur hymni, & iam octaua lectio recitata fuisset, cœcus ante altare Matris Domini perduci se rogauit, ibidemq; baculo sustentatus canere cœpit quoddam responsorium, videlicet, Gaude Maria, quod sibi ante biduum (quia musicæ artis gnarus fuerat) composuerat in quo tam viuaciter Iudæorũ errorem confutauit, vt sub oculis omnium qui aderant completo versu eiusdem responsorij, vera lux qui est Christus genetricis suæ interuentu (cuius virginitatis integritas eodem cantu defensa est) lumẽ ei oculorum clarissimum reddidit, qui eius mentem primitus fide catholica illuminauit. Quo viso cunctis miraculo ab omnibus Christianis, illico, Gloria in excelsis Deo canitur, & exultatio spiritualis habetur. Iudæi verò ad quingentos viros statim ad baptismi conuolarunt gratiam, reliqui fuga lapsi in vrbe Roma visi vltra nõ sunt, vnde placuit sanctę Romanę Ecclesię, vt idem responsorium in eadem festiuitate octauum locum perpetualiter obtinere debuisset, quatenus memorabile miraculum fidelium cordibus omni tempore ad laudem Christi feruentiùs semper inhærere potuisset. Ipso præstante qui regnat in secula seculorum, Amen. (Thomas de Cãtiprato in Appendice exemplorum 2. libri, breuiter id tangit Pelbartus lib. 3. parte. 1. art. 2. cap 3. Stellarius asserit hoc miraculum se reperisse in Bibliotheca Budensi.

EXEMPLVM XXX.

De altero miraculo circa idem responsorium.

Contigit post multa tempora circa hoc idem responsorium: Gaude Maria, aliud quoddam mirabile miraculum. Nam habitabat in confinio cuiusdã capellulę Iudęus quidam incarnationis Dominicę, sed præcipuè (sicut & sunt omnes Iudæi) virginitatis Mariæ extremus inimicus. Erat autem eodem tempore in eadem parochia scholaris quidam eidem virgini valdè deuotus, qui ad honorem Dei genitricis (sed præcipuè in confusionem & opprobrium illius improbi iudæi) integritatem virginis nequiter impugnantis hoc duxit in consuetudinem, vt inter cætera deuotionis exercitia (quibus eã venerabatur) singulis diebus in capellam illã ingressus corã ipsius imagine hoc responsorium flexis genibus decantaret deuotè. Audiebat hoc Iudæus quotidie, & quoniam clericus erat verba intelligens in sui derisum composita, ingenti tabescebat inuidia, Stridẽsque in illum dentibus suis obseruabat, si quando solum illum posset inuenire, quatenus hoc suum opprobrium ipsius occisione terminaret. Et ecce die quadam iuuenem hũc ingressum capellulã Iudæus persecutus

secutus est, & solum illum considerans. Nunc, inquit, tantæ tuæ insolentiæ, mihique diuiniuriæ exhibitæ finem imponam. Arripiensque iuuenē discidit in frusta, sicque per singula membra discisum sub ipsius capellæ gradibus sepeliuit, sed virgo beata (quæ misericordiæ suæ officium in gratis atque peccatoribus exhibere consueuit)huic fideli suo famulo, & martyri in tribulatione non defuit, sed corpus pro sibi impēso obsequio in frusta discisū recolligēs, rursū misericorditer viuificauit, pręcepitque iam viuo, vt solitum obsequium exhiberet ei tanto deuotiùs, quanto pro exhibito famulatu copiosiùs se sensisset adiutum. Mox iuuenis ad altare redijt, & idem responsorium solito multo deuotiùs decantauit. Cùm autem ad verba illa peruenisset: Erubescat Iudæus infœlix cū multa cordis fiducia secundū altitudinē notarū vocē altiùs plus solito eleuabat, vt scilicet altitudine vocis exprimeret magnitudinē gratiarū actionis, & Iudæus qui ad delendū Mariæ obsequium, & in suæ inuidiæ remedium eū occiderat, audiens rursum canentem quē credebat occisum amplius vereretur, quod & factum est. Nam Iudæus audiens illum canentē alium quēdā hunc esse suspicatus. Veruntamen venit vt videret, atq; si alius esset, rursus illum occideret. Sed videt & stupet, quia quem ipse se sciebat sepelisse, iam resurrexisse videbat, atque ideo se frustra tātum facinus commisisse. Tunc iuuenis ne tam gloriosum miraculum suo silentio cælaretur, vadēs ad pastorem parochianum, singula illi per ordinem enarrauit, ostendēs eidem cicatrices tanquam signa quædam in singulis incisionum locis pro confirmatione miraculi derelicta. Pastor autem pro mirabili hoc diuulgādo miraculo populum conuocauit, eisque de Dei genitricis misericordia egregium sermonem fecit. Pro cuius confirmatione sermonis iuuenem produxit in medium, & quid circa eum contigisset per singula patefecit. Quod omnis plebs, vt vidit dedit gloriam Deo, & laudē gloriosæ virgini Matri eius, quę sibi deuotos in sui tribulatione non deserit. Verùm cùm iudici ciuitatis hoc idem esset recitatum miraculum comprehendens Iudæū pro commisso latrocinio condēnauit in mortem. Sed Iudęus Christianum se fieri toto corde desiderauit, & sic vitam obtinens, eius virginitatē studuit conatu toto defēdere, quā noscebatur prius impie & pertinaciter impugnasse. (Idē Thomas de Cantip. in Appendice supradicta, breuiter simile refert & Pelbartus in Stellario lib. 12. parte vltima. cap. 1.

Legitur in Legēda Assumptionis Beatæ Mariæ.

EXEMPLVM XXXI.

Beata Maria sibi deuotam fœminam militis depauperati, sed per diabolum ditati, vxorem à malitia diaboli præseruauit.

MIles quidam potens valde, ac diues dum omnia sua bona indiscreta liberalitate dispergeret ad tātā inopiā deuenit, vt qui cōsueuerat magna tribuere, iā inciperet minimis indigere. Habebat autē vxorē pudicissimā, & beatæ Mariæ valdè deuotam. Appropinquante autem quadam solemnitate, in qua prędictus miles multa donaria consueuerat elargiri, cùm iam quid tribueret non haberet, nimia confusione & verecundia ductus, quousque prædicta solemnitas transisset desertū locū mœroris ab amicis expetijt, vt fortunæ suæ incommoda plangeret, & verecūdiā euitaret. Et ecce subitò quidam equus valde terribilis terribiliorem habens sessorē, ad eum accessit. Cuius assessor eum alloquitur, &

tur, & causam tantæ suæ tristitiæ sciscitatur. Cui cùm omnia quæ sibi cótigerant per ordinem enarrasset, ille ait: Si mihi in modico obtemperare volueris magis quam antea gloria & diuitijs abundabis. Spondet ille principi tenebrarum se quicquid iusserit libenter facturum, dummodo ipse sibi impleat quod promittit. Et ille: Ecce pergens in domum tuam, & in tali loco requiras, ibidem tot auri & argenti pondera, & tot lapides pretiosos inuenies. Mihi autem hoc facias, vt in tali die vxorem tuam huc ad me adducas. Sub tali promissione miles ad domum reuertitur, & in loco de quo sibi dixerat quærens omnia reperit quæ sibi prædixerat. Quæ inueniens mox emit palatia, largitur dona, redimit fundos, comparat seruos. Appropinquante verò die statuta vxorem suã vocauit & dixit: Equum conscende, quia aliquo longiùs mecum pergere te oportet. At illa tremens & pauens, & viri imperio contradicere non præsumens, beatæ Mariæ se deuotè commẽdauit, & post virum abire cœpit. Cum autem longius processissent & in via quandam Ecclesiam inuenissent, illa de equo descendens Ecclesiam intrauit viro exterius expectante. Dum verò beatæ Mariæ se deuotè commendaret, illa subito obdormiuit, & virgo gloriosa prædictæ matronę in habitu & qualitate per omnia similis de altari processit, & foras exiens equum conscẽdit, matrona illa in Ecclesia dormiente & remanente. Vir autem suam vxorem esse arbitrans, profectus est. Cum autem ad locum statutum venisset, ecce princeps tenebrarum cum impetu nimio veniebat, & ad locum festinabat, sed cum appropinquasset, statim ille infremuit. & tremens ac pauens accedere non præsumpsit, dixitque militi: Infidelissime hominum, cur mihi taliter illusisti, & pro tantis beneficijs mihi talia contulisti? Ego enim tibi dixeram, vt ad me adduceres tuam coniugem, & tu mihi adduxisti Domini genitricem, volebam vxorem tuam, & adduxisti mihi Mariam? Nam cùm vxor tua mihi multas inferat iniurias, de ea volebam expetere vltionem. Et tu ad me istam adduxisti, vt me torqueat, & in infernum mittat? Audiens hæc vir vehementer stupebat, & præ timore, admiratione nimia loqui non poterat. Sancta autem Maria dixit: Qua temeritate nequam spiritus deuotæ meæ nocere pręsumpsisti? Non hoc tibi impunè cedet, & nunc te hac plecto sententia, vt in infernũ descendas, & alicui me cum deuotione inuocanti nocere de cætero non præsumas. Ille autem cùm multo eiulatu recessit. & vir de equo exiliens se ad pedes eius prostrauit. Quem virgo increpatus ad suam vxorem quæ adhuc in Ecclesia dormiebat iubet rediret, & omnes diuitias dæmonis abijcere. Rediens ergo cùm adhuc vxorem suam dormientem inueniret eam excitauit, & sibi quæ acciderant enarrauit. Cum autem domum redissent, & omnes dæmonis diuitias abiecissent, in laude virginis deuotissimè permanserunt, & multas postmodum diuitias ipsa largiente virgine receperunt. (Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in festo Assumptionis B. Mariæ.

Legitur in historia de Natiuitate B. Mariæ Virginis.

EXEMPLVM XXXII.

Beata Maria filium viduæ, quæ sibi puerum Iesum pia simplicitate ex vlnis abstulerat, & obsidis loco cistæ incluserat, à vinculis absoluit, & matri restituit.

Quædam mulier solatio viri sui destituta, vnicum filium habebat quẽ tenerrimè diligebat. Quadam autem vice filius eius ab inimicis

micis capitur, & in custodia vinculatur. Quod illa audiens inconsolabiliter flebat, & beatam virginem (cui multùm deuota erat) pro liberatione filij importunis precibus exorabat. Tandem videns quia sic nihil proficeret, ecclesiam in qua erat sculpta imago Beatæ Mariæ virginis sola intrauit, & coram imagine stans, ipsam sic alloquitur dicens: Virgo beata pro liberatione filij mei te sæpè rogaui, & adhuc nequaquam matri miseræ subuenisti? Tuū pro filio meo imploro patrociniū, & adhuc nullum sētio fructum. Igitur sicut filius meus mihi ablatus est, sic & ego filium tuum tibi auferam, & ob fidem pro filio meo in custodia ponam. Et hæc dicens propius accessit, & imaginem pueri ipsam in linteo purissimo inuoluit, & in arcam recondens ipsam cum clauè diligentiùs obfirmauit, bonum obsidem pro filio suo habere se gaudēs, & ipsum diligenter custodiens. Et ecce sequēti nocte beata virgo iuueni apparuit & ianuam carceris aperiens inde vt exeat præcepit, eique dixit, Matri tuæ fili dices, vt meum mihi reddat filium, ex quo reddidi sibi suum. Qui exiens ad matrem venit, & qualiter virgo beata eum liberauerit, enarrauit. Illa autem plurimum exultans imaginem pueri accepit, & ad ecclesiam vadens beatæ Mariæ reddidit dicens: Gratias vobis Domina refero: quia mihi meum vnicum filium reddidisti, & nunc vobis filium vestrum reddo, quia meum me recepisse profiteor. (Idem Iacobus in festo Natiuitatis B. Mariæ Virginis.

De visitatione gloriosę Virg. Mariæ.

EXEMPLVM XXXIII.

Beata virgo Maria deuoto clerico pulchritudinem suam ostendit.

CLericus quidam beatæ Mariæ deuotissimus crebris eam precibus fideliter exorabat, vt sibi suam pulchritudinem ostendere dignaretur, quæ in scripturis sacris sæpius commendatur, vt est illud, Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, &c. Item Cant. 7. Quam pulchra es, & quā decora charissima in delitijs tuis, &c. Cuius piæ petitioni mater misericordiæ annuens, per Angelum ei mandauit, quod tali hora sibi appareret, sed tamen sciret inconueniens & indignum esse oculis quibus eam videret, postea terrenū aliquid cernere. Cùm autem responderet clericus se non curare si post eius visionem fieret cœcus, tamen Angelo disparente cœpit anxiè cogitare, quia si visum penitus amitteret cum mendicare de cætero oporteret. Excogitauit ergò cōsilium vno oculo clauso alterum tantùm ad eam videndam aperire. Apparente autem sibi beata virgine tempore assignato, inęstimabilem claritatē & pulchritudinem vidit & cupiens plenius eā videre etiam oculum quem tenuerat clausum aperuit, sed visio tunc repente disparuit. Cùm ergo oculo quo eam viderat esset orbatus, altero saluo manente, ipse lachrymans eo quod oculo pepercisset, se cœpit vehementer arguere dicens: Vtinam totus fuissem oculatus, vt eam vidissem plenius. Cùm autem denuò Dominam nostram instantissimè exoraret, vt se adhuc semel ei ostenderet, quia propterea etiam residuum oculum libenter amitteret, iterato piissima

piissima virgo Maria ei apparuit, & sua visione consolata, & residuum oculum sibi seruauit, & prius amissum restituit.

Ioannes Herolt in Promptuario miraculorum B. Virginis exemplo 79.

EXEMPLVM XXXIIII.

Beata Maria capellanum officium suum sæpè dicentem, à beato Thoma Cantuariensi suspensum, officio priori restitui iubet.

LEgitur in historia sancti Thomæ Cantuariensis Episcopi, quod sacerdos quidam missam de beata virgine quotidie celebrabat. Qui Archiepiscopo accusat' ab eo accersitur, & tanquam idiota & insciusab officio suo suspenditur, atque reijcitur. Cum autem B. Thomas cilicium suum suere deberet, & sub lecto ipsum abscondisset vt ad suendum horam captaret, beata Maria sacerdoti apparuit dicens: Vade ad Archiepiscopum eique dicas, quod illa ob cuius amorem missas dicebas eius cilicium quod est in tali loco consuit, & setam rubeam de qua illud consuit ibidem reliquit. Illa igitur tibi mandat quod interdictum quod tibi fecerat debeas relaxare. Quod audiens, & ita inueniens stupuit, & interdictum relaxans, sacerdotem hoc habere secretum præcepit. (In Appendice exēplorum Thomæ à Cantiprato.

EXEMPLVM XXXV.

Beata Maria lassum de communi labore fratrem quiescere, & somnum capere præcipit.

LEgitur quod vnus deuotus frater laicus, qui erat coquinarius fratrū, stabat ante cōuētū fratrū multorum, & in continuo labore fuit. Et quoniam frequenter hospites superueniebant extra horam communis prandij, vel cœnæ vix tantum temporis habere potuit, vt orationes debitas persolueret. Contigit quoque vna die, vt multis superuenientibus fratribus tota die occuparetur in labore coquinæ. Tandem post completoriū satis tardè accessit ad orationes persoluendas, & quasdam peculiares oratiunculas beatæ virgini offerebat. Et quia fatigatus fuit multum ex labore, somnus ipsum arripuit, qui excutere à se somnum conatus magnā luctam habuit in somno lassum corpusculum deprimente, & feruore deuotionis renitēte. Cūq; sic luctaretur apparuit ei Domina pulcherrima dicēs: Fili bone mihi satisfecisti. Vade ad dormiendum. De cuius aspectu gratioso multa consolatione repletus est. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXXVI.

Beata Maria laborantium fratrum sudorem collegit.

ANte aliquot annos comperi rem non incertis testimonijs approbatam, quæ regulariter operantibus afferat non parum solatij, & opus alleuiet intuitu mercedis & præmij. In vna domo ordinis Cisterciēsis res gesta est celebris apud Frāciam & ab omnibus credita; quia vir magni testimonij testis eius est, à quo & visa est. Messis erat, monachi messuerunt & sub pondere diei & æstus fortiter sudauerunt. Venit vesperus, itum est ad domum cœnatum, dormitum, & dormitorium clausum. Cellarius vir sanctus, sapiens, & maturus, talis denique cui soli hoc liceret, mercenarijs responsurus. Expeditis his venit & ipse ad dormitorium, sed clausa est ianua, quid faceret, pulsaret, sed turbare noluit requiem monachorum, desisteret, sed requiem non haberet. Malēs tamen inquietare se quā illos, capitulū intrat, in scāno se ponit & de iunco capitale instruit

ſtruit ſibi. Needum obdormierat, & ecce virgo omni ſpecie pulchrior obſequentibus & lumina præferentibus alijs duabus ingreditur. Aggreditur monachũ, an dormiat ſciſcitatur, vigilare ſe dicit. Qui & ipſe quid ibi facere velit, cur contra morem & maximè nocte intrauerũt ſecurus inquirit. At illa? Ego sũ inquit Maria cuius es tu, & domus iſta, & omnes & omnia quæ ſunt in domo iſta, & in ordine iſto. Portabat autem vas vitreũ ad nares ſuas tãquã odorẽ captãs ex eo, dixitq;: Viſitaui hodie monachos meos in agro, ſudoremque eorũ collegi mihi in vaſe iſto. Et hic odor optimus coram me & filio meo, dignè vtique remunerandus premio opportuno. Tum ille: O pia Domina quid tibi tanti eſt labor noſter, qui ſit non tam deuotione humilitatis quàm neceſſitate inopię. At illa inquit: Tu (ait) non audiſti quia voluptas habet pœnam, & neceſſitas pariat coronam? Etſi neceſſitas parit coronam, ſed iam partem accipit volũtas. Siue ergò neceſſitate, ſiue voluntate quod agitis meum eſt. Omnia veſtra mihi vendico, ego ſuſcipio, ego remunero. His dictis diſparuerunt illæ. Et ille obdormiuit ſuauiter, vtique ſic animatus in ſpe, ſic confortatus in fide, voluntarius in labore. Manè facto refert lætus & compunctus Abbati. Abbas conuentui. Lætati ſunt omnes, crediderunt omnes, & præ grauitate perſonæ nemo dubitat. Accẽduntur animi omnium, ſinguli feruent ad opus, laborantes & ſudantes intantùm, vt ſi Maria adeſſet demum poſſet implere vas ſuum. Sic ludere ſolet dulcis Maria cum pueris ſuis, ſic in viſu oſtendens ſe illis, donum pacis & gratiæ afferens illis. Audiant hæc manſueti & lætentur, puſillanimes, & confortentur, pigri, & excitẽtur, alacres currant, non laſſentur. Omnes Chriſto & beatæ Mariæ dent gloriam, & ab ipſis viciſſim hauriant gratiam. (Idem.

EXEMPLVM XXXVII.

Beata Maria quendam Carthuſienſem à dæmonibus liberans, docet vt ſtudeat vilibus eſcis, &c.

Legitur in Chronica piorum domus maioris Carthuſię circa annum M. lxxxij. tempore Guidonis quinti prioris dictæ domus, creditur eueniſſe, quod non incongruè videtur ad memoriam reuocandum. Conuerſus quidam ibidem fuit receptꝰ, humilis genere, ac iuuenis ætate, moribus generoſus vitaque ſanctitate prouectus. Hic toto ſtudio obediẽtiæ, humilitati, mortificationi omnem quam poterat operã adhibens, mundum ſibi, ſeque mũdo non ſolùm crucifixerat, ſed etiam ſepelierat amori diuino & ſpecialiter memoriæ matris Domini ita ſe totum deuouerat, vt à bonis viris ipſum, vitamque eius cognoſcentibus nihil ſcire iudicaretur niſi Ieſum Chriſtum & hunc crucifixum, ſacramque ipſius matrem, ac perpetuam virginem, humanæ ſalutis ſingularem poſt Deum amatricem Mariam His ſtudijs couerſionis ſuæ principijs inceptis magis ac magis inſiſtere, antiqui hoſtis inuidiam velut nouam ac ſpecialem contra ſe excitauit, nec iam occultè, ſed palam. Iacebat ſi quidem quadam nocte in cella ſibi (vt talium mos eſt) ad laboris ſolamẽ & orationis ſecretum aſſignata. Tunc ecce multo iam proceſſu noctis ipſi adhuc vigilanti, & cœleſtia meditanti dæmonum turba in ſpecie porcorum agreſtium apparuit, & per totam cellam diſcurſu inſano, ictu horrẽdo, dentibus longiſſimis ac velut in necem eius exacutis pauefactum & trementem hominem circũſtabant, ſudabat ille præ timore, & quaſi iam iamque à beſtijs diſcerpendus nil niſi mortem vltimam præſtolabatur.

Hæc

Hæc autem eo patiente adauctus est metus. Nam quendam enormis magnitudinis hominem (vt ex corporis sui indicio sibi videbatur) dæmonum principem cellam conspicit intrantem. Qui primò in ingressu suo conuersus ad porcos ait: Quid segnes estis? cur hunc iam non rapuistis cur non discerpsistis? Quid dicitis? Inquiunt porci: Magno conatu facere nisi sumus, sed cuncta tentantes nil facere potuimus. Ego (inquit) ille iam faciam quod vos desides minimè facere potuistis. Quo dicto vncum ferreum longis ac recuruis vngulis terribilem minaci manu prætendens, atque virum Dei rapiendum, imo ad discerpendum adaptans, cum nimio timore pœnæ mente excedere coegit. Sed Deus (cui vir ille bonus sæpè dicebat, ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo) tentationem tam duram non est passus vltra procedere, sed sua infinita misericordia (qua suis semper prouidet) eduxit eum à tentatione & liberauit à malo. Mox enim vt nequam ille manum (vt dictum est) ad rapiendum, & vncum (vt videbatur) ferreum ad eum discerpendum extendit, statim omnipotentis filij Dei mater veræ mater misericordiæ, in qua ille (sicut dictũ est) totam spem suam post Deum posuerat, visibiliter affuit, & virga leui manu prætensa, quomodo (inquit) huc detestandi venire ausi fuistis? Nõ est hic vester, nec iam in aliquo contra eum poteritis præualere. Dixit hoc, & dicto velocius totum illud nefandum collegiũ vt fumus euanuit. Perstitit illa post dæmonum fugam cum homine adhuc tremente, eumque his consolata est verbis: Placet (inquit) quod facis, tuique animi deuotionem Deo, mihique gratam noueris. Fac ergò quod facis & de his ad meliora perseueranter proficere stude, & vt tibi aliquid singulare in mandatis tradam, stude vilibus escis, operi manuum deuotus insiste, amplectere abiectas vestes. His ergo beata animatum hominem relinquens, cœlum repetijt. Ille autem vt a beata virgine iussus fuerat mandata eius adimplere totis viribus nitebatur, vilibus cibis magis quam splendidis epulis, vilibus pannis magis quam preciosis vsque ad mortem contentus. (Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis 1. lib. mirac. cap. 29.

EXEMPLVM XXXVIII.

Beata Maria Carthusiensem diabolica factione pene desperantem adiuuit.

Legitur in Chronica Priorũ domus maioris Carthusiæ, quia fuit quidam magnæ deuotionis monachus Dominus Petrus Fauerij vocatus. Hic Prior domus sanctæ crucis effectus pro strenuitate morum ac subtilitate ingenij procurator generalis totius ordinis ad causas pertractandas est effectus. Cum autem pro iniuncta sibi obedientia in quadam ciuitate maneret, contigit eum graui infirmitate vexari, ordinationeque (vt creditur) diuina contigit Dominum Hupertum Priorem boni passus ad ipsum infirmum venire. Quem mox vt infirmus vidit, gauisus est gaudio magno valdè, dixitque ei: Frater mi, tu me trades sepulturæ, sciensque finem suum adesse confessione eidem facta, vnctionem cum viatico petijt & accepit. Dicto vero Domino Huperto alia occasione ab infirmo ad horam recedente, ecce sathan humani generis inimicus ante lectum eius statim adfuit, magnum volumen portans, in quo omnia peccata, quæ dictus infirmus commiserat in tota vita erant conscripta, qui ante faciem dicti infirmi cum magna proteruia se ponens omnia peccata sua improperabat procaciter cachinnando. Cum autem infirmus pro timore

more & tremore horribilis visionis quid responderet nesciret, nisi hoc tantummodo, quia in confessione facta consideret indulgentiam peccatorum, magis ac magis sathan nitebatur eum ad horribilem desperationem inclinare. Cœpit autem infirmus tremere, pallescere, ac ferè in barathrum desperationis iam cadebat, nisi superna eum gratia clementi oculo respexisset. Subito namque mœstorum consolatio, laborantium fortitudo, desperatorum releuatio, affuit beatissima virgo Maria vltra humanam rationem lucidissima, in brachijs suis puerum deferens inenarrabiliter speciosum, dictoque infirmo iam ferè desperato cominus astans. Frater mi (inquit) cur times; cur diffidis? Per istum enim puerum speciosum omnia peccata tua sunt dimissa. Ad hæc verba Sathan qui aduenerat nimium confusus de loco illo turpiter est egressus. Statimque ab oculis infirmi cum puero etiam euanuit virgo gratiosa. Tūc infirmus cū tāta lætitia & exultatione cordis remāsit, quanta sicut referebat ab ipso exprimi, vel auditore capi nō valeat. Cùm dictus Dominus Hupertus ad infirmum redijsset, eidem omnem visionem enarrauit. Demū post matutinas noctis sequentis solus septem psalmos, cum lætitia prout poterat incœpit decantare. Cùm autem in dicendo nimium grauaretur, dictū Dominum Hubertum vt se iuuaret, rogauit. Dum verò lætaniam comiter decantarent, venissentque ad locum illum in quo dicitur: Omnes Sancti orate pro nobis, subito post prædictam postulationem eleuans infirmus digitum dextræ manus cum cordis lætitia maxima subiunxit dicens: Omnes Sancti qui modo hic estis orate pro nobis. Quam postulationem crebriùs cum magno feruore ingeminans spiritum exhalauit. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXXIX.

Beata Maria ex ore deuoti Prioris sertum legentis cernitur collectas rosas in sertum suo capiti imposuisse, qua visione latrones à præmeditato malo desistentes pœnituerunt.

LEgitur in libro exemplorum beatæ virginis, quod scholaris quidam iuuenis beatæ virgini multùm deuotus, hanc sibi consuetudinē fecerat vt de odoriferis floribus, & alijs redolentibus speciebus (prout melius habere poterat) imagini beatæ Mariæ quæ in Ecclesia habebatur, sertū quoddā dieb⁹ singulis mira cordis simplicitate ac deuotione faciebat, quo caput imaginis ornare cōsuēuerat. Parentes igitur clericuli agnitis deuotione pariter & desiderio pueri in monasterium quoddam eum in monachum consecrandum tradiderūt, qui mox claustrali arctatus disciplina pre dolore cordis cępit plurimū flere. Cumque Prior quænam esset causa tanti fletus interrogasset, propter ordinis enim rigorē flere eum suspicabatur. Respondit ei puer: Solitus sum dietim de congregatis hinc inde speciebus ac floribus beatæ Mariæ sertum componere, ad quod iam exire me videtur loci huius obseruantia præpedire. Ad quod Prior: Fili (inquit) charissime diebus singulis legas quinquaginta Aue Maria, sic vt semper post decem legas vnum Pater noster ad honorem, & reuerentiam dilectæ Dominæ tuæ: Sic nempe sertum ei facies gratius multo priore. Puer verò iussa impleus per crementa temporum auxit & incrementa virtutum. Adeptus annos debitæ ætatis, propter vitæ eius probitatem electus est in priorem. Contigit ergò eum ex parte officij cū aliquo fratre aliquorsum pergere. Quod vt quibusdam latronibus innotuit eos

à tergo sunt secuti. Recordatus interim Prior sertum consuetum beatæ virgini illo die nondum lectum ad genua cecidit, & maleficiorum inscius sertum virginis deuotus impleuit. Stantes autem latrones viderunt Dominam quandam mira gratiositate formosam ante eum stantem, & per singulas salutationes rutilantes rosas & flores ab ore eius excipientem, & sertum quoddam ex eis perpulchrum componentem. Finita autem oratione sua completum est & sertum, quod ipsa Domina proprio capiti imponebat, sicq; ab eorū obtutibus est subtracta. Clamabant igitur latrones ad patrem. Nisi nobis quæ hæc fuerit Domina quæ vobis astabat intimaueritis, nequaquam mortem euadetis. Quibus Prior: Pueri (inquit) nullius est nobis Dominę cognita vel visa præsentia. Ad quod latrones: Non solùm quæ vobis astitit, sed & quid legebatis cum vobis astaret aperire nobis oportebit. Coactus itaque Prior rei gestæ illis ordinem retulit, quomodo videlicet dietim beatam virginem venerari cōsueuit. Tunc illi audito miraculo pedibus eius prouoluti, veniam postulabant, & vt sibi cōfiterērur ab eo precibus impetrabant. Sicque emendata deinceps in melius vita, fœlici fine, beata quiete in Domino quieuerunt. Prior ergò virgini gloriosæ gratias referèns solitum suæ deuotionis obsequium tali fretus præsidio, deuotiùs curauit eidem offerre. (Idem.

EXEMPLVM XXXX.

Beata Maria duas virgines sibi in filias datas à paupertate simul & infamia liberauit.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quadā mulier nobilis, sed pauper habens duas filias, quas informauit ad amorem virginis benedictæ. Paupertate ergò grauata timēs corruptionem mundi, ante altare beatæ virginis eas adduxit, sic dicens: O Domina has filias meas virgines mundas tibi offero. Et quia non habeo vnde possum eas nutrire, quicquid iuris in eis habeo totum tibi do. Et acceptis manibus puellarū in signū veræ donationis coniunxit manibus virginis. Et dum recessissent, iuuenē splendidū inuenerunt in foribus domus suæ, qui obtulit ei centum libras, in quibus secretè erat obligatus patri earum. De his mater induit filias, & de necessarijs prouidet optimè. Quod attendentes gentes murmurare cœperunt, credentes quod de meretricio hoc haberent. Quod mater audiens filiabus aduocatis sic ait: Ite ad matrem virginem Mariam, & instate cum fletibus & deuotione, vt tanquam mater subueniat huic infamiæ vestræ. Quæ ex corde virginem rogantes dum in quodam festo solemni ipsius virginis ad sermonem in platea sederent in præsentia totius populi Angelus descendit, de cœlo portans duas capsellas de rosis pulcherrimis albis, & clamando in præsentia totius populi, sic ait illis duabus virginibus. Istas capsellas mittit vobis virgo beata Maria mater vestra, in signum virginitatis vestræ. Et illis dimissis disparuit. Tūc princeps terræ qui ibi aderat viso hoc miraculo, duo monasteria construxit ad honorem beatæ Virginis, in quibus istas duas constituit Priorissas. (Ioannes Iunior ordinis Prędicatorū.

EXEMPLVM XXXXI.

Beata Maria deuotissimam sibi filiā pastoris morituram visitauit, & caput serto ornans ad cœlestia regna perduxit.

Legitur in libro exemplorū beatæ virginis, quia cuidam pastori commoranti in villa quadam filia quædam virgo pudica fuerit, quę patri in pascendis gregibus famulabatur.

batur. Fuerat autem in loco pascuali Ecclesia quædam deserta, quam frequenter ingrediens virgo prædicta, orationes suas coram imagine gloriosæ virginis Mariæ effundebat. Fuit namque prædicta Ecclesia in honore gloriosæ virginis dedicata, in qua imago quædam formosa beatæ virginis habebatur, quæ puerulum in gremio continebat, quæ quoniam ab hominibus ecclesia derelicta non frequentabatur, in honore quo decuerat, in vestitu & in alijs exhibendo minus curabatur, sic quod inculto habitu inornata stabat, vt moris est in huiusmodi ecclesijs desertis. Ex quo autem virgo prædicta orationes suas solitas coram eadem imagine sæpius beatæ virgini offerre cõsueuerat, mota semel paupertate vestitus gloriosæ virginis, inter verba compassionis sic est exorsa. O regina cœli mater Domini mei Iesu Christi, benedicta valde male appareris vestita, ego quoq; heu nihil habeo, quo vestrę paupertati in vestitu, & ornatu possim subuenire, sed quod mihi in vestitu defuerit exteriori, supplebo quo deuotius potero orationum mearum, ac salutationum vestitu interiori, conaborque vos vestitu tali orationibus meis fulcire quo reginam nobilem decet decorari. Cumque in hac deuotione ad beatam virginem multis annis feruuisset, & beatæ virgini de sibi exhibito seruitio eam remunerare placuisset, tacta languore lecto decubuit. Eodem quoque tempore cum duo fratres nemus villæ, in qua beata virgo prædicta iacuit, illis sic ibi ambulantibus vnus illorum somno nimium præter consuetudinem grauabatur, dixitque consocio suo oportere se omnimodis paululum dormitare. Cui cum alter diceret: Frater, si moram hic fecerimus quoniam nemus istud à latronibus plurimis (vt scitis) inhabitatur, mortem à latronibus circumuenti incurremus. Respondit ille; Nisi à somno recreatus fuero, vel ad modicum etiam, recedere non valebo. Quo dicto membra sopori dabat. Alter vero ipsi assidens librum aperuit, atque orationi incumbebat. Cumque sic sederet in oratione deuotus, ecce a longe turbam quandam copiosam pulcherrimarum virginum in vestitu stragulato sibi vidit appropinquare, quibus qua decuit reuerentia assurgebat. Illæ ipsi inclinantes tacitè transibant. Post has, ecce turbam quandam aliam formositate prædicta magis claram sibi vidit in vestitu albo appropinquare, quæ vt prædictæ ipsi inclinantes eum silentio præteribant. Post hanc, ecce tertia quæ præmissis pulchritudine præminebat appropinquauit vestitu rubeo decorata, quam virgo quædam gloriosa aspectu vltra quam credi potest delectabilis, cæteris habitu præclarior sequebatur, quæ totis albis & rubeis ex omni parte fuerat constipata, habebat sertum roseum in capite velut iam recenter de paradisi amœnitate sublatum. Cui assurgens frater prædictus atque inclinans humiliter ab ea petijt sibi indicari quænam posset esse ipsa regina tam generosa. Cumque illa feruorem desiderij eius considerasset, humiliter inclinanti illi respondit in hæc verba: Ego sum Maria mater Dei, quæ neminem peccatorem respuo me humiliter inuocantem. Tũc humiliter optanti etiam scire quænã possent esse virgines tam formosæ, quæ ipsam præteribant. Respondit Maria & dixit: Illæ omnes sunt virgines quæ virginitatẽ suã vsq; ad mortẽ illibatã seruauerunt. Prima turba quam vidisti vestibus stragulatis ornatam, virgines sunt quæ sic in mundo stabant, vt quasi in medio virginitatis & matrimonij animo nutarent. Secunda turba quam vidisti vestibus albis rutilantem, virgines sunt quæ in mundo virginitatem suam filio meo, mihique deuouerunt, & vsq; ad mortem nostro adiu-

torio immaculatam seruauerūt. Quapropter earum gloria in multo præcellit gloriam primarum. Tertia turba quam vidisti vestitu rubeo coruscantem, mihique proximè assistentem, virgines sunt quæ non solùm meum exemplum sequentes virginitatem vouerunt, verumetiam eandem in martyrio sanguinis ob amorem sponsi sui effusione ornauerūt, & istæ omnibus alijs in gloria præminere meruerunt. Cumq; dulcissima Domina virgo Maria fratrem prædictum sic gratiosè responso suo informasset, instabat adhuc frater ille humiliter postulās ab ea sibi intimari quonam cum turbis virginum tam formosis tenderet regina tam gloriosa. Respondit Maria: Pergimus in villam proximam virginem quādam iam in extremis agentem visitare, eamque ob mihi impensum ab ea deuotionis seruitium nostro consortio aggregare, quoniam me (vt vides) tam glorioso vestitu suis humilibus precibus decorauit. Nos igitur illuc venire disponimus eandem virginem visitare, sicque Domina nostra ab eo discessit. Cumque ille socium suum à somno excitasset, surgens socius in magno sui cordis gaudio dixit: Salubri somno soporatus sum. Vidi nempe id idem dormiēdo quod tu te gaudes vidisse vigilando. Eamus proinde videre quo fine sit hæc virgo ab hoc seculo migratura. Euntes igitur in villam sollicitè requirebant, vbi nam inibi vir go aliqua infirmitate laboraret. Cumque omnes se de nullius virginis infirmitate scire respondissent, tristati sunt fratres illinc qua si decepti ire velle cogitantes. Et ecce homo quidam illis obuiabat qui virginem talem, pastoris cuiusdam filiā in fine villæ infirmitate graui laborare affirmabat, quo audito lætificati fratres illus ibant, virginemque in straminibus decumbentem inueniebant, cui cum neminem adesse vidissent, eam deuotè salutabāt. Quibus virgo: Discooperite (inquit) fratres capita vestra & orate Dominum vt vobis concedat videre pulchram hanc comitiuam hic iuxta me gratiosè congregatam. Ad quam admonitionem fratres ad genua prouoluti discoopertis capitibus se orationi dederunt, ac omnes virgines ibi adesse conspexerunt, quæ in ne more illos præterierunt, cum multitudine etiam Angelorum viderunt, & Dominam nostrā cæteris omnibus pulchriorem quæ sertum miræ pulchritudinis virgini præparatum gestabat in manibus, sicque parili concentu miræ dulcedinis modulationem in excelsum cantauerunt. Cumque tali dulcedine cantus anima virginis è corpor e fuisset reuocata, virgo Maria beata Dei genetrix sertum roseum quod manu tenebat capiti eius imponebat, sicque mira dulcedinis recreatione ac lætitia inenarrabili in cœlum se se recipientes, animam virginis secum in perpetuum regnaturam conduxerunt. (Collector Spec.

EXEMPLVM XXXXII.

Beata Maria grandi miraculo rosas de corpore defuncti cuiusdam fratris fecit excrescere, qui psalmos quosdā in eius honore legebat.

FVit Adomaropoli in monasterio S. Bertini monachus quidam Ioscio nomine, qui Dominam nostram virginem Mariam singulari deuotione ac reuerentia venerabatur, sic quod ob amorem magnum nominis Mariæ pro qualibet litera prædicti nominis Maria, psalmum qui ab vna literarum reuerendi nominis Mariæ inchoabatur, legere dietim consueuerat. Primo solebat legere Canticum Magnificat, &c. Et pro a primo, Ad Dominum cum tribularer. Pro r. Retribue seruo tuo. Et pro i. In conuertendo Pro a secun-

a secundo, Ad te leuaui. Ad quemlibet psalmum versiculum Post partum virgo, & collectam, Concede nos famulos tuos, Anno autem Domini M. clxiij. in nocte sancti Andreæ cùm fatres simul ad cantandas Matutinas conuenissent, atque inchoassent, Supprior accepta laterna in manibus, ibat de choro ad chorum considerans vtrum ne aliquis somno deceptus illic non adesset. Cumque omnes adesse cognosceret excepto fratre suo carnali Iosione assumpta laterna iuit in dormitorium, vbi eum præcedēti vespere vidit ire dormitū. Cumq; venisset in dormitorium ante fratris sui lectisternium inuenit eum in lecto, sed mortuum, viditque ex ore eius rosam miræ pulchritudinis excreuisse, similem quoque rosam vidit ex quolibet oculorum suorum atque aurium exortam. Super rosam autem in ore radicatam habebatur inscripta prima litera nominis Maria, atque primus versus huius Cantici Magnificat. Super rosam autem in dextro oculo radicatam, littera a, primus quoque versus psalmi, Ad Dominum cum tribularer habebatur inscriptus. Super rosam sinistri oculi r, & primus versus psalmi Retribue, Super rosam dextræ auris litera i, atque primus versus psalmi, In conuertendo. Super rosam sinistræ auris littera a atque primus versus psalmi, Ad te leuaui. Cùm autem his mirabilibus visis stuperet Supprior cum magno timore ad chorum cucurrit, visaq; fratribus nunciauit. Cumque fratres ad spectaculum conuenissent, viso miraculo miro timore conterriti monachum antedictum attingere verebantur, sed mox miserunt nūcium, & intimabant Episcopo Atrebatensi sub cuius stabāt dominio. Qui referens gratias Deo ac beatæ Mariæ matri eius multum ex audito miraculo est gauisus, eo quod sic Deo ac gloriosæ matri eius deuotè seruientes solēt remunerari. Episcopus quoq; indutus Episcopalibus solemnem processionem cum facibus, cum crucibus atque thuribulis ordinauit, sicque cum conuentu atque clericorum solemni collegio venit ad lectum Iosionis monachi iam mortui. Eductam autem rosam de ore iam dicti monachi quæ trahentis manum facilè subsequebatur, atque in suo vigore & decore incorrupta manebat, fecit in crystallo quodam formoso artificiosè ac reuerenter inclusam super altare reponi, vbi ad miraculi euidētiam ab omnibus posset videri. Cæteræ verò rosæ mox eductæ aruerunt atque pristinam pulchritudinem amiserunt. Episcopus verò sumptum corpus ante summum altare quod in honore beatæ Mariæ fuerat consecratum honore debito sepeliuit, vbi ad declarandā clementiam virginis & deuoti ministri eius meritum ostendendum plura postmodum miracula contigerunt. (Hoc accidit in Monasterio S. Bertini in ciuitate S. Audomari sita in Arthesia Belgij Prouincia, & monumentum huius rei extat in tabella affixa basi ex aduerso Sacelli B. Mariæ virginis, hęc autem Iosionis deuotio insigni isto miraculo confirmata fuit tempore Leonis Abbatis supradicti cœnobij & Theodorici Flandriæ Comitis. Vincentius Beluacensis lib. 7. hist. cap. 116. Thomas Cantip. in appēdice libri Apum.

EXEMPLVM XXXXIII.

Beata Maria custodem factione diaboli in furto deprehensum, & incarceratum, à carcere & infamia mirificè liberauit.

LEgitur in libro quodā exemplorū beatæ virginis, qui vocatur Mariale, quoniā fuerant alicubi duo monasteria ordinis sancti Bernardi non longè à se inuicem distantia, vnum mulierum, aliud virorum, in quibus singuli ac singulæ

iuxta institutionis suæ regulam Domino deuotè seruiebāt. Erant autem & in eisdem monasterijs duæ personę quarum vtraque qualibet in suo conuentu custodis officio seruiebat. Propter morum autem ac sanctitatis vitę patilitatem se mutua in Domino charitate arctius diligebant, ita vt vbi alter alterius obsequio egeret (prout officij oportunitas sępius exigebat) sibi alternato ministerio seruiebant. Talem autem suæ charitati custodiā adhibebant, vt nequaquam sibi corporali præsentia propinquarent, nec sibi loquerentur, nec suis aspectibus se offerrent. Feruebant autem ambo in seruitio Dei ac glorię sę Marię matris eius. Custos vero conuentus virorum ob singularem ad Dominam nostram deuotionem & reuerentiam, imaginem quandam pulchriorem quo potuit eiusdem virginis Mariæ sibi fieri impetrauit, sub cuius pedibus imaginem dæmonis, è contra quo horribiliùs ac turpius excogitare potuit ordinari fecit. Postquam vero longo tempore in iam dicta deuotione beatæ virgini deuotè seruiuisset, stimulatus de facto prædicti custodis deuotionis omnis inimicus puritatem intentionis eiusdē ampliùs sufferre nō potuit, venitque in figura qua eum custos formari fecerat obuiam in quadam nocte eum ad pulsandum ad matutinas surrexisset, eumque proteruo ac irato vultu intuens, in hæc verba prorupit. Cur hanc mihi opprobriosa confusionem exhibuisti, vt me tam turpi forma faceres depingi sub pedibus pulchræ illius imaginis Mariæ Dominæ tuæ, vbi cōtrarijs iuxta se positis mei figura alia magis eluceſcēte horribilior apparet? Nisi me citius deposueris talem tibi prouidebo confusionis talionem, vt te me sic offendisse pœniteat. Quo audito visionis eius conceptus horror paululum abscessisset, custos in hæc sic verba respondit dicens. Recede à me sathana, tuas minas non curo, cui ego seruio poterit me bene de tuis manibꝰ eripere. Quo dicto inimicus velut in fugam versus disparuit. Post hæc multo tempore cum custos minarum diaboli minimè memoraret, ac doli eius inscius sibi minime prouideret, diabolus humanę salutis semper inimicus, redijt, & custodi confusionem quam sibi promiserat Deo permittente inferre curauit. Nocte igitur quadam in primo somno ante tempus matutinarum in custodis fœminæ indutus forma, ad cellam custodis velut introitum postulās pulsauit. Custos verò tali tempore rumoris insuetus surrexit, & aperiens cellæ ianuam quisnam ibi esset, aut quid sibi vellet inquisiuit. Cui diabolus: Ego (inquit) amica tua charissima talis monasterij custos tibi fidelis, quæ quoniam in tui amorem vehementer exarsi, & amoris vehementia tibi amplius abesse non potui, magno itaque tractus amore ex monasterio meo ad te huc perueni, assumens preciosiora cuncta nostri monasterij clenodia, quæ nobis longo tempore suo valore vitæ necessaria poterunt ministrare. Nunc igitur surge velociùs omni mora postposita, mihique sociare, quicquid quoque tu preciosorum clenodiorum ac ornamentorum habere poteris tecum assumens in ignotam regionem, vbi cupita possimus frui præsentia simul pergamus. Sathanas quoque sicut custodi loquebatur extrinsecus, sic tentationibus suis animam eius amplius excitando mouebat intrinsecus, ita vt quid illi responderet non inueniret, sed verborum ac tentationum eius victus importunitate fidem illi adhibuit, cellam egressus est, & quicquid de suę custodiæ commissis clenodijs monasterij & ornamētis habere poterat, in saccum vnum colligens cum diabolo, velut cū custode dilecta à monasterio fugam petens abscessit. Cùm autē per aliquantulum spaciū à monasterio re-

rio recessissent, lachrymabili voce diabolus conquestus est se quoddam preciosissimum monasterij sui clenodium fuisse oblitum, quod omnia habita præcelleret in valore. Dixitq; ad custodem: Tu hic sede amice charissime, & tu reditum meum præstolare, ego citiùs quo potero quæsito, & allato illo festinus ad te redibo. Credit custos & abscedente diabolo solus cum furto remansit in campo. Diabolus verò postquā recessit à custode venit in monasterium, & ingressus dormitorium magnum strepitum commouit clamans alta voce: Surgite, surgite, & citiùs custodem qui cuncta furatus est insequentes comprehendite. Surrexit Abbas & totus conuentus cum eo, & perlustrantes singulas clausuras apertas, & preciosiora quæque clenodia ac ornamenta monasterij sui sublata inuenerunt. Vnanimiter perinde monasterium egressi, & custodem insecuti non longè à monasterio solum inuenerunt & furtum cum eo. Quem comprehendentes, cùm quid diceret furto præsente confusus non inueniret, secumq; vehementer tacitus miraretur, quomodo in hoc infortunium peruenisset, dum in monasterium reducentes incarceratum ambobus pedibus cyppo arctatis & affixis vsque in diem crastinum, quando de facto meliùs deliberarent dimiserunt. Alteri quoque monacho vt ad matutinas tempore congruo loco custodis pulsare committentes, ipsi se quieti tradiderunt. Quiescentibus singulis eum custos facti turpitudine cōfusus solus sederet in carcere atque cyppo, secumque miserabilem casum tacita mente cordeque contrito reuoluerer, & præ cordis anxietate erumpentibus lachrymis bene contritus amarissimè fieret, solatiumq; sibi sub solenullum superesse conspiceret, deuoto corde se transtulit ad omnium desolatorum consolatricem pijssimam virginem Mariam, casum suum ei conquerens in hæc verba: O mea Maria omnium peccatorum misericordissima patrona, quoniam vt nosti corde deuoto tuis me seruitijs mancipaui, per tuā infinitam clementiam te deprecor, vt mihi casu hoc lachrymabili innocenter circūuento, tuam misericordiam gaudeā affuisse. Cumque sic iaceret in oratione & totius spei ancoram in matre misericordiæ inuexisset, ecce subitò in forma qua eum depingi fecerat sathanam adesse conspexit, sibi suum infortunium improperantem atque dicentem: Ecce (inquiens) quo modo tibi ante promiseram, vt scilicet de mihi facta iniuria tibi rederem talionem iam persolui. Custos cordis dolore confusus, quid suis responderet improperijs non inuenit. Tunc ait diabolus: Ecce quod tibi ante prædixeram, iam me cognoscas implesse, sed tamen Maria Domina tua mota quam ad te gerit compassione, me imperiali potentia quod inuite facerem compulit. His dictis dæmon accessit & excusso cyppo liberauit, & vt illinc recederet imperauit. Custos autem cellæ suæ secretè petijt, ac diabolus in forma custodis transformatus in cyppo carceris pro eo inuitus & compulsus resedit. Custos quoque totus gratulabundus misericordiæ gloriosæ virginis (cuius imperio fuerat liberatus) gratias quas potuit retulit, tempusque matutinum totus lætabundus expectauit. Cumque prope esset quod in pulsu horologij tempus matutinarum signaretur, quod etiam in loco officij sui frater ordinatus expectauit, ecclesiam introiuit, atque vt solet decantandis matutinis monachis impulsa signum dedit. Quod vt frater vice eius ad pulsādum ordinatus audiuit, mirabatur quisnam ibi esse potuit qui ipsum pulsando etiam ante tempus præuenisset, eo quod dum custos incarceraretur, affuisset. Ad ecclesiā igitur festinus accurrit, & custodem pulsan-

pulsantem inueniens, cùm vehementer miraretur, Abbatē, ac fratres cæteros adijt, & quod custos fracto carcere violenter aufugisset, intimauit. Surgentes illi carcerem adeunt, atque vt sibi videbatur custodem incarceratum, vt eum ante reliquerant inuenerunt. In choro quoque Ecclesiæ veniunt, atque custodem (vt ibi solet) pulsantem aspiciunt. Dixitque Abbas fratribus suis: Tota hac nocte fratres mei diabolica sumus deceptione vexati. Et accepta aqua benedicta cū pulsantem custodem aspersisset, ille aspersionem humiliter (vt verè humilis erat) reuerenter accepit. A choro igitur ad carcerem cum conuentu redijt, vbi vt sibi videbatur custodem incarceratum sedentem inuenit. Cumque eum (vt vero custodi ante fecerat) etiam aqua benedicta aspersisset, ille dimisso magno fœtore vt fumus euanuit, sicque discordiæ seminator maleficus fratres singulos cum custode pacificauit inuitus. Custos quoque suæ liberationis non ingratus, nec immemor studuit adiutorio gloriosæ virginis in virtutibus proficiendo, pro sibi impenso beneficio gratus existere, & in seruitio eius aspirante gratia vsque in finem vitæ suæ amplius feruere. Fratres verò missis nuncijs in prænominatum monasterium virginum, vtrū de hoc negotio nocte illa aliquid percepissent, explorare studuerunt. Sed quoniam rei veritas nulli hominum excepto custode patuit; nullibi aliquid inde auditum fuit. Custos vero rei euentum vsque ad vitæ suæ terminum secretum tenuit, nullique publicauit. Sed cùm cæteris vicinæ mortis signis prodentibus se ab hoc seculo migraturum esse cognosceret, omnem rei gestæ ordinem vocato priori intimauit. (Idem.)

EXEMPLVM XXXXIIII.

Beata Maria in die Purificationis multis comitata virginibus se deuoto & infirmo Episcopo amplexandam dedit, eumq́; perfectè sanauit.

Legitur in libro exemplorū beatæ virginis, quod quidam Episcopus deuotus beatæ virgini, infirmabatur grauiter, cùm autem instaret festum Purificationis Mariæ, rogauit eam, vt sibi sanitatem impetraret, quatenus eius officium deuotè impleret, sed non fuit exauditus. Item imminente hora vespertina in vigilia huius festi petiuit pro sanitate corporis, sed minimè exaudiebatur, quod & tertiò fecit ipso die hora prima, sed nihil impetrauit. Domus autem Episcopi adhærebat Ecclesiæ, ita quod ambitus de Ecclesia protendebatur ad domum in qua Episcopus infirmus iacebat. Cùm autem ipso die solemnis processio fieret à clero, & illa Antiphona, Adorna thalamū tuum Sion, secundum consuetudinē Ecclesiæ in circuitu cantaretur, vidit Episcopus solemnem processionem virginum pulcherrimarum de Ecclesia per ambitum ad se venientem, quæ vestitæ albissimis erant. Inter quas vna erat pulchrior omnibus quę post omnes ibat, & pulcherrimū puerum gestabat in vlnis. Et cùm sic appropinquaretur, duæ ex illis virginibus iuxta caput Episcopi se ponentes Angelicis vocibus incœperunt prædictam Antiphonam scilicet, Adorna thalamum tuum, decantare. Quas Episcopus vt vidit prout poterat erexit se, & in lecto resedit. Venerabiles autem virgines lectum eius circū steterunt, & dulciter cantabant, quod tamen nullus nisi Episcopus audiebat, & cùm sic cantassent vsque ad locum illum, suscipe regem Christū, amplectere Mariam, quæ est cęlestis porta,

perta, accessit illa pulchra virgo cũ puero, & sibi illum puerũ qui est rex regum ad dextrum brachium dedit, & ipsa sub sinistrum Episcopi resedit & ait. Modo dilecte mi, suscipe regẽ Christum, & amplectere Mariam, & ait: Surge modo sanus, & vade ad Ecclesiam, & fac officium mihi & filio meo & dic populo quid tibi accidit. Et post illa hæc venerabilis visio disparuit. Surrexit igitur Episcopus sanus, & fortis & cunctis admirantib⁹, officium deuotè impleuit, & facto sermone narrauit coram populo præsens miraculum, & post paucos dies migrauit ad Dominum, vbi amplectitur Mariam, & eius dilectum filium Dominum nostrũ Iesum Christum. (Hoc Mariale citat sæpè Pelbartus in suo Stellario.

EXEMPLVM XXXXV.

Beata Maria Virgo beato Thomæ Cantuariensi pulcherrimam casulam dedit.

SAnctus Thomas Cantuariensis Episcopus in adolescẽtia sua castissimus erat, vtpote qui beatissimę virginis Marię suam vouerat castitatem. Cum autem esset inter socios sicut lilium inter spinas, audiuit eos seculares secularia conferre, & iactantes se de suis specialibus dominabus, & de clenodijs sibi datis ab ipsis. Tandem in ioco dixit: Nihil valet quod dicitis & iactatis, ego habeo amicam quæ omnium vestrum præcellit amicas, quæ mihi clenodium dedit cui nunquam simile vidistis. Hoc autem totum spiritualiter intẽdebat, sed ipsi secundum mentẽ suã recipere hoc volebant supplicantes instantissimè vt eis clenodium demõstraret. Et vim iam inferre volentib⁹ aufugit in Ecclesiam, & se ad orationem contulit, rogans vt sibi tam præsumptuosum verbum Domina dulcissima indulgeret. Ecce autem in visione ei electissima virgo apparuit, consolans eum flebilem & dicens: Ne timeas, quia optimè & verè excellentiam tuæ amicæ inter socios, imo inter omnes homines obtinebis. Deditque ei pyxidem valde paruulã nimis pulchram. Reuersus ad se, & ab oratione consurgens lætus abire volebat, sed socij præfati videntes eum iterum pro exhibitione sui clenodij insistebant. Tandem socij è manu eius prędictam pyxidem rapuerunt, & aperientes viderunt in ipsa parũ de purpura, extraxerunt, & prodijt de illa pulcherrima casula mirabiliter bene facta. Verbum illud mirabile peruenit ad Episcopum Cantuariensem, cui accersitus Thomas, rei indicauit veritatem. Vnde prodiuit ei Episcop⁹ in studio, & expensis, præordinans eum in animo suo sibi futurum successorem. Quod & posimodum factũ est. (Collector speculi.

EXEMPLVM XXXXVI.

Beata Maria militi perditum lumen restituit, quod Iudæo se blasphemanti alapam dederat.

MIles quidam in torneamentis & exercitijs secularib⁹ se plurimum exercebat. Huic euenit infortunium quod talibus solet sæpè euenire. Nam monoculus factus fuit. Sed Dominus qui dixerat: Meliùs esse cum vno oculo ad vitam ingredi, quàm cum duobus tendere ad gehennam, qui nouit bonum de malo elicere, fœlici necessitate eum compulit ad meliora commutari. Et quia circa diuinum officium & precipuè in Missa gloriosæ virginis Mariæ deuotissimè se agebat, quadam die eques processit ad Ecclesiam, in qua Salue sancta parens solemniter cãtabatur, qui morem gerens solitum substitit, & missam negligere recusauit. Tũc ecce Iudæus quidã interim à casu pertransiuit, inueniensq; mili-

tem, ad nomen Reginæ cœli frequẽter genua flectere respexit, impieque subsannauit, improperans inter cætera quod ancillam gentis suæ tã venerabiliter adoraret. Miles Dominæ suæ iniuriam ferre non valens, accẽsus zelo fidei, Iudæum percussit ad aures qui mox quærelans & eiulans commouit totam plebem. Accurrẽsq; populus sciscitabatur causam clamoris, percepta, pro diuite fauoris gratia sententia lata fuit. Miles autem interim videns paratas sibi insidias, secessit in Ecclesiam, auxiliatrici fidelissimæ negotium suum committens. Astitit autem anguſtiato illuminatrix cordium, & amissum sibi oculum restituit, & visum lucidissimè reparauit. Captus tãdẽ in Ecclesia, & abstractus ex ea productus & traditus est Iudæo, qui eum minimè recognouit, dicens: Hunc iudicarem me læsisse, si duos oculos non haberet. Nam huic nihil imputare valeo. Viso igitur miraculo gaudebant fideles recognoscẽtes, & laudantes matrem Domini fidelium adiutricem. Statuerunt ergò fideles, vt in eodem die annis singulis Iudæi Indæum aliquem publice repræsentent, qui sine contradictione alapam tam grauem sustineat, quam Christianus decreuerit sibi dandam. (Collector Speculi.

EXEMPLVM XXXXVI.

Quomodo beata virgo tentatum spiritu fornicationis fratrem à tentatione liberauit.

ERat quidam presbyter Deo multum deuotus, & natulari quodã castitatis dono refulgẽs ordinis cruciferorum, cuius & si mihi nomen non incognitum est, nec incerta habitatio, subticere tamen vtrumq; volui, ne aut ipsi pudorem (nam verecundus est) aut mihi adulationis notam inficerem. Is cum à primordijs florentis iuuentæ fere vsq; ad tricesimum annum, vel nullos omnino ob ingenitam castitatẽ, aut admodũ paucos carnalium tẽtationum æstus persensisset, nescio qua dæmonis inuidia actum sit, vt in prouectiori ætate, tam grauibus tentationum carnalium fluctibus inciperet agitari vt de periculo castitatis hæsitans, grauiter trepidaret. Cumq; dæmon immundas cogitationes die noctuq; ingereret, & prędictus frater profundis suspirijs, prodigis lachrymis & sanctissimis precibꝰ ambigua satis victoria decertaret. Tandem ad Reginam Virginem Mariam spei suæ anchoram fixit, ipsamque adiutricem sub tam acerba certaminis mole sibi fieri postulauit. Verum dum illa non accelerauet præsidiũ, sed texerat moras anxiè repugnãti, vidit quadam vice in altari coram quo se in orationem prostrauit virginis Mariæ, & beatæ Gertrudis imagines, vel sculptas nescio vel pictas. Sed cum Reginam cœli aureo diademate resitentem, & beatam Gertrudem humiliori velo tectam cõspiceret, vt videlicet imperiale meritum dispar habitus denotaret, columbina simplicitate plenus in hunc modum cœpit perorare. Non debueras virgo Maria benedicta me crebrius te inuocantem hactenus protraxisse, & huc-usq; in tuis castris militanti diu sępęque optata negasse præsidia, cum te & vulgatum nomẽ miserorum adiutricem, & regium diadema virginum principem signent. Verum nunc quia grauius sæuiente hoste in me video periclitari castra pudoris, & bellum impar viribus meis impositũ cerno, atq; ex hoc cõuicio hosti in proximo cessura trophæa, eousq; noueris rem processisse, vt hodie fœlix virgo regiũ diadema aut retineas aut amittas. Si iuueris fessum, manebit tibi. Si verò vel adhuc precantem spreueris, detracta sublimi de vertice corona, Gertrudis virginis caput ornabo. At ipsa cum se viderit per me hoc honore præuentam, tantis beneficijs nõ ingrata, à turpibus cogitationũ pro-

cellis me liberum atque securum efficiet. O Deus, quid non facit innocentis hominis sancta simplicitas: Mox enim vt his verbis genitricem Dei, & Reginam cœli conuenisset, ipsa quasi tanti honoris fastigio nolens priuari, minantem sibi fratrem ab huiusmodi tentatione tam potenter eripuit, vt post illam horam vsque in præsens tempus dicatur carnalium tentationum fluctibus non quassari, sed de tunc accepta puritate, nunc quoque lætatur. (Collector speculi.

EXEMPLVM XLVIII.

Quomodo beata virgo Maria Thomæ à Kempis, negligenti solita suffragia, amplexum denegauit.

IN monasterio regularium prope Svvollis vulgari nomine mons sanctæ Agnetis nominato, erat quidam monachus dictus Thomas à Kempis, quem nedum sanctissima atque innocentissima vita religiosum, verumetiam deuotissima scripta reddidere famosum. Is cum iuuenis esset, & Dauentriæ scholas frequentaret, deuoti viri magistri Florentij qui congregationi, quæ illic est nomen imposuit, regimini se subiecit, atque eam deuotionem quam in prouectiori ætate copiosè abundeq; scribens effudit, puer imbibit. Habuit enim deuotus puer inter cætera piæ deuotionis suæ exercitia, etiam illam consuetudinē, vt dietim capta hora certas orationes atque suffragia de beata Virgine Maria quasi diurnam pensionem exolueret, nam diligebat eam & vehementer amore sibi iungebatur. Verum quia instabilis & nutabunda est puerilis deuotio, cœpit & in eo laxioribus velis via hæc consuetudo nauigare. Pedetentim igitur solitas orationes atq; suffragia primo ad vnā diem, dehinc ad duos aut tres, demū ad quatuor, tandem ad integram septimanam neglexit, & quod magis dolēdum est postremo vniuersa postposuit. Quod dum ageret, visum est sibi in visione nocturna quasi staret in atrio prædicti magistri Florentij, vbi dum vna cū alijs scholaribus qui illuc confluebant ad audiendum diuinum verbū auidas aures ad ea quæ dicebantur inclinaret, conspexit in nubibus cœli desuper venientem Dominam mundi, quę dum facie decora & fulgenti habitu ad prædictum atrium descendisset, circuiuit fratres, qui illic verbum Dei audientibus loquebantur. Et nunc hunc, nunc illū amorosissime amplexata, gratias videbatur eis refundere quod tam pijs admonitionibus satagere viderētur, ne pretium sanguinis dulcissimi filij sui in illis iuuenibus deperiret. At adolescens hæc intuens, & videns virginem in mulieribus benedictam ruere in amplexus fratrum dicentiū, ardens & æstuans liquescens & sperans stabat, & in ipsam amorosam lumē firmius detorquēs intra semetipsum dicebat. Paululum expectabo, & cum fœlix virgo charitatis insignia cæteris sufficienter ostenderit, tunc etiam & mihi, qui eam etsi non digno, saltem possibili amore prosecutus sum habebit amplexū charitatis offerre. Sed heu quia sæpè in contrariū vadunt spes firmæ mortalium, iuuenis osculum sperabat dulce pignus amoris, sed verbum asperæ increpationis accepit. Si quidem virgo beata posteaquam singulos qui pijs admonitionibus florentem confluentium scholarium ætatem ad meliora prouehebāt dulcibus amplexib⁹ demulsisset. venit tādē ad prædictū adolescentem, & seriorib us luminibus eum aspiciens, frustra, inquit, amplexum petis sancti amoris hostis acerbe, qui exosa amicitiæ negligentia, malo consule fretus, debitam atque solitam mihi pensionem flammantium precum non soluis. Si quidem vbi nunc sunt cōsuetę preces suæ? Quo solita orationes auolarunt? Vbi mixta

suspi-

suspirijs pia suffragia? Nonne refriguit in te charitas, torpuit amor, deuotio quondam habita vacillauit? Et nunc tu quasi nihil peccatum sit, stas & audaci fronte amplexum manes, qui argui magis meruisti. Et indignabundè vultum auertens: Abi, inquit, abi à me, quia amplexibus meis indignus censeberis, qui tam facilem precem amatæ soluere neglexisti, atque sic iustis increpationibus laceratum relinquens, cœlis refusa disparuit. Cæterum iuuenis post visionē euigilans discutit conscientiam, inuenit culpam, proponit emendationem. Et ne de cætero virginis beatæ frustraretur amplexibus, neglecta dimissaque suffragia ita legenda resarripuit, vt vsque in finem vitæ suę nullo ea die auserit post tergare. O fœlix reprehensio quæ correxit errorem, quę amoris fœdera paululum dirupta resartiit, quę negligentiæ neruum excussit. (idem Henricus Granus.

EXEMPLVM XLIX.

* *Ex historia belli Liuonici, de quadā matrona Lutherana, quæ sacro assumptæ Virginis Matris die volens balneum sibi parari, miraculosa ædium suarum conflagratione diuinitus punita est, lignis ad balneū congestis, penitus incombustis.*

ANno 1556. ipso assumptæ Virginis Matris die, Terpati sacerdotes ex recepto Ecclesiæ more diem illum solemnem habebant, & magno, vt solet, cum apparatu, & crebro campanarum pulsu diuinum cultum peragebant. Eam celebritatem, & reuerētiam Virgini Matri ad summi numinis honorem exhibitam, cum matrona quædam impendio inuideret, mandat pedissequæ, vti balneum adparet, caminum instruat, se cum marito lauari decreuisse. Illa solemnis festi Dominam submonere, vtque in aliū diem trāsferat, rogare. Matrona repentè excādescens. Quid, inquit, de Maria narras? fuit illa mulier similis mihi, nec vllius potentiæ, aut gratiæ prærogatiuam habet, tu iussa mea exsequere. Famula, ne Dominam grauiùs exacerbaret, imperata perficit. Vbi ad caminum ventum est, arida ligna quę alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullis nutrimētis accendi potuerunt. Illa vbi se vndique vertit, laboris frustranei pertæsa, tectum omne ardere conspicit, nec vlla vi flammam extinguere valet. Ignis primum ipsum balneum vastat, mox duas contiguas ædes ingenti ciuium omnium terrore populatur. Confluit ex templo vniuersum vulgus, & vix tandem latiùs serpere incendium prohibent. Postero die lignorum fasciculus camino ingestus omnino incombustus comperitur. (Tilmannus Bredembachius libr. 2. sacrar. collat. cap. 26.

EXEMPLVM L.

* *VVilhelmus Lindanus libr. 2. cap. 2. de fugiendis idolis pag. 249. à puerperis D. Virginem rectè inuocari, quomodo puerpera quædam B. Virginis venerationem non sustinens, diuinitus punita sit.*

QVando ad solatium puerperarum piè conueniunt matronę Christianæ, solent de more laudatissimo coram imagine D. Virginis inuiolatæ matris Mariæ Christum gestantis, honoris simul, & inuocationis gratiâ candelam in fidei suæ, lucisque animorum symbolum accendere, vt suis precibus Deū puerperæ faciant propitium, ne aut abortiant, aut infeliciter pariant. Contigit annis superioribus, quandam mihi potissimam (quæ & matris suæ nomine

mine iam pridem non audiebat benè in causa religionis) puerperio laborare, conuocantur cognatæ affines, & vicinæ, vt de more Hollandico fieri solet. Vrgentibus puerperij dolorib⁹, candela imagini B. Mariæ, vt solet, à quadam cognatarũ accenditur. Puerpera sui veneni, quo à teneris infecta laborabat, non oblita, in illam cœpit excandescere, quæ candelam B. Mariæ accenderat, exclamans subinde tollendam esse, neque se ferre posse honorem illũ imagini fieri, qui Deo debebatur. Vbi exclamare misera nõ desinit irruunt dolores sensim acerbiores, puerumque tandem enixa est ita miserum, vt frustulatim in lucem fuerit editus (quemadmodum mihi oculata testis narrauit) incredibilib⁹ impiæ matris cruciatibus, & intolerandis tormentis. Neque sanè à fide alienum videri homini Christiano debet B. Mariam sine dolore puerperam, sine mœrore matrem, sine corruptione virginem religiosè ad auxilium de more inuocatam, puerperis singulari solatio succurrere. (Idem supradictus.

EXEMPLVM LI.

* *D. VVilhelmus Lindanus in Apologetico 2. religionis Catholicæ cap.11. De quadam puerperâ D. Virginem per blasphemiam, scrofam appellante, quæ mox diuinam persentiens vltionem, nigellas vno infelici partu edidit scrofulas.*

MOtibus illis eo Geusiorum anno vix dum exortis, muliercula quædã oppido Hollandiæ Aspera, parturire cœpit: conuenère vicinæ atque cognatæ, vbi illa eniteretur difficilius, & grauissimè non minus quàm periculosissimè laboraret, vna circumstantium pio ex more puerperam admonet, vt D. Virginem Mariam inuocaret auxiliatricem. Cui illa: Quid mihi istam, inquit, dicis scrofam? Erat namque infelix Anabaptistarum delirijs capta, qui supra omnes fere Diuos, vnam illam sanctorum sanctam Deiparam Virginem Mariam execrantur, oderuntque infensiùs. Verum quidnam acciderit accipe. Pro maledicti blasphemia, fuit & Dei plaga, qua nefariam suę matris vindicauit cõtumeliam: actutum enim illa misera, quæ sacrosanctam Virginem Dei genitricem Mariam, impuræ suis nomine blasphemaret, nigellas aliquot in lucem edidit, sed emortuas suculas.

Vnum hoc exemplum, vt Catholicam nostram de pia Sanctorum inuocatione doctrinam solidè iuxta ac liquidò confirmat, ita insanam istorum sacrilegorum Iconoclastarum & Hagiomachorum euertit Theomachiam. Quod aduersarij cùm probè haberent perspectum, collecta his super gestis informatione, productaq; testium, quam vocant iurisperiti, turba, rem longè verissimam, & in vulgus notissimam suo percallido frustra conabantur obruere mendacio. Illos enim testes audire non dignabantur, qui de parodoxi huius puerperij mõstro comperta, visaque dicere potuissent, vti ex ore Notarij N. fide dignissimus nobis narrauit alijs plurimis audientibus. Lepidum vero illud, nec minus salsum, quod in istos veritatis hostes dictitabat Notarius. Cùm enim varios conuocarent, veroque exquirerent testes, ad rei tam memorabilis fidem semel obruendam: Vos illis videmini persimiles, inquit, qui de fure ad ostiarios percunctantur, quem per posticum sciunt elapsum. (Idem supranominatus.

EXEMPLVM LII.

Exemplum memorabile de quodam molitore, qui posteaquam toto triẽnio per paralysin, omnium membrorum suorũ officio destitueretur, tandem à beata Dei genitrice visitatus, & paulò post curatus, & malorum Belgio imminentium reuelatione dignatus est.

VEnerandus doctrina, & pietate vir Dominus N. ob insignẽ animi candorem, & pietatem omnibus charus, mihi exposuit, se ante annos circiter triginta, id est, circiter annum Domini 1554. nouisse quendam molitorem in pago Lubeke prope Tenremundam in Belgio, qui cum honeste inter suos viueret, eaq; morum facilitate polleret, vt omnes eius desiderio tenerentur, tandem in grauissimã paralysin incidit, qua toto triennio ita detinebatur, vt omnium membrorũ officio destitueretur: Itaq; cum celebriora festa, & præcipuè D. Virginis solemnia ex more celebrarentur in Ecclesia, diuini sui languoris pertæsus, crebrò sacratissimæ Dei genitricis opem implorabat, eidemque cum gemitu & suspirijs conquerebatur, quod suæ sacræ festiuitati iã interesse non posset. Quòd cũ sæpius deuotè factitaret, tandem noctu D. Virgo cubiculum eius ingressa est, habens in comitatu complures virgines sacras, iam in cœlestibus triumphantes, quæ omnes admirabili fulgore & incredili venustate, cubiculũ totum illustrabant, ipsumq; infirmũ ineffabili gaudio recreabant. Inter quas singulari splẽdore & pulchritudine immensa præeminebat sacratissima virgo Maria. Quanquam & reliquas virgines omnes (mente ex præsenti lumine diuinitus illustrata) earundemq; nomina & statum luculenter discernebat. Moxq; molitor vxorem sibi accubantem compellat, vt è somno excitata, tam iucũdæ visionis & admirabilis splendoris particeps fieret. Illa verò grauiori somno diuinitus detinebatur. Porrò B. Virgo infirmo alloquens, ait: audiuisse se gemitus & suspiria ipsius, & nunc tandẽ eum voti sui compotem fore, cum primum se in Ecclesiam ad altare B. Virginis deferri curaret. Multa deinde ipsa B. Virgo eidem infirmo prædixit de impendentibus, toti Belgio plagis, ac grauissimis tempestatibus, prohibens ne quicquam de illis arcanis cuiquam hominum reuelaret. Posse tamẽ ac debere eum, omnes ad meliorem vitam, ac pœnitentiã hortari, si fortè plagæ imminentes vel auerterentur, vel Dei misericordia mitigarentur. Molitor ea visione recreatus, paulò post rogat se deferri ad Ecclesiam. Ad quam delatus, ait gestantibus, vt dimittatur. Dimissus, mox quindecim gradus, per quos ad crepidinem altaris sacratissimæ Virginis accessus erat, solus ascendit, & iam inde ab eadem hora integrã incolumitatem, omniumq; membrorũ suorum officia recepit. Ille verò deinceps religiosissimam & sanctissimã vitam ducere incœpit, assidue in templo versans, orationi & rebus diuinis vsque adeo intentus, vt ex oculis totoq; vultu omnibus pateſceret, eum assiduè cælestia ac diuina meditari, fatebaturq; se alacri animo geniculatim reptaturum Romam vsq;, vt vel modico tempusculo, eadẽ tam amabili ac iucunda luce, tamq; desiderabili tot sacratissimarum virginum aspectu denuò potiri posset. Porrò, venerandus vir Dominus N. qui hæc ex ore ipsius molitoris audiuit, cùm aliquotiens in concione suis auditorib⁹ hanc tam amabilem historiã exponeret, vidit multos auditorũ præ gaudio ac desiderio rerũ cælestiũ, in lachrymas folui. (Tilmannus Bredẽbachius Sacrarum Collationum lib. 2. c. 30.

EXEMPLVM LIII.

De muliere Laudunensi per B. Mariã in medijs flammis illæsa cõseruata.

VIxit circa annũ Domini 1094. non procul ab vrbe Laudunẽsi quædam mulier, quę arcanum homicidij crimen à se commissum in exomologesi detexerat Sacerdoti, ac deinde post acceptam mortis sententiam, vt flammis ardentibus traderetur ad supplicij locum ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, vbi toto populo peccatum suum confessa est, Virgini matri etiã magna cum fiducia supplicauit, seq; totam patrocinio eius commẽdauit. Hinc digressa, & iam semel, atq; iterum in ignem coniecta, tantum Dei, & Virginis beneficium sensit, nihil vt ab igne, quamuis copioso, & vehementi caperet detrimenti; imo non modò carnem; sed vestem etiam ab omni flammarum iniuria seruauit semper illæsam. Cùm hinc admiratio ingens animos populi occuparet, ad dictum Mariæ templum cursitatũ est, vt vnà cum bona muliere Deo, & Virgini gratiæ agerentur, tantumque miraculum ad Virginis inuocationẽ gestum communi omnium lætitia celebraretur. (Sigebertus in Chronicis, & citat Petrus Canisius Theologus in opere de B. Virgine lib. 5. c. 20.

EXEMPLVM LIIII.

De Hildephonso, cui apparens Deipara, vestem, qua in re diuina vteretur, donat.

HIldephonsus, quẽ & alij Idelphonsum, & Alphonsum appellant, vir non modò vitæ sanctimonia excellens; sed etiam doctrinæ præstantia percelebris, quique suo sęculo Hęreticos ex Hispania profligauit. Fuit is post beatum Eugeniũ Archiepiscopus Toletanus ante nongentos annos, & in Maria quidem colenda, publiceq; prædicanda perquã studiosus, quemadmodum pia eius monimẽta testantur. Quare cum aliquãdo multis comitantibus ad altare progrederetur (mirum dictu) sacrosanctam sibi Virginem apparentem habuit, & in Episcopali cathedra sedentem vidit, sibiq; blandè loquentẽ audiuit, sed & vestem sacrã, velut diuinæ gratiæ, & fauoris singularis pignus, & obsidem, qua in facienda re diuina vteretur, sibi ab illa donatam. Res per totam nota Hispaniam. (D. Petrus Canisius ibidem, citans huius historiæ testes, Iulianum Pomerium Hispaniæ Ecclesiæ Diaconum, Rodericum Archiepiscopum Toletanum, & Ioannem Vasæum Brugensem.

EXEMPLVM LV.

De Ruperto abbate Tuitiensi, qui à B. Maria precibus impetrauit docile ingeniũ, & diuinorũ intelligentiã.

RVpertus Abbas Tuitiensis Germanus, qui cùm primùm ingenio se tardum, & ad sacra discenda parum idoneum cerneret, opem sacræ Virginis singulari studio implorauit, vt hanc naturæ difficultatẽ superare, ac fœlices in sacris litteris progressus facere posset. Cui Virgo Mater nocte apparens promittit, & pręstat, quòd ille tantopere cupiebat, tam excellenti deinde gratia scientiáque illustratus, vt inter Germanos Theologos eminuerit, ac similẽ ætas illa non tulerit; qui, & viuus, & mortuus multis claruit miraculis, sicut Trithemius apertè testatur; nec ingratus ille fuisse Virgini videtur quã in suis monumẽtis libenter extollit, præsertim si commentarios eius in Cantica, & opus de diuinis officijs consulamus. (Petrus Canisius ibidem ex Ioanne Trithemio de monasterio Hirsaugiensi.

EXEM-

EXEMPLVM LVI.

* *Mariæ auxilio omnium dæmonum, & hæreticorum ludibria dissipantur.*

HErmanni Itali Fratricellorũ hæreseos autoris manes, apud Ferrariam instar sancti alicuius reliquiæ colebantur. Aliorum impium dogma vt declararetur, itidem æquum fuit, necessitas quoque postulauit, vt ossa infanda comburerentur. Diabolum hoc iudicium ecclesiæ solum odisse, ex historia Guidonis est videre. Diabolici hominis reliquiæ in ignem coniectæ statim emicuere, atque diabolorum potestate in aëra supra rogum ferebantur. Populus iudices in ipsam ardentem pyram iniecisset, nisi clerus gloriosam Virginem Mariam, hæresion omnium interemptricẽ, in officio cuius introitus est: Salue sancta parens, inuocando, diabolorum nequitias exuperasset, ipsosque clamare coëgisset: O Guido de Lacha, nos defendimus te quantum potuimus &c. itaque, meri to cantat Ecclesia: Gaude Maria virgo sola cunctas hęreses interemisti in vniuerso mundo. (Gerardus Lorichius Hadamarius Catholicus in compendio glossæ ordinariæ & interlinearis in 3. Regum Cap. 13.

Vide etiam tit. Laborare ex. 7. Tit. Cibus. Tit. Blasphemia ex. 4. & 5. Tit. Confessio ex. 5. & 7. Tit. Inobedientia ex. 3. Tit. Diues ex. 1. Tit. Maledicere ex. 1. Tit. Horæ Canonicæ ex. 3. Tit. Castitas ex. 5. Tit. Iudicium Dei ex. 7. Tit. bona iniustè acquisita. ex. 3. & 8. Tit. Fœmina ex. 6. Tit. Apostata ex. 11. & 18. Tit. Facies dæmonũ Tit. Chorea ex. 8. Tit Infernus 12. & 13. Tit. Defuncti ex. 22. & Tit. salutatio Angelica exemplis septem subsequentibus.

MARTYR.

EXEMPLVM I.

Martyr effectus Herminigildus iussu patris regis Arriani quantis miraculis coruscauit.

NVPER Herminigildus Liuigildi regis VVisigothorum filius ab Arriana hæresi ad catholicam fidem viro reuerendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudũ mihi in amicitijs familiariter iuncto prædicante conuersus est. Quem pater Arrianus vt ad eandem hæresim rediret, & præmijs suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissimè responderet nunquam se veram fidem posse relinquere, quã semel agnouisset: iratus pater eum priuauit regno, rebusque omnibus expoliauit. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusque illius ferro religauit. Cœpit itaque Herminigildus rex iuuenis terrenum regnum despiciens, & forti desiderio cæleste quærens in cilicijs iacere, vinculatus omnipotẽti Deo ad confortandum se preces effundere: tantoque sublimius gloriam transeuntis modi despicere, quanto & religatus agnouerat nihil fuisse quod poterat auferri. Superueniente autem paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum Episcopum misit, vt ex eius manu sacrilegæ consecrationis communionem susciperet, atq; per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Arriano Episcopo venienti exprobrauit vt debuit, eiusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia & si exterius iacebat ligatus, apud se in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso Episcopo Arrianus pater infremuit, statimque

EXEMPLVM XXIII.

Quomodo præ multitudine martyrum & confessorum carceres criminosis defuerint.

CVm hæc apud Nicomediam agerentur, vbi cruentus Diocletianus inhiabat piorum carnibus, haud segniùs etiam apud Mitylenem prouinciam, Syriamque omnes Ecclesiarum principes carceribus retrudi edictis principalibus vrgebatur, simulque cum his ex plebe viri ac mulieres nobilesque & ignobiles rapiebantur, & fiebat vbique spectaculum miserabile ac fœdum. Subito namque inueniebatur in vrbe silentium, in carceribus vacuus locus nullus, vt non tam rei ad ergastulum duci, quàm ciuitas tota migrasse videretur ad carcerem. Catenæ quæ homicidis adulteris, venenarijs, & sepulchrorum violatoribus fuerant fabricatæ, tunc Episcoporum, & presbyterorum & diaconorum & lectorum, atque omnium religionum hominum colla constringunt, ita vt ne criminosis vincula superessent, nec locus ergastuli resideret. Verum cùm peruenisset ad principem æstuare carceres, & per innocentiam pœnas loca deesse criminosis, noua rursum decreta mittunrur, vt qui immolare vellet liber abscederet, qui verò abnueret diuersis pœnarum generibus interiret. Tum iam quantæ per singulas prouincias multitudines martyrum, & præcipuè in Africæ aut Mauritaniæ, Thebaidis quoq; & Ægypti regionibus extiterint, numero comprehendere quis valeat? (Ibidem.

EXEMPLVM XXIIII.

Varia tormentorum & crudelitatum genera, quibus sanctorum martyrũ fides & constantia tentata est.

SEd ne illorum quidem quorum agones apud Palæstinam, vel Tyrum (quæ est vrbs maxima Phœniciæ) præsentes inspeximus, vt dignum est, memorare sufficimus. Tanta enim virtute perseuerantiæ ad mersum illata supplicia pro pietate certatum est, vt nisi quis priùs Domino & Saluatori nostro credat dicenti, quia ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi, & eius virtutem martyribus sciat esse præsentem, rebus gestis deroget fidem. At nos (vt diximus) nō audita, sed vt oculis inspecta narramus. Exquirebantur diuersa tormentorum genera sibi in uicem succedentia. Flagris primò per omne corpus carpebantur, post hoc tradebantur ad bestias, adhibebantur leones, vrsi, pardi, atque omne ferarum genus, apri quoque, sed & tauri, quibus ferro & igni ferita s addebatur. Ad hoc Dei cultores denudati statuuntur in medio arenæ loco. Additur adhuc arte intra caueas bestijs furor, & ita semetipsis seuer iores effectæ proruunt claustris: Replent subitò stadium circundantes Ecclesiam martyrum in medio sitam. Circumeunt sæpius & oblustrant, & diuinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes procul ab eorum corporibus abscedunt. Mittuntur illico quibus artis est instigare bestias áduersum eos. Verùm vt ostenderetur omnibus, non feritatem deesse bestijs, sed diuinam adesse custodiam, illos ipsos incredibili velocitate discerpunt. Et cùm iam nullus ex huiusmodi artificibus auderet accedere, iubentur ipsi sancti martyres commotis manibus & ve-

lut prouocantibus incitare aduersum se beluas, sed nec sic quidem pati aliquid poterant. Verùm & si fortè fuisset ex beluis aliqua concitata, cùm venisset ad proximum protinus in semetipsam conuersa repedabat. Cùm igitur nec sic quidem aliquid aliud egisset humana sæuitia, iubentur mutari feræ, quæ cùm & ipsæ similiter, vt priores, nihil triste Dei cultoribus intulissent, amotis etiam his sæuiores feras martyribus homines mittunt: qui soli possent crudelitate feras superare. Gladijs igitur peragunt quod bestijs nequiuerunt, prohibebãt etiam cadauera mandari terræ, sed iubebant fluctibus dari. Hæc apud Tyrũ venerandi Dei martyres desudarunt. (Cap. 7. lib. 8. Eccles. hist. Eusebij.

EXEMPLVM XXV.

Cœlestis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis expetierunt.

APud Thebaidem verò omnem narrationem superat agitata crudelitas. Pro vngulis testas fictilium vasculorum adhibebãt, quibus omne corpus eousque lacerabant, donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoque nudas, ita vt ne pudenda quidem contegerentur, arte quadam compositis machinis vno pede in excelsum suspensas, & capite in terram diuersas indignissimo speculo expositas pendere per diem continuè sinebant. Aliàs sicubi vicinæ sibi duæ arbores inueniebantur, vi quadam ab vtraque inflexis contra se inuicem ramis, eisque singulis singulos pedes martyrum obligantes, subito ramos quos vi inflexerant relaxabant. Qui cùm ad situm suũ naturali impetu referrentur, discerptis, displicatisque visceribus auulsa secum membra rapiebant. Verùm & nosipsi per idem tempus cum in Ægypti partibus iter ageremus, oculis nostris inspeximus, vt sedenti pro tribunali sæuissimo iudici offerebantur innumeri fidelium populi, quos ille singulos per ordinẽ confessos se esse Christianos capite plecti iubebat. Cumque hi certatim se & sponte gladio subijcerent, ille inhumanus, nec multitudinis contemplatione permotus est. Egrediuntur cuncti pariter ad contiguum mœnibus campum, non carnificum nexibus tracti, sed fidei vinculis colligati. Nemo defuit cum nemo seruaret. Sponte omnes imò & alter alterum præuenientes ceruices cædẽtibus obiectabant. Defecerunt carnificum manus, & succedentes sibi inuicem fatigati sunt, hebetata est acies gladij. Videbam fessos residere carnifices, vires resumere, & animos reparare, mutare gladios, diem quoque ipsum non sufficere ad pœnam. Nullus tamen ex omnibus ne paruulus quidẽ, infans deterreri potuit à morte, sed hoc solum singuli pauescebãt, ne fortè dum prosperum sol vergens clauderet diem, separatus à consortio martyrum remaneret. Sic confidentia fidei constanter & fortiter cum lætitia & exultatione mortẽ præsentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Denique cum priores quique iugularentur, reliqui non desidiæ aut torpori animus indulgebant, sed psallentes & hymnos Deo dicentes locũ quisque sui martyrij expectabat, vt hoc agentes etiam extremos spiritus in Dei laudibus exhalarent. O verè mirabilis & omni veneratione dignus grex ille, beatorum turma, virorum fortiũ corona splendoris gloriæ Christi. (Lib. 8. c. 9. hist. Eusebij.

EXEM-

EXEMPLVM XXVI.

De ijsdem martyribus, & eorum constantia.

ERant enim expositi sancti martyres omnibus volentibus pro libidine inferre supplicia, & si quod ars per otium excogitans nouũ pœnarũ genus detulisset, licebat inferri. Iam verò vngulis exarari vetus, & leue supplicium ducebatur. Quod etsi fortè genus supplicij cuiquam fuisset adhibitum, non (vt latronib⁹ & homicidis solet) latera tantùm fodiebantur, sed & venter & femora, ac tibiæ & vsque ad vngues vngula perueniebat. Sed facies quidem & vultus ac frons à tormentis non manebat immunis, quosdam etiam columnis ligatos, & post tergum distortis brachijs suis vinctos relinquebant. Iam verò hi qui ante præsidem suspendebantur, non id solum temporis quo ab eo vel discutiebantur, vel cruciabantur: sed totum pænè diem cum alijs arctiùs agerentur in eculeis exigebant, si forte aliqui ex his magis pœnæ continuatione à propositi firmitate discederent. Tanta verò in his crudelitas erat, & in tantum ab eis omnis penitus humanitatis sensus aufugerat, vt posteaquam omne corpus, vel tormentis vel verberibus fuisset absumptum, trahi nudis pedibus sursum iubetur ad carnem, atq; ibi neruo, pedibus conclusis recentibus adhuc terga vulneribus reijcerentur in solum testarum fragmentis subter instratum. Interea plurimi vsque ad mortem constanter, & fortiter perdurantes, alij verò recepta corporis sanitate ad reparãdos denuò agones, dispensatores pœnarum sponte prouocabant, quos illi erubescentes rursum ad tormenta reuocare, ipsa eorum audacia perterriti capite eos cædi iubebant. (Ibidem c. 10.

EXEMPLVM XXVII.

De eadem martyrum constantia.

IAm verò quod apud Phrygiam gestum est, quis audeat præterire, in quo & communia humanitatis & propria Romani regni iura violata sunt? Vbi vrbem quandam Christianorũ ciuium, in qua cùm & populus omnis, & honorati viri, & magistrat⁹ Christianos se esse, nec adquiescere ad sacrificandũ faterentur, circundari militibus iubet, cunctosque simul cũ mulieribus viros, cum paruulis senes, cum ciuibus ciuitatem ingenti igne concremari, ita vt nullus penit⁹ ex illa vrbe etiã cum optio volẽtibus daretur abscederet. Et hoc in ciues perpetratum est, quod in hostes egisse notã crudelitatis hab..isset. (Ibid. c. 11

EXEMPLVM XXVIII.

De eidem.

QVis enim possit vel illa repetere quibus apud Arabiam sancti martyres securibus cæsi sunt? Aut quomodo quis retegat quæ in Cappadocia gesta sunt, vbi crura frangi Dei cultoribus iubentur? Quis Mesopotamiæ referat cruciatus, Christi Christianos suini tergoris more singulis manibus, pedibusque suspensos amarissimo fumo subter iniecto, indignis cruciatibus enecabant. Alij verò lento igne prope adhibito tormẽtis longioribus absumebãtur. Illa autem quomodo replicẽ quæ apud Alexandriam gesta etiam veterum poëtarum fabulas vincunt, vbi obtruncatis auribus atq; inhonesto vulnere, naribus, manuum quoq;, cæterorumque mẽbrorum summitatibus amputatis truncum sinebat abire derisum. Apud Antiochiam verò quomodo recordabor craticulas priùs appositas, quibus Christiani superimpositi torrebantur? (Ibidem c. 11. & 12.

EXEMPLVM XXIX.

De eadem.

SEd inter hæc nobilium duorum iuuenum factum memorabile silere non puto. Qui cùm comprehensi simulacris immolare cogerẽtur, aiũt: Ducite nos ad aras. Et cùm fuissent adducti manus suas ardenti igni superponentes, si subtraxerimus (inquiunt) sacrificasse nos credite, & quo adusque caro omnis in igne deflueret, immobiliter perdurarunt. (Ibidem cap. 12.

EXEMPLVM XXX.

De eadem.

IN regionibus verò Ponti crudelia gerebantur. Arundines acutæ quibusdam sub vnguibus digitorũ infigebantur, alijs plumbum igni liquefactum, & dorso diffusum vsque ad loca putentia (quibus naturalis egesti procurari solet) infundebãtur. Ferra quoque candentia & reusta, ardentia absque vllo humanitatis, miserationisq; respectu ingerebãtur per pudenda viscerum, & naturalium secreta membrorum: Sed quid faciam? Quod appellationes ipsæ mihi in admissis facinoribus desunt, & gestorum scelerum, nec vocabula quibus enumerari queant, inueniri possunt. Sustinebant tamen omnia fortissimi martyres si aliquid crudelitatis inuenissent. Sed cum aliquando iam non ratione, aut humanitate, crudelitatis tamen nimietate satiari, respicere ad immanitatẽ sceleris sui exijssent & vidissent desolatas vrbes ciuibus, & optimis rura nudata cultoribus, orbatos filijs patres, & parentes liberis, ad clementiam se bonitatemque conuertunt, edictum principale proponunt, vt hoc genus hominum nequaquam quidem subiret interitũ, omnes tamen qui hanc speciẽ confessionis tenerent, dextris oculis ferro effossis eisdemq; cauterio adustis, sinistro etiam poplite cauterio nihilominus debilitato per singulas prouincias in ęris ferrique metalla, vel opis, vel pœnæ gratiã deportandos. Hęc fuit clementia principalis, qua optimis ciuibus consultum est. (Ibidem cap. 13.

EXEMPLVM XXXI.

Quanta constantia Imperatorum decreta contra Christianos in conspectu omnium quidam dirupit.

EDissa namq; Mesopotamiæ vrbs fidelium populorum est Thomę Apostoli reliquijs decorata, vbi cùm Imperator Valens vidisset Ecclesijs eiectos in campo habere conuenticula, tanta dicitur iracundia accensus, vt præfectum suum percuteret, cur non fuissent inde quoque sicut iusserat conturbati. At ille licet esset paganus, & iniurijs ab Imperatore fuisset affectus, tamen consideratione humanitatis altera die ad vastandum populum processurus, fecit hoc ipsum ciuibus per occulta indicia clarescere, quo cauere possent ne inuenirentur in loco. Manè processurus terrorem solito maiorem per officiũ mouet, agit omnia quo quàm minimi, vel si fieri posset, nulli periclitarentur. Vidit tamen frequentiorem solito populum ad locum tendere, currere præcipites, & festinantes tanquam vererentur ne quis deesset ad mortem. Interea vidit quandam mulierculam ita festinam, & properam domo sua prorumpere, vt nec claudere ostium nec operiri (vt mulierum habitum decet) diligentiùs potuisset, infantem quoque paruulum secum trahentem, cursuque rapidô irrupto etiã officij agmine festinãtẽ. Tum ille vltra non ferens, apprehendite (inquit) mulierẽ & huc deducite.

Cum-

Cumque fuisset adducta: Quo (inquit) infælix mulier properas tam festina? Ad campum (ait) quò Catholicorum populus conuenit. Et non audisti (inquit) quia præfectus illuc pergit, vt omnes interficiat, quos inuenerit. Audiui (inquit) & ideo festino, vt ibi inueniar. Et quò (inquit) paruulum istũ trahis? Vt & ipse (ait) martyrium consequi mereatur. Quæ cum audisset moderatissimus, redire ad officium, & conuerti vehiculum ad palatiũ iubet. Et ingressus ait: Imperator subire mortem (si mihi iubeas) paratus sum, opus verò quod præcipis implere non possum. Cumq; edocuisset cũcta de muliere repressit imperatoris insaniam (Lib. 11. hist. Eusebij cap. 22. Vide etiam tit. Maria ex. 21.

MATRIMONIVM.

Patientissima Monica mater Augustini, licet iracundum virum haberet, nũquam tamen cum eo per diẽ dissensit.

REfert Augustinus in libro Cõfessionũ, quia Mater eius sancta Monica vbi nubilis est facta tradita viro seruiuit ei veluti Domino, & sategit eũ lucrari, loquẽs illi de moribus virtuosis. Ita autem tolerauit cubilares iniurias, vt nullam de hac re cum marito haberet simultatẽ. Erat enim ille sicut beneuolẽtia præcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, non tantum facto, sed nec verbo quidem. Iam verò refracto & quietato cùm opportunum videret, rationem facti sui reddebat, si fortè inconsiderantiùs commotus fuerat. Denique cum matronę multæ quarum viri mansuetiores erant plagarum vestigia, etiam de honestata facie gererent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam. Hęc autem earum linguam veluti per iocũ gratãter admonebat dicens, quod ex quo illas tabulas (quæ matrimoniales vocantur) recitari audissent tanquam instrumenta quibus ancillæ factæ essent deputare debuissent. Proinde memores conditionis superbire aduersus dominos non oportere. Cumque mirarentur illæ scientes quãm ferocem coniugem sustineret nunquam fuisse auditũ, aut aliquo indicio claruisse, quod ille ceciderit vxorẽ, aut quod à se inuicẽ vel vnũ diem domesticaliter dissenserint, & causã familiariter quærerẽt, docebat illa institutum suum quod supra memoraui. Quæ obseruabãt, ex parte gratulabãtur, quæ nõ obseruabant, subiectè vexabantur. (Aug. lib. 9. Confess. cap. 9. Vide etiam tit. Corripere.

MECHTILDIS.

De beata Mechtilde, & eius fratre Alexandro.

MEchtildis, quę nostro tempore obdormisse probatur, filia regis Scotię, vt probabili relatione didicimus, quatuor fratres habuit: Vnum Ducem, qui relicta vxore pro Christo pauperrimus exulauit. Item alium comitem, qui vitam eremiticam duxit. Item Archiepiscopum, qui relicto regimine, ordinem Cistercienſem intrauit. Quartus fuit Alexander iunior frater, annorum sedecim. Quem cùm pater rex regnare cogeret, Mechtildis soror eius, virgo xx. tantum annorum dixit fratri: Alexander frater charissime, quid nũc ages? Fratres tui maiores natu mũdũ terrãq; deseruerunt vt cælum adquirerent: regnũ spreuerunt mortale, vt regna perpetua possiderent. Tibi ergò soli regnum relictũ est, pro quo es & cęlestẽ gloriã, & animã perditurus. Néc mora, Alexander resolutus in fletus: Heu, ait, soror, quid cõsulis facere? paratus sum quicquid iusseris adimplere. Quo audito, gauisa soror,

ſoror, accepit fratrem, & mutato habitu ad remotiora traduxit, vbi eum & mulgere vaccas, & lac ad coagulum coadunare, & caſeos optimos facere docuit. Inde venerunt ad Gallias ad Fonij clauſtrum ordinis Ciſtercienſis, vbi ſoror locauit fratrem pro mulſore vaccarum, & probatus inuentus eſt in optimis caſeis faciendis. Hinc monaſterij fratrem conuerſum factum ſoror alloquitur, dicens: Multum, inquit, apud Deum meritum adquiremus, quod terram, & parentes dimiſimus. Sed in hoc ſpecialiſſimam remunerationem habebimus, ſi vſq; ad tempus futurum, quo nos inuicem in cœlo ad conſolationem perpetuã videamus, ad præſens nos, vt noſtrum nullus amplius alterum videat, ab inuicem ſequeſtremus. Hoc audito, fleuit frater, grauius iſtud ducens omnibus quæ amiſit. Et licet inuitus, imperat animo, & à ſorore totaliter ſeparatur. Illa autem ad nouem milliaria in villam quæ dicitur Lapion, ibidem manſura ſeceſſit, domunculam paruam habens quaſi aucarum tugurium, ſolo manuum labore viuens. Donum, vel eleemoſynam accipere cogi non poterat, nec rogari. Cum cæteris pauperibus in Auguſto ſpicas colligere recuſabat, vixque extrema cum porcis, quæ vix euaſerant diripientium manus, rariſſimè colligebat: vix aliquid ſubſtratum membris habebat, & caput iacens æquatum humeris, cibum & potum incũbens calloſis genibus capiebat. Hoc idem in prolixiſſimis precibus faciebat. In orationibus multotiens ita ſenſibus abſtracta erat, vt nec coruſcationes aduerteret, nec tonitrua audiret. Ne autem de fratre eiuſdem Alexandro quod gratius eſt prætermittam; Cum monachus quidam fiſtulatum ex vlcere pectus haberet, oraretque ad tumulum fratris eius iam defuncti, apparuit eidem frater Alexander, ſole lucidior, coronam geſtans manibus, & corona capitis inſignitus. Cùm ergò monachus quæreret, quid corona duplicata ſignaret? Corona, inquit, quam geſto manibus, corona extitit temporalis, quam pro Chriſto deſerui. Corona verò quam geſto in capite, corona eſt quam communem cum Sanctis accepi. Et vt tibi fidentiùs in iſta viſione credatur, ſecundùm fidem tuam ſanus eris ab omni incommodo quo torqueris. Et notandum quod incognitus manſit vſque in diem mortis ſuæ. Et tunc conſtrictus obedientia Prioris ſui, ſe fratrem beatæ Mechtildis de Lapione, & filium regis Scotiæ reuelauit. Fecerat autem cum nobilitate ſuſpectum factum quoddam, quod multum poſtea doluit eueniſſe. Vir nobiliſſimus Dominus Hugo de Birmennio, aprum immanis magnitudinis venatu laſſauerat, &, vt natura beſtiæ eſt, ſtare coëgerat ad reſiſtendum. Equo autem nobilis ille deſcendens, aptato pugione, cùm beſtiam vellet impetere, & eius truculentiam formidaret; Frater Alexander, qui vaccas in vicino paſcebat, arrepto pugione de manibus formidantis, beſtiam audacter impetijt, & occidit. Quo viſo, in oſcula Fratris Alexandri illicò ruens, vere, inquit, nunquam vaccarum cuſtos, nũquam etiam ruſticus, vndecunque veris, increuiſti. Soror verò eius beata Mechthildis, vnde & quæ eſſet, per quoſdam milites qui eam in Scotia viderant, nouem annis innotuerat, ante mortem: & tunc ſtatim à terra fugiſſet, niſi violenter retenta ab hominibus extitiſſet. Miraculis multis in vita claruit, & poſt mortem. (Cantipratanus libr. 2. cap. 10. parte 3.4.5.& 6.

MIRA-

MIRACVLVM.

EXEMPLVM.

Ostentatiuus iuuenis miraculum faciẽs celerius in luxuriam lapsurus à beato Antonio defletur.

AVdiuit aliquando abbas Antonius de quodã iuuene monacho, quia signum quoddam huiusmodi fecerit in via. Cùm vidisset quosdam senes iter agentes, & laborantes ambulando, onagris iussit vt venirent, & portarent eos donec peruenirent ad se. Illi autem senes indicauerunt hoc abbati Antonio. Dixit autem abbas Antonius: Videtur mihi monachus ille similis esse naui onustæ omnibus bonis, de qua incertũ est vtrum peruenire possit ad portum. Et post aliquantum tẽpus cœpit abbas Antonius flere, & trahere sibi capillos, & lugere. Quod cùm vidissent discipuli eius, dicunt ei: Quid ploras abba? Et respondit senex: Magna columna Ecclesiæ cecidit modo. Dicebat autem hoc de monacho illo iuuene. Et adiecit dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factum est. Perrexerunt ergò discipuli eius, & inuenerũt monachum illum supra mattam sedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videns autem discipulos senis ait illis: Dicite seni, vt oret Deum, vt decem tantum dierum det mihi inducias, & spero me satisfacturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus est. (Ex libr. Doctor. Patrum, libr. contra inanem gloriam, num. 6.

Vide etiam tit. Inuidia. ex. 2. & tit. Luxuria. ex. 13.

MISERICORDIA IN PAVPERES.

EXEMPLVM I.

Puer Bonifacius in pauperes misericors, horrea frumento vacuata, oratione repleuit: rapientem gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinã liberauit.

PRæfatus Bonifacius Episcopus eo tempore, quo cum matre sua puer habitabat, egressus hospitium, nonnunquam sine linea, crebro etiam sine lanea tunica reuertebatur, quia mox vt nudum quempiam reperisset vestiebat hunc se expolians, vt se ante Dei oculos obtentu mercedis vestiret. Quem mater sua increpare frequenter consueuerat dicens: Quod iustum non esset vt ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ quadam die horreũ ingressa, pene omne triticum, quòd sibi in stipendium toti' anni parauerat, inuenit à filio suo pauperibus expensum. Cumq; semetipsam alapis pugnisq́ue tũderet, quòd quasi anni subsidia perdidisset, superuenit Bonifacius puer Dei, eãq; quibus verbis consolari valuit, cæpit. Quę cùm nihil consolationis admitteret hanc rogauit, vt ab horreo exire debuisset, in quo ex omni eorum tritico paruum quid inuentum est remansisse. Puer autem Dei sese illic protinus in orationẽ dedit. Qui post paululum egressus ad horreum matrẽ reduxit, quod iam tritico plenum inuẽtum est, sicut plenum ante non fuerat cùm mater illius totius anni sumptus se cõgregasse gaudebat. Quo viso miraculo compuncta mater ipsa iam cæpit vrgere, vt daret qui sic celeriter posset quę petijsset accipere. Hęc itaq; in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire cõsueuerat, sed eas ex vicino rure vulpes veniẽs auferebat. Quadã vero die, dũ in eodẽ vestibulo puer Bonif.

ftaret, vulpes ex more venit, & gallinam abstulit. Ipse autem concitus Ecclesiam intrauit, & se in orationem prosternens apertis vocibus, dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimento matris meæ mãducare non possim, ecce enim gallinas quas nutrit vulpes comedit. Qui ab oratione surgens Ecclesiam egressus est. Mox autem vulpes rediens gallinam, quam in ore tenebat, dimisit, atque ipsa moriens ante oculos eius in terram cecidit. (Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 9.

EXEMPLVM II.

Misericors in pauperes sutor sabbathis eleemosynam dedit, & domum in cœlis ædificauit.

IVXta nos quidam Deusdedit nomine religiosus habitat, qui calceamenta solebat operari, de quo alter per reuelationem vidit, quod eius domus ædificabatur: sed in ea constructores sui in solo die sabbathi videbantur operari. Qui eiusdem viri postmodum vitam subtiliter requirens, inuenit, quia ex his quæ diebus singulis laborabat quicquid ex victu & vestitu superesse potuisset, die sabbathi ad beati Petri Ecclesiam deferre consueuerat, atque indigentibus erogare. Qua ex re perpende, quia non immeritò domus ipsius fabrica sabbatho crescebat. (Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 36.

EXEMPLVM III.

Misericors in pauperes Episcopus pro haustu vini, qaem pauperi dari præceperat, dolium vino plenum recepit.

ALius item Episcopus oppidò sitiens vinum sibi afferri præcipit. Cumq; pincerna totum quod erat in vasculo funditus exhausisset in poculum, & Episcopo detulisset: ecce pauper importunis illud sibi flagitabat precibus dari, dicens: quia præ ariditate nimia nisi biberet quominus expiraret. E contra minister asserebat & nil se in vase residuũ reliquisse, & in eo loco vinum aliud reperire nullatenus posse. In his ergò fortis Episcopus angustijs deprehensus, eum & hinc vim sitis sufferre non posset, illinc autem alio periclitante se bibere impium iudicans, auertit se à se, fratrique laboranti in necessitate succurrit. Præcedit ergò pauperi vinũ dari. Sed iam quò spes bibendi defecerat omnino, eò sitis Episcopi atrocius sæuiebat: mandauit ministro vt vinarium vas requireret, si fortè aliquam consolationis stillam vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegant, nihilque se reseruasse constanter affirmans, tandem nõ spe erectus, sed imperio magis oppressus paruit, & vas, qnod vacuum reliquerat, vino plenum nimium admiratus inuenit. Ex Epist. P. Damiani.

EXEMPLVM IIII.

Misericors in pauperes Abbas Lampredam viginti nummis Papiensibus emptam pauperi postulanti donauit.

ABbas quidam, vt mihi relatũ est, suauis edulij concupiscẽtia ductus, Lampredam sibi præcepit adquiri. Cumq; ministri dicerẽt hoc genus eo loco difficilè posse inueniri, extitit qui diceret vnã tantũ in venalibus Lampredã se vidisse propositam, nullo pacto minus, quàm viginti nummorum Papiensium solidis coëmendã. Iussit Abbas numerare pecuniam. Coquorum autem diligẽtia laute decoctus Abbati piscis apponitur: sed antequã tangeretur, ecce pauper ad ianuã hoc potissimum sibi dari, quod Abbati esset appositum, anxiè postulabat. Mox, vt erat, integrum piscem (nihil hæsitans) vir Domini mittit ad pauperem: illico pauper, qui videba-

videbatur, cum ipsa paropside plena pisce in sublime, se extulit, & librata manu velut xenium portans, cœlum cunctis videntibus penetrauit. Vnde liquidò approbatur, quia quod indigentibus datur, Deo transmittitur. & quod in sinu pauperũ occultamus in cœlo reponimus. (Idem epist. 2.

EXEMPLVM V.

Misericors in pauperes paterfamilias vnum quem habebat nummum pauperi tribuit, & statim viginti solidos recepit.

PAuper quidã paterfamilias vnũ dumtaxat nummum in loculo possidebat quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet, expendere gestiebat. Cumque siccus & aridus à lautioribus alimentis hoc diu negotium in mente versaret, interim pauper aduenit, misericordiam postulauit. Ille hærens animo velut in quodam meditullio erat constitutus. Nam si daret, carni metuebat afflictæ: si retineret, culpam incurrere formidabat denegatæ misericordiæ. Tandem vicit spiritus carnem, & Euangelicam imitatus viduã, sub pauperis specie bono debitori Deo suam fœneratur quantitatem. Redit domũ, panis qui solebat apponitur: pauper quidem mensa, sed bona spe diues erat conscientia: damnum siquidem carnis compensabat lucro pietatis. Tunc ecce vir quidam ignotus, & quẽ ante nunquam viderat, festinus, & anxius ligatos linteo in manu eius viginti denariorum solidos ponit, dicensq; eos sibi à Domino suo missos, tanquam qui ab eo expectaretur, incunctanter abscessit. Cũq; hic attonitus vellet inquirere, ille disparuit. (Ex P. Damiano.

EXEMPLVM VI.

Sollicitudinem filiorum suorum Deo committẽs, omnia Ecclesiæ tribuit, & filios miro modo ditauit.

VIr quidam in Teutonum finibus optimũ proprij iuris prædium, diuersorumque prouẽtuum copijs affluẽter vberrimus possidebat. Habebat autem duodecim filios. Cæpit interea cogitare, quid post eius obitum fieret, si vnius possessionis hæreditatem inter tot diuideret cohæredes. Dicebat enim: Ego quidẽ, qui totũ hoc solus habeo, sufficienter & pacificè viuo: sed vbi tot diuisores emerserint, quis eorum simultates, quis oriẽtia inter illos liuoris & odij iurgia sustinebit? Non enim illic poterit esse vnitas voluntatis, vbi tam multifaria fuerit diuersitas facultatis. Coloni præterea, qui vni parere Domino sunt contenti, non sine graui quietis suæ iniuria tot dominorũ populo responsuri sunt. Tibi ergò Deus omnipotens quicquid est mei iuris allodium trado, te solum hæredem meæ possessionis eligo, filios autem meos tibi cõmendo, fac eis quod in oculis tuis beneplacitum fuerit. Et hoc dicto chirothecam suã sagittæ protinus alligauit, eamque curuato fortiter arcu in vasti aëris superiora coniecit. Sed mox sagitta sine chirotheca in terram relapsa est, vt euidenti mõstraretur indicio, quia donum, quod fides obtulit, clementia diuina suscepit. Tunc ille de muneris sui oblatione fidentior & alacrior factus, possessionem suam cuidam Ecclesiæ tradidit, eamque sibi perpetuo iure per stipulationes & rata firmauit. Breui verò tempore post hoc filij eius tãta bonorum affluentium sunt abundantia pręditi, tot prædiorũ ac censuum copia sunt magnificè dilatati, vt eorum quisque summam paternæ facultatis excederet, eisque circumflua

mundi prosperitas in omnibus arrideret. Sic, sic, qui chirothecam de manu patris terreni in cœlo recepit, super filios suos imbrem suæ benedictionis influxit exuberanter. Quod igitur in terra Deo datur, in cœlo recipitur, & inde sperandum est prœmium, quo præcessit munus oblatum. (P. Damianus. c. 15.

EXEMPLVM VII.

Misericors in indigentes Apollonius tribus mensibus de paucis panibus grãdem populum pauit.

ORta est aliquando fames apud Thebaidem. Scientes autem habitatores terræ illius, quod monachi qui cum Apollonio Deo seruiebant, frequenter etiã sine cibo per Domini gratiam pascebantur, omnes simul cum vxoribus & filijs pergũt ad eum, cibum simul, benedictionemq; poscentes. At ille, nihil dubitans, perferre cœpit ex his quæ ad vsus fratrum reposita erant, & dare singulis copiosè. Cùm verò tres solæ panum sportæ remansissent, fames autem populum vehemẽter vrgeret, iubet proferri in medium sportas quæ solæ superfuerant, vnius diei victum monachis præbituræ, & in auditum totius populi qui famis necessitate confluxerat, eleuatis ad Deum oculis manibusque, ait: Nũquid non valet manus Domini multiplicare hæc? Hæc dicit Spiritus sanctus: Non deficient panes in sportis his, donec satiemur omnes de frugibus nouis. Et vt plurimi ex his, qui tunc in præsenti fuerant, confirmabant, quatuor continuis mensibus neque cessatum est vnquam erogari panes ex sportis, neque deesse potuit aliquando (Ex vitis Patrum, in vita S. Apollonij.

EXEMMPLVM VIII.

Misericordia in pauperes ductus Macharius, cautè quandam diuisimã, sed elatam virginem spoliauit.

VIrgo quædam fuit in Alexandria ornatu quidem indumẽti humilis, proposito autem mẽtis elata, diues in pecunijs nimijs, nunquam autem procedens, & neque peregrino, aut virginibus seu Ecclesiæ, vel pauperibus minimum quid aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum non abiecit filuam diuitiarũ. Erat ei & genus non minimum, in quibus adoptauit sibi filiam germanæ suæ, cui nocte & die promittebat substantiam suam. A cælesti enim desiderio mẽtem alienatam gerebat. Huic ergò virgini volens, vt ita dicã, venam incidere ad leuandum auaritiam sanctissimus Macharius presbyter, & præpositus pauperum leprosorum, composuit & inuenit artem huiusmodi. Fuerat enim à iuuentute sua lapidarius, quem dicunt gemmas distrahere, qui abijt, & dixit ei: Lapides preciosi, smaragdi, & hyacinthi incurrerunt mihi, & siue inuẽtitij sint, siue furtiui docere non possũ. Preciosi aũt sunt nimis, ita vt non possint æstimari, quã præclari habeãtur, vẽdit autem qui habet eos quingentis solidis: si placet tibi eos tollere, da quingentos nummos, & de vno lapide potes accipere quingẽtos solidos. Alios autẽ in ornamẽto neptis tuæ præparabis. Virgo autẽ intẽtissime audiens delectata est, & cadens ad pedes eius, dixit: Per sanctitatẽ tuã, ne quis alius eos cõparet. Inuitauit ergo eam presbyter dicens: Veni vsque ad cellam meam, & vide eos: quæ non adquieuit, sed adorans eum dedit quingentos solidos dicens: Quomodo vis tolle eos, ego ego enim causam non habeo. Ipse autem accipiens erogauit pauperibus. Tempore autem transacto, eo quod

magnæ

magnæ opinionis ac reuerentiæ erat, reuerebatur eum commonere supradicta virgo. Ad vltimum inueniens eum in Ecclesia dixit: Rogo te Domine, quid iubes propter lapides illos, pro quibus dedimus quingentos solidos. Qui respondens dicit ei. Ex tunc quo dedisti mihi aurum, tradidi illud in precium gemmarum, & si vis venire, & videre eos in hospitio vbi sunt, veni, & vide, ibi enim iacent. Et si tibi placuerint, bene, sin verò, tolle quod tuum est: quę promptissimè perrexit ad cellam eius. Erat autem hospitium pauperum, in quo leprosi iacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in superioribus verò viros. Adducens ergò eam, inducit eam in ianuam, & dicit ei, quos vis videre prius, hyacinthos, aut smaragdos? Dicit ei quos; ipse vis Domine. Et ait: Ecce isti sunt hyacinthi. Iterum autē ipse deduxit eam in inferiora, & ostēdens ei mulieres dixit: Isti sunt smaragdi, si tibi placent, bene, sin autem, recipe quod tuū est. Itaque verecundiam passa, egressa est. Et abiēs ex multa tristitia infirmata est. Post hæc etiā gratias egit presbytero. Puella autem, de qua solicita erat post nuptias sine filijs defūcta est. (Palladi⁹ vita 6.

EXEMPLVM IX.

Misericordis in pauperes regis Osvvaldi manus non potuerunt putrescere.

SAncti Aidan antistitis doctrina, rex Osvvaldus, cum ea cui prçerat gente Anglorum institutus, non solum incognita progenitoribus suis regna cœlorum sperare didicit, sed & regna terrarum plusquam vlli maiorum suorum ab eodem Deo qui fecit cœlum & terram consecutus est. Denique omnes nationes, & prouinciæ Britanniæ, quæ in quatuor linguas, id est, Britonū, Scotorū, Pictorū, & Anglorū diuisæ sunt, in ditionē accepit: quo regni culmine sublimatus nihilominus quod mirū dictu est pauperibus & peregrinis semper humilis & benignus, largus fuit. Denique fertur, quia tēpore quodā cū die sancto Paschæ cū præfato Episcopo secundū Aidan consedisset ad prandiū, positusq; esset in mensa coram eo discus argēteus regalibus epulis refertus, & iam iamq; essent manus ad panē benedicendum missuræ, intrasse subitò ministrum ipsius cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicasse regi quia multitudo pauperum vndecumque aduenens maxima per plateas sederet, postulās à rege aliquid eleemosynę. Qui mox dapes sibimet appositas deferri pauperibus, sed & discum confringi, atque eisdem minuatim diuidi præcepit. Quo viso pontifex qui assidebat delectatus tali facto pietatis apprehendit dexteram eius: & ait. Nunquam hæc manus inueterescat. Quod & ita iuxta votum benedictionis prouenit. Nam cùm interfecto illo in pugna manus cum brachio à cætero essent corpore resectæ, contigit vt hactenus incorruptæ perdurent. Denique in vrbe regia quæ à regina quondam vocabulo Bebba cognominabatur, loculo inclusæ argenteo in Ecclesia sancti Petri seruantur, ac digno à cunctis honore venerātur. (Beda de gestis Anglorum lib.3.c.6.

EXEMPLVM X.

Misericordis in pauperes Epiphanij œconomus à quodam inuisibili saccum pecunia plenum accepit.

EPiphanius Cyprorum Episcopus, ad cuius sepulchrum hactenus dæmones expelluntur, dum substantiam propriam necessitatem sustinētibus erogasset, & multis ei quoque offerentibus pecunias manu largissima dispēsaret, cōtigit vt pecunijs deficien-

deficientibus œconomus Ecclesiæ murmuraret. Quo facto assistens quidam in domo in qua manebat œconomus, sacculum multarum pecuniarum dedit, & ita disparuit, vt nec qui dedit, nec qui misit cognosceretur, quod factum omnes diuinum esse iudicauerunt. (Cassiodorus lib. 9. trip. hist. cap. 48.

EXEMPLVM XI.

Misericors in pauperes VVilhelmus abbas VVillariensis, bouem quem propter pregnantem fœminam occidi fecit, viuum inuenit.

NOstro tempore, anno scilicet ab incarnatione Domini M. CCXXII. Abbas VVilhelmus monasterio VVillariensi in Brabātiæ partibus præfuit, qui in pauperes largus valde & pius talis occasione miraculi extitit. Curia erat cœnobio VVillariensi in Lossensi comitatu Hasbaniæ, quę Herx dicebatur, in qua bos conuersis fratribus ad laborandū fuit elegans forma, pinguedine, & virtute: de cuius carnibus paupercula pregnans comedere irremediabili desiderio concupiuit. Flebat quotidie, & quasi cum vitæ periculo torquebatur. Dabantur illi bouinæ carnes pulcherrimæ: sed ad restringendam eius concupiscentiam non valebant. Veniente ergo Abbate VVilhelmo ad curiam, & narrante conuerso fratre periculum mulieris, respōdit Abbas: Melius est occidi bouem, quàm hominem: sed decretè hoc facias, & comple desiderium mulieris. Introduxit ergò frater conuersus bouem vespere secretius in conclaue, & occisum excoriatumque membratim diuisit, & reposuit. Particulam verò quam mulier concupierat ex boue eidem mox transmisit. Qua comesta, ea ex toto conualuit. Mira res, horrēdum spectaculum. Mane facto, cùm frater conuersus famulos suos ad aratrum sequeretur, vidit bouem occisum arantem in aratro, & terribiliter stupefactus, recurrit domum intrat thalamum, requirit carnes repositas, nihil de boue prorsus inuenit, nec carnes, nec pellem, nec saltem sanguinem quē effuderat. Huius rei tres fratres testes idonei pro veritate fuerunt & ipse carnifex, vir fidelis & bonus, nec non super omnes ipsa mulier, quæ in sola bouis occisi carne conualuit. Familiam autem curiæ res penitus latuit, quia diuulgari abbas strictè prohibuit. Apud ipsum autem abbatem res adeo valuit, vt sicut ipse dicebat, qui ante naturaliter parcus fuit, largus super omnes abbates ordinis, & pius in pauperes extitit: (Thom. Cantipratanus lib. 2. 2. cap. 25. parte. 5.

EXEMPLVM XII.

Misericordißima in pauperes vxor militis miraculosam farinæ multiplicationem meruit, & dulciter canentem auiculam longè ante mortem audiuit.

ANno ab incarnatione Domini M.CXCV multa per Gallias, & Theutoniæ partes miracula contigerunt. Ex quibus vnum referā. quod cuidam matronæ in Brabantiæ partibus contigit, quàm optimè noui. Erat illo tempore, citra montes Alpium & Anglicum mare fames peruasida, ita vt communis multitudo populi permaxima moreretur. Tunc illa matrona, genere clara, & opibus egenis cœpit sine pondere, mensura, & numero liberaliter erogare. Quod cernens vir eius miles arctauit eam, & eidem farinæ mensuram certam per singulas hebdomadas dari fecit. Quam cùm die quadam totam expēderet, instante paupere & petente, præcepit ancillæ Domina, vt diligenter sco-

ter scopata cista in qua farina fuerat reposita, pauperi si quid inueniret, afferret: fecit ancilla vt iusserat Domina. Post hunc venit & alter, qui se nihil comedisse infra biduum deplorabat. Quod vt audiuit Domina, fleuit, & iteratò iubet ancillæ scopare cistã, & pauperi aliquid impartiri. Iurat ancilla nihil penitus in cista remansisse. Sed instãte Domina cum lachrymis vt attentaret, currẽs impatientius & cistam aperiens, plenam florentissima simila mox inuenit. Ad cuius intuitum, ancilla clamans horrificè, cecidit in extasi resupina. Clamore audito, accurrit Domina, accurrit Dominus, accurrunt famuli, & viso miraculo, in commune Dominum benedicunt. Mox vir ipse horreum lætus aperiens, omnibus ex illa die aduenientibus dedit: nec defuit annona sitarcijs, donec superueniente Augusto propitiaretur Dominus populo quem afflixerat. Dixit autem mihi dictus millies maritus Dominę, quod nisi fuisset miraculum, nequaquam sibi tria vel quinq; horrea suffecissent. Sed & ipsa venerabilis & nobilis fæmina mihi sicut confessori suo, sincero animo, & cum gaudio mentis dixit, quod & nocte & die septem horis quæ Canonicæ nuncupantur auis miræ pulchritudinis & decoris eam dulcissimis & ineffabilibus vocibus annis ante mortem plurimis consolaretur. Elanguit enim multo tempore in lecto iacens. Cumq; quæsiuissem ab ea, cuius auis vocem imitari illa volucris videretur: Nihil, ait, in terris est quod illius posset vocibus comparari. Nec solis auribus delector in illis, verùm etiam ad cor interius trasfunditur modulamen, & ex eo spiritus meus ad delitias æternales desiderantius excitatur. (Idem lib. 2. cap. 25. parte 7. & 8.

EXEMPLVM XIII.

Misericors in pauperes Episcopus, leprosorum horrẽdus manus exosculatur, & leprosi nares lingens, gemmam decidentem suscepit.

ERat in regno Francorum Episcopus quidam, ætate iuuenis, sed magnæ religionis, nominis eius siue diœcesis eius, non memini. Hic tantæ fuit pietatis, misericordiæ, ac humilitatis, vt equitans in via neminem leprosorum sibi occurrentium sine eleemosyna præteriret. Sæpe etiã de equo descendit, & petentes præueniens, nummis manibus illorum, tanquam Christi gazophilacio immissis, atque deosculatis, iterum ascendit, & processit. Die quadam dum per stratam publicãm incederet, leprosus quidam secus viam stans in agro voce raucissima, vt sibi misereretur clamauit. Erat enim aspectus eius tam horridus, & quasi à lepra tam corrosus, vt oculus humanus non sine cruciatu illum inspicere posset, quem vt sanctus Episcopus vidit, misericordia motus mox de equo ruit, & ante illum currens obtulit eleemosynam. Ad quem leprosus: Non sunt mihi necessarij nummi tui. Cui cũ Episcopus responderet: Quid ergo vis, vt faciam tibi? Ille subiunxit: Vt putredinem huius infirmitatis meæ abstergas, digito ostendens saniẽ de naribus profluentem magni horroris, atque fętoris. Quam cùm vir beatus, Christi amore succẽsus, manu tergeret, clamauit ille dicens: Cessa, cessa asperitatẽ digitorum tuorum tolerare non valeo Cumque adhiberet partẽ camisiæ suæ, quæ de panno fuerat satis subtili, simili clamore prohibitus est. Tunc Episcopus: Si pati non potes manum, si non pannum delicatum, vnde vis vt abstergatur? Respondit autẽ leprosus: Nihil aliud patiar, pręter linitionem lin-

nem linguæ tuæ. Mox ad illud verbũ lucta multum magna suboriri cœpit in corde Pontificis inter gratiam & naturam. Illa vt fieret volente, ista contradicente, sed gratia Dei cooperante, & naturæ vim faciente linguã apposuit, & promuscidem elephantinã linxit. Mira res, mox de naribus eius, qui leprosus videbatur gemma pretiosissima lapsa est in os Episcopi. Et, vt ostenderet se esse Christum, qui ad probandam Episcopi virtutem finxerat se leprosum, in oculis eius gloriose cœlos ascendit. Et quia eiusdem gloriæ particeps futurus esset Episcopus, ascendens repromisit. (Cæsarius lib. 8. cap. 32.

EXEMPLVM XIV.

Misericors in pauperes beatus Franciscus chlamydem pauperi in eleemosynam datã in cælos vidit deferri.

QVadam autem die venit quidã pauper ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Fortiuncula, apud quam fratres aliquando morabantur, & eleemosynam petijt. Erat autem ibi quędam chlamys, quam quidã frater habuerat sæcularis. Cui cùm dixisset beatus Franciscus, vt eam illi pauperi daret, libenter, & velociter dedit ei. Statim propter reuerentiam & deuotionem, quam habuerat chlamydem illi pauperi dando, visum est ei, quod eleemosyna illa in cœlum ascendisset, & sensit nouo gaudio se perfundi. Quando verò declinabant diuites huius mundi ad eos, recipiebant eos alacriter, & benignè, studentes eos reuocare à malo, & ad pœnitentiam prouocare. Sollicitè etiam petebant, ne mitterentur in terras, vnde erant oriundi, vt fugerent familiaritatem, & conuersationem consanguineorum suorum, verbumque seruarent propheticum: Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. In paupertate plurimùm lætabantur, quia non concupiscebant diuitias, sed omnia transitoria spernebant, quæ possunt à mundi huius amatoribus concupisci. Præcipuè verò pecuniam quasi puluerem pedibus conculcabant, & sicut à beato Francisco edocti, ipsam cum stercore asini æquali prætio & pondere ponderabant. Gaudebant in Domino continuè, non habentes intra se, vt possent aliqui contristari. Quantò enim à mundo magis erant diuisi, tãto magis erant Domino coniuncti, per viam crucis & semitas iustitiæ incedentes, de arcta via pœnitentiæ, & obseruationis Euangelicæ offendicula remouebant, vt posteris iter planũ fieret, & securum. (Ex Chronico Mi[...]r[...]um Gallico cap. 9.

EXEMPLVM XV.

Misericordiæ operibus deditus Gennadius de existentia æternæ vitæ per Angelum meruit informari.

AVgustinus in Epistola ad Euodium. Frater noster Gennadius notissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit, vt hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo benignissimum. Dubitabat tamen aliquando (vt nobis modo retulit) cùm adhuc esset adolescens, & in his eleemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem, & opera misericordiæ, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis, & dignus intendi, eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur venit ad quandam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextra parte sonos suauissimę cantilenæ vltra solitam notamq; suauitatem. Tunc illi intento quidnam esset, ait hymnos esse sanctorum atque

atque beatorum Sinistra autem parte quid se audiuisse meminit, non satis memini. Euigilauit & somniũ fugit, tantumq; de illo quantum de somnio cogitauit. Illa verò nocte ecce idem iuuenis eidem rursus apparuit, atque ab illo vtrum cognosceretur interrogauit. Respondit iste quod eum bene planeq; cognosceret. Tunc ille quæsiuit vbi se nosset, nec memoria defuit, quod iste idẽ responderet, totumque visum illũ hymnosq; sanctorum ad quos audiendos eo duce venerat, quia recẽtissimos recordabatur facile narrauit. Hinc ille percontatus est, vtrum id quod narrauerat in somnis vidisset, an vigilans? Respõdit: In somnis. At ille: Bene (inquit) recolis. Verum est, in somnis illa vidisti, sed etiã nũc in somnis te videre scias. Hoc autem cùm audisset iste ita esse credidit, atque id responsione firmauit. Tunc hominẽ docebat, adiecit & ait: Vbi est corpus tuum? Respõdit: In cubiculo meo. Scisne (inquit ille) in eodem corpusculo nũc esse alligatos, & clausos & otiosos oculos tuos, nihilq; te illis oculis videre? Respõdit ille: Scio. Tunc ille: Qui ergo nunc sunt isti oculi (inquit) quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti illi, quod his interrogationibus docere moliebatur aperuit, & continuò sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtiq; in dormiente, atq; in lectulo iacente nunc vacãt, nec aliquid operãtur, & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista vteris visione, ita cùm defunctus fueris nihil agẽtibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit qua viuas, sensus quoq; quo sentias. Caue iam deinceps ne vitam post mortem manere dubites. Ita sibi homo fidelis ablatam dixit huius rei dubitationem, docẽte prouidentia ac misericordia Dei. (Augustinus epist. 100. quæ est 2. ad Euodium.

EXEMPLVM XVI.

Misericors fœmina vlcerosum pauperem in lectum suum collocauit, quapropter Christus apparens marito eã de suspicione adulterij excusauit.

CVm quędam mulier nobilis cõsueta esset recipere pauperes in domum suam, atque eis seruire proprijs manibus, & abluere pedes eorum inuito viro, & inhibẽte, & inuenisset ante domum suam pauperem mirabiliter afflictum (vt videbatur) & vlcerosum, compassa duxit eũ in domum suam, viro suo absente. Et cùm peteret balneum parauit ei, post cum diceret, quod non posset quiescere, nisi in molli lecto, posuit eum in camera sua. Cùm autem subitò vir eius veniens dictam cameram intrasset, in lecto vxoris inuenit dictum infirmum, quem cùm crederet adulterũ, & vellet eum occidere, super lectum eius apparuit ei Dominus nudus in ea forma, in qua & ipse pependit in crũce, dicens: Quid me persequeris, qui pro te hæc passus sum? Cum autem ad terram prostratus oculos erigeret, nihil inuenit, & conuersus est ad Dominum. (Collector speculi.

EXEMPLVM XVII.

Misericordiæ aditum castri sui præcludens Senator, nisi per Beatam Mariam fuisset adiutus, perijsset.

SEnator quidam magnum castrũ atque gloriosum in via publica ædificauit solo vanitatis intuitu. In cuius porta hos versus scribi fecit. Decretum detur ne dormiat aut epuletur. Hic gens villana, sed Achilles, Plato, Diana. Volens vt nullus deberet ibidem dormire, nisi foret miles strenuus, qui notatur in Achille, philosophus vel clerious, qui notatur in Platone,

Platone, virgo nobilis, quæ notatur in Diana. Quadam die tractus est in visione ad iudicium. Cui Dominus dixit: Me, & meos à tuo castro niteris excludere, & ideo non immeritò debeo te meo castro, hoc est cœlo priuare. Cùm autem tremebundus contra se sententiam ferendam expectaret, nec aliquid superesset effugij, miser ille in matrem misericordiæ oculos reflexit, misericordiam ab ea & subsidiũ postulans, quam non merebatur. Cõmota igitur solita misericordia beata Maria, pro eo intercessit, & quod petebat obtinuit, dixitque ei vt prioribus versibus deletis, hospitalitati se daret, & sequentes versus ei commẽdauit. Muta decretum, sanctorum suscipe cetum. Nudum Martinum, Lasarum, Iacobum peregrinum. Ex quib⁹ versibus innuitur, quod deuoti recipiendi sunt in hospitio, & nudi, & pauperes quod etiam notatur in Martino, infirmi debiles, quod notatur in Lazaro, peregrini & exules, quod notatur in Iacobo. Et sic per maris stellam hic senator, qui in mari huius seculi errauerat directus est, ita quod in Hierusalem peruenit ciuitatẽ cœlestem. (Idem.

EXEMPLVM XVIII.

Quomodo ciuitas quædam famosissima eo quod in ea refriguerint officia charitatis cœlesti igne conflagrarit.

IN territorio Pamerasensi insigne quoddam oppidũ erat, vbi luxuria, ebrietas, vsura, falsitas, ac nonnulla alia vitiorum genera virulentis imperijs ciuium pectora subdidissent, crudelitas tamen & immisericordia in pauperes atque peregrinos vsque adeo omnium animos possidebat, vt eis præ famis angustia, aut ægrotãdum ibi esset, aut celerius mœnibus discedẽdum. Nullis vel admodum paucissimis dabatur eleemosyna, raro clementia, aut misericordia cuique impendebatur, peregrinis hospitia clausa erant, quæ tamen nonnunnunquam lenonibus patuerunt. Quid moror verbis. In tantum execrati sunt laceram mendicantium togam, vt terribilem dente lupam mallent, quam hanc videre præforibus. In malum prodiga, ad bonum parca, non minus ad pietatem, quam ad diuinum timorem, nescio lapidea verius, an Calibea dicam. Verùm quia hoc experta habet omnis ætas, Deum nullis minus, quàm immitibus misereri, docendum iustissimè reor, nec in istis hanc seueri iudicis censuram fefellisse, vt quarumcumque ciuitatum ciues, consules atque proconsules viri simul & hæc legere audiréve contigerit, discant lasciuiæ minus & misericordiæ magis operam dare, cùm hæc sola sit, per quam & robore regna, & ciuitatum mœnia rerum affluentia coalescant. Cùm igitur prædicti oppidi infœlix populus congestis crudelitatis augmentis fieret in dies ad pietatem rigidior, ad peccata procliuior, & ad diuinum timorem audaci peruersitate insensibilior cõpulsus est fortissimus atque clementissimus Deus impietatis malæ firmã arcem graui censura subuertere. Nec hoc fecit ad clementiam prona diuinitas, nisi prouidenti exemplo probauisset habitantium ciuitatem inclementiam vsque in ipsum perditionis momentùm obstinata malitia durauisse. Venit igitur Angelus Domini vesperi exitiale excidium præcedente in specie pauperis peregrini, qui alba (ni fallor) sed vili toga circundatus tam exesam pallidam atque miserandam præbuit perituri effigiem, vt etiam si ferrata pectora habuissent, merito ea conspecta ad clementiam impendendam mollescerent. Sed heu, durior ferro eorum crudelitas non potuit emolliri. Vnde ab omnium ostijs cum summa execratione atque indignatione repulsus, ad proconsulis tan-

lis tandem ostium venit. A quo cum sicut à cæteris hospitium & modicā cœnam pro Christi nomine sibi tribui postulasset, benignè atque charitatiuè amplexus est, & in domum cum debita veneratione receptus. Nam is vir totus clemens erat, & in recipiendis peregrinis promptissimus. Cùm igitur post paruam temporis moram Angelus, & proconsul amica inuicem collocutione pariter resedissent, & hospes ex verbis peregrini ardore intimæ charitatis cœpisset magis magisque flammescere, ductum in partem virū Angelus Domini docet peccata lachrymis tergere, seruare præcepta, miseris opem pietatis impendere, Deum timere, atque sic instructo ciuitatem celerius igne perituram insinuat, ad quā insinuationem cùm vir concussis valido timore membris cæpisset etiam de suæ domus salute ambigere: Ne paueas Domini nuncius inquit: Tua domus inter flammeos globos libera stabit, hospitio charitatis non nocebit incēdium. Nam sceleri debetur non charitati supplicium. Et his dictis Angelus Domini ex oculis se videntis viri disparuit. Postera igitur die fuit rumor iste per populos, proconsulem videlicet de ciuitatis conflagratione oraculum recepisse. Et cum merito ciues cū Niniuitis debuissent, ob terribilem denunciationem, ad pænitētiæ remedia firmissima refugisse, audaci peruersitate & obstinata malitia prauis consulibus freti, venerabilem virū irridere maluerūt, quod gyrouago nimium credulus extitisset, quàm lachrymis irati iudicis animum mitigare. Vnde necesse erat & è cœlo demissum vatem verum existere, & prodigo perditionis effectu reuerendum virum calumnia liberum remanere. Tremat mundus ad tantum prodigium. Videres subitò mugire tonitrua, quasi terram ventorum impulsibus, & repagula orbis inuisis tempestatibus perturbari. Tandem data vis fulgurum in hanc ciuitatem à cœlo diffusa est, vt nedum instar luminosę lāpadis ignium globi terribile præbuerint lumen videntibus, sed insuper etiam edax incendium tanto impetu in quascumque cremabiles res violētiæ suæ arma vibrauerit, vt Ecclesiis, turribus, domibus, omnibusq; vastatis, etiam nescias flammis cedere petras violaret. Vnde nec in ipsis sub terra petrisque sitis penoribus res tutæ erant, sed omnia perditioni patebāt, sola proconsulis domus cum quodam monasterio inibi constituto, inter furentis incendij flammas, integra atque inuiolata permansit. Homines autem qui in ciuitate erant, quidam cum suis rebus exusti sunt, quidam autem omnibus relictis nudi de incēdio egressi sunt, nihil præter animas saluare cupientes. O quàm fœlicius sua cum pauperibus diuisissent, quàm tanto prodigio res domus, & omnia perdidissent. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Auaritia. ex. 1. Tit. charitas. ex. 1. Tit. Eleemosyna. ex. 9. & 10. & tit. Aduocatus. ex. 5.

MISERICORDIA DEI.

EXEMPLVM I.

Spiritum sanctum, quem abnegatione Dei frater fugauerat, pænitentia mediante recepit.

FRATER quidam impugnabatur à fornicatione. Contigit autem vt veniret in vicum quendam Ægypti, & vidēs filiam sacerdotis paganorum adamauit eam. Et dixit patri eius: Da mihi eam vxorem. Ille autem respondens, dixit: Non possum eam dare tibi, nisi interrogauero Deum meum. Et abiens ad dæmonem quem colebat, dixit ei: Ecce monachus quidam venit volens accipere filiam meam, do eam illi? Respondens dæmon dixit: Si negat Deum suum, & baptismum, & propositum

ctum monachi, da eam illi. Et veniēs dixit ei: Nega Deū tuū, & baptismū, & propositum monachi, & dabo tibi filiā meam. Ille verò consensit, & statim vidit velut columbam exire de ore suo, & volare in cœlum. Pergens autem sacerdos ad dæmonē, dixit: Ecce promisit se tria illa facturum. Tūc respondens diabolus, dixit ei: Nō des ei filiam tuam in vxorem, quia Deus eius non recessit ab eo, sed adhuc adiuuabit eum. Et veniens sacerdos dixit fratri illi: Nō possum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adiuuat te, & non recessit à te. Hæc audiens frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cùm ego infœlix negauerim & ipsum, & baptismum, & propositum monachi: bonus autē Deus etiam cùm tā grande scelus commisi, nunc vsq; adiuuat me, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reuersus, recepit sobrietatem mentis, & venit in eremum ad magnum quēdam senē, & narrauit ei rē, quæ fuerat facta. Et respondit ei senex: Sede mecum in spelunca, & ieiuna tres hebdomadas continuas, & ego deprecor Deū pro te. Et laborauit senex pro fratre, & deprecatus est Dominum dicēs: Obsecro te Domine, da mihi animam hanc, & suscipe pœnitentiam eius. Et exaudiuit orationem eius Deus: & cùm impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illū fratrē, & interrogauit eū, dicēs: Aliquid vidisti? Et respondens frater dixit: Etiā vidi columbā sursum in altitudine cœli contra caput meū volantem. Et respōdēs senex dixit ei: Attende tibimetipsi, & deprecare Deum intentè. Secundò verò venit iterum senex ad fratrem, & interrogauit eū dicēs, vidisti aliquid? Et respondit, vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei senex dicens: Sobrius esto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum senex, & interrogauit eum senex dicens: aliquid ne plus vidisti? Et respōdēs ille dixit: Vidi colūbam, quæ venit, & stetit supra caput meum, & extendi manum meam, vt tenerem eam, illa autem surgens intrauit in os meū. Et gratias agens Deo senex dixit fratri: Ecce suscepit Deus pænitentiam tuam, de cætero attende tibimetipsi, & esto solicitus. Et respondens frater dixit: Ecce amodo tecum ero donec moriar. (Ex lib. Doctr. Patrum lib. de Fornicatione. n. 16. Vide etiam tit. Contritio. ex. 10.

MISSA.

EXEMPLVM I.

Purgatorium suum quidam in balneis habuit, qui à sacerdote, cui ibidē apparuit, per missarū solēnia liberatur.

SI culpæ post mortem insolubiles non sunt, multum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adiuuare: ita vt hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animę videantur expetere. Quidam enim presbyter in diœcesi Centumcellensis vrbis habitauit, atque Ecclesiæ beati Ioannis, quæ in loco qui Taureana dicitur, sita est, præerat. Idem presbyter in eodem loco, in quo aquę calidæ vapores nimios faciunt, quoties necessitas corporis exigebat se lauare consueuerat. Vbi dum die quadam fuisset ingressus, inuenit quendam incognitum virum ad suū obsequium præparatum, qui sibi de pedibus calceamenta abstrahere, t vestimenta susciperet, & exeunti de caloribus sabana præberet, atque omne ministerium cum magno famulatu peregeret. Cumque hoc sæpius fieret, idem presbyter die quodam ad balnea iturus intra semetipsum cogitans, dixit: Viro illi qui mihi solet tam deuotissimè ad lauādum obsequi, ingratus apparere non debeo: sed aliquid mihi necesse est ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas detulit.

Qui mox vt peruenit ad locum, hominem inuenit, atque ex more eius obsequio in omnibus vsus est. Lauit itaque, & cùm iam vestitus voluit egredi, quod secum detulerat obsequenti sibi viro pro benedictione obtulit, petens vt benigne susciperet quod ei charitatis gratia offerret. Cui ille mœrens afflictusque respondit: Mihi ista quare das Pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego etenim quem vides, aliquando loci huius Dominus fui: sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si autem mihi præstare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias. Et tūc exauditum te esse cognosce, cùm hic ad lauandum veneris, & minimè me inueneris. In quibus verbis disparuit, & is qui homo esse videbatur, euanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem vero presbyter hebdomada continua se pro eo lachrymis afflixit, salutarem hostiam quotidie obtulit, & reuersus postea ad balneum eum iam minimè inuenit. Qua ex re quantum prosit animabus immolatio sacræ oblationis ostenditur, quando hanc & ipsi mortuorum spiritus à viuentibus petunt, & signa indicant quibus per eam absoluti videantur. (Gregorius Dialogo. 55 lib. 4.

EXEMPLVM II.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus nō visitatur, & clamantibus omnibus, Pecunia tua tecum sit in perditionem, sepelitur, sed post triginta dies à purgatorio liberatur.

SED nec hoc silendum existimo, quod in monasterio meo ante hoc triennium reminiscor. Quidam namque monachus Iustus nomine, medicinę arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedulò obsequi, atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueuerat. Hic namque languore corporis præuentus ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus nomine Copiosus seruiebat, qui ipse quoque nunc in hac vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Iustus cùm iam se ad extremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso fratri suo, quia occultos tres aureos habere innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit cælari, sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aureos in medicamine absconsos inuenerunt. Quod mox vt mihi nunciatum est tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia eiusdem nostri monasterij semper regula fuerat, vt cunctis fratres ita communiter viuerent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore perculsus cogitare cœpit, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid in exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Precioso igitur eiusdem monasterij præposito ad me accito dixi: vade, & nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem cōsolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat, sed cum in morte constitutus fratres quæsierit, ei suus frater carnalis dicat, quia pro solidis quos habebat occultè, à cunctis fratribus abominatus sit, vt saltem in morte de culpa sua mentem illius amaritudo transuerberet, atque à peccato, quod perpetrauit, purget. Cùm verò fuerit mortuus, corpus illius cū fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet fossā in sterquilinio facite, & in ea corpus eius proijcite, ibiq; super eū tres aureos ponite quos reliquit: simul omnes clamātes. Pecunia tua te-

cum sit in perditionem: & sic eum terra operite. In quibus vtrisq; rebus, vnam morienti, alteram verò volui viuentibus fratribus prodesse: & vt illum mortis amaritudo à culpa solubilem faceret, & istos auaritiæ tanta damnatio misceri in culpa prohiberet. Quod ita factum est. Nam dum idem monachus peruenisset ad mortem, atque se anxiè quæreret fratribus commendare, nullusque de fratribus ei applicare, & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus esset abominatus indicauit. Qui protinus pro reatu suo vehementer ingemuit, atq; in ipsa tristitia à corpore exiuit, qui ita est sepultus, vt dixerã. Sed fratres omnes eadẽ eius sentẽtia turbati, cęperunt singuli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter sẽper licuerat, ad medium proferre, vehementerq; formidare, ne quid apud se esset, vnde reprehendi potuissent. Cum verò post mortem eius triginta essent dies euoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiusq; cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium quærere. Tunc euocato ad me eodem Precioso præposito monasterij nostri, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantũ possumus vt eripiatur adiuuare. Vade itaq; & ab hodierno die diebus xxx. continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prętermittatur dies, quo pro absolutione illius salutaris hostia non immoletur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autẽ alia curantibus atq; euolutos dies nõ numerãtibus, idẽ frater qui defunctus fuerat nocte quadã fratri suo germano Copioso per visionẽ apparuit. Quem ille cùm vidisset, inquisiuit, dicens: Quid est frater? quomodo es? Cui ipse respondit: Nunc vsque malè fui: sed iam modo bene sum: quia hodie communionem recepi. Quod idẽ Copiosus pergens protinus indicauit in monasterio fratribus. Fratres verò sollicitè computauerunt dies, & ipse dies extiterat quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta. Cumq; & Copiosus nesciret, quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset, vno eodemq; tempore dum cognoscit ille quid isti egerint, atq; isti cognoscunt quid ille viderit, concordante simul & visione, & sacrificio res apertè claruit, quia frater qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam supplicium euasit. (Idem cap. 55. lib. 4.

EXEMPLVM III.

Missarum solemnia deuotè celebrans Cassius Narniensis Episcopus audiuit, Age quod agis, &c.

MVlti nostrûm fratres charissimi Cassium Narniensis vrbis Episcopum nouerũt, cui mos erat quotidianas Deo hostias offerre, ita vt penè nullus dies vitæ eius abscederet, quo nõ omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui tamẽ sacrificio valdè cõcordabat & vita. Nam cuncta quæ habebat in eleemosynis tribuens, cùm ad horã offerendi sacrificium venisset, velut totus in lachrymas defluens, semetipsũ cum magna cordis cõtritione mactabat. Cuius & vitã & exitũ à quodã honorabili vitę diacono, qui ab eo fuerat nutritus, referente cognoui. Aiebat enim quod quadam nocte eius presbytero per visum Dominus astitit dicens: Vade, & dic Episcopo, age quod agis, operare quod operaris, non cesset opus tuum, non cesset pes tuus, nõ cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter, sed quia e vicino Apostolorum natalitius dis imminebat, tam propinqui exitus diẽ Episcopo nũciare pertimuit. Alia

nocte

nocte Dominus rediit,eiusq; inobedientiam vehementer increpauit.atque eadē iussionis suæ verba retexuit. Tūc presbyter surrexit vt pergeret: sed rursus infirmitas cordis impedimentum facta est indicandæ reuelationis: ad admonitionem quoq; iteratæ iussionis obduruit pergere, & quę videtat manifestare neglexit. Sed quia magnā mansuetudinē cōtēptæ gratię maior sequi solet ira vindictę, visione tertia Dominus apparens iam verbis addit verbera, & tam districta cæde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergò eruditus ex verbere, perrexit ad Episcopum, eumque ex more iuxta beati Iuuenalis martyris sepulchrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit, secretum à circunstantibus petiit, seseq; eius pedibus strauit. Cumque eum vbertim flētem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lachrymarum causas cognoscere studuit. Ille verò relaturus ordinem visionis priùs vestimento ex humeris deuoluto detexit plagas corporis, vt ita dicam, testes veritatis, & culpæ, monstrauit quanta animaduersione districtionis membra illius accepta verbera liuore inflicto insulcauerant. Quæ mox vt Episcopus vidit, exhoruit, & quis sibi talia facere præsumpsisset cum magnæ obstupefactionis vocibus inquisiuit. At ille respondit, hæc se pro ipso fuisse perpessum. Excreuit cū timore admiratio: sed nullas iam presbyter inquisitioni eius moras adiiciens, secretum reuelationis eius aperuit, eiq; visionis Dominicæ per ea quæ audierat verba enarrauit dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset manus tua, non cesset pes tuus, natali Apostolorū venies ad me, & tribuā tibi mercedem tuam. Quibus auditis Episcopus in oratione se cum magna cordis cōtritione prostrauit. Et qui oblaturus sacrificium ad horam tertiam venerat, hoc pro extensę orationis magnitudine ad horam nonam vsque protelauit: atq; ex illo iam die magis magisque ei sunt aucta lucra pietatis. Factusque est tam fortis in opere, quam certus ex munere. quippe, qui eum, cui ipse debitor fuerat, ex promissione iā cęperat habere debitorem. Huic autē cōsuetudo fuerat annis singulis natalitio Apostolorum die Romam venire, iamque ex hac reuelatione suspectus venire iuxta morem noluit. Eodemque ergò tempore sollicitus fuit: secundo quoque anno, vel tertio in mortis suæ expectatione suspensus: quarto, quinto, & sexto similiter. Qui desperare iam de veritate reuelationis potuerat, si verbis fidem verbera nō fecissēt. Tamē ecce anno septimo vsq; ad expectati natalis sacras vigilias incolumis peruenit: sed leuis hunc in vigiliis calor attigit, atque ex ipso die natalitio filiis suis expectantibus missarū solēnia implere se posse recusauit. Illi verò, qui de eius erāt pariter egressione suspecti, similiter ad eū oēs venerūt sese vnanimiter astringētes, vt die eodē nequaquā adquiescerent missarū solennia celebrari, nisi pro eis apud Dominū idē antistes suus intercessor accederet. Tūc ille cōpulsus in Episcopi in oratorio missā fecit, & manu sua corpus Dominicū pacemq; omnibus tribuit Quicuncto ministerio oblati beneficii peracto, ad lectum rediit, ibiq; iacēs dum sacerdotes suos ac ministros circūstetisse se cerneret, quasi Vale vltimū dicens, de seruando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri prædicabat. Tū subitò inter ipsa sanctę exhortationis verba voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Mox assistentibus ipse suis manibus linteū dedit, quod ex more morientiū sibi cōtra faciē tenderetur, quo tenso spiritum emisit. Sicq; sacra illa anima ad gaudia æterna perueniens, à carnis corruptione soluta est. Quem fratres charissimi, quem vir iste in morte sua imitatus est, nisi eū quē in vita sua fu-

erat contemplatus? Dicens enim, hora est, de corpore exijt: quia & Iesus peractis omnibus cum dixisset: Consummatum est, inclinato capite tradidit spiritum. Quod igitur Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianæ hostiæ illa cum eleemosynis, & lachrymis missa legatio quantam cum rege veniente gratię pacē fecit. (Idem.c.56.lib.4.& lib.3.c.6.& homil.37.in Euang.

EXEMPLVM IV.

Missis fratrum quidam conuersus Clareuallensis à dæmonum supplicijs liberatur.

DEfunctus est quadam vice conuersus quidam Clareualle. Cumque concurrentibus fratribus commendationis officium ex more fieret, monachus quidā senior magnæ religionis vir, audiuit turbas dæmonum, per centurias suas incedētium, cùm magni strepitus vociferatione clamantes, & dicentes: Eia modo bene, eia modo benè: solummodo de hac mala valle, vnam animam in nostrę sortis partem acquisiuimus. Cùm vero idem senior qui hæc audierat per noctis quietem, sopori membra dedisset, frater defunctus ei in visu apparuit tristi & lugubri vultu, dicens ad eum: Quia audisti heri dæmones de meis supplicijs exultantes veni & vide, quàm terribili tormento Dei omnipotentis iusto iudicio traditus sum. Et duxit eum ad puteum quendam nimis magnæ latitudinis & horrendæ profunditatis, & dixit ei: Ecce in hunc puteum, frequenter à dæmonibus mittor: quorum tanta est crudelitas, vt si optio daretur mallem centies ab hominibus, quàm semel à dæmonibus hic immergi. Mane autem facto, dum quę audierat & viderat præfatus senior beato patri Bernardo retulisset, ipse quoque per spiritum ea cognouisset, ingemuit & ait: Scio quia nisi gratis causa existeret, nunquam dæmones talem ausum præsumpsissent. Itaque capitulum fratrum ingressus, coram omnibus calamitatem fratris defuncti exponit: Dehinc salubri exhortatione singulorum conscientias conueniens, monebat vt cautius in via sanctæ religionis ambularent, multam esse malitiam dæmonum erga omnes christianos, præcipuè tamen contra monasticæ religionis professores affirmans. Post hæc fratris animæ in supplicijs constitutæ subuenire eos attentius monens, psalmis & orationibus, Missarum quoque celebrationibus iram Domini Dei nostri placare hortatur, si fortè pius pater pulsatus precibus eorum per singularis hostiæ immolationem, tyrannicam dæmonum superbiam debellare, & ab eorum nequitia fratris animam dignaretur liberare. Quod cum fratres deuotissime facerent, paucis euolutis diebus, idem frater defunctus supradicto seniori iteratò apparuit, hilaritate vultus statum suum melioratum esse signans. Quærente verò sene, quomodo se haberet. Respondit: Domino Deo nostro gratias, bene. Rursus requisitus quomodo liberatus fuisset? ait: Veni & vide. Et continuo introduxit eum in oratorium eiusdem loci, vbi ad singula altaria sacerdotes stabant hostiæ immolationem summa cùm deuotione celebrantes. Ecce (inquit) hæc sunt arma gratiæ Dei nostri quibus ereptus sum. Hæc est virtus misericordiæ Dei quæ inuincibilis permanet. Hæc est hostia illa singularis quæ totius peccata mundi tollit. Et verè dico tibi, quia his armis gratiæ Dei. Huic virtuti misericordiæ Dei, huic hostię salutari non est quicquam quod resistere valeat, nisi cor impœnitens. Euigilans autem senex de liberatione animæ fratris oppido gauisus est, modumque visionis cæteris fratribus exponens, tātò eos deuotiores ad immolatio-

molationem hostiæ salutaris reddidit, quantò certius eius efficaciam in fratris ereptione, meruerunt experiri. (Ex lib. de viris illust. ord. Cisterciensis.

EXEMPLVM V.

Missas indignè celebrantes duo sacerdotes diuinitus puniuntur.

PRopè villam in qua natus fui, sacerdos lubricus atque immũdus fuit. Et cùm olim quidem immundis à mulieribus panem illũ legalem sabbathi, significantem panem viuum corporis Christi, edere non liceret, infœlix ille presbyter hunc quotidie polluto ore sumebat. Et vide vindictam Dei. Os eius circa nasum & mentũ & lingua cõputruit, ita vix præ fœtore ab amicissimis sustineretur. Alius in Gallia fuit, vt quondam puer audiui, cuius manus in missa super aram extensæ, igne cælesti vsque ad cubitos combustę sunt. (Cantipratanus lib. 2. c. 40. parte. 6.

EXEMPLVM VI.

Missam audiens peregrinus à Hierusalem in patriam per longa terrarum spatia vna die perrexit.

IN diœcesi Leodiensi villa, quæ Elselo dicitur, laicus quidam habitabat religiosus, nomine VVinandus, matris monachi nostri VVinandi, à quo nomen traxit, auunculus. Hic tempore quodam peregrinationis gratia, cum quibusdam prouincię suę hominibus Hierosolymam profectus est. In die Paschæ, cum post solemnia missarum se ad reditum illi præpararent, eisq; prædictus VVinandus, vt homo valde deuotus, suaderet, dicens: Conueniens est fratres, vt in hac sacratissima die quiescentes, omnes eius horas peraudiamus, persuadere non potuit. Festinantibus eis ad portum, ipse remansit, omniaque diei officia illius peraudiens, solus post eos die sequenti iter arripuit. Cui persona magnæ reuerentiæ in equo occurrens, atque salutans, ait: Cur sic, bone homo solus incedis, vel vnde venis: Respondente eo: Ab Hierosolymis venio, & sic, atque sic mihi contigit; Ille protinus sic subiunxit: Ascende, & sede post tergum meum, bene sequemur socios tuos. Quod cùm fecisset, eadem die iuxta prædictam villam eum deposuit, dicens: Cognoscis vbi sis? dicente illo: Prouinciam quidẽ cognosco, sed quid circa me agatur ignoro. eques adiecit: Quia Christum Iesum honorasti, idcirco missus sum, vt te reducerem, ecce domus tua Vade, & enarra mirabilia, quæ circa te gesta sunt. Quem cùm noti eius vidissent, dixissentque vbi sunt socij tui? respondit. Hodie fui in Hierusalem, & reliquerunt me ibidẽ præcedentes me. Et non crediderunt ei, dicentes: Senex iste delirat. Qui statim cõciuium subsannationes declinans, cum pecunia quæ ei supererat ex gratia cœlestis conuectoris limina beati Iacobi Apostoli petiuit, & antequam socij eius redirent ipse rediјt. Duplici ergò testimonio ille glorificatus, peregrinorum videlicet, quòd in Pascha in Hierusalem sit relictus, & conciuium quòd die sequenti in Elselo sit visus, ab vtrisque magnificatus est Dominus Iesus Christus, tanta mirabilia vbique diuulgantibus. (Cæsarius. libro 10. cap. 2.

EXEMPLVM VII.

Missa celebrata pro quodam fodiente argentum, ipsum multo tempore oppressum sub rupe præseruauit in vita.

CVm quidam in quadã rupe argentum foderent subitò rupes cecidit, & funditus cunctos extinxit. Vnus autem eorum subtus in quodam sinu ipsius rupis mortem euasit, inde tamẽ exire non valuit. Vxor autem illius defunctum æstimans omni die pro ipso missam celebrari fecit, & panem vnum, & vrceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabolus inuidens per tres dies continuos eidem in forma humana apparuit, & quo tenderet requisiuit. Cui cum illa sui itineris causam exponeret, ille aiebat: Noli frustra vexari, quia iam missa celebrata est. Et sic illa tribus dieb9 missam intermisit, nec missam celebrari fecit. Quidam autem post hæc in prædicta rupe argentum fodiens, quandam vocem audiuit de subter dicentem, plane percutias, quia capiti meo imminet magnus lapis. Cum autem ille tremeret, & ad hanc vocem audiendam plurimos conuocasset, iterum fodit, & similẽ vocem audiuit: Tunc omnes propius accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui respondens, dixit: Plane percutiatis, quia magnus lapis quasi super me cadit. Qui à latere fodientes, & ad eum vsque peruenientes eum sanum, & incolumem extraxerunt. Et sciscitãtes quomodo ibi tamdiu vixisset, dixit quod qualibet die panis vnus, & vrceus vini cum candela accensa, nisi tantum in tribus diebus sibi oblatus fuit. Quod vxor eius audiens, & vehementer exultans agnouit, quod de oblatione sua fuerat sustentatus, & quod diabolus eam deceperat ne illis tribus diebus missam cantari faceret. (Idem Iacobus Archiepiscopus Genuensis in die Commemorationis omnium Animarum. Simile habet Petrus Cluniacensis libr. 2. miraculorũ cap. 2.

EXEMPLVM VIII.

Missam in peccato celebrante sacerdote visus est in altari puer vehementer renitens ne insumeretur.

SAcerdos quidam secularis dum quadam die missam celebraret, alius ei assistens, vidit in patena tempore sumptionis non speciẽ panis, sed infantis. Quem cum sacerdos leuaret vt sumeret, cœpit infantulus ille faciem auertere, & ne sumi posset, manibus & pedibus reluctari, & non semel iste homo deuotus hoc vidit, sed sæpius. Cui idem sacerdos quadam vice dixit inter cætera: Quotiens sumo corpus Christi cum tanta difficultate sumo, quod mirari non sufficio. Cui ille: Consulo vt corrigas te, nam hoc & hoc vidi de te. Quod audiens sacerdos vitam mutauit, emendãdamque proposuit. Et cùm postea celebrauit visus est ille infans ab illo deuoto homine iunctis manibus & pedibus cum summa velocitate illabi in os sacerdotis. (Collector Speculi.

EXEMPLVM IX.

Quomodo sacerdotem in diuino officio distractum dæmon irrisit.

FVit quidam sacerdos maiorem carni, quam spiritui curam impendens. Is dum vice quadam honestos viros fœminasque ad suum conuiuium inuitasset, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vilĩ precio coemptos pisces igni bulliendos iussit apponere, atque huiusmodi cura distractus ad celebranda diuina myste-

mysteria ipsis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura dispersus, rapido cœpit cursu properare. Cumque in media actione cōsisteret, & flammea merito debuisset affectione sudasse, solicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti pisces aut plus digno, aut minus debito salibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus sacerdos se ab huiusmodi & tali hora indecentibus phantasmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus, adest, ac etiam raptum cacabum è medijs flammis vna cum piscibus secum detulit ad altare. O coce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuersa distraheris? Ecce pisces hic sunt, ecce sal, (vas enim salibus plenum simul exhibuit) iniice quantum libuerit, & vel de cætero sacris altaribus animæ æquior factus assiste, atque sic irrisa presbyteri superflua cura onera quæ portauit suo loco restituit. O ergò nimis instabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuersa raptaris. Ecce cœlum patet præcibus, tuis præceptis tota Trinitas personarum obedit, & vniuersa cœlestis curia te ante aras æterni Regis stantem expauescit, & tu misera quadam leuitate iactatus de piscibus saliendis curam versas stansque ante altare Domini Dei nostri in fumosas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem secularem tractare decet. (Collector Speculi.

EXEMPLVM X.

Angeli sunt sacrosancti Missæ sacrificij venerabundi stipatores, & administrantium alijs Eucharistiam seduli adiutores.

IOannes Chrysostomus sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, immò verò totius orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore, videbat domum Domini refertam Angelorum cœtu, & tunc in primis, cum diuinum, & incruentum sacrificium offerebatur, quo quidem tempore stupore, & lætitia plenus rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpisset, inquit, sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimę statim ex beatis illis virtutibus, è cœlo descendentes, stolis indutæ splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis, pronæ; altare, magno cum silentio, & reuerentia; quoad venerādum illud mysterium expletum fuit circunsteterunt.

Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis, & Presbyteris, & diaconibus distributionem coporis, & pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulo adiuuantes. Hæc autem scribo, vt diuini sacrificij dignitatem cognoscentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, administretis, nec permittatis, vt aliqui inter se contendant, & cum tumultu ad ipsum accedant, aut audacter annuāt, & è loco suo prosiliant, aut huc circumspiciant, & ignauè, petulanterq; se gerant: Dicit enim Dominus Mosi, & per illum omnibus sacerdotibus: Religiosos, ac verecundos facite filios Israël, & ne contemnatis. (S. Nilus Abbas, discipulus S. Ioannis Chrysostomi epistola ad Anastasium Episcopum.

EXEMPLVM XI.

Nolenti audire Missam Dominicis, & Festis diebus frãgitur collum à dæmone.

Recolo ego Gotschalcus Holen me audisse à Patribus Perusinis de quodam homine indurato, qui Dominicis, & diebus festiuis, nunquam voluit intrare Ecclesiã, nec audire missam, sed tempore missarum adscēdit equum suum, & equitauit ad campum, vel de negotio ad negotium: modicum curans de prædicatione, & præcepto Sacerdotum. Tandem cùm quadã vice ad missam pulsaretur in die Dominica: ascendit equum suum, equitans ad campum: cui diabolus occurrit, & eum de equo præcipitauit, dicens, quia noluisti audire missam in Dei templo: cum dãnatis audies lamentationes in inferno, mox fregit ipsi collum cum effusione sanguinis totius corporis, cuius vestigia adhuc in eodem loco videntur in quodam durissimo lapide, de quo non potest deleri, aut ablui. (Idē Gotschalcus ser. 50. litt. C. part. hyem.

EXEMPLVM XII.

Quanti meriti & præmij sit, libenter Missæ inseruire, patet per subiecta exempla.

Narrat Thomas à Kempis quod fuerit suo tempore in ciuitate Suijllensi, ciuis quidam Hermannus de Geuer nominatus, diues & honestus, pius & misericors super pauperes, atq; in hospitali sancti spiritus fidelis infirmorum, & egenorum procurator. Hic quadam turbatione orta in ciuitate contra eum, & quosdã conciues eius, confugit ad monasterium S. Agnetis Virginis, hospitandi gratia. Qui pro sua probitate, & mansuetudine susceptus est, & benignè tractatus cum multa charitate & fraterna beneuolentia. Modico autē tempore transacto, didicit Confiteor legere, & sacerdoti ad missam ministrare licet iam senex, litteras penitus ignoraret. Quod cum tanta diligentia & deuotione fecit, vt alijs aliunde occupatis, sæpè bis, vel ter, vno die sacerdotibus ad missam libenter & alacriter ministraret. Siquidem Venerabili Patri nostro, VVilhelmo Dorniken tũ temporis priori domus nostræ, spirituali amatori S. Agnetis, frequenter inter summam missam, choro canente, ipse retro sacerdotem in Ecclesia supercilio indutus, magno cum affectu ministrauit. (Thomas de Kempis 3. parte sermonum ad nouitios sermone 8. ex. 3.

EXEMPLVM XIII.

Idem de D. Thoma Aquinate ord. Prædicatorum. Legitur quod præcipua erga præstantissimum Eucharistiæ sacramentum deuotione afficeretur, soleretque quotidie missæ offerre sacrificium, nisi aduersa valetudine esset impeditus nec hoc contentus, etiam alterius fratris missam auscultabat, cui etiam & plurimum inseruiebat, (Surius 7. Martij in vita S. Thomæ Aquinatis.

EXEMPLVM XIIII.

Denique S. Mechthildis Virgo vidit animam cuiusdam conuersi in magna claritate, eo quod speciali deuotione & diligenti studio vbicunq; poterat, ad altare seruiebat & Sacerdotes cum omni ministerio prouocabat. (S. Mechthildis lib. 4. spiritualis gratiæ, cap. 6.

Vide etiam tit. Luxuria. ex 3. tit. Communio. ex. 3. & 7. tit. Eucharistia ex. 11. & 5 tit. Consecratio. tit. Defuncti. ex. 14 15. & 17. tit. Flere. ex. 5. Confessio. ex. 13. tit. Gandia. ex o. & tit. Eleemosyna. ex. 21.

MONACHVS.

EXEMPLVM I.

Monachus non sum, sed monachos vidi, ait Macharius, narrans de duobus, qui nudi venerunt cum animalibus adaquare.

VEnit aliquando abbas Macharius ille Ægyptius de Scythi in montem Nitriæ, in die oblationis, ad monasterium Abbatis Pambo: & dixerunt ei seniores loci illius: Dic fratribus verbum ædificationis, pater, Qui ait eis: ego monachus non sum sed vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cella in Scythi, perurgebant me cogitationes meæ, dicentes: surgens vade vsque in eremum, & considera quid ibi videas. Et permansi reluctando huiuscemodi cogitationibus per quinq; annos, dicens: fortè à dæmonibus est suggestio hæc. Cùm ergò perseuerasset cogitatio ista in me, abij in eremum, & reperi ibidem stagnum aquarum, & insulam in medio eius. Veniebant quoq; diuersa animalia eremi, & bibebant ex eo: inter quæ vidi duos homines nudos, & contremuit corpus meum: putabam enim, quia spiritus essent. Cumque vidissent me illi trepidantem, locuti sunt ad me, dicentes: Noli timere, & nos homines sumus. Dixi itaque illis. Vnde estis? & quomodo in hanc eremum venistis? Qui dixerunt: De cœnobio sumus, & factus est nobis consensus, & egressi sumus huc: ecce quadraginta anni sunt. Erat vnus ex ipsis Lybicus alius verò Ægyptus. Interrogauerunt autem me, & ipsi dicētes: Quomodo est mundus, & si ascendit aqua Nili secundum tempus suum, si etiam habet mundus abundantiam suam? Respondi eis: Etiam. Quos & ego interrogaui: Quomodo fieri possum monachus? Dicunt mihi: Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ in mundo sunt, non potest fieri monachus. Quibus dixi: Ego infirmus sum, & non possum sicut & vos. Responderunt mihi: Si non potes sicut nos, sede in cella tua, & plange peccata tua. Interrogaui autem eos dicens: In hyeme non sentitis frigus, aut in æstate nō accenditur corpus vestrum cau-mate? At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc dispensationem, vt neque hyeme frigus, neque æstate ardorem sentiamus. Ideoque dixi vobis, quia ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos. Ignoscite mihi fratres. (Ex libr. doctor. patrum lib. de exemplis & doct. vitæ spiritualis num 4.

EXEMPLVM II.

Tentatione & tribulatione monachi carere non possunt.

FRater quidam sedens singularis turbabatur & pergens ad abbatē Theodorum de Firme, dixit ei: Vade, humilia mentem tuam, & subde te, & habita cum alijs. Abijt ergò in montem, & mansit cùm alijs. Et reuersus est postea ad senem, & dixit ei: Nec cùm alijs hominibus habitās quietem inuenio. Et dixit ei senex: Si solitarius non requiescis, neq; cum alijs, cur voluisti te monachum facere? Nonne vt sustineas tribulationes? Dic autem mihi, quot annos habes in habitu isto? Et dicit ei: Octo. Dicit ei senex: Crede mihi, habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec vna die potui requiem habere. (Ex libr. 5. vitæ SS. PP. num. 35. secundum editonem Coloniensem anni 1548. vide etiam tit. Humilitas. ex 5.

Mo-

MONIALIS.

EXEMPLVM I.

Carcerij accipientis matrimonio monialem munera beatus Menas & miraculosè nouit, & strenuè respuit.

BEati Menæ hoc totum studium fuit, nihil in hoc mundo habere, nihil quærere. Omnes qui ad se causa charitatis veniebant, ad æternæ vitæ desideria accēderet. Si quando autem quorumlibet culpas agnosceret, nunquam ab increpatione parcere, sed amoris igne accensus, studebat in eis vehementer per linguam sæuire. Consuetudinem verò vicini vel longè positi eiusdem loci accolæ fecerant, vt diebus singulis per hebdomadam vnusquisque ei oblationes suas transmitteret, vt esset quod ipse ad se venientibus offerre potuisset. Quodam verò tempore possessor quidam Carcerius nomine, immundo desiderio deuictus, quandam sanctimonialem fœminam rapuit, sibique illicito matrimonio coniunxit, quod mox vt vir Dei cognouit, ei per quos poterat, quæ fuerat dignus audire, mandauit. Cumque ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virum Dei accedere nequaquam præsumeret, ne fortè hunc asperè vt delinquētes solebat increparet, fecit oblationes, easque inter aliorum oblationes misit, vt eius munera saltem nesciendo susciperet. Sed cùm coram eo fuissent oblationes omnium deportatæ, vir Dei tacitus sedit, singulatim omnes cōsiderare studuit, & omnes alias eligens, atque seorsum ponens, oblationes quas idem Carcerius transmiserat per spiritum cognouit, spreuit, & abiecit, dicens: Ite, & dicite ei, oblationem suam omnipotenti Deo abstulisti, & mihi tuas oblationes transmittis? ego tuam oblationem non accipio, quia suam oblationem abstulisti Deo. Qua ex re actum est, vt præsentes quoque magnus timor inuaderet, cum vir Dei absentibus tam scienter iudicaret. (Gregorius dialog. cap. 26. libr. 3.

MORS & MORI.

EXEMPLVM I.

Monachi octo paulò ante mortem cœlesti voce è rupe facta vocantur, & mori cum Anastasio monachus vnus petijt, & citissimè optata impetrauit.

VEnerandus vir Anastasius sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruio, Notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans, scrinium deseruit, monasterium elegit, atque in loco iuxta Nepesinam ciuitatem, quæ Subpentonia vocatur, per annos multos in sanctis actibus vitam duxit, eique Monasterio solerti custodia præfuit. Quo videlicet in loco, ingens desuper rupes eminet, & profundum subter præcipitium patet. Quadam verò nocte cum iam omnipotens Deus eiusdem venerabilis viri Anastasij labores remunerare decreuisset, ab alta rupe vox facta est, quæ producto sonitu clamaret dicens: Anastasi veni. Quo vocato alij quoque septē fratres ex nomine suo sunt vocati. Paruo autem momento ea quæ fuerat emissa vox siluit, & octauum fratrem vocauit. Quas dum apertè voces congregatio audisset, dubium non fuit, quia eorum qui vocati fuerant obitus propinquasset. Intra paucos ergò dies, primus venerandus vir Anastasius eductus est. Cæteri autem eodem ordine extra carnem educti sunt, quo de rupis vertice fuerant vocati. Frater verò ille ad quem vocandum vox parum siluit, atque eum ita nominauit, morientibus alijs paucis diebus

diebus vixit, & tunc vitam finiuit, vt apertè monstratur, quia interiectum vocis silentium paruum spacium viuendi designauerat. Sed mira res cõtigit, quia dum venerabilis vir Anastasius de corpore exiret, erat quidam frater in monasterio qui super eum viuere nolebat. Hic prouolutus eius pedibus, cœpit ab eo cum lachrymis postulare dicens: Peto te per illum ad quem tu vadis, ne septem dies super te in hoc mundo faciam. Antè cuius septimum diem etiam ipse defunctus est, qui tamen in illa nocte inter cæteros non fuerat vocatus, vt apertè clarescceret, quia eius obitum sola venerabilis Anastasij intercessio potuisset obtinere. (Gregorius Dialog. lib. 1. cap. 1.

EXEMPLVM II.

Morituri fratres ab albatis viris inscribuntur.

IN monasterio meo quidam ante decennium Gerontius dicebatur. Qui cùm graui molestia corporis fuisset depressus, visione nocturna albatos viros & clari omnino habitus in hoc ipsum monasterium descendere de superioribus aspexit. Qui dum coram lecto iacentis assisterent, vnus eorum dixit. Ad hoc venimus vt de monasterio Gregorij quosdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens adiunxit. Scribe Marcellinum & Valentinianum Agnellum atque alios, aliquorum nũc nomina nõ recordor. Quibus expletis addidit, dicens. Scribe & hunc ipsum qui nos aspicit. Ex qua visione certus redditus prædictus frater facto mane innotuit fratribus, qui essent ex eadem cella morituri, quos se etiam denunciauit esse secuturum. Tum die alia prædicti fratres mori cœperunt, atque sub eodem ordine se in morte secuti sunt, quo fuerunt in descriptione nominati. Ad extremum verò & ipse obijt, qui eosdem fratres morituros prædixit. (Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 26.

EXEMPLVM III.

Moriturus Crisorius dæmones vidit, inducias petijt, & nihil impetrauit.

VIr in hoc mundo valde diues fuit Crisorius nomine, sed tantum vitijs plenus, quantũ rebus, superbia tumidus, suæ carnis voluptatibus subditus, in adquirendis rebus auaritiæ facibus accensus. Sed cùm tot malis Dominus finem ponere decreuisset, corporali hunc molestia percussit, qui ad extremum veniẽs eadem hora, qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, vt ad inferni claustra se raperent. Cœpit tremiscere, pallescere, & sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumq; suum nomine Maximum quẽ ipse iam monachus monachum vidi, nimijs & turbatis vocibus clamare, dicens: Maxime, curre, nunquam tibi mali aliquid feci, in fide tua me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit lugens, & perstrepens familia conuenit, eos autem quos ille insistẽtes sibi grauiter tolerabat ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius qui trahebatur videbant. Pauore autẽ tetræ eorũ imaginis huc illucque vertebatur, in lectulo iacebat, in sinistro latere aspectũ eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumque constrictus nimis relaxari etiam se posse desperauit, cœpit magnis vocibus clamare: Inducias vel vsque mane, inducias vel vsque mane. Sed cùm clamaret in ipsis vocibus de habitaculo suæ carnis euulsus est. De quo nimirũ constat, quia pro nobis ista, non pro se viderat, vt ei⁹ visio nobis proficiat,

quæ

quos adhuc diuina potentia longanimiter expectat. Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petisse, quid profuit, qui easdē inducias, quas petiuit, non accepit? (Gregorius dialog. lib. 4 c. 38.

EXEMPLVM IIII.

Solem stare iussit Abbas Mutius ex latrone conuersus, & mortuus ad vitam redire recusat.

QVodam autem tempore iterū de eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instruerat Abbas Mutius. Et cum quidā ex eis in extremis ageret, reuelatum est ei à Domino quod moriturus esset. Hora autem erat iam ad vesperam declinans. Festinabat ergò, vt eum videre posset. Vicus autem vbi decumbebat æger longo adhuc aberat spatio. Et nolens noctè introire vicum, cum videret iam solem demergi, ait ad eum: In nomine IESV Christi Domini sta paulisper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicum perueniam. At ille cum iam aliqua mergi cœpisset ex parte, restitit, nec prius occubuit quàm homo Dei perueniret ad vicū. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis qui ibi consistebant. Stātes autem & intuentes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi vellet hoc, quòd tot horis in occasum suum non descenderet sol: videntes autem patrem Mutium de eremo venientem, quærebant ab eo, quod hoc signum esset quod ostenderat sol. At ille respondens eis: non meministis vocem Domini, & Saluatoris nostri dicentem: Si habueritis fidem sicut granum sinapi, maiora horum signa facietis. At illi cùm intellexissent eius fide solem stetisse, terrore magno perterriti sunt, plurimique eorum iunxerunt se eius discipulatui, & sequi eum cœperunt. Cùm autem ingressus fuisset domum illius fratris pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctum, oratione facta accedens ad lectulum osculatus est eum, & ait: Quid magis desiderij habes, frater, abire, & esse cum Christo, an permanere in carne? Tunc ille recuperato spiritu paululum resedit, & ait ad eum: Quid me reuocas pater? Melius est mihi redire & esse cū Christo, permanere autem in carne mihi necessariū non est. Cui dixit: Dormi ergò in pace fili, & ora pro me. At ille continuò reclinans se in lectulo obdormiuit. Hi autem qui aderant, obstupuerunt dicentes: Verè homo Dei est hic. Tunc ille induit adolescentē, vt sibi moris erat, satis decorè, & totam noctem in psalmis hymnisque peruigilem ducens, honestæ iuuenem tradidit sepulturæ. (Ibidem ex Vitis Patrum in vita S. Cepnotis.

EXEMPLVM V.

Pœnitere volentem fratrē in horā mortis Abbas Mutius increpuit, & tres annos ad pœnitendum impetrauit.

ALium autem fratrem cùm visitasset pater Mutius in lectulo decumbentem, vbi vidit eū quietem mortis difficulter accipere, & grauiter conscientiæ suæ metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es fili ad profectionem? Accusatrix, vt video, ignauiæ tuæ tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obsecro te pater intercede pro me apud Deum, vt mihi paruum spatium temporis largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nunc spatium pœnitentiæ requiris, vbi vitæ æternæ tempus impleuisti. Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimo & recentiora semper addebas. At ille cū permansisset, orans, ait ei senex: Si

vltra non addes malis tuis mala, orabimus pro te Deum: Bonus enim Deus est, & patiens, & indulgebit tibi parum aliquid temporis vitæ, vt omnia debita tua persoluas. Et cùm post hæc orasset Deum, surgens de oratione, ait ad eum: Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita tantum, vt ex animo ad pœnitentiam conuertaris. Et apprehensa manu dextra eius, eleuauit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione secutus est eum ad eremum. Et vbi completi sunt tres anni, postea reuocauit eum ad locum, vnde assumpserat, iam non quasi hominem, sed quasi angelum ex homine factũ Deo consignans, ita vt omnes mirarentur de conuersatione eius. Cumque venissent ad eum fratres plurimi, statuit eum in medio, atque ex ipso sumens materiam, per totam noctem doctrinam de fructibus pœnitentiæ & conuersionis produxit ad fratres. Ipso verò sermonem faciente quasi dormitare paululum frater ille cœpit, & continuò in pace quieuit. Tunc facta oratione super eum, & omnibus quæ ad sepulturam pertinent rite completis, ad eremum properanter abscedit. (Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Vitæ melioris promissionem non exequens Euagrius diuturna infirmitate corripitur, monitis & precibus sanctæ Melaniæ sanatur, eius viuẽdi modus, & quamdiu tentatione luxuriæ fuerit oppugnatus.

ITerum autem diabolus indurauit cor eius tanquam iuuenis. Cœpit etiam ibi mutare vestes eius, & in eloquio sermonis exaltabatur gloria vana. Deus autem qui propter suam misericordiam magnam, impedit occasiones perditionis nostræ, permisit, vt & nimietas febrium tabefaceret corpus eius, & infirmitate longa laceraretur per sex menses: adhibentes enim ei medici diuersa medicamina, nihil proficiebant. Tunc dixit ei sancta Melania: Non mihi placet, fili, tam longa infirmitas tua: dic ergò mihi quæ sunt in corde tuo. Non enim est absque permissu Dei hæc infirmitas tua. Et statim confessus est omnia, quæ in animo suo erant. Ait ei famula Dei: Promitte coram Deo, quia tenebis promissionem solitariæ vitæ, quam Domino spopondisti, & licet peccatrix deprecor Dominum, vt detur tibi tempus vitæ tuæ quatenus adimplere possis, quæ pro salute animæ tuæ statuisti. ipse verò acquieuit salutaribus monitis eius, & paucis diebus sanus factus, petijt, & deprecatus est vt famula Dei pro se oraret. Ipsa enim vestimenta monachalis propositi induerat. Egressus autem profectus est in montem Nitriæ qui est in Ægypto, in quo habitauit duos annos. Tertio autem anno ingressus est solitudinem, & ibi conuersatus est xxiiij. annis cum his qui sunt in loco qui dicitur Cellia. Comedebat autem libram panis in die, & in tres menses italicum olei; nam nihil coctum sumebat in cibum, nec aliquid de pomis gustabat: vir certe ex multa opulentia & abundantia delitiarum veniens. Faciebat autem die orationes centum, exceptis vigilijs nocturnis. Scribebat vero, vt de opere manuum suarum sumeret cibum. Pulchre enim scribebat liberalem manum. Intra paucos ergo annos lumẽ scientiæ, & veritatis, & diuinæ scientiæ, & discretionis spirituum gratiam à Domino Christo percipere meruit. Quantos autem libros, & expositiones de diuinis scripturis conscripsit, manifestum est omnibus, & maximè his qui præclara eius opuscula admirantes ad fidem Domini Saluatoris relicto errore conuersi sunt.

Sexto verò anno conuersionis eius, in quibus nihil coctum in cibũ accipiebat, necessitate corporis propter infirmitatem stomachi coctũ cibũ accipere compulsus est. Panem quidem iam non contigit: olera verò, & ptisanas, ac legumen vsque ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicãs sacrosancto mysterio in Ecclesia die Epiphaniæ Domini. Referebãt autem nobis qui circa eum erant, & obseruabãt eum, quia ante vnum diẽ mortis suæ dixit, quia iam tertius annus est ex quo non molestor à carnali concupiscentia. Certè post tantam ac talem vitam, & aridam abstinentiã, & labores ac dolores, & orationes sine intermissione. Huic in monasterio degenti nunciata est mors patris sui, qui dixit nuncianti sibi: Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est. (Palladius vita 36.

EXEMPLVM VII.

Mundo mortuum se existimans sanctus senex bouem fratris sui de palude extrahere recusauit.

AD beatum Apollonem cùm germanus suus intẽpesta nocte venisset petens, vt de monasterio suo paulisper egressus, ad eleuandum bouem, qui in paludis cœnum cecidisset, ei præberet auxilium, flebiliter querebatur, quia eum solus non posset eruere. Tum abbas Apollo instanter obsecranti ait: Cur iuniorẽ fratrem nostrum, quem præteriens, viciniorem quam me habuisti, non rogasti? Cumque ille mortem olim sepulti fratris oblitum ex nimia abstinentia ac solitudinis iugitate velut impotem mẽtis Apollonem existimaret, ita respondisse: quemadmodum, inquit, poteram, eum de sepulchro, qui ante annos xv. obijt, vocare. Abbas Apollo respondit ei, dicẽs: Ignoras me quoque ante annos xx. huic mundo fuisse mortuum, nullaq; iam posse de huius cellulæ sepulchro, quæ ad præsentis vitæ pertinent statũ, cuiquam conferre solatia, quem intantum Christus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad trahendum bouem tuũ non patitur relaxari, vt ne breuissimi quidem momenti inducias se sequẽti discipulo pro patris indulserit sepultura. (Palladius num. 33. ad finem libri. 3:

EXEMPLVM VIII.

Pœnitentiam agere desiderabat abbas Sisoys moriturus, cum talis esset, quod Christus & sancti eius ad deducendum eum conuenerunt.

ABbas Sisoys sedens in cella sẽper claudebat ostium suum. Dicebant autem de ipso, quoniam in die dormitionis suæ cum sederent circa eum patres, resplenduit tãquam sol facies eius. Et dicit eis. Ecce abbas Antonius venit. Et post pusillũ, rursus dicit eis: Ecce chorus prophetarũ venit. Et iterum amplius facies eius resplenduit, & dicit, & chorus apostolorum venit. Dupliciter adhuc refulsit facies eius, & ecce ipse cum aliquibus loquebatur. Deprecati sunt autem illum senes dicentes: Cũ quo loqueris pater? Qui dixit eis. Ecce angeli venerũt accipere me, & rogo vt dimittar pœnitere modicũ, dicunt ei seniores: Non indiges pœnitentia pater. Dixit autem illis: Verè nescio me vel initium pœnitentiæ fecisse. Et rursum facta est subito facies illius sicut sol, & timuerũt omnes. Dixit autẽ eis, Videte, ecce Dñs venit, dicens. Afferte mihi vas electionis eremi. Et continuo reddidit spiritum, & factum est fulgur, & repletus est totus ille locus odore suauitatis. (Ex libro doct. Patrum lib de exemplis & doct. vitæ spiritualis nu. 11.

EXEM-

PROPRIETARIVS.

EXEMPLVM I.

Proprietarij monachi pecunia cum ipso sepelitur, & ei dicitur, Pecunia tua tecum sit in perditionem.

QVidam frater ex Nitria parcior magis quàm auarior, & nesciẽs triginta argenteis Dominum IESVM venundatum, centum solidos, quos lina texendo collegerat, moriens dereliquit. Initum est ergò inter monachos de hoc consilium (nam in eodem loco circiter quinque milia diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pauperibus distribuendos esse dicebant: alij dandos Ecclesiæ: nonnulli parentibus eius remittendos. Macharius verò, & Pambo, & Isidorus, cæterique seniores Patres, sancto in eis loquente spiritu, decreuerunt infodiendos esse cum Domino suo, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Et ne hoc creduliter quisquam factum putet, tantus terror & pauor per totam Ægyptum cunctos monachos inuasit, vt vnum solidum dimisisse grandis apud eos sit criminis. (Ex li. sent. Patrum 9 :06.

EXEMPLVM II.

Proprietatio monacho Sincletico Basilius dixit, Et senatorem perdidisti, & monachum non effecisti.

FErtur sententia sancti Basilij Cæsariensis Episcopi ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædam de proprijs facultatibus sibimet reseruauit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemque, & operis contritionem, monasterij subiectione conquirere, & senatorem inquit, Sincletice perdidisti & monachorum nõ fecisti. (Cassiani de inst. renuntiantium lib. 7. cap. 19.

EXEMPLVM III.

Proprietarius Ianuarius quidam sicut malè vixit, sic & malè obijt.

AVgustin⁹ ad fratres de eremo. Non solum de malignis spiritib⁹ sæpe mala patimur, sed etiã à domesticis dilaniamur, & frequenter peiora sunt intestina bella à quibus homo non cauet, quàm forinseca quæ præuidẽtur. Ecce enim Abel iustus à domestico fratre occiditur. Esau fratrem Iacob fugientem persequitur. Ioseph à fratribus venditur, & à Discipulo Saluator traditur. Hæc omnia mala facta sunt, quia obedire neglexerunt. Similiter hoc accidit Ianuario nostro, qui colũna paupertatis & obedientiæ inter nos esse videbatur. Eius perditionem frequenter flere, & vlulare debemus. Nam ad nos cum lachrymis venit, & paupertatem quamdiu viueret seruare promisit, & tamen vineam & agrum nobis ignorantibus possidebat in sæculo. O professio mortifera, ô proditoris promissio. Ore dicebat & corde odiebat, sanctum credebamus qui omnibus peior erat, & sic annis vndecim Ianuarius noster, & ampliùs (vt audistis & vidistis) malè vixit, & malè moritur. Quomodo malè vixit, nisi quod suum non erat secretè tenuit? Quomodo etiam malè moritur, nisi quia in fine se non recognouit, & obstinatus in suo nobis ignorantib⁹ testamentum fecit, & filium quem in sæculo habebat ditauit? O vtinam vel saltem in fine nobis dixisset, & ab omnibus nobis veniam impetrasset, sed nec confusus fuit, nec eum fecisse pœnituit, propterea de nostris nõ est, necdũ viueret erat. Ligate igitur ma-

nus cadaueris eius, ponentes in panno ligatos, centum & xi. siclos quos in pariete cellulæ retinebat flentes & dicentes: Pecunia tua tecum in perditione. Non enim licet nobis seruis Dei, eos collocare vel ponere in victu vel vestitu, vel in opere monasterij, quia preciũ maledictionis est. (August. ser. 5. ad Fratres in eremo. Vide etiam. tit. Innocentia. ex. 2. &. tit. Beneuolentia. ex. 10.

PROSPERITAS.

Prosperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus suis demersit in inferos vidente beato Ambrosio.

LEgitur in legenda sancti Ambrosij: Quadam vice cum beatus Ambrosius Romam pergeret, & in quadam villa Thusciæ apud quendam nimis locupletem hospitatus fuisset, illum hominem super statu suo sollicitè requisiuit. Cui ille respondit: Status meus Domine semper fœlix extitit & gloriosus. Ecce enim infinitis diuitijs abũdo, seruos & famulos infinitos habeo, copiosam filiorum & nepotum turbam possideo, & omnia semper ad vota habui, nec vnquã mihi aliquid aduersum accidit, nec quod contristaret aduenit. Quod audiens Ambrosius vehementer obstupuit, & his qui secum erant in comitatu, dixit. Surgite & hinc quantocyus fugiamus, quia Dominus nõ est in loco isto. Festinate filij, festinate, nec in fugiẽdo moram facite, ne nos hic vltio diuina apprehendat, & in peccatis istorũ nos pariter inuoluat. Cùm ergò fugerent & aliquãtulũ processissent, subitò se terra aperuit, & hominẽ illum cum vniuersis quæ ad se pertinebant ita absorbuit, vt nullũ inde vestigium remaneret. Quod cernens Ambrosius dixit: Ecce fratres quam misericorditer Deus parcit, cũ hic aduersa tribuit, & quã seuere irascitur, cùm semper prospera elargitur. In eodem autem loco fouea profundissima remansisse dicitur, quæ vsque hodie in huius testimonium perseuerat. (Petrus de Natalibus lib. 2. c. 36. & Marulus libr. 5. c. 3.

Vide etiam. tit. Conuersio. ex. 5 &. 19. Tit. Iudicium Dei. ex. 1. &. tit. Delitiæ. ex. 5.

PVER IESVS.

EXEMPLVM I.

Puer Iesus flens & eiulans à deuoto monacho in niue reperitur.

ALGORE niuium terra Brabantiæ respersa per totum, monachus quidam Cisterciẽsis, præmisso in villã famulo, solus in cãpos per deuia veniebat. Et ecce inuenit puerũ elegatissimę formæ quasi triennẽ, magno fletu & eiulatu, solũ in niuis frigore residentẽ. Compassus igitur tali puero, equo descendit, & complexus flentẽ, flere cępit cũ eo, & quęrere quid haberet? Tacẽte autẽ puero, ingemiscit quęrens, vbi est mater tua? núquid perdidisti matrẽ? Ad interrogationes illius puer fortius eiulans, tandem dixit: Heu me, heu me, quare non flerem, quare nõ eiularẽ? Ecce vides quod egens, solus, & in frigore sedeo; & non est qui colligat me, & hospitium præstet. Mox monachus surgens, & puerum in brachia eleuans, osculatus est, dicens: Cesses flere dilectissime, quia ad hospitium portabo te, & faciam enutriri. Hoc dicens, cum puero equum ascendere voluit, sed puer de brachio tenentis exiliens, disparuit repente, quia Christus filius virginis fuit. In terram igitur cadens monachus, flere & eiulare cœpit acerrimè. Et cùm diu sic iacuisset eiulans tandem quæsitus à seruo inuentus est, & leuatus est in equũ, & ad hospitiũ ductus. Quæsitus

cur

cur fleret, nihil aliud vna nocte dicere potuit, quâ: Heu me, puer bone, puer pulcherrime, quare me dereliquisti? cur abijsti tā citò? cur te perdidi? Post hoc monachus consolationem recipiens, euentum cuidā retulit, qui illis per quos sciui tantę rei miraculum, & piaculū stupēdū patefecit. Quis enim hominum sine lachrymis audire potest piaculū tale & tantū, quod filius vnicus patri Deo, Deus existens hospitium in terra quærit, eget cibo, algore contrahitur, & præ abundantia iniquitatis refrigescente charitate multorum, non est qui eum recipiat cordis hospitio, reficiat patris placiti benefica voluntate, reuoluat & foueat deuotionis sinu, veste contegat charitatis. (Cantipratanus de propriet. Apum. lib. 2. c. 1. par. 13.

EXEMPLVM II.

Puer monachus ex simplicitate imagini Christi cibos deferens, ab eo ad cœleste conuiuium inuitatur cum Abbate.

IN Abbatia quadam fuit quidam paruus monachus qui imaginem pueri quem tenebat imago beatæ virginis Mariæ in quadam capella in manibus diligens tenerrimè ex puerili simplicitate & innocentia panē, & alia cibaria quæ habere poterat ei sæpius ministrabat, & rediens postea nihil in scutella inueniebat. Cumq; flens rogaret puerum vt sibi loqueretur, & coram se comederet, & ille nihil sibi responderet, & Abbas qui latens in capella frequenter orationi insistebat, hæc cum sæpius percepisset, vocatum ad se puerū cum blanditijs cœpit allicere, & ab eo exegit, vt quicquid sibi puer diceret ei reuelaret, quod puer se facturum promisit. Quadam vero die cùm prædictus monachus corā imagine esset, vox ad eū facta est dicēs: Mādat tibi puer quē tātū diligis, vt venire ad eius nuptias nou moreris. Cui puer respondit se non posse ire sine Abbatis licentia. Quapropter hoc Abbati quantocyus indicauit, qui cogitans tempus mercedis recipiendi pro laboribus esse idoneū, conuersus ad Dominū in oratione manus expandit, pandens Domino cordis sui desiderium quod habebat eundi ad suum consortium. Interdixit etiam puero monacho ne aliquo modo consentiret ire ad nuptias dilecti pueri sine ipso. Cumque puer iterum vocatus diceret se sine Abbate nō audere venire, responsum est ei quod in die Pentecostes cùm inciperetur hora tertia Veni creator Spiritus, ipse & Abbas simul ad nuptias eius peruenirent. Cū igitur dicta dies aduenisset Abbas nihil dubitās de diuino oraculo tenuit puerū iuxta se in choro; quam citò monachi, hymnum incœperunt, ambo spiritum emiserūt. Et quia voluit puerū virginis pane corporis sustentare, modo pascitur ab ipso pane æterno cum Abbate. (Collector speculi.

Vide etiam. tit. humilitas. ex. 23. Tit. Lusus. ex. 7. tit. Festum. ex. 6. & tit. Corporalia.

PVER.

EXEMPLVM I.

Puer nobilis ordinis sancti Benedicti priori post mortem gratias retulit, quod eum ab insolentijs correxisset.

IN monasterio nigri ordinis puer quidam nobilis à parentibus traditus est disciplinis regularibus educandus. Et quia erat decorus forma, naturæque donis insignitus, & supra talem ætatem morum honorificentia gratiosus, seniores maximè, & qui officijs præerant, puero vltra quam necesse erant habenas libertatis relaxabant. Prior autem, qui conuentum sub Abbate regebat, discretiori mente & regimine, ipsius

ipsius licet peroptimæ naturæ in tali ætate credendū non putabat, quia, vt dicit philosophus, pueri non tantùm monendi sunt verbis, sed etiam arctandi verberibus: aggressus est iam aliquantulum insolescentem puerū verbis, interdum & verbere ab illicitis refrenare. Qui puer ad omnem informationem boni, statim quasi mollis cera, prioris correpionem accipiens, in adolescentem sanctum & perfectum creuit, & circa viginti annos ætate finita mortuus, priori apparuit, dicens: Tuæ correctioni gratias ago, prior, qui mecum tua prouidentia id egisti ne insolentia puerili paulatim defluerem, & tandē prolaberer in damnanda. Hæc vt dixit beata anima, tanto splendore resplenduit, vt vix in loco angulus remaneret, qui ab illo lumine expers fuerit. (Thomas Cantipratanus de propriet. Apum lib. 1. cap. 17. part. 4.

EXEMPLVM II.

Trinitatis mysterium humana ratione non posse comprehendi puer Augustinum docet, qui paruo cochleari in paruam fossam totum mare nitebatur infundere.

EO tempore quo beatus Augustinus librum de Trinitate composuit, illi tale miraculum Deus ostendit. Hipponensis ciuitas Africæ nobilis in qua Episcopatum administrabat, super littus maris pulcherrimè sita erat. Is pro consuetudine habebat, post diuinum studium & laborem, vespere super littus maris sequentibus à longe Episcopis & clericis, qui pro consilio & negotio vniuersalis Ecclesiæ eum frequentabant, solus antecedens deambulare: ne scilicet eius contemplationem aut studium colloquentium fabulatio impediret. Cū sic solus incederet, puerulum miræ pulchritudinis super littus maris sedentem inuenit, qui facta in terra fossa paruula (sicut pueri in plateis ludentes solent) cochleari argenteo aquam de mari hauriebat, & in illam fossam paruulam effudebat. Quem vt beatus Augustinus ita seriosè sedentem vidit, pedem pressit, & stetit: procedens inde puerum salutat, & inquirit quid agat. Et puer serio respondit: Volo, inquit, totum istud exhaurire mare, & isti fossæ si possum infundere. Quo responso, quasi puerili vir sanctus in risum decentissimum concitatus, respondit. Et quomodo, inquit, ô bone puer, hoc poteris? Ingens est mare, & paruum cochlear quo hauris, fossa paruula in quā fundis. Et mox puer: Possibilius, inquit, mihi est hoc facere quod intendo, quàm te implere quod cogitas. Ad hoc beatus Augustinus mirabiliter stupefactus, quid hoc esset interrogat. Et puer: Cogitatu, ait, voluis & æstimas volumine breui concludere, quid sit illud indiuiduæ Trinitatis inexplicabile sacramentum. Et hoc quidem antequam possis, isti fossæ paruulæ potius maris vndas infundam. Hæc dicens puer, repentè disparuit. Beatus verò Augustin⁹ Christū ī facto glorificās quā verū puer dixerat, mox aduertit. (Cantip. lib. 2. cap. 48. part. 3.

EXEMPLVM III.

Pueri Mammetis in persecutione constantia, Deique circa eundem mirabilis prouidentia.

TEmporibus Aureliani erat in ciuitate Cæsarea Cappadociæ puer vij. annorum Mammes nomine. Hic mortuis parentibus decretum Aureliani de cultu idolorum abhorrens, in montē cuius silua densissima erat secessit, ibiq; viuebat, lectioni tātùm & orationi vacās, & lacte gregis sui se pascens. Audita autē voce

voce cęlesti, vt in campũ descẽderet, descendit: ibiq; virgã & Euangelium inueniens ea tulit, & in montem ascendit. Legente autem eo librũ quem inuenerat in campo, conuenerunt illuc diuersa ferarum genera, quæ prostratæ ipsum adorabant, & post fixa genua sursum ad eum respiciebant. Tandem egressis feris masculinis remanebant ibi fœminæ cum gregibus mansuetis vberibus lacte plenis. Quas puer Dei cum suis mulgens, & coagulans & caseos faciens, cum sibi abundare vidisset, quærens à Domino quid inde faceret responsum accepit, vt ad portam Cæsareæ descenderet, & pauperibus distribueret. Hoc videntes quidam Præsidi Alexandro retulerũt, quod in illo loco magus esset, qui omnes feras siluarum maleficaret. Tunc iudex equites duos misit ad eũ: Quibus ille obuians in habitaculum suum duxit, eisque caseum & aquam apposuit. Quibus manducantibus facta est congregatio animalium sedente eo, & legente Euangelium. Quod vidẽtes illi confugerunt ad eũ. Confortauit autem eos puer sanctus ne timerent. Et dimissi ab eo visa Pręsidi retulerunt. Puer autem sanctus eos sponte secutus coram Præside Christianum se profitens, eũ sacriq; care respueret, suspensus torquetur. Cũq; gratias agens in cęlum intenderet audita est vox, dicens: Confortare Mammes, & viriliter age. Tũc depositus, & in carcerẽ missus plusquam xl. viros fame penè deficientes ibidẽ inuenit. Orante autẽ eo colũba cœlitus missa portans lac & mel per fenestrã intrauit. Accipiens autẽ illud Mammes simul cum eis manducauit. Post hæc puer in fornacem mittitur, sed statim ignis extinguitur. Deinde locato eo in amphitheatro vt à bestijs laceraretur, ab eis illęsus relinquitur. Deinde alius quidam leo de monte descendens per ciuitatem nullum læsit, sed festinans ad amphitheatrum sancto martyri dixit: O natura hominis Spiritu sancto cooperta, ecce tui causa cogor ab Angelis contra naturam loqui. Hæc eo dicente amphitheatri ostia ab Angelis clausa sunt, vt nemo egredi posset. Et ascendens leo multitudinem Paganorum & Iudæorum laniauit, solusque Præses cum suo officio illæsus remansit, iubente sancto ne eum læderet. Tandẽ sanctus puer ab Angelis euocatus, lapidibus obrutus emisit spiritum. (Ex vita sancti Mammetis pueri.

Vide etiam tit. Misericordia in pauperes. ex. 1. Tit Iurare ex. 1. tit. pręlatus ex. 2. tit. Innocentia. ex. 2. tit. Affectus. ex. 9. tit. Chorea. ex. 2. tit. Castitas. ex. 11. tit. Maria. ex. 18. & tit. pastor. ex. 1.

PVLCHRITVDO.

Pulchritudinem suam tanquam perditricem pudoris sui Angadrisina petit in turpitudinem commutari.

SAncta Angadrisina illustris Roberti fuit filia, qui generosa stirpe proditus gerulus fuit annuli Regis Lothari. Hanc religiosissimam virginem illustris Sinuinus à præfato Roberto expetijt, volens eam Ausberto filio suo sociari: quo scilicet Roberto præbente assensum, casto iuueni casta despondetur puella. Denique ambo integritatem mentis, & corporis caste seruare cupientes, deprecabantur Dominum, vt voluptatum venena à cordibus eorum dignaretur. Denique orante beata Angadrisina virgine, vt speciositas illius in deformitatem verteretur, illico Dominus preces eius exaudiuit. Nam facies eius ita exulcerata est, ac immundissima lepra cooperta, vt à consortio hominum quicunque eã vidissent, ex templo segregandam decernerent. Medicorum deinde cucurrit frequentia, sed quanto instantius insistebant, tanto Christi sponsa deformior vlcerosiorq; apparebat. Tum

pater diuinitus hæc fieri intelligens, inquirebat ab ea, vtrum in virginitatis voto vitam elegisset finire. Opto id, inquit, mi genitor, & totis nisibus exoro. Nam Christus quem cõcupiui sponsum, ipse mihi hanc corporis infert molestiam, vt animæ tribuat nitorem. Delectat hæc vita præsens pater pie, sed decipit, quia omne quod est in mundo vanitas est. Hæc audiens pater illustrem accersiuit Sinuinum, & quæ circa suam filiam gesta erant lucidè pandit. Ad hæc Sinuinus respondit: Voluntatem Domini in omnibus sequi oportet, neque eius nutui vllo modo contraire volo. Vocatusque affuit & beatus Ausbertus, qui dissociabilem condidit libellum, vt sancta virgo Angadrisina non sua, sed Christi Domini vocaretur sponsa. Hoc facto ad Rothomagum vrbem sancto Antistiti dirigitur Audoeno, vt eius benedictione percepta, & velamine operta, in virginitatis proposito consecrari mereretur; quo patrato, pristinæ pulchritudini & speciei eleganti extemplo est reddita, ita vt cuncti auditorum dicerent, quia Christus eam sibi sponsam & famulam elegisset perennem. Denique efficitur gubernatrix cœnobij quod situm est iuxta muros vrbis Beluaci. Erat autem sicut cæteris prælata, ita cunctis humilior, in vestu vilis, in cibo mediocris, ab infantia iugi orationi dedita, pudicitia exornatissima, hilaritate cordis & corporis clara, patientiæ virtute, charitatis obsequio, eleemosynarũque largitionibus abundantissimè cumulata. His virtutum sanctarum operibus adornata, in medio virginum veluti lampas refulgebat accensa. (Vincentius l. 23. cap. 99.

PVRGATORIVM.

EXEMPLVM I.

Papa Benedictus graui purgatorij pœna laceratur.

EPISCOPVS si rectè tenes, qui Capries præerat, vidit maiorem Benedictum Papam Octauum, qui iam obierat, nigro equo quasi corporaliter insidentem. Cumque ille cœptum iter capere cerneret: heu, inquit, nonne tu es Benedictus Papa, quem defunctum liquido nouimus? Infœlix ego sum. Et ille: Quomodo tibi est, pater? Grauibus, ait, tormentis afficior, spe tamen, si adiutorium præbeatur, de mea recuperatione non priuor: sed perge, quæso, ad fratrem meum Ioannem, qui nunc Apostolicam occupat sedem, eique functus delegatione nuncia, vt illam potissimam summam, quæ in theca reconditur, in pauperes pro mea salute distribuat, sicque me redimendum esse, quandocunque tamen hoc decreuerit miseratio diuina cognoscat: nam cætera, quæ pro me indigentibus tradita sunt, mihi penitus nihil profuerunt, quia de rapinis sunt, & de iniustis adquisita. His ergò auditis, Episcopus impiger Romam adijt, Ioanni Papæ defuncti fratris verba narrauit, Episcopalis mox sarcinæ pondus abiecit, monachum induit. eoque modo salutem sibi ex aliena calamitate prouidit. (P. Damianus Epist. ad Dominicum cap. 4.

EXEMPLVM II.

Purgatorium graue, negligentes monachi sustinentes, ceu anseres assari videntur.

Monachus quidā in extremis agens antequam decederet raptus est in spiritu, ductusque ad loca pœnarum infernalia, viditque quod sine horrore referre non possumus, animas scilicet multas verubus & contis acuminatis infixas ad rogum maximum, in modum anserum torreri & assari, ipsosque crudelissimos tortores sufflatorijs, alijsque igneis instrumentis miserorum tormenta totis nisibus aggregantes. Alij verò patellas & sartagines ignitas de subtus iacentes ponebant, adipemq́; qui de ardentibus iacentium membris fluebat, diligentissimè colligentes eundem rursus bullientem, & feruentem super eos à quibus fluebat, refundebant, quàm pœnam cæteris cruciatibus intollerabiliorem eis esse considerabat. Post hæc ductus est ad quendam refrigerij locum, vbi multitudinem animarum quasi post grauem aliquem laborem quiescentium inuenit. Interrogatusq; ab Angelo ductore suo, si sciret quæ hæc essent? se nescire respondit. Sanctus verò Angelus dixit ei. Hi quos vidisti ad ignem illum per maximum assari, homines sunt ordinis tui, qui licet criminalibus peccatis se nequaquam fœdauerint, non tamen sicut monet Scriptura seruire Domino in timore & tremore curauerunt, non disciplinæ censuram tenere, non quietis & silentij patientes esse, non deniq; vigiliarum, & orationum solennem deuotionem, neque laboris sanctæ psalmodiæ executionem strenuè sicut oportet æmulari studuerunt, sed magis curiosi, faceti, vagi, superflui, desidiosi, pigri, somnolenti, signis, locis, & leuitatibus indulgentes, monasticæ professionis puritatem violare nō timuerunt, qui postquam secundum æquissimam iusti iudicis Dei sententiam in supra visis pœnis alijs breui⁹, alij prolixiùs pro quantitate & qualitate excessuum suorum purgati fuerint, mediante gratia Dei in hunc refrigerij locum introducūtur, atq; hic post horrenda supplicia illa pausantes perfectionem beatitudinis suæ cū patientia præstolantur. (Lib. 7. Spec. hist. Vincent. cap. 109.

EXEMPLVM III.

Purgatorium suum anima cuiusdam in glacie sustinuit, quæ à B. Theobaldo triginta missis continuis, quas dæmon mirè conatus est impedire, liberata est.

Legitur quod quidam piscatores S. Theobaldi in Autumno frustum magnum glaciei pro pisce pēdiderūt, de quo magis quā de pisce gauisi sunt, maximè quia Episcopus dolore pedū laborabat ipsam glaciē eius pedibus supposuerunt, & magnū ei refrigerium præstabat. Quadā verò vice glacie hominis vocem audiuit. Qui ab Episcopo adiuratus quis esset, dixit: Sum quædam anima quæ in hoc gelicidio pro peccatis meis affligor, & liberari possem si xxx. missás sine interuallo triginta diebus continuis diceres. Qui cùm missarum medietatē dixisset, & se iam ad missam aliam p̄ęparasset, diabolica suggestione cōtigit quod ferè omnes homines illius ciuitatis inter se bella mouerēt. Vnde vocatus Episcopus ad sedandā discordiā, sacras deponēs vestes, missam illa die intermisit. Iterū recipiens & duas partes complens, exercitus magn⁹ (vt videbatur) ciuitatem illā obsedit, & cōpulsus missæ officiū intermisit. Deinde reincipiēs cū omnes vltima excepta dixisset, & vltimā inchoare vellet, tota villa & dom⁹ Episcopi accēsa est.

Cui cùm serui dicerent, vt missam intermitteret, ille dixit: Etsi tota villa cremari deberet, missam non dimitterem. Qua celebrata glacies protinus resoluta est: & ignem quem se vidisse credebant tanquam phantasma recessit & nullum damnum intulit (Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis, & Petrus de Natalibus lib. 10. c. 8. in die Commemorationis animarum.

EXEMPLVM IV.

Purgatorium vsque ad sepulturam pro pœnitentia recipiens frater, clamauit: O sine misericordia pœnitentia.

QVidam monachus decedens petijt instanter Abbatem vt solitam decedentium sibi impertiretur absolutionem, cum Abbas absens in loco vicino non posset haberi, in promptu ante aduentum migrauit. Cùm autem venisset, & dictũ ei fuisset quam instanter monachus ille petiuisset eum pro absolutione habenda, funere nondum sepulto ante quoddam altare decumbens & cogitans de prædictis, vidit subitò ante se defunctnm (vt sibi videbatur) dicentem: Benedicite, expetentem debitum absolutionis. Cùm autem Abbas stupens resumpsisset spiritum, dixit: Misereatur, &c. Quo facto petijt monachus pœnitentiam. Abbas autem nesciens cuiusmodi pœnitentia iniungenda esset defunctis, dixit quod pro pœnitentia staret in purgatorio quousque corpus eius sit sepultum. Quo audito defunctus exclamauit ita horribiliter, quod vox eius audita est per totam Abbatiam, dicens: O sine misericordia præcepisti me tantùm morari in purgatorio! (Collector speculi.

EXEMPLVM V.

**Grauitatis pœnarum Purgatorij memorabile exemplum.*

FVit in Amorensi conuentu ordinis Prędicatorum religiosus quidam pius, & deuotus, & necessitudinis iunctus vinculo, cum quodam religioso Minorita, qui ambo dum aliquando ad inuicem polliciti sunt, quod qui eorum priùs vita fungeretur (si Dominus id illis permitteret) inde rediret ad eum, qui in viuis maneret, vt eum sui status admonitum redderet. Obijt itaque primo religiosus Minorita, & post dies aliquot dum nostri ordinis religiosus in refectorio foret, ibi comparuit Minorita defunctus, & aliquamdiu fuerunt confabulati, & nonnulla illi retulit miranda de futura vita, ac demum quomodo in pœnis ageret purgatorij, & cruciatibus miris, & in veritatis comprobationem illius, quod narrabat, manum posuit super vnam refectorij tabulam, mox illic mansit manus igneæ impressum vestigium, quod adhuc hodie ibi inuisitur, & hoc facto disparuit præfatus defunctus. (Antonius Senensis in Chronico prædicatorum ad annum. 1218. pag. 32.

Vide etiam tit. pertinacia. ex. 3. Tit. missa ex. 1. &. 2. tit. Oratio. ex. 4. tit. discordia. ex. 6. Tit. Prædicator. ex. 3. tit. Contritio ex. 3. &. 7. tit. pœnitentia. ex. 7. Tit. Infirmitas. ex. 7. Tit. Apostata. ex. 3. Tit. Passio Christi. ex. 3. tit. Familiaritas. tit. laborare, ex. 10. &. tit. Conuersio. ex. 31.

QVIES.

Quietem & solitudinem sectantes vultus animarum suarum clarius intuentur.

NArrauit quidam quia tres studiosi diligentes se facti sunt monachi. Et vnus quidem ex eis elegit litigantes in pacẽ reducere, iuxta illud, quod dictũ est: Beati pacifici. Secundus verò visitare infirmos. Tertius vero abijt quiescere in solitudine. Primus ergo laborans propter lites hominũ, non poterat omnes sanare. Et tædio victus venit ad eũ, qui seruiebat infirmis, & inueniebat etiã ipsum animo deficientem, & nõ præualebat mandatũ perficere. Et cõcordantes hi duo abierunt videre illum qui in eremũ discesserat, & narrauerunt ei tribulationes suas, & rogauerunt eũ vt diceret eis quid ipse profecerit. Et reticẽs paululũ misit aquã in scyphũ, & dicit eis? Attẽdite in aquã, & erat turbulẽta, & post modicũ rursum dicit: Attendite modò quomodo limpida facta est aqua. Et cùm intenderent in aquam, vident tanquam in speculo vultus suos. Et tunc dicit eis: Sic est qui in medio hominũ cõsistit, ob turbam enim non videt peccata sua. Cùm autem quieuerit, maximè in solitudine, tunc delicta sua conspiciet. (Ex lib. Doct. Patrum. lib. de quiete nu. 6.

RATIONEM REDDERE.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochus fatuum se esse simulauit.

VNde Ioannes Opani narrans mihi, docebatur ait quis alter in mansione Asiæ à monacho quodã miti, quieto & mãsueto, & videns seipsum quasi à se honoratũ & quietatũ, & circũforũ præintendit optimè quod multis est nocumẽtũ, deprecatur senẽ quod eũ à se dimittat. Habebat enim discipulũ aliũ, nec erat ei triste quod fiebat ex toto. Egreditur igitur ab eo & seipsũ subordinat per epistolã præceptoris in quodã'cõti cœnobio. Nocte igitur prima qua cœnobium fuit ingressus, videt se in sõnis à quibusdam ad reddendam rationem exactum, & post tributum ac illius pauẽdæ valdè exactionis terribilis rationem ex residuo remanere obligatum, & auri debere soluere libras centum. Euigilans igitur diiudicauit visum & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) verè multa restant de solutione debiti nostri. Cùm ergo permansissem, ait sub iudicernenti obediẽntia in cœnobio tribus annis reputabar vilis, & quasi peregrinus & extraneus, tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quisquam peregrinus. Et ecce in somnis iterum, video quandam chartam remissionis & absolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur euigilans cognoui visum & dixi: Adhuc nunc vsque decem, & quandoque vtiq; tãti debiti solutionem complebo, tunc dico mihi ipsi. Humilis Antioche superabundantiori labore & ignominia indiges. Ex tunc igitur cœpi amẽtiam & stultitiam simulare, non tamen quidem aliquid in ministrationis officio penitus relinquere otiosum. Vnde & immisericordes patres in tali huiusmodi ordine & promptitudine me videntes, mihi vniuersæ mansionis grauia opera iniungebant. Perseuerans igitur per annos xiij. in tali institutione, ad me mihi primò apparentes rursus venire vidi, & perfectam mihi libertatem à debito scribere. Quando igitur in aliquo me tribulabant in mansione degentes remorabar debiti & generosè viriliterque ferebam. Ista huiusmodi mihi sapientissimus quasi ex alterius persona narrauit, propter quod & seipsum mutato vocabulo Antiochum

chum vocauit. Hic autem erat qui vt verax per obedientiam & patientiam dirupit chirographum generose. (Ioannes Climachus Gradu. 4. de obedientia.

RECREATIO.

EXEMPLVM I.

Scandalizatus secularis in lætitia Antonij congruo exemplo ædificatur.

SVperuenit quidam venationem faciens in silua agrestium animalium, & vidit Abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & displicuit ei. Volēs autē senex ostendere ei, quia oporteret aliquando cōdescendere fratribus, dixit: Pone sagittam in arcum tuum, & trahe, & fecit sic. Et dicit ei iterum, trahe, & traxit. Et rursus dicit ei, trahe adhuc, & dixit ei venator: Si supra mēsuram traxero, frangetur arcus. Dicit ei Abbas Antonius: Ita est in omni opere Dei. Si plus à mensura tendimus fratres citò deficiunt, expedit ergò vna hora relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone senis discessit, & fratres confirmati reuersi sunt ad locum suum. (Ex lib. Doct. Patrum lib. de patientiæ fortitud. nu. 17.

EXEMPLVM II.

Recreationem moderatam etiam religiosis admittere licet.

LEgitur in historia sancti Ioannis Apostoli, quod cū auis quæ perdix dicitur, viua beato Ioanni à quodam oblata fuisset, & ille eam quasi demulcendo tangeret, & contrectaret, quidam adolescens hoc videns ad coæuos suos ridendo dixit: Videte quomodo ille senex cum auicula sicut puer ludit. Quod beatus Ioannes per spiritum recognoscens, iuuenem ad se vocauit. Cui dixit adolescens: Tu ne es Ioannes qui talia agis, & tam sanctus haberis? Quem Ioannes, quid in manu teneret inquisiuit. Qui cùm se arcum tenere diceret, ait: Quid inde facis? Et iuuenis: Aues inde ac bestias sagittamus. Cui Apostolus: Qualiter? Tunc iuuenis arcum cœpit tendere, & tensum in manu tenere, sed cùm ei Apostolus nil diceret iuuenis arcum distēdit. Cui Apostolus: Quare fili arcū distendisti. Et ille: Quia si diutius tensus teneretur, ad iacendum infirmior redderetur. Et Apostolus ad hæc: Sic & humana fragilitas ad contemplationem minus valida fieret, si semper in suo rigore consistens fragilitati suæ interdum condescendere recusaret. Nam aquila cunctis auibus celsior volat, & solem clariùs conspicit, & tamen necessitate naturæ ad iam descendit. Sic & humanus animus cùm se modicum à contemplatione retrahit, crebra reuocatione ardentius ad cœlestia tendit. (Cassianus collat. 24. c. 21. & Hinc marus hoc refert.

REGES TRES.

Tres Reges deuotum sibi Regem Daciæ magnificè mirificis muneribus ditauerunt.

LEgitur in historia Romanorum, quia rex quidam Danorum ad tres Reges qui stella duce ab Oriente Hierosolymam venerunt, & Christo nato munera obtulerunt, deuotionem magnam habebat, eosque in sui adiutorium inuocabat. Profectus ergo prædictus Rex Coloniam cum comitatu solemni, vbi sacrosancta corpora eorum honore debito cōseruantur, tres coronas aureas mirabiliter & regaliter fabrefactas eis obtulit. In superplusquam sex marcharum milia cum ingenti deuotione eccle-

ecclesijs & pauperibus distribuit, magnum suæ fidei exemplum ibidem fideli populo derelinquens. Quadam autem nocte cùm ad propria remearet & membra sopori dedisset, ecce vidit in somnis tres Reges coronas quas portauerat in capitibus præferẽtes cum ingenti lumine ad se propius accedere, & audiuit singulos singulariter dicere talia: Primus igitur qui & senior esse videbatur, sic ait: Frater mi fœliciter venisti, sed fœliciùs ad propria remeabis. Alter dixit: Frater mi multa tribuisti, sed tecum plura reportabis. Tertius similiter ait: Frater mi fidem ostendisti, sed expletis viginti tribus annis iugiter in cælestibus nobiscum regnabis. Primus igitur offerens ei pixidem plenam auro, dixit: Accipe (inquiens) thesaurum sapientiæ per quam subiectũ populum iustè iudicabis, quia honor regis iudicium diligit. Secundus pyxidem cum myrrha obtulit ei, dicens: Accipe myrrham pœnitentiæ, per quam carnis motus illicitos refrænabis, quia optimè regnat qui seipsum bene regit. Non enim alios bene regere aut coërcere potest, qui seipsum non coërcet. Tertius præbuit ei pyxidem plenam thure dicens: Accipe thus deuotionis deuotæ clementiæ, per quam miseros reuelabis, quia sicut ros herbam irrigat vt crescat, sic dulcis clementia regis vsque ad sidera prouehit & exaltat. Cumque Rex de magnitudine visionis miraretur, subito excitatus est, & pyxides quas ei illi tres Reges obtulerunt, iuxta se collocatas reperit. Qui donum Dei lætus accepit, & ad propria rediens omnia quæ in somnis audierat quoad vixit deuotissime adimpleuit, & expleto termino supradicto regna cœlestia meruit possidere. (Collector speculi.

RELIGIOSI, RELIGIO, ET STATVS EIVS SECVRITAS.

EXEMPLVM I.

**Religionis professio, secundum quodammodo baptisma est.*

EST etiam iucundum, & notabile omninò hoc in genere, quod Leontius Cyprius Episcopus, antiquus autor narrat in vita Simeonis Abbatis. Hic enim Simeon cum vnà cùm Ioanne, eiusdem vterque nobilitatis, in ipso adolescentiæ flore ad monasterium venissent, ac die postera religioso habitu induendi essent, quidam ex fratribus ita eis dixerunt (iuuat enim ipsa eius verba ponere, vt sunt simplicia, & nuda.) Beati estis, quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, sicut nati estis, ab omni peccato, perinde ac si ipso die essetis baptizati. Quod illi audientes, admirati sunt ambo, & cucurrerunt ad diuinum Niconem abbatem monasterij, & ad eius pedes prociderunt dicentes: Rogamus te, pater, ne nos baptizes. Sumus enim Christiani, & nati ex parentibus Christianis. Is autem, cùm nesciret quidnam audissent à patribus cœnobij, dixit eis: Quis enim vult vos, ô filij, baptizare? Illi verò dixerunt: Domini nostri, patres monasterij dicunt nobis: cras rebaptizabimini. Tunc intellexit præfectus eos dixisse de sancto habitu, & ait eis: Rectè dixerunt, filij. Etenim, si Deo placuerit, volumus vos cras induere sancto, & Angelico habitu. (Hierony. Platus Societatis Iesu lib. 2. c. 13. de bono status Religiosi.

EXEM.

EXEMPLVM II.

* *Religiosi propositi desertor & infidelis Deo, hominibus non erit fidelis.*

HOmo quidam erat in quadam ciuitate, qui mercenarium quendam famulum apud se habebat, cui sua credebat omnia. Huic solitariæ vitæ complectendæ cupiditas incessit. A quo quidem proposito iuuenem frugi & rebus suis vtilē vt deterreret, herus nihil propè reliquit intentatum. Sed frustra laborem suscepit. Iuuenis enim mundo renūcians ad fratres se contulit. Verum paucis post annis ad mundum redire tentauit, relictaque cellula ad herum suum reuersus est. Hic iuuenem semel atque iterum libenter suscepit. Tertiò frater deposita simulationis persona, cùm animi sui ægritudinē homini detexisset, vitæ, inquiens, solitariæ iugum ampliùs ferre non possum. Quamobrem obsecro te Domine, vt me recipias, eodemque habebas numero, quo olim habebas. Spero enim me rectiùs etiam, quàm antea rationibus tuis consulturum. Ex te namque acceperam, velle te mihi sororem etiam tuam vxorem dare. Cui ille respondit: si Deo, quæ promiseras non præstitisti, quomodo te mihi præstiturum sperem? Quibus verbis tanquam verberibus iuuenis castigatus ad cellulam suam sese recepit. (S. Ephrem de vita spirituali sententia 38.

EXEMPLVM III.

* *Non reformidans luctam cum dæmone in extremo vitæ articulo, Fr Reginaldus, asserit se fuisse inunctum à B. Virg. Maria.*

REginaldus vnus ex ipsis B. Dominici Discipulis, cùm moneretur, vt se extrema vnctione, vt moris est, ad luctam cum dæmone præpararet. Ego, inquit, hanc luctam minimè reformido, quin potius expecto lætus, iam enim dudum. Mater misericordiæ me inunxit in qua plurimum confido, & ad quam cupidè proficiscor. Quod autem se priùs ab ea inunctum dicebat, id ita habuerat. Cùm ante annos multos grauissimè ægrotaret, vigilāti de nocte apparuit Regina cœli cum alijs duabus virginibus, ipsaque ad eum accedens iacentis oculos, aures, os, & manus vnguēto, quod attulerat, proprijs illis manibus liniuit, denique, & pedes in præparationem Euangelij, vt ipsamet, quasi ex formula orās, adiunxit. (Idem Hier. Platus eod. lib. & cap.

EXEMPLVM IIII.

* *Deus vindictam sumit de his, qui sunt in Religiosos iniurij.*

ANno 1376. aliquid euenit admodum memorabile, Prælati quidam, nescio quo spiritu inducti, de Franciscano ordine abolendo consilia inter se contulerunt, & ad eam rem perficiendam quoddā aliquod Episcoporum conuenticulū coëgerunt. Erat autem in eadem vrbe Ecclesia præcipua, & in Ecclesiæ fenestris vitreis duæ imagines pictæ, vna sancti Pauli, qui ensem, altera S. Francisci, qui crucem manibus tenebat. Nocte Æditus visus est sibi Paulum audire hæc dicentem: Quid agis Francisce? cur tuam non defendit familiam? Cui ille: Quid faciam? nihil habeo præter crucem: & hæc ipsa me hortari cœpit, ne tantam ferret iniuriam, suumque ei offerre gladiū. Territus Æditus simul ac illuxit, accurrit in templum, certoque vidit, vtramq; imaginem insignia inter se commutasse, atque in Pauli dextera crucem adhuc esse, Franciscum vero gladium

gladium habere cruore stillantem: quod dum secum tacitus, miraretur increbuit rumor, Episcopum illum, qui eius consilij author fuerat, repertum esse mortuum, præcisis ceruicibus. Ac ipse quoque nocturnum visum narrare cœpit, ac pro eius fide ipsas imagines omnibus ostentare. (Hieronym. Platus lib. 1. cap. 33. de bono status Religiosi.

EXEMPLVM V.

* *Magnum beneficium Dei est, vocari ad Religionem, ob quod parentes gaudere potiùs debeant, quàm tristari, & conqueri.*

CONuenit egregium dictum Iordani, qui proximè post B. Dominicum Generalis Magister fuit ordinis Prędicatorum, magna vir sanctitate, atque etiam, vt accepimus auctoritate. Hic enim cum nouitium quendam, spectantibus aliquod eius socijs, ad Religiosum habitum admisisset, & deinde multa verba, de Religionis fœlicitate fecisset, ad extremum eos vberiùs lachrymantes aspiciens, ita ad illos sermonem cõuertit: non debere eos flere ex amici discessu, sed potiùs ex inuidia, quod ille quidem multo meliorem partẽ, quàm ipsi eligeret: Religiosos enim Deo seruire tanquam cubicularios principis, qui ab ipso intimè, ac familiarissime adhibentur, sæculares autem, si modò famulãtur, ita famulari, vt qui in coquina, aut alijs eiusmodi ignobilibus ministerijs. Itaque vtiliùs, ac salubriùs etiam ipsis fore, si oculos aperirent, & cogitarent, sibi quoque ianuam patere, si ingredi velint, & ad tanti Regis mensam assidere. Nec surdis auribus dictum. Vnus enim eorum statim, ne domo quidẽ reuisa, alij paulò post omnes, in eundem salutis portum se receperunt. (Hiero. Plat. l. . de bono stat. Rel. c. 4.

EXEMPLVM VI.

* *De Religioso maiorem paulò rerum monasterij temporalium curam gerente, idcircò in officio diuinum remissione purgatorij pœnis addicto.*

APud Valentiam in monasterio edito à sanctissimo Papa Adriano (quod vocatur monasterium sancti Rufi) fuit quidam Cellarius, qui propter nimiam solicitudinem rerum temporalium monasterij, vt plurimum dimittebat post refectionem Psalmum Miserere mei Deus, loco cuius dicebat breuitatis causa Psalmum Laudate Dominum omnes gentes, qui tamen in alijs erat deuotissimus. Cùm verò mortuus fuerat, faciebat spiritus eius mirabilẽ tempestatẽ in Cellario. Et cùm quadam die apparuisset cuidam viro sancto, ibidem ei locutus est, & inter alia petiuit sanctus ab eo, quam pœnam pateretur, & quare faceret tantum strepitum in Cellario. Respondit, quod ipse pateretur tantam pœnam, quod quasi esset extra spes misericordiæ, si illa pœna deberet esse diuturna. Et hoc ideò. Quia in gratiarum actione, loco Miserere mei Deus, dixi Psalmum Laudate Dominum omnes gentes, quasi misericordiam Dei renuissem, & adiecit ille spiritus, quod ille Psalmus Miserere mei Deus, debet dici de manè post prandium, & Laudate Dominum de sero post cœnam, quando bis comeditur, ad demonstrandum, quod in præsenti vita misericordia Dei debet inuocari, & in alia vita ex inuenta misericordia laudari. Ideò dixit, quod fui ingratus post refectionem, & misericordiam Dei postposui, ideò crucior hic. Et cùm peteret vir ille, vtrum aliquis eum iuuare posset. Respondit, quod si monachi pro eo orarent, & hostiam offerrent, & omni die dicerent Psalmum

mum, Miserere mei Deus, loco ipsorum quos ipse omiserat, & ita facerent per annum, quod factum est, qui post annum assumptus est in cœlum. (Gotschalcus serm. 61. part. æstiual. litter. F.

EXEMPLVM VII.

* *Vnius ordinis religiosi alterius ordinis Religiosis detrahere caueant, ne videatur abesse inter ipsos mutua charitas.*

SI de personis absentibus præsertim religiosis sinistrè aliquid suggeretur: semper pro absentium parte loquentes, nullo modo ad fauendum detractoribus inclinētur. Accidit aliquando quosdam magis ad tentandum, quam ex animo de his obloqui. Narrabat (vt fertur) senior quidam fide dignissimus, ad se quandoq; sæcularem venisse, qui aduersus quosdam religiosos plurimum inuehi videbatur. Cui frater viriliter se opponēs, eum quoties aduenit, eadem semper constantia repulit, & incusatos pro viribus excusauit. Mirat⁹ oblocutor beneuolam senioris constantiam, aperuit tādem se id ad probandum de mutua illorum ordinum charitate fecisse; adijciens se ordini senioris istius, qui pro alijs aduocabat, cum quodam priùs incusati ordinis fratre ob causam similē oblocutū fuisse. Fratrem autem illum oblocutionis verba, in primis aliquātulum, deinde verò remissius, refellentē tandem obloquenti cessisse: super quo idem sæcularis, non modicum offensus, apud illos non esse charitatis veritatem asseruit, qui ad inuicem detractionem admittere non curassent. Denique religiosus non est, qui detractionibus pascit, aut pascitur alienis. (D. Bonauent. Spec. Disciplinæ Initiorum cap. 31.

EXEMPLVM VIII.

* *Vnius ordinis religiosi alium ordinem odisse vel aspernari non debent, sed mutuo se amare.*

ANNO Domini 1265. electus fuit summus pontifex Clemens IV. qui roganti ab eo quodam viro insigni, vt per litteras vellet significare, quem potiùs ordinem ingrederetur an prædicatorum fratrum, an minorum, quia mundum relinquere decreuerat, & ad aliquem horum transire, respondit multa de vtroque ordine scribens encomia, & ea in quibus eorum vnus excederet, referendo; & demùm concludit post alia: Siue hunc siue illum elegeris arctam viam ingredieris, & per portam intrabis angustam, ad terram mellifluam, & præ cæteris speciosam. Vnde apud te pōdera, quis magis animo placeat, & quem speres melius portaturum, & sic vni conuersationi adhęreas, vt amore ab altero non discedas, frater enim prædicator est reprobus, qui minores non diligit; execrabilis est frater minor, qui vel odit prædicatorum ordinem, vel contemnit. (F. Antonius Senensis Doct. Dominicanus in Chronico ord. Prædicator. Vide etiam tit. Cantus. ex. 2.

RELIQVIÆ SANCTORVM.

EXEMPLVM I.

* *Declaratur in quanto honore corporalia, reliquiaque sanctorum Apostolorum, & Martyrum habenda sunt.*

QVidam nobilis, & potens cùm familiaritatem Apostolicæ sedis adeptus esset, misit per legatos petens reliquias sanctorū Apostolorum, ac Martyrum sibi transmitti, quos Gregorius honorabiliter suscepit.

ſcepit. Cùm autem miſſam celebraſſet in eorum præſentia, pannum ſuper quo celebrauit particulatim diuiſit, & ſcrinijs partes impoſuit, ſuoque ſigillo muniuit, eiſque tradidit. Qui accepta benedictione gaudentes profecti ſunt. Sed dum iter caperent primus illorum dixit ſodalibus: aperiamus, & videamus quid ſummus Pontifex miſit Domino noſtro. Confractis Apoſtolicis ſigillis, inuenerunt panni particulas: moxque cum indignatione Romam regreſſi, Archidiaconum adeunt. Vt quid, inquiũt, Dominus Apoſtolicus, tam vilipendit Dominum noſtrum? putabamus nos oſſa Apoſtolorum, aut Martyrum abhinc ferre, datæ ſunt nobis portiunculæ panni: ac ſi huiuſmodi genus apud nos non eſſet? Qui ducti per Archidiaconum ad Apoſtolicum, eorum ſtultitiam patienter tulit: præcipiens quatenus miſſarum ſolemnijs intereſſent. Finita miſſa accipiens cultellum, vnam panni portionem per medium ſecuit ex qua ſanguis decurrit, & omnem eandem particulam cruentauit. Videntes igitur legati, & populi ſtupendum miraculum, ceciderunt proni in terram. Et facto ſilentio Gregorius eis dixit: Scitote fratres quod in conſecratione corporis, & ſanguinis Domini noſtri IESV Chriſti, cum ob ſanctificationem Reliquiarum, in honore Apoſtolorum vel Martyrum eius offerebatur, ſemper illorum ſanguis hos pannos intrauit, qui effuſus eſt, pro nomine ei⁹, ergo ſunt excellenter honorandæ: nam ſi ſepulchrum Chriſti fuit ſanctificatum propter tactum corporis Chriſti mortui, & non glorificati, quanto magis corporale ſanctificatur, propter tactum corporis viui, & glorificati. (Gotſchalcus Holen ord. Eremitarum D. Auguſtini ſerm. 4. de dedic. lit. F.

EXEMPLVM II.

* *Veneranda B. Maria Zona Zoen Imperatricem Leonis Imperatoris cõiugem ſanam reddidit.*

ARcadius Theodoſij Magni filius venerandam ſanctiſſimæ Dei matris Zonam Hieroſolymis, quæ ad eum vſq; diem ibi cum pretioſa veſte & fœmina quadam virgine ſeruata erat, Conſtantinopolim delata, in ſplẽdido ſcrinio, quod ſanctã appellauit arculã, repoſuit. Annis dein denis ſupra quadringentos elapſis, Leo Imperator ſanctã hãc hierothecam propter coniugẽ ſuam Zoen, quæ diuinitus didicerat futurũ, vt ſi ſacra Zona ſibi applicaretur, ſanitatẽ recuperaret, ab impuro dęmone vehementer agitatam aperuit. Repertum ergò ſacrũ cingulũ, perinde an ſi modo cõfectũ eſſet, adeò radiabat, ſignatũ aurea bulla, adiuncta codicillo qui ſingulatim annũ, indictionẽ & diem exprimebat, quo S. hoc cingulũ Conſtantinopolim eſſet deportatũ, manibuſq; ipſius Imperatoris in Lipſanotheca obſignatũ, quod Leo Imperator exoſculat⁹, per patriarchę tũ pręſidẽtis manus ſuper Imperatricẽ extẽdit, ſanitatẽq; reſtituit. Omnes ergò Chriſto ſalutis auctori gloriã gratulati, immaculatæ eius matri debitas gratiarũ laudes cecinêre, Zonamq; in eandem in qua priùs ſeruabatur arculam repoſuerunt. (Ex Viridario S. ex Græco in Latinum ſermonem tranſlato.

EXEMPLVM III.

* *De veneranda veſte virginis matris Dei.*

GAlba & Candidus gemini Patricij germani fratres adorandi cauſa Hieroſolymam profecti in Paleſtinã venerunt, quibuſdã Galileæ oris peragratis, apud quandam

dam

dam Hebræam matronam B. Virginis venerandam veſtem repererunt, quã vt acquirerent hac arte vſi ſunt. Hieroſolymam peregrinati, omnia illic loca ſancta venerabundi adierunt, arculamque per ſimilem illi, in qua Dei matris multum honoranda veſtis cuſtodiebatur, fieri curarunt, reuerſique ad matronam, ſuam illam vacuam ad ſpeciem relinquerunt, illã vero in qua ſacroſanctum illud & diuinum erat indumentum, ſublatam ſecum aſportarunt, & Conſtantinopolim regreſſi in ſuburbio ſuo, cui Blachernæ nomen, condiderunt, clã omnibus theſaurum ſeruare conati, cùm fruſtra fuiſſent, Imperatori rem aperiunt, cui allatæ veſtis nuncio incredibili gaudio affectus eſt, dum eã exoſcularetur, & complecteretur, tẽploque in ipſis Balchernis excitato, arcam ibidem repoſuit, vbi & hodie ſita eſt, quàm velut cuſtodem vrbis & omnium morborum medicam officinam ciues experiuntur. (Ex Virid. SS. ex Græco tranſlato in Latinum ſermonem 2. Iulij.

EXEMPLVM IIII.

* *Diui Ioannis Baptiſtæ digito draco interemptus.*

SEbaſtæ, vbi Præcurſoris corpus humatum dicitur, Lucas Euangeliſta dextram ex prophetę corpore manum detraxit, ſecumque Antiochiam deportauit, vbi plurima deſignauit miracula. Inter quæ draco erat in finibus illis latitans, quem ciues Deum arbitrati anniuerſario ſacro, homine per Græcanicam ſortem delecto colebant. Accidit dein progreſſu temporis, vti Chriſtianum ſors attingeret, qui draconi filiam ſuam victimam obijceret. Draco quippe è ſpelæo ſuo proreptans, vt inexpectatum ſubito portentum parebat, atque immane hians victimam hauriebat, ac dentibus horrendum in modũ diſcerpebat. Quapropter virgunculę parens Deum, Diuumq; Ioannem multis lachrymis deprecatus, filiam vti ſuam à tã atroci & infami letho eriperet, huiuſmodi artificium comminiſcitur. Impetrat poteſtatem colendæ S. Præcurſoris manus; quam dum exoſculatur clam dentibus pollicem morſu auellit, deſideratoq; pignore potitus templo egreditur, dieq; ſacrificij deſtinato, populo frequentiſſimo filiam pater apportat, proximuſq; iã draconi, poſtquam illũ aperto rictu hiantem vidit, hoſtiamq; anhelantẽ, ſacrum illũ digitũ in medias hiantis fauces conijcit, quo ille bolo repente interemptus concidit, paterq; filiam necato dracone viuã retulit, ingẽſque miraculũ atq; genus liberationis admirandũ publice prædicauit. Populus inuſitati facti portẽto attonitus, perſolutis Deo & Dei prodromo Ioanni gratijs, magnificentiſſimam ædem ſuis ſumptibus exædificauit.

Dicitur Epiſcopus die ſacro S. cruci exaltatæ, venerandam hanc manum ſpectante populo ſublimem tollere, eamque dum tollitur ſubinde explicari, ſubinde per ſe contrahi: atq; per explicatam quidem manum, frugum vbertatem portendi, contractione verò, annonæ charitatem denunciari. Quapropter multis Imperatoribus in votis erat, ſi qua ratione per tranſlationem fieri poſſet vt illa manu potirentur præſertim Conſtantino & Romano Porphyrogenitis. Vnde & his imperitantibus, ab Antiocheno quodam Diacono, qui Iobus audiebat, circa illam horam veſpertinam, quã Chriſtiani veteres pio more diem luminum celebrantes, ſanctificationis myſterium peragebant, ſacra præcurſoris dextra ſubducta & tranſlata (Conſtantinopolim eſt) quam Imperator, religioſiſſimus pietatis cultor, magno deſiderio exoſculatus in regia depoſuit. (Ex Viridario S S. ex Græco in Latinum conuerſo.

RESTI-

RESTITVTIO.

EXEMPLVM I.

Restituere inuēta bona vir quidam iustus pauper quanta sollicitudine conatus sit.

REfert Augustinus in sermone de verbis Apostoli, super illud: Quod tibi nolueris fieri, ne feceris. Dicam quid homo pauperimus nobis apud Mediolanum constitutus egerit. Inuenit saccalum (nisi me forte numerus fallit) cum solidis fermè ducentis. Memor legis posuit pitacium publicè. Reddendum enim sciebat, sed cui redderet nesciebat. Proposuit pitacium publicè, qui solidos perdidit ad locum illum veniat, & quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio venit ad hominem, & ne forte quæreret alienum, quæsiuit signa, interrogauit qualitatem & sigillum solidorum & numerum. Et cùm ad omnia ille fideliter respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem reddere tanquam decimas obtulit ei solidos viginti, qui noluit accipere. Obtulit & decē, noluit accipere. Saltem rogauit, vt vel quinque acciperet. Noluit. Ille stomachabundus homo proiecit sacculum, nihil perdidi ait: Si non vis aliquid accipere à me, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei? qualis pugna? qualis conflictus? Theatrum mundus, spectator Deus. Victus tādem ille quod offerebatur accepit. Continuo totum pauperibus erogauit, vnum solidum in domo sua nō dimisit. (Ser. de verbis Apostoli cap. 7. Tom. 10.

EXEMPLVM II.

Restituere concessa oblitus puer grauē purgatorio laceratur.

ERat quidam puer nouem annorum, facetus satis in verbis, qui cecidit in grauem infirmitatē, & sic obijt, & post mortem apparuit matri multùm lamētabiliter. Et mater quæsiuit quomodo se haberet? Respondit: In maximis pœnis sum. Et mater: Quantę sunt pęnæ tuæ? Et puer respondit horribile verbum, dicens: Si omnes carbones quos carbonarij in vniuerso mundo à tēpore Natiuitatis vsque hodie arserunt in vno cumulo iacerent, & arderent, & tu dilecta mater mea in medio cumulo stares & arderes, non tantas pęnas sustineres sicut ego iam in purgatorio sustineo. Mater quęsiuit à puero: Vnde meruisti tam acerbam pęnam, cū satis obediens fuisti, & libenter orasti, nec iurasti, nec maledixisti? Puer respondit: Ego consueui accommodare denarios à familia, & inde emere, pira, poma, & nuces, & quādo hospites honestos habuimus dederunt mihi denarios, & hallenses cum quibus solui è conuerso. Modò autē obij quod non omnes exolui, idcirco pœnam talē sustineo. Et mater: Possum ne ego tibi in aliquo suffragari? Respondit puer: Si exolueris pro me statim liberarer. Et sic puer disparuit. Mater autē vocauit familiā ad se, dicens: Volo per obedientiam, vt computetis debita pueri mei. Omnibus cōputatis puer nouē hallenses post se in debitis reliquit. Et mater statim persoluit. Et eodē die puer secūdariò matri apparuit dicēs: O mater dilecta, gratias tibi ago ex quo debita mea persoluisti, me à purgatorio liberasti! Ideo cęlos introibo, & Deum fideliter pro te & patre meo orabo, & pro fratribus & sororib⁹, & amicis meis supplicabo. (Collector speculi.

EXEMPLVM III.

Quod possidetur iniquè, dimittendum, ne malè retentum, peius dispereat.

RECitat Philosophus 5. Polit. quod cùm quidam Theopompus Spartanis imperans partem regni sui dimisisset, quia iniustè tenebat, & iniusto titulo possidebat. Increpatus fortiter ab vxore propria quòd deberet verecundari, quòd regnum minus dimitteret filijs suis quam ipse à Patre suo accepisset. Respondit Rex, si minus dimittebat in quantitate: maius tamen in temporis diuturnitate. (Gotschalcus serm. 16 littera M. partis æstiualis.

Vide etiam Tit. Contritio. ex. 16.

RESVRRECTIO.

Philemon sagittis impetitus lædi non potuit, mortuusque Arriani iudicis oculo sagitta extincto visum restituit, conuersus exinde Arrianus futuræ mortis genus prædicit, terræ infodi iubetur, à Christo liberatus in lecto Imperatoris ab eo reperitur, cum socijs quatuor submersus est, eorumque corpora à delphinis delata sunt.

LEgitur in sancti Asclæ, quod cũ post mortem eius Philemon Choraula ad sacrificia inuitaretur à iudice Arriano, dixit ei: Si vis vt audiã te audi me priùs, & iube vas ęneum exhiberi, & infantulũ imponi & operiri. Quo facto iussit dolium æneum à militibus sagittari, donec omnes sagittæ deficerent. Post hæc autem infantem eductum illæsum ostendens, dixit Præsidi. Sicut vas illud æneum ictibus sagittatum cõcussum est, sed quo intus latebat lædi nõ potuit, sic & corpus nostrum pro fide Christi suppliciorum iaculis stimulatum innocentiam animæ Deo protegente vulnerari non patitur. Tunc iratus Præses iussit eum suspendi, & sagittis quibus dolium sagittatũ fuerat corpus Philemonis à pedibus vsque ad verticem sagittari. Et cùm totis viribus tela contra eum intorsissent, nullum in eo iaculum infigi potuit, nec vllum in terram ruebat, sed omnia in aëre dependebant. Cùm autem adhuc Præses vidisset eum viuere, vehementer stupuit, & volens rem pleniùs agnoscere, accedens oculos leuauit vt videret, & statim vna de sagittis cadens, eius oculum extinxit. Tunc iussit eum deponi, & ait: Redde mihi oculum arte magica quã nosti, dimittam te. Qui respondit: Vt non æstimes Dominum meum curare non posse, cùm mortuus fuero, lutum fac de terra sepulchri mei, & superunge oculo, tuo statimque sanaberis. Quo audito, iussit eum decollari. Altera autem die Arrianus facto sicut ei dixerat Philemon ait: In nomine IESV Christi pro quo iste martyrium compleuit, vngo oculos meos vt videam & credam. Et statim vidit clamans se Christianum esse. Cuius conuersio Diocletianum non latuit, misitque quatuor protectores qui eũ caperent. A quibus correptus priùs iuit ad sepulchrum sancti Asclæ, Philemonis, & Apollonij, & ait: Orate pro me Dominum consortes luminis sempiterni, vt confortet me, & consummet in nomine suo martyrium meum. Tunc vox de sepulchro Philemonis. Confortare, inquit, Arriane, IESVS in quem credis operabitur pro te. Vade ergo cum his qui venerũt ad te, & ora pro eorum conuersione. Hoc autem audiẽtes protectores mirati sunt. Abijt ergò cum illis, & octo serui, & familiaribus suis. Quibus cũ Alexandriam venissent, præcepit eis vt corpus eius ibi expectarent dicens: Octaua die martyrij Diocletianus iubebit me in mari pręcipitari cum sacco arena

co arena pleno. Solicitè ergò post tres dies, id est, xj. die Martij egrediamini super mare circa horam sextam, & inuenietis corpus meũ supra dorsum delphini, quod tollentes sepelite iuxta corpus Philemonis. Cum igitur cum quatuor protectoribus peruenissent ad Diocletianum, ille iussit in campo foueam profundam fieri, eũque catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis cum ingenti circa collum lapide depressum in foueam deponi, totamq; terram super eum quæ eiecta fuerat remitti, & super milites ludere, blasphemo quoq; ore dicere. Videamus si venit IESVS, & liberet eum. His patraris Imperator equum ascendens abijt in domum suam. Et ingressus cubiculũ quieti corp⁹ dare post iram, vidit vincula & compedes supra reclinatorium pendere, & Arrianum in lecto iacere. Qui dixit sibi: Noli turbari, ego sum Arrianus quem fodisti grauatum ferro, & ære & mole arenę, & venit is quem præualere non credebas IESVS, qui liberat credentes in se. Cùm autem iussisset Diocletianus eum in sacco cũ arena mergi, quatuor protectores prædicti Tyrannidẽ eius arguentes, & Christum verum Deum confitentes, in quatuor alijs saccis pariter in mare proiecti sunt. Statim autẽ Dei nutu parati Delphini corpora eorum susceperunt, & Alexandrinam deportauerunt. Serui autem Arriani quinque corpora videntes dicebant, quia Arrianus se solum deferendum prædixerat, vnde non credebant eum ibi esse. Vox ergo humana quasi de ore vnius Delphini audita est. Nolite dubitare, hic est Dominus vester Arrianus, tollite eum, & hos quatuor qui eadem martyrij gloria coronati sunt, & sepelite omnes iuxta sepulchrum sancti Asclæ. Et ita fecerunt. (Vincent. lib. 12. cap. 1. & 2.

RIDERE.

Iudicium Dei timendum quomodo Rex sapiens docuerit.

Legitur de quodã Rege; qui rarò vel nunquam risit, & Principes illius Regis accesserunt ad fratrem regis instigantes eum, vt regem interrogarent de causa suæ tristitiæ, quare nunquam vel rarò rideret, sed semper tristis esset. Et Rex respondit fratri suo, quod sibi super hoc alia die respondere vellet: Tunc Rex fecit fieri fossam profundam quã pro dimidietate repleuit cum ignitis carbonibus, & super illam foueam locauit sedem antiquam, & corruptam vetustate, & super illam sedem pepẽdit gladium extractum cum filo, & locauit mensam propè foueam plenam cibarijs pretiosis, cum vino pretiosissimo, & locauit fratrem suum super sedem illam. Et fecit quatuor viros cum gladijs extractis fratrem suum circunstare, quorum vnus gladium extractum posuit sibi à retro, alius ab antè, tertius à dextris, quartus à sinistris. Et Rex fecit accedere viros qui cantauerunt antè eum in tympanis & choris, & organis, & alijs musicabilibus instrumentis. Et Rex ait fratri suo, gaude & lętare, comede & bibe, & sis lætus. Et frater ait ad regem: Quomodo possem lætari & ridere, cum mihi sint angustiæ vndique. Si video infra me, video carbones ignitos: & si me volo vltra mensam mouere, sedes vetusta frangitur, & sic ad ignem cadam: si video supra me, video gladium euaginatum pendentem in tenero filo: si respicio antè me vel retro me, vel à dextris, vel à sinistris, vndique sum circundatus gladijs euaginatis, sed cũ me sic sentio in angustijs positum, nec delector comedere, nec bibere. Tũc rex ait fratri suo: Sicut tibi iã est, sic sẽper mihi est, quia si video supra me recognosco

judicem meũ qui iudicaturus est me, & cui oportet me reddere rationem de omnibus cogitationibus, verbis & operibus. Si videro infra me considero infernalem ignem, & pœnam dãnatorum, cum quibus æternaliter damnabor, si in vno peccato mortali moriar. Si videro retro me, cognosco peccata mea, quæ contra Deum commisi, & sic tempus meum inutiliter expendi. Si respicio ante me, cognosco mortem meam ad quam singulis diebus vnam dietam facio, & nescio tempus, nec locum mortis meæ. Si videro à sinistris, considero dæmones, qui die noctuque quærunt animam meam, & impedire salutem. Si respicio à dextris, tunc cognosco Angelos Dei, qui mihi semper bona inspirauerunt, & à malis retraxerunt, quibus, heu, non satisfeci: nec eorũ bonas inspirationes secutus sum. Et cum ista semper in me, & circa me perpendo, & considero; quomodo gaudere possum in hoc sæculo. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Loqui, ex.3. & tit. Maria. ex. 14.

ROSARIVM.

EXEMPLVM I.

* *Ter stupendum miraculum de virtute magni Rosarij, seu Psalterij B. Virginis.*

Fidelissimo famulo virginis Mariæ S. Dominico, Rosarij magni eiusdem Virginis mysterium (quod centum & quinquaginta salutationibus Angelicis, & quindecim orationibus Dominicis constat) publice Carcassonæ annunciante, innumera populi multitudo, se totam tam sancto, deuotoque seruitio B. Virginis deuouebat. Quidam vero settæ Albigensis hæreticus hoc perspiciens, simul & ægre ferens, non modo deuotum hoc exercitium, Diuique Dominici conciones damnabat; verùm etiam eo temeritatis, & audaciæ prorupit, vt veritus non sit tanti viri famam denigrare, & varijs calumnijs ipsum dire impetere: maiora autem aggressus concionibus B. Dominici publicè palamque contradicebat. Vnde factum est, vt nõnullos hæreticos, qui & hæresim abiurare, & sacro se B. Virginis seruitio, cultuique mancipare meditabantur, à sancto proposito retraheret. Quare Virgo mater manifestare cupiens quibusdam indicijs, & signis quàm gratia sibi esset ista salutatio, iusto Dei iudicio in multorum dæmonum vir ille hæreticus venit potestatem, vtpote ab ipsis verè obsessus: ita vt vestes suas omnes dentibus premeret ac discerperet, aliter ne modis insolitis rabiem suam ostentare vellet. Parentes verò eius eum cohibere cupientes, eundem vi continuerunt, & non solum funibus (frangebantur enim illicò) verùm etiam catenis ferreis constrinxerunt. Ligatus itaque eo quo diximus modo vociferabatur, blasphemabat, omni genere idiomatum loquebatur, multorumque peccata publicè detegebat. Quod parentes, & amici eius perspicientes, eum ad seruum Dei B. Dominicum deferre decreuerunt: eum deprecantes, vt quemadmodum à plurimis iam eiecerat dæmonia, sic & eius misereri dignaretur. Quo peracto statim atque B. Dominicus Rosarium coram vniuerso populo (qui excedere credebatur duodecim millia hominum) multum depradicasset; ac concionem habuisset, dæmoniacus iste hæreticus vi delatus est, & ad pedes sancti cocionatoris sistere coactus. Omnes autem ab ipso humillime petebant, vt quamuis anteà ipsi fuisset aduersus, & hostis infensus, ei tamen offensam remitteret, ac ex eius corpore dæmones eijceret, & depellere. Res ve e admiratione digna: namq; in dæmoniaco isto corpore audiebantur

tur. voces quasi plurium personarum simul inter se colloquentium: S. autem Dominicus toto circunstanti populo ipsum plenè capiente, clara voce in hæc verba locutus est. Gratias tibi ago Domine Deus: beneficio enim huius obsessi comprobabitur mea hodie prædicatio, conuersusque ad dæmoniacum ait: In nomine virginis Mariæ, cultusque ipsius, de quo iam verba feci, impero vobis, ô maligni spiritus, dæmonesque tartarei, vt quæstionibus, quæ à me vobis proponentur dilucide coram omni populo respondeatis. Primùm igitur quæro à vobis, cur hunc hominem ingressi fueritis, quotque numero diaboli in ipso resideatis. Statimque graues emittentes ploratus, & vlulatus, dixerunt: Væ nobis, nullo enim modo adiurationi huic tantæ obuiare, nec reluctari possumus. Tandēque respondentes dixerunt: Prima causa propter quàm homo iste à nobis obsideatur, est peccatum irreuerentiæ in Virginem Dei matrem ab ipso commissum, quàm & nos similiter summo prosequimur odio. Secunda causa est ipsius incredulitas: ante enim vnum mensem iam elapsum te, de eodem prorsus cultu, quo nunc concionante Tolosæ, pessimus hic hæreticus Tolosanus tibi concionanti fidem habere noluit; sed monitiones tuas spernendo teipsum derisionibus, & cachinnis iniustè prosecutus est, tibique ausus in concionibus tuis contradicere, hæresisque suæ sectatores contra te commouere. Quamobrem iusto Dei iudicio coacti vsque ad quindecim millia (eo quod contra Psalterium Virginis Mariæ loqui præsumpserit) ingressi fuimus: neque id sponte nostra actum est; sed nobis planè inuitis, nam quantum ad nos attinet, ipsum ingressu nostro torquere minime prętendebamus, propter lucrum quod per ipsum reportabamus, vtpote, qui tot animas nobis lucrabatur. Tunc iterum B. Dominicus cœpit quærere, cur ad quindecim vsque millia præcisè miserum illum obsedissent? Responderunt eam illius rei fuisse rationem, quod in salutatione Angelica quinque dictiones, in Psalterio, siue Rosario magno quindecim Pater noster continentur. Secundò B. Dominicus eos compellauit, dicens: Per hoc Psalterium, siue Rosarium ego vos iterum adiuro, vt mihi dicatis quare vosipsos ad me adduci permiseritis? Responderunt maximo cum tumultu, id ad suam ipsorum confusionem factam fuisse, vtpote, qui ab ipso iam deuicti, & violenter religati faterentur se ante eius conspectum adductos maximo cum tartarei sui gurgitis detrimento. Tertiò rogauit num omnia quæ de Rosario B. Virginis publicè proposuerat, vera essent? Tunc magis quàm anteà horridas & terribiles emiserūt voces, & deinde respondentes dixerunt: Maledicta sit illa hora, qua impudicam hanc statuam intrauimus. Væ nobis in æternum: Cur non eum antequàm huc adduceremus, suffocauimus? Seriùs nunc est, & id iam præstare nequimus: Nam flammis ardentibus nos detines adurendos, & duris, dirisque constringimur catenis ignitis, quibus veritatem ipsam profiteri, & publicare compellimur, quamuis id non sine grandi nostro præiudicio futurum non ignoremus. Audite igitur, vos Christiani, Christianæque, Dominicus iste, crudelis, & insatiabilis noster hostis & persecutor, quæcunque, de Maria eiusque Rosario annunciauit, verissima sunt. Sciatisque maximā vobis pro vestræ incredulitatis peccato imminere ruinam, & calamitatem, nisi ipsius verbis, & dictis fidem adhibueritis. Quartò loco rogauit eos quisnam esset iste homo, quem maximè odissent detestarenturque dæmones: Ad quod subitò respondentes, dixerunt: Tu ipse es,

nam tuis precibus, tuo seuero viuendi pœnitendique modo, tuis denique concionibus, vnicuique viam paradisi ostendis. & patefacis, quibus vijs, & rationibus, nobis nostras eripis prædas. Noueris que totam tenebrosam nostram congregationem, & cohortem infernalem contra te commotam, & incitatam esse, misisseque fortissimos, & maxime noxios spiritus, qui quàm poterunt subtilissimè in te, tuosque, absq; vlla misericordia impetum facient, & procul dubiò te decipient, & deuictum miserè supplantabunt. Hisce à B. Dominico auditis, ipse ad populum conuersus, ait: O Christiani, absit à vobis credere omnibus, quæ ab ipsis dicuntur: mendaces enim sunt, & mendaciorum inuentores. Verùm tamen est Dominum Deum, vt est omnipotens, posse conferre virtutem etiam miserrimo, & vilissimo peccatori, ad debellãdos, supprimendosque omnes hostes, vt à me id hodierno die fieri videtis: à me, inquam qui vnus sum inter alios omnium quotquot viuũt in hoc mũdo peccatorum maximus. Audientes hęc dæmones in hęc verba prorupere, maledicta sit talis, & tanta humilitas, quæ nos tantoperè contorquet, & cruciat. Denique denuò B. Dominicus, inijciẽdo scapulare suum in collum obsessi, quæsiuit quinam sint inter Christianos qui maximè damnẽtur. Nouum quid, & singulare tunc prorsus accidit: nam simul ac scapulare sancti viri collum contigit dæmoniaci, protinus è naribus eius defluxit sanguis spissus, & crassus: ex auribus autem lutum ad instar veneni cuiusdam: ore verò despumabat. Vnde dixit dæmonibus S. Dominicus: Præcipio vobis in nomine Iesu, vt hunc miserum peccatorem torquere desinatis. Sinas ergo (responderunt) nos hinc abire. Quibus S. Dominicus dixit: hinc non recedetis, nisi ad quæstionem paulò ante propositam respondeatis. Responderunt ergò hunc in modum diaboli: Antistitum, & principum vtriusque sexus maximum habemus numerum, colonorum vero, & rusticorum paruum: licet enim boni, & perfecti non sint, tamen tantis malis, & peccatis obnoxij non sunt atque illi: mercatores, & oppidanos quàm plurimos habemus: per sępe enim per auaritiam, fraudes, & sæpissimè per delicias, & voluptates carnales in nostra claustra, barathrumque nostrum descendunt. Deinde subiunxit S. Dominicus dicens: de sacerdotibus verò, & religiosis nullam mentionem facitis. Responderunt innumeros se possidere sacerdotes, at veros religiosos, nullos. Sed ex ijs, qui non habita ratione statutorum sui ordinis, ea temerè violant, singulis diebus innumeri ad nos deuoluuntur. Subinterrogauit, & dixit iterum Sanctus: De meis ergo religiosis, & Franciscanis quid dicitis. Tũc ad hoc renouatis vocibus, & clamoribus responderunt, dicentes: heu, heu, ex illis pro tempore nullum habemus: futurum vero est vt infinitos recipiamus, cùm nempe seueritas statutorum, ceremoniarum, ipsaque deuotio refrixerint pessumque ierint. Sexto D. Dominicus petijt, quis esset sanctus in cœlo, quem ipsi magis reformidarent, & quem homines maximè glorificare, diligere & colere deberent? Qua audita petitione omnes simul dæmones tam horribilem emiserunt rugitum, vt populus timore consternatus promiscuè rueret in terram: D. verò Dominicus singulis silentium imponens, eos roborauit, confortauitq;. Mirabile dictu: in rei enim veritate dixisses dæmones lamentari & tristissimè conqueri, dicentes: O Dominice, Dominice, miserere nobis: pollicemurque nos nunquam tibi nocituros: totus misericors es erga miseros peccatores, & non ignoras nos esse omnium maximos ab omnibus maledictos. Cur ergo tantopere cruciatibus, & tormentis

tormentis nostris oblectaris? tibi sufficiat pœna quam ex inferno sustinemus. Quibus respondit: torquere vos non desinam, donec quæstioni meæ satisfeceritis: Responderunt dæmones: Saltem te rogamus vi id tibi secretò, clam, & in silentio, non autem palam, & coram tanta hominum, mulierumque multitudine manifestare liceat: id enim non sine magno nostro præiudicio, & irrecuperabili iactura fieret. Quibus iterum Sanctus dixit: Operam, & oleum perditis: festinate hoc ipsum dilucidè, clarissimaque voce humana declarare. Tunc tot querelas, tantaque lamenta tam tristia emiserunt, vt multi circumstantium stulta compassione commoti ad suspiria, & fletus prouocarentur. Quam ob causam D. Dominicus dæmonibus iterum dixit: Nisi festinaueritis quæstioni meæ satisfacere, acriùs ego, & seueriùs vos cruciabo: Videns autem ipsos prorsus obmutescere, prostratus in terram, hanc orationem clarissima voce fudit. O excellentissima virgo Maria, per virtutem psalterij & Rosarij tui compelle hos humani generis hostes quæstioni meæ satisfacere. Hisce dictis, ex auribus, naribus, & ore hominis confestim erupit flamma, nulla tamen vllius astantis hominis interueniente læsione. Vnde totus populus graui timore simul, & tremore correptus cœpit se signo crucis munire. Tuncque dæmones in hunc modum exclamando dixerunt: Per passionem Iesu Christi, & per merita sacratissimæ Virginis, nec non, & per suffragia sanctæ Ecclesiæ rogamus te Dominice, vt nos hinc abire permittas: Angeli enim sancti (cùm tibi placuerit) illud ipsum tibi reuelabunt. Quantum ad nos attinet, falsi sumus, & mendaces: proindeque dictis nostris nullam Christiani adhibent fidem. Quapropter desiste nos vlterius molestare, nostrique miserere. Quibus respondit Sanctus dicens: Indigni estis, qui exaudiamini, iterumque flexis genibus talia præcatus est: O Mater sapientiæ dignissima, & de cuius salutatione, quomodo illa filia debeat, iam edoctus est populus, pro salute populi circunstantis rogo coge hosce tuos aduersarios, vt eorum quæ ab ipsis peto puram, & sinceram veritatem palam hic profiteantur. Finita oratione subitò apparuerunt plus quàm centum Angeli armis aureis succincti, in eorumque medio gloriosissima & beatissima Mater Dei, quæ virga aurea, quàm præ manibus habebat, dæmoniacum percutiens, respondere aiebat seruo meo Dominico secundum suam petitionem. Populus quidem ipse ad tam excellentem visionem non est admissus, sed solus sanctus Dominicus. Dæmones autem exclamare cœperunt dicentes: O inimica nostra, ô nostra damnatrix, ô nostra inimica, ô nostra damnatrix. O confusio nostra, quare de cœlo descendisti, vt nos hic ita torqueres? nūc per te, quæ infernum euacuas, & pro peccatoribus tanquam potens aduocata exoras, ô via cœli certissima, & securissima, cogimur sine mora & intermissione vlla, nobis quamuis inuitis, & contra nitentibus, totam rei proferre veritatem. Nunc declarandum nobis est simulque publicandum ipsum medium, & modus, quo ipsimet confundemur: vnde væ, & maledictio in æternum nostris tenebrarum principibus. Audite igitur vos Christiani: hæc Christi mater potens nimis est in præseruandis suis seruis, quò minus præcipites ruant in barathrum nostrum inferni. Illa est, quæ dissipat & eneruat, vt sol, tenebras, omnium machinamentorum, & astutiarum nostrarum: detegit omnes nostras fallatias, & ad nihilum redigit omnes nostras tentationes: Coactiq; fatemur neminem nobiscum damnari, qui eius sancto cultui, & pio obsequio deuotus perse-

nerat. Vnicum ipsius suspirium ab ipsa, & per ipsam Sanctissimæ Trinitati oblatum superat, & excedit omnium Sanctorum preces, atque pium, & sanctum eorum votum, & desiderium, magisque eam reformidamus, quàm omnes paradisi sanctos, ne contra fideles eius famulos quicquam prævalere possumus. Notum sit etiam vobis plurimos Christianos in hora mortis ipsam inuocantes contra nostra iura saluari. Et nisi Mariota ista obstitisset, nostrosque conatus repressisset, à longo iam tempore totam Ecclesiam exterminassemus: nam sæpissimè vniuersos Ecclesiæ status, & ordines à fide deficere fecissemus. Imò planius, & plenius vi, & necessitate compulsi adhuc vobis dicimus nullum in exercitio Rosarij, siue Psalterij ipsius perseuerãtem, æternos inferni subire cruciatus: ipsa enim deuotis seruis suis veram impetrat contritionem, quâ fit, vt & peccata sua confiteantur, & eorundem indulgentiam à Deo consequantur. Tunc B. Dominicus hortatus est singulos de populo, vt clara voce, & tractim Rosarium B. Virginis recitarent. Vnde ipse primus ipsum opus exsequens. (O res memoratu dignissima) ad singulam salutationem Angelicam quam & sanctus, & populus recitabant, multitudo copiosa dæmonum è corpore miseri hæretici in speciem carbonum ardentium erumpebat. His ita transactis, virgo & Mater sacratissima populo suam impertiuit benedictionem, cuius virtus suauissimum ipse, & singularem præcepit deuotionis ardorem, & dulcedinem. Atque ita disparuit B. Virgo: homo vero totus sanus, & incolumis mansit, in præsentia S. Dominici. Quod videntes hæretici, multi ex ipsis ad fidem conuersi, hæresim abiurarunt studioseque Rosarium recitantes, totos se seruitio B. Virginis Mariæ manciparunt. (Ex Legenda Sancti Dominici, quæ ex quatuor vitæ ipsius scriptoribus sumpta est, nempe ex. FF. Iordano, Constantino, Vmberto, & Theodorico de Alpodiâ ordinis Dominicani viris pijs, & doctis; Transtulit autem illam in Gallicam linguam venerabilis Religiosus eiusdem ordinis frater Ioannes Martinus conuentus Valencenensis, qui supradictum miraculum refert. 1. par. cap. 5. folio. 35. columna. 4.

EXEMPLVM II.

**Virtute Rosarij, S. Ludouici, Regis Galliæ matri impetrata est conceptio, & natiuitas.*

CVm concionaretur Patriarcha D. Dominicus, cum magno feruore in Regno Franciæ, Christianissima Regina, nomine Blanca, rogauit ipsum, vt vellet sibi, orationibus, à Deo impetrare filiolum; S. verò Dominicus respondit: Regina te exhorto, vt recites Rosarium B. Virginis Mariæ, & compares tibi multa Rosaria, desque ijs, qui volent legere promittens ipsi his verbis: Regina spera in Deo, quod si hoc feceris & fueris deuota B. Virgini, Deus per ipsius preces, & aliorum, qui legent hoc Rosarium, dabit tibi filium sibi carum, virumque Sanctum. Hoc facto deuota Regina tempore statuto peperit filium, qui fuit Christianissimus Rex Ludouicus, inter Sanctos relatus, ob suam virtutem, opera, & miracula. (P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit, de B. Maria Virg. exempl. 26.

EXEMPLVM III.

** Suæ prolis interfectrix, viua defossa, & iustè à Deo damnanda, viua post multas à sepultura tempore horas reperitur, meritis B. Virginis, cuius Rosarium sæpe legere consueuerat.*

FVit Egræ ciuitate Boëmiæ, quædam iuuencula virgo, quæ cùm ab aliquo fuisset corrupta, & grauida effecta, cum magno timore, & verecundia expectabat tempus partus, ne per eundem partum, notum fieret peccatum ipsius. cumque iuisset ad concionem, audissetque eos, qui deuotè nomina darent, sodalitati Rosarij, illudque cum deuotione recitarent ab omni prorsus liberari infamia, nomen dedit sodalitati, Rosariumque maximo cum feruore, & animi deuotione legebat, vsque ad tempus partus, quod cùm aduenisset, & sola in cubiculo suo remaneret, peperit filium, quem suffocauit, & sub lecto sepeliuit. Volens autem Deus virtutem Rosarij omnibus notam facere, nec solum Rosarij, sed, & Matris suæ sanctissimæ, totum puellæ crimen manifestauit, quæ capta, & ad iudicem perducta, confesso tamen prius delicto, ab ipso fuit condemnata, vt viua sepeliretur, effossaque fouea, in eandem deiecta, & superiniecta magna terræ copia, in eadem tumulata fuit. Multis deinde interiectis horis audita fuit vox è loco illo subterraneo diuersis vicibus dicens: liberate me quia ego sum viua. Qui hanc vocem audiuerant, vocauerunt Sacerdotem, totaque Ciuitate accurrente discooperta est, & viua ab ipsis reperta, sanaque laudando Deum, & Virginem Mariam, cumque interrogaretur quo modo adhuc viueret, respondit cum iuramento, eo quod fuisset deuota Virgini sacræ, & legeret suum Rosarium, tum etiam quòd non fuisset integrè confessa deberet damnari ad pœnas inferni: sed B. Virgo, inquit, me seruauit, vt possim integrè, & benè confiteri, vobisque dico mihi à B. Virgine monstratas esse pœnas horribiles, quas passura eram, si non fuissem dedita cultui ipsius dicendo Rosarium. Hæc fæmina vixit, postea longo tempore sana, & absque vlla læsione magnificando Deum, Matremque ipsius sanctissimam, quæ sibi deuotos conseruat. (Reuerend. P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum eodem tit. de Maria Virg. exempl. 29.

SACERDOS.

EXEMPLVM I.

Sacerdotes quantumlibet mali sint efficaciam sacramenti minuere non possunt, & eis ob res grandes quas tractant reuerentiam exhibendam docuit beatus Franciscus.

CVm beatus Franciscus quadam vice intrasset Ecclesiam ad orandum cuius parochialis sacerdos infamis erat, qui concubinam tenebat, quidam hæreticus qui famã sancti Francisci audiebat accessit ad eum, & volens per eum sibi populum allicere; fidem subuertere, & officium sacerdotale contemptibile reddere, dixit ei: Ecce nunquid credendum est verbis huius, vel factis eius aliqua reuerentia est exhibenda qui concubinam tenet, & manus habet pollutas carnem tractando meretricis? Attendens igitur vir Sanctus hæretici malitiam coram parochianis venit ad sacerdotem illum, & flectens genua ante eum ait. Si tales sunt manus illius qualis iste dicit, nescio, etsi etiam tales essent, scio quod non possent inquinare virtutem & efficaciam diuinorum sacramentorum. Sed quia per istas multa beneficia Dei, & charismata

rismata populo Dei fluunt, istac osculor ad reuerentiam eorum quæ ministrant, & cuius autoritate ministrant ea. Et hæc dicens & genua flectens coram sacerdote illo manus eius osculabatur, confundens hæreticos & eis credētes quotquot aderant. Sacerdotē verò illū humilitate sua ad emēdatiorē vitā prouocauit. (Collector spec.

EXEMPLVM II.

Sacerdos malus, etiam honorandus, ob ministerij dignitatem, insigni exemplo ostenditur.

FErtur in narrationibus patrum, vidisse laicum quendam suis oculis sacerdotem Ecclesiæ, quam frequentabat, in crimine adulterij deprehensum, adisse eum tamen fidēter, & absque vlla dubitatione, cùm postero die sacrificaret, vt ex manibus eius sanctam Eucharistiam acciperet. Postquam verò accepisset, perijsset ab eo, vt frontem, quam habebat leprosam cruce signaret, quod cùm fecisset, lepram quidem tanquā squammam excidisse, frontem verò sanam, & nitidam apparuisse. Res profectò stupenda, & diuini iudicij plena. Fecit crimen nō vacuus gratia, ne præberetur locus obtrectationi sacerdotū, & ne quæuis iudicarent, imo habuit gratiæ efficacitatem propter dignitatem sacerdotij, vt doceremur cū ad sacerdotes imus, non ad homines, sed ad Deum nos ire, qui per eos nobis tribuit dona, nosque sanctificat, & quod is, qui cum fide accedit, efficiatur voti compos, quodque neq; vitium sacerdotis alterius fidei noceat, neque rursus sola vita sacerdotis non ad credendum iuuet. Sacerdos enim quatenus homo est, & infirmitate præditus non potest iuuare, vt neque tu rursus eum cui sis pat in infirmitate: homo enim homini prodesse non potest. At sacerdos sacerdotij dignitate præditus, gratiam sibi conciliat: siquidem donum Dei est sacerdotium, per gratiam verò efficitur Deo propinquior (Theoleptus Philadelphiæ Episcopus lib. 2. de Schismate, & refert Franciscus Turrianus Societatis Iesu lib. 2. de Hierarchicis Ordinationibus Ministrorum Ecclesiæ Catholicæ cap. vltimo.

SAPIENTIA.

Sapientiam emens à philosopho rex periculum proditoriæ mortis euasit.

QVidam nobilis adolescēs valde sagax ingenio, regi successit in regno. Accidit, vt in regia ciuitate nundinis constitutis, Rex cū sodalibus ad inspiciendos institores & res venales circuiret. Et videns hominem grandæuum ætate sedentē in nundinis, quærit quis sit, & quid venale haberet. Cui ille: Dicor, inquit, philosophus, sapientiam venalē habeo. Ad hoc gauisus Rex, & subridens: Bene, inquit, vt iuuenem constitutum in regimine mihi competit sapientiam habere: tu autem videas quantū velis vendere centum marcis. Et senex: Vnū, inquit, tibi pro statuto pretio dicam, quod si bene tenueris, optimè per illud regeris & reges. Temerè nil loquaris, temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Si plus volueris, addas & pretium. Ad hoc igitur omnibus concitatis in risum, Rex considerantius verbi pondus aduertit, & Philosopho statim solui pretium promissum imperauit. Verbum autem quod acceperat, in superliminaribus palati, & in mensis, & in scyphis aureis, & manutergijs scribi fecit. Successu temporis rex in sapientia & virtute proficiens, instituit fortiùs animum eripere populum humilem de manu potentium qui à nobilibus terræ grauiter premebatur, & regnum suum in omni iustitia gubernare. Pro quo nobiles sui in seditionem versi, cum nequaquam mani-

manifestè propter fauorem populi contra eum auderent aliquid attentare, occultè quendam rasorem pretio conduxerunt, vt regem in conclaui radendum nouacula iugularet. Ergò vbi rex humectata barba se radendum exhibuit, dictus rasor in manutergio quod erat circa collum regis, scriptum legit. Temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Et super proposito scelere, paufactus expalluit, & manum tremulam mox retraxit. Quo viso rex causam exegit, nec sine causa euentum considerans, dissimulantem rasorem quasi hoc sibi ex infirmitate contigisset, extendit ad pœnam & veritatem rei tormentis extorsit. Sic rex liberatus à morte, verè didicit quia melior est sapientia cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valēt comparari. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 43. part. 2.

SANCTORVM CVLTVS.

EXEMPLVM I.

* *Corpus cocti pueri suscitatur meritis S. Vincenitj, ordinis prædicatorum.*

QVædam mulier prægnans in partibus Britanniæ, vna die venit ad tantum desiderium humanas carnes comedendi, quòd videbatur sibi debere mori, si non comederet, quòd cùm viro suo dixisset, & ille negaret implere desiderium istius suæ fœminæ; illa quæ amens erat, capta oportunitate accepit filium suum paruulum, quem habebat duorum annorum, vel circiter, & occidit eum diuidens in duas partes, partem vnam coxit de paruuli corpore, vt comederet carnes illas: vir autem eius domum reuersus, & comperiens tam horrendum factum quanto dolore captus fuerit, quilibet potest imaginari: parcens autem fatuitati vxoris accepit partes filij diuisas, & partim coctas, & portans ad sepulchrum sancti Vincentij ordinis Prædicatorum, multum orans pro suscitatione eius, vtroque facto suscitatus est puer, mirante tota Britannia, & concurrētibus populis ad videndum tantum prodigium, viderunt omnes diuisionis signa facta in corpore pueri. (Hugarius siue Vngarus Minorita ser. 28. Gemmæ fidei.

EXEMPLVM II.

* *Deuotus quidam B. Barbaræ mori nō potest, nisi prius susceptis confessionis, & Eucharistiæ Sacramenti.*

TEmpore quo in Vniuersitate Coloniensi nostræ facultatis studens fui, ait Nyder ordinis Prædicatorum, nobilem iuuenem quendam studentem artibus noui, adultum, & in verbis (pædagogo suo teste, & me qui confessor fui) fide dignum valde, cuius relatione didici, quæ sequuntur. Fuit, inquit, nouiter circa Ercklentz in partibus inferioribus Alemania quidam secularis Simplicianus, qui per orationes, & ieiunia sæpe solebat beatæ virgini Barbaræ præstare specialia obsequia, in quibus ipse exorabat simpliciter, humiliter, & perseueranter, vt sibi virginis intercessione donaretur, sine Sacramentis Pœnitentiæ, & Eucharistiæ ex hac vita non migrare. Premere cœperunt interea terram præfatam, & adiacentem patriam guerræ suorum nobilium se vbi poterant in rebus, & hominibus ad inuice inuadentium. Captiuauit vna autem die Dominus vnus ex eisdem sui aduersarij plures viros, inter quos etiam B. Barbaræ famulus detentus erat, vnaque cum alijs intutritus fuit addebantur dietim noui captiuī veteribus. Et victus, qui parcissimus fuit, & inhumanus, ex caristia nō augebatur, sed minuebatur quotidie, adeò vt præ fame, & in-

& inedia multi aliquotiens mortui in carcere reperirentur, & ne fœtore reliquos læderent, per custodes carceris eijciebantur. Inter deficientes autem præ fame ipse cœpit esse B. Barbaræ fidelis, qui propè ad duodecimum diem, vel circiter, vltra humanæ naturæ fortitudinem sine cibo viuebat, quem cum custodes carceris sæpè vidissent, & indicassent in crastinum moriturum, velut alios eijciendum, prorelationem vitæ admirantes, ei tandem dixerunt: Quomodo quæsumus accidit nobis tecum dicito? vltra humanam valetudinē, iam tot diebus non gustasti, mortuo similior es, quàm viuo, nec vlla spes est de tua conualescentia, vnde ergo viuis diutius alijs? Dudum à vobis desideraui vt sacerdote vocato confiterer. & viaticum sumerem fidelium, sed proditionem verentes, mihi petitum denegastis. beatæ Barbaræ diu seruus extiti, quæ me sine dictis Sacramentis, scitote, migrare non sinit. Quo audito, Capitaneum castri accesserunt, historiam narrauerunt, & difficulter, vt confessor admitteretur. Confessione Sacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem beata Virgo sui sponsi viatico præmuniri volebat. Nam exesis fame carnibus, moribundus iacebat, sanari aliàs nequibat, & mori nemo dabat. Tunc iterum ad custodes clamabat: viaticum quæso per sacerdotem mihi porrigi curetis, & procul dubio vos fastidio, & ego mortis doloribus carebo. Admissus est igitur sacerdos cum diuinissimo Euchatistiæ Sacramento, quo munitus infirmus, statim requieuit in pace. (Libr. 4. Formicarij Ioannis Nyder cap. 1.

EXEMPLVM II.

* *Omittens obsquia B. Barbaræ, terribiliter in apostasia moritur.*

TEMPORE meo in conuentu Eistetēsi nostri ordinis Prædicatorum quidam frater professus stetit, qui aliquando B. Barbaræ virgini quibusdam sanctis exercitijs crebra præstitit obsequia, per quam à multis præseruabatur malis. Torpore autem corporis tādem victus, præfata omittere cœpit exercitia, & segnitiei intendere. Hunc dicta B. Virgo sibi apparens in somno excitauit, & ei dixit (quemadmodum ipse postea retulit:) Tu consuetis obsequijs dereliquisti me, & ego solitis adiutorijs destituam te, hoc flebili audito oraculo territus frater fuit, sed negligentiam non correxit: nam paulò post leuitatibus deditus, ordinis habitum reiecit, & diu apostatauit. Tandem iam in anima, & corpore ægrotans venit ad ciuitatis Nurenbergensis hospitale sine habitu ordinis, & ibi ignotus iacēs extremis suis appropinquare cœpit, missum est ad Conuentum nostrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, vt infirmo consuleret, quem in apostasiæ vitio quidam esse notauerant: quo percepto frater Conradus habitum ordinis specialem abscondite attulit, & apostatæ modis quibus valuit, suadebat reinduitionem sui ordinis. Viso autem habitu nescio quo instinctu dæmonis, vel infirmitatis, miser velut equus vmbraticus, vestem sanctæ religionis temerariè abiecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? recedite, recedite, quia ita fiet nullatenus. Mœsto itaque patre absente, miser, & ægrotus statim agonizauit, & ita spiritum efflauit. (Libr. 2. Formicarij Ioannis Nyder cap. 30.

SALVTATIO ANGELICA.

EXEMPLVM I.

Beatæ Mariæ salutationem sæpè repetens & relegens miles moritur, & ex parte capitis eius arbor hanc salutationem continens in folijs excreuisse cernitur.

QVidam emeritæ militiæ veteranus, sæculo etsi tardè, renũcians, sanctum Cisterciensem ordinem intrauit. Quæsitus à magistro nouitiorum si sciret orationem Dominicam, scilicet Pater noster, negauit, se nunquam discere potuisse contestans. Quid plura? Fit labor inanis vt discat, & cùm non posset, præcepit Abbas vt saltem illi breuem Angelicæ salutationis versiculum inculcarent. Quod multo & diuturno labore factum est. Cùm enim ad exhortationem magistri sui ipsum versiculum inter prandendum ad vnamquãque buccellam ferè, ne obliuioni traderet, ruminaret, ex frequenti & longo vsu, tantam in ipsa salutatione mentis dulcedinem concepit, vt cordi eius & ori sola memoria matris Christi indelebiliter adhæreret. Contigit autem, vt post aliquanta annorum curricula veteranus ille deuotissimè moreretur, & sepeliretur in cœmeterio inter fratres. Mira res: De tumulo eius non multo post à parte capitis arbor nasci ignoti generis visa est cuius folia literis aureis insignita, Aue Maria gratia plena, notabiliter singula continebant. Quod vbi notum fit Diœcesano Pontifici, ad locum venit ipse miraculi, radicem arboris per effossionem diligentem scrutatus est, & eam de ore veterani illius ortum habere probauit. Nec mora: vbi diuinæ ostensionis arbuscula debitum officium executa est, in oculis omnium aruit & defecit. Quicunque ergò matri Christi cupis esse deuotus, salutationem istam frequens & deuotus ingemines. Nec credo illi quicquam gratius vocalis laudis offerri. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 29. parte 9.

EXEMPLVM II.

Maria tentatum fornicatione iuuenem militem, eam frequenter salutantẽ liberauit, & ad cœlestes nuptias inuitauit.

MILES quidam ætate adolescens cum quodam milite diuite Domino suo, à quo beneficiatus erat, habitabat. Et licet ætate floreret, ampliùs tamen florebat virtute virginitatis. Inuidia operante diaboli ad vxorem Domini sui grauissimè cœpit tentari. Qui cùm per annum eadem incessanter tentatione laboraret, iamque ei intolerabilis esset, submota verecundia, Dominæ suæ quid pateretur aperuit. A qua repulsam passus ampliùs affligebatur. Casta enim erat matrona, & viro suo fidelis. Veniens ad quendam eremitam, de cuius consilio totus pendebat, passionem suam illi cum lachrymis confessus est. Cui vir sanctus fiducialiter respondit? O nihil aliud nocet tibi? Ego tibi dabo consilium, vt desiderium tuum consequatur effectum. Per annum istum singulis diebus Dei genitricem Mariam centies cùm totidem venijs Angelico versiculo salutabis, & quicquid volueris per illam impetrabis. Sciebat enim quòd castitatis amatrix, iuuenem castum, licet in errore positum, non desereret. Ipsa enim tantæ pietatis est, vt neminem se inuocantem, & sibi fideliter seruientem periclitari sinat. Cumque iuuenis in multa simplicitate Dominæ nostræ iniunctum obsequium impende-

penderet, die quadam sedens in mensa Domini sui recordatus est, quia dies eadem terminus asser anni. Et statim surgens ascendit equum suum, vicinamque intrans Ecclesiam, orationes solitas expleuit. Qui cùm exiret de Ecclesia, vidit matronam pulcherrimam omnem decorem humanũ transcendentem, equum suum per frenũ tenentem. Miranti quænam esset, illa respondit: Placerne tibi species mea. Dicente milite: Nunquam pulchriorem te vidi. Illa subiunxit: Sufficeretne tibi si me posses habere vxorem? Qui cùm responderet: Cuilibet Regi bene sufficeret species tua, & beatus iudicaretur tuo cõsortio. Subiecit illa: Ego enim ero vxor tua, accede ad me, da mihi oculum; & coëgit eum, dixitque: Modò initiatæ sunt nuptiæ, & in tali die coram filio meo perficientur. Ex quo verbo cognouit eam esse matrem Domini. Apprehendensque strepam equi eius, vt ascenderet præcepit, cuius auctoritate miles pressus obediuit: ab illa hora tam plenè à libidinis tentatione prædicta miles liberatus est, vt etiam vxor Domini sui miraretur. Hæc cùm eremitæ recitasset per ordinem, ille genetricis Dei pietatem simul, & humilitatem admiratus, respondit: Ego interesse volo diei nuptiarũ tuarum. Interim de rebus tuis disponas. Quod cùm fecisset, & eremita venisset ad diem præfixum, dixit iuueni: Sentis aliquid doloris? Respõdente illo: Non. Cùm secundò post horam idipsum ab eo sciscitaretur, respondit: modò sentio. Qui post paululum agonizans, spiritum exhalauit, & cœlestem thalamum promissas nuptias celebraturus intrauit. (Cæs. lib. 2 cap. 35.

EXEMPLVM III.

Beatæ Mariæ salutationem ambulando legens, visus est post mortem pulcherrimis caligis salutatione Angeli inscriptis ornatus incedere.

Ciuis quidam Coloniẽsis habebat hanc consuetudinem, vt quoties solus esset, semper oraret eundo ad Ecclesiam, siue redeundo, vel in curia sua deambulando, angelicam maximè ruminabat salutationem. Qui cùm mortuus esset, cuidam nepti suæ in habitu splendido apparebat, in quo, maximè in caligis, & in calceis, scriptum erat per totum versiculis Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum, &c. Quia, vt dixi, eundem versiculũ deambulando frequentauerat, cruribus eius, & pedib⁹ crebriùs inscriptus apparebat. Ex his quæ dicta sunt, colligitur quod sicut Deus secundum qualitatem & modũ punit peccatum, ita remunerat & meritum, maximè in illis membris ostẽdens signa gloriæ, per quæ illa merẽtur. (Idem lib. 12. cap 50.

EXEMPLVM IIII.

Quomodo idẽ frater Thomas à Kempis per benedicta nomina IesusChristus, & Angelicam salutationem, se terrentem dæmonem perfugauit.

CVm quadam vice prædictum fratrem Thomam dæmon vellet deterrere, nocte in teterrima horrendaque forma eidem apparuit, quem cum frater Thomas lecto appropinquare vidisset, intremuit primum ad larualem intuitum, & quid contra tam horrendi hostis insidias auxilij sumeret ignorauit. Tandem diuino spiritu instigatus, Angelicam cœpit salutationem tremula voce (nã vehementer extimuit) quàm melius potuit

potuit personare. Sed diabolus, quasi nihil ad hanc salutationem motus, magis magisque trepido cœpit proximare, quousque monachus in salutatione prædicta eousque peruenisset, vt Dominus noster IESVS Christus amen acclamaret. Quod terrificum nomen vbi dæmon audiuit, quasi horrendo quodam tonitruo pauefactus, vultum vertit, & quam citissimè potuit clamantis vocem aufugit. Vidēs igitur fratres Thomas ad tanti nominis virtutem dæmonem stare nō posse, audacius caput pauidum erexit, & repetitis vicibus benedictum nomen IESVS Christus post fugientem hostē inclamauit, & quo ipse clamabat fortiùs, eo vehementiùs teter spirit⁹ fugiebat. Quod vbi cognouit religiosus vir, gratias Domino Deo, dixit apud se: Si hoc sanctissimo nomine tā facilè possum aduersę potestatis vires infringere, de cætero nolo vt hactenus feci, vel dæmonum machinamēta timere, vel sub eorum (quamuis horrendis) minis fide vacillante trepidare. (Thomas à Kempis hoc refert parte 3. sermonum ad Nouitios post. ser. 2. exemplo 4. & ex humilitate loquitur, quasi alij acciderit, vt notauit. Iodocus Badius in eius vita.

EXEMPLVM V.

Beata Maria militem quotidie dicentem Aue Maria à seruo dæmone quatuordecim annis custodiuit.

QVidam miles quoddam in via communi habebat castrum, & omnes transeuntes sine miseratione aliqua spoliabat, virginem tamen Mariā quotidie salutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti ab ipsa salutatione aliqua die cessare volebat: Accidit autem vt quidam religiosus vir sanctus inde trāsitum faceret, & ipsum prædictus miles continuo expoliari iuberet. Vir autem sanctus rogauit prædones, vt ipsū ad Dominum suū deducant, quia ad ipsum haberet secreta quæ præferret. Adductus autē rogauit militē, vt omnes de familia sua & castro congregari faceret, vt eis verbū Domini prædicaret. Cùm autē cōgregati fuissent, ille ait: Nequaquam hic omnes estis, sed aliquis adhuc deest. Cui cū se omnes adesse assererent, aiebat. Diligenter perquirite, & aliquem inuenietis abesse. Tunc vnus exclamans dixit, quoniam solus camerari⁹ illuc nō venisset. Ille autē dixit: Verè ipse est qui sol⁹ deest. Pro eo ergò citò mittitur, & in mediū deducitur. Cùm autem virum Dei vidisset, reuolutis terribiliter oculis caput instar insani agitabat, nec propri⁹ accedere audebat. Vir autē sanctus dixit ei: Adiuro te per nomen Domini nostri IESV Christi, vt quis sis nobis edisseras, & quā ob causā huc veneris palam pandas. Cui ille respondit: Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego enim non sum homo, sed dæmon qui formā hominis accepi, & xiiij. annis cū hoc milite hic permansi. Nā princeps noster me huc misit, vt die qua ipse suæ Mariæ salutationem non diceret diligentiùs obseruarē, & in eum potestate accepta ipsū continuò strangularem, & sic in malis operibus vitā finiendo noster esset. Quacūq; enim die ille salutationem dicebat, in ipsū potestatem habere nō poteram. Ecce autem de die in diem diligentiùs obseruaui, & nullum diem quin eā salutauerit prætermisit. Hæc miles audiēs vehementer obstupuit, & ad pedes viri Dei se proijciēs veniam postulauit, & in meliùs deinceps vitam mutauit. Vir autem sanctus dixit dæmoni: Præcipio tibi dæmon in nomine Domini nostri IESV Christi, vt hinc statim abscedas, & talem hactenus locū possideas, vbi nulli gloriosam Dei genitricem inuocanti nocere præsumas. Hæc vbi iussa dedit, dæmon abscedēs euanuit. (Iacobus de Voragine in festo Annunciationis B. Virginis.

EXEM.

EXEMPLVM VI.

Beata Virgo Maria impudicum iuuenem salutationem Angelicam frequentantem per delicatum cibum in fœdis vasculis oblatum emendauit.

QVidam turpissimæ vitæ Dominam nostram non desinebat frequentissimè collaudare, & quadā vice cùm ipse multùm famesceret ambulans per terræ vastam solitudinem, apparuit ei Domina nostra cum speciosis puellis cibum afferens quam plurimum delicatum in scutellis turpibus, & immundis, & ait ei: Comede. Tunc respondit & dixit: Cibus bonus est, & pulcher, sed non possum ipsum comedere propter immunditiam scutellarum. Tunc ait ei Domina nostra: Laudes quas mihi dicis bonæ sunt & pulchræ, sed cor tuū immundum est, & ideo tuis laudibus non delector. Postmodum vero per pœnitentiam se mundauit. (Collector speculi.

EXEMPLVM VII.

Beata Maria satius accepit paucas sibi salutationes Angelicas cum deuotione, quàm sine hac multas exolui.

VIrgo quædam religiosa secundum numerum psalmorum centum quinquaginta salutationes Angelicas cum totidem venijs reginæ cęli singulis diebus offerebat. Sed quoniam propter ipsam multiplicitatem minus digna deuotione quam oporteret id faciebat, admonita est ab eadem Domina nostra quatenus resecissis duabus partibus quinquaginta sibi salutationes cum competentibus venijs intente & amorose persolueret, patenter insinuans Deo, & sibi acceptius fore quantumlibet parum seruitij cum deuotione, quam multum negligenter & sine deuotione exhibitum. (Collector speculi.

SCANDALVM.

EXEMPLVM I.

Scandalizati fratres in repausatione eremitarum iusta abstinentia corriguntur.

FRATRES de congregatione venerunt in eremum, & applicuerunt ad quendam eremitam, & suscepit eos cum gaudio, & sicut est consuetudo eremitis, videns eos de labore, posuit mensam extra horam, & quod habuit in cella apposuit eis, & fouit eos. Et quando factum est sero dixerunt xij. psalmos, similiter & nocte. Cum autem vigilasset senex audiuit illos inter se loquentes, & dicentes: quia solitarij viri plus repausant in eremo, quàm nos in congregatione. Mane autem facto cum ambulaturi essent ad alium vicinum, dixit eis: Salutate eum pro me, & dicite ei: Obserua, & noli adaquare olera. Ille autem cum hoc audisset, intellexit verbum, & tenuit eos vsque sero laborantes ieiunijs. Cum autem sero factum esset, fecit prolixius opus Dei, & postea dixit: Cessemus modicè propter vos, quia de labore estis. Et dixit iterum: Quotidie quidem manducare non solemus, sed propter vos gustemus modicum. Et apposuit eis panem siccum, & sal dicens: Ecce propter vos festiuitatem habemus hodie, & misit parum aceti cum sale. Et surgentes cęperunt psallere vsque mane. Et dixit eis: Propter vos non possumus adimplere regulam nostram, vt modicè pausetis quia peregrini estis. Mane autem facto volebant fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Manete aliquantulum temporis nobiscum,

sin alias,

ſtri alias, vel propter mandatum tres dies conſuetudinem eremi facite nobiſcum. Illi autem videntes quia non relaxaret eos, fugerunt occultè. (Ex lib. Doct. Patrum. nu. 30.

EXEMPLVM II.

Scandalum ponens ſaluti animæ & conſobrinum è monaſterio extrahens Præpoſitus Leodienſis, citatus ad iudicem Deum venire compellitur.

MOnaſterium ſancti Iacobi apud Leodium quidam adoleſcens conſobrinus Eccleſiæ maioris Præpoſiti, cauſa maioris deuotionis & religionis intrauit. Quod vt audiuit Præpoſitus, indignè tulit; & mandat Abbati remitti ſibi conſobrinum per clericos. Renuit ille. Tūc Præpoſitus forti manu collecta ſatellitum, intrat violenter cœnobium, rapit iuuenem, & nudatum ſancto habitu, induit ſeculari. Abbas monaſterij collectis primoribus ciuitatis, de Epiſcopo conqueritur, & totum clerum pro tantis iniurijs interpellat. Hoc cùm indignanter audire vix vellet Epiſcopus, & Abbatem potius increparet duris verbis: Abbas flexis genibus, cum moderamine dixit: Iudicem contra te, ô Præpoſite in terra habere non poſſum, & ideò contra te Deum ſummum iudicem interpello, vt infra quadraginta dies vterque noſtrum compareat coram illo ſententiam pro meritis accepturus. Ad hoc Præſul cachinnans cum ſuis irriſit hominem, atque ſpreuit, & repulit exprobratum. Quid plura? Quadrageſimo die circa horam nonam mortuus eſt dictus Abbas. Et cùm pro eo ſolemniter pulſaretur, ſedens in balneo Præpoſitus, quæſiuit à circumſtātibus quid hoc eſſet. Mox quidam ingrediens, dixit: Abbatem ſancti Iacobi iam defunctum, & pro eo pulſationem fieri tam ſolemnem: ilico recordatus Præpoſitus quadrageſimam eſſe diem, qua ſe citatum coram ſummo iudice audierat ab Abbate, conſternatus animo dixit ſuis: Citò, videte quid faciam. Moriturus ego ſum: comparere me hodie ſummi iudicis aſpectibus oportebit. Nec mora. Poſt hæc verba, cùm balneum egredi feſtinaret, in aſtantium manibus cum diro eiulatu & vocibus expirauit. Illic proculdubio reſpondere compulſus vbi cauſarum ſtrepitus ceſſat, iuriſperitorum aduocatio conticeſcit: vbi nec preces, nec pretium laborabunt. (Thomas Cantip. lib. 2. c. 35. part. 2.

SCIENTIA.

EXEMPLVM I.

Scientia ſubtilium ſcripturarum curioſius inſiſtens, & ob id ſeipſum ſeducens, admonetur vt vitas ſanctorū patrum, & martyrum triumphos frequentaret.

REfert Hugo de ſancto Victore in Didaſcolicon de quodam probabilis vitæ, qui multùm flagrabat amore ſcripturarum, & deſiderio ſapientiæ feruebat imprudenter. Spretis namque ſimplicioribus ſcripturis cœpit profunda rimari & obſcura, & ænigmatibus ſcripturarū enodandis, & myſticis ſacramentorū intellectibus inſiſtere. Sed mēs humana non ſuſtinens tantùm pondus non ſolú ab vtilibus, ſed à neceſſarijs actibus cœpit ceſſare, verſoq; vento in cōtrariū ex ſcripturis occaſionē erroris accepit, quibus noluit vti cū moderamine dilectionis. Sed miſeratione diuina ille tādē per reuelationē eſt admonitus, ne amplius earū ſcripturarū ſtudio incūberet, ſed ſanctorū patrum vitam & martyrū triumphos frequētaret, ſicque in breui ad ſtatum priſtinum eſt reductus. (Collector ſpeculi.

EXEMPLVM II.

Studium scientiæ Bononiæ inchoans minister de ordine sancti Francisci à beato Francisco maledicitur, & ignea gutta cum lecto perforatur, & ad inferos deportatur.

QVidam frater Minor, Ioannes de Sciactia tempore beati Frãcisci minister erat Bononiæ, & valdè literatus, qui absque licentia beati Francisci ordinauit studium Bononiæ. Beato autem Francisco absenti fuit nũciatum tale studium ordinatum esse Bononiæ, beatus autem Franciscus immediatè iuit Bononiã, & durè reprehendit illum ministrũ, dicens: Tu vis destruere ordinem meum, desiderabam, & volebam exemplo Domini mei fratres meos magis orare, quàm legere. Recedens de Bononia sanctus Franciscus, maledixit ei dura maledictione, statimq; cœpit infirmari, & infirmus per fratres misit rogando beatum Franciscum vt retractaret maledictionem. Respondit beatus Franciscus: Illam maledictionem qua illi maledixi, confirmauit in cœlo Dominus IESVS benedictus, & maledictus est. Infirmus itaque minister, tristis iacebat super lectum, malè confortatus. Et ecce subitò descendit de alto quædã gutta ignea, & sulphurea super corpus eius perforans corpus ipsum, & lectum in quo iacebat. Et cùm maximo fœtore ipse miser expirauit, & diabolus accepit animam ipsius. (Ex Chronico Minorum Gallico libr. 2. cap. 23.

Vide etiam tit. Charitas. ex. 2. tit. Cœlestis gloria. ex 1. tit. Adulterium ex. 2. tit Blasphemia. ex. 6. tit. Infernus. ex. 7. tit. Apostata. ex. 6. & tit. humilitas. ex. 12. 25. & 30.

SCRVPVLVS

EXEMPLVM I.

Scrupulis liberatur virgo ante mortem.

VIrginem quandam multam deuotam fuisse mihi constat in ciuitate Nurenbergensi, Bambergensis diœcesis, quæ Eunegõdis vocabatur. Hæc viuebat more castarum, bonarumque virginum in victu, vestitu, vitatione sæculi, & in his quæ ad Dei cultum pertinebant, sine querela ad omnem hominem, sed adeò timida, & scrupulosa in cõscientia extitit, vt vix meminerim in hoc parem reperisse. Nam post puram, & integram à se sæpè factam cõfessionem Sacramentalem, frequenter grauibus stimulabatur scrupulis, de insufficienti confessione, vt timebat transacta. In minimis rebus, vbi nullum; vel modicum peccatũ erat, mortalis criminis lapsum verebatur adesse, & ita nulla pace in domo cõscientiæ fruebatur, quicquid enim egit, aut omisit de genere bonorum, in his semper peccatum notabile adfuisse suspicabatur. Cœpit itaque ex his inordinatis timoribus in sexu fragili, naturalis sua complexio labi plurimùm, & dietim vires decrescebant corporis, quia se semper plenã peccatis grauibus, non diffinitiuè iudicabat; sed reuerebatur. Timuit ipsa, timuerunt confessores eius, & non minùs cohabitantes sibi virgines, si in tali statu scrupulosissimæ conscientiæ deprehenderetur propè mortem, fortassis desperationis laqueo ab hoste maligno caperetur. Intuentes igitur viri prudentes, & animarum medici corporis defectum redundare in animæ graue periculum, interpretabantur virgini, quæ in periculo erat vsum rationis perdendi,

quod

quod ad ieiunia Ecclesię quædam nullatenus, sicut sana, teneretur. Sciebant enim, quòd labor quotidianus quo grauabatur, quia pauper erat rebus (alijs enim famulabatur virginibus) & præterita ieiunia, ac abstinentiæ fomitem libidinis non ministrarent, sed castitati seruandæ potiùs satis essent. Sed ad ista, tristitia maior cor eius inuadebat, cùm videlicet intuebatur se priuari instrumentis virtutum, quibus communiter plebs fidelium vtitur. Obediuit tamen discretis confessoribus, licet inuita, & non sine pusillanimitate maxima. Tandem verò natura deficiente, lecto decubuit, & terminum vitæ appropinquare agnouit. Et ecce diuina arridente gratia antè triduum circiter suæ mortis, omnis scrupulus, timor, & pusillanimitas plenè animam virginis reliquerunt, ita vt sumptis Ecclesiæ viaticis, & Sacramentis, ad literam, in pace in idipsum dormiret, & requiesceret, quam singulariter id ipse Dominus tunc constituerat. Nam anteà de insolita hilaritate quædam admirãtes sibi sociæ dicebant virgines, quæ eius præteritum timorem nouerant. Nunquid conscientia te redarguit modò, sicut anteà, quod Ecclesiæ quędã ieiunia gradiente corpore non seruasti? Quibus illa respondit: Animũ scio paratum habui ad ieiunandum, sed quia animarum medici Dei vicem habentes, ista inhibuerunt, obediui eis, nec exinde pœniteo, aut turbor, sperans de Christi benignitate, suo redempta sanguine saluari, & ita requeuit, vt præmisi in Domino. (Lib. 2. Formicarij Ioannis Nyder c. 12.

EXEMPLVM II.

* *Deuota Priorissa Catharina de VVesthusen, circa mortem scrupulis omnibus liberatur.*

Noui nobilem, diuitem, & potentem Dominam, relictam cuiusdam militis de ciuitate Argẽtinensi, quæ Catharina de VVesthusen nuncupata est. Hæc dum manebat in sæculo, & in ciuitate prædicta, vbi multæ deuotæ Deo militant viduæ, earundem omnium specialis mater, & patrona extitit, sed in animo valdè scrupulosa fuit. Cùm autem in Columbatia monasterium sororum de subtilia nostri ordinis reformaretur, relicto sæculo, ibidem sanctæ conuersationis habitu induta est, & professa. Et quia vna, vt puto de fortibus mulieribus fuit, de quibus Prouerbiorum vltimo Salomon scribit, idcircò quibusdam interiectis annis Priorissæ, & Supriorissæ gerebat officium successiuè in omni charitate, & dilectione: nec fœminæ aliquid deesse videbatur perfectionis, nisi quod plena fuit scrupulis, adeò vt cum illuc in caußis ordinis venirem, cùm sola hac sorore me plurimum occupare opus fuit, vt pusillanimitatẽ eius compescerem: Hoc enim bonum præter alia in se habuit, vt audito superioris sui, vel alterius ex fama boni, & sapientis viri iudicio, in aliqua sibi dubia materia, statim eidem acquieuit. Timuit ipsa, timuerunt etiam ipsi qui eam nouerant confessores, quod si infirmata propinquaret morti, aliquando in his scrupulis, præsertim de iteratione à se bene cõfessarum rerum, in periculo pusillanimitatis amplius poneretur, quàm anteà. Sed diuinâ misericordiâ quæ pręterita fœminę opera inspexit, actũ est per omnia contrarium. Nã vna die satis inopinatè, licet quinquaginta annos vix vel nõ accederet infirmata est

& dietim cœpit deficere, & pro tunc omnis scrupulus, & inordinatus timor ab ea penitus abscessit: dixitque ad fratrem Ioannem VVolffhardi, quem, vtpote deuotum virũ, in confessorem specialem prælegerat. Ecce pater scitis quàm erronea fui, & timida in cõscientia nimium; sed Dei gratia ne timeatis, totum abscessit, de peccatis à me confessis, & commissis remissionis gratiam pie, & fidenter spero, & credo. Et ita inuocans beatũ Petrum Apostolum, suumque discipulum Apollinarem, quos peculiarissimè in vita, corde, ore, & opere dilexit, tandem eadem ægritudine, præmunita Ecclesiæ alimentis, vita deuotè functa est. Lib. 2. Formic. Ioannic. Ioannis Nyder cap. 12.

EXEMPLVM III.

Pius quidam inopinata morte eripitur, ne haberet spacium intendendi scrupulis suis.

HAbuimus aliquãdo in conuẽtu reformato Columbariensi ordinis Prædicatorum quendam fratrem, Petrum nomine, qui à primæuã conuersione sua quã in conuentu Nurenbergẽsi primum inierat, omnium virtutum honestate conspicuus, religionis exemplar fuerat, & speculum, nam ad colligendum eleemosynas, ostiatim semper paratus in domo obediens, die ac nocte in choro sedulus, & cũctis affabilis fuit fratribus, sed conscientiam, vltra quàm credi potest, timidam, scrupulosam, & pusillanimem habuit, omnia tuta timuit, & nimis, vt videbatur. Vnde de his discretiores fratres eum sæpè iocosè, vexabant, quẽ sciebant æquo animo cuncta tolerare, quæ sibi contra Deum esse non videbantur. Et quamquam esset posteà iam factus sacerdos, fortis corpore, complexione viuidus, & in annis attingens vix tricesimum, tamen vt ex multis coniecturis habuimus, timor iste vitalia læsit nimiùm. Vnde quadam die satis improuisè in ægritudinem, nescio quam incidit, in qua statim necesse fuit, vt decumberet. Cumq; bona fide in infirmaria vsu rationis perfectè vtens patientia lenis, & deuotione solida feruidus iaceret & immobilis, statim, & inopinatè agonizare cœpit, & religiosis gestibus diem clausit extremum: nam paulò antè præcedenti die more solito confessus est, & missã celebrauerat, talemq; vitam in ordine semper duxerat, quod de morte improuisa, & subitanea, mala saltẽ, & periculosa, signum periculi non aderat discretorũ virorum iudicio. Et in Domino confido, quod inopinatus iste interitus non nocere potuit, sed fortassis diuina clementia ne pusillus animo mortem timeret nimium, aut eius circunstantias, statim finem viuendi in corpore dare disposuit animæ sibi placituræ. (Lib. 2. Ioannis Nyder Formicarij cap. 12.

SEPELIRE.

Plura sepulchra facinoroso Præposito præparata busonibus plena reperta sunt, à quibus tandem corpus eius deuoratum.

LEgitur quod in castro, quod dicitur Mons desiderij, erat quidã Præpositus valdè facinorosus, qui cùm mortuus esset & vellent eum sepelire, viderũt fossam scaturire bufonibus, tunc fodientes aliud sepulchrum, inuenerunt illud similiter plenum bufonibus, similiter tertium & decimum. Tunc dixit quidam sapiens. Quare vultis cassare iudicium Dei, proijcite cadauer vbi vult Deus proijci illud. Cumque proiecissent corpus in fossam vbi erant bufones, deuorauerunt corpus illud totum vsque ad eius ossa. Tunc omnes qui aderant, cognoscebant esse iudicium Dei. (Collector speculi.

Vide

Vide etiam tit. Ecclesia. ex. 1. tit. Luxuria. ex. 2. tit. Missa. ex. 2. tit. Ebrietas. ex. 2. & tit. Defuncti. ex. 18.

SERVIRE DEO.

Seruum Domini se esse beatus Franciscus audiuit, cum sancta cogitaret, loqueretur, & faceret.

CONuocauit semel beatus Franciscus multos fratres, & ait illis: Rogaui Dominum, vt mihi dignaretur ostendere, quando sum seruus eius, & quando non. Nam nihil aliud vellem, quàm existere seruus eius. Ipse autem benignissimus Dominus sua dignatione mihi respõdit: Seruum meum veraciter te esse cognosco, cùm sancta cogitas, loqueris, & operaris. Ideò vocaui vos, fratres, & hæc vobis insinuaui, vt corã vobis possim verecundari, quando videbitis me deficere in omnibus his, vel in aliquo prædictorum. (In Chronico Minorum Gallico c. 83. l. 1.

SILENTIVM.

Silentium regulare refriugere nolentes monachi duo à barbaris capti, grandi miraculo ab eorum manibus liberantur.

TEMPORE quo sæuissima gens Northmannorum, Pictauorum, & Turonum fines vastabant, duo fratres ordinis Cluniacensis Turones mittebantur. Qui dum caperent iter, & in quendam locum gratia quiescendi diuertissent, ab eisdem Northmannis nocte capti sunt, & capere quidem eos, ac ligare manus eorum, deinde minari potuerunt, sed eorum silentium corrumpere nequiuerunt. Manè autem cùm ad locum constitutum applicuissent, fratres vt erant ligati se paululum ab eis sequestrantes, in terram se prostrauerunt, vt peracto Psalmorum cursu silentio finem imponerent. Nondum verò oratione completa venit pars reliqua Northmannorum multa præda capta, quorum dux cernens fratres in terra iacere, audito quod illo nullo modo possent eos loqui facere, barbarica immanitate turgidus, inclinato velut ad feriendum conto, irruit super eos, metum mortis incutiens, cæteris quoque barbarico ritu manibus plausum dantibus. At illi vt erant animo constãtes corpore permanserunt immobiles, quod fiebat iure, & obseruantia sanctæ regulæ sub qua & mori cupiebant, & viuere. Sed omnipotentis manus eorum exhilaratum spectaculum conuertit in luctum. Mox enim vt ille barbarus ad eos appropinquauit, equus phaleratus cui insidebat in obliquum resiliuit, & sessorem eius in terram strauit, & collisit, quàm collisionem statim febris lætalis secuta est. Conticuerunt omnes, & versi in stuporem cœperunt quærere inter se quid ex eis deberent facere. Tandem reperto consilio dignum esse censuerunt, vt pro vita sui ducis vnus ex eis cæderetur. Deinde cœperunt sorte quærere quem ex eis deberent interimere. Sed super virtutum viros, & sorte Christi connumeratos nullo modo diabolica cadere poterat sors, ita vt illi obstupescerent, dicentes eos vltra homines esse, super quos eorum sors non potuisset cadere. Tunc manus eorum velociter dissoluerunt, & abire fecerunt. (Vincent. lib. 24. cap. 60.

EXEMPLVM II.

Silentium seruans iratus monachus Echelredi ducis pietate premiatur.

ANno Henrici secundi Imperatoris decimo nono Echelredus quidam nomine, Danos fugiens, venit Northmanniam ad Richardum fratrem vxoris suæ Emmæ, filium Richardi ducis, qui cænobium Fiscanense quod pater suus inchoauerat, perfecit. Hic noctibus custodias famulorum fallens, ad matutinas monachorum ibat, genua flectens in oratione vsque ad lucem. Quadam nocte sic faciens ostium monasterij inuenit obseratum, qui excusso violenter pessulo soporem sacristæ turbauit, qui surgens à somno & videns eum plebeio amictu vestitum, in capillos inuolat, & multos colaphos intulit. Ille incredibili patientia nec responsum ei dedit. Postero die in capitulo querelam deposuit, & monachum illum ad vicum Argennas sibi præcepit occurrere, minitans se sic vindicare quod tota de hoc Gallia loqueretur. Die dicto monachus à iudicibus adiudicatus est, quem ille mox absoluit, & vicum eundem qui optimi vini ferax est, officio sacristę addixit, pronuncians eum optimum esse monachum, qui bene custodiens munus iniunctum, nec etiam iratus silentium fregit. (Vincentius Belluacensis lib. 25. c. 13.

EXEMPLVM III.

Silentium continuum seruans monachus, flagrans igne monasterium oratione saluauit.

AFfligemium monasterium ordinis sancti Benedicti in Britannia religione probatissimum est, & in charitate pręcipuum. In hoc cęnobio monachus erat ita silentio deditus, quod infra xvi. annos ab eius ore nec vna verbi syllaba per tantum tempus audiretur. Contigit (sicut à monachis ibidem audiuimus) vt in claustro grauissimum ignis incendium grassaretur. Tunc idem monachus, videns humanum auxilium non valere, mox se contulit ad Dominum, oransque paululum in silentio, linguam diu mutam in hæc verba laxauit: Stes ignis. Hac hora flāma penitus conquiescas. Mira res: Vim virtutis suæ oblitus est ignis, stetitque in verbo viri sancti, & flamma penitus extincta est. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 13. parte. 4. Vide etiam tit. Loqui. ex. 3. &c. tit. Confessio. ex. 16.

SIMONIA.

EXEMPLVM I.

Henricus tertius Imperator aspero morbo laborauit quia Episcopatum clerico propter abbatem fistulā argenteam dederat, eo autem clerico deposito, conualuit.

IDem Henricus tempore Conradi patris sui à quodam clerico fistulam abstulerat argenteam, qua puer ludentes aquam iaculantur, pactus ei Episcopatum, cùm foret Imperator, adultus repetenti pollicitum impigrè dedit. Non multo post aspero morbo correptus decubuit, & morbo crescente triduo mutus iacuit. Episcopi præsentes triduano ieiunio indicto pro vita eius Domino supplicabant. Conualescens accitum Episcopum quem pro fistula fecerat, concilij sententia deposuit, confessus se toto illo triduo dæmones infestos, ac valde molestos sibi vidisse flammam dico adeo pertinacem, vt noster ignis respectu ignis illius iocus putetur. Quemadmodum enim se habet pictus ig-

ctus ignis ad ignem verum & ardentē, ita ignis infernalis ad hunc nostrū ignem qui est naturalis. Interim vero iuuenem semiustum aduentasse, ferentem calicē aureum immensæ magnitudinis plenum aqua, cuius visione, & laticis aspersione extinctos ardores euaserat. Hic erat beatus Laurentius martyr gloriosus, cuius Ecclesiæ tectū longa incuria dissolutū cōpaginari fecerat, & præter alia munera calice aureo eādem Ecclesiā honorauerat. Eundem Henricum aliquando inimicos fugitantem, cerua quædam vltra inuadabilem fluuium euexit. (Vincentius Beluacensis l. 25. c. 19.

EXEMPLVM II.

Simonia deprauatum monasterium sanctimonialium, beato Hieronymo reuelante, horribili ruina corruit.

FVit apud Thebaidem superiorē, monasterium quoddam ferè ducentarum dominarum, diues, beneque reclusum, ac omni honestate decoratum. sed tamen vnum quod fuit pessimum vitium Simoniæ retinebat. Nam hæc seruabatur ab eis abusio, vt nulla possit ad eas habitandi gratia accedere, nisi certa pecuniæ quantitas secū iret. Nec affectu charitatis: sed desiderio pecuniæ recipiebatur. In hoc monasterio fuit monialis quædam grandæua, ab infantia Deo deuota, quæ vitium hoc horrebat. Cui nocte quadam in oratione posita apparuit S. Hieronymus, locum copioso lumine illustrans, præcepitque ei vt manè ad Abbatissam, cæterasque sorores pergeret, dicens: quod nisi à peccato iam molito desisterent, vltionem diuinam subitò super se viderent. His dictis disparuit. Perterrita de visione, & quis hic fuerit cogitans, totam noctem in oratione transegit peruigilem. Manè autem pulsata nola omnes in capitulum congregauit. Surgit illa è medio, quæ viderat, cunctis manifestans. Fit illa cunctis irrisio, clamant eam fatuam, & hoc somniasse. Accepta contumelia læta quidem de se, dolens tamen sororum obstinationē ad solita orationum reuertitur auxilia, orans ne quod viderat sororibus eueniret. Post decem dies media nocte hac causa oranti iterum adest Hieronymus iubens, quæ semel, iam secundo sororibus insinuaret. Cui illa: Quis es Domine mi qui iubes talia? Hieronymus, inquit, sum, & ab oculis eius euanuit. Illa etsi sciret earū duritiem, maluit tamen ab eis quasi fatua derideri, quàm præceptis Dominicis contraire. Congregatis ergò eisdem cùm surgens è medio, quæ viderat vellet intimare ante sermonē inchoatum, surgentes illæ cum cachinno domum exierunt, solam illā relinquentes. Transactis insuper diebus tribus dormienti prædictæ sanctimoniali gloriosus Hieronymus ineffabili vallatus Angelorum consortio apparens, eam excitauit, eique præcepit vt citò de monasterio exiēs, futuram vindictam non expectaret. Cumque lachrymis illa oraret ne fieret, respondit Hieronymus: Ad Abbatissam ait, pergito & cæteras, dicesque eis, nisi pœnitentiam egerint hac nocte diuinam sentient vltionem. Quod si contempserint, exire ne moreris. His dictis disparuit. His anxia factum capitulum adijt, vehementer campanam trahens, vt aliæ conuenirent. Quod Abbatissa audiens, sciretque ab ista pulsari, iracūda ad capitulum properat, nullumque volens ab ea audire verbum, minatur quod nisi cessaret, eam à monasterio expelleret. Cui illa: Rogo facias, quod minaris. Nam amplius hoc in loco non manebo, gloriosus Hieronymus mihi apparens diuinum iudicium monasterio mox futurum, mihi, patefecit. Hæc audiens Abbatissa, deridere cœpit: æstimans eam vesane

capite ista fari, conuocansque ostiariam, iussit vt hanc de monasterio mox fugaret, iussitque vt aliquali hora, extra sic dimissam faceret iterum troire, vt sic cessaret. Hac de re læta sanctimonialis citiùs egressa est lachrymis perfusa pro his quę monasterio nouerat euenire. Et quid accidit? Pænè limen ostij sanctimonialis excesserat, & subitò totum corruēs monasterium omnes oppressit, vt ne vna quidem remaneret. Sanctimonialis autem illa ad aliud dominarum monasterium se transtulit apud Thebaidem inferiorem, vbi hactenus præcipua sanctitate viua manet. (Epistola Cyrilli ad Augustinum littera. V. Vide etiam. tit. Eleemosyna. ex. 5. & tit. Bigamia.

SIMPLICITAS.

Supra tumulum simplicis pueri Salaun, in vita sæpe repetentis illa duo verba, Aue Maria, ortum est lilium pulcherrimum, cuius flores referebant hæc verba, Aue Maria, litteris aureis scripta.

TEmpore Vrbani 5. circa annum Domini 1350. florebat in innocentia, simplicitate, & sanctitate vitæ admodum austeræ pauper, rudis, & simplex mendicus, nomine Salaun, qui in annis puerilibus ad scholas missus, nihil potuit aliud discere, quàm hæc verba Latina, Aue Maria. Cumq; in Britannia Gallica ostiatim per pagos panem quæritaret, repetebat supradicta verba, Aue Maria, ter, quater, quinquies, & sexies ordinariè. Quamobrem illius prouinciæ habitatores ipsius innoxiam, & sanctam simplicitatem intuentes, porrigebant ei, quod comedere ipsimet statuerant. Tunc Salaun conferebat se ad certum quendam fontem ab vrbe Laudene nec vna fermè leuca Gallica dissitum, in cuius aquis suum panem, & quicquid mendicato acceperat, macerare, & condire solebat, nullo vnquam alio potu, ciboue vtēs, quàm pane madefacto in supradicto fonte. Lectus eius nuda erat humus, capitis ceruical lapis, idque sub arbore tortuosa, & modicum à terra erect' iuxta illum fontem. Hiberno tempore, cùm præ frigore rigesceret, ascendebat illam arborem, & ramos flexiles apprehendens, librabat corpus sursum deorsumque, & hac motoria agitatione temperabat algoris sæuitiam pleno ore decantans sexies, ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! Cumque aliquando incresceret hyemis asperitas, in aquas fontium per antiperistasin, & contrarietatē qualitatum fumantes insiliebat, hinc factum est, vt incolæ talia facta conspicientes eum fatuum vocitarent; sed Deus admirabilis in sanctis suis volens Matris suæ famulum excusatum habere ob innocentiam, & nomen Virginis Mariæ celebratius reddere, miraculum quod sequitur edidit: nam cùm defunctum hunc innocentem, & simplicem Salaun, vicini sub arbore sepelissent, eodem loco vbi solebat sibi lectum sternere, qui erat nuda humus fonti adiacens, accidit, vt posteà pulcherrimum lilium miraculosè super ipsius tumulum cresceret cuius flores repræsentabant hæc verba, Aue Maria, aureis litteris exarata. (Dominus Ioannes de Longoëznou, Abbas Cœnobij regalis Lādeuenec, in Britannia Gallica, Diœcesis Cornoualliæ, qui testatur se vidisse illud miraculum, quique est autor hymni ad B. Virginem pro defunctis, qui incipit Languentibus in Purgatorio, in quo sexies repetitur, O Maria, ad imitationē. S. Salaun. Scriptū est in volumine legendas Sanctorū Gallicas complectente, in lucem vulgato, per Doctores Parisienses, ad primum diem Nouembris.
Vide etiam tit. Doctrina.

SOCIE-

SOCIETAS.

EXEMPLVM I.

Societate pudicæ virginis fretus rex barbarorum, conuertitur, & martyrij palma decoratur.

25. Iunij.

PAssa est Romæ sancta virgo Lucia, quæ Vrbica fuit natione, sed rapta fuerat ab Aceia barbarorũ rege. Qui cùm eam ductam in patriam suam vellet violare, videns illa libidinosam eius insaniam: habeo, inquit, sponsum, qui statim vindicet iniuriam meam in te. At ille repletus ait: Et qui est sponsus tuus, vel cuius potestatis est, vt iniuriam tuam vindicet? Illa fiducialiter respondens, & vt ancilla Christi nihil metuens, ait: Deum cui me deuoui, habeo defensorem, qui in cęlo est, habens potestatem vniuersæ carnis, qui his qui eum cognoscunt petentibus omnia præstare potest. His illis auditis valde territus est, ita vt ex tunc eam vt deã honorare inciperet. Iussitque statim ei cubiculum separatim fieri, vbi nullus virorum haberet ingressum, & lectum dignissimum poni in cubiculo illo, ac puellas honoricè obsequi. Quò illa ingressa cœpit orationibus, & ieiunijs vacare, Deoque die ac nocte gratias agere, eo quod ancillam suam dignatus esset in captiuitate respicere, tantumque ei præstitisset à rege alienigena inuenire. Pro quo etiam frequenter orabat Deum vt nihil mali ei contigeret, vel domui eius. Ipse ad bellum procedens rogabat eam vt Deum suum peteret quatenus deuictis hostibus saluus domũ rediret. Quod cùm semper fieret, eam magis quàm matrem honorare cępit, intelligẽs quod eius orationibus Deus illum in omnibus adiuuisset. Nam quotiescunque contra aduersarios, siue sponte, siue ab illis prouocatus perrexit, illis prostratis victor domũ rediit. Completis autem ibi viginti annis sancta Lucia præceptum in sõnis acceperat, vt Romam rediret, eo quòd eam ibidem, complere martyrium oporteret. Quod cùm illa regi retulisset, ille respondit: Si tu hinc subducis te, mihi non expedit hic remanere. Nam venient aduersarij mei quos Deus semper interficit te orante, & occident me. Ad hæc illa: Si placet tibi, veni. Credo enim in Deo meo, quod & te sibi seruum adoptabit, & sociabit gregi suo sancto. Hæc ille cùm statim audisset, domũ, matrem, filios, & omnia sua derelinquens, cum ancilla Christi comitatus est, non iam vt barbarus, sed vt ciuis, non vt lupus, sed vt ouis, simulque Romam venerunt tempore persecutionis. Post paucos dies comprehẽsa Lucia adducitur ad supplicium. Quod cùm audisset Aceia, sponte occurrit, & ceruicem suam cum ea gladio supposuit, profitens se esse Christianum. Et sic ambo decollati pariter in paradiso Dei suscepti sunt. (Vincentius Beluacensis. lib. 12. c. 97.

EXEMPLVM II.

Societate mala fretus iuuenis à beato Ioanne Apostolo conuersus, pessimus latro effectus est.

AVdi fabulam, non fabulam, sed rem gestam de Ioanne Apostolo, & memorijs omnium traditam. Cùm post Domitiani tyranni obitum de Pathmos insula Ephesum rediret, rogabatur etiam vicinas lustrare prouincias, quo vel Ecclesias fundaret in quibus non erant locis, vel in quibus erant sacerdotibus ac ministris instrueret, secundũ quod ei de vnoquoq; Spiritus sanctus indicasset. Cùm ergo venisset ad quã dam vrbem haud longè positam om-

tibus Ecclesiasticis solemniter ad-impletis, vidit iuuenem quendam va-lidum corpore, & vultu elegantem, sed & animo acrem nimis. Respici-ensque ad Episcopum qui nuper fue-rat ordinatus: Hunc, inquit, tibi sum-mo studio commendo sub testimo-nio Christi, & totius Ecclesiæ. Hunc ille suscipiens, omnem se adhibi-turum (sicut præcipiebat) dili-gentiam pollicetur. Sed iterum, at-que iterum eadem sæpius repetens, iuuenem commendabat attentius, & post hæc Ephesum rediit. Tum verò presbyter in domum suam adolescentem suscepit commenda-tum, & cum omni diligentia nutrit, fouet, ad vltimum etiam baptismi gratiam tradit. Post hæc velut con-fidens gratiæ qua fuerat communi-tus, paulo indulgentius habere iuue-nem cœpit. Sed ille immatura li-bertate potitus, & continuò per æ-quæuos, quibus luxus, & desidia cordi est, amare vitia, & cor-ruptæ viæ incedere tramitem per-docetur. Et primò quidem con-uiuiorum illecebris decipitur, inde nocturnis cum furtis sibi socium participemque constituunt, post hæc iam ad maiora flagitia pertra-hunt. Interea sensim iuuenis forma-batur, & instituebatur ad scelera, & qui esset acer ingenio, sicut equus infrænis & validus duris morsibus, obfirmatis recti itineris lineam de-relinquens, rectore contempto rabi-do cursu totus fertur in præceps. Ita succedentibus temporibus perit. Dedignatur iam de paruis scele-ribus cogitare, grandia molitur, & ex integro perditioni se tradens nul-li se inferiorem esse in flagitiis pati-tur. Denique illos ipsos, qui prius magistri criminum fuerant discipu-los facit, & latronum ex his turmas. quibus ipse rex, & princeps violentus præesset, instituit, & cum his omni crudelitate grassatur. Verùm tem-pore elapso, cùm rei ita poposcis-set vtilitas, inuitatur iterum ad illam vrbem Ioannes. Et cum cætera quo-rum gratia venerat ordinasset: Age, inquit, ô Episcope, depositum repræsenta, quod tibi ego plane & Christus commendauimus, Ecclesia teste quam regis. At ille obstupuit, primò pecuniam putans à se reposci quam non acceperat, sed rursum considerabat nec posse fallere Ioannem. Quem Ioannes hæren-tem videns iuuenem illum, inquit, repeto abs te, & animam fratris. Tunc grauiter suspirans senior, & in lachrymas resolutus: Ille, ait, mortuus est. Quomodo, ait, aut quali morte? Deo, ait, mortuus est, quia pes-simus, & flagitiosus euasit, ad vlti-mum etiam latrocinium egressus est. Denique nunc montem quendam cum multa latronum multitudine occupauit. Quibus auditis Apostolus vestem continuò qua erat indutus scidit, & cum ingenti gemitu feriens caput suum: Bonum te, inquit, custo-dem animæ fratris, dereliqui, sed iam nunc mihi equus paretur, & dux iti-neris. Et confestim equum ascēdens, illuc concitus properabat. Cumque peruenisset ad locum, tenetur ab his latronibus qui custodias obserua-bant. Sed ille neque fugere, neq; prorsus declinare vsquam nitens, in-genti tantùm voce proclamabat: quia ad hoc ipsum veni, adducite mihi principem vestrum. Qui cum veniret armatus eminus agnito Io-anne Apostolo, pudore tactus in fu-gam vertitur. Ille equo post eum admisso confestim insequitur fu-gientem ætatis oblitus, simul & clamans: Quid fugis, ô fili, patrem tuum, quid fugis inermem senem? Miser hære, noli timere, habes adhuc spem vitæ: ego Christo ratio-nem reddam pro te, certè & mortem pro te libenter excipiam, sicut & Do-minus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantùm & crede mihi, quia Chri-

stus me

ctus me misit. At ille audiens restitit, & vultum demisit in terram, post hoc arma proiecit. Tunc deinde tremefactus flebat amarissimè, & accedentis ad se senis prouoluitur genibus gemitibus, & vlulatibus quibus poterat satisfaciens, & vberrimis lachrymarum suarum fontibus iterum baptizabatur, occultans solum manũ dexteram suam, Apostolus verò sacramento se ei à Saluatore impetraturum veniam pollicens, simulque genibus eius prouolutus, atque ipsam dexteram, ex cuius cædis conscientia torquebatur, tanquam iam per pœnitentiam purgatam deosculans, ad Ecclesiam reuocat, & indefinenter pro eo orationes profundens, & cum ipso pariter ducens crebra ieiunia, indulgentiam à Deo quam ei pollicitus fuerat expetebat. Sed & varijs consolationibus sermonum quasi quibusdam precationibus efferos & exterritos eius animos mitigabat nec prius abstitit, quàm eum emendatum in omnibus etiam Ecclesiæ præficeret, præbens per hoc exempla veræ pœnitentiæ, & documentum ingens nouæ generationis, atque insignia quædam trophæa visibilis in eo resurrectionis ostendit. (Euseb. lib. 3. hist. Eccles. cap. 33. Vincent. lib. 10. cap. 42.

EXEMPLVM III.

Socius malorum cum malis, licet innocens esset, morti adiudicatur.

REfert Petrus Alfonsus, quod duo clerici euntes per quandam ciuitatem, in quadam taberna audierunt dulcissimos cantus, & accedentes inuitati per residẽtes ita dixit vnus alteri: Dixit sapiẽs, quod non est trãnseundum per sedes gentis iniquæ, sed fugiendæ sunt, & ideo nullo modo intrabo. Alter verò lætus ex dulcedine cantus, & auiditate potus intrauit ad eos altero recedente. Dum ergo ibi fruerentur lætitia, subitò venit rector ciuitatis & cœpit eos omnes eo quod alibi fecissent homicidium. Et cùm omnes fuissent adiudicati suspendio, & clericus vna cum eis dum esset in morte, cœpit dicere intra se: Nunc cognosco & experimento percipio, quod malum est cum malis se associare, vestem suam quando potest non lauare, pannum preciosissimum in manibus mali sutoris ponere, vas balsamo plenum in latrinam proijcere. Sed quia tarde dolui iustum est vt sim damnatus. (Collector speculi

Vide etiam. tit. Conuersio. ex. 1. Tit. Oratio. ex. 3. Tit. Confessio. ex. 1. Tit. Abstinentia. ex. 6. Tit. Beneuolentia. ex. 10. &. Tit. Angelus. ex. 20.

SOLLICITVDO.

EXEMPLVM I.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum sanctus Sanctulus vno pane multos operarios per continuos decẽ dies satiauit.

PResbyter quidam Sanctulus nomine, quodam tempore cùm in prælo Longobardi oliuam premerẽt, vt in oleum liquari debuisset: sicut iocundi erat & vultus & animi, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborantesque Longobardos læto vultu salutauit, vtrem protulit, & iubendo potius quàm petendo eum sibi impleri dixit. Sed gentiles viri, quia toto iam die frustra laborauerant, atque ab oliuis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleste susceperunt, eumque iniurijs insectati sunt. Quibus vir Dei lætiori vultu adhuc respondit, dicens: Si pro me oretis, & istum vtrẽ Sanctuli impleatis, & sic ad vos reuertetur.

Cumque

Cumque illi ex olluis oleum defluere non cernerent, virum Dei ad implendum vtrem sibi insistere viderent, vehementer accensi maioribus hũc verborum contumelijs detestari cœperunt. Vir autem Dei videns quod ex prælo oleum nullo modo exiret, aquã sibi dari petijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum suis manibus iactauit. Ex qua protinus benedictione tanta vbertas olei prorupit, vt Longobardi qui prius diu incassum laborauerant, non solum sua vascula omnia, sed vtrem quoque quẽ vir Dei detulerat implerent. Gratias agebant, quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dedit quod postulabat. Alio quoque tempore dum vehemens vbique fames incubuerat, etiam beati Laurentij martyris Ecclesia à Longobardis fuerat incensa. Quam vir Dei restaurari cupiẽs, multos artifices ac plures subministrãtes operarios adhibuit quibus necesse erat vt quotidiani sumptus laborantibus sine dilatione præberentur. Sed exigente eiusdem famis necessitate panis defuit: cœpere laborantes instanter victum quærere, quia vires ad laborem propter inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur foris promittendo quod deerat: sed ipse grauiter anxiabatur intus exhibere cibum non valens quẽ promittebat. Cũ vero huc illucque anxius pergeret, deuenit ad clibanũ, in quo vicinæ mulieres pridie coxerant panes, ibique incuruatus, aspexit, si fortasse a coquentibus panis remansisset. Tum repente panem miræ magnitudinis, atque insoliti candoris inuenit, quem detulit quidem, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque mulieres hunc detulit, eumque omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, inquisiuit. Omnes autem quæ pridie coxerant panẽ, suum hunc esse negauerunt, atque panes suos se integro numero à clibano retulisse professæ sunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum vno pane, & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit, & quomodo eis annonam præbuerat indicauit, : eisque ad refectionem protinus inuitatis inuentum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo quàm ipse panis fuerat fragmenta collegit. Quæ frusta die quoque altero eis ad refectionem intulit: sed idem quod ex fragmentis supererat, ipsa quoque quæ apposita fuerant fragmenta superabat. Factumque vt per dies decem omnes illi artifices, atque operarij ex illo vno pane saliati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quod quotidie edi posset, in crastinum superesset, ac si fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. (Gregorius in Dialogis cap. 37. lib. 3.

EXEMPLVM II.

Sollicitudinem suam proijcientes in Dominum pecunias recipere recusarunt.

VEnerunt aliquando quidam Græcorum, vt darent eleemosynam in ciuitatem Ostracem ostiatim, & assumpserunt œconomos Ecclesiæ, vt ostenderet eis qui necessitatem maiorem haberent. Illi autem duxerunt eos ad quendam leprosum, & dederunt ei. Ille vero nolebat accipere, dicens: Ecce modicas palmas habeo quas operor, & plectas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam vnius viduæ, quæ erat cum filiabus suis. Et cum pulsarent ostium, cucurrit filia eius ad ostium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus, erat enim candidatrix. Et dabant filiæ eius vestimentum, & nummos. Illa autem nolebat accipere dicens, venisse

nisse matrem suam, & dixisse sibi: Confide quia voluit Deus, & inueni opus quod faciam hodie, vnde habeamus victum nostrum. Et cùm venisset pater eius, rogabant eam, vt acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem meum Deum, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem cognoscentes fidem eius, glorificauerunt Deum. (Ex. lib. Doct. Patrum, libro de paupertate nu. 4.

EXEMPLVM III.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum abbas Stephanus, de necessarijs conuentui sufficientißimè meruit prouideri.

QVodam tempore cùm domus Cisterciensis in magna fuisset paupertate constituta, venerabilis abbas Stephanus vocauit vnum ex fratribus suis, & loquens ad eum in spiritu Dei, dixit: Vides charissime frater, quia magna coarctati sumus paupertate, & propè est vt fratres nostri fame, & frigore cæterisque molestijs periclitentur, nisi eis concitè subueniatur. Vade ergò ad nundinas Vercelliaci, quæ proximè instant, & compares sibi quadrigas tres, & earum singulis trinos equos fortes, quibus maximè indigemus ad onera nostra comportanda. Cumque quadrigas illas pannis & alimentis alijsque rebus necessarijs oneraueris, adduces eos tecum, cum gaudio & prosperitate reuertens ad nos. Respondens autem frater dixit: Paratus sum, domine pater vt tuis iussionibus obsequar, si precium dederis ad illa subsidia comparanda. Cui venerandus Abbas in paupertate sua de misericordia Dei magnificè præsumens, respondit. Vere frater scias quia cùm sollicitus, & anxius quærerem vnde necessitatibus fratrum nostrorum sub uenirem, tres tantum denarij in tota domo ista reperti sunt, hos si volueris tolle, reliqua verò quæcunque defuerint, tibi Domini nostri Iesu Christi gratia prouidebit. Securus itaque vade, quia mittet Angelum suum tecū, & prosperum faciet iter tuum. Profectus itaque frater, cum Vercelliacum peruenisset, à quodam viro fideli, & timorato hospitio susceptus est. Qui dum itineris eius causas & fratrum indigētias agnouisset, abijt in instanti ad quendam locupletissimum hominem finitimum suum, qui desperatè languens ac penè iam moriens, facultates suas pauperibus erogabat. Cumque Cisterciensium monachorum (quorum in partibus illis sanctitas celebris habebatur) eidem infirmo penuriam indicasset: vocatus est ad domum eius prædictus frater, tantamque pecuniæ summam in eleemosyna ab ipso moriente recepit, vt cuncta quæ ei iniunxerat abbas, sufficienter ex ea compararet. Acceptis itaque tribus rhedis, cùm nouem quadrigarijs equis onerauit atque ornauit eas cunctis quæ fratrum vsibus oportuna esse cognouit, & ita qui vacuus venerat, secundum prophetiam Abbatis, plenus, & gaudens ad suos remeauit. Cumque Cistercio appropinquaret, nuntium misit, qui significaret eius aduentum, pariter & prouentum. Quo audito venerabilis pater exultauit in Domino vehementer, & conuocatis in vnum fratribus, ait: Deus miserationum Dominus: Deus miserationum liberè & liberaliter egit. Verè liberalitet, verè elegante registi nobiscum Domine procurator & pastor noster aperiens manum tuam, & implens benedictione tua penuriam nostram. Tunc ordinata processione occurrerunt obuiam fratri vsque ad portam, ita vt ipse Abbas præcederet indutus vestibus sacris cum pastorali virga ministris præcedentibus eum cum cruce, & aqua benedicta. Exceperunt ergò solem-

solenniter, & multa gratiarum actione eleemosynam illam, non vt ab homine præstitam, sed tanquam cœlit⁹ missam benedictionem à Domino, & benedictionem à Deo salutari suo. Ab illo ergò die, & deinceps, sicut in illa domo largiente Domino, spiritualia semper abundant, ita etiam non defuerunt temporalia bona, quamuis iuxta ordinis instituta parcitas in omnibus obseruetur. (Ex libr. de viris illustribus ordinis Cisterciensis c. 19.

EXEMPLVM IIII.

Sollicitudinem suam iactans in Dominum sanctus Fronto cum fratribus suis miraculosas escas recepit.

FVit quidā sanctus nomine Fronto, qui à prima ætate Deo deuotus, & à Petro Apostolo Romæ ordinatus, atque in vrbem Petragoricam, in qua natus est, primus destinatus Episcopus, l x x. monachos ibidē ad seruiendum Domino congregauit. Dumque cum eis habitans in opere Dei cresceret, à Squirio ciuitatis illi⁹ præside persecutionem patiebatur. Nam quos Episcopus pro Christi nomine baptizabat, ille gladio deputabat. Tandem relicta ciuitate cum mobilibus, eremum decreuit petere nudus vocatisq; fratribus omnibus ait: quid nobis cum mundo quem crucifiximus nobis. Magnum gerimus animæ detrimentum inter homines habitantes. Cumque placuisset, c c c. bisacutis seu manticis & seminibus olerum acceptis exeuntes de ciuitate, Christo duce per desertum venerunt ad quendā locum super fluuium Dordonię, vbi draco magnus habitabat cū serpentum multitudine, quos videntes hi qui Episcopum secuti fuerant, metu ducti, cœperūt retrocedere. Ille in Domino confidens, orationi se prostrauit, non baculum terrestrem, sed virtutem cælestem inter eos ostēdens, & nusquam comparuerunt. Conuersantibus autem eis in eodem loco ab omni delectatione alieno, cœperunt murmurare fratres, dicentes: Nunquid sola in eremo castitatis est custodia, & in vrbibus non est? An in eremo sola Deus exaudit orantes? Quem ferarum delectat solatium? Cur itaque non regressi in locum nostrum benedicimus Deum? Audiens vir sanctus eorum murmura æstuabat, & pro eis orabat. Nunquam inter eos diuinorum canticorum cessauit officium, nec in penuria lacessentes vigilijs defuerunt. Quadam igitur die post vigilias vocauit eos ad se, & ait: Filioli mei si regnum Dei quærimus, quid de escis corporib⁹ cogitamus. Non oportet carnem fragilem pinguem vermibus exhibere. Onere ieiuniorum asellus grauandus est, ne gestire incipiat, quādo hordeo pascitur. Comedat ergò paleas, ne recalcitret: quid nos carnis cura torquet moriturae post modicum? Curam ergo nostri Deo dimittamus, & eius testamentum teneamus dicentis, non derelinquam te. Orante igitur eo pro illis indesinenter, Dominus preces serui sui non est oblitus, sed per angelum suum præsidem Squirium visitauit, eidemque dixit: Epularis in diuitijs splendidè, & serui mei in deserto pereunt fame: festina ergò diluculo ex donis quæ tibi dedi seruis meis escas mittere: quod si distuleris, in te Dei furorem excitabis. Hoc vt audiuit ille, cor eius consternatum est in se tota nocte. Manè autem consurgēs mœstus amicos suos & domesticos vocauit, visum exposuit, & si quis viā nosset, vbi famuli Christi in eremo habitarent, interrogauit, sed nullum qui se nosse diceret, inuenit. Alia verò nocte à prædicto angelo visitatus, graui plagarum cæde percussus, manè iterum amicos adducit, causam exponit, plagas ostendit, & quid faciendū esset, consilium requisiuit. Tandem vnus eorum cunctis sapientior respōdit:

dit: Multitudo camelorum tibi abūdat, onera eos his escis, quibus eremitæ vtuntur, & dirige eos per viam onustos absque homine ductore, & si tibi à Deo cœli visitatio est, ipse ad cuneum puerorum suorum eos deducet, & depositis oneribus animalia sua reuocabit illæsa. Quod & factum est. Erant ergo septuaginta cameli cū oneribus directi. Factum est ergò dū hora nona fratres hymnos omnes in vnum celebrarent, primus ante fores excubuit camelus, quem videns Episcopus lætus Deum laudauit, & præcepit dicens: Camelis nobis alimoniam ferentibus pedes lauate, eisque cibaria date. Quod & fecerunt. En, inquit, omnipotens Deus nostri recordatus, nobis alimoniam per gratiam suam direxit, nobisq; sedentibus angelus eius camelos perduxit. Non omnia tollamus, sed dimidiorum onerum eulogias seu charitatiua dona Domino reuocemus. Quod cum placuisset omnibus, tringintaquinque saccos in horreum reducendos abstulit. Aliorum verò camelorum triginta quinque onera in omnium saccos refudit, ne alij portare viderentur, alij leues abirent, & benedicens eos dimisit absq; indicio viæ, qui per viā qua venerāt regressi sunt. Tunc Squirius exultatione fretus, quia camelos omnes suscepit illæsos, exclamauit: Magnus est Deus Christianorum, rogo te vt ostendas mihi viam qua ambulem vbi famuli tui habitant, & mihi baptismi gratiam præbeant. Tunc profectus ad locum peruenit, & à sancto Episcopo baptismum petens obtinuit, & vocauit nomen eius Gregorium. Et exinde qui pridem seruis Dei pabula miserat, anniuersario tempore onera eisdem camelis imposita dirigebat. (Vincētius lib. 9. cap. 43. & 44.

EXEMPLVM V.

Fratres quidam de corporis refectione solliciti, reprehenduntur, eis prouisum dicitur, sollicitudinemque de cætero deponere docentur.

CONtigit in partibus Galliarum illo ordine nouiter inchoato. Gradientibus duobus fratribus Prædicatoribus ieiuniorum tempore ante Pascha, cum iam instaret tempus prādij, hora nona, & secum quærerent, quis fidelium eos ad refectionem reciperet in terra rara hominibus, & ignota; subitò affuit iuxta eos vir elegantis formæ, & habitus peregrini, dicens: Quid confertis inter vos fratres mei? Illis autem verecundantibus dicere quid dixissent, ait eis: Modicæ fidei de hoc inter vos dubij quærebatis, quis vos ad refectionem reciperet in terra hominibus rara & ignota. Christo credite veritati, qui non hæsitantibus, & in se confidentibus repromisit, dicens: Primū quærite regnum Dei, & hæc vobis omnia adijcientur. Credidistis in hoc Christo, vt temporalia ista pro illo dimitteretis, & paupertate regnum cœleste quæreretis: & nunc de Christo diffiditis, ne vos sine refectione dimittat, & non quasi filios pascat? Absit, & hoc vobis signum: transibitis campum istum, & in valle quadam villam paruulam inuenietis: illic intrantes Ecclesiam, inuitabit nos presbyter affectu magno: sed superueniret miles, qui violenter vos auferet sacerdoti. Et cùm vos deducet, persona loci, qui alter patronus dicitur, maximis precibus obtinebit vos à milite, & ambos inuitatores vestros, militem scilicet, & presbyterum vobiscum largissimis ferculis reparabit. Confidente ergo in Deum, & fratres ordinis vestri exempl o isto confidere facei tis

aH a

Hæc vt dixit, repente disparuit. Illi autem per ordinem, vt eis prædixerat, omnia repererunt, & reuertentes Parisios fratri Henrico de Colonia, & fratribus quibusdam alijs quæ sibi contigerunt retulerunt. (Cantipratanus libr. 2. cap. 54. parte 11. de propriet. Apum.

Vide etiam Tit. Misericordia in pauperes. ex. 6. & 7. Tit. Oratio. ex. 5. Tit. Auaritia. ex. 2. Tit. Cibus. Tit. Furtum. ex. 12. & Tit. Peregrinus. ex. 2.

SOMNIVM.

Somnijs immundis vexatus Moyses noluit à nimio labore quiescere, donec somnia illa cessarent.

ITerum posuit sibi obseruantiam aliam. Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas seniorum, & tollebat hydrias eorum, in quibus sibi illi hauriebant, & portabat illis aquã. In longinquo enim habebãt aquam, & quidam duo millia, alij autem & quinque millia. Quadam verò nocte non sufferens dæmon feruentem eius fidei conuersationem, inclinato eo in puteum dum hauriret aquam, percussit eum in renes veste, & reliquit eum. Denique nimio dolore obmutuit, & remansit velut mortuus. Alia die veniens quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & renunciauit beato Isidoro presbytero Scetæ, & misit, & leuauerunt eum, & detulerunt ad Ecclesiam, & propè per annũ ita infirmatus est, vt vix resumeret vires suas: Dixit autem ei Isidorus presbyter: Quiesce Moyses, & noli indiscretè præsumere, sed magis cum discretione tam abstinentiam, quàm vigilias, & opera manuũ exerce: Respondens autem Moyses, ait: Non quiescam beatissime pater, vsquequo quiescant (adiuuante me gratia Domini) immundissimæ cogitationes, & somnia, quæ immittunt nequissimi dæmones, sicut scriptũ est. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. Videns autem beatus Isidorus fixam in Domino fidei eius constantiam surrexit, & expandit manus ad orationem, dixitque ei: In nomine Domini nostri IESV Christi donante gratia eius ex hodierna die iam quieuerunt somnia, quæ inquietare solebant. Igitur glorificans, & gratias agens Saluatori Domino, reuersus est ad cellam suam. Post aliquot autem tempus interrogauit eum Isidorus presbyter de molestia cogitationum carnalium. Et ille respondẽs dixit: Protegente me Christo Domino Deo, & orationibus tuis nihil talẽ patior. Huic ergò Deus donauit gratiam ad effugandos ex obsessis corporibus dæmones, ita vt muscas non magis timeamus, quàm illum dæmones. Hæc conuersatio Moysi Æthiopis, qui etiam ipse erat inter magnos annumeratus patres: defunctus est annorum LXXV. Reliquit verò discipulos monachos septuaginta. (Palladius vita 22.

SOMNOLENTIA.

EXEMPLVM I.

Somnolentia grauati fratres cum bona dicerentur, ad vana facti sunt vigilantissimi.

NArrauit Abbas Cassianus de quodam sene in eremo sedẽte, quia rogauerat Deum, vt donaret ei ne dormitaret aliquando cum de spiritualibus rebus sermo fieret. Si autem detractionis, aut otiosa verba essent, statim in somnum cõuerteretur, vt non huiusmodi venenum aures eius exciperent. Hic dicebat diabolum studiosum esse, vt moueret homines ad verba otiosa, impugnatorem autem totius doctrinæ spiritualis. Ad quam rem hoc vtebatur

exemplo:

exemplo: Loquente, inquit, me aliquando de vtilitate animarum ad quosdam fratres tam profundo somno occupati sunt, vt nec palpebras oculorum mouere potuissent, ego autem volens ostendere opus dæmoniacum esse, otiosarum rerum verba introduxi, quæ illi audientes, statim à somno relicti sunt, ego autem ingemiscens dixi: Vsque nunc de cœlestibus rebus loquebamur, & omnium vestrum oculi somno grauissimo tenebantur: quando autem sermo otiosus inuentus est, omnes prompti audire cœpistis: Propter quod rogo fratres baptismi cognoscentes maligni dæmonis opus esse, attendite vobismetipsis custodiẽtes vos à somno quando aliquid de spiritualibus facitis, vel auditis. (Ex lib. Doct. Patrum numero. 18.

EXEMPLVM II.

Somnolentia grauatus miles sub matutinis audiuit, Talia posse pati soli meruere beati.

CVM sanctus pater Bernardus per orbem vniuersum diuersa sui ordinis fundasset monasteria, rogatu Archiepiscopi Moguntinæ vrbis Erbacense monasterium duarũ leucarum spatio à mœnibus præfatæ vrbis iuxta ripam Rheni fluminis fundauit. Sanè vicini fideles, nec non & remotiores nonnulli bono odore virtutum cunctę congregationis attracti, de plenitudine eius consilij grauitatem orationum suffragia periculorum tutamina quærere, & de abundantia sua pauperum Christi inopiam largiter supplere, præcipuas etiam solemnitates quidam deuotionis intuitu illic agere consueuerunt. De quorum numero miles quidam armis strenuus, necnon natalibus clarus, deuotione non infimus, nomine Conradus, solennem diem Purificationis beatæ Mariæ virginis & matris ibidem celebrare, sacrisque vigilijs ob reuerentiam, tantæ diei in longum valde productis à principio vsque ad finem deuotus interesse solebat, quatenus sanctæ illius multitudinis precibus adiutus, & exhortatione solemnis sermonis recreatus, diuinis missarum sacramentis munitus, lares proprios lætior repetens, benedictionem domi suæ reportaret. Licet enim secularis vitæ casibus irretitus, etiam ea quæ mundi sunt cogitans; vitam fructiferam se non habere humiliter recognosceret, tamen velut vlmus promptissima vitem spiritalem cum suis fructibus temporalia impendendo sustentare satagebat. Accidit verò vt quadam vice vrgentioribus rei familiaris occupationibus impeditus, ad prædictam festiuitatem minus tẽpestiuè occurreret, ideoque profunda iam nocte cubitum vadens, dum ex lassitudine itineris fatigatos artus in lectulo collocasset, alto sopore depressus signum vigiliarum, quo fratres ad diuinas laudes persoluendas excitabantur, nequaquam audiuit. Post horam expergefactus, dum concentus melodiæ in auribus eius resonaret, celerius de lectulo exiuit: Veniensque in Ecclesiam in parte australi eiusdem ecclesiæ, vbi hospites diuinis interesse solent, coram vno de altaribus mœstus consedit. Sedens igitur, negligentiamque suam compensare volens, nitebatur sanctæ deuotionis, quæ per totam Ecclesiam illam tam in canticis, quam in orationibus certatim feruebat, aliquo modo particeps fieri, sed fallacia somnolentiæ pressus, ad vigilandum, & orandum se minus expeditum esse dolebat. Vnde sibimetipsi iratus, dum in longum extenderentur vigilię, nunc quidem stabat, nunc vero sedebat, interdum etiam frontẽ & tempora manu fri-

nu fricabat, sicque quasi arte quadam somni violentiam euincere conabatur. Interim considerans quanta alacritate vocum & mentium fratres diuinis laudibus insisterent, simul etiam carnis suæ imbecillitatem perhorrescens, non sine magnæ admirationis stupore, & quasi causando loquebatur ad Dominum dicens: Domine Deus, quæ est hæc tolerantia vltra possibilitatem humanæ fragilitatis extensa, qua fratres isti velut metas corruptibilis naturæ excesserint, propter te morte afficiuntur tota die & tota nocte. Ecce enim cum in quotidianis vigilijs, ieiunijsque exerceãtur, & insuper hac nocte vix aliquid somni cœperint, nihilominus tamen tota alacritate spiritus tibi, Domine, creatori suo laudis vota impendere comprobantur. Ego verò miserabilis peccator nec vnius saltem noctis aliquantulum protelatas vigilias propter tuum nomen sustinere valeo, quas isti continuas propter præmium vitæ æternæ se sustinere gloriantur, ita vt nullis omnino calamitatibus cedant, quo minus rursus ad eosdem agones subeundos valentius inardescant. Inter has piæ quærelæ meditationes parumper obdtctnis palpebris, in somnum tenuem quidem, sed fœlicem resolutus est, viditque duas personas cœlestis pulchritudinis venustate censpicuas, monastico scemate reuerendas de choro pallentium ad se egredientes: quarum vna quasi cogitationibus eius respondens, nequaquam naturali militis illius lingua, hoc est, Germanica, sed versu latino eleganter composito litteras penitus ignoranti locutus est, dicens: Talia posse pati soli meruêre beati. His dictis confestim somno excitatus, aperuit oculos, magnoque Dei miraculo verba quæ audierat memoria retinens, gratias egit Deo. Et licet vim dictorum nequaquam per intelligentiæ acumen discere posset, tamen, quia boni aliquid sibi eadem protendere certissimè sperabat, reliquum sibi noctis propulsata viriliter somnolentia, quanta potuit deuotione vigilando, & orando transegit magno desiderio æstuans, & optans diem, quatenus diuinum oraculum sibi larga benignitate gratiæ Dei reuelatum priusquam à memoria excideret, litterato alicui propalaret, cuius adminiculo ad intelligentiam quoque dictorum pertingere valeret. Manè autem facto expectata oportunitate loquendi, priorem eiusdem loci virum valde religiosum secretius adijt, quid vidisset, vel quid audisset simpliciter pandens: expostulatuque Angelicum dicere versum absque obstaculo linguæ homo idiota, & sine litteris sonabat verba latina, iterumque repetebat quousque præcordijs prioris tenacius impressa, labilis memoriæ fugaci leuitate aboleri non possent. Mirandis plus miranda succedunt. Mox namque vt verba quæ audierat, sed nō intellexerat, intelligentis conscientiæ communicauit, ipsoque interpretante vim dictorum comprehendit, recurrens ad armariolum memoriæ vacuum illud prorsus inuenit, nec vnquam postea versus, quem ad horam didicerat, ne minimam quidem syllabam exprimere valuit. Ædificatus igitur multum in gratia Dei, & confortatus, conseruatorem loci illius vere credidit esse Dominum, pensionem que annui census in eadem Ecclesia professus est, quem etiã singulis annis quoad vixit tempore fideliter soluere curauit. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEM-

EXEMPLVM III.

Somnolentia sæpè factione diaboli sub diuina laude procuratur.

LOquente me die quadam cum viro valdè religioso ex conuersis nostris de his, qui frequenter in choro nostro dormiunt, ipse mihi respondit: Sciatis pro certo, quòd somnolentia illa ex diabolo est. Die quadam, tempore æstiuo, cùm laudes decantarentur, vidi in dorso fratris VVilhelmi conuersi cuiusdam, qui libenter ibi dormiuit, clara die serpentem serpere, & statim intellexi, quia diabolus esset, qui in eius somnolentia pascebatur. Huiusmodi visionem, teste fratre Richardo, dicebat se de eodem conuerso sæpius vidisse. (Cæsarius lib. 4. cap. 32.

EXEMPLVM IIII.

Item aliud simile præcedenti.

MILES quidam Bonnensis Henricus nomine, tempore quodam quadragesimali catenam fecit apud nos. Postquam reuersus est in domum suam, die quadam occurrens Domino Abbati Geuardo, ait ad illum: Domine Abbas, vendite mihi lapidem illum, qui iuxta talem columnam oratorij vestri iacet, & ego dabo pro illo quicquid postulaueritis. Cui cum diceret: Ad quid vobis est necessarius? Respondit: Ego illum ponere volo ad lectum meum, quia talis est natura eius, vt qui dormire non potuerit, & caput super illum posuerit, statim dormiat. Illam confusionem fecerat ei diabolus tempore pœnitentiæ, vt quoties veniens ad Ecclesiam se super eundem lapidem causa orationis reclinaret, mox ei somnus surreperet. Simile verbum nobilis quidam, qui ad similem pœnitentiam fuerat in Hemmenrode, fertur dixisse: Molliores, inquit, sunt lapides oratorij claustri omnibus lectisternijs castri mei. Non poterat enim se continere, quin tempore orationis in illis dormiret. (Idem libr. 4. cap. 37.

EXEMPLVM V.

Somno pressum sanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit.

MOrabantur Palemon, & Pachomius simul abstinentiæ atque precibus operam dantes. Si quando autem cùm nocturnas orationes celebrarent, senior Palemon Pachomium somno premi vidisset, educens eum foras arenã portare de loco ad locum præcipiebat, & tali exercitio mentem eius grauatam somni pondere subleuabat, dicens ei: Labora Pachomi, & vigila, nequando (quod absit) ab incepto te proposito moueat is qui tentat, & inanis fiat labor noster. Cuncta verò obedienter ac solicitè Pachomius suscipiens, & in sanctæ continentiæ profectibus crescens, venerabilem senem nimis alacrem lætumque reddebat. (In vitis Patrum p. 1. in vita S. Pachomij c. 7.

Vide etiam Tit. Obedientia, ex. 6. Tit. Ostium. ex. 1. & 2. & Tit. Ecclesia, ex. 3.

STATVS.

EXEMPLVM I.

Status non saluat, sed virtus: vt patet in Pafnucio Eremita, qui symphoniaco, primario vici, & negotiatori similis ab angelo iudicatur.

Vidimus & monasterium sancti Pafnucij hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis anachoretes, & vltimi inhabitator fuerat deserti in regione Heracleos splendidę apud Thebaidos vrbem. De hoc ergò fidelissima patrum narratione comperimus, quod cum fuisset vitæ angelicæ quodam tempore orauerit Deum, vt sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur. Assistens verò angelus respondit ei, quod similis esset symphoniaco cuidam, qui in vico illo cantandi arte victum quærebat. Tum ille obstupefactus nouitate responsi, cum omni properatione pergens ad vicum perquirit hominem. Et cùm inuenisset studiosissimè percontatur ab eo quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesque actus eius curiosius discurrit. At ille respondit, quod res erat, se esse indignissimæ vitæ, hominem peccatorem, atque antè non multum temporis ex latrone, ad istud, quod nunc exercere videretur, fœdum artificium deuolutum. Pafnucius verò eo magis instabat, requirens si quid ei fortè vel inter latrocinia pij operis fuisset admissum. Nihil, inquit, mihi conscius sum boni: hoc tamen scio, quod cum inter latrones essem, capta est à nobis aliquando virgo Dei consecrata, huius cum cæteri collegæ mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me in medium, & eripui de contaminatione latronum, & nocte deducens eam vsque ad vicum, domui suæ restitui intactam. Alio quoque tempore inueni mulierem honestæ formæ in eremo oberrantem. Hæc cùm interrogaretur à me, vnde, vel cur, aut quomodo in hoc loco aduenisset? respondit: Nihil me interroges infœlicissimam mulierem, nec causas requiras, sed si ancillam placet habere, abducito quo vis. Mihi enim infœlici est maritus, qui debiti fiscalis gratia sæpè suspensus, & flagellatus, ac pœnis omnibus cruciatus, seruatur in carcere. nec aliam ob causam producitur nisi vt tormenta patiatur. Tres autem nobis filij fuerunt, qui iam pro eiusdem debiti necessitate distracti sunt. Ego quoque miserrima, quæ ad similes pœnas inquiror, de loco ad locum fugitans, inedia, miseriaque confecta, per hæc nunc latitans oberro loca, triduum hoc iam sine cibo ducens. Ego vbi hæc audiui, miseratus induxi eam in speluncam, & refeci animam eius fame collapsam. Dedi etiam trecentos ei solidos, pro quibus se ac maritum, & filios non solum seruituti, sed & supplicijs asserebat obnoxios, & reuocata ad ciuitatem omnes eos data pecunia liberauit. Tunc Pater Pafnucius: Ego, inquit, nihil tale gessi, tamen credo etiam ad te peruenisse, quod celebre Pafnucij nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocris studij, vt vitam meam in huiusmodi extollerē disciplinis. Deus enim de te mihi reuelauit, quia nihil minus apud eum meriti habeas, quàm ego. Quia ergò vides frater te non minimo loco haberi apud Deum, non negligas animam tuam. At ille statim fistulas, quas manu gerebat, abijciens, secutus est eum ad eremum, & artem musicam in spiritalem commutans, vitæ, mentisque harmoniam, per integrum triennium arctissimæ se tradidit abstinentiæ, in psalmis & orationibus seipsum exercens die noctuque, atque iter cœleste animi virtutibus agens,

inter sanctorũ angelicos choros reddidit spiritum. Postquam hunc igitur Pafnucius ex omni exercitio virtutũ consummatum præmisit ad Dominũ, ipse acrioribus semetipsum studijs quam prius exereuerat agens, iterum Domino supplicabat, vt sibi ostenderet, quis ei similis esset super terram. Fuit ergò iterum ad eum vox Domini dicentis: Similẽ te esse nosce primario vici illius qui est in proximo. Quibus auditis Pafnucius sine mora ad eam properans, pulsat ad ostium domus eius. Ille verò, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atque introduxit in domum, lauans quoque pedes eius, apposuit mensam, agitq; conuiuium. Inter epulas verò percontari cœpit Pafnucius ab hospite, qui actus ei, quod studiũ, cuiusq; operis haberet exercitia. Ille verò cum de se humilia responderet, & latere in bonis, quàm publicari mallet, perurgebat Pafnucius, dicens sibi reuelatũ esse à Domino nostro IESV Christo, quod dignus esset cõsortij monachorũ. At ille magis humiliora de semetipso sentiens, aiebat. Ego quidem in nullo mihi sum boni alicuius conscius, verùm quia verbum Dei factum est ad te, eum quem nihil latet celare non possum. Hæc ergò quæ in medio multorum posita in vsu sunt loquar. Triginta iam completi sunt anni, quod continentiæ consensum habere me cum coniuge mea nullus agnouit. Suscepi autem ex ea tres filios, horum enim causa solummodo cognita mihi vxor est, nec præter eam alia, nec ipsa vltra iam cognita. Suscipere hospites nunquam cessaui, sed ita eis ministraui, vt neminem antè me paterer aduenienti occurrere peregrino. Non dimisi vnquam de domo mea hospitem sine viatico, pauperem nullum despexi, sed quæ necessaria fuerunt præbui. Si in iudicio sedi, nec filij mei personam contra iustitiam accepi. Alieni laborum fructus nunquam introierunt in domum meam. Lites si vidi, nunquam præteriui, donec reconciliarem diffidentes ad pacem. Nemo vnquam deprehendit in culpa famulos meos, nunquam greges mei læserũt fruges alienas. Volentem seminare in rure meo nunquam prohibui, nec vberiora mihi noualia elegi, & illi steriliora dereliqui. Quantum in me fuit nunquã permisi vt potentior infirmum premeret. Semper studui in vita mea vt neminem contristarem. Iudicium si fuit apud me, neminem condemnaui: sed diffidentes reuocare in concordiam studui. Hæc interim mihi vitæ institutio Deodonante hactenus fuit. Audiens autem hæc Pafnucius, caput eius exosculatus, benedixit eũ, dicens: Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas quæ bona sunt in Hierusalem. Quia ergò benè hæc, & conuenienter implesti, illud tibi deest, quod bonorum omniũ summum est, vt omittens cuncta, ipsam veram sequaris Dei sapientiam, & secretioris scientiæ inquiras thesauros, ad quos non aliter poteris peruenire, nisi abneges temetipsum, & tollas crucem tuam, & sequaris Christum. At ille cũ audisset hæc, nihil moratus, nec omnino in domo sua ordinans secutus est virum Dei pergens cum ipso ad desertum. Cumq; venissent ad flumen; nusquam reperto nauigio ad trãsmeandum, Pafnucius præcepit intrare secum pedibus fluuium, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierunt ergò pariter fluuium, ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi verò venerant ad desertum, collocat hominem Pafnucius in cellulam quandam haud procul à suo monasterio positam & conuersationis spiritalis ordinem tradidit, perfectorumq; studiorũ exercitia docet, scientiæ quoque ei secretiora credit. Cumque eum in omnibus instruxisset, semetipsum denuo maioribus exercitijs dedit, exiguos priores deputans labores, quibus conferri potuerat ei

qui sæculi videbatur actibus occupatus. Hoc enim sibi dicebat: Si isti qui sunt in sæculo tantum bonorum operum faciunt, quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentia labore eos antecedere. Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad scientiæ perfectionem perducto, animam eius, quem perfectum iam in operibus assumpserat, quadam die Pafnucius sedens in cella sua vidit inter Angelorum choros assumptam dicentium: Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in tabernaculis tuis, &c. Et cùm hoc audisset agnouit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc vero Pafnucius persistebat in orationibus, & ieiuniis, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens: & rursus orabat Dominum, vt sibi ostenderet, cui similis haberetur inter homines. Rursus ei diuina vox respondit, dicens: Similis es negotianti ei, quem videris ad te venientem: sed exurge velociter, & occurre ei. Adest enim vir, cui te similem iudicaui. Et Pafnucius sine mora descendens occurrit cuidam negotiatori Alexandrino viginti millium solidorum mercimonia tribus nauibus deferenti ex Thebaide. Et quoniam religiosus erat, & bonorum operum studium gerens, decem leguminũ saccos pueris suis impositos ad monasterium hominis Dei deferebat. Et hæc ei causa adeundi Pafnucium fuit. At ille continuo vt eum vidit, quid agis, inquit, o preciosissima & Deo digna anima? Relinque hæc illis, qui de terra sunt, & de terra cogitant: Tu autem regni Dei ad quod vocatus es, negotiator efficere, & sequere Saluatorem, à quo paulo post assumendus es: quære thesaurum, quem nec fures effodiunt, nec tinea demolitur, despice thesaurum periturum, vt adquirere possis thesaurum in perpetuum duraturum. At ille nihil omnino differens præcepit pueris suis, vt omnia quæ superessent (multa enim iam ipse per se distribuerat) pauperibus erogarent: ipse vero sequens sanctum Pafnucium ad desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo & priores ad Dominum Deum nostrum fuerant assumpti. Qui similiter ab eo de omnibus instructus exercitijs spiritualibus, in diuinæ sapientiæ studijs permanebat. Breui autem consummato tempore etiam hic translatus est ad congregationes iustorum. Et non multo post ipse etiam Pafnucius in ipsis summæ abstinentiæ exercitijs & laboribus vitam ponit. Astitit ei etiam Angelus Domini, dicens ad eum: Veni iam benedicte, & ingredere ea quæ tibi debentur, æterna tabernacula. Volo te post diuturnam laborum tolerantiam præmio immortalitatis & gloriæ perpetuæ remunerare. Ecce enim mecum adsunt Prophetæ, qui te in suum suscipiant chorum, hoc autem prius idcirco tibi non reuelaui, ne forte elatus damnum aliquod laboris tui incurreres. Et vnum post hæc in corpore adhuc positus diem ducens, cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis, quæ sibi Dominus IESVS Christus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc sæculo despici debere, etiam si latro sit aliquis, aut in scena positus, etiamsi cultum ruris exerceat, & coniugio videatur astrictus, etiamsi negotiator dicatur vt mercimonijs seruiat: cum in omni ordine humanæ vitæ sunt animæ Deo placentes, & actus aliquos occultos habentes, quibus delectatur Deus. Vnde constat non tantum professionem vitæ, aut habitus speciem Deo esse placitam, quantum sinceritatem atque perfectionem mentis, & operum probitatem. Et cum similia de singulis quibusque disseruisset tradidit spiritum. Euidenter autem presbyteris qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab Angelis suscipi hym-

hymnum canentibus & collaudantibus Deum in eo. (Ex vitis Patrum. In vita 16. S. Pafnutij.
Vide etiam tit. Humilitas. ex. 7. & tit. Castitas. ex 2. & 3.

STATVTVM.

Statuta ordinis in infirmitate seruans, regularem disciplinam non diminuit.

QVENDAM Cisterciensis ordinis Laicum in monasterio Aquiriæ in Brabantia, Hermannum nomine, ægritudine continua laborantem, vexatum contumelijs fratrum falsorum obijcientium quod non prodesset domui, sed obesset, eleganter valde respondisse cognoui. Dummodo, inquit, ordinem meum secundum quod languor permittit & dolor, in infirmitorio teneam, & animam meam in patienta saluem, credo in oculis summi Dei melius, gratius, & sublimius monasterium promouisse, quàm si illud in mille marcarum copijs augerem. Verè, dignè, iustè & optimè dixit. Non enim propter monasterium animæ, sed propter animas monasterium institutum est: sicut non propter locū gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit. (Cātipratanus lib. 2. cap. 7. partè 2.

EXEMPLVM II.

De simplici monacho, cui Fredericus Imperator contulit Abbatiam occasione acus.

ANte hæc tempora, cùm sub Imperatore Frederico, huius Frederici auo, vna ex imperialibus Abbatijs vacaret, duoque electi essent, nec concordare possent, vnus illorum magnam summam argenti, quam in monasterio congregauerat, eidem Frederico obtulit, quatenus sibi assisteret. Et promisit ei pecunia recepta. Postea intelligens aduersarium eius virum esse bonum, simplicem, & ordinatum, cœpit cum suis habere consilium, qualiter indignum amoueret, & ob virtutes suas electum confirmaret. Et dixit ei quidam: Domine, sicut audiui monachi omnes ex regula tenentur àcus portare. Sedente vobis in capitulo, dicite illi inordinato, vt ad compunctionem digitorum vestrorū acum suam vobis accommodaret, & cum non habuerit, inuenietis contra eum occasionem quasi de irregularitate. Quod cùm factum fuisset, & ille non haberet ait alteri: Domine, præstate vos mihi vestram. Quam cùm ille mox extraheret, fortè præmonitus, respondit Imperator: Vos estis monachus in ordine iustus, & ideo tanto honore dignus. Ego decreueram honorare aduersarium vestrum, sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Benè apparet in his minimis, quòd negligens & dissolutus sit in maximis. Taliquè sophismate monachum astutum Imperator amouit, & simplicem in Abbatem promouit. (Cæsarius libr. 6. cap. 15.
Vide etiam tit. Innocentia. ex. 2. tit Virgo. ex. 2. & tit. Carniū abstinentia.

STVDIVM.

Beatus Benedictus mundum fugit.

FVIT vir vitæ venerabilis Dei gratia Benedictus & nomine, ab ipso pueritiæ suæ tempore, cor gerens senile, ætatē quippe moribus transiens, nulli animū voluptati dedit. Sed dū in hac terra adhuc esset, quo temporalibus liberè vti potuisset: despexit iam quasi aridum mundum cum floreret. Qui liberaliori genere ex prouincia Mirsiæ ortus,

Romæ liberalibus litterarum studijs traditus fuerat. Sed cum ex eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem, ne si quid de scientia eius attingeret, ipse quoque postmodum in immane præcipitium totus iret. Despectis itaque litterarum studijs, relicta domo, rebusque patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conuersationis habitum quæsiuit, recessitq; scienter nescius, & sapienter indoctus. (Gregorius Dialogi lib. 2. In præfatione. Vide etiam. tit. Fletus. ex. 1. Tit. Scientia. ex 2. &. Tit. Conuersio. ex. 27.

SVFFRAGIVM.

EXEMPLVM I.

Orationem, quam beatæ Virgini, & S. Ioanni Euangelistæ dicere solebat, B. Edmundus omittens corrigitur.

DIE quadam in studio occupatus oblitus est orationem illam. O intemerata dicere, quam in honore beatæ Virginis, & beati Ioannis Euangelistæ dicere cõsueuerat diligenter, ac deuotè. Sequenti ei nocte beatus Ioannes apparuit, & vt ei manum suam extenderet, imperauit. Gerebat siquidem in manu ferulam, qua velut in eum sæuiens minabatur eius percutere palmam. Visum est ei per comminationis magnitudinem, quod si eum percussisset, ex ictu incurrisset mortem. At ille mox clementior factus, erectam manum mox suspensam tenuit & vt dictam orationem ex tunc dicere non omitteret, familiariter persuasit. (In vita. S. Edmundi. l. 31. cap. 73.

EXEMPLVM II.

**Vxor quædam maritum suum multis annis defunctum iuuat, & à pœnis purgatorij liberat solutione debitorum, quæ viuens ipse contraxerat.*

NArrauit mihi quidam sacerdos, de quodam militari, qui solebat à fabro quodam emere omnia equorum suorum ferramenta, sed cum hic militaris propter mortem aduenientem fabro præfato satisfacere non potuisset, post annos 30. apparuit vxori suæ, ferens ferramenta equorum flammantia, & dicens quod non posset redimi, nisi ille faber esset persolutus. At mulier citò fabrum accessit, & debitum soluit, & post apparuit ei, cum claritate gratias ei agens. (Gotschalcus Holen ordinis Eremit. D. August. serm. de dedicatione. 15. lit. E. Vide etiam tit. Maria virgo. ex. 48. & quamplura titulo defuncti.

SVPERBIA.

EXEMPLVM I.

Superbus iuuenis increpanti se seniori superbè respondit.

AVdiui in hac dumtaxat regione (quod horret pudetque reuoluere) quendam iuniorum cum à suo increparetur abbate, cur humilitatem quam renuncians pro modico tempore retentarat, cœpisset excedere, ac diabolica inflari superbia, summa contumacia respondisse: Nunquid ob hoc meipsum humiliaui pro tempore vt semper subditus sim? Ad quod eius tam effrenatum scelestumque responsum ita est senior obstupefactus, omnisque eius intercepitus est

ceptus est ferno (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit; illud solum tacit⁹ intra semetipsum voluēs, quod de Saluatore nostro dicitur: Qui cum in forma Dei esset, humiliauit se, factus obediens (non vt ille ait diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed vsque ad mortem. (Cassianus de Institut. renunciantium lib. 12. cap. 28.

EXEMPLVM II.

Superbus frater dæmonum factione, & illusione in Angelorum se formam transformantium decipitur.

QVidam Palestinus, nomine Valens, peruenit ad eremum, in qua plurimis annis vixit cū alijs fratribus: difficilisq; vitæ studiū assecutus, ad tantum cacumen superbiæ ascendit, vt diabolicis illusionibus falleretur, nescio quid magnum se esse putans, tanquam Angelorum bonorum visione, ministerioq; quotidie frueretur. Referebant igitur ei⁹ notissimi, quod vno die dum in tenebris opus faceret, acus ei qua sportulam consuebat è manibus cecidisset, & dum eam in obscuro cernere non posset, lampade sibi ministerio dæmonis accensa eandem inuenit. Eo igitur ex ipsa inflatione refecto accidit, vt quidam illic peregrini venirēt, variaque leguminum & fructuum genera fratribus exhiberent. Quæ cum suscepisset sanctus Macharius fratrū presbyter, singulis fratribus pusillum misit, inter quos & Valenti fratri partem suam destinauit. Qui latorem ipsum iniurijs confecit, dicens ei: Vade, & dic Machario, quia non sum deterior illo, vt benedictiones ad me transmittat. Quo audito Macharius ad eum veniens, consilium ei humilitatis dedit, sed persuadere non valens, de ruina eius tristis abscessit. Denique diabolus in effigiem Saluatoris transfiguratus, nocte venit ad eum cum choro mille, vt finxerat. Angelorum lampades accensas tenētium, & cum flammea rota, in qua Saluatorem sedere simulauit, vno ex eis præcedente eique dicente: Placuit Christo conuersatio tua, & probabilis vitæ fiducia. Et ecce venit ad te, tantum egredere de cella tua, & venientem eminus cernēs adora. Egressus igitur illum vt Deum adorauit, & sequenti die congregatis ad Ecclesiā fratribus ait: Ego iam communione non indigeo, Christum enim ipsum hodie vidi. Tunc sancti Patres ferreis vinculis eum illigatum sæcularis vitæ conuersationi dederunt, vt ex eo tumor eius animi cessaret, quod nihil commune cum sanctis haberet, & sic eum per totum annum proprijs orationibus curauerunt. (Vincentius lib. 17. cap. 25. Ex Palladio vita 31.

EXEMPLVM III.

Virginitatem habentem, sed superbum diabolus non timuit.

OBsessum quendam amici sui ad quoddam cœnobium ordinis nostri, spe liberationis traxerunt. Ad quem egressus Prior, assumpto secum monacho magnæ opinis adolescente, quem nouerat virginem corpore, ait dæmoni: Si præceperit tibi monachus iste vt exeas, quomodo audes manere? Respondit dæmon: Non eum timeo, superbus est enim. (Cæsarius lib. 4. cap. 5.

EXEMPLVM IIII.

Superbiæ spiritu miles conuersus etiã in ipsa abiectione.

FVit quidam miles fortis, & multas habuit victorias, qui postea factus est frater Minor. Et cum dideret eum milites, quia intrauit talem ordinem, quin potius intrasset ad tẽplarios, & huiusmodi vbi posset plura bona facere, & continuè esse in bello. Respondit: Dico vobis quando habeo sitim, famem, frigus, & huiusmodi, adhuc cum hoc impugnat me motus superbiæ, concupiscentiæ & huiusmodi, quanto magis si viderem pedes meos ferreos, & esse super equũ pulchrum, & huiusmodi? Et addidit: Hactenus, inquit, fui fortis alios impugnando, de cætero volo esse fortis meipsum impugnando. (Ex Chronico Minorum Gallico.

EXEMPLVM V.

Superbus eremita damnatur, & humilis contritusque latro ad regna cœlestia prouehitur.

REfert frater VVilhelmus Lugdunensis Episcopus quoniam fuit quidam frater in monasterio quodam multum verbosus, & semel accidit quod loquebatur de nõ sibi commissis, tunc Abbas dixit sibi seriose, vade & tace. Qui recedens ab Abbate & cordi suo imprimens ista verba Abbatis, amplius in monasterio silentium tenuit. Et cum sic tacuit, tunc ab intra in spiritu in tantùm profecit, quod Deus sibi multa secreta reuelauit, ita quod alij fratres mirabantur de taciturnitate sua. Accidit autem quod quidam Eremita in silua nõ longe à monasterio infirmabatur, qui misit ad Abbatem vt ad eum veniret, & sibi ecclesiastica sacramenta porrigeret. Tunc Abbas duxit illum taciturnum secum, & iuit cum sacramentis ad communicandum illum Eremitam, Tunc in via quidam latro audiens campanã paruam secutus est eos vsque ad cellam Eremitæ, & mansit foris reputans se indignum, quod deberet intrare cellam tam sancti viri. Sed postquam Eremita confessus est, & communicauit, tunc latro stans prope ianuam cum humilitate cordis sui dixit: O si essem talis qualis es tu? Et Eremita in elatione mentis, & complacentia sui ipsius dixit: Hoc libenter deberes velle quod esses talis qualis ego sum. Tunc frater ille taciturnus cœpit flere amarè, & postquam Abbas, & frater ille recesserunt, tunc latro ille cucurrit à remotis post eos, & inuocauit Deum vt daret sibi contritionẽ veram, & vitæ emendationem, quia iam proposuit illi Abbati confiteri, & amplius nunquam peccare velle, sed pœnitentiam pro peccatis assumere, & sic in veloci cursu ille cecidit, & mortuus est immediatè. Quod videns frater iste cæpit lætanter ridere. Sed postquam Abbas cum isto fratre ad conuentum redijt, quæsiuit ab isto fratre quare sic taceret. Et respõdit: Pater, semel dixistis ad me, vade & tace, & ab illo die semper tacui, nisi interrogatus fuissem. Tunc Abbas dixit, quare tu fleuisti, cum illum sanctum Eremitam communicaui, & tu risisti cum ille malus latro post nos cucurrit, volens nos spoliare vel occidere, & sic peccando in peccatis suis obijt? Tunc frater respondit: Pater causa fletus mei fuit ista, quia cùm communicasti illum eremitam infirmum, tunc latro stetit foris ianuam ex humilitate cordis dicens: O si essem talis, qualis tu es? Et Eremita respondit in elatione mentis: hoc posses libenter velle, & sic mortuus est & damnatus, ideo fleui. Sed latro qui post nos cucurrit habuit firmum propositum

positum confitendi, & non spoliandi nec occidendi, & sic currens cecidit & obijt, & Angeli eius animam rapuerunt, & ad cælum cum gaudio deduxerunt, quia sua contritio fuit tanta, quod deleuit pœnam & culpam, ideo risi. (Collector speculi.

Vide etiam tit. Blasphemia. ex. 1. & 6. Tit. Luxuria. ex. 6. & 13. Tit. Docere. ex. 1. Tit. Culpa. ex. 2. Tit. Cōfessio. ex. 13. Tit. Angelus. ex. 15. & 18. & Tit. Inobedientia. ex. 8.

SVSPICIO.

EXEMPLVM I.

Tentatus infirmitate senex suspicionem malam de se habitam grandi miraculo post mortem expiauit.

Senex quidam erat in cœnobio probatissimus monachus, & incurrit grauissimam ægritudinē. Confectusque nimia & intolerabili infirmitate per longa tempora laborabat doloribus multis, nec inuenire poterant fratres qualiter succurrerent ægritudini eius, quoniam ea quæ necessaria erant infirmitati eius non habebant in monasterio. Audiens autem quædam famula Dei de affectione eius, deprecata est patrem monasterij, vt ad cellulam suam eum tolleret, & ministraret ei, maxime quia facilius inuenire possent in ciuitate quæ necessaria eius ægritudini videbantur. Præcepit ergo pater monasterij, vt portarent eum fratres ad cellulam famulæ Dei; Ipsa vero cum omni veneratione suscipiēs senem, propter nomen Domini ministrabat ei pro mercede retributionis æternæ, quam credebat à Christo Domino Saluatore nostro recipere. Cumque tribus & amplius annis obsequeretur & ministraret famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti secundum scabiem mentis suæ suspicari quod non sinceram senior haberet conscientiam de virgine quæ ministrabat ei. Audiens autem hæc senior exorabat diuinitatem Christi Domini, dicens: Tu Domine Deus noster, qui solus cognoscis omnia, & vides quoniam multi dolores sunt ægritudinis meæ, & miseriæ, & afflictiones tantæ infirmitatis quæ me ita per tanta cōsumit tempora, vt necessarium habeam obsequium huius famulæ tuæ quę mihi propter nomen tuum ministrat: tribue ei Domine Deus meus condignam mercedem in vitam ęternam, sicut dignatus es propter tuam bonitatem promittere his, qui propter nomen tuum egenis, & infirmis suum exhibent ministerium. Cum autem appropinquasset dies transitus eius, conuenerunt ad eum quamplurimi sancti seniores, & fratres de monasterio & dixit eis senior: Obsecro vos Domini patres, & fratres, vt cum defunctus fuero tollatis baculum meum, & plantetis eum super sepulchrum meū Et cùm radices miserit, feceritque fructum, tunc scietis quia munda est conscientia mea à famula Dei, quæ mihi ministrabat. Si autem non fronduerit, scitote quia non sum mundus ab ea. Cùm ergo vir Dei exisset de corpore, secundum præceptū eius sancti seniores plantauerunt baculum eius super sepulchrum ipsius, & fronduit, accedenteque tempore protulit fructum. Et admirati sunt omnes, glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum de vicinis etiam regionibus multi venientes magnificabant gratiam Saluatoris, Nam & nos ipsam arbustulam vidimus, & benediximus Dominum, qui protegit in omnibus in sinceritate & veritate sibi seruientes. (Ex libr. sententiarum patrum. ꝑ. 23.

EXEM-

EXEMPLVM II.

**Nunquam siniſtrè de proximo ſuſpicari candidi eſt animi, & Deo placentis.*

AVdiui equidem ait S. Dorotheus de quodam Fratre, qui cum aliquem ex Fratribus conueniret, & cellam eius videret incomptam, immundam, incompoſitã, dicebat ſecum: O felicẽ & beatũ hunc Fratrem? En vt terrenarum omnium rerũ curã abiecit, & ſic totã ſuã mentem ſurſum ad contemplationem rerum diuinarũ extulit. Quandoquidẽ neque propriæ cellæ componendę, atque mũdandæ aliquam curam gerit. Rurſus ſi ad alium aliquem diuertiſſet, & cellam eius compoſitam, mundam, ornatam, excultamque videret, intra ſe dicebat: En vt defæcata, & mũda eſt anima eius Fratris: ſic enim munda eſt, & compoſita cella eius. Nam ad animæ ſuæ ſtatum, & puritatem, cellam purgauit, & compoſuit. Neq; vnquam profectò de quoquã male ſenſit, aut dixit, hic incompoſitus eſt, & ſordidus atq; deſes. Vel hic procax eſt, & vanus, & garrulus! Nunquã de ore ſuo talia proceſſerunt. Sed ex bono, & præclaro mentis ſuæ ſtatu, bene ac piè de omnibus iudicabat, atque hoc pacto de rebus omnibus lucrabatur, & proficiebat. Deus optimꝰ maximus, det nobis ſtatum mentis noſtræ optimum, animumque probe, ac piè diſpoſitum, vt poſſimus, & nos ex qualibet re proficere, atq; lucrari, & nunquam ſiniſtrè, aut perperam de proximo noſtro ſuſpicari, aut omninò cogitare. Quod ſi fortè aliquando ex mala mentis noſtræ peruerſæ diſpoſitione cogitauerimus, aut ſuſpicati fuerimus, actutum mentis noſtræ congregationem in melius conuertamus. Siquidem proximi noſtri malitiam, & vitioſitatẽ nolle agnoſcere, miram in nobis parit cum Dei auxilio, bonitatem, qua Deus ſummopere placatur. Illi gloria in ſecula ſeculorum. Amen. (S. Dorotheus ſer. 16. circa finem.

EXEMPLVM III.

**Diuturnæ ſuſpitiones perſuadent nobis, vt credamus expreſsè ac maniſeſtiſsimè cernere ea, quæ neque vnquam fuerunt.*

REm admirabilem in hoc argumento dicam vobis, quam ego ipſe Dorotheus experimento didici, cum adhuc eſſem in monaſterio. Fratrẽ quendã habebamus, qui huiuſmodi paſſionis morbo ſummoperè laborabat. Atque ita ſuſpicionibus ſuis perditè addictus erat, vt perſuaderi nullo modo poſſet, rem quãlibet aliter ſe habere, aut eſſe poſſe, quàm vt ſua ſuſpicio, vel cogitatio depingebat. Quotidie igitur illo morbo ſuccreſcente, & inualeſcente, vſq; adeo ei dæmones impoſuerunt, errorem que huiuſmodi perſuaſerunt, vt hortum ſemel ad ſpeculãdum ingreſſus (ſemper enim obſeruabat, & ſeducebatur) viſus eſt videre quendam ex fratribus furantem ficus, & comedẽtem. Erat autem paraſceue hora nondum ſecũda. Vt igitur ſibi ipſi perſuaſit rem illam vere vidiſſe, egreſſus eſt cum ſilentio, ac rurſus obſeruabat ab horam Synaxeos, id eſt, quando monachi ad ſacram Communionem congregabantur, vt videret, quidnam frater ille in ea Communione ageret, qui paulo ante ſurripuiſſe ficus, & comediſſe viſus erat. Cum autem aſpexiſſet eum lauantem ſuas manus, quo purius ad percipiendam Communionem ingrederetur, occurrit ad Abbatem, rogatque, vt fratrem illum, qui tunc ingredi volebat cum cæteris Fratribus a Communione prohiberet. Nam ego, inquit, cum vidi manè ſurri-

surripientem ficus,& comedentem. Intereà Frater ille summa cum deuotione,& compunctione ingreditur ad sanctissimam oblationem: erat enim ex venerandis Religiosis. Vt igitur eum vidit Abbas ingredientem priusquàm ad presbyterum, à quo communicandus erat, propius accederet, vocat illum, & ait: dic mihi frater, quid fecisti hodie? Ille verò expauit, & ait, vbi Domine? Dicit ad eum Abbas, in horto, quo mane ingressus es, quid ibi fecisti? Ille autem velut attonitus rursus ait: Domine ne quidem vidi hortum hodie, immo neque hic in cœnobio fui hodie. Nam post matutinas vigilias œconomus misit me foras ad responsum quoddam perferendum. Distabat autem locus ille quo missus fuerat, multis millibus, & eadem hora synaxeos, id est, communionis venerat. Tum igitur Abbas, qui œconomum accersiret mittit. Qui cum aduenisset, ait: quo fratrem hunc hodie misisti? Qui respondit, ad eundem locum eum misisse, vt ille met Frater illi dixerat, proiectusque in terram veniam postulat, dicens, ignosce mi pater, quoniam quiescebas a vigilijs, proptereà non permisi eum petere abs te illuc abeundi facultatem. Persuasus igitur Abbas, & huiusmodi verbis plenam adhibens fidem, cum benedictione eos misit ad sacram Communionem. Accersitum itaque Fratrem illum, qui suspicionibus agebatur, acriter increpauit, atque à sacra communione prohibuit. Non solum hoc fecit, sed post expletam sacram communionem, conuocat omnes fratres,& quę euenerāt, non sine lachrymarum effusione commemorat, suspiciosum fratrem suggilat, atque vituperat coram omnibus volens hoc vnico negotio tria peragere. Nempe diabolum confundere; eum, qui suspicionibus scatebat, easque seminabat, palam traducere, ac vituperare, & peccatum fratri hac ratione confuso remittere, ac condonare, vt auxilium deinceps à Deo consequeretur, & fratres suos firmos, tutos, cautosque redderet, ne vnquam scilicet suspiciones admitterent, neque animo post hoc tolerarent. Multaque de re hac locutus nos omnes admonuit, vt à suspicionibus caueamus. Et fratrem illum iubet animo esse quietum, neque vllis suspicionibus posthàc grauaretur. Quandoquidem nihil est grauius, nihil molestius suspicionibus. Idque exemplo præsenti confirmat, & clarum facit. (S. Dorotheus Serm. 9.

TEMPVS.

EXEMPLVM I.

Temporis perditionem damnatæ animæ maximè deplorabunt.

Legitur in libro de septem donis, quod quidam monachus Clareualensis homo grandæuus & multùm deuotæ conscientiæ cum quadam vice plus solito esset intentus orationi, & valde delectabili deuotioni, audiuit vocem quandam miserabiliter & horribiliter eiulantem. Et cum ipse flendo rogaret Dominū vt intimaret ei quid hoc esset, respondit ei vox: Ego sum anima talis peccatoris, nominans se, & deploro ac plango damnationem meam. Sed inter omnia tormenta quæ patior vnum est quod me & alios damnatos maximè mouet ad planctum, quando scilicet recordamur gratiæ Saluatoris nobis exhibitæ & contemptæ. Et maximè quod tempus indultum nobis ad pænitendum amisimus, in cuius tam breui horula tantam misericordiam potuissemus consecuti fuisse. (S. Nicolaus Dinclespule.

EXEMPLVM II.

Tempus in magno habendum precio ostenditur.

SIc legitur de sancto Nicolao Tolensi, quod quando audiuerit horologium semper dixerit: O Domine Deus meus, iam iterum vnam horam temporis consumpsi, de qua oportet me tibi reddere rationem: quia de hoc singulariter conqueruntur damnati, secūdū quod narrat Hūbertus; quod quidam existens in orationibus audiuit quandam vocem lugubrem: & quæsiuit quid esset? Respōdit, sum anima damnata. Et ille: cur tam amare fles? Respondit: ego, & omnes damnati de nulla re tantum dolemus, sicuti de tempore, quod inutiliter consumpsimus, ideoque formidandum illud iudicium. (Gotschalcus Holē ordinis Eremit. D. August. serm. de dedicatione littera G.

TENTATIO.

EXEMPLVM I.

Tentatus tribulationibus sanctus quidam nomine Spes quantum à Domino dilectus erat miracula circa eius mortem exhibita prodiderunt.

ADHVC in monasterio meo positus cuiusdam valde venerabilis viri relatione cognoui quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis pater nominè Spes, monasterium construxit in loco, cui vocabulum Cample est, qui sexti ferè miliarij interiacente spacio à vetusta Nursiæ vrbe disiungitur. Hunc & omnipotens & misericors Deus ab æterno verbere flagellando protexit, eiq; dispensationis suæ maximam & seueritatem seruauit & gratiam, quantūque eum prius flagellando dilexerat, postmodum perfecte sanando monstrauit. Eius namque oculos per quadraginta annorum spacia continuæ cæcitatis tenebris pressit, nullum ei lumen vel extremæ visionis aperiens. Sed quia nemo in verbere illius gratia se destituente subsistit, & nisi idem misericors pater qui pœnam irrogat, patientiam præstet, mox per impatientiam peccatum nobis ipsa auget correptio peccatorum: fitque modo miserabili, vt culpa nostra vnde sperare debuit terminum, inde sumat augmentum, idcirco nostra Deus infirma conspiciens flagellis suis custodiam permiscet, atque in percussione sua electis filijs nunc misericorditer iustus est: vt sint quibus debeat iuste misereri. Vnde venerabilem dum exterioribus tenebris premeret, interna luce nunquam destituit. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per sancti spiritus custodiam consolationem cordis. Cùm verò anni iam quadragesimi fuisset in cœcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum suum denunciauit obitum, atque vt in monasterijs circumquaque constructis verbum vitæ prædicaret, admonuit: quatenus corporis recepto lumine, visitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans fratrum cœnobia circumijt, mandata vitæ quæ agendo didicerat, prædicauit. Quinto decimo ergò die ad monasterium suum peracta prædicatione reuersus est, ibique fratribus conuocatis astans in medio sacramentum Dominici corporis & sanguinis sumpsit, moxque cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. Qui illis psallentibus orationi intentus animam reddidit. Omnes vero fratres qui aderant, ex ore eius columbam exisse viderunt, quæ mox aperto oratorij tecto egressa a spicientibus fratribus penetrauit cœlum. Cuius idcirco animam in columbæ

lumbæ specie apparuisse credendum est, vt omnipotens Deus ex hac ipsa specie ostenderet, ei vir ille quam simplici corde seruisset. (Gregorius Dialogi lib. 4. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Tentata & tribulata paralisi quædam nomine Romula, & gloriosa lætaque morte canentibus sanctorum choris ad cælum est deducta.

EO tempore quo monasterium petij, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta, in vrbe hac iuxta beatæ Mariæ semper virginis manebat Ecclesiam. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic autem Redempræ duæ in eodem habitu discipulæ aderant, vna nomine Romula & altera quæ nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæ in vno habitaculo commorantes, morum quidem diuitijs plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus sum Romula, aliam condiscipulinam suam quam prædixi magnis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis vsum. Sed quia plerumque hi quos iam perfectos homines æstimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent (sicut sæpe imperiti homines necdum perfecte sculpta sigilla conspicimus, & iam quasi perfecta laudamus, quæ tamen adhuc etiam artifex considerat & limat, laudari ea audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit) hæc quam prædixi, Romula, ea, quam Græco vocabulo medici paralysim vocant, molestia corporali percussa est, multisque annis in lecto decubans, pene omni iacebat membrorum officio destituta. Nec tamen hæc eadem eius mentem ad impatientiam flagella perduxerunt. Nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum, quæ tanto solicitius ad vsum orationis excreuerat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquã valebat. Nocte ergo quadã eandã Redemptã, quam prçfatus sum, quæ vtrasq; discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ mox cum alia eius condiscipula surrexit, sicut vtrisque referentibus & multis res eadem claruit, & ego quoque eodem tempore agnoui. Cumque noctis medio lectulo iacentis assisterent, subito cœlitus lux emissa omne illius cellulæ spacium impleuit, & splendor tantæ claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore perstringeret, atque, vt post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Cœpit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur, atque, vt dicebant, intrantium multitudinem sentiebãt. Sed nimietate timoris & luminis videre non poterant: quia earum oculos & pauor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reuerberabat, quam lucem protinus miri est odoris frãgrantia subsecuta; ita vt earum animum, quem lux emissa terruerat, odoris suauitas refoueret. Sed cum vim claritatis ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem & trementem Redemptam suorum morũ magistram blanda voce consolari, dicens: Noli timere mater non morior modo. Cumque hoc crebro diceret, paulatim lux, quæ emissa fuerat, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus, & tertius transiuit, vt

aspersa fragrantia odoris maneret. Nocte ergo quarta eandem magistrã suam iterum vocauit, qua veniente viaticum petijt, & accepit. Necdum verò eadem redempta, vel alia eius condiscipula à lectulo iacẽtis abscesserat, & ecce subitò in platea antè eiusdem cellulæ ostium duo chori psallentium constiterant, & sicut dicebant sexus ex vocibus se discreuisse, psalmodiæ cantus dicebant, viri & fœminæ respondebant: Cumque antè fores cellulæ exhiberentur cœlestes exequiæ, sancta illa anima carne soluta est, atque in cœlum ducta, quantoque chori psallentium altiùs ascendebant, tanto cœpit psalmodia lenius audiri, quousque & eiusdem psalmodiæ sonitus, & odoris suauitas elongata finiretur. (Idem cap. 15. libr. 4.

EXEMPLVM III.

Tentatus infirmitate Comes aeris serenitatem, nec non & totius corporis sui sanitatem post mortem recepit.

NEque hoc silendũ puto quod de Theophanio Centum cellensis vrbis comite in eadem vrbe positus multis attestantibus agnoui. Fuit namque vir misericordiæ actibus deditus, bonis operibus intentus, hospitalitati præcipuè studẽs. Exercendis quidem comitatus curis occupatus, agebat terrena & temporalia, sed, vt post in fine claruit, magis ex debito, quam ex intentione. Nam cùm propinquante mortis eius tempore grauissima aëris tempestas obsisteret, ne ad sepeliendum duci potuisset, eum vxor sua cum vehemẽtissimo fletu inquisiuit, dicens: Quid faciam? quomodo te ad sepeliendum eijcio, quæ ostium domus huius præ nimia egredi tempestate nõ possum. Tunc ille respondit: Noli mulier flere: quia mox vt ego defunctus fuero, eadem hora serenitas rediet. Cuius protinus & vocem mors, & mortem serenitas secuta est. Quod signum etiam alia admiranda, & non minora sunt signa comitata. Nam manus eius & pedes podagræ humore tumescentes, versi in vulneribus fuerant, & profluente sanie putrebant. Sed dum corpus ex more ad lauandum esset nudatum, ita manus pedesque eius sani inuenti sunt, ac si nunquam vulneris aliquid habuissent. Ductus itaque, ac sepultus est: eiusque coniugi visum est, vt quarto die in sepulchro illius marmor, quod superpositum fuerat, mutari debuisset. Quod videlicet marmor corporis eius superpositum dum fuisset ablatum, tãta ex corpore eius fragrantia odoris emanabat, ac si ex putrescente carne ipsius pro vermibus aromata ferbuissent. (Idem cap. 27. lib. 4.

EXEMPLVM IV.

Tentatione luxuriæ videns se proficere quidam sanctus frater, noluit ab ea liberari.

DIscipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur à spiritu fornicationis, sed auxiliãte gratia Domini resistebat viriliter pessimis & immundis cogitationibus cordis sui, ieiunijsque, & orationibus, & opere manuum affligebat se vehementer. Beatus autem senior videns eum ita laborantem, dixi ei: Si vis, ô fili, deprecor Deum, vt auferat à te istam impugnationem. Ille verò respondens, dixit ei: Video pater, quia & si laborem sustineo, sentio tamẽ fructum in me proficere bonum, quia per occasionem impugnationis huius & ampliùs ieiuno, & ampliùs in vigilijs, & orationibus tolero: veruntamen deprecor te, vt ores pro me misericordiam Domini, vt det mihi virtutem, quatenus possim sustinere, & cer-

& certare legitime. Tunc sanctus senior dixit ei: Ecce nunc cognoui fili, quia fideliter intelligis hoc spirituale certamen pro patientia ad salutem æternam animæ tuæ proficere. Ita enim & sanctus Apostolus dicit: Certamen bonum certaui, cursum consummaui, fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, non solum mihi, sed & omnibus, qui diligunt aduẽtum Domini. (Ex lib. Sententiarum Patrum §. 7.

EXEMPLVM V.

Tentatus infirmitate Beniamin abbas semper gratias egit, & ipse infirmior alios ab infirmitate liberauit.

IN monte Nitriæ fuit Beniamin quidam sanctus vir, qui vixit vsq; ad octoginta annos, abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi. Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum, & si cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo infirmitas repellebatur. Hic itaque, qui tantæ gratię dignus habitus est, ante octo menses mortis suæ hydropicus factus est, & in tantum corpus eius tumuit, vt alterum Iob putares. Assumens ergo nos beatus Dioscorus Episcopus, me, inquam, & beatum Euagrium, dixit nobis: Venite, & videte nouum Iob in tanto tumore corporis & passione insanabili immensam gratiarũ actionem semper Deo reddentẽ. Abeuntes ergo vidimus eum in tãto tumore corporis, vt paruum eius digitũ non possemus complecti digitis duarum manuum. Intuentes autem hanc passionem crudelissimã oculos auertebamus. Tũc dicit nobis beatus Beniamin: Orate filioli vt non interior homo meus hydropicus fiat. Hoc enim corpus neque cum benè se haberet, mihi quidquam profuit, neq; cũ malè, me læsit: Per octo ergo menses, sella eidem ponebatur latior, in quã incessabiliter sedebat propter reliquas necessitates corporis. Nec enim iacere poterat. In hac tamen passione positus alios sanabat. Necessariò autem narrauimus passionem hanc, vt non conturbemur si quãdo aliqua grauissima ægritudo viris iustis euenerit. Defuncto autem eo limen de ostio tulerunt, & postes, vt posset corpus eius efferri. Tantus erat tumor corporis eis. (Palladius vita 10.

EXEMPLVM VI.

Tentationibus & tribulationibus nisi conculcatus fuerit homo, nõ poterit esse monachus.

ABbas Moyses dixit fratri Zachariæ: Dic mihi quid faciã. Ille autem hoc audiens, iactauit se protinus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas Pater? Dixit autem ei senex: Crede mihi fili Zacharia, quia vidi spiritum descendentem in te, & propterea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullum suam de capite, misit illam sub pedibus suis, & conculcans dixit: Nisi ita conculcatus fuerit homo, non potest monachus esse. (Ex lib. Doct. Patrum libro de obedientia numero 7.

EXEMPLVM VII.

Tentatum fratrem sancti patres ad Ecclesiam ductum aqua perfuderunt, & pro eo orarunt.

DIcebat quidam senex, quia Patres nostri consuetudinẽ habuerunt venire ad cellas nouorum fratrum qui solitarij conuersari volebant, & visitabant eos, ne quis eorum à dæmonibus circumueniretur, & à cogitatione sua læderetur: & si quando aliquis eorum inueniebatur læsus, adducebant eum ad

Ecclesiam, & ponebatur peluis cum aqua, & fiebat oratio pro eo qui tentationibus laborabat, & lauabant omnes fratres manus suas in peluim, & perfundebatur aqua illa frater qui impugnabatur & ita statim purgabatur. (Ex ijdem lib. de charitate, numero 14.

EXEMPLVM VIII.

Beatus Thomas de Aquino conuersus à fratribus suis multis persecutionibus fatigatur.

CVm nobilis adolescens, Thomas de Aquino, de Romanorum partibus, vereretur sæcularum sacerdotum ac prælatorum periculosum arripere statum, tutius eligens, intrauit ordinem fratrum Prædicatorum Bononiæ. Qui cùm Domino ibidem magno feruore & alacritate spiritus deseruiret, inuidit diabolus, & instigauit parentes eius, & maximè duos fratres eius potentissimos ac feroces, qui obtinuerunt à Papa, vt ad curiam per litteras Apostolicas citaretur. Qui vt comparuit, iussus est habitum ordinis deponere, & dignitatibus Ecclesiasticis insigniri. Quod cum sperneret mira constãcia, à prædictis fratribus raptus est, & in carcerem clam detrusus: vbi cùm graui inedia, frigore, & penuria affligeretur, nunquam tamen tortores eius efficere potuerunt, vt saltem habitum ordinis suscepti, vel cibos mutare vellet. Et his omnibus aliquid nequius cogitantes per quod possent auertere animum iuuenilem secum mulieres in carcere per tempus aliquod concluserunt. Qui fortius quã prius spretis illecebris, sic annis duobus, vel tribus in carcere perdurauit. Romam igitur adiens Magister ordinis Prædicatorum piæ & beatæ memoriæ Ioannes, super captu & incarceratione fratris Imperatori Frederico conquestus est. Qui re examinata, & inuenta, vt dictum est, præfatos nobiles quæsiuit ad pœnam; nec vllo modo mortis sententiam euasissent, si dictus Magister in quærimonia perstitisset: sed virtus est iudicium sanguinis, & Imperatoris etiam animũ mitigauit. Grauiter enim, audita tanta inhumanitate fratrum in fratrem, Cæsar commotus erat. Deterriti ergo dicti fratres, soluerunt fratrem, qui transmissus est Parisios à Magistro ordinis eiusdem. Nec diu distulit Sathan insidias spargere adolescenti. Instinctu enim fratrum suorum carnalium & amicorũ quos habebat in curia, per litteras Apostolicas iterum mandatus est. Venienti mox à Papa præcipitur vt regimen Abbatiæ Montis Cassini susciperet, quæ vtique maxima erat in Apuliæ, & Campaniæ partibus prælatura. Septem enim Episcopatus subiacent Abbati illi, qui & ipse pontificale officium omnibus administrat. Renuit præclarissimus adolescens, nec ordinem, vel habitum suum deserere vlla conditione consensit. Cui cùm Papa concederet, vt in ordine, & habitu suo præesset officio prædictæ Abbatiæ, noluit ille, & clam prolapsus à curia fugit, & Coloniã Agrippinam venit, studuitque in loco illo, quousque præclarus lector fratrum ibidem, frater Albertus Parisios est translatus & pro incomparabili sciẽtia, Theologiæ cathedram sortitus est. Post quem & idem frater Thomas consimilis solemnitatis regimen, & cathedram adeptus est: & digno remunerationis honore, ad decus ordinis incolumis perseuerat. (Cantipratanus lib. 1. c. 20. parte 10.

EXEMPLVM IX.

Tentatus infirmitate conuersus miles, spem salutis accepit.

ERat quidam miles in Saxonia, Ludolphus nomine, sed tyrannus actione. Hic cùm die quadam vestibus nouis, ac scarlaticis indutus in via equitaret, rusticum cum curru obuiam habuit. Cuius cùm vestimenta ex rotarum impulsu luto aspergerentur, ipse, vtpote miles superbus, commotus valdè, extracto gladio homini pedem amputauit. Qui postea, Deo miserante, de peccatis suis dolens, in domo ordinis nostri, quæ Porta vocatur, factus est monachus. Non multò post in infirmitatem grauem incidens, cùm quotidie à se mala commissa deplangeret, & maximè abscissionem iam dicti pedis, infirmario se consolanti respondit: Non potero consolari, nisi vidererо signa Iob in corpore meo. Et ecce, post dies paucos cicatricem, instar fili coccinei, contemplatus est circa talum suum, in eodem pede, & in eodem loco, vbi rustico pedem truncauerat. Qui paulatim cœpit computrescere, ita vt vermes de eo scaturirent. Tunc repletus gaudio, ait: Modò de venia spero, quia iam video signa Iob in corpore meo. Sicque in multa cordis contritione, atque gratiarum actione, inualescente morbo, spiritum reddidit. (Cæsarius lib. 11. cap. 18.

EXEMPLVM V.

Tentatus spiritu mœroris & blasphemiæ Ruffinus consilio S. Francisci liberatur, & à Domino mirabiliter consolatur.

FRater Rufinus de nobilioribus, de Assisio socius beati Francisci quodam tempore viuente beato Francisco grauiter à dæmone de prædestinatione vexabatur in anima. Nam suggerebat cordi eius hostis antiquus, quod ipse non erat de prædestinatis ad vitam, & perderet quicquid in religionis seruitio faceret. Propter hanc vexationem, per multos dies durantem, totus erat melancholicus, & tristis effectus, & suam pugnam beato Francisco dicere verecundabatur: nihilominus tamen orationes consuetas minimè dimittebat. Sed hostis antiquus volens sibi tristitiam super tristitiã addere, quæ grauiter vulnerat seruos Dei ad pugnam interiorem, addidit etiam exterius impugnare. Vnde apparens sibi in specie crucifixi, dixit: O frater Rufine, quare in orationibus, & in pœnitentia te affligis, cum tu non sis de prædestinatis ad vitã? Et hoc credas mihi, quia ego scio quos elegerim, & non credas filio Petri Bernardonis, si contrarium tibi dixerit, nec etiam ipsum interroges de ista materia: quia ipse, vel alius hoc ignorat, sed ego qui sum Dei filius, benè scio, ideo credas mihi, pro certo, quod tu es de numero damnatorum. Et ipse frater Franciscus tu & pater eius est damnatus, & quicunque sequitur eũ decipitur. Frater autem Rufinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quod iam fidem, & amorem in sancto Francisco perdiderat, & hoc sibi dicere nõ curabat. Sed quod sancto patri frater Rufinus non dixit: spiritum Domini reuelauit. Vnde ipse pius pater videns in spiritu, tantum dictu fratris Rufini periculum: misit fratrem Masseum pro ipso, vt ad eum omnino veniret. Nam frater Rufinus, & sanctus Franciscus stabãt in loco montis Subasij propè Assisium. Frater autem Rufinus respondit fratri Masseo. Quid habeo ego facere cũ fratre Frãcisco? Et tũc frater Masseus homo totus Spiritu sancto repletus, clarè cognoscẽs magni spiritus fallaciam, ait: O frater Rufine, nescis tu quod S. Franciscus est, sicus Angelus

Domini tot animas illuminauit in mundo, & à quo etiam nos tot diuinæ gratiæ recepimus dona. Vnde ego volo omnino, quod tu venias ad eum, quia ego clarè video à diabolo te deceptum. Statim autem frater Rufinus venit ad sanctum Franciscum, & & cum sanctus Franciscus vidit eum à longe cœpit clamare. O frater Rufine catinelle, cui credidisti? Et dixit totam sibi per ordinem tentationem, quàm habuerat intus, & extra: & docuit eum quod ille qui prædicta suggesserat, erat diabolus, & non Christus, ideo nullo modo eius suggestionibus assentiret. Sed quando dicet tibi tu es damnatus tu securè respondeas Aperi os tuum, & ibi ponam stercus, & sit tibi signum, quod ipse es diabolus: quo dicto seu pronunciato verbo hoc statim fugiet. Adhuc recognoscere debes ipsum fuisse diabolum, quia cor tuum indurauerat ad omne bonum, quod proprium eius officium est. Sed Christus benedictus nunquam cor hominis fidelis indurat: imò dicit. Auferam tibi cor lapideum, & dabo tibi carneum. Frater verò Rufinus videns, quod sanctus Franciscus dicebat ita totam per ordinem seriem tentationis, quatenus intus, & extra vexatus fuerat: cœpit fortissimè lachrymari: & adorans sanctum, ac culpam humiliter recognoscens, de hoc quod ab ipso cælauerat, ac totus confortatus est in Domino, & per monita patris totus mutatus in melius, dixit ei sanctus Franciscus. Vade fili confitearis, & orationis consuetum studium non dimittas, & scias pro certo quod tentatio ista erit tibi ad magnam vtilitatem & consolationem, sicut experieris in breui. Frater autem Rufinus redijt ad cellam suam ad orandum in siluam. Et dum staret cum multis lachrymis ad orandum: ecce venit hostis inimicus in persona Christi dicens: Frater Rufine, nonne dixi tibi quod tu filio Petri Bernardonis non crederes, & quia es damnatus, & in orationibus, & lachrymis non labores? Quid enim prodest tibi, si dum viuus affligeris, & cum morieris, es damnatus? Cui statim dixit frater Rufinus: Aperi os tuum, & ibi ponam stercus. Tunc diabolus indignatus, recessit cum tanta tempestate & commotione lapidum montis Subasij: & per magnum spacium fluxit lapidum multitudo, vbi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem etiam dicti montis saxa se inuicem collidendo, ignem plurimum emittebant: vnde ad tam terribilem strepitum lapidum, sanctus Franciscus & socij admirantes extra dictum locum, vt nouitatem illam aspicerent, exierunt. Et tunc frater Rufinus manifestè aduertit, quod ipsum hominis malignus deceperat. Vnde secundò ad sanctum Franciscum redijt, & prosternens se in terram iterum culpam dixit: qui confortatus à sancto Francisco totus pacificus remansit. Et cum post hæc staret cum multis lachrymis orans, ecce Christus benedictus sibi apparuit, & totam animam suam diuino liquefecit amore Dei. Bene fecisti fili, qui credidisti fratri Francisco: quia ille qui te contristauerat fuit diabolus, ego autem sum Iesus Christus, magister tuus, & vt de hoc te reddam certissimum hoc sit tibi verum signum, qui donec in isto mundo eris, nunquam de cætero eris tristis. Et benedixit Christus fratrem Rufinum, & dimisit eum in tanto gaudio, & dulcedine spiritus & eleuatione mentis, quod die, noctuque erat absorptus in Domino. Et confirmatus est ex tunc in tanta gratia, & benedictione, & securitate salutis æternæ, quod totus in virum alterum renouatus est. Ad tantam eleuationem mentis, & perseuerantiam orationis, confirmatus est intra paruulum circulum, vt die, noctuq; posset contemplari diuinas

uina, si eum aliquis non impedisset, vnde dicebat sanctus Franciscus de eo, quod frater Rufinus erat canonizatus in cœlo, dum adhuc viueret à Domino nostro Iesu Christo: & quod ipse non dubitaret in absentia sua dicere, sanctum Rufinum adhuc existẽtem in terra esse canonizatum in cœlo. Prædictus autem frater Rufinus propter magnam cordis attentionem ad Deum, & Angelicam mentis quietem quandocumque ab aliquo vocabatur, cum tanta grauitate, & dulcedine, & vocis morositate ipsum inuocantibus respondebat, quod videbatur de alio mundo redire: vnde semel vocatus à socijs, vt iret pro pane. Ille sicut vere diuinus respondit: Frater mi, multũ libenter. Cum vero apud Assisium panem quæreret, ecce ducebatur vnus dæmoniacus fortiter ligatus, & à multis hominibus sociatus, qui ducebatur ad sanctum Franciscũ, vt eum à dæmonio liberaret. Qui à longe cum vidisset fratrem Rufinum statim cœpit clamare, & furere fortiter, & confractis omnibus vinculis de manibus omnium exiliuit. Illi autẽ de tanta nouitate mirantes, coniurauerunt eum, vt diceret cur modo plus solito torqueretur? Qui respondit, quia ille frater pauperculus obediẽs, humilis, & sanctus frater Rufinus, qui incedit cum casta, suis sanctis virtutibus & humilibus orationibus, me incendit, & cruciat, & propterea non possum plus sustinere in isto homine commorari: Et his dictis statim dæmon exiuit. Quod audiens frater Rufinus, quia illi homines, & etiam infirmus sanatus, illi magnam reuerentiam exhibebant, ipse statim dedit laudem & honorem Deo, & Domino nostro Iesu Christo, & hortatus est illos, vt in his omnibus glorificarent Deum, & Saluatorem nostrum, qui est benedictus in secula. Amen. (Antonius part. 3. titul. 24. § 7. ex. Chronico Minorum, & in Chronico Gallico lib. 1. cap 78.

EXEMPLVM XI.

Tentatus fortiter monachus quadam nocte resistendo coronam gloriæ meruit.

ERat quidam monachus Cisterciensis qui quadam nocte grauiter tentatus carnaliter ferè ad consensũ peccati, restitit viriliter & vicit salubriter In eadem hebdomada venit quidam conuersus de Grangia ad priorem domus dicens ei secrete: Domine in hac hebdomada visum est mihi in somnis quod fortis columna staret coram me, cui ferrum quoddam fuit infixum in quo pendebat pulcherrima corona quasi corona Imperatoris. Et adfuit quidam pulcherrimus Dominus, qui ambabus manibus tulit coronam de columna, deditque illam in manibus meis, dicens: Accipe coronam istam, & defer eam illi monacho, designans eum ex nomine, quia hac nocte meruit illam. Quæsitum est autem, & inuentum quod illa nocte sic tentatus fuerat, & resistendo vicerat, ob hoc coronam meruerat, coronam scilicet non illam in visione ostensam, sed in regno cælorum percipiendam. (Collector speculi.

EXEMPLVM XII.

Quomodo frater quidam à blasphemiæ tentatione liberatus sit.

MOnachus quidam festinans & sollicitus, blasphemiæ dæmone molestatus per annos viginti, carnes suas vigilijs & ieiunijs cruciabat. Et quoniã nullã sentiebat inde vtilitatẽ, abiens, & passionem in charta scribẽs, cuidam viro sancto in faciem prostratus, nec ad eum sursum respicere valens, obtulit. Senex autem cum eam legisset subrisit: & sur-

ſum raleuans fratrem, dixit illi: Fili impone manum tuam ſuper ceruicem meam: quod & faciente fratre, dicit magnus: Super collum meum, ô frater, ſit hoc peccatum, & quæcũque olim fecit, & faciet: ſolum id vlterius non habeas in menſuram. Et affirmabat frater, quia non prius de cella ſenis exierat, quàm vitium exterminatum factum eſt non apparens. Hoc mihi narrauit gratiarum Deo referens actiones. (Caſſianus Gradu 33 de Blaſphemia.

EXEMPLVM XIII.

Quidam ſanctus vana gloria grauiſsimè tentatus, Deum exorauit, vt permiſſa in ſe diaboli poteſtate ſimilis fieret iis quos ipſe curauerat.

QVidam ſanctus fugandorum de corporibus obſeſſis dæmonum incredibili præditus poteſtate, inaudita per ſingulos dies ſigna faciebat. Non ſolùm enim præſens, neq; verbo tantum, ſed abſens quoq; interdum cilicij ſui fimbrijs, aut epiſtolis miſſis corpora obſeſſa curabat. Hic ergò mirum in modum frequentabatur à populis ex toto ad eum orbe venientibus. Taceo de minoribus, præfecti, comiteſque ac diuerſarum iudices poteſtatum, præ foribus illius ſæpè iacuerunt, Epiſcopi quoque ſanctiſſimi ſacerdotali auctoritate depoſita contingi ſe ab eo atque benedici humiliter valdè poſtulantes, ſanctificatos ſe atque diuino munere illuſtratos, quotiens manus illius, veſtemque contingerent non immeritò crediderunt. Hic autem ferebatur ab omni potu in perpetuum penitus, & omnino abſtinere, pro cibo (tibi Sulpici in aurem loquar ne gallus hoc audiat) ſeptem tantum caricis ſuſtentari. Interea ſancto viro vt ex virtute, honor, ita ex honore vanitas cœpit obrepere, quod malum ille vbi primum potuit in ſe ſentire graſſari diu multumque diſcutere conatus eſt, ſed repelli penitus, velut tacita conſcientia, vanitas perſeuerante virtute non potuit, vbique nomen eius dæmones fatebantur, excludere à ſe confluentium populos non valebat. Virus interim latens ſerpebat in pectore, & cuius nutu ex aliorum corporibus dæmones fugabantur, ſeipſum occultis cogitationibus vanitatis purgare non potuit. Totis igitur precibus conuerſus ad Deum fertur oraſſe, vt permiſſa in ſe menſibus quinque diaboli poteſtate ſimilis his fieret, quos ipſe curauerat. Quid multis moror? Ille qui præpotens, ille qui ſignis atque virtutibus toto oriente vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluxerant, ad cuius fores ſummæ iſtius ſæculi ſe proſtrauerant poteſtates, correptus à dæmone eſt tẽtus in vinculis, omnia illa quæ energumeni ſolent ferre perpeſſus, quinto demũ menſe purgatus eſt, non tantum dæmone, ſed quod illi erat vtilius atq; optatius vanitate. (Seuer. Sulpit. in vita S. Martini dial. 1. cap. 14.

EXEMPLVM XIIII.

Dæmon poſt ſeptenni tentationem Papam in fornicationem proſtratũ ſandalio eius pro ſigno victoriæ accepto ſuo principi nunciauit: ſed Papa mirabiliter ad pœnitentiam reuocatur.

REfert Sigebertus Gemblacenſis in Chronica ſua. Antidius Biſontionenſis Epiſcopus, aliquando tertia feria poſt palmas tranſiens pontem Duuij fluminis, vidit agmen dæmonum geſta ſua principi ſuo referentium, & inter eos Æthiopem in manibus ſandalium præferentem ad indicium, quod Romanum præſulem (cuius hoc erat) per ſeptem annos impugnatum tandem

dem ad lapſum traxerit, qui vocans ad ſe Æthiopem in virtute Dei, & ſanctæ obedientiæ ſuper eum aſcendens eo vectante Romam venit feria quinta hora celebrandi officij, & dæmone præ foribus expectante. Papæ rem retulit negãtem per ſandalium ad pœnitentiam mouit, & miſſa vice eius celebrata, & parte chriſmatis à ſe conſecrati aſſumpta reuectante Æthiope ad Eccleſiam ſuam rediјt Sabbato ſancto hora celebrandi officij. (Sigebertus in Chronologia ſua ad annum 411.

ANNOTATIO.

Ioannes Raulin Theologiæ Doctor, & doctiſsimus concionator, qui vixit anno 1480, ſerm. feriæ quintæ poſt Dominicam tertiam quadrageſimæ, dicit abeſſe omnem magicæ artis ſuſpicionem ab hoc facto S. Antidij, quia ſancti vti poſſunt aliquando dæmonis opera, illi imperando, iuxta poteſtatem ſibi traditam à Chriſto, dicente: Ecce dedi vobis poteſtatem ſuper omnem poteſtatem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere donec horarum penſum abſoluiſſet. Malefici autẽ abutuntur opera dæmonum eos inuocando, eiſque ſe ſuſpiciendo. Quamobrem aliud eſt vti opera dæmonis more ſanctorum, & aliud abuti more magorum.

Vide etiam tit. Oculi. ex.1.2.& 5. tit. Paupertas. ex.1.tit. Suſpicio.ex 1.tit. Angelus.ex.1.& 15.tit.Negligẽtia.tit. Dæmõ.ex.3.4.7.10.& 18.tit. Somniũ. tit. Mors & mori. ex. 6.& 19. tit. Fœmina. ex. 2. tit. Indiſcretio. ex.1.tit. Oratio.ex.8.tit. Cõuerſio. ex.5 & 19. tit. Monachus. ex.2.tit. Adulterium. ex.2.tit. Iudicium Dei.ex. 1 tit. Lingua.ex.6.tit. Communio. ex.5.tit.Amor Chriſti. tit. Capitulum & tit. Pœnitentia. ex. 9.

TESTIS FALSVS.

Teſtis falſus amiſſo naſo corrigitur.

QVidam falſus teſtis nomine Bernunius in rebus Eccleſiæ beati Quintini martyris falſum ferebat teſtimonium, volens quandam ſiluam de prædio quodam penitus auferre. Quem ſanctus martyr in ſomnis redarguit, apprehendenſque naſum eius falſatorem proclamauit, læſitque eum, ac deformem fecit in corpore, quo eũ à culpa ſanaret, & pulchrum faceret in mente. Ad quod dictum ipſe expergefactus, pedibus calceatus, cùm faciem ſuam aqua linire deberet, accerſita coniuge cœpit ei explanare quid in ſomnis vidiſſet. Vt autem peruentum eſt ad hoc qualiter ipſe martyr naſum eius tenens falſatorẽ eum vocauit, extenſa manu naſum ſuum cæſum recepit, ſtatimque in vas quo aqua de manibus ei' diffluebat cecidit, qui nimium territus ad Placitum quo ipſa die pro præfata ſilua deberet ire diſtulit. Nec tamen hoc ſupplicio coërcitus, ob ſuperbiæ faſtum aureum ſibi naſum fabricare, catenuliſque aureis aptare conatus eſt. Quem iterum idem ſanctus viſu admonuit dicens: Nonne tibi naturalem abſtuli naſum, vt te omnibus monſtrarem falſum teſtimonium dixiſſe, & nunc ob ſuperbiam auſus es alium ſuperponere? Vade igitur nunc, & proijce illum abs te, & cunctis innoteſcere ſtude te falſum teſtimonium protuliſſe. Ob indicium ergò fidei naſus ipſe ex auro multis diebus ad memoriam futurorum ibidem ſeruatus manſit. (Vincentius lib. 23. cap. 90.

Vide etiam Tit. Diffamare.ex.5.

TESTAMENTVM.

Quomodo dæmon dæmonem visus est irridere, eo quod perditionem vnius animæ fleuerit, cum magis debuisset de quatuor animarum perditione gaudere.

CVm quodam tempore in ambone quidam solemnis prædicator capta occasione vehemẽter satis dureque contra vsurariorum malitiã inueheret, nescio qua miseratione diuina factum sit, vt quidam illius officij collusione fœdatus, casu (nam nunquam sermones visitare consueuerat) Ecclesiam pertransiret, Iscum inter eundem audisset saluari non posse res vsura partas retinere volentem, nil diutius moratus ibi, abijt, & in huiusmodi re mala sibi cõscius vehementer ingemuit, & post paucos dies grauissimam infirmitatem incurrit. Cùm igitur lecto decũberet, & mortis imperia vitalia fatigarent, misso nuncio præfatum prædicatorem aduocauit. Cui postquam cùm multis lachrymis vulnera animæ suæ confitens detexisset, indicassetque post multa ferè omnia bona sua quæ exuberantissima erant vsuræ præsidio adquisita esse, atque ob id se timere nisi sibi citissimè daretur salubre consilium, æternæ vitæ gaudia perditurum, prædicator sciens in rebus arduis nil præcipitanter agendũ, cœpit animo plura reuersare, atque confitenti viro responsum differre. Quod vbi infirmus vidit, quid trepidas, inquit, tuum est præcipere, meũ obtemperare. Quapropter libere quicquid pro salute mea faciendum reris iube. Parebo etiam quantumcumque graue videatur quod iusseris. Tum Prædicator: Non video, inquit, tibi fili viam salutis, nisi quatuor fidelissimis viris quorum tibi probitas cognita est ad hoc electis, illis quos vsuris & fœnore spoliasti res suas restituas, teque infirmum atque inualidum, & omnibus rebus spoliatum velut pauperem & mendicum in publicum hospitale ferri præcipias, & ibi vsque ad mortem (quia aliud inter adquirendorum sumptuum sibi infirmo non patet) de eleemosynis viuas. Fauet ægrotus salubri consilio, & protinus aduocatis quatuor, quos fidelissimos putabat ex amicis suis substantiam suam totam eis distribuendam, à quibus vsurariè recepit commendauit, & se ad publicum hospitale recipi cùm debita instantia postulauit, firmiter statuens in animo suo quod si sanitas concederetur victuro, nunquam se contra æquitatem talia tantaque ausurum. Postera namque nocte vidit prædictus Prædicator confessor suus dæmonem quendam in iuuenili forma amarius flentem, & altis vocibus eiulantem, alterum quoque dęmonem vidit in forma senili multis canis respersum habentem caput, & hunc insolentibus cachinnis prioris dæmonis angustias irridentem. De quo cum vehementer secum ipse stuperet, audit seniorem dæmonem iuniori dicentẽ: Cur fatue ploras? Respondit iunior: Quomodo, inquit, non merito plorem, cum hunc scelestum hominem quem tam multis annis sub mea tenui dominatione captiuum, nunc cum in tormenta raperem, me videam amisisse? Quid dicam cum ad eum rediero, qui me ad huius hominis damnationem procurandam emisit. Nunc video, inquit, senior dæmon, quod maior in senibus quam iuuenibus sit sita scientia. Falleris miser. Non enim plorandum, sed lætandum est tibi. Quippe qui non damna, sed lucra recipies, quapropter cessent gemitus, insulsas cohibe stulte querelas, & executoribus illis qui substantiam viri dispertiendam receperunt retia texe, & fœlici commutatione pro hoc vno homine hos quatuor in tuam videbis potesta-

potestatem commeasse. Tunc videlicet cum illam pecuniam quam reddendam suis possessoribus susceperunt, vel in parte, vel in toto, vt frequenter huiusmodi officij homines facere soliti sunt, iniustius sibi seruauerint. Et tunc cum gratia ad tuum principem qui te destinauit remeabis, cum pro vna anima quatuor animas in abyssum suæ damnationis refuderis. Dæmonibus inter se ista loquentibus, prædicator qui hoc in visione perceperat ad seipsum reuersus est, & nedum illis quatuor viris qui hominis pœnitentis substantiam dispertiendam receperant visa auditaque narrauit, sed etiam in publicis pariter, & priuatis sermonibus ad terrorem cautelamque eorum, qui testamenta decedentium dispensanda susceperunt, repetitis vicibus prædicauit. Ægrotus autem propter veram pœnitentiam cœleste regnum accepit. Sed quam iustè vel iniustè executores negotia sibi commissa peregerint, quoue ex hac vita decedentes deuenerint Deus nouit, ego non noui. Hoc vnum tamen scio Deum dæmones compulisse, vt talia inuicem loquerentur, quatenus prædicator deuotus pariter & facundus haberet vnde testamentorum executores instrueret. Videant igitur quicumque morientium executores ne per alienam substantiam propriam velint animam condemnare, & pro vilissimo precio vitam vendere sempiternam. (Collector speculi.

Vide etiam Tit. Defuncti. ex. 12.

TORNEAMENTVM.

De dæmone, quem Albertus Scothart, puellæ obsessæ compassus, iculariter eiecit.

MIles quidam Religiosus, Albertus nomine, cognomento Scothart, ante conuersionem in armis erat tam strenuus, in militia tam nominatus, vt penè omnes nobiles terræ nostræ certatim ei sua munuscula, dextrarios videlicet, & vestimenta pretiosa dirigerēt, quatenus illum sibi associarent. Die vero quadam, dum quædam obsessa puella xij. annorum, cuiusdam militis filia, in quadam sedens Ecclesia, à religiosis exorcizaretur, in risum soluta clamauit: Ecce amicus meus venit. Respondentibus illis, de quo diceret? respondit illa: Benè videbitis eum. Dicebat etenim de prædicto milite, qui illa eadem hora satis remotus fuerat ab Ecclesia, qui quanto plus propinquauit, tanto plus illa exultauit. Qui cùm Ecclesiam intraret, illa ei assurgēs, & manibus plaudens, salutauit eum, dicens: Ecce iste est amicus meus, cedite, cedite, finite illum appropinquare. Erat enim indutus vestibus purpureis, atq; cultellatis Qui cùm accessisset ad eā, & dixisset: Sum ego amicus tuus? Respondit per os puellæ diabolus: Etiam amicus meus optimus, omnem enim voluntatem meam facis. De quo verbo miles satis turbatus est, licet dissimularet. Subridens tamen, sic ait: Tu dæmon stultus es, & fatuꝰ. Si prudens esses, nobiscum ad torneamenta pergeres, in quibus homines capiuntur, & occiduntur. Vt quid sine causa vexas puellam hanc innocuam, quæ non peccauit. Dicente diabolo: Si vis vt tecum pergam, sine vt intrem in corpus tuum. Respondit miles: Certè non intrabis in me. Et diabolus: Concede, vt sedeā in cella tua. Quod cùm negasset, petiuit locum in aliqua parte equi vel freni, quæ omnia negata sunt ei. Ad quem rursus diabolus: Non possum pedes currere. Si vis, vt tecum vadam, aliquem mihi saltem locum concedas circa te. Miles vero puellæ compassus, ait dæmoni: Si illam volueris deserere, concedam tibi vnam ligulam pallij mei, tali conditione, vt

in nullo me lædas, & tamdiu mihi adhæreas, quamdiu torneamenta quæro, quando tibi præcepero, bona tua voluntate sine contradictione recedes. Et iurauit ei diabolus, dicẽs: Non te lædam, sed promouebo. Exiensque de puella ligulę pallij eius insilijt, mirabili motu se prodens. Ab illa hora tantum gloriæ in torneamentis militi accessit, vt quos lancea deijcere vellet, deijceret, quos capere, caperet, cùm eunte ibat, & cum loquente loquebatur. Quando prolixius in Ecclesia orabat, dicebat: Modo murmuras nimis, quando aqua benedicta se aspersit, iterum aieb at: Vide ne me tangas. Cui miles: Si vna gutta te tetigerit, non mihi placebit. Tempore illo quo crux prædicabatur, cùm miles intraret Ecclesiam gratia signationis, diabolus eum retrahere nisus est, dicens: Quid hic agis! Respondit miles: Deo propono seruire, & tibi renuntiare. Recede ergo à me. Hæc dicente milite, respondit Sathã: Quid tibi in me displicuit? nunquam te læsi, sed ditaui, per me gloriosus factus es nimis. Attamen tecum manere, nisi consentias, non potero, quia hoc tibi promisi, & iuraui, dum puellam relinquerem, quia te in nullo lęderem, sed semper promouerem. Tunc dixit miles: Ecce crucem iam suscipio, & vt illico nunquã reuersu rus recedas à me in nomine crucifixi te adiuro. Et reliquit eum diabolus. Qui mox cruce signatus mare transijt, vbi duobus annis Christo Domino militans, reuersus hospitale magnum atque ditissimum peregrinis & pauperibus ædificauit. Habebat enim annuatim plus quàm trecentas libras argenti in redditibus. In quo hospitali vsque hodie cum vxore sua in habitu religionis membris Christi seruit, & religiosorum omnium maximè ordinis nostri susceptor deuotus. Quibus in loco dicere solet: Vos Domini Abbates, & vos monachi, non estis sancti, nos milites torneamentis operam dantes sancti sumus, quia dæmones nobis obediunt, & absque vlla læsione nos sequuntur, illosque ab hominibus eijcimus. (Cæsarius lib. 10. cap. 11.

Vide etiam tit. Lusus. ex. 2. & 3. tit. Infernus. ex. 6.

TRADITOR.

Traditor post mortem sepultus, ab infernalibus canibus laceratur.

ERant in Flandria (sicut à presbytero quodam terra illius cognoui) duo viri diuites, qui contra se grauiter inimici, opportunitatem quærebant, qualiter vnus alterum caperet, vel necaret. Erat autem quidam nequissimus, qui vnius seruus fuerat, & nunc alteri seruiebat. Ad hũc ergò cui olim seruierat veniens, conquestus est de Domino cuius ad præsens erat seruus, sibique fore perfacilè, vt eius manibus illum tradat: qui gauisus valde, continuo pactus pecuniam illi dare, spopondit statim. Et exinde nacta opportunitate, Dominum suum tradidit in manus inimici. Quo occiso, statim venit proditor ille ad amicos partis aduersæ, & simili dolo tradendum illis obtulit occisorem. Credebat enim scelus proditionis in primo, omnibus, nisi solis illis cum quibus pactum inierat, intuisse, sed non sic erat. Comprehensus ergo ab illis quibus tradere voluit occisorem, oblatus est iudici, & suspensus turpi morte necatus est: sed scelus eius facto turpiori postmodum claruit. Amicorum enim precibus de patibulo deponi permissus, in terra sepultus est. Nec mora, sequenti die cùm nocte sepultus fuisset, ignoti canes sepultum multis videntibus extraxerunt, & membratim inter se mirabiliter discerpserunt. (Cantipratanus lib. 1. c. 24. p. 4.

TRIBV-

TRIBVLATIO.

EXEMPLVM I.

Tribulari in præsenti vita Mauricius Imperator maluit, quàm in futura vita puniri.

MAuricius Augustus Deum timens, malebat in hoc seculo facinorũ suorum corporali vindictam persoluere, quàm tormentis gehennalibus cruciari: quod cum iugiter in orationibus suis Dominũ deprecaretur, exaudiri meruit. Quadã igitur nocte dum in strato suo quiesceret, vidit per somnium ante se æneã stare Saluatoris effigiẽ, quę erat ante portam palatij, ex qua est emissa vox ad eum dicens: Date Mauricium. Et tenentes eum quidam iudicarij ministri exhibuerũt ei. Tũc ait ad eum Saluatoris imago: Vbi vis reddam tibi mala quæ meruisti, hîc, an in futuro seculo? Et ille: O amator hominum Domine, hic potius, quàm in illo. Tunc iussit diuina vox tradi eum, & Constantiam eius vxorem, & omnem eorum cognationem Phocæ militi. Expergefactus vero misit ad accersendum Philippicum generum suum, cui sibi assistenti dixit: Scis inter agmina nostra aliquem militem nomine Phocam? Cui ille: Scio vnum. Et Imperator: Cuius est qualitatis? Qui ait: Iuuenis tumidus, & temerarius. Tunc referens Augustus Philippico somnium, glorificauit magnifice Dominum pro huiusmodi reuelatione. Post hoc autẽ Mauricius Augustus in hostili terra positus, cùm miles suos ferro, & rapinis abstinere compelleret, nec tamen eis consueta stipendia largiretur, Phocã rogare cœperunt, vt imperij regnum super eos acciperet, quibus obaudiens, regalem purpuram sumpsit. Quod audiens Mauricius animo dissolutus, rebus aduersum se fluentibus cessit, & in quandam siluam mari cõtiguam fugit, in qua cum vxore, & & quinque filijs iussu Phocæ Cæsaris interemptus est. (Vincent. l. 22. c. 18.

EXEMPLVM II.

Tribulationes maximas primitiui fratres beati Francisci in varijs locis pertulerunt.

QVodam tempore duo ex fratribus sancti patris Francisci, Florentiæ per ciuitatem mendicantes, hospitium non poterant inuenire. Venientes autem ad quandam domum habentem porticum, & in porticu clibanum, dixerunt ad inuicẽ: Hic poterimus hospitari. Rogantes autem dominam domus, vt eos reciperet intra domum, & illa hoc facere recusante, dixerunt humiliter, vt saltem iuxta clibanum permitteret eos quiescere illa nocte. Hoc autem concesso per illã, venit vir eius, & dixit illi: Quare istis ribaldis hospitium in nostro porticu contulisti? Respondit illa: quod noluerat eos in domo recipere, sed eis concesserat extra in porticu iacere, vbi non poterant nisi ligna furari. Noluit ergo vir, quo daretur eis aliquod tegumẽtũ, licet tũc esset magnum frigus, quia putabat eos esse ribaldos, & fures. Illa autem nocte, cùm vsque ad matutinum satis sobrio somno iuxta clibanũ quieuissent, calefacti solo calore diuino, & cooperti tegumẽto Dominæ paupertatis, iuerũt ad viciniorẽ Ecclesiã pro matutinali officio audiendo. Et mane facto, iuit illa mulier ad eandẽ Ecclesiam, & videns ibidem fratres illos in oratione deuote persistere, dixit intra se: Si homines isti essent ribaldi, & fures, vt vir meus dicebat, nõ sic in oratione persisterent reuerẽter. Cumque hoc cogitaret, ecce vir quidam, Guido nomine, pauperibus in ipsa Ecclesia manentibus eleemosynã tribuebat. Qui cũ venisset ad fratres, & vellet

& vellet dare cuilibet eorum pecuniam, sicut dabat alijs, recusauerunt illi pecuniam, & accipere noluerunt. At ille dixit eis: Quare vos, cum sitis pauperes non accipitis denarios, sicut alij? Respondit frater Bernardus: Verum est quod pauperes sumus, sed nobis non est grauis paupertas, sicut alijs pauperibus, & iam per Dei gratiã, cuius consilium compleuimus, voluntarie pauperes facti sumus. Admiratus vir ille super his, & interrogans eos, si nunquam aliquid possedissent, audiensque ab eis, quod multa posse derant, sed amore Dei omnia pauperibus dederant. Hic namque, qui sic respondit, fuit ille frater Bernardus à beato Francisco secundus, quem sanctissimum patrem hodie veraciter credimus, qui primo pacis & pœnitentiæ legationem amplectens, post sanctum Dei cucurrit, venditis omnibus quæ habebat, & erogatis pauperibus, secundum perfectionis Euangelicæ consilium, perseuerans vsque in finem in sanctissima puritate. Considerans ergo dicta mulier, quod fratres denarios noluissent, accedens ad eos, dixit, quod libenter eos reciperet intra domum suam, si vellent illuc accedere gratia hospitandi. Cui fratres humiliter responderunt: Dominus tibi retribuat pro bona voluntate: Prædictus autem vir audiens quod fratres non potuerant inuenisse hospitium, duxit eos in domum suam, dicens: Ecce hospitium à Domino vobis præparatum, manete in eo secundum beneplacitum vestrum. At illi gratias Deo agentes, manserunt apud illum diebus aliquibus, ædificando tam exemplo, quam verbo in timore Domini, ita quod postea multa pauperibus erogauerint. Licet autem sic benigne tractarentur ab isto, apud alios tamen intantum vilissimi habebantur, quod multi parui & magni exprobrarent, & iniuriarentur eis, auferentes quandoque etiam vestimenta quæ habebant. Cumque serui Dei manerent nudi, quia secundum formam Euangelij vnam tantum tunicã portabant, non repetebant ablata sibi restitui. Si qui vero pietate moti reddere volebant eis ablata, libenter recipiebant. Quidam autem lutum super eos iactabant, alij vero ponentes taxillos in manibus eorum, inuitabant eos si ludere volebant, alij capientes caputia eorum à tergo post dorsum suum sic suspensos eos portabãt. Hæc & similia faciebant illis, reputantes eos tam viles, quod audacter affligebant ipsos, sicut volebant. Insuper in fame, siti, frigore & nuditate immensas tribulationes & angustias tolerabant: quæ omnia constanter & patienter, vt a beato Francisco fuerant moniti, sustinentes, non tristabantur, nec turbabantur, nec maledicebant inferentibus eis mala: sed sicut viri perfecti & Euangelici, & in magno lucro positi, exultabant vehementer in Domino omne gaudium existimantes, cum in tentationes & tribulationes huiusmodi incidebant, atque iuxta verbum Euãgelij, pro suis persecutoribus orabãt sollicite & feruenter. Videntes igitur homines, quod fratres in suis tribulationibus exultabant, orationi & deuotioni sollicite, & deuote instabant, non recipiebant pecuniã, nec portabãt, & maximam charitatem ad inuicem habebãt, per quam noscebantur vere esse discipuli Domini, multi corde compuncti veniebant ad eos, de offensis, quas fecerant eis, veniam postulantes. Ipsi vero ex corde remittebant, dicentes: Dominus parcat vobis, atque eos de salute sua salubriter admonebant. Quidam autem ipsos fratres rogabant, vt reciperent eos in societatem suam. Propter paucitatem autem fratrũ in societatem suã aliquos receperunt, cũ quibus sic receptis statuto termino omnes ad sanctam Mariam de Portiuncula sunt reuersi. Quando autem se inuicem reuidebãt, tanta iocunditate replebãtur, & gaudio

dio, ac si nihil recordarentur eorum, quæ passi erant ab iniquis. Solliciti erāt quotidie orare, & laborare manibus suis, vt omnem occasionem animæ inimicam à se penitus effugarēt. Surgebant in media nocte solliciti, & orabant deuotissime, cum immensis lacrhymis & suspirijs, amore intimo se inuicem diligebant & seruiebat vnus alteri, ac nutriebat sicut mater filium (Ex Chronico Minorum Gallico. lib. .. c. 10.

EXEMPLVM III.

Tribulatus vehementer Ioannes de *Aluerna de subtractione diuinæ consolationis à Domino visitatur.*

SAnctus Ioannes de Aluerna, vel de Firmo, supra dictus in loco ordinis tanquam stella mirabilis splendore gratiæ rutilauit. Hic namque cum in iuuenili ætate gereret per sapientiam cor senile, pœnitentiæ viam (quæ custodit corporis, & mentis munditiam) totis visceribus cupiebat. Vnde cum adhuc esset puerulus, loricam & circulum ferreum portabat ad carnem, & abstinentiæ crucē quotidie baiulabat, ita quod dum in sancto Petro de Firmo cum canonicis moraretur antequam sancti patris habitum assumpsisset, illis splendidè viuentibus, ipse se abstinentia & miro rigore frænabat, & inter delitias martyrum abstinentiam celebrabat. Sed cum ad summum studium Angelicum obices socios multipliciter pateretur, in tantum vt loricam exuerent, & abstinentiam impedirent, ipse inspiratus a Deo cogitauit mundum cum amatoribus relinquere, & florem suæ Angelicæ iuuentutis brachijs crucifixi offerre, in ordine videlicet beati Francisci, in quo audierat crucis stigmata renouari. Cum ergo in nomine Domini habitum fratrum Minorum puerulus assumpsisset, & vni magistro commissus fuisset, pro spiritualium disciplina, cum verba audiret, diuina, aliquando cum magistro cor eius, vt cera liquescens tanta suauitatis gratia in interiori homine replebatur, vt exterior homo discurreret coactus aliquando per siluam, vndique currebat, vel circuibat quemadmodum flamma interior impellebat. Successu verò temporis hunc Angelicum virum in diuersis statibus, ordinatis actionibus, gratia diuina subuexit, quandoque ad splendores cherubeos, quandoque ad ignem seraphicum, quandoque ad Angelica gaudia hunc Angelicum virum rapiebat gratia diuina, & quod plus est quandoque ad diuina oscula, & excessiuos amoris Christi amplexus non solum internis gustibus, sed & signis exterioribus tanquam amicum intimum assumebat. Vnde accidit sibi quodam tempore quod bene per spatium trium annorum amoris Christi igne succensus, recipiebat consolationes mirabiles, & frequenter in tali ardore rapiebatur ad Deum. Sed quia Deus curam specialem de suis filijs gerit, nunc consolando prosperis, nunc exercendo aduersis. Dum frater Ioannes prædictus staret in quodam loco subtractus est sibi ille radius, & status ignitus, & remansit sine amore, & lumine, & fuit in merore permaximo. Propter quod cum anima ipsius dilecti præsentiam non sentiret, anxiabatur, & cruciabatur currens & quærens per siluam & mœrens & anxius dilectum qui se modicum dispensatiuè absconderat, sed nullo modo, nulloque loco Christi Iesu benedicti dulcissimos amplexus, & suauia, & beata oscula sicut cōsueuerat inuenire valebat. Et hanc tribulationem per dies plurimos sustinuit, eiulans, suspirans, & lachrymans. Cum autem ambularet die quadam per dictam siluam in qua ipsemet semitam fecerat ad pergendū,

& sic

& sic afflictus, & desolatus incederet, adhærens vni fago faciem lachrymosam, in cœlum erexit. Et qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum Dominus Iesus Christus benedictꝰ apparuit in eadem semita, nihil tamen dicendo: Quem cum sic Ioannes recognosceret, statim se proiecit ad pedes ipsius, & gemitibus inenarrabilibus exorabat, & humillimè supplicabat, vt succurrere dignaretur, quia sine te Saluator dulcissime maneo in tenebris, & mærore, sine te agne mitissime, maneo in angustijs & terrore. Illumina me ergo magister gratiosissime, & pastor pijssime, quia sum tua ouicula indigna. Et quia desiderium quod differtur ad maiorem accendit amorem, Christus benedictus adhuc recedens per semitam supra dictam nihil penitus sibi loquebatur. Frater verò Ioannes videns quod Christus benedictus recedebat, & eum non exaudiebat, surgens iterum cum sancta importunitate sicut egenus, & pauper, iterum cucurrit ad Christum, & ad pedes humiliter se prosternens cum lachrymis deuotionis, exorauit. O Iesu dulcissime miserere mei, quoniam tribulor, exaudi me in multitudine misericordiæ tuæ, & in veritate salutis tuæ, & redde mihi lætitiam salutaris tui, quia misericordia tua plena est terra, tu scis quoniam vehementer tribulor, rogo suppliciter quod animæ meæ obtenebratæ succurras velociter. Et iterum saluator recessit nihil loquens fratri Ioanni, & in nullo ipsum consolans videbatur velle recedere, vadens per viam antedictam, faciens sicut mater cum puerulo, vt desiderium eius amplius inflammaret, vnde frater Ioannes tertio insecutus Iesum Christum benedictum lachrymando vehementer pergebat post matrem, & paruulus sicut lactens post matrem, & paruulus post patrē, & humilis discipulus post magistrū misericordē. Cùm autē peruenisset ad eum Christus benedictus faciem suam gratiosam ad fratrē Ioannem conuertit, & expandit venerabiles manus suas sicut sacerdos quando se vertit ad populum. Tunc frater Ioannes vidit radios ... eis mirabiles de sacratissimo pectore Christi egredientes, non solum totam illam siluam illuminantes exterius, sed etiam corpus, & animam interius replentes diuinis splendoribus, vnde statim frater Ioannes fuit doctus, quemadmodum humilem & reuerendum actum deberet tenere cum Christo benedicto. Nam statim proiecit se ad pedes Christi, Christus verò benedictus pedes illos sanctissimos clementer sibi exhibuit vbi tot lachrymas frater Ioannes effudit, quod quasi videbatur alia Magdalena; rogans quod ad peccata eius non respiceret, sed per suam sanctissimam passionem, ac aspersionem sanguinis gloriosi animam eius resuscitare in gratiam diuini amoris dignaretur. Dum autem frater Ioannes sic instanter oraret, & ad pedes Christi iaceret, tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renouatus, & sicut Magdalena pacificatus. Et tunc frater Ioannes sentiens tantæ gratiæ donum cœpit gratias agere Deo, & pedes eius humiliter osculari, erigendo se, vt Saluatorem cum gratiarum actione respiceret, & Christus benedictus manus suas sanctissimas ad osculandum eidem exhibuit, & expandit in ipsa apertione manuum. Frater Ioannes se erigens accessit ad pectus Domini IESV, & amplexatus est IESVM, & Christus benedictus amplexatus est ipsum. Et inde osculans frater sanctissimum pectus Christi, sensit tantum odorem diuinum, quod si omnia mundi aromata congregarentur in vnum respectu illius diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et super hoc de ipso pectore Saluatoris ingrediebantur radij supradicti illuminantes mentem in-

rem interius, & exterius, & omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore ac luminibus in ipso beato pectore Domini IESV Christi fuit raptus frater Ioannes, & omnia circumquaque, & mirabiliter illustratus. Nam ex tunc quia de sacro Dominico pectore potauerat dono sapientiæ & gratia diuini verbi repletus est, verba miranda, & superenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abysso pectoris Domini nostri IESV Christi, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille insuper odor prædictus, & splendor quem ibi persenserat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus est in dicta semita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum spatium circumquaque eundem splendorem, & odorem per multa tempora sentiebat. Rediens ad se frater Ioannes post raptum prædictum, Christus benedictus disparuit, & ipse postmodum semper consolatus, & illuminatus remansit. Nam coram Romana curia, & coram Regibus, & Baronibus, & coram Magistris, & Doctoribus, tam profunda, & alta lumina eructabat, quod omnes in stuporem mirabilem sermone suo conuertebat: Cum ipse frater Ioannes esset homo quasi sine literis, tamen quæstiones subtilissimas, & altissimas de Trinitate, & alijs scripturæ mysterijs mirabiliter declarabat.

(Antonius parte. 3. titulo. 54. capite. 18. § 15.

EXEMPLVM IIII.

Imperatoris Charini filijs cum sacerdote carcerem, in quo S. Iulianus cum puero Celso & xx. militibus tenebatur, diuino iussu petentibus claustra patescunt: suscitat mortuum S. Iulianus, qui de statu suo multa refert: sancti cupis immituntur, & Celsus matris conuersionem felici successu procurat: templum Iouis sanctorum precibus corruens paganos multos opprimit, tandemque multis præcedentibus miraculis, ad Dominum feliciter transierunt.

ERant autem septem filij relicti ex genere Charini Imperatoris defuncti. Quos Diocletianus & Maximianus amore patris eorum retinentes, permiserant sine aliqua persecutione Christo deseruire. Et habebāt secū presbyterum qui eis sancta mysteria celebrabat. His ergò iubetur diuinitus, vt cum presbytero carcerem peterent, quatenus puer & milites xx. baptisma susciperent. Stetimque Angelo præeunte ad carcerem veniunt, & Angeli tactu claustra patescunt. Hoc audiens Martianus contremuit, & eductis eis de custodia dixit: Cur ô infantuli adeo optatis mori, quibus permissum est arbitrio vestro Deum colere? Respondit senior: Massa auri naturam suæ claritatis obtinet, sed nisi igne & malleis, & limis dissipetur dignum capiti regis diadema non perficitur. Ita & nos quidem Christiani sumus, sed nisi Iuliani vestigia secuti fuerimus, diadema regis æterni esse non possumus. Tunc de consensu Imperatoris iubentur cupæ cum pice & sulphure & cera præparari, & singuli singulis imponi. Interim autem defertur circa eos corpus mortui.

Tunc dixit Preses Iuliano: Christus vester mortuos dicitur suscitasse. In hoc ergò patebit quod verus Deus sit, si istum suscitaueritis. Respondit ille: Licet hoc infidelitas vestra non mereatur, ne tamen impotentiæ Deũ meum arguatis, statim mira videbitis. Tunc oratione facta coram omnibus ait ad corpus. Tibi dico: In nomine Christi, qui Lazarum quatriduanum suscitauit, surge. Statim autem surgens ille clamabat: O acceptabilis oratio, vbi ducebar, vnde reductus sum. Præses irridens ait: Vnde redisti? At ille: Ducebar. inquit, à quibus nescio Æthiopibus, quorum statura erat vt gigãtum, aspectus horrendus, oculi vt fornaces ignis, dentes vt leonũ brachia sicut trabes, vngues vt aquilarum qui lætantes ducebant me in infernum. Sed cùm iam in ore putei abyssi essem, beato Iuliano orante omnis infernus cõtremuit. Tunc venientes duo albati, & auferentes me de dominatione impiorũ huic loco reddiderunt, vt per eum qui suscitauit me illum agnoscam, quem nimis negabam. Hoc eo dicẽte iussit Præses xxxj. cupas parari, & sanctos immitti. Prius tamẽ ait Celsus ad patrem iudicem: Per ipsam vanitatem quam colis te obtestor, vt cùm post in ignem me videris illæsum, permittas me cum matre triduo habere consilium. Quod si feceris, nec me, nec ipsam amittes. Respondit Præses: Si ex igne exieris quod tamen non credo, faciam quod petijsti. Tunc non ferens incendium filij, scissis vestibus vlulans cum vxore domum reuertitur. Immissis ergo sanctis singulis cupis ignis superponitur, & plus quam triginta cubitis flamma leuatur. Fleuit omnis ciuitas quæ conuenerat, sed de medio ignis melodia psallentium resonabat. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Tunc sancti rursus includuntur in custodia, & mater Celsi secundum promissum cum eis. Orantibus autem eis subitò locus motus est, splendor emicuit, odor consuetus adfuit, & vox psallentium insonuit. Hæc autem videns & audiens mulier, clamauit: Nunquam hæc comperi. Nam ita refecta sum, vt omnium dolorum oblita, illum solum Deum credo, pro quo filius meus agonizatur. Cui puer: Verè nunc te matrem meam confiteor, nec tu me amittes, nec ego te si ad illud donum mecum contendas pro quo Sancti tanta sustinent. Illa autem iam diuinitus illustrata, scias (ait) fili nihil me eius amori præponere quem tu diligis, pro qua re quicquid saluti meæ necessarium cognosces exerce. Nam & præsenti vita carebo libenter, vt ad illam æternam possim vobiscum pertingere. Tunc sanctus presbyter Antonius baptizauit eam. Cui Celsus eius filius in baptismi gratia pater factus est. Audiens hæc Martianus iussit vxorem suam apprehensam domi seruari, sed appropinquantes ei ministri, cœci facti sunt. Iussit autem Martianus in crastino viginti milites decollari, septem germanos comburi. Iulianum verò cùm Anthonio presbytero, matrem, & filiũ, & illum quem infernus reddiderat, suo iudicio reseruari. Dixit ergo sacerdotibus templorum. Ornate templum Iouis quod semel in anno aperitur. Quo adductis sanctis ait: Ecce tempus salutis vestræ, si in hoc tẽplo venerando numinibus offeratis. Respondit Iulianus: Tempore ergò salutis nostræ fac omnes sacerdotes esse præsentes, vt videant magnitudinem sacrificij nostri. Gaudens ergò Præses iussit omnia eorum vincula auferri, dicens: Turpe est eos catenis teneri quibus Dij cœperunt esse propitij. Congregatis ergo omnibus Iulianus & Antonius cum omnibus orauerunt dicentes: Deus æterne qui non in manufactis, sed mundis cordibus habitas, respice in subuersionem templi huius, cultorumque eius, vt cre-

vt credant solo nomini sancto tuo. Statim autem sanctis Amen respondentibus, templum subuersum est, sculptilia ceciderunt, Sacerdotes ferè mille cum templo demersi sunt, & alia magna pars Paganorum interijt. Tunc ait Præses: O virtus magica, iam non miserebor, nec parcam. Et retrusis eis in carcerem, apparuit multitudo Sanctorum, etiam prædicti viginti milites, & septem germani, & sancta Basilissa, cum choro virginum omnes in magna gloria dicentes: Regna cœlorum patefacta sunt vobis, venite. Altera die iussit Præses Iuliano, & puero cutem capitis auferri: Antonio presbytero & Anastasio à morte reuocato, oculos vncinis erui, matrem verò quam credebat pœnas tolerare non posse, eculeo applicari. Sed statim vt volebant eam ministri punire, excœcati sunt. Singulis autem Dominus sanitatem subitò retribuit. Tunc clamauit Præses: Heu, heu, vincimur. Quid nunc amplius eis faciam? Iubet ergò omnes feras ad sanctos in amphitheatro dimitti, quæ statim omnes pedes eorum lingebant. Post hæc iubet eos decollari. Quo facto subitò præ terræmotu media pars ciuitatis corruit, multitudo infidelis populi à fulgure & tonitru extinguitur, omnia templa idolorum corruerunt. Ipse autem iudex semiuiuus euadens non multo post vermibus ebulliens expirauit. Passi sunt octauo idus Ianuarij. (In vitis Sanctorum, apud Surium. tom. 1.

EXEMPLVM V.

Sanctorum tribulationes: & quomodo tribulationis amore mulier quædã mitiorem cum maiori consolatione oblatam respuit.

IN ipsa quoque quæ gesta sunt Carthaginensi nitatur scriptor sigillatim astruere etiam sine ornatu sermonis, nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere: Quæ res hodie posita in promptu demõstrat alios sine manibus, alios sine oculis, alios absque pedibus, alios trũcatos auribus, alios nimio suspendio auulsis scapulis, caput eorum quod eminere solebat, in medio scapularum fuisse demersum, dum iugiter in altis ædibus suspendio cruciantes impulsione manuum, funibus agitatis per vacuum aërem huc atque illuc faciebant vagari pendentes, quia nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine suspensionis ictu valido corruentes, plurimi arcẽ cerebri cum oculis amiserunt, alij confractis ossibus spiritum reddiderunt, alij post paululum exhalauerunt. Sed qui hoc fabulosum putat Anium Zenonis legatum interroget. Cuius præsentia præcipuè gesta sunt, illa scilicet causa, quia veniens Carthaginem sese pro defensione Ecclesiarum Catholicarum venisse iactabat. Et vt illi ostenderet Tyrannus se neminem formidare, illis plateis vel vicis plures tortores & crudeliores statuit, in quibus legatis moris est ascendendo ad palatium, & descendendo transire ad opprobrium, videlicet ipsius publicè, & nostri iam deficientis temporis fæcem. Tunc igitur & quædam vxor cuiusdam Celeritæ regis, nomine Dagili, qui temporibus Genserici multoties iam cõfessor extiterat, matrona nobilis ac delicata flagellis ac fustibus omnino debilitata, exilio arido & niueo relegatur, vbi nullus hominum fortè consolationis gratia veniendi haberet accessum relinquens cum gaudio domum, maritum simul & filium. Cui postea oblatum esse dicitur, vt mitiori eremo translata frueretur si vellet solatio sociorum. Illa vero ingens sibi adesse gaudium, vbi nullus humanus esset consolationis affectus, ne fieret supplicauit. Tunc etiam Eugenio pastore, iam in exilio

constituto, & vniuersus clerus Carthaginensis Ecclesiæ cæde, inediaque maceratus ferè quingenti vel amplius inter quos quamplurimi erant rectores infantuli gaudentes in Domino procul exilio crudeli traduntur. (Ex Historia Victoris Vticensis de persecutione VVandalica.

EXEMPLVM VI.

Tribulationibus & tentationibus fœmina in vita spirituali perfecta lacessitur, alijs minus perfectis de sua quiete gaudentibus.

LEgitur in libro prioris de Grunnendael fratris Ioannis de Schoenhouia quod fuit quodam tempore quædam matrona deuota, quæ cùm missam audiret post eleuationem missæ vidit quendam pulcherrimum puerulum super altare currentem (vt sibi apparebat) & iuxta idem altare sedebant tres virgines missam audientes. Et cucurrit puerulus de altari, & accepit vnam illarum virginum nimis amicabiliter in brachijs suis, & osculabatur eam nimis amorosè. Alteram accepit, & pallium ipsius discooperuit ab eius oculis, & inspexit in eius faciem valdè amicabiliter. Sed tertiam accepit per manum, & percussit eam cum pugno in faciem, & trusit eum pedibus, & ostendit ei magnam indignationem, & cucurrit puerulus ad altare, & ibi perdidt eum matrona hæc. Videns autem ista admirabatur multùm, quid istud prætenderet, & desiderauit multũ scire quidnam istud esset, sed & Dominus noster noluit sibi hoc frustra ostendisse, & alloquebatur eam, & dixit: Prima matrona, cui me tam amicabilem exhibeo, multùm est nutabunda & imbecillis ad me, & de facili decideret, & verteret se ad seculum, nisi essem ei amicabilis & benignus. Altera melius est contenta, dummodo aliquid saporis habere poterit & dulcedinis. Sed tertia virgo est dilecta sponsa mea, & qualemcumque amaritudinem illi dedero, ipsa permanet mihi semper constans & fidelis. Et igitur nota, quod maior salus & sanctitas non consistunt in maiori dulcedine, sed quando æquanimiter scimus tribulationes sustinere & Deum inde laudare, & in illis gaudere, & diligere facientes nobis mala. Iste est in dilectione supremus gradus. (Collector Speculi.

Vide etiam tit. Amor illicitus. ex. 3. Tit. Laborare. ex. 2. Tit. Angelus. ex. 14. Tit. Lætitia perfecta. Tit. Cælestis gloria ex. 8. & tit. Martir. ex. 5.

TRINITAS.

* *Singulæ in Trinitate personæ inter se sunt cœquales.*

COrpus Claræ virginis in monte falco visitur, vnde & nomen traxit, quod oppidum satis celebre in edito colle situm est è regione Spoleti in Italia ex cuius corpore tres globuli carnei singuli eiusdem sunt ponderis: Quod verò magis admirandum, si alterum ex ijs in altera lance alterum in altera collocaueris neuter neutri præponderat: Quod si ex vna parte duos ex eis ponas, vnumq́ue ex altera nihil ad pondus adijcitur, momenti tanti namque sunt duo quanti ex ijs tribus quilibet & singuli tamen æquales. Id est diuinissimæ Trinitatis insigne illustrissimum. (Thomas Bozius de signis Ecclesiæ Dei lib. 15. cap. 3.

VEN-

VENDITIO FRAVDVLENTA.

** De mercibus fideliter venditis.*

RECitat Cæsarius l. 10. quod in Episcopat Coloniensi in oppido Dusberch vidua quædam cereuisiam coquere, atque vendere solebat. Die quadam, cùm ciuitas tota casu fuisset incensa, ipsumq; incẽdium domui eius appropinquasset: illa iam non habens spẽ in auxilio humano, ad diuinum confugit: nam omnia sua vasa quibus cereuisiam emptoribus mensurare solebat ad ostiũ domus contra flãmas ponẽs, in multa cordis sui simplicitate sic orauit dicens: Deus iustus, & misericors, si vnquam aliquẽ hominem his mensuris decepi, volo vt domus hæc comburatur; si autem feci quod rectum est in oculis tuis, precor iustitiam tuam, vt in hac hora respicias misericorditer necessitatem meam, & suppellectili parcere digneris, mira fides fœminæ, mira Dei humilitas, is qui dixit qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, sic flammam omnia circum ita deuorantem, à domo eius compescuit oratione, cunctis stupentibus, quòd ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incendaret. (Gotschalcus serm. 96. parte æstiualis littera C. Cæsarius lib. 10. cap. 31.

VENDITIO IVSTA.

** De Apothecario aquam pluuialem pro distillata vendente.*

QVidam Apothecarius in Italia infirmus, vocato Notario, & testibus voluit ordinare testamentum suum, dixitq; in præsentia testium Notario, Scribę, quod omnia bona relinquo vxori & filijs, corpus terræ, & vermibus; animam verò trado diabolo cruciandam perpetuè. Stupefacti omnes circumstantes dixerũt ipsi vt tale testamentum reclamaret. Respondit nequaquam, quod scripsi scripsi. Interrogauerunt eum, cur sic daret animam diabolo? Respondit toties decepi proximum meum vendens aquam pluuialem, pro aqua distillata, vt omnis absit spes salutis, & sic mortuus est, & sepultus est in cœmiterio. Manè fuit reiectus de sepulchro, tãquam indignus in loco sacro sepeliri. Tandem cadauer illius fuit sepultum in lacu quodam. Ibi diabolus tot, & tanta operatur, vt nemo sit ausus illic pertransire. (Idem ibidem. littera. F.

VENDITIO VERAX.

**Non esse in venditionibus mentiendũ.*

MOnachus quidam laicus accepit in mandato ab Abbate, quod non deberet mentiri in venditione. Habens quadã die asinos duos inueteratos, venales duxit ad forum. Interrogatus ab emptoribus vtrũ asini valerẽt. Respõdit, quod nihil valerent, eo quòd essent inueterati, & depilati ex antiquitate. Sicque tandẽ reduxit ad Abbatẽ, quia vendere non poterat. Interrogatus ab Abbate, quare non vendidisset, respondit: quia veritatem dixi, ideo vendere non potui. (Idem ibidem littera. F.

VENIALIA PECCATA.

Venialia peccata nimium curans monachus errore seducitur.

ACcidit autem aliquãdo quod quidam Cistercienfis ordinis monachus tantum zelum innocentiæ & puritatis, licet non secundum scientiam haberet, quod quasi ad statum primi parentis ex feruore spiritus peruenire nitebatur. Cumque diu laborare plurimo, sed casso, sese in affligendo in abstinentia, & vigilijs, & orationibus,

primum statum innocentiæ recuperare non valeret, primò cecidit in tædium & acediam. Volebat enim cibaria sumere, sed nullam sensibilem delectationem dum manducaret sentire. Studebat primos sensualitatis motus non solùm reprimere, sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitam suam in perfecta puritate custodire. Cùm autem dæmonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile, nec ad quod tendebat posset aliquo modo peruenire, etiam quantumcumque laboraret, tandem in foueam desperationis præ tristitia delapsus est: adeo quod se in statu corruptionis in quo erat nullo modo salutem adipisci sperabat, vtpote qui venialia quibus omnino carere non possumus in hac vita reputabat mortalia. Vnde nec corpus Christi aliquo modo etiam diebus illis quibus institutum est in ordine volebat sumere. Frater autem iste dum se supra se extollere voluit infra se miserabiliter per desperationem corruit. Cùm autem morbum animæ eius quidam pius & omnium bonorum amicus Abbas cognouisset, licet ipse multique alij ad Dominum pro monacho preces effudissent, præualuit tamen inimicus, & hostis antiquus qui eum quem laqueo fortissimo constrinxerat sine cessatione torquebat. Tunc abbas sanctæ mulieris, scilicet sanctæ Mariæ de Oignies amicus, vtpote qui virtutem eius minimè ignorabat quam in se aliquando per experientiam senserat ad ancillam Christi monachum fecit adduci. Cumque illa pro monacho lachrymosis suspirijs Domino supplicaret, mirum in modum dum ante missæ introitum monachus confiteor diceret, & illa instantius pro ipso preces funderet, quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc visu quod obstinatio desperationis, & nigredo tristitiæ & doloris monachum reliquisset, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris; sed vt magis conuertatur & viuat. Monachus verò post missam quasi de longinqua regione ad se reuersus Christi corpus recepit, & sumpta salutari medicina perfectè conualuit. (Ibidem Iacobus de Vitriaco. libro. 2. cap. 3. In vita S. Mariæ de Oignies.

VERBVM DEI.

EXEMPLVM I.

Verbum Dei etiam obliuioni traditum, animam per quam transit, puriorem reddit.

QVidam frater dixit ad senem: Ecce Abba frequenter interrogo seniores patres, vt dicant mihi commonitionem pro salute animæ meæ, & quicquid dixerint mihi nihil ex ipsis retineo. Erant autem seni duo vasa vacua, & dixit ei senex: Vade, & affer vnum ex illis vasis, & mittens aquam laua illud, & effunde, & pone illud nitidum in locum suum. Fecit ergò ita frater semel, & bis. Et dixit ei senex: vtraque vasa simul affer. Et cùm attulisset, dicit ei senex: quale est ex vtrisque mundius? Respondit frater: Vbi aquam misi, & laui. Tunc senex dicit ei: Sic est & anima, fili, quę frequenter audit verba Dei: quamuis enim nihil retineat ex his quæ interrogat, tamen plus mundatur, quàm illa quæ non requirit. (Ex lib. Sententiarum Patrum. §. 168.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Verbum Dei audiens Moyses AEthiops mirabiliter conuertitur, & de sæuo latrone seruus Christi mansuetus efficitur.

QVidam Moyses nomine, Æthiops genere, seruus fuit cuiusdam curialis, quem propter multam peruersitatem, & furta, & latrocinia proiecit Dominus eius. Dicebatur enim quia vsque ad homicidia peruenisset. Compellor autem dicere mala eius, vt ostendam virtutem pęnitentiæ eius. Dicebant ergò, quia dux latronum erat, sicut ex ipsis operibus eius ostenditur in furtis & latrocinijs: Denique cuidam pastori malitiam retinens subito voluit nocte irruere, & interficere eum. Perquisiuit autem loca, vbi caulas haberet ouium. Indicatumq; est ei, quia trans Nilum esset. Ille mordicus tenens gladium ore, tunicam imposuit super caput suum, & transnatauit fluuium. Dum ergò ille nataret ita, studuit pastor ille se occultare, & latere. Nam ille vtpote latro quatuor arietes occidit, & ligans eos trahensq; per flumen iterum renatauit. Et egressus de flumine, excoriauit eos, & comedens optima quæque carnium, reliqua in vina distraxit, bibitque decem & octo calices. Statimque quinquaginta millia itinere sub die fecit, & peruenit ad locum vbi erant socij eius. Iste ergo talis ac tantus latro, in tantis malis conuersatus est. Quodam autem tempore à quodam religioso viro audiens verbum Dei, & in die iudicij futuram examinationem inter iustos & peccatores, inter criminosos & sanctos, ac etiam amaras gehennæ & ignis, æterni pœnas, & cruciatus sine fine in tenebris exterioribus, quę præparata sunt iniquis & peccatoribus, itē audiens æternā gloriam, & æternos honores, & requiem in regno cœlorum inter angelos sanctos, quæ præparauit Deus sanctis & iustis seruientibus sibi, compunctus corde cœpit amarissimè flere cū gemitu & eiulatu. Ingressusquè monasterium dedit se in pœnitentiam, & cruciabat se in multis lachrymis, indulgentiā & veniā peccatorum suorū pietate, & misericordia Domini postulando, & ita permansit in monasterio. (Palladius vita. 22.

EXEMPLVM III.

Idem latrones cellam eius ingressos simul ligauit, & ad Ecclesiam detulit, illi autem sunt conuersi.

QVodam tempore in cellulam eius latrones ingressi sunt ignorantes quis esset. Erant autem quatuor, quos ligauit simul & imposuit eos sibi in dorsum, & detulit eos ad ecclesiā fratrū dicens: Quia iam mihi non expedit nocere alicui, quod iubetis de istis, disponite. Tum illi latrones cognouerunt, quod ipse esset Moyses, qui fuerat, sceleratissimus inter latrones, & compuncti sunt corde glorificantes Deum qui non repellit peccatores, sed suscipit pœnitentes, vt saluentur in æterna salute. Et hæc dicentes compuncti sunt corde, & dederunt se in pœnitentiam abrenunciantes omnibus malis actibus, & concupiscentijs, carnalibusque desiderijs. (Ibidem.

EXEMPLVM IV.

Verbum Dei à beato Antonio de Padua prædicatū hæretici contemnūt, sed pisces aquarum cum desiderio recipiunt.

OStendere volens Dominus Iesus benedictus quanta sanctitas esset

ser fidelissimi serui sui, & quàm deuotè audienda esset eius prædicatio, ac sana doctrina per animalia irrationalia, scilicet, per pisces redarguit infideliũ, & insipientium, hæreticorũq; stultitiam, sicut asina redarguit insipientiam Balaam, Nam cum esset beatus Antonius Arini (vbi hæreticorũ magna copia morabatur) volens illos ad lucem veræ fidei & in viam reducere veritatis, ipsis de scripturis catholicis per multos dies prædicabat. Illi verò facti lapidei, per obstinaciam ipsius sanctis eloquijs non solum non adquiescere, sed insuper auditũ præbere contempserunt. Sanctus verò Antonius Domino inspirante, accessit quodam die, ad os fluminis iuxta mare, & stans in ripa (quæ in mari appropinquabat, & flumini) incępit modo prædicationis, pitces ex parte Domini aduocare, dicens: Audite verbũ Domini pisces maris, & fluminis, ex quo infideles hæretici audire contẽnunt, & ecce statim accessit ante sanctum Antonium tanta magnorum, & paruorum piscium multitudo quod nunquam similis in illis partibus fuit visa, & omnes tenebant caput aliquantulum extra aquam. Vidisses ibi pisces magnos adhærere minoribus, minores sub alis maiorum pacifice pertransire, & permanere. Vidisses etiam diuersas piscium species, quoslibet ad sibi similes currere, & quasi quendã campum pictum varietate colorum, mirabiliter decoratũ, ad sancti faciem ordinari, vidisses ibi turmas piscium magnorum, & grãdium quasi castrorum acies ordinatas, loca ad prædicationem præripere, vidisses ibi pisces mediocres loca mediocria capere, & quasi doctos à Domino absque truculentia in suis locis consistere, vidisses ibi piscium paruulorum multitudinem copiosam, atque populosam vsquequaque tanquam peregrinos ad indulgentiam properare, & sanctum patrem tanquam sub tutore propinquiores accedere. Itaque in sancta prædicatione cœlitus ordinata, primitus pisces minores, secundò mediocres, & tertiò vbi erat aqua profundior pisces maximi sancto Antonio assistebant. His verò taliter ordinatis incœpit sanctus Antonius solemniter prædicare, dicens: Fratres mei pisces multùm tenemini pro vestro modulo referre gratias Creatori nostro, qui in vestrum habitaculum dedit elementum tam nobilissimum, ita vt aquas dulces, & salsas prout expedit habeatis. Refugia insuper multiplicia contulit, vt euitetis incommoda tempestatis. Exhibuit insuper vobis elementum diaphanum, & limpidum, & vias quibus incedatis, & escas quas sumatis, vt viuere possitis. Escas quoque vobis necessarias præparat Creator benignus, etiam in profundis abyssi. Vos in creatione mundi benedictione multiplicationis præceptum habuistis à Domino. Vos in diluuio cæteris animalibus pereuntibus absq; læsione, reseruati fuistis. Vos pinnulis ornati, ac roborati vndique prout libet discurritis. Vobis datum fuit ex imperio reseruare Ionam Prophetam Domini, & post tertium diem illum absque læsione in terram ponere. Vos censum Domino Iesu cum tanquam pauper non haberet, vnde staterem solueret, obtulistis. Vos in cibum regis ęterni Domini benedicti ante resurrectionem singulariter fuistis. Propter quæ omnia multum tenemini laudare, & benedicere Dominum, qui tot bona singularia iam præ cæteris animalibus recepistis. Ad hæc verba, & similia hortamenta aliqui pisces voces emittebant, aliqui aperiebant ora, & omnes capita inclinabant, signis quibus poterant laudabant Altissimum. Ad hanc reuerentiã piscium exhilaratur in spiritu sanctus Antonius, & voce altissima clamans, dicebat: Benedictus Deus æternus, quia magis Deum honorant pisces aquatici quam homines hæretici, & melius

melius audiunt belluæ irrationales quàm homines infideles. Quanto aũt sanctus Antonius prædicabat, tanto pisciũ multitudo crescebat. Ad quod miraculũ concurrens populus ciuitatis, & concurrentes etiam hæretici supra dicti, & vidẽtes tam insolitum miraculum, & meritò admirandum, quod bruta sancto Antonio præbebãt auditum, compuncti corde, omnes ad pedes sancti Antonij, vt prædicationem illis faceret, consederunt. Tunc sanctus Antonius aperiens os suum, tam mirabiliter de fide catholica prædicauit quod hæreticos ibi existẽtes conuertit, & fideles roboratos in fide, cum gaudio, & benedictione remisit. Pisces etiam licentiati à sancto Antonio cuncti lætantes, & gaudentes cum mirandis lusibus, & circuitibus in varias prouincias abierũt. Post hæc post multos dies sanctus Antonius Arini prædicando magnum fructũ fecit in cõuersione, & deuotione hæreticorum, cleri. (Lib. 5. Chronici Gallici Minorum cap. 18.

EXEMPLVM V.

Verbum Dei Edmundus legẽs in scholis Parisiensibus, ad fletum commouit, & plures ad ingressum religionis incitauit.

SAcræ Scripturæ Edmundus doctor effectus erat, tanquam lucerna super candelabrum positus. Erat enim prædicator egregius, disputator acutissimus, lector pius. Et in his omnibus effundebat alijs, quod ipse hauserat de fontibus Saluatoris. Frequenter multi, & magni viri qui ad eum in scholis audiendum confluebant, inter legendum à lachrymis se continere non valentes, libros claudebant. Mel siquidem, & lac sub lingua habebat. Ideoque dulcedinem nõ modicam discipulorum mentibus instillabat. Vnde multi de scholis suis exierunt doctores eximij, vestigia sanctitatis eiusdem pro viribus secuti. Nonnulli etiam ecclesiasticis honorati, vel potius onerati beneficijs exonerantes, seipsos religioni se dederunt ei, succensi facibus lectionis. Nimirum ignis in altari cordis eius ardens, iugiter alijs ostendebat locis iter. Hinc & quadam nocte vidit per somnium in scholis suis ignem fieri copiosum, de quo septem ardentes extrahebantur faculæ, continẽtes mysterium rei secuturæ. In crastino enim illius diei dũ legeret, intrauit scholas Abbas quidam ordinis Cisterciensis, qui completis lectionibus adduxit secum septem de scholaribus suis, quos ignis septiformis accenderat charitatis. Vnde spretis temporalibus, & mundo valefacientes, viam vitæ feliciter arripuerunt in dicti Abbatis monasterio. (In vita S. Edmundi cap. 75.

EXEMPLVM VI.

Verbum Dei à beato Vincentio audire volentes ab equis infernalibus perterriti sunt.

DVm die Dominica Palmarum beatus Vincentius prædicaret apud Murciam ciuitatem vlterioris Hispaniæ, & specialiter contra Iudæorum perfidiam, & sectam Saracenorum, ecce equi aduersus multitudinem venientes comparuerunt, vnus niger, alter pallidus, tertius rubeus videbatur, qui erigentes fremitum ac emisso ex auribus fumo teterrimo, pedibus verò puluere concitato, datoque mugitu terribili contra multitudinem prædicationem audientem, morsibus, & calcibus irruerunt, tantum impetum facientes, vt multitudo conterrita fugam arripere cogeretur. Vincentius Deo reuelante eos diabolos esse cognouit, populum igitur voce, & manu silere faciens.

Si homines, inquit, estis Christiani, qui in IESV Christo confiditis, dæmones non metuatis, sed omnes crucis armate vos signaculo, & procul à vobis abire facietis. Quod vt ab omnibus factum est eos adiurauit. Ex parte IESV Christi vobis præcipio, vt ex vrbe discedatis, nec alicui noceatis. Post verba hæc terga verterũt, ac totam ferè vrbem percurrentes ex porta quæ spectat ad meridiem abierunt, nec vsque comparuerunt. Vincentius autem populum commonuit verbis: Estote filij constantes, nec vos à dæmonibus seduci permittatis. Dæmones isti quos in equorum horribili specie modo vidistis, hanc ciuitatem longo tempore possederũt nũc autem ęgre ferentes quod multa vitia à vobis eradicaui, multumque fructum in vobis seminaui, tentauerunt vt alicui ex vobis nocere potuissent, sed datis laudem Domino Iesu qui fecit ne qui eorum insidijs læderentur. Volo tamen vos reddere certiores quod sine perpetratione mali ex vrbe non recedent. Nam est inter vos mulier quædam quæ filiam virginem domi solam reliquit, & huc ad audiendam prædicationem ducere formidauit, & si nunc domum reuerteretur filiam & stupratorem in eodem lecto comperiret. His dictis redijt ad materiam, de qua dicere cœperat. Interea mulier quædam auditis his, quæ à beato Vincentio dicebantur, domum pergens reperit filiam in lecto cum adolescente coëuntem. Quæ tam nefaria visione stupefacta cucurrit ad virum Dei, & coram multitudine confessa est se rei veritatem comperisse, sicut ab eo fuerat dictum. (Ex vita S. Vincentij libr. 3. cap. vnico apud Surium.

EXEMPLVM VII.

Verbum Dei libenter audiens virgo quædam, militem se stuprare volẽtem precibus submersit, & precibus iterum ei vitam impetrauit.

LEgitur in Scala cœli, quod dum quædam virgo iuuencula magnam haberet deuotionem ad verbum Dei, & discurreret de loco ad locum, vt audiret sermones, quidam nobilis attendens eius pulchritudinem sollicitabat eam ad actum immundum, quæ nullo modo adquiescens, dum semel per viam iret ad sermonem, iste nobilis cum equo cucurrit post eam vt eam raperet. Quod illa attendẽs cum lachrymis rogauit Deũ vt per virtutem sui verbi conseruaret virginitatem suã. Statim Deus misit sibi subsidium suum, & vertigo adhæsit capiti equi militis, & præcipitando eum in aquam submersit. Cũ autem ista audito sermone, Deum rogasset, vt per virtutem sui verbi resuscitaret eum, post paruulam horam ille surrexit, & mirabilia de inferno, & de vtilitate audiendi verbum Dei narrauit. Vnde conuersus, licet esset ignorans, continuè prædicabat & loquebatur de Deo. (Ioannes Iunior.

EXEMPLVM VIII.

Verbum Dei audire renuens peruersus homo, vt crucifixi imago aures clauderet ad voces pro eo orantium post mortem promeruit.

NArrauit Iacobus de Vitriaco, quod erat quidam rusticus, qui nunquam volebat audire verbum Dei. Qui cùm esset mortuus, & ad Ecclesiam delatus, & sacerdos & alij clerici officiũ funerale legẽdo, & cãtãdo facerẽt, imago crucifixi cœpit obtu-

obturare aures suas manibus à cruce retractis. Quod cum omnes circunstãtes aspicerent & mirarentur, ait sacerdos ad populum: Vos scitis quod iste nunquam voluit audire verbum Dei, & ideò est nunc in manu diaboli, propter quod Deus obturauit aures suas, ne audiat preces quas pro eo fundimus. Sicque intermittentes orationes pro eo tanquam damnato, corpus eius in agro cum bestijs sepeliebant. (Iacobus de Vitriaco serm. 190. & Raulinus ex eo.

EXEMPLVM IX.

Verbi Dei auditores & non factores grauius iudicabuntur.

LEgitur quod cum quadam vice, magnus quidam Prædicator deberet certa die assignata sermonem facere ad populum, ipsa die infirmatus est grauiter: populus autem venit ad Ecclesiam ordinis, cuius erat ille frater, copiosissimè ad audiendũ. Prior autem illius conuentus multũ anxiabatur super tali defectu prædicationis, propter infirmitatem illius prædicatoris & cum per Conuentum discurreret cogitando quid agendum esset. Ecce subitò venit ad portam Conuentus quidam notabilis frater, illius ordinis in apparentia scilicet, diabolus latens in essentia tanquam hospes, & petijt Priorem. Ducitur ad ipsum, & post salutationem consuetam, respicit ille simulatus hospes Priorem in faciem, & dicit: Pater (vt perpendo) est amaricatus super aliquo negotio; non miror: quia hoc sæpè consueuit contingere Prælatis propter varios & duros casus. Sed quid? opus est habere bonam patientiam. Necesse vt dicit Euangelium vt veniant scandala. Compatior vobis: si placeret vobis reserare materiam vestræ angustiæ, libenter si possem in aliquo vos vellem iuuare. Respondit Prior: Reuera est ita quia multam tristitiam habeo & vix possem deponere, & vobis declaro, explanans defectum prædicationis fiendæ. Tunc ille scilicet diabolus: bone Pater confidatis in Domino Deo, quia non deficiet vobis. Ego spero in Deo quod ipse supplebit per me defectum istum; ita quod auditores remanebunt consolati. Scitis quia omnia noua placent, & ego iam satis studui, & habui bonã practicam in arte hac. Sit Prior charissimus bonæ spei: quia ista vice non habebitis confusionem; sed honorem faciatis vt possim intrare Librariam videndo aliquos libros: cito inueniam quod erit mihi necessarium: Ita quod non opus vt faciatis tardare pulsionem campanæ vestræ vltra solitum. Cui Prior: Regratior magister reuerende, quia à magna amaritudine subleuasti me, librariam intrare potestis ad placitum. Intrat frater diabolus librariam, & vt det fidem hospiti interrogat de aliquibus libris solennioribus vt de summa B. Thomæ cum scriptis & operibus Alberti Magni & huiusmodi illis sibi ostensis, reuoluit libros hinc inde. Facit insinuari Priori quod omnia habet in promptu dicenda; vnde faciat dare signum ad conuocandum populum. Quo facto & populo innumerabili congregato, ascendit frater diabolus ambonem. Aduenerat autem tunc ad prædicationem vir sanctus, qui videns ascẽdere illum pulpitum, & cognoscens, fore diabolum obstupescit: nil tamen alicui dicit; sed expectat finem videre. Cœpit frater diabolus prædicare de bonis Paradisi, de pœnis inferni, de peccatis & miserijs mundi, & illa perduntur, & inferna sequuntur, & cum tanta efficacia, & rationibus, quod omnes commouit ad lachrymas, & compunctionem. Finita prædicatione illi occurrit vir sanctus, & vocans eum in partem, ait: O miser & deceptor hominum te agnosco, quomodo præsum-

psisti tantum officium Christi & Apostolorum vsurpare; Et si specialem caussam nesciam, scio tamen nisi ob malam intentionem non egisti. Vnde adiuro te per Deum viuum vt dicas caussam huius operis. Tunc frater diabolus ait: Admiratus tacere non possum caussam, assumpta, vt vides, specie fratris, & prædicatoris populo prædicaui. Caussa autem est ista: Ecce audisti quot & quanta bona dixi de gloria Paradisi, & pœna inferni, & de peccatis horum populorum, & vidisti ad quantum luctum permoti sunt: scio mores eorum & parum temporis transibit, vt obliti omnium verborum, nil facient de his quæ proposuerant se agere. Et inde omnia verba audita erunt eis ad Maius iudicium. Quo dicto euanuit. (S. Antoninus par. 2. Summæ Theologicæ tit. 9. cap. 11. §. vnico.

Vide etiam tit. Conuersio. ex 1. 20. 21. & 22. tit. Gula. ex. 5. & 17. tit. Angelus. ex. 1. 2. 3. & 7. tit. Somnolentia ex. 1. tit. Otium. ex. 1. & 2. tit. Affectus. ex. 9. tit. Loqui. ex. 4. tit. Maria Virgo. ex. 27. tit. Ascensio Christi. tit. Contritio. ex. 1. tit. Dilectio Dei. ex. 1. & tit. Testamentum.

VERBI SACRI PRÆDICATOR.

* *Concionibus sacris intersunt Angeli plures hominibus.*

Dicebat beatus frater Bernardinus Feltrinus ordinis Franciscanorum quod nunquam prædicatur, quin maior ibi sit multitudo Angelorum quam hominum. Angeli enim libenter audiunt verbũ Dei: & non est aliqualiter dubitandum, quin saltem intersint prædicationi Angeli custodes istorum qui audiunt verbum Dei; & quia prælati habent duos Angelos custodes: vnum scilicet pro se, & alium pro subditis bene gubernandis: & ad prædicationem sæpè conueniunt multi Prælati: ideò ibi sunt plures Angeli quam homines, etiamsi alij non adessent nisi eorum custodes. Non est etiam incõueniens opinari, quod etiam de alijs Angelis multi adueniant. Vnde dum prædicaret ipse beatus frater Bernardinus Feltrinus Vincentię visi sunt in aëre plures Angeli quam essent homines in terra, qui attentè audiebant Verbum Dei. (Bernardinus de Busto part. 1. Rosarij serm. 3. parte 3.

VESTIMENTVM.

EXEMPLVM I.

Vestes pretiosæ cuiusdam Abbatis post mortem eius igne visæ sunt horribiliter scintillare.

Certa relatione agnouimus quia Abbas quidã in Saxonia, quoddam cœnobium Cisterciense regens, panno terræ illius nequaquã vti dignabatur, sed pretiosos de Flandria pãnos, annuatim sibi comparari faciebat. Quo defuncto, cũ monachi vestimenta eius inter se partirentur, prior domus vnam de tunicis eius sibi retinuit, quã cum quadã solemni nocte quasi pro reuerentia indueret, tãquam si candentibus laminis candẽtis ęris vreretur, terribiliter exclamauit, & detestabilẽ vestem longius à se proiecit. Quæ proiecta, velut candens ferrũ scintillas ex se emittere visa est. Attoniti autem stupore miraculi, cæteri qui de anathemate illo aliquid rapuerant eũ omni velocitate partes singulas in mediũ proferunt, & in vnum locum cõponunt scintillis creberrimis vndiq; quasi de clibano ardenti micantibus. Nec cessauit exitiale prodigium, quousq; vicini abbates in testimonium tam tremẽdi iudicij Dei acciti sunt. (Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Vestium curiositatem faceto ludibrio Rex in monachos strictos calceos portantes irrisit.

NObilis quidam monasterium quoddam in Francia spoliauit, erat autem de ordine nigorum monachorum. Placuit Abbati & fratribus, vt vnus ex monachis ad regē Philippum, qui tunc regnabat, mitteretur, per quem ei violētia militis exponeretur. Missus est iuuenis sanguine nobilis, tāquā qui apud Regem propter cognatos aliquid ampli' posset impetrare, quàm cęteri. Veniēs ad Regem, ait: Domine, vir ille nobilis multum indebitè monasterium nostrum damnis & iniurijs vexat, sæpè fratres ac familiam nostram minis ac contumelijs molestat. Rogat maiestatem vestram humilis conuentus noster, quatenus intuitu diuinæ remunerationis eūdem nobilem ab iniurijs tantis compescatis, & ad satisfactionem condignam de ablatis cōpellatis. Considerans Rex gestus, & habitum monachi, ait: Domine, quis, vel vnde estis? Cui cùm iuuenis diceret: Domine, filius sum illius, patrē suum nominatus. Respondit Rex: Bene nobilis estis. Cumque Rex post hæc nescio quid diceret, monachus subiunxit: Verè Domine omnia quæ habemus rapuit, & iā pænè nihil nobis dimisit. Ad quod respondit Rex: Verè Domine hoc bene apparet in calceis vestris si aliquid dimisisset vobis corij, calcei vestri non essent tam stricti; quanto estis cæteris nobilior, tantò etiā esse debetis humilior. Tūc volēs post correptionem illū placare, adiecit: Non vos grauare debet correptio mea, quia ad bonum vestrum factum est. Reuertimini ad claustrū, & de cætero non molestabit vos nobilis ille. (Cæsarius lib. 4. cap. 12.

EXEMPLVM III.

Aliud exemplum præcedenti simile.

PHilippus Rex Romanorum simile verbum, nescio si habuerit à iam dicto Rege Francorū, in quendam Abbatem ordinis nostri iaculauit. Ad quem cùm Abbas in equo accessisset, de necessitate domus suæ cum illo locuturus, Rex eius calceamenta, quæ nimis erant stricta, considerauit. Quem cùm interrogasset, vnde esset, respondit ille: Domine, de paupere domo. Et Rex: Bene apparet in calceis vestris, quod domus vestra pauper sit, nam corium ibi carum est. De quo verbo valde confusus Abbas recessit. (Idem lib. 4. cap. 13.

EXEMPLVM IIII.

Saraceni principis in Christianos humanitas, & quando vestimentorum lasciuiam, & alia vitia in Christianis non immeritò reprehendit.

FRater VVilhelmus aliquādo Camerarius noster, ante conuersionem canonicus fuerat apud Traiectum inferius. Hic tempore adolescentiæ suæ signatus cruce, gratia Dominici sepulchri transfretauit. Antequam nauis, in qua erat, portum Achonis attigisset, ignem facularum ante ortum auroræ circa ciuitatem in diuersis locis, tam ipse, quàm cæteri viderunt. Qui cùm interrogassent nautas causam ignis, responderunt: Tempus est æstiuum, & ciues propter calorem tētoria sua ob refrigerium circa ciuitatem metati sunt. Hoc ita esse putantes in portum Achonis deuenerunt, & tunc primum quia Saraceni obtinuissent ciuitatem cognouerunt. Eodem tempore, peccatis nostris exigentibus, data fuerat

fuerat terra sancta in manus Saladini. Regis Syriæ, regnante Frederico Romanorum Imperatore. Noradinus autem filius Saladini vir naturaliter pius & beneficus, tunc erat in ciuitate Hic cum nauim Christianorum in portu vidisset, & cum causa aduentus eius, eo quod esset sola, non lateret, misertus Christianorum quendam nobilem paganum in lingua Gallica satis expeditum ad nauem cum galea misit, per quem ne timerent mandauit. Vsque ad illam horam ignorabant vtrum essent occidendi, vel capiendi. Interim nobilis quidam Christianus de Alemania oriundus, in extremis laborans, omnia sua arma valde decentia, cum tribus dextrarijs per eundem paganum Noradino misit, pro vita fratrum illi supplicans: Ego, inquit, tribus annis voueram Christo in his armis seruire, sed vt video non est eius voluntas. Destinati sunt & nuncij Christiani, ex quibus vnus erat frater VVilhelmus, propter scientiam linguæ Gallicæ, qui munera principi præsentarent. Noradinus vero, vt vidit xenia transmissa, cum multa deuotione suscepit, & singula, i. loricam, clypeum, galeam, gladium, necnon & dextrarios deosculans, quia per semetipsum visitare vellet infirmum, remandauit. Interim milite mortuo, & cautè appenso lapide in mari proiecto ac demerso, alioque milite ægroto æque nobili viro in loco infirmantis reposito, Rex mane cũ multis diuersi coloris galeis egressus aduenit, nauem intrauit, & de transmissis gratias referens ante infirmũ sedit, atque cum medico, quem secum adduxerat, de conualescentia illius disputauit. Obtulit & quædam nobilissimi generis poma, quę creuisse dicebat in horto patris sui apud Damascum. Deinde ait infirmo, propter te omnibus Christianis beneficiam. A quo cum peterent conductum ad ciuitatem sanctam Hierusalem, quam adhuc tenebant Christiani, respondit: Non esset vobis tutum, neque mihi honestum, si latrunculi, qui modò per omnes vias illius vagantur, vos læderent, & conductum meum violarent. Egressus verò de naui tam ægroto, quam cæteris valedixit, dans eis licentiam repatriandi, contra impetus Saracenorum signo teli regalis illos muniẽs. Tunc supra dictus nobilis paganus reducẽs secum in ciuitatem fratrem VVilhelmum, interrogauit eum, dicens: Dic, ô iuuenis, quomodo seruant Christiani legem Christianam in terra sua. Ille dicere nolens quod verum fuit, respondit: Satis bene. Ad quod Admiraldus: Ego dicam legem Christianorum terræ huius. Pater meus erat vir nobilis & magnus, & misit me ad regem Hierosolymitanorum, vt Gallicum discerem apud illum, ipse vero versa vice misit patri meo suum filium, ad discendum ibi idioma Saracenicum. Vnde omnis vita Christianorum bene & optime mihi nota est. Non fuit aliquis ciuis adeo diues in Hierosolyma, qui pro pecunia sororem, filiam vel (quod execrabilius erat) luxuriæ peregrinorum vxorem propriam non exponeret, sicque illos mercedibus laborũ suorum euacuaret. Ita omnes gulæ, & carnis illecebris dediti erant, vt nihilo omnino a pecoribus differrẽt. Superbia vero sic in eis regnauit, vt cogitare non sufficerent, quali modo vestimenta sua inciderent, stringerent, atque cultellarent. Idem dico de calceamentis. Et adiecit de se ipso: Considera vestimenta mea, quàm sint rotũda, quam ampla, quàm simpliciter, & humiliter formata. Sicut nobis retulit idem VVilhelmus, manicas habebat laxas & amplas, sicut monachus, nulla erat in vestibus plicarum multiplicitas, nulla curiositas, licet ipsa vestium materia foret satis prætiosa, Ecce, inquit, ista sunt vitia, propter

quæ

quæ eiecit Deus Christianos superbos, & luxuriosos de terra ista. Non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates sustinere. Putas quia nostris viribus obtinuerim⁹ illā? nequaquam. Nouissime etiam hoc adiecit: Nouimus, quia ex regibus vestris Christianus imperator quidam surget, Otho nomine, qui terram hanc cum ciuitate Hierusalem cultui Christiano restituet. Nos ista audientes sperabamus, quia prophetia illa implenda esset in Othone Imperatore Saxoniæ, qui ante aliquot annos defunctus est. Eodem tempore Saladinus humanitatem exhibuit Christianis satis magnam. Cùm esset exercitus Christianorum partim ab eius exercitu occisus partim captus, & dissipatus, reliquias ciuitatum, quæ se vltro reddiderunt, in ciuitatibus eisdem esse permisit, sub bona tamē custodia Diebus aliquot elapsis, cū requisisset à suis, quomodo se haberent Christiani? Responderunt illi: Domine, non aliter viuunt, quàm pecora, ludis tantùm, gulæ, & illecebris seruientes. Tunc iratus, iussit eos de ciuitabus expelli. (Idem. lib. 4. cap. 15.

EXEMPLVM V.

Vestimentorum lasciuiam deridentes dæmones, super defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam consederunt.

RETulit mihi quidam ciuis honestus, asserens suis temporibus Moguntię, si bene memini, hoc quod dicturus sum contigisse veraciter. Die quadam Dominica, cùm sacerdos in ecclesia: cuius erat plebanus, circuiret, & aqua benedicta populum aspergeret, ad ostium Ecclesiæ veniens, matronam quandam pompatice venientem, & ad similitudinē pauonis varijs ornamētis pictā obuiā habuit. In cuius cauda vestimentorum, quam habebat post se longissimam, multitudinem dæmonum residere conspexit: erant enim parui, vt glires, nigri vt Æthiopes, ore cachinnante, manibus plaudentes, & etiam sicut pisces intra sagenam conclusi saltantes. Reuera ornatus muliebris sagena diaboli est. Quos vt vidit, dæmonum quadrigam foris expectare fecit, plebem aduocauit, dæmones ne fugerent adiurauit: territa illa stetit, & vt visiones populus videre mereretur, quia vir bonus ac iustus valde fuit, orationibus suis obtinuit. Intelligens mulier ob vestimentorum superbiam sic se à dæmonibus esse derisam, domum redijt, vestimenta mutauit, & tam ipsi, quàm cæteris fœminis eadem visio occasio facta est humilitatis. (Idem. lib. 5. cap. 7.

EXEMPLVM VI.

Vestimento pretioso tectus Ioannes Eleemosynarius lachrymolis lamentationibus totam noctem insomnem ducit, vestimentum vendidit, & donatore illud redimente, & redonante sæpè vendidit.

ARripuit sanctus ille, & hoc bonum vt in infimo strato recumberet, & vilibus operimentis in cella sua vteretur. Quod cū vidisset quidā possessorum ciuitatis, quia opertorio scisso, & laneo tegebatur, transmisit ei coopertorium numismatū triginta sex, rogans eū multū vt eo cooperiretur ad memoriam mittētis. Ille verò hoc suscipiens propter multā viri postulationē, coopertus hoc vna nocte, per totam pœnè noctem dicebat ad semetipsum, vt recitabant cubicularij eius: Quis dicet quod humilis Ioannes (habebat enim semper in ore verbū istud) pallio triginta sex numismatū tegatur, & fratres Christi frigore necentur? Quanti sunt

sunt modo qui dentibus strident præ glacie? quanti sunt mattam vel cilicium habentes subtus, & non possunt extendere pedes suos? quanti dormierũt incœnati habentes duplum cruciatum: tam ex frigore quam ex ieiunio? quanti desiderant saturari de folijs olerum, quæ proijciuntur de coquina mea? quanti sunt in ciuitate ista in hora hac peregrini non habentes vbi hospitentur, & in foro iacent fortasse & pluuia madefacti? Tu verò expectans etiam æternam iucunditatem assequi, & vinum bibis, & pisces immanes deuoras, & in cubiculis demoraris? Modò autem cum omnibus malis, & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis. Verè benedictus Deus, quia humilis Ioannes alia nocte sic non cooperietur. Iustum est enim, & bene acceptũ Deo, vt tegantur centum quadraginta fratres, & Domini tui, quàm tu infœlix. Mox ergò transmisit illud in crastinũ vt venundaretur. Et videns is qui hoc obtulit, emit illud trigĩta sex numismatibus, & rursus obtulit Patriarchę. Cùm verò in crastinũ vidisset illud, emit hoc similiter, & obtulit Patriarchæ, deposcens vt tegeretur eo. Cùm autem tertiò id fecisset dicit ei gratulabundus sanctus, videbimus quis deficiet ego: an tu. Erat enim opulentus valdè, & suauiter quasi vindemiabat eum sanctus, paulatim ab eo multa auferẽs. Et dicebat semper quod posset aliquis cum intẽtione dandi pauperibus expoliare diuites, & ipsam etiam camisiam ab eis beneuolè auferre, & non peccat, & maximè si sunt aliqui immisericordes & auari. Duo enim lucratur talis, vnum quidẽ quia animas illorum saluat, alterum autẽ quoniam & ipse ex hoc mercedem non modicam habebit. (Ex vita Ioannis Eleemosynarij §. 21.

EXEMPLVM VII.

Vestium ornatum Deus maximè in fæminis odit, punit grauiter, damnat æternaliter.

LEGITVR in Scala cœli, quod dum quædam Domina rogaret frequenter Dominum Deum, vt sibi ostenderet quid plus in muliere odiret, vt de illis posset se custodire. Rapta semel vidit quandam comitissam stare in tormentis maximis, & cruciari absque misericordia à crudelissimis dæmonibus inferni. Cùm autem traheretur de pœna in pœnam, & transiret coram ista (eo quod fuisset sibi familiaris dum viueret) clamauit: Heu! heu misera! Casta fui, abstinens fui, & eleemosynaria, & pro nulla alia re crucior nisi pro ornatu, per quem fui peior quã ignis infernalis, qui non comburit nisi peccatores, & ipsi coniunctos, sed ornatus meus sanctos & iustos nõ coniunctos & iunctos consumpsit. Tunc illa quæ hæc videbat dixit ei: Ergò ornatus est illud quod plus displiceret in muliere. Cui damnata: Vanus ornatus est fax inflammans omnem ignem peccati, & proditor vendens & tradens castra Dei dæmonibus, & est imago damnationis æternæ. Tunc venerunt duo teterrimi dæmones cum lanceis ignis, & perforantes eam posuerunt in ollam maximam plumbo liquefacto plenam. Tunc ista ad se reuersa cognouit quod erat illud quod in mulieribus odiebat Deus. (Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Vestium ornatui nimium dedita fœmina quàm horribiliter filio apparuerit, quamq; iustè damnata sit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam Religiosus & Sacerdos, qui pro matre sua mortua continuè celebrabat, & se pœnis magnis affligebat. Cùm autem quadam die cum lachrymis pro ea Deum exoraret, vidit eam coram se stantem, & equitantem super draconem crudelissimum ignem sulphureum spirantem. Et ab vtraque parte ipsius stabat dæmon vnus cum catenis igneis habentibus aculeos intrãtes intra eam, & tenebant ligatam. De capite eius exibant lacertæ multæ, & maximæ, quæ sugebant cerebrum eius. In oculis eius stabant scorpiones, & in naribus eius duo crudelissimi mures. Simia stabat ante eam, & cum crudelissimo lapide corrodebat & frangebat labia, os, & dentes: Serpens maximus cingebat collum, & sugebat vbera. In manibus erant anuli ignei, & pedes cingebantur subtus ventrem draconis. Cumque iste hæc videns, territus rueret, & non posset dicere verbum, illa clamauit: Noli timere fili mi, quia nec ego, nec illi qui mecũ sunt, possunt tibi nocere. Ego sum (inquit) illa maledicta & infœlix mater tua quæ damnata, & æternaliter subijci debeo istis pœnis. Tunc filius resumptis viribus ait matri: Cur estis damnata, cùm fueritis confessa, suscepistisque bene Ecclesiastica Sacramenta? Respondit illa: Ornamentum vanum nihil est, quàm saccus vel arca plena ira Dei. Et quia totam iuuentutem meam in lasciuijs & picturis, & in ornamentis vanis expendi, damnata sum: Et licet de istis confiterer, non tamen cum proposito dimittendi, quando vero dimisi, non voluntariè, sed propter honorẽ meũ, non fui cõtrita de præcedentibus, nec cõfessa de indigna susceptione Sacramentorum, nec de inordinata cõfessione, & palliatione cõfessionis meç. Tunc filius: Quid significant istæ pœnæ? Respondit mater: Draco iste, quem equito, est mihi datus pro consensibus corruptionum, quos ego habui, & affectaui, vt alij de me delectationem haberent, & dedi occasiones multas peccandi. Isto duo dæmones, qui in vtroque latere me affligunt, vnus est pro retributione bonorum, quæ ego feci patri tuo, vt prouideret mihi in vanis ornamentis. Alter est pro prouocatione, quam ego faciebã ad alias mulieres, vt similibus ornamentis & picturis se componerent. Catenæ sunt mihi datæ propter vanitatem cingulorum, & zonarum argentearum, quas libenter eundo in tunica ostendebam. Et quot claues argenteas habebant, tot ferrei de ista catena intrant me qui cruciant me mirabili modo. Vinculum manuum est propter corruptos tactus factos. Anuli ignei propter ostẽsionem manuum. Coluber colli est propter ostensionem pectoris. Et quia sustinui ibi corruptos tactus, sugit mea vbera cum dolore horribili. Lapis frangens os, & labia, & dentes, & linguam est propter corrupta oscula, propter immunda verba, propter lasciuos cantus. Mures aurium sunt propter corruptum & dissolutum auditum. Sed scorpiones oculorum sunt propter corruptos aspectus. Lacertæ capitis sunt propter alienos crines & ornatus varios & lotiones indebitas faciei & capitis mei. Vinculatio pedũ subtus ventrem draconis est propter chorizationes & inordinatos discursus, quos ego feci ad ostẽtionem pulchritudinis meæ. Et ideo maledicta sum in æternum, nec præces tuæ, nec cuiuscumque alteriùs possunt imminuere pœnam meam. Et subitò cum furore se erigens draco qui eam

portabat tanquam fulgur cum horribili vlulatu recessit. (Idem Ioannes Iunior.

Vide etiam Tit. Despici. ex. 1. Tit. Luxuria. ex. 4. Tit. Flere. ex. 2. Tit. Humilitas. ex. 6. & 30. Tit Prælatus. ex. 1. Tit. Iudicium Dei. ex. 5. Tit. Calcei rostrati. ex. 1. Cœlestis gloria. ex. 6. & 16. Tit. Gula. ex. 18. Tit. Lusus. ex. 7. Tit. Conuersio. ex. 30. Tit. Chorea. ex. 8. & Tit. Mors & Mori exemplo 20.

VINDICTA DIVINA.

Mediantibus muscis, sumit Deus vindictam de quibusdam.

LEgitur cõtigisse in Anglia, quod blada siue frumenta pulcherrima excreuerant, & appropinquãte tempore messium, venit quoddam genus muscarũ, in magna multitudine, quod totum illud bladum siue triticum in tantum consumpserunt quod vix infra quinque milliaria vnum quartale bladi inuenerunt. Homines vero illius prouinciæ quosdam de illis cœperunt, & diligenter inspicientes inuenerunt in eis litteras depictas in alis. In vna ala scribebatur ira: in alia, Dei: vt manifestũ esset propter demeritum, & vindictam Dei esse. (Gotschalcus Holen ordinis Eremitarũ D. Augustini serm. 29. partis æstiu. littera D.

Vide etiam Tit Ira. ex. 2. & Tit. Iniurias patienter ferre.

VIRGO.

EXEMPLVM I.

Virginitatis amator Ammon sponsam suam conuertit.

INitium sanè habitationis monasteriorum, quæ sunt in Nitria, summum tradebant, quendam Ammonem, cuius animam cum exisset à corpore vidit ferri ad cœlũ sanctus Antonius, sicut refert Scriptura illa, quæ vitam describit Antonij. Hic ergo Ammon locupletibus & generosis parentibus ortus est, à quibus inuitus ad nuptias cogitur. Et cùm parentum effugere non posset violentiam, accepta virgine, cùm intra nuptiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculi secreta silentia, alloqui puellam de pudicitia, & de conseruãda virginitate cœpit hortari, dicens: Quia corruptio sine dubio inuenit corruptionem, & incorruptio incorruptelam sperat, multo meliùs est si vterque nostrum in virginitate perduret, quàm vt alter corrumpatur ex altero. Adquiescit virgo, silentio tegitur incorruptionis thesaurus. Cumque plurimo tempore solius Dei contenti testimonio, Deo magis essent quàm carne sanguinique coniuncti, post obitum parentum ille quidem ad hunc vicini deserti secessit locum: virgo vero intra domum residens, breui & ipsa multitudini virginum, & ille præfuit multitudini monachorum. (Ex vitis Patrum vita 30. S. Ammonis.

EXEMPLVM II.

Virgineum corpus Edelfridæ Reginæ quantis priuilegijs post mortem donatum est.

POstquam religiosa virgo Edilfrida primo marito defuncto cũ rege Egfrido xij. annis matrimonio iuncta, in virginitatis integritate, sicut & cum primo sedisset habita mariti licentia, contempto regno, se ad monasterium monialiũ contulit perpetuo virgo mansura. In quo cum septem annis Abbatissæ gradum tenuisset pestilentiæ morbo percussa in lignea tumba defũcta est: in qua cùm per sedecim annos sepulta iacuisset, placuit sorori eius quæ ei

in digni-

in dignitate successerat, leuare ossa eius & in locello nouo posita in Ecclesiam transferre. Iussitque quosdã de fratribus quærere lapidem de quo locellum facere potuissent. Qui accensa naui venerant ad ciuitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorũ Granta cestir vocatur, & mox inuenerunt iuxta muros ciuitatis locellum de marmore albo pulcherrimè factum, operculo quoque similis lapidis aptissimi tectum: vnde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, gratias agentes retulerunt ad monasterium. Cumque corpus sacræ virginis ac sponsæ Christi aperto sepulchro esset prolatum in lucem, ita incorruptum inuentum est ac si eodem die fuisset defuncta, siue humo condita. Eius enim sepulta caro corrumpi non potuit, quia à virili contactu incorrupta durauit, imo & vulnus quod moritura vlcere inciso accepit, cum quo etiam hiante sepulta erat, tenuissimæ cicatricis vix insignia prætendebat, sed & linteamina omnia quibus inuolutum erat corpus integra apparuerunt, & ita noua vt ipsa die viderentur esse castis eius membris circundata, vultus quoque eius velamento detracto specimen quasi suauiter dormientis ostendit. (Beda lib. 4. cap. 18. de gestis Anglorum.

EXEMPLVM III.

Virginem ne verbis & iniurijs illuderetur defendens Basilides, subitò ad fidem conuertitur.

IN nostram vsque memoriam ab incolis loci perennis virtutum Potamianę fama celebratur, quod immensos, & innumeros agones primo pro virginitate & pudicitia desudauerit, deinde pro martyrio exquisita, inaudita tormenta pertulerit, atq; ad vltimum vnà cum venerabili matre Marcella ignis supplicijs consummata sit. Tradũt igitur Aquilam (hoc enim erat iudicis nomen) postquam crudelibus eam supplicijs lacerauerat, ad vltimum ob iniuriam & nobilitatis eius, & castitatis comminatũ esse Potamianæ, quod eam crudelissimis gladiatoribus, vel impudicissimis lenonibus traderet. At illa, cum ab ea quid mallet, quiduè eligeret, quæreretur, protulisse dicitur aduersus tyrannum vocem liberam, quæ ob superstitionem Romani ritus sacrilega videretur, & ideò sine mora in eam latam esse sententiam. Cumque Basilides vnus ex his quibus implere spiculatoris officium mos est, susceptam eam duceret ad supplicium, ac multitudo impudicorum pariter, & impiorum Potamianæ verbis, & iniurijs conaretur illudere, Basilides abigere impudentius irruentes, ac deturbare cœpit humanitatis, & miserationis obtentu. At illa religiosum viri votum erga se ad propositum humanitatis amplexa: Certus esto, inquit, quòd cùm abiero ad dominum meum, sine mora boni huius tibi remunerationem parabo. Post hæc autem verba constanter suscepit statuta supplicia picis calidę paulatim per artus & mẽbra diffusæ, & hoc modo beata virgo è terris migrauit ad cœlum. Non multis autem post diebus Basilides cum inter collegas suos ob causam quandam iuramentum posceretur, ait sibi non licere. Tum deinde cùm constantius affirmaret, pertrahitur ad tribunal, vbi cùm perseueraret in confessione, vinculis traditur. Tum vero visitantibus eum nostris, & causam subitæ, ac laudabilis huius permutationis inquirentibus, dixisse fertur quod Potamiana post diem tertium martyrij sui noctu assistens coronam capitis eius imposuerit, dicens, deprecatam se pro ipso Dominum, & impetrasse vt se-

cundum quod scriptum est. Qui recipit martyrem, mercedem martyris consequatur. Quibus auditis confestim fratres signum ei dominicum tradunt, & die postero ob Domini martyrium capite punitur. (Euseb. lib. 6. cap. 5.

EXEMPLVM IV.

Virgo sanctissima Iachelina virili habitu patriā fugit, siccis pedibus mare transijt, & mirabilem vitam duxit.

ROMÆ sanctissima virgo Iachelina soror nobilissimi & ditissimi Comitis Apuliæ, sapientia ac decore præstantissima fuit. Quæ cùm à fratre Comite tradi nuptijs cogeretur, assumpto virili habitu clam aufugit. Directis nuncijs per omnes vias, frater Comes eam insequitur via qua fugiebat. Nullum autem effugium soror videns, ad obuium mare se contulit, & crucis signo se signans, in mare se ex alta rupe proiecit. Quod vbi frater vidit, eiulatu magno sorori de rupe clamauit. Super omnia mihi soror charissima, reuertaris ad me: construam tibi monasterium ditatum copijs, in quo liberè seruies soli Deo. Cuius clamores virgo sancta quasi surda aure pertransiens, per ampla maris spatia procedebat. Et vide quanta virtus diuini miraculi! Nimirum natandi artis ignara, oculis ac manibus in cœlum extensis quasi per aridam ambularet, maris profunda transibat. Quo transito, in desertissimis Græciæ filuis tribus annis sub virili habitu sanctissimo cuidam seni eremitæ seruiuit, vt spiritualem viuendi modum plenius informaret. Inde verens astutias inimici, & nequitias, ne se proderet fœminam: quia eremitam erga se affici solito amplius aduertebat, fugit citra mare, in propinquis Siciliæ desertis habitatura: & ibi super arborem adiutorio cuiusdam fidelis viri, arcto valdè constructo tugurio, per nouennium latitauit, eodem sibi viro ita eleemosynam ministrante, vt nunquam propter victum descendere cogeretur. Hæc postea Romam spiritu cogente peruenit, & Innocentium Papam tertium, cùm omni clero & populo ciuitatis, seuera & audaci redargutione permouit. Hic vinctus eius ongissimo tempore fuit. Ter in hebdomada, nullo adiecto, panem cum aqua comedit, & super nudam penitus terram, æquata ceruice pedibus, requieuit. Talia & his similia de virginibus facta & gesta meo tempore, si referrem, potius me tēpus desereret, quàm exempla. (Cantipratanus de propriet. Apum l.2.c.29.p.32.

EXEMPLVM V.

Virginitatem suam filia Viennensis Comitis inuitis omnibus cognatis suis inuiolatam seruauit.

VIDIMVS enim plures filias Comitum, & Baronum, quæ spretis nuptijs, in monasterijs, vel congregationibus virginum vitam cælibem elegerunt. Quarum inter cæteras vnam Iolendam nomine, filiam Vienensis Comitis vidi, quæ ad prædicationem fratris ordinis Prædicatorum VValteri nomine conuersa est. Hæc enim Romanorum moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ consobrina, & Achaiæ principis soror, à parentibus & amicis præparabatur nobilissimis nuptijs copulari, vt per eam posset eorum posteritas sublimari. Illa autem alias intendens, sollicitauit animo matrem & sorores in Valle Beatæ Mariæ in diœcesi Treuerensis ordinis Prædicatorum inuisere. Quo vbi venit cum militibus ex familia, matre alijs intenta, filia vt prius ordinauerat, vocatis in capitulum sororibus,

vot um religionis fecit, habitum induit, impositum responsorium) Regnum mundi, ipsamet inchoauit. Quod conuentum lætissimum vocibus prosequentem audit mater, miratur conuentus repentinam lætitiã, mittit vnum ex suis videre quid esset. Renunciat ille beatissimam Iolendam habitu sacri ordinis insignitam. Quo audito, mater attonita, accurrit rapere filiam furibunda: nec cunctata immunitatem loci violenter infringere, raptam secum abduxit, & in palatio Viennensi arctissimæ custodiæ mancipauit. Et vide quali constantia vicerit. Cibis tantum regularibus secundum ordinem contenta, alios comedere nulla cogi violentia poterat. Alia quoque statuta ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantius obseruabat. Detracto tantùm illi habitu ordinis violenter, coloratis eam vestibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Episcopos, Abbates, & Prælatos, & per alterius professionis moniales & religiosos diuersi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum sæculi, vel saltem ad laxioris vitæ ordinem animum eius conuertere potuerunt. Dicebat enim verbis innitens Apostoli: In ea vocatione qua vocata sum, immobilis permanebo. Parentes igitur & amici à reuocatione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum & ordinem permiserunt. Vbi tantis exemplis vitæ fulget, vt nulla in ea deesse virtus dignitatis videatur. (Thomas Cantipratanus lib. 2. cap. 29. part. 33.

EXEMPLVM VI.

Virginea caro sancti Theodulphi Imperatoris consanguinei incorrupta post multos annos Treueri reperitur: & quædam alia de eodem.

IN vrbe Germaniæ Treuerensi, totius Europę antiquissima, structura quædam mirabilis erat, quæ Helenæ Constantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum ciuitatis, à ciuibus est destructum. In cuius latere à parte Aquilonari oratorium paruum inuentum est, in quo altare ex alabastro candidissimum erat, & in latere dextro sepulchrum. Scriptura verò hæc super sepulchrum in pariete legebatur. Sancte Theodulphe nostri petimus miserere. Ad sepulchrum igitur ciuibus pariter adunatis, vocati sunt fratres Prædicatores, & ego casualiter superueni. Deposito ergo lapide, corpus inuenimus incorruptum, & apto schemate ad cooperiendum naturæ secreta, manus super verenda demissas. De permissione verò ciuium, manum eius dexteram quàm in sacrificio corporis Christi viuens extenderat, mox abscidi, & Louanij fratribus Prædicatoribus dedi. Huius reliquias capillorum & vnguium in antiquissimo monasterio iam dictæ ciuitatis, quod Horreum dicitur, cum superscriptione veteri, & alijs reliquijs sanctorum inueni. De hoc beato viro, & eius fratre beato Theodorico, qui in alia parte structuræ supradictæ incineratus est, fama antiquissima ferebatur. Fuerunt ambo filij sororis cuiusdam Imperatoris Romanorum: quorum beatus Theodulphus iussu auunculi Eliam regis Britanniæ despõsauerat adhuc puer. Cumq; adolescens factus, spe gratioris vi-

tæ, sponsam nollet accipere in vxorem, sed virgo in perpetuum remanere. Cæsar indignatione permotus, illum de patria expulit. Qui Treuerim veniens, & habitum monachalē suscipiens, quasi in arctissimo specu, in loco quem diximus se reclusit. Erat autem & lectus eius lapideus cum ceruicali lapideo, iuxta oratorium quod prædixi. Secutus verò hunc creditur frater eius, & vitam beatam in eodem loco duxisse. Decreto autem & consilio populi ciuitatis, sacrum corpus in Ecclesiam fratrum Prædicatorum translatum est, & retro altare digna veneratione locatum. Reuolui autem postea chronicam temporum, & de his duobus fratribus scriptum legi: quòd sub Clodoueo rege Francorum hi viri sancti & deuoti floruerunt. Credo autem, saluo meliori iudicio, dignè quidem beatum Theodulphum pro signo incorruptæ virginitatis in carne, incorruptionis gloriam etiam in corpore suscepisse. Vnde in libro Sapientiæ dicitur. Incorruptio facit proximum esse Deo. (Idem lib.2.c.53 p.2.

EXEMPLVM VII.

Virginitatem sollicitè seruaturus beatus Vincentius iuuante B. Maria insidias diaboli declinauit.

QVodam tempore dum circa quartam horam noctis in cellula sua beatus Vincentius ordinem Prædicatorum dudum ingressus librum illum quem dedit beatus Hieronymus de Maria virginitate perpetua legeret, & inter suauitatem lectionis ipsam virginem obsecrasset, vt eius virginitatem custodiret facta est ad eum huiusmodi vox. Non omnes possumus esse virgines. Namque tametsi vsque nunc te virginem appellare potuisti, non tamen vlterius patiar, vt tam honorato nomine gaudeas. Vir Dei ad hæc verba plurimùm attendens, intra se tacitus, sollicitusque voluebat quid sibi vellet sermo quem audierat. Non enim induci poterat, vt crederet verba illa ex ore Mariæ virginis emanasse, quippe quæ virginitatis custodes semper amauit, confortauit, iuuit, magnificauit. Itaque genua flectens ab ipsa Virgine petit, vt quid significare vellent illa verba terrifica, dignaretur ostendere. Nec multo post ei beata Virgo multa cum luce apparuit. Et postquam sui visione eum confortauit, lætumque reddidit, hoc pacto locuta est. Verba illa ad te paulò ante facta diaboli fuerunt, qui tibi proposuit bonorum operum difficultatem, vt territus ab incepta virtute desistas. Tu tamen cautus esto, vt constanti animo perseueres. Et quanquam crebras tibi parabit insidias, ac frequenter conabitur vt periclitetur virginitas tua, atque cæteræ virtutes quæ in te sunt corruant, tamen ne diffidas, semper spera in Domino, quoniā ipse erit clypeus tuus, quo non solùm arma diaboli poteris facilè contemnere, sed & ipsum, cunctasque artes versutiæ eius magnanimè superabis. Hęc verba à virgine dicta sunt, eiq; à Vincentio gratiæ referuntur, & illa disparuit. Ex eo autem tempore Christi militi tantum feruoris accreuit, vt non terrestris homo, sed Angelus cœlestis videretur. (Ex vita S. Vincent. c.11.lib.1. apud Surium.

EXEMPLVM VIII.

Virginitatis suæ insidias sustinens Bernardus clamauit, latrones, latrones.

COntigit item, vt cum socijs aliquantis apud matronam quādam hospitaretur. Considerās autem mulier adolescētem decorum aspectu, capta est laqueo oculorum suorum, & in concupiscentiam eius exarsit.

exarsit. Cumq; tanquam honoratiori omnium seorsum lectũ ei fecisset præparari, surgẽs ipsa de nocte impudenter accessit ad eum, quam Bernardus sentiens, nec consilij inops clamare cœpit, latrones, latrones. Ad quam vocem fugit mulier, familia omnis exurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, sed minime inuenitur. Ad lectulos singuli redeunt, fit silentiũ, fiunt tenebræ sicut priùs, pausant cæteri, sed non illa misera. Exurgit denuò, & Bernardi lectulum petit. Sed denuò ille proclamat, latrones, latrones. Quæritur iterum, & latet iterum, nec ab eo qui solus nouerat, publicabatur. Vsque tertiò improba mulier, sic repulsa vix tandem metu, seu desperatione victa cessauit. Cùm autem die sequenti iter agerent arguentes Barnardum socij, quidnam totiens ea nocte latrones somniauerit, perquirebant. Quibus ille: Veraciter (inquit) aderat latro, & quod mihi preciosius est in hac vita (castitatem videlicet) hospita nitebatur auferre. (Ex vita S. Bernardi lib. 1. c. 3.

EXEMPLVM IX.

Virginitatis tuẽdæ gratia fœmina quædam Leodiensis diœcesis in rapacissimos fluuios seipsas præcipitauerunt.

IN vastatione Leodiensis ciuitatis satis compertum est, quãtus fuerit in deuotis matronis, atq; virginibus zelus, atq; amor tuendæ castitatis, quæ enim ad Ecclesias confugere non poterãt in fluuium sese projiciebant, magis eligentes mori, quã damnum incurrere castitatis. Quædã verò in stercoreas sentinas prosilientes, malebant extingui fœtore quam spoliari virginitate. Ita tamẽ clemẽs sponsus sponsis suis dignatus est prouidere quod in tanta multitudine nõ est inuẽta aliqua quæ mortem corporis vel detrimentũ castitatis incurreret. Cùm autem vna sanctarum mulierum periculosè laboraret in flumine, duo ex hostibus cum nauicula ad eam venientes, eam in nauim traxerunt, vt ei turpiter commiscerentur. Sed quid egit casta inter lenones, agna inter lupos: columba inter accipitres? Maluit iterum fluuio submergi quam corrumpi, à naui prosilijt inter vndas, dumq; nauis ex impetu salientis mergeretur simul illi duo submersi perierunt. Illa verò per gratiã Dei sine damno corporis & animę obsequente fluuio ad ripam peruenit. (Iacobus de Vitriaco in Prologo in vitam S. Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM X.

Virginitatem sanctarum Virginum Agapis, Chionæ, & Hirenæ, mira dignatione Dominus defendit.

LEgitur in vita sanctarũ Agapis, Chionæ & Hirenæ. Quoniam cùm Imperator Diocletianus audisset rumores sanctitatis Agapis & Chionæ virginum præsentatis eis sibi promisit eis maritos de palatio suo per quos illustres esse possent, si Christum negantes idola colerent. Cumque nullatenus à Christianitate flecti possent, iussit præsidi Dulcitio diuersis tormentis eas affligere. Cùm autẽ præsentatæ essent, videns eas, captu oculorum astrictus turpissimo spiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi custodiendas, qui eis libertatem promitteret, si captiuæ eius animo consensum præbuissent. Sed cùm nec promissionibus, nec erroribus animum commutarent, ausus est ipse Præses cellulam ingredi, vbi illæ orantes noctem Christo peruigilem exhibebant, in quo loco omnia coquinæ vtensilia reposita erãt. Ingressus autẽ cùm vellet perficere ad quod eum ardor libidinis impellebat, alienatus mente cœpit ollas amplecti, & sarta-

sartagines osculari. In quibus diu ludificatus totus niger, & cacabatus talis cœpit esse in vestibus & in facie, qualis à diabolo possidebatur in mẽte. Tandem cum suis egressus est qui eum cum luminaribus expectabant, visoque eo omnes fugerunt videntes eum talem nullam habentem corporis partem, quæ non esset inquinata, & in partibus scissa. Stantibus enim ancillis Dei & psallentibus, nullum penitus per eum potuit diabolus impedimentum afferre. Vidẽs ergo Præses se ab officio suo esse contemptũ, nesciens quid de se factum esset, non est reuersus in domum suam, sed cœpit concito cursu ire ad Palatiũ Diocletiani. Prosternam me inuictissimis Imperatoribus, & dicã me ita ob officio meo ludibrio habitum, ac cum irrisione & clamoribus derelictum. Cumq; manè apertum esset palatiũ, & ille totus cacabatus intrare velles ad regem, alij pugnis, alij in eius faciẽ exsufflantes eum impingebant, alij quoq; ridentes, alij irascentes eũ expellebant, & vix potuerunt eum serui ad domũ suam perducere dicentes: Respice te, & respice. Clauserat autẽ diabolus oculos eius, nec poterat seipsum attendere: sed videbatur ei quod totus mundus esset niueis vestimentis indutus. Mens tamen sana in eo erat, & soli oculi tenebantur à sathana quibus Dei Martyres obscœno mentis conamine respexerat. Interea putans ancillarum Dei maleficijs euenisse coram publico tribunali iussit eas expoliari, vt corpora earum nuda aspiceret, sed ita fixæ inuẽtæ sunt vestes earum, vt quasi coria corporibus iuncta putarentur. Hæc attendẽs Dulcitius & consternatus ita obdormire cœpit in tribunali, vt nec à pulsantibus posset excitari, sed sic dormiens sublatus est in domum suam, & ibi euigilauit. Hæc audiens Diocletian⁹ tradidit eas Sisinnio, qui sacrificare nolentes iussit viuas incendi. Cùm ergo in ignem missæ nec vestimenta earum arderent, dixerunt: Domine IESV ne ab hac hora patiaris nos loqui cum his qui te verum Deum negauerunt. His dictis prostrauerunt se in oratione, & immaculatis corporibus, intactis crinibus, integrisq; vestibus, digesto igne repertæ sunt. In crastino etiam iussit Hirenam locari in prostibulo, sed apparuerunt ducẽtibus eam duo milites dicentes: Misit nos Comes, vt ducatis eam vbi ego dico. Et duxerũt eã in supercilio mõtis. Tunc videns se delusum Sisinni⁹, eques perrexit ad montem. Et videns eam orantem, tota die girauit eam, nec tamen potuit ad eam peruenire. Tetendit autem vnus seruorũ eius arcum, & iaculo perforauit eam. Et sic cum gloria peruenit ad Dominum. Quarum corpora Anastasia cũ gaudio sepeliuit, orans Dominum vt earum particeps fieri mereretur. (Vincent. l.12.c.59.60.61.62.

EXEMPLVM XI.

Virginum inæstimabilis gloria sanctis Iuliano & Basilissæ ostenditur.

Legitur in vita sancti Iuliani & Basilissæ: Quoniam cùm idem Iulianus multum hortaretur à parẽtibus vt vxorem duceret, per quã & genus suum conseruaret, & adolescentiæ lapsus euaderet, orationi se dedit auxilium petens à Domino ne virginitatẽ promissam aliqua occasione violaret. Apparuit autem ei Angelus Domini dicens: Iuliane, surge, & parẽtum voluntatem perfice. Accipies quidem coniugem, non quæ te pollendo à Domino separet, sed per te virgo tecum perseueret. Lætificãs ergo parentes: sicut (inquit) desiderastis, ecce sic facio. Quæritur ergò puella diuitijs nobilitate atq; decore præstantissima, nomine Basilissa, quæ & ipsa parentum vnica fuit. Venit ergo dies quo vicini inuitãtur ad nuptias,

plateæ sericis ornantur, & aures omnium sonis musicorum, & cantilenis virginũ oblectabantur, ita vt si homo etiam ferreus esset, luxuria soluere-tur. Producitur inter hæc onerata gẽmis & auro spõsa de thalamo. Ingreditur iuuenis cum virgine lętus cubiculũ, factaq; ab eo oratione, tali odore cella repleta est, vt videretur sibi virgo in tali loco constituta esse, vbi vernant lilia & rosæ, & ait ad iuuenẽ: Miram rem sentio, cùm enim hyemis tempus sit, ita mihi omnium rosarũ & liliorum odor famulatur, vt his satiata iam horream thori coniunctionem. Cui Iulianus: Odor qui tibi apparet, Dominus est amator castitatis, qui integritatem corporis seruãtib⁹, vitam repromisit æternam. Ait igitur illa: Quæ melior salus est, quam integritatem custodiendo vitam ęternam acquirere? Opto igitur vt pariter in eo virginitatis proposito perseueremus. Tunc procidens Iulianus ait: Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Quod & similiter fecit: Et subitò fundamenta cubiculi commota sunt, & lux immensa emicuit, fitq; ibi spectaculum magnũ. Nam ex vna parte sedebat rex æternus cum multitudine candidatorum, & ex alia parte multitudo virginum, quarum gloriosa virgo tenebat principatum. A parte regis clamabatur: Vicisti Iuliane, vicisti. A parte virginis clamabatur: Beata es Basilissa, quę salutaribus monitis consensisti. Et ostensus Iuliano liber aureus litteris scriptus vt legeret, & legit sic: Iulianus, qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Basilissa verò, quæ ei integro corde sociata est, deputetur in numero virginum, quarum virgo Maria tenet principatum. Et dicebant omnes, Amen. Reliquum ergo noctis in laude trãsigentes, cœperunt spiritu, non carne fructificare. Nec dinumerari possunt animę quę per Iulianum præmittebãtur ad Dominum. Similiter & agmina virgnũ per Basilissam præmittebãtur ad Christũ. Tempore autẽ Diocletiani furore persecutionis incumbente orauerunt Deũ, vt omnes per eos cõuersi antequã ipsi migrarent transirent ad Dominũ. Et transierunt in breui mille animæ ad Deũ. Deinde ipsa Basilissa ab ipsis iam mortuis inuitata etiã ipsa defuncta est. (Simeon Metaphrastes apud Lipomanum tomo 7.

EXEMPLVM XII.

Virginitatem suam Domino consecrare volens sancta Phara, multas persecutiones à patre sustinuit.

Legitur in vita sanctæ Pharæ virginis, cũ apud villam Papiensiũ Dei cultor Eustasius à genitore sanctæ Pharæ officiosissimè susceptus esset, atque cognouisset Pharam beati Columbani benedictione sacratam, graui oculorum fatigati cœcitate (quã contraxerat continui fletus, mœrore eo quod disponeretur à patre nuptiali operi inseruire, & sanctimoniæ vota frustrari nuper deliberata) patrem asperitate verborum obiurgat, dicens hoc sui esse operis, quod virgo afficeretur tanto discrimine periculi. Ad hęc si quidem pater simulatione verborum filiæ se dixit post habere nuptiarum coniunctionem, tantum vt ipsius mereretur, iocundari corporali sospitate. Itaque vir Dei horum credulus verborum ad locum in quo ægra decubabat puella accessit, & vtrùm in sanctimoniali habitu viuere vellet suscitatur. At illa suspirans, ait se pudicitiam Angelis sociam desiderare, potiusque supernum sponsum concupiscere, quàm terreno flebiliter inhærere. Mane verò visus est ei astitisse vir reuerenti vultu, oculis ardentibus, dicens: Certa esto famula Dei, meisq; promissis firma, hodie tibi virũ aduenire, qui te sospitati restituet,

Hac expleta visione post modicum intrante ad eam Eustasio visionis ordinem Phara enarrauit. Tunc Eustasius oratione facta, promissum diuinitus adiutorium virgini accelerante sanitate contulit. Quod videns pater voluntatem cordis factis aperuit, sponsum aduocat, sponsalia firmat, tempus nuptiarum statuit. At illa fugam arripuit, quæ pauitanti cursu Ecclesiã beati Petri ingressa, atque in terram prostrata pugnis tenerum pect9 quassabat, lachrymisque terram vbertim irrigans, & beatum Petrum inuocans his verbis orabat: O Petre, qui iustis regna reseras cœlestia, obseras iniustis, huc ad tua cõfugi limina, tua volens esse virguncula. Et tu (ô Christe) qui semper flecteris precibus humiliũ, remittendo sordes, serua virginitatem meam oblatam tibi per æterna secula. Quo pater cognito pueros illico dirigit, mandans eam in loco interfici, sed pueri prouido consilio aliquantulum in eundo consistunt, vt ipso morarum spatio patris mitigaretur sæuitia. Denique eo veniente atq; acriter sæuiente, ministri comminationem artificiosè intentabant. Ad quos illa: Non (inquit) à genitore talia munera debentur filiæ. Sed iocundiùs est mihi in loco hoc pulchram mortem oppetere quàm virginitatis florem perdere. Hoc autem, certissimè genitor nouerit meus, quia nunquam copulæ nuptiali in vita subdi consentiã. Referentibus ergò famulis hæc Domino suo, ille furorem animi nequaquã sine læsione filiæ mitigare voluit, sed custodiæ deputãs seruabat eam ad ea quæ facere disponebat. Dũque ista geruntur Dei misericordia contigit B. Eustasium per ipsum Haguericum reuerti ab hac expletione legationis regis Lotharij, qui cognoscẽs tam diram regis animaduersionẽ in filia, irreuocabiliter desæuire, studuit ipsius animi sæuitiam duris verborum aculeis tenebrare, & ad pœnitendum compungere. Neq; vero inde redijt quousq; & puellam desiderato sanctimoniali habitu per Bõdoessennum Meldensem Episcopum ornaret, & vt idem Haguericus monasterium in proprio suo famularum Dei congruum habitationi construeret. (Lib. 23. hist. Vincent. cap. 15. & 16.

EXEMPLVM XIII.

Virgo quædam ne perderet pudorem, ad altare confugit, illiusque propinquus quidã ei molestior morte sublatus est.

Refert Ambrosius in libro primo de Virginitate, quia puella quædã nobilis sæculo, nunc nobilior Deo, cùm vrgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad sacrosanctum altare confugit. Quo enim melius virgo quàm vbi sacrificiũ virginitatis offertur curreret, ne is quidẽ finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hostia, victima castitatis, nunc capiti dexteram sacerdotis imponens, precem poscens, nunc iustè impatiens moræ, ad summum altaris subuecta, verticẽ de palla altaris contexit melius me (inquiens) quã altare velabitis. Quid agitis vos propinqui? Quid exquirendis adhuc nuptijs sollicitatis animũ? Iamdudum prouisas habeo nuptias, Sponsum offertis, meliorem reperi. Quaslibet, exaggerate diuitias, iactate nobilitatem, prædicate potentiã. Habeo enim cui nemo se comparet. Diuitem videlicet mundo, potentẽ imperio, nobilẽ cœlo. Si talem habetis non refuto opinionẽ, si non reperitis, nõ prouidetis mihi, sed inuidetis. Silentibus cæteris vnus abruptiùs, ait: Quid si (inquit) pater tuus viueret innuptam te pateretur? Tunc illa maiore religione, moderatiore pietate, & ideò fortasse defecit, ne quod mihi impedimentum posset afferre. Quod ille responsũm de patre, de se oraculum maturo sui probauit exitio,

exitio, decidit enim & mortuus est. Ita cæteri eadē sibi quisq; metuentes, fauere cœperunt qui impedire quærebant, nec dispendium debitarū attulit virginitas facultatum, sed etiam alimētum integritatis. Habetis puellæ deuotionis præmium, parentes cauete offensionis exemplum. (D. Ambros. lib. 1. de Virginitate.

EXEMPLVM XIIII.

Virginitas & sapientia in specie virginum Gregorio Nazianzeno apparuerunt secum habitare petentes.

GRegorius Nazianzenus scribit in Prologo Apologetici, quod signaculum castitatis integrū custodiens, cùm philosophiæ studijs adhuc iunior apud Athenas floreret, vidit per soporem studenti sibi & legenti duas satis decoras dextra, læuaque fœminas consedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo toruiore respiciens, quænam essent, & quid sibi vellent percunctabatur. At illæ familiariùs eum complectentes aiunt. Ne molestè capias iuuenis, notæ tibi satis, & familiares sumus. Altera ex nobis sapientia, altera castitas dicitur: missæ sumus tecum habitare, quia iocundum satis & mundū in corde tuo habitaculum præparasti. (Petrus de Natal. lib. 2. cap. 69. Vincent. Specul. hist. lib. 15, cap. 90.

EXEMPLVM XV.

Virgo captiua precibus Dominos suos sanans cum honore ad propria remittitur.

REfert B. Augustinus in epistola ad Victorianum. Ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis à Barbaris rapta atq; in captiuitatem ducta est: sed per mirabilē Domini misericordiā cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus enim illa Barbarorū vbi captiua ingressa est, subita cœpit dominorū infirmitate iactari, ita vt omnes illi Barbari nisi fallar, tres fratres, vel ampliùs periculosa ægritudine laborarent. Quorū mater aduertit puellam Deo dicatā & credidit quod eius orationibus filij sui possent ab imminētis iā mortis periculo liberari. Petiuit ergò vt oraret pro eis pollicens, quod si salui facti essent, eā suis parentibus redderent. Ieiunauit illa & orauit, & continuò exaudita est, ad hoc enim factum erat, quantū exitus docuit. Itaq; illi tam repentino Dei beneficio salute percepta mirantes, & honorātes quod illorū mater promiserat, impleuerunt. Hæc ideò facta constat, vt discamus quoniam & captiua sancta virginitas etiam inter Barbaros non deseritur à Domino. (August. Epist. 122. ad Victorianum.

EXEMPLVM XVI.

Virginitatem suam ne perderet iuuenis quidam dentibus abscissam linguam in faciem meretricis expuit.

HIeronymus sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, fœlici cruore damnati sunt, multas apud Ægyptū & Thebaidā Ecclesias sæua tempestas depopulata est. Votū tunc erat Christianis pro nomine Christi gladio percuti. Verum hostis callidus tarda ad mortē supplicia conquirens, animas iugulare cupiebat, non corpora, & vt ipse, qui ab eo passus est, Cyprianus ait, volentibus mori non dabatur occidi. Cuius crudelitas sequenti exemplo notior fiet. Decius iuuenem quēdam iuuenili ætate florentē in amœnissimos hortulos adduci præcepit, ibiq; inter candentia lilia & rubētes rosas cum leni iuxta murmure serperet riuus, & molli sibilo arborū folia, ventus stringeret super stratū plumis lectulū supinari, & ne inde se excute-

re possit, blãdis sartorum nexibus irretitum relinqui. Quo cùm recedentibus cũctis meretrix speciosa venisset, cępit delicatis stringere colla cõplexibus, & (quod dictu nefas est) manibus attrectare virilia. Quid ageret miles Christi, quo se conuerteret nesciebat. Et quẽ tormenta nõ vicerant, superabat voluptas. Tandem cœlitus inspiratus, præcisam mordicus linguã in osculantis se faciẽ expuit, sic libidinis sensũ succedẽs doloris magnitudo superauit. (Hierom. in vita S. Pauli Erem.

EXEMPLVM XVII.

Virgines duo, scilicet iuuenis, & adolescentula matrimonio iuncti, & in virginitate manserunt stabiles, & post mortem, licet seiuncti essent, sepulti in vno monumẽto inueniũtur.

Refert beatus Gregorius Turonensis, quod quidam nobilissimus iuuenis Romæ de nobilioribus Senatorũ cũ virgine ęquè nobili contraxerit tẽporibus Archadij, Honorij & beati Martini, non tamen sponte sua, sed parentum, & vi & auctoritate premebatur, vt in matrimonium consentiret. Cùm itaq; solemnes nuptiæ celebrarentur lætantibus cunctis, & cantantibus organis, hæc in corde suo soli Domino decãtabat dicens: Fiat cor meũ, & corpus meum Domine immaculatũ, vt nõ confundar. Solemniter itaq; cunctis nuptialibus celebratis, cùm sero pariter in cubiculum ducerentur, ipsa conuersa ad parietem, virginitatis suæ periculum amarissima cœpit lamentatione deflere. Miratur iuuenis (vtpote propositi virginalis ignarus) atque tanti causam męroris sollicita cępit interrogatione perquirere. Tunc illa profundis gemitibus cordis dolores aperiens: Hæc (inquit) est causa tanti mæroris, quoniam thesauro virginitatis preciosissimo, quẽ voto fideli soli Deo dedicaueram, nunc inuita priuabor. Respondit iuuenis: quod & placeret Deo coniugium, quippe quod ipse à principio cõstituisset hominibus obseruandum, ex quo proles adquiritur, quæ est parẽtũ gaudiũ, hæresq; bonorum. Instabat illa contrariè asserens virginalem statũ Domino acceptissimum, cuius quidem principium in cælestibus spiritibus dedicasset, atq; post hęc in terras veniens virgo mansurus, de sola virgine nasci voluisset. His itaq; & pluribus aliis virgine prosequente fit consensus amborum, vt videlicet castitatem sub solo nomine coniugij ambo seruarent. Cùm autem iam diu sub solo nomine coniugij sic fideles virgines atq; (vt ita dixerim) in igne fideles martyres Christi manerent inusti. Placuit tandem Domino vt de fæcibus vitæ præsentis puellã educeret. Postquam autem circa corpus eius ecclesiasticum complesset officiũ, stans iuuenis supra vxoris (vt putabatur) sepulchrũ manibus extensis in cœlum. Gratias (inquit) ago tibi Domine Deus, atq; hunc thesaurũ à te mihi cõmissum immaculatũ, & integrũ tibi restituo. Tunc illa de tumulo quasi subridens. Cur (inquit) ante tempus ea loqueris, quæ non interrogaris? Audiebant hæc cuncti, & mirabantur. Non multo verò post tẽpore, etiam iuuenis ipse euocatus migrauit ad Dominum. Sepultus est etiã ipse, sed per multum spatium à tumulo vxoris putatiuæ. Cumq; non post multum tẽpus exigentibus causis circa locũ fodientes iuuenis corpus non inuenirẽt, in sepulchro virginis quæsitum est, atque repertum, vt videlicet quorum coniunctas animas non separat cęlum, etiam sepultorum corpora non separat monumentum. Incolæ autem tantis mirabilibus visis, cùm post horum duorum memoria venisset in medium, duos amantes eos nuncupabant. (Gregorius Turonensis. lib. de gloria Confes. cap. 3[?].

EXEM-

EXEMPLVM XVIII.

Virgo quædam virtute nobilior, quàm genere, à Sigismundo in sponsam electa, ad altare fugit, & regio diademate contempto monasterium introijt.

REfert Vincentius in Speculo morali. Sigismundus rex Lotharingię Christianissimus iuuenili florens ætate, ne ætas illa ad mala semper procliuior per luxuriæ inquinamenta deflueret, secundum Apostoli consilium nubere magis elegit quàm vri. Audiens ergò de virgine quadam quam per omnes terras virtutum fama vulgauerat, quod videlicet nobilis esset origine, fama procerior, atque super hæc omnia castitate atque omni virtute præstantior, accensus est animo, vt hanc habere possit vxorem, & regni sui reginam efficeret. Mittit solemnes nuncios cũ muneribus regijs in Alemaniam, vbi præfata virgo morabatur, pro parentum & virginis requirendo consensũ. Parentes igitur audientes regis affectum facile cõsentiũt, vtpote qui omnem suam posteritatem talibus nuptijs nobilitandam & sublimandam esse sperarent. Cumque regales nuncij de virginis consensu sollicitarentur, promiserunt parentes quoniã ipsi eam ad nuptiarum consensum inducerent. Timebant enim quoniam sciebant filiam virginitatis habere propositum, ne si negaret assensum, tanta gloria de eius parentela periret. Educitur itaque virgo de domo, & de patria, omnis fraudis ignara, vtpote quæ nesciebat quoduceretur. Sed cùm peruentum esset ad locũ, atque intellexisset se regali matrimonio copulandam, flere cępit & gemere, dicens se virginitatem suam reginæ & Domino cœli deuouisse. Atq; ideo nũquam mortali homini se nupturam. Quæ enim cum agno virginũ gloria gaudere cupiebat in cęlis, exaltationem etiã regalẽ cum detrimẽto castitatis non requirebat in terris. Sed parentes atque cognati omni cauebãt solertia ne hoc ad regis notitiã perueniret. Verũ cũ virgini omnis euasionis demeretur occasio, tandẽ die statuto ad Ecclesiam sancti Stephani adducitur in spõsalibus ornamẽtis, vt scilicet ibi solemniter secundũ morẽ Ecclesiasticũ regi regaliter iungeretur. Sed vbi ad Ecclesiã ventũ est vidẽs virgo Christi nimis imminere periculum, atque maiori iam libertate potita, infusa lachrymis gemens ad beatæ virginis altare confugit. Quo per cornu apprehenso eadẽ gemẽs repetebat quæ prius, atq; nũquã se fatebatur ab altari euellẽdã, nisi sibi promitteretur virginitas permãsura. Erubescũt parẽtes, imò vt vere dicã insaniũt se scilicet esse deprehẽsos. Mirãtur assistentes, hi quippe causam virginis nesciebãt. Ad regis aures tandẽ fama peruenit. Qui vbi sacrũ sponsæ propositum intellexit, deuotionẽ castitatis atq; constantiæ propositũ miratur & laudat, promittens eidẽ quatenus si ab altari se pateretur abduci, non violator, sed protector & custos eius castitatis existeret. Omnia tamẽ, inquit, solemniter præparentur in vestibus, epulis atq; cæteris nuptialibus tanquã mihi desponsanda sit, neque enim dignũ est cũ minori solemnitate eam cęlorũ regi despõsari, quã mihi. Fecit itaq; eã indui regalibꝰ vestimẽtis, atq; regalẽ coronam capiti eius desuper imponi. Lætantibus igitur omnibus virgine quidem de obtento proposito castitatis, rege verò mirãte cũ cæteris de deuotione tanta in ætate tam tenera conuiuiũ celebratũ est. Quo expleto omnibus regalibus redimitã cũ ingenti gaudio fecit in Ecclesiã sancti Petri monialẽ collocari. Soli verò parẽtes eius cũ grãdi cõfusione in sua reuersi sunt, dolentes videlicet ꝙ tã sperato honore defraudati essẽt.

Virgo autē Deo deuota vitam superstitem in Domini exegit seruitio, atque nuptijs huius mundi spretis perueniret ad nuptias æternas (Vincentius Beluacensis in Speculi Moralis lib. 1. p. 3. dist. 96.

EXEMPLVM XIX.

Virginitatis pericula metuens quædam fœmina, nasū, & labia amputauit, & amputata à beata Maria recepit.

NObilis quædam virgo nomine Eufemia vouerat castitatem in annis puerilibus Domino, & votum suum (vt vouerat) strenue adimplebat, se coram Deo, & hominibus conseruans irreprehensibilem. Pater huius secularis videns eam formosam (licet inuitam & omnibus viribus renitentem) cuidam comiti desponsauit. At virgo plena Spiritu sancto capellam intrabat, & proijciens se in terram orabat Reginam misericordiæ, vt eam in voto castitatis conseruaret. Et aduertens quod ratione suæ pulchritudinis iacturā castitatis patiebatur, accepto cultello: amplius (inquit) vana pulchritudo occasio peccati non eris. Et hoc dicto nasum sibi præscidit & labia. Pater tyrannus audiens hoc, vocato quodā crudeli suo rustico filiam illi tradidit in ancillā, mandans vt sub obtentu gratię suę illam seruitijs rusticanis mancíparet. At rusticus compati nesciens sanguini nobili, vltra modū eam laboribus & plagis affligebat. Et hæc illa omnia libenter deuincebat Deo regratians, quod in istum statum eam deduxit in quo aliquid pro Deo sustineret. Cum vero in Dei seruitio septem annis permansisset, in vigilia natalis Christi, in nocte (vt mos est Christianis comedere) familia ad mensam sedente, ipsa cucurrit in stabulum vt laudes redderet suo Creatori. Sed rusticus nō visa virgine arrepto baculo eam quæsiuit. Et directis oculis in stabulum, fulgor ibidem coruscus apparuit. Et putans ignem propiùs accessit, & ecce virgo Maria cum multitudine virginum, & Angelorum eam confortabat dicens: Constans esto filia, quia pro hoc seruitio dabitur tibi corona regni cœlestis. Quod rusticus videns totam familiam clamore conuocauit, & viderunt Eufemiam nasum, & labia pulcherrima habentē, & facie rutilantem, & omnes qui eam viderant de immēso dono pulchritudinis Deū laudabant. Cumque pater eius hoc audisset, veniam petens in loco stabuli claustrum virginum construxit. In quo sancta Eufemia Deo seruiens in breui quieuit in Domino. (Collector speculi.

EXEMPLVM XX.

Virgo quædam percipiens quod rex pulchritudine oculorum suorum vulneratus, eam concupisceret, euulsos pia crudelitate oculos regi destinauit.

REfert Iacobus de Vitriaco sanctimonialem quandam pulchram facie fuisse, quam princeps diues & potens (in cuius potestate fundatum erat monasterium) concupiuit, & cùm nec precibus, nec muneribus sibi eam vsurpare posset, mādauit per nuncios Abbatiæ, vt vnum ex duobus eligeret, aut scilicet monialē illam sibi corrumpendam transmitteret, aut ipse totum monasteriū ignibus conflagraret. Terretur vehementer Abbatissa, vtpote quæ sciret, quoniam nisi quæ desiderabat obtineret, faceret peiora quam dixerat. Pauida igitur moniali illi sanctæ regis edictū crudele denunciat. Quæ tremēs & dolens cępit inquirere, cur eam præ cæteris monialibus sic amaret. Audiuit ex nuncijs: Propter pulchritudinem (inquiunt) oculorū tuorum in te tam ardenti amore succensus est. Exhilerata illa atq; segregata parū à cæteris, ambos sibi oculos pia crudeli-

crudelitate euulsit, atq; componēs in disco præsentauit ministris principis dicens: Ite, & principi vestro hæc præsentate ex me ei, dicentes: Ecce sagittæ quæ cor tuū tam importuno ardore confoderant. Habes quod desiderasti, nunc eis vtere pro libito, atq; oculos cordis mei intactos atq; illæsos relinque. (Idem.

EXEMPLVM XXI.

Virgines plurimæ cum se à Soldano audissēt stuprandas omnes nasum proprijs manibus detruncarunt.

LEgitur in Itinerario Dietmari, quia inter Hierusalem & Bethleem est cœnobium vbi erant sanctimoniales quando terra sancta perdita fuit pulchræ valdè. De quorū pulchritudine dum intellexit Soldanus, voluit eis commisceri, & præcepit eis vt sese pulchris vestibus inducerent, & ornarent, nequitiæ incestum passuræ. Abbatissa autem earum ne sic ludibrio esset carni & diabolo, & ne castitatis suæ lilium mergeret in luxuriç cloacā, sui laboris annullās meritum, se suasque maluit mutilare, quā corpore integro facie siderea immundissimum scortum existere. Igitur tanquā diuinitus edocta, cùm iam præ foribus, esset tyrannus, præmissa exhortatione hac confortatione vsa est. Sorores venerabiles tempus tribulationis ac persecutionis nostrç est. Soldanus nostræ virginitatis & pudoris inimicus in prōptu est, manus eius euadere non potestis, vtamini ergo meo consilio, & quod ego fecero, vos quoq; faciatis. Quod du ratum singulæ concepissent, ipsa Abbatissa primitus se naso mutilauit, & singulæ postmodū volūtate spōtanea se mutilauerūt. Quo audito, Soldanus vehemēter admirās constantiā illarū, & prudentiā obstupuit, & multū hoc factum, & suæ fidei tenacem constantiam approbauit. (Idem.

EXEMPLVM XXII.

Virgo quædam primò violas, deinde annulum in signū despōsationis accepit.

REfert magister Ioannes Nider in Formicario. In quodam rure propinquo satis ciuitati Nurenbergensi est virgo quædam ex pauperculis progenita parentibus. Hæc cum esset iunior, modò enim est grādæua, venusta fuit corpore, & recta animo ac simplicissima. Nam circa primos suæ pubertatis annos Christo suam virginitatem dedicare studuit, leuitates iuueniles fugere, & æstus omnes; sui cordis in Christum Dei filium velut in sponsum suūm cœpit dirigere. Tentauit ex aduerso & multis annis postmodū dæmonis nequitia contra hanc pugilem se erigere, & nocturno tempore nunc strepitibus horribilibus: nunc verò inopinatis parietum concussionibus, & tandem domus quam inhabitabat ruina phātastica à sanctis quas faciebat orationibus sanctam virginem terrere conatus est, & à cœpto proposito deijcere Sed mentita est iniquitas sibi. Nam virgo verbis sacræ scripturæ, & confessorum prudentium consilijs, proprijsque confortata orationibus mediante diuina gratia non modo hostis conatus paruipendit, sed diuina ex prouidentia in ea cæpit his ventorum tentationibus ignis diuini amoris circa suum sponsum inflammari amplius. Affectus enim eo tempore amoris cuiusdam ad Christi desponsationem maximus cor angebat virginis, nullo quidem fœdo aut terreno permixtus amore, sed gestiebat quatenus aliqua specificaretur certitudine se à Christo velut sponsam diligi, de quo in prædicationibus ad virgines audierat deuotas exclamationes sæpius fieri: orationisque eius ad hoc tendebat desiderium, non absolutè, sed con-

ſed conditionaliter videlicet ſi id Dei voluntati foret beneplacitum. Cùm autem in tali deſiderio multis perſeueraſſet mẽſibus, quadam die in horto (de cuius opere victitabat) deſideriũ pauperis exaudiuit Dominus. Nã cũ à iuuẽtute rerũ careret affluentia, hortũ ſibi pro victu proprium coluit, & vaccam tenuit vnicam cuius lac, & horti herbas varias frequenter ciuitati intulit & his venditis victum adquiſiuit tenuẽ. Vix vllũ ſermonẽ factũ ad populũ in eadem ciuitate ſolebat negligere, nec differre infra quindenam, aut circiter, Vt reciperet diuiniſſimũ Euchariſtiæ ſacramentũ, præmiſſa prius ſacramentali confeſſione. Igitur dum in horto poſt diuturnę petitæ arræ vota laboraret, more ſolito in hanc verborũ prorupit ſentẽtiã. O vtinam fili Dei ſignũ aliquod tuæ deſponſationis ego paupercula & indigna mererer accipere in tali huius horti locello, quo nũc oculis corporeis viſum dirigo. Et ecce in eodẽ momento & locello vidit tres aut duos circiter violarum amænos floſculos. Erat autem pro tũc, tẽpus autumnale, & circa feſtum beati Martini, quando in noſtris partibus nedũ omniũ florũ emarceſcere ſolet amænitas, verumetiam tunc glacierum, & niuiũ gelicidia omniũ fructuũ & foliorũ vires ab arboribus cõſueuerũt decerpere, enecare herbas in quibuſlibet hortulis. Gauiſa eſt itaque Chriſti virgo, & ex admiratione territa, & tam inſolito ſpectaculo violas manu collegit propria, & cõſeruauit ſollicitè, vt exinde amor & ſpes arctius ad ſuũ ſponſum gratè ſuccreſcerent. Verum quia poſtmodum ex ſimplicitate nimia tentatio quædam, & ambiguitas in eã incidit, an ne hoc ſignum ſufficiens eſſet arræ illius, quam tam ſedulè à Chriſto popoſcerat, ideò preces nouas & ſuſpiria acriora, prioribus ſuo ſponſo cœpit porrigere vt certificaretur amplius. Cùm inſequenti anno iterum in horto ſuo laboraret quodã die, & ibidem in locũ certum, intuitũ dirigeret, optando ex imo cordis deſiderio quatenus ibi reperiret in ſignũ Chriſtiferæ deſponſationis annulum aliquem ſi diuinæ voluntatis id eſſet. Et en altera vice nõ ſpreuit Deus preces humilis virginis, ſed reperit materialem quendam annulum quẽ vidi poſtmodum. Erat autem coloris albi de minera qua neſcio, argenteo mũdo videbatur ſimilior. Et in clauſtra vbi iungebatur in circulum duæ manus artificioſæ inſculptæ extiterunt, cancellatim ſibi mutuo fidem porrigentes, & ſeſe arctè conſtringẽtes. Fuitq; locus inuentionis huius muneris tam inopinatus humanæ cõiecturationi, vt omnino deſertus ab aliis videretur hominibus. Hunc annulũ virgo gratiſſime ſeruauit in poſterum, & altiſſimo ſuo ſponſo deinceps (vt antea) in labore manuum ſuarum viuere ſtuduit quàm antea lætius. Addidit etiam is quem diligebat vice tertia in quadam viſione nocturna ſe virgini puræ in loco quodam, vt videbatur mundo in ea forma oſtendere, & ad amplexandum porrigere in qua ſolet pro fidelium libris ſimplicium depingi paruulus virginis, & matris tractatus manibus tẽpore pueritiæ. Vides igitur ſimplicẽ virginẽ à Chriſto conſolatam in præſenti ſeculo. lib. 1. Formic. c. 2.

EXEMPLVM XXIII.

Virgo præſumptuoſa, dicens ſe nolle eſſe in ſtatu Magdalenæ, à lenone turpiſsimo conſtupratur.

Refert magiſter Iacobus de quadam religioſa, quæ cùm diu ſeruaſſet virginitatẽ ſuã, præſumptuosè dixit iactando, quod nollet ſimilis eſſe Magdalenæ. Quæ ex hac prẽſũptione infra breue tempus à quodam gratione deflorata incidit in mala peſſima & inaudita. (Iacobus de Paradiſo Carthuſianus.

EXEMPLVM XXIIII.

Virgines qualibus sunt sertis coronandæ, & viduis præponendæ.

TRes erant moniales in vno claustro sociæ speciales, & ex illis erant duę virgines. Hę autem singulę studebat se deuotas beatę virgini exhibere. Mortua vero vna virgine, & iã vidua in extremis agente, tertia soror superstes rogabat viduam, vt post mortẽ rediret, & de pręmio socię certificaret eãdẽ. Quod promittens, (si tamen foret de beneplacito Dei) expirauit. Die autẽ tricesima ista ante altare in orationib⁹ procũbẽte, apparuit socia vidua inæstimabili splẽdore fulgens nimis, & dicẽs: Veni quia ad reditũ obligasti me. Et ecce modicã partem præmij mei, sed benedicta dies in qua nata sum. Illa verò cõfortata & resumpto spiritu quæsiuit de statu prioris defũctæ. Cui illa dixit: Si totus mundus esset pergamenũ, & mare incaustũ, & omnia folia, & gramina, scriptores cum omnibus hominibus qui fuerunt, & sunt, & erũt futuri, primò omnes deficerẽt quã immẽsitatẽ præmij cœlestis exprimerẽt. Sed parumper (ait) ad præsens dicã tibi. Soror nostra in infinitis claritatibus me præcellit, & merito, quia ipsa heri choreã cũ agno duxit candidã cũ multitudine cãdidarũ puellarum cantans canticũ singulare solis virginibus appropiatũ, & gerens sertũ de diuinis floribus confectum. Rogaui autem eam vt saltem ad horã mihi sertum concederet, quæ ait, non expedit tibi. Tamen de ipsis floribus dedit mihi quas attuli tibi sociæ meę charissimæ, vt aliqualiter virtutem eorum quantum sensus capere poterit humanus perpendas. Facto ergo ab ea circulari tactu in pauimento cum floribus, tam miri odoris processit fragrantia, quod illa soror præ suauitate rapta fuit in extasim. Et sic vidua expleto promisso ad cœlum redijt. Omnes qui monasterium intrauerunt per multum tempus senserunt cœlestem odorem. (Idem.

Vide etiam tit. Desperatio. ex. 2. tit. Horæ Canonicæ. ex. 3. tit. Luxuria. ex 9. tit. Societas. ex. 1. tit. pulchritudo. ex. 1. tit. Amor Christi tit. Cõfessio. ex. 10. tit. superbia. ex. 3. tit. Maria virgo. ex. 22. tit. fœmina. ex. 5. & 6. tit. Diffamare. ex. 8. tit. Ornatus & tit. Carnis tentatio. ex. 2.

VISIONES DEFVNCTORVM.

EXEMPLVM I.

* *Miraculum de homine, qui extrusus è carcere rursusque in eum intrusus inferna se loca adiuisse enarrauit.*

IN Pelignis oppidum vetustũ est, cuius nomen prætereo lubens, licet obscura origine, haud tamen ignobile. In eo Dominus, qui vrbi præerat, superbè auareque ciuibus imperitabat ac trucibus dictis, factisque in subditis seruilem in modum animaduerte solebat, eosque licet imperata facerẽt, neque segniter mandata exequerentur, ob leues plerumq; causas pœnis, & damno mulctabat. Forte autem cum homo quispiam alioqui bonus, sed tenui re familiari inops atq; despectus, ipsius Domini venaticum canem, cuius miro studio tenebatur, ita verbere affecisset, vt ob id perijsse putaretur, quum id Dominus resciscet, vehementer offensus, eũ truci, & minaci vultu grauiter increpitum, in pessimum coniecit carcerem: ibique cum vinctus graui custodia teneretur, post aliquot dies hi, quibus diligens cura mandata erat, clauso iam carcere & tam foribus quã omni aditu persepto ne elabi posset, cùm ad illũ accederẽt, vt solebãt, in eodẽ int⁹ carcere nusquã inuenere,

qui diu conquisitus, quum non appareret, nullumque effugi vestigium exstaret, rem ad Dominum detulere: quod cum credi vix posset, ipseque mirum in modum obstupefieret, post tres ferme dies, iisdem foribus pessulo firmatis, idem ipse, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nemine conscio, rursus in eodem intus carcere intrusus apparuit, custodesque vt cibum afferrēt aduocauit: qui cum propere accessissent, omnesque miraculo obstupefierent eum vultu tetro & horribilem facie, luxatis, vstisque membris, aliter longè atque pridem fuerat, conspexere: quem cum interrogassent vndè elapsus, & rursus in eodem intrusus carcere foret, quibusque in locis fuisset, & vnde tam fœdo & tetro vultu emersisset: ipse velut elinguis, quum nullum proferret verbum, sed attonito stupentique similis foret, vt ad Dominum quantocyus admittere-tur postulauit; habere quod illi properè nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admissus esset rem mirificam & admirabilem, ac dictu audituque formidolosa, & vix credenda miracula dicere orsus fuit. Nam se ab inferis remissum enarrauit: siquidem cùm diutius carceris squalorem ferre nequiuerit, seu desperatione deuictus, seu iudicium reformidans, inops cōsilij, malum dæmonem, vt sibi præstò esset, seque ex tam tetro carcere relaxaret, aduocasse, dixit: nec multo post dæmonem fœdo adspectu, & terribili facie in eodem int⁹ carcere adspexisse, & secum pactum fuisse, ab eodemque & ferreis claustris, non sine graui pressura ext rusum in loca deinde inferna, & profundas vastitates, ac in fundum telluris intimæ actum esse præcipitem, singulaque lustrasse, impiorumque supplicia, & sedes consceleratas, æternasque tenebras, & ærumnas vidisse, ac loca fœtida, & formidolosa, regesque & summos duces in abrupto hiatu, & profundo voragi-nis, densa merso caligine afflictari, & furiarum ardentibus facibus agitari: gemitusque & eiulatus, ac dies noctesque ploratus mulierum & virorū audisse: pontificesque vidisse infulis, trabeis, purpura & auro distinctis ac gemmis ornatos, aliasque miserabiles facies omnis generis hominum, ętatum & ordinum, in cultu vario afflictos, & iacentes inter præaltas voragines, alios immenso limo haustos æternis supplicijs die & nocte cruciari, ipsorumque damnata scelera sempiterno dolore puniri, inter quos plures, quos nouerat in vita, adnotauit, & præcipue intimum familiarē, quem, dum in vita ageret, æqualem sodalemque habuerat, alloquutum dixit; ab eo probē cognitus, & miti satis sermone ab eo requisitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui spei sibi foret. Ipseque cùm præ graui seruitio, & crudeli dominatu, vsque se premi respondisset. Illum mandasse vt Domino enunciaret, caueret ne quid tale ageret in posterum, neue graui tributo, & iniquo vectigali subditos opprimeret, namque illi vacuā sedem, quam prope cernebat, præstitutam esse prædixit. Et haud dubius promissi foret, fidemque, vt dicto haberet meminisse (inquit) illum debere secreti consilij, & maturæ pactionis quam dum vna militarent; & in castris agerent, clam iniuissent; quorum nemo particeps, aut conscius vnquam fuit, quod consilium cum memoriter ille enunciasset, non solum dicta conuentaque, sed & singula verba sponsionesque, quibus vterque adstrictus erat, recensuisset, ipsum Dominum ordine hæc audientem, animo serio, & attentiori factum mirum in modum obstupuisse, ingensque animo formido incussa fuit, consideranti quonam modo, quæ sibi soli credita, & nulli vnquam renunciata homo ille hebes & tardus ingenio, quasi numine afflatus, explorata haberet,

beret, eaque vultu interrito enunciaret. Adijciunt miraculo eundem interrogasse illum, cum quo sermo erat apud inferos, qui nitido cultu, vestituque apparato videbatur, nunquid aliquo cruciatu affligerentur, qui insigni veste & auro conspicui forent? illumque respondisse perenni incendio, interque maximos cruciatus, & sempiterno dolore vsque premi & affligi, idq; totum quod auro & purpura fulgeret, ignem atque incendiũ esse. Et quum ipse id experiri volens propiùs manum purpuræ admouisset, admonitum ab eo fuisse ne tangeret, & tamen efficere nequisse, vt non ex caloris afflatu palmam sibi manus, quam tunc ostendebat, incendio & ipse purpuræ admotam deflagraret. Erat enim pustulis liuentibus, & tetris vlceribus veluti tabe & igne sacro, maloque quod latiùs serpere videbatur, ferè consumpta. Referunt præterea qui illum adiuere, eum postquam ab inferis emersit, quasi mente consternata, hebetique aurium oculorũque sensu affectus foret, semper cogitabundum in rarum prodisse sermonem, vixq; sæpiùs interrogatum colloquenti respondisse. Vultu verò tam tetro, & adspectu tam deformi reuertisse, vt qui dudum à coniuge & liberis probe agnitus foret, is postquã remeauit ab inferis, tam diro vultu totiusque facie corporis dissimilis effectus est, vt vix eundem illum esse crederent, sæpiusque obortis lachrymis, ob faciei diritatem, & speciem hominis fœdissimè mutatam notos, affinesque ipsum alloquutos fuisse: ægreque vt ante obitum, qui mox cõsequutus est, res suas dispensaret, & posteritati consuleret, vitæ spatiũ habuisse. (Alexander ab Alexandro Genialium dierum libr. 6. cap. 21.

EXEMPLVM II.

* *Admirabilis historia de quodam fabro defuncto, ac vitæ restituto.*

CIrca annum Domini 1480. in Ducatu & ciuitate Iuliacensi contigisse, multorum fide dignissimorum relatione cognouimus, fabrum nempè ferrarium, ex morbo defunctum, loculoque impositum. Apud cuius cadauer cũ vicini in proximo conclaui, excubias ex more agerent, defunctus diuina dispensatione vitæ restituitur. Qui exurgens fascijs & linteis funebribus obuolutus, ad excubitores istos iam poculis, somni vigiliarumque molestiam discutientes progreditur. Quo viso territi illi, fugam capessunt, spectrum esse arbitrantes. Faber verò rediuiuus, cũ alloquio suo terrorem illorum paulatim leniuisset, quod reliquum vitæ diuinitus accepit, lõgè diuersa quàm prius, ratione transegit. Siquidem nunquam ridere aut vanis sæculoque vsitatis oblectamẽtis vacare visus est. Cùm ad matutinas preces, iuge sacrificium, aut ad vesperas campanarum sonus ederetur, ille protinus malleo & incude relicta, ad Ecclesiam festinabat, nulla Ecclesiasticarum precum tempora prætermittẽs, vt quæ & qualia in altero sæculo vidisset, etsi ipse taceret, vel sola vitæ conuersatio loqueretur. Historiam esse & non fabulam, inter alios retulit ipsius ciuitatis Iuliacensis quondam secretarij filius Guilhelmus, vir doctrina & vitæ integritate commendatiss. Confirmauit eandem matrona quædam honestissima ex confinio ciuitatis eiusdem oriunda, quæ aiebat auum suum hunc fabrum rediuiuũ nouisse. Certè Origines in cap. 2. Num. (Hom. 2.) (vbi de ordine populi Dei Moses disserit.) Si vnusquisque, inquit, nostrûm de cibo & potu sollicitus sit, &

omnem curam in rebus secularibus gerat, vnam verò aut duas horas ex integro die etiam Deo deputet, & ad orationem veniat in Ecclesiam, vel in transitu verbum Dei audiat, præcipuam verò curam erga sollicitudinem sæculi,& ventris expendat: iste non complet mandatum quod dicit, vt homo secundum ordinem suum incedat, vel quod dicit, vt omnia secundum ordinem fiant.(1.Cor.14.) Putauit doctissimus ille scholæ Alexandrinæ catechista Origenes, admodum vicinus Apostolico sæculo, (quo Christiani erant perseuerantes in communicatione fractionis panis & orationibus & perdurantes vnanimiter in templo) (Act. 2.) laicos suo non facere officio satis (de his enim istic loquitur) si quotidie vnam, vel etiam duas tantùm horas precibus & sacris audiendis darent. Porrò de Anna vidua refert Lucas. (Luc. 2.) quod non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruiens nocte ac die. De hoc vtiq; spiritu hausisse, videtur faber iste rediuiuus, quando nec risisse, nec statuta orationum Ecclesiasticarum tēpora vnquam prætermittere visus est. Sicut autem Drithelmus ille, de quo Beda lib. 5. cap. 13. hist. Anglic. multis & verbo & conuersatione saluti fuit, & Rex Alfridus vir vndequaque doctissimus, vt Beda ait, eundem Drithelmum & libenter & studiose audiuit, atque ad eum audiendum sæpissimè accessit, ita profectò optandum esset, & hæc nouissima vltimorum temporum exempla (quæ benignissima Dei dispensatione ad animos nostros præsentium rerum contemptu, & futurorum desiderio inflammandos, nobis exhibentur) quàm plurimis esse salutifera, vt veteribus finem imponant vitijs, nouamque dent nouis originem virtutibus.(Tilmannus Bredenbachius cap. 9. lib. 8. Sacrar. Collat.

EXEMPLVM III.

* *Historia recens de admiranda cuiusdam defuncti apparitione, exempta ex litteris Ven. D. Ioannis N. ex qua elucescit auitæ & Catholicæ religionis veritas, & quantoperè defunctis prosint suffragia viuorum.*

RESPONSVM abs te soror, ad postremas meas litteras auidè exspectans, prætermittere non potui, quin te stupendi cuiusdam miraculi, quod Syluæducis his diebus contigit in ædibus Dominæ Vlierdensis, quàm primùm certiorem facerem, præsertim cùm id negotij mihi ab alijs demandatum sit. Historia nec ficta est, nec somnium, sed reuera contigit iam præterlapso die 23. Nouembris, quo nimirum frater noster maritus tuus eadem forma & vestibus, quibus cùm postremo Syluæducis esset, indutus fuit, nigro videlicet pallio, holosericis caligis, aperto capite, iunctis manibus apparuit diuersis & locis & temporibus ancillæ familiæ, cuius supra mentionem fecimus. Tandem pallium remouens, horrendam flammam ignis, & oculos quasi flammam & lumen emittens ostendit. Quod ancilla videns, præ timore in defectum animi incidit. Filiæ & earum amita, quæ præsentes erant, cùm ex famula patrem suum esse intelligerent, vnicè ab eo contenderunt, vt timore isthoc deposito, eum à Deóne an aliunde veniret, & an humana ope iuuari queat, rogaret. Illa autem præ timore non potuit. Consulunt super hac re D. Helrium, & Ecclesiæ Pastores. Vnus, rogandum esse quid peteret, arbitrabatur, alij in contraria erant opinio-

opinione quod somnia & nugæ putarentur. Mea sententia rogandum erat, ad quid venisset, auxiliumque promittendum, si legitimis modis præstari posset. Nobis de his rebus deliberantibus, ecce rursus in forma qua primò, scilicet non horrenda apparuit, dicens: Quid, non iuuas me? quare times? Nihil tibi fiet. Illa respondit: Non habeo ob summam trepidationem copiam auxilij, hæc feria secunda prima luce cõtigerunt. Apparuit deinde ad nonam & decimam nihil dicens, verùm grauiter suspiria ducens, ac demùm hora eiusdem diei secunda, dixit: Quid, non iuuas me? illa dixit: parata sum te iuuare omnibus modis, quibus per Catholicam Ecclesiam licet. Respondit ille: hoc est quod hactenus exspectaui. Et deducta è cubiculo in atrium, rogauit, vt sacra quæ pro defunctis fieri consueuerunt, tria celebrari curaret. Atque vt se Orschotum conferens, istic ad altare S. Crucis semisestertium offerret, quod ipse, cùm infirmus aliquando promisisset se oblaturũ, neglexerat. Consolatus deinde eam, petiuit, vt omnem timorem abijceret, quoniam ipse comitaretur. Petens præterea, vt filiabus & fratri diceret, vt pro se orare non desisterent. Feria tertia, ancilla Orschotum abijt ad implendum eius desiderium. Ille vero, vti promiserat, nunquam eam reliquit, imò & præiuit eam in domum vsque ad cubiculum, atque inde in templum ad altare S. Crucis. Ibi vterque flexis poplitibus orauit. Illa nesciens vbi oblationem suam relinqueret, ducta est ab eo ad gazophylacium siue receptaculum oblationum, cui eandem imposuit. Feria sexta illa Syluamducis redijt, nullum cum eo miscens sermonem, quanquam sæpè manibus iunctis se ostendebat. Die sabbathi manè eam è somno excitauit, præcepitque vt induta vestibus in æde D. Ioannis ante Vener. Sacramentum aliquid offerret. Ipse enim hoc aliquando, cùm Syluæducis pacis inter ciues componendæ caussa esset, vouerat. Quo peracto, redijt circiter medium quartæ eiusdem diei, & excitauit eam dicens: festina, tempus meum hic breue est. Cumque illa se induendo occuparetur, rursus dixit: festina, non dudum hic ero. Moxque præcessit in atrium, in quo summa fuit claritas, & petiuit, vt ipsa pro Missis celebratis exsolueret in pura eleemosyna. Ad hæc mandauit fratri dici, vt in fide Catholica perseuuraret cõstans, qualem eum esse non dubitabat quidem, monere se tamen id in primis aiebat, quòd vita mortalium varijs & rerum vicissitudinis & fluctuationibus exposita, sicut ipse per experientiam didicisset, dum aliquando de Catholicæ religionis veritate dubitaret, quod ipsi grauissimæ pœnæ causa & principium fuerit. Idem & filialibus suis dici petiuit, vtque amitæ suæ vestigijs iugiter insisterent: monens insuper, vt sine intermissione pro defunctis fidelibus orarent. Si enim sentiremus, in quibus essent pœnis, quantumque eisdem preces viuentiũ fidelium prosint, nec horam, imò nec momentum quidem sine eorum memoria viueremus. Subiunxit quoque pœnarum suarum tempus fuisse quinque annorum sed quatuor annorum, totidemque dierum pœnas se per amicorum preces euasisse, iamq; in perpetuum esse saluatum: gratias agens sororibus quibusdam Boxtellensibus pro suis precibus. Monebat etiam Dominam Vlierdensem, vt testamentum suum incolumis existens faceret, ne in articulo mortis eo condendo occuparetur, sed soli Deo tunc vacare posset. Petebat insuper à fratre, vxori vt nuntiaret, vt cum filijs suis omnem excoleret concordiam, ne & illi aliquando idem contingat quod sibi. Rogatus de statu quorundam defunctorum,

respondit se nihil aperire posse, quia à Deo sibi non esset concessum, hoc tamen addens vt pro talibus sine intermissione orarent. Demum actis tam ancillæ quàm omnibus qui pro se orauerant gratijs, suam vicissim operam illis promittens, cum magno splendore iunctis manibus in cœlum perpetuò beatus (vt equidem non ambigo) ferebatur.

Habes breuiter, quæ hic hisce diebus, cum multis alijs circumstantijs, quas referre longum esset, contigerunt, quæ non fabulæ aniles, aut somnia sunt, sed reuera sic se res habet, quod iureiurando, & testimonio totius familiæ, si res exposcit, confirmabitur. Atque hæc ideo tibi scripsi, vt vnà nobiscum gaudeas: mihi enim prodigio simillimum quod nos de fratris nostri salute certos reddit, & in auita nostra & Catholica religione nos confirmat, quodque non alia sit sectanda religio, nisi illa sola, quàm à S. Romana & Apostolica Ecclesia, iam inde ab Apostolorum temporibus ad nos veluti per manus traditam accepimus, quam Christus sacri oris sui oraculo plantauit, Apostoli tradiderunt, Martyres sanguinis sui testimonio consignarunt, vniuersa vno ore docet atque obseruat per totum terrarum orbem Ecclesia Catholica. Spero vos aliosque amicos nostros huius historiæ relatione plurimum in fide stabiliendos, cunctosque horum temporum nouos & perniciosos errores facilè repudiaturos, qui tam multos, prò dolor, in æternæ damnationis voraginem præcipitant. Vale. Cursim Sylnæducis, 11. Decemb. anno, 1581. (Tilmannus Bredembachius cap. 49. l. 8. Collat. Sacrar.

EXEMPLVM IIII.

Historia recens & memorabilis, de quodam Arnoldo Huberto, qui post triduanam extasim, admiranda se vidisse testatus, venientes ad se erudiebat ad pietatem.

CVM circa annum Dominicæ Incarnationis 1559. in pago Buremalseno comitatus Burani, qui est feudum Ducatus Geldriæ, pestis grassaretur, Arnoldus Hubertus, nauta, homo coniugatus, ob vitæ integritatem & iustitiæ opinionem omnibus gratissimus, nocte quadam diuinitus compellatus, mox vxorem excitat. Surge, inquit, ego vocor. Illa quid causa esset, interrogante, ipsoque instanter respondente, se vocari, velleque suscipere Sacramenta Ecclesiastica, surgunt ambo, Ecclesiam adeunt. Quæ cùm noctu ex more clausa esset, coram Crucifixo ante valuas Ecclesiæ erecto prostratus, diutissimè orauit idem Arnoldus. Interim excitatus Parochus aduenit, cui confitetur, admittiturque ad participationem diuinorum mysteriorum. Quibus perceptis, domum reuersus, incidit in extasin, aut velut quoddam animæ deliquium, ita vt vix eo tempore discerni posset, viueretne an esset mortuus. Tandem post triduum ad se reuersus cœpit totus admirabundus clamitare: Vbi, inquit, fui, quæ & qualia vidi. Atque ab eo tempore languidus, per semestre aut circiter lecto decubuit. Interim visus est adstantibus frequenter aliquid Angelicæ aut diuinæ visionis videre, semperque præsentibus velut indignans acclamabat. Nihil ne videtis? Et quasi erigens sese è cubili, videbatur apparentes Angelos prensando velle cōplecti, nec ferebat, vt quisquam verbum inane, aut iocosum proferret aut rideret. Nuncne, inquit, tem-

pus nu-

pus nugandi? Personas iuxta seculum nobiliores, aut status eminentioris ægrè admittebat, itidem nec moniales plerasque vitæ paululum licentiosioris. Plebeios vero & simpliciores libenter admittebat, erudiens illos ad pietatem & timorem Dei, & creberrime repetens has voces. Quid vidi? quæ & qualia cognoui? vbi ego fui? sed & crebrò in easdem extases abripiebatur. Illud quoque mirum, quòd toto illo semestri, quo languens decubuit, vngues nunquam succreuerint. Exacto deinde semestri lenissima morte velut placidè obdormiens in Domino defunctus est. Historiam esse, non fabulā, exposuit nobis quidam vir integerrimus ac doctissimus I. V. Licentiatus, domestica consuetudine mihi notissimus, qui eidem Arnoldo proxima fuit affinitate coniunctus, sæpissimeque & valentem & postea languentem vidit & audiuit. (Idem Bredenbachius lib. 8. Collat. Sacrar. cap. 21.

VOTVM.

EXEMPLVM I.

Votum non implens quidam Arduinus non iniustè damnatur.

VIR quidam Arduinus nomine, famosæ prudentiæ, genere clarus, diuitijs opulentus, certa mihi deuotione spoponderat, quod si antè non posset, saltem expleto decennio ad monasterium sancti Vincentij, quod videlicet in Arbinati constitutum est territorio, monasticū suscepturus declinaret habitum. Tandē termino condictę pactionis elapso, cum ego assiduus huic exactor insisterem, & ille hinc tenendo, inde blandiendo, verbis quidem omne bonū promitteret, ipsius autem conuersionis effectum quibusdam tergiuersationibus protelaret: Rector quoque iam dicti monasterij illius fauebat votis. dissuadebat conuerti, cuius nimirum per necessarijs sæpè sustentabatur auxilijs. Intereà languore corporis irruente decubuit, peccata confessus iudicio sacerdotis absoluitur, pauperibus & ecclesiis multa largitur. Interim cunctis quasi benè compositis assistentes sibi cognatos & affines sub hac attestatione constrinxit: Obsecro, inquit, per charitatē, quæ Deus est, nemo me reddi huic mortali vitæ, quod nihil est, deposcat, ne (quod absit) imparatum me postmodum mors improuisa reperiat. Aliquanto autem post eius obitū tempore prædicto abbati monasterij sancti Vincentij vir ille per visum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem illi, quod in spaciosa quadam campi planitie imperator (si rite teneo) vel quælibet excelsa potestas cū totius regni primoribus & copioso moraretur exercitu. Cumque ille stupefactus oculos huc illucque duceret, ecce Arduinus à quibusdam tanquam custodibus ducebatur. Heu, inquit abbas, Siste gradum, fige pedem, quiesce paulisper, mihi non loqueris, Arduine? Ai frater, quid tibi est, lætaris, an pateris. Adest pœna, vel gloria? Cui tristis ac flebililis: Cur, ait, me de gloria consulis, qui iugibus pœnis afficior, ne ad momentum quidem respirare permittor. Ad quem Abbas: Quid (inquit) beatus Vincentius non tibi in necessitate nunc succurrit, quia ad collaborandum suæ domus administrationibus tam sedulò decertasti. Cui mox ille subiunxit: Sanctus ait, Vincentius diù me suum fecit sperare colloquium, sed quia dudū fatigatus hoc obtinere non merui, spem hanc omnino frustratus iam amisi. Vbi sollerter attendendum, quàm recta sit linea diuinæ iustitiæ, imò quàm ardua apud Deum mensura vindictæ. Ille siquidem dum adhuc viueret conuertendum se in mona-

ſterio beati martyris & promittebat, & differebat: nunc ad eiuſdem martyris venire colloquium, & quaſi ex permiſſione ſperabat, & tamen nullatenus impetrabat. Dignumq; fuit vt Abbas potiſſimum hanc cerneret viſionem, qui ſibi ne conuerteretur obſtiterat. (Petrus Damianus Epiſtola 8. ad Pandulphum.

EXEMPLVM II.

Votum ſuum non implens manum, quã fortè in ſponſione tetenderat, gladio feriente amiſit.

ALIVS etiam ciuis notus mihi, atque conſocius in Rauẽnati ſcilicet vrbe pollebat, & legis peritia ſtrenuus, & Grammaticorum regulis competenter inſtructus. Hic mecum fidedictor inſtituit, vt ſi ego, ſimul & ipſe relinqueret ſæculum. Quid plura? Tandem ego ad conuerſionem veniens, vt ſponſio redderetur exegi, ſed obtinere non potui. Iſte quippe me gaudendo præmiſit, ſuaque veſtigia ſubſiſtens artificiose repreſſit. Non multis verò poſtmodum diebus dum hunc aduerſus lenirum ſuum furentis animi liuor accenderet, gladio repentè percuſſa manus eius obriguit, ſicque ſtupefacta deinceps permanſit, & rigida vt baiulo ſuo dependens magis eſſet oneri, quàm virtuti. Iamque inutilis factus, mundum dum abijceretur abiecit, & non iam anceps, ſed cum Beniamin totus dexter in ſancta vſque ad obitum conuerſatione permanſit. (Idem cap. 2.

EXEMPLVM III.

Votum religionis non ſoluens vitam miſerabiliter amiſit.

IN maris tempeſtate deprehenſus quidam futurum ſe monachum affectuoſa ſponſione deuouit: ſed naufragio erutus, votum ſoluere huius amore contempſit. Expleto verò anno, ipſo die quo votum Domino ſuæ conuerſionis obtulerat, kalendis ſcilicet Ianuarij, dum hinc inde diſcurreret, cum ludentibus & cachinnantibus pueris choros duceret, & friuola quædam & ſcurrilia decantaret: ſubito lapis ſuper eum de tecto cecidit, & obtriuit. Sic infœlix ille, qui mundum deſerere contempſit vltroneus, amiſit inuitus, & fallacem carnis dulcedinem perdidit, qua amando carnem mentitus eſt veritati. (Ex Petro Damiano.

Vide etiam Tit. Patronus. ex. 1. Tit. Mors & mori. ex. 6. Tit. Conuerſio. ex. 9. Tit. Maria Virgo. ex. 3. Tit. Infirmitas. ex. 8. Tit. Contemplatio. ex. 2. & Tit. Fœmina. ex. 6.

VSVRA.

EXEMPLVM I.

Vſurarij caput per imaginem vſurarij illiditur, & repentina morte mulctatur.

COntigit, vt in porta frontis Eccleſiæ cathedralis in Gallia, imago vſurarij ſculpta deſuper ex lapide, quaſi cum ſacculo pecuniæ euidentius præemineret. Vt autem quidam maximus & ditiſſimus vſurarius ciuitatis Eccleſiam debuit intrare per portam, imago prædicta vſurarij cadens ſuper caput intrare conantis, eum illiſit, & repente contritus, turpiter expirauit. (Cantipratanus l. 2. c. 22. parte 4.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Vsurarij animam duo infernales canes morituram expectant.

VIdi ego ipse in Brabantiæ partibus, vsurarium nequam valdè, qui multos nobiles & potentes exhæredauerat, & spoliauerat supra modum. Hic frequenter occurrens religiosis, rogabat quasi cum lachrymis pro se orari, sed in nullo se penitus correxit. Cumque super hoc eum frequentiùs arguissem, nec in aliquo profecissem, accidit vt repentina infirmitate correptus, ad exitum appropinquaret. Et ecce subitò duo ingentes tenebrarum canes lectum iacentis circuitibus ambiebant. Ipse verò protracta lingua propè ad longitudinem pedis, dehiscens, horribiliter expirauit. (Idem lib. 2. c. 22. parte 25.

EXEMPLVM III.

Vsurarij pecuniam in monasterio positam dæmon custodiuit.

ACcidit nostro tempore, vt certissima relatione didicimus, in quodam monasterio, vt congesta cuiusdam defuncti fœneratoris de Attrebato pecunia in ipso cœnobio seruaretur. Igitur die quadam cùm famosissimæ sanctitatis monachus, frater VValterus de Beaumont iuxta scrinium in quo pecunia seruabatur oraret, desuper diabolum sedere vidit. Territus autem ad horam, sed signo crucis munitus interrogat: quid hic sedes? quid hic expectas nequissime humani generis inimice? Cui ille: Bene, inquit & iustè hic sedeo, hoc quod meum est conseruando. Nec mora, monachus ad Abbatem currens, quid vidisset exponit: Abbas verò Attrebatum pecuniam omni velocitate remisit. (Idem lib. 2. c. 26. parte 4.

EXEMPLVM IIII.

Vsurarij pecuniam refellens & retinere nollens Abbas breui diues efficitur.

QVid nostro ferè tempore sub quodam religioso Abbate in Villariensi monasterio in Brabantia contigerit, audiamus. Maxima pecuniæ summa librarum fortè mille sexcētarum mortuo quodam vsurario Namurci, in dictum monasterium est delata. Ex qua cum multæ possessiones emptæ essent, quidam vir arctæ conscientiæ Abbas monasterio est electus. Quod ibi comperit factū, doluit: & venditis ouibus atque pecudibus, rebusque mobilibus, pecuniam Namurcum remisit, vt spoliatis singulis redderetur: sciens sicut nefas est pauperes vsuris spoliare (quod vsurarij facere solent) sic etiam iniustum esse iniustè parta retinere. Nemine autem assumere volente restitutionis negotia, pecunia iterum ad monasterium est delata. Pius ergò Abbas reportantibus indignatus, iussit eam iteratò referri, & in foro coram ciuibus, & omni plebe deponi, dicens: Pecuniam qui velit accipiat, nostram esse renuo, quam iniustè adquisitam non dubito. Quod vbi viderunt ciues, ædificati non modicum hoc facto, communi consilio, per manus fidelium virorum pecuniam ipsam iniuriatis singulis reddiderunt. Monasterio autem Deus non multò post decuplo plura restitui, & quod ante tenuissimum & ferè mendicum fuisse probatur, modo elegās, & multis copijs opulentum videmus, & ampliatum. (Idem lib. 2. cap. 26 parte 5.

EXEMPLVM V.

Vſurarij vineam ne læderetur dæmones conſeruant.

VInearum cuſtos ſub tugurio in campeſtribus imminentibus tempeſtatibus latitabat, & audiuit clamantium voces in aëre: Caue, caue. Et alius reſpōdebat: Quid caueboʔ Et primus: Vineam Petri Richardi ne læſeris. Sopita ergò poſtmodum tempeſtate, ſola vinea Petri Richardi immunis eſt reperta à læſura. Erat autem Petrus Richardus (ſic enim binomius dicebatur) vſurarius peſſimus, & obnoxius multis malis. Ex quo conſiderandum eſt, quòd in comitatu ſpirituum nefandorum amicos, imò potius inimicos, vt ſanius loquar, dæmones habuit, qui ei bona ſua, etſi ad vitæ ſolatium, tamē ad perpetuæ damnationis cumulum conſeruauerunt. (Idem lib. 2. cap. 57. parte. 3.

EXEMPLVM VI.

Vſuraria moritura coruos vidit, cuius etiam corpus dæmones è feretro proijcientes tranſtulerunt.

FVit in Bacheim villa proxima, famoſa quædam vſuraria: hæc cùm moritura eſſet, campum totum, coruis ac cornicibus vidit repletum. Et clamauit fortiter: Ecce modò appropinquant foris ad me. Et adiecit: o vvi, o vvi, modò ſunt in tecto, modò in domo, modò pectus meum laniant, modò animam meam extrahunt. Sicque cum vlulatu efflauit ſpiritum, à dæmonibus ad inferos educendum: qui eadem nocte corpus de feretro, multis qui aderant videntibus, tollentes vſque ad tectum leuauerunt, & cum trabi impingeret, iuxta limen oſtij illud cadere ſinentes, confregerunt. Extincta ſunt luminaria, fugerunt homines, manè in iam dicto loco corpus repetientes, quod beſtiali ſepulturæ tradiderunt. (Cæſarius lib. 11. cap. 41.

EXEMPLVM VII.

Vſurarius viſus eſt in inferno, de cuius ventre rami excreuerunt, ad quos omnes hæredes cernuntur eſſe ſuſpenſi.

LEgitur in libro de ſeptem donis, quod frater VVilhelmus Pictauienſis miniſter ordinis fratrū Minorum prædicauit in quadam ciuitate, quod quidam frater ordinis ſui, homo valdè religioſus, vidit in quadā viſione hominem vnum in medio flammarum proſtratum, de cuius ventro procedebat arbor alta, in cuius ramis homines diuerſi maſculini & fœminini ſexus ſurſum pedibus & capite deorſum ſuſpenſi erant, qui omnes flamma ab imo procedente diuerſimode & acerrimè torquebantur. Sed ille qui in fundo iacebat ſuper omnes alios maximè cruciabatur. Et cum ille frater qui hæc videbat quæreret à doctore ſuo quid hoc eſſet. Ille reſpondit ei: Ille qui iacet in imo pater fuit, & principium generationis iſtorum omnium, & fuit pauper & per vſuras aſcendit. Alij omnes ſunt filij ſui & nepotes, qui proceſſerunt ab eo, in quibus ipſe delectabatur, & torquentur, quia fuerunt imitatores ſceleris paterni, & quia per vſuras adquiſita poſſederunt nec reſtituerunt. Pater autem ſuper omnes torquetur videndo eos qui per eum in hoc tormentum venerunt, & pro omnibus his pœna ei cumulatur. (Nicolaus Dinckelſpulen.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Vsurarius & filius eius visi sunt in inferno mutuis se maledictis lacessantes.

LEgitur in vitis Patrum quoniam quidam vsurarius habuit duos filios, quorum vnus compũctus in sermone verbi Dei dixit patri suo: Pater, si moreremur in hac vita, tunc moreremur in corpere & anima, ergò reuertere, & redde vnicuique quod suum est. Cui pater & alius frater indignanter responderunt: Debes tu esse noster confessor, vade si sic mori nolueris, & nos permanebimus in bonis nostris. Qui tacuit, & iuit ad eremum, & pauperem vitam ducens, seruiuit Domino Iesu. Tandem moriuntur pater & frater in vsura, & in iniustis bonis. Cumque Eremita vir religiosus audisset patrem suum defunctum & fratrem, misericordia motus rogabat statum eorum notificari sibi. Deus igitur misericors, & non frustrabatur eum à desiderio cordis sui. Vna igitur dierum cùm esset in oratione sua venit Angelus Domini ad eum, dicens: Fiat tibi quod petijsti. Et manu eum ducens peruenit ad locum quem nesciebat. Cũque sic ductus fuisset per Angelum, vidit magnum montem, & dixit Angelus ad eum: Vis modò videre & audire patrem tuum & fratrem? Qui cùm responderet, volo: vidit vallem montis fumigantem, & audiuit miserabilem vocem. Et primo vidit patrem suum bullientem in igne, sicut vnum pisum in vna magna olla. Qui dixit: Væ, væ, væ, maledicta hora in qua conceptus sum, & venter qui me portauit. Quem cùm audisset Eremita tremuit, & dixit: O pater mi es tu hic? Qui respondit: Sum dilecte fili, benedictus sis, quia timuisti Deum, & cauisti speluncam & pœnam istam horribilem. Sed caue tibi & seruias Deo. Et cũ sic loquerentur, ecce venit frater suus, sicut pater in igne natando infra & supra, sicut pisum in olla. Et cœpit filius maledicere patri in pœnis dicens: Maledictus es tu pater in æternum, quia iniusta bona tua super me hæreditasti, & sic me damnasti. Et è conuerso pater ad filium dixit. Maledictus sis tu fili, quia propter te talia iniusta bona adquisiui & retinui, & propterea in hãc pœnam descendi. Quibus ait filius Eremita: Possuntne vos aliqua suffragia iuuare & prodesse? Qui responderunt: Non, quia in inferno nulla est redemptio, & sic cum magno eiulatu recesserunt ad pœnam infernalem. Eremita verò rediens ad se, pœnitentiam maiorem egit in conspectu Domini quam prius. Et sic saluatus est à pœna. (Guilel. de Lug. in Summa vitiorum cap. de auaritia rubrica. 2. Vide etiam Tit. Desperatio exemplo 7. Tit. Auaritia exemplo. 5. Tit. Parentes exemplo. 2. Tit Pœnitentia. exemplo 11. & Tit. Eleemosyna exemplo 22.

VXORVM PIETAS IN MARITOS ET LIBEROS.

Vxorum nobilium in maritis & prolibus à captiuitate eripiẽdis mira industria & charitas.

CVm Conradus 3. Imperator obsedisset oppidum VVimspergã, & armis fameque deditionem facere coëgisset. Mandauit tum Cæsar omnes equestris ordinis viros capi: mulieribus abire permissum est cum tanta Sarcina bonorum, quantam humeris suis gestare possent. Guelphi vxor, & cæteræ matronæ nobiles neglecta suppellectili, & relictis rebus omnibus suos maritos humeris impositos, & liberos ex sinu pendentes asportare maluerunt, videntibus cũctis &

ctis & industriam mirantibus. Id vero cum calumniarentur quidam qui retinere captiuos pueros volebant (nam bonorum, non hominum beneficium propositum esse) adeo delectatus est Cæsar hac virtute fœminarum nobilium, vt omnium etiam opum copiam fecerit, vt secum auferrent. Quin etiam cum Fridericus frater Imperatoris contradiceret, & de viris non esse cogitatum diceret, respondit Conradus: non decet, inquit, verbum regium immutari. Etsi enim ipsius concessio vafrè eludi videretur: tamen tantoperè Imperator, pietate & fide coniugum cum motus est, vt tam & pœnam Guelpho hosti capto condonarit, & pacem & amicitiam cum eo fecerit. (Ioannes Nauclerus 2. parte historiæ suæ volumine 2. genera. 38. & Trithemius Abbas Spanheimensis, & alij.

Vide etiam Tit. Gratias agere.

ZODOMIA.

EXEMPLVM I.

Sodomiæ labe se polluens fœmina dæmonem cum indignatione phi, phi, clamantem audiuit.

Mihi per plures annos Episcopatu Cameracensi vices gerenti Episcopi cõfessionibus audiendis, quædam mulier cum maximo mœrore & pudore est confessa, se assuefactam scelere sodomitico in lecto lasciuisse, dæmonemq; inter se & parietem cum cachinno clamantem audisse, phi, phi, phi, interiectionem significans indignantis. Qua voce confusa mulier, eadem hora cucurrit ad me, & beneficio absolutionis accepto, pœnitentiam, etiam vltra quam statui, amarissimè egit. (Cantipratanus lib. 2. cap. 30. parte. 3.

EXEMPLVM II.

Sodomitica fœmina audiuit vocem dæmonis dicentem sibi, Age misera, age quod agis, &c.

Sed & aliam per idem ferè tempus noui, quæ multis lachrymis mihi confessa est, ferè se consimili vitio polluentem, audisse vocẽ dæmonis, & dixisse: Age misera, age quod agis, bene tibi soluetur in proximo quod nunc facis. Nec multo post, vbi mulier confessa est, & à peccato resilijt, ex timore maximo mortem incurrit, & quod hic per pœnitentiam non expleuit, in purgatorio diris pœnis exoluit. (Idem lib. 2. c. 30. parte. 4.

EXEMPLVM III.

Sodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit.

Venerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus, nunc rector Theologiæ Parisijs, vt mihi tunc & multis alijs retulit, quendam clericum se in confessione audisse, qui malo assuefactus vsu, se contractionibus illicitis ad libidinem prouocabat. Proh nefas auditu. Et vide quid sequitur. Vbi hoc semel, vt erat solitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit. Quo facto horrore percussus, ad confessionem mox venit, & ibi multis lachrymis pœnitentiam egit. (Idem lib. 2. c. 30. parte 6.

EXEMPLVM IV.

Sodomiticus quidam cum id malũ perageret, clamans, Vindicta Dei super me, spiritum nefarium exhalauit.

SImilis in vitio quidam Episcopatus Cameracensis cum sacerdote suo accedens ad me, rogabat vt eum absoluerem, recidiuantem per an nos plurimos absolueram, & pœnitentiam ei iniunxeram salutarem. Quem cùm ad Diœcesanum Episcopum mittere vellem, quasi grauiùs affligendum, à sacerdote rogatus sum tali conditione absoluere pœnitentem, vt flexis genibus coram me rogaret Dominum, vt si postmodũ recidiuaret in scelere, eum mox diuina vindicta puniret. Consensi conditioni, & heu mihi misero quòd consensi. Mox ille flexit genua, & vindictam in se si recidiuaret imprecatus est. Absolui eum, recessit gaudens. Sed feria tertia aut quarta post Pascha, instigãte diabolo, passus est recidiuum, moxque horrificè clamans. Vindicta Dei super me, vt mihi postea sacerdos retulit amarissima morte mulctatus est. (Idem lib. 2. cap. 30. parte. 9.

EXEMPLVM V.

Sodomiticæ fæminæ corpus sepultum infernales porci destrahebant.

RIcharda quædam huius vitij nefandissima vetula fuit, quæ multis annis in monasterio degens, nihil tamen religionis in eo fuit consecuta aut virtutis: imo tantò erat deterior, quanto magis professa fuerat sanctitatem. Mortua ergò, in claustro sepulta est. Nec mora, sequenti nocte scropha nigerrima cũ porcellis septem coloris eiusdem, visa est manifeste intrare claustrum, vetulamque sepultam effodere, & membratim corpus miserabile laniare, & viscera eius longo tractu per claustri ambitum dissipare. Quo facto, cum porcellis scropha disparuit, & post se fœda vestigia dereliquit. Et notandum valde ac mirandum est, quod nonnullæ ex monialibus claustri scropham cum porcellis videre non poterant, sed grunitum eorum clariùs audiebant. (Idem lib. 2. cap. 30. parte 5.

EXEMPLVM VI.

Sodomitici viri vestigia viridia gramina arescere fecerunt.

VIdi quendam huius vitii nefandum virum, de quo mihi vir boni testimonij presbyter referebat: quia cum ille per viride pratum iret, & presbyter sequeretur, inuenit vestigia prætereuntis, in gramine quasi contacta manifestissime palluisse. Quem & nos postea percepimus pro vita sceleratissima morte turpissima perijsse. (Idem lib. 2. cap. 30 parte. 10.

EXEMPLVM VII.

Sodomitica prauitate infecta loca res cæteris locis madentibus aufugit.

SAnctæ memoriæ magister Petrus quondam cantor Parisiensis, cuidam mihi noto narrauit, se vidisse locum in gramine, vbi vespere quidam clerici hoc vitio infecti cõsederant, mane omnibus circa locis abũdantissimè rore infusis, sine vllo rore, quasi sceleris conscium, siccissimum remansisse. (Idem lib. 2. cap. 30. parte 12.

EXEMPLVM VIII.

Sodomita quidam vxorem suam lasciuè contrectans, defluentibus visceribus in secessum vita dedit.

VIrum quendam fuisse percepimus, qui tali vitio subiacebat, vt nullius ei sufficeret delectatio coitus cum vxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis molestaret. Ergo, vbi nocte quadam, reclamante vxore, & imprecante vindictam Dei, maritus, violenter perpetrato scelere, ad ventris officium surrexisset more solito, vētre soluto per secreta naturæ in cloacam viscera eius descenderunt. Nec mora, clam illas reportatur ad lectum, & publica voce confessus cum durissimo manuū cruciatu, quas quasi ignibus vrerentur, abscindi petijt, in horam diei tertiā expirauit. (Cantipratanus lib. 2. cap. 30. parte 55.

EXEMPLVM IX.

Quomodo quidam iuuenis vsque adeo in peccatis Sodomiæ prolapsus sit, vt nec terrore æterni supplicij potuerit præuocari.

IN ciuitate Dusboregensi partium Geltensium erat quidam iuuenis, qui vsque adeo ad sodomitici peccati profundissimum pelagus immersus est, vt nec terrore æterni supplicij potuerit reuocari. Is cum pluties confessus semper relaberetur ad pristina, huiusmodi, & similibus verbis est à confessore circumuentus semel, bis ter, iterum atq; iterum te fili ista confessum & emendādam promittentem absolui. Verum quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meam, de cętero te non possum absoluere, nisi fortè vel adhuc velis pedem ab hac misera insania reuocare. Quod si spoponderis, adhuc tui misertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas resolutus, quid, inquit, volo te diutiùs pater verbis decipere, & fallacibus promissionibus fallere, si infernum ipsum ex vno latere meo flāmantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adolescentem aliquē cum quo crimen possim committere, tam rapidis interdum tentationum agor procellis, quod non à scelere abstinerem, etiamsi certus essem ambos nos statim crimine perpetrato ab ipsis dæmonibus ad inferna trahendos, & perennis temporibus condemnādos. Nolo igitur promittere quod vires excedit. Despero, nam ad istud malum euitandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde si pro hoc scelere flammæ debentur, cibus futurus sum, inquit, flammæ perpetuæ, & aliud esse non possum. Atque sic desperatus & sine absolutionis beneficio obstinatus abscessit, qui si se toto corde ad Dominum conuertisset, & se contra se forti animo erexisset, nedum de perpetratis sceleribus veniam, sed etiam contra perpetranda peccata accepisset cautelam, præsertim cum humanæ volūtatis tam liberæ vires sint, vt præter increatam illam diuinamque potentiam nullæ eas contrariæ potestates valeāt violare. Solus enim Deus hoc sibi priuilegium retinuit, vt quandocumque, vbicumque, & quomodocumq; liberet humanæ voluntati posset illabi, & liberrimas eius habenas ad sua dirigere. Quod tamen nec Angelo posse concessit, nec vlli tribuit creaturæ. Verum quia idē Deus optatum atque fœlicem terminum operi huic imposuit; sit pro eo laudabilis benedictus & gloriosus in sæcula, AMEN. (Collector speculi. Vide etiā Tit. Gula. ex. . Tit. Docere. ex. 3. & Tit. Communio. ex. 1.

Kind todt. Doch

